

الحمد لله الذی جعل الجلد الرابع من المثنوی * احسن المرابع المعنوی * وانفع المرابع للعلماء الاخروی * واجل المنافع للفقراء المولوی * وصیر مصارعه مطالع انوار الالهی وابیاته صوامع اسرار النبوی * وصلی الله علی سیدنا محمد مالك الشرع القوی * وسالك الصراط السوی * وعلی آله واصحابه الذین طهروا نفوسهم من الرجس الخفی واللوث الجلی * اما بعد * حمد الله العلی الکبیر * والصلوة علی محمد البشیر النذیر * وفقیر وحقیر وکثیر التقصیر جلد ثالث شرحنی تحریر * ایلدکدنصکره بو احسن مرابع اولان جلد رابعك شرحنه متوکلا علی الله شروع قیلدم * حق سبحانه وتعالی دن امیدم بودرکه اختتامی مقدر * واتمامی میسر * اوله واحسن وجهله نهایت بولوب ظهوره کله * لایحه * اخوانی اوصلکم الله مرابع الجنانی * وجعل مقامکم مراتب الروحانی * ومرابع الجنانی بونکته ودقیقهٔ وجدانی * هر بریکزك محفوظ جانی * اولسون که مثنوی شریفك هر بر جلدینك کندوسنه مخصوصه اولان ابیات وحکایاتی وامثال واشاراتی واسطه سیله آخر جلدینك اوزرینه فضل ورجحانی اولدیغی ادنی عرفانی * اولان کسنه نك عقلی قتنده مسلم ومعقولدر بو تقدیر اوزره هر بری بالنسبة الی غیره من وجه فاضل ومن وجه مفضولدر * پس بو احسن مرابع اولان جلد رابعك * غیری اسفاردن افضل اولمسی اعتبارات ثلثه ایله مبرهن ومدلولدر (اولا) کندویه مخصوصه اولان ابیات وحکایات وامثال واشارات اعتباریله که بونده موجود اولان بعینه غیرینده موجود دکل بلکه مفقود ومعدوم * ومعلومدرکه هر موجود معدوم ومفقوددن اولی ومقبولدر * وثانیا * محل شمس لامع اولان فلك رابع کبی مرتبهٔ چهارمده واقع اولمشدر اول آفتاب درخشی * عالمی نیجه منور قیلدیسه بونك دخی خورشید علم نوربخشی قلوب بنی آدمی اویله منور قیلمشدر * ثالثا * سلطان العاشقین وبرهان الواصلین نوردیدهٔ اهل یقین وسرور سینهٔ پرسکینهٔ اصحاب تمکین اعنی مولانا ومولی العارفین حضرتلرینك بونك دیباجهٔ همایونلرنده احسن المرابع واجل المنافع بیورملریله بو جلد رابع عنوان وشان بولمش وغیریلردن افضل کلمشدر زیرا بو عبارات بلیغه دن منفهم اولان معنی بودرکه اکر مثنوی شریفك هر جلدی بر مربع فرض اولورسه بو جلد رابع احسن مرابع مثنوی فرض اولور * واکر * هر دفترده واقع اولان بیانلره بر مرتع دینورسه بونك بیانلرینه انفع مراتع معنوی دینور * وهر بر بیانده مسطور اولان ابیات منافع دینی عد اولنورسه بونك بیانلرنده مسطوره اولان اجل منافع دینی عد اولنور وهر بیانده واقع اولان ابیاتك معانیسی مواهب الهیه تقدیر قیلنورسه بونك بیانده واقع اولان ابیات شریفه نك معانیسی وانه من اعظم المواهب بیوردقلری اوزره اعظم مواهب الهیه تقدیر قیلنور وبو سفر شریفك حقنده نورلاصحابنا دیملری کندولرك یاران واصحابی ایچون نوردرون اولمغی مقتضی اولور وکنزلاعقابنا * بیورملری اعقابنده

کلان

کلان فقرا واحبابی ایچون جواهر زواهر له مشحون کنز مدفون اولمغی اشعار قیلور (الوصية) ای طالب رموز مثنوی
وای عاشق کنوز معنوی اکر اول جناب ولایت مآبك عصر شریفنده کلوب اصحابندن اولمق واول حضرتك وجود
پرجودندن استناره واستفاده قیلمق مقدر اولدیسه بحمد الله فقرا واحبابندن اولمق واعقابی ایچون وضع ایلدکلری
کنزلا یفنی دن حصه المق وغنا اولمق میسر دربس اکر بو جواهر زواهر معارفله مشحون اولان کنز مدفونی بولمق
واندن حصه دار اولوب غنی اولمق استرایسك کرکدرکه اکا اهل اولان وطریقنی بیلان برعارف وواصلی بوله سن
واکا خدمت ومتابعت قیله سن تا سنی طاق چارمده موضوع اولان دفینه یه کتوره وسنك ایچون انده مودوع اولان
جواهر زواهری سکا بتوره چونکم انی بوله سن غنی القلب اوله سن وانکله دینك اداقیلدقدن صکره نیجه لره دخی اندن
امداد وانفاق قیله سن نته کم جلد سادسده محتسب تبریزی حکایه سنك اواخرنده کفتن خواجه درجواب باان پای مرد
بیاننده بو کنزلا عقابنا معناسنی مفسر ومذکر کلمات طیبه بیورمشلر در اول جمله کلمات قدسیه دن بو بش بیتله اکتفا
اولندی وتفصیلی اول محله حواله قیلندی فليطلب فيه * بيت * خواستم تا آن بدست خود دهم * درفلان دفتر
نبشته است این قسم * خود اجل مهلت ندادم تاکه من * خفیه بسپارم بد و در عدن * لعل و یاقوت است بهر وام او *
درخنوری ونبشته نام او * درفلان طاقیش مدفون کرده ام * من غم آن یار پیشین خورده ام * از کساد او مترس
ودرمیفت * که رواج او نخواهد هیچ خفت * بو کلمات شریفه اکرچه خواجه تبریزینك خوابده پای مرده سویلمیشیدر
لیکن بوندن مراد بو کنز معنوی صاحبی اولان وجود پرجودلر زمان شریفندنصکره کلان اعقاب واحبابی حقنده
مثنویدان اولان خلفاسنه وصیت ایلمیشدر پس بو مقدمه معلومك اولدیسه بو ابیات شریفه نك اول حضرتك
لساندن معانی شریفه سی بویله دیمك اولورکه بیورلرای طریقم خدمتنده اولان وکلامی طالبلره نقل قیلان پای مرد
بن ایستدم که اول جواهر زواهر اسرار ومعارفی کندو الم ایله بنم جانبمه متوجه اولان اول طالبه ویرم فلان دفترده طالب
ایچون بو قسمتلر مسطور اولمشدرکه فلان دفتردن مراد بو دفتر رابعدر اجل خود بکا مهلت ویرمدی تاکم بن درعدن
مثابه سنده اولان علم دینی اول طالبه نهانی تعلیم وتسلیم ایلیم اول عقیده کلان طالب وام دار ایچون لعل ویاقوت
معارف وعلوم وار در شول متاع خانه ایچره که اندن مراد معانی ابیات شریفه در واول طالبك اسمی دخی مسطور در
کنزلا عقابنا دیمکله فلان طاقده اول جواهر زواهری واعل ویاقوت طاهری مدفون ایلدمکه مراد بو طاق چارمدر
بن اول عقیده کلان یاروام دارك غمنی مقدم یدم وانکیچون هر نه لازم ایسه بو دفتر رابعده دیدم بعد تقديم هذه
المقدمة اخوان صفا اکر عمر وفا ایدوب اجلدن رها بولورسق وجلد سادسك شرحنه شروع قیلورسق بو محله کلدکده
انشاء الله بو ابیات شریفه نك حاوی اولدیغی دقایق وحقایقنك شرحی مستوفا تحریر اولنه وبو ابیاتك جمع قیلدیغی
جواهر زواهر دقایقك تحقیق مفصلا انده تقدیر قیلنه شمدیلك بو قدرله اکتفا اولنه زیرا بو جلدك فضیلتنده بو قدر
اشارت عاقله وافی وبو مبشر کنزه حق تبشیر همان خیر دعا ایلمکز کافیدر والله تعالی بنده لرینك دعالرینی
قابل وتقصیرلرینی غافر وعافیدر وهو المجيب القدير وبالاجابة جدير * الطعن الرابع * طعن ترکجه کوجه دیرلر
(الرابع) طعنك صفتیدر یعنی دردنجی کوچ کان حضرت مولانا هر برجلدی برمنزله وبرمنهله تشبیه بیوروب اوچنجی
جلددن فارغ اولوب دردنجی جلدك نظمنه شروع ایندکلرینه طعن رابع تعبیر بیوردیلر والطعن الرابع مبتدادر
* الى احسن المرابع * خبردر یعنی دردنجی سفر احسن مرابعدر مرابع مربعك جمعیدر نشیمن ربیعی یه دیرلر
وفی الحقیقه مرابعك احسنی درکه سالکك روحی بونده استراحت ایلر ومرابعك الطفیدرکه طالبلر بونده انواع معانی
بجریده قیلر * واجل المنافع * احسن مرابع اوزره معطوفدر ودخی منفعتلرك اجل واعظمیدر * تسر قلوب العارفين *
بو جمله صفتدر مقدم اولان جمله یه تقدیر کلام اوله طعن رابع واحسن مرابع که مسرور اولور عارفلرك قلوبی * بمطالعته
اول طعن رابعك مطالعه سی سببیله کسرور الرياض بصوت الغمام کسرورنده کاف تسر یه متعلقدر وبمعنی مثلدر یعنی
عارفلرك قلبی مسرور اولور مثل السرور الرياض یعنی بولوتلرك صداسیله روضه لرك سروری کبی مسرور اولور زیرا قطرات
امطار اسرار کلام اولیای کبار قلوب طالبین وسالکینه اول لطافتی ویرورکه باران بهار ازهار واشجار بساتین
وحدایقه اولقدر لطافت ویرمز نته کم حدیثده وارد دخی اولمشدرکه * عليكم بمجالسة العلماء واستماع كلام الحكماء
فان الله يحيي القلب الميت بماء العلم كما يحيي الارض الميت بماء المطر * وانس العيون بطيب المنام * کسرور اوزره
معطوفدر یعنی عرفانك قلوبی مسرور اولور بونك مطالعه سی سببیله بساتینك صوت سحابله سروری وکوزلرك طیب
خوابله انسی وحبوری کبی زیرا عیون دخی خوابله انس ایلدیکندن هربار که نوم کاسه مسرور اولور کذلك عیون
ارباب معرفت ودرون اصحاب طریقت بونك مطالعه سیله آسوده اولوب تشاویش جهان وعلایق وعوایق نفس

وشيطاندن غض ابصار ايدوب راحت ايدرلر فيه ارتياح الارواح * ظرف مقدم خبردر وارتياح الارواح موءخر مبتدادر
تقدير كلام بوقطعن رابعده روحلرك ارتياحي واردر * وشفاء الاشباح * دخي شبحلرك شفاسي واردر اشباحدن
مراد اجسامدر وبونده اجسامه شفا اولمسي بو وجهله دركه اكثر كلام لطيفلري حكم الهيه ايله تعبيه اولمشدر
پس بونك مطالعه سي سببيله عاشق صادق حكيم حاذق اولور هرشيئي حكمت اوزره قلمجق اجسام دخي امراضدن
بري اولور پس بونده شفاى اشباح بو وجهله مقرر اولور * وهو * بوقطعن رابع * كما يشتهيه المخلصون و يهوونه *
مخلصلرك اشتها ايلديكي كبي ومحبت ايلدكلري كبيدر يهوون هوايهويدن فعل مضارعك جمع مذكريدر يحبون
معناسنه * ويطلبه السالكون و يتمنونه * كما يشتهيه اوزرينه معطوفدر ودخي بوقطعن رابع سالكلرك طلب ايدوب
تمني ايلدكلري كبيدر * للعيون قرة * قرة موءخر مبتدا للعيون مقدم خبردر يعني بوقطعن رابع سالكلرك كوزلرينه
روشنا ونوردر * وللنفوس مسرة * ودخي طالبلرك نفسلرينه مسرتدر وشاديدر * اطيب الثمار لمن اجتنى * مبتداى
محذوفك خبريدر * هو اطيب * تقديرنده يعني بوقطعن رابع اطيب والطف ثماردر اجتنا ايدنلر ايچون ثمار ثمرك
جمعيدر اجتنا ميوه دوشورمكدر لر بو كلامرنده استعاره واردركه بو جلد برحديقهٔ رعنادر وهر بيتي برشجرهٔ
مثمره دركه نتيجه نوباوهٔ معنا بي سالك اندن اجتنا قيلور * واجل المرادات والمنى * دخي مرادات ومقصوداتك وآرزو
وملتمساتك اعظميدر * موصل العليل الى طبيبه * مبتداء محذوفك خبريدر يعني اغراض شيطانيه ايله ذليل وامراض
نفسانيه ايله عليل اولنلري مرشد دليله كه حقيقتده طبيب جليلدر موصلدر * وهادى المحب الى حبيبه *
وهدايت ايديجيدر عاشقلري محبوبنه * وهو بحمد الله من اعظم المواهب * مواهب موهبه نك جمعيدر يعني بوقطعن
رابع اللهك حمدنه ملتبس اولديغي حالده ويا خود اللهك حمدي سببيله مواهب وعطيات الهيه نك اعظميدر * وانفس
الرغايب * رغايب رغيبه نك جمعيدر ورغيبه بمعنى مرغوبه در وبوقطعن رابع مرغوب اولان شيلرك نفيس تريدر
يجدد عهد الالفة * مبتداء محذوفك خبريدر بوقطعن رابع اللهله اولان الفتي وعهد وميثاق ومحبتي تجديد ايديجيدر
* مسهل عسر اصحاب الكلفة * ابتداى سلوكده اصحاب مشقت وارباب محنتك عسرني مسهل ومشقتني
ميسردر * يزيد الناظر فيه اسفا لمن بعد * يعني بوجلد رابعه نظر ومطالعه ايلمك اسف وبصرني زياده ايلر حقدن بعيد
اولان كسه ايچون يعني حقدن بعيد اولان كسنه بوجلده مطالعه قيلسه بوجلده واقع اولان اثار فكري ونظرني
اكا زياده ايلر تأسف وتحيفني كه اكا بعدنك قبحي اشكار اولوب دير كه حيفا واسفا كه بن عمري ضايع ايدوب حقدن غيري به
طابع وماسوى به طامع اولمشم * وسرورا وشكرا لمن سعد * معطوفدر اسفا اوزرينه بونلر دخي كذلك مفعول لهدر
وتقدير كلام بوقطعن رابعده واقع اولان نظر وفكر سرور وشكري زياده ايلر سعيد اولنه يعني علم حقده سعيد اولان كسنه
بوجلد رابعه نظر ومطالعه ايلدكده نتيجه معارف علتيه وعلوم اسرار جليه بولوب نعم روحانيه والطاف الهيه يه
اناك جاني واصل اولدقده كندو سعادتني بيلور وبو نعمتك مقابله سنده سرور وشكرني زياده قيلور * يتضمن صدره
ما يتضمن صدور الغانيات من الحلل * صدرده ده ضمير قطعن رابعه راجعدر تقدير كلام بوقطعن رابعك دروني متضمن
اولور غانيه خاتونلرك حلل وحلي دن سينه لري متضمن اولدوغي كبي حلل حله نك جمعيدر وغانيات غانيه نك جمعيدر اكر
فتح غين ايله غنادن اولورسه ارليجي زنلر ديمك اولور واكر كسر غين ايله غنادن اولورسه غني اولان خاتونلرك سينه لري حلل
وحلي دن وجواهر وزواهر وزيوردن متضمن اولدوغي كبي جواهري بوجلد رابعك صدري متضمن اولدى كه بونك
متضمن اولديغي جواهر وزواهر معنويدر كه ابدى كاسد اولمز ومن بعد فنا بولمز وبو دخي جايز اولور كه صدرده ده كي ضمير
يا بعيدا رلان منه ويا سعيد اولان منه ويا خود على سبيل البدل هر برينه راجع اوله وبو جمله بو تقديرا اوزره جملهٔ مستأنفه
اولور سوءال مقدره جواب اولمق اوزره كان برسائل دير كه شول كسنه لركه يا بعيد ويا سعيد اوله بوكه نظر ومطالعه ايليه
انلره نه حاصل اولور بيورورلر كه مغنيه ويا اهل غنى اولان خاتونلرك حلي وحللدن تحلي وتزين ايدوب كندولري آراسته
وپيراسته ايلدكده انلرك صدوري اولحلي وحللدن اولقدر سرور وحبوري متضمن اولمز كه بوني مطالعه ايلين كسنه نك
سينه سي متضمن اولور * جزاء لاهل العلم والعمل * جزا مفعول له در تضمن جمله سنه تقدير كلام تضمن ايلر بوقطعن
رابعك صدري غانياتك متضمنه اولديغي جزادن اوتري اهل علم واهل عمل ايچون * فهو كبدر طلع پس بوقطعن رابع
بربدر تابان كبي دركه مطلع فيض حقدن طلوع ايلدى مشبه جلد رابع در ومشبه به بدردر وبينهما اده وجه شبه
بوجلد رابعك انوار معانيسي ظلام جهلي قلوب سالكيندن ازاله ايتمسيدرنته كم بدر تمام ظلام ظاهري ازاله ايلديكي كبي
* وجد رجع * وبوقطعن رابع ربخت ودولت كبي دركه رجوع ايليه كتمش ايكن صاحبنه كانه اوچنجي جلد تمام
اولدقده اول بخت ودولت معنوى منقطع اولوب تكرار بو احسن مرابع اولان جلد رابعك ظهور وطلوعي طالبه كتمش

دولتك رجوعی كبی اولور ٭ زائد ٭ مبتدا محذوفك خبریدر ٭ علی تاميل الآملين ٭ یعنی بوظعن رابع زیاده ایدیجیدر
امل وراجع اولنلرك امل قیلمنی اوزره املنی ٭ وزائد لرود العاملین ٭ زائد اول كسه یه دیرلركه كاریاتدن ایلروكیدوب
انلرك لوازمن احضار ایده رود آب وكیاه طلب ایلیوب جمع ایلكدر یعنی بوظعن رابع رهنما اویث واونهی منزلدر
عاملرك مراكب نفوسنك غداسنی جمع واحضار ایچون (یرفع الامل بعدانخفاضه) یعنی رجاواميدلری مرفوع وبالا ایدر
پست ومخفوض اولدقدنصكره یعنی جناب حقده سالكك شوق ومحبتن زیاده ایلر ٭ ویبسط الرجاء ٭ دخی بوظعن رابع
سالكك رجاسنی كشاده ایلر ٭ بعد انقباضه ٭ انقباضدنصكره ٭ كشمس اشرقت ٭ مبتدا محذوفك خبریدر یعنی بوظعن
رابع شول كونش كبیدركه اشراق ایلدی ٭ من بین غمامة تفرقت ٭ شول غمامه نك ما بیننده كه اول غمامه تفرق
ایلدی بو تشبیه اولكیدن ابلغدر یعنی بوظعن رابع شول آفتاب نورانی ومعنویدركه سحاب بشریت وغمامهٔ مقتضای
طبیعتله مستور ومحتجب اولمش ایكن اول غمامه یی مقتضای طبیعت وبونك نورنه حجاب اولان سحاب بشریت
متفرق اولوب جان ودل مشرقندن طلوع قیلوب عالمه ضیا كستر اولمشدر ٭ نورلاصحابنا ٭ بودخی مبتدا محذوفك
خبریدر بوظعن رابع برنوردر معدر بزم ایچون اصحاب جمع صحبدر مراد كندولرك صحبت شریفه سنه داخل اولان یاران
سعادت قرینلریدركه بو جلد رابع انلر ایچون برنور عظیمدر اندن استناره واستفاده ایلمشدر (وكنزلاعقابنا) وبرخزینه در
بزم عقبمزده كلان اخلافمز ایچون اعقاب عقبك جمعیدر عقب اوكچه یه دیرلر بونده مراد كندولرك انتقالندنصكره اردنجه
كلان فقرا وطریق مولوی یه سالك اولان احباب وعرفا اولور ٭ ونسئل الله التوفيق لشكره ٭ وبز اللهدن بونك
شكرینه توفیق استرز تا بونعم جلیله سی مقابله سنده برشكر ایده وزكه اكا مكافی وموافق اوله ٭ فانه ٭ علتدر شكر سؤالنه
زیرا شكر ٭ قيد للعتيد ٭ باغدر موجود وحاضر اولان نعم ایچون ٭ وصيد للمزيد ٭ وبو حدیث شریفك معناسنه اشارتدر
كما قال عليه السلام ان للنعم اوابد كاوابد الوحشى فقيدوها بالشكر ٭ صید مصدردر بمعنی صاید یعنی صید ایدیجیدر
زیاده یی زیرا ٭ ولئن شكرتم لازيدنكم ولئن كفرتم ان عذابى لشديد ٭ معناسی مقرردر واجل نعمت واعظم سعادت
دنیا وآخرتده علم ومعرفتدر ونعمت دنیا بونعمته نسبت نقمتدر نته كم جناب عزت نعم دنیا حقنده بیورر ٭ قل
متاع الدنيا قليل ٭ وعلم وحكمت حقنده بیورر ٭ ومن يؤت الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا ٭ وحضرت علی كرم الله وجهه
بیوررلر ٭ بیت ٭ رضينا قسمة الجبار فينا ٭ لنا علم وللاعداء مال ٭ فان المال يفنى عن قريب ٭ وان العلم باق لايزال ٭
فاذا كان كذلك مثنوی اجل نعم الهیه دركه زیرا زبدهٔ معانی قرآنی ومغز اسرار كلام ربانیدر پس سالك كه بونعمته فائز
وحائز اوله اكا واجبدركه دائما شكر وثنادن خالی اولمیه تا واهب النعم ومفيض الجود والكرم اول شاكر اولان سالكی
بو كلام ولایت انجامك حقایقنه واصل قیله ٭ ولا يكون الا ما يريد ٭ حال بوكه هیچ برشیء موجود اولمز الا شول شیء كه
الله تعالی دیلر اولان اولدر ٭ شعر ٭ ومما شجانى انى كنت نائما ٭ اعلل من برد بطيب التنسم ٭ ومما شول شیدندركه
شجانی بنی محزون قیلدی شجو حزنه دیرلر انی تحقیقا بن كنت نائما نائم اولدم یعنی بنی چوق نسنه لر محزون ایلدی
جمله دن بری بو مصیبتدركه تحقیقا بن نائم اولدم اعلل تفعیل بابندن فعل مضارع نفس متكلمیدر معلوم صیغه سی
اوزره ومجهول صیغه سی اوزره قرائت اولنمق دخی جائزدر تفعیل بابنك بناسی كاه اولور كه ازاله ایچون كلور مثلا قشرته
دیرلر بن انك قشرنی ازاله ایلدم دیمك معناسن ویررلر بونده دخی ازاله ایچون اولمقده جائز وازاله ایچون اولمقده جائز ازاله
ایچون اولدیغی اوزره معنی اعلل اكر صیغهٔ مجهول اوزره قرائت اولنورسه تحقیقا بن نائم اولدم علتسز مصفا اولدیغم
حالده اكر صیغهٔ معلوم اوزره قرائت اولنورسه تحقیقا بن نائم اولدم ازالهٔ علت ایلدیكم حالده دیمك اولور واكر ازاله
معناسی مراد اولمزسه معناسی بوله اولور تحقیقا بن نائم اولدم اظهار علت وبهانه ایلدیكم حالده شول برددنكه اول طیب
تنسمله یعنی تنفسله ایدی اعلل جمله سی اعرابدن محلا منصوب كنت نك فاعلی ضمیرندن حال واقع اولور من برد ده من
اعلل یه متعلقدر بطیب ده با مع معناسنه در تنسم تنفس معناسنه در محصول معنی بیت اولدركه بنی محزون ایلین
شیدندركه تحقیقا بن نائم وغافل اولدم برد هوادن طیب تنفسله تعلل وبهانه ایلدیكم حالده یعنی هوانك اعتدالی اوزره
اولان برد ولطافتدن صفای تنفس وطیب تروحله تنفسی مشغول ایلدیكم حالده كه بن نائم وغافل اولمش ایدم ٭ شعر ٭
الى ان دعت ورقاء فى غصن ايكة) تغرد مبكاها بحسن الترنم ورقا رمادا اللون اولان حمامه یه دیرلر طیران وتصاعد ده سائر
حمامه دن اسرع دروا ول اولنده اولان هوایه پرواز ایلدكده كورنمز ایكه بیشه یه دیرلر والغرد بفتحتين شنلك وشادیلك
ایتمكدر حسن صوتدن غرد الطائر دیرلر اذا طرب فى صوته وانی متعلقدر مقدم اولان كنت یه ورقاء فاعلیدر دعتك
تقدیر كلام تحقیقا بن نائم اولدم اول زمانه دككه بیشه اغاجنك بوداغنده قرار ایلین حمامه بنی دعوت ایلدی اویله ورقا كه
انك بكاسی حسن ترنمله خوش صدا ایلدی مبكا مصدر میمیدر بكا معناسنه بو تقدیر اوزره تغردنك فاعلی مبكا اولور

تغرد تفعيل بابندن اولوب فاعلی ضمیری تحتنده مستتر اولان هی ورقایه راجع اولوب ا کا صفت اولقده جائز وحال اولمق
دخی جائزدر بو تقدیرا اوزره مبکا مبتدا وبحسن الترنم خبری اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که بن نائم اولدم میشه
بوداغنده ساکن اولان رماد اللون کبوتر بنی دعوت ایدنجه بدلك اویله کبوترکه طرب وشادیلکله اوتردی اول کبوترك
بکاسی حسن ترغله ایدی ورقا مرشد لرو حندن استعاره اولدیغی تقدیرا اوزره اکا بکا اسنادی ادعا ومجاز
اولمز * فلو قبل مبکاها بکیت صبابة * لسعدی شفیت النفس قبل التندم * فلو قبل مبکاها ده ضمیر ورقایه راجعدر
یعنی اگر اول ورقانك بکاسندن اول بن بکیت اغلیدم (صبابة) محبت یوزندن (سعدی) بر محبوبه نك نامیدر یعنی
محبوبه ایچون (شفیت النفس) نفسمه شفا ویریدم (قبل التندم) ندامتدن وپشیمان اولمزدن اول (ولکن بکت قبلی فهیج
لی البکا * بکاها فقلت الفضل للمتقدم * ولکن اول حمامه بندن اول بکا ایلدی فهیج لی البکا بکاها فهیجده فا تعقیب
ایچوندر هیج مفعولنه تعدیه ایلر مفعول اولی البکاء ومفعول ثانیسی لی (وبکاهاده) ضمیر ورقایه راجعدر بکا فاعلیدر
هیج نك تقدیر کلام ولکن بندن اول اول حمامه اغلدی پس انك بکاسی تهییج وتحریك ایلدی بنم بکامی فقلت فاذا کان
کذلك بن دیدم الفضل للمتقدم فضل متقدم ایچوندر یعنی فضل وهنر بندن مقدم بکا ایلیوب بنی ایقاظ ایلین ایچوندر
دیدم محصول بیت اولدر که بن اوائل سلوکده نائم ایدم تشکر نعم الهیه دن ویاخود اسرار سبحانیه دن وتجلیات ربانیه دن
بن تعلل وبهانه ایدردم طیب نسیم هوای نفسله تا مرشد کامل ورقا مروحی غصن ایکه بدندن بنی دعوت ایدنجه بدلك
پس اول کامل ورقا روحی تطرب وتغرد ایلدی حسن ترغله یعنی معارف وحقایقدن تکلم ایلدی اگر بن اول ترنم وتکلم
ایتمزدن اول صبابة لذات الله ومحبة لمرضاة الله بکا ایدوب محبوبهٔ حقیقتم ایچون عرض شوق واشتیاق ایلسم
نفسمه شفا ودردمه دوا قیلاردم قبل الندامه ولکن روح مرشد بندن اول اول محبوبه ایچون بکا ایدوب وعبادت وطاعت
قیلوب آشنا اولدی پس انك بکاسی وشوق واشتیاقی بکا تأثیر ایدوب بنم بکا واشتیاقمی تحریك وتهییج ایلدی پس بو حال
مقرر ومشاهد اولیجق بن دخی دیدم واعتراف ایلدمکه فضلیت متقدمینکدر که انلرك کلاملری وارشادلری صکره
کلان طالبلری وسالکلری تحریك وتشویق ایدیجیدر * رحم الله المتقدمین والمتأخرین * الله تعالی رحمت ایلسون
متقدمینه یعنی سلفده مرور ایدن کباره ومتأخرینه خلفده کاوب وکلجك سعادت شعار ولایت کردارلره * والمنجزین
والمتنجزین * منجز من باب الافعال ارباب حاجاتك حاجتلری ادا وقضا ووعده سنه وفا ایدیجی کسه در * متنجز تفعل
بابندندر بناسی تکلف ایچوندر بونده مراد منجز اولنلره وعهده وفا قیلنلره متشبه اولنلردر معنی ودخی الله تعالی رحمت ایلسون
ادا حاجت قیلنلره ودخی وعده یه وفا ایدنلره متشبه اولنلره دیمك اولور * بفضله وکرمه وجزیل الائه ونعمائه * رحم یه
متعلقدر یعنی الله تعالی رحمت ایلسون بونلره فضلیله وکرمیله وعظم آلاو نعمیله (فهو) پس اول الله (خیر المسؤل واکرم
المأمول * کل مسؤلك خیرلوسی وکل مأمول اکرمیدر یعنی سؤال اولنان مراداتك اشرفی ومأمول اولان مقصوداتك
اکرم والطفیدر پس عارف اولدر که خیرلو اولان مسؤلی واکرم اولان مأمولی طلب ایلیه که اندن مراد خدای تعالی در
بیت * خلاف طریقت بود کاولیا * تمنا کنند از خدا جز خدا * بو معنی دخی جائزدر که خیر المسؤل عنه واکرم المأمول
عنه * تقدیرنده اوله بو وجه اوزره معنی اول الله شول کسه لردنکه سؤال اولنور انلرك خیرلوسی وشول کسه لردنکه امل
ورجا قیلنور انلرك اکرمی دیمك اولور * فالله خیر حافظا * پس الله تعالی خیرلودر حافظ اولمق جهتندن جمیع اشیادن وهو
اول الله * ارحم الراحمین * رحمت ایدیجیلرك ارحمیدر * وخیر المونسین * ودخی جمیع مونسلرك خیرلوسیدر زیرا انکله
انسیت قیلان ایکی جهانده بیله غریب اولمز اما اندن غیری ایله انسیت قیلان مقرردر بهر حال مونس اولدیغی شیدن
مهجور وغریب اولمق * وخیر الوارثین * ودخی جمیع وارثلرك خیرلوسیدر که * ولله میراث السموات والارض فحوا سنجه
جمله موجوداته وارث اولدر پس بر کسه نك موتندن صکره عقبنده یادنیایه متعلق ویا دینه متعلق بعض شیلری قالسه
وبعض کسه لر اول شیلره وارث اولسه حق تعالی بو جمله وارثلرك خیرلوسیدر زیرا املاك حقیقتده کندینکدر * وخیر
مخلف * وعوض ویریجیلرك خیرلوسیدر کما قال الله تعالی * وما انفقتم من شیء فهو یخلفه * ورزاق للعابدین الزارعین
وزارع وحارث اولان عابدلرك رزاقیدر یعنی مزرعهٔ دنیاده زراعت اخروی وحراثت معنوی قیلان عابدلر ایچون
مبالغه ایله رزق ویریجیدر وانلری سائرناسدن ممتاز ایدوب غنای حقیقی مرتبه سنه ایرکوریجیدر * وصلی الله علی
سیدنا محمد واله الاکرمین * الله تعالی رحمت ایلسون بزم سیدمز حضرت محمدك اوزرینه وانك اکرم اولان آلینك اوزرینه
وعلی جمیع الانبیاء والمرسلین * وجمیع انبیا ومرسلین اوزرینه دخی رحمت ایلسون * آمین یارب العالمین * ای عالملرك سید
ومالکی ومربیسی سن بو دعامی قبول ایله وبونی ایشله فقال سلطان العارفین وبرهان الواصلین وقطب اصحاب یقین ومرکز
دائرهٔ اسرار دین مولانا ومولی العارفین ثبت الله اقدامنا فی طریقه المتین وقدس ارواحنا بکلامه المبین بعد تمام

الديباجة العربي خطابا الشيخ حسام الدين چلبي * مثنوی * ای ضيا الحق حسام الدين تو يی * كه كذشت ازمه
بنورت مثنوی * مصرع اولك معناسي جلد اولك ديباجه سنده وجلد ثانينك دخی ای ضيا الحق حسام الدين
سوردقلری بيتده مفصلا مرور ايلدی تكراره حاجت يوقدر معنى بيت اولدركه ای حق تعالينك ضياسی اولان حسام
الدين سن سنكه سنك نورك سببيله مثنوی ماهدن ايلرو كچدی يعنی من حيث المعنى ايندن ارفع وانور اولدی زيرا آنك
رفعتی صوری وبونك معنويدر وآنك نوری حسی وبونك عقلی ومعنوی اولان صوری وحسی اولندن ارفع وانوردر
زيرا آنك رفعتی قشر منزله سنده وبونك رفعتی اكا نسبت مغز مغز منزله سنده دروآنك نوری ظلمت محسوسه يی ازاله ايدر
وبونك نوری ظلمت معقوله يی پس ظلمت محسوسه يی ازاله ايليندن ظلمت معقوله يی ازاله ايلين اشد واقوا درآنك نوری
زياده وناقص اولمقده وبونك نوری هردم ترقی قيلمقده وكامل اولمقده درو آنك نوری دنيوی وبونك دينی واخرويدر پس
هر وجهله بونك نوری آنك نورندن اعلی واسنی در نور القمر مستفاد من الشمس كلامنك حسبنجه اكر اول نوری آفتابدن
الديسه وآنك منوری شمس صوری اولديسه بو نوری شمس دينيدن الدی وبونك منوری آفتاب معنوی يعنی وارث
حضرت نبوی اولان شيخ حسام الدين چلبی اولدی پس * ان لله عبادا قلوبهم انور من الشمس * حديثنك مقتضاسنجه
بو حضرتك نوری او شمس صورينك نورندن اقوی وانور اولمسی اهل دله قتی ظاهر وروشن كلدی وجلد اولك
ديباجه سنده بو حضرتك شرف ونسبی حقنده القت الشمس عليه ردائها (وارخت النجوم لديه اضواءها) بيورمالری
دخی شمسك ونجوم صورينك حضرت چلبی يه وآنك نسب معنويسنه تذلل قيلمسنه وآنك نوری قتنده اضواء نجوم ايس
بشئ اولمسنه دلالت وشهادت قيلور ابو الحسن شاذلی حضرتلری ديركه لو كشف من نور المؤمن الناقص لطبق ما بين
السماء والارض فما ظنك بنور المؤمن الكامل ولقد سمعت شيخنا ابا العباس قال لو كشف عن نور الولی لعبد لان اوصافه
من اوصاف الله ونعوته من نعوته پس حسام الدين افندينك نوری حق نوری اولديغنه شاهد ضياء الحق لقبيله حضرت
مولانا انلری ذكر ايلمسی كافيدر چونكم اول حضرتك نوری نور حق اوليجق آنك نوری سببيله كتاب مثنوينك ماه
وانجمدن ايلرو كچمسی وظلمات معنويه نك وجودنی ازاله ايتمسی شبهه وشائبه دن عاری وبريدر (مثنوی) همت عالی تو
ای مرتجا * می كشد اين را خدا داند كجا * همت عزيمت قلبه ديرلر عالی وسافل اولمغه قابلدر همت عاليه محبوب وهمت
سافله مبغوض ومغضوبدر كما قال عليه السلام ان الله يحب معالی الهمم ويبغض سفالها زيرا بر كار ظهوره كلمز
الا همت عاليه ايله وبر صفت كمالن بولمز الا عزيمت ساميه ايله نته كم حسام الدين افندينك همت عاليه سی بو كار بيمثال
مأنه ايلتمش وبو امر ذی بالی كماله واصل ايتمشدر پس انلرك همت عاليه سی بو كلمات ساميه يی مرتبه كماله چكديكنه
ومقام اعلايه ايصال ايتديكنه اشارت ايدوب بيوررلر ای محل حصول رجا سنك عالی همتك بو مثنوی شريفی خدا
بيلور قنده چكر يعنی رفعت وشانده انی نه مرتبه يه ايركورر حاصل كلام ونتيجه مرام بويله ديمك اولوركه سنك عالی همتك
ای محل حصول رجای خلق بو مثنوی يی بر مرتبه يه چكركه رفعت وشرفده نه مرتبه يه بوله جغن وجعمده نه مقدار اوله جغن
وعلوم ومعارفده واسرار ولطائفده نه ظهوره كله جكن خدای تعالی بيلور مثنوی شريف قبل الظهور امور غيبيه دن
ايدی وامور غيبيه يه مطلع اولمز الا خدا اودخی علم غيب ايچون اجتبا وارتضا ايلديكی انبيا كما قال تعالی فی آخر سورة
آل عمران * وما كان الله ليطلعكم على الغيب ولكن الله يجتبي من رسله من يشاء * وقال فی آخر سورة الجن * عالم الغيب فلا
يظهر على غيبه احدا الا من ارتضى من رسول) بو آيتلر اولياء نك علم غيبه مطلع اولمسنی نفی قيلمزنته كم انبيانك دخی بغير وحی
ولا اجتباء مطلع اولمسنی مستلزم اولمز بلكه حق تعالی انبيايه وحی ايلرسه بيلورلر واوليايه دخی اكر الهام قيلرسه اندن
اكاه وخبير اولورلر ديمك اولور چونكم حق تعالی بر كارك نتيجه سنی بر نبی يه ويا خود بر ولی يه بيلدرمسه آنك علمی حضرت
حقه تفويض قيلورلر وديرلركه اكرچه بو كاری بز اشلرز اما نهايتنه عالم دكلز نتيجه سنی خدا بيلور نته كم * وما تدری نفس
ماذا تكسب غدا * ايت كريمه سنك فحواسنجه ولينك مستقبلده نه ظهوره كله جكنی بغير الهام بيلمديكنی واكاه اولمديغنی
اشعار ايلكدن اوتری حضرت مولانا اولی كامل ايكن می كشد اين را خدا داند كجا ديوب نتيجهٔ كاره وعاقبت امره اولان
علمی خدای تعالی يه تفويض بيوردی والله اعلم (مثنوی) كردن اين مثنوی را بستهٔ * ميكشی آن سوی كه دانستهٔ *
مثنوی پويان كشنده ناپديد * ناپديد از عاقلی كش نيست ديد * ای حسام الدين بو مثنوينك كردنی سن بغله مشسن
مثنوينك كردننی بغلمق اول حضرتك مثنويده كيف مايشاء تصرف قيلمسندن ومثنوی بوينی بغلوبنده كبی اول حضرته
كماليله مطيع ومنقاد اولمسندن كنايه در چكرسن انی هر جانبه كه بيلمشسن والله عليمله اول جانبه اكاه اولمشسن مثنوی
يلجی ومنجذب اولوب كيد يجيدر وانی جذب ايديجی پنهان وناپديددر ليكن شول بر جاهل وغافلدن ناپديد وخفيدركه
آنك ديدهٔ حقيقت بيني يوقدر اما ديدهٔ حقيقت بينی اولان عارف وعاقله بونك كشنده سی اظهر من الشمس واشهر من اليوم

والامسدرزیرا اصحاب بصیرت قتلرنده فی الحقیقه بونك کشنده سی ومرتبهٔ کماله واصل کننده سی خدای تعالیدر بومعنی
ایسه اهل غفلته نسبت زیاده خفی واهل حقیقته بغایت ظاهر وجلیدر ✻ مثنوی ✻ مثنوی را چون تو مبدأ بوده ✻
گر فزون گردد تواش افزوده ✻ ای ضیاء الحق حسام الدین مثنوی شریفك تألیفنه جونکم سن مبدأ اولمشسن وانك
ظهورنی اول امرده سن استدعا قیلمشسن اکر فزون اولورسه انی سن زیاده ایلمشسن یعنی تطویل وتفصیله بادی
وباعث سن اولمشسن (مثنوی) چون چنین خواهی خدا خواهد چنین ✻ میدهد حق آرزوی متقین ✻ جونکم
سن بویله استرسن خدای تعالی هم بویله استر حق سبحانه وتعالی متقی بنده لرینك آرزوسنی ویرر وانلری مقصود ومرامنه
ایرکورر متقیلردن مراد بونده اولیاء الله اولورزیرا تقوانك اعلی مرتبه سی ماسوادن پرهیزدرکه بو مرتبه اولیایه میسردر
(مثنوی) کان لله بوده در ما مضی ✻ تا که کان الله پیش آمد جزا ✻ ای برگزیده کان لله اولمشدك ماضی ده تاکه کان الله
حضورکه جزا کلدی یعنی ✻ من کان لله کان الله له ✻ حدیث شریفنك موجبنجه سن مقدما جمیع اموردہ الله ایجون
اولدك وکندیکی انك مراد ورضاسی اوزره اولمقده مبذل قیلدك تا کم حق تعالی حضرتلری دخی سنك مرادشریفك
ورضای لطیفك اوزره اولمغی سکا جزا ویردی وسنی مرید ایکن مراد مرتبه سنه ایرکوردی (مثنوی) مثنوی از تو هزاران
شکر داشت ✻ در دعا و شکر کفها برفراشت ✻ در لب وکفش خدا شکر تو دید ✻ فضل کرد ولطف فرمود ومزید ✻ حضرت
مولانا استعارهٔ مکنیه قاعده سی اوزره مثنوی شریفی منعمه شاکر اولان وال یوقاری قالدیروب مولاسنه خیر
دعا قیلان بندهٔ صالح منزله سنه تنزیل ایدوب بیورمشلردر ایکی نکته یی افاده ایجون نکتهٔ اول مثنوی شریف فی الحقیقه
منعمنه عارف وانك نعمتنه شاکر بر شخصدر دیمکی افاده ایلرکه حروف وکلمات منعملرینه عارف اولمری واکا تسبیح
وتحمید قیلملری (وان من شیء الا یسبح بحمده) آیت کریمه سیله ثابت اولمش واوجنجی جلدده مارگیر حکایه سنده
✻ پارهٔ خاکی ترا چون مرد ساخت ✻ بیتنده تحقیق اولنمشدر وجلدار الده قبول کردن خلیفه هدیه را بیاننده ✻ اولا
بشنو که خلق مختلق ✻ ابیاتنك شرحنده حروف وکلماتك سائر امم کبی برامت اولدیغنه وایچلرندن بعضسی نبی
وبعضیسی رسول مرتبه سنده اولدیغنه اشارت اولنمش وفتوحات مکیه دن حضرت شیخ اکبر کلامیله استشهاد قیلنمشدر
پس هر شیئك حق تعالی یه عارف اولمسی واکا تسبیح وتحمید قیلمسی عند اهل التحقیق محقق اولدیسه مثنوی شریفك
مظهر حق اولان ولی خدایه عارف اولمسی واکا شکر وثنا قیلمسی عند العرفا مقرر ومصدق اولور علماء ظاهر آیات
واخبارده وکلمات مشایخ کبارده بو اسلوب اوزره واقعه اولان کلمات لازم کلسه استعارهٔ تخییلیه تعبیر ایدرلر اما علما
ربانیه بونك حقیقتنه عالم اولوب تحقیق ❊ عتنه کیدرلر ونکتهٔ ثانی ✻ فن بلاغت اوزره سببك احوالی مسببه اسناد
قیلندن وذکر سبب ارادهٔ مسبب سبیلندن اولورکه مثنوی شریف مثنوی خوان اولنلرك شاکر اولملرینه وبو نعمت
عظمانك منعمی ایجون ال قالدیروب خیر دعا قیلملرینه سببدر وانلر مسبب اولور پس انلرك حالی بوکا مسند اولمش اولور
وبوذکر اولنوب انلرك احوالی مراد اولمش اولور پس بو مقدمه معلومك اولدیسه معنی ابیات شریفه اولدرکه ای
حسام الدین چلبی مثنوی شریف سندن هزاران شکرلر طوتدیکه اول سنك انعام واحسانکه عارف وسنکا
شکرکزار اولمقده مقیم ووافقدر عبد شاکرکبی دعاده وشکر وثناکی اداده اللرین یوقاری قالدردی بو معنی نکتهٔ اول اوزره در
نکتهٔ ثانی اوزره معنی ای حسام الدین چلبی مثنوی خوانلرینه واصل اولان مثنوی خوانلر سندن اوتری هزاران
شکر طوتدی وسکا خیر دعا وشکر وثنا ایلمکده اللرین یوقاروا یتدی بندهٔ شاکرکبی اولان مثنوینك دیلنده واللنده خدای
تعالی سنك شکرکی کوردی یاخود معنی بو مثنوی خواننه واصل اولان مثنوی خوانك اللنده ودیلنده جونکم
خدا سنك شکریکی کوردی اکا فضل واحسان ایلدی ولطف زیاده لك بیوردی که شاکر اولنلره مزید فضل واحسان
انك شاننده ندر دیمك اولورتنه کم اناده بیورورلر (مثنوی) زانکه شاکر را زیادت وعده است ✻ آنچنانکه قرب مزد سجده است
✻ زیراکه شاکر اولنلر ایجون زیاده لك وعده اولنمشدر ✻ کما قال الله تعالی (لئن شکرتم لازیدنکم) که شکر موجب
ازدیاد نعمتدر انجلین که قرب الهی مزد سجده واجر طاعتدر نعمتك زیاده لکن استرسك شکر قیل وقرب حقه واصل اولمق
دیلرسك ساجد اولکه بنده ربسنه ساجد اولدیغی حالده زیاده قریب اولور (مثنوی) کفت واسجد واقترب یزدان ما
✻ قرب جان شد سجدهٔ ابدان ما ✻ یزدانمز سورهٔ علقك آخرنده ✻ واسجد واقترب ✻ بیوردی بزم ابدانمزك سجده سی
جانلرمزك قربی اولدی یعنی روحلرمزك حضرت حقه قریب اولمسنه سبب اولدی سورهٔ علقك آخر یدر تفسیری
وتحقیق برقاج محلده مرور ایلدی جمله دن جلد ثالثده رسیده خواجه وقومش بیاننده اولدی بو سجده یه حضرت
شیخ اکبر سجدهٔ قرب دیمشدر زیرا سالکی جناب حقه قریب قیلرتنه کم بو حدیث شریف دلالت ایلر ✻ اقرب ما یکون
العبد الی ربه وهو ساجد) اقرب مبتدادر ✻ ما مصدریه در ✻ وهو ساجد ده واو حالیه جمله سی خبر منزلنده در تقدیر

کلام اقرب کون العبد یعنی عبدك اقرب اولسی ربسنه ساجد اولدیغی حالده در (مثنوی) کر زیادت میشود زین رو بود
نه از برای بوش وهای وهو بود * مثنوی شریفه اکر زیاده اولورسه بو جهتدن زیاده اولور یعنی مثنوی سکا اشبا کر
اولدیغی وخیر دعا قیلدیغی بو وجهدن زیاده اولور کثرت وجمعیتدن اوتری وهای وهودن اوتری دکل یعنی جمعیت عوام
وطمطراق ریای انام ایچون زیاده اولمز بلکه منعمنه شاکر اولدیغی ودعاوثنا قیلدیغندن زیاده اولور وکالن بولور مثنوی
با توما چون رز بتابستان خوشیم * حکم داری هین بکش تا میکشیم * حسام الدین چلبی بزسنکله اوزم چبوغی
تابستانله خوش اولدیغی کبی خوشز حکم طوترسك بو خصوصده اکاه اول چك بو مثنوی یی تا بزهم چکه لم سکا تبعیتله
یعنی زیاده ایده لم تاسالکلره نفعی زیاده اوله وانلری نتیجه معارف واسرار مدخی ایصال قیله * مثنوی * خوش بکش
این کاروانرا تا بحج * ای امیر صبر مفتاح الفرج * بو بیتده علی طریق الاستعاره حسام الدین افندی یی امیر حجه ومعانی
وابیات مثنوی یی حجه کیدن قوافله ووصول الی اللهی حجه تشبیه ایدوب اول حضرته خطابا بیوررلر بو کاروان معانی
وبو ابیات مثنوی یی حجه دك خوش چك یعنی کعبهٔ حقیقته ومقصود سالکان طریقت اولان مرتبهٔ ربوبیته دك قائد
اول ای امیر الصبر مفتاح الفرج اولان صبرك اوزرینه حاکم ومتصرف اولمق معناسنی اشعار قیلور بعض نسخه ده صبرله
مفتاحك مابیننده واو عطف واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی صبرك ومفتاح فرجك امیری دیمك اولور اما مفتاح الفرج
صبر اولمغی اقتضا قیلور چوقلق مقبول دکلدر وبعضی شارحلر الصبری معرّف باللام یازوب معنایی ای امیر صبر فرجك
مفتاحیدر دیمشلردر لکن صحیح اولان نسخه لرك اکثرنده صبر معرف باللام دکلدر وامیر صبره اضافتله در وصحیح اولان
نسخه ومعنی بودر که تحریر اولندی فلیحفظ * مثنوی * حج زیارت کردن خانه بود * حج رب البیت مردانه بود * حج
شریعتده خانهٔ کعبه یی ارکان مخصوصه اوزره زیارت ایلمکدر بو سهلدر بیتك صاحبنی زیارت وطواف ایلمك مردانه اولور
یعنی ارلك اولور هر کسلك اکا استطاعتی اولمز بلکه غنای قلبله غنی اولان مردانه میسر اولور (مثنوی) زان ضیا کفتم
حسام الدین ترا * که تو خورشیدی واین دو وصفها * ای حسام الدین سکا اول سببدن ضیا دیدم که سن فی المثل
خورشیدسن وبو ایکیسی یعنی ضیا وحسام وصفلردر سکا ضیا آفتابك کندی یه ونورینه وحسام تیغ برانه دیرلر پس
حسام الدین چلبیده بو ایکی صفت موجود اولدیغیچون حضرت مولانا انلره ضیاء الحق حسام الدین بیوردیلر
مثنوی) کین حسام واین ضیا یکیست هین * تیغ خورشید از ضیا باشد یقین * اکاه اول ای مستمع که بو حسام وبو ضیا
حد ذاتنده بردر یقین بودر که خورشیدك تیغی ضیادن اولور قطع ظل وظلمت ایلدیکی اعتبار ایله حسام دینور ونیر بالذات
ومنور کائنات اولدیغی اعتبار ایله ضیا تعبیر اولنور (مثنوی) نور از آن ماه باشد وین ضیا * آن خورشید این فرو خوان از نبا
شمس را قرآن ضیا خواند ای پدر * وان قمر را نور خواند این را نکر * نور ماهك حالی ولایق اولور وبو ضیا خورشیدك آن
ولا بقید بونی قرآندن اوقو نبا اصلنده نبأ ایدی قافیه ایچون باالفه قلب اولندی شمسه حضرت قرآن ای پدر ضیا
اوقودی واول قمره نورا اوقودی بو کا نظر ایله سورهٔ یونسده اولان آیته اشارت بیوررلر * هو الذی * اول الله در که * جعل
الشمس * آفتابی قیلدی * ضیاء * ای ذات ضیا ضیا صاحبی قیلدی * والقمر نورا * وقمری نور نور صاحبی قیلدی
علمانك قولی بودر که اکر نیر نور بالذات نورایسه اکا ضیا دیرلر واکر بالعرض ایسه اکا نیر نور دیرلر پس آفتاب نیر بالذاتدر
انکیچون ضیا بیوردی وقمر نیر بالعرضدر انکیچون نور بیوردی قمر افتابه هر نه مقدار مقابل اولورسه اولقدر منیر اولور
پس حضرتك حسام الدین چلبی یه ضیاء الحق تعبیری مرتبهٔ قطبیتده نیر بالذات اولدیغندن اوتوریدر * وقدره منازل *
ضمیر هر برینه راجعدر علی سبیل البدل یعنی شمس وقمردن هر برینه تقدیر ایلدی فلکلر اوزره منزللر وبرجلر * لتعلموا
عدد السنین والحساب * تا کم سز بیله سز سنه لرك عددنی والحساب دخی ایام وشهورك اوقاتنی معاملات وتصرفاتکزده
مثنوی) شمس چون عالی تر آمد خود زماه * پس ضیا از نور افزون دان بجاه * شمس چونکم من حیث المرتبة
والشرف ماهدن خود عالی تر کلدی پس نوردن ضیا الی هم افزون وافضل بیل جاه وشرف سببیله (مثنوی) بس کس
اندر نور مه منهج ندید * چون بر آمد آفتاب آن شد پدید * چوق کسه ماهك نورنده منهجی کورمدی چونکم افتاب
ظهوره کلدی اول طریق پیدا واشکار اولدی ماهدن مراد علمای ربانیه در وافتابدن مراد قطبیته ایرن منبع اسرار
ومعدن انواردر پس چوق کسه لر اولور که قلت بضاعت وضعف بصیرتلری سببیله علماء ربانیه نك نور ارشادیله طریقی
کورمز ومقصوده ایرمز چونکم آفتاب الهی اولان کامل ومکمل ظهوره کله واول بی استعداد اولنلری طریق
حقه دعوت قیله انك اقوی اولان نوری واوفی وانور اولان ارشادی سببیله اول بی حاصللر طریق حقی کورورلر وکندولری
مقصود حقیقی جانبنه ایرکورورلر (مثنوی) آفتاب اعراض را کامل نمود * لاجرم بازارها در روز بود * افتاب
الوان واعراضی کامل کوستردی لاجرم بازارلر کوندزده اولدی اعراض عرضك جمعیدر عرض متاعه دیرلر

بعضی نسخه‌ده اعواض واقع اولمشدر اعواض عوضڭ جمعیدر بو تقدیرا اوزره معنی افتاب عوضلری کامل کوستردی

دیمك اولور عوضلردن مراد مبیع و متاع مقابله‌سنده ویریلان ثمنلر اولور * مثنوی * تا که قلب و نقد نیك آید بدید *

تا بود از غبن و از حیله بعید * تا که قلب و نقد نیك بدید اوله یعنی ابو ظهوره که‌له تا کم غبن و حیله‌دن بیع و شرا ایدنلر بعید

اوله * مثنوی * تا که نورش کامل آمد در زمین * تاجران را رحمة للعالمین * تا که اول افتابڭ نوری زمینه کامل کلدی

تاجرلره عالملر ایچون رحمتدر رحمت بو محلده مرفوع اوقنور یعنی چونکم افتابڭ نوری زمینه کامل کلدی تاجرلر ایچون

رحمت عامه اولدیکه انڭ نوری واسطه‌سیله غبن و ضرردن و خسران و خطردن بری اولورلر کذلك آفتاب الهی اولان

مرشد کاملڭ نوری زمینه یعنی چونکم ماه و انجم کبی اولان علمانڭ نورندن اوروا کمل کلدی تاجران اخرت و سالکان

طریقت ایچون رحمت عامه کلدیکه انڭ نور هدایتی واسطه‌سیله غدارلرڭ حیله و مکرندن امین اولور و غبن و ضرردن

نجات بولور * مثنوی * لیك بر قلاب مبغوضست سخت * زانکه ازو شد کاسد اورا نقد و رخت * ولیکن قلاب اوزره

افتاب انور محکم مبغوضدر بعض نسخه‌ده واوایله واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی لیکن قلاب خائن اوزره افتابڭ

ظهوری مبغوض و مشکل و شدیددر اول سببدنکه اول افتاب انوردن کاسد اولدی اول قلابڭ نقد مزخرفی و رخت

مزوری * مثنوی * پس عدوی جان صرافست قلب * دشمن درویش که بود غیر کلب * پس قلب اولان کسه صراف

نقود علوم و عرفان اولان کاملڭ جانڭ دشمنیدر درویشڭ دشمنی کلبدن غیری کم اولور و کلب درویش سیرت اولنلرڭ

دشمنی اولمسنه سبب اولدر که فقر تام صاحبی اولان درویش آینهٔ صافی کبیدر کلب انڭ مرآت وجودنده کندو نقش

خبیثنی کوروب اکا عداوت و عوعوا ایلرنه کم حکایت اولنور که بایزید حضرتلرینڭ ساکن اولدیغی شهرڭ خلقی برکون

مصلی‌یه چقوب بعده شهره جایتنه رجوع ایلیوب شهرڭ قپوسندن ایکشر اوچر اولوب ایچرو کیررکن بر عارف قپونڭ

قتنده طوروب بونلری سیر ایلردی و اول موضعه قریب بر کلب یاتمش ایدی بو قدر ناس اول کلبڭ یانندن کاوب کچدیلر

اصلا انلره اورمدی و باش دخی قالدرمدی مکرکه بایزید حضرتلری اول قومڭ جمله‌سنڭ اخرنده ایدی اول دخی کاوب

کچرکن کلب انی کوروب شیرانه عربده‌لر ایدوب حمله برله اوروب حضرت بایزید نیجه زحمتله اندن کذر قیلمش اول عارف

بو حالی کوروب زیاده متعجب اولمش آخر الامر بونڭ سرنی و حکمتنی بنه بایزید حضرتلرندن صورمق کرکدر دیوب

حضرت بایزیده کلوب بو حال عجیبڭ سرندن استفسار قیلمش بایزید حضرتلری اکا جواب ویروب بویله دیمش که یا اخی

نحن مرآة مجلوة قد یری کل احد فینا صورته * صوفیان اهل صفا آینهٔ مصفا کبیدر هر کس انلرڭ وجودنده کندینڭ

نقش صورتلرن کورورلر چونکم حال بویله‌در اول کلب بکا نظر ایلیوب بنم مرآت وجودمده کندو شکل خبیثنی کوروب

اول ایلدیکی عوعولر و عداوتلر نه کندو صورت خبیثنه در مرآت مصفایه دکلدر فهم ایله بیوردی پس بونده درویشدن

مراد صراف اسرار و معارف اولان مرشد کاملدر که فقر تام صاحبیدر که حقیقتده درویش اولدر پس کلب سیرت

اولان کلب درویش صفت اولان صراف نقود حکمت و معرفتڭ جانڭ عدوسی کلمشدر انکیچونکه صراف انڭ عیبنی

بیلور و انی خریدارا و انلره اظهار قیلور پس لازم اولور که قلاب طریقت و کذاب پرخدیعت صراف بازار حقیقت اولان

عارف و کامللره دشمن اوله و بغض و عداوت قیله (مثنوی) انبیا با دشمنان بری تنند) پس ملائك رب سلم می زنند * انبیای

کزین صلوات الله علیهم اجمعین دشمنلر ایله جنك ایلرلر پس ملائکه رب سلم اوررلر یعنی انبیای عظامڭ سلامتی ایچون رب

العزته دعا ایدرلر بویله دیو (مثنوی) کین چراغی را که هست او نور کار) از پف دمهای دزدان دوردار * که بو چراغی که او زیاده

نورلو و ضیالو در الهی دزدلر وشقی اولان بی خبرلرڭ پفندن و نفسلرندن ایراق طوت کما انلر الله نورنی دهانلریله اطفا

ایلمك استرلر * مثنوی * دزد و قلابست خصم نور بس * زین دوای فریادرس فریادرس * نورڭ خصم و عدوسی انجق دزد

و قلابدر انڭ ایچون که نور انلرڭ عیوبنی اظهار ایلر بو اجلدن بونلرڭ هر بری ظلمت پرست اولورلر و روشنالق اولمین محلی

سورلر زیرا ظلمت کندیلرڭ کارنه معیندر و نور ایسه قباحت و فسادلرنی مظهر و مبیندر پس قطاع طریقت و قلاب

شریعت اولنلرڭ حسب حالی بودر که بو ایکیسندن ای فریادرس اولان خدا ساده‌دل اولان و بی تمیز قالان کسه‌لرڭ

فریادنه ایرش تا اول خاصلر سلیم القلب اولنلره ضرر ویرمیه‌لر و انلری خذلان و خسران مرتبه‌سنه ایرکورمیه‌لر

* مثنوی * روشنی بر دفتر چارم بریز * کافتاب از چرخ چارم کرد خیز * ای ضیای حق اولان حسام الدین سنکه

خورشید فلك یقینسن دفتر چارم اوزره روشنلك دوك زیرا که افتاب عالمتاب چرخ چارمدن قالقدی یعنی طلوع و ظهور

ایتدی پس مثل ذلك ای افتاب معنوی دفتر رابع مثنویدن سنڭ دخی نور باطنڭ طالع و لامع اولسون و ظهور

قیلسون اکرچه خطاب فریادرس اولان خدایه دخی اولمق جائزدر یعنی ای فریادرس اولان خداد فتر چارم اوزره

روشنلك دوك الی اخره و لکن حسام الدین چلبی‌یه اولمق سیاق و سباقه انسبدر (مثنوی) هین زچارم نور ده خورشیدوار

تابتا

* تا بتابد بر بلاد و بر دیار * اکا اول بو چارم دفتردن خلق عالمه نور ویرمسن دخی خورشید کبی تا بو جلد رابع تابان اوله وطلوع قیله بلاد و دیار اوزره تا طالب انوار الهی اولنلر بوندن مستنیر اوله لر واستفاده قیله لر * مثنوی * هر کشی افسانه بخواند افسانه است * وانکه دیدش نقد خود مردانه است * هر شول کسه که بو کتاب کریمی افسانه اوقودی افسانه در یعنی هر شول اهل ظاهر وفهمی قاصر که بو کتاب ظاهر بنك اسرار وحقایقنه مطلع اولمیوب افسانه اوقودی بو کتاب مستطاب اکا افسانه در ویا خود اول کسه افسانه در یعنی بی معنی قصه کبیدر و اول کسه که بونی نقد بالی وحسب حالی کوردی مردانه در پس بونی کندی به نقد وقت بیلنلر مردان الهی اولورلر و بوندن ربانی و روحانی اولنلر لذت آلورلر فرعون سیرت وقبطی طبیعت اولان نفسانی وشیطانیلر بونك زلال معانی واسرارندن محروم قالورلر * مثنوی آب نیلست وبقبطی خون نمود * قوم موسی را نه خون بود آب بود (بو مثنوی شریف فی المثل آب نیلدر وقبطی یه یعنی فرعون قومنه قان کورندی قوم موسایه خون اولمدی آب اولدی یعنی بو کتاب مثنوی نیل صوبی کبیدر که شیطانی ونفسانی اولنلره بی ذوق وبی لذت کورندی وقلب موسی اوزره سیر قیلنلره وتابع انبیا اولنلره بی ذوق کورنمدی بلکه آب حیات وعذب فرات کورندی بو محله مناسب اولان بیتك تفسیری وبو بیته موافق اولان معانینك تحقیق وتقدیری دیباجهٔ عربیده وهو کنیل مصر شراب للصابرین وحسرة علی آل فرعون والکافرین * قولنك شرحنده مرور ایلدی نفحات مولانا جامیده قدس سره بویله واقع اولمشدر که روزی چلبی حسام الدین کفت که وقتی که اصحاب مثنوی مخدوم را مخواندند واهل حضور در نور آن مستغرق می شدندی مینم که جماعتی علیان بکف دورباشها وشمشیرها کرفته حاضر میشوند وهر که از ترا با خلاص اصغا نمی کند بیخ ایمان او وراوشاخهای دین او را می برند وکشان برکشان بسقر سقر می برند خدمت مولانا فرمودند که چنانست که دیدی * مثنوی * دشمن این حرف این دم در نظر * شد ممثل سرنکون اندر سقر * ای حسام الدین تو دیدی حال او * حق نمودت پاسخ افعال او * بو حرفلك دشمنی یعنی بو مثنوینك منکری بو دمده نظرکده سقر ایچره باشی آشغه ممثل اولدی وبونك منکرلرندن برینك جهنم ایچره اولان سوء حالی بر سبیل تمثیل سکا ظهوره کلدی ای حسام الدین اول منکرلرك حالنی سن کوردك حق تعالی سکا انلك افعالنك جوابنی وجزاسنی کوستردی * مثنوی * دیدهٔ غیبت چو غیبست اوستاد * کم مبادا زین جهان این دید وداد * ای حسام الدین چلبی سنك غیبك کوزی مشاهده ومکاشفهٔ امور غیبیه واسرار لاریبیه ایلمکده غیب کبی اوستاددر بو جهاندن وبو جهانك اهلندن بو مشاهده وعطا اکسك ونابدید اولمسون دیمك اولور اما بعض نسخه ده چو غیبست یرینه چو عینست واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی ای حسام الدین سنك غیبك کوزی عینك کبی اوستاددر دیدهٔ غیبدن مراد بصیرت دید کاری کوکل کوزیدر که عالم غیبی کورن اولدر نته کم ظاهری بصر کورر والوان واشکالی ادراك قیلور بصرده ضعف وقوت نیجه قابل اولورسه بصیرتده دخی ضعف وقوت اولمق اویله قابلدر بعض ولیلرك بصیرتی بر مرتبه نورانی وحقیقت بین اولور که چشم بالذوبی عیب عالم ظاهرده اولان الوان واشکالی نیجه مشاهده قیلورسه اول غیبده اولان امور واسراری بعینها اویله مشاهده قیلور پس انك دیدهٔ غیبی عینی کبی اوستاد اولور بو محلده حسام الدین افندی حضرتلرینك امور غیبی کمالیله مشاهده ایلمکده بصیرتلری صور ظاهره یی مشاهده ایلین بصرلری کبی غلط بین اولمیوب اوستاد حقیقت بین اولدیغنی اعلام وافهام ایچون مدح بیوروب دیرلر حسام الدین چلبی سنك دیدهٔ غیبك یعنی بصر بصیرتك عینك کبی یعنی چشم ظاهرك کبی اوستاد وحقیقت بیندر بو جهاندن وبو جهانك اهلندن بو کورمك وبو عطا ویرمك اکسك اولمسون دیمك اولور * مثنوی * این حکایت را که نقد وقت ماست * کر تمامش میکنی اینجا رواست * ای حسام الدین چلبی بو حکایت که بر جلد ثالثك اخرنده ابتدا ایلدك بزم نقد حالمز وحسب ما فی البالمزدر اکر بو دردنجی دفترده آنی تمام ایلرسك روادر * مثنوی * نا کسان را ترك کن بهر کسان * قصه را پایان برو مخلص رسان * حسام الدین چلبی کسلردن اوتوری نا کسلری ترك ایله یعنی مثنوی شریفك طالب ومحبلرندن اوتری اکا طعن قیلان ومنکر اولان بدبختلری ترك ایدوب بونلرك طعن ودقنه التفات ایلمه بو نا تمام قصه یی پایانه ایلت ومخلصه ایرشدر * مثنوی * این حکایت کر نشد انجا تمام * چارمین جلدست آرش در نظام * بو حکایت حکمت انجام اکر اوچنجی جلدك آخرنده تمام اولمدیسه بو دردنجی جلدده انی نظامه کتور وسلك بیانه دیزوب نهایتنه یتور * تمامی حکایت آن عاشق که از عسس کریخته در باغی مجهول خود معشوقه را در باغ یافت وعسس را از شادی دعای خیر میکرد ومیکفت الی اخره بو سرخ شریف اول عاشقك حکایتنك تمامیدر که عسسدن قاچدی کندونك مجهول ونامعلومی اولان باغه کیروب حکمت اللهك معشوقنی باغده بولدی وعسسه شادیلکندن خیر دعا ایلدی ودیدی * وعسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیأ وهو شر لکم * بو آیت کریمه سورهٔ

بقرمده دريعنى قريب اولوركه سز برشيئ كريه عد ايلرسز اول شيئ سزك ايچون خيرلو در وقريب اولوركه سز برشيئه محبت ايلرسز اول شيئ سزك ايچون شردر پس معلوم اولديكه بو جهانك اكثر احوالى باز كونه درتنه كم كاه اولوركه برشيئى خير ظن ايدرسز شر اولور وكاه اولوركه برشيئى شر قياس ايلرسز اندن خير ظهوره كلورتنه كم بو ذكر اولنان عاشق عسسى شر قياس ايلمش ايكن انك واسطه سيله مطلوبى اولان خيره واصل اولدى * مثنوى * اندران بوديم كان شخص از عسس * راند اندر باغ از خوفى فرس * اول محلده ايدى كه اول شخص عسسدن زياده خوفندن باغ ايچره فرس سوردى * مثنوى * بود اندر باغ آن صاحب جمال * كز غمش اين در عنا بد هشت سال * كندو معشوقه سى اولان اول صاحب جمال باغ ايچره ايديكه انك غمندن اول عاشق سكز ييل بلا و عناده ايدى * مثنوى * سايه او را نبود امكان ديد * همچو عنقا نام او را مى شنيد * اول محبوبه نك سايه سنى كورمكه امكان يوغيديكه زياده محفوظ ومضبوط ايدى عنقا كبى انك وصفنى ايشيدردى تنه كم عنقا موجود الاسم معدوم الجسم بر طيردركه خلق انك انجق بعض ثقاتدن نامنى وصفاتنى استماع ايدرلر وانى هر برى بر كونه تعريف وظن وقياس ايلدكلرى اوزره بر وجهله توصيف ايدرلر بو جمله دن انك وصفى حقنده معتمد عليه اولان بو حديثدركه ربيع الابرار نام كتابك آخرنده باب الطيرده ذكر اولنمشدر عن ابن عباس رضى الله عنه انه قال قال صلى الله عليه وسلم خلق فى زمن موسى عليه السلام طائر اسمه العنقا لها اربعة اجنحة من كل جانب ووجهها كوجه الانسان واعطاها الله من كل شئ قسطا وخلق ذكرا مثلها واوحى الله الى موسى عليه السلام انى خلقت طائرين عجيبين وجعلت رزقهما فى الوحوش التى حول بيت المقدس فتناسلا وكثر نسلهما فلما توفى موسى عليه السلام انتقلت فوقعت بنجد والحجاز فلم تزل تأكل الوحوش وتخطف الصبيان الى زمان خالد بن سنان وهو بعد عيسى عليه السلام وقبل النبى فشكوا اليه فدعا الله عليها وانقطع نسلها وانقرضت وارسل الله اليها ملكا واخذها واوصلها الى جزيرة من الجزائر چونكم عيون ناسدن غائب اولدى انك حقنده بين الناس موجود الاسم ومعدوم الجسم ديمك ضرب مثل قالدى * مثنوى * جز يكى لقيه كه اول از قضا * بر وى افتاد وشد او را دلربا * بر ملاقاتدن غيريكه اول قضاء الهيدن اول جوانك اوزرينه واقع اولدى واول جوانه اول زمان دلربا اولدى وانك قلبنى اول حينده يغما قيلدى * مثنوى * بعد ازان بس رميكو شيد او * خود مجالش مى نداد آن تندخو * اول جوان بر كره ملاقاتدن صكره اولقدر سعى ايلدى خود اول تندخو اولان محبوبه اول عاشقه مجال وفرصت ويرمدى وآنى كندو ملاقاتنه ايركورمدى * مثنوى * نه بلابه چاره بودش نه بمال * چشم پر وبى طمع بودان نهال * نه لابه وتضرع ايله كاچاره اولدى ونه مال ايله زيرا اول تازه نهال چشم پر ايدى يعنى غنى ومستغنى وبى طمع ايدى * مثنوى * عاشق هر پيشه ومطلبى * حق بيالود اول كارش لبى * هر بر صنعت وهر بر مطلبك عاشقى كه واردر انك كارنك اولنده حق تعالى انك لبنى بولشدردى يعنى هر صنعته كه بركسنه عاشق اولدى وبر مطلوبى كه طلب قيلدى الله تعالى حضرتلرى ابتداده اول كسنه نك لب دهان جانته اول مطلب واول صنعتدن بر لذت وبر حلاوت اذاقه قيلدى تا اول كسنه نك جان وجنانى اول مطلب واول صنعتك عاشق وطالبى اولدى * مثنوى * چون بدان آسيب در جست آمدند * پيش پاشان مى نهد هر روز بند * چونكم هر آسيب وهر مطلبك عاشقلرى اول آسيبله يعنى اول لبنه اولان لذت واسطه سيله وبانه طوقنان لذت سببيله اول مطلب وپيشه نك وصولنى جست وجويه كلديلر وانك حصولى ايچون سعى واقدام قيلديلر انلرك ايقلرى اوكونه هر كون بند ودام قور يعنى حكمت بالغه صاحبى اولان حكيم انلرى مطالبه وصولدن منع ايلر زيرا غيورلك ومانعلك صفتلرى طالبلرى مطلوبلرينه اسان وجهله واصل اولمغه قومزكه تا كه دولك دخى خاصيت وآثارى ظهوره كلمه كربولى اولمسه حق تعالى يه مانع وغيور ديمزدى وبو صفتلرك دخى آثار واحكامى ظاهر اولمزدى پس حكيم مطلق كاه بسط ايلرو كاهى قبض وكاهى عطا ايلرو كاهى منع ايلر تا بنده سيله كه قابض وباسط ومانع ومعطى اولدر * مثنوى * چون درافكندش بجست وجوى كار * بعد ازان در بست كه كابين بيار * جونكم اول حكيم مطلق عاشق كارو مطلبك جست وجوسنه براقدى اندن صكره قپوبى بغلدى بويله ديوكه كابين كتور يعنى حق تعالى حضرتلرى بر كسنه يه ابتداده بر مطلوبدن بر لذت اعطا ايلر پس اول كسنه اول لذت واسطه سيله اول مطلوبك طلبنه دوشدكدن صكره مانعلك صفتى انى منع ايليوب اول بابى اكاسد ايلر اول مقصودك كابينى كتوردبو پس بر مقصودك كابينى انك قيمت وبهاسى كبيدركه اول مطلوبك وصول وحصولنه سببدر كاه خدمت ماليه وكاهى خدمت بدنيه ايله اولور ونياز وتضرع وجوشش وكاهى سعى وكوشش ايله اولور چونكم جناب حق مطلوبك وصالنى طالبدن منع ايليه طالبه لازم اولان مطلوبنك يولنده بذل جهد وطاقت ايلمكدر تا افتتاح باب مشكلها اول بابى اكا فتح ايليوب انك مقصودينه وصولى ميسر قيله (مثنوى) هم بران بوى تندومى روند * هر دمى راجى وآيس ميشوند

اول طالبلرهم اول رایحه وامیدا اوزره طولانورلر وکیدرلر هر برنفس راجی وآیس اولور یعنی حضرت حقك عطا
واحسانه نظر ایدوب اول مطلوبك وصالنی راجی وبعض موانع ومدافعه نظر ایدوب انك حصولندن ناامید ومقنوط
اولورلر * مثنوی * هرکسی راهست امیدی بری * که کشادندش دران روزی دری * هر برکسه نك برنفع امیدی
واردر که اول برنفعده برکون اول کسه یه برقپو اچدیلر بر بفتح الباء اولدیغی اوزره معنی بودر برکسر بایله احسان معناسنه
اولوب وزن ایچون تخفیف قیلنسه دخی جائز اولور بوتقدیر اوزره معنی هر برکسه ایچون براحسان امیدی اولدیکه
برکون اکا اول احسان خصوصنده برقپو اچدیلر پس اول کسه اول جانبه منتظر اولورکه اول نفع واحسانه بکماله
واصل اوله وانی مرادی اوزره اول طرفدن کیروبوله * مثنوی * باز دربستندش وان دربرست * برهمه نا امید
آشناشدست * دربستندش ده که ضمیر غائب بیت اولك مصرع ثانیسنك آخرنده اولان دره عائدر تقدیر معنی بویله
اولورکه کیرو اول قپوبی بغلدیلر واول دربرست وصف ترکیبیدر قپوبه طپوجی دیمك لیکن بونده توجه قیلیجی وامیدوار
اولیجی معناسنه اولور یعنی اول باب احسانه توجه قیلیجی وامیدوار اولیجی کسه هم اول امید اوزره آشنا اولمشدر آشنا
اولق زیاده جست وچابك اولمقدن کنایه در یعنی اول مقدما اولان احسان امیدی اوزره جست وچابك اولوب اول احسان
کوردیکی بابه توجه قیلمش ومرادینك حصولیچون پویان ودوان اولمشدر پس حضرت حقك کاه منع وکاه عطاسی
وکاه کشف وکاه غطاسی طالبلرك خوف ورجاده اولمسنی اقتضا قیلور وکاه منقبض وکاه منبسط اولملرینه سبب اولور
بعد بسط المعارف ینه اول جوان عاشقك قصه سنه شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * چون درآمد خوش دران باغ
ان جوان * خود فروشد پا بکنجش ناکهان * چونکم اول جوان عاشق اول باغه خوش ولطف ایله ایچرو کلدی
خود انك خوفندن اول جوان کیجه باغه کیده ومراد ومقصودی ایغی ناکهان کنجه آشاغه باتدی یعنی ایاغی ناکهان
دفینه یه باتوب شاد اولان کسه کبی بودخی باغ ایچره ناکهان معشوقه سنی بولوب مسرور اولدی (مثنوی) مرعسس را
ساخته یزدان سبب * تازبیم او دود درباغ شب * حضرت یزدان تحقیق عسسی وصال مطلوبه سبب دوزمش تا انك
خوفندن اول جوان کیجه باغه کیده ومراد ومقصودی اولان محبوبه سنك جمالنی سیر ایده * مثنوی * بیند آن
معشوقه را او با چراغ * طالب انکشتری درجوی باغ * اول جوان معشوقه سنی چراغله باغك ایرماغنده
برانکشترك طالبی کوره یعنی خاتمی باغك ایرماغنه دوشرمش وکیجه ایله باغه کلمش اول انکشتری جوی آب ایچره
چراغله طلب ایلر کوره مکر اول زن دخی یوزیکن یتوروب انی طلب ایچون اول کیجه کلمش ایدی چونکه عاشق بووصلتی
کوردی وبونعمت بی زحمته ایردی (مثنوی) پس قرین میکرد ازذوق آن نفس * باثنای حق دعای آن عسس * پس
اول دم ذوقندن قرین ایلدی حق تعالی حضرتلرینك شکروثناسنه اول عسسك دعاسنی زیرا عسس بونعمتك وصولنه
سبب اولدی پس اکا دخی ثنا وخیردعا لازم کلدی ولهذا قال علیه السلام * من لم یشکر الناس لم یشکر الله * مثنوی
که زیان کردم عسس را از کریز * بیست چندان سیم وزر بروی بریز * اول عسسه بویله دودعا ایلدیکه الهی قچمقلقدن
عسسه زیان ایلدم یکرمی اوقدر سیم وزری انك اوزرینه دوککه یعنی اکراندن قاچسم بنی طوتوب بندن جریمه برقاچ اقچه
الوردی سن بندن الهجی اقچه قدر یکرمی اوقدر سیم وزری اکا نثار ایلیوب عوض ویر دیو دعا ایلدی * مثنوی *
ازعوانی مرورا آزاد کن * انچنانکه شادم اورا شاد کن * الهی عوانلقدن اول عسسی آزاد ایله انجلین که انك سببی
ایله بن شادم انی دخی شاد ایله * مثنوی * سعد دارش این جهان وان جهان * ازعوانی وسکی اش وارهان *
بوجهانده واول جهانده انی سعد طوت عوانلکدن وسکلکدن انی خلاص ایت * مثنوی * کرچه خوی آن عوان
هست ای خدا * که هماره خلق را خواهد بلا * ای خدا اکرچه اول عوانك خوییدرکه همیشه خلقه بلا استرلر
* مثنوی * کرخبر آید که شه جرمی نهاد * برمسلمانان شود اوزفت وشاد * مثلا کرخبرکلسه که پادشاه بر جرم
قودی مسلمانلر اوزره اخذ مال ایچون اول قوی وفربه وشاد اولور * مثنوی * ورخبر آمد که شه رحمت نمود * ازمسلمانان
فکند آنرا بجود * واکرخبر کلسه که پادشاه مرحمت کوستردی مسلمانلردن اول ظلم ومصادره یی جود وکرمی سببیله
اسقاط ایدوب رفع ایلدی (مثنوی) ماتمی درجان او افتد ازان * صد چنین ادبارها دارد عوان * اول عفو ومرحمتدن
انك جاننه برماتم دوشر عوان یوز بوخیلین بدبختلکلر طوتر ونتیجه یك بونك کبی مدبرلکی وبدخولغی اختیار
ایدرکه جمیع بدبختلکك اوجی وجمله سیئه بدلك بدتری مسلمانلر اوزره محنت وبلا استمك وانلرك غم والمندن شاد اولمقدر
واللهك مبغوض ومردود قولی بوصفتلو اولا مدرمع هذا برکسه بومرتبه ده اولسه وبویله برکسه دن برکسنه یه ایلك
کلسه واکا سبب نعمت اولسه انك حقنده خیردعا ایلك وانك شکروثناسنی سویلمك اکا لازم کلور وبومحل بومعنایه
اشارت قیلورنته کم اول عاشق بویله ایلدی * مثنوی * او عوانرا در دعا درمیکشید * کزعوان اورا چنان رحمت رسید *

محصل اول عوانی دعا ایلمکه چکدی وانك حقنده دعا ایلدی زیرا عواندن اکا بو نجلین راحت یتشدی (مثنوی) بر همه زهر و بر وتریاق بود * ان عوان پیوند آن مشتاق بود * اول عوان جمله انسان اوزره اکرچه زهر وضرر اولدی اما اول جوان اوزره نفع وتریاق اولدی اول عوان اول مشتاقك پیوندی اولدی یعنی معشوقه سنك وصالنه سبب اولدی وانی مقصودینه اولشدردی * مثنوی * پس بد مطلق نباشد در جهان * بد بنسبت باشد این راهم بدان * فاذا كان الامر كذلك پس جهانده بد مطلق اولمزبد نسبتله اولور هم بونی بیل یعنی هیچ برشیء دخی بلك مطلق وخیر محض دکلدر بر موجب (وما خلقنا السماء والارض وما بینهما باطلا) حق تعالی هیچ برشیئی باطل وعبث خلق ایلامشدر كما قال ابن الفارض * بیت * فلا عبث والخلق لم یخلقوا سدی * وان لم تكن افعالهم بالسدیدة * بلكه مطلق شر محض عدم وخیر محض وجوددر بر كون شیخ اكبر حضرتلری بعض اصحابیله اوتوروردی بر برده بر بد رایحه لو جیفه وار ایدی بر كسه كچركن انی فالدیروب كتوروب كتدی شیخ حضرتلری اصحابنه سؤال ایتدیكه بو كسه بونی نیچون كوتردی هر بری بر كونه جواب ویروب بعضسی للتواضع والمسكنة دیدی وبعضسی هضم النفسه وكسر الكبره دیدی وبعضسی ستراعن الناس لاسرار باطنه دیو جواب ویردی شیخ حضرتلری بیوردیلر لابل الوجود خیر محض وهو نظر الی هذه الجهة فاحتملها الخیریة * پس بر وجودك بر آخر وجوده شر اولمسی ویاخود خیر اولمسی نسبتله در بو خسه مطلق شر اولمق ویاخود خیر اولمق ممكن دكلدر نته كم عسلك وجودی اكثر كسه یه نسبت شر وضرر اولمش ایكن اول جوانه خیر ونفع اولدی وعسلك وجودینك حقنده * فیه شفاء للناس * دینلمش ایكن محرور المزاج اولان كسیه ضرر قیلدی پس معلوم اولدیكه جهانده نیك مطلق وكذلك بد مطلق یوقدر نته كم بیوررلر * مثنوی * در زمانه هیچ زهر وقند نیست * كه یكی راپا دكر را بند نیست * زمانده هیچ بر زهر وقند یوقدركه اول زهر وقند بر نه آیاق وبرنه آیاق باغی اولمیه یعنی بو ایكی صفت هر برنده البتته بولنمق مقرردر مثلا زهر مثابه سنده تلخ وقاتل اولان برشیء بعض اشیایه نسبت مضر ومانع وایاق باغی كبیدر اما بعض اشیایه نسبت اولنسه انلرك قدرت وپایی ومعین ویاری كبیدر كذلك قندمرتبه سنده شیرین وحیاتبخش برشیء اولسه بعض شیئه نسبت پای خودش كبی معین وظهیردر وبعضی شیئه نسبت قید وبندكبی مانع ودامنكیردر (مثنوی) مریكی را پادكر را پای بند) مر یكی را زهر بر دیكر چو قند) تحقیقا هر شیء بو اعتبار ایله بركسه یه پای واخره نسبت پای بنددر وبرنه زهر برغیری به نسبت اولنسه قند كبیدر (مثنوی) زهر ماران مار را باشد حیات * نسبتش با آدمی باشد ممات * مثلا مارلرك زهری مار ایچون حیات اولور اما اول زهر آدمی یه نسبت اولنسه ممات اولور (مثنوی) خلق آبی را بود دریا چو باغ * خلق خاكی را بود آن مرك وداغ * مثال آخر آب اهلنه دریا باغ وبستان كبی اولور وخاك اهلنه اول آب مرك وداغ اولور زیرا اهل خاك انده نشو ونمایه وعیش وصفایه قادر اوله مز پس دریا بر طائفه یه نسبت خیر ونافع وبر طائفه یه نسبت شر ومضر اولدی * مثنوی * همچنین برمی شمر ای مرد كار * نسبت این از یكی كس تا هزار * ای مرد كار بود كر اولنان كبی عد وشمار ایله بونك نسبتنی بیكه دكین یعنی مارلرك زهری ماره حیات وآدمی زاده یه ممات اولدیغی مثالدن غیری ودریا اهل آبه باغ واهل خاكه مرك وداغ اولدیغی مثالدن ماعدا نسبت واضافات خصوصنده سن ای مرد كار شمار ایله بردن بیكه وار نجه یه دك بو نسبتی كه هر برشیء كه خیردر بر آخر شیئه نسبت اولنسه شردر (مثنوی) زید اندر حق آن شیطان بود * در حق شخصی دیكر سلطان بود) مثلا زید اول بركسه نك حقنده شیطان اولور وبر شخص آخرك حقنده سلطان اولور اكا اضافتله شیطان بوكا اضافتله سلطان اولدی پس نسبتله خیر اولور (مثنوی) آن بكوید زید صدیق وسنیست) وین بكوید زید كبر وكشتنیست اول سویلر زید برسنی وروشن صدیقدر وبو برسی دیر زید واجب القتل بر كافر زندیقدر (مثنوی) زید یك ذاتست بر ان یك جنان * او بران دیكر همه رنج وزیان * مصرع اولده جنان لفظنده جیم حركات ثلثه ایله اوقنسه معنی صحیح اولور فتح ایله اوقنورسه معنی زید بر ذاتدر اول بركسه اوزره جان وجنان كبیدر وكسرله اوقنورسه جنان وبستان كبیدر روا كرضمله اوقنورسه زید بر ذاتدر واول بركسه اوزره انجلیندر یعنی خیر ونفعدر اول زید بو برغیری كسه اوزره دوكای رنج وزیاندر * مثنوی * كر تو خواهی كو ترا باشد شكر * پس ورا از چشم عشاقش نكر * اكرسن استرسك كه اول زید سكا شكر اوله پس اكا انك عشاقنك چشمندن نظر ایله هر شیئك البتته بر كونه طالبی وبر نوع متنفر وهاربی واردر اكراندن هارب اولنلر نظر ایله اكا نظر ایدر سك انی مبغوض ومردود كوررسن واكر اكا طالب اولنلرك نظرلریله نظر ایدرسك انی مقبول وموددو بولورسن نته كم بو معنایه مناسب جلد اولده اوائله قریب محلده * كفت لیلی را خلیفه كان توئی * كز تو مجنون شد پریشان وغوی * بیانی بو معنایه شاهد قوی اولور (مثنوی) منكر از چشم خودت ان خوب را * بین بچشم طالبان مطلوب را * اول نفسده خوب اولان شیئه سن كندی كوزكدن بقمه مطلوبی طالبلر كوزیله كور یعنی

هرشول شیٔ که سکا ناخوش وناخوب کله سن اکا کندی نظرک جانبندن نظر ایله بلکه آنك خوب ومطلوب اولدیغنی
بیلمك استرسك اکا طالب وراغب اولنلر نظریله نظر ایله تا اول شیئك خوب ومرغوب اولدیغنه واقف اوله سن بو تقدیر
اوزره هیچ برشیئ عبث وبی فائده کورمزسن بلکه هرشیئ من وجه نسبتله خیرلو ومن وجه بر آخر شیئه نسبتله ضررلو
وشرلو کورورسن (مثنوی) چشم خود بربندزان خوش چشم تو * عاریت کن چشم ازعشاق او * اول خوش چشمدن
کندی کوزیکی بغله یعنی اول منظری لطیف اولان محبوب حقیقی جانبندن کندی کوزیکی بند ایله که سنك کوزلك
انك جمال با کمالنك مشاهده سنه قادر اولمز انك عاشقلرندن کوزی عاریت ایله تا انك جمالنی کمالیله مشاهده یه قادر
اولورسن زیرا (لایحمل عطایاه الامطایاه * دیمشلردر انك مطایاسی آنك عشاقیدر پس انی کمالیله مشاهده قیلان
وانك عطاء ذاتیه وصفاتیه سنی حامل اولان آنك مشتاقیدر پس انی کورمك ووصالته ایرمك استینلر کرکدر که انك
عشاقندن نظر اله وا کا عاشقلری نظریله نظر قیله تا انك کمالیله مشاهده سنه قادر اوله والا انسان ایکن کندو نظری ایله
انك عشاقی کبی مشاهده سنه قادر اولمز * مثنوی * بلکه ازوکن عاریت چشم ونظر * پس زچشم او بروی اونکر
بلکه چشم ونظری اول خوش چشم اولان محبوب حقیقیدن عاریت ایله که انك عشاقی بویله ایلمشلردر پس انك کوزندن
انك یوزینه نظر ایله انك یوزنی کندیدن غیریسی کورمز * والهذا لایری الله الا الله * دینلدی وانی کندیدن غیریسی
بکماله بیلمز * والهذا لایعرف الله الا الله) تعبیر اولندی پس انی بیلمك استرسك انك کندی علمیله بیلورسن وانی کورمك
استرسك ینه انك کوزیله انی کورورسن رایت ربی بربی دین عارفك قولی بو معنایه مؤید اولور * وعرفت الله بالله * دین
بو معنایه اشارت قیلور (مثنوی * تاشوی ایمن زسیری وملال * کفت کان الله له زین ذوالجلال) تا سن ایمن اوله سن
سیر آکدن یعنی او صیقدن وملول اولقدن بری اوله سن بو جهتدن حضرت ذی الجلال کان الله له دیدی * من کان لله
کان الله له حدیثنه اشارتدر ذوالجلال صفتی حضرت حقه اطلاق اولندیغی جهتدن بو حدیثك حدیث قدسی اولمسی
منفهم اولور اما مضاف مقدر اولوب رسول ذی الجلال تقدیر اولنسه دخی جائز اولور وبویله اولمیوب * حضرت رسول
اکرم صلی الله علیه وسلمه ذوالجلال دینلسه صحیح اولور زیرا جلالت صاحبی اولدیغنه شبهه یوقدر لکن حقیقتده
ذوالجلال حضرت حق اولدیغی ایجوندرا کا اطلاق اولنوب غیریلرده او استعمال اولنمشدر پس اول نبی ذی الجلال
بیوردی که برکسه الله ایجون اولسه الله هم انکیجون اولور پس الله تعالی بونلر ایجون نیجه اولدیغنك تحقیقنه شروع
ایدوب بیورورلر (مثنوی) چشم اومن باشم ودست ودلش * تا رهد از مدبریها مقبلش * اول عبدك کوزی والی ودلی بن
اولورم کما قال الله تعالی کنت سمعه وبصره ویده فبی یسمع وبی یبصر وبی یبطش) چونکم بن انك چشم ودست ودلی اولم
حتی انك مقبللکی مدبرلکلردن قورتلور یعنی انك دولتی بد بختلکلردن نجات بولور زیرا حقله کورن وحقله طوتوب
حقله بیلن کسه جمیع خطا وخللدن وسهو وزللدن بری اولور (مثنوی) هرچه مکروه ست چون شد او دلیل * سوی
محبوبت حبیبست وجلیل * هرنه شیٔ که بحسب الظاهر مکروهدر چونکم اول شیٔ سنی محبوبك جانبنه دلیل اولدی
ومطلوبکه ایصال قیلدی اول شیٔ فی الحقیقه محبوبدر واولودرا انکیجون اول واعظ سخت دل اولان ظالملره خیردعا ایلردی
اکرچه بو کروهه بونلره دعا بحسب الظاهر مکروهدر لکن بونلر اکثر قومك توبه سنه سبب ونیجه کسه لرك حضرت حقه
دعا وتضرع ایلمرینه باعث اولمشلردر بو اجلدن حقیقت کاره واقف اولان عرفا انلره بددعا قیلمامشلردر بلکه انلردن خیر
ونفع کورنلر نافع اولدقلری جهتنه نظر قیلوب وشر وضرر اولدقلری جانبی ترك ایدوب خیردعا قیلمشلردر * انصر اخاك ظالما
ومظلوما * حدیثی دخی بو معنایه شامل اولور دیمشلردر مظلومه نصرت ظلمی وظالمی اندن دفع ایتمکله اولور وظالمه نصرت
ظلمدن انی منع ایتمکله اولور ظلمدن انی منع ایتمك یا ال ایله ویاخود دیل ایله اولور اکر ال ایله دفع ممکن اولمزسه
لسانا نصیحت سویلرلرا کرنصیحت پذیر اولمسه الهی سن بو کسه یی ظلم وفساد ایلمکدن خلاص ایله وبو کا رحمت ایدوب
لطفك خوانیله طویله که بوندن بکا بو کونه خیرایر شدی دیرلر نته کم بو واعظ کرسی یه چیقدقده انلر ظلمه یه خیردعا ایلردی
وانلرك مدح وثناسنی سویلردی قصه دن حصه نه ایدیکی عنقریب انشاءالله معلوم اولور والله اعلم حکایت ان واعظ که
هر آغاز تذکیر دعا ظالمان وسخت دلان وبی اعتقادان کردی الی آخره * مثنوی * آن یکی واعظ چو برتخت آسدی
قاطعان راه را داعی شدی * بیورورلر که اول بر واعظ چونکم تخت اوزره کلدی یعنی کرسی یه چیقدی قطاع طریق
اولنلره وسرقه وغارت قیلنلره دعا ایدیجی اولورلردی * مثنوی * دست برمی داشت یارب رحم دان * بربدان ومفسدان
وطاغیان * الن یوقاری قالدروردی ودیردیکه یارب بدلر ومفسدلر وطاغی وباغیلر اوزره رحمت ایله * مثنوی * برهمه
تسخرکنان اهل خیر * برهمه کافردلان واهل دیر * اهل خیری استهزا ایلینلرك جمله سنك اوزرینه ودوکلی کافردللر
اوزره وجمیع کلیسا اهلی اوزره رحمت ایله دیردی * مثنوی * اونکردی آن دعا بر اصفیا * می نکردی جز خبیثانرا دعا

اول واعظ بودعای اصفیا واتقیا اوزره ایتمزدی خبیثلردن غیری به دعا ایلمزدی * مثنوی * مر ورا گفتند کین معهود
نیست * دعوت اهل ضلالت جود نیست * بعض کسه لرا کانیدیلر که تحقیقا بو معهوددکلدر اهل ضلالته خیر دعا
ایلمک جود ومروت دکلدر پس سن بونلر حقنده نیچون خیر دعا ایلرسن دیدیلر (مثنوی) گفت نیکویی ازینها دیده‌ام
پس دعاشان زین سبب بگزیده‌ام) بونلره جواب ویروب ایتدی بن بونلردن ایلکار کورمشم بن بونلرک دعاسنی بو سببدن
قبول قیلمشم کان بونلر دیدیلر که انلردن سن نه ایلک کوردک جواب ویروب دیر (مثنوی) خبث وظلم وجور چندان
ساختند * که مرا ازشر بخیر انداختند * بونلر بنم حقمده اولقدر خبث وظلم وجور دوزدیلر که بنی شر وشور جانبندن
خیره آتدیلر وصلاح وفلاح سمتنه القا ایتدیلر اکر نیچه القا ایتدیلر دیرسه کز الجواب (مثنوی) هر گهی که رو بدنیا کردمی
من از ایشان زخم وضربت خوردمی * هر گاه که دنیا جانبنه توجه ایدیدم وشور وشر جانبنه کیدیدم بن بونلردن زخم
وضربت یردم وچوب ولت الملی چکردم * مثنوی * کردمی از زخم آن جانب پناه * باز آوردندمی گرگان براه * زخم
خوفندن اول جانبی پناه ایلردم یعنی انلرک زخم وضربتی قورقوسندن اول جانب حق ملجاء ومنجاء اتخاذ ایلردم واول
جانب اعلایی ملاذ ومعاذ قیلردم بنی کیرو کتورورلردی قوردلر بوله یعنی هر بار که بن سورودن طشره کیدن قیون کبی راه
مستقیمدن خروج ایدیدم اول قوردلر کبی اولان ظالملری کوردکده انلرک خوفندن قچوب راه حقه کلوردم وشول
جماعت مسلمین زمره سنه داخل اولوردم که انلر اوزره اول قوردلرک دسترسی وحکومتی یوقدر * مثنوی * چون
سبب ساز صلاح من شدند * پس دعاشان بر منست ای هوشمند * چونکم بو کروه بنم صلاح وفلاحمه سبب دوزیجی
اولدیلر پس انلرک خیر دعاسی بنم اوزریمه لازمدر ای هوشمند وای ارجمند که خیره باعث اولنه خیر دعا ایلمک خیردن
خالی دکلدر * بو حکایت * بو فقیرک بر رواج وجه اوزره حسب حالی اولمشدر اولادنی طریق فقره داخل اولمزدن اول
اکرچه فقرا ومشایخ ایله خلطه‌مز وار ایدی وانلره محبت قیلردم لکن درویش اولمغه میلم یوغیدی پدرمدن برمقدار میراث
دکوب اول واسطه ایله طریق تجارته سالک اولوب کیدرکن وکسب وکاره متعلق وکر ایدرکن بعض نقود واسبابمزی
بریسی سرقه قیلوب اول خاطره‌لر برمقدار زائل اولوب منکسر اولدن دونوب اوه کلوب بوکارک نتیجه واسرارنده حیران
اولدم وسارق اولنلری کندمه عظیم دشمن اولمش وضرر قیلمش بیلوردم بعده بر آخر سمته سالک اوله میوب بقیه مالمزی
جمع قیلوب بعض متاع الوب اسلامبول سمتنه تجارت طریقی اوزره کلوب اول متاعلری دکانده اوتوران بازرکانلره
عرض قیلوب انلرله معامله قیلدقده بونلرک خداع ومکرلرندن غافل اولوب متاعمزی ایاغه اوروب نصفندن اکسک بهایه
الدیلر بونلردن دخی نفرت کلوب بونلره بالطبع عداوت قیلوب علوم وعرفان کسبنه مشتغل اولدم واول آرزو ایله مصر
دیارنه سفر قیلدم حکمت الهی آنده پیرم سلطانم حضرتلرینک طریق باصوابنه دخول میسر اولوب بعده فقر
وقناعتدن حظ الوب وعلم وحکمتدن لذت بولدقده اسبابمی سرقه قیلنلره وحیله وخدعه ایله متاعم النلره واعظ مذکور
کبی نیچه مدت خیر دعا ایلدم والله بونلردن راضی اولسون دیو شکرلرین وثنالرین سویلدم * عسى ان تکرهوا شيأ وهو
خیر لکم) ایت کریمه سنک سرینی بیلدم بونلر اول حینده بکا دشمن کورینورکن حقیقت حاله واقف اولدقده نصکره دوستم
اولدیلر بو کاماتند اولان مرکذشتمزدن بری دخی اولدرکه مدت مدیده وعهود بعیده مرور ایلدکدنصکره ودیارمزه
کلوب انده حضرت مثنوینک نقلنه شروع قیلوب ناسی طریق مولوی جانبنه کتمکه ورحیق مثنوی یی نوش ایتمکه
تحریص وترغیب ایلردم وممکن اولدیغی مرتبه بونلره مثنوی شریفک اسرار ونکاتنی سویلردم حکمت اللهک بعض اهل
حسد فی جیدهم حبل من مسد * طعن وملامته باشلدیلر وحقمزده عجائب وغرائب مکر وفسادلر ایشلمدیلر هر بارکه
بونلرک طعن وملامتی بو فقیرک حقنده زیاده اولدقجه اول دیاره محبتم وانده اقامته نیتم زیاده اولوردی مع هذا قلت معاش
جهتندن عظیم مضایقه ده و برانجه فائده وعائده‌مز اولمدیغی اجلدن بشریت حسبیله تنکدل اولمقدن خالی اولمزدم
پس اصحاب غرضک بغض وعداوتی روز بروز زیاده اولمقده وقلب حزین بونلرک جفا واذیتنه تحمل قیلمقده الی ویدی سنه
مقداری اولدقده بونلردن بعضی بو فقیره اسناد مالم یکن ایدوب وبهتان وافترا سمتنه کیدوب برکون فلانی فلان
حالت قبیحه ده کوردم دیو سویلر حال بو که بویله سویلین فسقله معروف ومعاصی ومناهی ارتکابیله مشهور وموصوف
ایکن اصحاب غرض * فی قلوبهم مرض بعد مرض * اوبدکوینک سوزنی استماع ایدوب بریره جمع اولشلر وقتلمزه عزیمت
قیلمشلر ایچلرندن منصف اولنلری نقی یلدارلمز حقندمر جاایلمشلر * بو حالتده ایکن فقیر دخی بونلرک جمعیتنه واروب
سلام ویروب اوتوردقده سلامیمزی الیوب علما شکلنده اولنلرینک جوابی بو اولدی که جمله‌مزک اتفاقی بودرکه شهرمزده
طورمیوب کیده سن * والا سنی قتل ایده رز فقیر بونلره شرعله چوق سوزلر سویلدم اصلا برینک قولاغنه کیرمیوب *
دیدیلرکه همان سوزی اوزاتمه یا شهرمزدن کیدرسن ویاخود ترک سر ایدرسن پس اول مجلسدن کیدوب باالهی

بونه حالت غریبه ونه کونه وقعهٔ عجیبه درکه برنم باشمزه کلدی * یارب بونك سرنه سن عالمسن ونتیجه سنه واقفسن
دیوب کاه اغلیوب وکاه اکلیوب وکاهی بعض مشایخ عظامه واقع اولان بوکونه سرکذشتله قلب حزینی تسلی
ایلیوب آستانهٔ مقدسهٔ حضرت مولانا قدس الله سره العزیز جانبنه روان اولدم القصه بعد زمان اسلامبوله کلوب
خانقاه مولویه ده ساکن اولوب ارشاده شروع قیلدقده حق سبحانه وتعالی اول انکسارلك برمرتبه مکافاتن
ویردیکه بو لسانله انك تعبیری ممکن اولمز * واما بنعمة ربك فحدث آیتنك فحواسنجه ودخی * من شکر النعمة افشاؤها
حدیثنك مقتضاسنجه بعضیسنك ذکری لازم کلدی تاکه حصه دار اولمغه دار اوله اولاد یارمزدن اعلی دین ودنیا منزه
اولی بو دیاره کلدك ثانیا بونده نیجه نعم صوریه ومعنویه یه مستغرق اولدقکه اول دیارده اکا واصل اولمشدق ثالثا
بونده کتاب مثنوی یه وطریق مولوی یه نیجه طالب وراغب بولدقکه انده بونلری بولمشدق چونکم بونعمه واصل
اولدم بیلدمکه اول دیاردن هجرتمزه باعث اولنلرك کاری عبث دکل ایمش پس واعظ مذکورکبی انلره خیر دعا ایلمکه
باشلدم وانلردن دخی اکثری ایلدکاری کاره پشیمان اولوب زیاده دوست اولدیلر پس * عسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر
لکم * آیت کریمه سنك سری نه ایمش بیلدم * وعسی ان تحبوا شیأ وهو شر لکم * قولنك رمزی نه ایمش عالم اولدم
وطبیعته مکروه کلان شیلردن اعراض ایلین اهل غصه حصه آلسون ایچون بو حسب حالمز اولان قصه یی ایراد قیلدم
تامکروه اولان حالات ومنفور اولان واقعاتدن نفرت ایتمیه لر وعداوت سمتنه کتمیه لر زیرا حکمتدن خالی وخاتمه سی
راحت ورحمتدن عاری دکلدر * مثنوی * بنده می نالد بحق از درد ونیش * صد شکایت میکند از رنج خویش *
حق همی کوید که آخر رنج ودرد * مر ترا لابه کنان وراست کرد * بنده حق تعالی حضرتنه ناله وفریاد ایلر درد ونیشدن
یوز شکایت ایلر کندینك رنج والمندن حق سبحانه وتعالی اکا دیرکه آخر رنج ودرد تحقیقا سنی تضرع ایدیجی
وراست وصالح ایلدی پس درد ورنج من حیث المعنی سکا ورد وکنج اولدی وسنی رحمت ورضایه واصل قیلدی پس اندن
نیچون شکایت ایلرسن دیر * مثنوی * این کله زان نعمتی کن کت زند * از در ما دور ومطرودت کند * بو شکایتی
اول نعمتدن ایله که سنی اوررو برنم درکاهمزدن سنی دور ومهجور قیلور محنت سبب منحت ورحمتدر وغنا ونعمت باعث
غرور وغفلت اولان نعمتدن شکایت ایله یوخسه موصل قربت ومورث رحمت اولان بلادن ومحنتدن نیچون شکایت
ایلرسن دیمك اولور (مثنوی * در حقیقت هر عدو داروی تست * کیمیا ونافع ودلجوی تست * حقیقتده هر عدو سنك
دارو ودرمانکدر سنك کیمیاك ونافع ودلجویکدر یعنی خیرخواه ودوستکدر زیرا انلر واسطه سیله غفلت وغروردن
خلاص اولورسن وحضرت حقه التجا وتضرع قیلوب بو التجا واستفاده واسطه سیله رحمت وقربت بولورسن پس معنی
یوزندن بونلر سنك دوستك اولورلر دلجوی وصف ترکیبیدر یعنی کوکل دایجی یار صادقکدر دیمك اولور (مثنوی)
که از واندر کریزی در خلا * استعانت جویی از لطف خدا * عدو سنك اول جهتدن دوا ودارولك اولور که سن اول
عدودن خلوت ایچره قچرسن انك اوزرینه غالب اولمقده وانك شرندن نجات بولمقده لطف خدادن معاونت طلب ایلرسن
چونکم بونلر سنك خلوته کیروب حضرت حقه عبادت واستعانتی حصر قلمکه ومتضرع وداعی اولمکه وسیله وباعث
اوله لر معنا بونلر سکا یار صادق ومعین واثق اولورلر اما سنك دوست اتخاذ ایلدکلرك بونك عکسیدر نته کم بیورر
(مثنوی) در حقیقت دوستانت دشمنند * که ز حضرت دور ومشغولت کنند * حقیقتده سنك دوستلرك سکا
دشمنلردر زیرا سنی حضرت حقك طاعت وقربندن کندیلره مشغول ایدرلر * ولهذا قال الله تعالی فی کلامه المجید
اشارة الی هذا المعنی (یا ایها الذین امنوا ان من اموالکم واولادکم عدوا لکم فاحذروهم) وقال الله تعالی ایضا (انما اموالکم
واولادکم فتنة * حال بوکه انسان بونلری دوست اتخاذ ایلر وبونلر بنم سوکلو یارمدر دیو سویلر بیلمزکه بونلر من حیث
الحقیقه کندی یه عدو ورهزن ضلالت خود بروا کر دوستلردن مراد سائر ناسدن اولان اصدقا واخلا اولورسه متقی
اولنلردن ماعداسی سنك عدوك اولمسی مقرردر نته کم بو آیت کریمه بو معنایه دلالت ایلر * الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض
عدو الا المتقین * پس انسانك نفسنه نعمت ورخادن بلا وعنا انفع واولی اولدیغنه برخوب مثال بسط ایدوب بیوررلر
(مثنوی) هست حیوانی که نامش اشغرست * او بزخم چوب زفت ولمترست * مثلا بر حیوان واردرکه انك نامی
اشغردر ترکجه اکا پورصوق دیرلر اول پورصوق دیدکلری جانور زخم چوب ایله زفت ولمتر یعنی نقدر اورسك وزخم
ایرکورسك انك تنی ارتر وبیوك اولور (مثنوی) تاکه چوبش می زنی به می شود * او بزخم چوب فربه می شود * تاکم سن
اول حیوانه چوب اوره سن خوب اولور اول چوب ولت زخمندن مجسم وفربه اولور * مثنوی * نفس مؤمن اشغری
آمد یقین * کو بزخم ورنج زفتست وسمین * مؤمنك اول نفسی یقین بودرکه اشغرکبی کلدی که اول نفس زخم ورنجدن
مجسم وسمیندر نفسدن مراد بونده روحدر نته کم امام بستی نك بو بیتی بو معنایه شهادت ایلر * بیت * اقبل علی النفس

واستكمل فضائلها (وانت بالنفس لا بالجسم انسان) يعنى انسانك روحى اشغر ديدكارى حيوان كبيدر هر بار كه رياضت
وبلا وضربت وعنا اصابت ايليه اول قوت وقدرت بولور وعظيم وكبير اولور واول محنت ومشقت واسطه سيله روحانيت
ونورانيت حاصل قيلور ديمك اولور (بيت) بنده همان به كه بلا كش بود * عود همان به كه در آتش بود (مثنوى) زين
سبب بر انبيا رنج وشكست * از همه خلق جهان افزونترست * بو سببدن انبياى عظام اوزره رنج وانكسار جميع خلق
جهاندن افزونتردر * كما قال عليه السلام * اشد الناس بلاء الانبياء ثم الاولياء ثم الامثل فالامثل (مثنوى) تا زجانها
جان شان شد زفت تر * كه نديدند آن بلا قومى دكر * حتى انلرك جانى غيرلرك جانندن عظيم وجسيم تر اولدى زيرا كه اول
بلايى كه انلر كورديلر غيرى قوم انى كورمديلر پس برموجب حديث * ما اوذى نبى مثل ما اوذيت * سائر انبيادن
حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم زياده بلا چكمش واذا كورمش اولور انكچون روح شريفنه روح اعظم دينور
پس نفس انسانى جلد حيوانه ورياضتى دباغته تمثيل ايدوب بيورلر * مثنوى * پوست از دارو بلا كش ميشود) چون
اديم طائفى خوش ميشود * پوست داروдن يعنى دباغتدن بلا چكيجى اولور نتم بلا چكيجى اولور وليكن اديم طائفى كبى
خوش وزيبا اولور طائف بر موضعك اسميدر اكا منسوب اولان سختيانى قتى لطيف اولور (مثنوى) ورنه تلخ وتيز ماليدى
درار * كنده كشتى ناخوش وناپاك بو * واكر دباغ دباغت ايچون لازم اولان تلخ وتيزدار ولرى اول پوسته سورميدى
قوقش وناخوش وناپاك اوليدى ومردار وخبيث قاليدى * مثنوى * آدمى را پوست نامدبوغ دان * از رطوبتها شده
زشت وگران * يا آدمى فى المثل دباغت اولنمامش پوست بيل زيرا رطوبات بدنيه دن اول زشت وثقيل اولمشدر
واكل وشرب سببيله خام درى كبى مردار وقبيح قالمشدر نامدبوغ اسم مفعول دان امر حاضردر * مثنوى
تلخ وتيز ومالش بسيار ده * تا شود پاك ولطيف وبافره * پس اى ادم نفسكه چوق تلخ وتيز ومالش وير يعنى اكا رياضات
وشاقه ايركور تا كه اول نفس پاك ولطيف وطهارت ولطافتده زياده اوله ولهذا قيل الرياضة للانسان كالدباغة لجلد
الحيوان * پس نفسه رياضت ويرمك وانى طهارت مرتبه سنه ايركورمك انسانه لازم اولورا كر رياضتله نفسنى طاهر
ايلمزسه جلد نامدبوغ مرتبه سنده قالور وخبيث ومردار اولور (مثنوى) ور نمى تانى رضاده اى عيار * كر خدا رنجت
دهد بى اختيار * اكر كندو اختيارك ايله رياضتى ويرمكه قادر دكل ايسك اى صاحب عيار واى اهل تميز رضا وير اكر
خداى تعالى سكا رنج وبلا ويره بلا اختيار كه الله سوديكى قولنه بلا ويرر اكر اول بنده اكا راضى اولورسه انى اصطفا
مرتبه سنه ايركورر كما قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا احب الله عبدا ابتلاه وان صبر اجتباه وان رضى اصطفاه
* مثنوى * كه بلاى دوست تطهير شماست * علم او بالاى تدبير شماست * زيرا كه اى مؤمنلر دوستك بلاسى سزك
مطهريكزدر كه بليات مكفر سيئات ومطهر خطيئات وذلا تدر كما قال عليه السلام ما يصيب المسلم نصب ولا وصب
ولا حزن الا كفر الله بها سيئاته * اول الله كه جل وعلا سزك تدبير كزك فوقنده در قولنه انفع واصلح اولنى بيلور *
اما بنده نك تدبيرى كندى يه نافع اولنى بيلميوب خطا قيلور پس بنده يه لازم اولان اولدر كه كندى تدبيرنى بو يله محلده ترك
ايدوب علمه حسبى بحالى ديوب انك تقديرينه راضى اوله واول بلايى صفا ايله (مثنوى) چون صفا بيند بلا شيرين شود *
خوش شود دارو چو صحت بين شود * چونكم مبتلا بلاده صفا كوره * وكل مردوا آقولنك سر ينه ايره بلا اكا شيرين
اولور مثلا داروى تلخ خوش اولور چونكم مريض اندن صحت كوريجى اوله * مثنوى * برد بيند خويش را در عين مات
پس بكويد اقتلونى يا ثقات * اول مبتلا عين مات ايچره كندوينى برد كورر يعنى محضا تنى بلا وافت ايچره ايكن كندى
روحنى غالب وقوى كورر پس ثقاته خطاب ايدوب يا ثقات بنى اولدركز ديرنته كم حسين منصور حضرتلرى حقيقت حاله
واقف اولدقده اقتلونى يا ثقات ان فى قتلى حيات * ديدى پس بنه قصه ده اولان عوانك كندى نفسنه نسبت اولان سوء
حالنك شرحنه شروع بيورلر (مثنوى) اين عوان در حق غيرى سود شد * ليك اندر حق خود مردود شد * بو عوان
اكرچه غيرينك حقنده نافع وسودا اولدى وليكن كندى حقنده مردود اولدى زيرا كندى يه نافع اولان اعمال صالحه يى
واخلاق نافعه يى ترك ايدوب نفسنك حظنى وهواسنى اختيار قيلدى * مثنوى * رحم ايمانى از و بريده شد * كين
شيطانى بر او پيچيده شد) ايمانه منسوب اولان رحم وشفقت اندن منقطع ومنتزع اولدى وبرموجب حديث * لا تنزع
الرحمة الا من شقى اول بدبخت اندن رحمت كيتمكله شقى وظالم قالدى شيطانه منسوب اولان كين وكدورت انك اوزرينه
طولاشدى كه اول بنى آدمه نيجه بغض وعداوت ايلرسه اول دخى بغض وعداوت ايلر * مثنوى * كار كامخشم كشت
وكين ورى * كينه دان اصل ضلال وكافرى * اول خبيث كينه دارلك وخشمك كارگاهى ومنبعى اولدى
كافرلك وجميع ضلالك اصلى كين بيل بغض كين وغضب بر صفت قبيحه دركه كفر وضلالت وخطا ومعصيت اندن اولور
طاهر ده بو صفتلره مبتلا اولان انسان شكلنده شيطان اولور نعوذ بالله (سؤال كردند از عيسى عليه السلام كه يا روح

الله دروجود از همه صعبها صعبتر چیست (مثنوی) کفت عیسی را یکی هشیار سر * چیست در هستی زجمله صعبتر *
برعقلی باشنده مرد حضرت عیسایه ایتدی یا عیسی وجود عالمده جمله دن اصعب واشد نه در (مثنوی) کفتش ای جان
صعبتر خشم خدا * که ازان دوزخ همی لرزد چوما * حضرت عیسی علیه السلام اکا ایتدی ای جان جمله دن صعبتر
خشم خدا درکه اندن جهنم لرزان اولور بزم کبی * مثنوی * کفت ازین خشم خدا چه بود امان * کفت ترك خشم
خویش اندر زمان * اول کسنه ایتدی خدای تعالینك خشمندن امان نه اولور حضرت عیسی علیه السلام بیوردیلر که
کندی خشمکی درزمان یعنی علی الفور ترك ایلمکدر کما روی (عن النبی علیه السلام * انه قال ان رجلا سأل عیسی فقال
یا عیسی ما اشد الاشیاء قال غضب الرب فقال وبم النجاة منه قال اذا غضبت ان تترك غضبك وقال الله تعالی فی حدیثه
القدسی یا ابن ادم اذکرنی حین تغضب اذکرك حین اغضب (مثنوی) پس عوان که معدن این خشم کشت) خشم زشتش
ازسبع هم درکذشت * پس عوان ظالمکه بو خشم وغضبك معدن ومنبعی اولدی انك قبیح ونامعقول اولان خشمی
سباعدن هم تجاوز ایلدی زیرا درنده جانورلرك غضبندن برحیله ایله خلاص ممکندر اما ظالمك غضبندن دکل (مثنوی
چه امیدستش برحمت جز مکر) باز کردد زان صفت ان بی هنر) عوانلر رحمت حقه نه امیدی وار در اندن غیری که مکر اول
صفت قبیحه دن اول بد هنر کیرو دونه واول خبیث خویلری ترك ایلیه زیرا اول خویلرله بیله اولدقجه اللهدن اکا رحمت
اولمزدیکی افاده ایلر * مثنوی * کرچه عالم را ازایشان چاره نیست * این سخن اندر ضلال افکنده نیست * اکرچه عالمه
بو عوانلردن چاره یوقدر یعنی بونلر عالمه بالضروری لازمدر که حکمت اوزره خلق اولنمشلردر بو سوزلر انلری ضلالته
براقمقلقدر یعنی عوانه سز عالمه لازم سز و حکمت اوزره خلق اولنمش سز من وجه خیردن خالی دکلسز دیمك بو سوزلر انلری
ضلالته براقمقدر زیرا بونلر بو سوزدن کندیلری خیر الناس اولمق توهم ایدرلر حال بو که بویله دکلدر بلکه شر الناسدر زیرا
بونلرك حکمت اوزره خلق اولمسندن و بونلرك وجودی عالمه بالضروری لازم کلمسندن بونلرك خیر الناس اولمسنی
مستلزم اولمز نته کم بو معنایی ضرب مثل ایدوب بیورورلر (مثنوی) چاره نبود هم جهان را از چمین * لیك نبود آن چمین
ما معین * یعنی مثلا جهانه بول چرکدن چاره اولمزا کرچه اولدیغی جهانه لازمدر و حکمت اوزره خلق اولنمشدر ولیکن
اول چمین ما معین کبی اولمز چونکم قضیه بونك کبیدر چمین کبی اولان عوان بی دینك جهانه لازم اولمسندن ما معین کبی
نافع وخیر اولور مرتبه سن بولمق لازم کلمز بلکه چمین چمیندر و ما معین ما معیندر حق تعالی حضرتلری بونلری برابر قیلمز کما
قال الله تعالی فی سورة ص ام نجعل الذین آمنوا وعملوا الصالحات کالمفسدین فی الارض ام نجعل المتقین کالفجار * واهل
جنت اهل جهنمله مستوی اولمز کما قال الله تعالی لا یستوی اصحاب النار واصحاب الجنة اصحاب الجنة هم الفائزون
قصهٔ خیانت کردن عاشق و بانك برزدن معشوقه بروی (مثنوی) چونکه تنهااش بدید آن ساده مرد * زود او قصد کنار
وبوسه کرد) چونکم اول ساده دل مرد معشوقه سنی باغ ایچره تنها کوردی علی الفور اول عاشق کنار وبوسه قصد ایلدی
(مثنوی) بانك بروی زد بهیبت آن نکار * که مرو کستاخ ادب را هوش دار * اول نکار هیبت وصلابتیله انك اوزرینه
صدا اوردی بویله دیو که ای ابله کستاخ کتمه ادب ایچون عقل طوت یعنی کستاخ حرکت ایتمه ادبی تدارك ایله * مثنوی *
کفت اخر خلوتست وخلق نی (اب حاضر تشنهٔ همچون منی) اول عاشق معشوقه سنه بو کونه جواب ویروب ایتدی آخر
بو محلده خلوتدر خلق یوقدر آب حاضر بنم کبی بر تشنه یعنی آب وصالك حاضر ومهیادر و بنم کبی بر تشنه عاشق نیجه
ممکندر که آب زلال وصاله بویله محلده صبر ایلیه (مثنوی) کس نمی جنبد درین جا جز که باد * کیست حاضر چیست
معنی زین مراد * بو محلده یلدن غیری کمسه حرکت ایلمز بونده حاضر کیدر و بو فتح وظفردن مانع کیدر (مثنوی) کفت
ای ابله توشنیده بودهٔ * ابلهی وز عاقلان نشنودهٔ * زن اول جوانمرده جواب ویروب ایتدی ای ابله سن دیوانه
اولمشسن ابله سن عاقللردن ایشتممش وانلرك سوزلرك طوتوب ایش ایتممش سن که اول عاقللرك سوزی بودر * مثنوی
باد را دیدی که می جنبد بدان * باد جنبا نیست اینجا بادران * یلی کوردك انی که تحریك ایلریل بو راده یل سوریجی
بر باد جنبان وار در که محرك درکندی کندیدن حرکت ایلمز * مثنوی * مروحه تصریف صنع ایزدش * زد برین
باد وهمی جنباندش) اول ایزد تعالینك صنعی وتصرفی مروحه سی بو یل اوزره اوردی بونی هردم جنبان ایلرو متحرك
قیلور پس بو معنایی تفهیم ایچون ضرب مثل ایدوب بیورر (مثنوی) جزو بادی که بحکم ما درست * بادبیزن تا نجنبانی
نجست * مثلا بالاده منسوب اولان جزو که بزم حکممزده در مروحه یی تا تحریك ایتمیه سز حرکت ایتمز (مثنوی
جنبش این جزو باد ای ساده مرد * بی تو وبی بادبیزن سر نکرد * ای ساده دل کسه بو جزو بادك حرکتی سنسز و مروحه سز
باش دوندرمدی و حرکت ایلمدی چونکم قضیه بویله اولدیغی مقرر اولدی ایسه (مثنوی) جنبش باد نفس کاندر لبست
* تابع تصریف جان وقالبست * نفسك بادینك حرکتی که لب ودهاندن واقعدر جان وتنك تصریفنه تابعدر یعنی

اگر جان وتن اولمسیدی و بونلر باد نفسی تصریف قیلمسیدی باد نفس اولمز و حرکت قیلمزدی پس باد نفسك حرکتی جان
وقالبك تصریف وتحویلنه تابع اولور وآنی متحرك بونلر اولور (مثنوی * گاه دم را مدح و پیغامی کنی * گاه دم را هجو
دشنامی کنی) گاه نفسکی مدح و پیغام ایلرسن و برکسه نك مدحنی وخبرنی سویلرسن وگاه نفسکی هجو ودشنام ایلرسن
و برکسنه یه سوکوب دشمن سویلرسن * مثنوی * پس بدان احوال دیگر بادها * که ز جزوی کل همی بیند نهی *
فاذا کان کذلك بو مقدمات معلومك اولدیسه پس غیری ریاحك احوالنی بیل و بوکا کوره قیاس قیل جزویدن کلی یی
اصحاب عقول کورور و جزودن کالك شاننه استدلال قیلورنهی نهیه نك جمعیدر نهیه عقله دیرلر صاحبنی منهیاتدن
نهی ایلدیکی اعتباریله * مثنوی * باد را حق که بهاری میکند * در دیش زین لطف عاری میکند * حق سبحانه
وتعالی بادی گاه بهاره منسوب ایلر تا انك لطافتی واسطه سیله ازهار واشجار حیات بولورو عالمه رونق وفر حاصل
اولور شتا وقتنده بو لطفدن حق تعالی انی عاری قیلور حتی شدتی وعفونتی واسطه سیله ازهار واشجار پژمرده وافسرده
اولوروانلردن حیات ولطافت کیدوب عالم بی رونق قالور * مثنوی * بر گروه عاد صرصر میکند * باز بر هودش معطر
میکند * عاد قومنك گروهی اوزره حق تعالی بادی صرصر ایلر گروه هود اوزره اول بادی معطر ایلر بونلره نسیم صبا انلره
وخیم و پروباقیلور قصه سی برقاچ کره مرور ایلدی * مثنوی * میکند یك باد را یزدان سموم * مر صبا را میکند خرم
قدوم * بر یلی زهر وسموم ایلر و صبا یلنی خرم قدوم ایلر یعنی صبانك قدومنی خرم ولطیف ایلر پس بادك بو کونه تخالف
الاحوال اولمسی خاصیت طبیعیه سی دکلدر اگر خاصیت طبیعیه سی اولمش اولسه و تیرهٔ واحده اوزره اولوردی معلوم
اولدیکه انی تبدیل وتحویل ایلین خدای تعالیدر (مثنوی) باد دم را بر تو بنهاد اواساس * تا کنی هر باد را بروی قیاس)
اول الله که نفس بادینك بنیادنی سنك نفسك اول اللهك امریله ثابت اولوب انك تصرفنی
سکا تسلیم قیلدی کیف مایشاء انی ادخال وارسال ایلرسن انك حرکتی کندودن اولمدیغی سکا معلوم وروشندر
تا هر بادی بونك اوزرینه قیاس ایلیه سنکه البته اول متحرك سز حرکت ایلمز وجمیع ریاحك مرسل ومحرکی الله
تعالیدر * مثنوی * دم نمیگردد سخن بی لطف وقهر * بر گروهی شهد و بر قومی ست زهر * مثلا نفس لطف سز
وقهر سز سوز اولمز نفس انسانی کلام اولدقده والفاظ ونطق مرتبه سنه کلدکده لطف وقهردن خالی اولمز بر گروه اوزره
قهر و بر قوم اوزره بهره ونفع اولور * مثنوی * مروحه جنبان پی انعام کس * وز برای قهر هر پشه ومکس * کذلك
مروحه حرکت ایدیجیدر برکسه نك راحت وانعامی ایچون ودخی هر پشه ومکسك قهری ایچون پس مروحه نك
حرکتنده لطف وقهر صفتلری موجود اولدی بر طائفه یه نعمت ورحمتدر و بر طائفه یه نقمت وزحمت اولدی * مثنوی *
مروحهٔ تقدیر ربانی چرا * پر نباشد ز امتحان وابتلا * چونکم بو مثللر معلومك اولدیسه تقدیر ربانی مروحه سی
نیچون امتحان وابتلادن پر اولمیه ولطف وقهر ایله طولمیه یعنی امتحان وابتلا ایله پر اولمش ولطف وقهر ایله طولمشدر
* مثنوی * چونکه جزو باد دم یا مروحه * نیست الا مفسده یا مصلحه * چونکم نفس بادنك جزوی ویا خود مروحه
بادی دکلدر الا یا مفسدت ویا مصلحت ایچوندر یعنی بو جزولر فساد وصلاح ایچون اولمقدن خالی دکلدر * مثنوی * این
شمال واین صبا واین دبور * کی بود از لطف واز انعام دور * صبا کیجه ایله کوندز برابر اولدقده شرق جانبندن اسن یله
دیرلر دبور انك مقابلیدر شمالی قطب شمالیدن بروا سن یله دیرلر جنوب انك مقابلیدر یعنی بو جوانب اربعه دن
وزان اولان ریاح اربعه لطف وانعامدن نچن دور اولور یعنی بونلر تنفیس کروب انام قیلمقدن وانلره لطف وانعام اولمقدن
بعید وخالی اولمزلر واهذا قال علیه السلام لا تسبوا الریح فانه من نفس الرحمن رواه ابن ماجه عن ابی هریره ومع هذا
بر قومه دخی قهر وغضب اولسه دخی بعید دکلدر تتمه کم باد نفس انسانی و باد مروحه که جزولردر بو ایکی صفتدن خالی
دکلدر * مثنوی * یك کفی کندم ز انباری ببین * فهم کن کان جمله باشد این چنین * مثلا بر انباردن بر اوج بغدای
کور فهم ایله که اول جمله بونك کبی اولور کما قال فی الدیباجة القلیل یدل علی الکثیر والحفنة علی البیدر الکبیر پس آز چوغه
نمونه اولور وعاقل اولان جزودن کله استدلال قیلور (مثنوی) کل باد از برج باد آسمان * کی جهد بی مروحهٔ آن بادران
* بادك کلیسی آسمانك باد برجندن اول یل سوریجینك مروحه سنسز نچن صچرار یعنی اول مرسل ریاح اولان اللهك
مروحهٔ تقدیر وارادتی اولمیجه بادك کلیسی کرهٔ هوادن که برج باددر نچن حرکت ایلر یعنی ریاح مرکزندن حرکت ایلمز
الا انك ارادت تقدیریله * مثنوی * بر سر خرمن بوقت انتقاد * نیك فلاحان ز حق جویند باد * خرمنك باشی اوزره
انتقاد وقتنده یعنی کاهی دانه دن نقد وخاص ایلك حیننده فلاحلر حضرت حقدن یل استرلر می خرمن صاورمق
ایچون معلوم مدرکه استرلر فلاح اکنجی معناسنه در (مثنوی * تا جدا گردد ز گندم کاهها * تا به انباری رود یا چاهها *
تا کم جدا اوله بغدایدن صمانلر تا اول بغدای بعد الانتقاء یا انباره کیده ویا خود قیولره کیده تتمه کم عادت دهاقین درکه

خرمنی صاوروب بغدایی صماندن ایرد قدنصکره ما انباره قورلر یا خود چاهه قورلر * مثنوی * چون بماند گیر آن باد وزان
جمله رابینی بحق لابه کنان * اول اسجی باد چونکم کیج قاله یعنی اسمه یه وکیج حرکت ایلیه جمله کنجیلری حضرت حقه
تضرع ایدیجی کورورسن الهی بزه یل کوندر بغدایمزی صاوره لم دیو لابه وزاری ایدرلر اکر بادک حرکتی کندی ارادتی
ومقتضای طبیعتی اوزره اولیدی بو قدر فلاح ریاحی قویوب خدایه دعا ایتمزلردی بلکه ریاحه یلوارورلردی واس دیو
تضرع قیلورلردی بونلرک علی العموم ریاحک هبوب وحرکت ایلمسی ایچون حضرت حقه دعا قیلملری دخی ریاحک کندی
اختیاریله اسمدیکنه دلالت وشهادت ایلر تا بیله سن انک حرکات وسکناتی کندی ارادتیله دکلدر بلکه خدای تعالینک
ارادت وتصرفیله در (مثنوی) همچنین در طلق آن باد ولاد * گر نباید مانک درد آید که داد * بو نجلین یعنی باد کلدیکی
وقتده اکنجیلرک جمله سی حضرت حقه لابه ایلدکاری کبی اوغلان طوغورمسی زماننده اول باد ولادا کر کلمیه وحرکت
قیلمیه زن حامله دن بانک درد کلور وظهور قیلور بو یلدیو که داد وفریاد طلق اوغلان طوغورمسی دیدکاریدر که وضع حمل
ایلمک حیننده حامله خاتونلرده ظهوره کلور باد ولادتدن مراد رحم ایچره اولان باددر که حین ولادتده باذن الله حرکت
ایلر وتولید طفله سبب اولور اکر ارادت الهیه اول بادک عدم حرکتنه تعلق ایلرسه زن حامله اسان وجهله وضع حمل
ایده میوب مضطرب اولور وفریاد قیلور یارب سن مدد ایله دیو اکرچه اکثر خاتون بو باد ولادتدن غافلدر اما انلرک یارب سن
آسان ایله دیمسی معنا حضرت حقدن سبب ولادت اولان بادی تحریک ایلمسنی مراد ایلمک اولور (مثنوی) گر نمیدانند
کش راننده اوست (بادرا پس کردن زاری چه هوست) باد طلب ایدیجی کسنه لر اکر بیلمیه لردی انی سوریجی اول الله در
باد ایچون پس زاری وفغان ایلمک نه هوسدر باد طلبنده اولنلر اول الهک بادی سوریجی وارسال ایدیجی اولدیغنه عالم
اولمیه لردی وا کا بادک حرکتی ایچون بغیر علم ولا اعتقاد تضرع وزاری قیله لردی مقتضای عقلک خلافی اولوردی وعبث
وبیهوده یره دعا قیلورلردی برکسنه بیهوده یره مجهول اولدیغی شیئه عرض احتیاج ایلرمیدی علی الخصوص وقت
ضرورت ومحنتده پس بالاتفاق بونلرک حضرت حقدن بادک امطاری بادک صنعنده قدرت واختیاری اولمدیغنی
وحضرت حقک امر وارادتیله حرکت قیلدیغنی اشعار ایلر (مثنوی) اهل کشتی همچنین جویای باد * جمله خواهانش ازین
رب العباد * بونلرکبی اهل کشتی هم بادی استیجیلردر جمله سی اول بادی اول رب العباددن دلیجیلردر (مثنوی)
همچنین در درد دندانها ز باد (دفع میخواهی بسوز واعتقاد) * بو نجلین دیشلرک اغریسی زماننده باددن اولانی حقدن
سوز واعتقادله دفع ایلمک استرسن ز باد یوره لردن مراد شول سرخ باددرکه باشدن دیشلره نازله اولدقده انی صزله در
وبو سرخ باد اکر دیشه نازله اولسه دیش صزیسی اولور واکر باشده اولسه باش اغریسی اولور واکر بعض عضوه نازله اولسه انده
وجع حاصل اولور پس بو سرخ بادک بین الناس مشهور ومتعارف بر دعاسی وار در انی اعتقادله اوقورلر باذن الله اول باددن
اولان وجع دفع اولور شعی مرحوم دیرکه باددن مقصود بونده نفسدر که بعض دعا اوقیوب اوفوررلر بو تقدیرا اوزره
مبتلا باددن دفع استمش اولور پس محله ملایم اولمز فلیتأمل (مثنوی) از خدا لابه کنان آن جندیان * که بده باد ظفر ای
کامران) خدای تعالیدن لابه ایدیجی یعنی تضرع برله استیجیلردر اول عسکری وسپاهی اولنلر بویله دیو که ظفر ونصرت
یلنی ای مرادی مریدی جانبنه سوریجی سن وبر غزاة ما بیننده مجرب اولان احوالدندر که اعدایه مقابل اولدقلری حینده
اکر باد وراء ظهرلرندن برو کلورسه انی مبارک عد ایدرلر وتیمن ایلوب باد نصرت یلورلر واکر دشمن جانبندن مقابله ومواجهه لرندن
برو کلورسه انی یمن عدایلمیوب حق تعالیدن باد نصرت طلب ایلرلر بو حدیث شریف بو مضمونی مؤید اولورکه حضرت
نبی علیه السلام بیوردیلر (نصرت بالصبا واهلک قوم عاد بالدبور) (مثنوی) رقعه تعویذ میخواهند نیز) در شکنجه طلق
زن از هر عزیز) دخی تعویذ رقعه سی یعنی نسخه کاغدی استرلر حامله زنک طوغورمسی واغریسنک شکنجه سی وقتنده
هر عزیزدن تاکم اول باد ولادت اول تعویذ سببیله حرکته کله واول حامله آسان وجهله وضع حمل قیله بین المشایخ وضع
حملک آسان کلمسی ایچون مجرب تعویذ بونلردر که محلنده کتب اولندی اکر بر خاتونک وضع حمل ایلمسی عسیر اولورسه
بو آیتلری بر کسه یازوب صویه براغوب اول خاتون اندن یوزینه کوزینه سوروب بر مقدار ایچه چوق کچمیوب باذن الله
خلاص اوله اول آیتلر بودر اعوذ بالله من الشیطان الرجیم بسم الله الرحمن الرحیم * واوحینا الی ام موسی ان ارضعیه
فاذا خفت علیه فالقیه فی الیم ولا تخافی ولا تحزنی انا رادوه الیک وجاعلوه من المرسلین بسم الله خالق النفس من النفس
اذا السماء انشقت واذنت لربها وحقت واذا الارض مدت والقت ما فیها وتخلت واذنت لربها وحقت بسم الله مخرج
النفس من النفس یخرج من بین الصلب والترائب از درود (مثنوی) پس همه دانسته اند آن را یقین * که فرستد باد رب
العالمین * پس اهل یقین جمیعا بونی بویله بیلمشلردر که بادی رب العالمین کوندرر چونکم انک مرسل ومحرکی رب العالمین
ایدوکین بیلدکسه هر بار که ریح حرکت ایلسه انک خیرین رجا قیله سن وشرندن متعوذ اوله سن نته کم حضرت نبی علیه

السلام بويله ايدرلرى) روى عن عائشة رضى الله عنها قالت انها كان النبى عليه السلام اذا عصفت الريح يقول اللهم انى
اسئلك خيرها وخير مافيها وخير ما ارسلت به واعوذبك من شرها وشر مافيها وشر ما ارسلت به وعن ابى هريرة قال سمعت
رسول الله صلى الله عليه وسلم قال الريح من روح الله تأتى بالرحمة وبالعذاب لاتسبوها واسئلوا الله من خيرها واستعيذوا
به من شرها (مثنوى) پس يقين هر عقل هر داننده هست) اين كه با جنبنده جنبانده هست) پس يقين محققدر
هر بيليجى كسه نك عقلى قتنده واردركه جنبنده ايله جنبانده واردر يعنى البته هر متحركه بر محرك واردركه هيچ برشئ
محركسز حركته قادر دكلدر چونكم هرشئ اللهك امر وارادتيله حركت ايلركدر كه هيچ بر وجهله اندن غائب وغافل
اولميه سن ولهذا قيل ان الله لايغيب عن عبد فطوبى لعبد لايغيب عن ربه (مثنوى) كر تو اورا مى نبينى در نظر * فهم كن
انرا باظهار اثر * اكر سن اول جنبانده يى يعنى محركى نظرده معاينه كورمزسك انى فهم ايله اثرينك اظهارى سببيله
يعنى اثرلك اظهارندن مؤثره استدلال ايله اكر مؤثرى نظرده مشاهده يه قادر اولمزسك ديمك اولور (مثنوى) تن بجان جنبد
نمى بينى تو جان) ليك از جنبيدن تن جان بدان) مثلا تن جانله حركت ايلرسن جانى كورمزسن وليكن تنك حركت ايلسندن
جانى بيل كه تن االبته جانله حركت ايلر كذلك قالب عالم حركت ايلمز الا ارادت حقله وهرشئ متحرك اولمز الا امر الهى ايله سن
هر شيده حضرت حقى حاضر وناظر كوروكنديكى مراقبه ومشاهده مرتبه سنه ايركورديدى (مثنوى) كفت اوكر
ابلهم من در ادب) زيركم اندر وفا ودر طلب) اول عاشق معشوقه سندن چونكم بو تقريع وتوبيخى استماع ايلدى اكا جواب
ويروب ايتدى اكرچه ادبده بن ابله ونادانم ليكن وفا وطلبده زيرك ودانايم كه عاشقه لازم اولان بو صفتلردر (مثنوى كفت
ادب اين بود خود كه ديده شد * ان دكررا خود همى دانى تو لد * اول عفيفه وصالحه عاشق كستاخه بوكونه جواب
باصواب ويروب ديديكه ادبك خود بو ايديكه كورلمش اولدى اول غيريسنى خود مرادندن وفا وطلبدرسن قنى بيلورسن
لدشد نه دير لربونده برقاچ وجه اوزره معنى صحيح اولورا ولا استفهام انكارى اولوب اول غيريسنى سن محكم بيلورسن
يعنى بيلمزسن ديمكى ايهام ايليه ثانيا اى اهل لد يعنى اى اهل خصومت ديمك اولور مضاف مقدر اولمق اوزره ثالثا
شديد وقوى اول غيرى خود بيلورسن ديمك اوله معناى بيت ادب بو ايديكه كورلمش اولدى اول بريني خود مشقت وزحمت
كوررسن (مثنوى) خود ادب اين بود وآن ديكر دفين * زين بتر باشد كه ديدمش يقين * اى خبيث ادبك خود بو ايديكه
كورلدى واول دفين اولان ديكر خويلرك بوندن قبيحتر وخبيثتر اولوركه انى يقينا وتحقيقا بيلوردك (حكايه) نقل اولنور
كه نصر الدين خواجه تمجيد زماننده صباحه قريب مسجده كتمش مكر برلينته مبتلا مؤذن دخى تمجيد ويرمك ايچون
مناره يه صعودا يتمش شرفه يه واصل اولدقده درونى تقاضا ايدوب قضاى حاجت ايچون بر محل بولميوب النه برقنديل
صندوقه سى كيروب درحال نجاستنى اكا وضع ايدوب انى مناره دن اشغه القا ايدوب درعقب يا اول الاولين * ديو صدا
ورمش قضيهٔ اتفاقيه اوزره اول نجاست كلوب خواجه نصر الدينك اوزرينه طوقنوب ثوبنى ملوث ايتمش خواجه
درحال باشنى يوقارو قالدروب اكا ديمش اى خبيث ومردار سنك اول الاولينك بويله مردار ونجس وبدترا وايچنى اخرك
نيجه خبيث اوله جغى بوندن ظاهر وبديدر پس چوق كسه نك عذرى كناهندن بدتر وآخرى اولندن قبيحتر اولور
وعاقل اولان اولندن آخرنه وظاهرندن باطننه استدلال قيلور نته كم اول خاتون عفت مشحون استدلال ايدوب اكا ديدى
(مثنوى) هرچه زين كوزه ترا ود بعد ازين * بك نمط خواهد بدن جمله چنين * برموجب كل اناء يترشح بما فيه هرشئ كه
بو كوزهٔ وجودكدن صزرود وكاور بوند نصكره جمله سى بونك كبى براسلوب اوزره اوليسردر يعنى سائر خويلرك دخى
ظهوره كلسه بو طريق اوزره ظهوره كليسردر ديدى * قصهٔ ان صوفى كه زنرا با بيكانه كرفت مثنوى) صوفىء آمد بسوى
خانه روز * خانه يك در بود وزن با كفشدوز * برصوفى بركون كندى اوى جانبنه كلدى انك اوى برقپولى ايدى وعورت
بشمقجى ايله ايدى يعنى بربشمق ديكيجى ايله مقارنت قيلمشدى * مثنوى * جفت كشته بارهىء خويش زن *
اندران يك حجره از وسواس تن * زن كندى بنده سيله جفت اولمشدى رهى بنده يه ديرلر اكا مضاف اولمق انك عشقنك
اسيرى اولديغى ملابسه ايله اوله ويا خود انك بربشمقجى قولى اولوب انكله بيله اوتورمش اوله بعض نسخه ده باصديق
خويش واقع اولمشدر يعنى زن كندى مصاحبيله اول برحجره ده جفت اولمش وسواس تن جهتندن يعنى تنه متعلق
وسوسه وهوا وهوس اجلندن اوتورى جفت اولمشدى (مثنوى) چون بزد صوفى بجد در چاشتكاه * هر دو درماندند نه
حيله نه راه * چونكم صوفى قوشلق وقتى جد واقدامله قپويى ققدى هر ايكيسى حيران وعاجز قالدى يلرزيرا حيله وراه
يوق ايدى يعنى نه حيله ممكن ايديكه حيله ايده لر ونه بر يول وار ايديكه اكا كيده لر پس فرومانده اولوب عاجز قالديلر
(مثنوى) هيچ معهودش نبد كوان زمان * سوى خانه باز كردد از دكان * هيچ صوفينك عادت معهودى دكل ايديكه
اول زمان دكاندن خانه سى جانبنه رجوع ايليه (مثنوى) قاصدا ان روز بى وقت آن مروع * از خيالى كرد تا خانه رجوع)

عن قصد اول كون وقت مخوف مروع فتح ميله راع يروع دن اسم مفعول درقورقولمش معناسنه يعنى اول قورقمش
صوفى بركمان وبرخيالدن اوتورى خانه سنه رجوع ايتدى تا حقيقت حاله واقف اوله وخاتوننك نه كارده ايدوكنى بيله
(مثنوى) اعتمادزن برآن كوهيچ بار * اين زمان تا خانه نامد اوز كار * زنك اعتقادى واعتمادى انك اوزرينه ايديكه
اول هيچ بركره بوزمانده كارندن بكجوب اوينه كلدى (مثنوى) ان قياسش راست نامد آزقضا * كرچه ستارست او بد
هدسزا * اما عورتك بوقياسى قضاء الهيدن راست كلدى اكرچه حق تعالى ستاردر لكن هم جزا ويريعنى مطلق ستار
اولمسى ونيجه زمان امهال قيلمسى عاقبت جزا ويرمسنى واخذ قيلمسنى مستلزم اولمز اكرچه ستار العيوبدر اما اكر ذنوب
حددن كجرسه جزاسنى ويرمك مقرردر (مثنوى) چونكه بد كردى بترس ايمن مباش * زانكه تخمست وبروياند حداش
چونكم اى انسان بد اشليه سن ومعصيت قيله سن اللهدن قورق وايمن اولمه زيرا معصيت تخمدر خداى تعالى انى
بتوررا كر توبه قيلمزسك وعفوله مغفور اولمزسك انك محصولنى وجزاسنى عاقبت سكا بتورر پس معصيت تخمن اكمدن
حذر وقباحت دكه سن دكه دن كذر ايله تا انك جزاسى بتيمه وسنى آخر امرده آزرده ايتمه * مثنوى * چند كاهى
او بپوشاند كه تا * آيدت زان بد پشيمان وحيا * نيجه زمان حق تعالى حضرتى اول قباحتى اورتر تا كه سكا اول قباحت
ومعصيتدن ندامت وحيا كله جان ودلدن تائب اوله سن وصدقله استغفار قيله سن اكر معصيتدن توبه قيلميوب پشيمان
اولمزسك بركون انك جزاسنى بولورسن بو قصه دن اكر عاقل ايسك حصه الورسن * حكايت آن دزد كه در عهد عمر رضى
الله عنه * مثنوى عهد عمران امير مؤمنان * داد دزدى را بجلاد وعوان * حضرت عمرك زماننده اول امير المؤمنين
قصاص ايچون بردزدى جلاد وعوان النه ويردى (مثنوى) بانك زد آن دزد كه اى ميرديار * اولين بارست جرم زينهار
اول دزد بانك اوردى بويله ديوكه اى ديارك ميرى بنم جرم اولكى كره در امان (مثنوى) كفت عمر حاش لله كه خدا *
بار اول قهر بارد در جزا * حضرت عمر اكا ايتدى حاشا الله كه خداى تعالى اول كره ده قهرى ياغدره جزاده يعنى حق
تعالى منزهدر اندن كه بر بنده سى بر جرمى اشليه واول وهله ده اكا جزا ايليكده قهر وغضب ياغدره واول بنده يى اخذ قيله
بلكه اول حليم نيجه زمان اول عصيانى ستر ايلر اكر حددن تجاوز ايدوب مستغفر اولمزسه جزاسنى ويرر (مثنوى)
بارها بوشد پى اظهار فضل * باز كيرد از پى اظهار عدل * حق سبحانه وتعالى بنده سنك جرمنى نيجه كره ستر ايلر
فضلنى اظهار ايلكدن اوترى كير واول قولى اخذ ايلر عدلنى اظهاردن اوترى سيئه قدر جزا ويرمكله (مثنوى)
تا كه اين هر دو صفت ظاهر شود * ان مبشر كردد اين منذر شود * تا كم بو ايكى صفتك هر برى ظاهر اوله واثرلرى وجوده
كله اول صفت فضل مبشر اوله وبو صفت عدل منذر ومخوف اوله وعبد اول صفت فضلدن راجى اولوب بو صفت عدلدن
خوف قيله تا بين الخوف والرجا سير قيلمقله غضب الهيدن امان بوله (مثنوى) بارها زن نيز اين بد كرده بود) سهل بكذشت
ان وسهلش مى نمود * صوفينك عورتى دخى نيجه كره بو قباحتى ايلمش ايدى سهل كچدى يعنى اول كناه وانك جزاسى
سهولتله كچدى وا كا اول ذنوب وعيوب سهل كورندى بو امهاله مغرور اولوب توبه وانابته شتاب ايلمدى (مثنوى
اين نميدانست عقل پاى سست * كه سبو دائم زجو نايد درست * سست رأى وضعيف رأى اولان عقل بونى بيلمدى
كه دستى اير مقدن هردم درست كلمز بلكه كاه اولور كه قضا كاور شكست اولور (مثنوى) آنچنانش تنك آورد آن قضا *
كه منافق را كند مرك فجا * قضاى الهى اول عورتى انجلين تنكه كتوردى وانتقام ومضايقه مرتبه سنه يتورديكه
مرك فجا منافقه انى ايلر يعنى فجاءة وبغتة كلان موت منافقه نه ايلرسه ونه كونه مضايقه وعذاب كتوررسه قضاى
الهى اول زن بدفعلى اويله مضايقه يه كتوردى ومرتبه هلاكه يتوردى موت فجا محتضر اولان مؤمنه راحت ونعمت
ومسوف اولان منافق وفاسقه عذاب ونقمتدر پس عاقله لازم اولان بودركه موت وعذاب بغتة كلمزدن مقدم توبه
وانابت ايده وطريق اسلام وانقياده كيده تكم حق تعالى امر ايدوب بيورر (وانيبوا الى ربكم واسلموا له من قبل ان يأتيكم
العذاب بغتة وانتم لا تشعرون) وتسويف وتأخيردن حذر لازمدركه هلك المسوفون الذين يقولون سوف اعمل وسوف
اتوب حديثنك مضمونى اوزره مسوف اولان هلاك اولدى وتسويف وتأخير ايلديكى ايچون نار جهنم ايچره ناله
ونوحه لر قيلدى كما قال عليه السلام اكثر صياح اهل النار من التسويف وقال لقمان لابنه يا بنى لا تؤخر التوبة فان الموت
يجيء بغتة (مثنوى) نى طريق ونى رفيق ونى امان * دست كرده ان فرشته سوى جان * منافقه موت كلدكده نه اندن
خلاص ايچون بر طريق ونه اكا معاونت ايچون بر رفيق ونه اندن امان وار اول ملك الموت انك جانى جانبنه ال ايلتمش
يعنى اول حينده انك روحنى قبض ايلمكه قصد ايلمش فكر ايله كه اول منافقك حالى اول حينده نيجه اولور (مثنوى)
انچنان كين زن دران حجره جفا * خشك شد او وحريفش زابتلا * انجلين كه اول زن بدفعال اول حجرۀ جفاده وبالده
خشك اولدى وبى حيات قالدى او وانك مصاحبى محنت وابتلادن (مثنوى) كفت صوفى با دل خود كه اى دو كبر *

ازشما کینه کشم ایکن بصبر* چونکم صوفی بونلرڭ بوحالنی کوردی کندی قلبنه انلر حقنده دیدی ای ایکی کافر آخر
صبر ایله سزدن کینه چکرم وانتقام الم اما عجله شیطاندن اولدیغنه بناء تعجیل وشتاب ایلمزم (مثنوی) لیك نادانسته آرم
این نفس* تا که هر کوشی ننوشد این جرس* لیکن نادانسته کتوردم یعنی تجاهل وتعامی ایلرم بودم تا کم هر برقولاق
بوجرسی استماع ایلمیه یعنی بو قباحت وفضاحتڭ خبری هر کوشه واصل اولمیه که کسر عرضه سبب اولور ونیجه اعدانڭ
طعن وملامتی ظهوره کلور ومعصیت ایکی قات اولور دیدی (مثنوی) ازشما کینه کشد پنهان محق* اندك اندك همچو
بیماری دق* محق کینه یی سزدن پنهان چکر محق ضم میله اهل حقه دیرلر یعنی اهل حق انتقامی سزه مخفی ایلر وکینیٔ
سزدن کیزلو الور آزر آزر تدریجله دق خسته لکی کبی دق بر کیزلو ورمدر که هچ بر کسه اکا مبتلا اولسه کوندن کونه انی
ضعیف ونحیف ایدوب آخر اولدورر نته کم بیورر (مثنوی) مرد دق باشد چو یخ هر لحظه کم* لیك پندارد بهر دم بهترم
دق مرضنه مبتلا اولان مرد بوز کبی هر لحظه اریوب اکسلك اولور ایکن هر دمده کندی یه ایورکم دیو ظن ایلر خبری
یوقکه هلاکه روز بروز قریب اولمقده ودق مرضی انی فانی وخراب قیلمقده در (مثنوی) همچو کفتاریکه میکیرندش او*
غرهٔ آن کفت کین کفتار کو* امهال وتأخیر عذاب ونکاله مغرور اولان کمسه شول بر کفتار کبیدر که انی طوترلر اول
کفتارڭ مغروری که بو کفتارقنی یعنی صیادلر صرتلان دیدکلری جانوری مقامنده کوروب صید ایلمك استدکاری وقتده
برسبیل تجاهل وتعامی دیرلر ایمش که بوراده صرتلان یوقدر اکر اولسیدی برانی کورردڭ اول احمق حیوان بوسوزه
مغرور اولوب انلردن احتراز ایلمز ایمش پس بونلر انڭ اباغنه ایپی بغلدقدنصکره نیه کرفتار اولدیغنی بیلور ایمش امهال
الهیه ومکر ربانیه یه مغرور اولنلر بو کفتار کول کبیدر (مثنوی) هیچ پنهان خانه آن زن رانبود* سمج ودهلیز وره
بالا نبود* اول زنه هیچ بر کیزلو اوبوغیدی تا اونی انده کیزلیه سمج وقبو آرالغی ویوکسك یول یوقدی یعنی یوقاری
چیقاجق بر یول یوق ایدیکه انده انی پنهان ایلیدی سمج رنج وزنی اوزره مغاره معناسنه در دهلیز قبو ارغیدر لیکن
بونده مخفی محلدن کنایه در (مثنوی) نی تنوری که دران پنهان شود* نی جوالی که حجاب آن شود* اول خانه ده نه بر تنور
واردیکه اول کمسه انده پنهان اولیدی ونه بر جوال واردیکه اکا حجاب وپرده اولیدی (مثنوی) همچو عرصهٔ روز پهن
رستخیز* نی کوو نی پشته نی جای کریز* قیامت کوننڭ واسع اولان عرصه سی کبی انده نه چقور وار که انسان انده نهان
اوله ونه دپه ویغن وار که انڭ اردنه کیده ونه بر قاچاجق یر وار که انسان اکا قاچه (یقول الانسان یومئذ این المفر) اول کونده
قاچاجق یرقنی دیو طالب اوله اما بولمیه وبر شیئه التجا قیلمیه نته کم حق تعالی بیورر (کلا لا وزر الی ربك یومئذ المستقر
مثنوی) کفت یزدان وصف آن جای حرج* بهر محشر لاتری فیها عوج* سورهٔ طه ده در (ویسئلونك) سکا سؤال ایدرلر
یا محمد (عن الجبال) طاغلردن که قیامت کوننده بو طاغلر نیجه اولور دیرلر (فقل ینسفها ربی) فا شرط محذوفڭ جوابیدر
تقدیری اکر سندن سؤال ایدرلرسه پس سن بونلره دی یا محمد نسف ایلر منم ربم اول طاغلری یعنی قلع وقمع ایلر اما کنندن
ومتفرق ایلر نسفا پاره پاره وپریشان وپراکنده ایتمکلکه (فیذرها ای یترك مقر الجبال) یعنی پس اول جبالڭ قرار
کاهلرنی ترك ایلر ویاخود ضمیر ارضه راجع اوله کمال شهرتندن نته کم ماترك علی ظهرها آیتنده راجع اولدیغی کبی (قاعا
صفصفا) ای مستویة ملیسا اول ارضی دوبدوز ترك ایلر (لاتری فیها عوجا) اول یرده کورمزسن انخفاض وپستلك
(ولا امتا) دخی ارتفاع معنای بیت حق تعالی دیدی اول جای پر حرج ایچونکه محشر یریدر لاتری فیها عوجا دیدی یعنی
اول محشر یرنده عوج وانخفاض کورمزسن بلکه دوبدوز بر یردر که اصلا انده تستر واحتجاب ایده جك بر شی یوقدر
هر کسڭ حالی انده ظاهر واشکار ادر دیمك اولور* معشوق راز بر چادر پنهان کردن زن جهت تلبیس وبهانه که تن زن که
ان کیدکن عظیم* بو سرح شریف زنڭ تلبس وبهانه دیمسی جهتندن معشوقنی چادر التنده پنهان ایتدیکیدر که
نسوانڭ مکر وحیله لری عظیم ایدوکنه حق تعالی حضرتلری سورهٔ یوسفده اشارت ایدوب بیوررلر ان کیدکن عظیم یعنی
ایها النساء سزڭ مکریکز عظیمدر قال بعض العلماء انی اخاف من النساء اکثر مما اخاف من الشیطان لان الله یقول فی حق
الشیطان ان کید الشیطان کان ضعیفا وقال فی حق النساء ان کیدکن عظیم (مثنوی) چادر خود را برا و افکند زود*
مرد را زن ساخت ودر را بر کشود* اول مکاره عورت کندینڭ چادرنی اول حریفڭ اوزرینه برقدی علی الفور اری
عورت دوزدی وقپویی صوفی یه اچدی (مثنوی) زیر چادر مرد رسوا وعیان* سخت پیدا چون شتر بر ناودان*
اما چادر التنده اول مرد رسوای واشکار ایدی زیاده پیدا ایدی دوه اولق اوزره اولدیغی کبی بعض نسخه ده نردبان واقع
اولمش یعنی دوه نردبان اوستنده حرکت قیلمغه وانده مستور اولمغه نه وجهله امکان اولدیسه اول حریفڭ دخی چادر
التنده اولمسی دوه نڭ اولق اوزره اولمسی کبی ایدیکه فضاحتی اشکار ایدی دیمك اولور (مثنوی) ازتعجب کفت صوفی
چیست این* هرکز این را من ندیدم کیست این* صوفی کمال تعجبندن خاتونه صوردی بونه درو هرکز بن بونی کورمدم

بو کیمدر دیو سؤال ایلدکده خاتون حیله وخدعه یه شروع ایدوب جواب ایدر (مثنوی) گفت خاتونیست از اعیان
شهر * مر ورا از مال واقبالست بهر * ایتدیکه بر خاتوندر شهرك اعیانندن تحقیقا اکا مال واقبالدن نصیب واردر یعنی
صاحب دولت وثروت اکابر شهردن بر خاتوندر (مثنوی) در ببستم تا کسی بیگانه * در نیابد زود نادانانه * قپویی بغلدم
تا بیگانه واجنبی برکسه غافلانه علی الفور ایچرو گیرمیه نادانانه غافلانه معناسنه در (مثنوی) گفت صوفی چیستش
هین خدمتی * تا بر آرم بی سپاس ومنتی * صوفی ایتدی اکاه اول انك خدمتی ندرتا کم بی سپاس وبی منت انی حاصل
ایدم یعنی مقابله سنده شکر ومنت اولنمسزین وطلب قیلنمقسزین انی ظهوره کتورم (مثنوی) گفت میلش خویشی
وبی ستگیست * نیك خاتونیست حق داند که کیست * عورت ایتدی انك میلی خصملق بزه اولشلقدر او خاتوندر
حق بیلور که کیمدر یعنی ظاهرا اویدر باطننی حق بیلور که نه کونه در اول مکاره بویله تزویر ایلدی وصوفی یه منافقانه سوزلر
سویلدی اختلاف اللسان والقلب من النفاق وعدم موافقة السر والعلانیة من الشقاق دیمشلردر (مثنوی) خواست
دختررا به بیند زبر دست * اتفاقا دختر اندر مکتبست * بو پوشیده اولان خاتون استدیکه ال التندن نهانی قزی
کوره اتفاقا دختر مکتبده واقع اولدی یعنی قز مکتبده بولنوب انی کورهمدی (مثنوی) بار گفت ار آرد باشد یا سبوس
میکنند اورا بجان ودل عروس * بونك خاتون کیرو دیدی اگر اون اوله ویا خود کپك یعنی اگر قزی کورمدی ولیکن بویله
دیدیکه اگر او اولسون واگر کوتو اولسون هر نه ایسه بن انك صورتنه باقمزین انی جان ودل ایله عروس ایلرم وگلنلکه
قبول قیلورم (مثنوی) یك پسر دارد که اندر شهر نیست (خوب وزیرك چابك ومکتب کنیست) * بو خاتون براوغل طوتر
که شهرده انك نظیری یوقدر خوب وزیرك وچابکدر وکتابت ایدیجیدر مکتب مصدر میمیدر مکتب کن وصف ترکیبیدر
کتابت ایدیجی معناسنه در بعض نسخه ده مکتب یرینه مکسب واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی دیمك اولورکه براوغلم
واردرکه شهرده بوقدر خوب وزیرك چست وچابك بر مکسب کندر یعنی خوب جمالدر وعاقل وزیرکدر وکسب وکارنده
چست وچالاك برکسه در (مثنوی) گفت صوفی ما فقیر وزار وکم (قوم خاتون منعمند ومحتشم) چونکه عورت بو تقریری
ایلدی صوفی عورته جواب ویروب ایتدی هی خاتون بز فقیر وزار وناقصز یعنی انلردن اکسکز خاتونك قومی مالدار
ومحتشمدر * مثنوی * شرط کفویت بود در ازدواج * یك دری از چوب ودر دیگر زعاج * کفویت ازدواجده یعنی
جفت اولمقده شرطدر بعض نسخه ده مصرع اول کی بود این کفو ایشان در رواج واقع اولمشدر یعنی بو قزانلر رواجده
بزن مثلی اولور یعنی قدر وشرفده رواج بونده قدر وشرف معناسنه استعمال اولور مثلا قپونك بر قنادی چوبدن
وبر غیری قنادی عاجدن یعنی فیل کمکندن اوله بو خود مناسب دکلدر پس برکسه کندی کفوینی المق واقرانی
بولمق لازم کلور اگر کفوینی المزسه جنك وتفرقه یه سبب اولور (مثنوی) کفو باید هر دو جفت اندر نکاح * ورنه تنك آید
نماند ارتیاح * نکاحده هر ایکی جفت بری برینه کفو کرکدر که شرط بودر یوخسه زوج وزوجه نك ما بیننی تنك کلور
ومیانلرنده راحت وحضور قالمز وعاقبت تفرقه یه سبب اولور چونکم اول بزم کفومز اولمیجق اندن احتراز واجتناب
ایلمك لازم کلور دیدی) گفتن زن که او دربند جهاز نیست مراد او ستر وصلاحست وجواب گفتن صوفی این راسر پوشیده
(مثنوی) گفت گفتم من چنین عذری واو) گفت نی من نیستم اسباب جو) صوفینك عورتی صوفی یه ایتدی بونك کبی
عذری بن اکا دیدم واو دیدی یوق بن اسباب وجهاز استیجی دکلم (مثنوی) ما زمال وزر ملول وتخمه ایم * ما بحرص
وجمع نی چون عامه ایم * بز مال وزردن ملول وتخمه یز یعنی زر وسیمدن طوق وامتلا بزکه انك بزم قتمزده اعتباری
یوقدر بز حرص وجمعده عامه کبی دکلز یعنی عوام کالهوام کبی انك حرصنه وجمعنه مقید دکلز دیدی بعض نسخه ده
غین معجمه نك فتحیله غلمه واقع اولمش معنی بز انك حرص وجمعنده مور کبی دکلز دیمك اولور (مثنوی) قصد ما سترست یا کی
وصلاح * در دو عالم خود بدان باشد فلاح * بزم قصدمز مستورلك ویا کلك وصلاحدر ایکی عالمده فلاح ونجات بونلرله
اولور یعنی ستر وطهارت وصلاحیت دنیاده بدنام ورسوای اولمقدن نجات ویرر وبنك اولمغه ونتیجه مراد ومرام بولمغه
موصل اولور کذلك آخرتده دخی عذاب خدایه کرفتار اولمقدن نجات بولور وسعادت ابدیه ودولت سرمدیه یه واصل اولور
پس تزوجه نیت ایلین کمسیه لازم اولان منکوحه سی اولجقده بو صفتلری ایستمك کرکدر والا اسباب واثقال دنیویه نك
اهل دین قتنده اعتباری یوقدر اگرچه بو کلمات اول زن مکاره نك لساندندر اما انظر ما قال ولا تنظر الی من قال حدیثنك
موجبنجه بو محلده اعتبار قائلك قولنه در طالب اولنه بو یوزدن ارشاد نصیحتدر (مثنوی) باز صوفی عذر درویشی
بگفت * وان مکرر کرد تا نبود نهفت * صوفی عورتنه کیرو درویشلك عذرینی دیدی وانی مکرر ایلدی تا کیزلو اولمیه
ومخفی قالمیه صوفینك خاتونته اولان هر بر سوزی ذو الوجهین بر سبیل کنایه ورموزدر اگرچه ظاهرا فقیر وزار وکزدیو
اظهار فقر ایلر لکن باطنا اول خاتون بز عفت وصلاحیت وستردن عاری وفقیرز واول لسانکده مدح ایلدیکك کمسه نك

مرتبه سندن ناقصز بز بو مرتبه نك صاحبيله كفود كلز ديمكي ايهام ايلر چونكم خاتون بو رموز وكنايه دن خبردار
اولمدي وتعريض وتوبيخ اتدبكن بيلمدي صوفي تكرارا كا درويشلك عذرني ديدي فقر ودرويشلك عدم ملكه واسبابدن
عاري اولمغه ديرلر كان ستر وصلاح وعفتدن درويش اولمقلغك عذرني ديدي واني تكرار ايلدي تاكم محقق اولميه
وبو صفتلردن فقير وعاري اولدقلري پوشيده قالميه وكندولر بو صفتلردن عاري وبري اولدقلرينه معترفه اولوب دعواي
ستر وصلاح قيلميه لكن زن صوفينك تعريض وكنايه سني فهم ايتميوب وانك سوزني همان ظاهره حمل ايدوب بنا كا ديدي
(مثنوي) گفت زن من هم مكرر كرده ام * بي جهازي را مقرر كرده ام * صوفينك عورتي صوفي يه ايتدي بن دخي
بو خصوصي اكا مكرر ايلدم جهازسزلغي واسبابسزلغي مقرر ايلمشم (مثنوي) اعتقاد اوست راسختر ز كوه * كه
ز صد فقرش نمي آيد شكوه * انك اعتقادي طاغدن زياده ثابت وراسخدر كه اكا يوز فقر ودرويشلكدن اضطراب
وانقباض كلمز (مثنوي) او همي گويد مرادم عفو تست * از شما مقصود صدق وهمتست * اول خاتون بيلك دير كه بنم
مرادم عفتدر وپاكلكدر سزدن مقصود صدق وهمتدر سزلك صدق وهمتكز وصلاحيت وعفتكز ايچون سزه رغبت
ومحبت ايلرم (مثنوي) گفت صوفي خود جهاز ومال ما * ديد مي بيند هويدا و خفا * صوفي بنه عورتنه برسبيل
كنايه ديدي خود بزم جهاز ومالمزي كوردي وكيزلو واشكاره كورر بعض نسخه ده هويدا ني خفا واقع اولمشدر يعني هويدا
كورر مخفي وپنهان دكلدر ديمك اولور بونده كنايه ديد ومي بيند ده دركه ظاهرا فاعلي خاتون شكلنده طالب دختر نكنده
اولان مردر اما صوفي ديد ومي بيندك فاعلي خداي تعالي مراد ايلر كه قرينه كلام اكا دلالت ايلر يعني اي خاتون بزم
جهاز ومالمزي او كوردي وهم كورر آشكار او مخفي وپوشيده دكل اكا پس اظهار فقر ايلمكه احتياج يوقدر (مثنوي) خانه
تنگي مقام يك تني * كه درو پنهان نماند سوزني * زيرا بزم خانه مز بر كسه نك مقامي قدر بر تنك خانه دركه آنده بر سوزن
پنهان قالمز بلكه هر نه وار ايسه آنده باصر وناظر اولنه آشكار اولور مقصود شول خانه ٔ دلدر كه آنده فكر واندبشه دن
حضرت حقه هيچ برشي پوشيده اولمز وجواسيس القلوب اولان صوفي ٔ صاف دللره دخي آنده اولان افكار واحوال
مخفي قالمز * ولهذا قيل فانهم جواسيس القلوب يدخلون قلوبكم ويطلعون على اسراركم فاذا جالستموهم فجالسوهم
بالصدق پس زن صوفي كبي بو اهل نظر قتنده دعواي ستر وصلاح ايلميه سنكه بونلر ما في الضمير واقفلردر (مثنوي)
باز ستر وپاكي وزهد وصلاح * او زما به داند اندر انتصاح * كيرو ستري وپاكلكي وزهد وصلاحي او بزدن يك بيلور انتصاحده
يعني ايلكده وخالص اولمقلقده او ضميري اكرچه خاتون شكلنده سر پوشيده اولان كمسيه راجع اولمق كورنور اما صوفي بي
كنايه ايدوب حضرت علام الغيوبي مراد ايلر يعني اي خاتون كيرو ستر وطهارتي وزهد وصلاحيت وعفتي او بزدن اعلا
بيلور خالص اولمقده اكر بونلر خانه ٔ قلبده اولميوب لسانده اولورسه * يقولون بالسنتهم ما ليس في قلوبهم * آيتنك
حكمنده داخل اولان منافقلردن اولمق لازم كاور صلاح وزهد وتقوادن لاف دعوي ايود كلدر (مثنوي) به زما مي داند
او احوال ستر * وز پس وپيش وسر و دنبال ستر * اول خدا بزدن اي بيلور سترك احوالني وستري پس وپيش وسر
ودنبالندن يعني سترك اردندن واوكندن واولندن وآخرندن يعني جميع جوانبندن سترك احوالني ومستوره نك
اسرارني بزدن يك بيلور ديدي (مثنوي) ظاهرا او بي جهاز وخادمست * وز صلاح وستر او خود عالمست * ظاهرا
اول دختر بي جهاز وبي خدمتكاردر انك بي خادم وبي جهاز اولمسي تعريفه محتاج دكلدر وصلاح وستردن او خود
عالمدر اودن مراد بنه خدادر اكرچه مقتضاي مقام اول خاتون شكلنده اولنه راجع اولمق اقتضا ايدر يعني صلاح
ومستورلك جهتندن اولان احواله او خود عالمدر اندن ستر ايلمك ممكن دكلدر (واسروا قولكم او اجهروا به انه عليم
بذات الصدور) فحواسنجه اول سره وجهاره وخانه ٔ صدرده اولان احوال وافكاره عليمدر چونكم عدم عفت وصلاحه
او عالمدر بزم عفت وصلاح حزوار دريمك نه بي مفيد اوله (مثنوي) شرح مستوري ز بابا شرط نيست * چون بر و پيدا
چو روز روشنيست * حالا بابادن دخترك مستوره لكنك شرحي شرط ولازم دكلدر چونكم اوزرينه بر روشن كون
كبي بو حالت پيدا وروشندر پس روز روشني ستر نيجه ممكن دكل ايسه اندن بر حالتي ستر ايلمك اوله ممكن دكلدر (بيت) طمع
خام بين كه قصه فاش * از رقيبان نهفتنم هوسست * دين كبي اي زن سن دخي فاش وظاهر اولمش قصه ني كزلمك استرسن
ديو سويلدي وانك فساد وقباحت درونك ظهور وبروزني بو كونه ايهام ايلدي پس بو قصه دن حصه بيانه شروع
ايدوب بيوررلر (مثنوي) اين حكايت را بدان گفتم كه تا * لاف كم بافي چو رسوا شد خطا * بو بيت ذكري سبقت ايلين
زنك لسانندن عاشق بي ادبه خطاب وعتاب طريقيله ديلمشدر اول معشوقه اول كستاخه ايتدي اي استقامت ووفا
دعواسن ايلين بي ادب بو حكايتي آندن او توري ديدم كه تا لاف وگزاف اورميه سن چونكم خطا وقباحت رسوا وپيدا
اولدي (مثنوي) مر ترا اي هم بدعوي مستزاد * اين بد سنت اجتهاد واعتقاد * تحقيقا سكا هم اي دعواده زياده قوي

اولان كسه اكرچه بحسب الظاهر خطاب دعواى وفا واستقامت ايلين عاشق بى ادبه در اما على الانفراد ﴿وما كستاخ
وبى ادب اولان وظاهرا دعواى استقامت وصلاح قيلان مدعيلرمدر يعنى تحقيقا سنكدخى هم اى دعواى زهد
وصلاحده زياده قوى اولان كسه بو اولمشدر اعتقاد واجتهادلك (مثنوى) چون زن صوفى تو خاين بودهٔ * دام مكر اندر
دغا بكشودهٔ * صوفينك عورتى كبى سن طريق الهيده خائن اولمش سن وناممحرم ويكانه ايله الفت ومحبت قيلمش سن
ودغا وحيله بازلقده مكر دامنى اچمش سن باطنك فاسد ومردار ايكن طاعت وصلاحى ظاهر كه دام تزوير ايتمش سن
وطريق حق قويوب سبيل شيطانه كتمش سن (مثنوى) كه ز هر ناشسته رويى كپ زنى * شرم دارى وز خداى خويش نى
زيرا اى مدعى هر بر باطنى يوزى يونمه مشدن اوترى يعنى پليد وناپاك اولان عوامدن اوترى لاف وكزاف اورر سن صلاح
وتقوى اظهار قيلورسن انلردن شرم طوترسن وكندى خداكدن دكل يعنى فساد درونك ظاهر اولمسون ديو
انلردن استحيا ايلرسن اما عالم السر والخفيات اولان خداى تعاليدن اوتنمزسن كويا اول سنك احوال مستوره كه عالم
اولديغى بيلمزسن واول پادشاهك سميع وعليم وبصير اولديغنه اعتقاد قيلمزسن اكر انك سميع وبصير وعليم ايدوكن
حقيقتله بيلدك وحضرت حقك بو صفتلرله متصف اولديغنه صحيح اعتقاد قيلدك معاصى وقبايح اشلمكدن برى
اولوردك ونفسكى تأديب ايدوب صدقله طاعت حقه اشتغال قيلوردك * غرض از سميع وبصير وعليم كفتن خداى
تعالى را * بو سرخ شريف خداى تعاليك كندى يه سميع وبصير وعليم ديمه سندن غرض ومرادى نه ايدوكن بيان
ايلر اى اخى اولا بيلمكل كه خداى تعالى بصيردر واول حضرتك حقنده بصير شول صفتدن عبارتدر كه مبصراتك نعوت
وذواتى انكله منكشف اوله وحضرت حق اول بصيردر كه اشيانك كليسى ظاهرنى وخفاسنى بغير جارحة مشاهده
ايلر (مثنوى) از پى آن كفت حق خود را بصير * كه بود ديدوبت هردم نذير * حق سبحانه وتعالى انكچون كندى يه
بصير ديديكه انك كورمسى هردم سكا قورقو وير يجى وسكا نذير اوله يعنى هر حالكه بصير اولمسى وجميع اعمالكى كورمسى
هردم سكا قورقو وير يجى اوله سنى معاصيدن واعمال قبيحه اشلمكدن خائف قيله و بيلمكل حق تعالى سميعدر جميع
مسموعاتى بغير جارحة استماع ايلر كما قال الشيخ صدر الدين القنوى فى شرح الاسماء الحسنى السميع الذى يدرك المسموعات
كلها سرا وجهرا لا يشغله سماع عن سماع ولا يعزب عن ادراكه مسموع وان خفى يسمع السر والنجوى بل ما هو ادق
من ذلك واخفى (مثنوى) از پى آن كفت حق خود را سميع * تا ببندى لب ز كفتار شنيع * پس حق تعالى حضرتلرى
كنديسنه اندن اوترى سميع ديدى تا انك جميع مسموعاتى سامع اولديغى بيلوب كفتار شنيع وما لا يعنيدن لبكى بغليه سن
وذكر الهيه مشغول اولوب خيرسوز بيليه سن ودخى بيلمكل كه حق سبحانه وتعالى عليمدر وانك علمى اكر جزوى واكر كلى
جميع اشيانى محيطدر هيچ برشى انك علمندن غائب وبعيد دكلدر * كما قال الله تعالى وما يعزب عن ربك من مثقال ذرة
فى الارض ولا فى السماء ولا اصغر من ذلك ولا اكبر الا فى كتاب مبين انه يعلم الجهر وما يخفى) فحواسنجه جهرى وخفى اولان
شيلرى بيلور (وان تجهر بالقول فانه يعلم السر واخفى مقتضاسنجه اكر اظهار ايليه سن واكر اخفا واسرار ايليه سن جهر
وخفايه عالم اولدر (مثنوى) از پى آن كفت حق خود را عليم * تا نينديشى فسادى تو ز بيم * حق تعالى حضرتلرى
اندن اوترى كنديسنه عليم ديدى انك عليم اولمسنى وبواطن اشيايى مشاهده قيلمسنى ملاحظه ايليه سن تاكم بر فسادى
انديشه ايليه سن خوفكدن كه واسروا قولكم او اجهروا به انه عليم بذات الصدور) فحواسنجه اول علام الغيوب صدورده
اولان عيوب وذنوبه عالمدر (مثنوى) نيست اينها بر خدا اسم علم * كه سيه كافور دارد نام هم * بو اسملر خداى تعالى اوزره
اسم علم دكلدر عند المحققين خداى تعالينك اسم علمى بوقدر نته كم بو جلدده شاعرلك در پادشاهى يه التجا ايلمسى بيانده
معنى الله كفت آن سيبويه بيتنده بو معنى تحقيق اولنمشدر فليطلب فيه اكر سن ديرمسك كه لفظة اللهه بعضلر اسم علم
ديمشلردر نيم دائما موصوف اولديغى اعتبارله در بو خصوصه بر ذات معلومه نك علمى اولديغى كبى علم دكلدر وعلم اولديغى
تقديرجه ده اسم جامد دكل مشتقدر پس بو اسملر بو نلردن ما عدا اولان اسماء حسنى خداى تعالى يه اسم علم دكلدر انجلين
كه سياه عربه هم كافور نام طوترحال انكه كافور بياض وعرب سياهدر پس كافور لرى اكا صفت اولديغى اعتبار يله
اكا كافور ديلمش اولمز بلكه سائر اسمادن اسمى تميز اولنمق ايچون اكا كافور ديديلر اما اسماء حسناى حق تعالى بويله
دكلدر بلكه هر بر اسم بر صفته دلالت ايلر واول صفتله حضرت حقك ذاتى متصفه در بو اعتبار ايله بو اسملر اكا اطلاق
اولنمشدر فافهم (مثنوى) اسم مشتقست واوصاف قديم * نى مثال علت اولى سقيم * اى اخى بو بيت لطيف مثنوى
شريفك اغمض ابياتندندر چوق تحقيق وتدقيق استر تا شفاى صدر حاصل اوله ومآل ونتيجه ظهوره كله (مقدمه) اولا
بيلمكل كه حق تعالينك جميع اسماء حسناسى مشتقاتدندر اصلا اكا اسم جامد ايله تسميه قيلنمامشدر مثلا بصير
بصردن وسميع سمعدن وعليم علمدن مشتقدر * وقس على هذا سائر الاسماء وهر بر اسمك لفظى حق تعالى حضرتلرينك

برصفتنه دلالت ایدیجیدرکه فی الحقیقة عند المشایخ اسم اول صفتدر وبو اسم لفظی اسمك اسمیدر * کما بیننا فی دیباجة
شرح التائیة وبو مصرع اول دخی بو معنایه دلالت ایدر زیرا معنی اسم مشتقدر وقدیمك اوصافیدر دیمکدر یعنی ملفوظ
اولان اسم مشتقدر وفی الحقیقة اسم اوصافك قدیمدر دیمك اولور وقدیمك اوصافی دخی عند المحققین من اهل السنة
والجماعة جمیعا قدیمدر * کما قال صاحب الامالی * شعر * صفات الذات والافعال طرا * قدیمات مصونات
الزوال * اکر جمیع صفات الهیة قدیمه اولمسیدی ذات الهی محل حوادث اولمق لازم کلوردی وهو المتعالی عن حدوث
الصفات تفصیلی کتب عقایدده مذکوراولمشدر تطویله حاجت یوقدر وعلت اولی عند الحکما عقل اولدر وعلة
العلل خدای تعالیدر نته کم دیرلر * لم یصدر عن المبداء الاول وعلة العلل الا العقل الاول لانه لا یصدر من الواحد
الا الواحد واما البواقی ومادونه من العلل فلا یصدر الا منه بحسب المراتب والوسائط وفیه مالا یخفی من الخلل فی شأن
الحق عزوجل * بونلرك بوکونه قوللرندن عالمك حضرت حقه تعلقی علت ومعلولیت جهتندن اولمق لازم کلور وموجب
بالذات اولمتی افاده قیلور وظهور اشیا انك لوازم ذاتیه سندن اولمغی اشعار قیلور ومرید ومختار اولمامغی مستلزم اولور
وبونلردن ماعدا نیجه فساده دخی مؤدی اولور ونفی صفات الهیه ایتمکی دخی مقتضی اولور * پس علت اولی مثالی
سقیم وباطلدر زیرا حق تعالی حضرتلری صفات قدیمه وکامله ایله موصوفدر) مرید ومختاردر اشیا انك اراده واختیاریله
ظهوره کلور وعالم انك ایجادیله موجود اولور * لابد لکل حادث من مادة ومدة * دیدکاری برنده دکلدر وجمیع اشیاده
مؤثر حقیقی اولدر یا مع الواسطه ویاخود بلاواسط پس بو مقدمه معلومك اولدیسه معنی بیته کله لم * معنی بیت اولدرکه
بو بیت بیت اولك مصرع اولنه علتدر یعنی بو اسملر خدای تعالی یه اسم علم دکل زیرا ملفوظ اولان اسم مشتقدر جامد
دکلدر وفی الحقیقه اول اسم قدیمك اوصافیدر بومعنی علت اولی مثالی سقیم وباطل دکلدر زیرا اسمك مشتق اولمسی
واوصاف قدیم اولمسی نفی صفاتی نفی قیلور وعلت اولی مذهبی نفی صفات ایلمکی مستلزم اولور * پس مذهب اول علت
اولی مذهبی کبی سقیم وباطل اولمز اوصاف قدیمه مضاف اولمیوب قدیم اوصافك صفتی اولسه دخی جائزدرکه فارسیده
بویله قاعده چوق واقع اولور مثلا اشعار لطیف دیدکاری کبی واولی سقیمه مضاف اولوب سقیم اکا صفت اولسه ده قابلدر
بو تقدیراوزره معنی اسم مشتقدر واوصاف قدیمه در وبووجه سقیم اولان علت اولی کبی دکلدر یعنی ملفوظ اولان اسم
الهی مشتق وحادث * واوصاف الهی قدیمدر هر برمشتق وحادث اولان اسم صفت قدیمه دن برصفتنه دلالت ایدیجیدر
که اول صفتله حضرت مسمی الله ازل آزالده موصوفدر بومذهب علت اولی مذهبی کبی سقیم وباطل دکلدرکه
انبیا واولیانك واهل سنت والجماعتك مذهبی بودر * بو ابیات شریفه حکمای اسلامیه نك ومعتزله نك ظاهرا صفات
الهیه یه اقرار ایدوب ومعناانی نفی ایلمری علت اولی مذهبنه ذاهب اولوب نفی صفات ایلین فلاسفه کبی اولدقلرنی اثبات
ایلرمعتزاه دیرلرکه * لیس له صفة قائمة به بل صفته هی وصفاته * جواب بودرکه بوشریعتده مذکوره اولان اسملرله
بزم اول حضرتی توصیف ایلمه مزاکا صفت اولمز بلکه بزم توصیفمزدر نه بزم صفتمز اولور اکر اول حضرت ازلده صفات
قدیمه وکامله ایله موصوف اولمیوب بزم توصیفمزله موصوف اولسیدی کافرو مشرکلرك اولنلرك واثبات ولد وجسم
وکفو قیلنلرك وصفیله دخی موصوفه اولمق لازم کلوردی * تعالی شانه عما یقولون تنزهت ذاته عما یشرکون واکر اسما اول
حضرتك اوصاف قدیمه سنه دلالت قیلمسه واول ذات مقدسه اوصاف قدیمه ایله قائمه اولمسه بلکه اسماء ملفوظه اکا اسماء
علم قبیلندن اولسه اول فسادلر لازم کلور * که بو بیتلرله اول فسادلره اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) ورنه تسخر باشد
وطنزو دها * کر اسامع خسر برانراضیا * واکر بویله اولمزسه استهزا وطعن ودشوار اولور صاغره سامع اعماره ضیا دیمك
اولور یعنی واکر اسم مشتق اولمزسه واوصاف قدیمه دن هر براسم برصفته دلالت قیلمزسه اسماء علم قبیلندن اولورسه
استهزا وطعن اولور وبونك شرعه توفیق وصلاحه حملی قتی مشکل ودشوار اولور اصمه سامع وکوره بینا دیمك قبیلندن
اولور زیرا سامع اولمینه سمیع دیمك وبصیر اولمینه بصیر دیمك طعن وتسخر معناسنی اشعار قیلور وکره سامع وکورلره
بینا واهل ضیا دیمك قبیلندن اولور (مثنوی) یا علم باشد حیی نام وقیح * یاسیاه زشت را نام صبیح * ویاخود بر وقیحك
نامی اوله حیی فعیل وزننده بمعنی فاعلدر شرم داروترکجه اوتانیجی دیمك اولور یعنی اکر بویله اولمسه کره شنوا کوره بینا
دیمك اولور ویاخود بربی حیا ادبسزه اوتانیجی علم ویا برسیاه زشته صبیح الوجه نام ایلمك قبیلندن اولور * حق سبحانه
وتعالی استحیا ایله وجمال با کمال الله ازلده متصفدر اکر نفس الامرده استحیا وجمال انك صفت قدیمه سی اولمسه
ان ربکم حیی کریم یستحی اذا رفع العبد یدیه ان یردهما صفرا * حدیثی وان الله جمیل یحب الجمال * حدیثی کبی حدیثلر
طنز وتسخر اولوردی وبی شرمه مستحی وعرب سیاه رویه صبیح الوجه دیو نام ویرمك قبیلندن اولوردی * مثنوی *
طفلك نوزاده را حاجی لقب * یا لقب غازی نهی بهر نسب * نوزاده او غلنجغه حاجی دیو لقب قویه سن ویاخود نسبدن

اوتری غازی دیو لقب قویه سن (مثنوی) کر بکویند این لقبها در مدیح (تا ندارد آن صفت نبود صحیح) اکر ناس ممدوح حقنده
بو لقبلری سویلیه لر و بر کسه بی بو کونه توصیف ایلیه لر ماداماکه اول صفتی ممدوح اولان کسه طوتمیه اول صفتلرانک
حقنده صحیح اولمز (مثنوی) تسخر وطنزی بود آن یا جنون (پاک حق عما یقول الظالمون) بلکه تسخر وطنز اولور ویاخود
جنون وسفاهته متعلق اولور ظالملرک دیدکلری قوللردن حق تعالی حضرتلری پاک ومنزه در و ناقصلرک توصیفندن
وسوء اعتقاد صاحبلرینک تعریفندن انک شانی شریفی عالی ومقدس در پس نه اول عاشقله معشوقه نک ما بیننده واقع
اولان ماجرانک تقریرینه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) من همی دانستمت پیش از وصال * که نکورویی ولیکن
بد خصال * اول محبوبه طریق محبتده مؤدب اولمیوب خیانته قصد ایلین عاشقه دیدی ای بی ادب بن سنی وصالدن
مقدم بیلمش وسنک حسب حالکه آکاه اولمشدم که اویوزلوسن ولیکن بد خصالسن * بیت * پس بدانکه صورت خوب
نکو * با خصال بد نیرزد یک تسو * دیدی * مثنوی * من همی دانستمت پیش از لقا * کز ستیزه راسخی اندر شقا * بن سنی
ملاقاتدن اول بیلمشدم وخوی بدکه عالم اولمشدم که عناد جهتندن شقاوت ایچره راسخ وثابتسن (مثنوی) چونکه
چشم سرخ باشد در عمش (دانمش زان درد اکر کم بینمش) بو بیتده مشارحلر سهو وغلط ایلمشلر وسیاق وسباقه لایق اولمین
سوز سویلمشلردر محله مطابق و بو بیت شریفه لایق اولان معنی اولدر که دانمش و بینمش ده اولان ضمیرلر مقدم اولان
بیتده ستیزه دن شقاوت راسخ اولمسنه عائد اولور و عمش شول علته دیرلر که چقن کوزده پیدا اولسه کوزلک قپقلرنی قرمزی
ایلرورؤیته قوت قومیوب ضعیف ایلر و بو بیت سوال مقدره جواب اولور چونکم اول خاتون عفت مشحون اول عاشق
مغشوشه توبیخ ایدوب دیدی ای مغشوش بن سنی سکا ملاقات اولمزدن اول بیلمشدم که ستیزه دن شقاوتده ثابت
وراسخسن کان اول عاشق دخی اکا سوال ایراد ایلر که سن بنی خود نیجه کره کورمدک پس بنم حالمی وسوء خصالمی
وشقاده کاملی ندن بیلوردک پس عدم رؤیتی بصرده واقع اولان علت مذکوره منزله سنه تنزیل ایلیوب و بو خصوصده
بصیرت کافیدر دیو ضمنا اکا سویلیوب بو طریق ایله سؤال مقدره جواب ویردیکه ای ساده دل غافل چونکم بنم کوزم
عمشده سرخ اوله یعنی بنم کوزمده رؤیته ومشاهده یه بر سبب وعلت اوله بن اول سنک شقاده راسخ اولملکی بیلورم اول
مذکور دردن اکرانی کورمز سمده کم بینمش بونده نه بینمش معناسنه اولور (مثنوی) تو مرا چون بره دیدی
بی شبان * تو کمان بردی ندارم پاسبان * ای نادان سن بنی چوبانسز قوزی کبی کوردکسن کمان ایلدککه بن
پاسبانسز طوتمزم حق تعالی همیشه محافظ ونکهبانمدر کلیدر معلوم اولدیکه سن ربکی سمیع وبصیر وعلیم بیلمامشسن
ودخی * انه علی کل شئ شهید (الم یعلم بان الله یری) ایتلرندن معنی طویمامشسن حق سبحانه وتعالی حضرتلری سوره
یونسده بیورورلر * وما تکون فی شان وما تتلوا منه من قران ولا تعملون من عمل الا کنا علیکم شهودا اذ تفیضون فیه *
بو آیتلرک معناسی و بو محله مناسب اولان کلمات طیبه منهاج الفقرا ده درجه مراقبه ده بیان اولنمشدر فلیطلب فیه
(مثنوی) عاشقان از درد زان نالیده اند * که نظر ناجایکه مالیده اند * عاشقلر دردن اندن اوتری نالان اولمشلر وکریه
ایلمشلردر که نظرلرین محل اولمین یره سورمشلردر یعنی عشاقک نالان اولملرینه وکریه قیلملرینه باعث وسبب اولدر که نظرلرنی
معشوق حقیقینک رضاسی اولمین محله سورمشلر ومقتضای نفسلرینه اویوب بصرلرنی نالایق اولان موضعه
ایرکورمشلر پس تیغ غیرت کلوب بونلرک حبل مرادنی قطع قیلوب بو اجلدن ناله وافغان قیلمشلردر (مثنوی) بی شبان
دانسته اند آن ظبی را * رایکان دانسته اند آن سبی را * اول آهویی بی شبان بیلمشلردر واول سبیی مفت ورایکان
بیلمشلردر یعنی عشاق چونکم اهو کبی صیده لایق اولان محبوبلرینی چوبان ونکهبانسز بیلدیلر واسیر کبی اخذ اولنان
وضبط قیلنان معشوقی مفت ورایکان زعم قیلمشلردر (مثنوی) تا ز غمزه تیر آمد بر جکر * که منم حارس کزافه کم نکر *
تا که غمزه دن تیر کلدی بونلرک جکری اوزره بر جکر ایشان تقدیرنده در معنی چونکم عاشقان جمال مقید اولان
کندیلرک معشوق ومحبوبلرنی رایکان کوردیلر و بی حارس وبی پاسبان قیاس ایلدیلر بونلره تنبیه وتأدیب ایچون حق
معشوق حقیقینک غمزه سندن جکرلری اوزره تیر وقهر وغیرت کلدی غمزه دن مراد نظر جلالیه اولور یعنی حضرت
حقک جلالیله نظر ایلسندن انلرک درونه تیر قهر وغیرت کلدی بو ایله دیو که اول آلفته وآشفته اولدیغک معشوقک حارس
ونکهبانی بنم بیهوده نظر ایله متنبه اولوب مؤدب اول بو معنی دخی جائزدر که چونکم عاشقان جمال مقید معشوقلرنی
رایکان کوردیلر وانلری بی محافظ زعم ایلدیلر حق کندی معشوقلری طرفندن جکرلری اوزره غمزه دن تیر کلدی یعنی
انلرک نظر قهریه سی اوق کبی بونلرک جانسنه کلوب باذن الله بو معنالی مذکور معلوم اولدیکه ای عاشق اولدیغک ومحبت
قیلدیغک صورتک حقیقت وسرندن بی خبر اول صورت معشوقک حارس ونکهبانی بنم بیهوده باقه وسنک خیانته
بنای ادب ودیانتی یقمه (مثنوی) کی کم از بره کم از بزغاله ام * که نباشد حارس از دنباله ام * ای نادان بن قوزیدن

واوغلقدن فچن کم یعنی قویون وکچی یاوروسندن ناقص وبی اعتبار دکلم که بنم قضامدن حارس اولیه وبنی اول حفظ وحمایت قیلمیه (مثنوی) حارسی دارم که ملکش می سزد * داند او بادی که بر من می وزد * بن بر حارس طوترمکه ملک اکالایقدر ومالك وخداوند دیکه فی الحقیقه اول مستحقدر بیلور اول بر یلی که بنم اوزریمه اسر که (وهو معکم اینما کنتم حسبنجه اول بزمله بیلهدر (مثنوی) سرد بود آن باد یا گرم آن علیم * نیست غافل نیست غائب ای سقیم * سرد میدی اول اسن بادیا خود گرم سیدی اول الله علیمدر که (والله علی کل شیء شهید) فحواسنجه اول الله هر برده حاضر درغائب دکلدر (وما الله بغافل عما تعملون) مقتضاسنجه ودخی ولا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون * ایتنك مصداقنجه ای سقیم کسه اول الله غافل دکلدر اعمالك جمیعنه بصیر وخبیردر (والله یعلم خائنة الاعین وما تخفی الصدور دیر (مثنوی) نفس شهوانی زحق کر است وکور * من بدل کوریت می دیدم زدور * شهوانی اولان نفس حق تعالیدن کر وکوردر یعنی انك کلامنی استماع ایتمز وانك آیات وعبرنی کورمز بن سنك کورلکنی ایراقدن دیدهٔ دل ایله کوردم وبصر بصیرتله سنك شهوانی اولوب حقدن غافل اولدیغکه نظر ایر کوردم (مثنوی) هشت سالت زان نپرسیدم بهیچ * که پرت دیدم زجهل وپیچ پیچ * اول سببدن سکز ییل سندن هیچ صورمدم وجواب الاحمق سکوت نکتهسنی استعار ایچون سنك نامه لرده تحریر ایلدیککك کلمانه جواب ویرمدم زیرا که سنی جهلدن وطولشقده یعنی بد بخت وخبیث اولمقدن پر کوردم وممتلی بولدم پیچ پیچ بونده خبیث وبد بختلکدن استعاره در (مثنوی) خود چه پرسم آنکه او باشد ستون * که تو چونی چون بود او سرنکون * خود نه صورهیم اول کسمیی که اول کلخنده اولها کا نوبه دیو که سن نیجه سن ونه حالده سن اول نیجه اوله سرنکوندر یعنی اول کسه که شهوات کلخننده قرار قیله وجاه طبیعت ایچره سرنکون اوله انك حالی نیجه اولسه کرك که حق صورمغه محتاج اوله همان بوزلرین کورعلك سعادت وحاللرین صوروب سؤال ایلمك روحه راحتدر * مثال دنیا چون کلخن وتقوی چون حمام * مثنوی * شهوت دنیا مثال کلخنست * که ازو حمام تقوی روشنست * دنیا وشهوت دنیا فی المثل کلخن کبیدر که اول دنیادن تقوی حمامی روشندر که کرمیتی تقوی دنیادن بولور (مثنوی) لیك قسم متقی زین تون صفاست * زانکه در گرمابه است ودر نقاست * ولیکن متقی اولنلرك قسمی بو کلخندن صفادر زیرا که اول متقی حمامده وپاکلکدهدر یعنی اهل تقوی دنیا کلخننده خدمتکار اولمقدن وانك نظامی وقیامی ایچون اهل دنیا کبی سعی قیلمقدن آزاد اولمشلردر زیرا انلره دنیانك وراسیکه مرتبهٔ تقوادر کلخن دنیایه نسبتله بو حمام مثالندهدر بو مرتبهده نقاوت وطهارتدهدرلر اهل دنیا کبی چرك الوده دوداندوده کالردر بونلرك سیماسی * کانما اغشیت وجوههم قطعا من اللیل مظلما آیتنك مفهومی مبین اولور وانلرك وجوهی تعرف فی وجوههم نضرة النعیم فحواسنی اظهار قیلور (مثنوی) اغنیا مانندهٔ سرکین کشان * بهر آتش کردن گرمابه بان * بودنیاده اغنیا سرکین چکجیلر کبیدر حمامجیلره آتش ایلکدن اوتری گرمابه باندن مراد متقیلردر اغنیا انلر ایچون خدمتکاردر بعض نسخهده گرمابه شان واقع اولمشدر بو تقدیرجه معنی اغنیا سرکینکشلر کبیدر انلرك حماملرنه اتش ایلکدن اوتری دیمك اولور وانلرك حمامندن تقوی واکا آتش ایلکدن مراد تقوایه کرمیت ومعاونت ویرملك انك نظام وقیامنه سبب اولمقدر (مثنوی) اندر ایشان حرص بنهاده خدا * تا بود گرمابه گرم وبانوا * حق تعالی حضرتلری انلرك وجودنده دنیانك جمعنه وتعمیرینه حرص قودی تا کیم دیانت وتقوی حمامی کرم اوله وازقلو ومایهلو اوله لولا الحمقا لخربت الدنیا موجبنجه دنیانك احمقلری اولمیدی دنیا خراب اولوردی پس کلخن تقوانك خراب اولمسیله تقوایه واهل تقوایه ضرر کلوردی حکمت بالغهٔ الهیه اغنیایی بو خدمت ایچون حریص ایلمشدر تا کلخن دنیا معمور اوله ودیانت وتقوی اندن رونق بوله وکرم وبانوا اوله (مثنوی) ترك این تون کوی ودر گرمابه ران * ترك تون را عین آن گرمابه دان * ای خادم دنیا اولان بو دنیا کلخننی ترك ایله وتقوی حمامنه سور وکندیکی طهارت مرتبهسنه ایر کور کلخنی ترك ایلمکی اول گرمابهنك عینی بیل یعنی عین تقوی دنیایی ترك ایلمکی بیل زیرا که تقوی اصل دنیادن پرهیز قیلمقدر پس تارك کلخن دنیا اولان واصل حمام تقوی اولمق مقرردر * مثنوی * هر که در تونست او چون خادمست * مر ورا که صابرست وحازمست * هر شول کسه که کلخنده در اول خدمتکار کبی یعنی اول کسه دنیانك تعمیری وتکثیری مرتبهسنده سا کندر اول کسه خدام کبیدر اول کسیه که دنیا شهوتندن صبر ایدیجی واحتیاط واهتمام ایدیجیدر * مثنوی * هر که در حمام شد سیمای او * هست پیدا بر رخ زیبای او * وهر شول کسه که حمامده اولدی یعنی مرتبهٔ تقوایه وصول بولدی ودنس دنیادن ولوث ماسوادن طاهر اولدی انك سیماسی رخ زیباسی اوزره پیدا وظاهر اولدی نته کم اصحاب کرامك اثر سجود وجهلرندن پیدا وظاهر ایدی کما قال الله تعالی * سیماهم فی وجوههم من اثر السجود مرتبهٔ تقوی دنیا واخرت میاننده اعراف کبیدر وعلی الاعراف رجال یعرفون کلا بسیماهم فحواسنجه اصحاب بصیرت اولان بونلری سیمالرندن بیلورلر که بونلر لوث دنیادن

ووسخ شهوت وطبيعتدن بالذّوطاهر اولمشلردر * مثنوی * تو بسیا نرا نیز سیما اشکار * از لباس وازدخان واز غبار * یوقی
اولان اهل دنیانك دخی سیمالری ظاهر واشکارادر لباسدن ودخاندن وغباردن نته کم کلخنینك سیماسی بونلردن
معلوم اولورکذلك اهل دنیانك دخی سیماسی لباسلرندن ودنیادوده له چهره لری ملون اولمقدن وغبار اشغال وکاردن
بشره لری مغبر وهیئتلری مکدر اولمقدن معلوم واهل بصیرته مفهوم اولورکه حق تعالی یعرف المجرمون بسیماهم
بیورمشدر (مثنوی) کر نبینی روش بویش رابکیر * بوعصا آمد برای هرضریر * اکراهل دنیانك یوزنی غبار دنیا ایله
مغبر ودخان عصیان ایله مسود ومکدر اولدیغنی کورمز سك انك جان دماغیله رایحه سنی طوت واحوالنی تجسس ایت
زیرا هر بصر بصیرتی اعمی اولانلدن او توری رایحۀ عصا کلدی یعنی برکسه نك شمۀ اعمال واحوالی انك باطننك حسن
وقبحنه دلیل اولدی چونکم بصر بصیرت طوتمیه سز واهل دنیانك وجه باطننی مشاهده ایتمیه سز باری انك شمۀ
حالنی وظاهرده اولان اعمالنی عقلك دماغنه ابر کورکه نیجه قبیح رایحه یه مالکدر ونیجه خباثت ونجاست سمتنه
سالکدر دیمك اولور (مثنوی) ورنداری بو درآرش درسخن * از حدیث نو بدان راز کهن * اکر رایحه طوتمز سك وانك
سوء حالنی فهم ایتمز سك انی سوزه کتوریکی سوزدن اسکی رازی بیل که کل اناء یترشح بمافیه قولنك فحواسنجه هر کسك
ظرف قلبنده اولان سر وراز کلامله طشره کلور وفراستی اولان کسیه انك حال درونی معلوم اولور (مثنوی) پس
بکوید تو نۀ صاحب ذهب * بیست سله چرك بردم تا بشب * پس صاحب ذهب اولان کلخنی دبرا خشامه دك
یکرمی سله چرك ایلتدم یعنی صاحب ذهب اولان اهل دنیا که فی الحقیقه تو بیلردر علی طریق التفاخر بو کون
اخشامه دك یکرمی کیسه اقچه ویاخود یکرمی بیك التون چکدم دیو تفخر ایدرلر نته کم کلخنیلر اخشامه دك یکرمی
سبد چرك چکدم دیو سویلرلر (مثنوی) حرص تو چون اتشست اندر جهان * باز کرده هر زبانه صد دهان * ای اهل
دنیا جهان ایچره سنك حرصك آتش کبیدر هر زبانه وشعله سی صد دهان اچش یاخود معنی ای اهل دنیا سنك حرصك
اتش کبیدر که جهانده هر زبانه سی یوز اغز اچش دیمك اولور (مثنوی) پیش عقل این زرچو سرکین ناخوشست) کرچه
چون سرکین فروغ آتشست * عقل کل قتنده بو زر سرکین کبی ناخوشدر اکرچه سرکین کبی آتشك فروغیدر یعنی
اکرچه سرکین کبی آتش حرصك اشعالنه سبیدر که انکله کلخن دنیا کرم اولوب ورونق وقیاملر بولوب تقوایه واهل
تقوا انك وجودنه سبب اولور مع هذا بنه عقل کل قتنده سرکین کبی ناخوش وبی قیمتدر سرکینله زرلك وکلخنله حرصك
میاننده برمشابهت دخی بودرکه * مثنوی * افتابی که دم از اتش زند * چرك تر را لایق اتش کند * شول بر افتاب
که آتشدن دم اورر یعنی آتش کبی حرارت ویرر چرك تری اتشه لایق قیلورز یرا انك برقی نه مقابل اولان ترشیلر البته
قورر * مثنوی * افتاب ان سنك راهم کرد زر * تا بتون حرص افتد صد شرر * آفتاب اول سنکی هم زرایلردی یعنی
چرك تری خشك ایدوب لایق اتش ایلین افتاب معدن ایچره خاکی زر اولمغه قابل ایدوب جوهر ذهبی ایلرتا کیم حرص
کلخننه نور وشرر دوشه ودنیا انکله کرم اولوب رونق بوله * مثنوی * انکه کوید مال کرد آورده ام * چیست یعنی چرك
چندین برده ام * اهل دنیادن اول کسه که مال جمع ایلشم دیر بونك معناسی نه در بوقدر چرك ایلشم زیرا مال اتش
حرصك اشتعالنه سببدر کذلك چرك اتش کلخنك اشتعالنه سببدر چونکم بینهماده مشابهت تامه بوایچون مال جمع
ایلدم دیمنك معناسی فی الحقیقه چرك جمع ایلدم دیمك اولور * مثنوی * این سخن کرچه که رسوائی فزاست *
درمیان تو بیان زین فخرهاست * بو سوزا کرچه رسوایلق زیاده ایدیجیدر لکن عاقله نسبت اما تو بیلرمابیننده
بوندن فخر واردر بو کونه سوزانلرك یاننده منموم وقبیحتردر * مثنوی * کر تو شش سله کشیدی تا بشب * من کشیدم
بیست سله بی کرب * تو بیلر مثلا بویله دیو تفخر ایدرلر که سن ای فلان اخشامه دك التی سبد چرك چکدك بن بی کرب
وبی تعب یکرمی سله چکدم کذلك اهل دنیا دخی بن بو قدر مال جمع ایتدم وبو قدر سیم وزر حاصل ایتدم دیو تفخر ایدرلر
* مثنوی * انکه در تون زاد وپاکی را ندید * بوی مسك اید برو رنجی پدید * محصل کلام ونتیجۀ مرام اولدرکه اول کسه که
کلخنده طوغدی وپاکلکی کورمدی مسك رایحه سی انك اوزرینه بر رنجی ظاهر کتورر یعنی اول کسه که دنیاده طوغدی
وبالك اولق وکندوبی الواث وادناس دنیویه دن طاهر قیلمق مرتبه سنی کورمدی وتقوی صفاسنه ایرمدی مسك وعنبر کبی
اولان حکمت ونصیحتك بوی واثری اکا بر رنج والم ظاهر ایلرنته که بو قصه دن بو معنی ظهوره کلور وعیان اولور * قصۀ
ان دباغ که در بازار عطاران از بوی عطر ومشك بیهوش ورنجور شد * مثنوی * آن یکی افتاد بیهوش وخمید * چونکه
در بازار عطاران رسید * اول برکسه بیهوش دوشدی واکلدی وایکی قات اولدی چونکم عطارلر بازارینه ایرشدی
* مثنوی * بوی عطرش زد زعطاران راد * تا بکردیدش بسر برجا فتاد * جو مرد وکریم اولان عطارلردن انی عطر
رایحه سی اوردی حتی انك باشی دوندی ویراوزره دوشدی * مثنوی * همچو مردار افتاد او بیخبر * نیم روز اندر

میان ره کذر* اول دباغ مردار ونجس کبی دوشدی خبیر اولمدیغی حالده نصف نهارده ره کذار اورتاسنده (مثنوی)
جمع آمد خلق بروی آن زمان* جمله کان لاحول کو درمان کنان* خلق اتك اوزرینه جمع کلدی اول زمانده جمله سی
لاحول ولا قوة الا بالله دیبی وا کا درمان ایدیجی اولدقلری حالده* مثنوی* آن یکی کف بردل اومی براند* وز کلاب
آن دیکری بروی فشاند* عطارلردن بریسی النی اتك یوره کی اوزره مسوردی تا کوره که اتك یورکنده حرارتی واضطرابی
وارمیدر وکلابدن اول بریسی اوزرینه صاجدی تا رایحهٔ کلابدن دماغی خوش اولوب عقلی باشنه کله* مثنوی*
او نمی دانست کاندر مر تعه* از کلاب آمد ورا آن واقعه* اول کلاب افشان اولان کسه بیلمدیکه مرتعه ده مرتعه
چراکاهه دیرلر بونده دنیادن استعاره در یعنی اول کسه بیلمدیکه اول دباغه واقعه مرتبهٔ دنیاده کلابدن کلدی وعطر
ورایحهٔ طیبه دن بوکونه مصروع اولدی* مثنوی* آن یکی دستش همی مالید سر* وان دکر کهکل همی اوردتر*
اول بریسی اتك النی وباشنی اودی واول بریسی باش صمنلو بالچق کتوردی تا اتك برودتی ورطوبتندن حرارتی وارایسه
کیدوب عقلی باشنه کله* مثنوی* آن بخور وعود وشکر زد بهم* وان دکر از پوششش میکرد کم* اول بریسی بخور
وعود ملبسی بریره جمع ایلدی اکا توتسی ویرمکدن اوتری عود شکر عود ملبسه دیرلر واول بریسی اتك لباسندن
بر مقدارین کسدی تا خفت بولوب عقله کله بوجمله سی برکسه مغشی علیه اولدقده ویرکسه مغمی علیه دوشوب
قالدقده خلقك ایلدکلری علاجدرکه نیجه لرك بوکونه علاجلره عقلی باشنه کلمشدر* مثنوی* وآن دکر نبضش که
تا چون می جهد* وان دکر بوی از دهانش می ستد* واول بریسی اول دباغك نبضنی طوتدی تاکم اتك نبضی نیجه حرکت
ایلر کوره واول بریسی اتك اغزندن رایحه الدی واغزنی قوقولدی* مثنوی* تا که می خورد ست یا بنك وحشیش*
خلق درماندند اندر بیهشیش* تا کوره اول کسه شراب ایجدی ویا خود بنك وحشیش می یدی محصل خلق اتك
بیهوشلکندن عاجز قالدیلر ویدرمان اولدیلر* مثنوی* پس خبر بردند خویشانرا شتاب* که فلان افتاده است
اینجا خراب* چونکیم حال بویله اولدی پس اتك اقرباسنه علی الفور خبر ایتدیلر بویله دیوکه فلان کسه اول بازارده خراب
دوشمشدر ویقلوب قالمشدر* مثنوی* کس نمی داند که چون مصروع کشت* یا چه شد کز بام افتاد ست
طشت* کسه بیلمزکه اول نیجه مصروع اولدی یا خود نه اولدی که طامدن لکنی دوشدی یعنی بو حاله کرفتار اولوب
رسوای اولدی (مثنوی) یك برادر داشت او دباغ زفت* کربز ودانا بیامد زود تفت* بر برادر طوتردی اول بیهوش
اولان کسه مجسم دباغ ایدی کربز ودانا ایدی علی الفور حرارتله کلدی (مثنوی) اندکی سرکین سك در آستین* خلق را
بشکافت آمد با حنین* بکنده برازاجق کلب نجسی بیله خلق یاردی وحنینله اول بیهوشه قریب کلدی (مثنوی)
کفت من رنجش همی دانم زچیست* چون سبب دانی دوا کردن جلیست* اول دباغك برادری ایتدی بن اتك
رنجنی بیلورمکه ندندر چونکیم سبب مرضی بیلهسن دوا ایلمك جلی واشکارادر (مثنوی) چون سبب معلوم نبود
مشکلست* داروی رنج ودران صد محملست) اما چونکیم سبب مرض معلوم اولمیه مشکلدر داروی رنج انده یوز احتمال
واردر (مثنوی) چون بدانستی سبب او سهل شد* دانش اسباب دفع جهل شد* چونکیم سبب مرضی بیلهسن علاج
سهل اولدی اسباب مرضی بیلمك جهلی دافع اولدی قانون طبك رکن اعظمی اصل تشخیص مرض ایلمکدر فرضا
بر طبیب جمیع علم طبه عالم اولسه لیکن تشخیص امراضه قادر اولمسه اتك علمی مریضه نفع ویرمز طبیب حاذق
تشخیص امراض ایلیندر وافهم* مثنوی* کفت با خود هستش اندر مغز ورك* توی بر تو بوی آن سرکین سك* اول
دباغ کندی کندی یه دیدی اتك مغز وعرقنده واردر اول کلبك سرکیننك رایحهسی قات قات پس اکا علاج حظ
الدیغی ومعتاد اولدیغی شیئله اولمق اولی دردیدی (مثنوی) تا میان اندر حدث او تا بشب* غرق دباغیست او روزی
طلب* اول دباغ بلنه دککن حدث ونجس ایچنده دراخشامه دك رزق طلب ایدیجی اولدیغی حالده اول دباغلقه
مستغرقدر* مثنوی* پس چنین کفتست جالینوس مه* انچه عادت داشت بیمار آنش ده* عند الاطبا اولو حاذق اولان
جالینوس بویله دیدی اول نسنه یه که بیمار قبل المرض عادت طوتردی اکا علاج ایچون انی ویر وفی الحقیقه کتب طبده
مسطور اولان مضرات هر کسك نزنده اجنه کورمطلق دکلدر بلکه برکسه یه نسبت نفع اولورز براول کسه مقدما اکا
اعتبار قیلمشدر پس طبیب حاذق اولدرکه مریضه معتاد اولدیغی شیئله علاج ایلر* مثنوی* کز خلاف عادتست آن
رنج او* پس دوای رنجش از معتاد جو* زیرا اول مریضك رنجی خلاف عادتدندر پس اتك رنجنك دواسنی معتاد
اولدیغی شیدن استه که عادت طبیعت ثانیه در طبیعته مخالف علاج ایسه خسته یه نافع دکلدر (مثنوی) چون جعل
کشتست از سرکین کشی* از کلاب آید جعل را بیهشی* اول دباغ سرکین کشلکدن جعل کبی اولمشدر جمله کلابدن
بیهوشلق کلور اول نجاست بوجکی اولان جعلك شاشتدندرا کرانی کلابه کتورسك اولور ومبهوت ویخود اولور وا کرینه

نجاست کتورملک حیات بولوروزنده اولور (مثنوی) هم ازان سرکین سک داروی اوست * که بران اوروا همی معتاد وخوست) اول دباغك دارو وعلاجی هم اول سرکین سکدندر که اول مرکینه انکچون اعتیاد وخوی ایلمك واردر (مثنوی) الخبیثات الخبیثین را بخوان * روی وپشت این سخن را بازدان * الخبیثات للخبیثین آیتنی اوقو بو کلامك ظهرنی وروینی کیرویبل بو آیت سورهٔ نورده در تفسیری برقاچ محلده کرانله مروی اولمشدر اصل ورودی حضرت عایشه رضی الله تعالی عنهانك برأتی حقنده در ولکن مثل مجرا سنه جاری اولوب علما واولیا بونی هر طیبات طیبین ایچون وکل خبیثات خبیثین ایچون وبر عکس اولدیغنه مثال ایدوب استشهاد ایدرلر وبو کلامك پشتندن مراد لفظی وروندن مراد معناسی ویاخود اصلی وفرعی ویاخود ظهری وبطنی اوله وهو الاولی یعنی بو کلامك ظاهرنی وباطننی بیل که بونك ظاهری کرچه حضرت علیه السلام وحضرت عایشه حقنده اولور اما باطنی هر طیب وطیبه وهر خبیث وخبیثه یه شامل اولور دیمك اولور (مثنوی) ناصحان اورا بعنبر یا کلاب * می دوا سازند بهر فتح باب * مثلا ناصحلر اول خبیثلره عنبرله ویاخود کلابله دوا وعلاج دوزرلر فتح باب ایدن اوتری بو بیت مثل موقعنده ذکر اولنمشدر اوراضمیری خبیثلره راجعدر وخبیثلردن مراد کافر ومنافقلر وفاسقلردر وناصحلردن مراد انبیا علیهم السلامدر یعنی انبیای کزین صلوات الله علی نبینا وعلیهم اجمعین اول خبیث اولان کافرلره وفاسقلره عنبر وکلاب کبی اولان کلام با صواب ایله دوا وعلاج دوزرلر بونلره صلاح وفلاح قپوسنك فتحی وفوز ونجاح درینك کشاده لکی ایچون (مثنوی) مر خبیثانرا نسازد طیبات * در خور ولایق نباشد ای ثقات) تحقیقا خبیثلره طیبات تأثیر ونفع ایلمز نسازد تأثیر نمیکند معناسنه بو محلده استعمال اولنور زیرا انلره ای ثقات طیبات درخور ولایق دکلدر بو انذار ونصح که نفس الامرده یا کدر حضرت رحماندن خشیت قیلان وکلام حقه تابع اولان طاهر ایچوندر بو خسه نابالـ[illegible] اولان کافره انذار وعدم انذار کارکر اولمز کما قال الله تعالی وسواء علیهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا یؤمنون انما تنذر من اتبع الذکر وخشی الرحمن بالغیب فبشره بمغفرة واجر کریم (مثنوی) چون زعطر وحی کژ کشتند وکم * بد فغانشان که تطیرنا بکم * چونکم خبیث اولان کافرلر وحی الهینك عطرندن ورایحه پاکندن اکری وکمراه اولدیلر که تطیرنا بکم بونلرك فریاد وآوازی اولدی یعنی بزسزی ای پیغمبرلر طیره وشوم اتخاذ ایلدك سز بزه ضرر وسزا کر بو تبلیغ احکامدن رجوع ایلمزسکز سزی البته رجم ایلرز دیدیلر بو آیت کریمه نك تفسیری ایکنجی جلدده ذالنون حکایه سنده مرور ایلمشدر فلیطلب فیه (مثنوی) رنج وبیماریست مارا این مقال * نیست نیکو وعظتان مارا بفال * دیدیلر که بزه بو سزلك مقالکزدن رنج وبیمارلك واردر سزلك وعظکز بزه ایو دکلدر فال ایله یعنی وعظکز بزه شوم ونامبارکدر که رنج وبیمارلکی مورث اولوردیمکی اشعار ایلر (مثنوی کر بیاغازید نصحی آشکار) ما کنیم آن دم شمار اسنکسار) اکر آشکارا بر نصحه باشلرسکز اول دمده بز سزی سنکسار ایلرز دیدیلر کما قال الله تعالی حکایة عنهم قالوا انا تطیرنا بکم لئن لم تنتهوا لنرجمنکم ولیمسنکم منا عذاب الیم (مثنوی) ما بلغو ولهو فربه کشته ایم * در نصیحت خویش را نسرشته ایم * ای ناصحلر بز لغو ولهو ایله فربه اولمشز واعتیاد قیلمشز نصیحته کندیمزی تخمیر وتخلیط ایلمشز وپند ووعظدن حظ ولذت المامشز (مثنوی هست قوت ما دروغ ولاف ولاغ * شورش معدست مارا زین بلاغ * بزم قوت وغدامز دروغ ولاف ولاغدر بو بلاغ مبیندن وتبلیغ احکامدن بزه شورش معده واردر یعنی بو سوزلر بزم معده مزی بولاندرر ودرونمزی جوش وخروشه کتورر پس ایسم اولك بزم درونمزی بولاندر مالکه بزه سزلك سوزکز کرکز دیدیلر (مثنوی رنج را صد تو وافزون می کنید * عقل را دارو بافیون می کنید * زیرا رنجی یوز قات ودخی افزون ایلر سز عقله افیونله دارو ایلرسز افیون خودمزیل عقلدر پس سزلك افیون کبی سوزلر یکز بزم عقلمزی ازاله ایدیجیدرا کر بزم عقلمزی زیاده ایلر برآ چردارو وکز وار ایسه کتورك والا ایسم اولوب بوزیمی یزدن کیرو کتورلك دیو جواب ایلدیلر * معالجه کردن برادر دباغ را بخفیه ببوی سرکین سك * (مثنوی) خلق را می راند ازوی ان جوان * تا علاجش را نبینند آن کسان * اول جوان خلقی انك اوزرندن سوردی تا انك علاجنی اول کسه لر کورمیه لر (مثنوی) سر بکوشش برد همچون راز کو * پس نهادان چیز بر بینی او * اول دباغ دانا باشنی انك قولاغنه ایلدی راز سویلیجی کبی پس اول النده اولان نسنه یی انك بورنی اوزره قودی (مثنوی) کو بکف سرکین سك سا بیده بود * داروی مغز پلیدان دیده بود * زیرا اول دباغ دانا النه سرکین سکی ازمش وبو غور مشدی پلید وناپاك مغزلك علاجی انی کورمشدی (مثنوی) ساعتی چون مرد جنبیدن کرفت * خلق کفتند این فسونی بد شکفت * بر ساعت اولدی اول مرد بیهوش حرکت طوتدی خلق دیدیلر که بو عجب افسون اولدی (مثنوی) کین بخواند افسون بکوش او دمید * مرده بود افسون بفریادش رسید) زیرا بو جوان افسون اوقودی وانك قولاغنه اوفوردی بو کسه اولمشدر افسون انك فریادنه یتشدی پس دباغ بیهوش نجاستله حیات بولوب حرکت قیلدیغی

مناسبتیله اهل فسادک حالنی دخی بونک حالنه تمثیل ایتمکله انلره تعریض ایدوب بیوررلر * جنبش اهل فساد آن
سو بود * که زناو غمزه وابرو بود) زنا و غمزه وابروی محایب صوریکه فی الحقیقه نجاست معنویه در اصحاب فسادک جنبش
وحرکتی اول جانبه اولورکه زنا و غمزه وابرو اوله هر قنغی که اول مردمدلره بونلردن بریسی حاصل اوله حیات بولور
وقوامه کلور وهر یارکه بر ناصح مسک نصیحت وعطر حکمت وموعظه انی یالک وظاهر قیلمق استه سه اکا الم کلور
ومرده وپژمرده اولور زیرا انک نصیحته اعتباری اولمدیغی ایچون اکا مسک نصیحت ناخوش کلورتمه کم بیوررلر (مثنوی
هر کرا مشک نصیحت سود نیست * لا جرم با بوی بد خو کرد نیست * هر شول کسیه که مسک نصیحت سود اولمیه
ونفع قیلمیه لا جرم اکا رایحهٔ بد ایله خوی ایلمک واردر یعنی اول کسه نک که نصیحت وموعظت رایحه سندن حظی یوقدر
لا بد اول کسه بوی بد له یعنی ضلالت ومعصیت وبونلره مماثل اولان حصلته معتاد اولمق وانسیت قیلمق مقرردر (مثنوی
مشرکان را زان نجس خواندست حق * کاندرون پشک زادند از سبق * بو آیت سورهٔ توبه ده در (انما المشرکون نجس
لخبث باطنهم یا خود انجاسدن اجتناب اولندیغی کبی بونلردن دخی اجتناب واجب اولدیغندن اوتری اوله
وعن ابن عباس ان اعیانهم نجسة کالکلاب (فلا یقربوا المسجد الحرام) پس واجبدر که قریب اولمیه لر کعبهٔ شریفه
ابو حنیفه حج وعمره ده یوخسه مطلق دخول حرم دکلدر دیمش وامام مالک غیر مسجد لریده مسجد حرامه متعده
قیاس ایتمش بعد عامهم هذا) بونلرک بو سنه سندن صکره یعنی سنهٔ براءتدر وسنهٔ براءت هجرتدن طقوز ییل صکره ایدی
ویا خود حجة الوداع مراد اوله که هجرتدن اون ییل صکره در (وان خفتم عیلة) اکر سز قورقر سکز عیلتدن ای اهل مکه
یعنی فقردن زیرا کفار هر موسمده بیع وشرا ایچون البسه واطعمه کتوروب اهل مکه انلردن فائده ایدرلردی پس
جناب عزت بیوررلر که بو کفاری منع ایلمک وانقطاع فائدهٔ تجارتدن خوف ایتمیک (فسوف یغنیکم الله) عنقریب
الله تعالی سزی اغنا ایدر (من فضله ان شاء) فضلندن اکر دیلرسه (ان الله علیم حکیم) تحقیقا الله علیمدر هر حالکزه
حکیمدر وحکمت بالغه در معنیٔ بیت مشرکلره حق تعالی اول سببدن نجس اوقومشدر زیرا سابقده انلر پشک ایچره
طوغمشلردر یعنی ازلدن بونلر نجاست معنویه ایچره طوغمشلردر که اول نجاستدن مراد خباثت ذاتیه لریدر مشرکلرک
ذاتلرینک شرکله وکفر معصیتله نجس اولمسی ازلیدر (مثنوی) کرم کو زادست در سرکین ابد * می نکرداند به عنبر
خوی خود) مثلا بر بوجک که ابد نجاستدن طوغمش وسرکین ایچره بیومشدر عنبرله خوی بدنی دوندرمز یعنی
سرکین طبیعت ایچره حاصل اولان نجاست بوجکنی اکر مسک وعنبر نصیحتله نجاست پرستکلدن خلاص ایده یم وانی
اول خویدن پاک قیلایم دیسک اول عنبر نصیحتله خوی بدنی دوندرمز وپاک وطاهر اولمغه میل قیلمز (مثنوی) چون
نزد بر وی نثار رش نور * او همه جسمست بی دل چون قشور * بو حدیث شریفه اشارت بیوررلر که روی عبد الله بن
عباس قال علیه السلام (ان الله خلق الخلق فی ظلمة) تحقیقا الله تعالی خلقی خلق ایلدی ظلمت عدمده (ثم رش علیهم
من نوره) اندن صکره بونلرک اوزرینه رش ایلدی کندی نورندن (فمن اصابه من ذلک النور) پس شول کسیه که اول نوردن
اصابت ایلدی (فقد اهتدی) تحقیقا اول کسه مهتدی اولدی ومن اخطأ وشول کسه که خطا ایلدی (فقد ضل
ضلالا بعیدا) تحقیقا ضال اولدی ضلالت بعیده ایله معنیٔ بیت چونکم اول نجاست پرست اولان خبیثلرک اوزرینه
نور الهینک صاچلمه سنک نثاری اورمدی اودکلی جسدو جسمدر قلب ولب سز قشور کبی وفی الحقیقه جان بی نور
لب سز قشور ودیدهٔ کور کبیدر (مثنوی) ور ز رش نور حق قسمیش داد * همچو رسم مصر سرکین مرغ زاد) اکر حق
تعالی حضرتلری رش نوردن اول خبیث الوجود اولان کفره وفجره یه بر قسم وبر نصیب ویریدی مصرک رسم وعادتی کبی
سرکیندن مرغ طوغردی نته کم مصرده بیضهٔ دجاجه فی جمع ایدوب جرک ایچره کومرلر وانی هر کون بر قاچ کره
اعتدال اوزره تحریک ایدرلر زمانی کلدکده باذن الله وافراخ طاوق یوررلری حاصل اولور کذلک خبیث الوجود اولان
کسه لره حق تعالی حضرتلری رش نوردن بر نصیب ویریدی رسم مصر کبی انک سرکین کبی وجودندن مرغ طوغیدی
(مثنوی) لیک نی مرغ خسیس خانکی * بلکه مرغ دانش وفرزانکی * ولیکن خانکی اولان مرغ خسیس طوغمز بلکه
اندن مرغ دانش وعرفان طوغر یعنی رش نور الهیدن حظ الان کسه نک سرکین طبعندن طوغمز الا که دانش وفرزانه لک
مرغی وحاصل اولمز الا مرداته لک طیری پس معشوقه بنه عاشق بی ادبه بر سبیل توبیخ عتاب وخطاب ایدوب بو نوع
اوزره جواب باصواب ویرر (مثنوی) تو بدان مانی کزان نوری تهی * زانکه پی بر پلیدی می نهی * ای بی ادب سن
اکا بکزرسن که اول موجب هدایت اولان نور الهیدن تهی سن زیرا که بورنکی پلید ومردارلک اوزره قورسن یعنی
معصیت وخباثت سمتنه میل قیلورسن بوندن معلوم اولورکه سن نور ایمان وهدایتدن خالی اوله سن زیرا که قلبنده نور
ایمان وایقان اولان کسه خباثت وفساده قصد ایلمز (مثنوی) از فراقت زرد شد رخسار ورو * بر لک زردی میوهٔ نا پخته تو

ای نابخته سنك فراقدن زرد اولدی رخسار وروبك اما صارو بیرق ونابخته میوه سن یعنی اگرچه بنم فراقدن روی
ورخسارك زرد اولدی ورونق ولطافت بشره ك پژمرده اولوب صولدی اما شول برلك زرد ومیوه سی نابخته اولان
درخته بکزرسن (مثنوی) دیك زاتش شد سیاه ودود وخام * کوشت از سختی چنین ماندست خام * مثلا چولمك آتشدن
سیاه اولدی وتوتون رنکلو اولدی لحم سخت ومحکم اولمسندن بو تجلین خام قالدی یعنی ای بدبخت سنك حالك اکا بکزرکه
بر چولمك آتشدن سیاه ودخان رنکلو اولدی ولیکن انك ایچنده اولان ات غلظتندن نابخته وخام قالدی پس سن دخی
اگرچه آتش عشقله خیلی زمان قینایوب جوش وخروش قیلدك اما چه سود پشمه مش کوشت کبی نابخته قالدك کرك
ایدیکه بو خاملك سندن کیدوب پخته اولیدك (مثنوی) هشت سالت جوش دادم در فراق * کم نشد یك ذره خامیت
ونفاق * ای نابخته سکز ییل سکا فراق عالمنده جوش وخروش ویردم خاملق صفتی سندن کتسون دیو اما سندن بر ذره
خاملق ونفاق ناقص اولمدی (مثنوی) غوره تو سنك بسته کز سقام * غوره ها اکنون مویزند وتو خام * ای خام فی المثل
سن بو سنك بسته قورق سك یعنی منجمد ومتحجر اولمش سقاملرندن سنك بسته شول قورقدرکه بر صلقمك ایچنده آفت
هوادن منجمد اولوب قورق قالور وغیریسی اوزوم اولور بو معنی دخی جائزدرکه غوره تو لفظنه مضاف اولوب بولدیغنه
سنك قورو غك سنك بغلمش ومتحجر اولمشدرکه سقاملردن سائر غوره لر شمدی قوری اوزوم اولدیلر وکمال بولدیلر وسن
خام سن حق سنك وجودك حرارت عشق ومحبتدن و پرتو شمس هدایتدن متأثر وتربیت پذیر اولمیوب غوره سنك بسته
کبی مرتبهٔ خاملکده قالدی اما سائر نابخته وخام اولنلر کمال مرتبه سن بولدی تلخ وترشلك مرتبه سندن بچوب
حلاوت جانه واصل اولدی دیدی * عذر خواستن آن عاشق از کناه خویش بتلبیس وروی پوش وفهم کردن معشوقه
آن را نیز (مثنوی) کفت عاشق امتحان کردم مکیر * تا ببینم تو حریفی یا ستیر) چونکم عاشق معشوقه سندن بو کونه طعن
وتوبیخی استماع ایلدی جوابه شروع ایلدی واکا بویله دیو سویلدیکه بن سنی امتحان ایلدم بنی طوتمه ومؤاخذه ایتمه
تا کورم سن حریف میسن ویا خود ستیر میسن یعنی سنی امتحان ایلدم انکیچونکه تا سنی کورم بتمله هواده حریف
ومصاحب میسن ویا خود مستوره وصالحه میسن (مثنوی) من همی دانستمت بی امتحان * لیك کی باشد خبر همچون
عیان * اگرچه بن سنی قبل الوصال بی امتحان دخی بیلمشدم ولیکن خبر عیان کبی نچن اولور یعنی خبرله بیلمك مشاهده
ومعاینه قیلمق کبی اولمز کما قال علیه السلام لیس الخبر کالمعاینه (مثنوی) افتابی نام تو مشهور وفاش * چه زیانست ار
بکردم ابتلاش * سن بر افتاب فلك حسن سن وعالمده سنك نامك مشهور وفاشدر نه زیان واردر اکر بن افتابی ابتلا
وامتحان ایلدمسه بو معنی دخی جائزدرکه دینه سنك نامك مشهور وفاش فی المثل بر افتابدر اکر بن اول افتابی امتحان
ایلدمسه نه زیانه واردر افتابه امتحاندن نقصان وزیان کلمدیکی کبی سن افتاب حسنه دخی زیان ونقصان کلمز دیمك اولور
(مثنوی) تو منی من خویشتن را امتحان * میکنم هر روز در سود وزیان * ای جان جانم سن فی الحقیقه سن معشوق بن
عاشقك جانی بلکه جانك جانی وروح روانی منزله سنده در بن کندیمی هر کون سود وزیانده امتحان ایلرم بوندن نه ضرر
وعیب لازم کلور (مثنوی) انبیا را امتحان کرده عدات * تا شده ظاهر ازیشان معجزات * انبیای عظامی عدات
یعنی عداوت ایدیجیلر امتحان ایلدیلر عدات بروزن قضاة عادی نك جمعیدر تا بونلردن معجزات ظاهر اولمش وبو اعدانك
انلری امتحان ایلملری انلردن معجزات باهره نك ظهورنه سبب کلمشدر چونکم ظهور معجزه یه امتحان وسیله اولدیسه
سنك عفت وطهارتکك ظهورنه دخی امتحان سبب اولدی پس انی عیب کورمه دیدی (مثنوی) امتحان چشم
خود کردم بنور * ای که چشم بد ز چشمان تو دور * ای کوزم نوری بن کندی کوزومی نورله امتحان ایلدم که کورم انك
نوری نه مرتبه ده در دیو ای نور دیده که سنك کوزلرکدن یرامز کوز دور اولسون (مثنوی) این جهان همچون خرابست
وتو کنج * کر تفحص کردم از کنجت مرنج * بو جهان فی المثل خراب کبیدر سن انده کنج ودفینه کبی سن اگر سنك
کنجکدن تفحص وتجسس ایلدمسه انجنمه که طالب کنج اولان محتاجلر البته تفحص وامتحان ایلمکدن خالی
اولمزلر (مثنوی) زان چنین بی خردکی کردم کزاف * تا زنم با دشمنان هر بار لاف * بی خردکی دقتسزلك وحیله سزلکدر
بوراده کستاخلق وادبسزلك معناسنه استعمال اولنور یعنی اندن اوتری ادبسزلك وکستاخلق ایلدم کزاف وبیهوده
بره تا کم دشمنلره هر بار لاف اورم وبی شبهه وبیکمان سنك عفت وطهارتك حقنده مبالغه قیلم (مثنوی) تا زبانم چون ترا
نامی نهد * چشم ازین دیده کواهیها دهد * تا کم بنم لسانم چونکم سکا بر نام قویه یعنی بین الاعدا اسنی زبانم بر اسمله ذکر
قیلدقده کوز بو کورلمشدن شاهدلکلر ویره وسندن کوردیکم عفت وصلاحی بر وجه یقین ثبوت مرتبه سنه ایرکوره
(مثنوی) کر شدم در راه حرمت راه زن * آمدم ای مه بشمشیر وکفن * اگر حرمت وادب یولنده راهزن اولدمسه وکستا
خلق ایدوب ادبه مخالف فعل وحرکت قیلدمسه ای ماه حسن شمشیر وکفنله کالدم اشته بو بنم اشته تیغك هر نه ایلرسك

مطیع (مثنوی) جز بدست خود مبرم پاوسر * که ازین دستم نه از دست دگر * بنم دست وپایمی کندی الکله کس
کندی الکدن غیریله کسمه زیرا بو جانبدن جانب آخردن دکلم بو دستم دست دگردن دکلم دیمك بو جانبدنم غیری
جانبندن دکلم دیمك معناسنه در (مثنوی) از جدائی باز میرانی سخن * هر چه خواهی کن ولیکن این مکن * ای جانان
جدالکدن سوز سویورسن وفراقه متعلق کلام ایلرسن نه استرسك ایله ولیکن بو جدالکی ایله که عاشقه فراقدن زیاده
عذاب اولمز وجدالکدن اشدا کاالم واضطراب کلز دیدی بو مقالدن نتیجه ومآل اولدرکه اسیر نفس وهوا اولان بر عاشق
بچن مظهر معشوقهٔ حقیقت اولان بر شیخ کامله واصل اولسه واندن مشتهای نفسانیه ومبتغای شهوانیه سنه
متعلق بر مرادو مقصود طلب قیلسه ویاخود انك حضورنده اندن ادبه مخالف نوعا بر حرکت صادر اولسه وشیخ کامل
انی تأدیب ایلدکده کندی مرادنی تزویرله تأویل وتوجیه ایدوب آنی فریفته ایلمکه قصد ایلسنك صورتیدر ویاخود
مرادم حلمکی وعلمکی امتحان ایدی دیو جواب ویرمسنك بیانی اوله کلجك ابیاتك آخرنه قریب * شیخ را که پیشوا
ورهبرست * بیوره‌لری بو معنایی مؤید اولور (مثنوی) در سخن ابادای دم راه شد * کفت امکان نیست چون بیگاه شد *
پوستها کفتیم ومغز آمد دفین * گر بمانیم این نماند همچنین * بو ایکی بیت حضرت مولانا لسانندن واقع اولمشدر
قصه‌دن مقصود وحصه بو محاده بیان اولنمدیغنه سببدن اوتری کان بیورر لرکه بو محاده صورت قصه بیان اولنوب
قصه‌دن حصه ومقصود نه ایدیکی توضیح وتفسیر اولنمدی سبب اولدرکه بو دمده سخن اقلیمنه یول اولدی وقوت مدرکه
شهرستان کلمات معانی به یول بولدی اما سوزه امکان یوقدر چونکم بیگاه اولدی یعنی معشوقه نك اول عاشقه سوز
سویلمه‌سنك وقتی وزمانی چونکم کیج اولدی وزمانی کچدی بو اجلدن کفته امکان یوقدر دیمك اوله بوستاری
سویلدك ومغز ولب دفین ومستور کلدی یعنی قصه نك قشرلرنی وصورتلرنی سویلدك اما حصه وسری قالدی وپوشیده
اولدی انشاء الله اکر قالورسق واجلدن امان بولورسق بو حکایه بونك کبی قالمز بلکه تزویرله معشوقی امتحان ایلمکدن
مقصود ومآل نه ایدیکی عنقریب بیان اولنور اول * شیخ را که پیشوا ورهبرست * کر مریدی امتحان کرد او خرست
بیوردقلریدر * رد کردن معشوق عذر عاشق را وتلبیس اورا در روی او مالیدن (مثنوی) در جوابش بر کشاد آن یار لب
* کز سوی ما روز سوی تست شب * اول عاشق بدخویه جواب ویرمکده اول یار لب اچدی بویله دیو که ای اهل تزویر
بزم جانبمزدن روز روشندر وسنك جانبکدر شب یعنی بزه نسبت سنك حالك ومافی البالك روز روشن کبی ظاهر وسکا
نسبت شب کبی مستور وپوشیده در (مثنوی) حیلهای تیره اندر داوری * پیش بینایان چرا می اوری * ای تلبیس
تیره ومخلوط اولان حیله‌لری عدالت وحکومت کونده بینالرقتنه نیچون کتورورسن وباطنك ناپاك ایکن ظاهرکی
پاك کلر مرتبه سنه نه وجهله یتورورسن (مثنوی) هر چه در دل داری از مکر ورموز * پیش ما رسوا وپیدا همچو
روز * هر نه شئ که مکردن ورموزدن قلبکده طوترسن بزم اوکومزده اول رسوای یعنی آشکار او پیدا در روز کبی
بو بیانده واقع اولان کلمات شیخ کامل طرفندن شول مریدی ادبه اولورکه راه حقده بی ادبلك قیلوب حضور شیخه کلوب
مظهر معشوق حقیقت اولان شیخ انی مؤاخذه ایدوب تأدیبه شروع ایلدکده مکر وحیله سمتنه سالك اولوب وفعل
قبیحنی صورت شرعه قومغه جهد ایلدکده واعتراف واعتذاردن ابا ایدوب مرادم شویله ایدی دیو سویلدکده شیخ بینا
ودانانك لسان قالی ویاخود لسان حالی اکا بویله دیر (مثنوی) گر بپوشیمش زبنده پروری * تو چرا بی روی از حد می بری
اول جرمی بز بنده پرورلکمزدن اورته‌ورسن بوزسزلکی حددن نیچون ایلتورسن وبی حیالغی حددن تجاوز قیلورسن
(مثنوی) از پدر آموز کادم از کناه * خوش فرود آمد بسوی پایگاه * ای ناخلف باباکدن اوکرنکه آدم حضرتلری
خطا وکناه زماننده پایگاه جانبنه خوش تنزل ایلدی یعنی چونکم کندیدن اول خطا صادر اولدی تأویل سمتنه کتمیوب
درحال اعتذار واستغفار مرتبه‌سنه نزول ایدوب حضرت حقدن عفو ومغفرت طلب ایلدی (مثنوی) چون بدید
ان عالم الاسرار را * برد وپا استاد استغفار را * چونکم آدم اول عالم الاسراری کوردی وحضرت حقك اسرار خفایه
عالم ایدیکنی بیلدی ومشاهده قیلدی مغفرت طلبی ایچون ایکی ایق اوزره طوردی وتضرع ونیازه شروع قیلدی
مثنوی) بر سر خاکستر انده نشست * از بهانه شاخ تا شاخی نجست * اندوه وغم کولنك طرفنده اوتوردی حضرت
ادم علیه السلام اندوه وغم مرتبه‌سنده اوتورمق کان خاکستر اوزره اوتورمق کبیدر بهانه‌دن شاخدن شاخه
صیچره‌مدی یعنی ابلیس کبی کناهنی وکناهنی بهانه ایدوب وبر هیچی قویوب بر آخر هیچنه کیدوب مصر ومستکبر اولمدی
(مثنوی) ربنا انا ظلمنا کفت بس * چونکه جانداران بدید از پیش وپس * سورهٔ اعرافده اولان آیته اشارتدر
تفسیری جلد اولده اضافت کردن آدم علیه السلام زلت با خویش سرخنده کچدی معنی شریفی اولدرکه حضرت
آدم علیه السلام بو جمله تعلل وبهانه‌یی ترك ایدوب ربنا ظلمنا دیدی انجق چونکه اول آدم پیش وپسنده جاندارلر

یعنی چونکم اطرافنده عذاب ملکلرندن جلادلر مشاهده قیلدی جرمنه معترف اولمغله حضرت حقه ربنا ظلمنا
انفسنا دیو متضرع اولدی پس شرط طریقت بو اولدی که اهل سلوک اولان کسه لر اکر بر جرم ایدوب مظهر حق اولان
شیخک حضورنه کلسه لر تعلل وبهانه سمتنه کتمیه لر واعتذار واستغفاردن غیری نسنه اختیار ایتمیه لر که حضرت
آدمک بو خصلتی اولادنه طریقت اولمشدر (مثنوی) دید جانداران پنهان همچو جان * دورباش هر یکی تا آسمان
* حضرت ادم علیه السلام پنهان اولان جاندارلری جان کبی کوردی یعنی ملائکه یی جان کبی پنهان کوردی
هر برینک دورباشی آسمانه دکن یعنی هر برینک الندە بویک چوبلر وار تا آسمانه متصل دورباش یاسقیجی دکنکنه دیرلر
(مثنوی) که هلا پیش سلیمان مورباش * تا نه بشکافد ترا این دورباش * بونلر بویله دیرلر که تحقیق سلیمان حقیقی
حضورنده مور اول تا کم سنی بو دورباش یارمیه وپاره پاره قیلمیه (مثنوی) جز مقام راستی یکدم مئیست * هیچ لالا
مردرا چون چشم نیست * مقام راستیدن غیریده بردم طورمه ومرتبهٔ صدقدن غیری یرده اوتورمه مرده
چشم کبی هیچ لالا اولمز یعنی انسانه چشم بینا کبی هیچ مربی ومحافظ اولمز زیرا انی ضررلو یرلردن وخطرلو مرتبه لردن
حفظ وحراست ایلین کوزدر (مثنوی) کور را کر ازبند پالوده شود * هر دمی او باز آلوده شود * کوردل اولان کسه لر
اکر بند ونصیحتدن پالوده اوله یعنی آب نصیحتله پاک اولسه وطهارت بولسه هر بردمده از آلوده وناپاک اولور زیرا
مادامکه بر کسه ده بصر وبصیرت اولمیه نجاست معنویه دن توقی ایلیه مز (مثنوی) آدما تو نیستی کور از نظر * لیک
اذا جاء القضا عمی البصر * ای آدم سن نظر جهتندن کور دکلسن ولیکن اذا جاء القضا عمی البصر مقتضاسنجه قضا
کلدکده بصر کورمز اولور (مثنوی) عمرها باید بنادر کاه کاه * تا که بینا از قضا افتد بچاه * نیجه عمرلر کرکدر
نادرا کاه کاه تا کم بینا اولان کسه قضای الهیدن چاهه دوشه وحقیقت حاله واقف اوله میوب عقلی شاشه (مثنوی)
کور را خود این قضا همراه اوست * که مر او را اوفتادن طبع خوست * کورک خود بو قضا همراه وهمرنکیدر که تحقیقا
اکا دوشمکلک طبع وخویدر نابینالق عثار وسقوطی مستلزم اولور پس کوردل اولنلر راه حقده دوشوب سورجکه
معتاد اولملری دیدهٔ باطنلرینک بی نور اولمسندن اولور (مثنوی) در حدث افتد نداند بوی چیست * از منست این بوی
یا آلودکیست * مثلا کور حدثه ونجاسته دوشر بیلمز که اول رایحه ندر بو رایحه بندن نمیدر ویا خود آلوده لکدن نمیدر یعنی
کورک معلومی اولمز که اول نجاست اکا کندودن نمی حاصل اولدی ویا خود آلوده وملوث لکدن نمی عارض اولدی
(مثنوی) ور کسی بروی کند مشکی نثار * هم ز خود داند نه از احسان یار * واکر بر کسه اکا بر مسک وعنبر نثار ایلسه
هم کندیدن بیلور یارک احساندن بیلمز خلاصهٔ کلام کوردل اولان کسه لر نجاست باطنیه ایله ملوث وآلوده اولسه لر
انی نه جهتدندر بیلمزلر واکر بر یار خوش کردار انلره مسک لطف واحسانی نثار ایلسه انی کندیدن وکندینک اکا
لیاقتندن بیلور انک لطف واحساندن بیلمز اولور (مثنوی) پس دو چشم روشن ای صاحب نظر * مر ترا صد مادر است
وصد پدر * پس بو مقدمه معلومک اولدیسه ای صاحب نظر ایکی روشن کوز تحقیقا سکا یوز مادر ویوز پدردر یعنی
پدر ومادردن بر طفله نه مرتبه نفع وفائده سی وار ایسه تحقیقا سکا ایکی روشن کوز اول قدر حامی وپر فائده در که سنی نیجه
ضررلردن حفظ وحمایت ایلر (مثنوی) خاصه چشم دل که آن هفتاد توست * وین دو چشم حس خوشه چین اوست *
علی الخصوص چشم دلکه بصیرت دید کار یدر اول یتمش قاتدر یعنی چشم ظاهردن بونک نفعی وفائده سی
نیجه طبقه زیاده در هفتاد تو تکثیر ایچوندر تحدید ایچون دکلدر وبو ایکی حس ظاهر کوزی یک خوشه چینیدر یعنی
فوائد ومنافع دینیه یه مخصوص اولان رویت وادراکی اندن استفاده ایلر وآیات وآثار خدایه نظر ایلمکی اندن بولور
پس بو خصوصلرده انک خوشه چینی اولور * مثنوی * ای دریغا ره زنان بنشسته اند * صد کره زیر زبانم
بسته اند * چشم دلک چشم ظاهردن یتمش مرتبه زیاده اولمسی وچشم ظاهر اندن استفاده واستناره قیلمسی
بابنده وانک اسرار حقی سو یلیوب کتم ایلملری خصوصنده علت وسبب نه ایدیکنی بو محله بیان ایلیوب اول
جواهر قلبیه نک عدم ظهوری اوزره تحیف ودریغ قیلوب دیرلر ای دریغا اولسون طریقت رهزنلری اوتورمشلردر بنم
لسانم التنه یوز کره بغله مشلردر اول قطاع طریق اولان اهل دعوی لسانمک معانی واسراره سو یلمسنه مانع اولورلر
وپای جانمه قید اولوب انک میدان معارف وحقایقده خوش رفتار ایامسنی من حیث المعنی دفع قیلورلر مثلا ایاغی
بغلنمش نیجه لطیف رهوار کیدر یعنی ایاغی بغلو اولان کسه خوش رهوار ولطیف رفتار ایلکه (مثنوی) پای بسته
چون رود خوش راهوار * پس کران بندیست این معذور دار * مثلا ایاغی بغلنمش نیجه لطیف رهوار کیدر یعنی ایاغی
بغلو اولان کسه خوش رهوار ولطیف رفتار ایلکه قادر اولمز کذلک بر مجلسده که رهزنلر اولسه معارف واسرار سو یلین
متکلمه وحقایق ولطائف نقل ایلین مرشد ایاقی باغی کبیدر که انی میدان معانیده کیف مایشا خوش رفتار ایلکه

قوه زیاده برتقیل قید وبند دربوذ کراولنان حالدن بی معذور طوت وسویلدیکمی ومقتضای مقامه مناسب نقل معانی
ومعارف ایلدیکمی عفوایدوب مقبول طوتکه درست کلام سویلکه رهزن اولنلرك وجودی سبب اولمشدر دیمك اولور
وبو بیت بومعنایه دلالت قیلور * مثنوی * این سخن اشکسته می اید دلا * کین سخن درست وغیرت آسیا * ای دل
بوسوز شکسته کلور زیراکه بوسوزك المثل دردر غیرت الهیه آسیابدر غیرت الهیه نومنکه بوسوزباطندن درست وکامل
کلدیکی زیرا رهزن ونامحرملرك اکا لیاقتی اولمدقلرندن واکثر صورت اوغریلری درکاملی استراقه قیلدقلرندن غیرت حق
انك درست وکامل ظهوره ابلماسنی اقتضا ایلیوب بودرسخنك شکسته اولوب دیدهٔ خسته نك توتیاسی اولمسنه
سبب اول اولدی ودرکلامك شکسته اولمسنده عیب وضرر یوقدر (مثنوی) درا کرچه خرد واشکسته شود * توتیای
دیدهٔ خسته شود) زیرا درا کرچه خرد واشکسته اوله دیدهٔ خسته نك توتیاسی اولور پس درکلامی شخص متکلم منزله سنه
تنزیل ایدوب عقلا به خطاب ایلر کبی اکا دخی خطاب ایلر تا درکبی لطیف اولان کسه لره خطاب شامل اوله
وانلر دخی حین انکسارده بوسوزدن تسلی بوله یوررلر (مثنوی) ای درازاشکست خود برسرمزن * کرشکستن روشنی
خواهد شدن * ای در شکندی قیرلمقلغندن وانکسارکدن باشه اورمه ومضطرب اولمه زیرا انکساردن روشنلك
اولیسر سن وضیا وروشنالق مرتبه سن بولیسر سن چونکم انکسارك نتیجه سی روشنالغی موصل اوله جزع وفزع
قیلمه دیمك اولور (مثنوی) همچنین اشکسته بسته کفتنیست * حق کندا خر درستش کو غنیست * بوذ کراولنان کبی
صمش وبغلمش سویلك مقرردر حق تعالی اخرانی درست وکامل ایلرکه اول خدا غنیدر هرشکسته لکك اخر درست
وکامل اولمغه وسیله اولور (مثنوی) کندم ارشکست وازهم درشکست * بردکان امدکه نك نان درست) مثلا بغدای اکر
صندی وبری برندن منقطع اولوب جدا اولدیسه واون اولمق مرتبه سن بولدیسه اشته نان درست یعنی بغدای دکرمنده
منکسر اولوب اون اولدیسه ضائع وناقص اولمدی بلکه خبازلرك دکانی اوزره کلدی اشته کورکه نان درست اولدی
وغدای لطیف اولمق مرتبه سن بولدی مثنوی) توهم ای عاشق چو جرمت کشت فاش * آب وروغن ترك کن اشکسته
باش * اول معشوقه لسانندن عاشقه تأدیب وخطابدر وغیری سوء ادب ایلینلره تعریض وعتابدر ای عاشق سنك
چونکم جرم وعصیانك فاش واشکار اولدی آب وروغنی یعنی حیله وخدعه‌یی ومداهنه‌یی ترك ایله اشکسته اول وخطا
وعصیانکه اعتذار واستغفار قیل ابلیس کبی سخت روولی ادب اولمه (مثنوی) انکه فرزندان خاص ادمند * نفخهٔ
انا ظلمنا می دمند * زیرا اول کسه لرکه آدم حضرتلرینك خاص فرزندلریدر انا ظلمنا نفخه سنی اوفوررلر یعنی انا ظلمنا
انفسنا دمنی اظهار ایدرلر وجرملرینه متعرف اولوب اعتذار واستغفار عمنه کیدرلر (مثنوی) حاجت خود
عرضه کن حجت مکو * همچو ابلیس لعینی سخت رو * کندی احتیاجکی عرضه ایله حجت سویله سخت روی یعنی ادبسز
یوزسز اولان ابلیس لعین کبی که اول حضرت حقه بالمشافهه فبما اغویتنی دیوادبسزلك ایدوب حجت سویلدی
وحضرت آدم علیه السلام توبه ایدوب عذرین دیلدی (مثنوی) سخت رویی کرو راشد عیب پوش * درستیز
وسخت رویی رویکوش * ای نادان سخت رویلك وادبسزلك اکرابلیسه عیب پوش اولدیسه یوری سن دخی ستیزه
وسخت رویلکه سعی ایله چونکه سخت رویلکك فائده سی اولمیوب عیبی دخی زیاده فاش اولدیسه سن نیچون ترك اعتذار
ایدوب شیطان یولنه کیدرسن دیدی (مثنوی) آن ابوجهل از پیمبر معجزی * خواست همچون کینه ور ترك غزی
اول ابوجهل یوزسزلك ایدوب پیغمبر علیه السلامدن بر معجزه استدی غزه منسوب اولان کینه لو ترك کبی غزضم
غیله سمرقند اطرافنده اولان ترکمان قبیله لرندن بر قبیله نك اسمیدر (مثنوی) لیك آن صدیق حق معجز نخواست *
کفت این روخود نکوید جزکه راست * لیکن اول صدیق حق اولان ابوبکر حضرتلری معجزه استمدی بلکه
دیدی بویوز خود راستدن غیری سویلمز یعنی رسول اکرمی صلی الله علیه وسلم کوردیکی حینده هذا وجه لیس بکاذب
دیوب بلا معجزه تصدیق ایدوب بی ادبانه وضع ایلمدی وامتحان ایدوب قنی سنك صدق دعوالك اوزره بینه ومعجزه‌ك
دیو سوز سویلمدی پس ابوجهل ادبسزلك ایدوب حضرت پیغمبری امتحان قیلمسندن کورا کانه حاصل اولدی
وحضرت ابوبکر رضی الله عنه بی امتحان ادب رعایت ایدوب تصدیق ایلمسندن نه مرتبه بولدی (مثنوی) کی رسد
همچون تویی را کزمنی * امتحان همچو من یاری کنی * سنك کبی برکسیه نجن ایریشور ولایق اولورکه بنلکندن وعجب
وخودبینلکندن بنم کبی بر یاری امتحان ایلیه سن بوسوزلر اکرچه اول معشوقه لساندن عاشق بی ادبه دریلیکن مظهر
معشوقهٔ حقیقی اولان شیخ کامل لساندن امتحان ایدیجی کسه لره اولور پس بندهٔ عاقله لازم اولان اولدرکه مظهر حق
اولان شیخ وحضرت حق امتحان ایلمکدن پرهیز واحتراز ایلیه تاکم مردود باب الهی اولمیه وبی ادبلکی سببیله نار فراقه
مستحق اولمیه ومحروم قالمیه * کفتن آن جهود علی را کرم الله وجهه که اکر اعتماد داری برحافظی حق ازسراین کوشك

خود دادر انداز وجواب گفتن امیرالمؤمنین علی اورا (مثنوی) مرتضی را گفت روزی یك عنود * کو ز تعظیم خدا آگه نبود * علی المرتضی کرم الله وجهه حضرتلرینه برکون بر عنود علی وجه الامتحان دیدی که او عنود خدای تعالینك تعظیمندن آگاه وخبردار دکل ایدی بویله دیدیکه (مثنوی) بر سر بامی وقصر بس بلند * حفظ حق را واقفی ای هوشمند زیاده بلند بر قصرك ویر طامك باشنده اولدیغك حالده ای هوشمند حق تعالینك حفظنه واقف میسن (مثنوی) گفت آری او حفیظست وغنی * هستی ٔ ما را ز طفلی ومنی * مصرع اولده غنی لفظی قافیه ایچون تقدیم اولنمشدر اما معناده حفیظدن مؤخردر تقدیر کلام آری آن غنیست وحفیظست دیمکدر یعنی حضرت علی کرم الله وجهه اول جهوده بجواب ویروب ایندی بلی الله تعالی حضرتلری غنی عن العالمیندر وحفیظدر بزم وجودمزی طفولیت زمانندن ومنیلك زمانندبری اگر اول حافظ مادهٔ جسدمز اولان نطفه یی رحم مادرده حفظ قیلمیه یدی زائل ومضمحل اولوردی پس هر بر مرتبه ده حفظ ایلدکدنصکره بعد التولد طفولیت مرتبه سنه کلدکدنصکره نیجه محل ضرر وهلاکدن بزی حفظ وحمایت ایلمشدر دیدی منی بنك معناسنه اولسه دخی جائز اولور بو تقدیر اوزره معنی بلی اول الله غنی وحفیظدر بزم وجودمزی طفلك وبنلك زمانندن یعنی بنلك حکمنه داخل وانانیت مرتبه سنه واصل اولدنبری وجود جسمانیه مزی حافظ وحامیدر دیمك اولور (مثنوی) گفت خود را اندر افکن در زبام * اعتمادی کن بحفظ حق تمام * چونکم حضرت علی کرم الله وجهه دن اول جهود بو کلامی اشتدی الزام ایلمك ایچون اکا ایتدی کندیکی طامدن اشاغه برق حق تعالینك حفظنه تمام اعتماد ایله دیدی (مثنوی) تا یقین گردد مرا ایقان تو * واعتقاد خوب با برهان تو * تا سنك حضرت حقك حفظنه ایقانك بکا یقین اولوب عیانه کله وسنك با برهان اولان خوب اعتقادك یعنی سنك ایقان وبرهان الله اولان لطیف اعتقادك بکا معلوم ویقین اوله دیدی (مثنوی) پس امیرش گفت خامش کن برو * تا نگردد جانت زین جرأت گرو) پس امیرالمؤمنین حضرتلری اکا دیدی خاموش اول یوری تا کم سنك جانك بو جرأت وجسارتدن بلایه مرهون ومبتلا اولمیه (مثنوی) کی رسد مر بنده را که با خدا * آزمایش پیش آرد ز ابتلا * بنده یه نیجون لایق اولور که خدا ایله ابتلا وامتحان جهتندن آزمایشی ایلروکتوره یعنی عبده لایق دکلدر که خدا ایله ابتلا واختبار ایلمك طرفندن صنعی ایلروکتوره وانی صنیه وامتحان ایلیه (مثنوی) بنده را کی زهره باشد کز فضول * امتحان حق کند ای گیج وگول * بنده یه نیجون زهره وقدرت اولور که فضوللغندن حق تعالایی امتحان ایلیه ای نادان واحمق (مثنوی) آن خدا را می سزد کو امتحان * پیش آرد هر دمی با بنده گان * اول امتحان همان خدای تعالی یه لایق اولور که او امتحان هر بر دمده بنده لرینه ایلروکتوره وقولرینی بر شیله صنیه کما قال الله تعالی ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وقال الله تعالی ایضا انا جعلنا ما علی الارض زینة لها لنبلوهم ایهم احسن عملا وقال الله تعالی ایضا الذی خلق الموت والحیاة لیبلوکم ایکم احسن عملا یعنی حق تعالی حضرتلری بنده لرینی امتحان واختبار ایلر مثل معامله المختبرین انکیچونکه (مثنوی) تا بما ما را نماید آشکار * که چه داریم از عقیده در سرار * تا بزی بزه کوستره آشکارا که عقیده دن سرلرده نه طوتارز ظهوره کله پس حق تعالینك بنده یی امتحاندن مرادی بنده نك حال باطنی ومرتبه سی بیانه کلمکدن اوتری اولور اما بنده حضرت حقی امتحان ایلمك جائز ولایق دکلدر نته کم اول معشوقه نك اساندن بو معنایی بیان بیوررلر (مثنوی) هیچ آدم گفت حق را که ترا * امتحان کردم درین جرم وخطا * هیچ آدم علیه السلام حق تعالی یه دیدیمی که یا رب سنی اول جرم وخطاده امتحان ایلدم * مثنوی * تا ببینم غایت حلم ترا * آه کرا باشد مجال این کرا * تا کم سنك غایت حلمکی کورم ولطف وکرمك نه مرتبه ده در بلم آه کیمه بو کونه سوزه وامتحانه مجال اولور کیمه یعنی هیچ برکسیه جرأت وقوت اولمز * مثنوی * عقل تو زین پس که آمد خیره سر * هست عذرت از گناه تو بتر * پس معشوقه بنه عاشقنه ایتدی ای گستاخ سنك عقلك چوق وجهدن خیره وسرسم کلدی سنك عذرلك گناهکدن بدتر وقبیح تردر * مثنوی * آنکه او افراشت سقف آسمان * تو چه دانی کردن او را امتحان * اول الله که آسمانی برتر وعالی ایلدی سن انی امتحان ایلمکی نه بیلورسن بو بیت اگر عاشقه معشوقه لساندن اولورسه سؤال کاورکه اول خدایی امتحان ایلدی پس اول عاشق حقنده بو سوز نیجه صحیح اولور جواب اول معشوقه که جمالده وکمالده واوصاف واحوالده فی الحقیقه مظهر الهی اولمشدر پس آنی امتحان من حیث المعنی حضرت حق امتحان اولدیغنی اشعار ایچون اکا بو کونه جواب وغیریلره انك لساندن تعریض وتأدیب اولور واگر اول معشوقه نك حالنی بیان ایلمك صددندن مناسبتله حضرت مولانا حضرت حق امتحان ایلین کسه لره خطابا بیورمش اعتبار اولنورسه بو سؤال وجوابدن بری اولور پس اهل امتحان اولنلره خطاب ایدوب بیوررلر * مثنوی * ای ندانسته تو شر وخیر را * امتحان خود را کن آنگه غیر را * ای شر وخیری بیلمامش کسه اولا کندیکی امتحان ایله اندنصکره غیری * مثنوی * امتحان خود چو کردی ای فلان *

فارغ آیی زامتحان دیکران * ای فلان کسه جونکم سن کندیکی امتحان ایلیه سن وکندوکی کالیله صنه یوب نفسکی
بیله سن غیریلرك امتحانندن فارغ کاورسن وکندی کارکه وصلاح نفسکه مشغول اولورسن (مثنوی) جون بدانستی که
شکر دانهٔ * پس بدانی کاهل شکر خانهٔ * جون بیله سن که شکردانه سن یعنی کندیکك دانهٔ شکر کبی احلی اولدیغکی
بیله سن وعلم ومعرفت وذوق وطاعت ولذت روحانیتله لذیذ وشیرین اولدیغکه واقف وعارف اوله سن پس محقق بیلورسنکه
شکر خانه نك اهلیسن یعنی منبع جمیع لطافت ومعدن کل حلاوت اولان مرتبهٔ حقیقتك اهلی اولدیغکه یقین حاصل
اولوب اکالایق اولدیغکی اندنصکره بیلورسن مادامکه برمرتبه یه اهل اولمیه وتحصیل استعداد قیلمیه سن اول مرتبه یی
وامك اهلنی بیلمکه قادر اوله مزسن (مثنوی) پس بدان بی امتحانی که اله) شکری نفرستدت ناجایکاه * پس برامتحانسز
وتجربه سز بونی بوله بیل که حضرت اله سکا برشکر کوندرمز نامحل یره یعنی سنکه برنعمته وبرلذته مستعد واهل
اولمیه سن بی محل یره سکا انی کوندرمز دیمك اولور اما بوندن لطیف معنی بودرکه دینه سنکه شکر سن سنی نامحل ونالایق
اولان یره کوندرمز بلکه لایق ومستحق اولدیغك مرتبه یه سنی ایصال ایدر دیمك اولور * مثنوی * این بدان بی امتحان
از علم شاه) جون سری نفرستدت در پایکاه) علم شاه مصرع ثانی یه مصروف اولمق اولی در تقدیر کلام امتحان وتجربه سز
بونی بیلکه علم شاه جانبندن جونکم سر سن یعنی علم الهیده جونکم رئیس وسردار سن سنی دنیاده وآخرتده پایکاهه
کوندرمز ومستحق اولدیغك مرتبه دن اشغی اندرمز (مثنوی) هیچ عاقل افکند در ثمین * در میان مستراح پرچین *
هیچ عاقل اولان کسه زیاده بهالو انجو یی چین ونجاستله پر اولمش برخلانك ایچنه براغوری معلومدرکه براغز
مثنوی) زانکه کندم را حکیم آکهی * هیچ نفرستد بانبار کهی * زیرا کندمی برحکیم آکاه ومتنبه هیچ صمان انباری
جانبنه کوندرمز جونکم عاقل اولان در ثمینی جبنه اتمغه مناسب ومعقول بیلمیه وحکیم اکله کندمی انبار کاهه
کوندرمکی روا ولایق کورمیه نه قیاس ایلرسن که حکیم مطلق طیب اولنی خبیث اولنلره خلط ایلرمی وسیئه اشلینلری
اعمال صالحه اشلین کبی قیلرمی بلکه کسب سیئات ایدنلری صالحات اشلینلر کبی قیلمز کما قال الله تعالی ام حسب الذین
اجترحوا السیئات ان نجعلهم کالذین امنوا وعملوا الصالحات سواء محیاهم ومماتهم ساء ما یحکمون) وطیب اولنلری
خبیثلردن وخبیثلری دخی طیبلردن فرق وتمیز ایلیوب طیب اولنلری دار قراره وخبیث اولنلری بعضیسنی بعضنه
ضم ایلیوب نار بوار ه ارسال ایلر کما قال الله تعالی فی سورة الانفال والذین کفروا الی جهنم یحشرون لیمیز الله الخبیث من
الطیب ویجعل الخبیث بعضه علی بعض فیرکمه جمیعا فیجعله فی جهنم اولئك هم الخاسرون وقال فی سورة آل عمران ما کان
الله لیذر المؤمنین علی ما انتم علیه حتی یمیز الخبیث من الطیب (مثنوی) شیخ را که پیشوا ورهبرست * کر مریدی امتحان
کرد او خرست * قصه دن حصه ومحصول ونتیجه بو بیت وما بعدنده اولان ابیات شریفه در معنی شریفی اولدرکه شیخ که
طریق الهیده پیشوا ورهبردر اکر بر مرید انی امتحان ایلرسه او خردر یعنی قباحت ومعصیت ایشلیوب کوریم شیخم بنم
حالمی بیلورمی وسر باطنمه مطلع اولورمی دیو امتحان قیلسه ویاخود انك حلمی وکرمی وستارلغی نه مرتبه ده در دیو مختبر
اولسه اول مرید معنا حمار سیرت وحیوان طبیعتدر زیرا شیخدن مراد انجق ارشاد وهدایه در یوخسه کشف وکرامت
دکلدر پس مرید بی ادب همان دمکه امتحانه جرأت ایلیه انسان مرتبه سندن حیوان مرتبه سنه تنزل ایدوب خر بلکه
خردن دخی بدتر وابتر اولمش اولور (مثنوی) امتحانش کر کنی در راه دین * هم تو کردی ممتحن ای بی یقین * اکر
اول شیخی امتحان ایلیه سن دین یولنده هم سن ممتحن اولورسن ای بی یقین یعنی حق تعالی ده سنی امتحان ایلیوب
ممتحن ومات اولورسن العیاذ بالله تتمه کم نفحات الانسده مسطوردرکه عبد القادر کیلانی حضرتلری نقل ایلیوب
دیرکه بدایت سلوکده ایکن اکثر مشایخی زیارت ایلمکه معتاد ایلمشدم بر کون عبد الله نام وابن سقا نام ایکی کسه ایله
بغداد شهرنده قطبیتله معروف ومشهور اولمش برشیخك زیارتنه نیت ایلدك بولده کیدرکن اول ابن سقا دیدیکه قطب
دیدیککز شیخه بن برقاج مسئله حاضر ایلدم کورهلم کرچك شیخ ایسه بنم سؤالمه جواب ویرر اول عبد الله نام عالم دخی
دیدیکه بنم برقاج مشکلم وار در مرادم اولدرکه اول عزیزدن انی سؤال ایلیوب مستفید اولم مرادم امتحان دکلدر
وعبد القادر حضرتلری دیرلردخی دیدمکه بنم مرادم اول کاملی زیارت وخیر دعاسن الوب صحبت پربرکاتلریله منتفع
اولمق ونظرلرندن سعادت بولمقدر پس واروب انك مکاننه واصل اولدقده انی مکاننده بولمدق پس برزماندنصکره کوردك
مکاننده اوتورر در حال بزه خطاب ایدوب دیدیکه یا عبد الله سنك مشکلك بو میدر عبد الله نام کسه بلی دیوب اکا جواب
ویردی بعده بکا خطاب ایدوب دیدیکه یا عبد القادر رضی الله عنك انی اریك تقول قدمی هذه علی رقبة کل اولیاء الله
بعده ابن سقایه توجه ایدوب دیدی یا ابن سقا عن قریب سنی دخی کوررم که فرنکستانده کافر اولوب ربما یود الذین کفروا
لو کانوا مسلمین موجبنجه مسلمان اولمغه محبت ایلیه سن اما میسر اولمیه بو سوزدن تعجب ایدوب ومضطرب اولوب کتدك

چوق زمان بکمیوب اول ابن سقانی خلیفهٔ بغداد بعض مصلحت ایچون والچیلك نامیله فرنکستانه گوندروب ابن
سقا انده واروب بر کافر قزینه عاشق اولوب انی تزوج قصد ایلیوب دینه کرمیجه انك صیدی سکا میسر اولمزدیو تحقیق
جواب ویردکلرنده صبره مجالی قالمیوب دین کفرینی اختیار ایدوب انی تزوج ایدوب وچوق بکمیوب انده خسته اولوب
وفات ایلدی پس سنکه بر کاملی امتحان ایلیه سن هم امتحان اولنمش اولورسن * مثنوی * جرأت وجهلت شود عریان
وفاش * او برهنه کی شود زان افتتاش * سنك جرأت وجهلك عریان وفاش اولور وخباثت وقباحتك ظهوره کلور
اول بو افتتاشدن یعنی عریان وفاش اولور یعنی بو کونه تفتش وتجسسدن او برهنه اولمزدر وانی ظهوره کلمزدیمك اولور
(مثنوی) کر بیاید ذره سنجد کوه را * بر دردزان که ترازوش ای فتا * اکر فی المثل ذره کلسه وکوهی وزن اتسه اول
کوهدن بر تلور انك ترازوسی ای جوان زیرا ذره نك کوهی وزن اتمکه طاقتی یوقدر (مثنوی) کز قیاس خود ترازو
می تند * مرد حق را در ترازو میکند * شیخ کاملی امتحان ایلین مرید کندو قیاسندن ترازو پیدا وحاصل ایلر مرد حقی
ترازویه ایلروانی ترازوی عقلیله طارتر (مثنوی) چون نه کنجد او بمیزان خرد * پس ترازوی خرد را بر درد * چونکم
اول مرد حق عقل ترازوسنه صغمز پس ترازوی عقلی پرتزیده کلام ولی خدا عقل وقیاسله ادراك اولنمز وانك
مرتبه سی مجرد وهم فهمله بلنمز همان مریده لازم اولان اکا هر حالده تسلیم اولمقدر وترك اعتراض وامتحان قیلمقدر
* مثنوی * امتحان همچون تصرف دان عمو * تو تصرف بر چنان شاهی مجو * اول مظهر حق اولان کاملك
وجودنده امتحان ایلمکی انده تصرف ایلمك کبی بیل سن انجلین شاه اوزره تصرف وحکومت ایلمك استمه پس مظهر
حق اولان ولینك وجودنه مناسب اولان کلام وادا ایلرکن انده متجلی وظاهر اولان خدانك شانته مناسب کلام واداتك
نقلنه شروع ایدوب بو بیتاری سوررلر من وجه خلیفه مستخلفك عینی اولدیغی نکته بی اشعاردن اوتری که فی الحقیقه
بر مرد حقی امتحان ایلمك همان حضرت حقی امتحان ایلمك کبی اولور (مثنوی) چه تصرف کرد خواهد نقشها *
بر چنان نقاش بهر ابتلا * نقشلرنه تصرف ایلمك استر ابتلا وامتحان دن اوتری انجلین نقاش اوزره یعنی نقشلر محققدر که
نقاش اوزره ابتلا وامتحان جهتندن تصرف ایلمکه قادر اوله مزلر پس نقوش مرتبه سنده اولان آدمی نقاش حقیقی
اولان پادشاهی امتحان ایلمك جهتندن انده نه وجهله تصرف ایلمکه قادر اولور * مثنوی * امتحانی کر بدانست
وبدید * نه که هم نقاش آن بروی کشید * اکر نقش بر امتحانی بیلدی وکوردی ایسه نقش اوزره انی هم نقاش چکمه
دیمی امتحان نقشنی دخی نقش اوزره نقاش چکدی مراد نقش وجود انسانیده اولان امتحان واختبار نقشنی دخی
حق تعالی خلق ایلدی دیمك اولور * مثنوی * چه قدر باشد خود این صورت که بست * پیش صورتها که در علم
ویست * نه قدر وشرف اولور بو صورت کیمدر اول صورتلرك اوکنده که اول نقاشك علمنده واردر یعنی بو نقوشك
انك علمنده اولان صور علمیه سنه نسبت قدر وشرفی یوقدر (مثنوی) وسوسهٔ این امتحان چون آمدت * بخت بد دان
کامد و کردن زدت * بو امتحان ایلمك وسوسه سی سکا کله وقلبکده جایکیر اوله بخت بد بیل که سکا کلدی وسنك کردنکی
اوردی * مثنوی * چون چنین وسواس دیدی زود زود * باخدا کرد و در اندر سجود * چونکه درونکده ای مرید
بو وسواسی کوره سن علی الفور تیز اول خدای تعالی یه رجوع قیل ومتوجه اول وسجوده کل (مثنوی) سجده که را تر کن
از اشك روان * کای خدایا وارهانم زین کمان * سجده کاهی اشك رواندن تر ایله بویله دیو که ای خدای بی نظیر بو کماندن
قورتر وقلبی بو وسوسه دن خلاص ایلیوب رضای شریفکه لایق اولان خواطر وافکاری القا ایله دیو تضرع ونیاز قیل
* مثنوی * آن زمان کت امتحان مطلوب شد * مسجد دین تو پر خروب شد * اول زمانکه سکا حضرت حقی امتحان
ایلمك مطلوب اولدی یعنی مظهر حق اولان بندهٔ کاملی امتحان ایلمك که معنا حضرت حقی امتحان ایلمك در سکا مطلوب
ومرغوب اوله سنك دینك مسجدی پر خروب اولدی وخروب ترکجه کچی بو سوزی دید کلری درا ملك بتدیکی یرده بنالرك
خراب اولمسی انك خاصیتندندر درته کم بوذکر اولنان حکایه دن معلوم اولور پس امتحان خروب کبیدر رچن بر طالبك
قلبنده بتسه انك بنای دین وایماننك خراب اولمسنه علامتدر العیاذ بالله * قصهٔ مسجد اقصی وخروب وعزم کردن
داود علیه السلام پیش از سلیمان بر بنای آن مسجد (مثنوی) چون در آمد عزم داودی بتنك * که بسازد مسجد اقصا
بسنك * چونکم داوده منسوب اولان عزیمت تنکه کلدی یعنی داود علیه السلام حضرتلرینك قصدی انك درونی
تضییق ایلمکه کلدی بو نیت اوزره که مسجد اقصایی طاشله دوزم * مثنوی * وحی کردش حق که ترك این بخوان * که
ز دستت بر نیاید این مکان * حق تعالی حضرتلری داود حضرتلرینه وحی ایلدیکه بو عزیمتك ترکن اوقو زیرا بو مکان
سنك الندن ظهوره کلمز وحاصل اولمز * مثنوی * نیست در تقدیر ما آنکه تو این * مسجد اقصا براری ای کزین
بزم تقدیرمزده یوقدر اولکه سن بو مسجد اقصایی ای کزیده بوقاروکتوره سن وانی ایدوب ظهوره کتوره سن * مثنوی *

کفت جرم چیست ای دانای راز* که مرا کوبی که مسجد رامساز* حضرت داود علیه السلام ایتدی ای دانای راز بنم جرم ندرکه بکا دیرسنکه مسجدی دوزمه* مثنوی* کفت بی جرمی تو خونها کردهٔ* خون مظلومان بکردن بردهٔ* حضرت حق اکا دیدی سن بی جرم سن لیکن قانلر ایلش سن مظلوملرک قانی بو ینوکه المش سن وانلرک خوننه بلا عمد سبب ظاهر اولمش سن دیدی* مثنوی* که زآواز تو خلقان بی شمار* جان بدادند وشدند آن راشکار* که سنک آواز لطیفکدن بی شمار خلق جان ویردیلر واکا شکار اولدیلر* مثنوی* خون بسی رفتست بر آواز تو* برصدای خوب جان پرداز تو* یا داود سنک آوازکله اوزره چوقلق خون واقع اولمشدر سنک جان پرداز اولان خوب صداک اوزره یعنی جان دوزیجی صدای لطیفک اوزره مستمعیندن چوق کسه لر هلاک اولمشدر دیدی* مثنوی
کفت مغلوب تو بودم مست تو* دست من بربسته بود از دست تو* حضرت داود علیه السلام ایتدی الهی بن سنک مغلوبک ایدم و سنک مستک ایدم بنم الم سنک الکدن بغلنمش اولدی یعنی بن سنک عشقکک مغلوبی و مست وحیرانی ایدم بنم دست عقلم وقوت قلبم مغلوب وبربسته اولمش ایدی سنک قوت وقدرتکدن (مثنوی) نی که هر مغلوب شه مرحوم بود* نی که المغلوب کالمعدوم بود* شاهک هر مغلوبی مرحوم دکلیدر مغلوب معدوم کبی دکلیدر یعنی هر مغلوب شه مرحوم در والمغلوب کالمعدوم معناسی مقرردر پس مغلوبدن صدور ایلین اعمال واحوال مع الاختیار دکلدر بو جهتدن مؤاخذه یه لایق اولمز زیرا که اول معذوردر* مثنوی* کفت این مغلوب معدومیست کو* جز بنسبت نیست معدوم ایقنو* حق تعالی حضرتلری اکا جواب ویروب ایتدی بو مغلوب اولنلق بر نوع معدوم در که اول نسبت واعتباردن غیریله دکلدر یعنی مغلوب معدوم اولمسی نسبتله معدوم اولمقدر یوخسه معدوم مطلق اولمق دکلدر بو معنایی یقین بیلکز وایقان قیلکز* مثنوی* اینچنین معدوم کو از خویش رفت* بهترین هستها افتاد وزفت* بو نجلین معدوم وفانی که کندیدن کندی وکندینک وجود مجازی وموهومی سی وجود حقیقی عشقنده محو ولا ایتدی موجوداتک بهترین واولوسی واقع اولدی و وجود مجازی قیدندن خلاص اولوب وجود حقانی بولدی
مثنوی او بنسبت با صفات حق فناست* در حقیقت در فنا اورا بقاست* اول معدوم صفات حقه نسبتله فنادر حقیقتده فناده اکا بقا واردر کندی صفات بشریه سی صفات الهی ده افنا ایلدیکی جهتدن اول فانی درکه صفات نفسانی وحیوانی فانی اولمشدر وفی الحقیقه بو فنای وجود ایلکده اکا بقا واردرکه وجود مجازیده خلاص اولمش وبقای حقله باقی اولق مرتبه سن بولمشدر* مثنوی* جمله ارواح در تدبیر اوست* جمله اشباح هم در تیر اوست* جمیع ارواح اول فانی فی الله اولان کسه نک تدبیرنده در وجمله اشباح هم انک تیر حکمنده در زیرا حقن وجود موهومی سالک وجود الهی واوصاف ربانیده بالکلیه فانی اولسه ومرتبه ولایتی بولسه انک تدبیری تدبیر الهی اولور وانک وجودنده اولان حکم وتصرف حکم تصرف ربانی اولور پس جمله ارواح خلق انک تدبیرنده وجمیع اشباح انک تدبیر حکمنده دیمک صحیح اولور بو مرتبه ده اول ولینک وجودنده بشریت شایبه سی قالمزحتی جمیع ارواح واشباح انک پنجهٔ تدبیر وتصرفنده اولور دیمک سوالی دخی ناشی اولمز زیرا انک تدبیر وتصرفی حضرت حقک تدبیر وتصرفیدر بغیر فرق واکا اسناد اولنمق اول ولی اکا مظهر ومرآت اولدیغی ملابسه ایله در بو تقدیر اوزره بو پیتده اولان اوصافلری حضرت حقه راجع اولمق لازم کلمز ومحل دخی بونی اقتضا قیلماز* مثنوی* آنکه او مغلوب اندر لطف ماست* نیست مضطر بلکه مختار ولاست* بو بیت سوال مقدردن ناشی اولان توهمی دفع ایچون درکان دیمک لازم کلورکه هر مغلوب البته مضطر وعاجزدر پس مغلوب لطف الهی وحب ربانی اولان دخی مضطر وعاجز میدر لسان الهی دن جواب بیوررلر اول کسه که بزم لطفمزده مغلوبدر اول مضطر وعاجز دکلدر بلکه اول ولینک مختاریدر یعنی کندی اختیاری بالکلیه زائل اولوب بزم محبتمزله واراده تمزله اختیار ایلمشی درا کرانک اراده واختیاری زائل اولدیسه انک وجودنده مرید ومختار بزز پس بزم محبت واراده تمزک مختاری ومرادی اولان مضطر اولمز بلکه بزم قدرت وقوتمزله قادر وقوی اولور دیمک اولور
مثنوی منتهای اختیار آنست خود* کاختیارش کردد اینجا مفتقد* اختیارک منتها وغایتی خود اولدرکه انک اختیاری بو اختیار الهی واراده ربانی مرتبه سنده مفتقد وفانی اوله ومن کل الوجوه کندی اختیاردن یکوب اختیار حق اختیار قیله (مثنوی) اختیاری را نبودی چاشنی) کر نکشتی آخر او محو از منی) هیچ بر اختیار ایچون چاشنی اولمزدی یعنی هیچ بر اختیار لذت وحلاوت بولمزدی اکر اول اختیار اخر بنلکدن محو اولمیدی مراد اختیارک صاحبی اولور یعنی هیچ بر کسه نک اختیارنه چاشنی اولمزدی اکر اول اختیارک صاحبی بنلکدن فانی اولمیدی وحضرت حقک اختیارنی قبول ایلیوب کندی اختیارنی ترک قلمیدی وفی الحقیقه انسانک اختیاری اول حینده حلاوت بولور وبی ذوق اولمقدن قورتلوب لذت وکال مرتبه سنه واصل اولورکه انک صاحبی بنلک قیدندن خلاص اوله

كندوبى حضرت حقه كماليله تسليم قيله تا كم من كل الوجوه هر حالده انك مريد ومدبرو وكيلى خدا اوله (مثنوى) درجهان كرلقمه وكرشربتست * لذت اوفرع محو لذتست * جهانده اكرلقمه وشربتدر يعنى جهانده اكر برلقمهٔ نفيس واكر برشربت لذيذ وارايسه انك لذتى لذتك محونك فروعيدر يعنى لذت جسمانيه بى وحلاوت شهوانيه بى وحيوانيه بى محو وفانى ايتمك واطعمهٔ نفيسه واشربهٔ لذيذه نك لذاتى اكا نسبت فرعدر پس جهانده نقدر لقمه وشربت وارايسه انك لذتى فرع محو لذتدر اولور زيرا محو لذات جسمانيه البته حصول لذات روحانيه واذواق ربانيه اقتضا قيلور ولذات روحانيه نك اصل اولمسى وشراب وطعام صورتنك لذاتى اكا نسبت فرع اولمسى مقرر اولور بودخى جائزدركه محو لذتدن مراد وجود انسانيده لقمه وشربتدن حاصل اولان لذت محو اولميه انسان لقمه وشربتدن لذت بولمز اولدمكه انسانك وجودنده لقمه وشربتدن حاصل اولان لذت محو اوله لقمه وشربته اشتها كلور ولقمه وشربت لذيذ اولور پس محو لذت اصل و وجود لذت فرع اولور هركيم لذتى زياده محو ايلرسه لقمه وشربتدن اولذتى زياده بولور بعض نسخه لرده محو فرع لذتست واقع اولوب محو مقدم دوشمشدر بو تقدير اوزره بوذكر اولنان معنى لطيف اولور زيرا فرع لذتدن مرادبدن انسانيده لقمه وشربتدن حاصل اولان لذت اولور لقمه وشربتك لذتى فرع لذتك محوندن وجوده كلور (مثنوى) كرچه ازلذات بى تأثير شد * لذتى بود او ولذت كير شد * محو لذت ايلين كسه اكرچه لذات عارضه دن بى تأثير اولدى وترك لذات جسمانيه قيلدى ليكن او برلذت ابدى طوتيجى اولدى يعنى محو لذات جسمانيه ايلين كسه اكرچه لذت عارضى دن تأثيرسز اولوب انى ترك ايلدى اما برلذت اولديكه دائم لذت طوتيجى اولدى وعين لذت مرتبه سنى بولدى كه لذت اندن اصلا زائل اولمز اولدى * شرح انما المؤمنون اخوة * بوبيان (انما المؤمنون اخوة) آيتنك وياخود حديثنك شرحيدر وانما المؤمنون آيت كريمه ده دخى واقع اولمشدر كما قال تعالى فى سورة الحجرات (انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بين اخويكم) مؤمنلر اولديلر الا برى برينه برادر اولديلر اصل واحده منسوب اولدقلرى حيثيتدنكه اول ايماندر پس اصلاح ايلك ايكى قرنداشلرك ما بيننى اكثر نفاق وشقاق ايكى كشى ما بيننده اولديغندن اونرى اخوين ذكر اولندى * والعلماء كنفس واحدة * وبو حديثك شرحيدر يعنى علما نفس واحده كبى در المسلمون كنفس واحدة المؤمنون كنفس واحدة دخى روايتلردر * خاصه اتحاد داود وسليمان وسائر الانبياء عليهم السلام كه اكر يكى را ازايشان منكر شوى ايمان بهيچ نبى درست نباشد واين علامة اتحادست * على الخصوص داود پيغمبرك عليه السلام وسليمان پيغمبرك وسائر انبيانك اتحاديكه علما ومؤمنينك اتحادندن زياده دركه اكر بونلردن برينه منكر اولهسن ايمان هيچ برنبى يه درست اولمز وبو علامت اتحاددر زيرا برنبى يه انكار جملهيه ايلمكى مستلزم اولديغى فى الحقيقه متحد اولدقلرينه بوخصوص دلالت وشهادت ايلرنته كم مثال ايدوب بيورورلر * كه يك خانه ازان هزاران خانه ويران كنى آن همه ويران شود ويك ديوار قائم نماند * بوتركيبده واقع اولان خانه لردن مراد خارج عالمده واقع اولان خانه لرد كلدركه انلرك برينك ويران اولمسى غيرى سنك ويران اولمسنى مستلزم اولمز بونده اولان خانه لردن مراد انبياى عظامك وجودى خانه لريدر ومعنا بويله ديمك اولوركه اول هزاران خانه دن برخانه بى ويران ايليه سن يعنى اول هزاران پيغمبردن برپيغمبرى تكذيب ايدوب اكا ايمان كتورميه سن اول دوكلى خانه ويران اولور وبرديوار قايم قالمز يعنى انبيانك جملهسنه اولان ايمان ويران اولور برايمان برنده قايم اولمز زيرا برينه انكار جملهيه انكارى موجب اولوركه (لانفرق بين احد منهم) والعاقل يكفيه الاشارة اين خود ازاشارات كذشت * بو آيت كريمه بونلرك من حيث الحقيقه ما بينلرنده اولان اتحادلرينه شهادت قيلور قال تعالى فى سورة البقرة لانفرق بين احد منهم بز رسلدن برينك ما بيننى تفريق ايلمزز نته كم يهود ونصارا ايدرلر بلكه جملهسنه ايمان كتورورز زيرا بونلرك جملهسى مظهر حق ونور واحددر حكمنده در عاقله براشارت كفايت ايلر بوخود اشارات مرتبهسندن كچدى وعيان وشهود مرتبهسنه ايردى ديمك اولور والله اعلم (مثنوى) كرچه برنايد بجهد زور تو * ليك مسجد رابسازد پور تو * بس خطاب امد بداود ازخدا * كاى كزين پيغمبر نيكو لقا) جناب الهى حضرت داوده خطاب ايدوب ايتدى ياداود اكرمسجد اقصانك بناسى سنك جهد وقوتكله حاصل اولمز وليكن اول مسجدى سنك فرزندك سليمان دورزوانك جدى ايله ظهوره كلور (مثنوى * كردهٔ اوكردهٔ تست اى حكيم * مؤمنانرا اتصالى دان قديم * اى ذوحكمت حقيقتده انك فعلى سنك فعلكدر مؤمنلر ايچون ما بينلرنده قديم براتصال واتحاد بيل مؤمنلردن مراد بونده انبيادر والله تعالى يه وانبياسنه مؤمن ديمك جائزدر الله تعالى يه مؤمن ديمك واهب الامن اولديغيچون وعبادنه اولان وعدهسنه تصديق قيلديغيچوندر وانبياسنه مؤمن ديمك حق تصديق وكلاملرنى ووعدهلرنى وما قبللرنده كلان نبيلرى وانلره نزول ايلين كتابلرى مصدق اولدقلرى اعتباريله در ومسلمانلره مؤمن ديمك حق تعالى يه وانك انبياسنه تصديق ايلديكلرى ايچوندر پس مؤمنلرك ما بيننده من حيث الحقيقه بى كم وكيف قديمى براتصال واتحاد

بيل ديمك اولور (مثنوی) مؤمنان معدود ليك ايمان يكى * جسمشان معدود ليكن جان يكى * مؤمنلر بحسب الظاهر
معدود ليكن ايمان بردركه جمله سى وحدانيت حقه واتحاد انبيا ورسله واناركه جمله سنك حق اوزره اولمسنه تصديق
ايدبجيلردر بونلرك جسملرى معدود ليكن جان بردر وجاندن مراد نفخهٔ الهى اولان جاندركه عند اهل التحقيق انك
حقيقتى بردركه جمله سنك حقيقتى روح اعظمدر خلافا للفلاسفه زيرا انلر اروا حك حقيقتى براولمسنه راضى اولمزلر نته كم
بوشرحك بعض مواضعنده انلرك سوزى نقل اولنمشدر (مثنوی) غير فهم وجان كه در كاووخرست) آدمى را عقل وجانى
ديكرست * شول فهم وجاندن غيريكه كاووخرده در بعض كاووخرده اولان روح وجسددن ماعدا آدمينك بر غيرى فهم
وجانى واردركه حيوانانك انده اشتراكى يوقدر وآدمى يه مخصوص اولان فهم وجاندن مراد روح الهى وعقل معاددركه
حيواناتده بونلر يوقدر (مثنوی) باز غير عقل وجان آدمى * هست جانى در ولى آن دمى * كنه وآدمينك عقل وفهم
وجاندن مراد روح الهى غيرى اول دمه منسوب اولان وليده بر جان واردر يعنى نفخهٔ حضرت حقه منسوب ونفس
رحمانه مخصوص اولان وليده آدمينك فهم وجاندن غيرى برآخر جان واردركه اول روح اعظمدر زيرا ولى كامل روح
اعظم مظهرى اولان واسرار حقيقت بيلان وعقل كل مرتبه سى بولاندر بوفهم وعقل وجان ايسه سائر آدميده بولنمز
وبوعقل وجانه مظهر اولمين كسه لر اهل توحيد واهل اتحاد اولمز * مثنوی * جان حيوانى ندارد اتحاد * تومجو اين اتحاد
از روح باد) زيرا حيوانه منسوب اولان جان اتحاد طوتمز سن بو اتحاد معنوى بى روح باددن استمه روح باددن مراد هواى
نفسانى يه مضاف اولان روحدر يعنى هوايه مضاف اولان روحدن بو اتحادى استمه كه اسير هواى نفسانى اولان حيوان
سيرتلرده بو اتحاد بولنمز ديمك اولور پس روح حيوانينك خاصيت واثرى بيانه شروع ايدوب بيورر لر * مثنوی * كرخورد
اين نان نكردد سير آن * وركشد بار اين نكردد او كران * اكر بو روح حيوانى نان يسه اول برى طوق اولمز واكر بو يوك
چكسه اول برى كران اولمز وثقلت چكمز پس بو حالت دلالت ايلركه روح حيوانى ما بيننده كمال تفرقه واردر * مثنوی *
بلكه اين شادى كند از مرك او * از حسد ميرد چو بيند برك او * بلكه بو برى انك اولمه سندن شادلك ايلر چونكه اول
برينك از يغين وزرقين كوره حسدندن اولور زيرا مقتضاى صفت حيوانيه بودر * مثنوی * جان كركان وسكان هر يك
جدا است * متحد جانهاى شيران خداست * قوردلرك وسكلرك روحى هر برى جدادر يعنى ذياب سيرت وكلاب
طبيعت اولان كسه لرك روحى هر برينك جدا جدادر برى برينه حقد وحسد وبغض وعداوت ايلمكدن خالى اولمزلر اما
خدا شيرلرينك جانلرى متحددركه اصلا ما بينلرنده متضاد شائبه سى اولمز ما بينلرنده نسبت صورى يوق ايكن يكدل
ويكجان وپدر ومادر وبرادركبى برى برلرينه اشفق ومهربان دورلر ولهذا قال ابن الفارض * بيت * نسب اقرب فى شرع
الهوى (بيننا من نسب من ابوى) وقال فى تائيته) وجل فنون الاتحاد ولا تحد) الى فئة فى غيره العمر افنت * فكم واحد
جم غفير ومن عداه شرزمة جحت بابلغ حجة * پس بو بيتدن بر سؤال لازم كلوركه اول سؤال بودر كركان وسكانك جانى
صيغهٔ مفرد اوزره كتوردبكز وجانهاى شيران خدا دو شيران خدانك جانلرنى صيغهٔ جمع اوزره ايراد ايلديكز بونك سر
وحكمتى نه اوله ديو ترسه جواب بيورر لر * مثنوی * جمع كفتم جانهاشان من باسم * كان يكى جان صد بود نسبت بجسم
بن بو اصحاب اتحادك جانلرينه اسمله جمع ديدم معنى حسبيله دكل اسم ورسم جهتندن نوعا بونلرك دخى متعدد اولمسنى
اشعار ايلمكدن اوترى زيرا اول من حيث الحقيقه بر اولان جان جسم جسمه نسبتله يوز اولور پس بونلر متعدد الاجسام
والاشكال اولدقلرى جهتندن بونلرك جانلرينه صيغهٔ جمعله جانها تعبير ايلدم اما جان كركان وسكان دبو انلرك جانلرينك
صيغهٔ مفردله كتورلمسى انلر بحسب الظاهر اكرچه واحد منزله سنده متحد اولسه لرده بحسب المعنى هر برينك جانى
جدادر ديكى اشعار ايچون اولور وبو بيتى مثل موقعنده ايراد ايدوب شيران خدانك جانلرينك متحد اولمسنى تفهيم ايچون
بيورر لر * مثنوی * همچو آن يك نور خورشيد سما * صد بود نسبت بصحن خانها * مثلا سمانك خورشيدنك
اول بر نورى كبى صحن خانه لره نسبت يوز اولور * مثنوی * ليك يك باشد همه انوار شان * چونكه بر كيرى تو ديوار
از ميان * لكن اول صحن خانه لرك انوارى دوكلى بر اولور چونكم سن اورتادن ديوارى رفع ايليه سن چونكم جانلره
قاعدهٔ قالبيه يعنى قواعد ابدان يا موت اختيارى ويا موت اضطرارى ايله ويران اولوب اورتالقدن حجاب مرتفع اوله
مؤمنلر نفس واحده كبى اولور واتحاد حقيقى مرتبه سنه وصول بولور لر * مثنوی * فرق واشكالات آيد زين مقال *
زانكه نبود مثل اين باشد مثال * بوذكر اولنان مقالدن فرق واشكالر كلور يعنى نفخهٔ الهى اولان روحى بو خورشيده
تشبيه اولنان مقالدن فرق كلى حاصل اولوركه روح الهى طابق النعل بالنعل نور خورشيد كبى اولمق لازم كلمز واشكال
وشبهه لر دخى كلور مثلا فلاسفه مشايخك بو تعبيرندن اشكال ايراد ايدوب ديمشلردر اكر نفخهٔ الهى اولان روحك
حقيقتى بر اوليدى زيدك وجودنده اولان روح عينى بكرك وجودنده اولان روح اولوردى وبونك بيلديكنى اول دخى

بیلوردی وبعضلر دخی بویله اشکال کتورر که چونکم حقیقت روح نور خورشید کبی براولیجق مؤمن ناقصك روحی
عین مؤمن کاملك روحی اولمق لازم کلور پس بومقالدن بوکونه اشکالات حاصل اولور ومشبه ایله مشبه بهك ما بیننی
فرق ایلمك دخی لازم کلور زیرا که بومثل ازلمز مثال اولور پس مثال الشئ بعینه مثل ذلك الشئ اولمق لازم کلمز (مثنوی)
فرقها بی حد بود از شخص شیر * تا بشخص آدمی زاد دلیر * نته کم زید کالاسد دیرسن شخص شیردن شجیع ودلیر اولان
شخص ادمی زاده به دك فرقلر بی حدودی شمار اولور زیرا دلیر اولان آدمی زاده نك شخصی بعینه شیرك شخصی کبی دکلدر
وبو تشبیه دن بویله اولمق دخی لازم کلمز (مثنوی) لیك در وقت مثال ای خوش نظر * اتحاد از روی جانبازی نکر *
ولیکن مثال وقتنده ای خوش نظر اولان کسه جانبازلق جهتندن اولان اتحاده نظر ایله یعنی مشبه ایله مشبه بهك
ما بیننده سبب اتحاد اولان وجه شبه انجق جانبازلکدر پس ایکیسنك ما بیننده بری برینه مشابهت شجاعت
ودلاورلکده اولور هر خصوصده زید اسد کبی اولمز (مثنوی) کان دلیر آخر مثال شیر بود * نیست مثل شیر از جمله حدود)
زیرا اول دلیر اولان زید آخر مثال شیر اولدی حال انکه جمیع حدودده مثل شیر دکلدر بلکه شجاعت ودلاورلکده
اکا مشابهدر کذلك روح الهی دخی هر خصوصده نور خورشیده مشابه اولمق لازم کلمز (مثنوی) متحد نقشی ندارد این
سرا * تا که مثلی وانمایم من ترا * بو سرای دنیا بر متحد نقش طوتمز یعنی بو محل اختلافات اولان دار دنیا بری برینه
مطابق وطابق النعل بالنعل ایکی نقش بری برینه موافق اولمز که اتحاد ارواح خصوصنده سکا کیرو بر مثل کوسترم
چونکم بو عالمده مثال تمام بولنمق ممکن دکلدر (مثنوی) هم مثال ناقصی دست آورم * تا ز حیرانی خرد را واخرم *
هم بر ناقص مثالی اله کتورم تا که حیرانلقدن عقلی کیرو الم اکرچه مثال ناقصدن کمال یقین حاصل اولمز ولیکن
عقلدن بر مقدار حیرت زائل اولوب قلبه اندن فهم وادراك ظهوره کلور اولا روح حیوانی به کتوریلن مثال اولدر که
بیورر (مثنوی) شب بهر خانه چراغی می نهند * تا بنور آن ز ظلمت وارهند) مثلا کیجه هر برخانه یه بر چراغ قورلر تا اول
چراغك نوری سببیله ظلمتدن خلاص اولورلر * مثنوی * آن چراغ این تن بود نورش چو جان * هست محتاج
فتیل این وآن * اول چراغ فی المثل بو تن اولور اول چراغك نوری جان کبی یعنی روح حیوانی کبیدر زیرا فتیله وبوکا وا کا
محتاجدر یعنی نور چراغ فتیله یه وروغنه ومحله محتاجدر این وآندن مراد روغن ومحل اولور نته کم روح حیوانی دخی
محتاج این وآندر نته کم بدل ما یتحلل طعام وشرابه محتاجدر که اکا نسبت فتیله وروغن کبیدر ونومه صیانت بدنه
دخی محتاجدر که تا بونلر ایله انك وجودی قائم اوله * مثنوی * آن چراغ شش فتیله این حواس * جملکی بر خواب وخور
دارد اساس * بو حواسك اول التی فتیله لو چراغی جمیعا خواب وخور اوزره بنا طوتر که روح حیوانینك اساسی خواب
وخور اوزره در که بونلر اسباب سته ضروریه دندر چراغ محل فتیل وروغن اولان ظرفه دیرلر وبدن فی المثل التی فتیله لو
بر چراغه بکزر که بو حواس ظاهره دن هر بر حس بر شعله دار فتیل کبیدر اکر دیرسك که حواس خمسه بشدر شش فتیله
اولمسنه نیجه مشابه اولور جواب اولدر که بوکا حس مشترك دخی داخلدر وحس مشترك حواس خمسه ظاهره دن
حاصله اولان ادراکاته نسبت بر حوض کبیدر جمله انلردن حاصله اولان ادراکات انده جمع اولور وبو جمله حواس
ظاهره نك ادراکی ایلدیکی اول ادراکی قیلور انکیچون اکا حکما حس مشترك دیدیلر اکرچه بو حس حواس خمسه
باطنه دندر لیکن حواس خمسه ظاهره یه مجمع وملتقی اولدیغی اعتبار ایله انی حواس ظاهره دن دخی فرض ایدرلر چونکم
حواس ظاهره ده مقدر اولمسی بو تقریر ایله ممکن اولیجق شش حواس شش فتیله کبی اولوب بو بدن شش فتیله لو بر چراغ کبی
اولور وروح حیوانی اول شش فتیله اولان شش حواسمن خانه وجودی انارة قیلور روا جائزدر که اول شش فتیله دن بریسی
حس مشترك اولمیوب نطق اوله اما بو تقدیر اوزره نطقه حس دینلمز زیرا حس قوه مدرکه یه دیرلر ونطقده ادراك یوقدر
مکر قوه ناطقه اعتباریله اوله پس بو تقدیر اوزره دخی بو چراغ تن شش فتیله بر چراغ کبی اولور که انك اساسی خواب وخور
اوزره مبتنی اولمش اولور وبو دخی جائزدر که اول التی فتیله لو چراغدن مراد کتب اطباده ذکر اولنان اسباب سته
ضروریه اوله که بو حواس خمسه ظاهره وبدن بالضروری اول التی سببه محتاجدر که بر ان انلرسز اولمق احتمالی یوقدر
واول اسباب سته ضروریه دیدکلری اولا اکل وشرب ثانیا نوم ویقظه ثالثا مکان یعنی هوادر که انسان انکله تنفس ایلر رابعا
سکون وحرکت جسمانی خامسا سکون حرکت وتفسانیدر که غم وشادی کبی حالتلردن عبارت اولوب سادسا حبس
واستفراغدر حبس طعامی امساك ایلمکدن واستفراغ انی دفع ایلمکدن عبارت اولور (مثنوی بی خور وبی خواب نزید
نیم دم * با خور وبا خواب نزید نیز هم * بو روح حیوانی خواب وخورسز یارم نفس دیریلمز وعیش قیلمز که عیش وحیاتی
خواب وخور اوزره بنا اولنمشدر با خور وبا خواب دخی هم دیریلمز وقوت وصحت بولمز زیرا بو خواب وخور انجق قیامبدنه
سبب صوریدر بلکه حی وقیوم اولان حضرت حقك تربیه ولطفیله توانا اولور وصحت وقدرت بولور نته کم شیخ سعدی

بو معنایه اشارت بیورر (بیت) تو آنانی تن مدان از خورش * که لطف حقش می دهد پرورش (مثنوی) بی فتیل وروغنش
نبود بقا * با فتیل وروغن او هم بی وفا * اول تن چراغنه فتیل وروغنسز بقا یوقدر یعنی آنك قیام وبقاسی فتیل وروغن
کبی اولان طعام وشراب اوزره بنا اولنمشدر فتیل وروغنله اوهم بی وفادر که آکل وشربله آنك بقاسی ممکن دکلدر بلکه
قضای الهی کلدکده هرنه قدر بقا ایچون احتیاط قیلسه وحیاتبخش نفیس غدالرا کل قیلسه نه مفید اولمیوب
ووفا ایلمیوب فنا بولمق مقرردر (مثنوی) زانکه نور علتی اش مرکست جو ست * چون زید که روز روشن مرکناوست * زیرا که
چراغ بدنك علتی اولان نوری مرکه جودر یعنی روح حیوانی که علت وسببه منسوبدر علتسز بقاسی اولمز آنك علته
منسوب اولان نوری طالب موتدر نیجه دیری اولور که روز روشن آنك سببمرکیدر روز روز روشندن مراد روزاجلدر که
صبح حقیقتك طلوعی وقتیدر همان دمکه روز اجل کله وصبح حقیقت طلوع قیله روح حیوانی چراغنك سونمسی
واولمسی لازم کلور نته کم صباح اولدقده چراغه احتیاج قالمیوب انی سوندررلر پس روز روشن چراغك مرکنه سبب
اولدیغی کبی روز اجل دخی روح حیوانینك مرکنه سبب اولور (مثنوی) جمله حسهای بشر هم بی بقاست * زانکه
پیش نور روز حشر لاست * بشرك جمیع حسلری اکر ظاهری اولسون واکر باطنی اولسون هم فانی وبی بقادر زیرا که
بشرك جمیع حواسی حشر کونك نوری اوکنده محوولادر حشر یعنی جمعدر جمع کونك نوری قتنده فانی ولادر دیمك
اولور وروز جمعك نورندن مراد نور جمعیتدر که ظهور ایلدکده جمیع حواس مختلفه انده محو ونا پیدا اولور پس بوندن
مستوهمینه برشبهه عارض اولور که اول شبهه بودر اکثر کفره ودهریه نك اعتقادی بودر که انسان اولدکدن وتراب اولوب
جسملری خراب اولدقدنصکره بالکلیه محو وفانی اولور پس تکرار نیجه حیات بولورونه وجهله بعث وحشر اولور قال
تعالی حکایة عنهم ائذا متنا وکنا ترابا وعظاما ائنا لمبعوثون اوآباؤنا الاولون حضرت مولانا قدس الله تعالی سره العزیز
بو وهمی دفع ایچون بو بیتلرله جواب ویروب بیورر (مثنوی) نور حس وجان بابایان ما * نیست کلی فانی ولاچون
کیا * اکرچه حسلر فانیدر اما نور حواس وبزم آباء اولیمزك جانی بالکلیه فانی ولادکلدر کیا کبی یعنی بزم آبا واجدادمزك
ارواحی ونور حواسی دخی اوت کبی یتوب اوت کبی تمزیلکه بعد الموت باقی اولور وعالم برزخده تا حشر اولنجه یه دك
قالور وبعث اولندقده بنه متجدد اولور وجسم مرتبه سنه کلور بعض شراح بابایانی باء فارسیله توهم ایدوب بعض
نسخه یه اعتمادا تمکله جان بانهایت ما معناسنی ویرمشدر لکن اولکی وجه اولی دره پس بعد الموت ارواحك بقاسی
نه کونه ایدیکنی عند طلوع الشمس کواکب وماهك پنهان اولمسنه تشبیه ایدوب بیوررلر (مثنوی) لیك مانند ستاره
وماهتاب * جمله محو ند از شعاع آفتاب * لیکن بزم حسمزك نوری وبابالرمزك جانی بالکلیه فانی اولمزلر ولیکن کواکب
وماهتاب مانندی جمله سی آفتابك شعاعندن بحسب الظاهر محو وفانی وبحسب الباطن موجود وباقیدرلر
بو فنا وجود مجازینك عند ظهور الحقیقه مغلوب اولمسندن عبارت اولور عوام ناس اولدکدنصکره بو مقامی
کوررلر وخواص حین سلوکده موت اختیاریله فانی اولدقدنصکره بو سری مشاهده قیلورلر پس وجود مجازینك
مغلوبیتنه ووجود حقیقینك غلبه وظهورینه زخم کیك وزخم ماری تمثیل ایدوب بیوررلر (مثنوی) انچنانکه سوز
ودرد زخم کیك * محو کردد چون در آید مار الیك * مثلا انچلین که بره نك زخمنك سوز ودردی محو وفانی اولور چونکم
سکا مار کله وسنی کزیده قیله مع هذا بره نك زخمنك المی موجوددر لکن حکم غالبکدر پس حین سلوکده سالکه وجود
حقیقینك ظهوری غلبه قیلسه آنك کندی وجودی زخم برغوث کبی مغلوب وفانی ووجود حقیقی زخم مار کبی ظاهر
وغالب اولور وبو سر قیامتی مشاهده قیلور بو معنانك وضوحی ایچون برمثال دخی بسط ایدوب بیوررلر (مثنوی)
انچنانکه عور اندر آب جست * تا در آب از زخم زنبوران برست * انچلین که برعریان کسه آب ایچره صچره دی تا کم
آب ایچره زنبورلر زخمندن قورتله بو دخی جائزدر که زنبوران جمع زنبور اولمیه وان عریانه اشارت ایله بو وجه اوزره معنی
انچلین که برعریان صو ایچره صچره دی تا آب ایچره زنبور زخمندن خلاص اولدی (مثنوی) میکند زنبور بر بالا طواف
چون برارد سر ندارندش معاف * زنبورلر آنك فوقی اوزره طواف ایلر چونکم باش یوقارو چیقاروه اول عریانی معاف
طوتمزلر یعنی باشنه اوشوب انی صوقرلر پس آبدن مراد نه ایدیکنه وزنبوردن مراد نه ایدیکنه اشارت ایدوب بیوررلر
(مثنوی) آب ذکر حق وزنبور این زمان * هست یاد آن فلان وآن فلان * آب فی المثل ذکر حقدر وزنبور بو زمان
بوه فلانك واو فلانك یادیدر یعنی حوادث کونیه وافکار وخواطر نفسانیه در وذ کردن مراد لسانله اولان ذکر دکلدر بلکه
ذکر قلبی وذکر سردر واذکر ربك اذا نسیت ایت کریمه سنك فحواسی اوزره بو ذکر سری ذاکر کندی نفسنی واغیاری سوالی
اونتدیغی وقتده حاصل اولور * مثنوی * دم بخورد در آب ذکر وصبر کن * تا رهی از فکر وسواس کهن * آب ذکر
ایچنده حبس نفس ایله دم بخورد دیمك حبس نفس ایله وما لا یعنی وغیر کلام دیمه دیمك معناسنه اولور صبر کن حبس نفس

ایله وذکر حقه مشغول اولمقدن فارغ اولمه دیمك اولور تا کم فکر کهنه دن و وسواس تندن خلاص اوله سن (مثنوی) بعد
ازان تو طبع آن آب صفا * خود بکیری جملکی سر تا بپا * افکار و وساوسدن خلاص اولدقدنصکره سن اول آب
صفانك طبعی یعنی ذکر خدانك اصلی وخاصیتی خود سرتاپا جمله وجودکله طوترسن هیچ بر عضوك قالمز الا انی ذاکر
اولور و جمله وجودك همان انی ذکر قیلور (مثنوی) انچنان کز آب آن زنبور شر * می کریزد از تو هم کیرد حذر *
انچلین که آبدن اول زنبور شر و ضرر قاچرسندن هم حذر طوتر بو معنی زنبور شره مضاف اولدیغی اوزره در زنبور شره
مضاف اولمیوب معنی بویله اولمقده جائزدر انچلین که آبدن اول زنبور قاچر شر هم سندن حذر طوتر یعنی شره متعلق
اولان وساوس وخواطر وافکار زنبورلری آبدن قاچدیغی کبی سندن فرار ایدرلر و حذر قیلورلر دیمك اولور (مثنوی)
بعد ازان خواهی تو دور از آب باش * که بسر هم طبع ابی خواجه تاش * اندنصکره استرسك آبدن دور اول
یعنی ظاهرا ذکر حقی ایلمکدن مهجور اول هیچ ضرر ایلمز زیرا سر ایلهك هم طبعیسن ای خواجه تاش چونکم
باطنا عین ذکرك کندوسی اوله سن وذکر سکا صفت ضروریه مرتبه سنده اوله سن ظاهرا ذکردن دور اولسك
اول سندن دور اولمز بلکه ذکر و ذاکر و مذکور بعد کشف الغطا جمله بر اولوب مغایرت واثنینیت قالمز کما قال الشیخ
الاکبر قدس سره العزیز * بیت * لقد کنت دهرا قبل ان یکشف الغطا * اخالك انی ذاکر لك شاکر * فلما اضاء اللیل
اصبحت شاهدا * بانك مذکور وذکرك ذاکر (مثنوی) پس کسانی کز جهان بکذشته اند * لا نیند و در صفات
اغشته اند * پس بونده با فارسیله فا فذلکه معناسنه در یعنی فاذا کان کذلك شول کسه لر که جهاندن بکمشلر
وموت شربتنی ایچمشلردر انلر لا دکللردر صفات حقه قرشمشلردر و مرتبهٔ حقیقته ایرمشلردر (مثنوی) در صفات
حق صفات جمله شان * همچو اختر پیش آن خور بی نشان * بو جمله وفات ایلین کسه لرك صفاتی صفات حقده
فی المثل اختر کبی اول خورشیدك قتنده بی نشان وبی وجوددرلر یعنی انلرك حیاتی وقدرت وارادتی وسائر صفاتی
حضرت حقك ذات وصفاتنك حضورنده عند شعاع الشمس کوکبك اختفا واستتاری کبیدر بالکلیه معدوم
وفانی اولمق دکلدر (مثنوی) کر ز قرآن نقل خواهی ای حرون * خوان جمیع هم لدینا محضرون * اکر ای حرون
یعنی ای سرکش ومعاند بو خصوصده حضرت قرآندن نقل وشاهد استرسن ان کل لما جمیع لدینا محضرون
آیتنی اوقو حقیقت اسراره واقف اوله سن بو آیتك تفسیری جلد اولده زید حکایه سنده مرور ایتدی والتنجی جلدده
بای مرده کاور انشاء الله تعالی (مثنوی) محضرون معدوم نبود نیك بین * تا بقای روحها دانی یقین * محضرون
معدوم اولمز بلکه موجود اولور اونظر ایله تا روحلرك بقاسنی بیله سن یقینا که جمیع ارواح ملائکه عند الله باقیلردر
(مثنوی) روح محجوب از بقا بس در عذاب * روح واصل در بقا پاك از حجاب * اول الهك بقاسندن محجوب اولان
روح عذابده در حضرت حقه واصل اولان روح بقای الهیده حجابدن پاکدر محجوب بونده محروم معناسنه در یعنی
حضرت حقك بقاسندن محروم اولان روح عذابده در وانك بقاسندن محروم اولمیوب اکا نشئهٔ عنصریه ده واصل
وقبل الموت دنیاده قرب حق حاصل قیلان روح بقای الهیده عذابدن پاك وبریدر دیمك اولور وعند اهل التحقیق عذاب
حجابدن عبارتدر و واصل راحت ونعمت وصال وقربدن کنایتدر پس روح واصل در بقا پاك از حجاب بیورملری روح
واصل در بقا پاك از عذاب دیمك موقعنده اولور واهل وصال مشاهدهٔ حضرت حقده نعمت وراحته مستغرق اولورلر
واهل فراق بعد وافتراق ایچره عذابده اولورلر دیمکی اشعار قیلور کما قال الله تعالی فی حق اهل النار کلا انهم یومئذ
عن ربهم لمحجوبون ای فلا یرونه خلافا لاهل الجنة فانهم یرونه ویشاهدونه * مثنوی * زین چراغ حس حیوان المراد
کفتمت هان تا نجویی اتحاد * بو حیوانه متعلق اولان حس وادراك چراغندن حقیقت مرادی سکا دیدم اکاه اول
تا بو حس حیوانی و روح جسمانی ما بیننده اتحاد دیلیه سن زیرا روح حیوانی منبع تفرقه وتضاددر و روح قدسیدر که
معدن توحید واتحاددر پس اکر طالب اتحاد اولورسك اکا اهل اولان ارواح قدسیه صاحبلرندن استه نته کم بیوردلر
(مثنوی) روح خود را متصل کن ای فلان * زود با ارواح قدس سالکان * ای فلان کسه اکر اتحاد استرسك علی الفور
کندی روحکی سالکلرك ارواح قدسیه سنه متصل ایله یعنی سالکان طریق وحدت وشاربان رحیق عشق ومحبت
اولان مشایخ عظامك خطا وفساددن وتفرقه وتضاددن پاك ومقدس اولان روحلرینه ای طالب مرتبهٔ اتحاد اولان
کندی روحکی متصل قیل وانلرك سلك صحبت وارادتلرینه واصل اول تا کم اتحادی ندر بیله سن وتوحید مرتبه سنه واصل
اوله سن وتفرقه وتضاد مرتبه سندن نجات بوله سن دیمك اولور (مثنوی) صد چراغت ار مرند ار بیستند * پس جدا اند
ویکانه نیستند * ای روح حیوانی صاحبی سنك یوز چراغك اکر اوله لر اکر طوره لر یعنی اکر سونه لر و اکر شعله ونوریله
قائم اوله لر پس جدا الردر و یکانه دکللردر پس باعتبار بیله دنی او قسمه جائزدر یعنی ز باده جدا الردر و یکانه دکللر خلاصه

کلام اولدرکه اکرسنك مصابیح کثیره وشموع متعدده کبی اولان ارواح حیوانیه صاحبلری اولورلرسه ده ودنیاده طورورلرسه ده علی کلا التقدیرین بری برندن جدالر ویکانه لردر مقصد ویکانه دکللردر یعنی دنیا وآخرتده بونلر اهل تفرقه واهل خصومتدر اما روح قدسی صاحبلری دنیاده وآخرتده اهل اتحاد واهل وحدتدر دیمك اولور (مثنوی) زان همه جنکند این اصحاب ما * جنك کس نشنیدانداز انبیا * بو بیت بیت اولك مصرع ثانیسنه علت موقعنده در واصحاب ما بیورملرندن مراد روح حیوانی صاحبلریدر وبزم اصحابمز بیورملرنده نکته کندیلرین دخی ارواح حیوانیه صاحبلرینك میانسنه ادخال ایلمش اولورلر انلره اخلاص نصح ایلمکدن اوتری شفقة النصیحة تتمیم (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) آیتنده واقع اولمشدر وبوقاعده واسلوب حکیم جلد اولده اواثله قریب هرکتابی روزیش یتنده مفصلا مرور قیلمشدر ومثنوی شریفك اکثر محلنده دخی ثبوت بولمشدر پس معنای بیت اولدرکه روح حیوانی صاحبلری اکر دنیاده واکر آخرتده زیاده جدالردر ویکانه دکللردر اول سببدن دوکلی جنکده درلر بو بزم اصحابمز یعنی بزم روح حیوانی صاحبلرمز جمیعا بو اجلدن جنکده درلر اما انبیای عظام مابیننده کسه جنك وجدال ایشتمدی زیرا انلر ارواح قدسیه صاحبلریدر وانلرده روح حیوانی صاحبلری کبی اغراض نفسانیه وظلمات جسمانیه یوقدر (مثنوی) زانکه نور انبیا خورشید بود * نور حس ما چراغ وشمع ودود) زیرا که انبیانك نوری فی المثل خورشید ایدی نور خورشید اکرچه خانه لره منقسم اولدیسه ده ینه تفرقه وتضاد یوقدر ولهذا انبیا اتحاد اوزره درلر اما بزم حسمز نوری فی المثل چراغ وشمع ودخاندر بونلرك مابیننده اکر برده دخی اولسه لر مغایرت وتضاد مقرردر (مثنوی) یك بمیرد یك بماند تا بروز * یك بود پژمرده دیکر با فروز * بزم نور حسمزك بری اولور وبری صباحه دك قالور یعنی بو نور حواسك وروح حیوانینك کی زائل اولور وکی کمال بولور وکی روزا جله دك باقی قالور وبرسی بی غدا اولدیغندن صولمش وضعیف اولور وبر آخری شعله لو وقوتلو اولور (مثنوی) جان حیوانی بود حی از غذی * هم بمیرد او بهر نیك وبدی * روح حیوانی غدا وطعام ایله حی اولور وقوت بولور هم هر بری نیك وبد ایله اول اولور یعنی اکر نیك ور احتله اولسون واکر بد ومشقتله اولسون علی ای حال کان اولور وفانی اولور (مثنوی) کر بمیرد این چراغ وطی شود * خانه همسایه مظلم کی شود * اکر بو چراغ سونسه واکر منطوی اوله همسایه نك خانه سی نچون مظلم اولور یعنی اکر بر کسه نك خانه وجودنده اولان روح حیوانی وحس جسمانی چراغی اوله ومحو اوله اکا قریب بر آخر کسه نك وجودی نچون بی نور اولور ومظلم قالور یعنی مظلم قالمز (مثنوی) نور آن خانه چو بی این هم بپاست * پس چراغ حس هر خانه جداست * اول خانه نك نوری چونکم بو خانه نك اولمقسزین هم ثابت وپایدار در پس معلوم اولدیکه هر خانه نك حسی چراغی جدادرکه برینه ضرر کلسه بر آخرینه اندن ضرر کلمز وبری حیاتپذیر اولسه بر آخری دخی اندن حیات بولمز (مثنوی) این مثال جان حیوانی بود * نی مثال جان ربانی بود * بوذکر اولنان مثال روح حیوانینك مثالی اولور جان ربانینك مثالی اولمز زیرا روح ربانی هر خانه ده اولان چراغ کبی دکلدر بلکه شموع متفرقه به مشابه اولان ارواح روح حیوانی مرتبه سنده اولان ارواحدر دیمك اولور (مثنوی) باز از هندوی شب چون ماه زاد * بر سر هر روزنی نوری فتاد * بو بیت سؤال مقدره جواب اولور فی مثال جان ربانی دیدکلری کبی کان بر سائل دیرکه یا مثال جان ربانی نیجه اولور جواب بیورورلر مثال جان ربانی اولدرکه مثلا کیرو هندوی شبدن چونکم ماه طوغدی هر بر روزنك باشی اوزره بر نور دوشدی هندوی سیاه بنده یه وسیاه جاریه یه دخی دیرلر شب بونده اللیلة حبلی تخواسنجه بوکای عورته تمثیل اولنمشدر وهندوی شبدن مراد بونده طبیعت بشریتدر وماهدن مراد روح ربانیدر تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه چونکم کیرو شب ظلمانی بشریه دن روح ربانی ماه کبی طلوع ایلدی هر بر وجود روزنه سنده اندن بر نور واقع اولور بو نوردن مراد نور هدایت وطاعت وعرفان وایقان ومیل ومحبت واتحاد واقتدرکه ماه وش اولان روح قدسینك بونلر پرتویدر (مثنوی) نور آن صد خانه را تو یك شمر * که نماند نور این بی آن دکر * بو بوزاولك نورفی سن بر صای ماه تابان غروب ایلدکده بو خانه نك نوری اول غیری خانه سز قالمز بلکه جمله خانه لردن دفعة محو وزائل اولور بو معنی روح ربانینك نفس واحد حکمنده اولمسنه دلالت ایدر (مثنوی) تا بود خورشید تابان بر افق * هست در هر خانه نور او قنق * مثال آخر مادامکه خورشید تابان افق اوزره اوله بو هم جائزدر مادامکه خورشید افق اوزره تابان اوله هر خانه ده انك نوری قنق اولور یعنی هر خانه ده انك نوری موجود ومهمان اولور (مثنوی) باز چون خورشید جان آفل شود * نور جمله خانها زائل شود * کیرو چونکم جان کونشی غارب وآفل اوله جمیع خانه لرك نوری محو وزائل اولور یعنی روح الهی ماهتاب وافتابه بکزر وانك هدایت وارشادندن حاصل اولان آثار وانوار ماه وآفتابك انوارینه بکزر وقلوب انسانی نور خورشید صوریدن منور اولمش خانه لره بکزر مادامکه خورشید جان ربانی افق ارشاد وهدایتدن تابان اوله انك نوری اکا مقابل اولان بیوت قلوب انسانیده مهمان اولور واول خانه لری نور ایمان وعرفان ایله منور قیلور سن اول خانه لرك جمله سنك

نورنی برعدایله که جله‌سی وحدة حقه اقرار قیلقده وجمیع انبیانك حق اوزره اولدیغنی مصدق اولمقده وانلرك حضرت حقدن سویلدکلرینه جمیعا متفق ومتحد لردر بو جهتلردن اول خانه‌لرك نوری برابر اولمش اولور اکر اول عنور شیئلرك هدایت اولان روح قدسی صاحبی فرضی محتجب اولسه ویاخود دنیادن آخرته غروب قیلسه جمله خانه‌لرك نوری زائل اولور مکر شول خانه قلب دلکه دائما اول شمس هدایتك روحنه ویاخود انك قائم مقامی اولان ماه فلك هدایتك روحنه ونورینه مقارن اوله دیمك اولور بو معنا نور وحدت مطلقه‌یی وروح قدسی صاحبلری اولان انبیا واولیایی طالبه تفهیم ایلمك ایچون مجرد بر مثلدر یوخسه فی الحقیقه اتحاد انبیا واولیا بوکه بکزمك احتمالی یوقدر نته کم بیورورلر (مثنوی) این مثال نور آمد مثل نی * مر ترا هادی عدو را رهزنی * باز هندوی شب چون ماه زاد یتندن بورایه کلنجیه دك شول مثللرکه ضرب اولندی بو نور خدانك ونور انبیا واولیانك مثالی کلدی طابق النعل بالنعل مثلی دکل ای طالب سر توحید واتحاد تحقیقا بو مثل سکا هادی ومنکر توحید واتحاد اولان عدویه بر رهزن ومضل درنته کم حق تعالی حضرتلری مثلك بعضی کسه‌لری مضل اولمسی بابنده (یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا) بیورمشدر یعنی اراد الله اضلال کثیر بالمثل المذکور عن الحق بکفرهم به ویهدی به کثیرا من المؤمنین لتصدیقهم به دیو تفسیر اولنمشدر وبو مظهر سر توحید ومبین حقیقت اتحاد اولان مثله منکر وعدو اولان کسه‌یه بو مثل رهزن اولمسی واضلال قیلمسی بو جهتدن اولورکه بو مثلدن خیالات فاسده‌یه دوشر مثلا بویله دیرکه اکر جمیع انبیا واولیا من حیث الحقیقه نور خورشید کبی ایسه‌لر انبیا واولیا برابر اولمق لازم کلور بو ایسه جائز دکلدر واکر بوندن مراد جمیع انبیانك نوری اولورسه بنه جمیع انبیا بری برینه مساوی وبرابر اولمق لازم کلور حال بوکه (تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض) آیت کریمه‌سنك مقتضاسنجه بری برلرندن شانلری ومرتبه‌لری مفضل وبعضیسی کامل وبعضی اکمل در حقیقت معنایه واصل اولین وحقیقی مرادندن فرق ایلین ضعیف المعرفه بوکونه خیالات فاسده پرده‌لرین عنکبوت مثال عقل وادراکی اوکنه حایل قیلور نور توحیددن وسر اتحاددن غافل ومحتجب اولور نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) بر مثال عنکبوت آن زشت خو * پرده‌های گنده را بر بافد او * اول زشت خویلو منکر اور مجك مثالی اوزرینه توقیش پرده‌لر اورر یعنی خبیث وفاسد خیال پرده‌لرینی پیدا ایدوب تصور باطل ایلر (مثنوی) از لعاب خویش پردهٔ نور کرد * دیدهٔ ادراك خود را کور کرد * اول عنکبوت سیرت کندو لعابندن نوره پرده ایلدی لعابندن مراد بونده انك خیالات کثیره‌سی اولور یعنی اول مثال عنکبوت اولان منکر کندی خیالات کثیره‌سندن اتحاد وضیای توحید جانبنه پردهٔ حجاب ایلدی کندی ادراکی کوزنی کور قیلدی حق حقیقت معنایه واصل اولمقدن محروم قالدی مثلا کندی خیالندن نور اتحاد ساتر اولوب بوکونه پرده‌لر احداث ایدوب دیرکه اکر ماه خورشیده تمثیل اولنسان روح نفس واحد حکمنده اولیدی مؤمنلردن زیدك ادراك ایلدیکنی عمرو نیچون ادراك ایلمزدی بحسب المعنی بونلرك ما بیننده تفاوت وتخالف اولمق لازم کلوردی کذلك جمیع انبیاده خورشید کبی اولسه‌لر واولیاده نور خورشیده تشبیه قیلنسه‌لر بنه بویله اولمق لازم کلور وبو شبهه‌دن خالی اولمز بوکونه شبهات وخیالاتی کندی‌یه پرده ایلیوب اسب روحنی تفرقه ومغایرت جانبنه سورر وبو نور توحید وذوق اتحاددن بی بهره قالور (مثنوی) کردن اسب ار نکیرد برخورد * ور بکیرد پاش بستاند لکد * اکر اول منکر توحید واتحاد اولان کسه آتك بوینی طوته بو معنادن منتفع اولور واکر انك اباغن طوته دپه اولور اسبدن مراد وجود انسانیدر کردندن مراد توحید واتحاد جانبی درو انك پایندن مراد تفرقه وکثرت طرفیدر وفی المثل برانی بوینندن طوتمق بو ایله طوتمق انی ضبطنه المقدن عبارتدر واباغندن طوتمق بولسز طوتمق وضبطنه اله میوب واندن منتفع اوله میوب ضرر بولدیغندن کنایتدر پس تقدیر معنی اکر منکر اتحاد اولان کسه کندی وجودی اسبنك کردنن طوترسه منتفع اولور وتوحید واتحاد ذوقندن نصیب الور واکر مجازی وحدوث طرفنی طوترسه بعد وطرد لکدلرین یوب اندن منتفع اوله‌مز ومرتبهٔ اتحادی بوله‌مز دیمك اولور (مثنوی) کم نشین بر اسب توسن بی لکام * عقل ودین را پیشوا کن والسلام) تمدو حرون اولان اسب اوزره لجام سز اوتورمه عقل ودینی کندیکه پیشوا ومقتدا ایله والسلام اسب توسندن مراد حقیقت وجود انسانی به متعلق اولان کلامدر که هر کسك ران فهمنه رام اولمز ولجام معرفت ویقینه مالك اولمین انی ضبط قیلمز لجامدن مراد معرفت یقینی اولور که کلام حقیقت انجام اولیا انکله فهم وضبط اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولور که حقیقت وجوده متعلق اولان کلام که اسب توسن بی رام کبیدر آنکا بی لجام معرفت سوار اوله که انك فهم وضبطی معرفت یقینی ایله ممکن اولور عقل ودین صاحبنی کندیکه مرشد وپیشوا ایله تا اول توسن سیرت اولان کلامی فهمکه رام قیله‌سن وحقیقت معنایه واصل اوله‌سن دیمك اولور (مثنوی) آمدرین آهنك منکر سست وپست * کاندرین ره صبر وشق انفس است) بو عزیمت وقصد مسن سست وپست نظر ایله یعنی بو حقیقت آمیز کلامی که سویلدك

وبومقال ومثالدن اول قصد یکه برایلدیلر واهنك وقصده سن سست وپست نظرایله وبونك فهم وادراکی عقله سهل وآسان دردیوسویله که بوبولده صبروتحمل ومشقت انفس واردریعنی بوراه علمده اسب معرفته راکب اولمقسزوابل حکمته اثقالیواحمالکی تحمیل قیلمقسزبلده حقیقت معنایه بالغ وواصل اولمق میسردکلدرکماقال الله تعالی فی سورة النحل وتحمل اثقالکم الی بلدلم تکونوابالغیه الابشق الانفس یعنی اول اسب واستروااشتردن اولان مراکب سزلرك اثقال واحمالکزی برشهره دك موصله اولدیغی حالده کوتوررسزاول شهره بالغ وواصل اولمدیکزالاشق انفس ایله پس حضرت مولانا قصد ایلدکلری معنای شریفی برسبیل کنایه بی اسب واسترمشقت انفس ایله واصل اولنان بلده منزله سنه تنزیل ایدوب بیوررلرکه قیاس ایله که بوقصد اولنان معنی بلدنه سن سرعت سهولتله بی اسب همت وبی شترمعرفت واصل اوله سن وبونك وصولنی بلاصبروبلامشقه فهم وادراك قیله سن بلکه بوبولده صبرکرکدروتفسلرك تعب ومشقتی کرکدرتاعلم لدنی ومعرفت یقینی حاصل قیله سن بعده اکا سواراولوب حقیقت معنی بلدنه واصل اوله سن دیمك اولور والله اعلم) بقیه قصه بنای مسجد اقصی (مثنوی چون سلیمان کرد اغاز بنا * پاك چون کعبه همایون چون منی) چونکم سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری مسجد اقصانك بناسنه شروع ایلدی اول بنا که کعبه شریف کبی پاك وطاهرومنی کبی همایون ایدی (مثنوی) در بنااش دیده می شد کروفر * نی فسرده چون بناهای دکر * اول مسجدك بناسنده کروفر کورنمش اولدی یعنی لطافت ورونق مشاهده قیلنمش اولدی غیری بنالر کبی افسرده وبی نوردکل ایدی (مثنوی) در بناهر سنك کزکه می شکست * فاش سیروابی همی کفت ازنخست * بناده اولان هرسنك که طاغدن منقطع اولور وایریلوردی اشکاراایردی ایشدادن بنی ایلتکز ومقدم بنی سیروحرکت ایتدریکزدیردی وسمع جانی اولان انی استماع ایلردی سیروابی حاضرجمع مذکردرعربیدربی ده یاتعدیه ایچوندر وسیروابی دیمسی یالسان حاله اوله ویاخود لسان قاله اوله معجزه سلیمان علیه السلام نته کم احجارك حضرت نبی یه شهادت قیلمسی وحصالرك تسبیح ایلمسی واصحاب کرامك انی استماع قیلمسی ثابت اولمشدر (مثنوی) همچو ازآب وکل آدم کده * نورزاهلك پارها تابان شده * مثلا آدم کده نك اب وکلنده نورکبی اول بنانك آهك پاره لرندن نورتابان اولمشدی یعنی آدم حضرتلری خلق اولدیغی محالك آب کلندن نورنیجه تابان اولدیسه انك کبی پاره لرندن دخی نوراویله تابان اولمشدی دیمك اولور (مثنوی) سنك بی حمال آینده شده * وان درودیوارها زنده شده * طاش حمالسز اول بنا ایچون کلیجی اولمش واول درودیوارلر کمال روحانیتله زنده اولمش ایدی (مثنوی) حق همی کوید که دیوار بهشت * نیست چون دیوارها بی جان وزشت * حق سبحانه وتعالی کلام مجیدنده بیوررکه جنتك دیواری دنیااولرینك دیوارلری کبی بی جان وزشت دکلدر بلکه در ودیواری واحجاری واشجار وانهار وانهاری زنده وباجاندرکماقال الله تعالی فی سورة العنکبوت وماهذه الحیوة الدنیا الالهو ولعب وان الدار الاخرة لهی الحیوان لوکانوا یعلمون تفسیری برقاج مجلده مرورایلدی دارالاخرتدن مراد جنتدر انده اصلا برمرده شی یوقدر بلکه هرعضووجزوی زنده وخبرداردر (مثنوی) چون درودیوارتن باآکهیست * زنده باشد خانه چون شاهنشهیست * چونکم خانه نك درودیواری شاهلرشاهنه منسوبدر یعنی خانه جنت که چونکم حضرت حقه منسوبدر بوجهتدن زنده وخوبدر بعض نسخه ده شاهنشه ایست واقع اولمشدر بوتقدیراوزره ایست فعل ماضی اولوب یعنی چونکم خانه ده شاهنشه ساکن اولدی اول خانه زنده اولوردیمك اولور (مثنوی) هم درخت ومیوه هم اب زلال * بابهشتی درحدیث ودرمقال * جنت اعلانك هم درختی وهم میوه سی وهم آب زلالی بهشتی ایله یعنی بهشته منسوب اولان اهل جنتله حدیث ومقالده در (مثنوی) زانکه جنت رانه زالت بسته اند * بلکه ازاعمال ونیت بسته اند * زیراجنتی آلتدن باغلمدیلر یعنی دنیا سرایلری کبی آلات واسبابدن واحجاروترابدن عمارت ایلمدیلر بلکه اعمال صالحه ونیت خالصه دن بنا ایلدیلر ولهذا اوکه مشایخ جنت اعمال دیدیلرکه نتیجه اعمال وحسن افعالك صورتی وجزاسیدر (مثنوی) این بنا ازآب وکل مرده بدست * وان بنا ازطاعت زنده شدست * بودنیا سرایك بناسی مرده اولان اب وکلدن اولمشدر واول بنای دار اخرت زنده نك طاعتندن اولمشدر که طاعت مؤمنین انك بناسنه سبب در (مثنوی) این باصل خویش ماند پرخلل * وان باصل خود که علمست وعمل * بودنیا بناسی کندینك پرخلل اولان اصلنه بکزرکه انك بناسنك اصلی حجروشجرومدردن اولمشدرواول آخرت سراینك بناسی کندی اصلنه بکزرکه علم وعمل درصاحب حیاتك علم وعملندن بنا اولنان شایجك دخی زنده وفرخنده اولمسی مقرراولور (مثنوی) هم سریروقصروهم تاج وثیاب * بابهشتی درسؤال ودرجواب * هم سریروهم قصروهم تاج وهم ثیاب بهشتی ایله سؤال وجوابده درواهل جنتله کلام وخطابده در (مثنوی) فرش فی فراش پیچیده شود * خانه بی مکناس روبیده شود * جنتك خانه لرینك فرشی فراشسز پیچیده اولمش بعض نسخه ده نجیده شود واقع اولمشدریعنی انك فرشی فراشسز

دوزلمش

دوزلمش اولورو خانه جارو بکش سزسو پرلمش اولور بو سالتی تفهیم ایچون بو دنیاده دل خانه سنک جاروب توبه ایله
سو پرلوب پاك اولمسنی تمثیل بیوررلر (مثنوی) خانهٔ دل بین زغم ژولیده شد * بی کاس از تو به روبیده شد * بو دنیاده
دل خانه سنی کور غمدن پریشان ومکدر اولدی سو پر یجیسز بر توبه دن سو پرلمش اولدی کاس فتح کافله بروزن خناس
سو پر یجی معناسنه وسو پرکه معناسنه دخی کلور بونده وزن ایچون تخفیف اولنمشدر وذ کرواستغفار و توبه قلوبی پاك
قیلمسی وذنوبدن نجاة ویرمسی حدیثله ثابتدر کما قال علیه السلام الذکر مصقلة القلوب والاستغفار منجاة عن الذنوب
وقال علیه السلام من لزم الاستغفار جعل له الله من کل غم مخرجا (مثنوی) تخت او سیار بی حمال شد * حلقه
ودر مطرب وقوال شد) اول جنتك تختی حمالسز سیر ایدیجی اولدی یعنی اهل جنت او توردیغی سریر اوزره هر نه یره کیتمك
استه سه اول سریر باذن الله حمالسز سیار اولور انك حلقه ودری مطرب وقوال اولدی یعنی جنتك قپولرینك وانده
اولان حلقه نك آوازی بر مرتبه لطیف درکه اهل جنته انلر مطرب وقوال اولوب لطیف صیت وصدالر ایدرلر (مثنوی)
هست در دل زندکی دار الخلود * در زبانم چون نمی آید چه سود * اکرزندکی دار الخلود مضاف اولورسه معنی کوکلده
دار الخلودك زنده لکی واردر دیمك اولور مصرع ثانی لکن انك بیانی چونکم زبانم اوزره کلمزنه فائده دیمك اولور واکر مضاف
اولمزسه دلده زنده لك دار الخلود دردیمك اولور یعنی کوکلده اولان حیات طیبه خلود اویدر و جنت سراییدر که
مشایخ کرزین اکا جنت عاجله تعبیر ایدرلر که صاحب دل اولنلر بو دنیاده بو حیات دله واصل اولورلر و دار الخلودلذتی بولورلر
لیکن اندن تکلم ایلمکه قادر اولمزلر زیرا اول حیاتك کیفیتی لسانه کلمز وزبان انی تقریر و تعبیر ایلسه نا اهل اولنه تفهیم
ممکن اولمز زیرا وجدانیدر پس وجدانی اولان شیئك لسان ایله تفهیمی میسر اولمز من لم یذق لم یدر قولنك مصداقیجه
بو معنالری طاتمین بیلمز وذوق ایتمین فهم قیلمز ولهذا در زبانم چون نمی آید چه سود بیوردیلر چونکم شول حال درون که
قاله کلمیه لسان الحال انطق من لسان المقال موجبنجه اکثر اوقاتده ثقات انی قابل ومستعد اولان مستفیدلره
لسان حال ایله سویلرلر و اول مرتبه نك حصول و وصولنده فعله ارشاد ایدرلر (مثنوی) چون سلیمان در شدی هر بامداد *
مسجد اندر بهر ارشاد عباد * چونکم سلیمان علیه السلام هر صباح مسجد اقصی ایچره کیدیدی عباد اللهی ارشاد
ایلمکدن اوتری (مثنوی) پند دادی که بکفت و لحن وساز * که بفعل اعنی رکوعی یا نماز * پند ویروردی کاهی سوزله
وکاه آواز و ترتیله ساز بونده ترتیب معناسنه اولورو کاه فعله بر رکوع و نمازله (مثنوی) پند فعلی خلق را جذاب تر * که
رسد در کوش هر بی جان وکر * فعله منسوب اولان پند ونصیحت خلقی حق جانبنه زیاده جذب ایدیجیدر زیرا که اول
پند فعلی هر بی کوشك وهر کرلشیانه یتشور یعنی سامعك واصمك جانبنه اول واصل اولور وانك نفع وفائده سی عموم افاده
قیلور اما پند قولی بویله دکلدر زیرا انی انجق کوشی اولنلر استماع قیلورو استماعه قادر اولنلر منتفع ومستفید اولور
(مثنوی) اندران وهم امیری کم بود * در حشم تأثیر آن محکم بود * باخصوص اول پند فعلیده امیرلك رایحه سی
وهمی کم اولوریعنی قولله وعظ ونصیحت ایلین کسه امر ونهی ایلمکدن وکن ومکن دیو سویلمکدن خالی اولمز اکر کندی
عامل اولمیوب مجرد ناسه امر ونهی ایلرسه (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) آیت کریمه سنك مفهومنده داخل
اولوب بو عتابه مستحق اولور واکر عامل اولوب امر ونهی ایلرسه حکومت وامیرلك صفتیله نوعا متصف اولوب بنده لك
مرتبه سنده اولمق توهم اولنور اما پند وفعلنده امیرلك توهم اولمز ولهذا حشمده انك تأثیری محکم اولور وفعله اولان
وعظ ونصیحت قولله اولاندن خلقه زیاده تأثیر قیلور نه کم بو معنالری تأیید ایتمك ایچون حضرت عثمانك قصه سی بیانه
شروع بیوررلر * قصهٔ آغاز خلافت عثمان رضی الله عنه وخطبهٔ وی وبیان آنکه ناصح فعال به آز ناصح قوال بقول
(مثنوی * قصهٔ عثمان که بر منبر برفت * چون خلافت یافت بشتابید تفت * قصهٔ حضرت عثماندرکه منبر اوزره کتدی
چونکم خلافت بولدی علی الفور عجله ایتدی (م ی) منبر مهتر که سه پایه بدست) رفت بوبکر و دوم پایه نشست * مهتر
و بهتر کائنات حضرتلرینك منبریکه اوچ پایه اولمشدی حضرت ابی بکر رضی الله عنه خلافتلری زماننده کتدی ایکنجی
پایه ده او توردی (م ی) بر سیوم پایه عمر در دور خویش) از برای حرمت اسلام و کیش) حضرت عمر رضی الله عنه کندی
دورنده اوچنجی پایه ده او توردی اسلام و دینك حرمت ورعایتندن اوتوری (م ی) دور عثمان آمد او بالای تخت * بر شد
و بنشست آن محمود بخت) حضرت عثمانك دوری کلدی اول حضرت تختك بالاسی اوزره کتدی واو توردی محمود طالعی
مسعود (م ی) پس سؤالش کرد شخصی بو الفضول) کان دو ننشستند بر جای رسول پس اول حضرته سؤال ایلدی بر بی
ادب شخص بویله دیو که اول ایکی یعنی ابابکر وعمر حضرتلری رضی الله عنهما رسول اکرم حضرتلرینك یرینه او تورمدیلر
(مثنوی) پس تو چون جستی از یشان برتری * چون برتبت تو از یشان کمتری * پس سن انلردن نیچون بر ترلك ایستدك
وانلر مرتبه سنه تنزل ایلمیوب تفوق و ترقی قیلوب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مرتبه سنه او توردك چونکم مرتبه

حسبیله سن انلردن کترسن (مثنوی) کفت اکر پایهٔ سوم رابسپرم) وهم آید که مثال عمرم) حضرت عثمان رضی الله عنه
چونکم بو جوابی اول بی ادیدن ایشتدی اکا جواب ویروب ایتدی اکر بن اوچنجی پایه یه کیدیدم ناسد وهم کلور که حضرت
عمر رضی الله عنهك مثالی ام ومرتبه ده اکا معادلم بسپرم کسر بابله میروم معناسنه در سپریدن لفظندن مشتقدر که
اباغله پاصوب کتمکه دیرلر (مثنوی) ورد وم پایه شوم من جای جو* کوئی بو بکرست واین هم مثل او* واکر ایکنجی پایه ده
بن جای جو اولم یعنی مقام طلب قیلم دیرسن ابی بکر رضی الله عنهك یرید روبو هم انك مثلی در (مثنوی) هست این بالا
مقام مصطفا * وهم مثلی نیست باآن شه مرا* بو بالای منبر مصطفی حضرتلرینك مقامیدر بکا اول شاهه مثل اولمق
وهمی ناسه یوقدر زیرا خلق بو کونه توهمی خاطرلرینه کتورمزلر (مثنوی) بعد ازان برجای خطبه آن ودود* تا بقرب
عصر لب خاموش بود* بو سؤال وجوابدنصکره خطبه مقامنده اول ودود یعنی اول محبوب فعول بمعنی فاعل اعتبار
اولنور سه محب معناسنه دخی اولمق جائز اولور قرب عصره دك لب خاموش اولدی کان افعال الله ولسان حال الله بو معنایه
ارشاد واشارت بیوردیلر که اول حضرت که بو مرتبه ده نطقه کلوب خطبه اوقومش انك نطق ایلدیکی مرتبه ده وتکلم
قیلدیغی مقامده خاموش اولمق کمال ادبه اوفق درویا خود اول مرتبه ده خاموش اولمسی کمال حیاسندن اوله زیرا اول
حضرت کمال حیا ایله متصف اولمشلردی کما قال علیه السلام فی شانه ان عثمان رجل حی وانی خشیت ان اذنب له علی
تلك الحال لا یبلغ الی فی حاجته رواه عائشة کذا فی المشارق (مثنوی) زهره نی کس راکه کوید هین بخوان*
یا برون آید ز مسجد آن زمان* زهره یوق برکسه یه که اکا تیز خطبه اوقو دیه ویا خود اول زمان مسجددن طشره کله
مثنوی) هیبتی بنشسته بد بر خاص وعام* پر شده نور خدا آن صحن وبام) بر هیبت اوتورمشدی خواص وعوام اوزره
اول صحن وبام نور خدا ایله طولمشدی یعنی جامعك اوستی وایچی نور خدا ایله پر اولمش ایدی (مثنوی) هر که بینا ناظر
نورش بدی* کور زان خورشید هم کرم آمدی* اول مجلسده حاضر اولنلردن هر که بینادل وصاحب بصیرت ایدی
اول ذی النورین حضرتلرینك نورینه ناظر اولدی ومشاهده قیلدی کور اولان هم اول خورشید نوردن کرم کلدی
یعنی متأثر اولدی اکرچه بصیرت صاحبی اولمینلر اول نوری کورمکه قادر اولمدیلر لکن انلرك درونلرینه برکرمیت وحالت
کلدیکه اندن متأثر اولوب نور الهی طلوع قیلدیغنه استدلال ایلدیلر نته کم بیوررلر (مثنوی) پس ز کرمی فهم کردی چشم
کور* که برآمد افتابی بی فتور* پس کورلرك کوزی حرارتدن فهم ایلر که بر آفتاب بی ضعف وبی فتور بو قری کلدی
وطلوع قیلدی (مثنوی) لیك این کرمی کشاید دیده را* تا ببیند عین هر بشنیده را* ولیکن بو آفتاب حقیقیدن حاصل
اولان کرمیت دیدهٔ قلبی کشاده ایلر افتاب صورینك حرارتی کبی دکلدر بو مرتبه ده کشاده ایلر که تا هر استماع اولنمش
شینك عینی وحقیقتنی کورر یعنی علم الیقین عین الیقین اولور وسمعله ادراك ایلدیکی اقوالك سر وحقیقتی ظهوره کلوب
انی مشاهده قیلور (مثنوی) کرمیش را ضجرتی وحالتی * زان تبش دل را کشادی فسحتی* اول آفتاب حقیقینك
کرمیتنك بر نوع ضجرتی وبر نوع حالتی واردر که اول افتاب صورینك ضجرت وحالتنه بکزمز اول حرارتدن قلبنه بر کشاد
وبر وسعت واردر ویا خود بر وسعت کشادلکی واردر اکرچه مصرع اولده اولان ضمیری آفتاب صوری یه کوندروب
مصرع ثانیده اولان ضمیر خورشید حقیقی یه کوندریلوب معنی آفتابك حرارتدن اعمایه انقباض دل وبر حالت
واضطراب واردر اول خورشید حقیقینك حرارتدن بر کشاد وبر وسعت واردر دینلسه ده جائزدر لیکن اولکی معنی
اولی در ضجرت کوکل طارلغنه دیرلر (مثنوی) کور چون شد کرم از نور قدم * از فرح کوید که من بیناشدم* کور
اولان کسه چونکم کرم اولدی نور قدمدن یعنی نور الهیدن متأثر اولوب حرارت پذیر اولدی فرحندن دیر که بن بینا
اولدم واصحاب شهود مرتبه سنی بولدم قیاس ایلر که اول وجد وحالت مشاهده وعیان مرتبه سی اوله حال بو که اویله دکلدر
نته کم بیوررلر (مثنوی) سخت خوش مستی ولی ای بو الحسن* پارهٔ راهست تا بیناشدن* بو قدر کرمیتله زیاده خوش
مست سن ولیکن ای بو الحسن یعنی ای اول کسه بینا اولنجیه دك دخی بر پاره یول واردر مجرد افتاب حقیقینك نورندن
بر سالك حرارت پذیر اولوب وجد وحالته ایرمکله بصیر اولمق وحق الیقین مشاهده قیلمق مرتبه سنی بولمق لازم کلمز بلکه
وجد وحالت مرتبه سندن مشاهدهٔ انوار الهی مرتبه سنه مسافهٔ بعیده ومراتب کثیره واردر کرکدر که اکا اول
قدر ایله مست ومغرور اولوب کندیکی بینا اولدم صنمیه سن وسعی طلبدن اوصنمیه سن (مثنوی) این نصیب کور باشد
ز افتاب* صد چنین والله اعلم بالصواب* بو قدر حرارت وحالت افتاب حقیقیدن کور اولنك نصیبی اولور یوز بونك کبی
هم کورلك نصیبی اولور الله تعالی صوابه اعلمدر وکور اولان کسه لر بو کلمات شریفه یه اعتقاد ایلمك اهم والزم در
(مثنوی) وانکه او آن نور را بینا بود* شرح او کی کار بو سینا بود* اول کسه که اول نور الهی یی کوریجی اوله اول کسه یی
شرح ایلمك نچون ابو علی سینانك کاری اولور یعنی شول که نور خدایی مشاهده ایلیه انك شانی رئیس حکما وزبدهٔ عقلا

اولان

اولان ابوعلی سیناشرح وبیان ایلمکه قادراولمز زیرانور خدایی مشاهده ایلین کسه نك اوصاف وشانی قوت عقلیه ایله
بلمکدن ارفع ومقدمات نظریه ایله فهم قیلمقدن اعلی در (مثنوی) ورشود صدتو که باشد این زبان * که بجنباند بکف
پردهٔ عیان * فرضی اکربوزبانات اولسه بوزبان کیم اولورکه الیله معاینه پردهسنی تحریك ایلیه زبانه کف اسنادی استعارهٔ
تخییلیه قیلندن اولورکان زبانی برشخص منزله سنده تقدیر ایلیوب اکا کف اسناد قیلدی تحریك پردهٔ عیانه جرأت
قیلان اهل زبانه تعریض مراد اولورتا واصل جانان اولمیان واذن حقله تکلم قیلمیان کسه لرعیان پردهسنی رفع ایلمکه
جرأت ایلمکدن وحقیقت وجوده ووحدت مطلقه یه متعلق سوزسویلمکدن حذر قیله وخاموش اوله (م ی) وای بروی
کرسایدپرده را * تیغ اللهی کند دستش جدا * وای اول اهل زبانك اوزرینه که پردهٔ عیانی الیله سوره پردهدن مراد
احکام شریعت وآداب طریقتدر وجه حقیقته جرأت قیلانه بونلر پردهلردر پس وای اول لسان مرتبه سنده اولان
وکندی قریحه سندن کشف پردهٔ حقیقته جرأت قیلان کسه که اوپردهٔ شریعت وطریقتی رفع ایلیه اللهه منسوب
اولان تیغ انك النی کندیدن جدا ایلردستدن مراد قوت وقدرتی اولورکه انك رفع پردهیه تمکه آلت اولان قوت وقدرتی
اندن قطع ایلردیمك اولور (مثنوی) دست چه بود خود سرش را بر کند * آن سری کز جهل سرهاهی کند * ال نه اوله
خود انك باشنی قوپاریر اول برباشی قوپرر که جهلندن سرلرظاهر ایلردی سرها یافتح سینله اوقنوب معنی بویله اولسه ده
جائزدر تیغ الهی اول برباشی قوپرر که جهلندن باشلر بوقار وایلر یعنی تکبر وتفاخر ایلر بونده تنبیه اولدرکه برکسه دخی
هنوز زبان وقیل وقال مرتبه سنده ایکن بلکه حال منزله سنده ایکن بیله پردهٔ حقیقتك کشفنه دست درازلق ایلمیه
وعیان واسرار نهانه متعلق سوزسویلمیه اکرپردهٔ عیانك کشفنه وسرنهانك ایضاح واظهارنه دست درازلق
ایلرسه واندن سویلرسه تیغ غیرت الهی انك النی ودلنی قطع ایلر ال نه شیدر بلکه ظاهر باشنی وسرایمان وجاننی قوپارر
اکن اول برباشی قوپاررکه جهل وغفلتدن مجرد تفاخر ایچون اسرار الهیهیه نامحرم اولنلره اظهار ایلر وبغیر اذن الله
اندن سوزسویلردیمك اولور (مثنوی) این بتقدیر سخن گفتم ترا * ورنه خود دستش کجا وآن کجا * بوسوزی سکاسوز
تقدیریله دیدم یوخسه خود اول زبانك آلی نرهده در واونرهده در دستش ده اولان ضمیرا کرچه بحسب اللفظ زبانه
راجعدر اما بحسب المعنی مضاف مقدر اولوب اهل زبانه عائد اولور یعنی اول اهل زبانك الی فی الحقیقه قنی وکندی قنی که
تا پردهٔ عیانه قریب اولوب آنی کشفه قادر اوله بونی سکاسوز تقدیریله سویلدم فی المثل اکرلسان ذکراولنسان اوزره اولیه
ایلیدی بویله اولوردی دیمك اولور وبونیتله بومعنایی تفهیم ایچون ضرب مثل قیلورلر (مثنوی) خاله را خایه بدی
خالو شدی * این بتقدیر آمدست ار او بدی * مثلا خاله نك اکرخایهسی اولیدی خالو اولوردی نته کم لسان ترکیده دخی
دیرلر اکرتیزه کك خایهسی اولسیدی طایك اولوردی بومعنی تقدیریله کلشدر اکر اول اولیدی یعنی اکرفرضی خاله نك
خایهسی اولیدی خال اولمق مقرر اولوردی کذلك اهل زبان کندی مرتبه سندن اکرخروج ایدوب مرتبهٔ عیانه یقین
کلوب انك پردهسنك رفعنه جرأت قیلسیدی تیغ الهی انك النی ودلنی وباشنی قطع ایلردی اکن اهل زبان قنده ومرتبهٔ
عیان قنده که اهل زبان حق مرتبهٔ عیانه قریب اوله وانك پردهسنی رفع ایلمکه جرأت قیله بوخود ممکن دکلدر (مثنوی
از زبان تا چشم کوبالشازشکست * صدهزاران ساله کویم اندکست * لساندن چشمه دك که اول چشم شك وکماندن
پالئ وبریدر صدهزاران سال دیرسم اندکدر یعنی قیل وقال مرتبه سندن مشاهده وعیان مرتبه سنه دك اکربوزبیك
ییللق یول واردر دیرسم آزدرکه مقال مرتبه سندن حاله وحال مرتبه سندن مقام مشاهدهٔ ذی الجلاله وارنجیه دك
عقله صغمزوحسابه کلمز مسافهٔ بعیده ومنازل کثیره واردر چونکم اهل قیل وقاله بومقالدن یأس وقنوط کلك
شائبهسی توهم اولدیسه اول توهمی دفع ایچون واندن یأس وقنوطك ازالهسیچون بوبیتی ومابعدنده اولان
ابیات شریفه یی تقریر بیورورلر (مثنوی) هین مشو نومید نوازآسمان * حق چو خواهد می رسد دریك زمان * ای اهل
قیل وقال اکرچه مرتبهٔ لساندن مرتبهٔ شهود وعیانه دك هزارهزارمراتب بی شمار واردرلیکن اکاه اول نا امید اوله
زیرانوری آسماندن حق تعالی چونکم دیلیه برآززمانده زمینه ایرشور ومع هذا بینهماده بوقدر بعد مسافه واردرلیکن
حضرت حقه نسبتله بعد وقرب مساویدر انك فیض وعطاسنه بعد ومسافه حائل ومانع اولمز (مثنوی) صد اثر
درکانها ازاختران * میرساند قدرتش درهر زمان * مثلا اخترلردن معدنلره بوزاثری اول خدانك قدرتی یتشدررکه
برزمانده بوآسمانده اولان اخترلرك تربیهٔ تأثیری زمینده اولان معادنه باذن الله هر برزمان واصل اولوب اول معدن
هرقنغی اختره مقابل اولدیسه اول اخترلك خاصیتنه ومعدنك استعدادنه کوره انده اول شیء حاصل اولور والحاصل
بعض محلده حدید وبعضنده رصاص وبعضنده نحاس وبعضنده ذهب وفضه اول اخترلك خاصیتنه کوره
ظهوره کلور (مثنوی) اختر کردون ظلم را ناسخند * اختر حق درصفاتش راسخند * کردونك کولك کبی محسوس

اولان ظلمتلری رفع وازاله ایدیجیلر اختر کردوندن مراد خورشید وماهدر انلره دخی اخترلر دیرلر وبونلر فلکده راسخ
وثابتلردر اما اختر حق انلر صفاتنده راسخلردر وظلم معقوله ومعنویه یی ناسخلردر اختر حقدن مراد هر نبی وولینك
روحیدرکه مرتبهٔ صفات الهیه‌ده ثابتلردر اکرچه مرتبهٔ صفات الهیه‌دن اسفل السافلین اولان مرتبهٔ بشریت
وعالم طبیعته کلنجیه دك هزار مراتب بی شمار منازل واردر لیکن شمس الهی وماه ربانی اولان نبی وولینك روحنك نوری
وتربیه وتأثیری زمین بشریتده اولنلره وظلمات نفسانیتده قالنلره طرفة العینده کلوب انلری منور ایلر و ظلماتدن خلاص
قیلر اوله قدر مراتب کثیره ومسافهٔ بعیده بونلرك نورینه مانع وحائل اولمز (مثنوی) چرخ پانصد ساله راه ای مستعین *
در اثر نزدیك آمد با زمین * مثلا بش یوز ییللق یول اولان چرخ ای معاونت طلب ایدیجی اثرده زمینه قریب کلدی اکرچه
مکان جهتندن بعید اولدی لکن تأثیر وتربیه جهتندن ارضه زیاده مقارنت قیلدی (مثنوی) سه هزاران سال و پانصد
تا زحل * دم بدم خاصیتش آرد عمل * مثال آخر زمیندن فلك سابعده اولان زحله دك اوچ بیك بشیوز ییللق یولدر مع
هذا اول زحلك خاصیتی هردم متصلا عمل کتورر اتفاق اهل نجوم آنك اوزرینه‌درکه زحل نحس اکبردر زمینده اولان
نحوستلر آنك اثریدر روز مینده هر محلکه اکا مقابل کله البته شوره یر اولوب انده کیاه ونبات بتمز وآنك طبیعتی یابس وبارددر
اکثر یبوست وبرودت آنك اثریدر بونلر امثالی نیجه خواص وآثاری واردر که جمله‌سی زمینده ظهوره کلور رونمایان اولور
حال بوکه زمین ایله آنك ما بیننده بوقدر اجرام فلکیه وار ایکن واوچ بیك بشیوز ییللق راه مقداری مسافه مقرر ایکن
ینه آنك خاصیت واثری زمینه قریب اولدی واشیایه تأثیر قیلدی (مثنوی) درهمش آرد چو سایه در ایاب * طول سایه
چیست پیش آفتاب * بو بیت منجمین مذهبنی ابطال ایچون دیلمشدر زیرا انلرك مذهب واعتقادی اولدرکه زحل
بنفسه مؤثردر وخاصیتنی امضا واجرا ایدیجیدر بو ایله دینلرك اعتقادنی ابطال ایدوب بیورورلر جناب حق ومرید مطلق
اول زحلك خاصیت وعملنی سایه کبی درهم کتورر ایاب وقتنده ایاب رجوعه دیرلر درهمك معناسی طی ایلر وبر یرده
جمع ایدوب منتشر قیلمز دیمك اولور وآردك فاعلی حق تعالی در تقدیر کلام بو ایله دیمك اولور که خدای تعالی حضرتلری
اول زحلك خاصیت وعملنی طی ایلر رجوع وقتنده سایه کبی یعنی آفتابك طلوع ورجوعی وقتنده سایه‌نك منطوی
اولمسی کبی حق تعالی اول زحلك خاصیت وعملنی عالمدن رفع ایلر آفتابك قتنده طول سایه نه شیدر یعنی هیچ
برشی دکلدر کذلك آثار وخواص زحل دخی آفتاب حقیقینك نوری وارادتنك ظهوری قتنده هیچ برشی دکلدر بودخی
جائزدرکه در ایاب سایه‌یه متعلق اولوب اکا ظرف اولسه بو تقدیر اوزره معنی حق تعالی حضرتلری اول زحلك خاصیت
وعملنی طی ایلر رجوع وقتنده اولان سایه کبی اما اولکی وجه اولی در وبعض شارحلرك اختیار ایلدکاری وجوه دخی
اولی در زیرا انلر ایابی زحله ظرف طوتوب معناسنی بو ایله ویرمشلردر حق تعالی حضرتلری رجوع وحرکتده زحلی سایه کبی
منطوی وپیچیده کتورر آفتابك قتنده سایه‌نك اوزنلغی نه‌در یعنی چونکه آفتاب رجوع وحرکت ایده ظل ممدودی
آز زمانده طی ورفع ایلر (مثنوی) وز نفوس پاك اختر وش مدد * سوی اخترهای کردون می رسد * واختر کبی
پاك اولان نفسلردن که مراد انبیا واولیا علیهم السلامك نورانی اولان نفوس طاهره‌سیدر کردونك اخترلری جانبنه مدد
یتشور کواکب مضیئه ودراری منیره نورانیتی خلفاء الهیه‌نك باطننندن آلور وانلرك امدادیله مهتدی اولور کما قال ابن
الفارض * بیت * وبدری لم تأفل وشمسی لم تغب * وبی تهتدی کل الدراری المنیرة (مثنوی) ظاهر ان اختران قوام ما *
باطن ما کشته قوام سما * اول افلاك اوزره اولان اخترلرك ظاهری بزم ظاهرمزك قوامیدر یعنی بزم ظاهر
وجودمزده مؤثر وبزم جسملریمزه قوت وترتیب ویریجیدر اما بزم باطنمز سمانك قوامیدر یعنی سماوات قوام وبریجی وانی
قائم وقوی ایدوب طوردوریجی بزم باطنلرمزدر جمیع فلکلر نور باطن ولی کامل ایله قائم اولورلر وانده اولان ملکلر
انك مشیتیله کار قیلورلر کما قال ابن الفارض * بیت * ولا فلك الا ومن نور باطنی * به ملك یهدی الهدی بمشیئتی *
اتفاق اصحاب تحقیق بونك اوزرینه‌درکه باطن انسان کامل عالم اکبردرکه جمیع عالمی محیط اولمشدر وبو عالم اکا نسبت
عالم اصغر درجه‌سنده کم بو معنایه اشارت ایدوب بو بیان شریفی تقریر بیورورلر * در بیان انکه حکما کویند آدمی
عالم صغراست وحکمای الهی کویند آدمی عالم کبراست * زیرا علم آن حکما بصورت ادمی مقصود بود وعلم این حکما
در حقیقت ادمی موصول بود بو سرخ شریف انك بیاننده‌درکه حکماء فلسفی آدمی عالم صغری دردیرلر اما حکماء الهی
ادمی عالم کبری دردیرلر زیرا اول حکمانك علمی آدمینك صورتنه مخصوص ومقصوردر حقیقت ومعناسندن
وسر انسانیدن خبردار اولمشلردر زیرا انلر عالمك صورت ظاهرین بیلورلر حقایق واسرارینه واقف اولمشلر اما بو حکمانك
یعنی حکماء الهیه‌نك علمی آدمینك حقیقتنك حقیقتنه موصولدر یعنی غیب هویت وسر احدیته مطلع اولمشلردرکه
عالم وآدمك اصل ومبدأی در (مثنوی) پس بصورت عالم اصغر توئی * پس بمعنی عالم اکبر توئی * پس صورت حسیله

ای انسان سن عالم اصغرسن پس معنیده عالم اکبرسن سن نته کم حضرت علی کرم الله وجهه نك بو ابیات شریفه سی
بو معنایه شهادت ایلر (بیت) دواءك منك وما تشعر * وداءك منك وما تبصر * وانت الكتاب المبين الذی) باحرفه يظهر
المضمر * وتزعم انك جرم صغير * وفيك انطوى العالم الاكبر * اکرچه بو عالم صورت بحسب الظاهر بزم اصلمزدر
لکن من حیث المعنی بزا کا اصل کبی واقع اولمشزدر (مثنوی) ظاهرا آن شاخ اصل میوه است * باطنا بهر ثمر
شد شاخ هست * مثلا اول شاخك ظاهری میوه نك اصلیدر لکن باطنا شجر ثمردن اوتری وار اولمشدر (مثنوی)
کر نبودی میل امیدی ثمر * کی نشاندی باغبان بیخ شجر * زیرا اکرمیل ثمر وامید ثمر اولمیدی باغبان شجرك کوکنی
یخن دکردی یعنی دکزدی (مثنوی) پس بمعنی آن شجر از میوه زاد * کر بصورت از شجر بودش ولاد * فاذا کان کذلك
بو مقدمه معلومك اولدیسه معناده اول شجر میوه دن طوغدی اکرچه میوه صورتده شجردن طوغمق اولدیسه ده
شجردن مراد عالم و میوه دن مراد آدمدر پس عالمك وجودی آدمك ظهوری ایچوندر زیرا عالمدن مقصود اصلی وغرض
کلی آدمدر وآدمدن مقصود دخی انبیایه خاتم اولان رسول اکرم ونبی محترم صلی الله علیه وسلمدر نته کم بو معنایه اشارت
ایدوب بیوررلر (م ی) مصطفی زین کفت کادم وانبیا) خلف من باشند در زیر لوا * حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم
بو سببدن دیدیکه آدم وجمیع انبیا علیهم السلام زیر لواده بنم اردمده اوله لر وبن جمله یه مقدم وپیشوا اولم کما قال علیه
السلام آدم ومن دونه تحت لوائی یوم القیامة ولا فخر اکرچه اول حضرت ظاهرا جمله دن صکره کلدی لکن معنا
جمله دن اسبق اولدی نته کم حدیث شریفك مضمونی اولان بو بیت لطیف بو معنایه شهادت قیلور (مثنوی) بهر این
فرموده است آن ذوفنون * رمز نحن الاخرون السابقون * بو تقدم معنویدن اوتری بیورمشدر اول ذوفنون نحن
الآخرون السابقون حدیثنك رمزنی یعنی برصورتا اخرلرز معنا سابقلرز دیمك اولور وانا الاخر وانا السابق دیمیوب
جمله کتورملرنده نکته اول حضرتك ورثه وتبعه سی دخی بو حکمده داخللردر (م ی) کر بصورت من زآدم زاده ام) من
بمعنی جد جد افتاده ام) اکرچه صورت اعتباریله بن آدمدن طوغمشم امابن بحسب المعنی جدك جدی واقع اولمشم
نته کم ابن فارض بو مرتبه دن ترجمان اولوب بیوررلر * بیت * وانی وان کنت ابن ادم صورة * فلی فیه معنی شاهد بابوتی
آدم حضرتلری ابو الاشباح واول حضرت ابو الارواحدر بو جهتدن جدك جدی واقع اولمشدر وبو حدیث شریف
دخی بو معنایه شهادت قیلمشدر که بیوررلر کنت نبیا وآدم بین الماء والطين (مثنوی) کز برای من بدش سجده ملك *
وزپی من رفت بر هفتم فلك * زیرا که اول آدمه ملکك سجده سی بندن اوتوری اولمشدر واول بندن اوتوری هفتم فلك
اوزرینه کتمشدر یعنی بنم نور حقیقتم ابتدا ابو البشرده ظهور ایلدیکده ملائکه اول نوری انده مشاهده ایلیوب بنم
نورمدن اوتری اکا سجده ایلدیلر وهفتم فلك اوزره اولان جنت اعلایه زمینده جسدی خلق اولندقدن صکره بنم انده
اولان نورمدن اوتری کتمشدر حضرت آدمك هفتم فلك اوزره کتمسی جسد شریفی زمینده خلق اولوب ونفخ روح اولوب
انسان صورتنه کلدکدن صکره واقع اولمشدر بعده جنتدن چیقوب ینه زمینه کلمشدر وبعد الوفات روح شریفی سماء اولده
قرار قیلمشدر وبو مرتبه لری حضرت مصطفی علیه السلامك انده ظهور ایلین نوری واسطه سیله بولمشدر (مثنوی پس
زمن زایید در معنی پدر * پس زمیوه زاد در معنی شجر * پس اول حضرتك مرتبه شریفه لرینك لسانی وحدیث
شریفلرندن دخی منفهم اولان معانی بو مضمونی تأیید ایلر وبو کونه سویلر پس معناده پدر بندن طوغدی اکرچه صورتا
بن اندن طوغدم پس معناده شجر میوه دن طوغدی اکرچه صورتا میوه شجردن طوغدی ایسه ده زیرا شجردن مقصود
ثمردر که شجرك ظهوری ثمر ایچون واقع اولمشدر چونکه مقصود اصلی ثمر اوله معنا شجر اندن طوغمش اولور کذلك عالمدن
مقصود آدم وآدمدن دخی مقصود حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر بر موجب حدیث قدسی (لولاك لولاك
لما خلقت الافلاك چونکه اول حضرتك وجود شریفی علت غائیه عالم وآدم اوله من حیث المعنی آدم آندن ظهوره کلمش
اولور شجر میوه دن اوتری ظهوره کلدیکی کبی (مثنوی) اول فکر آخر آمد در عمل * خاصه فکری کو بود وصف ازل *
فکرك اولی عملده آخر کلدی فی الحقیقه بوبابده مثلا بر مهندس اولا استسه که بر دوستنی براوده مسا کن ایلیه انکیچون
بر خانه بنا ایلر اول خانه تمام اولدقدن صکره آخر عملده اول دوستنی اول خانه ده مسا کن ایلر پس انك فکرینك اولی عملده آخر
کلمش اولور مثال آخر برکسه برمیوه یمك استسه اول میوه نك شجرنی دکرا کانیچه کونلر تربیه ایلر اول شجر ظهوره کلوب
میوه سی حاصل اولدقدن صکره انك میوه سنی ییر پس اول فکر عملده آخر کلمش اولور علی الخصوص برفکر که اول وصف
ازل اوله بو مصرعده اولان فکردن مراد مقصود الهیدر وارادت ربانیدر که ازلی اکا صفت اولمشدر وبو اکوان وافلاکك
خلقندن مقصود اصلی لولاك لولاك لما خلقت الافلاك مخواسنجه سلطان انبیانك وجود شریفی اولور پس فکرك
اولی عملده آخر کلدیسه خاصة وصف ازلی اولان قصد الهی دخی عملده آخر کلمش اولور که مقصود الهی اولا حضرت

نبینك وجودی اولوب پس بوا کوان وافلاکی خلق ایلیوب موجود اولدقدنصکره وانبیای عظامك دخی وجودلری ظهور قیلدقدنصکره اول مقصود اصلی اولان حضرتك وجود شریفی ظهوره کتورمش ومرتبهٔ محبوبیته یتورمش اولور (مثنوی) حاصل اندر یك زمان از آسمان) می رود می آید ایدر کاروان) مقدم اولان بیانده بیوردقلری کلماتك تکرار مآل ومحصولنك تقریرینه شروع ایدر مقدما بیورمشلردیکه * هین مشو نومید نو از آسمان) حق چو خواهد می رسد دریك زمان * پس بو مناسبتله نتیجه معانی ومعارف بیوروب مناسبتله انسانك عالم کبری اولمسیچون دخی بربیان بسط ایلیوب اندهدخی نتیجه علوم وحکم نقل ایلدکلرندنصکره ینه ذکر اولنان معنانك بقیه سنك بیانته شروع ایدوب بیوررلر حاصل کلام ونتیجهٔ مرام آسماندن هر برزمانده دائما کاروان کلور کیدر ایدر دائم دیمکدر آسماندن مراد آسمان معنویدر مراد مرتبهٔ آسمان صفات الهیه وعالم روحانیه درو کارواندن مراد برتاج وجه محتمادر اولا قوافل جمیع موجودات اولسه قابلدر که جمیع اشیا آناً فآناً طرفة العینده وجوده کلمکده ودرحال ینه معدوم اولمقده در تجدد امثال وتعاقب اشکال اولدیغندن هر کس بو کلمکی وکیتمکی ادرا که قادر دکلدر مکر اصحاب مشاهده نه کم بونك تحقیق جلد اولده قصهٔ مکر خرکوش بیاننده مرور ایلدی ثانیا قوافل ارواح اولمغه دخی شاملدر زیرا دائما قوافل ارواح برجانبدن کلوب وبرجانبدن ینه کیتمکده در هیچ بردم یوقدر که اول آسمان طرفندن برنیجه کاروان بو عالمه کلیه وبرنیجه سی اول عالمه کذرقیلمیه البتّه هرزمان کلوب کیتمکدن خالی دکلدر ثالثا قوافل فیوضات الهیه وتجلیات ربانیه ونفحات سبحانیه ورحمت رحمانیه مراد اولمغه دخی شامل اولوران لربکم فی ایام دهرکم نفحات الا فتعرضوا لها حدیث شریفی بو معنایه دلالت وشهادت قیلور پس تقدیر معنی بو اولور که حاصل کلام برآنده وبرزمانده آسمان معنویدن دائما قافلهٔ فیوضات الهیه وکاربان نفحات سبحانیه وتجلیات ربانیه جانبنه کلور آکاه دل اولنه حیات بخش قیلور وینه اصلنه ذاهب اولور (مثنوی) نیست برابن کاروان این ره دراز * کی مفازه زفت ایدبامفاز * بو کاروان اوزره بو راه درازدکلدر صحرا وبیابان نجن مظفر اولان کسیه عریض وبعید اولور مفازه صحرایه دیرلر مفاز ضم میمله مظفر معناسنه در افازیفیزدن یعنی نه کم بریه وبیابان قوی ومظفر اولان کسیه بعید وعریض کلدیکی کبی بو قافلهٔ معنویه یه دخی بو راه معنوی دراز وبعید دکلدر دیك اولور پس بو قافلهٔ معنویه نك سرعت سیرلی تفهیم ایچون قلبك سیرلی اکا مثال ایدوب بیوررلر (مثنوی دل به کعبه میرود در هر زمان) جسم طبع دل بکیرد زامتنان) مثلا دل هر زمان کعبه یه کیدر وبرآنده نیجه منازل ومسافه یی قطع ایدر جسم کو کل طبعنی طوتر امتنان الهی واحسان ربانیدن نه کم ارواحنا اشباحنا واشباحنا ارواحنا دین ابدال واهل کمالك جسملری روح ودل مزاجنی طوتوب طی مکانه قادر اولمشلر وطرفة العینده کعبه یه واروب کلمشلردر (مثنوی این دراز وکوتهی مر جسم راست) چه دراز وکوته آنجا که خداست) بو دراز وکوتهلك تحقیق جسم ایچوندر وقرب وبعد مکان ابدانه متعلقدر دراز وکوتهلك نه دراول بر مرتبه ده که خدادر یعنی عند الله قرب وبعد وکوته ودراز وبونلر امثالی اولان شیلر متصور اولماز بو جهله سی اجسامك ومغلوب اجسام اولان ارواحك وصفاریدر (مثنوی) چون خدا مر جسم را تبدیل کرد * رفتنش بی فرسخ وبی میل کرد * چونکه خدای تعالی جسمی تبدیل ایلدی انك کیتمسنی وسیرا یتمسنی بی فرسخ وبی میل ایلدی فرسخ درت بیك ادیمدر نه کم سلطان انبیا علیه السلامك جسم شریفنی حق تعالی حضرتلری چونکه تبدیل ایلدی شب معراجده بو قدر مسافه قطع بیوروب وهنوز کرمیت بسترلری زائل اولمدین مکانلرینه کلدیلر (مثنوی) صد امیدست این زمان بردار کام * عاشقانه ای فتی خل الکلام * یوز امیدوار در بو زمان ادیمك قالدر ای جوان عاشقلر کبی قیل وقالی ترك ایله یعنی بو حال حیاتده وزمان دنیاده قرب حقه نائل ومرتبهٔ حقیقته واصل اولمغه نیجه یوز امیدوار در ای فتا عاشقلر کبی ایق قالدیروب بو یوله سالك اول وطالب ذوق حال اولوب قیل وقالی ترك ایله کما قال علیه السلام دع قیل وقال وکثرة السؤال رواه ابن مسعود (مثنوی) کرچه پیله چشم برهم می زنی * در سفینه خفته ره می روی * اکرچه کوز قپاغنی بربره اورورسن یعنی کوز قپاغنه دیرلر مثلا سفینه ده یاتمش سن یول قطع ایلرسن یعنی ای سالك طریق الهی بو یولده محرماتدن غض ابصار قیلرسن بلکه کائنات ومخلوقاتدن کوز یومرسن اما سفینه ده یاتمش وقطع راه ایتمش کسه کبی کشتی صحبت مرشد کامله ساکن ایکن طورمز کیدرسن ونیجه منازل ومقاماتی قطع ایدرسن ولهذا بنشین وسفر کن که بغایت خوبست دیو سالکان راه حق سفر فی الوطن ایلمکه ترغیب ایلدیلر ودخی (بیت) اسافر عن علم الیقین العینه) الی حقه حیث الحقیقة رحلتی) دیو سویلدیلر * تفسیر این حدیث که مثل امتی کمثل سفینة نوح من تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق * قال علیه السلام مثل علماء امتی وفی روایة اخری مثلی ومثل اصحابی بنم امتمك علماسنك صفت عجیب الشانی ویاخود بنم واصحابمك صفت وشانی کمثل سفینة نوح نوحك کمیسنك صفتی کبیدر من تمسك بها نجا شول کسه که تمسك وتعلق ایلدی اکا نجات

بولدی ومن تخلف عنها غرق دشول کمسنه که اعراض وتخلف ایلدی اندن غرق اولدی نته کم منلا جامی بیورر بیت * یار مردان خدا باش که در کشتی نوح * هست خاکی که بآبی نخرد طوفانرا (مثنوی) بهر این فرمود پیغمبر که من * همچو کشتی ام بطوفان زمن حضرت پیغمبر علیه السلام بوندن اوتری بیوردیکه بن کشتی کبی ام زمانک طوفاننه یعنی طوفان معنوی وسفر روحانیدن اوتری حضرت نبی علیه السلام کندولرینی واصحابنی سفینه نوحه تشبیه ایدوب بن طوفان زمانه وحوادثا کوانه نسبتله کمی کبی ام بیوردی (مثنوی) ما واصحابیم چون کشتی نوح * هر که دست اندر زند یابد فتوح * بن واصحابم اول کشتی نوح کبی یز هر کیم که بزم سفینه مزه ال اوره مفتوح بولور وبدعت وضلالت ومعصیت وقباحت ورطه لرندن نجات بولور چونکه (الشیخ فی قومه کالنبی فی امته) حدیثنک خواسنجه شیخ کامل دخی قومی ایچره قائم مقام نبی وعصرینک پیغمبری کبی اولدیسه آنک سفینه صحبتنه داخل اولان دخی قطع منازل قیلور وکرداب هلاکت وضلالتدن خلاص اولور ومقصودنه وصول بولور نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) چونکه باشیخی تو دور از زشتی * روز وشب سیاری ودر کشتی * ای طالب حق چونکم بر شیخله سن زشتلکدن دور اوله سن یعنی مخالفتدن وعدم اطاعت ومتابعتدن اجتناب قیله سن روز وشب سیر ایدیجیسن یعنی کیجه او قوروب سیر ایلین کمسنه نیجه ایسه سن دخی فی المثل بویله سن اکرچه ظاهرا بر مقامده مقیم ایسه کده باطنا قطع مراتب ومقامات ایلمکدن خالی دکلسن (مثنوی) در پناه جان جان بخشی توی * خفته در کشتی وره می روی * بر جان بخشنک جان حفظنده اوپرسن یعنی بر حیات بخش اولان مرشدک روحنک حفظ وحمایتنده پرواز ایدرسن مثلا کشتی ده یاتمش واویومشسن بویله کیدرسن ومنازل ومراحلی اوتوردیغک یرده طی وقطع ایدرسن توی تویدن اقتطندن فعل مضارع مفرد مخاطبدر اوچمق معناسنه (مثنوی) مکسل از پیغمبر ایام خویش * تکیه کم کن بر فن وبر کام خویش * ای طالب کندی ایامک پیغمبرندن منقطع اولمه که الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیثنک مقتضاسنجه شیخ کامل کندی عصرنده قومی ایچنده پیغمبر کبیدر کندی فنک وکندی قومک ودوستک اوزره وباخود مرادک اوزره اعتماد ایله که بویله رهبر مرشد سز کیدن کمراه اولمش کندی فن وادراکنه اعتماد ایدن ناقص ونا تمام قالمشدر (مثنوی) کرچه شیری چون روی ره بی دلیل خویش بین ودر ضلالی وذلیل اکرچه شیرسن وذکاوفضیلتله دلیرسن چونکم یولی بی دلیل [illegible] سن روباه کبی ضلالده سن وذلیل وحقیرسن زیرا قوت وعزت بو قدر الا استاده تبعیتده بعض نسخه ده (خویش بین ودر ضلالی وذلیل) واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی کندک کوریجی وضلالده ذلیلسن دیمک اولور (مثنوی) هین مپر الا که با پرهای شیخ * تا ببینی عون لشکرهای شیخ * ای سالک راه کامل اول اوچمه الا شیخک قنادلریله تا کم شیخک لشکرلرینک عون وعنایتنی کوره سن یعنی شیخک همت وارشاد وهدایتی وروحانیتی وعلم وحکمتی عسکرلرینک معاونتنی کورمک استرسک کندی عقل وعلمک پروبالنی ترک ایدوب انک رای وتدبیری پرلریله پرواز ایله واندن قهر ولطف هرنه کلورسه بجان ودل قبول ایله (مثنوی) یکزمانی موج لطفش بال تست * آتش قهرش دمی حمال تست * زیرا برزمان آنک لطفی موجی سنک پروبالکدر که سنی هوای یارده پرواز کتورور وانک آتش قهری بر دم سنک حمالکدر رفتور ومانده لک وقتنده سنی کوتورر ومقصود ومرامکه یتورر (مثنوی) قهر او را ضد لطفش کم شمر * اتحاد هر دو بین اندر نظر * انک قهری انک لطفنک صورت ظاهرده ضدیدر لکن اثرنه نظر اولنسه متحدلردر چونکم ایکی صفت بیله طالبک ترقیسنه سبب اولور قده نصکره ظاهرده اولان ضدیته نظر اولنمز (مثنوی) یکزمان چون خاک سبزت میکند * یکزمان پر باد وکبرت میکند * برزمان اول پیرک لطفی سنی خاک کبی سبزه لر وانواع لطافت وطراوتله تازه وطری قیلور برزمان سنی پر باد وکبر ایلر کبر برلرک معناسنه اولور وبادن مراد هوای یار اولور یعنی برزمان اولور که انک تاب قهری سنی هوای عشق وباد شوقله پر ایلر وبزلک وقلبوردکی سنرک ایلر دیمک اولور (مثنوی) جسم عارف را دهد وصف جماد * تا برو روید کل ونسرین شاد * شیخ کامل عارفک جسمنه جماد صفتنی ویرر جماددن مراد بونده خاکدر یعنی مربی کامل عارف اولان سالکک جسمنه خاک صفتنی عطا ایلر تا اول جسمده نازک ولطیف کل ونسرین بترشادان دیرلر لطافت معناسن دیرلر کل نسریندن مراد کل معارف ونسرین اسرار ولطائف در واذواق روحانی واشواق شعشعانیدر مربی کاملک تربیه سی عارفک جسمنی جابجا برمرتبه طراوت ولطافته ویرر که کل وریحان وسنبل وضیران اولان بستانده اول مرتبه لطافت اولمز وهر کسک چشم ادراکی انی کورمز ودماغ عقلی اندن رایحه المز (مثنوی) لیک او بیند نه بیند غیر او * جز بمغز پاک ندهد خلد بو * لیکن اول شیخ کورور اندن غیریسی کورمز زیرا مغز پاکدن غیری یه جنت رایحه ویرمز یعنی دماغ جانی وساوس وانکاردن خالی اولمین انسان روایح جنانی آهمز روایح جنانی استشمام قادر اوله میان لطائف جنانی دخی ادراک قیله مز که شیخک ادراکنه استعداد وقابلیت شرطدر (مثنوی)

مغزرا خالی کن از انکار یار * تاکه ریحان یابد از کلزار یار * مغز جانکی انکار یاردن خالی ایله تا کم یارك کلزارندن ریحان
بوله یاردن مراد شیخدر یعنی ای طالب ومرید دماغ روحکی یار ومعین اولان شیخه انکار ایلمکدن پاك وطاهر ایله تا انك
کلزار قلبندن دماغك ریحان عرفان بوله وشهود وعیاندن رایحه اله شیخدن مراد حسام الدین افندی قدس سره
العزیز حضرتلری اولمق دخی مناسبدر (مثنوی) تا بیابی بوی خلد از یار من * چون محمد بوی رحمان از یمن * تا کیم
بنم یارمدن جنت رایحه سنی بوله سن حضرت محمد صلی الله علیه وسلم رحمان رایحه سنی یمندن بولدیغی کبی نته کم
روایت اولنورکه اول حضرت اکثر زمانده یمن جانبنه متوجه اولوب استشمام ایلرایمش سؤال اولندقده انی لاجد نفس
الرحمن من قبل الیمن بیورمشلر بعض محققلر بونك شرحنده اویس قرنی قدس الله سره العزیز حضرتلرینك وجودندن
رایحهٔ حق بولدقلرینه اشارتدر دیمشلر پس خلاصهٔ کلام ای طالب اکر دماغ جانکی انکاردن پاك وخالی ایلرسك
حضرت نبی علیه السلام رایحهٔ رحمانی یمن جانبندن بولدیغی کبی سندخی بنم یارمدن جنت رایحه سنی وحقیقت
فایحه سنی بولورسن دیمك اولور (مثنوی) در صف معراجیان کر بیستی * چون براقت برکشاند نیستی * ای طالب
اکر سن معراجیلر صفنده طوره سن یوقلق سنی براق کبی یوقارو چکر معراجیلردن مراد معراج معنوی صاحبلری
اولان اولیا واصحاب فنادر سنکه انلرك خدمتنده قائم اوله سن وکندیکی انلرك ارادتنده فانی قیله سن براق حضرت
رسولی بالایه چکدیکی کبی یوقلق دخی سنی عالم معنایه چکر وقرب حقه واصل ایلر دیمك اولور ومشایخ عظام سالك
مرتبهٔ بشریتدن ترقی قیلمغه وقرب حق بولمغه ومرتبهٔ حقیقته واصل اولمغه معراج معنوی دیمشلردر پس معراج
معنوینك بیانته شروع ایدوب بو بیتلری مثل موقعنده ایراد بیوررلر (مثنوی) نی چو معراج زمینی تا قمر * بلکه چون
معراج کلك تا شکر * بو معراج زمینك یعنی زمینه منسوب اولان کسه نك قمره دك اولان معراجی کبی دکل بلکه بر قمشك
شکره دك اولان معراجی کبیدر یعنی بی ذوقلکدن ذوق مرتبه سنه واصل اولمق ودرونك حلاوت ایمان وعرفانه طولمق
وقرب حق بولمقدر بو جهله روحك مرتبهٔ ادنادن مرتبهٔ اعلایه عروج ایلمسیدر (مثنوی) نی چو معراج بخاری تا سما
بل چو معراج جنینی تا نهی * مثال آخر بو معراج بر بخارك سمایه اولان معراجی کبی دکلدر بلکه بر جنینك مرتبهٔ
نهایه دك اولان معراجی کبیدر نته کم بر جنین طور ابعد طور بو قدر مراتبی قطع ایدوب بعد التولد طفل اولوب بلوغه
کلوب کندوبی مناهیدن نهی ایدیجی عقل کامل جانبنه نیجه عروج معنوی ایلرسه سنك دخی ای سالك راه معراجك
بویله اولور زیرا روحك نقصاندن کمال مرتبه سنه ترقی قیلور وجانك قرب خدایی بولور دیمك اولور (مثنوی) خوش براقی
کشت خنك نیستی * سوی هستی آردت کر نیستی * نیستلك خنکی بر خوش براق اولدی سنی وارلق جانبنه کوتوررا کر
یوق ایسك یعنی اولمزدن اول اولمك ومحو وفانی اولمق فی المثل بر لطیف براق کبی اولدی سنکه خنك فنایه سوار اوله سن سنی
وجود باقی جانبنه کتوررو سنی حقیقت مرتبه سنه یتورر دیمك اولور (مثنوی) کوه ودریاها سمش مس میکند *
تا جهان حس را پس می کند) کوه ودریالر اول خنك نیستینك طرناغنی مس ایلر یعنی اول اسب محو وفنا فی المثل بر مرتبه
جست وچابکدر جبال وبحار انجق انك طرناغنه یا پشورمر ادانك عظم شانی وکوه ودریالرله کانسبت حقارت
ونقصانی بیان اولور مشهور مثلدرکه فلان بر شینك عظم شانی مدح ایلسه لر انك حقنده طاغلر انك طرنغنه
دکزودر یالر طوبغنه چقمزدیرلر وبو مثل ایله انك علو قدرنی وکمال رفعتنی مراد ایلرلر اول خنك نیستی بر مرتبه
تیز رودرکه حتی جهان حسی اردنه ایلر یعنی بو عالم محسوساتدن فی الحال کذر ایدوب انی ورای ظهرنه القا ایدوب بدنیا
وآخرتی ایکی خطوه ده کچوب سنی مرتبهٔ حقیقته ایرکورر دیمك اولور (مثنوی) پای کش در کشتی ومی رو روان * چون
سوی معشوق جان جان روان * ای سالك کشتی ده آیاقی چك واوتوردیغك یرده روان وجاری یوری جان معشوقنك
جانبنه جان روان کبی کشتیدن مراد شیخ کاملك صحبتی وخدمتیدرکه یعنی ای راهرو سن اول صاحب دولتك سفینهٔ
صحبتنه داخل اوله سن کرکدرکه کیده اوتورن کسه لر کبی یلك وبدن آیق چکه سن وحرکت وسفر صوریدن فراغت
قیله سن تا کم معشوق جان جانبنه جان روان کبی روان اوله سن ومن حیث الباطن سفر روحانی وسیر معنوی قیله سن حتی
اول مرتبه یه واصل اوله سنکه اند معشوق حقیقی یی بوله سن (مثنوی) دست نی وپای نی رو تا قدم * انچنانکه تاخت
جانها از عدم * ای سالك ال یوق وایاق یوق السزو ایقسز قدمه دك کت ومرتبهٔ حقیقته دك سیرایت انچلین که جانلر
عالم عدمدن صحرای وجوده چاپدی یعنی ارواح عالم ارواحدن عالم اشباحه نیجه بی دست وپا سفر ایلدیلرسه سندخی
انچلین عالم قدمه دك بی دست وپا سفر قیل تا اصلکی بوله سن واسرار حقیقته واقف اوله سن پس بوکونه اسرار معارفه
سویلمکدن فراغت قیلوب بر آخر معارفك نقلنه متوجه اولورلر وفراغته سبب نه ایدیکنی اولا بیان ایلدکلرندنصکره
مراد اولنان معارفك تقریرنه شروع بیوررلر (مثنوی) بردریدی در حضر پردهٔ قیاس * کر بودی جمع سامع را نعاس

سوزده قیاسك پرده سی برتاوردی بو معنی بردریدی فعل لازم اولدیغی اوزره در امامتعدی اولدیغی اوزره علی طریق
التجرید کندی جنابلرینه خطاب ایدوب بیورورلر ای مولانا سخنده قیاس پرده سنی برتاردلنا کرسامعك سمعنه نعاس
اولمیدی یعنی اکرسامع اولان کسه خواب غفلتی کندیلردن دور قلیدی وانلرك كوش وهوشی بیدار اولیدی سن
سویلکده ومعارف نقل ایلکده ظنون وقیاس پرده لرین چاك ایلیه یدك واول قدر حقایق ودقایق سویلیه یدك که عقول
وادراك حیران قالیدی وفهم دراك انك معنانی درککنده هایم ووالِه اولیدی چونکم اسرار سابقه نك بیانندن
فراغت ایلدکه سبب سامعك خواب وفتوری ایمش بو بیتله بیان ایلدیلر پس مرادشریفلری اولان معارفك بیاننه
شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) ای فلك بركفت اوكوهر ببار * از جهان اوجهانا شرم دار * بوبیتده واقع اولان
اوکه ضمیرلر در مقدم ذکر اولنان شیخه راجعدر واول شیخدن مراد حضرت حسام الدین افندی اولور وحسام الدین
افندی یی بومرتبه مدح ایلکدن کندی جناب سعادتلرینك ضمنا مدح اولنمسی لازم کلور وفلان عالم نحریر قدقراءمنی
قیلندن اولور وبرسبیل کنایه کندیلرك کمال رفعتنی وعلو رتبتنی وکلاملرینك دخی زیاده لطافت وجزالتنی اشعار قیلور
وانك کفتندن مراد مثنوی شریف اولور که اول حضرت بو مثنوینك ظهورینه علت غائیه اولمشدر وشیخی سینه اسناد
ایلك عندالعلما شهرت بولمشدر وبو کلاملرین بو اسلوب اوزره ایراد ایلملری اول حضرتك کندیلرما بینده اولانه کمال اتحاده
دلالت قیلور واده دخی زیاده رعایت اولور ای فلك بركفت اوكوهر ببار ودخی وزجهان من جهانا شرم مدار دیسه لر قابل
ایدی لکن اصحاب کمال بن دیمکدن تأدب قیلملر وکندیلر کندیلری مدح ایلمکدن مجتنب اولملر یچون (فاما بنعمة ربك
فحدث) فحواسنجه کندیلرده اولان نعمتی خلقه تحدیث ایلك لازم کلسه اول نعمتك اظهارینی مشعر بوکونه بیله حسن
ادا ایلملر که انده انانیته متعلق برلفظ شائبه سی اولمامشدر چونکم بو نکات شریفه معلومك اولدیسه معنای بیت اولدر که
ای فلك اول شیخ حسام الدینك کفتی اوزره کوهر یاغدر که انك کفتی فی الحقیقه بنم کفتم و بنم کفتم انك کفتیدر کما قال
فی محل آخر دو دهان داریم کویا چون قصب) یك دهان رادل کرفته زیرلب) هست روشن هر کرا دل منظرست کین فغان
این سری هم زان سرست * ای جهان انك جهانتدن شرم طوت واستحیا ایت آنك جهانتدن مراد اول حضرتك باطنی
طرفی ولایتی مرتبه سیدر که حقیقة نظر اولنسه حضرت مولانانك جهانی بلکه جمیع انبیا واولیانك دخی جهانیدر که
اول مرتبه ده جمله سی متحدلردر پس معنا از جهان من جهانا شرم دار دیمك اولور وانك جهانتدن ای جهان شرم
طوت دیمك ای صورت جهان وای اهل جهان اول خلیفة الهی اولان حضرتك باطنندن استحیا ایله وخدمت
تعظیمی برینه کتور تا حضرت حق قتنده مقبول اولمغه لایق اوله سن دیمك اولور (مثنوی) کرببارى کوهرت صد تاشود
جامدت بیننده وکویا شود * ای فلك اکر اول حضرتك کفتار درباری اوزره کوهر نثار ایلرسك کوهرلرك یوزقات
اولورسنك جامدلرك کوربجی وسویلیجی اولور یعنی اول کامل ومکمل اولان حضرتك کلماتنه تعظیم وتکریم ایدوب اکا
جواهر وزواهرلر نثار ایلرسك حضرت حقدن اضعاف مضاعف انك مقابله سنده اجر وعوضلر بولورسن وبر سعادته
واصل اولورسنکه جامدلرك بینا وکویا اولمق مرتبه سن بولور فلکه بوکونه خطابدن مراد زیر فلکده اولان انسانه تعریض
اولور کان شونکته یی اشعار بیورورلر که ای انسان اول صاحب دولتك عظیم شانی برمرتبه ده در که فلکلر انك کفتار
درباری اوزره جوهر نثار ایده لر وانك خدمت وطاعتکده اوله لر ومقابله سنده اضعاف مضاعف کوهرلر واجرلر بوله لر
حتی جامدی بیننده ونباتی کوینده اولمق مرتبه سنه واصل اوله لر پس سنکه انسان اوله سن وانسان کامله خدمت
واندن تحصیل کمال ایلك ایچون وجوده کله سن نیچون مالکی وجانکی انك یولنده ایثار ونثار ایلمیه سن اکر جان ودل
کوهرین انك کلمات حیات مضاهاتنی تعلم ایلك راهنده واکا تعظیم وخدمت قیلمق بابنده بذل ایلسك سنك کوهر
جان ودلك صد تا اولور واول جامد مرتبه سنده اولان لسان ودهانك اسرار معارفی کویا وچشم جانك حقایق
لطایفی بصیر وبینا اولوردی دیمکی اشعار قیلور وبو بیت دخی بو معنانی مؤید اولور (مثنوی) پس نثاری کرده باشی بهر خود
چونکه هر سرمایهٔ تو صد شود * پس کندك ایچون نثار ایلمش اولورسن حقیقتده چونکم سنك هر سرمایه ك صد اوله
یعنی * مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة * آیت کریمه سنك
فحواسی اوزره هر نه یی که فی سبیل الله اللهك ولیسنه بذل ایلسك فی الحقیقه کندك ایچون بذل ایلمش اولورسن زیرا
هر بو سرمایه ك چونکم یوزقات اولور پس معنا ایثار ونثاری کندك ایچون ایلمش اولورسن نته کم بلقیس حضرت سلیمانه
قرق دوه یوکی التون کوندردی حضرت سلیمان قرق فرسنك یرلك التوننی ضم ایلیوب انك جانبنه ارسال ایلدی پس
اول هدیه فی معنا کندی ایچون کوندرمش اولدی نته کم بو قصه دن معلومك اولور (قصهٔ هدیه فرستادن بلقیس از شهر
سبا سوی سلیمان علیه السلام (مثنوی) هدیهٔ بلقیس چل اشتر بدست) بار انها جمله خشت زر بدست) بلقیسك سلیمان

علیه السلام حضرتلرینه هدیه‌سی قرق دوه اولمشدر اول دوه‌لرك یوکی جمله خشت زر اولمشدر * وانی مرسلة الیهم بهدية
فناظرة بم یرجع المرسلون آیت کریمه‌سنده اهل تفسیر بویله دیمشلردر که فاقبل الهدهد فاخبر سلیمان الخبر کله فامر سلیمان
الجن ان یفرشوا الذهب والفضة بین یدی الرسول وفرشوها فی میدان بین یدیه طوله سبعة فراسخ وجعلوا حول المیدان
حائطا من الذهب والفضة (مثنوی چون بصحرای سلیمانی رسید) فرش آن را جمله زر پخته دید * چونکه اول رسول بلقیس
سلیمانه منسوب اولان صحرایه ایرشدی آنك فرشنی جمله زر پخته وخالص کوردی (مثنوی) بر سر زر تا چهل منزل براند
تا که زر را در نظر آبی نماند * اول رسوللر آلتونك باشی اوزره قرق منزله دك سوردی تا کم آلتونك نظرلرنده آب ولطافتی
قالمدی (م ی) بارها گفتند زر را وا بریم * سوی مخزن ما چه بیکار اندریم) بری برلرینه نیچه کره دیدیلر آلتونی کیرو ایلته‌لم
مخزن جانبنه بزنه جنك وجدال ده‌یز یعنی بز نه سببدن بری بریمزه مخالفت ومخاصمت ایلرز همان اولی اولان اولدر که
بو خصوصده بری بریمزه اولان مجادله ومخاصمه‌یی ترك ایلیلم وبو آلتونلری کیرو دوندروب مخزنه تسلیم قیلوب حقیقت
حالی بلقیسه سویلیلم دیدیلر (مثنوی) عرصه کش خاکش زر ده دهیست * زر بهدیه بردن آنجا ابلهیست) زیرا بر عرصه که
آنك خاکی زر ده دهی دریعنی خالص وصافی آلتوندر آلتونی اول یره هدیه ایلتمك ابلهلکدر (مثنوی) ای ببرده عقل هدیه
تا اله * عقل آنجا کمترست از خاك راه * ای عقلی جناب الهه هدیه ایلتمش کسه وانك ذکاوت ولطافتنه مغرور
اولوب درکاه الهیده آنك قدر وقیمتی وار زعم ایلین نادان عقل اول مرتبه‌ده خاك راهدن کمتردر زنهارا کا مغرور اولمه وانی
بر شیء زعم قیلمه (مثنوی) چون کساد هدیه آنجا شد پدید * شرمساریشان همه وا پس کشید * چونکه آنلرك
ایلتدیکی هدیه‌نك کسادی اول محلده آنلره ظاهر اولدی شرمسارلك آنلری کیرو یه چکدی ونظرلرنده کندی هدیه‌لرینك
بی قدر وبی اعتبار اولمسی آنلری بلقیس طرفنه متوجه ومنصرف ایتدی (مثنوی) باز گفتند ار کساد
وار روا * چیست بر ما بنده فرمانیم ما * کیرو بری برلرینه دیدیلر اگر هدیه‌مز کساددر روا کروا جدر بزم اوزریمزه ندر
بز بنده فرمانز یعنی بیورقلولریز بزه لازم اولان امره امتثالدر دیدیلر بو معنی ار را مهمله ایله اولدیغی اوزره در سروری
مرحوم بونی اختیار ایلمشدر اما شمعی مرحوم ار زا معجمه ایله کرکدر که معنی بویله اوله کیرو اول رسوللر بری برینه
ایتدیلر بو کتوردیکمز هدیه‌نك کسادندن ورواجندن بزم اوزریمزه وار در بز امر وفرمانك بنده‌سی یز دیمشلردر
فی الحقیقه بوده خوش معنادر اما اکثر نسخه‌لرده را مهمله ایله واقع اولمشدر مع هذا شمعی مرحوم اولکی معناسنی قبول
ایتمیوب سروری افندی یه مدخل قیلمشدر ولیکن اصلا تعریض برنده دکلدر شمعی مرحومك سروری افندی یه اکثر
مواضعده ایلدیکی دخل بو قبیلدن اولمشدر اگرچه بعض موضعده اصابت قیلمشدر وبو مقوله شیلر قتی جزئیدر
تعریضه محل ولایق دکلدر ولکن اکثر ساده دل بونك تعریضنی برنده زعم ایلیوب کلامیله تمسك ایلمشلردر کرکدر که
تقلیددن حذر اولنوب تمیز قیلنه (مثنوی) گر زر و گر خاك ما را بردنیست * امر فرمانده بجای آوردنیست * بو هدیه
اگر زر و گر خاك بزه محل مأموره آنی ایلتمك لازم وواجبدر فرمانده‌نك امرینی یعنی حاکمك بیوروغنی یرینه کتورمك
کرکدر واولوا الامرك فرمانی محلنه یتورمك لازمدر دیدیلر فرمانده حاکم معناسنه‌در (مثنوی) گر بفرمایند که کین
وا پس برید * هم بفرمان تحفه را باز آورید * بونلر بری برینه ایتدیلر اگر بعد ایصال الهدیه الی حضور سلیمان بیورملر که
کیرو ایلتك وبلقیسه الی ایصال ایدك هم فرمان سلیمانی ایله تحفه‌یی کیرو کتورلك وبلقیس جانبنه یتورلك والحاصل
بونلر تردد وتوقف ده ایکن عاقبت کره هزار شرم وخجالت ایله حضور سلیمانه کلدیلر واول تحف وهدایایی آنك جانبنه عرضه قیلدیلر
(مثنوی) خنده‌ش آمد چون سلیمان آن بدید * کز شما من کی طلب کردم ثرید * چونکه سلیمان علیه السلام انی کوردی
اکا خنده کلدی وکولدی وانلره بو کونه تکلم قیلدی که بن سزدن نچون ثرید طلب ایلدم یعنی بو سزلك کتوردیککز تحف
وهدایا حق سبحانه وتعالینك بکا اعطا ایلدیکی حکمت وسلطنته نسبتله ثرید کبی قلیل النفع بر ادنی شیدر بن سزدن
بو مقوله شیء طلب ایلدمکه سز بکا بو کونه زخارف دنیا ایله ومال فنا ایله مددی ایلر ومعاونتی قیلورسز پس حق تعالینك
بکا اعطا ایلدیکی خیرلودر سزلك عطا ایلدیکزدن بلکه هدیه کزله سز فرحناك اولورسز دیدی کما قال الله تعالی
فی سورة النمل حاکیا عنه فلما جاء سلیمان قال اتمدوننی بمال فما آتانی الله خیر مما آتیکم بل انتم بهدیتکم تفرحون
قال البیضاوی لانکم لا تعلمون الا ظاهرا من الحیاة الدنیا فتفرحون بما یهدی الیکم حبا لزیادة اموالکم او بما تهدونه
افتخارا علی امثالکم (مثنوی) من نمی کویم مرا هدیه دهید * بلکه گفتم لایق هدیه شوید * حضرت سلیمان انلره
ایتدی بن دیمزم سزه که بکا هدیه ویرك بلکه دیدم لایق هدیه ما اولکز ومکتوبده مقرر ایلدم بکا مؤمن ومسلم اولدیغکز حالده
کلکز نته کم سلیمان علیه السلام مقدما بلقیسه هدهد ایله بو کونه مکتوب ارسال ایلمش ایدی * انه من سلیمان
وانه بسم الله الرحمن الرحیم ان لا تعلوا علی واتونی مسلمین * وبو مکتوبك مفصلا تحقیق وبیانی ایکنجی جلدده تعظیم

سليمان دردل بلقيس سرخنده مى وروايلشدرولايق هديه اولكز ديعك * واتونى مسلمين * ديمكدن منفهم اولوركز رايىم اوزريه كبرونخوت قيلمى ترك ايليكزو بكامؤمن ومنقاد اولدوغكز حالده كلكز انلك مقابله سنده هديه وعطايه لايق ومستحق اوله سز ديمكى موهم ومعلم اولوروا اول هديه نك نه كونه هديه ايديكنى بوبيت شريف تفسير قيلور (مثنوى)

كه من ازغيب نادره سياست * كه بشر آن رانيارد نيز خواست * كه بنم ايچون عالم غيبدن عجيب وغريب هديه لر واردر كه اول ايمان واسلام مقابله سنده حضرت حقدن عطا اولنان عطيات الهيه ووارادت ربانيه وفيوضات سبحانيه دركه انى بشر طلب ايلمكه قادر اولمز وآدمى مجرد قوة عقليه وفكريه سيله بوله مز كرك دركه بوكونه هديه لره لايق ومستحق اولمقدن اوترى بكامتابعت قيله سز وخدا پرست اوله سز (مثنوى) مى پرستيد اخترى كوزر كند * روبها وارند كو اختر كند * اما سزاى قوم بركوكبه طپارسز كه اومعدنده زرايلر بوزى اول خالق ايچونه كتورلك كه اول الله اختر خلق ايلروانك وجودنده شول خاصيتى خلق ايلركه اول خاصيت واسطه سيله كانلرده سيم وزر ايجاد ايلر (مثنوى) مى پرستيد آفتاب چرخ را * خوار كرده جان عالى نرخ را * اى قوم سز چرخك آفتابنه طپارسز عالى نرخ وبلندقدر اولان جانكى خوار ايلمش سز جان انسانى خود فى الحقيقه افتاب چرخدن اشرف ومكرمدر پس سز نيچون كند يكزك قدر ومرتبه سنى بيليوب خدمتكار بكزا اولان شيئه پرستش ايلرسز (مثنوى) آفتاب ازامر حق طباخ ماست * ابلهى باشد كه كويم اوخداست * بزكه زمرهٔ انسانز افتاب حق تعالينك امرندن بزم طباخمزدر يعنى بزم خاملريمزى پشيريجى وانسانه خدمت ايديجى پرشيئدر ابله لك اولوركه اوخدادر ديه وزوا كا عبادت ايليه وز (مثنوى) آفتابت كر بكيرد چون كنى آن سياهى زوتو چون بيرون كنى * سنك آفتابكى خداى تعالى اكر طوترسه يعنى كسوفه براغوب بى نور ايدرسه نيچه ايلرسن آفتابنده تا خطاب ايچوندر خطاب بلقيسك رسولنه مدر واضافت بنم معبودم ديوب اكا عبادت ايلديكى ملابسه ايله در اول سياهلغى اندن سن نيچه طشره ايلرسن وانى اول ظلمتدن نه كونه خلاص قيلرسن * مثنوى * نى بدركاه خدا آرى صداع) كه سياهى رابر واده شعاع * اى رسول بلقيس وقت كسوفده خداى تعالينك دركاهنه صداع كتورمز ميس استفهام تقريرا يچوندر يعنى صداع كتوررسن صداع باش اغرى بسنه ديرلر بورده تضرع وابتهالدن استعاره در لكن بولفظى ايراد ايلمرنده برقاچ نكته وارد راولا انلرك شان الهيده اولان جهالتلرين ايهام ثانيا انلر حضرت حق من حيث التنزيه فهم ايلمكه قادر اوله ميوب بلكه عقللرى انجق من حيث التشبيه فهم ايلمكه قادر اولدقلرنى اشعار ايلر نحن معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم حديثنك مصداقنجه انبيا هركسه عقلى يتديكى يردن بسط كلام ايلرلروانلره فهم ايلمسى مقدارى سوز سويلرلر چونكم انلرك ادراكى محسوساته مقيد ومنحصر اولمش ومحسوسات ومعقولاتك ورا سندن بى بهره قالمش ايدى نه كم آفتاب پرست اولدقلرى محسوسات ومعقولاتك وراسندن جاهل وغافل اولدقلرينه دلالت ايلرپس اكر حضرت سليمان عليه السلام بونلره جناب حق تنزيه ايلمك طريقى اوزره سويليه بونلر انى فهم ايليمزدى كه انلرك اول مرتبه استعدادلرى يوق ايدى پس حضرت حق برلكه تشبيه ايدوب حين مضايقه وبلاده انلر دركاهنه خلق كاوب بزدن بوظلمتى ازاله ايله ديوبانه وفرياد ايلمرايدا كا صداع ويروب بى حضور ايلمرينه برسبيل كنايه تمثيل قيلمش اولور خلاصهٔ كلام سليمان عليه السلام بونلره ايتدى معبودكز اولان شمسى خداى تعالى قبض ايدوب كسوف ويرسه اول حينده دركاه حقه فرياد وفغان قيلمزميسز مقرردركه فرياد وفغان ايلرسز بوله ديوكه اى خالق ارض وسما سياهلغى قطع ايله وياخود كيدرويا كا شعاع ويرا كرزوال اولنورسه كه بونلر حين كسوفده دركاه خدايه تضرع ايلرى حضرت خدانك وجودنه وخالقيتنه اقرار ايلمرلردن اولمش اولورلر پس نيچون آفتابه پرستش قيلورلر جواب اولدركه اكرآتش پرست واكربت پرست واكر آفتاب پرست * ولئن سألتهم من خلق السموات والارض ليقولن الله * آيت كريمه سنك فحواسنجه بونلرك عقلاسى وجود خالقه اقرار ايدرلر لكن يا معبودلرينى اكا شريك وياشفيع زعم ايدرلر بوحيثدن منفهم اولان اولدركه بونلر دخى حضرت خدانك خالقيتنه مقر اوله لر ولكن شمسى اكا شريك وياشفيع زعم ايليوب انكيچون اكا سجده وعبادت قيله لر (مثنوى) كركشندت نيم شب خورشيد كو * تا بنالى يا امان خواهى ازو * اى غافل اكر سنى نصف الليلده اولدورمه لريعنى اولدرمكه قصد ايليه لر خورشيدقنى تا كا ناله ايليه سن وياخود اندن امان ديليه سن معبود اولدركه آفل وزائل اوليه وعاقل اولدركه دائم وباقى اولان معبوددن ماعداسندن غيرى يه عبادت قيلميه سن (مثنوى) حادثات اغلب بشب واقع شود * وان زمان معبود تو غايب بود * حادثاتك اكثر كيجه ده واقع اولوروا اول زمان سنك معبودك غائب وغارب اولورپس كيجه ايله باشكه برحال كلسه سندن غائب وبعيد اولان معبودكى نه يرده بولورسن واكا حالكى نيجه اعلام قيلورسن معبود اولدركه سندن برآن غائب اوليه وسنك جميع احوالكى اندن مستور قالميه وسنى حوادثدن حفظ قيله وبلالرى دفعه قادر اوله (مثنوى) سوى حق كر

راستانه خم شوی * وارهی از اختران محرم شوی حق تعالی حضرتلرینك جانبنه اكر راستانه واكر صادقانه خم اولهسن اختیلردن وانلره پرستش ایلمكدن خلاص اولوب حضرت حقه محرم اولورسن وهو معكم اینما كنتم سرینی بولورسن وانك سكا حبل وریدكدن اقرب اولدیغنی حق الیقین بیلورسن ومشاهده قیلورسن (مثنوی) چون شوی محرم كشایم با تولب * تا ببینی افتابی نیم شب) چونكم محرم اولهسن سكا لب اچارم واسرار وعلوم درلرین صچارم حتی نصف اللیل ده بر آفتاب كوررسن وانك انوارنه نظر اركوررسن افتابدن مراد افتاب حقیقتدر ونیم شبدن مراد شب تاریك عالم طبیعتدر نیم شبده ظلمت زیاده وقوی اولدیغی ملابسه ایله طبیعت عالمندن استعاره اولنمشدر كه مرتبهٔ طبیعت دخی نیم شبه مشابه ظلمانیدر پس تقدیر كلام اكرسن حضرت افتاب حقیقتك كلامنی واسرارنی فهم ایلمكه محرم وقابل اولهسن سكا انك اسرارین سویلرم وكشف رازایلرم تا كم بو ظلمت بشریت وشب عالم طبیعتده برآفتاب حقیقت كوررسن كه انك جمال باكمالی جانلره نور ودللره حیات وسرور ویریجیدر وظلمات كفرده قالنلری ایمان واسلام روشنالغنه ایركوریجیدر (مثنوی سر زروان بالا وراشرقی * در طلوعش روز وشب رافرق نی) روان باكدن غیری اكا مشرق ومطلع یوقدر روان باكدن مراد انسان وانسانك جانیدر كه مطلع آفتاب حقیقی اولمشدر انك طلوعنده روز وشبك فرقی یوقدر زیرا انك طلوعندن مراد تجلیدر وتجلی حضرت حقه روز وشب برابردر كه اول بر وقته مقید ومرهون دكلدر (مثنوی روز آن باشد كه او شارق شود * شب نماند شب چو او بارق شود) روز فی الحقیقه اولدر كه اول آفتاب شارق وطالع اوله كیجه قالمز كیجه ده چونكم اول افتاب حقیقی برق اوریجی اوله بو دخی وجهدر كیجه كیجه قالمز چونكم او بارق اوله بلكه كیجه عین روز با فروز كبی روشن ومنور اولوردیمك اولور (مثنوی) چون نماید ذره پیش افتاب * همچنانست آفتاب اندر لباب * مثلا ذره ناچیز آفتاب عالمتابك قتنده نیجه كورینورسه آفتاب صوری لباب ایجره انجلین درلباب لبك جمعیدر بونده لبابدن مراد انبیا وانبیانك وارثلری اولنلر اولمق مناسبدر اكرچه مضاف مقدر اولمق اوزره حضرت حق دخی مراد اولنسه قابلدر ولكن وجه اوزره معنی بو آفتابك اوكنده ذره نیجه حقیر وناچیز كورینورسه بو آفتاب عالمتاب لبابه نسبت یعنی انبیا واولیا قتلرنده همچنان دریا خود معنی ذو لباب اولان خدای تعالینك قتنده ذره كبی حقیردر دیمك اولور (م ی) آفتابی را كه رخشان میشود * دیده پیشش كند وحیران میشود) شول برآفتاب كه رخشان اولور وعالمی منور وروشن قیلور دیده اول آفتابك قتنده كند یعنی خیره وحیران اولور * مثنوی * همچو ذره بینیش درنور عرش * پیش نور بی حد موفور عرش) انی ذره كبی كوررسن نور عرشده عرشك حدسز موفور اولان نوری قتنده (مثنوی) خوار ومسكین بینی اورا بیقرار * دیده را قوت شده از كردكار * خوار ومسكین وبیقرار كوررسن اول آفتابی حضرت كردكاردن دیده یه قوت ارلمش اولدقده یعنی جناب الهیدن بصر بصیرتك قوت بولدقده اول آفتاب عالمتابی خوار وحقیر وبیقرار ریشی كوررسن (مثنوی) كیمیایی كه ازویك ماثری * بر دخان افتاد كشت آن اختری * بر كیمیا كر كه اندن بر اثر دخان اوزره دوشدی اول بر كوكب اولدی ماثره مصدر میمی در یعنی اثر وكیمیایی كیمیاكر معناسنه در وتوضیح معنی اولدر كه حق تبارك وتعالی قبل خلق السموات والارض بر جوهر یراتدی اول جوهره نظر جلال الله نظر ایلدی درحال اول جوهر اریوب صو اولدی وجوش وخروش قیلوب بخار ودخان ظاهر اولدی انلر دخاندن سماواتی وآفتاب وماهتابی وسائر سیاراتی خلق ایلدی پس اول حقیقت كیمیاكرینك بر اثری دخان اوزره واقع اولوب بر كوكب منیر اولدیكه اندن مراد شمسدر (مثنوی) نادرا كسیر یكه از ویرنیم تاب * برظلامی زد بكردش افتاب * عجب بر اكسیردر كه اندن نیم بر تو بر ظلام اوزره اوردی وانی آفتاب قیلدی یعنی حق تعالی بر عجب اكسیر كردر كه اندن یارم تاب یعنی ادنی تجلی ظلام عدم اوزره واقع اولدی وانی آفتاب عالمتاب قیلدی دیمك اولور (مثنوی) بو العجب مینا كری كزیك عمل * بست جندین خاصیت را بر زحل * زیاده عجب بر مینا كردر كه بر عملدن بو قدر خاصیتی زحل یلدزنه بغلدی وانی نیجه خواص وآثار صاحبی ایلدی (مثنوی) باقی اختر ها وجوهرهای جان * هم برین مقیاس ای طالب بدان * باقی اختیلری وسائر جان كوهرلرنی هم بو قیاس اوزره ای طالب بیل یعنی زحله ویردیكی خاصیتلر كبی باقی یلدزلره دخی نیجه خاصیتلر ویرمشدر كذلك جان كوهرلرینه دخی اختران صوری كبی خواص كثیره عطا قیلمشدر بونلری دخی اول ظاهر دیده اولان اختیلره قیاس قیل (مثنوی) دیدهٔ حسی زبون افتاب * دیدهٔ ربانی جوو بیاب * حسه منسوب اولان دیدهٔ ظاهر آفتابك زبونیدر كه آفتاب صورینك شعشعه سنه بو ظاهر كوزی طاقت كتورهمز زیرا آفتاب اكا غالبدر بر ربانی كوزی طلب ایله وبول دیدهٔ ربانیدن مراد نور حقله منور اولان بصیرت كوزیدر وانی طلب ایلك بر دیدهٔ ربانی صاحبی كاملی بولمقدن واكا خدمت قیلمقدن واندن تحصیل علم وكمال ایلمكله بصیرتكی منور قیلمقدن عبارتدر پس لازمدر طالب حق اول دیدهٔ ربانی یی طالب اوله وبوله (مثنوی) تا زبون كرد بیش ان نظر * شعشعات آفتاب با شرر * تا كم زبون اوله

اول نظرلك اوكنده شررلو آفتابك شعشعه لری یعنی بو آفتاب باشررلك شعاعلری اول نظره نسبت زبون ومغلوبدر اكر
بو افتابك زبون وسائر اشیانك دخی حقیر ودون اولمسی كورمك استرسك اول نظر ربانی یی اله كتور تا حقیقت حاله واقف
اوله سن (مثنوی) كان نظر نوری واین ناری بود ٭ ناریش نوریش تاری بود ٭ زیرا اول نظر ربانی نوریدر واول آفتاب
وياخود آفتابك شعشعه لری ناریدر ناری نورك قتنده زیاده تاریكدر وحقیردر بو مناسبتله شیخ عبدالله مغربی حضرتلرینك
حكایه سنه شروع ایدوب بیوررلر ٭ كرامات ونور شیخ عبدالله المغربی قدس الله روحه (م ی) كفت عبدالله شیخ مغربی
شصت سال از شب ندیدم من شبی ٭ مغربه منسوب اولان شیخ عبدالله كندی حالنی حكایه ایلیوب دیدی التمش ییل بن
كیجه دن بر كیجه كورمدم (مثنوی) من ندیدم ظلمتی در شصت سال ٭ نی بروز و نی بشب نی زاعتلال ٭ بن التمش ییل
بر ظلمت كورمدم نه كوندزده ونه كیجه ده نه اعتلال ومرض جهتندن یعنی وجهامن الوجوه تاریكلك جهتندن
برشی كورمدم التمش سنه دیدی نته كم نفحات الانسده مولانا جامی شیخ الاسدن نقل ایلیوب دیر شیخ الاسلام كفت
عبدالله مغربی هرگز تاریكی ندیده بود انجا كه خلق را تاریكی بودی وبرا روشنی بودی (مثنوی) صوفیان كفتند صدق
قال او ٭ شب همی رفتیم در دنبال او ٭ صوفیلرانك صدق مقالنی دیدیلر وحقیقت حالی بوله نقل ایلدیلر كه كیجه شیخ
اردنجه كیتدك (مثنوی) در بیابانهای پر از خار وكو ٭ او چو ماه بدر ما را پیش رو ٭ خاردن وچقوردن بر بیابانلرده اول
شیخ ماه بدر كبی بزه پیشوا وپیش روایدی وبزانك ضیاسیله یوللری كوروب كیدردك (مثنوی) روی پس ناكرده می كفتی
بشب ٭ هین كو آمد میل كن در سوی چپ ٭ كیجه یوزنی اردنه ایلمامش ایكن دیردی اكاه اول چقور كادی صول
طرفه میل ایله (مثنوی) باز كفتی بعد یكدم سوی راست ٭ میل كن زیرا كه خاری پیش ماست ٭ كیرو بر دمدن
وبر زماندنصكره دیردی صاغ جانبنه میل ایله یعنی اول طرفه كید یكز زیرا بزم اوكومزده برخار واردر (مثنوی) روز
كشتی پاش را ما پای بوس ٭ كشته و پایش چو پاهای عروس ٭ كوندز اولوردی انك ایاغنی بز پای بوس اولمش ایدك وانك
ایاغی عروس ایاقلری كبی لطیف وتازه ایدی یعنی مریدلردركه صباح اولیدی بز انك ایاغنی اوپوجی اولوردق انك ایاغی
برمرتبه لطیف وتازه بولوردق كه (مثنوی) نی ز خاك و نی ز كل بروی اثر ٭ نه از خراش خار و آسیب حجر ٭ نه خاكدن ونه
كلدن شیخك ایاقلری اوزره اثر وار ایدی ونه خارك خراش وزخمندن ونه حجرك آسیب وضررندن انك ایاقلری اوزره اثر
وار ایدی (مثنوی) مغربی را مشرقی كرده خدای ٭ كرده مغرب را چو مشرق نور زای ٭ خدای تعالی مغربی اولان
شیخی بر مشرق كبی نور طوغوریجی ایلمش یعنی حق تعالی حضرتی مغربه منسوب اولان شیخ عبداللهی كندی انوار
ذات وصفاتنه محل طلوع قیلمش وانك مغرب جسمنی نور ظاهر ایدیجی مشرق ایلمش برمرتبه لطافت ویرمش كه نور باطنی
محسوس اولمش وظهوره كلمش تا ظلمت محسوسه یی ازاله قیلمش (مثنوی) نور این شمس شموسی فارسست ٭ روز خاص
وعام را او حارسست ٭ بو شموسه منسوب اولان شمسك نوری فارسدر خاص وعامك روزنی اول نوری حافظ وحارسدر
شموس شینك فتحیله سركش وحرون وتكبر معناسنه دخی كلور نته كم فرس شموس دیرلر یعنی برفرس سركش وحرون
اولسه ورجل شموس دیرلر یعنی بر كسنك خلقی قوی اولوب سركش ومتكبر اولسه پس تقدیر كلام اولدركه بو كردنكشلكه
وتكبرلكه وعالی قدرلكه منسوب اولان شمس فلك ولایتك نوری میدان عشق ومحبتده فارسدر روز عوام وخواصك
ایامنی اول كاملك نوری حارسدر كه جمیع ناس انك نوری ایله آسوده اولورلر وزندكی قیلورلر مرتبه قطبیتده ابن صاحب
سعادتلرك فی الحقیقه مرتبه سی بودركه خواص وعوامی حارس اوله بلكه جمیع اشیایی حفظ قیله وهرشی انك ظل
حمایتنده آسوده اوله (مثنوی) چون نباشد حارس آن نور مجید ٭ كه هزاران افتاب آرد بدید ٭ اول نور مجید نیچون
حارس اولمیه ونه وجهله خواص وعوامك روزنی حفظ وحمایت قیلمیه كه هزاران آفتابی ظهوره كتورر وفادردركه نیجه
ظلماتی شیئی نورانی ایدوب عالمی ضیا كستر ایلر زیرا نور مجیددن مراد ولی كاملك وجودنده ظهور ایلین نور الهیدركه
اكا هیچ برشی محال دكلدر (مثنوی) تو بنور او همی رو در امان ٭ در میان اژدها وكژدمان ٭ ای سالك سن اول شیخ
كاملك نوریله اژدرها وعقربلر میاننده امانده كت وراه حقده خس وخار معنویدن پای روحك سالم اولدیغی حالده
سیر ایت چونكم اول ولی كاملك نوری سكا دلیل اوله نفس وشیطان كژدملرندن وخطا وعصیان مردملرندن امین اولور
سن وصحت وسلامتله طریق حقده سلوك قیلورسن تو بنور او دیمه لرندن مراد اكرچه ظاهرا شیخ عبدالله مغربی به راجع
اولور اما اصل مراد هر مرتبه كماله ایرن دور حقه مظهر اولان ولی اولوروا ولیانك من حیث الحقیقه نفس واحد
حكمنده كال اتحادله متحد اولدقلری اشعار قیلورلر سنكه ای سالك راه الهی كندی عصر كده اولان برشیخ كامله
متابعت قیله سن همان سلفده مرورایلین جمیع اولیایه متابعت قیلمش كبی اولورسن اكر شیخ عبدالله مغربی اولسون
واكر غیری اولسون پس بو بیتده اولان تو خطابی هر عصرزده اولان سالكه اولور واو ضمیری هر دورده اولان ولی كامله

رجوع قیلور (مثنوی) پیش پیش میرود آن نور پاك * میكند هر رهزنی را چاك چاك * اول نور پاك اى سالك سنك اوكيكده ايلرو كيدر هر رهزنی چاك چاك ايدر يعنی اول شیخ كاملك نوری كه طريق الهيده مسلكه چونكه اولوب دليل اولور وقاطعان طريقت اولان نفس شيطانی ومكاری وغدار اولان آفتاتی دفع ايليوب سنی انلرك شر وشورندن سالم قيلور كركدركه بی قلاوز يوله كيتميه سن وبی نور حق شده لك وتنها سیرايتميه سن تا فضاحت اخرویه مبتلا اوليه سن (مثنوی) يوم لا يخزى النبي راست دان * نور يسعى بين ايديهم بخوان) سوره تحريمده اولان آيته اشارتدركه بيورولر (يوم لا يخزى الله النبي) يوم قيامتده الله تعالى پيغمبرنی خجل ورسوای قيلمز (والذين امنوا معه) معطوفدر نبی اوزره دخی انلريده خجل ايتمزكه ايمان كتورديلر اكا ويا خود والذين مبتدا اولوب نوله اكا خبر اوله (نورهم يسعى بين ايديهم وبايمانهم يعنی بو مؤمنلرك نوری سعی ايليه اوكلرنده وصاغ يانلرنده صراط اوزرنده (يقولون) چونكم منافقلرك نورلری منطفی اولمش كوره لر ديه لركه ربنا ای بزم پروردكاريمز اتمم لنا نورنا اتمام ايله بزم نورمزی يا خود بودعايی تقرباً ديه لر ويا هركسك نوری بحسب الاعمال اولديغندن دخی زياده مطلب ايتمش اوله لر (واغفر لنا) بزه مغفرت ايدوب خطايامزی عفو ايله (انك على كل شئ قدير) تحقيقا سن جميع اشيايه قادرسن مغفرت اوزارو اتمام انوار قبضه اقتدارکده در معنای بيت يوم قيامتده الله تعالى پيغمبرنی رسوای ايلمز بو آيتی راست ودرست بيل نور بونلرك اوكنده سعی ايلر بيوردیغی كلامی اوقو ومعناسنه مطلع اولوب زمانكده اولان وارث نبی به مخالفت وعدم متابعتدن حذر قيل (مثنوی) كرچه كردد در قيامت آن فزون * از خدا ايضا بخواهيد آزمون * اكرچه روز قيامتده او نور فزون اولور كاليله ظهور قيلور ليكن خدای تعالى دن بو دنياده اول نوری تجربه وامتحان ايتمك استيه سن يعنی الله تعالى دن انك مشاهده سنی حالا بو دنياده طلب ايلك تاكم سزلره بصر بصيرتكزه انی ای سالكلر چكوجه بو دنياده اولان طريق مستقيم آخرتده اولان صراطك نمونه سی درتنه كم چونكم بو دنياده شيخ كاملك نور هدايتيله طريق حقده مستقيم وسالم كيده سن آخرتده دخی صراط اوزره مستقيم وسالم كيدرسن واكر بصر بصيرتك نور معرفت وبصيرتله منور اولوب كشاده اولورسه انی بو دنياده مشاهده ايدرسن (مثنوی) كو ببخشد هم ميغ وهم بماغ * نور جان والله اعلم بالبلاغ * زيرا اول خدا هم ميغه وهم ماغه نور جان بخشش ايلر والله بلاغه اعلمدر ميغ سحابه دير لر وماغ ظلمته دير لر بونده مراد سحاب بشريت وظلمت طبيعتدر تته كم ابر وظلمت نوری ستر ايلر طبيعت بشريه دخی نور جانی وضياء روحانی پوشيده قيلر بلاغ مطلوبه موصل اولان دلالته ديرلر يعنی اول الله هم سحاب طبيعته وهم سحاب ظلمت بشريته نور جان اعطا ايلر وانلری ذوات نيره كبی منور وتابان ايلر الله تعالى دلالت موصليه به اعلمدر * باز كردانيدن سليمان عليه السلام رسولان بلقيس را باآن هديها كه بازآورده بودند بسوی بلقيس (م ی) باز كرديد ای رسولان خجل) زر شمارا دل بمن آريد دل حضرت سليمان عليه السلام بلقيسك رسوللرينه ديدی ای هديه لرندن خجل وشرمنده اولان رسوللر بلقيس جانبنه كيرو دونك نته كم حق تعالى سوره نملده اندن حكايه بيورر * ارجع اليهم فلنأتينهم بجنود لا قبل لهم بها ولنخرجنهم منها اذلة وهم صاغرون * يعنی ای رسول بلقيس سن بلقيسه وانك قومی جانبنه رجوع ايله اكر ايمانه كلزلرسه واطاعت قيلمزلرسه پس بزانلره البتته بر عسكرله كلورز انلرك اول جنوده مقاومت ايلمكه طاقتلری يوقدر وبز انلری البتته اخراج ايلرز سبا مملكتندن ذليل اولدقلری وخوار وحقير اولدقلری حالده ای رسوللر التون سزلك اولسون دل كتوركز بكا دل يعنی ای رسوللر التون سزلك ايچون بكا قلب سليم كتورك اكتيد پكزی ايمان واسلام مرتبه سنه يتورك ديدی (مثنوی) اين زر من بر سر آن زر نهيد * كوری تن فرج استر را دهيد * بو بنم جل فرجمی راهده بسط اولنمش التونمی اول سزك زريكز اوزرينه قوك وا كاضم ايلك تنك كوركلكنه يعنی زر پرست اولان اهل تنك كوركلكنه استرك فرجنه قويكزتته كم ديشی قاترك فرجنه مال دار اولان اغنيا زرين نقل ايدرلر پس زر پرست اولان اهل تنه معنا اورغم وقصه يروق بيچ اولور كان دمك اولور كه ای سيم وزرك محبتی محل ايمان اولان خزينه قلبنه قويان اهل تن كوركه بر انی والد الزنا قونا جقس اولان حيوانك فرجنه قودق پس بيلكه اول ميل ومحبته لايق دكلدر ديمك اولور (مثنوی) فرج استر لايق حلقه زرست * زرعاشق روی زرد اصفرست * استرك فرجی التون حلقه نك لايقيدر عاشق خدا اولانك زری زرد واصفر اولان يوزيدر بعض نسخه ده زرد له اصفر ما بيننده واو واقع اولمشدر وبعضيسنده بی واو واقع اولمشدر وبعضيسنده دخی زرد يرينه روی زر واقع اولمشدر اكر واو سيز اولورسه معنا عاشقك زری صاری واصفر يوزدر ديمك اولور بوتقدير اوزره اصفر زردی تأكيد اولور واكر واو اولورسه عطف تفسيری بيوررلر اكثر نسخه روی زر اصفر واقع اولديسه معنی عاشقك روی زرا اصفر كبی يوزيدر ديمك اولور (مثنوی) كه نظر كاه خداآنست آن * كز نظر انداز خورشيدست كان * زيرا كه حضرت خدانك نظرگاهيدر عاشقك اول روی زردی اما كه كان خورشيدك نظر اندازلغيله ندر يعنی معدن زر افتابك القای شعاع ايله سند يوترسه سند

حاصلدر (مثنوی) کونظرکاه شعاع آفتاب * کونظرکاه خداوند لباب * قنی آفتابك شعاعنك نظرکاهی قنی
خداوند لبابك نظرکاهی یعنی حضرت حق که مالك الباب وحقا یقدر قنده در اول پادشاه اعظمك محل نظری که
اول روی عاشقدر وقنده در شعاع آفتابك محل نظری که اومعدن زرودر اصلا بینهماده مساوات ومقارنت اولمق احتمالی
یوقدر (مثنوی) از کرفت من زجان اسپر کنید * کرچه اکنون هم کرفتار منید * بنم کرفتمدن واخذ قیلمدن جانکزدن
سپر ایلیکز یعنی جان ویرمکدن حذر ایلیکز وکندیکزی حفظ وصیانت قیلکز جان اسپر کنید جان کندیکزی حفظ
وصیانت ایلیکز دیمکدن کنایه اولورا کرچه شمدی هم بنم کرفتار واسیرم سز پس نه جهتدن کندینك کرفتاری اولدیغنه
اشارت ایدوب بیورررلر (مثنوی) مرغ فتنه دانه بر بامست او * پرکشاده بسته دامست او * مثلا دانه یه مفتون وفریفته
اولان قوش اکرچه طام اوزره در او هنوز دخی دامه کرفتار اولمشدر پرکشاده او بسته دامدر یعنی چونکه مفتون دانه
اولمسی مقرر اولیجق باعتبار ما یؤول الیه اول همان مقید دام حکمنده در اکرچه اول حینده آزاده و پرکشاده
ایسه ده اسیر دام اولمسی محقق اولور نته کم بیورررلر (مثنوی) چون بدانه داد او دل را بجان * نا کرفته مر ورا بکرفته دان
چونکه اول مرغ جاننه قلبنی دانه یه ویردی یعنی بجان ودل دانه یه حریص اولدی وتوجه قیلدی طوتلمامش ایکن تحقیق
انی طوتلمش بیل (مثنوی) آن نظرها که بدانه میکند * آن کره دان کو بپا بر می زند * اول نظر یکه مرغ دانه جانبنه ایلر
فی معنی کره بیلکه اول ایاغنه اورر و کندوبی اول نظر واسطه سیله عاقبت دامه کرفتار قیلور (مثنوی) دانه کوید
کر تو میدزدی نظر * من همی دزدم ز تو صبر و مقر * دانه اول مرغه لسان حال الله دیرا کرچه سن بندن ظاهرا نظر کی
اوغورلرسن وعدم التفات ایلمك شکلنده تعامی قیلورسن اما بن سندن ای مرغ حریص صبر وقراری اوغورلرم وسنی
کندیمه اسیر ایدوب آخر صید ایلرم مقر مصدر میمیدر قرار معناسنه (مثنوی) چون کشیدت آن نظر اندر پیم * پس
بدانی کز تو من غافل نیم * چونکه اول نظر سنی بنم اردیمجه چکه یعنی بکا مبتلا ایدوب سنی دام ضبطمه قید ایلیه پس
بیلورسنکه بن سندن غافل دکلم یعنی شول زمانده که مرغی کندی نظری دانه جانبنه چکه کتوروب انك دامنه کرفتار
ایلیه مرغ زیرلر او زمان بیلور که دانه اندن غافل دکل ایمش بلکه همان اول مرغك صیدیله مقید ایمش نته کم بو حکایه ده
واقع اولان عطار کل خواردن غافل اولمیوب نهانی اکا نظر قیلردی اما اول کل خوارانك نهانی اولان نظرندن غافل
ایدی * قصه عطاری که سنك ترازوی او کل سر شوی بود و دزدیدن مشتری کل خوار * بو سرخ شریف شول بر عطارك
قصه سی بیانده درکه انك ترازو سنك طاشی باش یویاجق کل ایدی دخی عطار شکر طارتدیغی زمانده کل ییجی مشترینك
اول کلدن دزدیده وپنهان اوغورلمسیدر یعنی اوغورلین وکیزلوجه اول کلدن سرقه ایدوب ییدیکیدر (مثنوی) پیش
عطاری یکی کل خوار رفت * تا خرد ابلوج قند خاص وزفت * بر کل خوار بر عطارك اوکنه کتدی تا اول عطاردن
خاص وزفت قند وشکر کله سنی صاتون اله اکثر نسخه ده خاص زفتك ما بیننده واو یوقدر بو تقدیرا اوزره معنی تا کم
لطیف خاص قندك کله سنی اله زفت بو محلده لطیف وایو معناسنه استعمال اولنور بعض کسنه لر طفولیت زمانندن
بری کل خواره اولمغه معتاد اولوب اندن فراغت ایده میوب اول حال اوزره قالمشدر واول مرضه مبتلا اولمشدر (مثنوی
پس بر عطار طرار دودل * موضع سنك ترازو بود کل * پس دودل اولان عطار طرارك قتنده طرار اکرچه شق جیب
ایلین کسیه دیرلر بونده مکار معناسنه استعمال اولنور ودودله حیله باز ومتردد معناسی ویریلور لکن بونده قلبی طرفنه
متوجه وناظر اولدیغی اعتباریله درکه هم کندی کارنه مشغول وهم انك پنهان کل اوغورلدیغنه واقف وناظر ایدی یعنی
دودل ومتردد طرار عطارك قتنده اولان ترازونك سنکی موضعنده کل ایدی یعنی انك ترازو سنك سنکی یرنده کل وار ایدی
(مثنوی) کفت کل سنك ترازوی منست * کر ترا میل شکر بخریدنست * عطار کل خواره ایتدی بنم ترازومك طاشی
کلدر اکر سکا بندن شکر المق میلی وار ایسه بو مصرعده اولان شرطك جزاسی قرینه کلام اکا دلالت ایلدیکی جهتدن
اعتماد الفهم العالم محذوف اولمشدر وتقدیر کلام اکر سکا بندن شکر المق میلی وار ایسه صبر ایله تا کم اکا آهندن ویا سنکدن
درهم تدارك ایلیم دیمك اولور (مثنوی) کفت هستم در مهم قند جو * سنك میزان هر چه خواهی باز کو *
کل خوار عطاره ایتدی بر مهم حاجتده قند طلب ایدیجی اولدم میزانك طاشی هر نیچه استرسك اولسون دی یعنی
بنم مقصودم شکردر بر مهم حاجت ایچون میزانك سنکی من هر نیچه دیلرسك دی اویله اولسون کان بکا انك آهن
وسنکدن اولمسی لازم دکلدر دیمکی ایهام ایلیوب عطاری عجله یه براقدی (مثنوی) کفت با خود پیش آنکه کل خورست
سنك چه بود کل نکوتر از زرست * کل خوار کندی سینه باطنا ایدی اول کسنك اوکنده که کل خواردر سنك نه شیدر
کل اکا زردن نکوتردر وشکردن الذ وخوشتردر پس کندینك سالنی نو عروس سیله وبا خصوص دختر حلوایی اولمغله
بشارت اولنسان جوانك حالنه تمثیل ایدوب دیرو چا تردر که بو مثل موقعنده واقع اولان ابیات شریفه یی انك حقنده

حضرت مولانا دیمش اوله (مثنوی) همچوان دلاله که گفت ای پسر * نوعروسی یافتم همچون قمر * اول گل خوار چونکم ترازونک سنکنی گل کوردی وبوکفتار مسرت شعاری دخی اول عطاردن استماع قیلدی زیاده مسرور واولدی مثلا شول برجوان کبی که اول دلاله اکا دیدی ای پسر سکا بریکی عروس بولدم کوزللکده قمرکبی یعنی یوزی قمرکبی بن بریکی کلین بولدم دیمک اولور بعض نسخه ده مصرع ثانی نوعروسی یافتم بس خوب وفر واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی مثلا اول دلاله کبی که ایتدی ای پسر سنک ایچون بریکی کلین بولدم زیاده خوب وفر یعنی رونق ولطافتی برنده دیمک اولور دلاله کبی که ایتدی ای پسر دلاله بونده برکسیه تزویج ایچون عروس طالبی اولان خاتوندر (مثنوی) سخت زیبا لیک هم یک چیز هست * کان ستیره دختر حلوا کرست * اول نوعروس قتی زیاده لطیفدر ولیکن اول زیبالکدن ماعدا انده هم برشی دخی واردرکه اول مستوره حلواجی قزیدر (مثنوی) گفت بهتر اینچنین خود کر بود * دختر او چرب وشیرین تر بود * اول جوان چونکم دلاله دن بوسوزی اشتدی اکا ایتدی اویوکدرا گرچه خود بویله اوله انک قزی یاغلورک وطاتلورک اولور یعنی حلواجی قزی دخی طتلو ونازک اولور (مثنوی) گرنداری سنگ وسنگت از گلست * این به وبه گل مرا میوه دلست * پس گل خوار عطاره ایتدی ای عطار اگرسن ترازو طوتمز ایسک وسنک سنکک کلدن ایسه یعنی سنک ترازو موضعنده گل واقع اولدیسه بو ایو وایودر گل بکا میوه دلدر وجانمدر اکا ماتلدر گل خوار بوکونه گفتاری قلبندن سویلدی وعطاره قند ایچون تقاضا ایلدی چون عطار گل خوارک تعجله وتقاضاسنی کوردی (مثنوی) اندران کفه ترازو زاعتداد * اوبجای سنک آن گل را نهاد * اول ترازونک کفه سی ایچره حاضر ومهیا اولمقدن سنک برینه اول عطار اول گل پاره سنی قودی اعتداد حاضر ومهیا معناسنه در (مثنوی) پس برای کفه دیکر بدست * هم بقدر آن شکر را می شکست * پس ترازونک اول برکفه سی ایچون الیله هم اول گل مقداری شکر صنعه باشلدی (مثنوی) چون نبودش تیشه او دیر ماند * مشتری را منتظر انجا نشاند * چونکم اول عطارک تیشه سی یوق ایدی کیج قالدی یعنی شکر قوپرمغه کسری وآلتی اولمدیغندن اکلندی ومشتریی انده منتظر اوتورتدی وتوقف ایتدردی (مثنوی) رویش آن سو بود وکلخور ناشکفت * گل ازو پوشیده مدزدیدن گرفت * عطارک یوزی اول شکر جانبنه ایدی گل خور صبرسز وتوقفسز گلی عطاردن پوشیده اوغورلمق طوتدی یعنی عطاردن نهان اول ترازونک کفه سنده موضوع اولان گلی اوغورلیوب یمکه باشلدی (مثنوی) ترس ترسان که نباید نا گهان * چشم او بر من فتد از امتحان * گل خوار قورقه بویله دیو که اولمیه که ناکهان اول عطارک کوزی بنم اوزریمه دوشه امتحان جهتندن بنی صنمق ایچون بلکه اکا نور اوله دیو خوف ایلیه رک آنی اوغورلیوب یمکه باشلدی (مثنوی) دید عطار آن وخود مشغول کرد * که فزونتر دزد هین ای روی زرد * عطار آنی کوردی وکندویی مشغول ایتدی وتغافل وتعامی سمتنه کتدی اوگل خوار حقنده کندویه بویله دیو که ای روی زرد آکاه اول افزونتر اوغورله روی زرد خجل وشرمسار معناسنه ده استعمال اولنور وگل خوار اولنه دخی دینور بونده ایکی معنی بیله جمع اولمق ممکندر (مثنوی) گر بدزدی وز گل من می بری * رو که هم از پهلوی خود میخوری * اگر بنم کلمی اوغورلیه سن وبنم کلمدن ایلته سن وا گل ایدمسن بوریکه هم کندی یانکدن یرسن مثلا غدای جسمانیه اکل ایدن حیوان سیرتلر کبی که هر نقدر غدا وحظ نفسانیه لر ینه مشغول اولسه لر لذت روحانیه جانبنه نقصان ویرسه لر گرکدر گه دستگیر اذواق معانیدن اولقدر محروم قالسه لر گرکدر که والله اعلم (مثنوی) تو همی ترسی زمن لیک از خری * من همی ترسم که تو کمتر خوری * ای گل خوار سن بندن قورقرسن لیکن خرلکدن یعنی بنم کلمی الوب یدیکده بندن خوف ایلرسن ولیکن حماقتکدن خوف ایلرسن که بکا اندن ضرر بوقدر که بن الم چکم بن قورقرم که سن اندن کمتر یه سن زیرا هر نقدر اندن ییسک سکا ضرر بکا فائده دردیدی (مثنوی) گرچه مشغولم چنان احمق نیم * که شکر افزون کشی تو از نیم * اگرچه مشغولم لیکن انجلین احمق دکلم که سن شکری افزون چکه سن بنم یانمدن یعنی بنم قاشمدن شکری زیاده اله سن وبن غافل اولم اویله احمقلردن دکلم دیدی (مثنوی) چون ببینی تو شکر را ز آزمود * پس بدانی احمق غافل که بود * چونکم امتحان وتجربه جهتندن شکری سن کوره سن وانک مقدارینی بیله سن پس بیلورسن احمق وغافل کیم ایدی بوجمله تعریض وتنبیه اولور شول کسه لر حقنده که انلر شکر ذوق روحانی المق ایچون برعطار وبازار طریقت اولان مرشددن قتنه کله لر واندن خرید ارسکر معانی وذوق روحانی المنی ترک ایدوب فی المثل کل مرتبه سنده اولان اکل وشربه مشغول اوله لر وسکر معانی خریدارلکنی فراموش قیله لر خبرلری یوقدر که بو کندیلرینه ضرردر لیکن احمقلقلرندن انی حظ وفائده ایلدک قیاس ایدرلر چونکم عطار بازار طریقت اولنلر بونلرک گل پرست اولملرنی کوره لر وترک سکر معانی ایدوب اکل وشربه اشتغال ایلدکلرینه نظر ایرکوره لر تغافل وتعامی سمتنه کیدرلر وعنقریب بیله سن وروز امتحان انده آکاه اوله سن که کیمه ضرر وخسران اولور وبو خصلتدن کیم محروم قالوردیرلر چونکم

مناسبتله‌ا كل وشربه مبتلا اولنلرك غبن ومضرتن عطار وكل خواری تمثيل ايلمك طريقيله بيان بيوردقلرندنصكره
بنه مقدم اولان بيانده بيوردقلری كلامه مناسب كلام سويلمكه ومعانی نقل ايلمكه شروع ايدوب بيورديلر (مثنوی)
مرغ ازان دانه نظر خوش ميكند * دانه هم ازدور راهش مى زند * مرغ اول دانه‌دن نظرنی خوش ايلر دانه‌هم ايراقدن
آنك يولنی اورر يعنی نفسنك حظنه مقيد اولان قوش اول حظ نفسنه متعلق اولان دانه‌دن اكرچه نظرنی خوش ايلر
وآنك مشاهده وتماشاسندن حظ الور وصفا بولور وليكن اول حظ نفسه متعلق اولان دانه ايراقدن آنك يولنی اورر
وآنی كنديسنه صيد ايدوب دامه كرفتار قيلور (مثنوی) كر زنای چشم حظی مى برى * نی كباب از پهلوى
خودمى خورى * اكرچه چشمك زناسندن برحظ ايلتورسن يعنی خوب ومحبوب اولنلره نظر ايلمكدن ذوق ولذت
الورسن كندی يانكدن كباب ييمزميسن بو مقرردركه كندی يانكدن كباب يرسن زنای چشم محرمانه حظ نفس‌له نظر
ايلمكدن عبارتدر زيرا هر مؤمن (وقل للمؤمنين يغضوا من ابصارهم) نص شريفيله عمل ايلسه ومحرماتدن غض بصر
قيلسه ومحبوب ومحبوبه‌يه نظر ايلمكدن حظ السه هر نقدر بو صورت طرفندن حظ الورسه كندی پهلوی روحانيتندن
اولقدر ناقص اولور ودين وديانتی جانبی اولقدر اكسلمش بولور پس كندی يانندن كباب ييمش اولور ومعنا كندی جاننه
ضرر وزيان قيلور (م ى) اين نظر از دور چون تيرست وسم * عشقت افزون مى شود صبر تو كم * بو نفسك حظا ايلديكی شيلر
جانبنه اولان نظر شهوانی ايراقدن اوق وزهر كبيدر نته كم سهم مسموم ايراقدن كلسه وبدن انسانه تأثير قيلسه آنك
وجودنه نه مرتبه ضرر ويررسه نظر شهوانی دخی اندن زياده ضرر ويرر ولهذا قال عليه السلام النظر سهم مسموم
من سهام الشيطان اول نظردن سنك عشقك افزون اولور وخيرلرك اكسلور پس عاقبت اول منظورلرك دام مكرنه كرفتار
اولمغه سبب اولور وانسانی كندی حالندن جدا قيلور نته كم حضرت نبی صلى الله عليه وسلم حضرت علی رضى الله عنه
خطاب ايدوب بيورديلر يا علی لا تتبع النظرة النظرة فان لك الاولى وليست لك الاخرى كذا فی المصابيح (مثنوی *
مال دنيا دام مرغان ضعيف) ملك عقبا دام مرغان شريف * مال دنيا ضعيف اولان قوشلرك دامدر وملك عقبی شريف
اولان قوشلرك دامدر يعنی ضعيف العقل اولان اهل دنيايه اموال وارزاق دنيوی قيد ودام مشابه‌سندندركه انلركه
مقيدلردر وملك عقبی شريف وعالی القدر اولان كسه‌لرك آلت صيديدركه انلر دنيا دامنه كرفتار اولمزلر وشئ حقيره
كنديلرنی مبتلا قيلمزلر (مثنوی) تا بدين ملكی كه او دام ست ژرف * در شكار آرند مرغان شكرف * حتی شول بر ملك
سبيله كه او بر اولو دامدركه مراد ملك آخرتدر مرغان شكرفی يعنی عظيم القدر وشريف المنزله اولان كسه‌لری شكاره
كتورر وخدمت وطاعت مرتبه‌سنه يتورر (مثنوی) من سليمان نخواهم ملكتان * بلكه من برهانم از هر هلكتان
ای قوم بلقيس بن سليمانم سزلرك ملككزی استمزم بلكه بن سزی هر هلاكدن وبلادن قورتاروروم ومحنت وعناددن خلاص
قيلورم هر وقتنك سليمانی كندی عصرنده اولان وديانت وطاعت حقه قابل ومستعد اولان كسه‌لره بويله ديرلر وانلرك
مال وملكنه طمع ايلميوب انلری طاعت حضرت حقه دعوت ايدرلر (مثنوی) كين زمان هستيد خود مملوك ملك
* مالك ملك آنكه بجهيد او زهلك * كه بو زمان خود سز ملكك مملوكی كبی سز يعنی ملك جهانك مملوكی واسيری سز
ليكن جهانك تكزدن كنديكزی مالك الملك زعم ايلرسز وفی الحقيقه مالك الملك اول كسه‌دركه او هلاكلردن اولقدن صبر ايله
وكندوبی دام هلاكدن وبوار اولان جهانه اسير وكرفتار ايلمكدن خلاص ايليه (مثنوی) باز كونه ای اسير اين جهان *
نام خود كردی امير اين جهان * ای بو جهانك اسيری باز كونه كندی نامكی بو جهانك اميری ايلدك حال بوكه
بو دنيانك قيودنيله مقيدايكن برعكس كنديكه بن آزاد وحرم ديو سويلدك (مثنوی) ای تو بنده اين جهان محبوس جان
چند كويی خويش را خواجه جهان * ای سن بو جهانك بنده‌سيسن محبوس جان يعنی جانی محبوس اولمش وزندان
عالم صورتده قالمش بنده‌سيسن كنديكه نيچه برخواجه جهان ديرسن وكنديكی اميروحاكم عد ايليوب باد غروره
پر اولوب بيهوده بيره عمريكی خرج ايلرسن (دلداری كردن ونواختن سليمان عليه السلام رسولان بلقيس را ورفع وحشت
ازدل ايشان وعذر قبول نا كردن هديه شرح بايشان * بو سرخ شريف حضرت سليمان عليه السلامك بلقيسك
رسوللرينه دلدارلك ايلمسی وتسليه ونوازش ايلمسينك بياننده ودرنحی انلرك قلبندن وحشت وآزاری ايتمسی
وكتوردكلری هديه‌لری قبول ايتمديكنك عذرنی انلره شرح ايتمسنك بياننده‌در قبول مضاف دكلدر (م ى) ای رسولان
مى فرستمتان رسول * رد من بهترشما را از قبول * حضرت سليمان عليه السلام بلقيسك رسوللرينه ايتدی ای رسوللر
بن سزی بلقيسك اوكنه رسول كونديررم بنم ردم سزه قبولدن يكركدر يعنی بنم رد هديه ايلمم سزه قبول ايلمكدن
يكركدر زيرا آنك قبولندن نوعا سزه ميل واطاعت لازم كلور بو ايسه سزلرك عدم ايمانكزدن ناشی اولور ورد اولنمسی
بنم مقصودم سزدن ايمان واسلام ايديكن اشعار قيلور پس معنا بنم ردم سزه قبولدن بهتر اولور (مثنوی) پيش بلقيس

آنچه دیدیت از عجب * باز كوید از بیابان ذهب * بلقیسك اوكنده اول نسنه‌یكه عجبدن كوردیكز كیروسویلك
بیابان ذهبدن یعنی اول نسنه‌یی كه عجبدن و بیابان ذهبدن كوردیكز بلقیسك اوكنده انی آشكار ادیكز و اكا
بومشاهده اولنسان بدایعی تعبیر ایدیكز (مثنوی) تا بدانند كه بر وطامع نیم * ما ز زر زر آفرین آورده‌ام * تا بیله كه
التونه طامع دكلز زیرا التونی التون خلق ایدیجیدن كتورمشز درپس * فما آتانی الله خیر مما آتاكم * آیت كریمه سنك
خواصی مشعر بونلره جواب ویردی (مثنوی) آنكه كر خواهد همه خاك زمین * سر بسر زر كردد و در ثمین * اول
الله كه اكر استیه زمینك جمیع خاكی باشدن باشه زر اولور و بهالو در اولور (مثنوی) حق برای آن كند ای زركزین *
روز محشر این زمین را نقره كین * ای زر كزین و التونی اختیار ایلیجی كسه حق تعالی آندن اوتری محشر كونی بو زمینی
نقره كین و سیمین ایلیه یعنی حق تعالی روز قیامتده روی ارضی بیاض كومش ایلیه كمال قدرتی اظهار ایلكدن اوتری
و آلك قتنده سیم و زرك اعتباری اولمدیغی اشعار و خلقك معزز و محبت ایلیوب انكیچون جنك و جدل ایلدكلرنی حقیر
و خور قیلمقدن اوتری (مثنوی) فارغیم از زر كه مابس پرفنیم * خاكیا نراسر بسر زرین كنیم * زردن فارغز زیرا زیاده
پرفنز خاكیلری باشدن باشه زرین ایلرز مراد خاكی اولان انسانی ایمان و اسلام زریله مزین ایلرز اولور (مثنوی)
از شما كی كدیه زر میكنیم * من شمارا كیمیا كر میكنیم * چونكم حق تعالی جانبندن بو قدر قوت و قدرته مظهر اولدم
سزدن نیچن التون صدقه‌یه و طلب ایلرم بلكه بن سزی كیمیاجی ایلرم بر وجهله كه سزلردخی زره احتیاجكز اولمز
(مثنوی) ترك آن كیرید اكر ملك سباست * كه برون از آب و كل بس ملكهاست * اكر كیمیاكر اولمق و ملك ابد بولمق استرسكز
انی ترك ایلك اكر ملك سبا ایسه ده زیرا آب كلدن طشره چوق ملكلر واردر كه بو فانی و او باقیدر و بو صوری اول معنویدر
(مثنوی) تخته بندست آنكه تختش خوانده * صدر پنداری و بر در مانده * تخته بند در اول نسنه كه سن اكا تخت شاهی
اوقورسن انی سن صدر صانورسن و قاپوده قالمش سن یاخود معنی و كندیكی سن صدر صانورسن و قاپوده قالمش سن
اولكی وجه صدردن مراد جای عالی مراد اولدیغی اوزره در و ایكنجی وجه صدر صدرنشین اولان عالیقدر معناسنه
اولدیغی اوزره در (مثنوی) پادشاهی نیستت بر ریش خود * پادشاهی چون كنی بر نیك و بد) كندی صقالكه پادشاهلق
ایلك بو قدر نیك و بد اوزره نیجه پادشاهلق ایدرسن (مثنوی) بی مراد تو شود ریشت سپید * شرم دار از ریش خود
ای كژ امید * زیرا سنك صقالك سنك مرادكسز بیاض اولور آلك دفعنه قادر دكلسن ای كژ امید كند و صقالكدن اوتان
و عجز و قصورك بیل و ترك كبر و نخوت قیل و اول پادشاه حقیقینك عبادتنه مشغول اول (مثنوی) مالك الملكست
هر كس سر نهد * بی جهان خاك صد ملكش دهد * اول پادشاه اعظم مالك الملكدر هر شول كسه كه اول پادشاهه باش
قویه و آلك پیغمبرینه اویه خاك جهاندنسزا اكا صد ملك ویر یعنی آنی بو عالم فانیدن ماعدا نیجه ممالك باقیه‌یه ایركورر كه
لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر حدیث شریفیله اكا اشارت قیلنمشدر (م ی) لیك ذوق سجدهٔ پیش
خدا * خوش تر آید از دو صد دولت ترا) ولیكن خدای تعالینك حضورنده مواقع اولان بر سجده‌نك ذوقی دو صد دولتدن
سكا خوشتر كلور یعنی هر شول كسه اول مالك الملك اولان پادشاه اعظمه طوعا باش قویه و آلك امرینه اویه اكا نیجه
یوز ملك ویرر ولیكن خدای تعالینك قتنده بر سجده ایلمكك ذوقی سكا دو صد ملكت و دولتدن خوشتر و لذیذتر كلور
(مثنوی) پس بنالی كه نخواهم ملكها * ملك آن سجده مسلم كن مرا * پس ناله و تضرع ایدرسن كه الهی بن ملكلر
استمزم اول سجده ملكنی بكا مسلم ایله و بنی كندی درسعادت مقركدن دور ایلمه دیو دعا قیلورسن (ع) از در خویش خدایا
بهشتم مفرست * دین عاشقان كیسه در خدایی جنتدن اعلا بیلورسن (مثنوی) پادشاهان جهان از بدركی * بو نبردند
از شراب بندكی * پادشاهان جهان بدركلكلرندن یعنی خباثت نفسانیه و قباحت طبیعیه‌لری جهتندن رایحه
ایلمدیلر بنده‌لك شرابندن یعنی خدای تعالی‌یه عبادت و طاعت ایلمك لذتنی طاتمدیلر و بنده‌لك رایحه‌سنی استشمام ایتمدیلر
(مثنوی) ورنه ادهم وار سر كردان و دنك * ملك را برهم زدندی بی درنك * یوخسه ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز
حضرتلری كبی حیران و سر كردان ملكی بری برینه اوررلردی بی صبر و بی توقف انلرك بو جهانه میل و محبتی عبادات
و طاعات لذتندن انلری منع قیلور اكرچه بعضیسی ترك سلطنت و اختیار عبودیته مائل اولورلرسه ده (مثنوی)
لیك حق بهر ثبات این جهان * مهر شان بنهاد بر چشم و دهان * لیكن حق تعالی حضرتلری بو جهانك ثبات
و انتظامی ایچون انلرك چشم و دهانی اوزره مهر قودی تا كه كوزلری اول حالت عزیزه‌یی كورمیه و دهانلری اول
شربت لذیذه‌یه ایرمیه حكایه شقایقده مسطوردر كه فاتح سلطان محمد رحمة الله علیه اق شمس الدین حضرتلرینه مقارن
اولوب آلك كشف و كراماتن كوردكده اكا كمالیله میل و محبت قیلوب استدیكه اكا بیعت و ارادت كتوره و كندوبی آلك
مریدلری زمره‌سنه یتوره و آلك خلوتنه كیروب اوتوره شیخ اكا اجازت ویرمدی الانسان حریص لما منع فخواسته می حوم

سلطان محمد حریص اولوب البته قونی مریدلرلزومی مسند داخل اولوب انلرله بیله خلوته کیرم ویر نیجه مدت
ریاضت نفسه مشغول اولام دیردی شیخ اکا قابل دکل دیو جواب ویردی الحاصل برکون پادشاه الم چکوب شیخه دیمش
نه عجب سنك بعض تركلر وتركمان صوفیلرك قابل اولدی بن ندن ناقابل اولدم قونیه وجهله طریقته سلوك ایلمكدن بزلی بهره
قالدی شیخ بو کونه جواب باصواب ویرمشلر که طریقته سلوك قیلمق وریاضت وعبادته مشغول اولمق میاننده برلذت
وحلاوت واردر که اول لذت وحلاوت هزار سلطنت دنیوی ودولت صوریدن الذ واحلی دروادوم وابقی در پس ملوك اول
سلوکده اولان لذتك وصولنه سائر ناسدن زیاده قابلدر پس سزك اول لذته کمال قابلیتکز اولدیغنه بنا سزی خلوته
دخولدن وعبادت وریاضته اشتغالدن منع ایلرم تا دماغکز رایحهٔ عبادتی استشمام ایتمیه ودهانکز ذوق طاعاتی
طاتمیه اکر سزك دماغ روحکز عبادتدن لذت اله ریاضت نفسه اشتغال ایلمك لازم کلور پس امور عباد الله خلل پذیر
اولور ونظام عالم سزك دور کرده اولان کبی کامل اولمیوب نقصان بولور اولوجه اولیعق سزك ممالك اولمکزدن مالك اولمکز
اولی دردیو جواب ویردی پس حق تعالی حضرتلری بونلره بند ملك الدتنی کوستر مدی (مثنوی) تا شود شیرین
بر ایشان تخت وتاج * که ستانیم از جهانداران خراج * تا کم بونلر اوزره تخت وتاج شیرین اوله کندیلره بوله دیو که
بز جهانداراردن خراج الورز وپادشاهلردن اموال واسباب جمع قیلورز (مثنوی) از خراج ار جمع آری زر چو ریك *
آخر آن از تو بماند مرده ریك * خراجلردن اکر قوم کبی آلتون جمع کتورمسن یعنی جمع ایلیه سن آخر اول مال سندن
آرده قالور وغیره نصیب اولور (مثنوی) همرهی جانت نکردد ملك وزر * زر بده سرمه ستان بهر نظر * سنك جانکه ملك
وزر یولداش اولمزومرافقت قیلمزبلکه مفارقت ایلسی مقرردر پس راه حقده سیم وزری بذل ایله نظر سر برت وبصر
بصیرتکدن اوتری کحل معرفت وروشنایی علم وحکمت صاتون آل که دیدهٔ قلبك کشاده اوله وحقیقت حالی مشاهده
قیله (مثنوی) تا ببینی کین جهان چاهیست تنك * یوسفانه آن رسن آری بچنك * تا کورهسن بو جهان بر تنك
چاهدر یوسف کبی اول رسنی اله کتورهسن یعنی چونکم سیم وزری بذل قیلوب حضرت حقدن نظر جانکه کحل بینش
آله سن ومشاهده مرتبه سن بوله سن اول زمانده کورهسنکه بو جهان بر تنك وتاریك قویو کبیدر یوسفان عالم حقیقت
کبی سندخی اول حبل الله المتینی اله کتوروب وا کا اعتصام ایدوب کندیکی چاه عالمدن خلاص ایلیه سن (مثنوی)
تا بکوید چون زچاه آیی بیام * جانکه یا بشرای هذا لی غلام * سورهٔ یوسفده اولان آیت کریمه نك مضمونه اشارتدر
وجاءت سیارة) ای رفقة تسیرون من مدین الی مصر یعنی بر کاربان مدینندن مصره کیدرکن غیابهٔ جب دیدکلری
چاهه کلدیلر ویوسف علیه السلام چاهده ایدی (فارسلوا) پس اول کاربان خلق کوندردیلر (واردهم) واردلرنی وارد
اول کسه یه دیرلر که کاروانك یین وصوین مهیا وحاضر قلیجی اوله (فادلی دلوه) پس اول وارد ارسال ایلدی دلونی چاهه
حضرت یوسف علیه السلام اول دلوی کوردکده محکم یاپشوب اول کسه عجب نه اوله دیو چکدکده کوردیکه
بر صاحب جمال شعشعهٔ وجهی اطرافه ضیا ویرر هماندم (قال) دیدیکه (یا بشری) کندی بشارتی نفسنه
وارد کان دیمکدرکه ای بشارت احضری فهذه وقتك (هذا غلام) بو غلامدرکه دلوی کران ایلدی (واسروه) اول یوسفی
اخفا واسرار ایلدی (بضاعة) منصوب بدر حالیت اوزره یا مفعول اوله ای متاعا للتجارة یعنی تجارت ایچون متاع
وسرمایه اولدیغی حالده اخفا ایلدیلر بعضیلر اسروك ضمیری اخوان یوسفه ارجاع ایتمشلر یعنی یوسف علیه السلام
چاهدن چقدقده کاربانه کلوب آنك حالنی اخفا ایدوب دیدیلرکه بو بزم بندهٔ کریخته مزدر (والله علیم بما یعملون) الله
تعالی علیمدر بونلرك ایشلدکلرینه معنای بیت بیوررلرکه ای سالك سنك جانکه سیم وزر ودر وکوهر یار اولمزامدی سیم
وزرك حق یولنده انفاق ایدوب نور بصر آله کور اول نور ایله بو جهانه نظر ایلدکده بر چاه بر کدرکبی مشاهده ایده سن
پس اول چاه پرتباهلکی ایچنده برعروهٔ وثقی وحبل متین کوره سن که جمیع انبیا ومرسلین واولیا مقربین اکا تشبث
وتعلق ایدوب چاه جهاندن خلاص اولمشلردر نه کم غزلده حضرت بیوررلر (بیت) الا ای یوسف جانی چه در چاه بدن مانی
بکیر این حبل قرآن را برآ از چاه ظلمانی * خواجه حافظ * بیت * ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد * وقت آنست که
بدرود کنی زندانرا * چونکم حضرت یوسف علیه السلام کبی سندخی چاهدن بامه کله سن تا سکا دخی دیه جان
ودل که یعنی دل وجانك سکا دیه که هذا لی غلام بکویدك فاعلی مصرع ثانیده کی جاندر مفعولی یا بشرای غلام
هذا لی در بشری مصدردر بشارت معناسنه دریعنی چونکم سنده بو حبله یاپشوب چاه جهاندن خلاص اوله سن
وبام حقیقته واصل اوله سن اول زمانده جان سکا دیرکه یا بشرای هذا لی غلام یعنی بشارت اولسون بکا که بنم ایچون
غلامدر (مثنوی) هست در چاه انعکاسات نظر * کمترین آنکه نماید سنك زر * قیودهٔ نظرك انعکاسلری واردر کمتر
مرتبه اول که سنك زر کوریتور یعنی بو جهانکه فی المثل چاه کبیدر بونلره خلقك نظرلرینك منعکس اولملری واردرکه

برشيئي حقيقتيله كورمز (انعكاس نظر) بنك ادنى مرتبه‌سي بونلر مسنك زر كورتمه‌سيدر كه في الحقيقه زرد نحي سنك كيبدر لكن اكثر نظر آنك حقيقتني ادراك ايده‌ميوب آنك جوهريتنه وخلقتنه اكا اولان اعتبارنه باقوب اكا محبت قيلر لكن عند العارفين جه سنك وجه زر معنا ايكيسي بيله برابردر (مثنوى) وقت بازى كودكانرا ز اختلال * مى نمايد آن خزفها زر ومال * لهو وبازى وقتنده كودكلره عقللرينك اختلافي اولديغندن اول خزفلر انلره زر ومال كورينور عادت صبيان اولدر كه بحلبن بربرده مجمع اولسه‌لر برقاج خزف پاره‌لري اله كتوروب اكا سيم وزر اطلاق ايدرلر حتى آنلر جمع وتحصيلنه سعي ايدرلر عقلا بيه معلومدر كه بو آنلرك عقللرينك اختلالندندر پس اطفال دنيادخي بونلر كيبدر في الحقيقه سنك وخزف كبي اولان شيئي سيم وزر دیوب عقللري مختل اولديغندن حقيقت حالي تميز ايده‌ميوب عمرلرين بازئ دنياده عبث يره صرف ايدرلر (مثنوى) عارفانش كيميا كر كشته اند * تا كه شد كانها بر ايشان ترند * حضرت حقك عارفلري كيميا كر اولمشلردر تا كه معادن انلره قتنده تزندر يعني قدر اولمدي يعني اول اللهك عارف اولان بنده‌لري حقير ودون اولان شيلري تبديل ايدوب عزيز وشريف ايلمكه باذن الله قادر اولمشلردر وتبديل اعيان قيلمشلردر وحق برمرتبه‌يه واصل اولمشلردر كه بونلرك نظرلري اكسير تأثيرلرندمذهب وفضه معدنلرينك اعتبارى قالمش واطفال دنيانك في الحقيقه خزف پاره كبي اولان سيم وزرلرينه رغبت والتفاتلري اولميوب اكا ميل ومحبت قيلمشلردر نته كم بو حكايه‌دن معلوم‌ملك اولور

ديدن درويشي جماعت مشايخ را در خواب ودرخواست كردن روزئ حلال ازايشان بي مشغول شدن بكسب وازعبادت ماندن واو را ارشاد كردن ايشان اورا وميوه هاي تلخ وترش كوهي بروي شيرين شدن بداد آن مشايخ

بو سرخ شريف جماعت مشايخي بر درويشك عالم خوابده كورمه‌سيدر وانلردن رزق حلال طلب ودرخواست ايلمه‌سيدر كسب وكاره مشغول اولمقسزدخي عبادتدن قالمق بو جمله مقدم اولان جمله‌يه معطوف اولوب ازعبادت مي ماندن تقديرنده اولور واول جماعتك دلالت وارشاد ايلمه‌سيدر اول درويشي كوهي اولان اجي واكشي ميوه‌لره واول درويشك اوزرينه اول تلخ وترش ميوه‌لري اول مشايخك دادو عطاسي سببيله شيرين اولمه‌سيدر (مثنوى) آن يكى درويش كفت اندر سمر * خضريانرا من بديدم خواب در * اول بر درويش سمر وحكايه‌ده ديدي حضرت خضره منسوب اولنلري بن واقعه‌ده كوردم خضريانه‌دن مراد علوم لدنيه صاحبي اولان طائفه عليه‌در (مثنوى) كفتم ايشانرا كه روزئ حلال * از كجا نوشم كه او نبود وبال * انلره ديدم كه حلال رزقي قندن اكل ايده‌يم كه او وبال وحرام اولميه (مثنوى) مر مرا سوى كهستان راندند * ميوه‌ها زان بيشه مى افشاندند * اول جماعت مشايخ بني كوهستانه بابنه سورديلر وكوهستانده اولان بيشه‌دن ميوه‌لر سلكديلر (مثنوى) كه خدا شيرين بكرد آن ميوه را * در دهان تو بهمت هاى ما * كه خداى تعالى بو ميوه‌يي شيرين ولذيذ ايلدي سنك دهانكده بزم همتلرمزله (مثنوى) هين بخور پاك وحلال وبى حسيب * بى صداع ونقل بالا ونشيب * ا كاه وتنبه اول تلخ وترش ميوه‌لري اكل ايله پاك وحلال وبى حساب وصداعسز وبو قالدر واشاغه حركت ونقلسز (مثنوى) پس مرا زان رزق نطقى رو نمود * ذوق كفتم خردها مى ربود * پس اول رزقدن بكا بر نطق يوز كوستردي بنم سوزملك ذوق ولذتي خلايقك عقللرني قاپدي يعني اول رزق حلالي يمكدن بنم قلبمدن ينابيع حكم لسانم اوزره جاري اولوب الحكم ايلمن خلايقك عقللري كمال ذوقلرندن حيران وسكران اولوب كنديلريني فراموش ايدرلردي (مثنوى) كفتم اين فتنه است اى رب جهان * بخششى ده از همه خلقان نهان * بن ديدم اى جهانك ربي بو فتنه در جميع خلايقدن نهان بكا بر بخشش وير يعني چونكم بو ذوق ونطق بندن جاري اولدي وبو حالت وجودمدن ظهوره كلدي بن ديدم كه يا رب العالمين بو كونه ذوق وحالت فتنه ومكردر بكا جميع خلايقدن نهاني بر عطا ايله كه آنده مكر وفتنه اولميوب خلايقك دامنه كرفتار قيلميه (مثنوى) شد سخن از من دل خوش يافتم (چون انار از ذوق مى بشكافتم) سوز بندن كتدي خوش دل بولدم انار كبي ذوقدن يارلدم يعني حق تبارك وتعالى بنم دعامي قبول ايليوب اول موثر اولان نطق بندن زائل اولوب آنك مقابله‌سنده بر خوش جنان ولطيف جان بولدم بر مرتبه ذوق‌ده واصل اولدم كه وفرت ذوقدن وكثرت شوقدن كندمه صغميوب انار كبي منشق اولدم يعني ذوق درونيمي نطق مكشوف اولدي بو حالت قلبم ظهوره كلدي (مثنوى) كفتم ار چيزى نباشد در بهشت * غير اين شادى كه دارم در سرشت بن ديدم اكر جنتده برشي اولمزسه بو شاديدن غيري كه طبيعتمده مطوتدر (مثنوى) هيچ نعمت آرزو نايد دكر * زين نپردازم بحور و نيشكر * هيچ نعمت آرزوسي غيري كلمز بوندن فارغ اولوب حور ونيشكر ايله مشغول اولمزم يعني بر مرتبه سرور وشادي‌يه واصل اولدم وبركونه ذوق وحالت وحضور بولدم كه كندي كندمه ديدم فرضا اكر جنت اعلاده حالا بو طبيعتمده اولان شاديلكدن غيري برچيز اولمسه بو ذوق وحالتدن ماعدا بكا بر نعمت اخرى كلمزسه هيچ بر آخر نعمته بكا آرزو وميل ايلمك كلمز بو ذوقدن فارغ اولوب نيشكر ايله وجنت اعلانك اشربه ولذيذه‌سي نوش ايلمكه بانم مشغول

اولمز (مثنوی) مانده بود از کسب یك دو جبه ام * دوخته در آستین جبه ام * اول حالتده کسبمدن برایکی حبه قالمشدی
اول حبه لربنم جبه مك یکنده دیکلمش ایدی تا انی بر محلده صرف ایلیم * نیت کردن آن درویش که این زرید هیزمدان
هیزمکش چون یابم من روزی یافتم بکرامات مشایخ وورنجیدن آن هیزمکش از ضمیر و نیت او (مثنوی) آن یکی درویش هیزم
میکشید * خسته وماندہ ز بیشه در رسید * اول بر درویش هیزم چکردی بیشه وکوهدن خسته وزبون ایرشدی
مثنوی) پس بکفتم من ز روزی فارغم * زین سپس از بهر روزقم نیست غم * پس قلبمدن نهانی بن کندمه دیدم بن رزق
وروزیدن فارغم بوندنصکره رزقدن اوتری بنم غمم یوقدر (مثنوی) میوه مکروه بر من خوش شدست * رزق خاصی
جسم را آمد بدست * مشایخك حمق الهمکروه میوه بکا شیرین ولطیف اولمشدر کسب ورحمتسز بر خاص
رزق معنوی جسم ایچون اله کلدی ومیسر اولدی (مثنوی) چونکه من فارغ شدستم از کلو * حبه چندست این بدهم
بدو * چونکم بن کلو قیدندن فارغ ومستغنی اولمشم بو تاج جبه وار دیر بونی اول درویشه ویره یم یعنی اول هیزمکش
اولان فقیره بو جبه نك یکنده دوخته اولان حبه لری عطا ایلیم دیو فکر ونیت ایلدم (مثنوی) بدهم این زر و را بدین
تکلیف کش * تا دو سه روزك شود از قوت خوش * بو زری بو تکلیف کشه ویره یم یعنی کلفت ومشقت چکن درویشه
ایرکوره یم تا کم ایکی اوچ کون بکز قوت وغدادن خوش اوله وبو زر سببیله طعام وغدا ییوب بدنی قوت بوله دیدم
(مثنوی) خود ضمیرم را بمی دانست او * زانکه سمعش داشت نور از شمع هو * اول هیزمکش درویش خود بنم ضمیر
ونیتم بیلدی زیرا که اول هیزمکش درویشك سمع جانی شمع الهیدن نورطوتدی اولکی سمعده ایکی وجه جائزدر
سین مهمله ایله اوقنسه دخی جائزدر وشین معجمه ایله اوقنسه دخی جائزدر سین مهمله ایله اولورسه معنی اول درویش بنم
ضمیرمده اولان افکاری وکفتاری بیلدی وایشتدی زیرا که آنك سمع جانی هویت الهیه شمعندن نورطوتردی وشین معجمه
ایله اولورسه معنی زیرا که شمع جانی شمع الهیدن نورطوتردی اول نور واسطه سیله بنم ضمیرمه مطلع اولوب واقف
اولدی دیمك اولور وایکنجی سمعده دخی سین مهمله ایله وشین معجمه ایله اوقنق جائز اولور شین معجمه ایله اولدیغی اوزره شرح
اولنوب معنی ویرلدی سین مهمله ایله اولورسه معنی بویله اولور زیرا که اول درویشك سمع جانی هویت الهیه سمعندن
نورطوتردی یعنی حق تعالینك سمعلکی صفتندن آنك کوش جانی منور اولمشدی ودخی وبی یسمع حدیث شریفنك
موجبی اوزره محلی ایشتمك مرتبه سن بولمشدی دیمك اولور (مثنوی) بود پیشش سر هر اندیشه * چون چراغی
در درون شیشه * هر فکر واندیشه نك حقیقت وسری آنك قتنده اولدی بر شیشه نك ایچنده بر چراغ کبی یعنی بواطن
اشیایه برمرتبه مطلع اولمش وافکار واسرار خلوتیه اولقدر شعور بولمشدی که آنك روح پرفتوحی قتنده هر اندیشه نك
سر وحقیقتی درون شیشه ده بر چراغ نیجه عیان ونمایان اولور اویله عیان اولوب اصلا پوشیده ومخفی برشی قالمشدی
مثنوی) هیچ پنهان می نشد از وی ضمیر) بود بر مضمون دلها او امیر) هیچ ضمیر آندن پنهان اولمزدی اول درویش کوکللرك
مضمونی اوزره امیر وحاکم ایدی (مثنوی) پس همی منکید با خود زیر لب * در جواب فکرتم آن بو العجب * پس بن که
بو خاطره نی ایلدم اول درویش زیر لبنده کندیله صوقرندی یعنی مخفی ونهانی کندی کندیله کوموردندی بنم فکرمك
جوابنده اول مرد بو العجب (مثنوی) که چنین اندیشی از بهر ملوك * کیف تلقی الرزق ان لم یرزقوك * اول پیر روشن ضمیر
ایتدی که ملوکدن ایچون بونك کبی اندیشه ایلرسن یعنی ملوك سلوك ایچون بوکونه فکر ایلمك خطا وفی ادبلکدر سن نه
حالله رزقه واصل اولورسن اکرسکا انلر رزق ویرمیه لردی کیف حرف استفهامدر تلقی فعل مضارع مفرد ثلاثی مجردر
دردنجی بابدن الرزق لفظا منصوب مفعولیدر یرزقونك اولکی بابدن فعل مضارع جمع مذکر در ضمیر جمع ملوکه راجعدر
کاف متصل اولان کاف محلا منصوب مفعولیدر تلقی بمعنی تصل اولور وتقدیر کلام بو اولور که اکر سکا ملوکدن
وپادشاهان تخت یقین رزق ویرمسه لر رزقه نه حالله واصل اولوردك یعنی مادامکه انلر رزق ویرمیه لر سن خود رزقه
واصل اوله مزسن وانلرك همت وارادتی اولقسزین برکت وقدرت ونصرت بوله مزسن که وبهم یرزقون وبهم ینصرون
حدیث شریفی بو معنایه شهادت ایلر چونکم حقیقت حال بویله در اهل سلوکه لازم اولان اولدرکه ملوك معنوی اولان
کبارك حضورنده افکار فاسده دن حذر ایلیوب نهایت صدق واخلاص ایله مصاحبت قیله لر زیرا انلر جواسیس القلوبدر
تا باطننا ترك ادب ایلمك واسطه سیله تأدیب وعتابه مستحق اولمیه سن وانلرك صحبتی برکتندن محروم
قالمیه سن (مثنوی) من نمی کردم سخن را فهم لیك * بر دلم میزد عتابش نیك نیك * بن اول پیر روشن ضمیرك سوزنی فهم
ایلمدم ولیکن آنك عتابی بنم قلبمه زیاده اوطوقندی یعنی زیاده مؤثر وتأثیر ایلدی حاصل کلام آنلندن همان شرفندن بلفظه
برمعنی فهم ایتمدم بلکه صوقرنوب وکوموردندیکندن آنك عتابی قلبمه زیاده تأثیر ایدوب مقدماذکر اولنان معنالری
حرادا ایلسنه قلبم شهادت ایلدی وآنك لسان حالی بکا کویا او طوسو یلدی دیمك اولور (مثنوی) سوی من آمد بهیبت

همچو شیر* تنك هیزم راز خود بنهاد زیر* پس ارسلان كبی هیبتله بنم جانبمه كلدی هیزم تنكنی كندیسندن آشغه قودی
(مثنوی) پرتو حالی كه او هیزم نهاد* لرزه در هر هفت عضو من فتاد* اول حالك پرتو واثری كه پیره هیزنی قودی بنم
یدی عضومه بر عظیم لرزه دوشدی (مثنوی) كفت یارب كر ترا خاصان هیند* كه مبارك دعوت وفرخ پیند* اول
درویش ایتدی اكرچه یارب سنك خاصلرك وار ایسه هیند هستند لفظندن مخففدر كه دعالری مبارك وایزلری فرخنده در
یعنی ای خدای تعالی روی زمینده اكر سنك دعالری مقبول وروشلری سعادتلو خاص بنده لرك وار ایسه جزاء شرط
بو بیت اولور (مثنوی) لطف تو خواهم كه مینا كر شود* این زمان این تنك هیزم زر شود* سنك لطف وكرمك استرمكه
مینا كر تو كیمیا كر اوله بو زمان بو هیزم تنكی التون اوله (مثنوی) در زمان دیدم كه زر شد هیزمش* همچو آتش بر زمین
می تافت خوش* كوردم كه فی الحال آنك هیزمی التون اولدی اول مرتبه براق اولدیكه یر اوزرنده آتش كبی خوش
یلدرادی وشعشعه ویردی (مثنوی) من دران بیخود شدم تا دیركه* چونكه باخویش آمدم من از وله* بن اول
زمانده چوق وقته دك بیخود اولدم چونكه بن اول حیرت وواهمدن كندمه كلدم (مثنوی) بعد ازان كفت ای خدا
كر آن كبار* بس غیورند وكریزند از اشتهار* اندنصكره دیدی ای خدای متعال اول كبار یعنی خاص بنده لر كدن اولان
ذو الاقتدار زیاده غیورلر ایسه واشتهاردن كریزانلر ایسه (مثنوی) باز تو این تنك هیزم ساز زود* بی توقف هم بران حالی
كه بود* بو التونی كیرو فی الحال بند هیزم ایله تو قسز هم اول حال اوزره كه اولمش ایدی یعنی اولكه هیزم ایدی بی توقف
كیرو انی هیزم ایله دیدی (مثنوی) در زمان هیزم شد آن اغصان در* مست شد در كار او عقل ونظر* فی الحال اول
التون بداقلری هیزم اولدی اول شیر مردلك كار وحالنده نظر وعقل مست وحیران اولدی (مثنوی) بعد ازان برداشت
هیزم را ورفت* سوی شهر از پیش من او تیز وتفت* اندنصكره اوطونی قالدردی وكتدی بنم قتمدن شهر جانبنه اول تیز
وتفت كتدی یعنی زیاده سرعت وحرارتله سیر ایتدی (مثنوی) خواستم تا در پی آن شه روم* پرسم از وی مشكلات
وبشنوم) استدم تا اول شاهك ارد نجه كیدم اندن مشكلاتمی سؤال ایدم واستماع ایدم (مثنوی) بسته كرد آن هیبت او
مر مرا* پیش خاصان ره نباشد عامه را* لیكن انك هیبتی تحقیقا بنی باغلدی زیرا خاصلر قتنه عامه یه یول اولمز
دهر شیخ صورت وعوام سیرت اولان كسه لر مقربان دركاه الهی اولان اعزه نك شرف صحبتلرینه یول بولمز
(مثنوی) ور كسی را ره شود كو سر فشان* كان بود از رحمت واز جذبشان* واكر بر كسه یه خاصلرك حضورینه یول
اولورسه اكا باشی فدا ایلسون دی زیرا اول دولت انلرك مرحمتندن وجذبه سندندر (م ی) پس غنیمت دار آن توفیق را*
چون بیابی صحبت صدیق را* پس اول توفیق غنیمت طوت چونكه صحبت صدیق بوله سن یعنی كمال صدقله متصف
اولوب اعزه دن برینك صحبتنه كه واصل اوله سن انی توفیق الهی بیل وفرصتی قوت ایلیوب انك صحبت پربركاتندن
استفاده قبل دیمك اولور (مثنوی) نی چو آن ابله كه یابد قرب شاه* سهل وآسان در فتد آن دم زراه* اول ابله كبی اولمه كه
شاهك قربنی بوله اولدم بولدن سهل وآسان دوشه یعنی پادشاهك صحبتنی بفمسنك قدرنی بیلیوب سهولتله بر وجه
اسان یولدن دوشه ومرتبه سندن دور وجدا اوله (مثنوی) چون ز قربانی دهندش بیشتر* پس بكو بدران كاو سنت
این مكر) چونكم اول ابلهه بر قربانلدن وافر ویره لر پس ابلهلكندن اول عطیه نك قدرنی بیلمیوب بو مكر صغر اویلو غیدر
دیه بو بیتده قربان لفظنك معناسنه نظرا بر قاچ وجه جائز اولور اولا قربان فی سبیل الله ذبح اولنان كوسفند معناسنه
اولورسه بو بیت بر حكایته تلمیح اولمق قابل اولور اول حكایت بو اولور كه بر پادشاه بر قربان ایلمش اوله بر ابله انده حاضر
بولنوب اول قربانلدن اكا وافر كوشت پاره عطیه قیلنوب ابلهلكندن انك قدرنی بیلمیوب پس دیمش اوله كه بو صغر
اویلو غیدر مكر بو تقدیرا اوزره بو كونه ابله اوله دیمك اولور آما بوندن اولی معنی اولدر كه قربانلدن مراد تقرب اولنه جق شی
اوله كه ما یتقرب به الی السلطان هر نه ایسه اكا قربان دیرلر بو تقدیرا اوزره معنی چونكم اول ابلهه قرب شاهه وسیله
والت اولان شیی زیاده رلك ویره لر پس كمال بلاهتندن اول قرب شاهه وسیله اولان شیی صغر اویلو غنه تشبیه ایدوب انك
حقنده مكر اوران كاو در دیو بر وجه آخر قربان پادشاهك خاص مصاحبی وجلیسی اولمغه دیرلر قربانیده اولان یا مصدریه
اولوب معنی بو تقدیر اوزره بویله اولسه دخی جائزدر چونكم اول ابلهه پادشاهك مصاحبلكندن وندیملكندن زیاده
ویره لر پس آنك حقنده دیر وار ایسه بو صغر اویلو غیدر پادشاهك ندیمی اولمنك قدرنی بیلمیوب انك مصاحبلكنی
صغر اویلو غی منزله سنه تنزیل ایلمش اولور یعنی بو ابلهلردن اوله كه او پادشاهك جلساسندن اولمغی ران كاو عدا یلر اول
مرتبه نك قدرنی بیلمیوب علی الفور اندن محروم اولور وهو الانسب للمحل (مثنوی) نیست این از ران كاو ای مفتری*
ران كاو ت می نماید از خری* ای مفتری بو ران كاو دكلدر یعنی ای پادشاهك عطاسنه ران كاو در دیو افترا ایلین
وانك قدر وشرفنی بیلمیوب بویله بیهوده سو یلین كسه بو سكا دیرلان حصه صغر اویلو غندن دكلدر لیكن سكا

ران کاو کور سور نرلغکدن یعنی پادشاهلك اکرقر نه سبب اولان شیء اولسون و اکرنك مصاحبت ومجالسنی اواسون
صغر اوبلوغی قیلمقدن اولان حصه دکلدر (مثنوی) بذل شاهانست این بی رشوتی * بخشش محض است
این از رحمتی * بلکه بذل شاهانه در بویله رشوت وبی علت بر بخشش محض در مجرد رحمتدن بعض نسخه‌ده بذل
شاهانست واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی بوویریلان عطیه پادشاهلر بذلی در بی رشوت وبی غرض وصافی
بخشش در بو زیاده مرحمتدن دیملك اولور وشاهان طریقت وخسروان حقیقت اولنلرك مصاحبتنی ومجالستلرینه
وسیله اولان شیلری عظیم لطف وموهبت بیلوب انك شکرنی قیلمغه وقدرنی بیلمکه تنبیه واشارت قیلور والله اعلم
تحریض سلیمان علیه السلام مر رسولانرا بر تعجیل هجرت بلقیس برایمان (مثنوی) همچنانکه شه سلیمان در نبرد
جذب خیل ولشکر بلقیس کرد * انچلین که شاه سلیمان نبی حضرتلری نبردده یعنی محل جنك وحضور منتدبه
شاهانه لطفلر ایلیوب وبی رشوت وبی غرض محضا بخششلر قیلوب بلقیسك لشکرنی وخیلنی کندی جانبنه جذب
ایلدی ودین وایمان مرتبه‌سنه کتوردی * مثنوی * که بیایید ای عزیزان زود زود * که برآمد موجها از بحر جود *
بو بیلدیوکه ای عزیزلر علی الفور کلك که جود وکرم دریاسندن موجلر یوقری کلدی وظاهر اولدی * مثنوی *
سوی ساحل می فشاندی بی خطر * جوش موجش هر زمانی صد گهر * خطر وضرر سز ساحل جانبنه
صاچر اول بحر جودك موجنك جوشی هر بر زمان یوز کهر تقدیر کلام اول دریای جودك موجنك جوش ایلسی
هر بر زمانده ساحل طرفنه بی ضرر وبی خطر یوز کونه کهر صاچردیمك در بحر جوددن مراد حضرت حق وساحلدن
مراد بشریت وعالم صورت واول بحر جودك موجندن مراد تجلیات الهیه وفیوضات ربانیه وصد کهردن مراد الطاف
ورحمت وعنایت وهدایت وبونلر امثالی اولان عطیه وموهبت کهرلری اولور وصد لفظی تحدید ایچون اولمز بلکه
تکثیر معناسنی افاده قیلور ومحصول بیت شریف بواولورکه ای عزیزلر تیز تیز کلك جود وکرم دریاسی اولان حضرت
وهاب مطلقدن امواج رحمت وعنایت ظاهر اولدی اول دریای جودك امواج رحمتنك جوش وخروشی ساحل
بشریت وعالم صورت طرفنه بی خطر وبی ضرر هر زمانده یوز کونه لطف وکرم کهرلرنی القا ایلر واسرار ومعانی
درلرنی نثار قیلر کرکدر که اول کهرلری بولهسز واول درلرك اخذ وقبولنه مستعد وقابل اوله سز (مثنوی) الصلا گفتیم
ای اهل رشاد * کین زمان رضوان در جنت کشاد * ای اهل رشاد الصلا دیدك زیرا بو زمان رضوان جنت قپوسنی
اچدی یعنی ای رشاده اهل اولان وطلب صلاح وسداد قیلان کسه‌لر بز سزك جانبکزه الصلا دیدك وسزی جنت
معنوی جانبنه دعوت ایلدك که خازن جنت بو زمان جنت قپولرین اچدی تا اول جنانه مستحق اولوب دخوله سعی
قیله سز هر وقتك سلیمانی اولان صاحب دولت رشاد وسداده قابل اولان کسه‌لری جنت اعلا جانبنه بو کونه دعوت
ایلر وکالك بکمال متابعت ایتمکله جنت اعلایه دخول قیلك دیو انلره سویلر رضواندن مراد عارف بالله اولسه دخی وجهدن
خالی دکلدر زیرا انلر محل رضای رحمانی وجنات ذات وصفاتك باغبانی درلر نته کم عارفلردن بری بیور رجنت حقك
باغچه‌سیدر عارف انك باغبانیدر باغبانله بیلشی کورتا کیره‌سن باغچه‌سنه (مثنوی) پس سلیمان گفت ای پیکان
رزید * سوی بلقیس وبدین دین بگروید * پس سلیمان علیه السلام بلقیسك رسوللرینه ایتدی ای پیکلر بلقیس جانبنه
یلکز وبو دینه تصدیق ایدوب میل قیلکز (مثنوی) پس بگوییدش بیا اینجا تمام * زود که ان الله یدعوا بالسلام
پس ای رسوللر بلقیسه دیکز تیز بورایه کلسون زیرا تحقیقا الله تعالی بنده‌لرنی اسلامه دعوت ایلر سورهٔ یونسده اولان
آیته اشارتدر (والله یدعوا الی دار السلام) الله تعالی دعوت ایدر عبادنی دار السلامه که مراد جنتدر وبو مقامه دار
سلام تسمیه‌سی انده کثرت سلام اولدیغندندر زیرا ملائکه مؤمنلره سلام علیکم طبتم دیه‌لر وجناب عزتدن سلام
قولا من رب رحیم) دنه (ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم) ودیلدیکی قولنی هدایت ایدر صراط توحیده (مثنوی *
هین بیا ای طالب دولت شتاب * که فتوحست این زمان وفتح باب * ای دولت طالبی اکاه اولوب سرعتله بو جانبه
کل زیرا بو زمان فتوح وارد رو حضرت مفتح الابوابدن فتح باب ورفع حجاب واردر (مثنوی) ای که تو طالب نه تو هم بیا *
تا طلب یابی ازین یار وفا * ای کسه که سن طالب دکلسن بورایه سن دخی کل تا وفادار یاردن طلب بوله‌سن که عاقبت اول
طلب سنی دولت وسعادته ایرشدیره سبب هجرت ابراهیم بن ادهم قدس الله سره العزیز وترك ملك خراسان (مثنوی) ملك
برهم زن تو ادهم وار زود * تا بیابی همچو او ملك خلود * ای طالب صادق حضرت ابراهیم بن ادهم کبی سن ملك دنیایی
فوری بری بر هم اورتا انك کبی ملك خلود بوله‌سن اول ملکت حقانیه‌یه واصل اوله‌سن اول حضرتك سبب زهدی وباعث
انابتی بواولمشکه (مثنوی) خفته بود آن شه شبانه در سریر * حارسان بر بام اندر دار و گیر * اول کیجه‌له سریری اوزره
یاتمشدی حارسلر طام اوزره دار و گیرده ایدی یعنی پاسبانلر حفظ وحراست ایچون طام اوزرنده صیت وصدا ایدرکنده

ایدی (مثنوی) قصدشه از حارسان هم آن نبود * که کنند زان دفع دزدان ورنود) او همیدانست کوکان عادلست
فارغست از واقعه ایمن دلست * شاهلك قصدی حارسلردن اول دکل ایدیکه اندن دزدلری ورندلری دفع ایده زیرا اول
ابراهیم بن ادهم بیلوردیکه اول پادشاه که اول عادلدر حوادث وواقعه‌دن فارغ وبی باکدر ایمن دل وآسوده خاطردر
می) عدل باشد پاسبان کامها * نی بشب چوبك زنان بربامها * زیرا مراد اتلك پاسبان وحافظی عدلدر کیجه طاملر
اوزره چوبلر اوران حارسلردکلدر (مثنوی) لیك بد مقصودش از بانك رباب * همچو مشتاقان خیال آن خطاب
بوبیت قرینهٔ کلامدن مستفاد اولان معنادن استدراك اولور زیرا بو محلده اختصار واقع اولمشدر و مقتضای مقام
بودرکه دینه پادشاهك حارسلردن قصدی هم اول دکل ایدیکه انلر واسطه‌سیله دزدلری ورندلری دفع ایلیه جواب
محذوفدرکه اول جواب بودرکه بلکه پادشاهك حارسلردن مقصودی القدیم یترك علی قدمه فحواسی اوزره سلاطین
ماضیه نك قاعده‌لرینی حالی اوزره ترك ایلیوب اول قانونی تخریب وتغییر ایلمامکدر وکذلك بانك سرنا ورباب‌دن
دخی مقصودی مجرد تلذذ نفسانی دکل ایدی لکن اول شاهك بانك ربابدن مقصودی مشتاقلرکبی اول خطاب
الهینك خیالی ایدی دیمك اولور و مقتضای مقام بومعنایه دلالت قیلور و توضیح معنی اولدرکه پادشاهلرك مجلسلرنده
اکثر اوقاتده ساز وسوز وچنك ورباب طرب افروز چالاروب اندن نشاط طبیعیه وانبساط نفسانیه مراد ایدرلر
ولیکن ابراهیم بن ادهم حضرتلرینك مقصودی آواز چنك وبانك ربابدن مجرد حظ نفسانی وذوق طبیعی دکل ایدی
بلکه اول حضرتك انلری استماع ایلمکدن مقصودی عاشقلر ومشتاقلرکبی اول عالم ارواحده اولان خطاب الهینك
تخیلی ایدی مشایخ صوفیه‌نك اتفاقی بونك اوزرینه‌درکه حق تعالی عالم ارواحده جمیع ارواحه الذ خطاب والطف
کلامله الست بربکم دیو خطاب ایلدی یعنی بن سزلرك ربیکز دکلمی یم دیو سویلدی اول لذت انلرك اکثرینك روحلرنده
قالدی واول آشنالق عقللرنده مرکوز ومکمون اولدی چونکم بو عالم شهادته کلوب بشریتله موجود اولدیلر هرقچن
برکسه‌دن برخطاب لطیف وآواز لذیذ استماع ایلسه‌لر انلرك ارواحی اول خطاب لذیذ وآواز لطیفی خطاب ازلیه‌نك اثری
ایدیکنی بیلورلر واثردن مؤثرك لطافت ولذتنه انتقال قیلورلر نته کم عقللرنده مرکوز اولان آشنالق سببیله بو دنیایه
کلدکده انی بیلدیلر واکا وانك انبیاسنه ایمان واقرار قیلدیلر وهرقچن کیمسه‌دن کلام حق استماع ایلدیلرسه انی قبول
ایلدیلر کذلك روحلرنده مکمون ومرکوز اولان اول لذت واسطه‌سیله دخی الذ خطاب والطف آوازدن اول خطاب
ازلینك لذتنی بولدیلر وانك لذتی وحلاوتی خیالیله اول آوازی استماع قیلدیلر کذلك ابراهیم بن ادهم حضرتلری اول
آوازی استماع ایلمکدن مقصودی اول خطاب الستك خیالی واثردن مؤثره انتقال قیلمسی وروحنك عالم ارواحده متعهدر
اولمسی ایدی (مثنوی) نالهٔ سرنا وتهدید دهل * چیزکی ماند بدان ناقور کل * سرنانك ناله وفغانی وطبلك تهدید
وتهدیدی برمقدارجق اول ناقورکله بکزر ناقور فاعول وزننده‌در نقردن نقر اصلنده سبب صوت اولان قرعه دیرلر
بوراده صوت مراد اولور وصور مراد اولسه دخی قابلدر اکر ناقوردن مراد صوت اولورسه ناقور کلدن مراد صوت الست
اولور وبوتقدیر اوزره معنی سرنانك ناله‌سی وطبلك آوازی برمقدارجق اول صوت کله مشابه‌در اول جهتدن که روح
اندن حظ الهی ولذت بولیجی درنته کم روحلر خطاب الهیدن کمالیله لذت بولدی وانك استماعندن نهایت مرتبه ذوق وحظ
آلدی واکر ناقور کلدن مراد صور اولورسه نالهٔ سرنا وآواز دهل اکا دخی نوعا مشابه اولور اول جهتدن که طبل وسرنا وبونلر
امثالی اولان ساز پرنوا چالندقده نائم اولنلر بیدار اولوب قائم اولورلر وغم وترحله مرده وپژمرده کبی اولان روحلر نوعا
حیات بولور وسرور ونشاط حاصل اولور اکر بعض کمسه‌یه مورث حزن وبعضیسنه باعث نفرت وبعضیسنه عدم لذت
حاصل اولورسه ده نته کم (فاذا نقر فی الناقور) فحواسنجه صور نفخ اولندقده مقبرده اولنلر قائم اولور وحیات بولورلر واکثری
شاد وخندان اولورلر وبعضیسی محزون ومغموم قالورلر وبعضیسی دخی (یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا) دیو اول
صوت حیات بخشدن نفرت قیلورلر پس الان منکر سماع اولنلر بونلره بکزر وسماعدن حظ وذوق النلر نفخ ناقوردن
حیات بولنلر ومسرور وشادان اولنلره بکزر پس حسن صوتك اصلنك بیاننه شروع ایدوب بیورلر (مثنوی) پس
حکیمان گفته‌اند این لحنها * از دوار چرخ بگرفتیم ما * پس اهل رصد اولان حکیملر دیمشلردر بو الحانی پس باعربیه
بسیار معناسنه اولمق دخی جائزدر وبوتقدیر اوزره معنی اصحاب رصددن چوق حکیملر دیمشلردرکه بو آوازلری چرخك
ادوارندن اخذ ایتدك برادوار کتابلرنده مسطور اولان اولدرکه علم موسیقی‌یی حکما افلاکك دورندن اخذ ایتمشلر
اون ایکی مقام اون ایکی برج مقابلنده ویدی آوازه یدی کوکب سیاره مقابلنده ویکرمی درت شعبه یکرمی
درت ساعت مقابلنده وقرق سکز ترکیب برسنه‌ده واقع اولان قرق سکز هفته مقابلنده وضع اولنمشدر وبو الحان لذیذه
ونغمات نفیسه اصلنده افلاکك ادوارندن وادوارندن اخذ قیلنمشدر نته کم بیورلر (مثنوی) بانك گردشهای چرخست

این که

این که خلق * میسرایندش بطنبور وبحلق * برخلق کردشلرینک بانکیدر بوکه خلق انی ایرلر طنبور وحلقله یعنی اکر
آلات طرب اولان سازلردن ظهوره کلان نغمات لذیذه واکر حنجرهٔ انسانیدن صادر اولان اصوات حسنه والحان
موزونه که خلق ایرلر اوترنم ایدرلر وکاهی طنبور وچنک ورباب مانندی ساز چالوب انلری دکلرلر بو جملهنک اصلنه نظر
اولنسه فلکلک دورانک صداسنک عکس واثریدرکه بونلرک نغمات موزونهسی انلرک حرکات موزونهسندن مستفاد
اولمش استادر بو نغماتی والحانی انلرک دوران حرکاتندن اخذ قیلمشدر پس عند العارفین والعاشقین بو نغمات لذیذه
واصوات حسنهیی ساز وحنجرهدن استماع ایلمک افلاکک دورانک اوازنی استماع ایلمک کبیدرکه عشق اهلی قتنده
حلال وطیبدر وحرام اولمسی نااهل واهل نفسه کوره وبعض محرمانه تعلق ایلدیکی اعتباریلهدر کما فصلناه فی بهجة
السماع (مثنوی) مؤمنان کویند کاثار بهشت * نغز کردانید هر آواز زشت * پس اصل اصوات حسنهده اولان
حکمانک قوانی اولا نقل ایلیوب بو خصوصده بونلرک قولی نه ایدیکی دخی ثانیا بو بیتله ومابعدنده اولان ابیات شریفه ایله
بیان بیوررلر بو آواز خوبک اصلنده وحقنده مؤمنلر دیرلر یعنی حضرت حقه وانک انبیاسنه ایمان کتورن طائفه دیرلر که
آثار بهشت نغز ولطیف ایلدی هر زشت آوازی یعنی جنتک اشجار وانهارنک ودرودیوارنک وانک خدمتکارنک جمیعا
آوازی خوب ولطیف درکه انده وجها من الوجوه طبیعت استکراه ایدهجک بر قبیح صیت وصدا یوقدر پس بنی آدم
حضرت آدمله جنتده ایکن آثار بهشت هر آواز زشتی خوب ولطیف ایلمشدر بلکه بنی آدملک انده ایکن اصلا اداسنده
وصداسنده بر مستکره نسنه یوق ایدی بلکه جملهسنک اداسی خوب وصیت وصداسی محبوب ومرغوب ایدی ولیکن
بو دنیایه کلدککده اول ملاحت بعضیسنک دخی اداسنده وبعضیسنک صیت وصداسنده قالدی وبعضیسنک هم
اداسی وهم صداسی فصیح وملیح اولدی وبعضیسنک دخی اداسندن وصداسندن اول لذت وحلاوت کیدوب
انکر اصوات واقبح کلمات اوزره قالدی واداو صداسی صوت حمیره مشابه اولوب مستکره اولدی اکرسن دیرسککه بزنه
ایدلم وجنتک ایچنده اولان اصوات حسنهیی ونغمات طیبهیی نه وجهله استماع ایلدک بو سؤال مقدره جواب بیوررلر
(مثنوی) ما همه اجزای آدم بودهایم * در بهشت آن لحنها بشنودهایم * بز جمیعا آدم پیغمبر علیه السلامک اجزاسی
اولمشدق وانک ظهرنده مثل الذر ایله وجود بولمش ایدک جنتده اول لحنلری استماع قیلمشدق یعنی جنت اعلا ایچره اولان
نغمات طیبه والحان لذیذهیی سمع روح ایله ایشتمشدک (مثنوی) کرچه بر ما ریخت آب وکل شکی * یادمان آمد از آنها
چیزکی * اکرچه بزم اوزریمزه آب وکل بر شک دوکدی اما انلردن بر آز چوق بزم یادمزه کلور یعنی چونکم روحمز جنتدن
چیقوب بو عالم آب وکله کلوب بشریت وطبیعت مرتبهسنده قرار قیلدی وبوندن آب وکلی اکرچه بزم روحمز اوزره
بر نوع شک وکمان دوکوب روحمز اول مرتبهیی ناسی اولدی ولیکن اول جنتده اولان اصوات نفیسه والحان لذیذهدن
بر مقدار لذت یادمزه کلور اول زمانده که مطربلر حنجرهسندن ویاخود آلت طرب اولان لذتی جنت اعلاده اولان
لذات طیبهدن بر شمه ویرمله ایدیکنی معلوم ایدر (مثنوی) لیک چون آمیخت با خاک کرب * کی دهند این زیر وآن بم آن
طرب * لیکن بونده اولان الحان واصوات چونکم خاک کربله آمیخته اولدی بو زیر وبو بم اول طربی بخن ویرر زیر سازلک
اینجه آوازلو اولان پردهسی وقیلیدر وبم قبا آوازلو اولان قیللرینه دیرلر برقاچ کسه دخی کیمی اینجه آوازله وکیمی قبا آوازله
هم آواز اولسهلر وبری برینه اویسهلر انلره دخی زیر وبم تعبیر ایدرلر تقدیر معنی اکرچه بو دنیاده اولان اصوات حسنه
ونغمات لذیذه اول جنت اعلاده اولان اصوات نفیسه ونغمات طیبهیی مذکر اولور و بر مقدار اندن بزم خاطریمزه کتورر
ولیکن چونکم بونده اولان اصوات ونغمات غم والم خاک ایله آکوده اولدی وبشریت شر ایله اختلاط وامتزاج قیلدی
بو زیر وبم بو دنیاده اولان الحان ونغم بخن اول طربی ویرر وجنت اعلاده ذوق ونشاطی دله وجانه نیجه ایرکورر یعنی بونده
اولان الحان انده اولان الحان کبی بعینها طرب ویرمز ودل وجانه اول ذوق وحالی ایرکورمز دیمک اولور وجنت
اعلاده اولان اصوات والحانله بو دنیاده اولان اصوات والحانک ما بینی فرق وتمییز ایلمکدن اوتری بو بیتلری مثل
موقعنده ایراد ایلیوب بیوررلر (مثنوی) آب چون آمیخت با بول وکمیز * کشت زآمیزش مزاجش تلخ وتیز * مثلا آب
چونکم بول وکمیزله قرشدی کمیز کافک عربی ایله ضمیله بوله وغائطه دیرلر بونده غائط معناسنهدر اول ابک مزاجی
تلخ وتیز اولدی یعنی جنت اعلاده اولان اصوات لذیذه والحان طیبه فی المثل بر صافی وشیرین آب کبیدر اول لذت
وحلاوت طیبه چونکم وجود انسانه ووجود انسان واسطهسیله آلات طربدن ظهور ایلین اصوات ونغماته کلدکده
بول وغائطه آمیخته اولمش آبه دونر وانک مزاجی مبدل ومتغیر اولور حلاوتی تلخلک ولطافتی تیزلک مرتبهسی بولور
(مثنوی) چیزکی از آب هستش در جسد * بول کیرش آتشی را میکشد * آدمده بر نسنه جک جسد آدمیده وار در
جسدش تقدیرنده اولور انی بول طوت بر آتشی که اولدر یعنی بنی ادمک جسدنده آب قسمندن بر شیء جکز واردرکه

آندن مراد نعمات والحاندرسن بول كبی نوعا نجس اولمش وجنت اعلاده اولان الحان طيبه يه نسبتله خبائث
مرتبه سن بولمش فرض ايت چونكم آتش غم وحزنی سوندرربالك بوقدر رود دردرونه شفا ودواويرربو جهتدن بودخی
مرغوب ومقبولدر (مثنوی) كرنجس شد آب اين طبعش بماند * كا تش غم را بطبع خود نشاند * اكر آب نجس
اولديسه اول طبعی قالدی كه آتش غمی كندی طبعيله تسكين ايلدی نشاند بونده تسكين ايلدی معناسنه اولور وتقدير
معنی بويله اولوركه اكر اول جنتده اولان لذت وحلاوت اصليه جسد آدمی يه كلكله فی المثل مشروب اولان آب كبی نجس
اولديسه وبول مرتبه سن بولديسه اول ايلك طبيعی آندن زايل اولميوب برنده قالدی اكرچه مزاجی وطبعی متغير
اولدی كوركه اول آواز خوب كندی طبيعی وخاصيتی واسطه سيله آتش غمی تسكين ايلر اكرانك طبعنده خاصيت
اصليه اولميدی بول اتشی سوندردیكی كبی اول آواز خوب دخی اتش غمی سوندررميدی ودرونه نوعا راحت وصفا
ويررميدی وبو آواز والحانی بوكه تشبيه ايلكده اكرچه من وجه تقبيح وتحقيری موهم اولوروآتش غمی اولين كسه نك
استماعنی شارب بول اولنه بروجه كنايه وتمثيل ايلكی افاده قيلورلكن اصل مقصود بودكلدر بلكه بونده اولان الحان
ونغمات جنت اعلاده اولان الحان ونغماته نسبتله بول كبی واول الحان اصليه آب صافی وشيرين وطيب كبيدرديمكی
مشعراولور وتأمل اولنسه عظيم مدح اولورلكن ذمه مشابه اولور (مثنوی) پس غذای عاشقان آمد سماع * كه درو باشد
خيال اجتماع * چونكم بودنياده اولان اصوات لذيذه نك اصلی جنت اعلاده اولان الحان نفيسه ونغمات طيبه
اولديسه وارواح عشاق بو اصوات حسنه نك استماعنده اول اصلی اولان لذاتدن نوعا برلمه وبرشمه بولديسه پس سماع
عاشقلرك غداسی كلدی وانلرك ارواحنه قوت وقوت اولدی زيرا كه انده خيال اجتماع واردر سماعده بر قاچ كونه اجتماع
خيالی واردر اولا بجان ودل سماع ايلين كسه نك خواطر پراكنده سی مجتمع اولوب برجانبه متوجه ومشغول اولمق خيالی
واردركه عند اهل الله جمعيت خواطر حيات قلب وتفرقۀ خواطر موت قلبدر پس سماعده قلبه حيات كلك ودل وجان
خواطر پراكنده دن خلاص اولوب زنده اولمق سماعه اهل اولنلرك معلوم ومشهوديدر ثانيا الذت فرعيه نك لذت اصليه
ايله مجتمع اولمسی خيالی واردر لذت فرعيه دن مراد بونده اولان الحاندر لذت اصليه دن مراد جنتده اولان الحانك
لذتيدر وايكيسنك سماعده اجتماعنك خيالی اولدركه اهل سماع حين سماعده لذت عاجله دن لذات اصليه وآجله نك
طعمنی وچاشنی سنی نوعا ذائق اولوروبونك طعمندن انك طعمنی تخييل قيلوربوكه خاك آلوده ايكن روحه بومرتبه وجد
وحالت ويرراولكه پاك وصافيدر اندنه مرتبه ذوق وراحت واردر بوندن اكا كمال معرفت ويقين حاصل اولوردپس اول
لذات مجازی وعرضينك اصل ومعدنه روح ميل ورغبت قيلور ثالثا سماعده خطاب الهيده اولان لذتك اصوات
طيبه ده اولان لذت ايله اجتماع ايلسنك خيالی واردر زيرا اهل سماعك روحی بيلوركه هرشيئده مؤثر حقيقی خدای تعالی در
چونكم اول لطيف وجميل اولان پادشاه برمخلوق ذليلك نفسنده وآوازنده بومرتبه ده حلاوت وتأثير خلق ايليه
پس وجود مخلوق حجابی رفع اولوب بی واسطه اول لذت وحلاوتی جان انك مؤثر وخالقندن بولدقده نه مرتبه وجد
وطرب كلوروا كانه مرتبه ذوق وسرور حاصل اولور معلوم ايدينور پس اول حينده اول لطيف وجميل پادشاهك جان
خطاب وكلامنی سمع جانله استماع ايلكه رغبت قيلوروآندن هرنه كونه كلام كلورسه استماع ايلكی جانته منت بيلور
نته كم ابن فارضك لن ترانی خطابی استماعه رغبت ايدوب انی حضرت حقدن تمنی ايلسی بومعنايه شهادت قيلور قال
بيت * ومنی علی سمعی بلن ان منعت ان * ارالنغن قبلی لغيری لذت * حق سبحانه وتعالی حضرتلرينك كلام شريفی
وخطاب لطيفينك لذت وحلاوتی شول مرتبه ده دركه نفی وطرد ايله اولديغی تقدير اوزره بله جانه آندن لذت وحلاوت كلك
مقرردر پس لطف وكرم ايله كلام وخطاب ايلسنده نه مرتبه لطافت ولذت اولمق كرك بوندن قياس ايله نته كم كتاب تعرفك
شرحنده بويله مسطوردركه اهل جهنم جهنمه داخل اولدقلرنده بيك سنه مقداری (ربنا اخرجنا منها فان عدنا
فانا ظالمون) ديودعا وتضرع ايده لراصلا بونلره حضرت حقدن برخطاب وبرجواب كلميه بيك بيلدنصكره بونلره
حضرت حق سبحانه جانبندن اخسؤا فيها ولاتكلمون خطابی كله روايت اولنوركه اهل جهنم بوخطابك لذت
حظندن مدت مديده عذاب ناری فراموش ايده لروانك لذتيله تسلی بولوب نيچه زمان كنديلردن كيده لر چونكم
اخسؤا خطابنده بوقدر حلاوت وحالت اوله اهل جنته يا اهل الجنة سلوا منی ما شئتم خطابی واردر اولدقده نه مرتبه
حالت وحلاوت اولمق لازم كلور فهم ايله (مثنوی) قوتی كيرد خيالات ضمير * بلكه صورت كردد از بانك وصفير *
سماعده ضمير خيالاتی زياده برقوت طوتربلكه اول خيالات ضمير بانك وصفيردن صورت بولور يعنی سماعده اولان
بانك وآواز واسطه سيله قلبده اولان خيالات هرقنغی نوعدن ايسه قوت بولور بلكه صورت بغليوب ظهوره كلور
زيرا سماع مهيج ومحرك خيالات ضميردر سامعك قلبنده اكر دنيا خيالی وار ايسه واكر آخرت خيالی وار ايسه انی كذلك

اكر محبوب مجازی خیالی واولیسه انی وا كر محبوب حقیقی خیالی واولیسه انی زیاده ایلرس سالكان طریقت
وعاشقان محبوب حقیقت بشریت مقتضاسنجه لوازم جسم وصورته مشتغل اولمغله محبوب حقیقی جانبنه اولان وعالم
ارواحه تعلق قیلان خیالاتی ضعیف كلسه سماعه رغبت ایدرلر زیرا حین سماعده اول خیالات ضعیفه یتقوت كلور
وروح كندی عالمنه رغبت واشتیاق قیلور وبو عالم طبیعتك حبسندن ومضایقه سندن اول لذت واسطه سیله نجات
بولور حتی كا اولور كه او حالات وخیالات درونده صورت بغلر وظهور ایلر صورت بغلسندن وظهور ایلسندن مراد
اول خیالات روحانی وحالات ربانینك نیجه مدت درونندن زائل اولمیوب قرار قیلسیدر واهل سماعك روحی اول حالت
شیرینه دن جدا اولمیوب اكثر زمان آنكله قالمسیدر (مثنوی) آتش عشق از نواها كشت تیز * آنچنانكه آتش آن جوز ریز
* آتش عشق نوالردن تیز اولدی اول جوز ریز اولان كسه نك آتشی تیز اولدیغی كبی یعنی سالكك كانون دلنده اولان
آتش عشقه اكر بشریت مقتضاسی اوزره ضعف كلسه نوا ونغمه لردن اول آتش تیز اولور والحان لذیذه دن قوت بولور
نته كم اول جوز اغاجندن آبه جوز دوكن تشنه نك آوازنی استماع ایلدكجه آتش شوقی تیز اولوب قوت بولدیغی كبی بو
اول حكایه در كه بوندن معلومك اولور (حكایت آن مرد تشنه كه از سر جوز بن جوز میریخت در جوی آب كه در كو بود
وبانك نمیرسید تا بافتادن جوز بانك آب بشنود واورا چو سماع خوش بانك آب اندر طرب می آورد * بو سرخ شریف
اول مرد تشنه نك حكایه سیدر كه جوز اغاجنك اوزرندن جوز دوكردی آب ایچنه كه اول آب چقورده ایدی وكندی
صویه یتشمزدی تا كه جوز دوشمكله آبك بانك وصداسنی ایشیده واول تشنه یی سماع خوش كبی صویك بانكی شوق
وطربه كتوره (مثنوی) در تغولی بود آب آن تشنه راند * بر درخت جوز جوزی می فشاند * آب جوی برد زیك بیرده
ایدی اول تشنه جوز درختی اوزره سوردی واغاجدن جوز سیلكدی (مثنوی) می فتاد از جوز بن جوز اندر آب * بانك
می آمد همی دید او حباب * جوز اغاجندن آبك ایچنه جوز دوشردی جوزلر دوشدیكندن بانك كلوردی اول تشنه
آبك ایچنده اولان حبابی كوروردی (مثنوی) عاقلی كفتش كه بكذار ای فتا * جوزها خود تشنكی آرد ترا * بر عاقل
آنك حالندن خبردار اولمیوب كا دیدیكه ای جوان بو قی ترك ایله جوزلر خود سكا تشنه لك كتورر (مثنوی) بیشتر
در آب می افتد ثمر) آب در پستیست زتو دورتر) زیرا ثمرلر زیاده زكی آبك ایچنه دوشر حال بو كه آب سندن بعیدرلك
برابلق برده در (مثنوی) تا تو از بالا فرو آئی برود * آب جویش برده باشد تا بدور * تا كم سن زور وقوت له درختك
بوقارو سندن آشغه سنه كله بن آب جوی اول جوزلری ایراغه ایلتمش اولور (مثنوی) كفت قصدم زین فشاندن
جوز نیست * تیزتر بنكر برین ظاهر مبیست * اول مرد تشنه ایتدی ای عاقل بنم بو جوزی سیلكمكدن قصدم جوز
دكلدر تیزلك كور بو ظاهر اوزره طورمه یعنی دقت وبصیرتله نظر ایله ظاهره باقمه (م ی) قصد من آنست كا ید بانك آب
هم ببینم بر سر آب این حباب * بلكه بو ایشدن بنم قصدم اولدر كه بنم قولغمه آبك بانكی كلسه هم چشممله آب اوزره
بو حبابی كورم آشكارا (مثنوی) تشنه را خود شغل چه بود در جهان * كرد پای حوض كشتن جاودان * تشنه نك
خود جهانده شغل وكاری نه اولور ایدی حوضك پایه سی اطرافنی دور ایلمكدر (مثنوی) كرد جوی وكرد آب وبانك آب
همچو حاجی طائف كعبه صواب * تیشنه نك شغلی جویك اطرافنی وآبك اطرافنی وبانك ابك اطرافنی كشت ودور
ایلمكدر مثلا كعبه صوابی طائف اولان حاجی كبی یعنی حاجی به كعبه یی طواف ایلمك نیجه لازم ایسه تشنه ه آب حیات
معنوی اولان عاشقه دخی مجرای آب حیات معنوی اولان شیخ كاملك اطرافنی طولاشق واندن آب حقیقتك
آوازنی استماع ایلمك اویله لازمدر آبدن مراد بونده آب هویت الهیه در كه ومن الماء كل شیء حی موجبنجه هر شی اندن
حیات پذیر اولمشدر ونشو ونما بولمشدر وشیخ كاملك وجودی بو آب حقیقته حوض ونهر كبی اولمشدر وبو آب حقیقتك
بانكندن مراد خطاب ازلی وكلام لم یزلی اولور كه عاشقان وسالكان بو بشریتدر حق اوزره اول آوازی
استماع ایلمكه تشنه دلردر چونكه بو عالمدن اول خطاب لطیفك وآواز شریفك اثری بو نمونه سی اصوات حسنه والحان
لذیذه ده موجود اولدیسه عاشقلر اول بانك تقیسی استماع ایلمكه رغبت ایدرلر عقل قاصر صاحبلری انلری كندیلره
قیاس ایدوب انلرك استماعندن مرادی مجرد لذت نفسانیه صانوب عمرجوزنی نیچون بویله بیهوده یه سن وبیانه ضایع
ایلرسن دیو سویلرلر خبرلری یوق كه اول تشنه نك آندن مرادی خطاب الستی استماع قیلمق ولذت كلام حق اندن بولوب
مستفید ومتلذذ اولمقدر نته كم عنقریب بو بیانك اوستنده ملیك بدمقصودش از بانك رباب * همچو مشتاقان خیال
آن خطاب * بیننده تحقیقی مرور ایتدی اصوات حسنه والحان لذیذه ده كلام حق عاشقلر بولدقلری كبی شیخ كاملك
صداسنده وادا سنده دخی لذت كلام حقی بولوب انلرك لسانندن كلام حقی استماع ایدرلر وانلری دكلمكدن مراد
ومقصودلری دخی انلرك حلقومندن آواز حقی استماع ایلمكدر نته كم بو معنایه اشارت ایدوب بو تنزله تنبیه بیوررلر

(مثنوی) همچنان مقصود من زین مثنوی ❊ ای ضیاء الحق حسام الدین توی ❊ آنچلبی بنم مقصودم و بو مثنویدن
ای حق تعالینك نوری و ضیاسی حسام الدین سنسن یعنی اول مراد تشنه نك جوزور براولسندن مرادی یانك آب اولدیغی
کبی ای حسام الدین چلبی بنم دخی بو مثنویدن مقصودم سنك آوازکی استماع ایلمکدر (مثنوی) مثنوی اندر فروع
ودر اصول ❊ جمله آن تست کردستی قبول ❊ مثنوی شریف فروعده و اصولده جمله سنك آنکدر که قبول ایلدك
یعنی حضرت مثنوی مرتبهٔ شریعت و حقیقتی و یاخود صورت و معنایی جامع اولمقده ظاهرا و باطنا سنك حسب حالك
و اوصافك کالکدر که سن قبوله قیلدك (مثنوی) در قبول آرند شاهان نیك و بد ❊ چون قبول آرند نبود بیش رد
پادشاهلر ایلك و بدی قبوله کتورورلر چونکه قبوله کتوره لر ارتق رد و مردود اولمز (مثنوی) چون نهالی کاشتی آبش بده
چون کشادش داده بکشا کره ❊ ای حسام الدین چون بر لطیف نهال اکدك اکا آب ویر چونکه اکا برکشاد ویرمشسن
آندن عقده و کرهی چوز یعنی ای حسام الدین چلبی چونکم باغ وجودده مثنوی نهالنی دکدك اکا حکمت آبنی ویر
وهمت ایدوب آنی تربیت شریفکله کاله ایرکور چونکم اول مثنوینك معانی و اسرارینه فتح وکشاده ویردك
لسانندن عقده یی حل ایله و بونك اتمامنه اهتمام ایدوب بذل همت قیل تا سنك واسطه کله بو نهال مثنوی باغ عالمده
بر شجرهٔ مثمره کبی اولوب سالکلر و عاشقلر بوندن معارف و علوم میوه لرین اجتنا قیله لر و اثمار لطایف اسرارندن تفکه
ایلیوب لذت بوله لر (مثنوی) قصدم از الفاظ او راز تو ست ❊ قصدم از انشایش آواز تو ست ❊ مثنوی شریفك الفاظندن
بنم قصدم سنك رازکدر مثنوی شریفك انشاسندن بنم قصدم سنك آوازکدر نته کم تشنه مرادلك آبه جوزدوککدن
غرضی آبك آوازنی استماع ایلمکدر (مثنوی) پیش من آوازت آواز خداست ❊ عاشق از معشوق حاشا که جداست ❊
ای حسام الدین چلبی بنم قتمده سنك آوازك خدای تعالینك آوازیدر حاشا که عاشق معشوقدن جدا اوله (وهو معکم
اینما کنتم) مفهوم اسنجه (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) مقتضاسنجه حضرت خدا هیچ بر شیدن و هیچ بر انساندن
جدا دکلدر علی الخصوص عاشقدن و عاشق دخی هیچ بر وجهله معشوقدن جدا دکلدر والحاصل جمله معشوقدر المشدر
عاشق ظاهر اعیان بر پرده اولمشدر و دخی حی و مرید و قادر و متکلم فی الحقیقه اولدر عاشق معنا مرده در چونکم عاشق
معشوقك وجودنده بالکلیه فانی اوله ان الله یقول علی لسان عبده حدیثنك مفهومنجه اول عبدك لساندن و دهاندن
صدور ایلین کلام کلام حق اولور پس موحد کامل یقین بر عاشق فانیدن بر کلام استماع ایلسه انك کلامی حق اولدیغنی
بیلور و انك آوازی آواز خدا ایدیکنی مشاهده قیلور و انك حضرت حقه نه یوزدن اتصال و اتحادی واردر واقف و عارف
اولور نته کم بو اتصالدن خبر ویروب بیورورلر (مثنوی) اتصالی بی تکیف و بی قیاس ❊ هست رب الناس را با جان ناس ❊
اتصال شیئین متغایرینك بری برینه اولشمه سندر یعنی ایکی شی متکثره دن بر بره کلوب متحد اولسه اکا اتصال
تعبیر ایدرلر عاشقك معشوق حقیقته اتصالی بویله دکلدر زیرا بوکونه اتصال با کیفدر و حضرت رب الناسك جان ناسه
اتصالی بی تکیف و بی قیاسدر که حضرت خدانك جان بنده یه اتصالی مجرد قیاسات عقلیه و تصورات ذهنیه
ایله بیلمك احتمالی یوقدر (مثنوی) لیك کفتم ناس من نسناس نی ❊ ناس غیر جان اشناس نی ❊ لیك بن
ناس دیدم نسناس دکل دیدم یعنی حضرت رب الناسك جان ناسه اتصالی وار دیدم نسناسه اتصالی وار دیمدم ناس
جانك جانی فهم ایلیندن غیری دکلدر بلکه ناس اطلاقی همان جانك جانی اولان حضرت حقی بیلان و اکا آشنا اولان
کسه لره صحیح اولور ناس شکلنده اولان نسناسلره ناس دینلمك عند اهل الله صحیح دکلدر نسناسده علما چوق قیل وقال
ایلمشلردر بعضلر نسناس یاجوج و ماجوجدر دیمشلردر و بعضلر دخی نسناس صورت ناسده بر نوع خلقدر برشیده انلره
مشابهلر و برشیده انلره مخالفلردر دیمشلردر و بعضلر آدم دکللردر دیمشلر و بعضلر دخی بنی آدمدر دیمشلر و بو حدیثله استدلال
قیلمشلر کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ان حیا من عاد عصوا رسولهم فمسخهم الله نسناسا لکل رجل منهم ید و رجل
من شق واحد ینقرون کما ینقر الطیر و یرعون کما ترعی البهائم کذا فی نهایة ابن الاثیر (مثنوی) ناس مردم باشد
وکو مردم ❊ تو سر مردم ندیدستی دمی ❊ ناس مردم اولور قنی بر مردم سن مردملك باشنی کورمدك دمسن یعنی ناس
فی الحقیقه انسان العین منزله سنده اولان مردمدر قنی زمانه ده بر مردم یعنی زمانه ده مردم یوقدر اکرچه ناس
صورتنده کردم قنی چوقدر نته کم مولانا قدس سره بیورورلر ❊ بیت ❊ این که تو دیدی نه همه مردمند ❊ بیشتری
کاو و خری دمند ❊ معرفت از آدمیان برده اند ❊ آدمیان را زمیان برده اند ❊ معرفتی در دل آدم نماند ❊ اهل دلی
در همه عالم نماند ❊ کما قال النبی صلی الله علیه وسلم ذهب الناس و بقی النسناس رواه ابو هریرة کذا فی النهایة الناس
کابل مائة لا تجد فیها راحلة واحدة حدیثی دخی بو معنایه اشارتدر اولو مصرع ثانیده سر سینك فتحیله و دم دالك
ضمیله اولمق اکرچه بحله مناسبدر لیکن سر سینك کسریله و دم دالك فتحیله اولمق دخی معنایه خلل کلز و بو معنایه

دخی هیچ بر نسنه مانع اولمز زیرا معنی سن بر نفسی مردمک سرلرینی ورازدرونی کورمکلکومشاهده قیلمقلغه هر مردم شکننده
اولانی بو اجلدن مردم صنورسن دیمك اولور و اول لکی وجه اوزره سن مردم اولنلرك رئیس و پیشواسی کورمکلکده تورلی
کبی کیرو فائده لنوابتروید تراولملك دیمکی افاده قیلور (مثنوی) ما رمیت اذ رمیت خواندهٔ * لیك جسمی در تجزی مانده
سورهٔ انفالده اولان و ما رمیت اذ رمیت آیتنی اوقومشسن ولیکن جسم بن تجریده قالمشسن یعنی بونی اوقومشسن
ولیکن معناسینی بلمامشسن واکر معناسینی بلدکسه ده انجق اهل ظاهر ازدیکی اوزره ظاهر الفاظندن مستفاد
اولان معنانی بیلوب باطن وسرندن غافل اولمشسن اکرچه اوقومش ومن وجه باطن وسرندن دخی خبردار اولمش سن
لیکن جسم بن تجریده قالمشسن وحقیقت معناسنه واقف اولمامشسن اکر تجریدن نجات بولیدلك وحقیقت معناسنه
عالم اولیدلك اول حضرته وارث اولان اولیای کرامدن دخی حضرت نبی آلت حق اولدیغی کبی آلت حق اولمش مشاهده
قیلوردك نته کم ترابی رای اولان بحسب الظاهر اول حضرت و بحسب الحقیقه خدای تعالی ایدی کذلك بعض
اولیادن دخی بر شی صادر اولسه اکرچه بحسب الظاهر اندن ظاهر اولور ولکن بحسب الحقیقه خدادن ظهوره
کلور و اول ولی بر آلت اولور پس جسم مرتبه سندن قورتلوب تقلید و تجریدن بری اولان محقق بو معنایی بوله بیلور
بلکه جمیع اشیایی آلات حق کوروب انلردن صدور ایلین افعالی فاعل حقیقیدن مشاهده قیلور بو راده سوز چوق
وقیل وقاله نهایت یوقدر همان تجریدن جسم مرتبه سندن خلاص اولوب مرتبهٔ تحقیقه و یا خود بر مرشد شفیقه
واصل اوله کور تا حقیقت حاله عالم اوله سن وظن و تحری مرتبه سندن نجات بوله سن نته کم بو معنایه تنبیه ایدوب
بیورورلر (مثنوی) ملك جسمترا چو بلقیس ای غبی * ترك کن بهر سلیمان نبی * جسمك ملکنی بلقیس کبی ای غبی
سلیمان نبیدن اوتری ترك ایله خطاب دو سیرت و نسناس طبیعت اولان کسه لره در یعنی ای احمق و نادان بلقیس
ملك سبایی ترك ایلدیکی کبی (واسلمت مع سلیمان لله رب العالمین) دیو سویلدیکی کبی سن دخی وجودك ملکنی و جسمانیتك
اقلیمنی سلیمان زمان اولان و مشرب سلیمانی اوزره سیر قیلان عارف بوزباندن مرضاسیچون ترك قیل واکا اطاعت و متابعت
ایلمکی اختیار ایله و زمانمزده اولان سلیمان ایله رب العالمین اولان الله ه مسلم اولدم و انقیاد قیلدم دیو سویله تا کم انك
همت پر برکاتیله دو سیرت اولمقدن قورتلوب مردم اوله سن (وما رمیت اذ رمیت) آیت کریمه سنك اسرارینی بیله سن
وتجریدن و جسمانیتدن خلاص اولوب حقایق اشیایی مشاهده قیله سن دیمك اولور (مثنوی) من کنم لاحول نی
از کفت خویش * بلکه از وسواس آن اندیشه کیش * کو خیالی میکند در کفت من * در دل از وسواس وانکارات
وظن * لا حول ولا قوة الا بالله ایلرم کندی سوزمدن دکل بلکه اول اندیشه کیشك وسواسندن حضرت مولانانك
آداب شریفلری بو ایدیکه هر نه کونه کم یارانله و سیاری احبابله منکرانله میان مصاحبت و خلال مجالسلرنده واقع
اولسه انی بر مناسبتله نطقه کتورورلر و نظم مرتبه سنه یتورورلردی تا طالبلر اندن حصه اله و اهل سلوکه فائده حاصل
اوله نقل اولنورکه بر کون یارانه معارف و اسرار بیورورکن لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیمشلر پس یاران
انلک سرندن سؤال ایلشلر اوله و یاخود انلر سؤال ایلزدن مقدم لا حول دیمکدن مرادلری نه ایدوکنی بیان اوله بیورورلرکه
بن لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیرمکم بو کلمهٔ حوقله نك طرد شیطان ایلمکده عظیم تأثیری واردر ولیکن کندی
سوزمدن و کلام پر سوزمدن اوتری دیمزم بلکه اول اندیشه مذهبلو و سوء ظن عادتلو کسه نك وسواس و فکر فاسدندن
اوتری لا حول دیرم که اول اندیشه کیش بنم سوزمده بر خیال ایلر قلبنده اولان انکارات و ظنون سببیله سوء خیال ایلر
وانی سائر قیل وقاله قیاس ایدوب اهانت ایدر و عاینم قبول ستمنه کیدر (م ی) بی کنم لاحول یعنی چاره نیست * چون
ترا در دل بضدم کفتنیست * بو اجلدن لا حول ایلرم یعنی چاره یوقدر چونکم سنك قلبکده بنم ضدمله سوز سویلمکلك
واردر لا حول نك معناسی جلدت ناینك اوابلنه قریب ص وفی مهمان حکایه سنده مرور ایلدی اما بونده حضرت مولانا
لا حولی بی چاره یوقدر دیمکله تفسیر بیوردیلر کانه بیورورلرکه بن لا حول دیرم یعنی لا حول دیمکدن مرادم ای بنم سوزیمه
منکر اولان چونکم سنك قلبکده منکر اضداد اولمغه متعلق بر سوز واردر بکا چاره یوقدر و علاجیم بر اولمغه و هدایت بولمغه
حرکت و طاقت میسر دکلدر انکیچون نکه معنا حضرت حقه انکار ایلمش اولورسن که بو کلام هدایت انجامی فی الحقیقه
ملهم و ملقی اولمدر (مثنوی) چونکه کفت من کرفتت در کلو * من خمش کردم تو آن خود بکو * ای ناس صورت
نسناس سیرت اولان منکر چونکم منم سوزم و کلام پر سوزم سنك بوغازکده طولوتلدی و درونکه داخل اولمدی
و سکا نفع و فائده قیلمدی بن خاموش اولدم سن کندیکه لایق اولانی سویله چونکم بو کونه کلام صاحب انجامی اکلمدك
سنك مقبول و مرغوب اولان کلامکی نقل ایله تا کورملم سندن نه ظهور ایلر و سنك نه تکونانی اولان دماغکدن سوز
سویلدیمك اولور (مثنوی) آن یکی نایی که خوش نی می زدست * ناکهان از مقعدش بادی بجست) مثلا اول بر نایزنکه

بروقت لطيفه‌لى چالمشدر نا كهان نا ينك مقعدندن برباد صفرادى يعنى نايى چالاركن نا كاه يللندى يعنى تفس
تحتانى ايلدى (مثنوى) ناى بر مقعد نهاد او كه زمن * كر تو به‌تر ميزنى بستان بزن * نايى اول سالده قورى مقعدينه قودى
بو يله دو كه اكر سن بندن اوراز چالار ايسنك نايى بندن آل چال بوندن مراد بودر كه بر مجلسده باش دوزوكن دم مشابه سنده
اولان كسه سو يلك ومعارف واسرار نقل ايلك همان شول نايى اولان كسه‌يه بكزر كه انك دهانى خوش نى چالاركن
مقعدى صنت وصدايه باشلدى ونايى دخى اكا خطاب ايدوب بو كونه ايش ايشلدى پس علما وعلامى تممى دون وسفلى
اولان كسه‌لره لازم اولان ادب بودركه بر يرده عاليقدر وصاحب صدر كسه‌نك وجودى تكلم ايدركن اولدخى بر جانبدن
سو يليه وبعض كلام نقلنه شروع ايليه كه ادبه مخالف القدر اما جاهل ونادان اولنلردن مانند باد تحتانى انى اختيار ونا كاه
بر صداى بى معنى ومستهجن خروج ايلمكدن خالى اولمزو كندى قباحتلرينى دخى فهم ايليوب انلره اصلا شرم وحيا كلمز
بو بيتلر اكرچه هزل كونه واقع اولمشدر ليكن بيت من بيت نيست اقليمست (هزل من هزل نيست تعليمست) بيوردقلرى
كلام اوزره بوندن نيجه اسرار ومعانى مستفاد اولور وبر مجلسده صاحب صدر وعاليقدر بر كسه سو يلركن مرتبه
اسفلدن سو يلك جرأت وجسارت قيلان جاهل ونادان اولنلره دخى تعليم وتنبيه قيلوروه دخى عليم وحكيم اولان كسه‌لر
نيكو وجد اولان شيلردن نه كونه پند الورلر و متنصح اولورلر سه هزل وملاهيدن دخى اول كونه پند آلورلر ديكى اشعار
قيلور ولهذا قال ابن الفارض (بيت) ولا تك باللهى عن اللهو معرضا * فهزل الملاهى جد نفس مجدنى (مثنوى) اى
مسلمان خود ادب اندر طلب * نيست الا حمل از هر بى ادب * اى مسلمين حين طلبده خود ادب دكلدر الا هر بى ادبدن
صبر وتحملدر يعنى بر كسه هنوز راه طلبده ايكن و كمال مرتبه‌سنه واصل اولمامش ونهايت مرتبه‌سن بولمامش مبتدى
ايكن اكا لازم وواجب اولان اولدر كه هر بى ادب اولان سفيهلرك ناسزا اولان فعلنه وقولنه وحالنه تحمل ايده وصبر
وسكوت سمتنه كيده (مثنوى) هر كرا بينى شكايت ميكند * كه فلان كس راست طبع وخوى بد) هر كيمى كه كورمسن
شكايت ايدر بو يله دو كه فلان كسه‌نك قبيح طبعى وبد خويى واردر يعنى طلب مرتبه سنده اولان مبتديلردن هر قنغى
كسه‌يى كه كوره سن كه برآخر كسه‌يه شكايت ايليوب سو يلر فلان كسه‌نك بد طبعى وقبيح خويى واردر دو بر كسه‌يه انك
سوء حالنى نقل ايدر (مثنوى) اين شكايتكر بدانكه بد خوست) كه مر ان بد خوى را او بد كوست) بيل كه بو شكايت ايديجى
بد خو يدر زيرا كه اول بد كوى اولان كسه‌ايچون اول شكايتكر بد سو يليجى واندن شكايت ايليجيدر اكر بو شكايتكر
اولان كسه نيك خوى اولسه انك حقنده بد كوى اولمز و شكايت آميز سوز سو يلمزدى بلكه صبر وتحمل ايلردى
(مثنوى) زانكه خوش خو آن بود كو در خمول * باشد از بد خو و بد طبعان حمول) زيرا خوش خو اول كسه‌در كه خمولده
يعنى بى نام اولمقده واختفا قيلمقده بد خوى وبد طبعلردن صبور وحمول اوله وانلردن هر نه كونه اذا وجفا صدور ايلرسه
تحمل وتصبر قيله (مثنوى) ليك در شيخ آن كله زامر خداست * نى پى خشم ومارات وهواست) كلام سابقده
بيوردقلرى شكايتدن وشكايتكردن استدرا كدر سؤال مقدره جواب اولمق طريقى اوزره مقدما بيورمشلردى كه هر كيمكه
شكايت ايدر كوره سن بيل كه اول شكايتكر بد خو يدر پس بوندن بر سؤال ناشى اولور كه ديه اكثر كبار مشايخ بد
خو يلردن شكايت ايلمشلر وتحمل ايليوب انلرك مذمتن سو يلمشلر جواب بيورورلر نعم بو يله‌در وليكن شيخك وجودنده
اول شكايت امر خداندر خشم وعناد وهوادن اوترى دكلدر كه بونلر بو كونه صفات نفسانيه‌دن خلاص اولمشلردر
وشكايتى عين حكمة ولمصلحة قيلمشلردر (مثنوى) ان شكايت نيست هست اصلاح جان * چون شكايت كردن
پيغمبران * اول فى الحقيقه شكايت دكلدر اصلاح جاندر يعنى شيخ كاملك كندى قومندن شكايت قيلمسى سائرناسك
مقتضاى نفس اوزره شكايت قيلملرى كبى دكلدر بلكه اول قومك جانى اصلاح ايلمكدن اوترى‌در مثلا بونلرك قومندن
شكايتى پيغمبرلرك امتندن شكايت ايلدى كبيدر (مثنوى) ناحمولى انبيا از امر دان * ورنه حمالست بد را حلمشان
* انبياى عظام عليه السلامك ناحمول لكنى امر دن بيل يعنى انبيادن صادر اولنك عدم تحملرينى امر الهيدن فهم قيل
بوخسه انلرك حلمى بدو قباحتى حمالدر يعنى انلر بر مرتبه حليم وحمالدرلر دركه انلرك حلمى خلقك جميع قباحتى وجفا
وابذالرينى كوتوريجيدر بعض نسخه‌ده حلمشان يرينه حلمشان واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى انبيانك حمولسزلكنى
امر دن بيل والا انلرك صبر وتحملى خلقك بدلكنى حمالدر ديمك اولور وحمل تحمل معناسنى افاده قيلور (مثنوى) طبع را
كشتند در حمل بدى (ناحمولى كر بود هست ايزدى) زيرا بونلرك طبيعتى بدلكى كوتورمكده اولدرديلر يعنى انبياى عظام
مقتضاى طبيعتلرينى خلقك جفا وابذالرينه تحمل قيلمقده قتل وزائل قيلديلر بعد ازان بونلردن اكر ناحمولك
اولورسه ايزد تعالى‌يه منسو بدر كه بو كونه تحملسزلكده نيجه منافع وفوائدمندرجدر و بو صبرسزلقده نيجه اسرار
وحكم مندمجدر ومقتضاى طبيعت اوزره بى محل اولان تحمل وتصبردن بو كونه عدم تحمل هزار بار اولى‌در وجهل

وتحملت

وقتلك اوزره اولان حلم ورأفتدن بوكونه خشم وشكايت نیجه وجوهله اليق واحرادر (مثنوی) ای سلیمان درمیان
زاغ وباز * حلم حق شو باهمه مرغان بساز * سلیماندن مراد بونده هر زمانده اولان عارف زبانلردر که طیور زار واحدك
لسانی بیلکه قادر وهر کسك عقل وفهمی یتدیکی یردن سویلکده ماهر اوله پس کندی وقتنك سلیمانی اولان شیخ کامله
خطاب بیوروب دیرلر ای وقتنك سلیمانی اولان کامل زاغ وباز میاننده یعنی بوکونه تودی ده شریف اولان کسه لر بیننده
حلم حق اول دوکلی قوشلرله دوزل یعنی امتزاج ایله وهر کسه عقلی یتدیکی وفهم ایتدیکی یردن سویله حلم حقه مظهر اول
وآنك صفاتیله تخلق وتحقق قیل که خلیفهٔ حق اولان انبیای عظامك شان شریفلری بویله در خطاب اگرچه حسام الدین
افندی یه درولکن بعد عصره هر عارف زباندان اولان اهل دله شامل اولور (مثنوی) ای دو صد بلقیس حلمت رازبون *
که اهد قومی انهم لا یعلمون * ای سلیمان زمان ایکی یوز بلقیس سنك حلمکله زبوندر زیرا که اهد قومی انهم لا یعلمون
دیمك سنك شانکدندر بلقیسدن مراد ایمان واسلام صددنده اولان وطالب ومبتدی اولان کسه لردر وتقدیر کلام
اولدر که ای نیجه یوز ایمان واسلامه مستعد اولان کسه لر سنك کاملیه اولان حلمکه اسیر وزبوندر زیرا که سن شول حلیم
وبردبارسن که انلردن هر نقدر جفا وستم کورسك انلر حقنده یاربی سن بنم قومیمه هدایت ایله زیرا بونلر تحقیق حقی بیلمزلر وبنم
کندیلر حقنده اولان فوائد ومنافعمه آکاه اولمزلر دیجی سن نته کم حضرت سلطان الکونین صلی الله علیه وسلم بویله
بیورورلردی وقومی حقنده بد دعا ایلمیلك محلنده خیر دعا قیلورلردی نته کم قاضی عیاض شفاده بو حدیث شریفی بوکونه
روایت ایلیوب دیر روی ان النبی علیه السلام لما کسرت رباعیته وشج وجهه یوم احد شق ذلك علی اصحابه شدیدا
وقالوا لو دعوت علیهم فقال انی لم ابعث لعانا ولکنی بعثت داعیا ورحمة اللهم اهد قومی فانهم لا یعلمون * تهدید
فرستادن سلیمان علیه السلام پیش بلقیس که اصرار میندیش بر شرك وتاخیر مکن (م ی) هین بیا بلقیس ورنی بد شود
لشکرت خصمت شود مرتد شود * حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسك رسولیله بوکونه خبر بلقیسه ارسال ایدوب
دیدی ای بلقیس آکاه اول ایمان واسلامه کل یوخسه بد اولور سنك لشکرلرك سکا خصم اولور وسکا تابع اولمقدن وانقیاد
قیلمقدن مرتد اولور رجوع قیلور وحق تعالینك مرادی اوزره اولور (مثنوی) پرده دار تو درت را بر کند * جان تو با جان تو
خصمی کند * سنك پرده دارلرك سنك قپوکی قوپارور سنك کندی جانك سکا جانله خصملك ایلر زیرا انسانك کندی
وجودنده اولان اعضا وجوارحی اولسون واکر تحت حکومتنده اولان مخلوقات اولسون جمله حق تعالی حضرتلرینك
لشکریدر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) جمله ذرات زمین وآسمان * لشکر حقند گاه امتحان * زمین
وآسمانك جمیعا ذره لری یعنی جمله موجوداتك ذره کبی اولان وجودلری امتحان وقتنده الله تعالینك لشکریدر اگرچه
ظاهرا بر کسه یه مطیع ومنقاد اولدیلر ایسه ده بو بیان حق تعالی حضرتلرینك بو قولنك متضمنه اولدیغی معانینك
تحقیق وتفصیلیدر قال الله تعالی فی سورة النمل حاکیا عن سلیمان (ارجع الیهم فلنأتینهم بجنود لا قبل لهم بها) یعنی سلیمان
علیه السلام بلقیسك رسولنه بیوردی ایها الرسول سن رجوع ایله بلقیس جانبنه وانك قومی جانبنه وانلر مسلم اولوب کلسونلر
واکر کلمزسه پس البته انلر مشمول لشکرلری کتوررز که زیاده وفرت وکثرتدن بونلر ایچون اول لشکرلره مقاومت ایلمکه
طاقت یوقدر فلنأتینهم ده فا شرط محذوفك جوابیدر وبو فا کلامده اختصارا اولدیغنه دلالت ایلر تقدیر کلام ایها الرسول
ارجع الی بلقیس وقومها وقل لهم تعالوا الی الاسلام وان لم یجیئوا (فلنأتینهم بجنود لا قبل لهم بها) دیمك اولور پس جنود
لفظندن اکثر ذهنه تبادر ایلین اولدر که بین الناس متعارف اولان جنود اوله ولکن (ولله جنود السموات والارض)
آیت کریمه سنك فحواسی اوزره زمین وآسمانك جمیع مخلوقاتنه جنود الله اطلاق صحیح اولور پس (فلنأتینهم بجنود)
قولنده اولان جنود لفظی دخی زمین وآسمانده اولان ذرات موجوداته جمیعا شامل اولور چونکه زمین وآسمانده اولان
مخلوقاته جنود الله اطلاق صحیح اولوب وبجنود لفظی بو جمله یه شامل اولمق آیت کریمه نك معناسی (فلنأتینهم بجنود)
ای جنود کانت تقدیرنده اولور وحضرت مولانانك بیان بیوردقلری بو معنایی تأیید قیلور وبو آیت کریمه نك تفسیر
وتحقیقنده اولور الی آخره (مثنوی) باد را دیدی که بر عادان چه کرد * آب را دیدی که در طوفان چه کرد * بادی کوردك که
عاد قوملرینه نه ایلدی آبی کوردك که طوفان وقتنده نوح قومنه نه ایلدی که قرآن عظیمده بو ایکی قصه سی مسطور
اولمشدر وبو کتاب شریفك دخی بر قاچ محلنده مرور قیلمشدر بونده خطاب حضرت سلیمان علیه السلام جانبندن اگرچه
بلقیسه درلیکن هر عصرده ارشاد وهدایته مستعد اولان کسه لره در ورؤیتدن مراد رؤیت علمیدر که یقینه ایردکده
رؤیت منزله سنده اولور یعنی عاد قومنه بادك ایشلدیکنی کتب منزله ده وتواریخده مسطور اولدیغی اوزره اوقودك
وبا السنهٔ علمادن الی استماع قیلدك شکا بر مرتبه یقین حاصل اولدیکه کویا بادك عاد قومنه نه ایشلدیکنی کوردك وآبك
وقت طوفانده نوح قومنه نه کار ایلدیکنی مشاهده قیلدك دیمك اولور (مثنوی) آن چه بر فرعون زد آن بحر کین *

وانچه با قارون نمودست این زمین * اول نسنه یی که اول کین دریاسی فرعون اوزره اوردی واول نسنه یی که قارونه
بوزمین کوسترمشدر یعنی (نخسفنا به وبداره الارض) آیت کریمه سنك مصداقنجه انی ودارنی خسف ایلدیکنی
دخی کوردك ومعلوم ایدندك (مثنوی) وانچه آن بابیل با آن پیل کرد * وآنچه پشه کلهٔ نمرود خورد * وکوردك
ومعلوم ایدندك اول نسنه یی که اول ابابیل اول پیله ایلدی بو معنی دخی شهادت ایلر که بلقیسدن مراد هدایته
وطاعت حقه هر عصرده مستعد اولان کسه لراوله زیرا اصحاب فیلك وقعه سی سلیمانه بلقیسك دورندن چوق
صکره در واول نسنه یی که کوردك ومعلوم ایدندك که پشه نمرودك کله سنی یدی قصه سی مشهوردر (مثنوی)
وانکه سنك انداخت داودی بدست) کشت شش صد پاره ولشکر شکست) وانی کورد ککه داود نام بر نبی الیله طاش آتدی
اول سنك التی یوز پاره اولدی وجالوتك عسکرینی صدی (وقتل داود جالوت آیتنك فحواسنجه انلری قتل وهلاك
ایلدی بونك قصه سی اوچنجی جلدده حضرت داود علیه السلام قصه سنك آخرینه قریب مرور ایلدی (مثنوی) سنك
می بارید بر اعدای لوط * تا که در آب سیه خوردند غوط * بونی دخی بیلورسنکه حق تعالی حضرتلری لوط نبی علیه
السلامك اعداسی اوزره طاش یاغدردی بو دخی وجهدر حضرت حقك امری ایله لوط پیغمبرك عدولری اوزره طاش
یاغدی نته کم بو آیت کریمه دن روشندر (فجعلنا عالیها سافلها وامطرنا علیهم حجارة من سجیل) تا که اول آب سیاهده
غوطه یدیلر که بحر لوط دیرلر قدس شریفه قریب بر سیاه صودر (مثنوی) کر بکویم از جمادات جهان * عاقلانه یاری
پیغمبران * اکر جهانك جمادلرندن سویلیم عاقللر کبی پیغمبرلره ایتدکلری معاونت ویاریلغی یعنی اکر جهانك
جماداتك وعلوی وسفلی وسائر مخلوقاتك انبیای عظام علیهم السلامه ایلدکلری یاریلغی اکر سویلرسم جواب شرط
بو بیتلر اولور (م ی) مثنوی چندان شود که چل شتر (کر کشد عاجز شود از بار بر) مثنوی شریف اولقدر اولور که قرق دوه
چکرسه بو کی کوتریجیلکدن عاجز اولور * مثنوی) دست بر کافر کواهی میدهد * لشکر حق می شود سر می نهد
کافرك اوزرینه ال شهادت ویررحق تعالینك لشکری اولور امر شریفنه باش قورومطیع اولور پس بو معنی دخی
جماداتك لشکر حق اولوب حق تعالینك امرینه انقیاد ایلدیکنه دلالت قیلور (مثنوی) ای نموده ضد حق در فعل درس
درمیان لشکراویی بترس * ای فعل وعملده حقه ضد ومخالفت اولمغی درس کوسترمش کسه ویاخود
معنی ای فعل وعملده سبق ودرسنی حقك ضدی یعنی حق تعالینك امرینك ورضاسنك مخالفی کوسترمش کشی بو یله
د بنسه دخی وجه درای فعل وکارنده حضرت خدانك ضدنی کندیسنه درس کوسترمش کسه یعنی حق تعالی یه ضد
اولمغی ومخالفت قیلمغی کندی نفسنه وظیفه وعادت ایلین کسه حق تعالینك لشکری ایچنده سن حضرت حقدن خوف
ایله (مثنوی) جزو جزوت لشکر او در وفاق * مر ترا اکنون مطیعند از نفاق * سنك جزو کلك جزوی یعنی هر بر جزوك
اول اللهك لشکریدر سکا موافقت ایلکده اما سکا الآن نفاق جهتندن مطیعلردر یعنی اطاعتلری سکا حقیقی دکل
صوری ومجازیدر اولدمکه حق تعالی انلره سکا مخالفت ایلمسنی مراد ایلیه همان دم سکا ضد ومخالف اولورلر وسائر
اعدا کبی ایذا وجفا قیلورلر (مثنوی) کر بکوید چشم را کو را فشار * درد چشم از تو بر آرد صد دمار * اکر حق تعالی
حضرتلری سنك چشمکه دیه که اول کسه یی صیق درد چشم سندن یوز دمار کتورر یعنی سنك احب اعضا ککه کوزکدر
حق تعالی اکاسنی عصرایلکه ویرخیده قیلمغه امر ایلرسه اول سندن یوز کونه هلاك وبوار ظهوره کتوررو سنی هلاك
مرتبه سنه یتوررر (مثنوی) ور بدندان کوید او بنما وبال * پس ببینی تو ز دندان کوشمال * واکر اول خدای متعال
دندانه وبال کوستردیه یعنی سنك دیشکه اکر شدت وثقلت کوستردیو مرادایلیه وبال بونده ثقلت معناسنه در پس سن
دندانکدن کوشمال کوررسن واول سنی تأدیب ایدوب اندن الم وایذا بولورسن (مثنوی) باز کن طب را بخوان
باب العلل * تا ببینی لشکر تن را عمل) طب کتابلرینی آچ اول کتابده علل بابنی اوقوتا تن لشکرینك عملنی کوره سن یعنی طب
کتابلرنده اولان امراض وعلله عالم وواقف اول تا کم بونلر تندماری حقك نجه عمل ایدیجی اولورلر ولشکر حق اولوب بدن
مملکتنی نه وجهله خراب قیلورلر (مثنوی) چونکه جان جان هر چیزی و یست) دشمنی با جان جان آسان کیست) چونکه
هر بر نسنه نك جانتك جانی حق تعالی در جانك جانته دشمنلق نجن آساندر یعنی جانك جانته عداوت ومخالفت ایلمك سهل
وآسان دکلدر (مثنوی) خود رها کن لشکر دیو و پری * کر میان جان کنندم صفدری * دیو وپری لشکرنی خود رها
ایله که بونلر بکا جان ودلدن صفدرلکلر ایدرلر یعنی ای بلقیس سن دیو و پری عسکرنی قو یادایله که اول دیو و پری عسکری
بکا جان ودلدن معاونت ایدرلر وبکا معارض ومقابل اولنلرك صفوفنی جالنایدرلر وانلری هلاك ایلرلر مع هذا بونلری
قو یادایله بونلر حساب‌دماولمدیغی تقدیرا اوزره سه صوری ومعنوی باذن الله نجه عساکرم الکم انلردن برنوع سکا
مسلط اولورسه سنك اکا مقابله ایلکه طاقتك اولمز چونکم حقیقت حال بو یله در کل کدر که اعان واسلامه کله سن وترك ملك

وسلطنت قیله‌سن تا کم ملك ابد بوله‌سن وملكهٔ آخرت اوله‌سن دیدی (مثنوی) ملك را بكذار بلقیس از نخست * چون
مرا یابی همه ملك آن تست * ای بلقیس اولا ملككی ترك ایله چونكه بنی بوله‌سن دوكلی ملك سنك لایقكدر یعنی بكا
كمال اطاعت ومتابعتك شرطی اولدر كه ای بلقیس اولا ابتدادن ملك جهانی قلبكدن قوه‌سن واندن بكوب بكا اویه‌سن
چونكم بنی بوله‌سن جمیع ملك جهان سنك لایقك اولور هم ملك جمله‌یه شامل اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور
چونكم بنی بوله‌سن ملك دنیا وآخرت سنك لایقك اولور خطاب حضرت سلیمان علیه السلام لساندندر اكرچه بلقیسه در
لكن هر زمانك سلیمانی اولان وارث حضرت دین واسلامه قابلیتی اولان اهل غنایه واصحاب دوله بو یله دیرلر وانلری
ترك اموال واملاك قیلمغه وطریق حقه سالك اولمغه ومتابعت وانقیاد قیلمغه دعوت ایدرلر (مثنوی) خود بدانی
چون بر من آمدی * كه توبی من نقش كرمابه بدی * چونكم بنم قتمه كله‌سن خود بیلورسنكه سن بنسز حمام نقشی ایدلك
یعنی ای بلقیس چونكم بنم حضوره كله‌سن وبكا متابعت وانقیاد واسطه سیله عرفان وایقان حاصل قیله‌سن اول
حینده تحقیق بیلورسن كه سن بكا متابعت وانقیاد ومقارنت وصحبتدن اول بی جان بر حمام نقشی كبی ایمش‌سن زیرا
مادامكه بر انسانك قلبنده ایمان وایقان وعلم وعرفان اولمیه اوكسه فی الحقیقه بر نقش بی جان كبیدر پس طالب دخی
سلیمان وقت اولان مرشدك حضورینه كلمیجه واندن جان جان اولان علم وعرفانی تحصیل قیلمینجه كندی مقدما
نقش كرمابه كبی اولدیغنه عالم اولمز ونه مرتبه ده بر مرده ایدیكنه شعور بولمز بلكه اكا متقارنتدن صكره كندینك نه
ایدیكنی بیلور ومعلوم قیلور (م ی) نقش اكر خود نقش سلطان یا غنیست) صورتست از جان خود بی چاشنیست) نقش
خود اكر نقش سلطاندر وخود نقش غنیدر بی معنی صورتدر كندی جانندن بی چاشنیدر یعنی نقش كه اكر نقش سلطان
اولسون ویا خود نقش غنی اولسون علی ای وجه كان مادامكه اول كندی جاندن بی حظ وبی لذتدر اول مجرد صورتدر
(م ی) زینت او از برای دیكران * باز كرده بیهده چشم ودهان * اول نقشك زیب وزینتی غیرلردن اوتری بیهوده چشم
ودهان آچمش خلقی انی زنده وعاقل زعم ایدرلر لكن اوبی روح وغافلدر پس حیات طیبه دن وعلوم دینیه دن بی بهره
قلان كسه‌لر صورت بی جان ونقش بی اذعان كبیدر (م ی) ای تو در پیكار خود را باخته * دیكرانرا تو ز خود نشناخته *
خطاب اكرچه بلقیسه در لكن هر كندی ذاتنی غیرلردن بلمین وانلرله جنك وجدل ایلمكدن فارغ اولمین طالبلره در پس
انلرك هر برینه خطاب ایدوب بیورلر ای سن جنك وجدله كندیكی اونتمش وفدا ایتمشسن غیرلری سن كندكدن
اكله مامش وفهم ایتمامشسن اكر سن حقیقتیله كندیكی بلیدك چشم حقیقت بینكده غیرلك قالمیوب خلقله جنك
وجدل ایلمكدن فارغ اولیدك وحقیقت انسانیه‌یی بلیدك وبن سن اولوب سندخی بن اولیدك (مثنوی) تو بهر صورت كه
آیی بیستی * كه منم این والله آن تو نیستی * حضرت سلیمان علیه السلام بلقیسه وهر وقتك سلیمانی اولان شیخ كامل
وحقیقت انسانیه دن غافل اولان طالب بر تلبیسه دركه سن هر صورتنه كه كله‌سن طوره‌سن بویله دیوكه بو بنم والله سن
او دكل یعنی ای طالب هر تبه سنده اولان كسه سن صور احوال بشریه دن هر بر صورتنه كه كله‌سن انده توقف قیلورسن
واول عارضی اولان حالی وصورتی كندی ذاتك زعم ایلیوب بو بنم دیرسن حال بوكه اوسنك مجرد ظنك وتوهمكدر واول
حالت وصورت آخر الامر سندن زائل اولور وسنی غمناك قیلور اكر سن فی الحقیقه اول حالت واول صورت اولیدك اول
سندن زائل اولمزدی وسنی غمناك قیلمزدی (مثنوی) یك زمان تنها بمانی تو ز خلق * در غم واندیشه مانی تا بحلق *
بر زمان سن خلقدن تنها قاله‌سن بوغازكه دك غم واندیشه ده قالورسن یعنی خلقك التفاتنه وتعظیم وتكریملرینه
بو مرتبه ده الفت ومحبت ایلمشسن كه اكر انلرسندن بر ساعت روكردان اولسه‌لر بوغازكه دك غم واندیشه ده قالورسن
وبی ذوق وناخوش اولورسن ولذت وصفا كی ضائع قیلورسن (مثنوی) این تو كی باشی كه تو آن اوحدی * كه خوش
وزیبا و سر مست خودی) بوسن نجن اولورسنكه سن اول اوحدسن كه كندیكك سرمستی وزیبا وخوشی سن یعنی
ای بلقیس سیرت اولان اهل صورت سن بوذكر اولنان حالت ووصف اولنان صورت مجازی اولورسن سن بوذكلسن
بلكه سن فی الحقیقه اول اوحدسن كه اندن مراد حقیقت انسانیه در كه جامع جمیع لذات ومظهر جملهٔ صفات الهیه در كه
اول اوحد واحد اولان حقیقت اصلا غیردن لذت المز وذوق وخوشی بولمز بلكه فی الحقیقه كندینك سرمستی وكندینك
زیبا وخوشلغیدر بر كسه كندینك بو حقیقتنی مجازی اولان ذاتنی ترك ایله تحكله بولسه وهمت وتربیت مرشد ایله اكا
واصل اولسه ذوق ولذتده اصلا خلقه محتاج اولمز ومخلوقاتك تعظیم وخدمت قیلمسانك ذوق وصفاسنه قطعا خلل
كلمز زیرا هر نه كونه ذوق ولذت ایسه اول انی كندی ذاتنده بولمش وجمله‌سی كندی اولمشدر (مثنوی) مرغ خویشی
صید خویشی دام خویش) صدر خویشی فرش خویشی بام خویش) ای صورتنه قالان وحقیقتدن غافل اولان
كسه سن كندیكك مرغیسن وكندیكك صیدیسن وكندیكك دامیسن وكندیكك صدریسن وكندیكك فرشی

وكندیكی بلمیسن یعنی ای كندینك حقیقتنی بیلین واصل اولان ذاتنه عالم اولمین كسه اكردیدهٔ حقیقت بینله نظر
ایلرسك فی الحقیقه جملهسی سنك ذاتكده موجوددر مقصود دلك مرغی به كندكدرو صید وشكار ایلدیكك شیلردخی
كندكدروسن كندیكك دام وقیدیسن كه كندی ذاتكدن حاصل اولان مرغ مقصودی دام عقلكله صید ایلرسن
وقوت حافظه كله انی قید ایلرسن عالی اولان مرتبه كه نسبت كندیكك صدریسن وسفلی اولان بشریتكه نسبت كندیكك
فرشیسن وروح وعقلكه نسبت كندیكك سقفی بلمیسن هرشی سنك وجودكده موجود اولمش اولور كركدركه
كندیكی بیلهسن وحقیقتنه عالم اولهسن تا لذات مجازی واذواق عارضیدن نجات بولهسن وعین لذات وخوشی كندلك
اولهسن شراح مثنوی اولان سروری وشمعی وجان عالم بری برینه تقلید ایدوب بو محلی برغیر كونه شرح ایتمشلردر وسیاق
وسباقه مناسب اولان معنای خوبوب سمت آخره كتمشلردر لكن صوب صوابدن دور ونهج ذی الباىدن مهجوردر انلرك
بو محلده اختیار ایلدكلری معنالر بودخی وجهدر دیمكه لایق وقابل دكلدر اسالیب كلام حضرت مولانایه عالم اولان
كسهلر اول معنالری بو محل شریفه لایق كورمزلر وسیاق وسباقه مناسب اولان معانی بوایدیكنه شك وشبهه قیلمزلر
(مثنوی) جوهر آن باشد كه قائم با خودست ✻ آن عرض باشد كه فرع او شدست ✻ جوهر اول اولوركه كندیله قائمدر
مقوم ومخصصه محتاج دكلدر اول عرضدركه انك فرعی اولمشدر یعنی جوهره تبعیت قیلمشدر وقیامده اكا محتاج
اولمشدر بو جوهر وعرضك تعریف وتحقیق تفصیلا ایكنجی جلدده پادشاه وغلام حكایهسنده جواهر واعراض
بحثنده مرور ایلمشدر فلیطلب فیه پس بو بیتك ما قبلنه مناسبی كشف وحقیقتی اولدركه مقدما بیوریلمشلردیكه
كندی مرغك وكندی صیدك وكندی دامكسن وكندی صدرك وكندی فرشك وكندی بامكسن یعنی غیره محتاج اولمین
وتبعیت قیلمین جوهرسن زیرا جوهر اولدركه كندی ذاتیله قائم اولوب غیره محتاج اولمیه پس حقیقت انسانیه بویله در
واول نسنه عرض اولوركه انك فرعی وتابعی اولمشدر چونكم بر انسان كندی حقیقتنی وجوهریتنی بیلیوب غیره
تابع ومفتقر اولسه عرض حكمنده اولور اما كندی جوهریتنی بیلوب غیریدن استغنا قیلسه جوهر حكمنده اولور
ولا یبقی زمانین تعریفنه داخل اولان جمیع اعراضدن اعراض ایلیوب قائم بالذات اولان حقیقتله معامله قیلور
وعالمده هرنه استرسه كندی ذاتنده بولور وجملهیی كندیده كورر دیمك اولور (مثنوی) كر تو آدم زادهٔ چون او نشین ✻ جمله
ذریات را در خود ببین ✻ اكرسن آدم زاده ایسك انك كبی اوتور جمیع ذریاتی كندكده كور یعنی ای صورت انسانیده
اولان كسه اكرسن فی الحقیقه حضرت آدم نسلندن ایسك وسنده آدمیلك صفتی موجود ایسه سندخی انك كبی
اوتور وانك كبی طور تسه كم حضرت آدم علیه السلام مقام خلافتده اوتوروب مرتبهٔ عبودیتده طوردی سندخی
خلافت الهیه مرتبهسنده اوتور ومقام خدمت وعبودیتده طور وعلم اسما وصفاته عالم اولوب جمیع ذریاتكی كندی
وجودكده كور نته كم حضرت آدم علیه السلام عالم اسما وصفات الهی اولوب جمیع ذریاتنی كندیده قبل ظهورهم كوردی
وانلرك اسرار حقایقنه نظر ایر كوردی بو نده ذریاتدن مراد انسانك كندی وجودندن طوغان وظهوره كلان اشیادر
كركسه صوری اولسون كركسه معنوی اولسون صوری اولان ذریات مثلا بر كسهنك اولادی واولادنك اولادی كبیدر
وعلم براو ذریات معنوی شاكردی وشاكردینك شاكردی كبی وتصنیف وتألیف صنعتی كبی واعمال واعمالدن طوغان
نتایج وآثاری كبیدر یعنی بر كسه مقام خلافت حقه اوتورسه وآدمیلك مرتبهسنه ایرسه كندینك وجودندهكندیدن
حاصل اوله جق وظهوره كله جك ذریات صوری ومعنوی بی هرنه ایسه كورر وانلرك خواص واسرارینه نظر ایركورر دیمك
اولور (مثنوی) چیست اندر خم كاندر نهر نیست) چیست اندر خانه كاندر شهر نیست) خمده نه واردركه نهرده اویو قدر
اوده نه واردركه اوشهرده یوقدر خمدن مراد جمیع عالم ونهردن مراد اكمل آدم اولان كسهنك قلبیدر كذلك خانهدن
عالم وشهردن مراد دل اكمل آدمدر نته كم ما بعدنده اولان بیت بو معنایه شهادت ودلالت قیلور پس دیمك اولوركه عالمده نه
واردركه اول انسان كاملده اولمیه یعنی هرنه شی كم عالمده واردر انسان كاملك قلبنده دخی زیاده واردر ولهذا قال علی كرم
الله وجهه (بیت) دواؤك فیك وما تشعر) وداؤك فیك وما تبصر) وانت الكتاب المبین الذی) باحرفه یظهر المضمر) وتزعم
انك جرم صغیر ✻ وفیك انطوی العالم الاكبر (مثنوی ✻ این جهان خمست ودل چون جوی آب ✻ این جهان حجرست
ودل شهر عجاب ✻ بو جهان فی المثل خمدر ودل نهر آب كبیدر بو جهان حجره در ودل شهر عجایبدر یعنی بو عالم من حیث
المعنی خم كبی اصغردر وقلب انسان كامل اكا نسبت نهر آب كبی اكبردر وكذلك بو جهان معنی بر حجرهٔ حقیر وصغیر كبیدر
دل اكا نسبت بر شهر عجیب وكبیر كبیدر پس انسان صورتا اصغر ومعنا عالم اكبردر وعالم صورتا اكبر ومعنا عالم اصغردر
انسان عالمك روحی كبی وعالم انسانك جسدی كبی واقع اولمشدر عالمك حیاتی انسان كامل ایلهدر وانسان كامل
مرتبهٔ انسانیتی تكمیل ایدوب حقیقت انسانیه یه واصل اولان كسهلردر یعنی انبیا علیهم السلام واولیای عظامه

شامل اولور هر کم کندوبی فانی قیلوب وحضرت حقك ذاتنه وصفاتنه مظهر اولوب اوصاف الهیه ایله متخلق
وخلافت ربانیه ایله متحقق اولسا کانسان کامل دینور پس آلتون قلب شریفی بر شهر عجیب الشان کیبدر که عالمده
هر نه وار ایسه آنك باطننده مع زیادة وار در چون بر انسان سالك اولسه وتربیت مرشد کامل ایله غفلت وجهالت
مرتبه لرندن بکوب کندینك حقیقتی وجه یقین بیلسه وکندیده ظهور ایلینی کمالیله مشاهده قیلسه عالمده اولان
اشیایه احتیاجی قالمز بلکه اشیا آنك باطننه محتاج اولورو آندن استمداد واستفاضه قیلورا کرچه صورتا اول کامل
کندوبی بعض اشیایه مفتقر ومحتاج کوستررسه دمعنا احتیاجی یه کندی بیمار اولورزیرا اول شی فی الحقیقه آنك
حقیقتندن خارج دکلدر بلکه حقیقت انسانیه جمیع اشیایی محیطدر پس کندی حقیقتنك مظهرلرندن بر مظهره
محتاج اولور لحکمة والمصلحة پس طالبه حصه بودر که صورت مجازیه سنه فریفته ومغرور اولمیوب تربیت مرشد
کامل ایله کندینك حقیقتنی بولنجیه دك سیر ایدوب کندی ایجون مخلوق اولان فروعه میل ومحبتی قویوب اصل جانبنه
کیده تا واصل حقیقت انسانیه اوله واولیانك دیدکلرنی کندی وجودنده بر سبیل یقین مشاهده قیله وکامل اوله

* یدا کردن سلیمان علیه السلام که مرا اخالصا لامر الله جهدست در ایمان تو یك ذره غرضی نیست مرا نه در نفس تو

وحسن تو ومال تو خود بینی چو چشم باز شود بنور الله عز وجل (مثنوی) هین بیا که من رسولم دعوتی * چون اجل شهوت کشم نی شهوتی * ای بلقیس تیز کل بو جانبه که بن دعوته منسوب رسولم اجل کبی شهوت ازاله ایدیجی ام شهوته
منسوب دکلم (مثنوی) ور بود شهوت امیر شهوتم * نی اسیر شهوت وروی بتم * فرضا اکر بنده شهوت اوله شهوتك
امیری ام شهوت ومحبوبه نك یوزینك اسیر ومغلوبی دکلم یعنی مشتهای نفسانی بالکلیه مذموم دکلدر بلکه مذموم
اولان صفت اسیر شهوت اولمقدر بن ایسه م امیر شهوتم اول بتم اسیرمدر سائر اناس کبی شهوته ومحبوب ومحبوبه یه
اسیر اولوب محبت قیلنلردن دکلم دیمك اولور (مثنوی) بت شکن بودست اصل اصل ما * چون خلیل حق وجمله انبیا)
بزم اصلمزك اصلی بت شکن اولمشدر حضرت خدانك خلیلی وجمله انبیا علیهم السلام کبی زیرا جمیع انبیا صوری
ومعنوی دکلی اصنامی صیوب کفر وضلالتی ازاله ایلمشلردر (مثنوی) کر در آییم ای رهی در بتکده * بت سجود آرد
نه مادر معبده * ای اسیرا کر بتخانه یه کله وز بتخانه ده بت بزه سجده کتورر بز نه سجده کتورمز (مثنوی) احمد
وبوجهل در بتخانه رفت * زین شدن با ان شدن فرقیست زفت * حضرت احمد علیه السلام وابوجهل بتخانه یه کندی
لیکن بو کتمکدن اول کتمه دك بر فرق عظیم وار در (مثنوی) این در آید سر نهد اورا بتان * آن در آید سر نهد چون امتان
زیرا بو کلور بتلرا کا باش قورور اول ابوجهل بتخانه یه کلور بتلر امتلر کبی باش قور یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم برکون برای امتحان بتخانه یه کلدی جمیع بتلر آنك مبارك قدمنه باش قویوب یوزلری اوزره یقلوب
سجده قیلدیلر وابوجهل اول بتخانه یه کلوردی وبتپرست اولان ام سالفه کبی اول بتلره سجده قیلوردی وانلردن مدد
ومعاونت طلب ایلردی پس بو کلك ایله اول کلمك ما بیننده عظیم فرق مقرر اولور کذلك بو جهانی دخی بر بتخانه کبی
قیاس ایله اهل صفوت ایله اهل شهوتك بو جهانده ایکیسنك ما بیننده فرق عظیم وار در نته کم بیورورلر (مثنوی)
این جهان شهوتی بتخانه ایست * انبیا وکافران را لانه ایست * بو شهوته منسوب اولان جهان فی المثل بر بتخانه در زیرا
بو جهانده هر نه کونه صورت که حضرت حقك وصلتنه مانع اوله معنا اول بتدر انبیا علیهم السلامه وکافرلره مکاندر نتم
اکرچه انبیایه واولیایه وکفار واشقیایه مکان ومنزل اولمشدر لکن انبیا واولیا بو جهان بتخانه سنك صورتلرین صیوب
مطلق حضرت حقه پرستش قیلورلر وکفار واشقیا بو بتلرك صورتلرینه اسیر اولورلر وخدمتلر وبنده لکلر قیلورلر (مثنوی
لیك شهوت بندهٔ پا کان بود * زر نسوزد زانکه نقد کان بود * لیکن اول شهوت دنیا پا کلرك مغلوب وبنده سیدر زرا تش
ایچنده یانمز زیرا زر کان ومعدنك نقدیدر کذلك زر خالص کبی اولان انبیا علیهم السلام واولیا آتش شهوت ایچره یانمزلر
ومشتهیاته اسیر اولمزلر زیرا که بونلر معدن حقیقتك نقدلریدر پس غل وغش کبی اولان شهوت نفسانی بو خالص وطاهر
اولان سلطانلرك اسیر ومغلوبیدر (مثنوی) کافران قلبند وپاکان همچو زر * اندرین بوته درند این دو نفر) کافرلر فی المثل
قلبلردر وپا کلر زر کیبدر بو ایکی نفر بر بوته ایچره در که اول بوتهدن مراد بو جهان شهوتیدر وبو ایکی نفر که انلردن مراد انبیا
وصلحا وکفار واشقیادر حق تعالی حضرتلری بو جهان بوته سی ایچره انلری دائما نار شهوت ایله امتحان ایدیجیدر (مثنوی)
قلب چون آمد سیه شد در زمان * زر در آمد شد زری او عیان * قلب چونکه آتشك ایچنه کلدی فی الحال سیاه اولدی
زر آتشك ایچنه کلدی آلتونلغی عیان وآشکار اولدی (مثنوی) دست وپا انداخت زر در بوته خوش * در رخ آتش
همی خندد ز کش * زر خالص دست وپایی بوته یه خوش وبی بالك آتدی حسن ولطافتندن آتشك یوزنده خنده وتبسم
ایلر کذلك مؤمنلر بوته شهوت ایچره القرین وایاقلرین براغوب آتش مشتهیاتك یوزینه خوشلقا ولطافتله تبسم ایدرلر

اهل کفر واهل نفس کبی سیاه مرواولملرلر (مثنوی) جسم ماروپوش ماشد درجهان* ماچودریا زیراین که درنهان*
برم جسممز جهانده حقیقتمزه روپوش اولدی بزدریا کبی بوکاه جسمك التنده نهانده یز یعنی صمان دریاسی ستروپنهان
ایلدیکی کبی بزم دخی جسممز روحمز دریاسی ستر ایلمش واکا پرده اولمشدر (مثنوی) شاه دین رامنکر ای نادان بطین
کین نظر کردست ابلیس لعین) پس ای جاهل ونادان دین شاهنه طین ایله نظر ایله یعنی ظاهرینه باقوب بودخی بزم کبی
اب وکلدن مخلوق اولمش برجسمدر دیو کیدر دیو سویله زیرا که ابلیس لعین حضرت آدم علیه السلام حقنده بوکونه
نظر ایلمشدر (خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیو سویلمشدر تاکم بوسوء نظر سببیله لعنته مستحق اولمشدر (مثنوی
کی توان اندود این خورشیدرا* با کف گل تو بگو آخر مرا* بو خورشیدی چقین صوامق ممکن اولور براوج بالچق ایله سن
آخر بکا سویله خورشیددن مراد شاه دین اولنلرك روح شریفی وکف کلدن مراد بدن کثیفلریدر پس پادشاهان دین اولان
صاحب سعادتلرك روحلری وحقیقتلری که آفتاب عالمتاب کبی منور عالم وضیا کستر قلوب بنی آدمدر انلرك جسمنی
کورمك ودخی (ان انتم الا بشر مثلنا) دیمك کونشی بالچق ایله صوامق وبراوج خاك ایله افتاب عالمتابی ستر قیلمق کبی
اولور بوایسه ذوی العقول قتنده قابل دکلدر (مثنوی) کر بریزی خاك وصدخاکسترش* برسر نور و برآید برسرش
فرضا اکر اول خورشیده یوز خاك ویوز خاکستر دوکه سن افتابك اوزرینه کلور هرکز انکله مستور اولمز (مثنوی)
که که باشد کو بپوشد روی آب* طین که باشد کو بپوشد آفتاب* کاه کیم اوله اول آبك یوزنی اورته طین کیم اوله که اول
افتابك یوزنی اورته یعنی کاه وطین مشابه سنده اولان جسم آفتاب روحك سترینه قادر اولمز (مثنوی) خیز بلقیسا
چو ادهم شاه وار* دود ازین ملك دو سه روزه برار* قالق ای بلقیس شاه ادهم کبی بوایکی اوچ کونلك سلطنتدن دود
ودخانی بوقار وکتور یعنی بو برایکی کونلك ملکت وسلطنتدن ابراهیم بن ادهم وارکذر قیلوب بو دولت صوریه نك بنای
محبتن یاقوب یقوب بوندن کرد ودخان ظهوره کتور وبو عالمدن چکوب کندیکی حقیقت مرتبه سنه یتور دیمك اولور بقیه
قصه ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه (مثنوی) برسر تختی شنید آن نیك نام) تق تق وهای وهویی شب زبام) اول نیك نام
برلطیف تختك اوزرنده برکیجه طامدن برطاق طاق وهای وهوی اشتدی (مثنوی) گامهای تند بربام سرا*
کفت باخود این چنین زهره کرا* سراینك طامی اوزره تند وسخت کاملر دیدی کندو کندینه بو مجلین زهره کیمه واردر
(مثنوی) بانك زد بر روزن قصر او که کیست* این نه باشد آدمی ماناپریست* ابراهیم بن ادهم حضرتلری قصرنك
روزنی اوزره بانك اوردی بویله که کیدر بو طام اوزرنده اولان آدمی دکلدر بکزر که پریدر (مثنوی) سرفرو کردند قومی
بوالعجب* ما همی کردیم شب بهر طلب* زیاده عجب برقوم باشلرین طامدن آشغه ایلدیلر وبوکونه سویلدیلرکه بز طلبدن
اوتری کیجه ایله کشت ودور ایلرز (مثنوی) هین چه میجوید بگفتند اشتران* گفت اشتربام برکه جست هان*
ابراهیم بن ادهم حضرتلری انلره ایتدی اکاه اولك نه طلب ایلرسز انلر دیدیلر دوه لر طلب ایلرز اول حضرت انلره ایتدی
زنهارا کاه اولك طام اوزرنده کیم اشتری طلب ایلدیکه سز طلب ایلرسز (مثنوی) پس بگفتندش که تو بر تخت جاه*
چون همی جویی ملاقات اله) پس اول قوم اکا ایتدیلر که سن تخت جاه اوزره نیجه حق تعالینك ملاقاتنی استرسن
یعنی سنك تخت وجاهده ایکن حق تعالینك وصالنی طلب ایلدیکك بزم سرای طامی اوزره اشتر طلب ایلدیکمز کبیدر
بونجه مناسبتدن بری ایسه سنك طلبك دخی بوکونه مناسبتدن خالیدر دیمك اولور (مثنوی) خود همان بد دیکر
اورا کس ندید* چون پری از آدمی شد ناپدید) خود همان اول اولدی بردخی انی کسه کورمدی پری کبی آدمیدن
ناپدید اولدی (مثنوی) معنیش پنهان واو درپیش خلق* خلق کی بینند غیر ریش ودلق* آنك معناسی خلقدن پنهان
ومستور ایدی واول خلقك حضورنده ایدی خلق ریش ودلقدن غیریسنی نقدن کورررلر یعنی خلق ابتندن پری کبی آنك
معناسی غائب اولدی وصورتی خلقله بیله ایدی خلق صورت وجامه دن غیری نسنه کورمزلر وانسانك حقیقی
ومعناسی جانبنه نظر ایر کورمزلر (م ی) چون ز چشم خویش وخلقان دور شد* همچو عنقا در جهان مشهور شد
چونکم اول حضرت اقرباسنك وخلایقك کوزندن دور اولدی خویش بونده خصم واقربا معناسنه اولمق وجهدر یعنی
اشنا وبیکانه نك کوزندن غائب ودور اولدی دیمك اولور اما خویش کندی معناسنه دخی اولسه جائزدر زیرا معنی کندی
کوزندن وخلایقدن دور ومهجور اولدی دیمك اولور عاشق صادق اولنلر معشوق حقیقینك طلبنده کندی کندیلرندن
جدا اولمق وتنسلر بنك رؤیتی مرتبه سندن نجات بولمق مقرردر برمرتبه ثانی وغائب اولورلرکه وجود مجازیلرینك
چشم ادراکی انلری کورمکه قادر اوله مز پس جهانده عنقا کبی مشهور اولدی یعنی موجود الاسم ومعدوم الجسم
اولوب قاف قربتده قرار ایلدی (مثنوی) جان هر مرغی که آید سوی قاف* جمله عالم ازو یابند لاف* هر برمرغك
جانی که قاف جانبنه کلدی جمله عالم اندن لاف اورر لر لاف یعنی هر شول سالکك جانی که قاف قربته کلدی وکندر لایعنی

اولان قناعت مرتبه سنه واصل اولوب عالمدن خلوت وعزلت اختيار قيلدى جميع عالمك مدح وثناسنده اولورلر وانك
ذكر جميلنى تذكار قيلورلر (مثنوى) چون رسيد اندر سبا اين نور شرق * غلغلى افتاد در بلقيس وخلق) چونكم نور شرقك
نورى سبايه ايرشدى يعنى حضرت سليمان نبى عليه السلام كه مشرق خورشيد حقيقيدر انك نور هدايتى چونكم مملكت
بلقيسه واصل اولدى پس بلقيسه وسبا خلقنه ولوله وغلغله دوشدى (مثنوى) روحهاى مرده جمله پرزدند *
مردگان از گور تن سر برزدند * جميع مرده روحلر اول نور سببى ايله ذنده اولوب پرواورديلر مرده لر تن قبرندن باشلرين
قالدرديلر يعنى جهل وغفلته كوكللرى مرده اولان وبدنلرى انلره مقبره كبى اولان كسه لره حيات معنوى ويرديلر كه
(مثنوى) يكدكررا مژده مى دادند هان * نك ندائى مى رسد از آسمان * بربرلرينه مژده ويرديلر كه آكاه اولك اشته
آسماندن بر اولو ندا ايريشور يعنى آسمان رتبت اولان حضرت سليماندن بزى حقيقت جانبنه دعوت ايلمك نداسى واصل
اولدى ديديلر (مثنوى) زان ندا دينها همى كردند كبز * شاخ وبرك دل همى كردند سبز * اول ندادن دينلر عظيم وقوى
اولورلر جان ودلك شاخ وبركى تازه وسبز اولورلر كردند بونده كرديدن لفظندن مشتقدر صيرورت معناسن ويرر لروشوند
معناسنه دخى استعمال قيلورلر (مثنوى) از سليمان آن نفس چون نفخ صور * مردكانرا وارهانيد از قبور * حضرت
سليماندن اول نفس نفخ صور كبى مرده لرى قبورتندن قورتردى يعنى آواز اسرافيل عليه السلامدن يوم قيامتده
مرده لر نيجه حيات بولوب قبرلرندن قالقارسه آواز سليماندن دخى مرده لر حيات قلبيه بولوب تن مقبره لرندن قائم
اولديلر وانك كلام حقيقت انجامنى قبول قيلديلر (مثنوى) مر ترا بادا سعادت بعد ازين * اين كذشت الله اعلم باليقين
اى مستمع وطالب اولان كمسه بوندن صكره سعادت سنكچون اولسون بو كچدى الله تعالى يقينه اعلمدر يعنى بوذكر
اولنان سليمان عليه السلام وبلقيسك زمانى مرور ايتدى وانلرك احوالنه وما بينلرنده جارى اولان مقالته بروجه
يقين الله تبارك وتعالى اعلمدر همان سعادت سنكچون اولسون سن دخى بر عصركك سليماننده هدايت بولوب وانك
دعوت وارشادنى قبول ايده كور تا دولت ابدى وسعادت سرمدى بوله سن وعالم صورتدن قورتلوب عالم حقيقته واصل
اوله سن * بقيه قصه اهل سبا ونصيحت وارشاد سليمان عليه السلام آل بلقيس را هر يكى را اندر خورد ومشكلات
دين ودل او * بو سرخ شريف اهل سبانك قصه سنك بقيه سيدر وسليمان عليه السلامك نصيحت وارشاد
ايلمسيدر آل بلقيسك هر برينه كندوسنه لايق آل بونده قوم واهل معناسنه در دخى انك هر برينك دين ودلنك
مشكلاتنى كشف وعيان ايتديكيدر * وصيد كردن هر جنس مرغ ضميرى بصفير آن جنس مرغ وطعمه او * وضميره
منسوب اولان هر مرغ جنسنى اول جنس مرغك صفيرى وطعمه سى ايله صيد وشكار ايلمسيدر يعنى ضمير ودل قوشلرنى
انلرك جنسينك اداسيله وغداسيله صيد ايليوب متابعت وانقياد دامنه قيد ايلمسينك بيانيدر كه عارف وزباندان اولان
مرشدلر شانندندر كه (كلموا الناس على قدر عقولهم خواسنجه) هركسه عقللرى يتديكى وفهم ايتديكى يردن سويليوب
وانلره كندى مشربلرينه مناسب غدا وطعام اعطا ايليوب بو اسلوب ايله انلرى جذب ايدرلر وادام بيعت وارادتلرينه
قيد ايلرلر (مثنوى) قصه كوئيم از سبا مشتاق وار * چون صبا آمد بسوى لاله زار * سبادن عاشق ومشتاق كبى قصه
سويليلم چونكم باد صبا لاله زار جانبنه كلدى يعنى صبا يلى لاله زاره كلدكده نيجه رونق ولطافت ويررسه حضرت سليمان
عليه السلامك انفاس طيبه سى دخى سبا اهلنه اويله رونق ولطافت ويردى چونكم باد صبا اولان نفس حيات بخش
سليمانى سبا مملكتنه كلوب انى كلزار ولاله زار كبى تازه وطرى قيلدى بز دخى عاشقانه ومشتاقانه او سبا مملكتندن
قصه سويليلم كه مراداتندن مطلوب ومرغوب اولنلرك مكانيدر (مثنوى) لاقت الاشباح يوم وصلها * عادت الاولاد
صوب اصلها) كويا اشباح كنديلرينك وصلى كونده ملاقى اولدى يعنى اشباح واجساد ارواحه واصل اولدقلرى كون نه
مرتبه روز مسرت ايسه اهل بلقيس دخى حضرت سليمان عليه السلامك حيات بخش اولان كلمات طيبه سنى
استماع ايلدكلرنده اشباح روحلرينه واصل اولدقلرى كون كبى مسرور وپرحبور اولديلر وكان اولاد كنديلرينك
اصلى جانبنه عودت ايدوب ملاقات اولدقده نه مرتبه مسرور وشاد اولورلر سه اهل سبا دخى كلام حيات بخش سليمانى يه
ملاقات اولوب اول جانبه ميل وعودت ايلدكلرنده فرزندلرك اصللرى جانبنه عودت قيلدقلرى كبى ومادر وپدرلرين
بولوب مسرور وشادان اولدقلرى كبى شاد ومسرور اولديلر بوندن مقصود اشباح منزله سنده اولان مريدلر وطالبلر
ارواح منزله سنده اولان وكندى عصرينك سليمانى اولوب خلقه انك كبى دعوت قيلان شيخلرينه واصل اولدقده وانك
كلام هدايت انجاملرين قبول قيلدقده اشباح روحلرينى بولدقلرى واولاد اصللرينه عودت قيلوب واصل اولدقلرى كبى
مسرور وشاد اولورلر ولطافت وطراوت بولورلر ديمك اولور (مثنوى) امة العشق الخفى فى الامم * مثل جود حوله لوم السقم
ام ايچنده خفى وپنهان اولان عشقك امتى شول جود وسخا كبيدر كه انك حواليسنده سقمك لومى واردر يعنى امتلر

ایچره عشق خفینك قوری فی المثل شول اهل جوده بکزرکه انك اطرافنده بخل وامساك ایله سقیم اولان طائفه نك
ملامت وتشنیعی اوله نته کم اهل سقم اهل سخاوکرمی سن مبذر ومسرف سن ومالکی بیهوده یره خرج ایلرسن دیو طعن
وتشنیع ایلدکلری کبی سائر انم دخی پنهان اولان عشقك اهلی بوکونه ملامت ایلرلر واکاسن عرض وناموسکی
بو یولده ازاله ایدرسن وجان وتنکی معشوق دیوب فدا قیلرسن بو سمته کیمه وکندیکی ضایع ایتمه دیو سویلرلر حال بوکه انك
ذوق ولذتندن بیخبرلر ووجد وحالتندن بی بهره لردر مصرع ثانیده مضاف مقدر اولوب مثل اهل جود سخوله لوم اهل
السقم دیمك اولور وزره شرح اولنمشدرکه محلنه مناسب اولان بودر (مثنوی) ذلة الارواح من اشباحها * عزة الاشباح
من ارواحها * روحلرك ذلت وحقارتی جسملرندندر وا شباحك عزت وشرفیتی روحلرندندر یعنی حدذاتنده ارواح
عزیزه وشریفه دروا جسامه تعلق قیلمغله وانلره مرادی وارزوسنه تابع اولمغله ذلیل وحقیر اولور واشباح دخی فی حدذاتها
ذلیل وحقیردر ولیکن روحلرینه متابعت قیلمغله وانلردن لطافت وروحانیت کسب ایدوب روحانی ونورانی اولمغله عزیز
وشریف اولورلر (مثنوی) ایها العشاق السقیا لکم * وانتم الباقون والبقیا لکم) ای عاشقلر سقیا سزکچوندر سزباقیلر
سز بقا سزکچوندر یعنی ای عاشقان الهی سقی شراب طهور سزه مخصوصدر سز ابدالاباد حقله باقیلر سز ووجود
حقانیله دایم وقایملر سز بقا سزه مخصوصدرکه عشق شرابی ساقی حقیقتدن نوش ایلین ابدی باقی قالور واولور سه
همان انك جسمی اولور (ع) اولن حیواندر عاشقلر اولمز) دین بومعنایه اشارت قیلور سقیاسینك ضمیله سقی معناسنه
اسم اولور بقیا دخی بانك ضمیله بقا معناسنه در (مثنوی (ایها السالون قوموا واعشقوا (ذا الریح یوسف واستنشقوا
ای قلبی غم عشق الهیدن خالی اولنلر قالقکز وعاشق اولکز بو نفس سلیمانی ونفحه ربانی یوسف حقیقینك رایحه سیدر
استنشاق واستشمام قیلکز سالونده ایکی وجه جائزدر اولا سلا یسلو سلوادن اسم فاعلك جمع مذکریدر سلوسینك
کسریله محدن وغصه دن وعشقدن خالی اولمغه دیرلر بو راده معنی ای قلبی عشق الهیدن خالی اولان کسه لر قالقك عاشق
اولك دیمك اولور وثانیا سالون سلا یسلو سلوانه دن بضم السین بر اصل ما خوذ اوله سلوانه بر نوع بوجقدرکه یغمور صوینه
براغوب عاشق اولان کسه یه ایچورسه لر قلبی صوورور عشقدن خلاص اولور واول صویه سلوان دیرلر وعند البعض
سلوان بر دوایه دیرلر محزون ومغموم کسنه لر ایچسه مسرور اولورلر وغم عشقدن نجات بولورلر پس بو وجه اوزره دخی
سالون قلبی کرمیت عشقدن صوومش وخالی اولمش کسه لر دیمك اولور ولیکن اولکی وجه بوندن اولیدر بو تقدیر اوزره دخی
معنی بویله دیمك اولورکه ای قلبلری غم عشقدن خالی اولوب بی عشق جانان مسرور اولان کسه لر قالقکز عاشق اولکز اول
دعوت سلیمانی ونفس مرشد ربانی یوسف حقیقینك رایحه سیدر استشمام قیلکز تا کم اول رایحه سببیله بصر بصیرتکز
کشاده اوله ویوسف حقیقینك جمالن کوروب ابدی مسرور قاله (مثنوی) منطق الطیر سلیمانی بیا * بانك هر مرغی که
آید می سرا * ای سلیمانه منسوب اولان منطق الطیر بیلان کل هر بر مرغك صداسی که کلور وظاهر اولور انی ایرله یعنی
اظهار ایله مصرع اولده مضاف مقدر اولوب تقدیر کلام ای عالم منطق الطیر دیمك اولوب امر ایلمك مناسب اولمز مکرکه
مرادینه انك عالمی وصاحبی اوله پس سلیمان حقیقی یه منسوب اولان طیورلر که انلردن مراد انبیا علیهم السلام واولیای
عظامدر نطق واسانی بیلان مرشده خطاب ایدوب بیورورلر ای سلیمان حقیقته منسوب اولان طیورلرك لسان ونطقنی
بیلان مرشد ربانی کل طالبلرك هر مرغ که کلور کلموا الناس علی قدر عقولهم نحو اسجه انك لسانی اوزره
تکلم ایله تا سندن مستفید اوله وسنکله همزبان اولمغه ومصاحبت قیلمغه رغبت ایلیه دیمك اولور (م ی) چون بهر غانت
فرستادست حق * لحن هر مرغی بداد ستت سبق * چونکم حق تعالی حضرتلری سنی قوشلره کوندردی حق تعالی
سکا هر بر مرغك لحننی سبق ویرمشدر وانلرك نطقنی سکا تعلیم قیلمشدر یعنی ای سلیمان زمان اولان مرشد زماندان
حق تعالی سنی هر نوع انسانی ارشاد ایلمك ایچون انلره کوندرمشدر وهر برینك لسانی استعدادنی ومذاهب وعقایدنی
سکا تعلیم ایلمشدر پس سن دخی هر قومه عقللری یتدیکی وفهم وادراکلری یتدیکی یردن سویله وانلری توحید واتحاد
جانبنه ارشاد ایله تا سنك هدایت وارشادك سببیله بری برلریله الفت واتحاد قیله لر ومرتبهٔ توحیده واصل اوله لر (مثنوی
مرغ جبری را زبان جبر کو * مرغ پراشکسته را از صبر کو * مثلا جبری اولان قوشه جبر سوزنی سویله یعنی جبر مذموم
صاحبی اولان قومه جبر محمود حدن سویله وانلره انبیا واولیانك واصل اولدقلری جبردن سویله تا کم صرف جبری
اولمقدن واسقاط تکلیفات قیلمقدن نجات بولوب جبر اوسط که اهل سنت والجماعه نك مقبول ایلدیکی مذهبدر اول
مرتبه یه واصل اوله اندنصکره جباریت حق مشاهده ایلمك مرتبه سی ولمع هذا نفس سلب اختیار قیلمیه واسقاط
تکلیفات ایلمك محنته مائل اولمیه * بیت * هر انکس را که مذهب غیر جبرست * نبی فرمود او مانند کبرست * یعنی
بوذ کر اولنان جبر محمود سه کورمدر قنادی صنمش مرغه صبردن سویله یعنی فقر وبلا ایله منکسر اولان ومحنت وعنایله

برشکسته منزلەسن بولان دردمندلره صبر قیلمقدن سویله وصابر اولنلرك ثواب وجزاسنی انلره تعلیم ایله تا کم طریق حقده
ثابتقدم اولەلر وشکایت وجزعدن اجتناب قیلەلر دیمك اولور (مثنوی) مرغ صابر را تو خوش دار و معاف) مرغ عنقارا
بخوان اوصاف قاف * طاعات وبلیات اوزره صابر اولان قوشی سن خوش ومعاف طوت یعنی شول کسەلر که
راه حقده طاعات وریاضات اوزره صبر ایدیجیلردر انلره رعایت ایت ومرغ عنقایه کوه قافك اوصافنی اوقو مرغ عنقادن
مراد خلوت وعزلت وکوشه قناعت اختیار قیلان اهل سلوکدر وقافدن مراد قرب الهی ومقر اصلی وحقیقیدر
پس معنی عنقا سیرت اولان سالکه قرب الهیدن مقام اصلی وحقیقیدن سویله وانی اول جانبه ترغیب ایله دیمك
اولور (مثنوی) مر کبوتر را حذر فرما ز باز * باز را از حلم کو و احتراز * کبوتره بازدن حذر بیور وبازه حلم
واحترازدن سویله کبوتردن مراد بونده خلایقك ضعفاسیدر وبازدن مراد حاکم وضابط اولان اقویا واهل عناددر پس
دیمك اولور که ضعفای ناسه بازسیرت اولان حاکملرك قهر وغضبندن وظلم وستمندن حذر ایلمك بیور وبازسیرت اولان
حکام واقویایه دخی حلمدن سویله وظلم وستمدن احتراز ایلسکه امر ایله تا کم غضب وقهر ایلسکه عقاب حقه مستحق
اولمیەلر دیمك اولور (مثنوی) وان خفاشی را که ماند او بینوا) می کنش با نور جفت و آشنا) واول بر خفاشکه اول خفاش
بینوا ونصیبسز قالدی انی نور ایله جفت وآشنا ایله یعنی شول انوار الهیدن بی بهره اولان واضواء روحانیدن بی نصیب قلان
خفاش سیرت وظلمت پرستلری انوار الهیه جفت والطاف اسرار ربانیه آشنا ایله بونلرك منکر انوار اولدیغنه باقیوب
مهما امکن انلری انوار حقه مستعد وقابل ایله (مثنوی) کبك جنکی را بیاموزان تو صلح * مر خروسانرا نما اشراط صبح
جنك وخصومته منسوب اولان کبکه سن صلح ومصالحه اوکرت خروسلره صبحك اشراط وعلامتنی کوستر کبکی جنکه
نسبت ایلمکلرنده وجه مناسبت اولدر که اکثر انلر بری برلریله جنك اوزره درور دخی ایکی ایاقلری قرمزیدر پس اهل
خصومتك اکثرینك ایکی اللری قاندم اولوب قتال وجدال ایلدکلری مناسبتیله کبکه مشابهلردر پس کبکدن مراد
بورا ده اهل قتال واهل جدال اولور (فاصلحوا بین اخویکم) مفهوم اسجه مؤمنلردن ایکی طائفه ویا ایکی کسه
جنك وجدال ایلسەلر اصلاح ذات البین ایله وانلره صلح واتحادك نفعنی واجرینی سویله دیمك اولور خروسلردن مراد تهجد
اولنلر وسحر وقتلرنده استغفار وناله وانین قیلنلر اولور یعنی اوقات مبارکه ده تسبیح وتهلیل قیلنلره ومتأوه ومستغفر
اولنلره صبح حقیقتك علامت وآثارین کوستر تا کم جانلری منور اولوب ودللری ضیای حقله طولە (مثنوی) همچنان
می رو ز هدهد تا عقاب * ره نما والله اعلم بالصواب * اشبو هدهددن عقابه دکین کیت یول کوستر الله تعالی طریق
صوابه ورەسدادە اعلمدر بونده خطاب کندی زمان شریفلرنده اولان حسام الدین افندی حضرتلرینه در واول زمانك
مرورندن صکره هر عصرده وارث نبی اولان شیخ کاملەدر که عارف وزماندان کندی زمانەسنك سلیمانی کبیدر
وطبایع مختلفه ومشارب متنوعه صاحبلری اولان انسان انواع طیور کبیدر که هر برینك برکونه لسانی وبرکونه
مشربی واردر وعارف وکامل اولدر که بو جملەنك مذاهبنی ومشاربنی بیلوب ادناسندن اعلایه وارنجه یه دك انلری
طریق حقه ارشاد ایلیه نته کیم بیورر ای عصرینك سلیمانی وای زمانەسنك صاحب عرفانی اولان مرشد ربانی
ادنادن اعلایه دك واضعفدن اقوایه دك هر نقدر کسه وار ایسه طریق صوابی انلره کوستر وحال بودر که الله تعالی
صوابه اعلمدر دیمك اولور * آزاد شدن بلقیس از ملك ومست شدن او از شوق ایمان والتفات همت او از همه ملك
دنیا منقطع شدن وقت هجرت الا ازقضت * چون سلیمان سوی مرغان سبا * یك صفیری کرد بست ان جمله را *
چونکه سلیمان علیه السلام سبا قوشلرینك جانبنه بر صفیر ایلدی اول جملەسنی باغلدی وبو اسلوبله انلری صید
وقید ایلدی یعنی حضرت سلیمان علیه السلام صدای روحانی ونفس رحمانی ایله قوم سبایی دعوت ایلدی
پس انلار اول حضرتك دعوتنی قبول ایلیوب انك تحت حکمنده مقید اولدیلر وا کاکال مرتبه اطاعت قیلدیلر دیمك
اولور (مثنوی) جز مکر مرغی که بد بی جان وپر * یا چو ماهی گنك بود از اصل کر * مکر شول مرغ دکل که
جانسز وپرسز اولدی یاخود بالق کبی اصلندە دلسز وصاغر ایدی یعنی شول کسەلری دام یعتنه ایلمدی وانلری
لطف وکرم دانەلری ایله صید ایلدیکه انلرده فی الحقیقه حیات طیبه وپر وبال عقلیه یوغدی تا اصل فطرتدن انلر
صم بکم عمی فهم لا یعقلون ایت کریمەسنك مفهوم اسجه اصم وابکم ایدیلر انك کلامنی اشیتمدیلر وانی تعقل ایدوب انکله عمل
ایتمدیلر تا کم مرده وپژمرده قالدیلر واول دولت ابدیه وسعادت سرمدیه دن محروم اولدیلر (مثنوی) نی غلط گفتم که
کر گر سر نهد * پیش وحی کبریا سمعش دهد) بوق غلط ایتدیم اکر فرضی صاغر اولان کسه جناب کبریانك وحینك اوکنده
باش قویه اول عظمت وکبریا صاحبی اکا سمع ویرر یعنی شول برمرغه هدایت ایلدیکه اول مرغ اصلندن کر وابکم ایدی
دیدیکم بو سوزی نوع غلط سویلدك اکر سمع باقی اصم اولان کسه عدم استماعنه معترف اولوب اول عظمت وکبریا

صاحبی اولان خدانک وحبینک محلی اولان انبیا واولیانک حضورینه باش قوسه وبنم جمیع جانم بوقدر وجهل وغفلتم چوقدر دیو اعتراف قیلسه خدای تعالی اکا سمع جان ویرردی وانی کلام حق استماع ایلکه مرتبه سنه ایرکورردی (مثنوی) چونکه بلقیس ازدل وجان عزم کرد * برزمان رفته هم افسوس خورد * چونکه بلقیس سبادن حضرت سلیمان جانبنه کلمکه دل وجاندن عزم وقصد ایلدی رفته وکذشته اولان زمانی اوزره هم حیفلندی (مثنوی) ترک مال وملک کرد او آنچنان * که بترک نام وننک عاشقان * بلقیس مال وملکنی انجلین ترک ایلدی که اول عاشقلر نام وننکی ترک ایلدیلر (مثنوی) آن غلام وآن کنیزان بناز * پیش چشمش همچو پوسیده پیاز * اول حسن ونازله اولان بنده لر وجاریه لر آنک کوزی اوکنده چوروش صوغان کبی ایدی (مثنوی) باغها وقصرها وآب رود * پیش چشم ازعشق کلخن می نمود * باغلر وقصرلر وآب رود یعنی سبا ملکنده اولان ماء جاریلر عشق اجلندن آنک کوزی اوکنده کلخن کورندی (مثنوی) عشق در هنکام استیلا وخشم * زشت کرداند لطیفانرا بچشم * عشق غلبه وغضب وقتنده خوب ولطیفلری عاشقک کوزینه زشت وقبیح ایلر کرداند کردیدن لفظندن مشتق اولوب صیرورت معناسی ویرلسه هم جائزدر یعنی عشق استیلا وخشم زماننده خوب ولطیف اولان شیلری عاشقک کوزنده زشت وقبیح اولان شیلره دوندررر دیمک اولور (مثنوی) هر زمرد را نماید کندنا * غیرت عشق این بود معنی لا * هر زمردی غیرت عشق کندنا کوسترر کندنا پراسه یه دیرلر معنی لا بو اولور غیرت عشق نمایدنک فاعلیدر یعنی محبوب حقیقینک عشقنک غیرتی هر نعیم وسبز اولان اشیانی وجمیع جوهر خضرانی پراسه کبی خوار وحقیر وبی اعتبار کوسترر لا اله اسماء اجناسه نداردر هر معبوده شامل وواقع اولور اکر معبود بالحق اولسون واکر معبود بالباطل اولسون چون عاشق صادق محبوبنک ذکرنه عشقله مشغول اوله ومحبوبی اثبات قیله غیرت عشق جمیع باطل وآفل اولان معبود ومحبوبلری نفی ایلر یعنی عاشقک نظرنده خوار وحقیر قیلوب بی اعتبار ایلر هر نقدر محبوب ومرغوب اولسه ایکا التفات ومحبتی قالمز لا اله کلمه سنک سر ومعناسی بو اولور که جمله آفل وباطل اولنلری درون عاشقدن نفی قیلور والا الله کلمه سنک سر ومعناسی معبود بالحق اثبات قیلمقدر ودل عاشقده همان آنک میل ومحبتی قالمقدر نته کم بیوررلر (مثنوی) لا اله الا هو اینست ای پناه * که نماید مه ترا دیک سیاه * پناه ملجأ معناسنه در ترکجه صغنجق یره دیرلر ای مشار حلر پناهه امر حاضر معناسنی ویرمشلر لا اله الا هو بودر ای عاشق بو کا التجا ایله دیمشلر وبعضلر دخی ای عاشق بونه لطیف پناهدر دیو تعبیر ایلشلردر لکن ضعفدن خالی دکل بلکه اولی اولان مضاف مقدر اولور ای طالب پناه دیمکدر وتوضیح معنی اولدر که الله تعالی لا اله الا الله کلمه سنه بنم حصنم دیمشدر (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم حاکیا عن ربه قال الله انی انا الله لا اله الا انا من یقول بالتوحید دخل حصنی ومن دخل فی حصنی امن من عذابی رواه الشیرازی) پس ای عذاب خدادن حصن وپناه طالبی اولان کسه لا اله الا هو کلمه سنک سر ومعناسی بودر که ماه منیری سکا دیک سیاه کورسته یعنی لا اله الا الله کلمه سنک سر ومعناسی چون سنک وجودکده ظهوره کلسه ومعبود بالحق ثابت وما سوا منفی اوله جمله علایقدن بری دخی اولدر که منور عالم اولان ماهتاب سنک بصر وبصیرتکه سیاه چولمک کبی کورینوریعنی آنک چشم حقیقت بیننک قتنده اصلا قدر واعتباری قالمز بلکه شمس عالمتابک وسائر کواکب بی حسابلک دخی قطعا رونق وتابی اولمز بلکه انسانه خدمتکار کورورسن وجمله تأثیرات وتصرفی حضرت خدادن بیلورسن وتعظیم وعبادتی همان اکا حصر قیلورسن وخلیل وار جملهی آفل بولوب (انی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض) دیوب توجه ومحبتی همان خالق ارض وسمایه قیلورسن نته کم بلقیس جانب سلیمان علیه السلامه وجناب حضرت خالقا کوانه توجه ورغبت ایلسی وقتنده جمله ملک ومالنک وغیر اسبابنک میل ومحبتی قلبندن کندی الا که تختنک میل ومحبتی دکل پس سر وحکمتی نه ایدوکنک بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) هیچ مال وهیچ مخزن هیچ رخت * می دریغش نامد الا جز که تخت) هیچ مال وهیچ مخزون وهیچ رخت بلقیسه دریغ کلدی الا که تخت یعنی حضرت سلیمان علیه السلام جانبنه متوجه اولدیغی وقتنده باقیس جمله دن قطع علاقه ایلیوب اصلا مالندن ومخزون وسائر اسبابندن اوتری دریغ وتأسف یمدی واکا بونلردن اوتری غم والم کلدی الا که تختندن اوتری که اندن قطع علاقه ایده میوب محبتنی قلبندن اخراج ایلدی وبو معنی اشارتدر شول مانعه که سالک سیر الی الله ایلرکن جمیع اشیادن قطع علاقه ایلر الا که بدن تختندن دکل وسری عن قریب معلوم اولور (مثنوی) پس سلیمان ازدلش آکاه شد * کزدل او تا دل او راه شد * پس سلیمان علیه السلام آنک قلبندن آکاه اولدی زیرا که آنک قلبندن بلقیسک قلبنه یول اولدی نته کم من القلب الی القلب روزنة بو معنایه شهادت قیلدی (مثنوی) آن کسی که بانک موران بشنوند * هم فغان سر دوران بشنود * اول برکسه که مورلرک صداسنی ایشیدر کندودن دور اولنلرک سرینک فغانی هم ایشیدر یعنی باطنک آواز کفتارینی هم استماع ایلمکه قادر اولور

(مثنوی) انکه کوید راز قالت نملة * هم بداند راز این طاق کهن * سورهٔ نملده بیوررلرکه (وحشر لسلیمان جنوده) جمع اولندی سلیمان ایچون عسکری (من الجن والانس والطیر) جنیلردن وانسانلردن وطیورلردن اولدیغی حالده (فهم یوزعون) ای یحبس اولهم علی آخرهم حتی یلحقهم آخرهم لیکونوا مجتمعین وزع لغتده منعه دیرلر یعنی اولی اخرینه توقف ایدوب منع اولنورلردی تا مجتمع اوله لر (حتی اذا اتوا) یعنی عسکر سلیمان سیر ایدوب حتی کلدیلر (علی وادی النمل) وادی النمل اوزره (قالت نملة) قرنججه دن بر قرنججه عسکر سلیمانی کوروب دیدیکه (یا ایها النمل) ای قرنججه لر (ادخلوا مساکنکم) مسکنلریکزه داخل اولک (لا یحطمنکم سلیمان وجنوده وهم لا یشعرون) حال بوکه بونلر سزلک مکانلریکزی بیلمزلرا کر بیلسه لردی اینمزلردی بو سوز علی طریق العذردر و حضرت سلیمان علیه السلامی عدالله توصیف ایتمکدر و روایتدر که یل بو سوزی اوچ میل یردن سلیمان علیه السلامک سمع مبارکنه ایصال ایلدکده (فتبسم ضاحکا من قولها) پس سلیمان علیه السلام تبسم ایلدی اول نملهنک کلامندن ضاحک اولدیغی حالده تحذیرینه و نصیحت واهتدا اسنه متعجب اولدی معنای بیت سلیمان علیه السلام بلقیسک قلبنده اولان اسرارنه واقف اولدی زیرا اول کسه که سوز سلیمان علیه السلامی مورلرک و وحوشک وطیورلرک بس بو طاق کهن دنیا و ما فیها اسرار و احوالنی دخی بیلور زیرا علم انبیا علیهم السلام علم حقدر جزوی وکلی و ظاهر و باطن بتعلیم الله انلره معلومدر (مثنوی) دید از دورش که آن تسلیم کیش * تلخش آمد فرقت آن تخت خویش) سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری انی ایراقدن کوردیکه اول تسلیم مذهبلو اول کسه نک تختنک فراقی اکا تلخ کلدی و تختندن ایرلدیغندن زیاده مضطرب اولدی (مثنوی) کر بکویم ان سبب کردد دراز * که چرا بودش بتخت آن عشق ساز) بو بیت شریفک تقدیری اکر بکویم که چرا آن بلقیس بتختش عشق ساز بود این سبب دراز کردد دیمک اولور یعنی اکر دیم که اول بلقیس نیچون کندی تختنه عشق دوزیجی و میل و محبت ایدیجی اولدی بو سبب اوزون اولور و بوندن طول کلام لازم کلور لکن ما لا یدرک کله لا یترک کله کلامنک موجبنجه اکرچه کلیسی دیلنمز و درک اولنمزسه ده کلیسی دخی ترک اولنمسون بلکه بو مقدار انک سببندن بیان اولنسون تا قلیل کثیره دلیل اوله و بو مثاللردن عقل سلیم صاحبی انک تختنه اولان میل و محبتنک سببنی فهم قیله که اول مثال بونلردر که بیوررلر (مثنوی) کرچه این کلک قلم خود بی حسیست * نیست جنس کاتب او را مونسیست * بعض نسخه ده کلک کله قلم ما بیننده واو عاطفه واقع اولمشدر کلک و قلم الفاظ مترادفه دندر و تقدیرجه قلم عطف تفسیر اولور و بعض نسخه ده دخی واو واقع اولمامشدر بو تقدیرا اوزره کلک قامش معناسنه اولوب کلک قلمه اضافتی عامک خاصه اضافتی قبیلندن اولور و بو بیت بلقیسک تختنه اولان محبتنک سببنی بیانا ایتمکله سؤال مقدری دخی دفع اولور کان بو سؤال لازم کلور و خاطرمه بو کونه اندیشه لایح اولور الجنس الی الجنس یمیل فحواسنجه محبت نوعا جنسیت اقتضا ایلر پس بلقیس تختنک جنسی دکلدر اکا بر بی حس جماده بو قدر محبت ندن لازم کلدی جواب طریقیله انک تختنه اولان محبتنک سببنی بیان ایدوب بیوررلر اکرچه بو قلم قامشی تحقیق بی حسدر و ادراکی یوقدر بر جامددر نسنه در کاتبک جنسی دکلدر اکا بر مونسدر یعنی قلم کاتبه انس ایدیجیدر و قلمه ایسلک اسنادی مجازیدر زیتک سببنه اسنادی قبیلندن اولور و حقیقه اکا مونس کاتب اولور پس میل و محبت جنسیت لازم دکلدر کاه اولور که انسان بر شیئه کالیه انسیت قیلسه اول شیء اکا محبوب منزله سنده اولور پس بلقیسک تختنه محبتی جنسیت اعتباریله دکل بلکه انسیت اعتباریله اولور (مثنوی) همچنین هر آلت پیشه وری * هست بی جان مونس جانوری * بو قیلدن هر پیشه ورلک الاتی بی جاندر اما جانورلک مونسیدر یعنی ذکر اولنان تخت کبی و قلم کبی هر اهل صنعتک آلات و اسبابی اکرچه بی جاندر و بی حس و بی ادراکدر لکن بر جانلونک مونسیدر بو نده ایسه آلته اسناد ایلمک مجازیدر مراد صاحبنک اکا اولان انسیدر لکن بو اسناد نکته دن خالی دکلدر اول نکته بودر که هر جامدک حقیقتنه و ملکوتنه نظر اولنسه انسلمه انس ایلمکه قابلدر نته کم تسبیح حق قیلمغه قابلدر و الحاصل انسانک بو کونه جامدا اولان شیلره میل و محبتی جنسیت اعتباریله دکل بلکه اکا انسیت اعتباریله اولور و بلقیسک تختنه میل و محبت قیلمسی بو قبیلدن بیل دیمکی اشعار قیلور (مثنوی) این سبب را من معین کفتمی * کر نبودی چشم فهمت را نمی * بو سببی بن معین و آشکار ایدردم اکر سنک فهمک کوزینک بر نمی اولمیدی چشم فهمدن مراد بصیرتدر و آنک نمندن مراد انلر ادراکنه مانع اولان بعض صفتدر و مثلا قلت معرفت و عدم ذکا و فطنت و دخی بونلر امثالی اولان صفت کبیدر تقدیر کلام بو اولور که بلقیسک تختنه اولان محبتنک بو سببی بن سکا معین و آشکار ایدردم اکر سنک بصر بصیرتکده و دیدهٔ عقل و فطنتکده علت اولمیدی نته کم بصرده نم اولسه رؤیته مانع اولور کذلک فهم کوزنده دخی علت اولسه ادراکه مانع اولور چونکه اکثر ناسک چشم فهمی علیل اولمقدن خالی اولمدیسه تختنه اولان محبتنک سببنی معین دیمکی روا کورمدیلر انکیچون که چشم فهمی معلول اولان کسه آنی ادراک ایلمکده

عاجز در پس اکاونك سبيندن معنى سو يلك رواوجائز كلدر پس اكثر خاطره بو انديشه لايح اولوركه بلقيس قدرت صاحبه سى ايكن تختنى نيچه كتورمدى بو معناده جواب بيورورلر (مثنوى) ان بزرگى تخت كز حدى فزود* نقل كردن تخت را امكان نبود* تختنك بيوكلكندنكه حددن زياده ايدى يعنى بلقيسك تختى زياده عظيم وثقيل اولديغندن اوترى تختى سبادن نقل ايلمكه امكان اولمدى (مثنوى) خرده كارى بود وتفريقش خطر* همچو اوصاف بدن باهمديكر* زيرا اول تخت زياده خرده كارومصنع ايدى واتك تفريقى خطر ايدى يعنى اول تخت زياده خرده كار ومصنع اولديغندن اتك اجزاسنى پراكنده ايدوب برو برو جزؤ قيلمقده خطرولر ايدى بدنك مفاصلنك برى برى ايله اولان وصلهرى كبى نته كم انسانك مفصلنك هر جزؤنى تفريق ايلمكده نه مرتبه خطروار ايسه اول تختك اجزاسنى واوصالنى تفريق ايلمكده اول مرتبه خطروار ايديكه بعد التفريق اتك اتصالى ممكن دكل ايدى (مثنوى) پس سليمان گفت گرچه فى الاخير* سرد خواهد شد برو تاج وسرير* پس سليمان عليه السلام ديدى اگرچه آخرامرده تاج وسرير بلقيس اوزره سرد اولسه دروعاقبت كارده اول تاج وتختا كاياردوقيع كليسردر (مثنوى) چون زوحدت جان برون آرد سرى* جسم را بافر او نبود فرى* چونكم جان وحدتدن برباش طشره كتوره اول وحدتك فرى واسطه سيله جسمك فرى اولمز يعنى چون بر سالكك بانى جميع اوصاف بشريه يى ازاله ايليوب اوصاف الهيه ايله متصف اولسه وكندى فانى اولوب وحدت مطلقه ظهوره كلسه وبعد الفنا وجود حقانيه ايله بقا بولسه كه وحدتدن باش طشره كتورمك بوندن عبارتدر برجانكه كثرت ومغايرت مرتبه سن قطع ايليوب وحدت الهيه جانبندن ظهوره كله وچشم حق بينله عالم اجسامه نظر قيله فى الحقيقه اول وحدتك رونق وسطوتى واسطه سيله اول جانك چشم شهودنده جسمك اصلا رونق وفرى قالمزكرك كسه اول جسم سيم وزرله منقش وملون اولسون وكرك كسه در وجواهرله مكلل ومزين اولسون (مثنوى) چون برآيد گوهر از قعر بحار* بنگرى اندر كف وخاشاك خوار* چونكم قعر بحاردن كوهر يوقارو كله كف وخاشاكه خوار بقورسن بو معنى بنگرى بابله اولديغى اوزره در بعض نسخه ده تنكرى واقع اولمشدر نونله بو تقديراوزره استفهام اولوب معنى بويله اولور چونكم قعر بحاردن كوهر ظهوره كله كف وخاشاكه خوار وحقير نظر ايلمزميسن يعنى كف وخاشاكك اعتبارى قالميوب خوار وحقير كورورسن كذلك بحر باطن درياى وحدتدن كوهر روح ظهوره كله وجوهرى مشاهده حاصل اوله كف وخاشاكه مشابه سنده اولان صور واجسادك ديده شهودكده اعتبارى قالميوب خوار وحقير كوره سن ونقوش ورسومه ميل ومحبت ايلمكدن برى اوله سن (مثنوى) سر برآرد آفتاب باشرر* دم عقرب را كه سازد مستقر* آفتاب باشرر باش يوقارو كتوره عقرب دمى كم مستقر دوزر يعنى چونكم آفتاب پر ضياى حقيقت ونور وحدت ظهوره كله وطلوع قيله وهر ينك وبدى عيان كوستره وجمله اصلح وافسدى آشكار ايليه دم عقرب مشابه سنده اولان ضررلو شيلرى مستقر دوزمز واكا اتكا ايتمكله كندويى ملدوغ وملسوغ قيلمز (مثنوى) ليك خود با اين همه بر نقد حال* جست بايد تخت او را انتقال* ليكن هم بودو كلى ايله نقد حال اوزره يعنى حالا همان شمدى اتك تختنى انتقال طلب ايلمك كرك يعنى اتك تختنى سبا ملكندن بوجانبه نقل ايلمكى استمك كرك (م ى) تا نگردد خسته هنگام لقا* كودكانه حاجتش كرده روا* تا بلقيس بزه ملاقات ايلديكى وقت تختنك فراقندن خسته خاطر اولميه اطفال كبى اتك حاجتى روا وحاصل اوله زيرا نسوان وصبيانه بعض شى ويررلرتا كافر بتسه اولوب مسرور اوله (مثنوى) هست بر ما سهل واو را بس عزيز* تا بود بر خوان حوران ديو نيز* اول تخت بزه سهل وحقيردر وبلقيسه زياده عزيز وشريفدرتا كم حوريلر خوانى اوزره ديو دخى اوله يعنى الاشياء تعرف باضدادها قولنك موجبنجه چونكم هر شى ضديله منكشف اولور بزم بلقيسه اولان الطاف عليه ونعم جليله مز سماط حوريان كبيدر واتك تختى ديو وشيطان كبيدر خوان حوريان كبى اولان نعم جليله مز قتنده اول مظهر مكر ديو اولان تخت دخى اولسون تا كم بلقيس بونعم جليله يى كوردكده مقدما كنديسنك قتنده عزيز وشريف اولان تختنك خست وحقارتنى بيله وحوريلر سفره سنده ديونه مرتبه حقيرودنى ايسه بزم اكا ويرديكمز الطاف عليه يه نسبتله كنديسنك تختنى بويله حقيرودنى بوله ديمك اولور (مثنوى) عبرت جانش شود ان تخت ناز* همچو دلق وچارقى پيش اياز* اتك جانته عبرت اوله اول ناز تختى يعنى بلقيس چونكم بزم قتمزده كلوب بو الطاف عليه ونعم جليله يى كوره اول نازه سبب اولان تختى اتك جانته عبرت اوله ايازك او كنده بر چارق ودلق عبرت اولديغى كبى نته كم اياز ابتداى حالده اولان چارق ودلقنى بر خانه نك ايچنه قويوب هر كون اكانظر قيلوردى وكنديسنك نه مرتبه يه واصل اولديغنى بيلوب شكراولوردى بو قصه نك تفصيلى بشنجى جلدده مذكور اولمشدر (مثنوى) تا بداند در چه بود آن مبتلا* از كجاها در رسيد او تا كجا* تا بلقيس بيله كه نه مبتلا اولدى اوقنده لردن قنده ايرشدى يعنى

ده حضورونی شنیه مبتلا اولدیغنه واقف اوله ونه مرتبه دن نه مرتبه یه ایرشدیکنی بیله (مثنوی) خاك را و نطفه را
و مضغه را * پیش چشم ماهمی دارد خدا * کذلك خاکی و نطفه و مضغه یی خدای تعالی بزم کوزمزا و کنه کتوررر
یعنی عبرت اولمقدن و ابتدای خلقتمزی بیلمکدن اوتری حق سبحانه و تعالی خاکی و نطفه یی و مضغه یی بزم کوزمزه
اوکنده طوترتا کم بزبونلری کوردکده ابتدای حالمزه واقف اوله وز و بعده نه مرتبه یه ایردلك و تقدر نعم جلیله کوردلك بیله وز
والك شکرنی قیله وز (مثنوی) کز کجا آوردمت ای بد نیت * که از آن آید همی خفربقیت * که سنی قنده دن کتوردم
ای بدو قبیح نیتلو که شمدی سکا آندن نفرت و کراهت کلور یعنی حق سبحانه و تعالی خاکی و نطفه و مضغه یی اول
اجلدن بزم کوزمزه اوکنده هردم طوترکه بزه دیمکدر ای بدنیت وای فاسد طویت سنی قنده دن کتوردم که هردم سکا
آندن شمدی عار کاور خفربق خاء معجمه نك فتحه سی و قافك سکونیله کراهت و نفرت معناسنه در یا و حدت ایچوندر
تعظیمی مشعردر مقصود (فلینظر الانسان مما خلق خلق من ماء دافق) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه انسانه لازم
اولان اولدر که ابتدا ندن مخلوق اولدی و نه مرتبه یه کلدی نظر ایلیه تا کم بعده واصل اولدیغی نعمتك قدرنی بیله و اول نعم
کثیره نك شکرینه مشغول اوله (مثنوی) تو بدان عاشق بدی در دوران * منکر این فضل بودی آن زمان *
ای انسان سن آنك دورنده اکا عاشق ایدك اول زمانده بو فضلك منکری ایدك یعنی خاك مرتبه سنده و نطفه و علقه
و مضغه دورنده ایکن سن ای انسان اول مرتبه لره عاشق ایدك اول زمانده بو شمدیکی حالده اولان فضله یعنی بو انسان
مرتبه سنده اولان فضل و نعمته مرتبه لك حکمیله منکر ایدك یعنی اول مرتبه لرده ایکن انسان مرتبه سنه کلمك
و بو قدر فضل بولمق سکا محال کورینوب لسان حالله بو فضل نعمه انکار ایلردك وبن انسان اولمغه نیجه قابل دکلم دیوب
سویلردك (مثنوی) این کرم چون دفع آن انکار تست * که میان خاك می کردی نخست * بو کرم چونکم اول سنك
انکارکك دفعیدرکه خاك اورتاسنده ابتدا ایلدك یعنی بو الآن انسانیت مرتبه سنده اولان کرم الهی و فضل ربانی
چونکم اول سنك خاك مرتبه سنده ایکن بو مرتبه انسانیده اولان فضل و کرمه لسان حالله ایلدیکك اول انکاری
رافعدر پس بو مرتبه نك ورا سنده اولان حیاته و نعم و سعاداته انکار ایلمه که حق تعالی قادر مطلقدر سنی خاك و نطفه
مرتبه سندن انسان مرتبه سنه کتورن بعد الموت ینه حیات ویروب انسان مرتبه سنه کتورمکه قادر اولدیغی
مصدق و محققدر چون بونده حرف شرطدر اذا کبی جوابی محذوفدرکه پس لفظندن بورایه کافیه دلك آنك جوابی
منزله سنده در (مثنوی) حجت انکار شد انشار تو * از دوا بدتر شد این بیمار تو * سنك انشار ایلمالك انکاره حجت اولدی
بو سنك بیمارلك دوادن بدتر اولدی خطاب منکر حشر اجساد اولان انسانه در انشار بونده احیا معناسنه در
تقدیر کلام اولدرکه ای منکر حشر اجساد اولان انسان سنی حق تعالی خاك و نطفه مرتبه سندن و علقه و مضغه
طورندن انسان مرتبه سنه کتوروب انسان احیا ایلمسی حشره اولان انکارکه حجت اولدی اول وجهله که اکرسن
بعث خصوصنده شك و انکار ایلرسن نظر ایله ابتدای خلقتکه حق سبحانه و تعالی سنی اولا خاکدن اندنصکره نطفه دن
اندنصکره علقه دن اندنصکره مضغه دن اندنصکره رحم مادردن اخراج ایدوب مرتبه عقل و تمییزه کتوردی کما قال الله
تعالی فی سورة الحج (یا ایها الناس ان کنتم فی ریب من البعث فانا خلقناکم من تراب ثم من نطفة ثم من علقة
ثم من مضغة مخلقة و غیر مخلقة) بو آیت کریمه نك تفسیری اوچنجی جلدده مرور ایلدی پس ای منکر بعث اولان انسان
آلان بو سنك حیاتك انکار حشر ایلمکه حجت اولور که سنی خاکدن بو مرتبه یه کتورن اولدر کدن و خاك اولدقدنصکره
ینه انسان مرتبه سنه کتوروب احیا ایلمکه قادردر لکن سنك بیمار اولان نفسك دوا و علاجدن بدتر و خبیثتر اولدی
کرك ایدیکه انسانیت مرتبه سن بولدقدنصکره و عقل و تمییزه واصل اولدقدنصکره مسنده اول انکار مرضی
زائل اولیدی و نفسك اول خاك و نطفه مرتبه سنده ایکن اولان انکار صفتندن قورتلیدی لیکن عقله کلدکده اول
مرض انکار ادراك و تمییزله علاج و دوا اولدقدنصکره سنك منکرلکك دخی بدتر اولدی و روز بروز ترقی قیلدی دیمك اولور
(مثنوی) خاك را تصویر این کار از کجا * نطفه را خصمی و انکار از کجا * خاکه بو کارك تصویری قنده در نطفه یه
خصومت و انکار قنده در یعنی خاکه شو انساندن صادر اولان کارك تصوری و تعقلی قنده ن میسر اولور یعنی اولماز
و نطفه یه خصومت قیلمق و لسانله منکر اولمق نه دن حاصل اولور یعنی اکا لسان ایله خصومت و انکار ایلمك ممکن
و میسر دکلدر بلکه بو کارك صدوری و بو خصومت و انکارك ظهوری خاك و نطفه مرتبه لرندن کذر قیلوب انسان
مرتبه سنه کلوب عقل و فکر صاحبی اولدقدنصکره میسر اولور (کما قال الله تعالی (اولم یر الانسان انا خلقناه من نطفة
فاذا هو خصیم مبین و ضرب لنا مثلا و نسی خلقه قال من یحیی العظام و هی رمیم قل یحییها الذی انشأها اول مرة
و هو بکل خلق علیم) روایت اولنورکه عاص بن وائل و یا خود ابو جهل اما مشهور اولان اولدرکه ابی بن خلف بر پاره

چوریمش انسان استخوانی الوب مجلس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه کلدی واندہ بعض صنادید قریش
دخی حاضر ایدیلر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه خطاب ایدیکه بو مرتبه چوریمش واولمش عظام نخره یی کیمدر که
جمع ایلیه والی انسان دوزه حضرت پیغمبر علیه السلام بیوردیلر که حق تعالی انی سکر وخلق ایلروسنی دخی خلق
ایدوب بعث ایلر ودوزخه ادخال ایلر پس بو آیت کریمه نازل اولدی معنای شریفی ایا انسان کورمدیمی وبلمدیمی که
تحقیقا برانی نطفه دن خلق ایلدلی پس اندنصکره اول خصیم میندر یعنی خصوم مبین وآشکاره جدال کننده در
بزم ایچون برمثل ضرب ایلدی یعنی برامر عجیب الشان ابراز ایلدی وکندینک ابتدای خلقتنی اونتدی والنه چوریمش
استخوانی الوب خالک ایدوب اجزای متفرقه اولدقدنصکره (من یحیی العظام وهی رمیم) دیدی یعنی بو استخوانی
کیمدر که احیا ایلر حال بو که او چوریمش ونا که مشابه اولمشدر حق تعالی حضرت پیغمبر علیه السلامه
امر ایدوب بیوردی یا محمد اکا دی انی احیا ایلر اول مرده انی احیا ایلین قادر الله واول پادشاه هر آفریده کار عالمدر
(مثنوی) چون دران دم بیدل وبی سربدی * فکرت وانکار را منکر بدی * ای منکر حشر اولان انسان چونکم
اول دمده سن بی دل وبی سر ایدک فکرته وانکاره منکر اولدک یعنی چونکم خالک ونطفه دمنده وجمادلق عالمنده دلسز
وروحسز ایدک مربونده کسر سینله روح معناسنه استعاره در فکرت وانکار ولسان حالله منکر اولمشدک انکیچونکه
فکرت قلب وروح ودماغ لازمدر ولسانله انکار ایلمکه انسان صورتنه کلک وفکرت ولسان صاحبی اولمق لازمدر
پس سنده ایسه اول دمده بونلردن بری اولمدیغنه بناءً کندکده بو مرتبه انسانیته کالیله عدم قابلیت کوروب
لسان حالله مقتضای مرتبتک اوزره دیردک هیهات بن نیجه فکرت صاحبی اولورم وبو وجهله انسان مرتبه سنه
واروب حشره انکار قیلورم وجهامن الوجوه بنده فکر صاحبی اولمغه وانکار قیلمغه قابلیت وامکان یوقدر دیو فکرت
وانکاره منکر اولوردک وانکار ایلمکه انکار قیلوردک (مثنوی) از جمادی چونکه انکارت برست * هم برین انکار
حشرت شد درست * چونکم سنک انکارک جمادیت مرتبه سندن سندی هم بو انکاردن سنک حشرک درست اولدی
یعنی جمادلق مرتبه سندن بی روح ایکن ذی روح اولوب انسانیت مرتبه سنه کلکه مرتبه لک حکمیله سنده انکار
وار ایدی انسان اولمغه عدم قابلیتک کوروب لسان حالله دیردک هیهات بن نیجه عقل وروح صاحبی اولورم وانسانیت
مرتبه سنه وصول بولورم پس شمدی کلوب انسان اولدک بو که اولوب تراب اولدقدنصکره حشر اولمغه وانسانیت
مرتبه سن بولمغه انکار قیلدک هم انکار حشر ایلمکدن سنک حشرک درست وثابت اولدی شو وجهله که انکار ایلمک
البتّه عقل وفکر وحیاتله موصوف بر وجود اقتضا ایلر که اول وجود خالک ونطفه دن کلدیکی مخلوق اولدیغی معلوم
ومقرر اولیجق انک ایلدیکی انکاردن بعد الموت خالک اولوب عظام رمیمه اولدقدنصکره ینه انسان شکلنه کلوب
حشر اولمسی اولو یشله درست وثابت اولور پس منکر حشر اولان کسه نک حشره اولان انکاری خلقت انسانیه نک
مادەسنه ومبدأنه عارف اولان کسه یه نسبتله معنا عین اقرار اولور زیرا جامد اولان شاککدن اصلا وجودی
اولمین عقل وفکرله متصف بر انکار ایلمکه قادر انسان ظهوره کلک ممکن اولدقدنصکره اول انکاری صاحبنک
قیلمغی استفاده ایدرلر اکرچه اول منکر انکارنده صحیح وصادق ایسه ده ینه کم بو معنانی تأیید ایچون بو مثالی
بسط ایدوب بیوررلر (مثنوی) پس مثال تو چو آن حلقه زنیست * کز درونش خواجه کوید خواجه نیست *
خطاب منکر حشر اولان کسه یه در منکر حشر اجساد اولان کسه نک حالی حلقه زن اولان کسه ایله کندویی
انکار ایلین خواجه نک حالنه تشبیه بیورمشلردر که تشبیه مفرد بالمفرد قبیلندن اولور یعنی پس ای منکر
حشر سنک مثالک اول بر حلقه زن کیبیدر که خانه نک دروندن صاحب خانه اولان خواجه اکا خواجه بوقدر
دیرو کندی نک نفسنی انکار ایلر (مثنوی) حلقه زن زین نیست دریابد که هست * پس ز حلقه برندارد هیچ دست *
حلقه زن بو یوقدن اکلر که وارد ردیو یعنی قپو قاقان کسه بو انکاردن فهم ایلر که اول کندینک وجودنی یوقدر دیو انکار
ایلین کسه ثابت وموجوددر پس قپونک حلقه سندن الی هیچ قالدرمز وانک خواجه یوقدر دیو انکار ایلمسندن
اصلا اشک وکمانه دوشمز توضیح معنی ای منکر حشر اولان کسه سنک حالک شونده کر اولسان ایکی کسه نک حالی کیبیدر
مثلا بر کسه بر خانه نک صاحبنی بیلسه وانک آوازیله آشنا اولسه وانک قپوسنه کلوب دق باب قیلسه خواجه درون
خانه دن اکا خواجه اوده یوقدر دیو چاغرسه وآوازی برسه حلقه زن در حال اول انکاردن فهم وادراک ایلر که خواجه خانه
ایچره ثابت وموجوددر پس حلقه زن اصلا النی کیدرمیوب خواجه نک ظهوره کلمسنی طلب ایلر زیرا خواجه نک
کندویی انکار ایلمسی عینیله اقراره قیلمسنی مستلزم اولور وحلقه زن انک انکارندن اقرارینه استدلال وانتقال قیلور
کذلک حشره اقرار ایلین مؤمن حشره انکار ایلین کسنک انکارندن حشرک موجود وثابت اولمسنی بیلور وانک

حشر وقتنده بعثندن حشرلنمه وجود اولمسنی فهم قیلوروبو بنارده حلقه زندن مراد مؤمن حشر ونحوابه دن
مراد منكر حشر اولور (مثنوی) پس هم انكارت مبين مى كند * كز جماد او حشر صدفن مى كند * فاقا كان كذلك
بو مقدمه معلومك اولدیسه ای منكر حشر اولان كسه هم سنك انكاریكی مبين ومقرر ايلر كه اول قادر الله جمادن يوز
فن حشر ايلر مبينى تفعيل بابندن اسم مفعولدر یعنی ای منكر حشر اجساد اولان كسه اولا سنك انكارك عقل وفكر
وحياتله متصف بر وجود اقتضا ايلر كه اول وجودك اصلى ومادهسى خاك اوله پس جناب حق سنك وجوديكى ايجاد
واحداث ايلك مراد ايلدكده انكى قدرت كامله سيله نطفه مرتبه سنه كتوروب ونطفه يى علقه وعلقه يى مضغه
ومضغه يى لحم وعظام مرتبه سنه يتوروب پس انى رحم مادردن اخراج ايدوب بعد التولد طفوليت مرتبه سنى كچوب
عقل وفكر مرتبه سنه بالغ ايلدكده اولدكدن وتراب اولدقدنصكره حشر اولمغه وحيات بولمغه انكار ايدر پس سنك
بو انكارك عاقل اولنلره مبين واشكار ايلر كه اول خداى تعالى جمادن يوز فنله حشر ايلر وبو خصوصه
مجرد سنك انكارك دليل وبرهاندر زيرا عاقل بيلور كه بو انكار شول وجوددن صادر اولور كه انك مادهٔ اصليه سى
خاك ايدى پس صنع حقله خلق كلوب انسان مرتبه سنه واصل اولدى وجهلندن وكمال غفلتندن (ائذا متنا وكنا ترابا
وعظاما ائنا لمبعوثون او اباؤنا الاولون) ديو بعد الموت اولان حشره انكار قيلدى پس عاقل قتنده سنك انكارك
حق تعالينك جمادن نجه يوز فنله صاحبى احيا ايلمسنى مبين اولور اگر سنده متنبه اولسك انكاركدن اقرار
ايلك معناسنى بيلوردك وانكارى كيدروب حشر ونشره ايمان قيلوردك ديمك اولور (مثنوى) چند صنعت رفت
اى انكار تا * آب وكل انكار زاد از هل اتى * اى منكر نجه صنعت الهى واقع اولدى تا آب وكل هل اتيدن انكار
طوغردى يعنى پيدا ايلدى اولكى مصرعده اولان انكار مضاف مقدر اولمق اوزره اى ذو انكار ويا خود اى اهل انكار
ديمكدر مبالغه ايچون رجل عدل قبيلندن اولوب انكار يعنى منكر اولسه دخى جائزدر ثانى لفظى مصرع ثانيده
مرهوندر آب وكل هل اتيدن انكار طوغردى ديمك بو آيت كريمه نك آخر مدلولى اولان وجود انسانيدن آب
وكل انكار طوغردى ديمك اولور واول آيت كريمه بتمامها بودر (هل اتى على الانسان حين من الدهر لم يكن شيأ مذكورا
انا خلقنا الانسان من نطفة امشاج نبتليه فجعلناه سميعا بصيرا انا هديناه السبيل اما شاكرا واما كفورا) معناى شريفى
ومفهوم لطيفى اولدر كه تحقيقا انسان اوزره دهردن بر وقت كلديكه انده انسان ذكر اولنمش برشى اولمدى وانك
نام ونشانى اصلا ظهوره كلدى تحقيقا انسانى بز نطفه مرتبه قريشمش اولان نطفه سندن خلق ايلدك انى ابتلا ايلديكمز
حالده پس بز انى سميع وبصير قيلدق تا كم اسماع آيات ومشاهدهٔ دلايل ايلسكه متمكن اوله وخالقنه وموجدينه
اقرار وايمان قيله تحقيقا بز انكا راه راستى كوستردك قدرت كامله مز اوزره نصب دلائل ايتمكله وانزال آيات قيلمقله بونلر
باعث القاريله عطا ايلديكى نعمه شاكر اوله ويا خود اول سبيل مستقيمدن اعراض ايتمكله كافر اولسه لر وانك نعمت
شامله وقدرت كامله سنه انكار قيله لر منكر حشر اجساد اولان طائفه كى كه حق تعالينك قدرت كامله سنه انكار
قيلمشلر ووجودلرنده اولان نعمت شامله يى دخى افلاك وطبايعك مقتضاسندن وكوكبلرك تأثيرندن بيلوب كفران
نعمه اولمشلردر پس انلره بويله دينور وبو كونه حجت اولنور اى معدن انكار اولان كسه نجه نجه صنعت كامله وقدرت
شامله حضرت حق جانبندن واقع اولدى تا كم آب وكلك سلاله سى انك قدرتيله نطفه اولوب ونطفه انك صنعيله علقه
ومضغه مرتبه لرنه كلوب ولحم وعظام كسوه لرين كيوب وحيات بولوب باذن الله تولد قيلدقدنصكره وطفوليت
مرتبه سن كچوب عقل وتميز مرتبه سنه بالغ اولدقدنصكره وهل اتى آيت كريمه سنك مفهوميله اشارت اولنان سميع وبصير
صاحبى اولان وجودى بولدقدنصكره اول هل اتى مفهومنك منتهى اولان انساندن انكار طوغدى وخالقنك قدرت
كامله سنه مباعد اولدى پس اگر بو انكاردن رجوع ايتمزسه وهدايت اولنديغى سبيله كيتمزسه (انا اعتدنا للكافرين
سلاسل واغلالا وسعيرا) حسبجه بز اول كافرين ومنكرين ايچون سلاسل واغلال وسعير مهيا ايلدك تا يوزخ زاده بز الرفى
بولورلر ديمك اولور (مصرع) آب وكل مى كفت خود انكار نيست) بانك مى زد بى خبر كاخبار نيست) بو محل مثنوى شريفك
خيلى مشكل محلى بدر باخصوص كه بو بيت شريف اغمض ابيات حضرت مثنويدر عبر عقول شارحين وموله
فهوم طالبيندر ولهذا شارحلر هر برى بر كونه معنى اختيار ايتمش بعضى اصابت وبعضى خطا ايتمشلردر
وبعضى دخى تأويلات وتوجيهات كثيره ايراد ايتمكله ورطه خيالاته مبتلا اولمشلردر نهج مناسبتدن عشردر اگرچه
بو بيت شريف شعرانك سهل الممتنع ديدكلرى قبيلندندر لكن امثله سهلدر پس تسهيل معنى ايچون اولا بو مقدمه بيان
اولندى تا حقيقت معناسنه واصل اوله سن وبو بندن مقصود نه ايديكنى بيله سن آب وكلدن مراد مادهٔ اصليه سى آب وكل
اولديغى اعتبار اوزره انساندر ومصرع ثانى مصرع اولك معناسنى توضيح ايلدكدن اوترى مثل موقعنده واقع اولمشدر

وبی خبردن مراد کردرونش خواجه حسکوید خواجه نیستد بو مثل ایراد ایلدکاری خواجه بر اخبار بونه مجیء
معناسنده ومصدردر کر او لفظ مبالغه دن اوتوریدر کم رجل عدل قیلندن اولور مضاف مقدر اولوب صاحب
اخبار ویا خودنوا خبار نیستد نسبه دخی قاعده یه مطابقدر یعنی مقیدما آب وکل انکار زداز هل اتی
بیورمشلردی یعنی نیجه صنع الهی واقع اولدی تا کم هل اتی اینک مدلولی اولان بلا وجود انسانی ظهوره کلوب ایدن
انکار طوغدی فاول انکاری قیلدی دیمشلردی الان بو بیتده انکار معنا اقرار اولدیغنه اشارت ایدوب بیوررلر آب
وکلدن مخلوق اولان انسان خود معنا انکار بوقدر دیدی اگرچه لفظا انکار قیلدیسه دممونه لان عاقله نسبت
اول انکار عین اقراردر مثلا بی خبر بانک اوروردی بوله که مخبر یوقدر یعنی کندی اقرارندن بی خبر اولان خواجه
درون خانه دن حلقه زن اولان کسه یه صاحب اخبار بونده یوقدر دیو چاغردیغی ومعنا انک انکاری عین اقرار
اولدیغی کبی آب وکلدن ظهوره کلان انسان دخی اگرچه حشر یوقدر دیو انکار ایلردی لکن معنایه نظر اولنسه
اول آب وکلدن مرکب اولان خود انکار یوقدر دیدیکی کندینک آب وکل مرتبه سندن کلوب منکر اولان
وجودی بعد الموت دخی آب وکلدن بعث اولوب حیات بولمسنه شهادت ودلالت ایلربس انک انکاری فی المثل درون
خانه دن کندی ذاتنی انکارا یتمک طریقیله حلقه زنه اخبار ایلین مخبرک انکاری کبی اولور صورتا انکار ومعنا
عین اقراردر (مثنوی) من بکویم شرح این از صد طریق * لیک خاطر لغزد از کفت دقیق * بن بو حشر اجسادک
شرحنی یوز طریقله دیرم ونیجه وجوه شتی ایله دخی تعبیر ایلمکه قادرم ولیکن خاطر فاطر دقیق سوزدن طایونور
وفهم قاصر کلام رنکینک فهمنده عاجز اولوب مقصود بالذات اولان معنایه وصولدن کیرو قالور بو اجلدن بو بحث
شریف طرق شتی ایله شرح اولنمقدن کذر قیلندی وجوه کثیره وکلمات دقیقه ایله بیان قیلنمقدن فراغت اولندی
وبنه حضرت سلیمان علیه السلام ایله بلقیسک حکایه سنی نقل ایلمکه شروع قلندی * چاره میکردن سلیمان علیه
السلام در احضار تخت بلقیس از سبا * ولایت سبادن بلقیسک تختنی کندینک حضورنه حاضر ایلمکده سلیمان
علیه السلام چاره ایلسیدر یعنی چونکم حضرت سلیمان نبی علیه السلام بلقیسک تختنک حاضر کلسنی مراد ایلدی
اطرافنده اولان جماعته بو کونه سویلدیکه سزدن قنقی کسه انک عرشنی بنم حضورمه کتورر و اول کلمزدن
مقدم انک تختنی بو محله کیم ایرکورر نته کم حق تبارک وتعالی بو قصه دن کلام مجیدنده خبر ویروب بیورر
(قال یا ایها الملاء ایکم یأتینی بعرشها قبل ان یأتونی مسلمین قال عفریت من الجن انا آتیك به قبل ان تقوم من مقامك
وانی علیه لقوی امین) بو آیت کریمه نک فحوای شریفی ومفهوم لطیفی اولدر که سلیمان نبی علیه السلام مجلسنده اولان
جماعته خطاب ایدوب دیدی ای کروه بزرکان سزدن قنقی کسه بلقیسک عرشنی بکا کتورر مسلمان اولدقلری حالده بکا
کلمزدن مقدم جن طائفه سندن بر خبیث وناخوش دیو دیدی بن انی سکا کتورورم سن مقام حکومتدن قالقمزدن
مقدم تحقیقا بن انک اوزرینه قوی وقادرم وامینم که انک جواهرنه وزواهرنه خیانت قیلیوب حضورکه کتوررم
نته کم حضرت خداوندکار بو بیتده بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) کفت عفریتی که تختش را بفن *
حاضر آرم تا تو زین مجلس شدن * یعنی بر عفریت سلیمان علیه السلام حضرتلرینه دیدی اول بلقیسک تختنی
فن سحرله وجادولق صنعتیله تا سن بو مجلسدن قالقوب کتمزدن اول حاضر کتورورم پس سلیمان نبی علیه السلام بوندن
دخی تیزتر کلسک مراد ایلیوب اکا جواب ویرمه دکده (مثنوی) کفت آصف من باسم اعظمش * حاضر آرم پیش تو
در یکدمش * آصف بن برخیا که حضرت سلیمان علیه السلامک وزیری ومصاحبی ایدی سلیمان علیه السلام
حضرتلرینک مرادنه واقف اولوب دیدی بن اسم اعظم قوتیله اول تختی حاضر کتوررم سنک حضورکه بر دمده نته کم
حق تعالی حضرتی کلام مجیدنده خبر ویروب بیوررلر (قال الذی عنده علم من الکتاب انا آتیك به قبل ان یرتد الیك
طرفك) یعنی اول کسه دیدی حضرت سلیمان علیه السلامه که اول کسه نک قتنده کتاب الهیدن بر علم وار ایدیکه اسم
اعظمه عالم ایدی یا سلیمان انی بن کتورورم سکا کوزلک رجوع ایلمزدن مقدم یعنی کوزلک اچوب یومزدن مقدم طرفة
العینده انی سکا کتورمکه باذن الله قادرم دیدی وقائلدن مراد کیم ایدیکنه اهل تفسیر اختلاف ایدوب کیمی
حضرت خضر وکیمی ملائکه دن بر ملکدر دیمشلردر لکن اصح اولان آصفدر نته کم حضرت مولانانک دخی بیوردقلری
بو معنایه شهادت ایلربس آصف حضرتلری اول تختی سبا مملکتندن قالدیروب طرفة العینده باذن الله حضرت
سلیمان علیه السلامک حضورنه کتوردی (مثنوی) کرچه عفریت اوستاد سحر بود * لیک آن از نفخ آصف رو نمود
اکرچه عفریت سحرک اوستادی ایدی وجادولق صنعتنده زیاده ماهر ایدی ولیکن اول تختک کلمسی آصف
حضرتلرینک دمندن یوز کوستردی یعنی آنک نفس مبارکندن ظهوره کلدیکه اسم اعظمله دعا ایلیوب قدرت حقله

انی اول برده حاضر قیلدی (مثنوی) حاضر آمد تخت بلقیس آن زمان * لیك زاصف نه از فن عفر یتیان * بلقیسك
تختی اول زمان مجلس سلیمانه حاضر کلدی ولیکن حضرت آصفدن حاضر کلدی عفریتلرفننددن دکل شیخ اکبر قدس
الله سره العزیز حضرتلری بوکه اعدام وایجاد قیلنددر دیمش درتته کم نقش فصوصه اولان شرحنزده فص سلیمانیده
بورایه متعلق کلام شرح اولنمش وتفصیل قیلنمشدر (مثنوی) کفت حمد الله برین وصد چنین * که بدید ستم زرب
العالمین * وقتا کم حضرت سلیمان نبی علیه السلام اول تختك کلسنی ومجلسده حاضر اولمسنی مشاهده
قیلدی حضرت حقه حمد وشکر ایلیوب دیدی الحمد لله بونعمتك اوزرینه وبوز. بونك کبینك ازرینه که حضرت
رب العالمین دن اول نعمتلری کوردم واول دولت وسعادتلره ایردم قال الله تعالی حاکیا عنه فلما رآه مستقرا عنده
قال هذا من فضل ربی لیبلونی ءاشکر ام اکفر ومن شکر فانما یشکر لنفسه ومن کفر فان ربی غنی کریم (مثنوی) پس نظر
کرد آن سلیمان سوی تخت * کفت آری کول کیری ای درخت * پس حضرت سلیمان نبی تخت جانبنه نظر ایلدی
وا کا خطاب ایدوب بوکونه سویلدی که ای درخت بلی کول کیرسن یعنی عاقل اولان کافر یفته اولمز بلکه سن احمق
ونادان اولنلری الده یجی سن دیدی (مثنوی) پیش چوب وپیش سنك نقش کند * ای بسا کولان که سرها می نهند *
بوتخته باش قودقلری کبی منقش اولان چوب ومنقش اولان سنك اوکنده ای چوق احمقلر باشلر قورلر واندن معاونت
طلب ایدوب استمداد ایدرلر چوب وسنك نقشدن مراد اکرچه بتلر اولور ولیکن اهل دنیانك ترك طاعت خدا ایدوب
منقش اولان چوب وسنکه خدمت قیلنلرینه بیوت وقصور منقشه وجواهر ملونه دل قویانلرینه دخی تعریض واردر
(مثنوی) ساجد ومسجود از جان بی خبر * دیده از جان جنبشی واندك اثر * دیده در وقتی که شد حیران ودنك *
که سخن کفت واشارت کرد سنك * ساجد ومسجود جاندن بی خبردر ولیکن اول ساجد ومسجود جاندن بر جنبش
وازجق اثر کورمش شو بر وقتده جاندن اثر قلیل کورمشکه اول ساجد حیران ودنك اولدی تا که سنك سوز سویلدی
واشارت ایلدی ساجددن مراد کافر ومسجوددن مراد انك چوب وسنکدن دوزلمش صنملریدر ساجدلك جاندن
بی خبر اولمسی کافرلك روح الهیدن ونفخهٔ ربانی اولان جانك شرف فضیلتندن بی خبر اولوب چوب وسنکی مقبول
اتخاذ ایلمسیدر ومسجودلك جاندن بی خبر اولمسی جامد اولوب حیاتدن خالی قالمسیدر کافرلك صنمده جاندن بر جنبش
واندك اثر کورمسی شول بر وقتده اولدی واول حینده مسجودلك وجودنده جاندن اثر کوردیکه حیران ودنك اولوب
اکا عبادت ایلرکن وتضرع ونیازله سوز سویلرایکن شیطان انلرك جوفنه حلول ایلیوب اول سنك اکا سوز سویلمسی
واشارت ایلمسیدر حضرت سلطان انبیانك ولادت شریفه لرندن مقدم بتلردن بوکونه خیالات شیطانیه ظاهر
اولوردی وکفره بی بوحیله وخدیعه ایله اضلال قیلوردی نته کم حلیمه قصه سندن معلومك اولور (مثنوی) نرد خدمت
چون بنا موضع بباخت * شیر سنکین راشق شیری شناخت * خدمت نردی چونکم نامحل یره اوینادی شیر سنکینی
شق بر شیر ظن ایلدی یعنی شق اولان کافر چونکم عبادت وطاعتی محل موضعنه ایلمدی طاشدن دوزلمش ارسلانی
بر ذی روح وصاحب فتوح ارسلان وکندیسنه معبود وبزدان زعم ایلدی ومقصود ومرادنی اندن طلب ایلدی
(مثنوی) از کرم شیر حقیقی کرد جود * استخوانی سوی سك انداخت زود * کرمندن حقیقت شیری جود ایلدی سك
جانبنه قوری بر استخوان آتدی یعنی فضل وکرمندن حق سبحانه وتعالی حقیقت شیری جود ایدوب بی توقف کلب
اولان کافر جانبنه نصیبك غداسنی وحظنی القا ایتدیکه بت پرست اولدیغی وشریك قیلدیغیچون انك رزقنی اندن قطع
قیلمدی ومانع اولمدی نته کم حضرت ابراهیم علیه السلام اول بیت الحرامك مؤمن اولان اهلی ایچون حق تعالیدن رزق
طلب ایلدکده حق تعالی حضرتلری رزقی تعمیم ایدوب کفره یه دخی ویردم بیوردی (کما قال الله تعالی حاکیا عن ابراهیم
علیه السلام (وارزق اهله من الثمرات من امن منهم بالله والیوم الاخر (قال) ومن کفر فامتعه قلیلا ثم اضطره الی عذاب
النار وبئس المصیر (م ی) کفت اکرچه نیست آن سك بر قوام) ایك ما را استخوان لطفیست عام) شیر حقیقی ایتدی اکرچه
اول سك قوام اوزره دکل یعنی استقامت اوزره دکل بلکه ضلالت اوزره در ولیکن بزم استخوانمز بر لطف عامدر یعنی
اکرچه اول کلب کافر عبادتی استقامت اوزره ایتمیوب ضلالت اوزره نامحل یره ایلر ولیکن بز انك رزقنی بو سببدن
اندن منع ودریغ ایلمزز زیرا بزم رزق ویرمز لطف عامدر لطف خاص دکلدر وبز همان رب المسلمین دکلز بلکه رب
العالمینز پس بز شول رزاق مطلقز که رزقی هیچ برندن دریغ ایلمزز کرك کافر اولسون وکرکسه مؤمن اولسون نته کم
جلد ثالثك اوایلنه قریب رزاق اسمنك شرحنده بو محله مناسب صدر الدین قنوی حضرتلرندن نقل اولنمش
وتحریر قیلنمش * قصهٔ یاری خواستن حلیما ز بتان چون عقیب فطام مصطفی صلی الله علیه وسلم را کم کرد ولرزیدن
وسجدهٔ بتان وکواهی دادن ایشان بر عظمت کار مصطفی علیه السلام * بو سرح شریف حضرت حلیمه نك

بتلردن یاری ومعاونت طلب ایتدیکنك قصه سیدر چونکم حضرت مصطفی علیه السلامی فطام مدتنصکره کم وضایع ایلدی فطام طفلی سوددن کسمك درو بتلرك درمسی وجبهه ایلمسیدر اوصنملرك طانلقلری برسیدر حضرت رسول صلی الله علیه وسلمك کارسالتك عظمتی اوزره حلیمه اول حضرتك دایه سنك اسم شریفی درکه اول حضرتی امزرمك ایچون کندی قبیله سنه الوب کتمش ایدی وحضرت نبینك جدی عبد المطلب تربیه ایچون اول حضرتی حلیمه یه تسلیم ایتمش ایدی سوددن کسوب جدی عبد المطلبه تسلیم ایلمك ایچون حرم کعبه یه کتوروب راتی ضایع ایدوب وبتلردن استعانت واستمداد ایلدکده بعض عجایب حالات مشاهده ایلمه سنك بیانیدرکه ذکر بیوررلر (مثنوی) قصه راز حلیمه کویمت * تازداید داستان او غمت * سکا حلیمه نك سروراز نك قصه سنی دیه یم تا کم نك داستانی سنك غمکی آنچه وغصه والمکی دفع ایلیه (مثنوی) مصطفی را چون زشیر از باز کرد * برکفش برداشت چون ریحان وورد * چونکم اول حلیمه حضرت مصطفایی سوددن جدا ایلدی اول حضرتی الی اوزره ریحان وورد کبی طوتدی (مثنوی) می گریزانیدش از هر نیك وبد * تا سپارد آن شهنشه را بجد * اول حضرتی هر نیك وبددن دایه سی قچرردی تا اول شاهنشاهی جدنه تسلیم ایده (مثنوی) چون همی آورد امانت را زبیم * شد بکعبه وآمد او اندر حطیم * چونکم اول حلیمه امانت عظیمی خوفندن کتوردی کعبه شریفه کتدی وحطیم ایچره کلدی حطیم حرم شریفك ایچنده برموضع مبارکك اسمیدرکه حالا بنا اولنان کعبه دن مقدم اول دخی خانه کعبه دن ایمش ولهذا حجاج الان انی بله طواف ایدرلر (مثنوی) از هوا بشنید بانکی کای حطیم * تافت بر تو آفتاب بس عظیم * پس حلیمه حضرتلری هوادن برصدا اشتدی بویله دیوکه ای حطیم سنك اوزریکه بر آفتاب یلدرادی (مثنوی) ای حطیم امروز آید بر تو زود * صد هزاران نور از خورشید جود * ای حطیم بوکون سنك اوزریکه تیز جود وکرم افتابندن نیجه یوزبیك نور کلوروسنی منور ومشرف قیلور (مثنوی) ای حطیم امروز آید در تو رخت * محتشم شاهیکه پیك اوست بخت * ای حطیم بوکون سنك اوزریکه رخت بخت کتورر برشاه محتشم که بخت وسعادت انك پیکیدر (مثنوی) ای حطیم امروز بی شك از نوی * منزل جانهای بالایی شوی * ای حطیم بوکون شکسز تمام یکیدن بالایه منسوب اولان جانلرك منزلی اولورسن (مثنوی) جان پاکان طلب طلب وجوق جوق * آیدت از هر نواحی مست وشوق * پاکلرك جانی بلوك بلوك وکروه کروه عشق وشوقدن مست اولوب جمیع نواحیدن واطرافدن سکا کلور (مثنوی) کشت حیران آن حلیمه زان صدا * نی کسی در پیش نی سوی قفا * اول حلیمه اول صدادن حیران اولدی زیرا انك نه اوکنده ونه قفاسنده برکمسه وارایدی بلکه پیش وپسنده ویمین ویسارنده هیچ کمسه یوق ایکن بوصدایی اشتدیکندن متعجب اولوب حیران قالدی (مثنوی) شش جهت خالی زصورت وین ندا * شد پیاپی وین ندا را جان فدا * التی طرف صورتدن خالی یعنی ظاهرده کورینور برکمسه یوق وندا که ذکر اولندی پیاپی ومتعاقب اولدی اول ندایه جان فدا اولسون (مثنوی) مصطفی را برزمین بنهاد او * تا کند آن بانك خوش را جست وجو * چونکم بوندایی هاتفدن اشتدی حضرت مصطفایی یر اوزره قودی تا اول لطیف وسروربخش بانکی جست وجو ایده (مثنوی) چشم می انداخت آندم سو بسو * که کجا است این شه اسرار کو * حلیمه اول زمانده اطرافه نظر ایلدی کندیسنه بویله دیوکه بو اسرارسو یلیجی شاه قنده در (مثنوی) کانچنین بانك بلند از چپ وراست * می رسد یارب رساننده کجاست * که یمین ویساردن بونك کبی بلند آواز ایریشور یاربی بوصدایی ایرشدریجی قنده در (مثنوی) چون ندید او خیره ونومید شد * جسم لرزان همچو شاخ بید شد * چونکم حلیمه بانك وندا ایدیجی یی کورمدی حیران ونومید اولدی جسمی سکوت اغاجینك بوداغی کبی لرزان اولدی (مثنوی) باز آمد سوی آن طفل رشید * مصطفا را بر مقام خود ندید * حلیمه کیرو اول رشید طفلك جانبنه کلدی حضرت مصطفی علیه السلامی کندی مکاننده کورمدی (مثنوی) حیرت اندر حیرت آمد بر دلش * کشت بس تاریك از غم منزلش * بو حالتدن حلیمه نك قلبنه حیرت ایچره حیرت کلدی غم وغصه دن انك منزلی زیاده تنك وتاریك اولدی (مثنوی) سوی منزلها دوید وبانك داشت * تا که بر دردانه ام غارت کاشت * منزللر جانبنه یلدی وزیاده بانك طوتدی بویله دیوکه بنم دردانم اوزره کیم غارت حواله ایلدی یعنی بنم درتیم کبی اولان عزیز الوجود طفلی کیم الدی ذو اطراف وجوانبه صدا ایلدی (مثنوی) مکیان کفتند ما را علم نیست * ما ندانستیم کانجا کودکیست * مکی لر چونکه حلیمه دن بوسوزی اشتدیلر بوخصوصه بزم علممز یوقدر دیدیلر بز بیلمدککه انده برکودك وار ایدی (مثنوی) ریخت چندان اشك کرد او بس فغان * که از او کریان شدند آن دیکران * حلیمه اول قدر کوزیاشی دوکدی وچوق فغان ایلدیکه اول غیریلر اندن کریه ایدیجی اولدیلر (مثنوی) سینه کوبان آنچنین بکریست خوش * کاختران کریان شدند از کریه اش * حلیمه زیاده غم والمندن سینه سنی دوکرك انچلین خوش واقرا اغلدیکه انك کریه سندن کواکب آسمانده کریه ایدیجی اولدیلر یعنی

آنك كريه وفغانى زميندن كوكب آسمانه تأثير ايدوب آنده اولان اخترلردخى متأثر اولوب قطرات امطارى روى زمينه ياغدرديلر * حكايت آن پير عرب كه دلالت كرد حليمه را باستعانت بتان (مثنوى) پير مردى پيش آمدبا عصا * كاى حليمه چه فتاد آخر ترا * عصالو بر پير مرد حليمه نك اوكنه كلدى بويله ديدوكه اى حليمه آخر سكا نه واقع اولدى (مثنوى) كه چنين آتش زدل افروختى * اين جكرهارا زماتم سوختى * كه قلبكدن بو نجلين آتش شعله لندردك بو جكرلرى ماتمدن ياقدك وبونده حاضر اولان كسه لرك قلوبنى آه سوزانكله احراق ايتدك (مثنوى) كفت احمد را رضيعم معتمد * پس بياوردمكه بسپارم بجد * حضرت حليمه اول پيره ايتدى حضرت احمدك صادق ومعتمد رضيعم يعنى بكا اعتماد اولنوب بى دايه اتخاذ ايلديلر بوقدر زماندركه امزردم ودرون دلدن خدمت ايلدم پس شمدى كتوردم كه اتى جدينه تسليم ايدم (مثنوى) چون رسيدم در حطيم آوازها * مى رسيد ومى شنيدم رازها * چونكم حطيمه ايرشدم اول حالده آوازلر هوادن ايرشدى واشتدم يعنى حطيمه خطاياهوا جانبندن نيجه كلمات حكمت آميز استماع ايلدم (مثنوى) من چوان الحان شنيدم ازهوا * طفل را بنهادم ان جا زان صدا * چونكم بن اول لحنلرى هوادن اشتدم اول صدادن اوترى اول طفل رشيدى انده قودم (مثنوى) تا ببينم اين ندا آواز كيست * كه ندائى بس لطيف وبس شهيست * تا كورم بو ندا كيمك آوازيدر زيرا كه زياده لطيف وزياده شهى ولذيذ بر ندادر (مثنوى) نه از كسى ديدم بگرد خود نشان * نى نداى منقطع شد يك زمان * نه كندى اطرافمده بر كسه دن نشان كوردم نه بر زمان ندا هوادن منقطع اولدى (مثنوى) چونكه وا كشتم زحيرتهاى دل * طفل را آنجا نديدم واى دل * چونكه دل وب نمك حيرتلرندن كيرودوندم طفلى انده كورمدم ونيجه اوليدغن بيلمدم واى بنم قلبمه (مثنوى) كفتش اى فرزند تو انده مدار * كه نمايم مر ترا يك شهريار * اول پير عرب حليمه يه ايتدى اى فرزند سن غم طوتمه كه سكا بر شهريار كوسترايم (مثنوى) كه بگويد كر بخواهد حال طفل * اوبداند منزل ورحال طفل * كه اول شهريار ديلرسه سنك طفلك حالنى دير اول شهريار سنك طفلكك ارتحالنى بيلور (مثنوى) پس حليمه كفت اى جانم فدا * مر ترا اى شيخ خوب وخوش ندا * چونكم حضرت حليمه اول پير عربدن بونى اشتدى پس ايتدى اى كشى بنم جانم سكا فدا اولسون اى خوش ندالو خوب ومرغوب شيخ (مثنوى) هين مرا بنماى ان شاه نظر * كش بود از حال طفل من خبر * اكاه اول اول شاه نظرى بكا كوستر يعنى صاحب نظر اولان شاهى بكا كوستر تا اندن استمداد ايلهيم ديدى كه انك بنم طفلمك حالندن خبرى اوله (مثنوى) برد اورا پيش عزى كاين صنم * هست در اخبار غيبى مغتنم * پس اول حليمه يى عزى نام برستك اوكنه ايلتدى بويله ديدوكه بو صنم عالم غيبه منسوب اولان اخبارده مغتنم دريعنى اخبار غيبى واسرار خفى يى بيلمكده غنيمت اولمش وتجربه قيلنمشدر (مثنوى) ما هزاران كم شده زو يافتيم * چون بخدمت سوى او بشتافتيم * بر نيجه بيك كم ونابديد اولمش نسنه يى اندن بولدق چونكه خدمت معبود بت ايله انك جانبنه سرعت ايلدك (مثنوى) پير كرد اورا سجود وكفت زود * اى خداوند عرب اى بحر جود * پس اول پير عرب فورى اول صنمه سجده ايلدى ودي اى قوم عربك خداوندى اى جود وكرم درياسى (مثنوى) كفت اى عزى تو بس اكرامها * كردهٔ تا رسته ايم از دامها * ودخى ديدى اى عزى سن بزه چوق احسان واكرامه ايلمش سن تا نيجه داملردن قورتلمشز (مثنوى) بر عرب حقست از اكرام تو * فرض كشته تا عرب شد رام تو * سنك اكرامندن عرب اوزره چوق حق واردر فرض اولمشدر تا كه عرب سكا مطيع ورام اولدى (مثنوى) اين حليمهٔ سعد از اميد تو * آمد اندر ظل شاخ بيد تو * بو سعد قبيله سندن اولان حليمه سنك اميدكدن سنك بيد شاخنك سايه سنه كلدى (مثنوى) كه ازو فرزند طفلى كم شدست * نام آن كودك محمد آمدست * بوندن اوترى كه اندن بر طفل وفرزند كم اولمشدر اول طفل وكودكك نام شريفى محمد كلمشدر (مثنوى) چون محمد كفت آن جمله بتان * سر نكون كشتند ساجد آن زمان * چونكم اول پير عرب محمد ديدى اول جمله بتلر اول زمان سر نكون وضايع وساجد اولديلر بيره بويله ديدوكه (مثنوى) كه برواى پير اين چه جست وجوست * آن محمد را كه عزل ما ازوست * كه يورى اى پير بو نه جست وجودر اول محمديكه بزم عزل ولدن كسارمز اندندر (مثنوى) ما نكون وسنكسار آييم ازو * ما كساد وبى عيار آييم ازو * بز اندن نكون وسنكسار كلورزو بز اندن اوترى كساد وبى عيار كلورزيعنى بز اول حضرتدن اوترى طاشلق محلى وسر نكون كلورزو خلق ايجنده خوار وحقير وبى اعتبار اولورز وكساد وفساد بزظاهر اولوب بى قيمت وبى عيار اولمق مرتبه سن بولورز بعض نسخه ده ما نكون وسنكسار آييم ازو واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى بز اندن نكون وسنكسار اولوكاورز الحاصل بزكه اصلنده بى عزت طاش طمر اوليدك خلقك بزه عزتى وعزى ديو خدمت ورغبتى بعض خيالات شيطانيه واسطه سيله ايدى چونكم اول حضرت كلدى بزدن بو حالتلر منقطع اولدى ديدى (مثنوى) آن خيالاتى كه ديدندى زما * وقت فترت كاه كاه اهل هوا * اول بر نوع خيالاتيكه بزدن كورورلردى فترت

وقتنده كاه كاهی اهل هوا فترت زمان جاهلیتده دیرلر یعنی زمان جاهلیتده كه بو آیه كلنجه یه دك اهل هوا بعض خیالات شیطانیه بیكه بزم جانبمزدن كورردی الان اول حضرتك شرف نبوتیله اول خیالات بزدن زائل اولوروبزم ظهوریمز ووجودیمز باطل قالور (مثنوی) كم شود چون یار كاه اورسید * آب آمد مر تیمم را درید * اول خیالات محوونا پیدا اولور چونكم انك یاركاهی ایرشدی اب كلدی تیممی یرتدی یعنی ابك وجودی وقتنده تیمم باطل اولدیغی كبی بزم دخی وجودیمز اول حضرتك وجودی وظهوری وقتنده باطل اولوروبزه احتیاج قالمزدیدی (مثنوی) دورشو ای پیر فتنه كم فروز * هین زرشك احمدی ما را مسوز * ای پیر بورادن دور اول فتنه اتشنی شعله لندرمه اكاه اول زینهار احمده منسوب اولان رشك وغیرت اتشندن بزی یاقمه (مثنوی) دورشو بهر خدا ای پیر تو * تا نسوزی زاتش تقدیر تو * الله ایچون ای پیرسن بزم قتمزدن بعید اول تاقضا وتقدیر اتشندن سن یاقمیه سن یعنی بزی اتش قضا وقدر احراق ایلدی زینهار بورادن دور اول تا كه سن دخی بزمله یاقمیه سن (مثنوی) این چه دم اژدها افشردنست * هیچ دانی چه خبر آوردنست بونه اژدهادمنی صیقمقدرونه كونه اژدها قویروغن صیقمقدر یعنی بوخبر كه من حیث المعنی فی المثل بر اژدرهای عظیم كبیدر واندن خبرویرمك اژدرقویروغن صیقمق وباصمق كبیدر هیچ بیلورمیسن نه خبر كتورمكدر یعنی انك ظهور وقدومنك خبری بزم عابدلریمزك بطلان وحقارتنه باعثدر (مثنوی) زین خبر جوشد دل دریا و كان * زین خبر لرزان شود هفت آسمان * بوخبردن دریا وكانك دلی جوش ایلر بوخبردن هفت آسمان لرزان اولور یعنی بوخبرمسرت اثردن دریا وكانك وزمین وزمانك قلبی جوشه كلور وهفت آسمانك بلكه جمیع اكوانك دروننی خروشه كلور زیرا بوجماله سنك ظهورنه سبب اول حضرتك وجود شریفیدر كه حق تعالی انك حقنده لولاك لولاك لما خلقت الافلاك بیوردی پس جمیع جهان اول حضرتك ظهورنه مترقب ایدیلر رعایا خلیفه نك وجودنه مترقب ومشتاق اولدقلری كبی پس اول حضرتك ظهورنك خبری جمیع اشیایی جوش وخروشه كتورسه عجب دكلدر (مثنوی) چون شنید از سنكها پیر این سخن * پس عصا انداخت آن پیر كهن * چونكه پیر سنكلردن بو كلامی اشتدی پس اول پیر كهنه ومردسال خوردهالندن عصایی اتدی (مثنوی) پس زلرزه وخوف وبیم آن ندا * پیر دندانها بهم برمیزدا * پس اول ندانك لرزه وخوفندن وبیمندن پیرك دیشلری بری برینه اورردی یعنی كمال خوفندن ولرزان اولدیغندن بی اختیار دیشلری دخی بری برینه طوقنوب اوتردی (مثنوی) انچنان كاندر زمستان مرد عور * او همی لرزید ومیكفت ای ثبور * انچلین كه زمستانده وشتاده مرد عریان دتررایدی اول پیر دتردی ودیردی ای ثبور یعنی ای هلاك سنك وقتكدر قنده سن كل (مثنوی) چون دران حالت بدید آن پیر را * زان عجب كم كرد زن تدبیر را * چون حضرت حلیمه پیری اول حالتده كوردی اول عجبدن زن تدبیرینی كم وضایع ایلدی پس اول پیره خطاب ایدوب (مثنوی) كفت پیرا كرچه من در محنتم * حیرت اندر حیرت اندر حیرتم * دیدی ای پیرا كرچه بن محنت زده یم حیرت ایچره حیرتده یم یعنی قات قات زیاده حیرتده یم (مثنوی) ساعتی بادم خطیبی میكند * ساعتی سنكم ادیبی میكند * بر ساعت باد بكا خطیبلك ایلر بر ساعت سنك وصنم بكا ادیبلك واستادی ومعلملك ایلر یعنی كاه اولور كه هوا اجابندن نیچه خطاب برصواب اشیدرم وكاه اولور كه صنملر جابندن نیچه اصول ادابه متعلق كلام وجواب كوش ایدرم (مثنوی) باد با حرفم سخنها میدهد * سنك وكوهم فهم اشیا میدهد * باد وهوا بكا حرف وصوتله سوزلر ویررسنك وكوه بكا اشیانك اسرارینك فهمنی ویررمراد جمادات حقایق اشیایی بكا تفهیم ایلر وباد هوا بكا حرف وصوتله نیچه حكم اسرار سویلردیمك اولور (مثنوی) كاه طفلم را ربوده غیبیان * غیبیان سبز پوش آسمان * كاه طفلمی غیبیلر قاپشلر اسمانك یشل قفتانلو غیبیلری مراد الله اعلم اول حضرت بعض اطفال ایله ملاعبه ایلركن حضرت جبریل امین بعض ملائكه ایله كلوب اول حضرتی اطفال ما بیننده الوب وجنت اعلادن بر لطیف التون لكن كتوروب انك صدر شریفنی شق ایلیوب ومبارك قلبنی اخراج ایدوب پاك غسل ایلیوب ینه یرینه قویوب بعده دایه سی وجدی انك نه یرده اولدیغندن خبر الوب واروب انی صحت وسلامتده بولوب كتورمشلردر پس غیبیلردن مراد بوتقدیرجه حضرت جبریل وانكله نازل اولان ملائكه اولور (مثنوی) ازكه نالم با كه كویم این كله * من شدم سودایی اكنون صد دله * كیمدن ناله وفریاد ایدیم بوشكایتی كیمه دیم بن شمدی صد دله سودایی اولدم یعنی الان یوز دل ایله زیاده سودایه منسوب اولان كسه كبی اولدم وخیالات وافكار پراكنده یه سودازده لر كبی مبتلا اولدم دیدی (مثنوی) غیرتش از شرح غیبم لب ببست * این قدر كویم كه طفلم كم شدست * اول طفل رشیدك غیرتی غیبی شرح ایلمكدن بنم لبمی باغلدی یعنی مشاهده ایلدیكم اسرار غیبی خلقه سویلمكدن انك غیرتی دهانمی بسته ایلدی انجق بو قدر دیرمكه طفلم كم وضایع اولدی (مثنوی) كر بكویم چیز دیكر من كنون * خلق بندندم بزنجیر جنون) اكر شمدی بن برآخر شئ سویلیم ومشاهده ایلدیكم اسرار عجیبه واحوال غریبه یی نقل ایلیم

خلق بنی جنون زنجیرنه باغلارلر ومجنون اولدلر وسلاسل واغلال ایله قید ایدرلر بونده تنبیه واردر اهل صورت اصحاب
معنانك مشاهده ایلدكلری اسرار عجیبه واحوال غریبه یی فهم ایلمدكلرندن اگر انلر كوردكلری احوالدن سویلسه لردی
بونلر انلری جنونه وسودازده اولدقلرینه حمل ایلرلردی وبو سوزلر خیالات سوداویه لردن وجنون وسفاهتدن ظهوره
كلوردی بو سویلرلردی (مثنوی) گفت پیرش كای حلیمه شاد باش * سجده شكر آر وروی كم خراش) پیر بو حالی كوروب اكا
ایتدی ای حلیمه شاد ومسرور اول سجدهٔ شكر كتور یوزیكی طرمله (مثنوی) تو مخور غم كه نه گردد یاوه او * بلكه عالم یاوه
گردد اندر او * سن غم یمه زیرا اول طفل سندن ضایع ویاوه اولمز بلكه جمیع عالم انده یاوه ونابدید اولور یعنی اول حضرتك
حقیقتی وروح شریفی بر دریای اعظم وعالم اكا نسبتله بر قطرهٔ حقیر وكم كبیدر عالم آنك باطننده فی الحقیقه كم ونابیدا
اولور (مثنوی) هر زمان از رشك وغیرت پیش وپس * صد هزاران پاسبانست وحرس * هر زمان رشكدن وغیرتدن
آنك اوكنده وارد نده نیجه یوز بیك پاسبان وحارس واردر كه زمین وآسمان وجمیع غیبیان باذن الله آنك حارس وپاسبانیدر
(مثنوی) آن نه دیدی كان بتان ذو فنون * چون شدند از نام طفلت سرنكون) انی كورمدكمی كه اوذو فنون صنملرسنك
طفلكك نامندن نیجه سرنكون اولدیلر (مثنوی) این عجب قرنیست بر روی زمین * پیر گشتم من نه دیدم جنس این *
بو قرن بر عجب قرندر روی زمینده پیر اولدم بن بونك جنسنی كورمدم یعنی بوكونه احوال واسراری مشاهده قیلمدم
(مثنوی) زین رسالت سنكها چون ناله داشت * تا چه خواهد بر گنهكاران گماشت * بو رسالتدن چونكه سنكلر ناله
طوتدی كناهكارلر اوزره عجب نه حواله اواسه كركدر یعنی سنك اولان صنملرده فهم وعقل یوق ایكن وانلره تمیز وتكلیف
مرتبه سنده دكلر ایكن انلر اول حضرتك بعث ورسالتندن فریاد ایدوب كندیلرك خسارت وخیبتلرنی بیلدیلر وهلاك
اولجقلرینه واقف اولدیلر بو اجلدن فریاد وفغان قیلدیلر پس عقل وتكلیف مرتبه سنده اولان كناهكارلره كه اول حضرتك
رسالتندن خبردار اولمزلرسه وانك شرعی وامرینی قبول قیلمزلرسه قیاس ایله كه انلر اوزره نه حواله اولیسر در وانلرك
باشنه نه بلالر كلیسر در (مثنوی) سنك بی جرمست در معبودیش * تو نه مضطر كه بنده بوديش * سنك كندینك
معبود اولمسنده بر مسزدر سن ای صنم پرست مضطر دكلسن كه اكا بنده اولدك یعنی سنكدن اولان صنمك معبود
اولمقلقده اختیاری یوق بلكه عاجز ومضطردر پس ای صنم پرست سن خود عاجز ومضطر دكلسن بلكه فاعل مختارسن
سن اكا بنده اوله سن وعبادت قیله سن زیرا اول سنك مضطر بی جرم ایكن بویله سرنكون اولدی وناله وافغان قیلدی
سنك بو قدر جرم وكفر ایله حالك نیجه اواسه كرك ونتیجهٔ كارلك نه مرتبه یه وارسه كركدر فكر ایله دیعك اولور (مثنوی) او كه
مضطر اینچنین ترسان شدست * تا كه بر مجرم چها خواهند بست * اول كه مضطردر بونك كبی قورقیجی اولمشدر یعنی
حجردن اولان صنملر معبود اولمقلقده مضطر ایكن حضرت حقدن بوكونه لرزان وترسان اولمشلردر تا كه مجرم اوزره
عجب نلر باغلیسرلردر انلرك اوزرینه عقوبتلر كلیسردر بو بیتلر حضرت مولانا السانندن صنم پرست اولان كافرلره
خطاب ایلمك طریقی اوزره وكندیلرك اشد عذابه كرفتار كلسنی سویلمك سمتی اوزره واقع اولمشدر اما خدادن غیری یه
پرستش ایلینلرك جمله سنه دخی شامل اولور وظاهرا خدا پرست اولوب باطنا اصنام موهومه ومعنویه یه دخی پرستش
قیلنلره تعریض اولمقدن خالی اولمز وامت محمددن اولوب اول حضرتك رسالت وبعثتندن بیخبر اولان مجرملر وكناهكارلره
دخی تنبیه اولمقدن خالی دكلدر * خبر یافتن جد مصطفی عبد المطلب از گم كردن حلیمه محمد را صلی الله علیه وسلم وطالب
شدن او گرد شهر ونالیدن او بر در كعبهٔ مكرمه واز حق در خواستن ویافتن (م ی) چون خبر یابید جد مصطفی * از حلیمه
وز فغانش بر ملا * چونكم مصطفی علیه السلام حضرتلرینك جدی خبر بولدی یعنی عبد المطلب اول حضرتك كم
اولمسندن حلیمه دن واشكار خلق اورتاسنده اولان فغانندن خبردار اولدی (م ی) وز چنان بانك بلند نعرها * كه بمیلی
میرسد از وی صدا * واندن اول بلند اولان بانكدن ونعره لردن كه اول حلیمه دن صدا بر میلده لك ایرشوردی (مثنوی)
زود عبد المطلب دانست چیست * دست بر سینه همی زد می گریست * عبد المطلب فوری بیلدیكه حال نه درانی
سینه سی اوزره اوردی واغلدی (مثنوی) آمد از غم بر در كعبه بسوز * كای خبیر از سر شب وراز روز) پس غم والمندن
كعبه نك قپوسی اوزره سوز وحرارتله كلدی ودیدی كه ای كعبه نك سرندن وكیجه وكوندزلرك رازندن علیم اولان خدا
(مثنوی) خویشتن را من نمی بینم فنی * تا بود همرازتو همچون منی * بن كندمی اكچون برفن كورمزم وكندمده
سكا لایق بر صنعت وقدرت بیلمزم تا بنم كبی حقیر سنك كبی بر عظیم پادشاهك همرازی اوله (مثنوی) خویشتن را من
نمی بینم هنر * تا شوم مقبول این مسعود در * بن كندم اكچون هنر كورمزم تا بو مسعود قپونك مقبولی اولم (مثنوی)
یا سر وسجدهٔ مرا قدری بود * یا با شكم دولتی خندان شود * یا بنم سر وسجده مك بر قدری اوله یا بنم اشكم سببیله
بر دولت خندان اوله یعنی باب سعادت فتح اولوب بر دولت كشاده وخندان اولمغه بنم بر وجهله استحقاق ولیاقتم یوقدر

بونده تنبیه بودر که بو قلق طریقیله اولان دعا مستجاب واجابته اقرب وخدای تعالی حضرتلرینه احبدر (مثنوی)
لیك درسیمای آن در یتیم * دیده ام آثار لطفت ای کریم * ولیکن اول در یتیمك وجه وسیماسنده ای کریم سنك لطفك
اثرینی کورمشم (مثنوی) که نمی ماند بما کرچه زماست * ما همه مسیم واحد کیماست * زیرا بزه بکزمز اکرچه بزدندر
مثلا بز دوکلی مس مشابه سنده یز واحد کیمیادر (مثنوی) آن عجایب را که من دیدم برو * من ندیدم بر ولی وبرعدو *
اول عجایبلری که بن انده کوردم بن انلری هیچ دوستده ودشمنده کورمدم (مثنوی) انکه فضل تو درین طفلیش داد *
کس نشان ندهد بصد ساله جهاد * اول نسنه یی که سنك فضلك انکا بو طفلقی حالنده وردی یوز ییلك جهادله کمسه
نشان ویرمز یعنی شول اسرار وکمالاتی که سنك فضلك وعنایتك اول صاحب سعادته بدایتی حالنده عطا قیلدی
برکسه یوز ییل جهاد ایلسه اندن نشان واثر ویرمکه قادر اولمز که اول حضرتك بدایتی سائرلرك نهایتندن اقوی واعلا
ایدی (مثنوی) چون یقین دیدم عنایتهای تو * بروی او در یست از دریای تو * چون یقین وآشکاره سنك عنایتلرکی
کوردم انك اوزرنده بس بیلدمکه اول سنك دریای لطف وجود کدن بر در شاهواردر (مثنوی) من هم او را ای شفیع آرم
بتو * حال او ای حال دان با من بکو * لاجرم بن ینه انی سکا شفیع کتورورم ای حال واسراری بیلیجی انك حالنی بکا دی بونده
تنبیه بودر که دعا بو قلق طریقی اوزره اولمقدن ماعدا اول حضرتی دخی شفیع کتورملرتا اجابته اقرب اوله وانی بولمق
استین واقای شریفنی کورمك دیلین طالب دعایی بو اسلوب اوزره ایلیه تاکم اول در یتیمه واصل وانك جمال شریفنی کوره
جواب آمدن جد مصطفی علیه السلام عبد المطلب را ازدرون کعبه (م ی) ازدرون کعبه آمد بانك زود * که هم اکنون
رخ بتو خواهد نمود * درون کعبه دن فوری آواز کلدی بویله دیوکه هم شمدی مصطفی علیه السلام سکا یوز کوسترسه
کرکدر (مثنوی) با دوصد اقبال او محظوظ ماست * با دوصد طلب ملك محفوظ ماست * که اول حضرت ایکی یوز
اقبال ودولتله بزم محظوظمزدر یعنی ملذوذ ومحبوبمزدر وایکی یوز ملك بلوکی ایله او بزم محفوظ ومصونمزدر اولکی
مصرعده محظوظ اسم مفعولدر حظه دن بمعنی ملذوذ ومحبوب طلب ضم طا ایله بلوك معناسنه دربعنی انکا خادم اولان
وانی حمایت وحراست قیلان ملائکه بلوکی ایله او بزم مصون ومحفوظمزدر دیمك اولور (م ی) ظاهرش را شهرهٔ کیهان
کنیم) باطنش را ازهمه پنهان کنیم * انك ظاهرنی خلق جهانك مشهوری ایلرز کیهان کاف عربینك کسریله
بونده جهان معناسنه در انك سر باطننی جمله جهاندن پنهان ایلرز که بزدن غیری برکسه انك اسرارینه مطلع اولمز
چونکم معدن آب وکلدن بونك کبی بر زر خالص ظهوره کلدی وجوهر یکتا موجود اولدی آب وکلك نه کونه معدن
اید وکنی خدای متعال لسانندن تعریف وبیانه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) زر کان بود آب وکل ما زرکریم) که کهش
خلخال وکه خاتم بریم * آب وکل زر کان ایدی بز زرکرز که کاه انی خلخال وکاه خاتم کسرز بو معنی بانك ضمه سی ایله
اولدیغی اوزره در اما بانك فتحه سیله دخی جائز اولور زیرا کاه انی خلخال وکاهی خاتم ایلتورز دیمك اولور بعض نسخه ده
بریم برنه کنیم دخی نسخه واقع اولمشدر که انی کاه خلخال وکاهی خاتم ایلرز دیمك اولور خلخال ذهب وفضه دن پایه
طاقدقلری شیدر بورادن پایه دن اولان کسه لر مراد اولور وخاتم پرمغه طاقدقلری انکشتره دیرلر بوراده مرتبه سی
اعلا اولان کسه اولور وبرسبیل کنایت خاتم النبیین علیه السلام حضرتلرینه دخی اشارت اولور وتقدیر کلام بویله دیمك
اولور که آب وکل فی المثل معدن زر اولدی وبز زرکر زاول آب وکلی کاهی پایه ده الحق اولان کسه لر دوز رز وکاهی
من حیث المرتبه اعلا واشرف اولان کسیه دوزرز دیمك اولور (مثنوی) که حمایلهای شمشیرش کنیم * کاه بند کردن
شیرش کنیم * کاهی انی شمشیرلرك حمایلری ایلرز کاه انی شیرلرك کردنه بند وحلقه ایلرز شمشیرلرك حمایللرندن مراد
قلاده لری اولسه دخی جائز اولور که اکثر قلیجلرك باغنده کوتوررلر ویاخود غلافنه
وقبضه سنه یازرلر بوراده مقصود مرتبه سی عالی وعزیز الوجود اولان کسه لردن عبارت اولور وشیرلرك کردانه بند اولمقدن
مراد قید دام منزله سنده اولان آدملردن کنایت اولور حاصل معنی کاه اول آب وکلی عزیز الوجود مرتبه عالی
صاحبلری کسه لر ایلرزو کاهی شیر دلیر اولان کسه لره قید وبند منزله سنده برکسه ایلرز که اول شیر دلیر اولان کسه لر
انکا مقید اولورلر (مثنوی) که ترنج تخت برسازیم ازو * کاه تاج فرقهای ملك جو * کاهی اندن تختك ترنجی دوزه رز
کاه انی ملك وسلطنت استیجی شاهلرك فرق وسرلرینك تاجی دوزه رز یعنی اول آب وکلی بر التون ایدوب اندن
تختلرك ترنجه سی دوزرزتکم شاهلر تختلرینه التوندن طوپلر وترنجه لر ایدوب وضع ایدرلر وکاه اندن ملك جو اولان
پادشاهلرك فرق سرینه تاج پر ابتهاج دوزرز (مثنوی) عشقها دارم با این خاک ما * زانك افتادست در قعدهٔ رضا *
بو خاك که بز عاشقلر طوتارز زیرا که خاك رضا قعده سنده دوشمشدر یعنی بز بو خاکك زمینه میل ومحبتلر ایده رز اندن
اوتریکه بو خاك مقام رضاده واقع اولوب کمال تواضع ومسکنتله متصف اولمشدر بونده خاکك سیرت وصاحب مسکنت

زلان کسه لرلمن حیث المرتبه رفیع المنزله اولمسنه وحق تعالی انلرا کامحبت قیلمسنه اشارتدرکه من تواضع
رفعه الله نحو اسنجه خالک کبی پستلک اختیار ایلین کسه نك مرتبه سی عالی وقدری سامی اولدیغی مقرردر
(مثنوی) که چنین شاهی ازو پیدا کنیم * که هم اورا پیش شه شیدا کنیم * کاه اول آب وکلدن بویله بن
برشاهی پیدا ایلرزمراد حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدر کاه هم اول شاهی شاه اوکنده شیدا ایدهرز یعنی
اول آب وکلدن مخلوق اولان پادشاه تخت رسالتی برکه شاه حقیقت اوکونده عاشق وشیدا ایدهرز بومعنی اوراضمیری
مصرع اولده اولان حضرت احمددن عبارت اولان شاهی لفظنه عائد اولدیغی اوزره در اما اوراضمیری آب وکله عائد
اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور کاه بونك کبی برشاه رسالتی اول اب وکلدن پیدا ایدهرز وکاه هم اول اب وکلی
یعنی آب وکلدن مخلوق اولان شیلری اول شاهك حضورنده عاشق وشیدا ایدهرز (مثنوی) صد هزاران عاشق
ومعشوق ازو * در فغان ودر نفیر وجست وجو * اول خاکدن نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق یعنی اول خاکدن
مخلوق اولمش نیجه یوز بیك عاشق ومعشوق فغانده ونفیرده وجست وجوده در (مثنوی) کارما اینست درکوری آن
که بکار ما ندارد میل جان * بزم اینجه بودر اول کسه نك کورلکنه که بزم کار وشانمزه میل جان طوتمز آندن شیطان
وشیطان سیرت اولان انسان اولسه دخی جائزدر حاصل معنی اولدر که اول خاکدن برنیجه یوز بیك عاشق ومعشوق
خلق ایدرز بزم کارمز بودر اول شیطانك کورلکنه بزم کاروشانمزه دل وجانله میل طوتمیوب خاکك سفلی وکندینك
اصلی اولان نارك علوی بی طوتوب مظهر اسرار واوصاف اولان آدم خاکی حقنده (خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیو
طعن وقدح ایلدی (مثنوی) این فضیلت خاك زان رو دهیم * زانکه نعمت پیش بی برکان نهیم * بوفضیلتی خاکه
اول جهتدن ویروز زیرا نعمتی برکسزلرو از قسزلر اوکنه قورزز والحاصل من تواضع رفعه الله نحو اسنجه خاك وخاکدن
مخلوق اولان آدم تواضع ایدوب عاجزلك وبی برکلك اظهار ایلدیلر انلری بوقدر شرف وعزتله عالیقدر ایلیوب بوقدر
لطف ونعمته مظهر قیلدق وابلیس دعوای رفعت وعلوشان ایلیوب کبر سمتنه ذاهب اولدی ومن تکبر خفضه الله
مقتضاسنجه انی وانك سیرتنده اولنلری مخفوض ومخذول قیلدق (مثنوی) زانکه دارد خاك شکل اغبری * وز درون
دارد صفات انوری * زیرا که خاك اغبری وتیره شکل طوتار ودروندن صفات انوری طوتار اکرچه خاك صورت حسبیله
کثیف وظلمانیدر لکن من حیث الباطن معدن صنایع الهی ومظهر بدایع ربانی ومخزن آثار اسرار سبحانی اولمشدر
آثار رحمة الله انك وجودنده ظهوره کلور بوقدر اشجار واثمار ونباتات وازهار انك باطنندن ظاهرنه چیقوب عیان
اولمشدر ظاهرده اولان آثار لطیفه نك طراوت ولطافتی انك باطننك لطیف ونورانی اولمسنه دلالت ایدر بونده خاکك
صفتیله موصوف اولمغه تنبیه وترغیب واردر که سالك اولان صوفی هر وجهله خاك سیرت اولمق لازمدر تا مظهر کل اوله
واندن کل معارف واسرار ظهوره کله نته کیم محل آخرده بیورر (* بیت * خاك شو خاك تا بروید کل) که بجز خاك نیست
مظهر کل (مثنوی) ظاهرش با باطنش کشته بجنك) باطنش چون کوهر ظاهر چو سنك) انك ظاهری انك باطنی ایله
جنك وخصومتده اولمشدر یعنی انك ظاهری انك باطننه من حیث المعنی مخاصمت ومخالفت قیلمشدر فی المثل خاکك
باطنی کوهر کبیدر وخاکك ظاهری سنك کبیدر فی الحقیقه انك باطنی کوهر کبی اولدیغی بوقدر جواهر واعراضك
وآثار ولطایفك انك باطنندن ظهوره کلمسی انك باطننك کوهر کبی لطیف اولمسنه دلالت وشهادت ایلرسی خاکك
ظاهری ایله باطنی نه وجهله خصومت وجنك ایلدیکنی بومقوله تفسیر وتوضیح ایدوب بیوررلر (مثنوی) ظاهرش
کوید که ما اینیم وبس * باطنش کوید نکو بین پیش وپس * انك ظاهری لسان حالله بزانجق بویزدیر انك باطنی اوکی
واردی ایو کوردیر یعنی خاکك ظاهری لسان حالله دیر که بنم صورتمه وباطن وسیرتمه امعان نظر ایله صورتمه باقوب
سیرتمدن غافل اوله وشیطان کبی صورت ظاهره یه باقوب ظاهرده انك مرتبه سنده قالمه اکرچه صورتم تیره واغبریدر
لکن سیرتم الطف وانوریدر باطنمدن ظهوره کلان آثار غریبه واسرار بدیعه باطنمك لطافتنه دلالت ایلردیر
(مثنوی) ظاهرش منکر که باطن هیچ نیست * باطنش کوید که بنمایم بیست * انك ظاهری انکار ایدیجیدر بویله دیو که
باطن هیچ شئ دکلدر انك باطنی دیر که صبر وتوقف ایله باطنمزده اولان حالاتی سکا کوستریرز که بهار زماننده اولان اشجار
واثمارلك لطافتی بزم باطنمزك لطافتنه دلیل اولور دیرس اهل دل خاکك باطنی کبیدر اهل ظاهر انك ظاهری
کبیدر اهل ظاهر اهل باطنه دائما بویله انکار وخصومت ایلکدن خالی اولمزلر اهل باطن دخی انلره دیرکه بهار قیامت
کلدکده وبزم باطنمزك لطافتی ظهور قیلدقده باطنمزك نه اینتی اول زمانده سیله سزودرو تمزك انوار واسرارنه اول وقتده
عارف اوله سز پس حالا لطیفت جسمانیه مزه وصورت انسانیه مزه باقوب باطنمز عالمندن غافل قالمیه سز دیرلر (مثنوی)
ظاهرش با باطنش در چالشند) لاجرم زین صبر نصرت می کشند) خاکك ظاهری خاکك باطنی ایله جنك وچالشده درلر

لاجرم بو صبردن اوتری نصرت چوقدر یعنی خا کڭ ظاهری باطننه منکر اولوب لسان حالله اکا خصومت ومخالفت ایلدیکنه باطن خاکڭ صبر ایلدیکندن اوتری حق جانبندن جنب نصرت ایدوب عون الهی اکا ایرشدکده انوار واسراردرونی ظاهر اولور وصورت ظاهره سنه بو آثار ودلایل واسطه سیله غلبه قیلور خاکڭ ظاهری دخی خلقڭ الی مطرحه ومزبله قیلدقلرینه ومحل نجاست وجرکاب ایلدیکلرینه صبر ایلدیکی جهتدن نصرت الهیه یی جنب ایدوب عون حقله بو قدر آثار غریبه ومصنوعات عجیبه نڭ مظهری اولور لاجرم خاکڭ ظاهری وباطنی بو صبردن نصرت الهیه یی جنب ایدرلر تا عون حقله بو قدر آثار عجیبه یی اظهار ایدرلر پس انسانه بونده تنبیه واردر اکر ماننده خاکڭ باطنیله ظاهرینڭ مخاصمت ومخالفتنه صبر ایلیوب مقتضای ظاهرینی باطننه غالب قیلمزسه وظاهری باطننه منکر اولمیوب باطننڭ مقتضیاتنه صبر قیلورسه وباطنی دخی ظاهرینڭ مخالفتنه صبر ایلرسه بو صبردن هر بری نصرت الهیه یی کندیلره جنب ایدرلر تا عون حقله هر بری کندینڭ خواص واسرارینی ظهوره کتورورلر (مثنوی) زین ترشرو خاک صورتها کنیم * خندهٔ پنهانش را پیدا کنیم * بو ترشروی خاکدن صورتلر ایلرز انڭ مستور وپنهان خنده سنی پیدا وآشکار ایلرز یعنی انڭ لطافت باطنیه سن ظاهر ایلرز (مثنوی) زانکه ظاهر خاک اندوه وبکاست) در درونش صد هزاران خنده هاست * زیرا که خاکڭ ظاهری غم وبکادر اما درونده نیجه یوز بیڭ خنده لر واردر (مثنوی) کاشف السر یم وکار ما همین) کین نهانها را برآریم از زمین) کاشف سرز وبزم ایشمز انجق بودر که بو نهانلری زمین عدمدن وجوده کتوررز نته کم خاکڭ باطنندن بو قدر انواع انسانی واصناف حیوانی واجناس معادنی وبی شمار نباتاتی ظهوره کتوردی (م ی) کرچه دزد از منکری تن می زند * شحنه آن از عصر پیدا میکند) مثلا کرچه دزد منکرلکدن تن اوزر یعنی ایسم اولوب سکوت قیلور شحنه اول مسروق اولان متاعی دزده عصر واشکنجه قیلمقدن پیدا ایلر بوندن مقصود نه ایدوکنی بو بیت مفسر اولور (مثنوی) فضلها دزدیده اند این خاکها * تا مقر آریمشان از ابتلا * کذلك بو خاکلر بزم خزینهٔ جودمزدن نیجه فضللر ونعمتلر واسرار وصنعتلر اوغورلمشلردر تا کم انلری ابتلا وامتحان ایلمکدن مقر کتوررز یعنی کاه برودت شتائیله وکاهی حرارت صیفله اول خاکی مبتلا ایلیوب وکاه نرم وکاهی شدت هوائیله انی امتحانه چکوب اقرار مرتبه سنه یتوررز حتی درونده سترایلدیکی کاری واسراری بو صنعتله اظهار ایلر چونکم انسان دخی فرزند خاکیدر واصلی بودر ابتلایه مظهر اولدیسه فرعی دخی بو کونه بلیات مختلفه دن خالی اولمز نته کم بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ایلر (ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات (مثنوی) پس عجب فرزند کورا بوده است * لیك احمد بر همه افزوده است * پس عجب فرزندکه اول خاکڭ اولمشدر پس باعربیله اولوب چوق عجب فرزندکه اول خاکڭ ایچون اولمشدر دیمك دخی وجهدر ولیکن حضرت احمد علیه السلام جمله سنڭ اوزرینه زیاده وافزون اولمشدر یعنی نوع انسان خاکدن مخلوق اولان اشیانڭ زبده سی وکزیده سیدر ولیکن حضرت احمد علیه السلام افضل جمیع انسان واشرف جملهٔ اکوان ودر یکانهٔ صدف جهاندرکه بو جمله نڭ وجودنه علت غائیه اول حضرتڭ وجودی اولمشدر (مثنوی) شد زمین وآسمان خندان وشاد * که چنین شاهی ز ماد وجفت زاد * زمین وآسمان خندان وشادان اولدی کندیلرینه بویله دیو که بونڭ کبی بر شاه عالی بز ایکی جفتدن طوغدی یعنی زمین مادر وآسمان پدر کبیدر وبو ایکیسنڭ ازدواجیله نیجه موالید بینهماده ظهوره کلمشدر چونکم اول حضرتڭ وجود شریفی بین السماء والارض ظهوره کلدی زمین وآسمان شاد وخندان اولدی که بزم کبی ایکی جفتدن بونڭ کبی شاه عالی قدر وماه بدر ظهوره کلدی دیو (مثنوی) می شکافد آسمان از شادیش * خاك چون سوسن شده زازادیش * آسمان انڭ شادلکندن وقد ومنلڭ سروندن غنچه کبی اچلور خاك انڭ آزاده لکندن سوسن کبی اولمشدر برلڭ سوسن صیف وشتاده سبز اولوب تر وتازه لکی زائل اولمدیغیچون اکا سوسن آزاده دیرلر کان زوال وفنادن آزاده اولمسنه کنایه ایدرلر نته کم سروه دخی بو وجه اوزره سرو آزاده دیرلر بوراده مدوام لطافت مراد اولور یعنی خاك اول حضرتڭ آزاده لکندن سوسن کبی دائما تر وتازه اولدی دیمك اولور روانڭ بین قد ومیله لطافت وطراوت بولدی دیمکی اشعار قیلور (مثنوی) ظاهرت با باطنت ای خاك خوش * چونکه در جنکند اندر کش مکش * سنڭ ظاهرلڭ سنڭ باطنکله ای لطیف خاك چونکه جنکده در وخلاف ونزاعده در خطاب حضرت حق لسانندن اکرچه خاکه در ولیکن معنا خاکدن وجوده کلان بنی آدمه در نته کم بو بیت شریف خطابڭ آدمه اولدیغنی تبیین وتفسیر ایلر (م ی) هر که با خود بهر حق باشد بجنك * تا بود معنیش خصم وبو ورنك * لاجرم هر کیم که حضرت حقدن اوتری کندیسیله جنك وخصومتده اوله تا انڭ معناسی بو رنکڭ خصمی اوله یعنی هر شول کسه که خدای تعالینڭ رضاسنی حاصل ایلمك ایچون کندی نفسیله جنکده اوله وریاضت ومجاهده یه مشغول اولوب اکا مخالفت قیله حق اول کسنڭ سر ومعناسی صورت ظاهره ده اولان رایحه وبو یڭ

خصمی اوله مانع راه حق اولدیغی اعتباریله نتیجه ومآل بو بیتدن ظهوره کلور (مثنوی) ظلمتش با نور او شد در قتال
آفتاب جانش را نبود زوال * یعنی آنک ظلمتی آنک نوریله جنک وقتالده اولدی آنک جانی آفتابنه زوال اولمز یعنی هرشول
کسنه که رضای حق ایچون کندی نفسیله جنککده اوله حتی آنک سر ومعناسی مظهر بوی ورنک اولان دنیانک خصمی
وضدی اوله کرچه اول کسنه نک ظلمت طبیعیه وکثافت بشریه سی نوریله قتالده اولور ولکن آنک جانی آفتابنه زوال
اولمز بلکه هربارکه کندی نفسیله مجاهده ایلدکجه آنک آفتاب جانی انور اولور وظلمت نفسانیه سنه غالب اولوب ازاله
قیلور دیمک اولور (مثنوی) هرکه کوشد بهر ما در امتحان * پشت زیر پایش آرد آسمان * هرکیمکه امتحان وریاضتده
بزدن اوتری چالشور آسمان ارقه سنی آنک ایاغی آلتنه کتورور یعنی حضرت خدای متعال بیورور هرشول کسنه که مرتبهٔ
امتحان وابتلاده بزم قرب ورضامز ایچون کوشش ایلر برمرتبهٔ عالی رتبت ورفیع المنزله اولور که آسمان عالیشان
ظهرینی آنک قدم مبارکنک آلتنه کتورر واول صاحب همت سیر وسلوکی سدرة المنتهی یه ومرتبهٔ اعلایه یتورور دیمک
اولور (مثنوی) ظاهرت از تیرکی افغان کنان * باطن تو کلستان در کلستان * ای فرزند خاک اولان وطین مرتبه سندن
ظهوره کلان انسان سنک ظاهرک تیره لکدن افغان ایدیجیدر یعنی اکرچه سنک صورت ظاهرک کدورت بشریه
وکثافت جسمانیه لک اعتباریله خاکک ظاهری کبی افغان ایلیجی وبر ترابدن ونطفهٔ حقیردن مخلوق اولمش برعاجز
وفقیرم دیو سویلیجیدر ولیکن سنک باطنک کلستان ایچره کلستاندر یعنی اکرچه صورتک بویله صغیر وحقیردر ولکن
سنک باطنک نسخهٔ عظیم وعالم کبیردر علوم ومعارف کللرینک کلستانی سنک جانکدر واسرار ولطایف سنبللرینک
بوستانی سنک جنان جانکدر (مثنوی) قصد او چون صوفیان روترش * تا نیامیزد با هر نورکش * ای فرزند خاک
اولان انسان اول سنک خاک اولان وجودک قصدیله روترش صوفیلر کبیدر تا هر نورکش ایله مختلط ومصاحب اولمیه لر
بو بیتده او ضمیری خاکدن متولد اولان وحق رضاسیچون کندی نفسیله جنک وخصومت قیلان کسنه لره عائد اولور که
مراد مجاهد فی سبیل الله اولان کسنه لردر وبونلرک وجودنی صوفیلرک صورت ظاهره سنه وسیرت باطنه سنه تشبیه
ایلمک طریقیله انلره نفسلرنی بیلمکی وباطنلرینک اسرارینه وانوارینه آکاه اولمغی تعلیم وتفهیم بیورورلر طریق تصوفده اولان
مشایخ صوفیه نک سیرت وطریقتلرندندر که اکثر زمانده روترش وغمناک اولورلر بعض نامحرم وبیکانه اولان کسنه لره
مقارنت قیلسه لر عبوس الوجه ومنقبض والمناک کورینورلر تا اول ترش رویلک انلرک باطننده اولان انوار ولطائفه
روپوش اوله اکثر نامحرم بونلرک انقباض وروترشلکنی کوروب مصاحبت ومجالستلرندن نفرت قیله لر تا که مجاهده
قیلنلره کندی نفسلرینی بیلدرمک خصوصنده مشایخ صوفیه نک بو سیرتلرینه دخی اشارت ایدوب بیورورلر یعنی ای فرزند
خاک اولان وفی سبیل الله کندی نفسیله جنک ومجاهده قیلان کسنه او سنک خاکی اولان وجودک فی المثل روترش
صوفیلر کبیدر انلرک تیره شکل وروترش اولملری انکیچوندر تا که هر نوردیله بیجی وذوق باطنی ازاله ایلیجی نامحرملرله مختلط
اولمیه لر وانوار درونک ازاله سنه سبب اولان طایفه ایله مخالطه وامتزاج قیلمیه لر (م ی) عارفان روترش چون خارپشت
عیش پنهان کرده در خار درشت * ترش روی اولان عارفلر خارپشت کبی عیش ونوشی خار درشتده پنهان ایتمشلردر
یعنی کرپی دیدکلری جانور خارلرن ظاهر کتوروب اول خار ایچره کندولی ستر وپنهان ایلیوب ذوق وعیش ایلدیکی کبی
یوزلرن وکوزلرن تلخ وترش ایلیوب خلقه غم والم اظهار ایلین عارفلر دخی درشت اولان خار غم وخس الم ایچره نهانی
عیش ایلمشلردر وصورت ظاهرلرنی انقباض والمده کوسترمکله تستر ایدوب عوام کالهوام وخلق جهالک ثقلت
وازدحامندن بو اسلوب ایله خلاص اولمشلردر پس بونلرک درونی لطیف وخوش وظاهرلرنده روترش اولملری اطرافی
خار اولان باغه تمثیل ایلیوب بو بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیورورلر (مثنوی) باغ پنهان کرد باغ آن خار فاش * کای
عدو دور از من زدور باش * مثلا باغ کرلو باغک اطرافنده اول خار فاش وآشکارادر لسان حال ایله عدو ودزدلره بویله
دیرکه ای عدو وحرامی اولان کسنه بو باغدن ایراغ اول پس باغک دیوارنده اولان خار درونده اولان اشجاری واثماری
اغیاردن نیجه حفظ ایلرسه روترش اولان عارفلرک دخی ظاهر جسدلرنده اولان الم وانقباض بیکانه ونامحرم اولنلری
کندیلره الفت ومحبت ایلمکدن منع ایلر ودرونلرنده اولان لطافته مطلع اولوب انی اخذ وجلب ایلمکدن ستر قیلر
(مثنوی) خارپشتا خار حارس کرده * سر چو صوفی در کریبان برده * ای خارپشت خاری کندیکه حارس ونکهبان
ایلمش سن صوفی کبی باشکی کریبانکه ایلتمش سن خارپشتدن مراد بونده عارف وروترش اولوبده عارف روترشک حالی
خارپشتک حالنه مشابه اولدیغیچون انی خارپشت منزله سنه تنزیل ایدوب اکا خطاب ایدرلر وبیورورلر که ای خارپشت
کبی اولان عارف بو روترش اولمق واظهار غم والم قیلمق فی المثل خار کبیدر بو خار کبی اولان روترشلکی کندیکه حارس
ونکهبان ایلمش سن صوفیلر کبی باشکی کریبانکه چکوب عیون اغیاردن تستر ایلمش سن) تا کسی دو چار دانک عیش تو

کم شود زین کار خان خار خو * بو بیت مثنوی شریفك اخمعن ایبیاتندندر وسهل الممتنع قبیلندندر لفظندن معنانی
استفاده ایلمك خیلی مشکلدر دوچار دانك لفظنده برایکی وجه واردر اولا دوچار ایکی کسنه بری برینه مقابل کلملك
ومانع اولمق محلنده استعمال اولنور ثانیا دوچار دانك لفظنی ادنی وخوار اولان محلده استعمال ایدرلر نته کم مشکلات
مثنویده بویله واقع اولمشدر دوچار دانك عبارتست که در محل خوار وادنی استعمال کنند وکارخان خارخودن
مراد صورتلری جمیل وملیح وسیرتلری خبیث وقبیح اولان کسه لردر دانك ربع درهمه دیرلر اولکی وجه اوزره قلت
معناسی مراد اولور وکم شود بو یله محلرده نشنود معناسنه استعمال اولنور اولکی وجها وزره معنی تا برکسه سنك
دانك عیشکه یعنی قلیل اولان ذوق وعیشکه بو خارخو اولان کلرخلردن مقابل اولیه ومنع قیلیه دیمك اولور وایکنجی
وجه اوزره معنی سنك عیشکك دوچار دانك ایچون بو خارخو بلو کلرخلردن برکسه اکسلك اوله یعنی سنك معنوی
اولان عیش وذوقك ادنا سنه بو خارخو بلو ولطیف یوزلو اولان کسه لر هر بری ناقص اولوب عیشك انلردن منغص اولمیه
بو معنی کم ناقص معناسنه اولدیغی اوزره در اما کم شود نشود معناسنه استعمال اولورسه واقف نشود ومطلع
نشود معناسی وریلور مضاف مقدر اولمق اوزره بو تقدیرجه معنی بو خارخو بلو کلرخلردن تا برکسه سنك ادنی عیشکه
واقف اولمیه دیمك وبو وجه سائر وجوه دن اولی اولور وحاصل کلام وخلاصهٔ مرام دیمك اولورکه ای خار پشت کبی اولان
عارف روترش خار کبی اولان روترشلکی ومنقبض اولمغی کندیکه وقایه ورو پوش ایدوب صوفیلر کبی باشکی کربانه
ایلتمش ومنقبض وروترش اولورمغی کندیکه عادت ایتمش سن سببی اولدرکه تا بو صورت ظاهره سی لطیف وملیح وسیرت
وخویی زشت وقبیح اولان کسه لردن هر بری سنك ادنی عیشکه واقف اولمیه وذوق باطنکدن خبردار اولوب سکا ازدحام
قیلمیه پس حضرت حق لساندن مناسبتیله بو قدر اسرار ومعارف بیوردقلرندنصکره قصه یه رجوع ایدوب انی
بیان بیوررلر (مثنوی) طفل تو کرچه که کودك خو بدست * هر دو عالم خود طفیلی او بدست * پس درون کعبه دن
بو کونه آواز کلدی که ای عبد المطلب سنك طفلك اکرچه کودك خو بلو اولمش لیکن حقیقت اعتباریله هر ایکی عالم
انك طفیلی اولمشدر یعنی هر ایکی عالمدن مقصود بالذات اول حضرت اولوب هر ایکی عالم اکا نسبت طفیل ومقصود
بالتبع اولمش نته کم لولاك لولاك لما خلقت الافلاك حدیثی بو معنایه شهادت قیلمشدر (م ی) ما جهانی را بدو زنده کنیم
چرخ را در خدمتش بنده کنیم * بز جهانه منسوب اولان مخلوقاتی انکله زنده ایلرز انك خدمتنده فلکی بنده ایلرز
مثنوی) کفت عبد المطلب کین دم کجاست) ای علیم السر نشان ده راه راست * پس عبد المطلب کعبه جانبنه خطاب
ایدوب دیدی بودم اول طفل رشید قنده در ای سر غیبی بیلیجی راه راستك نشانی ویروبی انك اولدیغی مقامه ایرکور
نشان خواستن عبد المطلب از موضع محمد صلی الله علیه وسلم که کجاش یابم وجواب آمدن از درون کعبه ونشان یافتن
مثنوی) از درون کعبه آوازش رسید) کفت ای جو یندهٔ طفل رشید) کعبه نك درونندن اول عبد المطلبه آواز ایرشدی
دیدی ای اول طفل رشیدی دیلیجی (مثنوی) در فلان وادیست زیر آن درخت * پس روان شد زود پیر نیك بخت *
فلان وادیده اول درختك التنده در پس پیر نیکبخت یعنی عبد المطلب فوری روان اولدی (مثنوی) در رکاب او امیران
قریش) زانکه جدش بود ز اعیان قریش) قریشك امیرلری وشریفلری انك رکابنده ایدی زیرا که حضرت رسول علیه
الصلوة والسلامك جدیکه مراد عبد المطلبدر قریشك اعیان اشرافندن ایدی پس انك حضورنه کاوب جمع اولوب
انکله بیله اول حضرتك اولدیغی مقامه متوجه اولدیلر (مثنوی) تا بپشت آدم اسلافش همه * مهتران بزم ورزم
وملحمه حضرت آدمك ظهورینه دك اول افضل رسلك اسلافی جمیعا بزمك وجنك وحربك مهترلری وکندی عصرلرینك
اشرافی ویگترلری ایدی حق سبحانه وتعالی اول حضرتك آبا واجدادنی سائرناسدن اصطفا ایلمش وانی بو جمله دن کزیده
قیلمشدر نته کم بو حدیث شریفی ابن عباس حضرتلری روایت بیوررلر قال علیه السلام ان قریشا کانت نورا بین یدی
الله قبل ان یخلق ادم بالفی عام یسبح ذلك النور ویسبح الملائکة بتسبیحه فلما خلق الله آدم القی ذلك النور فی صلبه فقال
علیه السلام فاهبطنی الله الی الارض فی صلب آدم وجعلنی فی صلب نوح وقذف بی فی صلب ابراهیم ثم لم یزل الله ینقلنی
من الاصلاب الکریمة والارحام الطاهرة حتی اخرجنی بین ابوی لم یلتقیا علی سفاح قط کذا فی شفاء القاضی عیاض
وقال صاحب حیوة الحیوان فی تفسیر معنی لفظ قریش ولا یعاب نسبة النبی صلی الله علیه وسلم ویعلم انه لم یکن
فی اجداده صلی الله علیه وسلم نکاح سفاح (مثنوی) این نسب خود پوست او را بوده است * کز شهنشاهان مه پالوده
است * بوذکر اولنان نسب خود اول حضرتك پوستنك نسبی اولمشدرکه اول شهنشاهلردن سوزلمشدر یعنی بو نسب
صوری اول حضرتك جسم شریفلك وجسد لطیفلك نسبی اولمشدرکه حق تعالی حضرتلری آنی هر قرنده اولان قرنك
کزیده سندن اصطفا ایلمشدر نته کم مسلم حضرتلری واثلة ابن اسقعدن بو حدیثی روایت ایدرلر واثله تا مشلثه نك کسریله

واسقع همزه‌نك فتحی وسین مهمله‌نك سكونی وقافك فتحه سیله اصحاب كرامدن بركسه‌نك اسمیدر (قال صلی الله علیه
وسلم ان الله اصطفی من ولد ابراهیم اسمعیل واصطفی من ولد اسمعیل بنی كنانة واصطفی من بنی كنانة قریشا واصطفی
من قریش بنی هاشم واصطفانی من بنی هاشم) سلسلهٔ شریفه ونسبت كریمه‌لری حضرت اسمعیله وابراهیمه منتهی
اولنجیه دك آبا واجداد عظامی بو ترتیب اوزره ذكر اولنمشدر (ابو القاسم محمد علیه السلام بن عبد الله بن عبد المطلب
ابن هاشم بن عبد مناف بن قصی بن كلاب ابن مرة بن كعب بن لوی بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن خزیمة
ابن مدركة بن الیاس ابن مضر بن نزار بن معد بن عدنان وعدنان من ولد اسمعیل بن ابراهیم علیهما السلام بغیر شك)
مثنوی) مغز او خود از نسب دورست وپاك * نیست جنسش از سمك كس تا سماك * اول حضرتك مغز شریفی تحقیقا
نسبدن دور وپاكدر سمكدن سماكه دك كسه انك جنسی دكلدر مغزندن مراد اول حضرتك روح شریفیدر واول
حضرتك روحی بر كسه‌دن طوغمدی كه اول كسه‌یه انتساب اوله بلكه جمیع ارواح انك روحندن حاصل اولدیغی
اعتباریله اول جمله‌یه اصل ونسب اولسه قابل پس انك روح شریفی نسبت واضافات قیدندن پاك وبریدر زیرا زمینی حامل
اولان ماهیدن ماهه وارنجیه دك بلكه خلا وملایه وارنجیه دك اصلا انك مثل ونظیری كسه یوقدر كه انكا نسبت اوله واول
حضرتك روح شریفی انكا انتساب قیله (مثنوی) نور حق را كس نجوید زاد وبود * خلعت حق را چه حاجت تار وبود
حق تعالی حضرتلرینك نورنه بر كسه زاد وبود استمز حق تعالینك خلعتنه تار وبود نه حاجتدر یعنی حضرت رسول اكرم
صلی الله علیه وسلمك روح شریفی كه نور حقدر وضیای وجود مطلقدر انی كسه طوغمق استمز زیرا حق تعالینك نورینك
تولد قیلمسی ومولود كبی اولمسی محالدر حق تعالینك نورینك خلعتنه سائر منسوجات كبی ارغج ودوزن لازم دكلدر یعنی
اصل وفرعه انك احتیاجی یوقدر كه تا اول نور الهی اصل وفرعك اجتماعی واسطه سیله ظهوره كله وموجود اوله واول
اصله انتساب قیله وانك نسلندن اوله والحاصل نور الهی بو قیوددن پاك وبریدر (مثنوی) كمترین خلعت كه بدهد در ثواب
بر فزاید بر طراز آفتاب * حق سبحانه وتعالی ادنی خلعتی كه بنده‌لرینه ثوابده وبرر وانلرك عملی مقابله سنده انلره
عطا قیلور آفتابك طرازی تواممی اوزره زیاده اولور واكا هر وجهله غلبه قیلور پس ادنی اولان نور آفتابه تار وبود وزاد
وبود لازم اولمیوب نور آفتابدن مستغنی اولدیغی مقرر اولیجق آفتاب حقیقینك نوری اولان روح محمدینك زاد
وبوده احتیاجی اولمدیغی بطریق اولی * بقیهٔ قصهٔ دعوت بلقیس برحمت * بلقیسی رحمته دعوت ایلمك قصه سنك
بقیه سیدر بو معنی رحمت بلقیسه مضاف اولدیغی اوزره دراكر رحمت بلقیسه مضاف اولورسه معنی بلقیسه متعلق
اولان رحمت حقه دعوت ایلمك قصه سنك بقیه سیدر دیمك اولور یعنی بلقیس ایچون حق تعالیدن نه كونه رحمت
اولدیسه انكا دعوت ایلمك قصه سنك تتمه سیدر دیمكی افاده قیلور فی الحقیقه هر نبی كندی امتنی رحمت حقه
دعوت ایلر وكذلك هر نبینك قدمنده ومشربنده اولان ولی دخی كندی مریدلری ومحبلرنی رحمت حقه دعوت ایلر
مثنوی) خیز بلقیسا بیا وملك بین * بر لب دریای یزدان در بچین * قالق ای بلقیس بو یانه كل وباقی ملكی كور دریای
الهینك كنارنده درولالی دیوشور یعنی ای بلقیس مقام فانیده قائم اولوب وحق جانبنه متوجه اولوب ایمان واسلامه
كلدكده حق تعالینك مؤمن وموحد اولان بنده‌لرینه نه كونه ملكت باقیه ویرمشدر انی مشاهده قیل وساحل بحر
الهیكه مرتبهٔ انسانیه‌در وعالم روحانیه‌در بو مرتبه‌لرده درر اسرار ودرر انوار حق جمع ایله تا غنای حقیقته واصل
اوله سن ودغدغهٔ جهاندن نجات بوله سن (مثنوی) خواهرانت ساكن چرخ سنی * تو بمرداری چه سلطانی كنی *
سنك قز قرنداشلرك ای بلقیس عالی ونورانی اولان چرخده ساكنلردر سن بر مردار وجیفه ایله نه سلطنت ایلرسن یعنی
الدنیا جیفة وطلابها كلاب) حدیثنك فحواسی اوزره دنیا بر مرداردر پس سن بر مردار وجیفه اولان دنیا ایله نه
مفاخرت ایدوب سلطانلق ایلرسن بلكه سائر خواهرلرك كبی بوندن آزاد اولوب مقام اعلا ومرتبهٔ اسنایه واصل
اوله كور وكندیكی انلرك زمره سنه ایر كور (مثنوی) خواهرانترا ز بخششهای راد * هیچ می دانی كه آن سلطان
چه داد * سنك خواهرلریكه كامل وفراوان بخششلردن هیچ بیلورمیسن كه اول سلطان نه ویردی راد بونده
كامل وعظیم معناسنه اولور بلقیسدن مراد كر مجرد ذاتی اولورسه هر عصرده متموله واهل غنا اولان خاتونه شامل
اولور واكر ذكور واناث هر كیم ایسه مقام طلبده وایمان واسلام قبولنه مستعد اولان كسه‌لر مراد اولورسه بلقیس
اسلامه مستعد اولانلرك نفسندن عبارت اولور كه نفس مؤنث حكمندمدر (مثنوی) تو زشادی چون كرفتی طبل زن *
كه منم شاه ورئیس كولخن * سن سروركدن نیچون طبلزن بلوتدك سرور وشادیلكدن طبل ونقاره
چالیجی مهترلری بانكه نیچون جمع ایتدك بوز علمه بویله دیو كه بن شاهم وكلخنك رئیسی ام یعنی بو دنیا آخرته نسبتله كلخن
كبیدر پس سن كلخن مشابه سنده اولان دنیا ملكنه وشاهلغنه مغرور اولوب باشكه طبلزنلری وسرفازنلری

جمع قیلوب بو قدر حقیر شیئه نیچون شاد و مسرور اولورسن بلکه همتی عالی ایلیوب بو جناح بعوضه قدر ایلر قتنده
قیمتی اولین حقیر دنیادن خلاص اولوب حقیقت مملکتنه واصل اوله کور* مثل قانع شدن آدمی بدنیا و حرص او
در طلب* و غفلت دنیا و از دولت روحانیانکه ابنای جنس و یند و نعره زنان که یالیت قومی یعلمون* بو سرخ شریف
آدمینك دنیایه قانع اولمسنك ودنیا طلبنده آنك حرص وطمعینك مثلیدر واول آدمینك دولت روحانیاندن
غفلتنك مثلیدر که انلر آدمینك ابنای جنسلریدر یعنی اولاد آدم علیه السلام جنسندندر ولیکن کثافت
طبیعیه دن وظلمت بشریه دن یجوب نورانی اولمشلر وبو عالم اجسامك طباق وطارمندن تجاوز ایدوب مرتبهٔ
روحانیتی بولمشلردر وبونلرك هر بری نعره اوریجیدر بولیه دیوکه یالیت قومی یعلمون یعنی نولیدی بنم قومم بنم حالمی
ودولت ذی بالمی وسعادت باکمالمی بیله لردی بو آیتك شرحی اوچنجی جلدده دقوقی حکایه سنده مخفی بودن ان درختان
سرخنده مروایادی و بشنجی جلدك دیباجه سنده دخی مذکور ومسطور اولمشدر فلیطلب فیهما (مثنوی)
آن سگی در کو گدای کور دید* حمله می آورد و دلقش می درید* مثلا اول برسك محله ده بر کور گدایی کوردی کلب اول
کور گدایه حمله کتوردی وآنك دلقنی یرتدی (م ی) گفته ایم این را ولی بار دگر) شد مکرر بهر تأکید خبر) جلد ثانیده
بو حکایه نك مثلنی بر دفعه دیمشز ولیکن بر کره دخی تأکید خبردن اوتری بونده مکرر اولدی چون بر خبر مکرر
اولسه سامعك قلبنده اوقع اولور والتکرار حسن قیلندن اولوب مستمع اولنلره بونك ذکری بر اثر ذوق ولذت افاده قیلور
(مثنوی) کور گفتش آخر آن یاران تو* بر کهند این دم شکاری صید جو* بیچاره کور اول کلبه ایتدی آخر سنك
اول یارانك وابنای جنسك طاغ اوزره بو دم صید طلب ایدیجی شکاریلردر (مثنوی) قوم تو در کوه میگیرند گور*
در میان کوی میگیری تو کور* ای سك سنك قومك طاغده کور طوتارلر سن کوی ومحله ایچنده کور طوتارسن مصرع
اولده اولان کور کاف فارسینك ضمه سیله یبان اشکی ویبان صغری معناسنه در که صیدلك گزیده سیدر ومصرع ثانیده
اولان کور نابینا معناسنه در که بونده صیده لایق اولمین نسنه مراد اولور پس سك کور کیردن مرادنه ایدوکنی بیانه شروع
ایدوب بیورولر (مثنوی) ترك این تزویر کن شیخ نفور* آب شوری جمع کرده چند کور* کین مریدان من ومن آب
شور* می خورند از من همی گردند کور* ای رضای خدایی وارزاق انبیا واولیایی صید ایلمکدن زیاده نفرت ایدیجی
وکورلری صیدنه کیدیجی شیخ بو دام تزویری ترك ایله زیرا سن فی المثل آب شورسن یانکده برقاج کور جمع اولمش لفظندن
مستفاد اولان معنی بودر اما بو معنی دخی جایزکه دینه آب شورسن برقاج کوری یانکه جمع ایلمش سنك لسان حالك
کوش هوشی اولنه بویله دیرکه بونم مریدلرمدر وبن فی المثل آب شورم بندن ایچرلر وهمیشه کور اولورلر بیت ثانی شیخ
پر تزویرك ومدعی اولان عوام کبیرك لسان حالنك مقالیدر بو خسه اهل دعوات هیچ بر شیخ بو قدرکه اول بویله دیه بلکه
هر بری وقتنك جنیدی وعصرینك بایزیدی یجنورلکن انلرك مرتبه لرینك زبانی وحاللرینك لسانی عارفه بو معنایی
بیان ایلر وبو بیتك مفهومنی سویلر (مثنوی) آب خود شیرین کن از بحر لدن* آب بد را دام این کوران مکن* ای شیخ
بی یقین کندی آبکی لدن دریاسندن شیرین ایله بد وقبیح اولان صویی کورلره دام ایلمه آب بددن مراد شیخ بی کمالك مقالی
ویاخود قبح خصالی ویاخود دریا ایله اولان اعمال وافعالیدرکه بونلرك هر بری ریا وسمعه ایله اولدیغی جهتدن آب شور
کبیدر یعنی ای شیخ ناقص کندی مقالکی وحالکی وفعالکی وخصالکه بونلر فی المثل وجودك حوضنده آب بد کبیدر
دریای لدنیدن شیرین وخالص ایله ریا وسمعه ایله بد وفاسد اولان احوال واعمالك آبنی بو کور اولان عوامه دام ایلمه وانلره
بن شویله لطیف وشیرین آبه مالکم دیو سویلمه بلکه کندیکی بو کونه صید حقیری شکار ایلمك مرتبه سندن خلاص
ایده کور وکورلری اولامقدن یجوب شیران خدا کبی ارض حقیقتك کورینی شکار ایتمك همتنه کیده کور (مثنوی) خیز
شیران خدا بین گورگیر) تو چو سگ چونی بزرق کور گیر) ای کورلری اولایجی شیخ قالق خدای تعالینك کور طوتیجی
شیرلرین کورسن کلب کبی زیاده زرق ومکر ایله نیچون کور طوتیجیسن کاف فارسیله کور بیان اشکینه دیرلرکه شیران
وبلنکانك لطیف شکاری اولدی بو راده شیران خدادن مراد اولیا واصفیادر وکوردن مراد اولیا واصفیانك شکار
ایلدکلری نور الهی وقرب ربانیدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه ای کورلری اولایجی وخلقه مکر وتزویرلر ایلیجی قالق
خدای تعالینك بولنده شیر ودلیر اولان اولیا واصفیانی قرب الهی ونور ربانی شکارینه طوتیجی کوربس سن زرق
وریا ایله کلب کبی کوردل اولان عوامی اولرسن وبونلرك صیدی اولمسنه ودام یعنی که قیدی اولمسنه اشتغال ایلرسن کورلری
آولامقدن فراغت ایله بلکه ماسوای خدادن اعراض ونفرت ایلیوب اولیا واصفیا کبی دوستدن غیریدن دور ومست
نور اوله کور (مثنوی) گور چه از صید غیر دوست دور* جمله شیر و شیرگیر و مست نور) کورندر دوستك غیریسنی صید
ایلمکدن هر بری دوردر جمله سی فی حد ذاته شیر وشیرگیر ومست نوردر یعنی شیران خدا اولان اولیا واصفیایه رعایت

تناسب الفاظ ايچون بر سبيل مشاكله كوزكير تعبير ايلدم كورنمشيدر كه بونلر انك شكارينه ميل ايدەلر بونلر خداى
تعالينك وصالنى وقربنى صيد ايلمكدن غيريدن دورلر وماسوايه ميلدن مهجورلردر جمله سى معناشيرلردر كه شجاعت
وجرأت وغلبه وقوت بونلرك خاصيت ذاتيه لريدر وشير كيرلردرشول مناسبتله كه قادر وقوى اولان شير حقيقينك وصالنى
صيد ايدبجيلر وضياى جام محبتدن سرخوش اولورلر (مثنوى) درنظارۀ صيد وصيادى شه * كرده ترك
صيد ومرده دروله * بوشيران خداشاهك صيدى وصيادلغينك نظارەسنده صيدى ترك ايلمش وحيرت ووله ده
اولمشلردر يعنى بواوليا واصفيا پادشاه حقيقتك بندەلرى صياد اولمسى وعاشقلر دخى انى صيد قيلمسى
نظارەسنده دنيا وآخرت مرادنى صيد ايلمكى ترك ايلمشلر وجمال مطلقك مشاهدەسنده حاصل اولان وله وحيرت
مرتبەسنده مرده اولمشلر وترك ماسوا قيلمشلردر (مثنوى) همچو مرغ مرده شان بكرفته يار * تاكند او جنس
ايشان راشكار * ويار بونلرى مرغ مرده كبى طوتمش تاكه اول يار بونلرك جنسنى بونلر واسطه سيله شكار ايليه
نته كم صيادلرك عادتيدر بر مرغ مردەيى دامه قريب قويوب كنديلر مختفى اولوب اول مرغ كبى صغيراورلر انك جنسى
اولان طيور انك آوازى ظن ايدوب اول جانبه ميل قيلور وصيادك دامنه بو صنعتله شكار اولورلر (مثنوى)
مرغ مرده مضطر اندر وصل وبين * خوانده القلب بين الاصبعين * مرغ مرده مشابەسنده اولان اهل فنا وصلده
وبينده مضطردر يعنى وصلت وفرقتده اختيارى يوقدر بلكه انك مقلب ومحولى خداى تعاليدر القلب بين الاصبعين
حديثنى اوقومش سن بو حديث شريف بو مضمونه دلالت وشهادت ايلر كما قال عليه السلام القلب بين اصبعين من
اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء بو حديثك شرحى اوچنجى جلدده مرور ايتدى (مثنوى) مرغ مردش راهر انكه شد
شكار * چون ببيند شد شكار شهريار * انك مرغ مردەسنه هر شول كسه كه شكار اولدى چونكم حقيقت حالى
كوره شهريارك شكارى اولدى يعنى صياد حقيقينك من حيث المعنى مرده وفانى اولان بندەسنه هر شول كسه كه
تابع اوله واطاعت قيله چونكم ديدۀ حقيقت بينله نظر ايده كنديسنى حقيقت شهريارينك شكارى اولمش
وحضرت حقه بيعت واطاعت قيلمش كوره نته كم (من يطع الرسول فقد اطاع الله) ودخى (ان الذين يبايعونك انما
يبايعون الله) آيتلرى بو معنايه كواه اولورلر كه بو آيتلر حضرت حق ورسول حقنده دردنجى سورەسه انك ورثاسنه اطاعت
قيلمق دخى معناهمان اول حضرته وحضرت حقه اطاعت قيلمق ايدوكنه هم شهادت قيلور (مثنوى) هر كه او زين
مرغ مرده سر بتافت * دست آن صياد را هرگز نيافت * هر شول كسه او بو مرغ مردەدن باش دوندردى اول صياد
الهى هرگز بولمدى يعنى هر شول كسه فانى فى الله اولان مرشده متابعت ايلمكدن اعراض ايلدى اول صياد حقيقى اولان
پادشاهك قربنى ووصالنى هرگز بولمدى وانك مشاهده وموانستنه اصلا واصل اوله مدى (مثنوى) كويد او منكر
بمردارى من * عشق شه بين در نكه دارى من * صيادك النده اولان مرغ مرده لسان حال الله ديركه بنم مردار لغمه
باقه بنم نكهدار لغمده پادشاهك عشقنى كور يعنى صيادالندە مرغ مرده كبى اولان فانى فى الله ومرشد اكاهك
صورت ظاهرەده اولان فقر وفناسنه نظر ايدوب مردۀ نايا كدن اجتناب واستكراه ايلركبى اندن اجتناب واستكراه
ايلين كراهلره ديركه سن بنم فانى ومرده اولديغم جهتدن نظر منكر انده مردار اولديغمه نظر ايلمه بلكه بنى صيانت
وحمايت ايلمكده پادشاه حقيقينك بكا اولان عشقنى كور وبنى روپوش واكت ايدنوب بنم واسطه مله نيچه بندەلرنى صيد
ايلمسنه نظر ايركورتا حقيقت بيناولمقدن غافل اولميه سن وشيطان كبى صورت كورمك مرتبەسنده قالميه سن
(مثنوى) من نه مردارم مرا شه كشته است * صورت من شبه مرده كشته است * بن مردار دكلم زيرا بنى شاه
اولدرمشدر اما صورتم مردەيه شبيه اولمشدر يعنى فانى فى الله اولدم واولمزدن اول اولدم ليكن سائر مردەلر كبى مردار
ونا پاك دكلم زيرا بنى شاه حقيقت تيغ عشقيله اولدرمشدر اگرچه بنم صورتم فقر وفنادن وحب خدادن مردەيه مشابه
اولمشدر ليكن سيرتم وسريرتم حيات ابديه ولطافت سرمديه بولمشدر پس صورته نظر ايلمه زيرا صورته نظر ايلين يانده
قالمشدر (مثنوى) جنبشم زين پيش بود از بال وپر * جنبشم اكنون زدست داد گر * بنم جنبشم بوندن مقدم بال
وپردن ايدى بنم جنبشم آلان دادگر شاهك النده در يعنى فانى فى الله اولان ولى خدا ديركه بنم حركات وسكناتم بومرتبۀ
فنايه وصولدن اول كندى عقل وتدبيرمدن ايدى بال وپردن مراد عقل وتدبير اولور اما شمدى اولان حركات وسكناتم
عادل اولان پادشاهك دست اراداتندن وقبضۀ قدرتندندر پس بندن هرنه صدور ايلرسه انى اندن بيلمك لازمدر
(مثنوى) جنبش فانيم بيرون شد زپوست * جنبشم باقيست اكنون چون از وست * بنم فانى اولان جنبشم پوستدن
طشره كتدى بنم جنبشم باقيدر شمدى چونكم اندندر يعنى فانى ونفسانى اولان حركاتم بالكليه جسم مرتبەسندن
خارج اولوب طبيعت قيدندن نجات بولدى الان بنم حركاتم چونكم اول اللهدندر باقيه وثابته دريعنى حقدر باطل

دکلدر (مثنوی) هر که کز جنبد بپیش جنبشم * کرچه سیمرغست زارش می کشم * اول دست تصرف الهیده آلت
مثابه سنده اولان فانی فی الله وولی اکامدیرکه هرشول کسه که بنم حرکتم اوکنده اکری حرکت ایلیه وبی ادبانه وکستاخانه
کارقیلا اکرچه سیمرغ ایسه ده انی زار یلغله دیه لرم یعنی هرنه مرتبه عالی قدر وصاحب صدر قوت وقدرتله بیکانهٔ
افاق ایسه ده انی حقارت ایله قهر وهلاک ایلرم دیر فی الحقیقه مهلک وقاهر خدای تعالیدر اما ولیٔ فانی مرغ مرده
مثابه سنده انجق آلت ملاحظه درکه اندن هرنه صدور ایلرسه فی الحقیقه فاعل حقیقینک در (مثنوی) هین مرا مرده
مبین کرزندهٔ * درکف شاهم نکر کربندهٔ * آکاه اول ای حقیقتدن غافل بنی مرده کورمه اکرزنده ایسک بکاشاه
حقیقتک کفنده نظر ایله اکربندهٔ الهی ایسک (مثنوی) مرده زنده کرد عیسی از کرم * من بکف خالق عیسی درم
عیسی حضرتلری کرمندن مرده یی زنده ایلدی بنده ومخلوق ایکن بن حضرت عیسانک خالقنک ومولاسنک
کفنده یم جونکم حضرت عیسانک کفنده مرده بی روح قالمدی وحیات بولدی (مثنوی) کی بمانم مرده در قبضهٔ
خدا * برکف عیسی مدار این هم روا * بن قبضهٔ خداده نجن مرده قالورم بونی حضرت عیسی علیه السلامک کفنه
هم رواطوتمز سن قنده قالدیکه حضرت خدانک کفنه رواطوته سن کرکدرکه حضرت خدانک یدارادتنده فانی اولان
اولیاری حیات حقیقیه ایله زنده وعیسی وش نیجه مرده لری احیا ایلکه باذن الله قادر بیله سن تا که بونلرک هربری
دیرلر (مثنوی) عیسی ام لیکن هر آنکو یافت جان * ازدم من او بماند جاودان * بن عیسی ام ولیکن هرشول کسه که
بنم نفسمدن جان بولدی اول جاودان قالور وزوال وفنادن مصون اولوب باقی اولور (مثنوی) شد ز عیسی زنده
لیکن باز مرد * شاد آن کوجان بدین عیسی سپرد) عیسی حضرتلرندن هم اکرچه مرده زنده اولدی ولیکن کیرو اولدی
شاد اول کسه که جانی بو عیسایه تسلیم ایلدیکه وقتنک عیساسنه جان ودل ویرن کسه ابدی شاد اولور وموت وفنادن
بری اولوب دایما باقی قالور پس کندوی آلت حق اولمقده عصای موسایه تشبیه ایدوب بیورر (مثنوی) من عصام
درکف موسی خویش * موسیم پنهان ومن پیدا بپیش * بن کندی موسامک کفنده عصام بنم موسام پنهان
وبن خلق اوکنده پیدایم یعنی فانی فی الله اولان ولی کندینک دست الهیده نه مرتبه آلت ایدوکنی طالب اولنلره تفهیم
ایچون دیرکه بن کندی موسامک یدقدرت وارادتنده فی المثل عصا کبی ام لیکن بنم موسام باطن وناپیدادر وبن ظاهر
وآشکارایم (مثنوی) بر مسلمانان پل دریا شوم * باز بر فرعون اژدرها شوم * مسلمانلره اوزره پل دریا اولورم کیرو
فرعون اوزره اژدرها اولورم یعنی عصای موسا مسلمانلره نیجه جسر اولدیسه یعنی بنی اسرائیل توجه ایله بحری
طریق ایلیوب کذرکاه قیلدیسه وانلر اول عصا سببیله بحری کچوب نیجه سلامت بولدیسه بن دخی اهل اسلامه وسیله
اولورم وانلری بحر بلادن وشر فرعون نفس وهوادن خلاص ایدوب دار اسلامه ایصال قیلورم کیرو فرعون نفسه وانک
اهلنه اژدرها اولورم انلره شدت وخشونتله حمله قیلورم ومغلوب ومقهور اولملرینه سبب اولورم (مثنوی) این عصا را
ای پسر تنها مبین * که عصا بی کف حق نبود چنین * ای پسر بو عصایی سن تنها کورمه زیرا که عصا حق تعالینک
کفیسز بویله اولمز یعنی عصای بدن انسانی حق تعالینک قدرت وارادتی الندہ اولمسه بوذکر اولنان کبی اولمزیلکه
عیسی وار مرده دلری احیا قیلمق وعصای موسی کبی مسلمانلره جسر کبی اولوب انلری بحر بلادن خلاص قیلمق
وفرعونلره اژدرها کبی غالب وقاهر اولمق وبونک امثالی نیجه خارق عادت فعللر اظهار قیلمق حق تعالینک ارادتی
وقدرتی اولمینجه اولمز پس ولینک جسدنی آلت حق بیلوب اندن نه ظهور ایلرسه حضرت حقدن بیلمک لازم اولور
(مثنوی) موج طوفان هم عصا بد کو زدرد * طنطنهٔ جادو پرستان را بخورد * طوفانک موجی دخی عصا ایدیکه
اول موج درددن جادو پرستلرک طنطنه سنی یدی یعنی آلت حق اولان نبی عصا کبیدر حتی موج طوفان دخی فی المثل
عصای الهی اولدی زیرا که اول موج طوفان جادو نفس وشیطانه طاپان قوم نوحک شوکت وارادتنی یدی نته کم
عصای حضرت موسی علیه السلام ساحرلرک حبال وعصاسنی محو وفانی ایلدی پس عصا ایله موج دریانک
مابیننده بو جهتدن مناسبت بولندی واهذا موج طوفانه دخی عصی تعبیر اولندی وجادو پرستلردن مراد قوم نوح اولور
جادودن مراد نفس وشیطان اولور فی الحقیقه مکر وسحرده سحره یه غالبلردر واول طائفه نک نفس وشیطانه عبادات
وطاعات ایلملری مقرر وثابت اولمشدر وعصی مناسبتیله انلره جادو پرست تعبیری قتی خوب کلمشدر بو دخی جائزدرکه
موج طوفاندن مراد حضرت موسانک عصا ایله ضرب ایلدیکی دریای قلزمک موجی اوله بو تقدیرا اوزره جادو
پرستلردن مراد قوم فرعون اولور که انلر فی الحقیقه خدای تعالی یی قویوب سحره یه طاعت وانقیاد ایلدیلر پس موج
دریای قلزم عصای الهی اولوب اول جادو پرستلرک دولت وشوکتنی محو ایدوب انلری غرق ایلدی وهو الاولی من الاول
(مثنوی) کر عصاهای خدا را بشمرم * زرق این فرعونیان را بردرم * اکر خدای تعالینک عصالرنی بن صایرسم

بوفرعونلرك زرقنی برتارم یعنی اکرخدای تعالی به آلت اولان وانك اعداسنی قهر قیلان شیلری عدوشمار ایلرسم
بوفرعون نفسه منسوب اولان طائفه نك مکروزرقنی هتك ایلرم واول زراق ومکارلرکه ساحرلر کبی خلقی ریاوتزویرلریله
مغلوب ایدوب کندیلره تابع ومعتقد قیلمشلردر انلرك حیله وزرقنی ازاله ایدوب مکروفسادلرنی خلقه آشکارا کوستردم
وانلری رسوای عالم ایلردم (مثنوی) لیك زین شیرین کیاهی زهرمند * ترك کن تاچند روزی می چرند * ولیکن بونلری
ترك ایله تاکم بوزهرلو شیرین کیاهدن برقاج کون اوتلایه لر یعنی بوفرعونلری قو وبونلری کندی ارزوی نفسانیه لری
اوزره ترك ایله تاکم بوباطنا زهرلو وظاهرا لذتلو اولان دنیاده بیسونلر ایچسونلر وبونك نعمتلری ایله خوش کچنسونلر
وطول املری بونلری الهاواشغال ایلسون تاعاقبت امردمسوءحاللرنی بیلهلر کما قال تعالی فی سورة یونس خطابا
لنبیه علیه السلام فی حق الکفر (ذرهم یأکلوا ویتمتعوا ویلههم الامل فسوف یعلمون) (مثنوی) کرنباشد جاه فرعون
وسری * از کجا یابد جهنم پروری) اکرفرعونك جاهی وسرلکی اولمیدی جهنم بسلنمك قنده بولوردی یعنی فرعون
صفت عتل اولان وطریق الهیدن تجاوز قیلان طائفه نك منصب وریاستی اولمیدی جهنم پرورده اولمق وقوت بولمق
اولمزدی جهنمك پرورده اولمسی فرعون سیرت اولان کسه لرك منصب وریاستندن حاصل اولان کبروتخوت وغرور
ومفاخرتلرندن اولور ودوزخ بوکونه اوصاف قبیحه لردن پرورش بولور سری و پرورید ه اولان یا المصدریه درسری
ریاست معناسنه و پروری بسلنمك معناسنه اولور (مثنوی) فربهش کن آنکهش کش ای قصاب * زانکه
بی برکند در دوزخ کلاب) ای قصاب دهرسن اول فرعون سیرت اولان کسه یی فربه وسمین ایله اندنصکره قتل وذبح
ایله زیرا که دوزخده کلاب ازق سز وغداسزلردر جهنم کلابنه بوظالملرك جسم سمینی غدا اولور وحرام لقمه ایله تن پرور
اولمالرندن خبیثی طاموایچره بریان اولور کما قیل * بیت * بسلمه کل تنکی نعمت بریانله * برکون اولور اول تنك طامودا
بریان اولور (مثنوی) کرنبودی خصم ودشمن درجهان * پس بمردی خشم اندر مردمان * اکرجهانده خصم
ودشمن اولمیدی پس مردمارده اولان خشم اولوردی وزائل وفانی اولوردی زیرا غضبك وجودنه سبب خصم ودشمندر
چونکه سبب منعدم اوله مسبب دخی منعدم اولور (مثنوی) دوزخ آن خشمست وخصمی بایدش * تا زید ورنی
رحیمی بکشدش * دوزخ اول خشمدر اکا برخصم کرکدر تادری اوله یوخسه اول بررحیم انی سوندرر یعنی
دوزخ دخی اثرخشم الهیدر اکابرخصم ودشمن لازمدرکه تا انك سببیله زنده اوله وقوت بوله اکرجهنمه مستحق اولان
خصمك وجودی اولمیدی رحمت رحیمیه اول دوزخی سوندرردی ومظهرقهروغضب قالمزدی (مثنوی) پس
بماندی لطف بی قهروبدی * پس کمال پادشاهی کی بدی * پس لطف الهی قهرسز وبدلك سز قالوردی یعنی اکردوزخی
رحمت رحیمیه ازاله ایلیدی پس حق تعالینك لطفی قهرسز وغضب سز قالوردی اویله اولسه پس کمال پادشاهی
نچن اولوردی یعنی اولمزدی زیرا پادشاهلغك کمالی ظالم واهل فساداولنره قهروسیاست قیلمقله واطاعت وانقیاد
قیلنلره مکرم ومحسن اولمغله اولور پس اکرلطف محض اولیدی مظهرقهروغضب قالمزدی مظهر قهروغضب اولمسه
سلطنت الهیه کمال مرتبه سن بولمزدی چونکه کمال سلطنت صفات متقابله ایله متصف اولوب احسانه مستحق اولنره
لطف واحسان وقهروانتقامه مستحق اولنره قهروانتقام ایلمك اولدیسه حق سبحانه وتعالی مظهرلطف اولنلر ایچون
دارنعیمی ولایق قهراولنلر ایچون دارجحیمی خلق ایلیوب بودنیاده جنته مستحق اولنلر طاعت وعبادت اختیار
ایدرلر ودوزخه مستحق اولنلر ظلم وفساد ومعصیت وخصومت یولنه کیدرلر (مثنوی) ریشخندی کرده اند آن
منکران * برمثلهای بیان ذاکران * اول منکرلر برریشخند ایلمشلردر ذاکرلرك بیانی ومثللری اوزره ذاکرالهدن
امرفی ونهیی عبادنه ذکرایلین واعظ وناصحه دیرلر بوراده مراد انبیا واولیا ووعظادر ریشخند مقاله کولمکه دیرلر
ظاهرا پسند وقبول وباطنا استهزا ایدوب نامقبول ایلمکدر پس تقدیر المعنی انبیا واولیادن مذکر اولان واحکام حق
خلقه بیان قیلان وعظا ونصحانك بیانی ومثللری اوزره طعن اورمشلر واستهزا وتحقیر قیلمشلر وانلرك کلمات حکمت
بیناتن قبول ایلیوب معرض اولمشلردر (مثنوی) تواکرخواهی بکن هم ریشخند * چند خواهی زیستن ای مردار
چند * ای منکرا کرسن دخی استرسك هم ریشخند ایله ای مردار نقدردیرلمك استرسن نقدر یعنی چوق کچمیوب
برکون اولورسن وانلره ایلدیکك ریشخند واستهزایه نادم اولورسن وحسرت ییوب تحیف قیلورسن (کما قال تعالی
یا حسرة علی العباد ما یأتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن) شمدی مرحوم بو بیته معنا لی بوله ویرمشدر اکر استرایسك
سن هم انلره ریشخند وتمسخر ایله اول منکرلره بویله دیوکه نیجه بهدلك دیری اولسك کرك نیجه بهدلك یعنی دنیاده بو ذوق
وصفا وقدرت وغناده قیامته دکین قالمزسن لیکن اولکی معنی اولیدر (م ی) شاد باشید ای محبان درنیاز) برهمین
درکه شود امی وزباز * ای عاشقان ومحبان نیاز وعبودیتده شاد ومسرور اولك بوقپو اوزره که بوکون کشاده اولور

یاخود معنی بودرگاه اوزره نیازده شاد اولك بوکون مفتوح اولوربو تقدیرا اوزره درکه درکاهدن مخفف اولوریعنی ای
عاشقان ومحبان بودر سعادت ودرکاه دولت که ذاکرلك ومرشدلرك آستانه ولایت آشیانه لریدر بونلرك درسعادتی
اوزره نیاز وخدمتده شاد ومسرور اولك که بوکون بودنیاده سزه مفتوح اولور وبو بابدن سزه خدای تعالینك فیوضات
وعطیاسی واصل اولور (مثنوی) هر حویجی باشدش کردی دکر * درمیان باغ از سیر وکبر * هر بر حویج ایچون برآخر
اوجاق واردر سیر وکبردن باغ ایچنده حویجدن مراد بونده مطلق سبزه قصد یدر مثلا صرمساق وصوغان وشلغم
ومعدنوز وبونلرامثالی بونلره احتیاج اولندیغندن اوتری حویج تعبیر اولنور کرد کاف عجمینك ضمه سیله بوستانده
هر نوع سبزه ایچون فازدقاری اوجاقلردرکه کا اولك دخی دیرلر کبر کبره دیدکلری سبزه درکه ترشیسی ایدرلر یعنی
بوستانده هر جنس سبزه نك بر محلی ومکانی واردرکه اول سبزه اول مکانده قرار ایلمشدر کذلك ای محبلر سیزلك دخی مکان
ومقریکز درکاه خداوند اولیا واصفیا کرکدر نته کم منکرلرك مقام ومقری مرشدومذکر اولنلرك مثللرینی انکار قیلق
وانلرك باب سعادتندن معرض اولمقدر (مثنوی) هر یکی با جنس خود در کرد خود * از برای پختکی نم میخورد *
هر بری کندی جنسی ایله کندینك کرد ومحلنده پخته لکدن اوتری آب ونم ایچر باغبانلرك عادتیدرکه بر قولدن هر جنسی
برآخر محله اکوب بری برینه خلط ایلزلر اکرچه صنوان وغیر صنوان یسقی بماء واحد آیتنك فحواسی اوزره برصودن
ایچوب نشو ونما بولورلر وبرباغباندن تربیه اولورلر ولکن هر برینك بر مرتبه سی وبرکونه شکلی وطعمی واردر اصلا
صورتا ومعنا بری برینه بکزه مزلر کذلك باغبان حقیقت انسانی دخی اصناف وانواع اوزره خلق ایلمشدر کیمی منکر
وکیمی محب وعاشق وکیمی کاذب کیمی صادق کیمی مؤمن کیمسی دخی منافق وکیمی مخالف وکیمسی دخی موافقدر * بیت *
بو باغك کرحقیقتده صوبی بر باغبانی بر * ولی اولمش بو ظاهرده نیجه بوزبیك شجر پیدا * بو بیت بو محله مناسب
ومطابقدر (مثنوی) تو که کردز عفرانی زعفران * باش وامیزش مکن با دیکران * سنکه زعفران کردی سن زعفران
اول وغیریله اختلاط وامتزاج ایله تو که درکردی زعفرانی تقدیرنده اولور زعفراندن مراد
بونده ایمان وعرفان مرتبه سنده اولان محبلر اولور یعنی ای بو باغ دنیاده اهل ایمان مرتبه سنده واصحاب عرفان شکلنده
اولان محب اولیا چونکم سن بونلر ایچنده وبونلر شکلنده واقع اولدك هم حقیقتا ومعنا دخی بونلردن اول خلاف جنس
ایله خلطه قیلمه واهل عصیان واصحاب طغیان ایله هم صحبت اولمه (مثنوی) آب میخور زعفرانا تارسی) زعفرانی اندران
حلوا رسی * آب ایچ ای زعفران تا ایرشه سن زعفران سن اول لذت وحلوایه ایرشه سن بو هم وجه در زعفران ایسك
اول حلوایه ایرشه سن زعفراندن مراد بدایتده ایماندا اولان مؤمنلر ومحبلردر وآبدن مراد ذوق طاعت وحلوادن
مراد لذت معرفتدر آبدن مراد آب معرفت حلوادن مراد تجلیات لطفیه وجمالیه دخی اولسه جائز اولور پس
حاصل کلام اولدر که ای بو باغ دنیاده زعفران کبی اولان مؤمن ذوق طاعت آبنی ایچ تا لذت معرفته واصل اوله سن
ویا خود آب معرفتی نوش ایله تا تجلیات لطفیه وجمالیه مرتبه سنه بوله سن المؤمن حلو یحب الحلو حدیثنك فحواسنجه
مؤمن اولان کمسه حلوای معرفته واصل اولمغه محبت ایلر وآب معرفت نوش ایلین عارف تجلیات لطفیه
وجمالیه مشاهده سندن لذت المغه وحلاوت بولمغه روز وشب میل ورغبت قیلوردیمك اولور (مثنوی) در مکن درکرد
شلغم پوز خویش * که نکردد با تو او هم طبع وکیش * ای زعفران کندی بوزوکی بو باغ دنیاده شلغم کبی اولان
منکرلرك وعاصیلرك لذت آلمدیغی ونشو ونما بولمدیغی محل ومرتبه یه قومه تا کم اول عاصی ومنکر اولنلر سنکله
هم طبیعت وهم مذهب اولمیه لر وسنی کندیلره جنس کوروب سنکله مخالطه وانسیت قیلمیه لر تا کم المرء علی دین خلیله
فحواسنجه انلردینی اوزره اولمیه سن ودخی ایاکم وجلیس السوء حدیثنك مقتضاسنجه انلردن حذر ایدوب انلری کندیکه
انیس وجلیس اتخاذ قیلمیه سن (مثنوی) تو بکردی او بکردی مودعه * زانکه ارض الله آمد واسعه * سن بر کردده
او بر کردده مودعه در زیرا که ارض الله واسعه کلمشدر یعنی ای بو باغ دنیاده زعفران کبی اولان محب اولیا سن
بر مرتبه ده ودیعت قونلمش سن واول شلغم کبی اولان منکر اولیا دخی برآخر مرتبه ده ودیعت قونلمشدر زیرا که
اللهك ارضی واسعه در اولمیه که منکرلره مخالطه قیله سن اکر انلر سنکله مخالطه قیلورسه کرکدر که سن انلرك
اولدیغی یردن ومرتبه دن مهاجرت ایلیوب کندی جنسکله خلطه قیله سن تا کم انلرك مکر وشرندن امین اوله سن
واصل ارض الله واسعه دن مراد شریفلری نه ایدوکنی بو بیتلرله توضیح وتفسیر بیورو دیرلر (مثنوی) خاصه آن
ارضی که از پهناوری) در سفر کم می شود دیو وپری) علی الخصوص اول برارضکه کمال وسعتندن انك سفرنده دیو وپری کم
وناپید اولور بو ارضدن مراد ارض حقیقتدر مراد عالم مثال مطلق دیدکلری درو بو عالم نورانی اولمقده عالم ارواحه مشابه
وانقسام وتجزی قبول قیلمقده عالم اجساده مماثلدر بین عالم الارواح والاجساد برزخ کبی واقع اولمشدر وعالمده

هرشینك

هر شیئك مثالی واردر و عجائب و غرائبنه نهایت و غایت یوقدر بو عالمك شرحی بر مقدار نقش فصوصه اولان شرحمزده
فص اسحاقیه‌ده ذکر اولنمش و بر مقدار دخی تائیه شرحنك دیباجه‌سنده حضرات خمسه بیاننده تحریر قیلنمش
و بر مقدار دخی جلد اولده (آن خیالاتی که دام اولیاست) بیتنك شرحنده بیان اولنمشدر بو محللرده مطالعه اولنه (مثنوی
اندران بحر و بیابان و جبال) منقطع می گردد اوهام و خیال) اول دریا و بیابان و جبالده اوهام و خیال منقطع اولور یعنی
اول ارض حقیقتك وسعتی بر مرتبه‌ده‌در که آنك بحار و جبال و بیابانلرك ادراکنده اوهام و خیالات انسانی منقطع اولور
و دیو و پری آنك سفرنده فرومانده قالور زیرا وسعت و فسحتنه حد یوقدر و عجائبی و غرائبی دخی یوقدر حتی خیر الناس
اولان ابن عباس رضی الله عنه حضرتلری بنم کبی آنده دخی بر ابن عباس واردر دیمشلردر بو کعبه کبی آنده دخی بر کعبه
واردر بیورمشلر بالخصوص که جابلقا و جابلسا اول یرده ایکی شهرلردر ایمیشدر که بری شرقی و بری غربی واقع اولمشدر
و بو ایکی شهرلك ایچنده اولان خلایقنه و بدایع و صنایعنه حد و حصر یوقدر دیمشلردر بن اکا داخل اولدم و آنك عجائب
و غرائبنك وسعت و فسحتنك سیرنده حیران قالدم دیمشلردر کم آنك کمال وسعتندن بو بیابان اول ارض حقیقتك یعنی
بو عالمك بیابانلری قتنده بحر بی پایان ایچره بر قاره قیل کبیدر یعنی بحر بی پایان ایچره بر قیل نیجه ایسه بو عالمك صحاری
واسعه و فیافی کثیره‌سی اول عالمك بی پایان اولان بیابانلرینه نسبت اویله‌دردیمك اولور و اول عالمك عظم شانی و وسعت
بی پایانی نه مرتبه‌ده ایدوکی بوندن ظهوره کلور (مثنوی) آب استاده که سیرش نهان * تازه‌تر خوشتر ز جوهای روان
کو درون خویش چون جان و روان) سیر پنهان دارد و پای روان) بو ایکی بیت ارض حقیقتك ماء راکدنك وصفنده اولمق
محله انسب و موافقدر اکر ارض حقیقتك ماء راکدنك وصفنده اولمیوب بلکه اجواف ارضده اولان آب راکدك وصفنده
اولورسه نیجه تکلف ارتکاب ایلمك لازم کلور که عقله ملایم اولمز نته‌کم جان عالم مرحوم شرحنده دیر مثلا استاده
و راکد اولان آب که آنك جریان و سیری نهاندر اندن مراد ارضك اجواف و عروقنده جاری اولان آبدر که آنك سیر و حرکتی
مخفی و نهاندر ظاهرده جاری اولان صولر کبی مکشوف و عیان دکلدر ظاهرده جاری و روان اولان ایرمقلردن تازه‌رك
و خوشترکدر فی الحقیقه صورت ظاهرده ارضك وجهندن اقان صولرده آلوده‌لك و اکثرنده بی خوشلق واردر اما تحت
ارضدن اقوب و پایی طشره چیقوب طاغلردن و دره‌لردن جریان ایلین چشمه و صولردن او تازه‌تر و خوشتردر زیرا اول
تحت الارضده جریان ایلین آب کندی درونده جان و روان کبی سیر پنهان و پای روان طوتر نته‌کم طاغلرده درون ارضدن
چیقوب اقان صولر اویله‌در یعنی سیر و حرکتی ظاهرده دکلدر لیکن ایاغی جاری اولوب طشره‌ده اولان سیری آنك باطن
ارضده اولان سیر و حرکتنه دلالت قیلور کذلك اول ارض معنوی و عالم دل و جانده اولان آب حیات روحانی دخی سیر نهانی
طوترلکن آثاری عالم صورتده ظاهردر پس آنك کمال لطافتی ظاهرده سیر و حرکتی اولان آب روان صوری و انهار
جاری کبی دکلدر چونکه ارض الهینك اوصاف و کمالی بویله‌در پس حقایق اشیا و اعیان ثابته دخی انده نباتات
صوری کبی اوجاق اوجاقدر پس هر بری کندی جنسیله دکشوررلر بو رابعه‌دلك انك کلامیدر و لکن بعض اداسی حذف
اولنمش و بعضسی دخی تبدیل و تغییر قیلنمشدر فهمه آسان اولمقدن او تری و اکر آب استاده‌دن مراد بر سبیل استعاره
خلوت نشین اولان اهل طریقت اولوب انلرك سیر نهانیسی جاری اولان چایلردن تازه‌رك و خوشترکدر دینورسه بنه
تکلفدن خالی اولمز و سیاق و سباقه مناسب کلمز نته‌کم شیخی مرحوم بو بیتلرك شرحنده آب استاده‌یی بر سبیل استعار
خلوت نشین اولان اصحاب طریقتك خلوتنده اقامت ایلملرینه الوب انلرك سیر نهانیسی جاری اولان صولردن تازه
و خوشتردر دیمشدر کلامی بودر که بعینه تحریر اولندی یعنی اول طائفه که خلوت و عزلت اختیار ایدوب روز و شب
طاعت و عبادته مشغول اولورلر و معنا یوزندن عالم ملکوت سیرینه وصول بولورلر او اول طائفه‌دن عالی و مقبوللردر که
ظاهر و آشکار اطاعت و عبادت و ریاضتده اولوب احوال طریقتدن بی خبر و اسرار حقیقتدن بی بهره اوله‌لر زیرا عزلت
اختیار ایدوب روز و شب خلوتده ریاضت و مجاهده‌یه سعی و کوشش ایدن صاحب طریقت کندینك درونده جان و روان
کبی سیر پنهان و پای روان طوتار یعنی آنك سیر و مشاهده‌سی روان اولور پس بو سالك زیاده بلند پرواز و عرش تاز اولوب
قرب رحمانی و وصال یزدانیدن هر آنده بهرمند و بهره‌دار اولور الی هنا کلامه اکرچه آب استاده‌دن خلوت نشین اولان
کسه‌لر استعاره اولدیغی طریق اوزره بو معنی دخی کم اولمز و لکن سیاق و سباقه مناسب اولمقدن خالی و محله مطابق
کلمکدن نوعا بریدر پس بو تکلفاتك ارتکاب اولنمسندن ایسه بو بیتلر ارض حقیقتك آب راکدنك وصفنده اولمق محله
انسب و فهمه اقربدر و معنای بیتین شریفین بو اولور که استاده اولان صو که آنك نهانی سیری واردر یعنی ارض حقیقتك
آب راکدنك که معنوی و نهانی سیری واردر روان اولان جو یلردن تازه‌تر و خوشتردر یعنی اول ارضده راکد و مقیم
اولوب و معنا سیر قیلان آب بو عالمده اولان انهار جاریه‌دن تازه‌رك و خوشترکدر روان بونده اقیجی معناسنه‌در زیرا که

اول آب استاده کندی باطننده جان وروان کبی سر پنهان ویا خود بای روان طوتر بعض نسخه‌ده جانه روان مایننده
واو عاطفه واقع اولمیوب اضافت اوزره یازلمشدر جانك روانه عاملك خاصه اضافتی قبیلندن اولور اما اصح اولان واو ایله
اولمقدر وجان ایله روانی محقق اولنلر بویله فرق ایلمشلردر که انسانك وجودنده ایکی روحی واردر برینه روح حیات دیرلر وبرینه
روح تمییز اطلاق ایدرلر روح حیات انساندن اولنجیه دك مفارقت ایلمز اما روح تمییز نوم حالنده کیدوب بیدار اولدیغی
وقتنده ینه کلور بو کیدوب کلنه روان دیرلر وبرقرار اولنه روح وجان تعبیر اولنور پس بو کونه معارف واسرارك مستمعی
قتی بیدار دل اولمق لازم اولدی یعنی اشعار ایچون وخواب غفلتله خفته اولنلردن بو کونه خطابی کوتاه قیلمق واجب
ایدوکنی تعلیم ایچون بو بیت شریفله خطیب راز اولنلره وناسه ارشاد ونصیحت قیلنلره تنبیه ایدوب بیورورلر (مثنوی)
مستمع خفته ست کوته کن خطاب * ای خطیب این نقش کم کن تو بر آب * مستمع اویومشدر خطابی کوتاه ایله
ای خطیب آب اوزره بو نقشی آز ایله یعنی بو کونه معارف واسراره قولاق طوتنلر خواب غفلتده یاتمشلر وسمع جانلرین
کرا یتمشلردر اختصار مطلوبدر خطابی قیصه ایله وبونلره بو کونه سوزی آز سویله ای ناسه وعظ ایدیجی وارشاد ونصیحت
سمتنه کیدیجی کسه آب اوزره بو نقشی اورمه که الناصح للغفلاء کالراقم علی الماء دیمشلردر فی الحقیقه اهل غفلته اسرار
ومعارف سویلمك آب اوزره نقش ایلمك کبیدر پس قابل نصیحت وارشاد اولنلری ودعوت ومرشدی قبول قیلنلری
بلقیس منزله سنه تنزیل ایدوب وقتك سلیمانی اولان مرشد عالیشان لسانندن انلره ارشاد ونصیحت بیورورلر (مثنوی)
خیز بلقیسا که بازاریست تیز) زین خسیسان کساد افکن کریز) قالق ای بلقیس که زیاده کرم وتیز بازاردر بو کساد براغیجی
خسیسلردن قاچ یعنی ای طالب دین وایمان اولان کسه قالق ودعوت حقی قبول ایت که بو بر کرم وتیز بازاردر اخر ویدو
بو دین بازارنه کساد ویرن دینسلردن فرار ایله که انلر (فما ربحت تجارتهم وما کانوا مهتدین) آیت کریمه سنك مضمونك
مظهرلری اولمشلردر پس انلردن فرار ایلمك سکا لازم اولنلردندر (مثنوی) خیز بلقیسا کنون با اختیار * پیش از آنکه
مرك آرد کیر ودار * شمدی ای بلقیس اختیارله قالق اندن اول که موت سکا کیر ودار کتوره یعنی موت کلوب سنك
وجودکده تصرف ایلمزدن مقدم کندی اختیارکله دعوت حقی قبول ایدوب طاعت حقه اشتغال ایله (مثنوی)
بعد از آن کوشت کشد مرك انجنان * که چو دزد آیی بشحنه جان کنان) اندن صکره موت سنك قولاغکی اویله چکر که
دزد شحنه ایله جان چکشرك کلدیکی کبی کلورسن بو دخی معتاددر که دینه خرسز کبی شحنه یه جان چکشرك کلورسن
مثنوی) زین خران تا چند باشی نعل دزد * کر همی دزدی بیا ر لعل دزد * بو خرلردن نیجه یه دك نعل اوغورلیجی اوله سن
اکر اوغورلر ایسك باری کل لعل اوغورله یعنی بو دنیا مرکبلرینك نیجه بر سیم وزرنی اخذ وغصب ایدرسك فی المثل
بو سیم وزرا کانسبت نعل کبیدر اذا سرقت فاسرق الدرة کلامنك حسبنجه اکر اخذ وجلب ایلمك [illegible]زم کاورسه باری
کل الهلك خاص بنده‌لردن لعل وحکمت ودر معرفت اخذ ایله تا غنی القلب اوله سن وکنز لا یفنی یه وصول بوله سن
مثنوی) خواهرانت یافته ملك خلود) تو کرفته مملکت کور وکبود) سنك خواهرلرك بقا سلطنتی بولمشلردر سن بونده
کور وکبود اولان ملکی طوتمش سن که انك سکا بقاسی یوقدر (مثنوی) ای خنك انرا کزین مملکت بجست *
که اجل این ملك را ویران کرست) ای سعادت اول کسه یه که بو مملکت دنیادن صچره‌دی زیرا اجل بو ملکی ویران وخراب
ایدیجیدر (م ی) خیز بلقیسا بیا باری ببین) مملکت شاهان سلطانان دین) قالق ای بلقیس دین سلطانلرینك وشاهلرینك
مملکتنی باری کور وکندیکی همت ایدوب بو دنیاده انلر مرتبه سنه ایرکور (مثنوی) شسته در باطن میان کلستان *
ظاهرا حادی میان دوستان * بو دین شاهلرینك هر بری باطنده کلستان اورته سنده اوتورمشلردر ظاهرا دوستلرك
ایچنده حادیدر حادی دوه‌سنی سرود وترنمله سورن شتربانه دیرلر بوراده وعظ ونصیحت ایلیجی واسرار ومعرفت سویلیجی
وسالکلرك وجودی ناقه‌لرین طریق حقه سوریجی سلطان دین وبرهان مرتبه یقین اولان مرشددن عبارتدر یعنی
دین سلطانلرندن [illegible]ر بریسی اکرچه بحسب الظاهر دوستلر میاننده وعظ ونصیحت ایلیجی واسرار ومعرفت سویلیجیدر
ولکن عالم باطنده کلستان معنوی وبوستان روحانی ایچنده اوتورمش ذوق وصفا ایلیجیدر (مثنوی) بوستان
با او روان هر جا رود * لیك آن از خلق پنهان می شود * بوستان انکله روان اولمش هر یره کیدر ولیکن اول بوستان
خلقدن پنهان اولور یعنی اول سلطان دین وبرهان یقین اولان کسه شول بوستان معنوی ایچنده‌در که هر نه یره اول
صاحب سعادت کتسه بوستان معنوی وکلستان روحانی انکله بیله کیدر ولیکن بو معنوی اولان بوستانك
مشاهده‌سنه قادر اوله‌مز زیرا انلردن نهان ومخفی اولور (مثنوی) میوه‌ها لابه کنان کزمن بخور * آب حیوان آمده
کزمن بخور * اول بوستان معنوینك میوه‌لری خلقه لابه وتضرع ایدرلر بویله دیو که بندن اوت یعنی اکل ایله آب حیوان
کلمش بویله دیو که بندن ایچ یعنی سلطانان دین وپادشاهان یقینك سیره‌سی اولان بوستان معنوی وکلستان روحانینك

میوه‌لری بو خلق جهانه لسان معنوی ایله سویلرلر که ای فواکه روحانیه‌دن غافل و ای اطعمهٔ جسمانیه و نفسانیه
طالب و شاغل اولنلر کلک بزدن تمتع ایلک و ای مرده و بژمرده اولنلر کلک آب حیوان نوش ایدوب حیات ابدی
ولطافت سرمدی بولک (مثنوی) طوف میکن بر فلک بی پروبال * همچو خورشید و چو بدر و چون هلال) پروبالسز
فلک اوزره طواف و جولان ایله افتاب کبی و بدر منیر کبی و هلال کبی خطاب زمین بشریتده و سجن طبیعتده
محبوس قلان کسه‌لره‌دریعنی بو زمین بشریتدن و قفس عالم طبیعتدن آزاد اول و فلک معنوی و آسمان روحانی اوزره
خورشید و ماه بدر و هلال کبی بی پروبال طواف ایله تا خلق عالمه نور افشان اوله‌سن و علو شان مرتبه‌سن بوله‌سن
(مثنوی) چون روان باشی روان و پای نی * می خوری صدلوت و لقمه خای نی * روان کبی روان اولورسن حال بوکه
اباغک یوقدر صد کونه لوت برسن و لقمه خای یوقدر یعنی بو سفر معنویده روح روان کبی پویان و روان اولورسن حال بوکه
اندامهای جسمانی اولمززیرا بو سفر روحانی پای ظاهره محتاج دکل بلکه بو سیر و سفری دست و پا قوت روحانیه ایله میسر
اولور و معنی عالمنده بو زدرلو طعام روحانی و غذای نورانی یرسن حال بوکه انده لقمه چکنیجی یوقدر اول مرتبه‌ده لقمه
چکنین کسه‌نک جسم صوریسی و وجود موهومیسی یوقدر بلکه بو لقمه‌لری بین وجود روحانی و دهان معنوی ایله
یر پس اول مرتبه‌ده سن دخی ای سالک لقمه خای اولمدیغک حالده صدلوت و لقمه یرسن و بی زباندن یرسن و بی کوش
ایشیدرسن (مثنوی) نی نهنگ غم زند بر کشتیت) نی بدید آید زمردن زشتیت) سنک سفینه‌ک اوزره غم نهنکی اورمز
اولمکلکدن زشتلکک دخی ظهوره کلمز یعنی ای بلقیس مشرب اولان طالب سن بردریایه واصل اولورسن که انده سنک
وجودک کشتی‌سنه اصلا غم نهنکی طوقنمز یعنی غم و غصه سکا زحمت ویرمز وسنی هلاک مرتبه‌سنه ایرکورمز نهنگ
بغه شکننده جبل عظیم کبی بر بیوک جانور ایمش که اکثر دریای محیطده اولور ایمش و کشتیلره کلوب کسند ویی اوروب
هلاک قیلور ایمش بونده غمی نهنکه تشبیه ایلمشلردر (مثنوی) هم تو شاه و هم تو لشکر هم تو تخت * هم تو نیکو بخت باشی
هم تو بخت * هم سن شاه و هم سن لشکر و هم سن تخت و هم سن نیکو بخت اولورسن و هم بخت یعنی ای طالب
وسالک سن شول مرتبه جمعه واصل اولورسنکه اول مرتبه‌ده غیریت و اختلاف من حیث المعنی مرتفع اولوب اول
مرتبه‌ده من وجه شاه و امیر و من وجه لشکر کثیر و من وجه تخت و سریر اولورسن و دخی نفس بخت و طالع کندیسی
وهم نیکو بخت اولان کسه دخی سن اولورسن والحاصل مغایرت و اثنینیت برطرف اولوب انا اقول وانا اسمع لیس
فی الدار غیرنا دیاردین موحدلر مرتبه‌سنی بولورسن * کر تو نیکو بختی و سلطان زفت * بخت غیرتست روزی بخت رفت
* بو بیت بلقیس جانبندن اولان سؤال مقدری سلیمان لسانندن رفع ایلمک موقعنده واقع اولمشدر کان بلقیس طرفندن
دیمک لازم کلدیکه ای سلیمان سن بی تخت و بحتنله مژده ورایلرسن و بکا سلطان عظیم الشان اولورسن دیو سویلرسن
خود الآن سلطان زفتم و مالک تخت و صاحب بختم پس سنک بو بشارتک بکا نه زیاده‌لک افاده ایدر سلیمان لساننده
جواب بیوروب دیرلر ای بلقیس اکرچه سن دنیاده نیکو بخت و سلطان زفت ایسک بخت الآن سنک غیریکه کیدرسن
عین بختک کندیسی دکل سن بر کون بخت کیدر و طالع هما اون سندن مفارقت ایدر پس سن بی بخت و بی دولت
قالورسن و حقیر و ذلیل اولورسن (مثنوی) تو بمانی چون کدایان بی نوا * دولت خود هم تو باش ای مجتبا * اول زمانده
سن کدالر کبی بی نوا و بی بهره قالورسن پس ای مجتبا سنک دولتک هم سن اول یعنی ای برکزیدهٔ عالم نفس و دولت کندک
اول تا دولت سندن مفارقت ایلیه که شی کندی ذاتندن منفک اولمز نته کیم بیوررلر (مثنوی) چون تو باشی بخت خود
ای معنوی * پس تو که بختی ز خود کی کم شوی * چون سن کندی بختک اوله سن ای مرد معنوی پس سنکه بخت سن
کندکدن نیجن کم و ضایع اولورسن یعنی کندی ذاتکدن کم اولمز و مفارقت قیلمزسن زیرا شی کندی نفسندن منفک اولمز
بو خطاب اکرچه سلیمان لساندن بلقیسه‌در ولیکن هر کندی عصر سنک سلیمانی ارلان مرشد ربانی کندی زمانه سنده
اولان بخت و دولت مالکی و طریق الهی سالکنه بوله دیروانی دولت فانیه‌دن بجروب دولت باقیه جانبنه واصل
اولمغه ترغیب ایلر (مثنوی) تو ز خود کی کم شوی ای خوش خصال * چونکه عین تو تراشد ملک و مال * ای خوش
خصال سن کندکدن نیجن کم و ضایع اولورسن چونکیم سنک عینک سکا ملک و مال اولدی یعنی سنکه مرتبهٔ جمعه
واصل اوله‌سن و حقیق اولان ذاتکی بوله‌سن ای خصال نیکو صاحبی بو تقدیر اوزره کندکدن نیجه غائب اولورسن
چونکیم سنک کندی عینک سکا ملک و مال اولدی پس برانسانه که کندی عینی کندی‌یه ملک و مال اوله انک
مال و ملکی کندی سندن جدا اولمق محالدر * بقیهٔ قصهٔ عمارت کردن مسجد اقصارا سلیمان علیه السلام
بتعلیم و وحی خدا جهت حکمتها یکه او دانند و معاونت ملائکه و دیو و پری و آدمی اشکارا بو سرخ شریف سلیمان
علیه السلامک مسجد اقصایی عمارتی قصه‌سنک بقیه‌سیدر خدای تعالینک وحی و تعلیمی ایله شول حکمتلر ایچونکه

انی اول خدا سلیوروانك عمارت وبناسنه ملائکه ودیو وپری نك وآدمینك اشکار امعاونت ایلدکلری نك قصه سنك بیاننده در (مثنوی) ای سلیمان مسجد اقصی بساز * لشکر بلقیس آمد در نماز * ای سلیمان مسجد اقصایی دوز بلقیسك لشکری نمازه کلدی یعنی حق سبحانه وتعالی حضرت سلیمانه وحی ایلیوب بیوردیکه ای سلیمان مسجد اقصایی بنا ایلیوب عمارت قیل زیرا بلقیسك لشکری نمازه کلدی وسلك ایمان واسلامه داخل اولدی (مثنوی) چونکه او بنیاد آن مسجد نهاد * جن وانس آمدبدن در کار داد * چونکم سلیمان علیه السلام اول مسجد اقصانك بنیادن قودی جن وانس کلدی هر بری بدن کاره ویردی وکندولری خدمت وعبادت مرتبه سنه ایرکوردی (مثنوی) یك کروه از عشق وقومی بی مراد * همچنانکه دره طاعت عباد * اول خدمته کلان جن وانسدن بر کروه عشقدن وبر قوم مرادسز یعنی انلردن بر طائفه عشق ومحبت جهتندن وانلردن بر طائفه دخی بی عشق وبی مراد کرها خدمت وعبادتده اولدیلر انجلین که طاعت یولنده عباد اولدیلر یعنی نته کم راه طاعتده عباد الله خدمت وعبادتی کیمی لاجل محبة رضاء لوجه الله وکیمی دخی لاجل الدنیا وکیمی دخی لاجل الاخره وکیمی دخی بالضروری مع الاکراهه عبادت قیلدیلر پس قصه دن حصه نه ایدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) خلق دیوانند وشهوت سلسله * می کشندشان سوی دکان وغله * خلق جهان فی المثل دیولردر وشهوت نفسانیه سلسله در شهوت انلری دکان وغله جانبنه چکر وکسب وکار ومحصول سمتنه جذب ایدرا کرزنجیر شهوتله بونلر مقید ومغلول اولمسه لردی کسب وزراعت سمتنه کیتمزلردی ودنیانك کلفت ومشقتن اختیار ایتمزلردی پس دنیا خراب اولوردی وبنای عالمه خلل کلوردی (م ی) هست این زنجیر از خوف ووله * تو مبین این خلق را بی سلسله * بو زنجیر خوفدن وحیرتدن یعنی خلقك کردن جاننده اولان بو زنجیر که ذکر ایلدك خوف وفقردن وامر دنیاده متحیر وواله اولملرندندر ووله بوندن دنیایه اولان محبتلرندن واله وحایر اولمق معناسنی افاده ایلر که فقردن خوفلری ودنیایه کمالیله مشتاق وحیران اولملری انلرك کردن جاننه زنجیر اولمشدر سن بو خلقی زنجیرسز کورمه زیرا بونلرك کردن روحی شهوت دنیایه کمال محبت زنجیرلریله مقید ومغلول اولمشدر (مثنوی) می کشاندشان سوی کسب وشکار * میکشاندشان سوی کان وبحار * اول زنجیر معنوی انلری کسب وشکار جانبنه چکر اول زنجیر انلری معدن وبحار جانبنه چکر (مثنوی) میکشندشان سوی نیك وسوی بد * کفت حق فی جیدها حبل مسد * اول زنجیر معنوی انلری نیك وبد جانبنه چکر نته کم حق تعالی (فی جیدها حبل من مسد) دیدی یعنی ابولهبك خاتوننك بوینده لیفدن اورلمش برایپ وار دردیدی بو آیت کریمه اکرچه ابولهبك خاتونی حقنده در ولیکن هر ابولهب مشرب اولان اهل دنیانك نفسنه دخی بوندن حصه اولور وبو آیتك باطنی اولان معناسی اهل دنیانك نفسلرینك بوینده حبل معنوی اولدیغنه اشارت قیلور بو آیتك تفسیری وتحقیق اوچنجی جلدده تشبیه بندندام قضا بیاننده مرور ایتدی (مثنوی) قد جعلنا الحبل فی اعناقهم * واتخذنا الحبل من اخلاقهم * سوره یس ده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (انا جعلنا فی اعناقهم اغلالا) کافرلرك کفر وعصیان اوزره تصمیملرین تقریر ایدرو قلبلری اوزره اولان مهر قهر حقی تصویر ایدر اول کروهه تشبیه ایتمکله که کردنلری مغلولدر یعنی تحقیقا بز بو کافرلرك بوینلرنده زنجیرلر قیلدق (فهی) پس اول اغلال واصلدر (الی الاذقان) بونلرك ذقنلرینه قومز که بونلر حق جانبنه باش اکهلر (فهم مقمحون) ای رافعون رؤسهم غاضون ابصارهم بونلر باشلرین یوقارو قالدروب کوزلرین یومشلردر دخی حق جانبندن وحق طرفنه التفات ایده میوب کردنلرین اول طرفه دوندرمزلر معنای بیت حضرت حق بیورر تحقیقا بز بنی آدمك بوینلرنده حبل ورسن قیلدق واول حبلی بز انلرك خویلرندن اتخاذ ایلدك یعنی انلرك طبیعی اولان خویلری ونفسانی اولان خلقلرنی سلاسل واغلال کبی قیلوب اندن حبال اتخاذ ایلدك تا بونلری اول اخلاق نفسانی واسطه سیله لایق اولدیغی مقصود ومطلوبه جذب ایلرزدیمك اولور (مثنوی) لیس من مستقذر مستنقه * قط الا طائره فی عنقه * سوره بنی اسرائیلده اولان آیته اشارتدر (وکل انسان الزمناه) کل منصوبدر علی طریق التفسیر یعنی هر مکلف اولان انسانه بز لازم قیلدق طائره ای عمله طار السهم دن مأخوذدر طار له السهم دیرلر اذا خرج فی عنقه بو شدت لزوم وکمال ارتباطی تصویر وتمثیلدر یعنی بز لازم قیلدق انسانك عملنی بوینته شول مرتبه که اندن مفارقت ایلمز ابدی بلکه قلاده وغلك بوینه لزومی کبی لازم قیلدق که اندن من بعد منفك اولمز (ویخرج له) نون ایله ده قراءتدر یعنی بز اخراج ایدرز ویا ایله ده قراءتدر علی بناء المعلوم یعنی انسان ایچون خروج ایدر ویا خود من باب الافعال یخرج اول الله اخراج ایلر (یوم القیامة کتابا) یوم قیامتده صحیفه عملنی که نقیر وقطمیر اندر ذکر اولنمشدر اشلدیکی مفعولیدر یخرجنك ایکی قراءت اوزره (یلقاه) اوله کتاب که ملاقی اوله انسانه ویا خود انسان انی (منشورا) کشاده وبسط اولدیغی حالده (اقرأ) علی ارادة القول یعنی انسانه دینه که اقرأ کتابك صحیفه اعمالکی اوقو (کفی بنفسك الیوم) بو کونه

تفسیلك كفایت ایدر علیك حسبی ایسه سنك اوزرینه حاسب یتدن وباخود حسیب بمعنی الكافی اولوب شهید موضعنده وضع اولنمغله معنی بیت مستقدردن مستنقه دن هیچ براحد یوقدر الااتك بو ـ خبنده بر طاپرواردر مستقدر استعمال باشیدن اسم فاعل درزیاده نابالغ معناسنه قنوردن قدرقلر کسر فاله مرداروناپالغ اولان نسنه یه دیرلر مستنقه استعمال باشیدن اسم فاعل در صحت واقاقت صاحبنه دیرلر نته کم نقه من المرض دیرلر صحت بولیه ونقه من سكر مدیرلر یعنی بر کمسه سرخوشلقدن آیلسه واقاقت بولسه استعمالك سبی بودر وجدان ایجوندر نقط ظرف قد تدربونده بر فتح وجهله قرأت جائزدر مشهور اولان فتح قاف وضم طادر استعمالده ماضیده اولقدر زمان ماضیده استغراق معناسنی افاده ایلر ما رأیته قط دیرسن بن انی بوانه دك کورمدم دیمك اولور اما بومحلده جمیع زمانده استغراقی مفید اولور ومصرع اوله مقید اولور بونده طاپردن مراد صحیفه عمل در که انسانك جمیع اعمالی انده مسطور اولمشدر اکثر نسخه ده طاپره ضمیرله واقع اولمشدر وبعض نسخه ده بی ضمیر واقع اولمشدر ضمیرسز اولدیغی وجه اوزره معنی ویرلدی اما ضمیرله اولدیغی وجه اوزره معنی بودر که مستقدر ومستنقه دن اصلا براحد یوقدر الا انك طاپری انك عنقنده در یعنی نابالغ ومرداراولان ودخی نابالغ كلك مرضندن صحت واقاقت بولان کمسه لردن هیچ براحد یوقدر الاانك کردن چاننده کتاب اعمال معلقدر شول مرتبه ده که اصلا اندن منفك اولمز وانفکاك اولمسی ونابالغ اولمسی کندی کتابندن ظهوره کلور بویتده مقدما تألیف اولان جامع الایات نام کتابزده سهو اولمش وغفلتله آخر معنی ویرلمشدر اکا اعتماد اولنمیه (مثنوی) حرص تو در کاربد چون آتشست * اخکر از رنگ خوش آتش خوشست * سنك حرص وطمعك كاربده آتش کبیدر آتش از رنگ خوش آتش خوشست آتش یعنی اخکر آتشك خوش اولان رنگندن خوشدر اولکی آتشدن مراد محل حرارت اولان اخکردر وآتش ثانیدن مراد لهب وامارهٔ کندیدر یعنی کار قبیح وعمل بدده سنك حرصك فی المثل آتش کبی واول کاربد فحم کبیدر فحم آتشك رنکلکندن خوش اولور وحرت ونورانیت شبکلنده کورنور اگرچه فی حد ذاته اول کاربد سیاهدر ولكن شعلهٔ حرص اکا رونق ویریجیدر نته کم آتشك خوش رنکی فحمه حرت ولطافت ویریجیدر روایات شریفه دخی بومعنایی مبین ومفسر اولور نته کم بیوریلر (مثنوی) آن سیاهی فحم در آتش نهان * چونکه آتش شد سیاهی شد عیان * اول کومورك سیاهلغی آتش ایچره نهاندر فحم که کومور دیرلر چونکه فحمدن آتش کتدی انك سیاهلغی عیان اولدی شد بونده رفت معناسنه در یعنی مادامکه فحمدن آتش جدا اولمیه فحمك سیاهلغی ظاهر اولمز چونکه آتش اندن زائل اوله انك ظلمتی ظهوره کلور کذلك کاردنیوی واعمال نفسانی وشهوانی فحم کبی حد ذاتنده سیاه وظلمانیدر ولكن حرص آتشی انی لطیف ونورانی کوستریر چونکه آتش حرص اول کاربددن کیده انك ظلمتی عیان اولور وقباحتی ظهوره کلور (مثنوی) اخکر از حرص تو شد فحم سیاه * حرص چون شد ماند آن فحم تباه * فحم سیاه سنك حرصكدن اخکر اولدی چونکه طمع کتدی اول فحم تباه قالدی یعنی بو کاردنیوی واعمال نفسانی وشهوانی حد ذاتنده فحم سیاه کبیدر وانك اخکر کبی نورانی کورنمسی سنك اکا حرص وطمعکدندر چونکه اول کاره اولان حرص وطمعك سندن کیده اول کاربد فحم خراب کبی قالور وانك ظلمتی وقباحتی ظهوره کلور (مثنوی) آن زمان آن فحم اخکر می نمود * آن نه حسن کار نار حرص بود * اول زمان اول فحم که اخکر کورندی اول رونق کارك کندی حسنی دکل حرص وطمعك ناری ایدی یعنی اول زمانده که سیاه کومور کبی اولان کار شهوانی سکا اخکر کبی لطیف ونورانی کورندی حد ذاتنده اول حسن کارك حسن ولطافتی دکل ایدی بلکه نار حرصك شعله سی ایدی بلکه اول کاری سکا محبوب ومستحسن کوستردی چونکه اول کاره اولان حرص وطمعك کتدی اول کارك قبح وفسادی ظهوره باشلدی نته کم اخکردن شعلهٔ آتش کتسه فحم سیاه اولمسی ظهوره کلور (مثنوی) حرص کار ترا بیاراییده بود * حرص رفت وماند کار تو کبود * بلکه حرص وشهوت سنك کارکی تزیین ایلمش ایدی چونکه حرص وطمع کتدی سنك ایشك کبود وقبیح قالدی وظلمت فسادی ظاهر اولدی (مثنوی) غوله را که بیاراید غول * پخته پندارد کسی که هست کول * برغوله یی که غول تزیین ایلدی انی پخته وشیرین ظن ایلر اول بر کمسه که کول واحمقدر غوله غین معجمه نك فتحه سیله خام ونا پخته براجی واکشی اوتدر یعنی انی بر کمسه چیتسه دیشلرینی کندایدوب قماشدرر یعنی کار دنیا وعمل نفس وهوا ایلتنده غوله دید یکلری ایجی اوت کبیدر نفس وشیطان فی الحقیقه غول کبیدر یعنی دنیا کارینی انسانه تزیین وتسویل ایلسه اول برکسه که کول واحمقدر انی پخته وشیرین قیاس ایلر حال بوکه اول تلخ وترشدر اول کارك مرارتی وقباحتی عاقبتنده مشاهده ایلر نته کم بیوریلر (مثنوی) آزمایش چون نماید جان او * کند کرده آزمون دندان او * چونکم اول کول ونادانك جانی غوله کبی اولان کار بجهلك آزمایش ایلکو سترر یعنی تجربه ایلین کسه امتحان ایلیه آزمون وتجربه دن انك دندانی کند اولور یعنی غوله دید یکلری کیاهی تجربه ایلین کسه نك دندانی کند اولوب قماشدیغی کبی

اول کوکل ونادانلك جانی جهانی امتحان ایلکدن کنداولوب وجانندە قوت ولذت قالمیوب لقمە روحانی یه کیتدی بی بهرە
قالور (مثنوی) از هوس آن دام دانه می‌غوند * عکس غول حرص وآن خود دام بود * حرص وهوسدن اول دام ودانەیی دانه
کوستردی حرص غولنك عکسی ایدی اول خود فی الحقیقه دام ایدی یعنی کار شهوانی واعمال نفسانی که فی الحقیقه دام
معنوی ایدی هوا وهوسدن اول دانه کوستردی حرص وطمع غولنك عکس واثری واول خود حقیقتده دام ایدی
یعنی حرص وطمع کوپه انسانه غول بیابانی کبیدر اول حرص غولنك اثری ومکری انسانه دام مشابه‌سنده
اولان کار جهانی دانه کوستردی بو که اول انسانلك بایاغنه بند ودام در (مثنوی) حرص اندر کار دنیا شیر جو *
چون نماند حرص باشد نغز رو * حرص کار دنیاده وخیر دە استه زیرا چونکه حرص قالمیه کاردنی وخیر نغز رو
اولور بو معنی خیر جو وصف ترکیبی اولمیوب جوامن حاضر اولمیق وجه اولورده خیر جو وصف ترکیبی اولوب معنی
بوبله اولسه دخی با ز اولور بو تقدیر اوزره مصرع اول دنی علتده خیر طلبنده حرص مقبول در زیرا چونکه حرص
قالمیه اول کاردنی لطیف الوجه اولور بو تقدیر اوزره مصرع اول مبتدا اولوب اکا خبر مقدر اولور خلاصه کلام اولدر که
کار دنیا حد ذاتنده زشت وقبیح در الا جمیل ومليح کوسترن انسانلرا که اولان حرص وطمعیدر نچون کار دنیادن حرص
وطمع زائل اولسه انلك قبحی آشکارا اولور اما کار دین بویله دکلدر زیرا کار دین وجمیع خیرات حد ذاتنده احسن
واجملدر نچون کار دین وخیره حریص اولمسك کا غایت الطف واحسن کورینور چونکه سنك اول کار دنیه حرصك
قالمیه کار دنیا کبی اول قبیح یوز لو قالمز بلکه لطیف الوجه قالور پس اکر حریص اولورسك کار دنیه وعمل خیره
حریص اول که حرصك قالمدیغی تقدیر اوزره بو المخاطب اقتنه وحسنته نقصان کلمیه وکار دنیا کبی زشت رو یلکی ظاهر
اولمیه (مثنوی) خیر ها نغز ند نی از عکس غیر * تاب حرص ار رفت ماند تاب خیر * خیرلر فی الحقیقه نغزلر ولطیفلردر
غیرشینك عکسندن وپرتوندن دکل فرضی حرصك تاب وکرمیتی کتسه خیرك تاب وزونقی برنده قالور اما کار دنیا بویله
دکلدر زیرا کار دنیوی غیرك عکس وپرتوندن نغز ولطیف کورینور که اول غیردن مراد حرص وطمع در اکر حرص
وطمعك عکسی وکرمیتی زائل اولسه قباحتی وزشت رواولمسی ظهوره کلور پس کار دین بونلك عکسیدر که حد ذاتنده
نغز ولطیفدر کرکدر که کار دینه حریص اوله سن تا کم فی الحقیقه نغز ولطیف اولان کار وعملی بوله سن * مثنوی *
تاب حرص از کار دنیا چون برفت * فحم باشد مانده از اخکر بتفت) دنیانك کار ومتاعندن حرص چونکه کیده تفت
وحرارتله موصوف اولان اخکردن فحم قالمش اولور یعنی دنیانك کار ومتاعی که بحسب الظاهر محبوب ومرغوب
برنسنه در انلك محبوب ومرغوب اولمسی ثقلدا اکا حریص وراغب اولمسنك حرارتندن حاصل اولور چونکه تاب
حرص اول کار دنیادن برطرف اوله حرارتله اولان کوزدن لهب وحرارت کیدوب فحم سیاه قالدیغی کبی کار دنیا
دخی حرص وطمع کتدکدنصکره سیاه کومور کبی بر ظلمت قالور فساد وقباحتی ظاهر اولور تتمه کم بو معنایی توضیح
وتبیین ایچون بو بیتلری مثل موقعنده ایراد ایدوب بیورورلر (مثنوی) کودکان را حرص می آرد غرار * تاشوند از ذوق دل
دامن سوار * مثلا اوغلانجقلری حرص غروره الدارحتی کتورر تا کم اطفال شوق دللرندن دامن سوار اولورلر یعنی لعب
ولهوه حریص اولمغلق اطفالی غروره کتوروب الدارحتی بونلر لهو وبازی به جان ودلدن مشتوق اولدقلری ایچون دامنلرینی
بوکوب اسب سوار اولدقلری کبی اکا سوار اولوب هر بری فارسلر کبی میداندهسکردرلر وقالورلر (مثنوی) چون ز کودك
رفت آن حرص بدش * بردکر اطفال خنده آیدش * چونکم کودکدن اول قبیح اولان حرص کیده غیری اطفال اوزره
اول بازیدن اکا خنده کلور کندیسنه بویله دیو (مثنوی) که چه میکردم چه می‌دیدم در این * خل زعکس حرص جود
انکبین * که طفولیت زماننده نه ایلدم ونه نه قلده کوردم اول وقت حرصك عکسی وتأثیرندن سرکه یکا عسل
کورندی یعنی مرتبه عقله واصل اولدقده طفولیت حالنده اولان لعبلك قباحتی بیلوب وکندو بلك بی تمیز لکنه معترف
اولوب کندی یه دیر تعجبدر که بویله بی لذت وبی معنی اولان شئ بکا لعب ولهوه حریص اولدیغم واسطه سیله لذیذ وشیرین
کورندی نفس الامرده اوخوبلیه ولذت وبی معنی ایمش (مثنوی) آن بنای انبیا بی حرص بود * زان چنان پیوسته
رونقها فزود * اما انبیانك اول بناسی حرص وغرضدن آزاد ایدی اول وجهدن انجلین انلك کار وبناسنده پیوسته
ومتصل رونقلر زیاده اولدی بو محلده بنای انبیادن مراد مسجد اقصی اولمق منفهم اولور ولیکن انلرك جمیعا بنالرینه
وکارلرینه شامل اولور که انبیای عظامك بنالری وکارلری کتدیکچه رونق وقدرده معتبر اولمقده در (مثنوی) ای بسا
مسجد براورده کرام * لیك نبود مسجد اقصاش نام * ای بسیار دعا قیل کرام اولنلر چوق مسجدلر وکتورمشلر وبنا
ایلمشلردر لیکن انلك آدی مسجد اقصی اولمز (مثنوی) کعبه را که هر دمی عزی فزود * آن ز اخلاصات ابراهیم بود *
کعبه مکرمه‌نك که هردم شرف وعزتی زیاده اولدی اول عز وشرف حضرت ابراهیمك اخلاصلرندن اولدی چونکم

حضرت ابراهیم علیه السلامک و بناسی خالصاً لوجه الله اولدی بنا ایلدیکی بیت الحرامه علی الدوام رونق و شرف بولدی (مثنوی)

فضل آن مسجد ز خاک و سنگ نیست * لیک در بناش حرص و جنگ نیست * اول مسجدک فضل و شرفی طاشدن و طپراقدن دکلدر ولیکن انک بناسنده و صناعتنده حرص و جنک یوقدر یعنی بوندن معلوم اولدیکه بر خانه نک بناسنده حرص و جنک اولسه انک عزت و شرفی کتدیکه زیاده اولور زیرا کارلک عاملی کارنی خالصاً لوجه الله قیلمسه انک کاری

عاقبت فی رونق و بی شرف قالور (مثنوی) نی کتبشان مثل کتب دیگران * نی مساجدشان نه کسب خان و مان * نه انلرک کتابلری غیریلرک کتابلری کبیدر نه انلرک مسجدلری نه کسبلری و نه خان و مانلری غیریلرک مسجدلری و کسبلری و خان و مانلری کبیدر زیرا انلرک کتابلرندن مراد انلره منزله اولان کتب الهیه در یعنی انلرک کتابلری غیریلرک کتابلری کبی دکلدر (ان هو الا وحی یوحی) قولنک مفهومی اوزره انلرک کتابلرنده مسطور اولان کلام دکل الا وحی الهی و کلام ربانیدر اما سائر علمانک کتابلری قوت فکریه ایله تصنیف و تألیف اولمش و اجتهادله ظهوره کلمشدر بلکه چوغی غرض نفسانیدن خالی اولمیوب مباهات و مفاخرت ایچون ریا و سمعه طریقیله دیمشدر پس وحی الهی ایله اولان و خالصاً لوجه الله ظهوره کلان کتابلر اغراض نفسانیه ایله تصنیف اولنان کتابلر کبی اولمز و کذلک امر الهی ایله بنا اولنان و خالصاً لوجه الله عمارت قیلنان ریا و سمعه ایله مباهات و مفاخرت ایچون بنا اولنان مساجد کبی اولمز و کذلک بر کسب که لله اوله لله اولمین کبی اولمز و شول خان و مان که برای خدا اوله برای خدا اولمین و خالصاً لوجه الله ظهوره کلمین خانمان کبی اولمز والحاصل انبیا و اولیانک هر حالی سائر ناسک احوالی کبی دکلدر زیرا انلرک اقوالی و افعالی رضای

ربانی ایچون و بونلرک اقوالی و افعالی غرض نفسانی ایچوندر (مثنوی) نی ادبشان نی غضبشان نی نکال * نی نعاس و نی قیاس و نی مقال * نه انلرک ادبلری نه انلرک غضبلری نه انلرک عذابی نه انلرک نومی نه قیاسی نه مقالی خلقه بکزر نکال عذابه دیرلر نعاس خوابه دیرلر یعنی انلرک ادبی لله در و غضبی دخی لله در و هر نسنه یی قیاس ایلسلر و یا خود بر سوز سویلسلر قیاس ایلدکلری و سوز سویلدکلری دخی لله در پس بونلرک هر حالی ناسک حالنه بکزمز (مثنوی) هر یکی

شانرا یکی فری دکر * مرغ جانشان طائر از پری دکر * انلرک هر برینک بر آخر فر و رونقی وارد در انلرک جانی قوشی غیری پردن طائردر یعنی ارواح جسمانی و نفسانی اولان مشتهیات و اغراض جناحلریله پرواز ایدرلر و هر بری کندی مقصودلری جانبنه پر و بال نفسانی ایله کیدرلر اما انبیای عظامک ارواح قدسیه سی اجنحه نورانی ایله پرواز ایدرلر که انلرک بانلرینه آنک طیران و جولان اولان قوتلر خلقک جانلرینه آنک طیران و جولان اولان قوتلر کبی دکلدر * مثنوی

دل همی لرزد ز ذکر حالشان * قبله افعال ما افعال شان * لاجرم انلرک وصف حاللرنک ذکرندن دل و جان دترر انلرک افعالی بزم افعالمزک قبله سیدر یعنی انلرک عظم شانی بر مرتبه ده درکه انلرک ذکری ایله قلوب ناسده طاقت و استعداد یوقدر انلرک ذکرندن قلوب لرزان اولور و انلرک افعال سنیه سی هر خصوصده بزم افعالمزه مقتدا اولمق لازم کلور ولهذا قال تعالی خطاباً لحبیبه و ارشاداً للامته فی سورة الانعام (اولئک الذین هدى الله فبهداهم اقتده) زیرا بر فعل که انلر جانبنه متوجه اولمیه و انلرک فعلنه مشابه کلیه مردود اولمق مقرردر (مثنوی) مرغشانرا بیضها زرین

بدست * نیمشب جانشان سحر کهبین شدست * انلرک مرغلرینک بیضه لری زرین اولمشدر نصف اللیلده انلرک جانی سحر وقتنی کورجی اولمشدر بیضه لردن مراد انلرک مرغ جانندن حاصل اولان احوال و اعمال اولور و زرین اولمسی انلرک اعمال و احوالنک ذهب خلوص ایله مزین اولدیغی اشعار قیلور نیمشبدن مراد ظلمت بشریت و سحرکهدن مراد وقت ظهور و انقلاب حقیقت اولور تقدیر کلام بویله دیمک اولور که انلرک جانلری طیورینک اعمال و احوالی بیضه لری ذهب خلوص ایله زرین و مزین اولمشدر و اول سلطانلرک جانلری ظلمت بشریت و شب طبیعت ایچره حقیقت صبحی کورجی

وانقلاب حقیقتنک ظهور و طلوعنی مشاهده قلجی اولمشدر (مثنوی) هرچه گویم من بجان نیکوی قوم * نقص

گفتم کشته ناقص کوی قوم * والحاصل اول قومک ایلیکنی جان و دل ایله هر نه دیرسم نقص دیدم قومک ناقص کوری اولمشم یعنی اول قوم الهیه نک حسن حالنی و لطف خصالنی جان و دلدن هر نه قدر سویلیم و انلرک اوصافنی کمالی شرح ایلیم نقص سویلمش و اول قومک حقنده ناقص کوی اولمش اولورم (مثنوی) مسجد اقصی بسازید ای کرام * که

سلیمان بازآمد والسلام * مسجد اقصی بنا ایلیکز ای کریملر زیرا سلیمان اشکاره عیان کلدی والسلام کرام کریمک جمعیدر کرم اولنلره خطاب ایلیکدن و بعض منهم اولور که مسجد اقصادن مراد قلب مسجدی اوله و انی بنا ایلک اولمز الا خیرات و حسنات و عبادات و طاعات و اعمال صالحات و بونلر امثالی اولان صفات و حالات اولور و سلیماندن مراد بشریت انبیا ایلدیکی اعتبار ایله حضرت حق اولسه یا خود انک خلیفه سی و عصرنک سلیمانی اولان بر ولی کامل اولسه دخی جائزدر یعنی ای کریم النفس اولان ناس اکا خطاب ایدوب بیورور ای کریملر قلبکز مسجد

اقتضاسی علم وحکمت وذوق طاعت وحسن خصلت ایله دوزیکز وانک عمارتنه کوشش ایدوب انی معمور و مکمل قیلیکز که سلیمان حقیقتک یعنی جناب عزتک تجلیاتی وانوار ذات وصفاتی ظاهر کلدی سلام سزلک اوزریکزه اولسون دیمک اولور وسلام مبتدا اولور وقرینهٔ کلام انک خبر سنه دلالت ایلدیکی اجلدن خبر حذف اولنشدر که والسلام علیکم دیمک تقدیرنده اولور وسلیماندن مراد خلیفهٔ الهی اولان ولی کامل اولور سه معنی ای کریم النفس اولان سالکلر بیت المقدس قلبکزی اخلاق مرضیه واوصاف کامله ایله معمور ایلیکز که عصرلک سلیمانی اولان ولی کاملک سری وهمت هدایت کلدی سیزلک قلبکز مسجدنی معمور کوروب انده اعتکاف قیلسون وسلامت سیزلک اوزریکزه اولسون انک بین برکاتیله خراب اولمقدن سالم اوله سز و بر بشاندل اولمقدن سلامت بولسز دیمک اولور (مثنوی) ور ازین دیوان و پریان سر کشند ✻ جمله را اندر جنبر کشند ✻ وا کر بو دیولردن و پریلردن بعض چکه لر جمله سنی ملائکه بند و جنبره چکرلر یعنی قوای نفسانی وعساکر شیطانی بو خدمت وطاعتدن ا کرباش چکرلر واعراض ایدرلر بو جمله یی قوای روحانی ولشکر ملائکه ریاضت وخدمت جنبرینه چکوب انلری امر وفرمان قیدیله مقید ومضبوط ایدرلر (مثنوی) دیو یکدم کژ رود از مکر و زرق ✻ تازیانه آیدش بر سر چو برق ✻ دیو نفس مکر بندرقندن بر نفس اکر کژ کیده انک باشنه برق کبی تازیانه کلور یعنی قلب مسجدنی عمارت قیلمقده وامر حقه مطیع اولمقده دیو نفس بر نفس اکری کتسه وضلالات وغوایت اختیار ایتسه انک باشنه برق کبی بلا ومحنت تازیانه سی کلور وانی تأدیب قیلوب بالضروری خدمت وطاعته سائق اولور (مثنوی) چون سلیمان شو که تا دیوان تو ✻ سنگ برند از پی ایوان تو ✻ سلیمان کبی اول تا سنک دیولر سنک ایوان وقصر کدن اوتری طاش کسه لر یعنی وجودک عالمنک سلیمانی اول تا سنک دیولرک که اندن مراد سنک قوای نفسانیه کدر سنک ایوان قلبکی عمارت ایلمکدن اوتری اوصاف واخلاق نفسانی حجرلرین محلنده قطع ایلیوب بعد التبدیل والاصلاح انی ایوان قلبک بناسنه وضع ایده لر تا اول اخلاق حسنه سنکلر یله خانهٔ دل یاپلوب معمور اوله (مثنوی) چون سلیمان باش و بی وسواس و ریو ✻ تا ترا فرمان برد جنی و دیو ✻ حضرت سلیمان کبی بی وسواس و بی حیله اول تا سکا جنی و دیو فرمان ایلته یعنی حضرت سلیمان علیه السلام کبی وسوسه وحیله دن خالص وصاف اول تا کم وجودکده اولان جن وشیاطین سنک امریکی طوته لر وسکا اطاعت ایده لر (مثنوی) خاتم تو این دلست وهوش دار ✻ تا نکردد دیو را خاتم شکار ✻ سنک خاتمک بو کوکل در عقل طوت تا خاتم دیوه شکار اولمیه یعنی اکر سن دیرسک که سلیمانه خاتم لازم چونکم بن بو وجودم مملکتنک سلیمانی اولم مکا خاتم ندر جواب بیورلر سنک خاتمک بو قلبکدر عقلک باشکده طوت تا کم قلبک خاتمی نفسک دیونه شکار اولمیه ودیو نفس وجودک اقلیمنده سلطان اولوب سنی معدول ومخذول قیلمیه چونکم دیو نفس سنک خاتم قلبکی شکار ایلمیه (مثنوی) پس سلیمانی کند بر تو مدام ✻ دیو با خاتم حذر کن والسلام ✻ پس سنک اوزریکه علی الدوام سلیمانلق ایلر دیو با خاتم حذر کن والسلام خاتمله اولان دیودن حذر ایله سلام سنک اوزریکه اولسون مصرع ثانیده ایکی وجه جائز اولور وجه اول اولدر که دیرسه چونکم خاتم دلی دیو نفس شکار ایلمیه سنک اوزریکه خاتمله دیو مدام سلیمانلق ایلر اندن حذر ایله سلامت سنک اوزریکه اولسون وجه ثانی اولدر که اکر خاتم قلبکی دیو نفس شکار قیلورسه پس سنک اوزریکه مدام سلیمانلق ایلر خاتملو دیودن حذر ایله سلامت سنک اوزریکه اولسون بو معنانک مفهوم ومخالفه سنده نکتهٔ لطیفه وار دیو زیرا بو معنادن بو نکته منفهم اولور که خاتمسز دیودن حذر ایله که انک ضرری یوقدر مثلا خاتم حضرت سلیمانک النده ایکن خاتمسز اولان دیو وپری انک مغلوب ومحکومی ایدیلر ا کاضرر ایرشدرمکه قادر دکل ایدیلر چونکم خاتم دیولک النه کیردی دیو غالب اولوب ا کاضرر ایرکوردی پس لازم کلدیکه خاتملو دیودن حذر اولنه تا سلامت بولنه توضیح معنی بر کسه نک که دیو نفسی قلبی خاتمی ایله کتورمش اوله اول کسه کرکدر که دیو نفسندن حذر ایلیه واما اول کسه نککه خاتم قلبی سلیمان روحنک دست تصرفنده در اول کسه دیو نفسندن حذر ایلمک لازم اولمز زیرا انک نفسی مغلوب ودیو تدرا کاضرر ایرکورمکه قادر دکلدر دیمک اولور (مثنوی) ان سلیمانی دلا منسوخ نیست ✻ در سر و سر ترت سلیمانی کنیست ✻ ای کوکل اول سلیمانلق منسوخ دکلدر زیرا سنک سرو سرکده سلیمانلق ایلک وار در یعنی اول دیو وپری اوزره حاکم اولمالق وسلیمانلق قیلمالق اکرچه ظاهرا عالمدن منسوخ اولدیسه کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته حدیثنک مفهومی اوزره هر کسنک کندی وجودی مملکتنده راعی اولمسی وسلیمانلق قیلمسی منسوخ دکلدر زیرا سن کندی باشکده وباطنکده وسرکده سلیمانلق ایلیی سن اکر خاتم قلبک دست تصرفکده ایسه قوای نفسانی وعساکر شیطانی سکا غالب اولمزلر اما اکر خاتم قلبکی دیو نفس دست یاکدن آلورسه قوای نفسانی وعساکر شیطانی غالب اولوب ظهوره کلور یعنی بی دولت ورتکب قیلورلر (مثنوی) دیو هم وقتی سلیمانی کنند ✻ لیک هر جولاهه اطلس کی تنند ✻ لیک بستند

جو دست او ولیك * درمیان هردو فرقی هست نیك * نعم دونه هم بروقت سلیمانلق ایلر ولیکن هر جولاه چون اطلس
طوقویجولا ما کرچه اطلس بافك الی کبی الی قلیلادر و طوقور ولیکن بونلرك هر ایکیسنك اورتاسنده برابو فرقی
واردر هر جولاه اکرچه تل اهلی در لیکن اطلس باف اولدیغی کبی دونه دخی اکرچه برزمان سلیمانلق قیلور سه وا کا
متشبه اولور سه سلیمان کبی اولمق میسر اولمز و تقلید و تشبیه ایله آنك کبی کار قیلمز مثلا جولاه اطلس باف کبی اکرچه
الی تحریك ایلر ولیکن فنی جولاهه‌دن ظهوره کلان صنعت وفنی اطلس بافدن ظهوره کلان صنعت عقلایه
معلومدرکه بو ایکیسنك ما بیننده فرق عظیم واردر * بوریا باف اکرچه بافنده است * برندش بکارکاه حریر * حاصل الکلام
اهل ریا ایله اهل اخلاصك و اصحاب نفس و هوا ایله اهل خدانك ما بیننده عظیم فرقلر واردر اکرچه بونلر بحسب الظاهر
صورت انسانده و هیأت اهل عرفانده ایسه‌لرده من حیث المعنی دونه سلیمان ما بیننده نقدر تفاوت وار ایسه بونلر
ما بیننده دخی اولقدر تفاوت عظیمه واردرکه بونلر انلر ایله اصلا برابر دکللردر (مثل الفریقین کالاعمی والاصم والبصیر
والسمیع هل یستویان مثلا افلا تذکرون (بیت) اسم اعظم بکند کار خود ای دل خوش باش * که بتلبیس و حیل
دو سلیمان نشود * قصه شاعر و صله دادن شاه و مضاعف کردن وزیر ابو الحسن نام (مثنوی) شاعری آورد شعری
پیش شاه * بر امید خلعت و اکرام و جاه * برشاعر پادشاهك حضورینه برشعر کتوردی پادشاهدن خلعت و اکرام
و جاه امیدی اوزره (م ی) شاه مکرم بود و فرمود ش هزار * از زر سرخ و کرامات و نثار * شاه اکرام ایدیجی ایدی اول
شاعره هزار بیوردی زر سرخدن و کرامات و نثاردن مصرع ثانی مصرع اوله مصبر و قدر یعنی زر سرخدن هزار دینار
بیوردی و دخی نیجه کرامتلر و نثار امر ایلدی (مثنوی) پس وزیرش کفت کین اندك بود * ده هزارش هدیه واده تا رود)
پس ابو الحسن نام وزیر اکا دیدیکه بو عطیه اندکدر اول شاعره اون بیك التون هدیه ویر تا صفای خاطر ایله کیده (مثنوی
از چنو شاعر نس از تو بحر دست * ده هزاری که بکفتم اندکست * انك کبی شاعر نسدن او تری سن دریا دستدن اون
بیك التونکه دیدم از در چنو چون اودن مخففدر نس اغزك اطرافنه درلر و اغزك ایچروسنه و طشره سنه دخی درلر بونده
برکو بلقدن کنایه‌در و بحر دست کثرت عطادن و وفرت عطادن عبارتدر یعنی انك کبی شعر کویدن او تری سن عطا
و عطاسی دریا کبی اولان کریم و سخیدن اون بیك التون که دیدم اندکدر سنك شانکه لایق اولان بوندن دخی چوق
کرکدر (مثنوی) قصه کفت آن شاه را و فلسفه * تا برآید عشر خرمن از کفه * ده هزارش داد و خلعت در خورش
خانه شکر و ثنا کردان سرش * او وزیر ابو الحسن سلفده کچن کریم پادشاهلرك قصه‌سن سویلدی و علم و حکمت نقل
ایلدی فلسفه علم و حکمته درلر یعنی وزیر ابو الحسن پادشاهی جود و سخاسمته ترغیب و تحریض ایچون زمان سلفده
مرور ایلین اصحاب کرامك حکایتنی و اخلاق و صفاتنی نقل ایلدی و بو خصوصده اکا نیجه حکم سویلدی تا خرمنك
عشری کفه‌دن بو قار وکاه کفه خرمنك صو کنده اولان کسه‌که دیرلر بونده اول پادشاهك خرمن اموالندن فضله
قلان سیم و زرلك اوندنبری اول شاعره حاصل اوله دیمکدر اول وزیرك بونك کبی کفتاریله اول شاعر مه پادشاه ده هزار
دینار و اکا لایق خلعت ویردی پادشاه اول شاعرلك درون و سرنی شکر خانه‌سی ایلدی یعنی انك قلبنی شکر و ثنا ایله محل
ایلیوب شاد قیلدی سر بونده کسر سینه اولمق فهمه اقرب و تکلفدن ابعددر چونکم اول شاعر بو قدر احسانه
واصل اولدی (مثنوی) پس تفحص کرد کین سعی که بود) شاه را اهلیت من که نمود) پس تفحص ایلدیکه بو احسان کیمك
سعی و همتی ایدی پادشاهه بنم اهلیتمی کیم کوستردی (مثنوی) پس بکفتندش فلان الدین وزیر * آن حسن نام و حسن
خلق و ضمیر * پس اول شاعره ایتدیلر فلان الدین وزیر اول نامی حسن و خلق حسن و ضمیر منیری حسن یعنی سنك
اهلیتکی و حسب حالکی اول احوالی حسن و فعال و خصالی مستحسن اولان وزیر پادشاهه بیلدردی (مثنوی) در ثنای
اویکی شعری دراز * بر نبشت و سوی خانه رفت باز * چونکه شاعر حقیقت حاله مطلع اولدی اول وزیرك مدح
و ثناسنده بر دراز قصیده یازدی و کیرو وزیرك خانه‌سی جانبنه کتدی یا خود معنی بر دراز قصیده یازدی و اکا ویردی
و کیرو کندی خانه‌سی جانبنه کتدی (مثنوی) بی زبان و لب همان نعمای شاه * مدح شه می کرد خلعتهای شاه *
پادشاهك نعمتلری همان زبانسز و لب‌سز پادشاهی و پادشاهك خلعتلری مدح ایلدی یعنی اول قصیده
اکرچه وزیر حقنده ایدی ولکن اندمی زبان و بی لب شاهك نعمتلری و شاهك ویردیکی خلعتلری رمز و اشارتله مدح
ایلدیکه مستحق مدح فی الحقیقه ولی النعمت اولان کسه اولدیغنی ایهام ایلمکدن اوتریدر حاصل کلام شاعرك شعری
اکرچه بحسب الظاهر وزیرك مدح و ثناسنده ایدی ولکن انك ضمننده پادشاهك نعمتلرینك و خلعتلرینك
مدحی دخی مندرج ایدی مکان وزیرك مدحی فی الحقیقه شاهك مدحی اولدیغی اشعار و اعلامدن اوتریدر زیرا
خلیفه‌نك مدحی مستخلفك مدحنی مستلزم اولور بو وجه دخی جائز اولورکه دیشه اول شاعر وزیرك ثناسنده

براوزرن شعر يازدى وانى مدح ايتدى وخانه سى جانبنه كتدى وشاهى انده مدح ايتدى زيرا شاهك اول نعماسى
بى زبان وبى لب شاهى وشاهك خلعتلرنى مدح ايلدى ياخود معنى بى زبان وبى لب شاهك اول نعماسى وخلعتلرى
شاهى مدح ايلردى ولسان حاله شاهك ثناسنى سويلردى بو اجلدن شعرده شاهى مدح ايليوب همان
وزيرى لب وزبانه متعلق اولان شعرايله مدح ايلدى * بازامدن شاعر بعد سالى چند باميد همان صله
وهزار دينار فرمودن شاه برقاعدهٔ خويش وزيرنوهم حسن نام شاعر اكفت كه اين نحنت بسيار ست
ومارا خرجهاست وخزينه خاليست ومن اورا بدهيك ان خوشنود كنم * بو سرخ شريفك بيانده شاهك دركاهنه اول
شاعرك كيرو كلمه سيدر برقاچ ييلدنصكره همان اول صله واحسان اميديله وكندى عادتى اوزره شاهك
هزار دينار بيورمسى واحسان ايلمسيدر اول شاعره هم نامى حسن بكى وزيرك پادشاهه ديمسيدركه بويك التون
قتى چوقدر وبزم خرجلريمز واردر وخزينه خاليدر وبن انى بويك كدن اونده بريله يعنى يوز التونله راضى وخشنود ايلرم
(مثنوى) بعد سالى چند بهر رزق وكشت * شاعر از فقر وعوض محتاج كشت * برقاچ ييلدنصكره رزق وكشتدن
اوترى شاعر فقر وقلت سببندن محتاج اولدى عوض عينك فتحه سيله قلت معناسنه در مصرع ثانيده اولان كشت
كاف فارسينك فتحه سيله شد معناسنه در (مثنوى) كفت وقت فقر وتنكى دو دست * جست وجوى آزموده
بهترست * پس كندى كندى يه ايتدى فقر وقتى وايكى الك دارلغى وقتى يعنى ضرورت واحتياج زماننده آزموده ومجرب
اولنى جست وجو ايلمك بهتردر يعنى زمان احتياجده عطا وكرمله تجربه اولنمشان كسنه يى جست وجو ايلمك اولى ركدر
ديدى (مثنوى) دركهى را كازموده در كرم * حاجت نو را همان جانب برم * جود وكرمده شول بر دركاهيكه تجربه
ايلدم حاجت جديده مى هم اول جانبه ايلتورم يعنى جود وسخاده بركه تجربه ايدوب احسانن كوردبكم دركاهه
عرض حاجت ايدوب بو يكى احتياجى دخى اول جانبه ايلتمك وانك قضاسنى دخى اندن رجا ايتمك لازمدر ديدى بو محلده
محتاج اولنلره تنبيه اولدركه قلت واحتياجده عطا وكرمله موصوف ومجرب اولان دركاه حقه التجا قيله وحاجتن
انكا عرض ايليه (مثنوى) معنى الله كفت آن سيبويه * يولهون فى الحوائج هم لديه * نحاتك رئيسى اولان سيبويه
الله لفظنك معناسى ديدى جميع حوايجده بو خلق انك قتنه التجا ايلرلر ديدى علمانك لفظة الله ده اقاويل كثيره سى
واردر بعضيلر اسم صفت ديمشلر علم دردينلرك حجتى بودركه بو اسم بحسب اللفظ دائما موصوف اولور وهيچ صفت واقع
اولمز مثلا (الله الاحد الله الصمد الله الرحمن الرحيم) ديرسن و بونك كبى هر صفتله وصف قيلورسن پس بو معنى علميتنه
دلالت ايدر اما اكثر اهل تحقيق اسم صفتدر اسم علم دكلدر ديرلر نتهكم شيخ صدر الدين اعجاز البيانده بيورمشلر لايق
دكلدركه حق تعالينك اسمى اوله كه انك ذاتنه علم اوله شول حيثيتدنكه لا يفهم منه غير الذات زيرا حضرت ذات من
حيث الاطلاق والتجرد محكوم عليه اولمز وهيچ بر وجهله تعريف وتوصيفى قابل دكلدر نه اطلاق ونه تقيد ونه وحدت ونه
كثرت پس اسم علم مسماسنى تميز در نوعده وجنسده وحقيقت وماهيتده اولان مشاركلرندن فاذا كان كذلك حق تعالى
منزه در تحت نوعده وجنسده داخل اولمقدن ومعلى در زيرا احد اكا مشارك اولوب واول بر احده مشابه اولمقدن پس
معلومدركه علم قايم مقام اشارتدر واشارت ذات حقه ممتنعدر (بيت) چه جاى بحث لفظ است وعبارت) كه ايجا در نكنجد
اشارت * وبعض كاردخى بواثره ذاهب اولوب ديرلركه وضع اسمدن مراد تعريف مسمى درمن سائر المسميات
ومعرفت كنه ذات محالات قبيلندندر ووجود غيرو سوى حقيقتده مستحيلاتدندر پس اكا علم اولمنك فائده سى
ندر زيرا العلم للمعلوم در وجناب ذات ايسه (ولا يحيطون به علما) لحواسنجه كسنه نك معلومى دكلدر پس اكا اسم دخى
اولمز * بيت * شرح وبيان چه كوبى نام ونشان چه جوبى * انجا كه وحدت آمد بى نام وبى نشانست *
واسم صفتدر دينلرك بعضيسى بو اسمى الهدن مأخوذدر ديمش الهزيد الاهة اى عبد عبادة من الباب الثالث
پس اله بمعنى مألوه اولور وبو تقديرجه الله معبود بالحق ديمك اولور وايكنجى معناسى اله يأله الها بفتح اللام من الباب
الرابع بمعنى حار بحير حيرة پس اله بو تقديرجه متحير معناسنه اولور پس جناب ذات معبود حقيقتده عقول واوهام
متحير اولديغندن اوترى اولور لفظة اللهك اشتقاقى بوندن اوله واوچنجيسى فزع معناسنه كلور الهت على فلان ديرلر
اى اشد جزعى عليه بو تقديرجه مفزع معناسنه اولور يعنى اى جمله نك فرياد وفزع اولنجى ديمك اولور دردنجيسى
ثبات معناسنه كلور الهنا بمكان كذا ديرلر اى اقمنا به پس اله بو تقديرجه بمعنى المثبت الدائم القائم اولور
بشنجيسى سكون معناسنه كلور الهت الى فلان ديرلر اى سكنت اليه ديمكدر پس تعجبه قلوب انك ذكريله مطمئن ونيجه
ارواح انك معرفت وفكريله ساكن اولديغى ايچون بوندن مأخوذ اوله والتجيسى التجا معناسنه اوله زيرا الهت الى زيد
ديرمن اى التجأت اليه ديمكدر ودخى اله الفصيل ديرلر يعنى دوه نك كوشكى اناسنه التجا ايلسه وبو تقديرجه اله ملجأ

معناسنه اولور یعنی جمله‌نک صغیجق یری دیمک اولور پس الهدن همزه‌یی حذف ایدوب بدلنه الف لام عوض ویریلوب الله دیدیلر پس سیبویه الهی التجا معناسندن طوتمسیچون حضرت مولانا بو محله مناسب الی ایراد ایدوب سویورلر اول سیبویه الله لفظنک معناسن دیدی مصرع ثانی سؤال مقدره جوابدر تقدیری نه دیدی سیبویه دیمکدر پس سویورلر یولهون ای یلتجئون فی الحوائج جمع حوایجه‌در یعنی التجا ایدرلر حاجتلرده هم لدیه بو خلق عالم اول الهک قتنه (مثنوی) کفت الهنا فی حوائجنا الیک * فالتمسناها وجدناها لدیک * سیبویه دیدی بز حوایجمزده سکا التجا ایلدک اول حاجتلریمزی التماس ایلدک انلری سنک قتکده بولدق کفت لفظنک قائلی سیبویه اولمق محله انسبدر یعنی سیبویه الله لفظنک نه‌دن مشتق ایدوکنی بیان ایلمک خصوصنده بو کونه سویلدی و جناب حقه بو وجهله خطاب ایلدیکه الهی بز جمیع حاجتلریمزده سکا التجا ایلدک وانلری سندن التماس ور جا قیلوب جمله‌سنی سنک قتکده بولدق (مثنوی) صد هزاران عاقل اندر وقت درد * جمله نالان پیش آن دیان فرد) یوز بیک عاقل دردو بلا وقتنده اول دیان فردک حضورنده جمله‌سی ناله و فریاد ایدیجیدر زیرا و جمله‌نک اعتقادی بودر که اول دردو بلایی دافع ورافع همان اولدر (مثنوی) هیچ دیوانه فلیوی این کند * بر بخیلی عاجزی کدیه تند * هیچ بر عقلی ناقص احمق دیوانه بونی ایلرمی که بر عاجز زیاده بخیله کدیه ایلیه واندن دریوزه قیله یعنی بونی احمق اولان دیوانه بیله ایلمز (مثنوی) کر نبیننده هزاران بار بیش * عاقلان جان کی کشیدندیش پیش) اکر نجه بیک کره عاقللر زیاده احسان کورمیه لردی اول خدانک حضورنه جانی نیجون چکرلردی یعنی اکر عاقللر نیجه بیک کره مع زیاده حق سبحانه وتعالیدن بذل ایلدکلری شیء مقابله‌سنده احسان وکرم کورمیه لردی جانلرنی انک جانبنه چکمزلردی ومالری تخمین انک یولنده اکمزلردی زیرا عقلانک شانندندرکه عبث وبی فائده یره بذل مال قیلمز قتنده قالدیکه بذل جان ایلیه عقلانک اول فیاض مطلقدن فیض الدقلری وما به‌ولد قلری عجب دکلدر (مثنوی) بلکه جمله ماهیان در موجها * جمله پرندکان بر اوجها * بلکه جمیع ماهیلر و بحری جانورلر موجلرده و دریالرده و پرنده اولان طیورلک جمیعی اوجلرده و هوالرده (مثنوی) پیل وکرک وحید واشکار نیز * اژدهای زفت و مور و مار نیز * فیل وقورد وشکار ایدیجی ارسلان دخی عظیم وجسیم اژدرها ومور ومار دخی حید وارسلانه دیرلر (مثنوی) بلکه خاک و باد وآب وهر شرار * مایه زو یابند هم دی هم بهار * بلکه بتالک وآب وباد وشرار یعنی آتش بو جمله‌سی مایه‌یی هم شتاده هم بهارده اندن بولورلر وهر دم وجودی وفیضی اندن آلورلر (مثنوی) هر دمش لابه کند این آسمان * که فرومکذارم ای حق یک زمان * بو آسمان اول حی وقیوم اولان خدایه هر دم لابه وتضرع ایلر بویله دیو که ای حق بنی بر زمان آشغه قومه یعنی بنی دائما حفظ ایت آشغه دوشمیم (م ی) استن من عصمت وحفظ توست) جمله مطوی یمین آن دو دست) بنم ستونم سنک عصمت وحفظکدر جمله مطوی یمین آن دو دست جمله‌سی اول ایکی الک یمینک مطوی بسیدر بو مصرع بو ایت کریمه‌یه اشارتدرکه سوره زمرده حق تعالی بیورر (والسموات مطویات بیمینه) یعنی حق تعالینک یمینیله اسمانلر دورلمشلردر یمین صاغ اله دیرلر متشابهاتدندر سلف تأویل الغیوب توقفا تمشلر اما خلف تأویل قیلمشلردر و یمیندن مراد دست ارادت درد یمشلر و چون حق تعالیه ایکی دست اطلاق اولنسه الی قدرت وقوتله تأویل وتفسیرا یتمشلردر چونکم وکلتا یدی ربی یمین مبارک حدیث شریفنک مصداقی اوزره خدای متعالک هر ایکی الی یمین مبارکدر اولوب یسارک مقابلی اولان یمین اولمدیسه هر ایکی دستنه یمین اطلاقی صحیح اولور بو نکته‌یی اشعار ایچون حضرت خداوندکار قدس الله سره العزیز یمین لفظنی آن دو دسته اضافت ایدوب یمین آن دو دست بیوردی یعنی اول قدرت وقوت الهینک یمینیله جمله‌سی مطویدردیمک اولور (مثنوی) این زمین کوید که دارم بر قرار * ای که بر آبم تو کردستی سوار * و بو زمین دیر که الهی بی قرار اوزره طوت ای خدا که بنی آب اوزره سوار ایلدک چونکم حق تعالی بو زمینی آب اوزره برشک کبی وضع ایلدی زمین حرکت واضطرابه کلوب لرزه و زلزله‌دن خالی اولمدی پس حق تعالی بو طاغلری انک سکون وثباتیچون خلق ایلیوب انک اوزرینه مخلر کبی وضع ایلدی (کما قال تعالی الم نجعل الارض مهادا والجبال اوتادا) نتهکم شیخ سعدی رحمة الله علیه بو معنایه اشارت ایدوب بیورر بیت * زمین از تب لرزه آمد ستوه * فرو کوفت بر دامنش میخ کوه * چونکم حق تعالی بو زمینی آب اوزره سوار ایلدی بحسب الظاهر اوتاد ارض اولان جبال واسطه‌سیله ساکن و برقرار طوتدی ولکن من حیث المعنی هر دم ارضی واکر سمالری قیومیتیله حفظ ایلکده‌در و بو ایکیسنی حفظ ایلمک ولا یؤده حفظهما اقتضاسنجه اصلا اول قادر وقیومه ثقلت ومشقت ویرمز حدیث شریفده مواقع اولمشدرکه الله تبارک وتعالی عرش عظیمی خلق ایلدکده انی کوتورمکدن اوتری نیجه بیک ملک خلق ایلدی که انک هر بری بو زمینی کوتورمکه قادر ایدیلر بو جمله‌سی عرشی کوترمکه قادر اولمدیلر بعده بو زیلک دخی خلق ایلدیکیدی قات بری و یدی قات کوکی بر برده کتورسه‌لر انک هر بری

بو جملهیی کتورمکه قادر ایدی ولکن بو جمله نی عرش اعلی یی کوتورمکه قادر اوله مدیلر دوتت ملک دخی خلق ایلدی که
انلره حمله عرش دیرلر پس عرش عظیمک کوتورمسنی انلره امر قیلدقده انلر عرشی یرلرندن کوتوره مدیلر پس انلرک هر برینه
بو قدر بیک قوی ملکلرک کوتورمدکلرنی بر ذره ملک کوتوردک دیو عجب شایمسی کلدی وغالب اولدی علام سر
اولان خدای تعالی بو نلره دیدیکه مکارم آیقلریکز التنده یاقک سز برشئ اوزره میسز چونکم بونلر ایقلری التنه بقدیلر
اصلا وقطعا برشئ کورمدیلر پس بیلدیلر که بو جملهیی حفظ ایدن وقایم طوتن اول قادر وقیوم ایمش وسائرلرک برشئ حفظ
قیلمسی واکا حامی اولمسی اولک حفظ وحمایتنک اثری ایمش (مثنوی) جملکان کیسه ازو بر دوختند ✻ دادن حاجت
ازو آموختند ✻ الحاصل بونلر جملهسی کیسهلرنی اندن دکدیلر حاجت ویرمکی حضرت حقدن اوکرندیلر کیسهلرنی
جمله خلق اندن دکدیلر یعنی کیسه وجودلرنی قدرت وقوت وارادت وسائر اوصاف الهیه ایله پر ایتدیلر دیمکدن
کنایتدر یعنی جمله شئ اول جواد مطلقدن کیسه وجودلرین کندی ذاتلرینه مناسب اولان صفات وحالات ایله پر ایتدیلر
بر محتاجه حاجت ویرمکلکی هم اندن اوکرندیلر زیرا هیچ برشینک وجودنده قضای حاجت ایلمکه امکان وقدرت
یوقدر والا بارادة الله وتوفیقه (مثنوی) هر نبی زو بر آورده برات ✻ استعینوا منه صبرا او صلات ✻ سورهٔ بقرهده اولان
آیتنه اشارتدر (یا ایها الذین امنوا) ای وحدانیت حقه تصدیق ایدنلر استعینوا معاونت طلب ایلک اللهدن بالصبر
معاصیدن وحظوظ نفس وشهواتدن صبر ایلمکلکله ویابلاوقضاسنه صبر ایلمکلکله والصلات دخی معاونت طلب
ایلک صلات مفروضهیی علی وفق المراد ادا ایتمکله زیرا صلات ام العبادات ومعراج المؤمنین والمؤمنات واهل طاعاتدر
قال سهل بن عبدالله استعینوا بالصبر علی ما امر الله واصبروا علی اداب الله قال الضحاک استعینوا بالصبر ای بالصوم
واصبروا علی الصلاة ان الله مع الصابرین) تحقیقا الله تعالی صبر اولوقولر ایله در بو معیت صفاتیدر ذاتی دکلدر رضی الله
تعالی وحتیله وعنایت وموهبتیله صابر قوللر ایله در معنی بیتده هر نبی اول اللهدن حجت وبرات کتورمشدر که
اول برات دن مراد بو مصرع ثانیله اشارت اولنان آیت کریمه نک مفهومیدرکه هر نبی کندی امتنه انلرک لسانی اوزره
بو براتی حضرت حقدن کتورمش وبو امری انلره یتورمشدر یا قوم صبر وصلات ایله حق تعالیدن معاونت ونصرت
طلب ایلیکز صبر وصلات نزع خافضیت اوزره منصوب اولوب بالصبر وبالصلات تقدیرنده اولور که ایت کریمهده بایله واقع
اولمشدر یعنی مؤید اولور بو معناده سیاق نظر اولور که صبر اتمیزیت اوزره منصوب اولوب وصلاته یا مقدر اوله تقدیر کلام
استعینوا من الله علی حوائجکم من جهة الصبر وبالصلاة دیمک اوله بعض اهل تفسیر صلاتی دعا معناسنه وصبری
صوم معناسنه المشلردر بو تقدیر اوزره بو مصرعک معناسی ای قوم حوائجکز اوزره اللهدن صایم وصابر اولدیغکز
جهتدن دعا ایله معاونت طلب ایلک دیمک اولور اما اولیسی بالرمقدر اولوب صبر وصلات ایله اللهدن معاونت طلب ایلک
دیمکدر (مثنوی) هین از و خواهید نه از غیر او ✻ اب از یم جوئید واز خشک جو ✻ اکاه اولیکز اول اللهدن استیکز
هرنه استرسکز اندن غیریدن دکل ایدی دریادن استیه قوری نهردن استمه یعنی بو خلق عالم صو یی قوریمش چای کبیدر
بونلرک وجودندن طالب آب مقصوده واصل اولمز آبک محلی دریا اولدیغی کبی جمیع مرادات ومقصوداتک حصولنه
محل اول وهاب مطلقدر پس اکر آب مقصودی یا تشنه اولان طالب استرسک اندن استه غیریدن استمه که اول غیر
وسوی مرتبهسنده اولان مخلوق سراب بقیعه کبیدر (مثنوی) ور بخواهی از دکر کس او دهد ✻ بر کف میلش سخا هم
اونهد ✻ واکر غیریدن برنسنه استیه سن انی هم حضرت حق ویرر اول دیکر اولان کسهنک میلی کفنه سخایی هم اول
قور یعنی اکر سن خدای تعالیدن غیریدن برنسنه استهسک اول خدا ویررانک سکا میلنه سخایی هم قیاس ایله که
اندن غیرینک عطا وسخاده بر اثرک وجودوارادتی اوله کل شیئک وجودی فی الحقیقه هالکدر وهرشیئک وجود مجازیسی
دائم انکله قائمدر چونکم برکسهدن سن برشئ استهسک اکر اول کسه انی سکا ویرسه بیلکه انی سکا خدا ویرر ومنع
وعطاده غیرک مدخلی یوقدر وهر حالده مانع ومعطی اولدر (مثنوی) آنکه معرض را ز زر قارون کند ✻ رو بدو آری
بطاعت چون کند ✻ اول خدا که معرضی التوندن قارون ایلر پس اکا طاعت ایله یوز کتورمسن نیجه ایلر قیاس ایله
یعنی چونکم اول حضرت کندی طاعتندن اعراض ایلین کافری بو قدر سیم وزردن قارون ایلیوب دولت ویره
یوز ویرکی طاعتله اکا کتورسن قیاس ایله که سکا نه ایلر ما لا عین رأت ولا اذن سمعت حدیثیله اشارت اولنان نعمتلره
سنی واصل ایلر (مثنوی) بار دیکر شاعر از سودای داد ✻ روی سوی آن شه محسن نهاد ✻ کیرو بردخی شاعر داد
وعطا سوداسندن یعنی جود وسخا آرزوسندن اول احسان ایدیجی شاهک جانبنه یوز قودی یعنی انک درکاهنه
توجه ایلدی (مثنوی) هدیه شاعر چه باشد شعر نو ✻ سوی محسن آرد و بنهد کرو ✻ شاعرک هدیه وارمغانی ندر شعر
نودر محسنک قتنه کتوروب انی رهن وکرو قورو انک مقابلهسنده لطف واحسان رجا ایلر (مثنوی) محسنان با صد عطا

تبعو دبر هرچه نهاده شاعرانرا منتظر [illegible] اولمازلر وعطا وجود داه ووار احسانی شاعر منتظر اولوب الحاصل
قومسلر یعنی مدح وثنا ایلین شاعرلرک تقیدوستیسنه منتظر اولوب انلر عطا ایلک ایچون والمرد حی وشعرلکه مدح
وثناسی سویلک ایچون عمر وزر قومسلر دوتا انلر عطا ایلیه لر (مثنوی) پیش شان شعری به از صد تنك شعر مستانه
شاعر کوهر آرد زعمر محسنلرک قتنده بو شعر بر شعر کبیدن اویوقدر خصوصا اول شاعر که دریادن
کهر کتورور شعر قیمه و بوکه درلر بوتونده کسی اراده سبب طریق اوزره موری پشیمیدن منسوج اولان جامه لر اولا
ایلسه دخی بار دو مثلا صوف وحریر وبوقه کبی وبونلر اشعالی [illegible] ترکیده مدحت تحیدکار بدر یعنی اول محسنلرک
قتنده بشمی مورچه منسوج اولان بوزده نه ثیاب نفیسه دن وخلع فاخره دن چکدیکی مدح سارانه متعلق اولان
بر شعر یکدر علی الخصوص اول بر شاعر که دریای حقیقتک باطننده جواهر وزواهر معانی واسرار اوقاو کتوره
بر محسنک حضورینه [illegible] شعرلری [illegible] اصلاقیمی اولمز (م ی) آدمی اول حریص نان بوده * زانکه قوت
ونان ستون جان بود * آدمی اول حالده نانه حریص اولوردی بر اقوت ونان جانک ستونیدر که روح حیوانی ضعیفدر
قوت بولوب قائم اولور بو اجلدن آدمی اوائل حالده اکل وشربه مایل اولور (مثنوی) سوی کسب وسوی غصب وصد
حیل * جان نهاده بر کف از حرص واملل * آدمی کسب وغصب وصد حیل جانبنه حرص وطول املدن جانین کفنه اوروب
قومشدر یعنی آدمی ابتدای حالده کسب ایلک جانبنه وخلقدن اخذ اموال ایلک سمتنه وبوزکونه حیله وخدعه قیلق
طرفنه حرص واملدن اوتری جانلرک الرینه قومشلردر وروز وشب سعی وکوشش اوزره درلر [illegible] وانلرک عطاسنه
و[illegible] لب بهره لردر (مثنوی) چون شکار نیست مستغنی زنان * مدح شاعران * تا که لطف
وفضل او را بر دهند * در بیان فضل او منبر نهند) چونکه آدمی نادرا اولان شیء حسیبه نادن مستغنی اوله مدحک وشاعرلرک
مدحنک عاشقیدر تا کم شعرا انک اصل وفضلنه بر میوه ویره لر انک فضل وکمالی بیاننده منبر قوره لر [illegible]
عجب معناسنه در استعمال اولنور قلیل معناسی مراد اولنیق اوزره معنی چونکه آدمک نسته لیه نادن مستغنی اوله
[illegible] قناعت قیلوب کنز لا یفنی مرتبه سن بوله پس نام [illegible] شاعرلرک مدح وثناسنک عاشقی اولور [illegible]
نادن مستغنی اوله [illegible] عجب معناسنه استعمال اولنور [illegible] معنی چونکه
آدمی عجیب وغریب اولان [illegible] نادن مستغنی اوله [illegible] بالضروری اوله
وقت نام واشتهارلره شعرانک مدح وثناسنک عاشقیدر تا کم شعرا اول [illegible] مدح [illegible]
ویره لر انک فضلی و[illegible] بیان ایلک خصوصنده منبر قوروب آوازه مدح وثناسی جهانی [illegible] کرشنه ایرکوره لر (
مثنوی) تا که کر وفر وزر بخشی او * همچو عنبر بو دهد در گفت وگو * تا کم انک کر وفری وزر بخشلغی گفت وگوده عنبر
کبی رایحه ویره یعنی اول [illegible] رونق وشوکتی وسخا وجودی [illegible] مسك وعنبر رایحه سی کبی شاعرلرله گفت وگو سنده
خلق عالمه رایحه ویره تا هر بری انک ذکر جمیلی وخلق جلیلی [illegible] مشام اوله (مثنوی) خلق ما بر صورت
خود کرد حق * وصف ما از وصف او گیرد سبق) حق تعالی حضرتلری بزم خلقمزی کندی صفاتی صورتی اوزره ایلدی
بزم وصفمز حقک وصفندن درس وسبق طوتر یعنی الله تبارك وتعالی بزم صفامزی کندی صفاتی اوزره خلق ایلدی
نتکم حضرت نبی علیه السلام بو خصوصده ان الله خلق آدم علی صورته دیو سویلدی [illegible] علی صفاته [illegible]
صورتی تعبیر ایلدی چونکه حق تعالی بزم صفامزی کندی صفاتی اوزره خلق ایلدی بزم صفامزده انک صفاتندن
اثر بولنور واستعداده قیلور (مثنوی) چونکه آن خلاق شکر وحمد جوست * آدمی را مدح جویی نیز خوست *
چونکه اول خلاق بنده لردن شکر وحمد طلب ایدیجیدر آدمیک دخی طالب مدح اولمق خویی وعادتیدر یعنی
چونکه اول خلاق عالم بنی آدمدن شکر وحمد ایلکی دیلیجی و[illegible] محمود اولمغی سویجیدر (کما قال علیه السلام ان الله
یحب ان یحمد رواه الطبرانی عن الاسود بن سریع) لاجرم آدمیلرک دخی مدح وثنا طالبی اولمق خویی وخلقیدر زیرا آدمی
صفات الهیه اوزره مخلوق اولمشدر واول [illegible] بر کیمسه نک مدح ایلک وانک حمد وثناسی سویلک
خصوصنده وارده اولمشدر مثلا اذا رأیتم المداحین فاحثوا فی وجوههم التراب حدیثی کبی بو حدیثلر مدح وثنا
[illegible] نفسنه کبر وغرور ویره جك قدر اوزره در والا نفسنه کبر وغرور [illegible] مدح اولنمق وطالب مدح
[illegible] شرعا وعقلا مذموم دکلدر (مثنوی) خاصه مرد حق که در فضلست چست * پر شود زان باد چون خیك
درست * علی الخصوص مرد خدا که فضل وکرمده چست وچابكدر اول مرد حق [illegible] طلوم کبی باد حمددن
[illegible] ایمان واسلام [illegible] یعنی چونکه آدمیک مدح [illegible] خصوصا [illegible]
مردان الهی اولان انبیا واولیا وصلحا [illegible] فضل وکرم [illegible] اسلام وایمان [illegible]

وکامل اولان طلومه تفخ اولندقدنصکره من تنسه درونی باده پراولور وجسیم وکبیر اولور سفاتلرك درون معرفتی مشحونی دخی اویله پراولور وایمانی ومعرفتلری نه زیاده لك کلور ومعرفتلری قوت بولورنته کیم بو حدیث شریف بو معنایه شهادت قیلور (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مدح المؤمن فی وجهه ربی الایمان فی قلبه رواه الطبرانی والحاکم عن اسامة ابن زید کذا فی الجامع الصغیر) بو مدح وثنالك اسرار وحقایقنه متعلق اولان کلمات اوچنجی جلدده تقریر حکایه سنده بیش رفته قوقی بیاشنده مرور ایلشدر انده طلب اولنه (م ی) ور نباشد اهل زان باد دروغ * خیك بدریده ست کی کیرد فروغ * واکر ممدوح مدحه اهل اولمسه اول باد کذب ودروغدن یرتلمش طلومدر تفخ اولنان باددن فروغ طوتمدیغی وزیاده لك بولمدیغی کبی مدحه اهل اولمین کسه دخی کذب ودروغ اولان مدح بلندن درونی فروغ طوتمز وایمان وعرفانی زیاده لك قبول ایتمز بلکه ایمانه ضعف کلور ونفسی اول مدحه مغرور اولوب متکبر اولور پس بو کونه کسه لره حثنده لازم کلور واذا رایتم المداحین فاحثوا علی وجوههم التراب دینسه زیرا مدح بوکونه کسه لره عین ضرردر و بونلری مداح اولنلر دخی کیدایدر پس یرتلمش طلوم کبی اولان ضعیف الایمانا اکر دین وایمانك ضعفنی وتعسینك قوتنی احتراز سه کرکدر که مدح اولنمغه رضا ویرمیه و مادح اولنلری منع قیله کما کر بو کونه کسه لر مادحلرلك مدحنه وثناسنه رضا ویرورلرسه کندو بوغازلرنی بیغیر سکین مذبوح ومقطوع اولمق مرتبه سنه ایرکورورته کیم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت ایلر (اثنی رجل علی رجل عند النبی صلی الله علیه وسلم فقال علیه السلام ویلك قطعت عنق اخیك ثلاثا) زیرا مدحه لایق اولمین کسه یی مدح ایلك انی بیچاقسز بوغازلمق کبیدر (مثنوی) این مثل از خود نکفتم ای رفیق * سر سری مشنو چو اهلی ومضیق) این پیمبر کفت چون بشنید قدح) کبیر افر بشود احمد بمدح) بو مثلی کندی قریحه مدن دیمدم ای رفیق بو مثلی سر سری وبی معنی دیکلمه چونکم اهلسن ودوافاقتسن یعنی شو مثل که مدحه اهل اولمین کسنك حقنده که ضرب ایلدمکه اول مثل خیك درست وخیك بدریده مثلرینی من هر برینی سر سری وبی معنی استماع ایلمه اکر مدحه وبو کلامه اهل ایسك وسکر طبیعتدن آیلمش افاقت بولمش ایسك زیرا بوکونه مثلی حضرت پیمبر دیدی چونکم کفار ومنافقین دن کندی حقنده قدح وهجو اشتدی که انلر نیجون فربه اولور احمد مدح سببیله دیدیلر مصرع ثانی منافقلرك وکافرلرك اول حضرت حقنده سویلدکلری قدحه متعلق اولان کلامك مضمونی اولور بو کلامك توضیحی و بو مرامك تحقیق وتفسیری اولدر که حسان بن ثابت رضی الله تعالی عنه که حضرت رسول اکرمك شاعری ایدی اکثرا اول حضرتك مدحنه وثناسنه متعلق قصیده لر انشاد ایلیوب الفاظ بلیغه وعبارات فصیحه ایله اول سلطان حقیقی مدحلر قیلوب انك حضورنه کتورورلردی اول حضرت انلری استماعندن شاد ومسرور اولوب حتی مسجد ایچره بین الاصحاب کرسی قویوب کندیلرك مدحنه متعلق و کفارك هجو وقدحنه مناسب اولان قصیده لری اوقورلردی (کما روی عن عایشة رضی الله عنها ان النبی صلی الله علیه وسلم کان یضع لحسان المنبر فی المسجد فیقوم علیه قائما یهجو من کان یهجو رسول الله فقال علیه السلام ان روح القدس مع حسان مادام ینافح عن رسول الله صلی الله علیه وسلم) وکاه اولوردیکه بر کلامندن حظ ایلسه لردی ایدلنا الله بروح القدس دیو اکا خطاب ادعا ایدرلردی و کاهی غایبانه اللهم ایده بروح القدس دیو انك حقنده دعا بیورورلردی پس حاصل کلام اولدر که چونکم کفار اول حضرتك مدح اولنمقدن وثنا قیلنمقدن مسرور وشاد اولدیغنه واقف اولدیلر اول حضرت حقنده بو کونه طعن وقدح قیلدیلر که بو مدحدن شاد وفربه اولمق اخلاق نفسانیه واوصاف بشریه واغراض طبیعیه نك مقتضاسیدر اکر اغراض نفسانیه ومقتضای طبیعیه دن اول پیمبر آزاده اولسه ایدی نیچون مدح سببیله شاد وفربه اولوردی یعنی بو کونه طعن آمیز قدحی منعرسوز سویلدیلر و بیلدیلر که اول حضرتك مدحنی سودیکی سایر کسه لرك مدح وثناسی نفسلرینك حظلرندن اوتری سودکلری کبی دکلدر بلکه خلیفه نك ممدوح اولسی مستخلفك ممدوح اولدیغنی مستلزم اولدیغندن اوتوری و رسول اوزره حمد وثنا قیلنمق معنا مرسله حمد وثنا اولدیغنی اشعار قلدیغیچوندر که اول حضرتك مرآت وجودنده غایان اولان اوصاف علیه اوصاف الهیه در انی مدح ایلك عیان الهی مدح ایلکدر (مثنوی) رفت شاعر سوی آن شاه ومیرد * شعر اندر شکر واحسان کان نمرد * الحاصل شاعر اول شاه جانبنه کتدی وایلتدی پادشاهك احسانلك شکری ثنای حقنده شعرلر اول اویله دیوکه احسان اولمدی (م ی) محسنان مردند واحسانها بماند * ای خنك انها که این مرکب براند * محسنلر اولدیلر وانلرك احسانلری جهانده قالدی ای سعادت اول کسه یه که بو مرکبی سوردی یعنی جهانده لطف واحسانه سعی ایلدی (مثنوی) ظالمان مردند وماند آن ظلمها * وای جانی کو کند مکر ودها * ظالملر اولدیلر و اول ظلملری قالدی وای اول بیچاره که او مکر وحیله ایلیه زیرا مکر وحیله ایلین جان عاقبة الامر هلاك اولور مکر وحیله سنك جزاسنی کورور مکر وحیله سی وظلم وفسادی سببیله معذب اولور (مثنوی) کفت پیغمبر خنك انرا که او * شد ز دنیا ماند ازو فعل

تنكو * حضرت پيغمبر عليه السلام بيوردى سعادت اول كسيه كه اودنيادن كتدى اندن انوفعلى قالدى بركمسنه
دنياده برفعل حسن ايدو آخرته كيدوب اول فعلك اجرى اولوروبعده اول فعلى هركيم ايشلرسه اول كسيه اول فعلدن
اجر حاصل اولور وبركسنه فعل قبيح ايشلسه انيده بوكه كوره قياس ايله (كما قال عليه السلام من سن فى الاسلام
سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها من بعده من غير ان ينقص من اجورهم شئ ومن سن فى الاسلام سنة سيئة كان
عليه وزرها ووزر من عمل بها من بعده من غير ان ينقص من اوزارهم شئ رواه مسلم عن جرير) (مثنوى) مرد محسن ليك
احسانش نمرد * نزد يزدان دين واحسان نيست خرد * محسن اكرچه اولدى ليكن انك احسانى اولمدى زيرا
حضرت حق قتنده دين واحسان خرد كلدر يعنى حقير وبى اعتبار دكلدر بلكه عظيم القدر وعالى قدردر زيرا
(هل جزاء الاحسان الا الاحسان) آيتنك مفهومى اوزره حق قتنده احسانك جزاسى دكلدر الا ينه احساندر وادنى
احسان سبب رحمت وغفراندر (مثنوى) واى آنكو مرد وعصيانش نمرد * تا نپندارى بمرك او جان ببرد * واى اول
كسيه كه اولدى وانك عصيانى اولمدى بلكه دنيادن آخرته عصيانله كيدوب خطاوذنوبدن توبه قيلمدى تا ظن ايليه
سنكه اول كسنه موت ايله جان ايلتدى يعنى قياس ايله كه اولمكله جانى مرتبه سعادته ايلتدى وكنديى عذاب وعقابدن
خلاص ايلدى بلكه اولدكدنصكره نيجه عذاب وعقوبته كرفتار اولوب محنت ونقمتلر ايچره قالدى (مثنوى) اين
رها كن زانكه شاعر بركذر * وامدار است وقوى محتاج زر * بونى ترك ايله زيرا كه شاعر راه كذراوزره وامدار ورو التونه
زياده محتاجدر تا كم انك حسب حالى نيه منجر اولدى بيان ايله ديمك اولور (مثنوى) برد شاعر شعر سوى شهريار *
برامید بخشش واحسان يار * شاعر شهريار بابنه شعر ايلتدى بخشش واحسان اميدى اوزره يعنى
مقدما اولان بخشش واحسان اميدى اوزره بر قصيده غرا دوزوب انى پادشاه جانبنه ايلتدى (مثنوى) نازنين شعرى پر از در
درست * بر اميد بوى اكرام نخست * صحيح ودرست اولان معنى درلرندن پر نازنين برشعرى سابقده اولان اكرام
واحسانك رايحه سى اوزره يعنى مقدم اولان اكرام وانعامك رايحه سنك اميدى اوزره اسرار ومعانى درلرندن درست
اولان خوب شعرى اول شهريارك جانبنه ايلتدى ديمك اولور (مثنوى) شاه هم برخوى خود كفتش هزار * چون
چنين بد عادت آن شهريار * شاه دخى كندو خويى اوزره اول شاعره هزار ديدى يعنى پادشاه كندينك عادتى ومقتضاى
طبعى اوزره اول شاعره عطا ايچون بيك التون بيوردى چونكه اول شهريارك عادتى بوايدى (مثنوى) ليك اين
بار آن وزير پر ز جود * بر براق عز زدنيا رفته بود * وليكن بوكره اول جود وكرمدن پر اولان وزير عزت براقى اوزره سوار
اولوب دنيادن كتمش واسب سعادته سوار وراكب اولوب بو دار فانيدن سراى باقى يه مرحلت ايتمش ايدى (مثنوى)
بر مقام او وزير نو رئيس * كشته ليكن سخت بى رحم وخسيس * اول وفات ايلين صاحب كرم وزيرك مقامنه بكى
وزير رئيس اولمش وليكن زياده بى رحم وخسيس ايدى (مثنوى) كفت اى شه خرجها دارىم ما * شاعر را نبود اين
بخشش جزا * اول خسيس وزير پادشاهه اى پادشاه بزم خرجلرمز واردر بر شاعره بوقدر بخشش جزا وسزا اولمودى ديدى
(مثنوى) من بربع عشر اين ان مغتنم * مرد شاعر را خوش وراضى كنم * بن بو هديه نك ربع عشريله اى شاه مغتنم
يعنى بيك التونك عشرنك ربعى كه يكرمى بش التوندر انكله مرد شاعرى خوش وراضى ايدرم (مثنوى) خلق
كفتندش كه او از پيش دست * ده هزارى زان دلاور برده است * خلق بوله دين وزيره خلقمجيد يازكه اول شاعر اولدن
يعنى اول امردن اول وزير سابق زماننده بو دلاور شاعردن اون بيك التون ايلتمشدر پيش دست بو نده مقدم
معناسنه در (م ى) بعد شكر كلك خايى چون كند * بعد سلطانى كدايى چون كند * شكردن نصكره نيجه كلك خايلك ايلر
يعنى بو مرتبه لذت وحلاوت المش ايكن بوكى لذت اولان ادنى مرتبه كه اول عطيه اولان دنانيرك عشر ينك
ربعيدر اكا نيجه قناعت قيلر بو مقداره قناعت ايلك شكر چكندكدنصكره قامش چكنمك كبيدر سلطانلقدنصكره
نيجه كدالق ايلر يعنى اول مرتبه عطا وكرمه معتاد اولان بوقدر حقير وقليل اولان شيئه تنزل قيلمق سلطانلقدن
كدالغه تنزل قيلان كسنه كبيدر (مثنوى) كفت بفشارم ورا اندر فشار * تا شود زار ونزار از انتظار * اول وزير بد خلق
شلقمو كومه جواب ويروب ديدى اول شاعرى صقمقلق ايچره صقارم يعنى زياده مضايقه يه اوغراتوب انى انكله تضييق
ايلرم تا انتظاردن زار ونزار بلكه بيانندن بيزار اولور (مثنوى) آنكه از ما كش دهم از ز امن * در ربايد همچو كاه
از چمن) اندنصكره فرصتاين بولمدن خلالوب اكا ويرم چمندن انى كل بيراقى كبى قبار (م ى) اين بمن بكذار كاستادم درين
كر تقاضا كر بود هم آهنين * بونى بكا قو كه بن بو خصوصده استادم اكر تقاضا ايراهن كبى اولورسه ده يعنى شاعرك
بو امرى بكا تسليم وتفويض ايله كه بن بو كارده استاد كاملم غرضى تقاضا ايلين كسنه حديد كبى قوى اولورسه ده انى
صنعتله ملايم ايلك قابلدر ديدى (مثنوى) از نرى كر بسكر بپرد تا ثرا * نرم كردد كر ببيند او مرا * اول شاعر اكر نرى يادن

ترابه دلنا وبارسه اول شاعر ملايم اولور چونكه بن كوره يعني اول شاعر فرضي سمادن تحت الثرايه پروازايلسه قادر ايسه دموادني مرتبه دن اعلا مرتبه يه در حال عروج قيلمقده ماهر ايسه دموا الحاصل هر نقدر جولان طبيعه مالك ومن ومعرفتله هر نه مرتبه قوي ومحكم ايسه دمچونكم بن كوره نرم وضعيف اولور بوكرم وتيز اولمقدن فراغت قيلور (مثنوي كفت سلطانش برو فرمان تراست * ليك شاداش كن كه نيكوكوي ماست * پادشاه اول وزيره برتزويره ايتدي يوري فرمان سنكدر وليكن اول شاعري شاد ايله بزم نيكوكويمزدر يعني برحالله ومقدار مالله اني مقبلي وشاد ايله كه نيك كو بلكي بدكو بلكه مبدل اوليه وبري خست وقلت مروتله هجو قيليه (مثنوي) كفت اورا او دو صد اميد ليس * تو بمن بكذار واين برمن نويس * وزير شاهه ايتدي پادشاهم اني وايكيوز اميدبلايجي بي اميدليس وصف تركيبيدر اميد بلايجي معناسنه يعني چونكم وزير پادشاهدن قوسوزلري اشتدي اكا ايتدي پادشاهم اول شاعري واتك كبي ايكيوز اميدايلجي كسه بي سن بكا اصمرله وبوني بنم اوزريمه ياز (مثنوي) پس فكندش صاحب اندر انتظار * شد زمستان ودي وآمد بهار * وتكرار كلامي تأكيد ايدوب شاهه ديديكه اول شاعري وايكيوز اتك كبي كدايي سن بكا قو وفارغ اول اي پادشاه پس وزير شاعري انتظاره براقدي احسان اميدنده زمستان ودي كچندي وبهار كلدي ونيجه شهور وايام مرور قيلدي (مثنوي) شاعر اندر انتظارش پير شد * پس زبون اين غم وتدبير شد * شاعر فقير اول عطانك اميدنده پير اولدي پس بو غم وتدبيرك زبوني اولدي پس پاء عربيله اولوب معني شاعر بو غم وتدبيرك زياده زبوني اولدي ديمك دخي وجهدر (مثنوي) كفت اكر زرني دشنامم دهي * تا رهد جانم ترا باشم رهي * شاعر وزيره ايتدي اكر بكا ويره جك التون يوق ايسه بكا دشنام ويرمسن وبني اول عطادن مأيوس اولمق مرتبه سنه ايركوره سن تا بنم جانم انتظار المدن قورتله وسكا بنده اوله كه الموت احدى الراحتين دينلمشدر دخي الانتظار اشد من الموت الاحمر كلامنك طبق اوزره انتظار موت احمردن اشد اولمشدر (مثنوي) انتظارم كشت بارى كو برو * تا رهد اين جان مسكين از كرو * انتظار بني ديه لمشدر باري يوري كيت دي تا كم بو جان مسكين كرودن قورتله يعني انتظاره مرهون ومقيد اولمقدن خلاص اوله (مثنوي) بعد از آنش داد ربع عشر آن * ماند شاعر اندر انديشه كران * اندنصكره اول وزير شاعر فقيره اول بيك التونك عشر ربعني ويردي كه يكرمي بش التون اولور شاعر انديشه كرانده قالدي وبو خصوصده افكار درياسنه دالدي (مثنوي) كان چنان نقد وچنان بسيار بود * اين كه دير اشكفت دسته خار بود * كندوسنه بو بله ديديكه اول مقدم اولان هديه وعطيه انجلين نقد ايدي وانجلين بسيار ايدي بوكه مرادصكره اولان عطيه در كيج احلدي ومع هذا بر دسته خار ايدي پس بونك سبب ومنشأي نه اوله دو متحير اولدي وانديشه وخيال قيدنده قالدي شاعرك بو تحيرن كورن كسه لر (مثنوي) پس بكفتندش كه آن دستور راد * رفت از دنيا خدا امزدت دهاد * پس اكا ديديلر كه اول كريم وجوانمرد وزير دنيادن كتدي خداي تعالى سكا امزدو ويرسن دستور وزيره ديرلر (مثنوي) كه مضاعف زو همي شد آن عطا * كم همي افتاد بخشش را خطا * اول مقدم اولان عطيه كه نيزه كه سكا ويرلدي اول وزير كريمدن مضاعف اولدي واول هديه نك قو برقواولسي انك همت وسعيندن ظهوره كلدي بخششده خطا آز واقع اولوردي يعني اول عطا اول وزير بر كرمدن مضاعف اولوردي انك زماننده بخشش وعطايه خطا واقع اولمزدي بلكه هر نه عطيا اولور سه مع زياده ظهوره كلوردي (مثنوي) اين زمان او رفت واحسان را ببرد * آو بمرد الحق ولي احسان نمرد * بو زمان محسن وزير دنيادن كتدي واحساني ايلتدي الحق اول وزير اولدي بلي انك احساني اولمدي بلكه قيامته دكين انك نامي باقي قالدي وبعض نسخه ده او نمرد الحق بلي احسان بمرد واقع اولمشدر معني اول محسن اولمدي بلي احسان اولدي وبو دنيادن انك وجودي مرتفع اولدي ديمك اولور (مثنوي) رفت از ما صاحب راد ورشيد * صاحب سلاخ درويشان رسيد * اول راد ورشيد اولان وزير ومصاحب بزدن كتدي وبزم ساكن اولديغمز عالمي قويوب بقا جانبنه رحلت ايتدي درويشلرك پوستلريني يوزيجي وزير ومصاحب انك يرينه ايرشدي (مثنوي) رو بكير اين را وزين جا شب كريز * تا نكيرد با تو اين صاحب ستيز * يوري بو يكرمي بش ديناري طوت وكيجه بورادن فرار ايت تا كم بو وزير ومصاحب سنكله عناد وخصومت طوتميه وبو قدر عطيه يي دخي الكدن الوب سكا عظيم اهانت وحقارت ايتميه (مثنوي) ما بصد حيلت از آن اين صله را * بستديم اي بيخبر از جهد ما * بز بو هديه يي اول وزيردن بوز حيله وصنعتله الدق اي بزم سعي وجهدمزدن بي خبر اكر بزم سعي وجهدمز اولميدي بو قدر التوني دخي كورمزدك ديديلر (مثنوي) رو بايشان كرد وكفت اي مشفقان * از كجا آمد بكوييد اين عوان * پس شاعر بو بله دين كسه لره توجه ايلدي وديدي اي مشفقلر بو ظالم وعوان قندن كلدي بكا ديكز (مثنوي) چيست نام اين وزير جامه كن * قوم كفتندش كه نامش بوالحسن * بو جامه كن يعني قفتان صويجي وزيرك نامي ندر قوم اول شاعره ايتديلر كه انك دخي نامي حسن در

(مثنوی) کفت یارب نام آن ونام این * چون یکی آمد دریغ ای رب دین * شاعر بوتی ایتدیکدن صکره ایتدی یا ربی انک نامی وبونک نامی چون بر کلدی حیف ودریغ ای رب دین یعنی آنلرک اسمی مسمالرینه مطابق اولوب نامی وذاتی حسن اولدی اما بونک اسمی حسن ومسماسی اهرمن اولوب نامی ذاتنه مخالف کلدی (مثنوی) آن حسن نامی که از یک کلک او

صد وزیر وصاحب آید جود خو * زیرا اول برحسن نام اولوزیرکه انک بر قلمندن جود وکرم خویلو یوز وزیر ومصاحب کلور یعنی اول برمنبع کرم ومعطی لطف ونعم ایدیکه انک قلمنک بر تحریر ایتدن حاصل اولور یوز مکه نیجه جود وکرم خو بلو کیسه لری پادشاهه وزیر ومصاحب قیلیدی وبومی شبیه انلر نائل اوله قدر نصکره خلقه منفق ومحسن اولیدی (مثنوی) این چنین کز ریش زشت این حسن * می توان با صد ای جان صد رسن * تا چنین صاحب بجوشه اصغا کند * شاه ملکش را ابد رسوا کند * اما بو حسن نام وزیر که بونک زشت ریشندن ای جان یوز رسن بوکلک ممکن در بو مقده بو وزیرلک حماقت ونادانلغنه اشارت واردر وصورت بی معنی اولمسنه دخی کنایت واردر یعنی بو حسن نام وزیر که بی معنی برصورتدر که انک زشت اولان قباصقالندن یوز دانه ایپ بوکلک قابلدر یعنی اول نادانک لحیه سندن مکر ایپ بوککله وجودی منفعته قابل اوله بوخسه انک ذاتنده بوندن غیری برمنفعت بوله جق شی یوقدر تمکی ایهام ایلر وفی الحقیقه انسان دید کلری حسن خلق ومروتدن عبارت اولوبو شرف نفس بجود وکرم ایله ظهوره کلور هرشول کسه نک که جود وکرمی اولمیه بلکه حضرت حقه سجود دخی قیلمیه آنک موجود اولمسندن معدوم اولمسی نیجه وجوهله اولی درنته کم حضرت مولانا قدس الله سره العزیز برغزل رعنالرنده بیورورلر * بیت * شرف نفس بجود ست وکرامت بسجود * هرکه این هر دو ندارد عدمش به ز وجود * چونکم شاه بو بخیلین وزیر ومصاحبی اصغا ایلیه یعنی سوزین دکلیه شاهی وانک ملکنی ابدی رسوای ایلر حق تبارک وتعالی بر پادشاهه که خیر مراد ایلیه بلکه اکا شر وضرر مراد ایلیه بونک کبی سوء تدبیر صاحبی بر وزیر بخیلی اکا مصاحب قیلر حق اول پادشاه بر خیری اکسه وا کا مائل اولسه اکا معاونت ایلمزو اکرا کیوب اونتسه اول خیری اکا اکدرمز اما حقین بر پادشاهه خیر مراد ایلیه وانک کندونی وملکنی شر وضررردن حفظ وحمایت قیلسه اکا برصاحب خیر وزیر پرتدبیری صاحب ایلر مقدما ذکر اولنان ابو الحسن نام وزیر پرتدبیر کبی که پادشاه بر خیری اونتسه اکدرر و خیری اکسه وا کا مائل اولسه معاونت ایلیوب انی ایشلکه تحریض وترغیب قیلوردی کما قال صلی الله علیه وسلم اذا اراد الله بالامیر خیرا جعل له وزیر صدق ان نسی ذکره وان ذکر اعانه واذا اراد غیر ذلک جعل له وزیر سوء اذا نسی لم یذکره وان ذکر لم یعنه رواه ابو داود والبیهقی عن عائشة رضی الله عنها * چونکم بو وزیر دونک بد رأیلکی پادشاهک مروتنی وقابلیتنی افساد ایلکده فرعونک وزیری اولان هامان جکزدیسه که اول هامان فرعونی موسی علیه السلامک پندنی قبول ایلکدن منع ایلیوب انک قابلیتنی افساد ایلردی بو مناسبتله بو بیانه شروع ایدوب بیورورلر * مانستن

بد رای این وزیر دون در افساد مروت شاه بوزیر فرعون یعنی هامان (مثنوی) چند آن فرعون می شد نرم ورام * چون شنیدی او ز موسی این کلام * نیجه نیجه اول فرعون نرم ورام اولدی چونکم حضرت موسی علیه السلامدن اول کلام سعادت انجامی استماع ایلیدی (مثنوی) آن کلامی که بدادی سنک شیر * از خوشی آن کلام بی نظیر * اول برلطیف وجیانبخش کلامی که فرضا طاش سود ویرردی اول بی نظیر کلامک لطافت وخوشلغندن یعنی حضرت موسی علیه السلام اکر اول کلام هدایت انجامی جماداته سویلسیدی اول کلامک کمال حلاوتندن سنکلردن آب برینه شیر شیرین چقیدی وجاری اولوب اقیدی (مثنوی) چون بهامان که وزیرش بود او * مشورت کردی که کینش بود خو * چونکم هامانله که اول فرعونک اول هامان وزیری ایدی مشورت ایلسیدی که انک خوی کین ایدی یعنی اویله هامانکه انک خلق وطبیعتی انتقام اوزره اولمشیدی (مثنوی) بس بکفتی تا کنون بودی خدیو * بنده کردی زنده پوشی را بریو * پس هامان فرعونه دیردی شمدیه دک خدیو ایدک وعظیم القدر اولو پادشاه ایدک الآن ریو وحیله ایله بر ژنده پوشه بنده می اولورسن یعنی انک حیله ومکرینه اعتمادا تبعیله اکا مطیع اولوب خدمت وعبودیتی قیلورسن (مثنوی) همچو سنک منجنیق آمدی * این سخن بر شیشه خانه او زدی * مثلا منجنیقه منسوب اولان طاش کبی کلوردی اول سوز فرعونک شیشه خانه سنه اووردی یعنی هامانک سنک کبی غلیظ اولان کلامی منجنیقدن آتلان طاش کبی کلوردی وفرعونک شیشه خانه کبی اولان ضعیف ورقیق قلبنه طوقنوب آنک اعتقادی وقابلیتی ومیل ورغبتی شیشه لری کسر قیلوردی (مثنوی) هرچه در صد روز آن کلیم خوش خطاب * ساختی در یکدم او کردی خراب * هر نه یی که اول خوش خطاب اولان کلیم یوز کونده دوزیدی بر دمده اول هامان انی خراب ایدوب بوزردی پس آفاقده اولان فرعونله هامانی انفس انسانیده بولوب هر کسک نفسنه خطابا قصه دن حصه بیورورلر (مثنوی) عقل تو دستور

ومغلوب هواست * در وجودت رهزن راه خداست * پس ای طالب اولان مردفی المثل وجودك مملكتنده سنك
عقلك وزیردر ومغلوب هوادر سنك وجودكده اول مغلوب هوا اولان عقل راه خدا اولمغه رهزندر بو عقلدن مراد شول
مغلوب هوا وهوس اولان عقل معاشدر كه وجود انسانیده هامانه بكزر هربار كه روح راه خدایه متوجه اولسه
وسلوكه نیت قیلسه انی یولدن اورور والی كسب سعادت ایدیه دن وقبول نصیحت ومرشد ومریدیه منع قیلور (مثنوی)
ناصح ربانی پندت دهد) آن سخن را او بفن طرح نهد) بر ناصح ربانی سكا پند ویرر عقل معاش اول سوزه فن وحیله ایله
برطرح قور یعنی كندی عصرینك موساسی اولان ناصح ربانی اگر سكا نصیحت ویرسه اول هامان كبی اولان عقل
معاش اول سوزی طرح ایلر وسكا انك عدم قبولنی سویلر بو لدیو (مثنوی) كین نه بر جایست هین از جا مشو * نیست
چندان با خود آشیدا مشو * كه بو سوز یرنده دكلدر اكا اول یر كدن كیمه چندان مقبول دكلدر كندیكه كل دیوانه
وشیدا اولیه یعنی عقل جزوی ناصح ربانینك كلامنی بو كونه رد وطرح ایلیوب سكا دیر كه بو سوز یرنده وعقلنده دكلدر
صقین مرتبه ومقامكدن دور اولیه والی قبول قیلیه زیرا بو سوز سنك حقكده او لقدر مقبول ومعتبر دكلدر كندیكه كل
دیوانه اولیه وبمجرد قیل وقالنه اكا تبعیت قیلیه الحاصل نفس حیوانی وعقل جزوی درونكده هامان كبی كلوب یولدن
سكا رهزن اولورلر (مثنوی) وای آن شه كه وزیرش این بود * جای هر دو دوزخ پر كین بود * وای اول پادشاه كه انك وزیری
بو اوله هر ایكیسنك جای ومقامی پر كین دوزخ اولور یعنی آه قدر شول شاهك حالنه وای كه انك هامان كبی وزیری
اوله وانقصده شول شاه روحك حالنه وای كه انك مغلوب هوا اولان عقل وزیری اوله وهامان انی اغوا واضلال قیله
هر ایكیسنك یری لابد پر كین اولان جهنم اولور (مثنوی) شاد آن شاهی كه اورا دستگیر * باشد اندر كار چون آصف
وزیر) شاد اول پادشاه كه انك تصرفنده وتدبیرنده دستگیری كار وعملده آصف كبی وزیری اوله واكا خیر ایشلمكده معاونت
قیله (مثنوی) شاه عادل چون قرین او شود) نام آن نور علی نور این بود) عادل شاه چونكه آصف كبی وزیر عاقله قرین اوله
اول نور علی نور كلامنك نام ونشانی بو اولور نام بونده علامت معناسنه اولسه فهمه اقرب اولور كان عادل پادشاه
بین الخلایق بر نوردر عادل وزیر دخی بر نوردر چونكم بو ایكیسی بر برینه قرین اوله ومعاونت قیله نور علی نور اینك اثر
وعلامتی بو اولور بعض نسخه ده نام او نور علی نور بود واقع اولمشدر معنی اول پادشاهك نامی نور علی نور اولور دیمك
اگر بو بیت انفسه النور سه معنی شاه عادل یعنی روح معتدل آصف كبی كامل العقل مغلوب هوا اولمین عقل كاملك
قرینی اوله اول نور علی نور معناسنك نام ونشانی بو اولور زیرا روح عادل وجودینك سلیمانی وعقل كامل انك آصف كبی
وزیر عالیشانی اولور چونكم بو ایكیسی بر برینه مقارنت قیله ومعارف ومناظر اوله نور علی نور اسمی بو اكا اطلاق
اولنمق لایق اولور (مثنوی) چون سلیمان شاه چون آصف وزیر * نور بر نورست وعنبر بر عبیر * حضرت سلیمان
علیه السلام كبی شاه وآصف كبی وزیر نور اوزره نوردر وفی المثل عبیر اوزره عبیردر یعنی عبیر اوزره عبیر نیجه خوب
ونور اوزره نور نه كونه محبوب ایسه وزیر عاقل ایله شاه عادلك بری برینه مقارنتی نور اوزره نور كبی خوب وعبیر اوزره عبیر
كبی محبوب ومرغوبدر (مثنوی) شاه چون فرعون وهامانش وزیر) هر دو را نبود زبد بختی گزیر * اما شاه فرعون كبی
هامان اكا وزیر اوله هر ایكیسنه بد بختلقدن چاره اولمز یعنی ایكیسنه بیله بد بخت اولملری مقرردر (مثنوی) پس بود
ظلمات بعض فوق بعض * نه خرد یار ونه دولت روز عرض * پس ظلمات بعضها فوق بعض آیتنك مظهری اولور عرض
اكبر كونی انلره عقل ودولت یار اولمز بو بیتده سوره نورده اولان بو آیت كریمه یه اشارت واردر كه حق تعالی كفره نك اعمالنی
تشبیه وتمثیل ایلمك طریقیله بیورر (او كظلمات فی بحر لجی یغشاه موج من فوقه موج من فوقه سحاب ظلمات بعضها
فوق بعض اذا اخرج یده لم یكد یراها ومن لم یجعل الله له نورا فما له من نور) معناسی شریفی وفحوای لطیفی اولدر كه یاخود
كفره نك عملری شول دریای عمیقده اولان ظلمتلر كبیدر اول دریای موج بورویه وستر ایلیه ضمیر دریاده اولان كسه یه عائد
اولورسه اول دریاده اولان كسه یی موج ستر واحاطه ایلیه دیمك اولور اول موجك فوقنده بر موج آخر اوله موج اعلینك
فوقنده بر سحاب اوله شویله كه اولنلرك بعضی [illegible] ظلمتلردر یعنی ظلمت بحر وظلمت موج اول ظلمت موج ثانی
ظلمت سحاب بو جمله بری برینه متراكم اولوب بعضی بعضی اوزره واقع اولور چونكم اول دریاده اولان بر كسه كندو
الینی اخراج ایلسه كه كوزه كورسنه اقرب اعضا الدر قریب اولمز كه انی كوره بوندن مراد بیلن تأكید شدت ظلماتدر
یعنی شدت ظلمات بر مرتبه ده اوله كه الینی كورمیه والی كورمكه دخی قریب اولمیه وشول كسه ایچونكه الله تعالی قسمت
ازلیده نور قیلمیه پس انك ایچون بو دنیاده نور یوقدر بو آیت كریمه كفره نك عملری ایچون بر آخر تمثیلدر كه مقدما سراب
بقیعه یه تشبیه ایدوب بو آیتده ظلماته تشبیه بیورمشدر ظلماتدن مراد انلرك عملری وبحر لجیدن مراد انلرك قلبی
وموج انلرك قلبندن حاصل اولان جهلدر كه انلرك قلبی ستر ایلر وموج آخر دخی شرلر وكفردر كه اولكی موجه منضم

وديرا كم اولور ويوندن صكره مصاحب عقلت دخی اتلرك اكثری سمع واقع اولورس عقلری ظلمت وقلبلرندن حاصل اولان
صفتلر دخی ظلمت اولوب بعضها فوق بعض بری برینه متراكم اولوریته كم بو ظلمات ایله بر ماكر بركسه حقیقت حالی كمالی المثل
نور كبيدر انزواج ایلمه لفی كورمكه قرب ایلمش زیرا بركسه ایچون تكه حق تعالی حقیقت كوریجی بر نور هدایت قیلمیه
انكچون تكه حقیقت بین بر نور اولمز وكندی یه منافع ومضیدا ولان شیئی كورمزیس حضرتمولانا ظلمه یه بو آیت كریمه دن
حصه اولدیغنه بو بیتله اشارت ایدوب بیورولر كان ظلمه نك احوالی دخی كفر مثلا اعمالی كبی ظلمات بعضها فوق بعض
اختلاف نفهوستك مظهری اولوب بونلر دخی انلر كبی ظلمتلر ایچره قالمشلر دردیكی اشعار قیلورلر (الظلم ظلمات یوم القیمة
حدیث شریفی دخی بو معنایی موید اولور چونكم پادشاه عادل اولور دخی وزیر عاقل نور علی نور اولمسی مقرر اولدیسه
پادشاه ظالم ودخی وزیر ظالم بری برینه مقارن اولمسه اتلرك حقنده ظلمات بعضها فوق بعض دینلسه صحیح اولور
(مثنوی) من ندیدم جز شقاوت در لئام * كر تو دیدستی رسان از من سلام * بن لئیملرده شقاوتدن غیری نسنه كورمدم
اكرسن كوردك ایسه بندن سلام ایرشدر یعنی ذات سعید بخت وطبعنده خستودنات اولان لئاملك وجودندماتی
سعادتدن بر نسنه كورمدم وخباثت شقاوتلرندن غیری صنعتلر نه مطلع اولمدم اكرسن انلردن بر نسنه شقاوتدن
غیریسنی كوردكسه كه مراد اندن سعادتمر یزدن اول كمسه یه سلام ایرشدر كه اوله كمسه مظهر شقاوت اولان لئیملر
مامننده محل سعادت اولمش اولورس اهل سعادته سلام ایلمك لایق اولور ولیكن الا شجار لا تثمر باضدادها فو لئیملك
موجبنجه مظهر شقاوت اولان لئاملك اشجار وجودی اثمار سعادتی مثمر اولمز وكذلك محل سعادت اولان كراملك
شجره مباركه كبی اولان وجودلرندن زهر زقوم ثمر وشقاوت وغوایت میوه لری ظهور ایتمز (مثنوی) همچو جان
باشدشه وصاحب چو عقل * عقل فاسد روح را آرد بنقل * بو عالمده مشامجان كبی وشاهك مصاحب وزیری عقل
كبیدر فاسد وناقص عقل روحی نقل حركته كتورر كذلك فاسد وزیر جسد عالمده ماثند روح اولان شاهی حركته
كتوروب وظلم ومعصیت مرتبه سنه ینوروب وجسد آدمیده اولان عقل فاسد دخی هامان فرعونی ضلالت وغوایته
كتوردیكی كبی قلب وروحی افساد ایلیوب وعدالت مرتبه سندن چیقاروب ظلم ومعصیت ورطه سنه براغورو الحاصل
وربدنده عقل وزیر كبی وروح وقلب پادشاه كبی واعضا وجوارح انك جنودی كبیدر پس مغلوب هوا اولان عقل
وزیری پادشاه روحی افساد ایلسه انك جنودی مشابه سنده اولان جوارح وجودیه دخی فاسد اولوروا كروزیر
صالح كبی اولان عقل شاه روحی افساد ایلسه بلكه انی خیره داعی اولسه واول دخی صالح اولوب عداله میل قیلسه
انك جنودی مشابه سنده اولان اعضای وجودی دخی جمله سی صالح اولوب اعتدال اوزره اولورلر كما قال علیه السلام
القلب ملك وله جنود فاذا اصلح الملك صلحت جنوده واذا افسد الملك فسدت جنوده رواه البیهقی عن ابی هریرة كذا
فی الجامع الصغیر (م ی) آن فرشته عقل چون هاروت شد) سحر آموز دو صد طاغوت شد) اول عقل فرشته سی چونكم
هاروت اولدی بو دخی معنادر اول عقل فرشته سی هاروت كبی اولدی ایكی یوز طاغوتك سحر آموزی اولدی فرشته نك
عقله اضافتی مشبه یه ملك مشبه اضافتی قبیلندندر یعنی اول فرشته كبی اولان عقل چونكم هاروت وماروت اولدی
ومرتبه روحانیتده نورانی ایكن جسمانیت مرتبه سنه میل قیلوب شهوت ومقتضای طبیعت چاهنه تنزل قیلدی
نیجه یوز اهل طغیانك وبعد اصحاب عصیانك نفسلرینه مكر وحیله اوكرتیجی اولدی نته كم نیجه اهل طغیان واروب
چاه بابلده محبوس اولان هاروت وماروتدن سحری تعلم ایدرلر كذلك نیجه اصحاب عصیان وخذلان شول عقل وروح كه
هاروت وماروت كبی مرتبه روحانیه دن تنزل ایدوب مرتبه جسمانیته كله لر چاه طبیعت ایچره محبوس اوله لر انلردن
مكر وحیله اوكرنورلر وخلق اول مكر وحیله ایله مفتون قیلورلر (مثنوی) عقل جزوی را وزیر خود مگیر * عقل كل را
ساز ای سلطان وزیر * عقل جزوی بی كندیكه وزیر طوتمه ای سلطان كندیكه عقل كلی وزیر دوزیعنی ای وجودی
كشورینك سلطانی اولان كمسه عقل معاشی كندیكه وزیر ومصاحب اتخاذ ایتمه زیرا سنی اضلال وافساد ایلمیدر
عقل معادی كندیكه وزیر ومدبر دوز تا سنی حیرات وحسنانه داعی اوله وجمله احوالك مستقیم اوله واعضا وجوارحك
خلل وزللدن وخبیث وفاسد اولان عملدن نجات بوله (مثنوی) مر هوا را تو وزیر خود مساز * كه بر آید جان پاكت
از نماز * هوایی سن كندیكه وزیر دوزمه اكر هوای نفسی كندیكه وزیر دوزرسن سنك جان پاكك نمازدن بوقاروكاور
وحق تعالی یه طاعت وعبادت ایلكدن اعراض قیلور وبونك عاقبتی شین وشنار اولور وهواسی غالب اولان كمسه محنت
وخیبت ورطه سنده قالور نته كم قصیده بردهٔ صاحبی هوادن تحذیر ایدوب بو معنایه اشارت قیلور بیت * واصرف
هواها وحاذر ان تولیه * ان الهوا ما تولی یصم او یصم * وقال علیه السلام ایاكم والهوی فان الهوی یعمی ویصم (م ی)
كین هوا پر حرص حالی بین بود * عقل را اندیشه یوم دین بود * زیرا بو هوا پر حرص وحالی بیندر عقلك اندیشه وفكری

يوم الدين در يعني بو هواى نفسانيه مغلوب هوا اولان عقل جزوى همان حالى كوريجى وحال الحاضر اولان دنيانك
نعمت ودولتنه زياده حريص اولنيجيدر اما حرص وهوادن پاك اولان عقل معادك فكر واندیشه سى بوله دكلدر بلكه انك
اندیشه سى يوم دينيدر كه هر كس انده عملينه جزا النور ونيك وبد هر نه قيلديسه انك مكافاتنى بولور پس چونكم اول كونك
شانى بودر پس دائما اول كونك اوازى ايچون عقل معاد انديشه قيلور (مثنوى) عقل راد وديده در پايان كار *
بهر ان كل ميكشد او رنج خار * عقلك ايكى كوزى كارلك نهايتنه در عقل معاد اول كلدن اوترى خارلك رنج وزحمتنى چكر
يعنى عقل معادك شانى اولدر كه بصر بصيرتى وديده سر برتى هر كارلك خاتمه سنه وعاقبتنه در عاقبت امرده حاصل
اوله جق كل ايچون بدايت حالده واول امرده خار رنجنى چكر يعنى آخرنده ظهوره كله جك سعادت كللرى ايچون دنياده
رياضت ومشقت خارلرنه صبر وتحمل ايدر (مثنوى) كه نه فرسايد نه ريزد در خزان * باد هر خرطوم اخشم دور ازان *
اول كل بر كلدر كه خزان وقتنده دوكلز وفرسوده وپژمرده دخى اولمز هر اخشمك خرطومى او كلدن دور اولسون خرطوم
بيولك برون معناسنه در اخشم قوت شامه سى فاسد اولان ورايحه الميان كسيه ديرلر مصرع ثانى دعا موقعنده اولمق
اولى در اكرچه باد ماضى معناسنه اولوب هر اخشمك بورنى اول كلدن دور اولدى ديمك دخى وجهدر اما باد رج
معناسنه اولوب هر خرطومه مضاف اولسه ومعنى هر اخشمك خرطومنك باد وهواسى اول كلدن دور اولسه وجه
ومناسبدكلدر نه كم شمعى وجان عالم بويله دمشدر وسرورى اصلا معنى ويرميوب اهمالى قيلمشدر خلاصهٔ كلام اول
عاقبت امرده ظهوره كلان سعادت ابديه كلى بر كلدر كه خزان وقتى كبى اولان موت وفنا زماننده اصلا دوكلز ودنيا
كلى كبى فرسوده وپژمرده اولمز هر باغ روحى فاسد اولان كسنه نك خرطوم عقلى اول كل معنويدن دور اولدى كه
اندن رايحه المغه قادر اولمدى وياخود معنى اندن دور اولسون كه آنك رايحهٔ طيبه سنه اول دماغ لايق ومناسب دكلدر
ديمك اولور پس مقدما ذكر ايلدكلرى قصه نك بقيه سنك بيانته شروع ايدوب بيورورلر * نشستن ديو بر مقام سليمان عليه
السلام وتشبيه كردن او بكارهاى سليمان عليه السلام وفرق ظاهر ميان هر دو سليمان وديو خويشتن را سليمان كردن *
(مثنوى) ورچه عقلت هست با عقل دكر * يار باش ومشورت كن اى پدر * وكرچه سنك عقلك واردر ليكن بر غير عقل
وعاقل ايله يار ومصاحب اول ومشورت ايله اى پدر (م ى) با دو عقل از بس بلاها وارهى * پاى خود بر فرق كردونها نهى
زيرا ايكى عقل ايله چوق بلالردن قورتلورسن كندى اياغكى كردون وفلكلرك اوج وفرقى اوزره قورسن بيت اول سؤال
مقدره جواب اولمق محله انسبدر چونكم سرح شريفده مدبو سليمانك مقامنه اوتورمسى وانك سليمانك كارلرنده تشبيه
قيلسيدر ودبو كندى يه سليمان بن داود نام قيلسى وهر ايكى سليمانك ما بيننده اولان فرق ظاهرلك بياننده در بورديلر سه
كان عقل جزوى صاحبلرندن كنديلره بو كونه زعم كلور كه بز خود عاقلرز كندى عقلمزله مقلدى محققدن فرق قيلورز
ومشبه مبطلى اهل حقدن مميز اولورز ديه لر انلرك بو كلامنى وزعمنى دفع ايلمك صددنده هر برينه خطابا بيوررلر نم اى
عقل جزوى صاحبى اكرچه سنك دخى عقلك واردر ولكن بر آخر عقل كامل ايله يار اول وانكله اى پدر مشورت قيل زيرا كه
ايكى عقلك ايكيسنك برى برينه مقارنت ومعاونتى سببيله چوق بلالردن قورتلورسن ودبو كبى مكار اولان وسليمانلق
دعوى قيلان اهل ريالرك حيله وتزويرندن نجات بولورسن وقدم روحكى اسمان حقيقتك اوجى اوزره قورسن ومرتبهٔ
اعلايه نائل وواصل اولورسن پس اهل ريايى ديوه واصحاب تحقيق واهل صفايى سليمانه تشبيه ايدوب بونلرك حالنى ديوله
سليمان قصه سنك ضمننده بيان ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر (م ى) ديو كر خود را سليمان نام كرد * ملك برد ومملكت را
رام كرد * ديوا كرچه كندى يه سليمان نام ايلدى ملكنى ايلتدى ومملكتى كندوسنه رام ايلدى (مثنوى) صورت
كار سليمان ديده بود * صورت اندر سر ديوى مينمود * مكر حضرت سليمان عليه السلامك كار وعملنك صورتنى
كورمشدى اما انك صورتى ايچره ديولك سرى كورندى يعنى اول زمانده كه ديو بر حيله ايله حضرت سليمانك خاتمنى اله
كتوردى وكندوبى انك مقامنه يتوردى واسمنى دخى سليمان بن داود قودى خاتم واسطه سيله ملك سليمانى اخذ ايتدى
ومملكت خلقنى كندى يه رام قيلدى وهر كارده وعملده حضرت سليمانه تقليد وتشبيه ايلدى زيرا حضرت سليمان عليه
السلامك كار وعملنك صورتنى كورمشدى اكرچه كندويه سليمان نامنى قودى وملكى الوب مملكتى رام ايلدى وسليمانك
كارى كبى كار قيلدى ولكن اول صورت كارده وحقيقت سليمانيده ديولك سرى اهل تمييز اولان كسه لره ظاهر اولدى
لاجرم خلق ديديلر بو سليمان بى صفادر زيرا سليماندن سليمانه دك فرقلر واردر يعنى اول زمانده اولان خلقك صاحب
فراستلرى اول ديوى شكل سليمانيده كوروب لكن انك سرينه عارف اولوب بويله ديديلر كه بو سليمان بى صفادر كه سليمان
نبى الله وغيرينك ما بيننده عظيم فرقلر واردر (مثنوى) اوچنين داريست اين همچون وسن * هيچ كه ان حسن با اين
حسن) مثلا اول سليمان نبى بيدار كيد رو بوغى خواب كران كيدر انجيلين كه اول حسن بو حسنله يعنى قصه مى

بقدماغنه کور اولان وشاعرمن بوده اون بیك الثونه احسان قیلان ابو الحسن نام وزیر کرم اید ابلکده اول شاعری
بکریك بش التونه دفع ایلین حسینی حلیم وزیرلک ما بیننده مقتدر تفاوت اولدیغنه ویاره ناظر ما بیننده دخی مفرقنه
فرقلر وار ایسه وسلیمان ایله سلیمان اولمیان ما بیننده دخی بو مقدر فرقلر وارد در وکذلك اهل ریا ایله اهل صفا اولمق واهل غفلتلا
اصحاب حضور اولمق واهل تحقیقله اهل تقلیدلر ما بیننده بونلر کبی تفاوت عظیم وارد در (مثنوی) دیو می گفتی که حق بر شکل
من * صورتی کردست خوش بر اهرمن * دیو لعین خلقه دیر دی حق بنم شکلم اوزره اهرمن اوزره بر خوش صورت
ایلشیدر اهرمن دیو معناسنه در یعنی دیو لعین خلقه بو کونه مکر و تلبیس ایدوب کندی حرمتنی ومنصبنی حمایت
وصیانت ایچون دیر دیکه حق سبحانه وتعالی بنم شکلمده اهرمن اوزره بر لطیف وخوش صورت قیلمشدر که بنم
اولدیغنی صورتنه بکا منکر اولماز بهانه لر بهانه اولوب کاوب سلیمانلق دعوا ایلرسه الاف ودروغنه اعتقاد واعتقاد
ایلمکز (مثنوی) دیو را حق صورت من داده است * تا نیفتد از دغا در دام وشست * زیرا دیو حق تعالی بنم صورتمی
ویرمشدر تا کمسنه ای اول دام وشسته اتیه ومکر وحیله ایله سزی کندیسنه صید ایتمیه (مثنوی) گر پدید آید بدعوی
زینهار * صورت اورا مدار ید اعتبار * اکر اول دیو لاف ودعوا ایله ظاهر که یعنی بنم صورتمده کلوب سلیمانم دیه زنهار
انك صورتنه اعتبار طوتمکز وکندی کزی اکا تابع ایتمکز زیرا سزی ناقص وناسر ایلر دبو تخویف قیلوردی
غرابت اول دیو لعین کندینی سلیمان مرتبه سنده طوتوب وحضرت سلیمانی کندی مرتبه سنه تنزیل ایدوب کندی
اوصافی نبینه مسی اکا اسناد وانك افعال طیبه سنی خلقه تزویر وروش ایچون کندیه تقلید ایلیدر
وفی الحقیقه بو حالت زمانه ده اولان اهل دعوا واصحاب ریا انك صورت حالیدر که اهل تحقیق واصحاب صفا اولان
عزیزلری دیو مرتبه سنه تنزیل ایدوب کندیلرینه تابع اولوا حقی انلره میل ومحبت ایلکدن منع ایدرلر وکندیلرینی اصحاب
تحقیقدن واهل صفادن عد ایلیوب بنم متابعت قیلن تا فلاح ونجات بولسزدیو انلره سویلرلر (مثنوی) دیو شان
از مکر این میکفت لیك * می نمود این عکس در دلهای نیك * دیو انلره مکر ندن بو سوزی دیر دی ولیکن نیك وروشن
کوکلره بو عکسی کوریر نوردی یعنی قلبنده معرفت وتمیزی اولان کیمسنلره بو سوز معکوس ومقلوب کوریر نوردی انلر
بیلور دیکه بو صفت وحالت اول دیو لعینك کندی وصف وحالیدر (م ی) نیست بازی با ممیز خاصه او * که بود تمیز وعقلش
غیب کو) ممیز اولان عاقله بازی وفریب بو قدر على الخصوص اول کیمسه که انك عقلی وتمیزی غیب کو اوله یعنی عالم غیبك
اسرارنی انك عقلی وتمیزی بیلیجی وحقایقنی سویلیجی اولا کا فریب وحیله انك تاثیری اولماز وبازی وصنعتله انی بر کیمسه
فریفته ومخدوع قیلماز (مثنوی) هیچ سحر وهیچ تلبیس ودغل * می نبندد پرده بر اهل دول * هیچ سحر وهیچ تلبیس
ودغل اهل دول اوزره حجاب باغلمز دول دولتك جمعیدر یوراده مراد دولت ابدیه صاحبلری اولان اهل الله اولور ومعنی
هیچ ساحرلرك سحری وماکرلرك تلبیس ومکری واصحاب دغلك حیله وغدری اهل دول اولان اولیا اوزره پرده باغلمز
وانلری فریفته ایلیوب سائر سالده لر کبی صید وقید ایلمزلر که اصحاب الدول ملهمون قوانك مضمونی اوزره پرده باغلمز
بونلر الهام اولنمشلر ومن عند الله مؤید ومنصور قیلنمشلردر (مثنوی) پس همی کفتند با خود در جواب * باژکونه
میروی ای کژ خطاب * پس اصحاب تمیز اولان دولتلو جوابنده کندیلر شما بندیلر باژکونه وعکس کیدرسن ای اکری
خطابلو (مثنوی) باژکونه رفت خواهی همچنین * سوی دوزخ اسفل اندر سافلین * بونك کبی باژکونه کتسك
کرك دوزخ جانبنه اسفل سافلینه یعنی سوزلرك نتیجه باژکونه ومعکوس اولسه سنده فی الجحیم اسفل السافلینده دوزخ
جانبنه کیدرسن (مثنوی) اوا کر معزول کشتست وفقیر * هست دو پیشانیش بدر منیر *) وسلیمان اکرچه بو سلطنتدن
فقیر ومعزول اولمشدر لکن انك الننده بدر منیر وار در یعنی انوار سعادت وعلامات صلاح وطاعت انك جبهه مبارکنده
نمایان اولور (مثنوی) تو اکر انکشتری بردی مه * دوزخی چون زمهریر افسرده * سن اکر انکشتری الجتسن خلقی
حضرت سلیماندن حیله وصنعتله اخذ ایتدیسه لکن دوزخسن زمهریر کبی طوکنسن یعنی اکرچه خاتم واسطه سیله
خلقه تصرف وحکومت قیلمشسن وبمقام سلیمانه جالس اولمشسن ولکن سنکله انك تا فقدنده مناسبت
وار در اول بهشت رعنا کبی عمل نتیجه سی اولمش وسن عمل نتفاوت اولان دوزخسن که زمهریر کبی طوکنسن
(مثنوی) ما بیرون وعارض وطاق وطرنب * سر کجا که خود همی تیهم سنب * بز برونیم وعارض وطاق وطرنب
واسطه سیله اول دیو لعینك اوکنده باش قومش قنده که خود طنباقی دخی قومز بزبونز باصر یعنی قصه سیله کثرت
وعظمت معنیانینه کلور وعارض عصابه دیرلر بوتنه خیام وستانیبان معناسنه اولور وطاق کرجه بر قرنب طارمك
بجنکلر کنفاره اوید برلر بوتنه اوان وقصورده عبارت اولور معنی ترکیبه طبسالی یعنی سبو آنانك اما غلك فرنا غیبدر
وقدر کلام بو طبعلتا اولور که اول زمانه ده اولان اهل تمیز دیدیلر بر بیکر دعظمت وشوکت وخیام سا یه دار واوان

وقصور ياد كار سيئه اول دولعينك اوكنه بچون باش قويوب تعظيم قيلورز بلكه حيوان طبيعتن اتك اوكنه قومغه
لايق كورمز رقنده قالديكه اكا باش قويوب تابع اوله ورونده تنبيه بودركه هر عصرده اولان اهل دين واصحاب يقين
هر د بوسيرت وابليس سيرتنا اولان حاكم واميره تعظيم وتكريم ايتمزلر يعني اولان غنيلره دخي مجرد غنا وثروتلر ايچون
اكرام قيلمزلركه من اكرم غنيا لغنائه فقد ذهب ثلثا دينه بيورمشلردر بلكه هر شيخ شكلنده اولان اهل تزويره دخي
مجرد طنطنه وعباي وهوي سببيله باش قويوب متابعت قيلمزلر بلكه اتك اوكنه حيوان اياغني قومغي بيله لايق كورمزلر
(مثنوى) ور بغفلت ما نهيم او را جبين * بنجه مانع بر آيد از زمين * واكر غفلتله بز اكا جبين قويه وز زمينندن بر مانع
بنجه بوقار وكاور يعني الحاصل غفلتله اكرا كا سر فرو ايلسك زمين جانبندن آني منع ايديجي بر پنجه قدرت ظاهر اولوب
بزم اكا اطاعتمز موتابعتمزه مانع اولور (مثنوى) كه منه آن سر مرين سر زير را * هين مكن سجده مرين ادبير را * كه
اول سري بو سر زيره قومه يعني بو سر نكون اولان خبيثه باش قويوب مطاوعت قيلمه اكاه اول زنهار بو بد بخت مدبره
سجده ايلمه حاصل كلام هر باركه اهل هدايتدن بركسنه اصحاب ضلالته مال وجاه وغنا وثروتي واسطه سيله انقياد
ومتابعت ايلك استيه معنى جانبندن اكابر تقرت ومجانبت ايلك كلور كه اني اول مدبره متابعت ايلمكدن منع قيلور
واول قوت دافعه لسان حاله اكا بوكونه معنالري متكلم اولور (مثنوى) كردمى من شرح اين بس جانفزا * ور نبودي
غيرت ورشك خدا * بن بو جانفزا قصه نك زياده شرحني ايلردم اكر خداي تعالينك غيرت ورشكي اولميدي يعني
خداي تعالى شول غيوردركه جانفزا اولان رازلك افشا واظهارينه راضي اولمز پس جانفزا ولطيف ودلربا اولان سر
ومعنينك اوزرينه غيرت ورشك خدا واقع اولديغي معلوم اولديغيچون بو قصه نك حقيقتني زياده كشف ايلمدم
وبو معنالري بغايت جانفزا سويلمدم (مثنوى) هم قناعت كن تو بپذير اين قدر * تا بكويم شرح اين وقتي دكر * هم بيان
اولنان احوال ايله سن قناعت ايله بو قدري قبول ايله تا غيري وقتده بونك شرحني ديم وتمام سويليم (مثنوى) نام خود
كرده سليمان نبي * روي پوشي ميكند بر هر صبي * ديو كنديينك نامني سليمان نبي ايلمش وخلقه تزوير وتلبيس ايدوب
اكرچه بن سليمان نبي ام ديو سويلمش ليكن اول غي صبيدن اوتري روي پوشلك ايلر يعني بالغ اولان ورجال مرتبه سن
ولان كسه لره اتك تزوير وتلبيسي فني ظاهردر اتك سليمانلق دعواسني غبي اولان صبيلر ايچوندركه عقلي اولمين وكياست
وفراست مرتبه سن بولمين اطفال سيرتلر اتك حيله وتزويرينه اعتماد ايلرلر ومقتدا وپيشوا بو زمانه ده اولان بودر
ديو سويلرلر (مثنوى) در كذر از صورت واز نام خيز * از لقب وز نام در معنى كريز * اي اهل حق طالب اولان واصحاب
صفاي واولياي خداي جست وجو قيلان سالكسن صورتدن كچ ونامدن قالق لقبدن ونامدن معنايه قاچ يعني برشيخي
بر صورتله مترسم وبر نيجه عمل ايله متوسم كورمسن وبر اصطلاحي نامدار اولمش وبر لقبله تلقب قيلمش بوله سن اصلا بو اسم
ورسمه التفات ايلمه وصورت ظاهره ده اولان هاي وهوي بي مايه ولينت مقاله واظهار ذوق وحاله رغبت قيلمه وفريفته
اولمه بلكه معنايه نظر ايله وبركسه نك سيلك ديلرسك اني فعلندن وحدندن بيل (مثنوى) پس بپرس از حد او وفعل او
در ميان حد وفعل او را بجو * پس اتك حدندن واتك فعلندن سؤال ايله اني حد وفعل ايچنده طلب ايله حد بونده
بركمسه نك معنوي اولان مرتبه سندن وطورندن عبارتدر وفعلدن مراد تنهاده اولان فعل وعملدر ظاهرده
خلقه مرئي وعيان اولان فعل دكلدر كه خلقه مرئي اولان فعلنا اكثري ريا وسمعه دن خالي دكلدر پس خلاصهٔ كلام
بو يله ديمك اولور كه بچون مقتدا اشكلنده برشيخ كورسك اتك لاف ودعواسنه فريفته اولمه بلكه اتك معنوي اولان طورندن
ومرتبه سندن سؤال ايله وتنهاسنده فعل وعمل اشلراني بوقله اول كسه نك معنوي اولان مرتبه سي وتنهاده اولان
فعل وعملي مابينده طلب ايله كه چوق انسان واردركه قطبيت مرتبه سنده يم ديو دعوا ايلر ولكن من حيث المعنى
قطبيت مرتبه سنده دروغيچه كسنه واردركه ظاهرا ريا وسمعه دن اوتري افعال حسنه قيلور اما تنهاده اعمال سيئه يه
واحوال خبيثه يه مشغول اولور پس مقتدا اشكلنده اولان بركسه نك تنهاده اولان فعلني بيلك ونه مرتبه ده در اكا كاه
اولمق مقتدي اولان كسيه لازم وواجبدر تا كم صورته فريفته اولمغله خطا ايليه چونكه * هم قناعت كن تو بپذير
اين قدر * تا بكويم شرح اين وقت دكر * ديدكدنصكره مناسبتله بو خصوصده بر قاچ ابيات شريفه دخي بيوروب بياني
اتمام ايلديكده كبر ومقدما ذكر اولنان مسجد اقصانك وسليمان حضرتلرينك قصه سنك بقيه سنك بيانته شروع ايدوب
بيورورلر * در آمدن سليمان هر روز در مسجد اقصي بعد از تمام شدن جهت عبادت وارشاد عابدان ومتعكفان ورستن
عقاقير در مسجد * بو شرح شريف حضرت سليمان عليه السلامك هركون مسجد اقصايه كلسيدر بناسي تمام
اولدقدنصكره طاعت وعبادت ايتمكدن اوتري واندن عابد ومقيم اولان كسه لري ارشاد ايلمكدن اوتري . ومسجد
اقصاده عقاقيرلر بتمه سيدر عقاقير عقارك جمعيدر عقار بورونن عطارد والرلنا اصلنه وكوكنه ديرلر (مثنوى) هر صباحي

چون سلیمان آمدی* خاضع اندر مسجد اقصی شدی* هر بر صباح چونکم سلیمان علیه السلام مسجد اقصایه
کلوردی مسجد اقصاده خضوع وخشوع ایدیجی اولوردی (مثنوی) نو کیاهی رسته دیدی اندرو* پس بکفتی نام
ونفع خود بکو* اول مسجد ایچره بر یکی بتش کیاهی کوردی پس دردی کندی نامکی ونفعکی سویله (مثنوی) تو چه
داروئی چی نامت چه است* تو زیان که ونفعت بر کیست* سن نه دارو سن ونه شیء سن ونامك ندر سن کیمه زیان سن
وسنك نفعك کیمك اوزرینه در (م ی) پس بکفتی هر کیاهی فعل ونام) که من آنرا جانم واین را حمام) پس هر بر کیاه کندی سنك
فعلنی ونامنی دیردی که بن اول کیسه جانم وبو کیسه حمام یعنی مرکم حمام موته دیرلر (مثنوی) من مرینرا زهرم
واورا شکر* نام من اینست بر لوح از قدر* بن بو کیسه زهرم واول کیسه سکرم قضا وقدر قلمندن لوح اوزره یازیلان
بنم نامم بودر یعنی هر بر کیاه حضرت سلیمانه کندی سنك خاصیتن سو یلردی وقنغی شیئه نافع وقنغی شیئه مضر ایسه
ولوح محفوظده نامی نه ایسه اکی دخی تقریر وتعبیر ایلردی (مثنوی) پس طبیبان از سلیمان زان کیا* عالم ودانا شدندی
مقتدیا* پس طبیبلر حضرت سلیماندن اول کیاه ونبات سببندن عالم ودانا ومقتدا اولورلردی (مثنوی) تا کتبهای
طبیبی ساختند* جسم را از رنج می پرداختند* حتی اطبا طبیبك کتابلرنی دوزدیلر جسمی رنجدن پرداخته
ایلدیلر یعنی مریضلرك جسمنی مرضدن دورلتدیلر وپاك ویری ایتدیلر (مثنوی) این نجوم وطب وحی انبیاست*
عقل وحس را سوی بی سو ره کجاست* بو علم نجوم وطب انبیانك وحیدر بو خسه عقل وحسك بی سو جانبنه یولی
قنده در یعنی علم نجومك وعلم طبك اصلی انبیایه کلان وحی الهیدر اولا انبیای عظام نجومك خواص وآثارنی
وادویه ونباتاتك خواص وآثارنی وحی الهی ایله بیلدیلر وانی کندی عصرلرنده اولان علما وحکمایه تعلیم قیلدیلر انلر دخی
بو علملرده تدوین کتب ایلدیلر اکر وایکی علمك اصلی انبیایه کلان وحی الهی ایله معلوم ومبین اولمیدی مجرد عقول
وحواسك وحدس وقیاسك بی سو اولان لامکان جانبنه طریق نقل اولوروا شیانك بواطننه نیجه یول بولوردی وانلرك
خواص وآثارنی نه وجهله بیلوردی یعنی بیلمزدی وآکاه دخی اولمزدی (مثنوی) عقل جزوی عقل استخراج نیست*
جز پذیرای فن ومحتاج نیست* عقل جزوی استخراج عقلی دکلدر فنی قبول قیلقدن وتعلیمه محتاج
اولمقدن غیری دکلدر یعنی عقل جزوی انجق صاحبی فندن بر فنی قبول ایدیجی وانك تعلیمنه محتاجدر بو خسه انك
شانندن دکلدر که بر فنی ویر صنعتی دخی وجوده کتوردن اول ایجاد ایلیه وعالم باطندن مستخرج اوله
(مثنوی) قابل تعلیم وفهمست این خرد* لیك صاحب وحی تعلیمش دهد* بو خرد که مراد عقل جزویدر تعلیمه
وفهمه قابلدر لیکن انی صاحب وحی تعلیم ویرر معلوم اوله که عقول جزویه صاحبلری بر فنی وصنعتك
ایجادینه قادر دکلدر بلکه بر صاحب وحی معلمك تعلیمنه محتاجلردر (مثنوی) جمله حرفتها یقین از وحی بود* اول او
لیك عقل آنرا فزود* جمیع حرفتلر یقین بودر که وحی الهیدن اولدی انك اولی ولیکن عقل صکره انی زیاده ایلدی
مثلا جولاهلکی ابتدا حضرت شیث احداث ایلدی لیکن بو مرتبه کامل دکل ایدی بعده هر عقل صاحبی استادا کا
بر کونه نقش وصنعت ویروب انی بو مرتبه کماله کتوردی وکذلك علم نجومی وکتابت وخیاطتی حضرت ادریس ابداع
واظهار ایلدی بعده خیاطلر وکاتبلر انی بو مرتبه کماله یتوردی (مثنوی) هیچ حرفت را ببین کین عقل ما
تاند او اموختن بی اوستا* کور که بو بزم عقلمز هیچ صنعت وحرفتی اول بزم عقلمز استادسز او کرنمکه قادر اولوری
یعنی هیچ بر صنعتی استادسز او کرنمکه قادر اولمز (مثنوی) کرچه اندر مکر موی اشکاف بد* هیچ پیشه رام بی اوستا نشد
اکرچه بزم عقلمز مکر وحیله ده موشکاف اولدی اما هیچ بر صنعت استادسز آکا رام اولمدی واسان کلدی (مثنوی)
دانش پیشه ازین عقل اربدی* پیشه بی اوستا حاصل شدی* اکر بو عقل جزویدن پیشه وصنعتك دانشی اولیدی
استادسز بر پیشه حاصل اولوردی وهر عقل صاحبی بو دنیاده اولان صنعتلری بی استاد ایشلردی وکارا ایدردی حال
بو که بر صنعت هر نه مرتبه آسان اولسه بر استادك تعلیمنه انی بیلمکه محتاجدر تفکر بو قصه دن معلومك اولور*
(آموختن کورکنی قابیل از زاغ پیش از انکه در عالم علم کورکنی نبود) (مثنوی) کندن کوری که کمتر پیشه بود* کی ز فکر
وحیله واندیشه بود) بر قبرك قازمسی که ادنی وکمتر پیشه ایدی اول کورکن الك فکر وحیله واندیشه دن نقن میسر اولدی
(مثنوی) کربدی این فهم مر قابیل را* کی نهادی بر سر او هابیل را* قابیله کر بو فهم ودانش اولیدی هابیلی اونقن
باشی اوزره مقوردی یعنی وقتا که قابیله نفسی مطاوعت ایلیوب برادری هابیلی قتل ایلدی سه انك میتنی دفن ایلمکی
بیلمیوب باشی اوزره کتوروردی کنمیسته چونکه دیو (مثنوی) که کجا غایب کنم این کشته را* این بخون در خاك
در اغشته را* که بو مقتولی قنده غائب ونهان ایلیم بو قانه وتوپراغه آغشته وآلوده اولمشی (مثنوی) دید زاغی
زاغ مرده در دهان* بر کرفته تیز می آمد چنان* قابیل بر زاغی کوردیکه زاغ مرده یی دهاننده طوتمش اقبلین تیز

كادى (مثنوى) از هواى آمد وشد او بمن * از بى تعليم اورا كوركن * هوادن تنزل قيلدى اوزاغ فن وصنعتله قابيله
تعليمدن اوترى كوركن اولدى (مثنوى) پس بچنگال از زمين انگيخت كرد * زود زاغ مرده وادر كور كرد * پس
جنكاليله زميندن كرد وتپراق قوپاردى خورى اول زاغ مرده يى تازه ديكى مقبره نك ايچنه قودى (مثنوى) دفن كردش
پس بپوشيدش بخاك * زاغ از الهام حق بد علمناك * انى دفن ايلدى پس انى طپراق ايله اورتدى زاغ بوفن وصنعتده حق
تعالينك الهامندن علمناك اولدى يعنى حق تعالى بوصنعتى غرابه الهام قيلدى حق قابيله كاوب كوركنلك صنعتنى
كوسترردى (مثنوى) گفت قابيل آه شه بر عقل من * كه بود زاغى زمن افزون بفن) قابيل كندى عقلنه طعن وملامت
طريقيله ديدى آه تف اولسون بنم عقلم اوزره كه بر زاغ فن وصنعتله بندن افزون اوله يعنى قابيل زاغدن چونكم بوصنعتى
مشاهده ايلدى بسه كنديسنك عقلنه تعريض ايلدى وبوكونه سويلدى كه حق تبارك وتعالى اتك اول حينده سويلديكى
سورة مائده ده بزه خبر ويروب بوكونه حكايه ايلدى (قال ياويلتى اعجزت ان اكون مثل هذا الغراب فاوارى سوأة اخى
فاصبح من النادمين) بوآيت كريمه نك بو رايه كلنجيه دك اولى بودر (فبعث الله غرابا يبحث فى الارض ليريه كيف يوارى
سوأة اخيه قال ياويلتى) آه بوآيت كريمه نك فحواى شريفى اولدر كه وقتا كه قابيل قرنداشى هابيلى قتل ايليوب نيجه
مدت اتك ميتنى باشى اوزره كوتوردى پس الله تبارك وتعالى بر غرابى كوندردى اوله غراب كه ارضى منقاريله وايكى
ايا ينك چنكاليله قازردى تا حفره پيدا ايلدى بوعلى قابيله كوسترمكدن اوترى ايلديكه كندى قرنداشنك جثه سنى نه
كونه اورته معلوم ايليه چونكم قابيل زاغدن بوحالى مشاهده ايلدى كندى معلوم ايدوب ديدى اى واى وويلت
بنم عقلم اوزره كه بن شوغراب كبى اولمقلقدن عاجز اولدم پس كندى برادرينك تننى اورتدى اندنصكره قابيل هابيلى
بوطريق اوزره تا كه دفن ايلدى پس نادملردن اولدى (م ى) عقل كل را گفت مازاغ البصر) عقل جزوى مى كنده رسو
نظر * حق تعالى عقل كله مازاغ البصر ديدى بودخى معنادر عقل كل ايچون مازاغ البصر دينلدى اما عقل جزوى
وارباب نفس طبيعى هوا وهوسندن هر جانبنه نظر ايلرز زيرا محبوب ذاتى ومقصود اصليدن انلرك ذوق وشهودى يوقدر
يعنى جميع افلاك وحور جنان مزين اولوب اول حضرته عرض اولندى كرشمه ايله نظر والتفات ايلدى بلو همان ديده
ودللرى محبوب ومقصودلرينه ناظر ومتوجه اولدى لاجرم حق تعالى حضرتلرى بوصف ومدح ايدوب سورۀ نجمده
بيوردى (مازاغ البصر) ماتل اولمدى حضرت پيغمبرك بصرى هيچ برشيئه (وماطغى) دخى تجاوز ايتمدى مع هذا
مالا يحصى امور مدهشه مشاهده وعجائب ملكوت وغرائب جبروت معاينه قيلنشدى (لقد رأى من ايات ربه الكبرى
والله تحقيقا كوردى اول محمد ربينك كبرى اولان آياتنى وعظمى اولان علاماتى ملكيه وملكوتيه وصوريه ومعنويه
پس جناب ربينه كال توجهندن برشيئه نظر والتفات ايلمديلر پس حضرت مولانا دخى عقل كلى كه حقيقت محمديه در
مدح ايدوب ديرلركه عقل كل حقنده حق تعالى مازاغ البصر ديدى پس هر كيم انك وارثيدر اول دخى مازاغ البصر
مرتبه نك مظهريدر واول كه عقل جزوى مرتبه سنده در هرشيئه مائل اولوب حقدن دوراولور (مثنوى) عقل مازاغست
نور خاصكان * عقل زاغ استاد كور مردكان * خداى تعالينك خاص بنده لرينك نورى عقل مازاغدر يعنى شانلر
شريفنده مازاغ البصر دينلن وماطغى وصفيله توصيف اولنان خاصان الهى اولان كاملرك نوريدر اما عقل زاغ
مرده لر مقبره سنك استاديدر زاغدن مراد بونده نفس اولور تا كم عنقريب تفسير بيورور لر مرده كاندن مراد مرده
دللردر وكورلردن مراد انلرك جسدلريدر وحاصل كلام خاصكان الهينك نورى ماسوايه ميل ايلمين عقلدر اما زاغ نفسه
متعلق اولان عقل مرده دللرك بدنلرى كورينك استاديدر يعنى انده مرده دللرك مدفون ومستور اولمسنى وخلك بدنلرى
سوأت دللرى ستر وپوشيده قيلمسى تعليم ايديجيدر (مثنوى) جانكه اودنباله زاغان پرد * زاغ اورا سوى كورستان برد)
شول جانكه زاغلرك اردنجه اوچار والتبته زاغ انى كورستان جانبنه ايلتور زاغدن مراد نفس وزاغلردن مراد اهل نفس
اولور وتقدير معنى بوله ديمك اولور كه هر شول جانكه اهل نفس اولان كسه لرك اردنجه كيده وانلره متابعت ايده زاغ
نفس انى مقبره لك جانبنه ايلتور يعنى قبل الموت جسمانيتى مرتبه سنه دلالت ايدر وبعد الموت كورستانه ايلتوب ظلمت
قبره كرفتار ايلر (مثنوى) هين مرو اندر پى نفس چو زاغ * كو بگورستان برد نى سوى باغ * آكاه اول زنهار زاغ كبى
سياه روى وطالب جيفه اولان نفسك خيثلرى اردنجه يلمزيرا كه اوسنى كورستانه ايلتور باغ وكلزار طرفنه دكل يعنى
زاغ سيرت اولان نفسه متابعت ايلمه وانك هواسنه اويمه زيرا كه اوسنى مرده دل اولنلرك مقابلم ومرتبه سنه ايلتور باغ
روحانى وكلزار حقانى طرفنه ايلتمز ديمك اولور (مثنوى) كر روى رودر پى عنقاى دل * سوى قاف ومسجد اقصاى دل
اكر كيدر ايسه اعتبارى عنقاى دل جانبنه كيت قاف دل جانبنه ومسجد اقصاى دل جانبنه كيت يعنى كوكل كه
فى المثل عنقا كبيدر اول جانبه كيت ومن وجه قاف كبيدر زيرا كرسير ايلدر ايسه اول جهته سرايت ردخى مسجد

اقصی کیدرا کاداخل اولمغه همت ایت مقام مردکان اولان جسمانیت طرفنه کتمه دیمك اولور عنقای دلدن مرادوقافدن ومسجداقصای دلدن مراداصحاب دل اولسه دخی جائزدر یعنی ای طالب اگر کیدزایسك باری دل عنقاسی اولان صاحب یقین جانبنه وقربت الهی قافی اولان اهل تمکین طرفنه ومسجداقصی کبی اولان دین سمتنه کت تا کم مرده لر مقامندن قورتله سن وحیات طیبه بولوب ابدی حی اوله سن (مثنوی) نو بنای هردم ازسودای تو * می دمد در مسجد اقصای تو * سنك سوداو فکرکدن هردم برجدید بنا قلبك مسجد اقصاسنده بتر یعنی سنك قلبك که مسجد اقصی کبیدر سنك افکارکدن هردم یکی یکی بنالر بتر (مثنوی) تو سلیمانی وارداد او بده * پی برازوی پای ردبروی منه * سن سلیمان کبی اول قلبکده حاصل اولان اندیشه بناهنك داد نی ویر واندن ارایلت انك اوزرینه ردایاغنی قومه یعنی حضرت سلیمان مسجداقصاده بتن بناتاتك اوزرینه ردایاغن قومه دی وانلری بیلدیر بولوب بیانه اعدی بلکه هر برینك خاصیت ذاتیه لرنی ایرلیوب انلرك کیفیتنه وخاصیتنه عالم اولدی کذلك سن مسجداقصای قلبکده ظهوره کلان خواطر وافکار بناءلرنی بیلکه سعی ایلیه سن اگر دیلرسوا اگردیلوی اول افکار وخواطرك نیچون ظهوره کلدیکنی بیله سن ومنفعت ومضرتدن هر برینه نه خاصیت طوترانلرك شاننه واقف اوله سن زیراهر خاطره که قلبه کلور حکمتدن خالی دکلدر بهرحال برجانبنه مضرتی وار ایسه برجانبنه دخی منفعتی واردرتسه کم زمینده بتن نباتاتك جمله سی بی معنی وعبث دکلدر بلکه برشیئه ضار ایسه برآخر شیئه نافعدر (مثنوی) زانکه حال این زمین باثبات * بازکوید باتو انواع نبات * درزمین کرنیشکر ورخودنیست * ترجمان هر زمین نبت ویست * زیرا که بودوام وثبات ایله موصوف اولان زمینك وصف حالی اندہ بتن نباتاتك انواعی سکا آشکار سویلر زمینده اگر نیشکر وا گر خودنی بوریادر لاجرم هر زمینك ترجمانی اول زمینك نبتیدر یعنی هر زمینك سر وحالی نباتندن ظاهر اولور وهر نبات کندی منبتینك سر وحالنی اخبار قیلور مثلا بر نباتی لطیف وخوش کورسك دلالت ایلر که اول محل قوتی لطیف وخوشدر وا گر نباتی تلخ وترش کورسك دلالت ایلر که انك منبتی خبیث وناخوشدر پس وقس علی هذا ارض القلب اگر زمین قلبك اندیشه وافکاری لطیف ونورانی ایسه اول قلب دخی لطیف ونورانیدر وا گر انك فکر واندیشه سی شجرهٔ خبیثه ونبات بی فائده وخسیسه کبی ایسه انك محلی دخی اوله خبیث وخسیسدر نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) پس زمین دل که نبتش فکر بود * فکرها اسرار دل را وانمود * پس زمین دل که انك نبتی فکرایدی فکرلر اسرار دلی آشکارا کوستردی یعنی اندیشه وافکار که زمین دلك نباتی کبیدر اول افکاردن قلبك لطافت وکثافتی معلوم اولور وگفتار دخی باطنده اولان افکاره دلالت قیلور نچه کم برکسه گفتاره کلسه انك گفتاری باطننده اولان افکارنی اظهار ایدوب کوستر واهل دل اولان انك گفتارندن افکارنه وقلبنك اسرارنه مستدل اولورلر (مصرع) کلامندن اولور معلوم کشینك کندی مقداری) بیوردقلری بومعنایه دلالت قیلور (مثنوی) گر سخن کش یابم اندر انجمن * صد هزاران گل بروید در چمن * اگر انجمنده سخن کش بولم چمن کبی صد هزاران کل بتوررم یعنی اگر مجلس وصحبتده سوز چکیجی وگفتار واسراری کندی یه جذب ایدیجی برکسه بولم چمن کبی حقیقت باغنده نیجه بوزبیك معارف کللرین ولطایف سنبللرین بتوررم وانی ظهوره کتوررم واول سخنکش اولان طالبه حظ ایلدیکی قدر انی بتوررم (مثنوی) ور سخنکش یابم آن دم زن بمزد * می گریزد نکتها از دل چو دزد * مصرع اولده سخنکش وصف ترکیبیدر کافك ضمه سیله سوز اولدریجی معناسنه زن بمزد اول غیرتسزه دیرلر که عورتنی اجرتله قوللندیره الحاصل کیدی ودیوث دیمکدن کنایه در معنای شریفی اولدر که وا گر اولدم زن بمزد سخنکش بولم نکات معنی جان ودلدن دزد وحرامی کبی قچر یعنی اول دم که بن نکات شریفه نقل ایلیم زن بمزد سخن دیلیجی ونفس اولدریجی بر دیوث بولم کوکلدن نکات شریفه واسرار لطیفه دزد کبی قچر زیرا ناقابل ونصیحت قبول ایلین جاهله معارف سو یلك درو جواهری کردن خنزیره تقلید ایلك کبیدر پس اضاءالله اولان اولیا یقین برناقابلی کورسه لر اکا اسرار معارف سو یلکدن بری اولورلر (مثنوی) جنبش هر کس بسوی جاذبست * جذب صادق نی چو جذب کاذبست * هر کسك جنبش وحرکتی ومیل ومحبتی جاذب جانبنه در صادقك جذبی کاذبك جذبی کبی دکلدر یاخود بو وصفك کندی صفتنه اضافتی قبیلندن اولوب معنی بویله اوله صادق اولان جذب کاذب اولان جذب کبی دکلدر بلکه بینهماده فرق عظیم واردر حاصل کلام اولدر که هر کسك حرکتی انی جذب ایلین کسه جانبنه در جاذب دخی ایکی نوع اوزره دربری جاذب صادق بری دخی جاذب کاذب دربو جذب صادق وجذب کاذبدن مراد قلبده اولان ایکی نوع داعیه لردر که اول داعیه لر انسانی اگر هدایت جانبندن ایسه هدایت وسعادت جانبنه جذب ایلر وا گر ضلالت طرفندن ایسه شقاوت وضلالت طرفنه جذب ایلر هدایت جانبندن کلان جذب صادق وضلالت طرفندن کلان جذب کاذبدر پس جذب صادق جذب کاذب کبی دکلدر (مثنوی) میروی گه گمره وگه در رشد *

رشته پیدانی وانکت می کشد) کاه کمراه کیدرسن وکاهی رشد ده یعنی راه راستده سیرایدر رشته پیداد کادر واول کسه که
سنی چکراول دخی پیدادکادر یعنی کاه ضلالتده وکاهی طریق هدایتده کیدرسن سنی بو ایکی جانبه جذب ایلین حبل
معنوی وجاذب اولان ید الهی ظاهر وپیداد کادر ولکن (یضل به من یشاء ویهدی به من یشاء) آیت کریمه سنك
مقتضاسنجه مضل وهادی فی الحقیقه اولدر وعارفك نظری فاعل حقیقته در (م ی) اشترکوری مهار تو امین) تو کشش
می بین مهارت رامبین * فی المثل سن کوردوه سن سنك بولارلك امیندر یعنی سنك مهارك هرندن ایسه اول مهارك سنی
چکمکدن وسنی مهتدی ویا کمراه ایتمکدن امین وبریدرکه فی الحقیقه سنی یا هدایت ویا خسارت وخیبت سمتنه
جذب ایلین سنك مهارلرك کادر ومهاردن مراد کرکسه اختیار اولسون وکرکسه هدایته یا خود ضلالته داعی اولان
شیلر اولسون والحاصل بو مهار مشابه سنده اولان شیلر انسانی برحالته کتورمکدن امین وبری در پس سن کششی
کورمهاریکی کورمه یعنی کرکدرکه فی الحقیقه جاذب اولنی وانك جذبنی کوره سن سنی برجانبه جذب ایلین الت وسببی
کورمیه سن بعض نسخه ده واکثر نسخه ده امین یرنه رهین واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی سنك مهارلك غیره
مرهوندر سنك الکده دکلدر دیمك اولور وبعضی نسخه ده دخی رهین یرنه متین واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی سن
فی المثل اشترکورسن سنك بولارلك متین وقویدر سن چکمکلکی کورمه مهاریکی کورمه یعنی سنی جذب ایلین آلت متین
وقوی اولدیغی جهتدن کورمك آسان وظاهردر سن انی کورمکی قوجاذب کیدر وجذب ندر انی کورتا حقیقت بین
اوله سن ومجاز کورمکدن نجات بوله سن دیمك اولور لکن الاول اولی (مثنوی) کرشدی محسوس جذاب ومهار * پس
نماندی این جهان دار الغرار * اکر جذاب ومهار محسوس اولیدی پس بو جهان دار الغرار قالمزدی یعنی سنی
جذب ایلین جذاب حقیقت ومهار ارادت بو عالمده اکر ظاهر وعیان اولیدی سرقضا وقدر ظهوره کلوردی
وجه ایلی عیان اولوردی پس بو جهان دار غرار یعنی مرای غرور قالمزدی بلکه دار قرار اولوردی که هر کسك سری
وحقیقتی اندن ظهوره کلسه کرکدر وفاعل حقیقی دخی عیان اولسه کرکدر وهر کس حقیقت کاره وقوف وشعور بولسه
کرکدر غرار کسر غینله غرور معناسنه در دار القرار دار الغرور دیمك اولور (مثنوی) کبر دیدی کو پی سك می رود) حضرة
دو ستنبه می شود * دربی او کی شدی ماننده حیز * پای خود را وا کشیدی کبر تیز * کبر کوریدی که اول کبر سك آردنجه
کیدر ستنبه وقوی شیطانك حضره وزبونی اولور اول سکك اردنجه کبر حیز کبی یخن کیدردی بلکه اول کبر تیز وفوری
ایاغنی کیرو چکردی ستنبه قوی ومعاند برزلك معناسنه دریعنی کافر وعاصی اکر کوریدی که اول کلب نفسك اردنجه
کیدر وقوی ومعاند شیطانك حضره ومغلوبی اولورا کرکندوبی بویله کوریدی وحقیقت حاله نظر ایدر کوریدی اول کلبك
ودیو لعینك اردنجه مخنث کبی یخن کیدروانلره توجهله مطاوعت ایدردی بلکه کوریدی کندی ایاغنی فوری چکردی
وانلردن نفرت واعراض ایلردی وهدایت سمتنه سالك اولوب کندی یه یار صالح اولان پیغمبرلره وولیلره تبعیت
ایدردی لکن کلب نفسك نه مرتبه خبیث وقبیح ایدوکن کورمیوب دیو معاندك عدو ومضل ایدوکنه نظر
ایرکورمیوب حیز کبی انك مفعول وزبونی اولوب سك نفسك اردنجه کیدر وجهنم طرفنه تقل وحرکت ایدر
(مثنوی) کاوکرواقف زقصابان بدی * کی پی ایشان بدان دکان شدی * مثلا کاو اکر قصابلردن واقف وخبیر اولیدی
کاو قصابلرك اردنجه یخن اول دکانه کیدردی * مثنوی * یا بخوردی از کف ایشان سبوس * یا بدادی
شیرشان از چاپلوس * یا انلرك الندن سبوس یرمیدی یا خود انلره چاپلوسلك ایله سود ویرمیدی یعنی قصابلرك
اکا تملق ایلدیکندن اوتری اول تملقه مغرور اولوب انلره سود ویرمزدی (مثنوی) وربخوردی کی علف هضمش شدی
کرزمقصود علف واقف بدی * واکر کاو علف ییسه اکا یخن هضم اولوردی اکر اول علفك مقصودندن واقف اولیدی
یعنی کاو اکر قصابلرك مرادنه واقف اولیدی ییدیکی علف اکا هضم اولمزدی (مثنوی) پس ستون این جهان
خود غفلتست * چیست دولت کین دواد وبا لتست * پس بو جهانك ستونی خود غفلتدر دولت ندرکه
بودواد ودولت ایله در یعنی دولت دنیا لفظ دوالهلتدن مرکبدر دود ویدن لفظندن امر حاضر دوات ضربتده دیرلر پس
لفظ دولت اولی یلك وآخری کوتك یه که دلالت ایدر ولهذا بیوررلر دولت ندر بلکه دولت دیدیکك ای اهل غفلت
اولی یل یل وآخری ضربت وعقوبتدر پس دنیا دولتنه مائل اولنلر اول دولتك اولی وآخری نه ایدوکندن غافل قالنلردر
اکر غفلت اولمیه یدی اهل دنیا دولت دنیادن کریزان اولیه یدی ونظام عالمه خلل کلیدی دار دنیا خراب قالیدی
ولهذا قیل لولا الحمقا لخربت الدنیا (مثنوی) اولش دود ودوبا خرلت بخور * جز درین ویرانه نبود مرك خر * اول
دولتك اولی دود ودوآخر یی لت بی بو ویرانه ده انك صاحبنه مرك خردن غیری اولمز یعنی اول دولت دنیانك اولنده
ای دولته مائل اولان یل یل وآخرنده ضربت یی که بو دولتك صاحبنه البته اولنده بیهوده یره یلك وآخرنده لت یمك

مقرردر بو ویرانه ده‌ا کانر اولوی حکبی مردار اولمکدن غیری نسنه حاصل دکلدر انك عاقبت مولی موت خرکبی
اولور وجیفه ومردار اولوب انسانیت مرتبه‌سندن بی‌بهره قالور (مثنوی) تو بجد کاری که بکرفتی بدست*
عیبش این دم بر تو پوشیده شود* ای اهل دنیا سن جد وجهد ایله بر ایشیکه الکده طوتدك وآنی مقبول ومحبوب اتخاذ
ایتدیککه سبب اولدر که اول کارك عیبی بودم سکا مستور وپوشیده اولمشدر (مثنوی) زان همی تانی بدادی تن بکار*
که بپوشید از تو عیبش کرد کار) اول سببدن اول کاره تن ویرمکه قادر اولورسن که حق تعالی حضرتلری اول کارك عیبنی
سندن ستر وپنهان ایلدی لاجرم اهل دنیا منصب دنیایه ودولت ادنایه میل ایلدکلرینه وتلرین اول یولده خرج
ایلدکلرینه سبب اولدر که خدای تعالی بو دنیانك وانك دولت ومنصبنك عیب وقبحنی انلره ستر ایلمشدر پس انلر بو کارك
عیبنی کورمیوب بجان ودل آنك تحصیلنه مشغول اولمشدر (مثنوی) همچنین هر فکر که کرمی در ان) عیب ان فکرت
شدست از تو نهان* بو بجا این هر فکر که اول فکرده کرملك وتیزلك وار در اول فکرتك عیبی سندن نهان اولمشدر کذلك
بو کار دنیانك سکا عیبی سندن نهان اولمشدر فکر تده کی تا نفس کلمه‌دن اولیوب ادات خطاب اولورسه معنی سنك اول
فکرکك عیبی سندن نهان اولمشدر دیمك اولور (مثنوی) بر تو کر پیدا شدی زو عیب وشین* زو رمیدی جانت
بعد المشرقین* اکر اول فکردن عیب وشین سکا ظاهر وپیدا اولیدی سنك جانك اول فکر واندیشه‌دن بعد المشرقین
اعراض ایدوب اورکیدی یعنی اول فکر وخاطره‌دن لذت پذیر اولمق وانی کندی به انیس وقرین قیلمق قنده بلکه
(یالیت بینی وبینك بعد المشرقین فبئس القرین) دیوانکله کندی ماییننده مغربله مشرق مابینی قدر بعد مسافه اولمسنی
تمنی ایلیدی وسن بکانه برامن قرینسن بن سندن اللهه صغنورم دیو سویلیدی (مثنوی) حال کاخر زو پشیمان میشوی
کر بود این حالت اول کی دوی* بر حال که آخر اندن پشیمان اولورسن اکر بو حال سکا اول اولیدی اول فکر طرفنه قچن
یلردك یعنی بر کاردن سکا خسارت وندامت کله‌جکنی اکر بیلیدك وبو حال سکا اولده حاصل اولیدی فکر اول ایچون
اصلا یلمیدك وا کا میل دخی قیلمیدك (مثنوی) پس بپوشید اول آن بر جان ما* تا کنیم ان کار بر وفق قضا* پس
حضرت خدا آخرنده سبب ندامت اولان کاری اولده بزم اوزریمزه ستر ایلدی تا اول کار وعملی وفق قضا اوزره ایلیه‌وز
یعنی حضرت خدا بر کارك آخرنده ظهوره کله‌جك قباحت وندامتی بزم اوزریمزه اول کاره مشغول اولدیغمز زمانده
ستر قیلدی تا کم بز اول کاری کندیمزه نافع ظن ایلیوب قضای الهینك مقتضاسی اوزره انی ایشلیه‌وز (م ی) چون قضا
آورد حکم خود پدید* چشم واشد تا پشیمانی رسید* چونکم قضای الهی کندینك حکمنی پدید وآشکاره کتوردی
پس کوز اچق اولدی حق اول کاردن پشیمانلق ایرشدی واول کارك قباحتنی کوروب وعیبنی بیلوب قلبه اندن نفرت
کلدی (مثنوی) این پشیمانی قضای دیکرست* این پشیمانی بهل حق را پرست* بو پشیمانلق دخی قضای آخردر
پس بو پشیمانلغی قو حق تعالی حضرتلرینه طلب یعنی بر آزدخی وقتکی ندامت وپشیمانلقده کچوروب فرصتی فوت
ایله ووقتکك حکمنی ضایع قیلمه بلکه مامضایی ترك قیلوب واین وقت اولوب خدا پرست اولمغه سعی ایله ومنزله
عنمده کندیکك کارکاه حق اولدیغنی مشاهده ایلیوب تسلیم اول زیرا مولاسی در کاهنده بنده‌نك حالی مرده
مقامنده اولوب وارد اولان احکام قضایه طرد وعکس ارامنی اولمقدر (مثنوی) ورکنی عادت پشیمان خورشوی*
زین پشیمانی پشیمان ترشوی* واکر پشیمان اولمقی کندیکه عادت ایلیه‌سن پشیمان یمی اولورسن بو پشیمانلقدن
پشیمانرلك اولورسن یعنی اول مقدم اولان کاردن تقدر پشیمان اولورسك اول پشیمانلغك مضرتیه سکا علم حاصل
اولدقده نیچون نادم وپشیمان اولدم واول وقتك حکمنی مقدم اولان کاره پشیمان خور اولمغله ضایع قیلدم دیو
زیاده نادم وپشیمان اولورسن پس کرکدر که پشیمان خور اولمغی کندیکه عادت قیلمیه‌سن ووقتك حکمنی ضایع ایتمکله
نتیجه منافعدن بی نصیب اولمیه‌سن اکر پشیمان خور اولمغی کندیکه عادت ایلرسن (مثنوی) نیم عمرت در پریشانی رود
نیم دیکر در پشیمانی رود* سنك عمرکك نصفی پریشانلقده کیدر سنك عمرکك نصفی پشیمانلقده کیدر پس وقتکك
حکمنی ضایع اولوب حقله اول وقتده اولان معامله‌دن محروم اولورسن وعمرکی نامحل اولان یره مصروف قیلورسن
مثنوی) ترك این فکر وپشیمانی بکو* حال ویار وکار نیکوتر بجو* چونکم حال بویله در بو فکر واندیشه‌نك وپشیمانلغك
ترکنی سویله حسن حال ونیکوتر یار دخی نیکوتر کار استه یعنی بو فکر وپشیمانلغی ترك ایله وخدای تعالیدن احسن حال
واحسن اعمال طلب ایله وسکا دین وطریقده یار ومعین اولان بر اهل دل ومرد کامل استه تا احوالك واعمالك نیکوتر
اوله (م ی) ورنداری کار نیکوتر بدست) پس پشیمانیت بر فوت چه است) واکر الکده اولورلك ایش طوتمز ایسك پس سنك
پشیمانلغك نه یك فوتی اوزرینه در پشیمانلق خود کار نیکونك فوتندن اوتری اولمق لایق اولور اما فلان زمانده
بن نیچون کار خبیث ایشلدم دیو پشیمان اولمق اول وقتده کار نیکوتر قیلمغی ووقتك حکمنه مشغول اولمغی ضایع

ایلمکدر پس بوکونه ندامت دخی برنوع قباحت اولور (مثنوی) کرهمی دانی ره نیکو پرست * ور ندانی چون بدانی
کین بدست * اکر ایو یولی بیلورسڭ پرستش ایله واکر طریق نیکویی بیلمزسڭ نیجه بیلورسڭ که بوسنڭ کارڭ بددر یعنی اکر
طریق صوابی وراه سدادی بیلورسڭ اکا سالك اولوب خدای تعالی یه طاعت واکا عبادت قیل واکر طریق صواب
وراه سدادی بیلمزسڭ نیجه بیلورسڭ که بوسندن صادر اولان عمل زشت وقبیحدر یعنی برکسه کندیدن صادر اولان
اعمالڭ حسن وقبحنه عالم اولمق طریق سدادی بیلمکه موقوفدر مادامکه طریق صوابی برکسه بیلمیه کندی عملنڭ
حسننه وقبحنه عالم اوله مز پس تدامی کندی یه عادت ایدینوب انی طاعت زعم ایلین کسیه خطایا بیورر رای پشیمان
خود اولان کسه اکر راه نیکویی بیلورسڭ که اول وقتده خدای تعالی یه پرستش قیلق وماضیده نچن ومستقبلده
کله جك اعمال واحواله اشتغال قیلمقدن بری اولمقدر بوطریق اوزره حضرت حقه عبادت قیل واکر بوطریق
سدادی بیلمزسڭ سندن ظهور ایلین کارڭ بد اولمسنی نیجه بیلورسن (مثنوی) بد ندانی تا ندانی نیك را * ضد را از ضد
توان دیدای فتا * بدی بیلمزسن مادامکه نیکی بیلمیه سن زیرا ای جوان ضدی ضددن کورمك وفهم ایلمك ممکندر یعنی
مادامکه نیکو اولان عملی بیلمیه سن بد اولان عملی دخی بیلمزسن وطریق صوابه عالم اولمیه سن طریق خطایه دخی
عالم اولمزسن مشهور ومتعارف کلامدرکه الاشیاء تعرف باضدادها بیلنمشدر پس سنکه احسن اعمال نه ایدیکنی
بیلمیه سن اقبح اعمال نه ایدیکنه نیجه عالم اولورسن که شی ضدیله منکشف اولور (مثنوی) چون ز ترك فكر این عاجز شدی
از کناه انکاه هم عاجز بدی * چونکه بوبد ونا مشروع اولان کارڭ فکرینك ترکندن عاجز اولدڭ اول وقت کناهدن
هم عاجز اولدڭ یعنی چون فاسد ونامعقول کارڭ فکرینی ترکه تمکن قادر اولمدڭ بلکه انڭ فکرینی ترك ایلمکده عاجز
ومضطر اولدڭ پس اول کار فاسدی وجرم وکناهی اول وقتده ترك ایلمکه قادر اولمیوب عاجز اولورسن چونکه بر کار
فاسدڭ فکرینی ترك ایدهمیوب انی قلبکده اندیشه ایده سن ودرون دلدن چیقارمغه قادر اوله میه سن البتّه اول
متصور اولان کناهڭ ظهورینی دخی منعه قادر اوله مزسن (مثنوی) چون بدی عاجز پشیمانی ز چیست * عاجزی را
باز جو کر جذب کیست * چونکه عاجز اولدڭ پشیمانلغڭ ندندر عاجزلغی کیرو دیله کیمڭ جذبندندرسنی عجز
جانبنه جذب ایدن فی الحقیقه امر قضا ومقتضای حکمتدر هرکسڭ حرکت وجنبشی جاذب طرفنه در
چونکه سنڭ حرکت ومیلڭ عجز طرفنه در ظاهر اولدیکه معنوی برید قدرت واردرکه سنی عجز جانبنه
چکر اکا واقف وعارف اوله کور که اول سنڭ عجزڭ دخی لوح قدرده مثبت اولان شیلردندر کما قال علیه السلام کل شیء
مقدر حتی العجز والکیس رواه عبد الله بن عمرو بو ابیات شریفه مرتکب معاصی اولوب انڭ ترکنده عاجز اولان کسه لره
سر قضایی تعلیم ایچون دینلمشدر ترك عصیانده عاجز اولان کسنه کندی عجزینی دخی مقتضای قضادن بیله
وکندیدن خیر وشرهرنه صدور ایلرسه مقتضای قضای الهیدن ظهور ایلدیکنه ایمان قیله که قضا وقدرڭ خیرینه
وشرینه ایمان قیلمق مؤمنه واجب اولنلردندر کما قال علیه السلام الایمان ان تؤمن بالله وملائکته وکتبه ورسله وباليوم
الآخر وتؤمن بالقدر خیره وشره برکسه قدرڭ خیرینه ایمان ایلدیکی کبی شرینه دخی ایمان قیلسه وشری مقتضای قدردن
بیلسه اول کسه مؤمن اولمز ومؤمن اولان بونی دخی بیلمك واجب ولازمدرکه برکسه معاصینی ترك ایلمکه کندی
اختیاریله قادر اوله مز مکر اللهڭ ارادت وعنایتیله وحضرت حقه طاعت دخی قیله مز مکر حضرت حقڭ توفیقیله
نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بزه لا حول ولا قوة الا بالله کلمه سنڭ تفسیرندن خبر ویروب بیوردیلر
الا اخبرك بتفسیر لا حول ولا قوة الا بالله لا حول عن معصیة الله الا بعصمة الله ولا قوة على طاعة الله الا بعون الله هکذا
اخبرنی جبرائیل رواه ابن مسعود کذا فی الجامع الصغیر (مثنوی) عاجزی بی قادری اندر جهان * کس ندیدست
ونباشد این بدان * جهانده بر قادرسز عاجزلق کمسه کورمشدر واولمز بونی بیل یعنی چون کناهڭ ترکندن عاجز سن
مع هذا مرتکب اولدیغڭ کناهه نادمسن وانی ترکه تمکن عزیمت ایلرسن قادر دکلسن البتّه سنی عجز طرفنه جذب ایلر
وقصد وعزیمتڭ فسخ ایلروسنی ایشلمکه قومز بر قادر مطلق واردر زیرا فسخ عزیمت ایلر بر قادر اولمیدی سنده عجز
متصور اولمزدی پس قادرسز عاجزی جهانده کمسه کورمشدر کورمك دخی اولمز بو معنایی فهم وادراك ایله وسنڭ
عجزڭ اثر قضا ومقتضای حکمت اولدیغنی درك وشهود ه سعی وهمت ایله سروری وشمعی مرحوم بو بر قاچ بیت شریفڭ
شانته لایق اولان معنایی ویرمشلر وجبر صرف شائبه سندن احتراز ایدوب غلط سویلمشلر وخلط کلام ایلمشلردر
حال بوکه جبر واسطه مذهب اهل سنت والجماعه دراٰیات کریمه واحادیث شریفه بوکا دلالت ایلر بو ابیات شریفه دن
بالکلیه سلب اختیار ایلمك منفهم اولمز بلکه عبد ترك معاصی ایلمکده عاجز در نته کیم بی توفیق الهی طاعت ایلمکده
دخی عاجزدر وانسانڭ اکر ترك معصیت ایلمکه واکر اختیار طاعت ایلمکه نفسنده قدرت حقیقیسی یوقدر بلکه

انك ترك معاصی ایلمکه واختیار طاعت قیلمغه قادر ومختار اولمسی حق تعالی اکا قدرت واختیار ویرمکله در بو خصوصده
انسان هر حالده دیلدیکی شیئه قادر ومختار دکلدر نته کم امام فخر رازی تفسیر کبیرنده ومحقق اولان مفسر لر دخی
(ایاك نعبد وایاك نستعین) ایت کریمه سنك تفسیرنده بومعنایی تحقیق ایلمشلردرکه عبد هر حالده حضرت
حقه محتاجدر وانك معاونتی اولمینجه برکاری ایشلمککه قادر اوله من بو محلده مناسب اولان تحقیق
جلد اولده تخلیط وزیردرا حکام انجیل بیاننده * در یکی کفته کدامر ونهیهاست * بیتنده کفایت مقداری
مذکور ومسطور اولمشدر تطویله حاجت یوقدر فلیطلب فیه (مثنوی) همچنین هر آرزو که می بری *
وز عیب آن حجابی اندری * بو نجلین هر آرزوکه ایلتورسن وحصولنه سعی وکوشش ایلرسن سن آرزو وشهوتك
ضرر وعیبندن پرده وحجابده سنکه انك خاتمه سنده سکا عائد اولان عیب وضرری کورمکه قادر اوله من سن
* مثنوی * ورنمودی علت آن آرزو * خود رمیدی جان تو زان آرزو * واکر آرزو وشهوتك علت وقباحتی سکا
کورینیدی سنك جانك خود اول جست وجودن نفرت ایلردی واول آرزودن اعراض قیلردی (مثنوی) کرنمودی
عیب ان کار او ترا * کس نبردی کش کشان آن سو ترا * اکر اول خدای تعالی اول کارك عیبنی سکا کوستریدی کسه
سنی چکه چکه اول جانبه ایلتمزدی یعنی خدای تعالی سنك دیده دلکدن رفع حجاب قیلدی وآرزو ایلدیکك کارك
عیب وقباحتنی سکا کوستردی اکا میل ومحبت دکل سنی اول جانبه جبرو اکراه له کسه ایلتمزدی (مثنوی)
وان دکر کاری کز هستی نفور * زان بود که عیبش آمد در ظهور * واول برکارکه سن اندن مبالغه ایله نفرت ایلیجی اولدك
اندن او تریدرکه انك عیب وقباحتی ظهوره کلدی وسکا ظاهر واشکار اولدی اول برکار فاسدك عیبنی سکا ظاهر
اولمزدن مقدم سن انی کندیکه برکار صالحدر دیو ایلردك واکر سکا فرضی ناصحلر دیسه لردی بو کار فاسدی قیلمه ومفسد
اولمه سن انلره اول حینده بنم اشلدیکم کار صالحدر وبن مصلحم دیمك قابلدر حال بوکه اول کارك حقیقتنه شعورك یوقدر
نته کم اصحاب کفر ونفاقه یریوزنده افساد ایلمك دیسه لردی انلر قباحتلرینه عالم اولمیوب مصلحلرز دیرلردی کما قال
الله تعالی فی حقهم) واذا قیل لهم لا تفسدوا فی الارض قالوا انما نحن مصلحون الا انهم هم المفسدون ولکن لا یشعرون)
چونکم اکر نیك واکر بد برامرك حقیقتنی بیلمکه کما ینبغی قادر دکلسن لازم اولان اولدرکه حق سبحانه وتعالی یه
او کاری ایو وقبیحی قبیح کوسترمك خصوصنده دعا ونیاز ایلیه سن وبو تعلیما للعباد بیوردقلری ابیات شریفه نك
مفهومنی مناجات وحضرت حقه عرض حاجات ایتمك طریقیله سویلیه سن نته کم تعلیم ایدوب بیوررلر (مثنوی)
ای خدای رازدان خوش سخن * عیب کار بد زما پنهان مکن * ای لطیف سوزلو راز بیلیجی خدا قبیح کارلرك شرلو
آرزونك عیب وز یانی بزدن پنهان ایله (مثنوی) عیب کار نیك را منما بما * تا نکردیم از روش سرد وهبا *
نیکو اولان کارك بزه عیبنك کوسترمه تا کم روش وسلوکدن سرد وهبا اولمیه وز یعنی ای راز بیلیجی وخوش سو یلیجی خدا
قبیح اولان عملك عیبنی بزدن ستر قیلما اکا مشغول اولمغله معیوب وقبیح اولمیه وز یعنی عصیان ورطه سنده قالمیه وز
کار نیکو یی دخی بزه عیب باطل کوسترمه تا کم مذهب وسلوکدن بارد وهبا منثور اولمیه وز وعملری هباء منثور
اولوب کندیلری بارد اولان طاعتنك زمره سنه دخول قیلمیه وز نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم امتنه
تعلیم ایلمکدن او تری بویله بیوررلردی اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم
ارنا الاشیاء کما هی پس بعد بسط هذه المعارف بنه سلیمان علیه السلام حضرتلرینك قصه سنه رجوع ایدوب بیوررلر
(مثنوی) هم بران عادت سلیمان سنی * رفت در مسجد میان روشنی * هم اول ذکر اولنان عادت اوزره سنی وعالی
اولان سلیمان علیه السلام روشنلك ایچنده یعنی صباح وقتی مسجد اقصایه کتدی (مثنوی) قاعده هر روز را میجست
شاه * که ببیند مسجد اندر نو کیاه * اول شاه عالی هر کونك قاعده سنی استردی که مسجد اقصاده نو کیاه کوره تا انك
خاصیت وکیفیتن سؤال ایلیوب هر برینك حقیقت وسرینه واقف اوله (مثنوی) دل ببیند سر بدان چشم صفی *
ان حشایش شد از عامه خفی * دل اصحاب دل اول چشم صاف ایله نهانی سری کورر اول حشایش وکیاهی که
عامه دن خفی اولدی بعض نسخه لرده چشم یرینه سین مهمله ایله جسم واقع اولمشدر پس جسمدن مراد ذات اولوب
معنی بویله دیمك اولورکه کوکل اول ذات صافیه ایله سری کورر اول حشیشلر یکه عامه ناسدن خفی اولمشدر یعنی اکر
سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری مسجد اقصی ایچره اولان نباتاتی کوردی وهر برینك سرینه وحقیقتنه
نظر ایر کوردیسه عجب دکلدرکه دل اصحاب دل دخی اول غشاوهٔ غفلتدن صافی وپاك اولان بصیرت کوزیله
سر وحقیقتی کورر اول مسجد درون ایچره بتن افکار وخواطر حشیشلرینك سر وحقیقتنك کوررکه عوام وناسدن
اول خفی وپوشیده اولدی وانلرك نظری اول حشایش افکارك اسرارنی کورمکدن اعمی قالدی نته کم بو قصه ده

ذکر اولنان صوفی چشم صافی کبی کە سیردر وتندە قالمش وانك اطرافندە اولان یارانی اناك ذوق وشهودندن بیخبر اولمشلر
قصەسی بودرکە ذکر اولنمشدر ❊ قصهٔ آن صوفی کە درمیان کلستان سر برزانو نهادە مراقب بود یارانش کفتند کە
سر برآور وتفرج کن بر کلستان ورباحین ومرغان وآثار رحمة الله ❊ شول صوفینك قصەسیدرکە کلستان ایچندە باشی
دیزندە مراقب ایدی یارانی اکا دیدیلر باشك قالدر کلستان اوزرە وریاحینی ومرغانی والله تعالینك رحمتنك آثارنی
کور یعنی بونلرە دخی عبرتلە نظر ایلیوب صانعك قدرتنی بونلرك وجودندە مشاهدە ایلە وحشر اجسادە واحیای امواتە
بوندن استدلال قیل دیدیلر (مثنوی) صوفی در باغ از بهر کشاد ❊ صوفیانە روی برزانو نهاد ❊ بر صوفی باغ
وکلزار ایچرە کشادە اکدن اوتری صوفیلر کبی یوزنی زانوسی اوزرە قودی (م ی) پس فرو رفت او بخود اندر نغول ❊ شد
ملول از صورت خوابش فضول ❊ پس اول صوفی کندی وجودندە اشغە دریك کندی نغول عمیق ودریك معناسنەدر
یعنی کندی قلبنك تماشاسنە توغل ایدوب غوص ایتدی بر فضول انك صورت خوابندن ملول اولدی فضول بوندە
فانك فتحیلە کستاخ معناسنەدر یعنی انك خواب صورتندە اولان مراقبەسندن بر قومسی وکستاخ ملول اولدی
وبویلە دیدی (مثنوی) کە چە خسپی آخر اندر رزنکر ❊ این درختان بین وآثار خضر ❊ کە ای صوفی نە اویورسن آخر اوزم
چبوقلرینە وباغدە اولان شجرلرە ونباتلرە نظر ایلە وبو درختلری وآثار رحمة اللهی وسبزەلری کورو بونلرك اسرار
والطافنە نظر ایلە کور (مثنوی) امر حق بشنو کە کفتست انظروا ❊ سوی این آثار رحمت آر رو ❊ وحق تعالینك امر
شریفی ایشت کە انظروا بیورمشدر وبو آثار رحمت طرفنە یوزکتور سورۀ رومدە اولان بو آیت کریمەیە اشارتدر (فانظر)
وتظر ایلە (الی آثار رحمة الله) الله تعالینك امطارینك آثارنە کە انواع اشجار واصناف اثمار والوان ازهاری قدرتیلە ابراز
واظهار ایلدی (کیف یحیی الارض) نە حال الله تعالی احیا ایلدی اول آثارلە ارضی (بعد موتها) پژمردە وافسردە
وبی نبات اولدقدنصکرە (ان ذلك) تحقیقا اول عظیم الشان اولان الله کە بعض شئونی کە ذکر اولندی (لمحیی الموتی)
تحقیق قادرکە موتایی احیا ایدە (وهو) اول الله (علی کل شیء قدیر) جمیع اشیا اوزرە قادردر وجملە قدرتندن بری احیای
موتادر بعض محققین بیورورلر کە اثر رحمت ظاهردە یغموردرکە حیات ارض انکلەدر وباطندە ذکر اللهدرکە حیات
قلوب اولدر وبعضلر اثر رحمت محبة اللهدرکە حیات قلوب عشاق اولدر دیمشلر وبعضیلر اثر رحمت کوکلدرکە نظرکاه خدادر
دیمشلر بو محلە مناسب اولان دخی بودر (مثنوی) کفت آثارش دلست ای بوالهوس ❊ آن برون آثار آثارست وبس صوفی
اول بو الفضولە دیدی ای بوالهوس الله تعالینك رحمتنك آثاری دلدر اول طشرەدە اولان کلزار وازهار واشجار
واثمار آثارك آثاریدر انجق یعنی آثار رحمة الله دلدر وخارجدە اولان لطایف قلبندە اولان لطایفك آثاریدر
(مثنوی) باغها وسبزەها در عین جان ❊ بر برون عکسش چو بر آب روان ❊ باغلر وسبزەلر فی الحقیقە عین جاندەدر خارج
اوزرە اول دروندە اولان باغلرك وسبزەلرك عکسی آب رواندە اولان عکوس کبیدر یعنی زمیندە اولان اشجار وازهارك
ورباحین وکلزارك عکوسی آب صافیدە نیجە واقع اولدیسە وظهورە کلدیسە عین جاندە اولان رحمت الهیەنك آثاری
وتجلیات الهیەنك پرتو وتابی خارج عالمدە اویلە واقع اولمش وظهورە کلمشدر لطافت وملاحت انسانك کندی
قلبندە کرکدر بو خصوصە خارجدە اولان کلزار وازهارك لطافتی مادامکە باطنندە لطافت اولمیە مفید اولمز وصفا بخش
قیلمز نتەکم برکسەنك قلبی منغص اولسە وزیادە غم والمدە قالسە اول کسە باغ وبستانە کیرسە باغ وبستانك لطافتی
انی کشادە قیلمز اما برکسەنك قلبی بغایت شاد وخرم اولسە وکلخن ایچرە قرار قیلسە باغ وبستاندە اولمقدن زیادە
مسرور وشاد اولور پس انسان باغ وبستانە دخی وارسە ذوق وسرور اولا قلبنە آثار رحمة اللهدن حاصل اولور ثانیا
اول باغ وکلزار اول قلبدە اولان ذوق وسرورك ظهورینە سبب اولور پس آثار رحمة الله اصل دلدر اولوراندنصکرە دلدن
باغ وبستانە عکس اورر (مثنوی) آن خیال باغ باشد اندر آب ❊ کو کند از لطف آب آن اضطراب ❊ اول صوایچندە
اولان باغك خیالیدرعین باغ دکلدرکە اول عکس وخیال اول اضطرابی آبك لطافتندن ایلر یعنی خارج عالمدە اولان
باغ کلزارك عکس وخیالی آب رواندە وشوب وآبك لطافتندن اول عکس وخیال حرکت واضطراب ایلر کذلك بو
عین جاندە اولان باغ وبستان روحانینك عکس واثری بو آب روان کبی دائم جاری اولان وعالم عدم سمتنە سرعتیلە آقان عالمدە
منعکس اولمش وپرتو صالمشدر پس بو عالم ایلە بیلە باغ وبستان حرکت ایلمکدن خالی دکلدر نتەکم آب ایچرە منعکس اولان
خیال باغ ایلە بیلە حرکت ایلر (مثنوی) باغها ومیوەها اندر دلست ❊ عکس لطف آن برین آب وکلست) باغلر ومیوەلر
فی الحقیقە دل ایچرەدر اولدل ایچرە اولان باغلرك ومیوەلرك لطافتنك عکسی بو آب وکل اوزرەدر یعنی عالم دلدە
ظاهر اولان افکار حسنە وعلوم دینیە ومعارف یقینیە کە آثار رحمة اللهدر فی الحقیقە باغ وکلزار وفوا کە وازهار
دیمك بونلرك شانندە لایقدر پس اول باغ روحانی وکلزار معنوینك لطافتی عکس وخیالی اول آب وکل اوزرە منعکس

اولمش وعالم طبیعته پرتو صالمشدر اول باطنده اولان آثارك لطافتندن وكمال حیات روحانیه سندن عالم طبیعت رونق پذیر اولوب حركت وجنبشه كلمشدر بوخسه بو اب وكل عالمی حد ذاتنده بركثیف وجامددر پس سنك بو عالمده مشاهده ایلیوب مائل اولدیغك ای بوالهوس نفس الامرده منظر اولنسه عالم دلده اولان لطایف وآثارك خیالی وظلالیدر پس سن انی بو باغ وبستاندن ظن ایلیوب منبع لطایف واذواق اولان عالم دلدن غافل اولورسن دیمك اولور (مثنوی)

كر نبودی عكس آن سرو وسرور * پس نخواندی ایزدش دار الغرور * اكر بو عالمده اولان بساتین ورياحین اول دلده اولان سروك وسرورك عكس واثری اولمیدی پس حق تعالی اول جهانه دار الغرور اوقومزدی حالا كه حق سبحانه وتعالی حضرتلری بو دنیایه دار غرور دیمشدر نته كم بو آیت كریمه دن روشن وظاهردر كما قال تعالی (وما الحیوة الدنیا الا متاع الغرور) سرودن مراد اهل دلك قلبنك استقامت واعتدالیدر وسروردن مراد لطافت قلبیه وانبساط روحانیه لریدر فی الحقیقه اهل دلك قلوبی شول بساتین الهیه درکه آنده ظاهر اولان حقایق اشیا واوصاف خدادر لاجرم حقیقت جامعه وسر هویت اول صاحب سعادتلرك قلوبنه تجلی ایدوب اول تجلیاتلك واوصاف واسرارلك انواری برق واشراق ایدوب عالم اجسامه منعكس اولوب پرتو صالدی واول پرتو وعكسدن صور اشیاده اولان رونق وملاحت وجمال لطافت ظاهر اولدی چونكم بو دار دنیانك لطافت وملاحتی ورونق وزینتی اهل دلك قلوبنده اولان حقایقك ظل وپرتویدر پس حق تعالی بو جهانه دار الغرور دیدی سبب غروراولدركه لا شیء اولان دنیا ومافیها لطافت وملاحتله مزین ومزور اولمشدر وخلق جهان انك لطافت وزینتن كوروب انك ذاتیدن حاصل اولدی زعم ایلیوب اكا مفتون وفریفته اولمشدر نته كم بو معنایی تأیید ایدوب بیورورلر (مثنوی) این غرور آنست یعنی این خیال * هست از عكس دل وجان رجال * بو غرور اولدر یعنی بو خیال مشابه سنده اولان عالم رجال اللهك دل وجاننك پرتو وعكسندن موجود اولدی رجالدن مراد اصحاب دل اولان اولیادركه قلب شریفلری مجلای اوصاف الهی ومرآة اسرار ربانی اولمشدر اولا بالذات حق سبحانه وتعالی قطب الاقطاب اولان انسان كاملك قلب شریفنه اسما وصفاتیله تجلی ایلیوب اكا مقابل اولان رجال واقطابك قلوب شریفه سنه اندن تجلیات الهیه پرتو صالوب اول رجال وابدالك دل وجانندن بو عالم ظاهره منعكس اولور وبو عالم انلرك قلوب شریفه سنك فیوضات وانوارندن حیاتپذیر اولوب رونق ولطافت بولور پس كونده هر كونه وهر تقدر شیء وار ایسه انلرك قلبنده اولان حقایقك ظلالی وعكوس وخیالی كبیدر چونكم بو كون ومافیها عكوس وخیال كبی اولدیسه بو كا دار الغرور تسمیه سو یرنده اولور زیرا خیال وظلال نعمه خداع وفریبه آلت ایسه وبو جهله فروع وعكوس ایسه بو دنیا ومافیهادخی انجلیندر پس اهل جهان اهل دلك قلوبنده اولان حقیقت بستانلرندن غافل اولوب بو ظاهرده اولان حدایق وبساتینی اصل وحقیقت زعم ایلیوب اكا فریفته ومخدوع اولمشدر حال بوكه اوهام وخیال وعكوس وظلال قبیلندندر كما قیل كل ما فی الكون وهم اوخیال * اوعكوس فی المرایا اوظلال * لاح فی ظل السوی شمس الهدی * لا تكن حیران فی تیه الضلال (مثنوی

جمله مغروران برین عكس آمده * بر كمانی كین بود جنت كده * می كریزند از اصول باغها * بر خیالی می كنند آن لاغها * جمیع مغرورلر بو عكس اوزره كلمش بر ظن وكمان اوزره كه جنتك محلی بو عكس اوله باغلرك اصللرندن غفلت وغرورلرندن اول لاغلری بر خیال اوزره ایدرلر یعنی اهل دنیا كه بو دنیانك مموهه واشكال مزورمسنه مائل اولوب اكا محبت قیلوب دار حقیقت ومحل جنت بودر دیو كمان ایلك اوزره بو عكوس وظلالی اصول بیلوب جهل وغفلتلرندن ظلی شخصدن ومجازی حقیقتدن فرق وتمییز ایلیوب بو ظلال وخیاله فریفته اولمشلردر وباغلرك اصوللرندن فرار قیلمشلردركه مراد اولیانك حدایق قلوبنده اولان لطایف وحقایقدر واول لطایف وحقایقك خیالی وظلالیكه بو عالمده اولان بساتین وحدایقدر اول لاغلری بو خیال وظلال اوزره ایدرلر والی بنم باغ وار ومحمد روجنت آسا روضه پر ازهار ومدور دیو سیرنه وتماشاسنه كیدرلر بو جانبده حقیقت بوستانی وروحانیت كلستانی اولان عرفا واولیانك قلوبنه داخل اولمقدن اعراض واجتناب ایدرلر بر كون اولوركه اول قصور عالیه وحدایق لطیفه دید كلری خیال كوزلرندن غائب اولور وبونلر حدایق حقیقی وبساتین ابدی وباقیدن محروم قالورلر (مثنوی) چونكه خواب غفلت آیدشان بسر * راست بیند وچه سود ست آن نظر * چونكه انلرك خواب غفلتی باشه كله اولادم راست كورور وموجود انك اصولنه نظر ایدر كورورلر اما اول نظرنه یی مفید اولور ونه منفعت قیلور یعنی الناس نیام حدیثنك فحواسی اوزره بو ناس الآن خواب غفلتله نائملردر واذا ماتوا انتبهوا مقتضاسنجه شول وقتده كه اوله لر بیدار اولورلر چونكم بونلرك خواب غفلتی تمام اوله وزمان مرك ظهور ده كله بونلر بو باغ وبستانك وكلزار ورياحینك ومحبوب نازنینك اصول وحقایقك راست كورورلر واشیای جمیله ولطیفه نك ماهیاتنه نظر ایدر كورورلر ولكن بعد الموت اولان نظر وشعورك نفعی یوقدر بلكه بو نظردن اكا

حسرت وندامت حاصل اولور بونده بو حقایقی کورمین انده محروم قالور (مثنوی) پس بکورستان غریو افتاد واه *
تاقیامت زین غلط واحسرتاه * پس مقابرده انلردن غریو وآه واقع اولدی قیامتده دکین بو غلط وخطاسیندن
واحسرتاه ویاندامتاه دیو بونلردن تحسر ایلمك وغم وغصه یمك ظهوره کلور اهل قبر حدیثده وارد اولمشدر که اولد کلری
ایچون اصلا غم وغصه چکمیه لر بونلر ایچون همان فوت اولان فرصتك حسرتی اوله کما قال علیه السلام لیس للماضین
هم الموت انما الهم حسرة الفوت (مثنوی) ای خنك آنرا که پیش از مرك مرد * جان او از اصل این رز بوی برد * ای
سعادت اولی کسیه که اولمزدن اول اولدی انك جانی بو باغك ورزك اصلندن بوی ایلتدی یعنی خبردار اولدی حاصل
کلام موتوا قبل ان تموتوا حدیثنك موجبنجه سعادت وطیبت اول کسیه که عمل قیله و اولمزدن اول اوله و محاسبه
اولمزدن اول کندویی محاسبه قیله والحاصل هوا وهوسندن کچوب وعشق ومحبت شرابن ایچوب طریق طاعتده مرده
اولمق مرتبه سن بوله و بو باغك واشجار واز هارك اصلی که تجلیات الهیه در و اول تجلیاتك محل ومظهری قلوب
اولیادر انك جانی بوندن خبردار اوله و بو اصلی بودنیاده بوله وانکله اشنالق قیله پس ذکر وسلیمان علیه السلام
حضرتلرینك قصه سنك بیانته شروع ایدوب بیورورلر * قصه رستن خروب در کوشه مسجد اقصا وغمکین شدن سلیمان
علیه السلام * پس سلیمان دید اندر کوشه * نو کیاهی رسته همچون خوشه * حضرت سلیمان علیه السلام بر کوشه ده
کوردی برنو کیاه بتمش خوشه کبی (م ی) دید بس نادر کیاهی سبزتر) می ربود آن سبزیش نور بصر * کوردی زیاده خوب
ونادر عجیب سبز تر بر کیاه انك اول سبزلکی بصردن نوری قپار (م ی) پس سلامش کرد در حال آن حشیش * او جوابش
کفت وبشکفت از خوشیش * پس اول حشیش حضرت سلیمان علیه السلامه سلام ایلدی حضرت سلیمان اول
حشیشه جواب دیدی واول کیاهك خوشلغدن تعجب ایلدی (م ی) کفت نامت چیست بر کوبی دهان) کفت خروبست
ای شاه جهان * اکادیدی ای کیاه نامك ندر لب ودهانسز سویله اول کیاه جواب ویروب دیدی نام خروبدر ای شاه
جهان خروب عربیسدر فارسیسی خرنوبدر ترکیجه کچی بو نوزی دید کلریدر (مثنوی) کفت اندر تو چه خاصیت بود
کفت من رستم مکان ویران شود * حضرت سلیمان علیه السلام دیدی سنك فعلك واثرك نه در سندن نه جاری وصادر
اولور خروب ایتدی بنکه بتدم اول مکان ویران اولور خروب اکر ضرر بدن اولمق ملاحظه اولنورسه اسم مسمایه مطابق
اولور (م ی) من که خروبم خراب منزلم * هادم بنیاد این آب وکلم) بنکه خروبم مکان ومنزلك خرابییم آب وکل مسجدینك
خرابلغییم (مثنوی) پس سلیمان زمان دانست زود * که اجل آمد سفر خواهد نمود * پس حضرت سلیمان
علیه السلام اول زمان فوری بیلدی کندینك اجلی کلدی سفر کوسترملك استریا خود سفر کورونیسردر (مثنوی)
کفت تا من هستم این مسجد یقین) در خلل ناید ز آفات زمین * حضرت سلیمان علیه السلام انك بو کلامندن استدلال
ایدوب کندو سنه دیدی مادامکه بن وارم یعنی حیاتده یم بو مسجد یقین وتحقیق زمینك آفاتندن خلله کلمز وخراب
وویران اولمز (مثنوی) تا که من باشم وجود من بود * مسجد اقصی مخلخل کی شود * تا کم بن صاغ اولم بنم وجودم باقی
اوله مسجد اقصی نچن مخلخل اولور (مثنوی) پس خراب مسجد ما بی کمان * نبود الا بعد مرك ما بدان * پس شبهه
وکمانسز بزم مسجد منزلك خرابلغی اولمز الا بزم موت وفنامز دنصکره اولور بونی محقق بیل پس قصه دن حصه بیانته
شروع ایدوب بیورورلر (م ی) مسجدست آن دلکه جسمش ساجدست) یار بد خروب هر جا مسجدست * مثلا مسجد در
اول دلکه انك جسمی ساجددر هر یرده که مسجد وار دریار بد دوست انك خروبیدر یعنی اول کوکل که حق تعالی
حضرتلرینه ساجد واکا مطیع وعابد در اول دل سجده کاه مشابه سنده در که انك اعضا وجوارح جسمانیه سی وقوای
روحانیه سی جماعت مؤمنین کبیدرا کا متوجه اولمشلر وکالیله اکا متابعت وانقیاد ایلدکلری جهتدن کویا سجده
قیلمشلردر بو معنی دخی جائزدر که دینه مسجد در اول دلکه جسم اکا ساجددر یعنی دل وجان مسجد اقصی منزله سنده
در که قلب المؤمن بیت الله در و سجده کاه قوای جسمانی وروحانی واعضا وجوارح جسمانیکه دل مسجد نه متوجهلردر
خلق جهانك هر طرفدن مسجد اقصایه توجه ایلیوب سجده قیلدقلری کبیدر که قبله اول اول ایدی پس جسم
هر خصوصده قلبه تابع اولدیغی اعتبارله اکا ساجد منزله سنده اولمش اولور ودل جسم مسجد کبی اولور هر نه یرده که
دل مسجدی اوله یار بد انك خروبیدر یعنی که خروب مسجد اقصانك ویران اولمسنه سبب اولدی ودلالت قیلدی یار بد دخی
سنك قلبك مسجدینك خراب اولمسنه سبب اولور وانك ویران اولمسنه دلالت قیلور (مثنوی) یار بد چون رست
در تو مهر او * هین ز او بکریز کم کن کفت وکو * یار بد که سنك مصاحبك در چونکه انك محبتی سنك قلبکده بتدی
اکا اول زنهار اندن قاچ وانکله کفت وکو ایله کر کدر که انك خروب مشابه سنده اولان محبت والفتنی قلبك مسجد ندن
اخراج قیله سن وایاکم وجلیس السوء حدیثنك مقتضاسنجه اول جلیس سوءدن کریزان اوله سن تا قلبك مسجدینك

ویران وخراب اولمسندن نجات بوله سن (مثنوی) برکن از بیخش که کر سر برزند * مر ترا و مسجد ترا بر کند * یا ربدلث
محبتنی کوکلندن قوپر زیراکه اکر باش یوقروا ورمه بتوب ظهوره کلمسنی وسنك مسجدکی قلع ایلر وخراب قیلرکه یا ربدلث
نحوست وشأمتی خرو بدن بدتر در (مثنوی) عاشقا خروب تو آمد کژی * همچو طفلان سوی کژ چون می غژی
ای عاشق کژلك سنك خروبك کلدی اطفال کبی اکری جانبنه نیچون سورتوورسن یعنی ای عاشق طریق مستقیم وراه
قویمدن منحرف اولقلغك واکری کتمکلك سنك خروبك اولدی کج اولان کسه لر جانبنه صبیان کبی نیچون میل
ومحبت قیلورسن کرکدر که انلردن اعراض قیله سن وراه مستقیمه سالك اوله سن تا کژلکدن قورتلوب راستلر مرتبه سن
بوله سن (م ی) خویش مجرم دان ومجرم کو مترس * تا نه دزدد از تو آن استاد درس) کندیکی مجرم بیل ومجرم دی قورقمه
تا اول استادسندن درس اوغورلمیه یعنی ای عاشق کندیکی مجرم وکنهکار بیل ونفسکه عاصی ومجرم دی خوف ایله
ومطیع ومنقادم دیو استغنا قیلمه تا کم اول استاد حقیقی ومعلم معنوی اولان خدای تعالی سکا تعلیم والهام ایلککی
سندن نهانی اخذ قیلمیه زیرا مریض اولان کسه طبیبه بن مریضم دیمسه وا کا تواضع ایدوب مرضنه اعتراف قیلمسه
طبیب علاجنی اندن ستر وپنهان ایلر مثال آخر برکسه بر عالمدن تعلیم ایلکه عار ایلسه وکندینك جهلنه معترف
اولمسه اول استاد اولان عالم اکا درس ویرمز وتعلیم ایلمز (مثنوی) چون بکویی جاهلم تعلیم ده * این چنین انصاف
از ناموس به * چونکم جاهلم بکا تعلیم ویردیه سن بو مجللین انصاف عار وناموسدن یکدر زیرا عار وناموس سنی علمدن
بی نصیب ایلر اما جهلکه اعتراف ایلمکلکسنی استادلك حضرتنه مظهر ایلیوب علمدن بهره دار ایلر پس حیث جاهلیه بی
کیدر پ اظهار جهل قیلق وبر منه معترف اولق عار ایتمکدن وطاعت بین اولمقدن یکرکدر نته کم دینلمشدر (جرمنه
اعتراف ایدن مسکین) یکدر اندن که اوله طاعت بین (مثنوی) از پدر آموز ای روشن جبین * ربنا گفت وظلمنا پیش
ازین * ای جبینی روشن پدرکدن اوکرن زیرا او بوندن اول ربنا ظلمنا دیدی چونکم منهی اولانك ارتکابنه جرأت ایلك
حضرت آدم علیه السلام وحوادن صادر اولدی انلر جرمنه اعتراف ایدوب (ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا
وترحمنا لنکونن من الخاسرین) دیدیلر بو آیت کریمه سوره اعراف مدرتفسیری جلداولده اضافت کردن آدم سرخنده
مرور ایلدی (مثنوی) نی بهانه کرد وفی تزویر ساخت * نی لوای مکر وحیلت برفراخت * حضرت آدم علیه السلام
نه بهانه دیدی ونه تزویر دوزدی نه مکر وحیل سنجاغنی قالدردی یعنی اول حضرت بهانه ایلدی وتزویر دوزمدی
ومکر وحیل سنجاغنی قالدرمدی زیرا بونلر صفت ابلیسیه در که اکا اشارت بیورورلر (مثنوی) باز آن ابلیس بحث
آغاز کرد * که بدم من سرخ رو کردیم زرد * اما اول ابلیس کیرو بحثه شروع ایلدی بویله دیوکه بن مرخ روی ایدم سن بنی
زردروی وخجیل ایلدك یعنی بن سکا طاعت ایتمکله جمیل الشکل برکسه ایدم بنی اغوا ایدوب عاصی ایلمکله خجیل
وشرمسار ایلدك (مثنوی) رنك رنك تست صباغم تویی * اصل جرم وآفت وداغم تویی * حقیقتده رنك سنك رنککدر
زیرا صباغم سنسن بنم جرم وکناهمك وآفت وداغمك اصل ومنشأی سنسن بنی اغوا ایلیوب ضلالته براقدك دیدی
(مثنوی) هین بخوان رب بما اغویتنی * تا نکردی جبری وکژکم تنی * اکاه اول رب بما اغویتنی آیتنی اوقو تا جبری
اولمیه سن واکری طوقومیه سن حضرت آدم علیه السلام کبی مؤدب اولوب جرمکه اعتراف قیله سن شیطان کبی دامن
جبره یاپشوب کستاخلقه جرأت قیلمیه سن بو آیت کریمه دخی سوره اعرافده در تفسیری جلد اولده هم مرور ایتدی
(مثنوی) بر درخت جبر تا کی برجهی * اختیار خویش را یکسو نهی * نه دکین جبر درختی اوزره سچرارسن کندی
اختیارکی برجانبه قورسن یعنی حق تعالی حضرتلری سکا اختیار واستطاعت ویرمش ایکن انی معصیتنه صرف
ایلدکدنصکره جبر درختنه چیقوب بنم بوخصوصده اختیار وقدرتم یوقدر دیو بحث ایلرسن (مثنوی) همچو آن
ابلیس وذریات او * با خدا در جنك واندر کفت وکو * اول ابلیس کبی وانك ذریاتی کبی خدای تعالی ایله جنکده وکفت
وکوده سن یعنی سن بنی اغوا واضلال ایلدك بنم بونده نه اختیارم وار در دیو قیل وقالده سن (مثنوی) چون بود
اکراه با چندین خوشی * که تو در عصیان همی دامن کشی * بو قدر خوشلقله اکراه نیجه اولور که سن جرم وعصیانده
دامن چکرسن یعنی سنکه بو قدر صفا وخوشلقله جرم وعصیانده دامن درمیان ایدوب اکا مشغول اولورسن وحظ
نفسله معصیت قیلورسن بونده اکراه واجبار نیجه متصور اولور ونیجه مجبورم دیلورسنکه معصیتی
نیجه خوشلقله وحظ نفسله اختیار ایلیه سن وانی اشلیه سن انده نیجه جبر واکراه اولور یعنی جبر واکراه اولمز بلکه
اختیار اولور (مثنوی) آنچنان خوش کس شود در مکرهی * که چنان رقصان رود در مکرهی * مکروه ومجبور
اولمقده کسه انجلین خوش اولورمی که کرا هلغه رقصان کیده وضلالات حضرتنه صفا وسرور ایله ترلك تازایده یعنی برکسه
مکروه ومجبور اولورسه مقرر درکه خوش اولمز کراهلغه اکر برکسه نك حسن اختیاری اولمسه اکا رقص اوره رق

کتمزوانی حظ نفسیله اختیارا ایتمزحاصل کلام جبروا کراهك معناسی برکسنك برعمله حظ نفسی واختیاری اولمیوب برآخر کسنه انی اوعملی اشلکده مضطر قیلوب ومجبور اولان کسه دخی مع الکراهه بالضروری اول عملی اشلکدر سنك خودای جبرظن یقنه ذاهب اولان کسه معصیت اشلکلکك بوقیلدن دکلدر (مثنوی) ‌هست مرده جنك می کردی دران * کت همی دادند پند آن دیکران * اول جرم وعصیانده یکرمی مرد قدر جنك ایدرایدك که سکا اول غیریلر پند ونصیحت ویررلردی یعنی یکرمی آدم قدر جنك ایلردك اول خصوصده که سکا غیریلر پند ویررلردی وسکا کل بومعصیتی اشلمه که بونك خاتمه سی عقوبت وبواشلدیکك عین خطاوذلتدر دیرلردی سن بوپلدین ناصحلره بوخصوصده یکرمی کسه قدر جنك ایلرسن بویله دیو (مثنوی) که صواب اینست وراه اینست وبس * که زند طعنه مرا جز هیچ کس * که صواب بودر وراه معقول بودر وانجق بوندن غیری نه ایسه صواب دکل وراه معقول دکلدر هیچ کسدن ودنیدن غیری بکا کیم طعنه اورر یعنی بوخصوصده بکا طعنه اوران هیچ کس ودنید در دیرسن واشلدیکك خطایی صواب وکراهلغی راه سداد عد ایلرسن ومعارض اولان ناصحلره نفی وهیچ کس دیو کنایه ایلرسن مع هذا اینه مجبورم دیو کاری اشلکده مکرهم دیو سویلرسن (مثنوی) کی چنین کوید کسی کو مکره است) بچون چنین بجنکد کسی کو بی ره است * چنین بویله سویلر برکسه که اول مکره ومجبوردر نیجه بویله جنك وخصومت ایلر برکسه که اول بی راهدر یعنی ای معصیت قیلان وجبرظن یقنه ذاهب اولان کسه چونکم معصیتی حظ نفسیله ونیجه لذت وحلاوت ایله اشلرسن چنین سکا ناصحلر بوخطایی قیلمه وکراه اولمه دیسه لر انلره بوبکا صوابدر وبکا نافع اولان یول بودر دیو جواب ویررسن مع هذا بنه مکره ومجبورم دیرسن اول برکسه که مکره اوله نیجه بویله سویلر معلومدر که مکره ومضطر اولان کسه بویله سویلمز وکذلك بی راه اولان کسه راهه مرشد ودلیل اولان کسه ایله نیجه جنك ایلر بلکه جنك ایلمز یعنی فی المثل برکسه یولسز اولسه وطریقن یاوی قیلسه برکسه دخی انی راه راسته دلیل اولسه البته ای دلیل یول سنك دیدیکك دکلدر یول بنم ذاهب اولدیغم دردیمز بلکه اکا جان ودل ایله متابعت ایلرسن خود بکا نافع یول بودر دیرسن ومعصیتی راه اتخاذ ایلرسن پس نیجه بی راه اولورسن بلکه بی راه اولمیوب طریق ضلالته حسن اختیار کله ذاهب اولورسن وسنی اول یولدن منع ایلینلره خصومت قیلورسن پس مکره ومجبور اولانك نشانی خود بودکه سدر سکا دلیل اولان کسیه بوجنك وخصومتیکه سن ایلرسن ذاهب اولدیغك طریقه سنك حسن اختیارك اولدیغنه دلالت ایلر (مثنوی) هرچه نفست خواست داری اختیار * هرچه عقلت خواست آری اضطرار * هرنه شی که نفسك استدی انی اختیارا ایلرسن وطوترسن اما هرنه که عقلك استدی اضطرار کتورورسن یعنی هوای نفسکه کلیجك هرنسنه یی نفسك استربلا کراهیه ولاتوقف انی اشلرسن بن بونده عاجز ومکرهم دیمزسن اما اول نسنه یی که عبادات وطاعاتدن عقلك استرانده اضطرار طوتوب عاجزم دیرسن قومزلرکه راه صوابه کیدم وعبادات وطاعاتی اختیار ایدم دیرسن حظ نفسه کلنجه قدرتکی واختیارکی کوررسن اما طاعت حقه کلیجك عاجز ومضطر اولورسن وزیرکلك اظهار ایدوب سکا مانع اولنلره جبره متعلق اولان دلایل نقلیه وعقلیه ایله شیطان کبی مباحثه قیلورسن (مثنوی) داند او که نیکبخت ومرد هست * زیرکی ز ابلیس وعشق از آدمست * اولکه نیکبخت ومرددر بیلورزیرکلك ابلیسدن وعشق عبودیت آدمدندر یعنی کندی عقل وذکاسنه اعتماد ایلیوب وامرحقی فی الحال قبول قیلیوب بحث وجداله شروع ایلك ویی بویله ایلین خدا در بنم المده نه واردر دیو سویلك ابلیس دن میراثدر که اول ابلیس بما اغویتنی دیمکله جبره یاپشوب خلقتنی من نار وخلقته من طین) دیمکله بحث وجدله آغاز ایلدی اما حضرت آدم علیه السلام ربسنه عاشق ایدی وخدمت وطاعتده تعلل وبهانه ایلیوب امرقضایه عالم ایکن ربنا ظلمنا دیو نفسنه ایلدیکی ظلمه معترف اولدی وعبادات وطاعاته شروع قیلدی پس بوخصلت بوسنت اندن میراث قالدی لازم کلدی که اکر اولاد آدمدن ایسك جبری قویوب محبت وطاعت یولنه کیدرسن اکر شیطان زاده ایسك بوسیرتی ترك ایدوب انك کبی زیرکلك جانبنه کیدوب مجبورم دیو بحث وجدال ایدرسن (مثنوی) زیرکی سباحی آمد در بحار * کم رهد غرقست او پایان کار * زیرکلك فی المثل بحرلرده سباحلق کلدی اول بحارده سباحلق ایلین خلاص بولمز پایان کارده غرقدر یعنی شول کسه که زیرکلکنه اعتماد قیله وامرحقی قبول ایلکدن وکشتی شرع نبوی یه داخل اولمقدن معرض اوله اول کسه کندی سباحلغنه اعتماد ایلیوب کشتیدن وکشتیباندن معرض اولوب بحرلره کندنی القا ایلین کسه کبیدر معلومدر که عاقبت الامر بویله کسه خلاص اولمیوب غرق اولور (مثنوی) هل سباحت را رها کن کبر وکین * نیست جیحون نیست جودریاست این * پس امدی سباحتی قو کبر وکینی ترك ایله زیرا بوبحر فنا جیحون دکلدر جوی ونهر دکلدر دریای بیپایاندر کرکدر که برکشتیبانه متابعت ایدوب شریعت وطریقت کشتی سنه داخل اوله سن تا کم بحر قهر الهی دن نجات بوله سن

(م ى) وانكهـان دریای ژرف بی پنـاه * دررباید هفت دریارا جو کاه * واندنصکره ژرف وعمیق وبی پنـاه دریا دریدی
دریالری کاه کبی قپـارو محو ونابدید ایلرپس بو دریادن کذر ایلـکه عشق ومحبت کشتی سی لازم اولنلردندر نته کم بیورریلر
(مثنوی) عشق چون کشتی بود بهر خواص * کم بود آفت بود اغلب خلاص * عشق خواصـدن اوتری کشتی کبی
اولور عشقده آفت آزاولور یعنی عشقکه افراط محبتدن عبارتدر خدای تعالی نك بنده لرندن اوتری کشتی کبی اولور
وخواص بو عشق ومحبت کشتی سـیله بحر قهر فنـادن تجـاوز قیلوب لطف وبقـا ساحلنه واصل اولورلر بو کشتی
محبته داخـل اولنلره آفت وغرق اولمق آزاولور اکثری بوطـائفه نجـات بولور امازیرکلك بحر عظیم ایچره سـباحت
ایلمك کبیدر بوکونه کسه لر آفت غرقدن خلاص اولمزلر وساحل سلامتی بولمزلر چونکم قضیه بوذ کر اولنـان کبیدر
(مثنوی) زیرکی بفروش وحیرانی بخر * زیرکی ظنست وحیرانی نظر * زیرکلکی صـات وحیرانلغی ال زیرکلك ظندر
وحیرانلق نظردر یعنی زیرکلك که ظن وقیاسدن عبارتدر وحیرانلق کمال علمدن ویقیندن ومشاهده ٔ اسما وصفات رب
العـالمیندن ظهوره کلور پس بووهم وظنی ویروانك مقـابلنده نظر ومشاهده منزلنده اولان حیرانلغی صاتون آل
تا حقیقت کاره عالم اوله سن وظنه تابع اولمغله حقیقت مشاهده سندن بی بهره قالمیه سن که حق تعالی (ان الظن لا یغنی
من الحق شیأ) بیوردی (مثنوی) عقل حیران کن به پیش مصطفی) حسبی الله کو که الله ام کفی) عقلکی مصطفی علیه
السلامك اوکنده حیران ایله حیران یرنه قربان دخی نسخه دربو تقدیرا اوزره معنی عقل ومعاشکی حضرت مصطفانك
اوکنده ویولنده قربان ایله دیمك اولور حسبی الله دیکه انك معنـاسی الله تعالی بکا کافیدر دیمکدر یعنی عقلکی حضرت
مصطفی صلی الله علیه وسلمك سنت سنیه وعلوم واحکام شریفه سنك حضورنده حیران ایله وحسبی الله وحده وکفی
دیوسو یله مراد حضرت حقـله وانك محبت وطـاعتیله بالکلیه اکتفـا قیلمق وشروع مصطفی علیه الصلوة والسلامه
سالك اولمقدر (مثنوی) همچو کنعـان سرز کشتی وامکش * که غرورش داد نفس زیرکش * کنعـان کبی کشتیدن
باش چکمه که کنعـانك زیرك اولان نفسی اکا غرور ویردی یعنی حضرت نوحك اوغلی کندی سباحتنه وزیرکلکنه
مغرور اولوب سفینه ٔ نوحدن باش چکوب اعراض ایلدی کندیسنه بویله دیو (مثنوی) که برآیم برسر کوه مشید * منت
نوحم چرا باشد کشید * بلند طاغك باشنه چیقارم اول نوحك منتنی نیچون چکمك کرك یعنی نوحك منتنی چکمکدن
ایسه بلند اولان طاغلره التجا ایتمك یکدر دیو حضرت نوح (یا بنی ارکب معنا) دیو سفینه یه راکب اولمغه امر ایلدکده
(سآوی الی جبل یعصمنی من الماء) دیو جواب ویردی حضرت نوح اکا کمال شفقتندن تعلیم ایلیوب (لا عاصم الیوم
من امر الله الا من رحم) دیو معصوم اولنلر اللهك رحمت ایلدیکی کسـه لر ایدوکن بیلدردی آکن بدبخت اولدیغنـدن
نصیحت اکا کار کر اولمیوب بومکالمه ده ایکن (وحال بینهما الموج فکان من المغرقین) آیتنك طبقنجه بر موج کلوب
ایکیسنك ما بینـه حایل اولوب مغرقلردن اولدی وقصه سی بر نیجه موضعده مرور قیلدی (مثنوی) چون رهی از منتش
ای بی رشد * که خدا هم منت اوبی کشد * ای کمراه انك منتندن نیجه نفرت ایلرسن حال بوکه خدای تعالی هم انك منتنی
چکر منت امتنـان معنـاسنه در وامتنـان اعتداد معنـاسنه درنته کم من علیه منة دیرلر امتن واعتد معنـاسن ویررلر
وامتنـان نعمتی صـایغمه ونازلنغه دیرلر بوراده خدا انك منتنی چکر دیمك حضرت نوحك ایلدیکی طاعات وحسناتك
مقـابلـه سنده شکر قیلاردیمکدن عبارت اولو که حق تعالی حضرتلری شکوردر شکور مبـالغه ایله شکر ایدیجی دیمکدر
وشکر نعمت مقـابله سنده منعمه لسـانله ثنا وقلبله اعتقاد ومحبت واعضا وجوارحله خدمت وعبادت ایلمکدن
عبـارتدر چونکم شکر بواوچ شیدن عبارت اولدیسه حق تعالینك کندی بنده سنه شکری اکا ثنا قیلمق وحسنه سنی
بیلمك واکا مکافات قیلمقدر دیمشلر والشکر فی صفات الله مجازاة الحسن دیو تعریف ایلمشلردر چونکم منت چکمك
حضرت حقك شاننده شکر ایلمکدن ومحسنه جزا ویرمکدن وانك حسناتنی بیلمکدن ووعد ایلمکدن عبارت اولدیسه
معنی بویله دیمك اولور که انك منتندن یعنی نعمتنی ولطفنی بیلمکدن ووعد ایلمکدن ای بی رشد نه کیفیتله اعراض ایلرسن که
خدای تعالی انك حسناتی مقابله سنده شکر قیلر واکا ثنا ایلیوب ایلدیکی ایلکلری سن بزم حضرمزده شوکونه
ایلکلر ایلشسندر دیو وعد ایلر اکرچه پادشاهه بنده صنك خدمت وطاعتی منت دکلدر لکن پادشاهك کرم
واحسـانی ولطف وشانی شول مرتبه ده درکه کندی یه عاشق صادق اولان بنده سی اول منعم ونازنینك نه مرتبه منت
ونازن چکرسه اول پادشاهی کندیاره نه مرتبه محبوب ونازنین اتخاذ ایدرلر سمعی کان الله کان الله له حدیثنك
مفهومی اوزره اول پادشاه دخی عاشق صادقلرنی محبوب نازنین منزله سنده طوترنته کم (یحبهم ویحبونه) آیت کریمه سی
بو معنایه دلالت وشهادت ایدر لاجرم اول حضرت دخی کمال لطف وکرمندن بونلر منتدار منزله سنده اولور نته کم کمال
کرمندن بر بنده سنه یوم قیامتده اعتذار قیلور کاروی عن الحسن البصری عن النبی علیه السلام قال رسول الله صلی

الله علیه وسلم یؤتی بالعبد یوم القیمة فیعتذر الله عزوجل الیه کما یعتذر الرجل فی الدنیا فیقول وعزتی وجلالی ما زویت
عنك الدنیا لهوانك علیّ ولكن لما اعددت لك من الكرامة والفضیلة اخرج یا عبدی الی هذه الصفوف من اطعمك
اوکساك یرید بذلك وجهی فخذ بیده فهو لك آه چونکم یوم قیامتده بر بنده سنه اعتذار ایلمك سزاوار ولیق بودنیاده دخی
خاص بنده لر سماعتذار قیلمق ومنت دار اولمق مرتبه سنده اولسه کمال کرمنه نقصان کلز ومنت دار اولمق واعتذار
قیلمق حقیقتنه دخی حمل اولنمز بلکه اول کریم ولطیف خاص بنده لرینه شومرتبه آشنالق ایلر ومعامله قیلر دیمکدن
عبارت اولور (مثنوی) چون نباشد منتش بر جان ما * چونکه شکر ومنتش کوید خدا * بزم جاعزاوزره انك نجه
منتی اولمز چونکم خدای تعالی انك شکر ومنتی دیه اش ضمیرلری اکرچه حضرت نوحه عاید وخطاب کنعانه در ولکن
هر عصرده اولان انبیا واولیا که خلق طوفان ضلالتدن قورتردقلری اعتبار ایله نوح نبی کبیدر وانلره متابعت
ایلمکدن معرض اولان کسه لر کنعان غبی کبیدر پس نوح وکنعاندن مراد هر عصرده اولان مرشد کامل وانکا متابعت
ایلمکدن معرض اولان غافل وجاهل اولور ومصرع ثانیده منت اوپی کشدیوردقلری منتدن مراد خدای تعالینك
شکر قیلمسی وبنده سنه شکور اولمسی اشعار ایلر وحق تعالینك شکور اولمسی (من تقرب منی شبرا تقربت الیه ذراعا ومن
تقرب الی ذراعا تقربت الیه باعا حدیث شریفنك مقتضاسنجه ودخی ومن اطاعنی اطعته قولنك فحواسنجه بنده سنه
زیاده لطف واحسان ایله تقرب ایلمکدن وبنده سی اکانجه مطیع اولوب امرنی قبول ایلرسه اول پادشاه دخی بنده سنك
دعاسنی زیاده قبول ایلمکدن عبارت اولور (مثنوی) تو چه دانی ای غراره پر حسد * منت اورا خدا خود می کشد *
ای پر حسد اولان مغرورسن نه بیلورسن انك منتنی خود خدای تعالی چکر یا خود معنی انك منتنی خدا کندی چکر
دیمکدر غرار فتح غین وکسر غین ایله دخی غافل اولمغه دیرلر شو کم بووجه اوزره معنی وبرلدی وغراره وجواله دخی دیرلر
بووجه اوزره معنی سن ای حسد ایله پر اولان جوال نه بیلورسن دیمك اولور بووجه اولکیدن دخی انسب کلور
وحاصل کلام ای حسد ایله مملو اولان مغرورسن انك منتنی چکمه نك قدر وقیمتنی نه بیلورسن که خدای عزوجل اول کامل
ومکملك منتنی چکر وانك حسنات وطاعاتنه کوره جزا ویرر منت چکمکدن مراد نه ایدوکی تفسیر اولندی (مثنوی)
کاشکی کو آشنا ناموختی * تا طمع در نوح وکشتی دوختی * کاشکی اول کنعان یوز کلك اوکرنمیدی حتی حضرت
نوحه وانك کشتی سنه طمع قلیدی وداخل اولیدی وغرق وهلاکدن اولمقدن نجات بولیدی (مثنوی) کاشکی چون طفل
او جاهل بدی * تا چو طفلان چنك در مادر زدی * اولیدی طفل کبی حیله لردن جاهل اولیدی تا طفللر کبی مادرنه
دست وچنك اوریدی یعنی اطفال مادرنه تعلق وانکا تمسك ایلدیکی کبی اکر کنعان دخی پدرنه تعلق وتمسك ایلیدی
غرق وهلاك اولمقدن نجات بولوردی کذلك هر طالب دخی اکر نزاع وجدالی ترك ایلسه واطفال مادرنه تمسك ایلدیکی
کبی بر مرشد ومربی یه تعلق وتمسك ایلسه طوفان ضلالتدن خلاص اولوردی دیمکی افاده ایلر (مثنوی) یا بعلم نقل کم
بودی ملی * علم وحی دل ربودی از ولی * یا خود اول کنعان سیرت اولان کسه علم نقل ایله طولو اولمیدی ولیدن وحی
دلك علمنی قپاردی علم نقل ایله درون مملو وانکا مغرور اولوب اعتماد قیلمق اولیاء الله قلبنه متعلق اولان وحی علمندن اتفاقی
بی بهره ایلر ولینك قلبنه متعلق اولان وحیك علمندن مراد شول علم لدنیدر که حق تعالی انلرك قلبنه الهام ایلمك
طریقیله اول علمی کشف ایلمشدر پس علم تقلیه به مغرور اولان کسه بقین علم لدنی مظهری بر ولی یه مقارنت قیلسه
کندی علمنی انك علمی اوزره ترجیح ایلیوب انك کلام حکمت آمیزین قبول قیله مز وکندینك بیلدیکنه عظیم اعتقاد
واعتمادی اولدیغندن اول منبع الهام اولان علم لدنی صاحبنه تابع اوله مز (مثنوی) با چنین نوری چو پیش آری کتاب *
جان وحی آسای تو آرد عتاب * بو تجلی بر نور ایله چونکه اوکه کتاب کتورورسن سنك وحی دنکلندیریجی جانك سکا
عتاب کتورور یعنی وحی قلبی صاحبی بر ولینك ونور الهینك حضورنده کتبدن استفاده اولنان مسائل نقلیه یی
ایلرو کتورورسن وانك کلامنه معارضه ایدوب فلان کتابده بویله مسطور اولمش دردیه سن سنك وحی ایله آسوده اولان
جانك سکا عتاب کتورراندن اوتری که جانه وحی ایله اولان علم یقینی حاصل اولمنجه جان راحت اولمز وروحه کمال راحت
علم وحی ایله حاصل اولور چونکم کتبدن حاصل اولان کندی علمکی اول منبع علم الهی اولان ولینك حضورنه کتورورسن
وانی حجت وبرهان ابراز ایلیه سن روحکی راحتدن ووحیه متعلق اولان علمك حظ ولذتدن دور ایلمش اولورسن
بو خصوصده سنك روحك سکا ایضنوب عتاب ایلر بویله دیو که ای مغرور برالای منقولات وقشریاتی ایلر وکتوروب
بی آسوده قیلان علمدن دور ایلدك خبرك یوقکه حیات روحیه دن بی مهجور قیلدك دیرلکن سن روحکك بو کونه
عتابندن کندی علمکه مغرور اولدیغك واندن لذت بولدیغك واسطه ایله غافل وذاهلسن وحی آسا وصف ترکیبیدر
وحی دینکلندریجی معناسنه (مثنوی) چون تیمم با وجود آب دان * علم نقلی با دم قطب زمان * انك وجودیله تیمم کبی بیل

خليفهٔ جهان وقطب زمانك كلام ونطقيله علم نقلى يعنى ترابله تيمم ايلمسك جوازى آبك وجودى اولمديغى زمانده اولور وآبك وجودى اولمديغى زمانده تيمم جائز اولماز كذلك قطب زمان اولان عزيزك كلام حقيقت آنجانى موجود ايكن انك حضورنده علم نقلى ايله عمل قيلمق بوله در پس طهارت كامله استين كسنه تراب منزله سنده اولان علم نقلى يى آب صافى كبى جان ودلدن روان اولان علم روحيسنك وجودى قتنده ترك ايليوب اندن قلبنى وروحنى واخلاقنى تطهير ايلمك لازم اولور والا طهارتسز قالور ووجود لوثندن پاك اولميوب عاقبت مردار اولور پس اى علوم عقليه ونقليه يه مغرور اولان كسه اكر قهر الهيدن خلاص اولمق ونجات بولمق استرسك *مثنوى* خويش ابله كن تبع مى رو سپس* رستكى زين ابلهى يابى وبس* كنديكى ابله ايله كا تابع ومريد اولوب آرد نجه كيت عذاب خدادن قورتلمقلغى انجق بوله لكدن بولورسن *مثنوى* اكثر اهل الجنة البله اى پدر* بهر اين كفتست سلطان بشر* اى پدر سلطان بشر صلى الله عليه وسلم حضرتلرى اكثر اهل الجنة البله حديثنى بوندن اوترى ديمشدر يعنى ولى كامللك ومرشد فاضلك حضورنه كلدكده اهل جنتك علامتى اولدركه كنديني ساده دل ابليه تا كم انك علم شريفندن استفاده ايليه مثلا بركسه براستاد كاملك هنرنى تحصيل ايلمك ديلسه كنديني اطفال كبى ساده دل قيلميجه ميسر اولماز پس لازم كلوركه اول علم وفنى تحصيل ايلمكدن اوترى استاد كامله اوكنده اول كسه ابله اوله وكندى بيلديكنى وفهم قيلديغنى ترك ايليوب انك بيلديكيله وفهم قيلديغيله عمل ايليه عليكم بدين العجائز حديث شريفى بو معنايه كوره ديلمشدر واكثر اهل الجنة البله حديث شريفى دخى بو مضمونى تأييد وتنبيه ايچون ايراد اولنمشدر وبو حديث شريفى برازانسدن وانس حضرت نبى صلى الله عليه وسلمدن روايت ايدرلر وابن اثير نهايه ده بونك شرحنى بوله يازمشدر كه تبركا عينه تحرير اولندى البله جمع ابله وهو الغافل عن البشر المطبوع على الخير وقيل هم الذين غلبت سلامة صدورهم وحسنوا الظن بالناس لانهم اغفلوا امر دنياهم فجهلوا حذق التصرف فيها واقبلوا على آخرتهم فشغلوا انفسهم بها فاستحقوا ان يكونوا اكثر اهل الجنة فاما الابله وهو الذى لا عقل له فغير مراد فى الحديث (مثنوى) زيركى چون باد كبر انكيز تست) ابلهى شو تا بماند دل درست) عقل وزيركلك چون سكا كبر قوپاريجى باد هوادر پس برشكسته ابله اول تا كم كوكل درست قاله زيرا كبر وغرور قلبى اعتدالندن چيقاروب فاسد ايلر اما ساده دل اولمق سلامت صدور مرتبه سن بولمغله ابله اولمقدن عبارتدر قلبه سلامت وير يجيدر پس ابله اول تا قلبك درست اوله (مثنوى) ابلهى نى كو بمسخركى دو توست) ابلهى كو واله وحيران هوست) ابله ديديكم اول برسفيه ونادان ابله دكلدر كه او مسخرلق ايله ايكى قاتدر بلكه مرادشول برسلامت صدر صاحبى اولان ابلهدر كه او هو بله مشار اليه اولان غيب هويت وذات احديتك واله وحيرانيدر يعنى حضرت محبوب معنويتك برمرتبه حيرانيدركه كندى وجودندن بى خبر اولمش وانك حسن وجمالنك مشاهده سنده حيران قالمشدر (م ى) ابلهانند آن زنان دست بر* از كف ابله وزرخ يوسف نذر* ابلهلر در اول الرين كسيجى زنلر الرى چهتندن ابله ويوسفك رخى چهتندن نذر در نذر لغتده قورقمغه ديرلر انذار معناسنه ده كلور انذار خوفدن ودهشتدن خبرو يرمك واعلام ايلكه دخى ديرلر بو راده نذر يوسفك رخنك دهشتندن خبرو يريجى ويباهى ديمك معناسنه اولور يعنى فى الحقيقه انلر كنديلردن بر مرتبه غافل وحيران اولديلر كه وقتا كم يوسف عليه السلامك جمالنى كورديلر سه الرنى ترنج بيدكارى بچاقلرله قطع ايلديلر والمنى طويمديلر اما يوسف عليه السلامك جمال باكمالندن خبردار اولوب حاشا الله بو بشر دكلدر دو انى بشر اولمقدن تنزيه ايلديلر نته كم سورهٔ يوسفده حق تعالى حضرتلرى انلرك حالندن خبر ويروب بيورر (فلما رأينه اكبرنه وقطعن ايديهن وقلن حاش لله ما هذا بشرا ان هذا الا ملك كريم) بو آيت كريمه نك تفسيرى جلد ثالثده دقوقى حكايه سنك بيانلرندن اشنى بر بيانده مرور ايلدى (مثنوى) عقل را قربان كن اندر عشق دوست* عقلها بارى ازان سويست كوست* پس امدى عقلى دوستك عشقنده قربان وفدا ايله جمله عقللر بارى اول جانبدندر كه اول جانب دوستدر بارى تحقيق معناسنه استعمال اولنوب تقديركلام عقللر جميعا تحقيق اول جانبدندركه اودر دينسه دخى وجهدر وفى الحقيقه عقول وارواحك منشأى حضرت باريدر پس انك عشقنده عقلكى بذل ايله تا سكا اضعاف مضاعف عقللر كلد (مثنوى) عقلها آن سو فرستاده عقول* مانده اين سو كه نه معشوق است كول) اصحاب عقول عقللرنى اول جانبه كوندرمشدر اما كول واحمق اولان بو طرفده قالمشدر كه معشوق دكلدر يعنى ارباب عقول عقل وجانلرنى وخانمانلرنى جناب عزتك راه عشقنده بذل ايدوب معشوق حقيقى جانبنه ارسال ايلمشلردر اما كول ونادان اولنلر بو عالم طبيعت ومرتبهٔ بشريتده قالدى وعقل وجانى بو مرتبه لرده خرج وصرف قيلديكه بو مرتبه لر معشوقك رضاسى وقرب ووصالى مرتبه لرى دكلدر (مثنوى) زين سر از حيرت كر اين عقلت رود* هر سر مويت سر وعقلى شود* بو باشدن حيرتدن اكر بو عقلك كيده سنك هر سر مويك بر سر وبر عقل اولور بو بيت

طريق محبتده حيران اولمقدن عقلك زوال بولمسندن خائف اولان وراه طاعت ومحبتدن بو خصوصدن اوتری اجتناب قيلان
كسه‌يه تعليما وتسليةً دينلمشدر يعنی ای حيران اولمقدن عقلم باشمدن كيدر ومجنون اولورم ديو خوف ايلين كسه
بو باشكدن اگر سنك عقلك حيران حق اولديغكدن اوتری كيدرسه غم يمه سنك هر كيدن قيلك باشنه عقلكه
معادل بر عقل باشی وير يلور مصرع اولده اولان سر طرف معناسنه اولوب ومصرع ثانيده اولان سر كسر مينله
اولوب جان معناسی مراد اولسه دخی معنی لطيف ودرست اولور بو تقدير اوزره ديمك اولور بو طرفدن اگر سنك عقلك
حيرتدن اوتری كيدرسه سنك هر قيلك باشنه جان وعقل حاصل اولور كه اوكيدن عقلكدن نيجه وجهله
اولی اولور (مثنوی) نيست آن سو رنج فكرت بر دماغ * كه دماغ وعقل رويد دشت وباغ * اول جانبده عقل ودماغ اوزره
فكرك رنج والمی يوقدر زيرا اول طرفده دشت وباغ دماغ وعقل بتورر يعنی عالم الهيده دماغ اوزره فكرت وخيالك رنجی
اولمز وعلوم لدنی قوت فكريه ايله ظهوره كلمز تا كم دماغه زحمت ويره شنه كم بونده علوم عقليه ونقليه ومعارف رسميه
قوت فكريه ايله حاصل اولور كه دماغه رنج وتعب ويرمكدن خالی اولمز شنه كم مطالعهٔ كتب ايلين كسه بر دقيق محلی زياده
تفكر قيلسه ويا كه مشغول اولسه انك دماغی يابس ومنجمد اولور ويا كه اول تفكردن عظيم فتور وملال كلور اما بو عقلی
راه محبت الهيه‌ده بذل ايليوب تصفيهٔ قلبه مشغول اولورسك عالم الهی سكا منكشف اولوب وارادات الهيه وفيوضات
ربانيه ايله دماغ ودلك آسوده اولور وعقل وجانك اول عالم الهينك دشت وباغنده رونق ولطافت بولور زيرا كه عالم الهينك
باغ وصحراسی عقل ودماغه نشو ونما ويررواناری زياده ايدوب كمال مرتبه‌سنه ايرگورر رويد لفظنه بونده رويانيده
معناسی ويرلدی ومتعدی اولمق معناسنه استعمال اولندی اما فعل لازم معناسنه اولوب در دشت وباغ تقديرنده
اولسه دخی جائز اولور يعنی انك دشت وباغنده دماغ ودل بتردیمك اولور (مثنوی) سوی دشت از دشت نكته بشنوی
سوی باغ آيی شود نخلت روی * اول عالمده دشت وصحرا جانبنده دشتدن رمز ونكته اشيدرسن باغ طرفنه كله سن سنك
نخلك سيراب اولور روی روی بروی ريادن صفت مشبهه درصو يه قانيجی معناسنه يعنی كوكلده اولان عالم الهی يه كله سن
انك دشت وصحراسی جانبنده نيجه نكات شريفه واسرار لطيفه‌يی انك دشتندن استماع ايلرسن اول عالم دلده اولان
باغ الهی جانبنه كله سن سنك نخل وجودك ماء الحيوة حكمت ومعرفته قانيجی اولور عالم الهی يه دشت وباغ اسنادی
استعارهٔ تمثيليه قاعده‌سی اوزره در كه منبت اسرار انوار ومحل لطائف بی شمار اولديغی اعتبارله دشت وباغه
مشابهدر بو معنی دخی مراد اولسه جائز اولور كه دينه جونكم عقلكی طريق محبت الهيده بذل ايليوب عالم حقيقته
واصل ايله سن بو عالم ظاهرده اولان دشت وصحرا جانبنده نفس دشتندن (اينما تولوا فثم وجه الله) نكته‌سنی اشيدرسن
واگر باغ جانبنه كله سك نخل وجودك آثار رحمة اللهی واسرار تربية حقی مشاهده ايلمكدن شاد وسيراب اولور
(مثنوی) اندرين ره ترك كن طاق وطرنب * تا قلاوزت نجنبد تو مجنب * بو يولده طاق وطرنبی ترك ايله مادامكه سنك
قلاوزك حركت ايلميه سن حركت ايلمه طاق اگرچه كبر وطرنب قاره اوه ديرلر وظاهر معناسی اولری وكبرلری ترك ايله
ديمكدر لكن مراد تمام ونشانی وكبر وتفرعی بو طريق الهيده ترك ايله وبر مرشده اقتدا قيل واونه كونه حركت ايلرسه سن دخی
انك كبی حركت ايله مادامكه اول بر فعلی اشلميه وقبول ايلميه سن هم انی اشلمه وقبول ايلمه ديمك اولور (مثنوی) هر كه
او بی سر بجنبد دم بود * جنبشش چون جنبش كژدم بود * كژرو وشبكور وزشت وزهرناك * پيشهٔ او خستن
اجسام پاك * هر كيم كه او سرسز حركت ايلردم اولور انك جنبشی عقربك جنبشی كبی اولور يعنی شول كسه كه طريق
الهيده بی رئيس وپيشوا حركت ايلر اول كسه دم كبی ابتر اولور وسفلی قالور وانك حركتی عقربك حركتی كبی اولور شول
مناسبتله كه اول عقرب اگری يوريجی وكيجه كور وزشت وزهرلودر عقربك كار وصنعتی پاك جسملری مجروح ايلمكدر
كذلك طريق حقده بی سر كيدن كسه‌لرك حالی دخی بويله اولور فی الحقيقه عقرب كژرودر وكيجه كوردر كوندز خود
هيچ كورمز زشت صورت وزهرناكدر پس راه حقده دليلسز كيدن كسه دخی عقرب كبی اگری كيديجی وشب
طبيعتده وظلمت بشريتده كورميجی وقبيح الخصلت وموذی طبيعت اولور كه انك صنعتی پاك وصالح اولان جسملری
افعاليله وياللسانيله رنجيده ايلمك اولور (مثنوی) سر بكوب اورا كه سرش اين بود * خلق وخوی مستمرش اين بود *
پس اول كسنك باشنی دوك كه انك سری بو اوله دائم ومستمر انك خلقت وخويی بو اوله شول كسنك كه سر وخلق وخويی
دائما عقربك سری وخلق وخويی كبی اوله انك باشنی دوك بلكه شرعا لازم كلورسه انی قتل ايله كه كل موذ يقتل دينلمشدر
(مثنوی) خود صلاح اوست آن سر كوفتن * تا رهد جان ريزه‌اش زان شوم تن * خود اول باشن دوكمك انك صلاحيدر
تا انك جان ريزه‌سی اول شوم وفاسد تندن قورتله جان ريزه جان قرنتيسی ديمكدر مراد بتون جان ديمككه
لايق دگل حقير وناچيز جان ديمك اولور پس شول كسه كه موذی طبيعت اوله وكژدم كبی خلقه اذا قيله انك

قتل اولنمسی حلال اولور تا کم انك حقیر وذلیل اولان جانی نفس شومندن خلاص اوله ومسلمانلر دخی انك ضررندن سلامت بوله (مثنوی) واستان ازدست دیوانه سلاح * تا زتو راضی شود عدل وصلاح * دیوانه نك الندن سلاحنی آل تا عدل وصلاح سندن راضی اوله دیوانه دن مراد که نفس واهل نفس اولور اولامعنی دیوانه اولان نفسکه رخصت وانك مشتها ومقتضاسنه کوره آلت ویرمه بلکه انك هواسنه ومقتضاسنه قوت ویرن آلتی الندن آل روحکه وعقلکه ویر تا کم سندن عدل وصلاح راضی اوله دیمك اولور ثانیا اگرچه اکرحاکم وغالب ایسك کژدم طبیعت اولان اهل نفسك الندن ظلم وفساده آلت اولان مالنی ومنصبنی ال انی بی طاعت وبی قدرت قو تا کم سندن عدل وصلاح راضی اوله دیمك اولور (مثنوی) چون سلاحش هست وعقلش نی ببند * دست اورا ورنه آرد صد گزند * چونکم دیوانه نك سلاحی واروعقلی یوقدر انك النی بغله یوخسه اوخلقه چوق ضرر وزیان ایرشدیرر والحاصل عقلی اولمینه اگر نفسك ایسه ده آلت وقدرت وقوت ورخصت ویرمه تا سکا وخلقه نیجه ضررایرشدرمیه بلکه انك النی بغله تا ضرر ردن هم سن وهم سائر عباد الله سالم اوله لر (بیان آنکه حصول علم ومال وجاه مر بدگهر را فضیحت اوست همچون شمشیر یست افتاده بدست راه‌زن) (مثنوی) بدگهر را علم وفن آموختن * دادن تیغی بدست راهزن * بدگهره علم وفن اوکرتمك فی المثل راهزن النه بر تیغ ویرمك کبیدر (م ی) تیغ دادن درکف زنکی مست * به که آید علم نا کس را بدست مست عربك النه تیغ ویرمك یکدر که نا کسك النه علم ومعرفت کله اول جهتدن زنکی مستك النه تیغ ویرمك نا کس اولان بدگوهره علم اوکرتمکدن یکدر که سرخوش عرب الندهکی قلیجله لازم کلسه بر قاچ کسنه‌نك بدننی مجروح ایلر اما اول بدگوهر اول علم ومعرفت واسطه سیله نیجه کسه لری اضلال وافساد ایلر پس بونك مضرتی انك مضرتندن نیجه وجهله زیاده اولور پس انك النه تیغ ویرمك بوکا علم اوکرتمکدن اولی اولور (مثنوی) علم ومال ومنصب وجاو قران) فتنه آمد درکف بدگوهران) علم وجاه ومنصب ومال وقران بدگوهرلرك النده فتنه کلدی یعنی زنکی مستك النده تیغ بران نیجه فتنه وفساده آلت اولورسه بدگوهرلرك النده بو مذکوراولنلرك جمله سی آلت فتنه وفساد اولور وبونلر واسطه سیله بدگوهر اولنلر خلقه ظلم وتعدی قیلور قران کسر قافله جمعیت معناسنه ده اولسه جائزومقارن معناسنه اولسه دخی جائز (مثنوی) پس غزازین فرض شد بر مؤمنان * تا ستانند از کف مجنون سنان * پس غزا وجهاد مؤمنلره بوندن اوتری فرض اولدی تا مجنونك الندن تیغ وسنانی اله لر یعنی کفار ومنافقین که عقل معادمرتبه سندن دور وایمان وعرفاندن مهجور اولدقلری ایچون مجنون کبیدرلر وانلرك بدنی ومالی ومنصبی انلرك النده تیغ کبیدر پس مؤمنلره کفار ایله مجاهده ایلمك فرض اولدی تا اول مجنونلرك الندن سنانی اله لر وسناندن وتیغدن مراد نه ایدوکنی بو بیتله تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) جان او مجنون تنش شمشیر او * واستان شمشیر را زان زشت خو * انك جانی مجنوندر وانك تنی فی المثل انك شمشیریدر اول قبیح خو بلودن شمشیری آل یعنی انك الندن آلت حربه متعلق اولان هرنه ایسه اخذ ایله یا اسیر اوله لر یا اعانه کله لر یا خراجی قبول قیله لر یا مقتول اولوب اهل اسلام انلرك شرندن امان بوله لر (مثنوی آنچه منصب میکند باجاهلان * از فضیحت کی کند صد آرسلان * اول فتنه‌یی که فضیحت ورسوا ایلقدن منصب جاهلره ایلر اول فضیحتی یوز ارسلان قچن ایلر یعنی منصبك جاهلره ویردیکی ضرر وفضاحتی یوز ارسلان ایلمکه قادر اولمز (مثنوی) عیب او مخفیست چون آلت بیافت) مارش از سوراخ بر صحرا شتافت) او جاهلك عیب وقباحتی منصبه واصل اولمزدن اول مخفی وپوشیده در چونکم آلت بولدی ومنصب ومال الده دار وکیره قادر اولدی انك ماری سوراخدن چیقوب صحرایه اودی یعنی نفس امارهسنك مکر وضرری بطوندن ظهوره کلوب صحرای عالمه سرعت قیلدی وخلق اوزره مستولی اولوب ظاهر اولدی (مثنوی) جمله صحرا مار وکژدم پر شود * چونکه جاهل شاه حکم مر شود * جمله صحرا مار وکژدمله پر اولور چونکم جاهل اجی حکمك شاهی اوله یعنی ظلم وفساد که مثلا مار وکژدم کبیدر چونکم جاهل اجی حکمله پادشاه اوله عالم صحراسی جمیعا ظلم وفساد ایله پر اولور وظلمه واهل فساد فرصت بولوب ظهوره کلور وصلحا ومؤمنینی هر بری عقارب وحیات کبی آزرده قیلور (مثنوی) مال ومنصب نا کسی کارد بدست * طالب رسوایی خویش او شدست * بر نا کس که مال ومنصب اله کتوره اول نا کس کندینك رسوایلغنی طالب اولمشدر زیرا المنصب خالی ایکیدن خالی اولمز (مثنوی) یا کند بخل وعطاها کم دهد * یا سخا آرد بنا موضع نهد * یا اودر که اول نا کس بخل وامساك ایلر محل عطا اولنلره احسان وعطا ویرمز یا اودر که سخا وعطایی کتورر لکن نا موضعه قور نامحل یره ویرر مثلا قرناتنا منصبده اولان جاهلر کبی که سخا وعطالرنی اشراره واهل لهو ولعبه ودروغکوی ومزاحجیر اولنلره وفسق ومعصیته ویررلر ومستحق عطا واحسان اولنلره اهانت وحقارت ایدرلر وکیم عطا اولنق وهر کاری برعکس قیلمق بمثنه کیدرلر (مثنوی) شاه را در خانه بیدق نهد * این چنین باشد عطا کاحمق دهد * مثلا شاهی

ایدوقخانه سنه قوراول عطا که احق ویرربو تجلین اولوریعنی اعلا اولان شیئی ادنانك مرتبه سنه قوروهرشیی محلی اولمین
شیئه وضع ایلر احق وجاهلك وردیکی منصب وایلدیکی عطا واحسان بونك کبی اولورهرنه اشلسه بازکونه قیلور
اهلندن منع وناهله سعی اولور (مثنوی) حکم چون دردست کمراهی فتاد * جاه می پنداشت درجاهی فتاد * حکم
وتصرف چونکم برکمراه وناکسك النه دوشدی اول کمراه واصل اولدیغی مرتبه یی جاه زعم ایلدی لکن برچاهه دوشدی
زیرا اول منصب اکامحل حبس اولوب عالم روحانیتنه خروج قیله مز (وارض الله واسعه) یه واصل اوله مز بلکه اول جاه
بلا وجفایی کندی زعمنجه جاه پرصفا عد ایلیوب مرتبهٔ عالیه دن ومنصب ساميدن محروم قالور (مثنوی) ره نمی داند
قلاوزی کند * جان زشت او جهان سوزی کند * بوبیت شریف ومابعدنده اولان ابیات شریفه دخی منصب
معنوینك ناأهله ویردیکی ضرری بیان ایلرتتمه کم بوندن اول مناصب صورینك جاهل اولنلره ودیانتسز منصب تصرف
قیلنلره نه مرتبه مضرتی وار ایدوکنی بیان ایلدکه شروع ایدوب بیورورلر اول جاهل ونادان یول بیلمز قلاوزلق ایلر انك
زشت وقبیح اولان جانی جهان سوزلق ایلر راه حق بیلمك اولا حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلمك سنت سنیه سنه
عامل اولمسه وتصفیهٔ درون قیلمسه وکمال مرتبه سن بولمسه بلکه مجرد شهرت ونباهت ایچون وتعظیم خلق وجمع توابع
ایچون ارشاد نامه تصدی ایلسه انك جان زشتی جهان خلقنی یاقارشول اعتبارله که راه صوابدن فی الحقیقه
بی خبر اولوب انلری یا کبر وغروره یاحتمه دوشوررویاخود حب مال وجاهه مبتلا اولمغه سبب اولور ویاخود نقصان
وضلالتدن برمرتبه یه ایرشدرورکه انك عاقبتی نارجحیم اولور (مثنوی) طفل راه فقر چون پیری کرفت * پی رواز اغول
ادبیری کرفت * فقر یولنك طفلی چونکم پیرلك طوتدی ومرشدلك اتخاذ ایتدی پس اکا پیرو اولنلری ادبار وشقا غولی
طوتدی راه فقردن مراد که طریق فنادر وفقر وفنا سالکك وجودی بالکلیه فانی اولوب کندوبی کورمکدن نجات
بولمقدر وراه فقرك طفلی اول کسنه درکه هنوز دخی رجال مرتبه سنه بالغ اولمامش وهوا وهوسندن کذر قیلمامش ووجود
موهومی قیدندن نجات بولمامش وهنوز دخی ولی کامل اولمامشدر تتمه کم بوترکی رباعی بو معنایی ایضاح ایلر (رباعی)
دیدی بر پیره برکسه کل اولن * دیدی اول دخی بالغ اولمدم بن * ولی ایکه یتنجه بالغ اولور * وایلك اولماسه اوغلانلغ
اولور * والحاصل چون طریق فقرده بالغ اولمین ورجال مرتبه سن بولمین برکسه چونکم مشیخت طوتسه وارمرتبه سنه
تصدی ایتسه اکا پیرو وتابع اولنلری مدبرلك غولی طوتر غولك تحقیق جلد ثانیده وثالثده دخی مرور ایلدی غول
شول بیابانده اولان جنیلره دیرلر که اکثر کاربان خلقنه کلوب وبعض کسه لره آشناسی شکلنده نمایان اولوب وا کا
دوستانه تکلم قیلوب راه ومقصدبودر کل بوجانبه کیده لم دیو اضلال ایلیوب عاقبت بروادیده هلاك ایلرایمش
چونکم طریق فقرك طفلنه برنیجه کسه تابع اولسه لرانلری مدبرلك وبدبختلك غولی طوترو بریره ایلتوب اترکه اصلا
اندن نجات میسر اولمز (مثنوی) که بیا تاماه بنمایم ترا * ماه راهرکز ندید آن بی صفا * اول ره فقرك طفلی اولان شیخ
کندی پیرولرینه بویله دیرکه کل تا سکا ماهی کوستره یم حال بوکه اول بی صفا هرکز ماهی کورمدی ماهدن مراد بونده
حقیقت محمدیه اولمق ذوق سلیم وعقل مستقیم صاحبنه روشندرزیرا نور القمر مستفاد من الشمس موجبنجه قمر نوری
شمسدن استفاده ایلدیکی کبی حقیقت محمدیه دخی انوار واسراری ذات الهیه دن استفاده قیلرپس ماهدن مراد
نه اولدیغی معلوم اولدیسه معنی بویله دیمك اولورکه اول طریق فقرك طفلی سلوك قابل اولنلره وکندی یه میل ومحبت
قیلنلره دیرکه کل وبکا تابع اول تا سکا ماه حقیقی کوسترم وسنی حقیقت محمدیه نك مشاهده سی مرتبه سنه ایرکورم حال
بوکه اول بی صفا ماه حقیقی یی هرکز کورمدی بلکه انك بویله دیمکدن مرادی مجرد ادعادرکه خلقی بوحیله ایله کندی یه
صید ایلیه وبوتزویر ایله دام بیعتنه قید ایلیه دیمك اولور (م ی) چون نمایی چون ندیدستی بعمر * عکس مه دراب هم ای
خام غمر * حکایتدن مخاطبه التفات ایدوب راه فقرك طفلی منزله سنده اولنلره وتشیخ قیلنلره خطاب ایدوب بیورورلر
ای متشیخ وای طفل راه منزله سنده اولان مرور ومدعی نیجه کوسترسن چونکه عمرکده کورمدك ماهك عکسی
آینه بیله ای خام غمر غمر ضمتین ایله وسکون میم ایله دخی بون وغافل کسنه درکه احوال بیلمز یقال رجل غمر بسکون
المیم وضمها الذی لم یجرب الامور یعنی ای نا پخته اولان غافل وجاهل سن ماه حقیقی طالب اولنلره نیجه کوسترسن
چونکم جمیع عمرکده اول ماه حقیقتك عکسنی بیله بو مظاهرکونیه ده کورمدککه بو مظاهر فی المثل آب صافی کبیدر
وبونده نمایان اولان عقول وارواح اول ماه حقیقتك عکسیدر چونکم بو مظاهر کونیه ده انك عکسنی کورمکه قادر
اولمیه سن وبو مرآت عالمده کورینن عکوس کیمك عکوسیدر بیلکه ظفر بوله میه سن انك اصلنی وذاتنی نیجه کوررسن
ونوجهله طالب اولنلره کوسترسن (مثنوی) احمقان سرور شدستند وزبیم * عاقلان سرها کشیده درکلیم * احمقلر
سرور اولمشلردر وخوفلرندن عاقللر باشلرین کلیمه چکمشلردر یعنی عجب حالتدرکه ارباب جهل وضلالت واصحاب

حیله وخدیعت هر بری منبع بلاهت وحماقت ایکن سحر واولمشلر ودعوای آمانیت وکذب شیطنتله ظهور قیلمشلردر
انتصاب عقول بو حالت غریبه یی کوروب وارباب علم ومعرفت بو صورت عجیبه دن عارلنوب باشلرین کلیم الفته چکمشلر
وتستر واختفا ایلمشلر (بیت) پری نهفته رخ ودیو در کرشمهٔ حسن * بسوخت عقل زحیرت که این چه بو العجبیست * نته کم
حضرت رسول مکرم صلی الله علیه وسلم کندی زمان شریفلرنده قبل البعث اول زمانده اولان خلقک مایتنده بوذکر
اولنان حالت عجیبه یی مشاهده مایلیوب تستر بیورمشلردی شول وقته دلک که قم فانذر امر شریفی وارد اولدی وظهوره
کلکه وخلق حضرت حقه دعوت قیلغه امر کلدی نته کم بو قصه یه اشارت ایدوب بیوررلر * تفسیر یا ایها المزمل *
بو سرخ شریف بو آیت کریمه نک تفسیری بیانده در معنی ای ثیابنه متزمل اولان نبی دیملکدر تزمل ثیابه دیرلر چکن
برکسه ثیابنه تلفف ایلسه یعنی بورونسه وصارلسه تا زاده ادغام اولوب همزهٔ وصل کتوروب ماضیسی ازمل اولدی
خطاب حضرت نبیه در بو حالتی تجیدن اوتری زیرا بر کلیمه تلفف ایدوب بعض قوله نومه مستعد اولمشلردی پس
حق تعالی اشارت ایلدیکه تزملی ترک ایدوب تهجد وعبادته تشمر ایلیه وبعض روایتده حضرت خدیجه رضی الله عنها انک
اوزرینه مرتعد اداخل اولوب زملونی زملونی دیدی پس بر کلیم ایله اول حضرتی اوروب اکا تزمل ایتدی وتزملده علمانک
اختلافی وارد ربونک سبب ورودنده بعض علما بویله دیمشدر که اعیان قریش ضلالت وجهالتلرندن کندیلرینی صاحب
ریاست وفراست ظن ایدوب اول حضرته تابع اولمقدن وایمان قیلمقدن استنکاف واستکبار ایلدیلر وبر یره کلوب بویله
سویلدیلر که سز بونک قدحنده وذمنده اقوال متناقصه سویلرسز کیمکز کاهن وکیمکز شاعر وکیمکز مجنون وکیمکز دخی
ساحر دیرسز بونی اشیدن عاقلر اندن بعید کورر اولا مجنون دیرسز بونده اولان کمال وعقل خود کسده یوقدر وکاهن
دیرسز بو آنه دلک اندن کسه کهانت کورمشدر وکذاب دیرسز بو خود صدقله مشهور ومتعارفدر الحاصل بونلری
هر کیم اشیدرسه غرض ایدوکن بیلوب اول امرده بو اسنادلری رد ایلرلر برسوز سویلیکز وبر صفت اسناد ایلیکز که
اشیدن وانک حالن بیلان کسه لرک عقلی قبول ایلیوب سزه موافقت ایده لر دیدیکده پس ولید بن مغیره ایتدی بن بر نسنه
فکر ایتدمکه انک فی الجمله مناسبتی وارد رهمان ساحر دیه لم زیرا ساحرلک شانی بودرکه دوستی دوستدن آیرور نیجه
خارق عادت شیلر اظهار ایلر بو وصف وحالت خود بونده وارد ربو قولمزی استماع ایلین بی تردد بزه موافقت ایدر دیدی
چونکم بو اتفاق واجتماعک خبرنی سلطان الکونین حضرتلری استماع ایلدیلر بو خبردن محزون اولوب سعادت خانه لرینه
کلوب بر کلیم اورتونوب یاتدیلر پس بو آیت کریمه یی جبریل امین کتوردی دیدیلر مقتضای مقامدن وقرینهٔ کلامدن
منفهم اولان بودرکه حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بو وجهه ذاهب اولوب بو معنایی اختیار قیلمش اوله (م ی)
خواند مزمل نبی را زین سبب) که برون آ از کلیم ای بو الهرب) حق تعالی حضرتلری نبی سنه بو سببدن مزمل اوقودی که
ای بو الهرب کلیمدن طشره کل بو الهرب زیاده هارب اولیجی وفرار قیلیجی دیمکدر یعنی ای احمقان دنیادن وسفهای
زمانه دن عارلنوب کلیمه بورونن وخلقدن مجتنب وهارب اولان پیغمبرم کلیمکدن طشره کل دشت دنیاده قایم اولوب
بو ظلمت کفر وضلالت ایچره قالنلری چراغ هدایتک نوریله منور ایله (مثنوی) سر مکش اندر کلیم ورو مپوش * که جهان
جسمیست سرکردان تو هوش) باشکی کلیمه چکمه ویوزیکی اورتمه زیرا جهان سرکردان جسمدر سن هوش وجانسن
یعنی بو جهان بر جسد بی جان کبیدر وسن اکا نسبت روح روان کبی سن که بو قالب جهان حیاتی سندن بولور وبو عالم
مرده نشو ونمایی سنک ارشاد وحیاتبخشکدن الور کرکدرکه تستر قیلمیه سن ومختفی اولمیه سنکه سنک ظهورک جمیع
عالمه خیر ونافعدر (مثنوی) هین مشو پنهان زننک مدعی * که تو داری شمع وحی شعشعی * اکاه ومتنبه اول مدعینک
عارندن مستور اولمه زیرا سن وحی شعشعی شمعنی طوترسن یعنی شعشعیه منسوب اولان وحیک شمعن طوترسن شمعک
وحی لفظنه اضافتی مشبه بهک مشبهه اضافتی قبیلندندر وحی لفظنک دخی شعشعیه اضافتی موصوفک صفتنه
اضافتی قبیلندندر تقدیر کلام سن که شعشعه لو اولان وحیک شمعنی طوترسن پس سن جهانک شمع جمعی سن وخلق
عالمه سراج منیرسن مدعی اولنلرک نام وننکندن حذر ایدوب تستر قیلمق ومختفی اولمق سنک شان شریفکه لایق
ومناسب دکلدر چونکم نور جان وشمع جهان بوسکونه حجابله تزمل وتستر قیله عالم ظلمتده قالمق لازم کلور پس
عالمه ضیا کستر اولمقدن وجهان خلقنی نور هدایتکله منور قیلمقدن اوتری رفع حجاب ایدوب ظهوره کله سن وشب
دنیاده بو خدمت ایچون قایم اوله سن نته کم بیوررلر (مثنوی) هین قم اللیل که شمعی ای همام * شمع اندر شب بود اندر
قیام * بو آیت کریمه یه اشارت اولور (قم اللیل الا قلیلا نصفه او انقص منه قلیلا او زد علیه) معنای شریفی ای مزمل
اولان نبی لیلده عبادته قایم اول لیلک انتصابی ظرفیت اوزره در الا قلیلا لیلدن استثنادر نصفه اندن بدلدر ای قم
نصفه دیمک اوله تقدیر کلام ای متزمل اولان نبی لیلده عبادته قایم اول الا لیلده قلیلی ترک ایله وبا خود نصفنی او انقص

منه یاخود قیامی نصف لیلدن نقصان ایله قلیلا مقدار قلیل تا ثلث لیل اوله اوزدعلیه یاخود قیامی زیاده ایله اول نصف اوزره که ثلثین مرتبه سنه قریب اوله مراد حضرت پیغمبره تخییردر لیلك نصفنی ویا نصفندن اقل واکثرنی قایم اولمغه معنی بیت ای مزمل اولان نبی آکاه اول لیلده قایم اول که ای همام سن شمع الهیسن شمع خود کبیه لرده قیامده اولور یعنی ای نبی مکرم برسنی سراج منیر ارسال ایلدك وسن نورجان وشمع جهانسن خلق عالم لیالی طبیعت وظلمات جهل وغفلتده کرفتارلردر شمع خود دفع ظلمت ایچوندر کرکدر که شب دنیاده خواب غفلت وحجاب بشر یتله تلفف ایلمکدن قالقوب خلق عالمه ضیا کستراوله سن وانلری راه حقه دعوت قیله سن تا کیم عالم آفاق وانفس سنك نورکله منور اوله والحاصل مدعیلرك طعن وتشنیعندن عار ایدوب کلیم بشر یتله وثیاب طبیعتله متستر اولمیه سن بلکه ظهوره کلوب خلق حقه دعوت قیله سن وانلره رهنما اولوب مرشد اوله سن دیمك اولور (مثنوی) بی فروغت روز روشن هم شبست * بی پناهت شیر اسیر ارنبست * نور وفروغکسز روز روشن دخی شبدر سنك التجا و پناهکسز ارسلان طوشانك زبون واسیریدر یعنی ای سراج منیر اولان نبی بی نظیر سنك نور وجود پرجودکسز خلق عالمك روز روشن کبی اولان انوار عقلیه و پرتو روحانیه لری هم شب مظلم کبی ظلمانیدر وسنك هدایت وارشادکه التجا اولمدیغی تقدیراوزره روح محض قوی اولان شیر مردلر طوشان کبی ضعیف وحیله کر نفسك زبونی واسیری اولور (مثنوی) باش کشتیبان درین بحر صفا * که تو نوح ثانیٔ ای مصطفی * بو بحر صفاده کشتیبان اول زیراسن نوح ثانی سن ای مصطفی یعنی حضرت نوح زمان طوفانده کشتیبان اولوب کندی یه تابع اولان امتنی طوفان ظاهرك آقندن وانلری غرقاب اولمقدن خلاص ایلدیسن دخی بو بحر صفانك کشتیبانی سن پس سکا دخی لازم اولدیکه انجلین کندیکه تابع اولان امتك سفینه شریعتکه الوب وانلری کشتی طریقتکه ادخال ایلدکدنصکره بو دریای معنویده انلری امواج نفس وهوادن خلاص قیلوب وکرداب محن وبلادن منجی اولوب ساحل سلامته وارض حقیقته ایصال ایله تا عباد مخلصیندن اوله لر (لاخوف علیهم ولاهم یحزنون) مرتبه سن بوله لر اکرچه آیت کریمه نك ورودی خاصة حضرت نبی علیه السلام حقنده در لیکن حکمی هر عصرده اول حضرته وارث اولان وخلق حقه دعوت وارشاد ایلمکه قابل ومستعد اولان ونور مصطفویدن اقتباس قیلان عزیزلره دخی شامل اولور پس بونلرك هر برینه علی حدة تنبیه واشارت اولور که ثیاب طبیعت وکلیم بشریتلرینه متزمل ومتلفف اولیوب وتستر واختفا قیلیوب ظهوره کله لروشب دنیاده خدمت وعبودیت ایچون قایم اوله لروسراج منیر کبی عالم خلقنی نوریقینله منور قیله لروعالم دنیا که فی المثل شب ظلمانی کبیدر وارشاده مستعد اولنلر کندی عصرینك الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حدیث شریفنك مقتضاسنجه پیغمبری کبیدر پس (قم اللیل الا قلیلا) آیت کریمه سندن انلره اشارت اولان حصه بو اولور که ای غواشی بدن وملابس طبیعتله متلفف ومتستر اولان متنبه اولوب نوم غفلتدن اویانوب شب دنیاده عبادت ایچون قایم اول الازمان قلیلی دکل که انك نصفی در انی مصالح بدنیه ایچون الیقو تا کم بر مقداری انك استراحت بدنیه ایچون اوله وبر مقداری دخی اکل وشرب وتحصیل معاش وغیری مصالح مهمه ایچون اوله یاخود نصفدن بر مقدار اکسك ایله یاخود انك اوزرینه زیاده ایله یعنی مخیرسن عبادته قایم اولدیغك وقتدن مقدار قلیلی نقص ایلیوب سائر اوقاتکی استراحت بدنیه وتحصیل مصالح مهمه یه صرف ایله یاخود اول نصفك اوزرینه زیاده ایله اکثر اوقاتکده عبادات وطاعاته قایم اول وانك بعضیسنی استراحت بدنیه وامور مهمه یه صرف ایله دیمك اولور (مثنوی) رهشناسی می باید بالباب * هر رهی را ناصحه اندر راه آب * لباب وعقلایه بر یول اکلیجی دلیل کرکدر هر یول ایچون علی الخصوص صو یولنده یعنی اولوا الالبابه وعقلایه هر بر یولدن اوتری البته بر یول بلیجی دلیل وهادی لازم ولابددر خصوصا آب دریا یوللرنده که انك منازل ومراحلی ظاهر دکادر اندن اوتری بر رهشناس قلاوز اولمق بطریق الاولی چونکم دریای صوریده سفر ایلمکه بر رهشناس استاد قلاوز لازم اولیجق بحر علیده وطریق الهیده بر استاد کامل ومرشد فاضل رهنما وپیشوا اولمق اوجب والزم اولور (مثنوی) خیز بنکر کاروان رهزده * هر طرف غولیست کشتیبان شده * قالق بولی اورولمش کاروانه نظر ایله هر طرفده کشتیبان اولمش بر غول واردر یعنی ای قایم مقام نبوی وعصرینك پیغمبری اولان ولی قالق طریق الهی کاروانلك نیجه سنك یولی اورلمش وغارت قیلنمشدر انلری کورو انلره عون وهمت ایرکورهر طرفده بر مظهر شیطان صورتا انسان کشتیبان اولمش یعنی رئیس وپیشوا اولوب دعوت وارشاده تصدی قیلمش کرکدر که بونلری اغوال وشیاطین الانسدن آله سن وراه نجاتی بونلره تعلیم قیلوب هدایت وارشاد ایلیه سن (مثنوی) خضر وقتی غوث هر کشتی توی * همچو روح الله مکن تنهاروی * وقتك خضری سن هر کشتینك غوث ومددی سن سن حضرت عیسی روح الله علیه السلام کبی تنهارولك ایلمه یعنی انجلین فرد ومجرد سیر وسلوك ایلمه بلکه نیجه کسه لره

دست کیر اولوب انلره معاونت ایده تا انلر سنک معاونتکله غرقاب ضلالتدن نجات بوله لر (مثنوی) پیش ازین جمعی چو
شمع اسمان * انقطاع وخلوت آری رایمان * بو جمعیتدن اول چون شمع آسمان ایدک بودخی معنادر بو جمعیتدن
اول آسمانک شمعی کبی ایدک پس انقطاع وخلوت آرالغی قو خلوتلرو صف ترکیبید وخلوت کتوریجی وخلوت اختیار
ایدیجی معناسنه یعنی بو دنیاده اولان جمعیتدن مقدم سن عالم ارواحده قوم روحانینک جمعیتنک شمع اسمانی کبی
ایدک عالمه ضیا بخش اولمق سنک ازلی شان شریفکدر پس شمدی دخی بو عالمده اولان جمعیتک شمع اسمانی سن
خلقدن منقطع اولمغی وخلوت اختیار قیلمغی قو خلوت وکثرت ایچره شمع جمع اولوب بونلره افاضهٔ انوار ایله تا سنک نور
هدایتکدن مستنیر ومستفید اوله لر (مثنوی) وقت خلوت نیست اندر جمع آی * ای هدی چون کوه قاف وتو همای
خلوت وقتی دکلدر جمعه کل ای نبی مکرم هدی کوه قاف کبی وسن هما وعنقا کبی سن خطاب اکرچه جناب الهی
لسانندن حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه در لکن هر عصرده انک قایم مقامی اولان وارث کامله دخی
شاملدر که انلر بو خطابله حضرت حق جانبندن مخاطب اولنورلر وبوذ کر اولنان صفتلره مظهر قیلنورلر زیرا وارث
اکمل اولدر که انک حالنه وشاننه وارث اوله (مثنوی) بدر بر صدر فلک شد شب روان * سیر را نکذارد از بانک سکان *
مثلا بدر صدر فلک اوزره کیجه کیدیجی اولدی سکلرک بانک وصداسندن اوتری سیرینی ترک ایتز کلابک عادتی اولدر که
فلک اوزره ماه تاب اولدقچه اکا باقوب عوعو ایدرلر (مثنوی) طاعنان همچون سکان بر بدر تو * بانک می دارند سوی
صدر تو * کذلک سکا طعن وانکار ایدنلر سنک بدر منیرکه قارشو سکلر کبیدر سنک صدرک جانبنه بانک وصدا طوترلر یعنی
سنک صدر شریفک واعلا اولان مرتبهٔ لطیفک جانبنه کلاب سیرت اولان طاعنلر ومنافقلر سنک جمالک بدرینه قارشو
عوعو ایدرلر وما لا یعنی وهرزه سویلرلر صدر فلک اوزره بدر کلابک عوعوندن متأثر ومنفعل اولمیوب اصلا صدا ارندن
ایرلمز ومتألم ومتحول اولمز سنک شان شریفک خود هزاران بدردن ارفع واعلادر پس بو کلاب سیرت اولان طاعنلرک
طعنندن ولا تملرلومندن اصلا متألم ومتغیر اولمیوب عالمه ضیا کسترا اولمغی ترک قیلمیه سن ومنورقلوب اولمقدن فارغ
اولمیه سن (مثنوی) این سکان کرند زامر انصتوا * از نفه وع وع کنان بر بدر تو * بو کلبلر انصتوا امرندن اصمدر
جهالت وسفاهتلرندن سنک بدر جمالکه قارشو وع وع ایدیجیلردر مصرع اولده اولان انصتوا امری سورهٔ اعرافده
اولان بو آیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) بو آیت کریمه نک
تفسیری وتحقیقی جلد ثانینک اواخرینه قریب منازعت چهار کس بیانندمعر ورایلدی یعنی کفره وفسقه که
فی المثل کلاب کبیدر انلره سز کلام حق استماع قیلک وکفت کو وطعن وتشنیعدن ساکت اولک دیو امر ایلدک
بونلر اصمدرلر که بو کلامک استماعنه لایق کوش وهوشلری یوقدر ولهذا سفاهت وجهالتلرندن سنک بدر منیرکه قارشو
اوروجیلر وطعن وتشنیع اوریجیلردر نته کم هر عصرده اولان سک سیرت اولنلر دخی اول عصرده قایم مقام نبوی ووارث
مصطفوی اولان عزیزه طعن وتشنیع ایلمک خوی وعادتلری اولمشدر (م ی) هین بمکذار ای شفا رنجور را) تو زخشم کر
عصای کور را * ای رنجور دشفا اولان طبیب آکاه اول سن اصلا خشمندن اوتری کورلرک عصاسنی ترک ایلمه یعنی
ای مریض القلب اولنلره طبیب اولان حبیب متنبه اول سن کوش باطنلری اصم اولان کسه لره خشم ایلدیککدن
اوتری اعمی اولان بیچاره لرک عصاسنی یعنی انلره متعلق اولان دلالت وهدایتی ترک ایلمه که انلر سنک کلام شریفکی
استماع ایدرلر اکرچه حقیقت حالی کورمزلرسه ده (مثنوی) نی تو کفتی قائد اعمی براه * صد ثواب واجر یابد از اله *
سن دیمدکمی اعمایی راه مستقیمه یدیجی براه ده باظرفیت معناسنه اولوب سن دیمدکمی که راه مستقیمده اعمایی یدیجی
الله حضرتندن یوز ثواب واجر بولور یعنی سن خود حدیث شریفکده دیدککه برکسه بر اعمایی قرق آدیم مقداری
قاید اولسه اکا جنت واجب اولور وحضرت حقدن رحمت ومغفرت بولور نته کم ابو یعلی وامام طبرانی وابن عدی کامل
نام کتابنده وابو نعیم حلیهٔ ابدالده وبیهقی شعب ایمانده بو حدیثله اتفاق ایدوب ابن عمر حضرتلرندن وبعضیسی دخی
ابن عباسدن وانس دن وجابردن دخی بو کونه روایت ایدرلر که قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قاد اعمی اربعین
خطوة غفر له ما تقدم من ذنبه رواه الخطیب فی التاریخ عن ابن عمر کذا فی جامع الصغیر پس بو حدیث شریفک معناسنی
نظمه کتوروب بیورورلر (مثنوی) هر که او چل کام کوری را کشد * کشت آمرزیده ویابد رشد * هر شول کسنه که او قرق
آدیم بر کوری چکر اول کسنه آمرزیده اولور ورشد بولور یعنی مغفور اولور (مثنوی) پس بکش تو زین جهان بی قرار *
جوق کوران اقطار اندر قطار * چونکم بویله دیدک پس امدی سن چک بو فانی وبی قرار جهاندن کورلرک بولوکنی قطار
قطار خطاب حضرت حق جانبندن اکرچه حضرت رسول اکرمه در لکن هر عصرده انک وارث کاملی اولان مرشدلره
تعریض واشارتدر یعنی چونکم کورلری طریق ثوابه قاید اولمقده بو قدر ثواب بی حساب اولدیغی مقرر اولیجق ای کندی

عصر ینك پیغمبری كبی اولان مرشدمن هم بو كورلر طایفه سی قطار قطار متتابع ومتوالی اولدیغی حالده مرامسداد وطریق صوابه چقق تا چاه ضلالتدن دوشمكدن نجات بوله لر ومقصد اقصایه ومطلب اعلایه ایرشوب نور یقینله قرین العین اوله لر (مثنوی) كار هادی این بود تو هادئی ٭ ماتم آخر زمان را شادئی ٭ هادی ینك كاری بودر اول سن هادیسن وآخر زمانك ماتمنه سرور وشادیسن چونكم هادی ینك كاری اعمالری تعلق اوله اول كاری ترك ایتمك لایق دكلدر وآخر زمانده اولان فتنه وفسادی حاصل اولان ماتم وغمك ازاله سنه سنك وجود پر جودك سبب اولمیق غمناك وماتم زده لردن مسرت وشادیلكی دریغ ایلیوب مراده امساك كتمك شان شریفكه مناسب دكلدر (مثنوی) هین روان كن ای امام المتقین ٭ این خیال اندیشكان را تا یقین ٭ ای متقیلرك امامی تیز روان ایله بو خیال اندیشه اید یجیلری یقین مرتبه سنه دك ای شرلك ومعاصیدن ودخی ماسوی اللهدن پرهیز كار اولان كسلرك پیشوا ومقتداسی آكاه اول بوخیال اندیشه اولنلری وظن وكمانی كنندیلره پیشه قیلنلری حق الیقین مرتبه سنه دك روان ایله تا شكوك وشبهات قیدندن خلاص اوله لر وبحث وجدال وقیل وقالدامندن نجات بوله لر (م ی) هر كه درمكر تو دارد دل كرو ٭ كردنش را من زنم تو شاد رو ٭ هر كیمكه دل وجانی سنك مكر كدن كرو طوته بن آنك بوینی اورورم من شاد ومسرور یوری یعنی (انا كفیناك المستهزئین) حسبنجه سكامكر ایلكده دل قوینلره وسنی مستهزی ومستخف اولنلره بز كفایت ایده وز سن خاطر شریفك خوش طوت سن بو خصوصده غم یبوب شاد ومسرور اول (مثنوی) بر سر كوریش كوری نهم ٭ او شكر پندارد زهرش دهم ٭ انلرك كورلكی اوزرینه كورلكلر قورم اول شكر صانور حال بوكه آكا زهر ویریرم یعنی هرشول كمسنه كه سكا مكر قیلمغه كوكل باغلروسكا استهزا واستخفاف ایلر آنك قلبینك كورلكی اوزره كورلكلر قویوب اعمالغی زیاده ایلرم اصل معنی كورلك بوندر غرمعناسنه اولمق اولیدر یعنی آكه رغم ایلك اوزره رغملر قورم اول مستهزی وماكر ایلدیكی مكر واستهزایی كندی زعمنجه شكر ظن ایلر حال بوكه آكا زهر ویریرم یعنی آنك مكر وحیله سی اگرچه آكا شكر كبی لذیذ كورلكن آنك پاداش وجزاسی زهرلر وقهرلر ویریرم پس آنك شكر ظن ایلدیكی كندی یه عین زهر اولور (واصبر علی مایقولون واهجرهم هجرا جمیلا) آیتنك موجبنجه بونلرك دیدكاری قول اوزره بونلردن هجر جمیل ایله مهاجرت ایله وامرلرنی بكا تفویض ایله دیمكی افاده قیلور (مثنوی) عقلها از نور من افروختند ٭ مكرها از مكر من آموختند ٭ عقللر جمیعا بنم نورمدن شعله لندیلر مكرلر ده بنم مكرمدن اوكرندیلر یعنی عقللر تدبیر وتداركی بندن بولدیلر وبنم نورمله منور اولوب تدبیرلرنده وكارلرنده اصابت قیلدیلر ومكری دخی بنم مكرمدن اوكرندیلر جمیع اوصاف واخلاق وافعالی مرید وخالق بنم نفس الامرده نظر اولنسه انلرده اولان مكر مكرمك ثریدر چونكم افعال عبادلك طرداو عكسا اصل ومنشأی خدای تعالینك اسما وصفاتیدركه جمله نك خالق ومریدی اولدر ولهذا قال الله تعالی ومكروا ومكر الله والله خیر الماكرین) بو آیت كریمه نك تفسیرنده اولان مفسرلرك اقوالی وحق تعالی یه مكر اسناد اولنمق وماكر دینلمك وجهی وتحقیقی جلد ثالثده جواب كفتن ساحر مرده بافرزندان خود سر خنده جادویی كه حق كند حقست وراست ببنده مرور ایلدی اگر مراد اولنورسه انده طلب اولنه پس مخلوقك مكر ینك مكر الهی یه نسبتله اصلا وجودی وتأثیری اولمدیسه بو بیتلری بو معنالری فهمه آسان اولسون ایچون مثل موقعنده ایراد ایدوب بیورورلر (مثنوی) چیست خود آلاجق آن تركان ٭ پیش پای نره پیلان جهان ٭ مثلا اول تركمانك آلاچقی خود ندر جهانك اركك فیللری ینك ایاغی اوكنده یعنی تركمانلرك آلاچقی اركك فیللر ایاغی آلتنده نیجه ضعیف وزبون ایسه حق تعالینك قدرت قاهره وارادت كامله سی قتنده انلرك مكر وحیله سی انكلین مغلوب وزبوندر (مثنوی) آن چراغ او پیش صرصرم ٭ خود چه باشد ای مهین پیغمبرم ٭ اول مستهزی وماكر اولان كسنك اول چراغی بنم صرصر قدرتم اوكنده خودنه سی اولور ای بنم مهین وبهین پیغمبرم یعنی باد صرصرلك قتنده چراغك وجودی وقوتی اولمدیغی كبی انلرك دخی مكر وحیله سی چراغینك بنم صرصر قدرت وارادتم قتنده اصلا وجودی وقوتی یوقدر ای بنم اولو وعظیم القدر پیغمبرم مهین مهتر وعالیتر دیمكدر (مثنوی) خیز در دم تو بصور سهمناك ٭ تا هزاران مرده بر روید زخاك ٭ چون تو اسرافیل وقتی راست خیز ٭ رستخیزی ساز پیش از رستخیز ٭ ای حبیبم قالق اسرافیل كبی سهمناك وهولناك صورمسن نفخ ایله تا خاككدن هزاران مرده بته چونكم سن وقتك اسرافیلی سن راست قالق بو دخی وجه در چونكم سن راست ودرست وقتك اسرافیلی سن امدی قالق قیامتدن اول قیامت دوز صوردن مراد الله اعلم هر حیات طیبه نك قبولنه مستعد اولان مؤمنلرك صوری اولقدركه مراد انلرك وجودی اولور وبو معنایی (فاذا نفخ فی الصور) آیتنده صوری فتح واو ایله دخی قرائتك ومفسرینك قرآت ایلدی تأییدقیلور وبو مؤمنلرك وجودلری ینك سهمناك اولمسی عظم شانلرندن كنایت اولور وانلرك صور وجودلرینه نفخ ایلمكدن مراد حیات طیبه یی انلره افاضه قیلمقدن عبارت اولور

ومرده‌دن مراد شول مرده‌لردر که هوای نفس واسطه‌سیله اولمشلر و خاک بدن ایچره مدفون ومستور اولمشلردر پس
تقدیر معنای بیت شریفین اولدر که دینه ای نبی جلیل حضرت اسرافیل نفخهٔ ثانیه‌ده اول صور سهمناکی نفخ ایلیوب
باذن الله مرده‌لرک اجسادی‌نی کدن قائم اولوب حیات بولدقلری کبی چونکم سندخی وقتک اسرافیلی سن راست
ودرست سویلرسن پس قائم اول وقابل حیات طیبه اولان مؤمنلرک صور وجودلرینه حیات ابدیه‌یی افاضه ایلیه تاکم
هزاران مرده‌لر خاک تندن بو قاروبته‌لر ومقبره‌بدندن قائم اولوب قیامت معنویه‌سرنی مشاهده ایده‌لر حاصل
کلام قیامت اولمزدن اول برقیامت دوزیعنی قیامت صوری ظهوره کلمزدن مقدم قیامت معنویه‌یی وجوده کتور
تاکم اهل دل اولنلر اسرار قیامتی بو عالمده مشاهده ایلیه‌لر (مثنوی) هرکه گوید کو قیامت ای صنم* خویش بنما که
قیامت نک منم* در نکر ای سائل محنت زده* زین قیامت صد جهان قائم شده* هرکیم سکا قنی قیامت دیر ای صنم
کندیکی کوستردیکه اینشته قیامت بنم ای محنت زده سائل نظر ایله یعنی ای قیامتدن سؤال ایلین سائل محنت زده
امعان نظر ایله بو قیامتدن بو زجهان قائم اولمشدر قیامت بعد الموت ابه سانه دیرلر حیات ابدیه‌دن اوتری وعند
المشایخ اوچ قسمه منقسمدر اول قسم اولدر که موت طبیعیدر نصکره برزخ علویه‌دن و یاخود سفلیه‌دن بر برزخده
حیات دینویه‌ده میت نه حال اوزره اولدیسه انک اوزرینه منبعث اولقلقدر (کما قال علیه السلام کما تعیشون تموتون
وکما تموتون تبعثون) وقال ایضا تبعث الناس علی ما ماتوا علیه مشایخ بو قیامته قیامت صوری وقیامت صغری
دخی دیرلر که حضرت نبینک بو قول شریفیله بو قیامته اشارت اولنمشدر که بیوررلر من مات فقد قامت قیامته وقسم ثانی
اولدر که موت ارادی واختیاریدر نصکره عالم قدسیده اولان حیات قلبیه وابدیه ایچون منبعث اولمقدر کما قیل
مت بالارادة تحیی بالسعادة عند المشایخ بوکا قیامت وسطی دیرلر بو قیامته حق تعالی حضرتلرینک بو قول شریفیله
اشارت اولنمشدر که سورهٔ انعامده بیوردی (اومن کان میتا فاحییناه) وقسم ثالث اولدر که فنا فی الله اولدقدنصکره
حق ایله باقی اولمق قنده حیات حقیقیه ایچون منبعث اولمقدر مشایخ بو قیامته قیامت عظمی وطامهٔ کبری دیرلر
(فاذا جاءت الطامة الکبری) آیت کریمه‌سنک معنای باطنیه‌سیله مشار الیها اولان قیامت بو قیامتدر دیرلر
چونکم قیامتک بو اوچ قسمه منقسم اولدیغی کوردک ویادک وانک مراتبنه آکاه اولدک‌سه بو بیتلرده واقع اولان
قیامتلردن مراد قیامتک قسم اولی دکلدر بلکه قسم ثانیسی وقسم ثالثیدر که انک قسم ثانیسی موت ارادیدنصکره
حیات قلبیه ایله منبعث اولمق بو قسم ثالثی فانی فی الله اولدقدنصکره حیات حقیقیه‌یی بولمقدر پس سلطان الکونین
حضرتلرینک وجود شریفی بو ایکی قیامتک اصلی ومنبعیدر بو نکته ورمزی ابهام ایلمکدن اوتری مبارک سبابه‌سیله
وسطاسنی بربره جمع ایدوب قیامتدن سؤال ایلین کسه‌یه انا والساعة کهاتین بیورمشلردر که قیامتله کندی وجود
شریفلرینک کمال ایله مقارنتنه وقربیتنه اشارت قیلمشلردر پس بو مقدمه معلومک اولدیسه بو ایکی بیت شریفک فحوای
لطیفی بویله دیمک اولور که ای بنم حبیبم هرشول کسه که سکا قیامت موعوده‌دن سؤال ایلیوب قیامت قنی دیرکندوکی
اکا کوستر بویله دیو که قیامت معنوی اشته بنمکه اولا موت ارادیله اولدم وحیات قلبیه وابدیه بولدم ثانیا فانی فی الله
اولدقدنصکره حیات حقیقیه بولدم وبقای حق ایله باقی اولدم پس قت قت قیامت اولدم اکر بصر بصیرتک وار ایسه
بو قیامت معنویه‌یی کور ای قیامت موعوده‌دن سؤال ایلین ومتی الساعة دیو سویلین محنت زده بو قیامت معنویدن
بوز جهان قائم اولمشدر ونیجه بیک انسان حیات حقیقیه وحیات قلبیه بولمشدر پس بو قیامت معنوی قیامت
موعوده‌دن نیجه وجوهله افضل واولیدر زیرا اول قیامت موعوده اولا سبب قهر وهلاک اولور وثانیا اندن انجق اجسام
حیات بولور اما بو قیامت معنوی محض لطف وکرمه باعث اولور و بوندن قلب وروح حیات بولور پس قلب وروحک
حیات بولمسی جسمک حیات بولمسندن اولی واحری اولور (مثنوی) ورنباشد اهل این ذکر وقنوت* پس جواب
احمق ای سلطان سکوت* زآسمان حق سکوت آید جواب* چون بود یا نادعا نامستجاب* واکر بو ذکر وقنوتک
اهلی اولمیه پس ای سلطان عالم جواب احمق سکوتدر زیرا آسمان حقدن جواب سکوت کلور ای جان چونکم دعا
نامستجاب اوله قنوت اصلنده طاعتده دیرلر ومطیع اولمغه ودعا قیلمغه دخی دیرلر بورایه دعا معناسنه‌در بو بیتلر حضرت
حق لساندن اول یاندن بورایه کلنجه دک حضرت پیغمبر علیه السلامه خطاب اولمق طریقی اوزره دینلمشدر پس
جناب حضرته اول سلطان حقیقی یه خطابا بیورر اکر بو ذکر انسان معناملتیه بو سن ایلدیکک دعانک اهلی اولمزسه
پس ای سلطان حقیقت احمقک جوابی سکوتدر که اکا موزه ویلیک واسرار ومعانی نقل ایلمک عاقلک شاننده‌ن
دکلدر مثلا حق تعالینک آسماندن سکوت ایلمک جوابی کلور شول وقتده که ای جان دعا مستجاب اولمیه یعنی برکسه
بوزن آسمانه طوتسه والرین بو قاروقالدیروب دعا ایتسه وانک دعاسی مستجاب اولمیه آسمان طرفندن سکوت قیلنمش

واول كسه احمق منزله سنه تنزيل اولنمش اولور چونكم قضيه بو نلك كبيدر بو معنايى اهلنه سويلمك كركدر وبى فهم اولانى احمقه سكوت ايلمك كرك كه سنت الهى وسيرت وطريقت نبويه اوزره هر ولى بويله واقع اولمشدر (م ى) اى در يغا وقت خرمنكاه شد * ليك روز از بخت ما بيكاه شد * اى حيف ودريغ خرمن زمانك وقتى اولدى ولكن روز بزم بختمزدن بيكاه اولدى دريغ وتحيفك معناسى مصرع ثانى يه مصروف اولور يوخسه خرمنكاه وقتى اولمغه دريغ وحيف اولمز يعنى اولى حضرتك كلمسيله قيامت كبرانك ظهور قيلمسنه دلك هر عصر خرمن زمانى كبى وقت تحصيل اولدى والطاف الهى ومواهب عطيات ربانى مبذول اولوب ظهوره كلدى (اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى) آيت كريمه سنك فحواسى اوزره دين مبين كمالن بولدى ونعم الهى غايته واتمامه ايردى وليكن حيف ودريغ اولسون كه بزم تحصيلمز كونى بخت وطالعمزدن بيوقت اولوب كجدى وعمردن چوق نسنه قالمدى كندى حسبحالرنى نقل ايلمك واسطه سيله غيره تعريض مراد ايدرلر ورو زى بيكاه اولنلرزمره سنه كنديلرينى ادخال ايدوب بزم بختمزدن روز بيكاه اولدى ديمارى اسلوب حكيم قاعده سى اوزره مجرد امحاض نصح ايلمرندن عبارت اولور (ومالى لا اعبد الذى فطرنى واليه ترجعون) آيت كريمه سى بو مضمونه اشارت قيلور وبو قاعده نك تحقيق مثنوى شريفك ابتداسنده درغم ما روزها بيكاه شد بيتنك شرخنده مرور ايتدى (مثنوى) وقت تنكست وفراخى اين كلام * تنك مى آيد برو عمرد وام * وقت تنكدر وبو كلامك وسعتى ووفرتى دوام ايلك اوزرينه تنك كلور يعنى بو كلامك وفرتى ووسعتى شول مرتبه يه حدو بيپايانـدركه ابلك اوزرينه عمر دائم خرج اولنسه انك بيكده برين سويلمكه ومقدار قليلين شرح ايلمكه امكان وقدرت اولميه ديزيرا اسرار الهيه واوصاف نبويه يه متعلق اولان كلام باخصوص كه بطريق الهام واقع اوله لا يتناهيدر اكر عمر دوامله بيله موصوف اولسه اسرار الهيه نك واوصاف نبويه نك وسعت وفراخلغنه نسبت تنكتر كلك مقرردر چونكم عمر دائم بو كلامك فراخلغنه نسبت تنكتر كله بركسه نك متناهى اولان عمر ينك وقتى تنك اولمسى خود مقرردر (مثنوى) نيزه بازى اندرين كوهاى تنك * نيزه بازان را همى آرد بتنك * بو تنك چقورلرده نيزه بازلق ايلمك نيزه بازلرى عاروننكه كتورر كوها فتح كاف فارسيله كولك جمعيدر كوچقورده درلر وكوهاى تنكدن مراد بونده تنك اولان اوقاتدر ونيزه بازلردن مراد ميدان پند وارشادايچره معارف نيزه لرين اوينيان فارسان طريقت وسلحشوران حقيقتدر پس معناى بيت اولدركه بو تنك اولان وقتلر ايچره نيزه بازلق ايلمك يعنى معارف سويلمك ميدان طريقتك فارسلرنى كه مرادانلردن اسرار الهى سويلين ومعارف نقل ايلين عالملردر انلرى عاروننكه كتورر شول اعتبارله كه بو خلقه معارف سويلمك وفصاحت وبلاغت اظهار ايلمكله وقتك حكمى ايچره اوقاتده ايسه اول مرتبه وسعت يوقكه برمقدارين بونلره علوم واسرارى تعليم وتفهيم ايلمكه خرج ايليه سن وبرنيجه سن دخى حضرت حقك طاعاتنه ومناجاتنه صرف ايليه سن بونده تنبيه اولدركه نيزه بازان ميدان طريقت اولان مشايخك وقتى شول مرتبه عزيز اولوركه خلقه تعليم وارشاد ايلمك دخى نوعا عبادت ايكن انلره معارف سويلمكى واسرار نقل ايلمكى اوقات عزيزه دن عد ايلمزلر زيرا بونلره احب اوقات حضرت حقه مناجات ايلدكلرى وقتلردر (مثنوى) وقت تنك وخاطر وفهم عوام * تنك ترصد ره زوقتست اى غلام * وقت تنكدر وحال بوكه عواملك خاطر وفهمى وقتدن بو زمرتبه تنكتردر اى غلام يعنى وقت طاردركه انده وسعت بوقدر وعواملك فهم وخاطرى حال بوكه وقتدن يوز مرتبه زياده تنكدر پس اوقاتكى بونلره تفهيم اسرار ومعانى ايلمكه خرج ايلسك بونلرك فهم وادراكنده اول وسعت يوقدركه انى فهم ايلمكه قادر اوله لر پس بونلره تفهيم معانى واسرار ايلمكه مشغول اولان كمسه وقتنك حكمنى ضايع ايلمش اولور زيرا بونلرك بيكده برى بردرست فهم كسه اولوب ومعنايى فهم قيلوب ومرشدك مرادنه واقف اولوب ترقى قيلمز وتحصيل كماله طالب اولمز چونكم حال بو منوال اوزره اوله بونلره تفهيم معنى ايلمكه اشتغال ايلين عالم وقتنك حكمنى ضايع ايلمش اولور وخدايه مناجات ايلمكى وانكله معامله ومكالمه قيلمغى قوبوب ادنى مرتبه يه مشغول اولمش اولور (مثنوى) چون جواب احمق آمد خامشى * پس درازى در سخن چون ميكشى * از كمال رحمت وموج كرم * مى دهد هر شوره را باران ونم * چونكه احمقك جوابى خاموش اولمق كلدى پس سوزده نيچون درازلق چكرسن بوهم وجهدر سوزده زياده درازلق نيچون چكرسن جواب بونده حق تعالى كمال رحمتندن وموج كرمندن هر شوره يه باران ونم ويرر يعنى چونكم سخن شناس اولميان وفهم معنى قيلمين احمقلرك جوابى ساكت اولمق كلدى وبو قاعده بين الانبياء عليهم السلام والاولياء العظام والحكما والعلما مشهور ومتعارف اولدى پس سوزده نيچون درازلق چكرسن وتطويل كلام ايلرسن مستحب اولان خود خير الكلام ما قل ودل حديثنك موجبنجه تقليل كلام ايلمك ايدى نعم بويله در ولكن حق سبحانه وتعالينك شان شريفى اولدركه كمال رحمتندن ودرياى كرمندن هر شوره يه باران ونم ويروب فيوضاتنى دريغ ايلمزا كرچه شوره ير باراندن حياتبذير اولمز

ونشو

ونشو ونما بولمزلكن فياض مطلق كال رحمتندن انلر عدم قابليتلرينه باقيوب مستعد ونامستعد مستحق ونامستحق
دېميوب جود وفيضنى على العموم بوجه مليسال ايلرلرس اوليــاى خدا اوصاف الهيه ايله متصفلر در چونكه خداى
تعــالينك وصف جيلى وشان شريفى مستعد ونامستعده فيض واعطــاسنى بذل ايلمكدر مرشد اولان بنده لرى دخى
بو صفتــله متصف اولوب باران علوم واسرارى هر كسه بذل ايلمكدن خالى اولمزلر اكر انلر قبول ايلسونلر واكر قبول
ايلمسونلر * دربيان آنكه ترك الجواب جواب * بو شرح شريف انك بيانندهدركه ترك الجواب جواب كلامى * مقرر اين
سخن كه جواب الاحمق سكوت * بو سوزك مقررى ومؤكديدركه اول سوز جواب الاحمق السكوت سوزيدر يعنى ترك
الجواب جواب كلامى جواب الاحمق السكوت كلامى مؤيد ومؤكد اولديغنك بيانيدر * شرح اين هر دو درين قصه
كفته مى آيد * بو ايكى قولك شرحى بو قصه ده دركه ديلمش كلور انشاء الله تعالى (مثنوى) بود شاهى بود اورا بنده
مرده عقلى بود وشهوت زنده * بر پادشاه وار ايدى انك بر بنده سى وار ايدى عقلى مرده وشهوتى زنده بر بنده ايدى (مثنوى)
خردهاى خدمتش بگذاشتى * بدسگالى را نكو پنداشتى) اول پادشاهك خدمتنك خردلرينى يعنى دقيقلرينى ترك ايلردى
بد وقبيح فكر ايلردى لكن انى ومقبول ظن ايلردى يعنى بين الناس ظاهر وآشكار اولميان بلكه عيوبنه نامسدن خفى بد وقبيح
اولان خدمتلرى ترك ايلردى فى الحقيقه بد ظن ايلردى ولكن انى ايو قياس ايلردى (م ى) كفت شاهنشه جراش كم كنيد
ور بجنكد نامش از خط بر زنيد) پادشاه انك بو حالنه واقف اولوب انك جراسنى ناقص ايليكز ديدى جرا وظيفه معناسنه در
واكر جنك وجدال ايلرسه انك نامنى خطدن اوريكز يعنى دفتردن چاليكز (مثنوى) عقل او كم بود وحرص او فزون *
چون جرا كم ديد شد تند وحرون * اول بنده نك عقلى ناقص ايدى وحال بوكه حرص وطمعى افزون ايدى چونكه
جرا ونفقه سن ناقص كوردى تند وحرون اولدى لايق اولان انقطاع نفقه يى كندى نفسنك شأمت وقباحتندن توبه
واستغفار له تضرع ايلمك ايكن وظيفه سنى مقطوع كورديكى كبى انك قطع اولمسنى زيد وبكرك وجودندن بيلوب تند
وسركش اولدى وبونى شاهدن وندماسندن بيلوب طعن وملامته شروع قيلدى (مثنوى) عقل بودى كرد خود كردى
طواف * تا بديدى جرم خود كشتى معاف * عقلى اوليدى كندى اطرافنى طواف ايلردى تا كنديسنك جرمن كورردى
معاف اولوردى يعنى اكر انك عقلى اوليدى كندى نفسنك اطرافنه طولنوب انك قباحت وذلتندن نه فعلى
واقع اولديغنى بوتلردى بعده استغفار واعتذار ايلردى پس كناهى عفو اولوب مقبول اولوردى ولكن كندى نفسنك
حواليسنه طولنميوب وكنديده خطا وذلت كورميوب تندلك وسركشلكه باشلدى پس معاف اولميوب
دخى زياده مبغوض ومردود اولدى (مثنوى) چون خرى پابسته تند وار خرى * هر دو پايش بسته كرد از خرى *
مثلا اياغى باغلنمش بر خر چونكه حماقت وخرلغندن سركش اولسه ايكى اياغى بيله باشنه باغلنمش اولور اكر ابتدا اياغى
باغلنمسنه رضا ويروب تندلك قيلميدى هر ايكى اياغى باشنه باغلنمزدى وبو بلا والم انك اوزرينه زياده اولمزدى (مثنوى)
پس بكويد خر كه يك بندم بس است * خود مدان كان دو ز فعل آن خس است * پس خر لسان حالله قباحتنى بيليوب
بو ياد دركه بكا بر بند كافيدر خرلك بو سوزنى بيله وقبول ايليه كه اول ايكى بند اول خسك فعلندندر واول قبحلك كندى
كارنك سوء جزاسيدر پس بر كسه كه دل مرده وشهوت زنده اوله اول كسه خردن بد تردر اما اكر شهوت نفسانيه سن
ازاله ايليوب قلب وعقلنى احيا وزياده ايلرسه اول كسه ملائكه دن اعلا واولورته كم بو حديث شريفله بو معنايه اشارت
ايدوب بيوررلر * در تفسير اين حديث مصطفى صلى الله عليه وسلم ان الله تعالى خلق الملائكة وركب فيهم العقل * بو شرح
شريف حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلمك بو حديث شريفنك تفسيريدركه بيورمشلردر تحقيقا الله تعالى
ملائكه يى خلق ايلدى وانلرك وجودنده عقلى روحلرنه تركيب ايلدى يعنى بونلرك وجودنى عقل وروحدن نورلرى برربرينه
انضمامندن خلق ايليوب مظهر لطافت ونورانيت قيلدى لاجرم بونلردن جرم ومعصيت صادر اولمز * وخلق البهائم
وركب فيهم الشهوة * دخى بهايمى خلق ايلدى وانلرده شهوت تركيب ايلدى يعنى انلرك وجودنى شهوت نفسانيه وقوت
جسمانيه ايله تركيب ايدوب عقل نورندن بى بهره ايلدى (وخلق بنى آدم وركب فيهم العقل والشهوة) دخى بنى آدمى خلق
ايلدى وانلرده عقل وشهوت تركيب ايلدى پس بنى ادم برزخ جامع اولدى عقلى وروحى جهتندن ملكلره مشابه
شهوتى وطبيعتى حيثيتندن حيوانانه مساوى ومماثل اولدى بو اعتبارله انسانه مجمع البحرين دينلدى * فمن غلب
عقله شهوته فهو اعلى من الملائكة * پس شول كسه نك كه عقلى شهوتنه غالب اوله اول كسه ملائكه دن اشرف واعلادر
انكيچونكه بو شهوات نفسانيه سنى ومقتضيات حيوانيه سنى طاعت الهيه ده ترك ايليوب كسب خصائل وكمالات
قيلدى اما ملائكه هنوز شهوات وحيوانيتله ابتلا اولنمشلردر بلكه ترقيدن تنزلدن برى هر برى كندى مقام معلومنده
قرار ايلمشلردر * ومن غلبت شهوته عقله فهو ادنى من البهائم * وشول كسنك كه شهوتى عقلنه غالب اوله پس اول كسه

بهایمدن ادنی در غلبۀ ثلاثیدن اولدیغی اوزره مضمّنی وبرلادی اما تفعیلدن اولسه دخی لوازم تفعیل اولدیغی تقدیر اوزره معنی بو قول کمی که شهوتی عقلنه غالب ایلر (اولئك كالانعام بل هم اضل) آیت کریمه سنك مخواسی اوزره اول کسنه بهایمدن اضل وادنی در دیمك اولور (قطعه) آدمی زاده طرفه معجونست * از فرشته سرشته وز حیوان * گر کند میل این شود کم ازین * ور کند میل آن شود به ازان * پس بو حدیث شریف مضمون لطیفنی نظمه گتوروب بیوررلر (مثنوی)

در حدیث آمد که یزدان مجید * خلق عالم را سه گونه آفرید * حدیث شریف بعده کلدیکه حضرت یزدان مجید خلق عالمی اوچ درلو یراتدی (مثنوی) یك گروه را جمله عقل و علم و جود * آن فرشته ست او نداند جز سجود * بر گروهی جمله عقل وعلم وجود ایلدی اول گروه فرشته در اول گروه سجود وطاعتدن غیری بیلمزوانلردن معصیت ظاهر اولمز (مثنوی)

نیست اندر عنصرش حرص و هوا * نور مطلق زنده از عشق خدا * انك طبیعت وعنصرنده حرص وهوا یوقدر بو گروه نور مطلق وروح مجرد در خدای تعالینك عشقندن هر بری زنده در (مثنوی) یك گروه دیگر از دانش تهی * همچو حیوان از علف در فربهی * بو بر گروهی دخی عقل واندیشه دن تهی یراتدی که بو گروه دیگر عقل واندیشه دن خالیدر مثلا بو بلولر حیوان گبیدر علف ییکدن بو نلر فربه لنکده در (مثنوی) او نه بیند جز که اصطبل و علف * از شقاوت غافلست و از شرف * اول گروه آخوردن وعلفدن غیری نسنه گورمز شقاوتدن وشرفدن غافلدر (مثنوی) این سوم هست آدمی زاد و بشر * از فرشته نیم او نیمیش خر * بو اوچنجی بلولر آدمی زاده وبشردر انك نصفی فرشته دن نصفی دخی خردن وحیواندندر یعنی ملکیت وحیوانیتدن مرکب اولور نصفی نورانی وروحانی ونصفی ظلمانی وجسمانی اولدی (مثنوی) نیم خر خود مائل سفلی بود * نیم دیگر مائل عقلی بود * نیم خر خود سفلی یه مائلدر بر نصفی دخی عقله وعلمه منسوب اولنه مائل اولور (مثنوی) آن دو قوم آسوده از جنگ و حراب * وین بشر با دو مخالف در عذاب * اول ایکی قومکه مراد انلردن ملائکه وبهایمدر بونلر جنگ ومحاربه دن فارغ وآسوده لردر یعنی ملائکه نك وجودی ایکی ضددن مرکب اولمدی پس انلرك کندی نفسنده اختلاف اولمق وگاه عقللری نفسلرینه وگاهی نفسلرینك مقتضاسی عقللرینه غالب اولوب بو ایکی جانب بری برلریله جنگ ومحاربه قیلمق انلرك وجودنده یوقدر وکذلك بهایم دخی صرف شهوت وکثافتدر بونلرده شول عقل نورانی یوقدر که نفسلرینك مقتضاسنه مخالفت ایلیه ونفسلرینك مقتضاسی دخی انکا مخالفت ایلیه ونفسلرنده جنگ وخصومت حاصل اوله بو قوم دخی نفسلرینك جنگ وخصومتندن فارغ وآسوده اولمشلردر اما بشر دردمند ایکی مخالف ایله عذاب وحرابده در گاه عقلنك مقتضاسی شهوت نفسانیه سنه غالب اولوب انی هدم وخراب ایلر وگاهی شهوت نفسانیه سی عقلنك مقتضاسنه غالب اولوب انکله قتال وحراب ایلر پس بشر ایکی مخالفك خصومتلری سببیله عذابده اولور (مثنوی) وین بشر هم ز امتحان قسمت شدند * آدمی شکلند و سه امت شدند * وبو بشر دخی امتحان جهتندن قسمت اولندیلر بونلر آدمی شکلیدر واوچ امت اولمشلردر یعنی اگرچه نوع بشر جمیعا صورتا آدمی شکلنده درلر ولکن معنا اوچ طائفه اولمشلردر (مثنوی) یك گره مستغرق مطلق شدست * همچو عیسی با ملك ملحق شدست * بر گروه مستغرق مطلق اولمشلر ونورانیت وروحانیت ایله اتصاف قیلوب حضرت عیسی علیه السلام گبی ملکه ملحق اولمشلردر یعنی بشریتی ملکیته تبدیل قیلمش وروح مجرد اولمق مرتبه سنی بولمشلردر (مثنوی) نقش آدم لیك معنی جبرئیل * رسته از خشم و هوا و قال و قیل * اگرچه نقشی آدم نقشی ولیکن معناسی جبریل گبیدر خشم وهوا وقال وقیلدن قورتلمشدر یعنی بو طائفه قوت غضبیه وقوت شهویه که رهزن عقل وروحدر بونلرك مضرتندن وسائر اخلاق ذمیمه دن وقیل وقال وبحث وجدال ایلمکدن خلاص اولوب روح القدس گبی پاك وطاهر اولمشلردر حتی بر مرتبه یه واصل اولمشلردر که (مثنوی) از ریاضت رسته وز زهد و جهاد * گوییا از آدمی زاد او نه زاد * ریاضتدن وزهد وجهاددن قورتلمشدر گویا او خود آدمیدن طوغمدی یعنی دیدیکه او نوع ملائکه دن ایدی انلر نتیجه ریاضت وزهد ومجاهده دن خلاص اولدیلر سه بو هم انلر گبی بو تکلفاتدن خلاص اولدی ونور محض قالدی (مثنوی) قسم دیگر با خران ملحق شدند * خشم محض و شهوت مطلق شدند * آدمینك بر قسمی دخی خرلره ملحق اولدیلر خشم محض وشهوت مطلق اولدیلر یعنی مشتهیات نفسانیه ومقتضیات طبیعیه لری واسطه سیله حیوانیت مرتبه سنه تنزل ایلیوب انلر گبی غضب وشهوت صفتلرینه مبتلا قالدیلر (مثنوی) وصف جبریلی در ایشان بود و رفت * تنگ بود آن خانه و آن وصف زفت * بونلرك وجودنده جبریلیت وملکیت وصفی وار ایدی وگتدی زیرا اول خانه تنگ ایدی واول وصف زفت ایدی بو اجلدن اول خانه تنگ وتاریکده قرار ایلیوب اصلی جانبنه رجوع قیلدی وبونلرك خانه جسدی تنگ وتاریك قالدی یعنی کل مولود یولد علی فطرة الاسلام حدیثنك موجبنجه فطرت اسلامیه وقوت روحانیه وانوار عقلیه که اوصاف ملکیه در بونلرك وجودنده دخی وار ایدی ولکن اول اوصاف ملکیه وقوت روحانیه ایسه زفت

وعظيم الشان ايدی پس بونلرك تاريك اولان شانه موجودلرنده قرار ايلكدن استنكاف ايليوب عالم روحانيت جانبنه
فرار ايلدی (مثنوی) مرده كردد شخص كو بی جان بود * خر شود چون جان او بی آن شود) مرده اولور شول شخص كه
اول بی جان اوله خر اولور اول شخصك جانی جو نكم آ نسز اوله آندن مراد قوت قدسيه ولطافت روحانيه در كه حيات
قلبيه دن عبارتدر يعنی شول برشخصكه بی جان اوله محقق مرده اولور واول جانكه قوت قدسيه وحيات قلبيه دن خالی
اوله خر اولور بلكه اندن اضل اولوب ابدی ظلمت وجهالت ايچره قالور (مثنوی) زانكه جانی كان ندارد هست پست *
اين سخن حقست صوفی كفته است * زيرا برجانكه آن طوقيه اول جان پست ودنيدر بوسوز حقدر بونی صوفی دمشدر
صوفيدن مراد اصحاب سلوك ومشايخلرنا كلی اولان كسه دركه انك مرتبه سندن اعلا برمرتبه اولمز مكر كه
صافيلرك مرتبه سی والحاصل صوفی كامل ومكمل اولان كسه دن عبارت اولور وتقدير معنی بويله ديمك اولور كه اول
برجانكه قوت قدسيه وحيات قلبيه طوقيه پست وسفليدر بوسوز حق وثابتدر كه بونی كامل ومكمل اولان عزيز ديمشدر
(مثنوی) اوز حيوانها فزون تر جان كند * در جهان باريك كاريها كند * او كونه انسان حيواندن زياده رك جان
چكشور زيرا جهانده باريك كارلقلر ايلر يعنی اول كسنلك كه روحنده قوت قدسيه وحيات قلبيه اولميه اولديكی وقتده
اول كمسه حيواناتدن زياده رك جان چكشور وحالت نزعده حيواناتدن زياده جان چكشمسنه سبب وعلت اولور اول
جهانده خرده كارلقلر وباريك ودقيق صنعتلر واشلركه حيوانات اكا اقتداری يوقدر پس اول خرده كارلقلرنه كونه خرده
كارلقلر ايدوكنی بو بيتلرله بيان بيوررلر (مثنوی) مكر وتلبيسی كه او داند تنيد * آن ز حيوان دكر نايد بديد * شول
برمكر وتلبيسيكه اول شخص اوره بكی وطوقومغی بيلور اول غير حيواندن بديد وظاهر كلمز زيرا حيوان غير ناطق اولان
كسه لرك ايلديكی مكر وتلبيسه واشلدكلری كار نفيسه قادر دكلدر اول كار نفيس ومكر وتلبيس نه كونه كار وعمل
ايدوكنی بو بيتلرله تفسير ايدوب بيان بيوررلر (مثنوی) جامهای زركشی را بافتن * درها در قعر دريا يافتن * جامه لری
طوقومق بيلور زركشيده يا نسبت ايچوندر يعنی زركشه منسوب اولان جامه ولباسلری طوقومق والتون قماشلری
اشلمك بيلور دريانك دبنده درلر بولمغی بيلور واندن جوهرلر اخراج قيلور (مثنوی) خرده كاريهای علم هندسه * يا نجوم
وعلم طب وفلسفه * علم هندسه نك خرده كارلقلرنی بيلور ونجوم ايله وعلم طب وفلسفه ايله بيله مهندس صور والرفی تقدير
وتخمين ايلين كسه دركه انی قازوب دوزرا ماصكره اسنه مالی معمار وبنا معناسنده اكثر وغالب اولدی فلسفه
حكمته وفلاسفه حكمای عقليه يه ديرلر فيلسوف علم حكمته مائل اولان كسه يه ديرلر الحاصل اول مرده دل اولان
حيوان ناطق بو جهانده بهايمدن زياده زحمت چكوب جان چكشور زيرا عقل معاش كند بسته عقبال اولوب انی
بو كونه امور خسيسه وحيل وتلبيسه چكوب تعب وزحمت ويرر حيوانده ايسه بو كونه عقل يوقدر انلر تعب وزحمت
چكمزلر مكر كه اضطراری اوله لاجرم زحمت چكمكده وجان چكشمكده بو كونه انسان حيواندن زياده وافزوندر كه
بو كه عقلی بو كونه تعبلری اختيار ايتديرر (مثنوی) كه تعلق با همين دنياستش * ره بهفتم اسمان برنيستش) زيرا انك
تعلقی همين بو دنيايه در فلك سابع اوزره اكا يول يوقدر يعنی اول شخصك وانك بيلديكی علمك تعلقی همان بو دنيادهدر
انك عالم بالايه ومرتبه اعلايه يولی يوقدر وبو علمك صاحبنه دار عقبادہ اصلا منفعتی يوقدر (مثنوی) اين همه علم بنای
آخرست * كه عماد بود كاو واشترست * بو دوكلی ذكر اولنان علم وصنعت آخورك بناسی علميدر زيرا بو علم كاو واشترلك
بود ووجودينك عمادی وسبيدر آخوردن مراد دنيادر وكاو واشتردن مراد كاو سيرت واشتر طبيعت اولان كسه لردر يعنی
بو ذكر اولنان صنايع وعلوم كه نجوم وهندسه وطب وفلسفه وغواصلق وجامه دوزلك وخانه سازلق وبونلرك امثالی
اولان كارلر وعلملر جمله سی دنيا آخورينك نظام وعمارتی ايچوندر كه كاو سيرت واشتر طبيعت اولان كسه لرك راحت
وبقاسی ايچون بونلر آلت اولمشلردر وبو علملری بيلان وبو صنعتلره عالم اولان شخصلر آخور دنياده ما كن اولان حيوان
طبيعتلره خدمتكار اولمش وخربنده لك قيلمشدر (مثنوی) بهر استبقای حيوان چند روز * نام آن كردند اين آن جهان
رموز * برقاچ كون حيوانلرك استبقاسندن اوتری اول بيلدكلری علوملك نامنی بو كيجلر رموز ايلديلر استبقا ابقا
بواق معناسنه در استفعالك سينی بوندہ موجودان ايچون اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه حيوانك برقاچ كون بقا
بولمسندن وحظ آلوب آسوده اولمسندن اوتری اول بيلدكلری علوم وصنايعك نامنی بو احمقلر رموز ايلدی وكندبلر بنی
اصحاب رموزدن زعم ايليوب انكله بين الناس تفاخر وتباهی قيلديلر باخصوص كه علم نجوم ايله علم كافه سی ايدن
احمقلر بو بی معنی اولان علملرك اصطلاحن بيلوب كندبلرينك اصحاب واهاليسی ما بيننده خيلی تباهی وتفاخرلر قيلوب
برمزه اغيار واقف اولمسون ديو رموز واشارات ايله سو بيلشورلر واول بی معنی وبی فائده اولان سوزلری بربرينه
ادا ايلشورلر فلسفيات ايله مشغول اولنلردخی بونلره بكرز (مثنوی) علم راه حق وعلم منزلش * صاحب دل داند آن را با دلش

اما حقك طريقنك علمی وانك منزلنك علمی صاحب دل بیلورانی یا خود انك جان ودلی بیلوریا بوندہ تردد ایچون دکلدرکه دل وجانه صاحب دل ما بیننده خلوجمع منور اولمز پس یا بوندہ مواد عاطفه معناسنه اولور یو خسه فی الحقیقه اهل دل عین جان ودل کندیدر وراه حقدن مراد شول صراط مستقیم درکه (وان هذا صراطی مستقیما فاتبعوه ولا تتبعوا السبل فتفرق بکم) آیت کریمه سیله اشارت اولنوب وسبب تفرقه اولان سبله اتباع ایلمکدن اعراض ایلیوب اول صراط مستقیمه اتباع ایلیوب سالك اولمقلغه جمله یه امر قیلندی وبوراه حقك منزللری ومرتبه لری ومقاملری واردراول منزلی یقظه وایکنجی توبه وانابت بعده محاسبه بعده اعتصامدر والحاصل طریق الهینك وانك منازل ومراتبنك علمی صاحب دل وانك جان ودلی بیلورکه علم نافع طریق الهینك علمی وانك منازل ومراتبنك علمیدر بو علمدن غیری علوم لا ینفع قبیلندندرکه اللهم اعوذبك من علم لا ینفع دیو الهه نافع اولمین علمدن استعاذه ایلك سالك راه حقه لازمدر (مثنوی) پس درین ترکیب حیوان لطیف * آفریدو کرد بادانش الیف * پس بوترکیبده حق تعالی حضرتلری لطیف حیوان یراتدی ودانشه الیف والیف ایتدی یعنی حکیم مطلق عقل وشهوت ترکیبنده برلطیف حیوان خلق ایلدیکه اندن مراد انساندروانی عقل ودانشله الفت ایدیجی قیلدی بوکونه انسانه حیوان لطیف تعبیری حیوان کثیفه نسبتله درکه عقل ودانشه الیف اولمغله بونلرها عدن لطیف وشریف اولمشلردر (مثنوی) نام کالانعام کرد آن قوم را * زانکه نسبت کو بیقظه نوم را * بو بیت سورهٔ انعامده اولان بوآیت کریمه یه اشارتدر اولی بودر (ولقد ذرأنا لجهنم کثیرا من الجن والانس) قال البیضاوی فی تفسیر هذه الآیة ای خلقنا المقرین علی الکفر فی علم الله لجهنم (لهم قلوب لا یفقهون بها) ای لا یلقونها الی معرفة الحق (ولهم اعین لا یبصرون بها) ای لا ینظرون الی ما خلق الله نظر اعتبار (ولهم آذان لا یسمعون بها) الآیات والمواعظ سماع تأمل وتذکر (اولئك کالانعام) فی عدم الفقه والابصار للاعتبار والاستماع للتدبر وفی ان مشاعرهم وعقولهم متوجهة الی اسباب التعیش مقصورة علیها (بل هم اضل) فانها تدرك ما یمکن لها ان تدرك من المنافع والمضار وتجتهد فی جذبها ودفعها غایة جهدها ولیسوا کذلك بل اکثرهم یعلم فیقدم علی النار (اولئك هم الغافلون) ای الکاملون فی الغفلة بونك ترجمه سی وترکی تفسیری ایکنجی جلدده بیان حال خود پرستان سرخنده مرور ایتدی فلیطلب فیه معنی بیت اول قومك ادینی حق تعالی کالانعام ایلدی یعنی اول انسان صورتنده اولان حیوان سیرتلره حق سبحانه وتعالی کالانعام دیو نام ایلدی زیراکه نومك یقظه یه نسبتی قنی یعنی نومك بیدارلقله اصلا مناسبتی اولمیوب بینهماده فرق عظیم اولدیغی کبی انسان صورتنده اولان حیوان سیرتلرك دخی ظاهرا وباطنا انسان اولان اهل سعادتلرله اصلا مناسبتی یوقدرکه ظاهرا وباطنا انسان اولان اصحاب جنت وصورتده انسان ومعنا حیوان اصحاب ناردر پس بو ایکیسی برابر دکلدر (کما قال الله تعالی لا یستوی اصحاب النار واصحاب الجنة اصحاب الجنة هم الفائزون) (مثنوی) روح حیوانی ندارد غیر نوم * حسهای منعکس دارند قوم * روح حیوانی صاحبلری خواب غفلتدن غیری نسنه طوتمزلر بو کالانعام اولان قوم منعکس حسلر طوترلر یعنی روح انسانی صاحبلری عین یقظه وانتباه طوترلر اما روح حیوانی صاحبلری خواب غفلتدن غیری نسنه طوتمزلر بو انعام کبی اولان قوم که روح حیوانی صاحبلریدر منعکس ادراکلر طوترلر مثلا کندیلری فی حد ذاتهم نائملردر اما کندیلرینی بیدار ومتنبه زعم ایدرلر بونلرك موجود کوردیکی معدوم ومعدوم کوردیکی موجوددر ونعمت بیلدکاری نقمت ونقمت ومحنت دیو فرار ایلدکلری عین راحت ومنحتدر سراب قیعه کبی اولان دولت وعزت دنیایی موجود برقرار برشی زعم ایلیوب انك طلبنده عمرلرین افنا قیلمشلر وبو اشکال مموهه وصور مزینه یی که فی المثل حلم نایم کبیدر انك خواب خیال وسریع الزوال اولمه سندن غافل اولوب کنندیلره محبوب ومعبود اتخاذ ایلمشلر خبرلری یوقکه کندیلری عین نومده درلر وبو کوردکلری اشکال وصور خوابده مرئی اولان صور خیالیه کبیدر بونلرك بو کوردکلری اشیایی دائمة الصور وثابتة الاشکال ظن ایلملری منعکس اولان حسلرندندرکه ادراکلرینك جمیعسی معکوسدر بونلر اول زمانده صحیح حقائق مشاهده ایدرلرکه تا خواب غفلتدن موت ارادیله بیدار اوله لر ویا خود موت اضطراریله اولوب متنبه اوله لر الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا حدیثنك فحواسنجه بونلر اول دمکه که بیدار اولوب حقیقت حال هرنه ایسه اندنصکره مشاهده قیلورلر (مثنوی) یقظه آمد نوم حیوانی نماند * انعکاس حس خود از لوح خواند * یقظه وانتباه کلدی نوم حیوانیت قالمدی کندینك عقل وحسنك انعکاسنی لوحدن اوقودی یعنی اول کالانعام اولان قوم که فی الحقیقه نائملردر اولدیکی کبی کایقظه وانتباه کلدی وحیوانلك نومی قالمیوب بیدار اولدی اول حالده کندی حس وادراکنك انعکاسنی لوح وجودندن اوقودی وبیلدیکه دنیاده ایلدیکی حس وادراك معکوس ایمش کندوبی انده بیدار زعم ایلرایمش مکر خوابده ایمش ودنیایی موجود وآخرتی معدوم ادراك ایلرایمش مکر

برعکس ایمش تسه کم نایم نومی حالنده کندی بنك خوابده اولدیغنی بیلیوب وکوردیکی صورواشکالی صور خیالیه ظن ایلیوب بلکه کندوبی اوسالفه بیدار بیلوردی وکوردیکی صورتلری خیال بیلمزدی پس بیدار اولدقده کندی حسنك منعکس اولمسنی لوح وجودنده اوقوروبیلور که سالت نومده کندوبی بیدار زعم ایلمش مکر که خوابده ایمش واول کوردیکی عالمی حقیقت وموجود ظن ایلمش مکر که معدوم وخیال ایمش کذلك انسان شکلنده اولان حیوان دخی بودنیاده کوردیکی صورواشکالی خواب وخیال ایدوکن بیلمزودخی سراب قیعه کبی مجرد نمایش اولدیغنه آکاه اولمز بلکه بونی موجود و حقیقت حس ایلر حال بوکه (کل شیء هالك الا وجهه) آیت کریمه سنك حسبنجه حقیقت امر منظر اولنسه ا لان هالك ومعدوم مدر وچونکم روح حیوان صاحبی اولان آکا یقظه تام حاصل اوله اول عالمده کندی درلك وحسنك معکوس اولمسنی لوح وجودندن اوقوروبیلور که دنیاده ایدیکی حس وادراك منعکس ایمش (مثنوی) همچو حس آنکه خواب از او بود * چون شد او بیدار عکسیت نمود * مثلا اول کسه نك درلك وحسی کبی که خوابه آنی قاپدی چونکه اول کسه خوابدن بیدار اولدی عکسیت کورندی یعنی انسان شکلنده اولان حیوان دنیاده نوم غفلت وخواب حیوانیته اولوب دخی کندیسنی بیدار صنوب وکوردیکی صورواشکالی دخی خیال ظن ایلیوب موجود وباقیه زعم ایلدیکی دنیادن آخرته نقل ایلیوب خواب حیوانیدن بیدار اولدقده کندینك حس وادراکنك عکسیتی کندی یه ظاهر وعیان کورنمسی شول کسنك حسی کبیکه خواب اول حسی قاپدی وآنك صاحبی اوبودی ونومی حالنده کندوبی بیدار کوردی ونعمت وثروت صاحبی وخدم وحشم ودولت وعزت مالکی برخواجه بولدی واول صور خیالیه یی موجوده وباقیه بیلدی چونکم بیدار اولدی عکسیت اکا کورندی یعنی کندوبی نوم حالنده بیدار کوردیکی معکوس ایمش ونعمت وثروت صاحبی ودولت وعزت مالکی بولدیغی دخی معکوس ایمش واول صور خیالیه یی صور موجوده وباقیه بیلدیکی دخی معکوس ایمش لکن اول حالتده ایکن کندینك حس ودرکنك معکوس اولدیغنی کورمزدی چونکم بیدار اولدی اکا حسنك عکسیتی کورندی وظهوره کلدی (وعسی ان تکرهوا شیأ وهو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیأ وهو شر لکم) آیت کریمه سنك مفهوم منضه چوق کسه لر دخی بونوم حیوانیده برشیئی مکروه کورورلر حال بوکه اول شیء انلره فی الحقیقه خیر لو ومحبوبدر وبرشیئی دخی محبوب کورورلر وا کا محبت ایدرلر اول شیء انلر ایچون شر وضرردر بونك حقیقتنی نوم حیوانیدن بیدار اولدقده کورورلر وحضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله عنه سبحانه من اتسعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی رحمته بیوردیغی قولك سر وحقیقتنه نظر ایدرك کورورلر وحضرت نبی صلی الله علیه وسلمك حفت الجنة بالمکاره وحفت النیران بالشهوات بیوردیغی حدیث اوزره یقظه حقیقی حاصل اولدقده جنتك اطرافنی مکارهله محفوفه وجهنمك اطرافنی شهواتله محجوبه مشاهده قیلورلر (مثنوی) لاجرم اسفل بود از سافلین * ترك او کن لا احب الافلین * لاجرم اول روح حیوانی مغلوبی اولان انسان سافلردن اسفل اولور انی ترك ایله بن آفل اولنلری سومزم یعنی اول انسان شکلنده اولان حیوانکه هنوز دخی نوم حیوانیدن خلاص اولمامش وحقایق اشیایی مشاهده قیلمامش واحسن تقویم اولان شکل انسانیه یی بولمامشدر لاجرم جمیع سافلردن اسفل اولور وانعامه مشابه بلکه انلردن اضل اولور زیرا حیوانات احسن تقویم اوزره خلق اولمامش وصورکم فاحسن صورکم آیتیله اشارت اولنان صورت جمیله یی بولمامشدر اما بوشکل انسانده اولان حیوان (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم) آیت کریمه سنك موجبنجه ظاهرا وباطنا احسن تقویم اوزره مخلوق اولدقدنصکره اول احسن تقویمده اولان صورت باطنیه سنی حیوانیت جانبنه میل قیلمغله مسخ ایلیوب اسفل السافلین جانبنه رد اولندی پس بو سافلردن اسفل وبهایمدن اضل اولور وبوکونه کسه لابد آفل وزائل اولنلردن اولور پس ای نوم حیوانیدن بیدار اولان مستمع انی ترك ایله ولا احب الافلین دی بوده جائزدر که ترك او کن امری تجرید قاعده سی اوزره کندی وجودشریفلرینه خطاب اوله بوتقدیر اوزره معنی ای مولانا انك ذکرینی ترك ایله زیرا بن آفل اولنلری سومزم دیمك اولور بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده متابعت کردن نصاری سرخنده وجلد ثانیده وجلد ثالثده دخی مرارا مرور ایلمشدر (در بیان تفسیر این آیت که واما الذین فی قلوبهم مرض فزادهم رجسا) بو سرخ شریف بو آیت کریمه نك تفسیری بیاننده در که الله تبارك وتعالی سورهٔ توبه نك آخرنه قریب بیورورلر که اولی بودر (واذا ما انزلت سورة) یعنی سورهٔ قرآندن برسوره نازل اولنسیدی (فنهم من یقول) منافقلردن بعضیسی علی طریق التمسخر والاستهزا کندی کبی منافقلره ویا ایماننده ضعف اولان مؤمنلره دیرلردی (ایکم زادته) سزدن قنغیکزه زیاده ایلدی (هذه) شو سوره (ایمانا) ایمانی ایکم نصبله ده قرأت اولندی زادته فعلی مضمر اولدیغندن اوتری (فاما الذین امنوا فزادتهم ایمانا) فاما شول کسه لرکه ایمان ایلدیلر پس بو سوره انلره ایمانی زیاده ایلدی (وهم یستبشرون) وحال بوکه بونلر شاد

وخندان اولورلر اول سوره نك نزولنه زیرا كمال ایمان وازالهٔ شك وكمانلرینه سبیدر (واما الذین فی قلوبهم مرض) واما
شول كسه لرك كه قلبلرنده مرض واردر كه اول مرض شك وكمان ونفاق وبغض وعداوت قبیلندندر (فزادتهم) پس اتلره
زیاده ایلر بوسوره (رجسا الی رجسهم) یعنی كفرلرینه كفر زیاده ایلر وخباثت قلبیه لری اوزره خباثت ارتر یعنی سائر
سوره لرماقبل شكلری وارایدی بوسورهٔ توبه نازل اولدقده اولكی شك وكفرلرینه اوزرینه شكلرین دخی زیاده ایلدی
(وماتوا وهم كافرون) یعنی بوصفت قبیحه بونلرده مستحكم اولوب اولدیلر وحال بوكه بونلر كافر اولدیلر (وقوله تعالی
یضل به كثیرا ویهدی به كثیرا) ودخی بومصرع شریف حق تعالینك بوقولنك تفسیرینك بیاننده در كه سورهٔ بقره ده بیوردی
(یضل به كثیرا) یعنی اول قرآنده اولان مثلله اضلال مراد ایلر حق تعالی ناسدن چوق كسه یی (ویهدی به كثیرا) ودخی
اول مثلله هدایت مراد ایلر ناسدن چوق كمسنه یی بو آیت كریمه نك برمقدار تحقیق جلد اولده دیباچهٔ عربیه سنده
وبعض مواضعده دخی مرار ایرادایلدی (مثنوی) زانكه استعداد وتبدیل ونبرد ٭ بودش او پستی وانرا فوت كرد ٭
زیرا كه اول روح حیوانی مغلوبی اولان انسانك تبدیل ونبردما استعدادی وارایدی اما پستلكندن وسفللكندن
اول استعدادی فوت ایلدی بوبیت بوسرخدن مقدم اولان بیتك مصرع اولنه علت اولور ونبرد جنكه دیرلر بوندنفسله
مجاهده ایلك مراد اولور وتقدیر معنی بویله دیمك اولور كه اول شكل انسانیده اولان حیوان ونوم حیوانیده قالان
انسان لاجرم جمیع سافللردن اسفل اولوراندن اوتریكه انك نفسله مجاهده ومحاربه ایلیوب انك حیوانی اولان صفتلرنی
رحمانی اولان صفتلره تبدیل ایلمكه استعدادی وارایدی اما دنائت وخستندن اول استعدادی فوت ایلیوب احسن
تقویمده اولان صورت معنویه سنی بویله مدی حیوانانده ایسه بواستعداد بوقدر پس بواجلدن جمیع بهایمدن بواضل
واسفل اولور بوده بیا نزدر كه مصرع ثانیده اولان ازپستی مصرع اولده اولان تبدیله متعلق اولوب معنی بویله دیمك اوله اول
اجلدن سافلیندن اسفل اولور كه انك پستلكدن وذنی لكدن تبدیله ومجاهده نفسیه استعدادی وارایدی آكن انی فوت
ایلدی پس بونك عذری قالمدی اما حیوانك عذری واردر نته كم بیورر (مثنوی) بلز حیوان راچو استعداد نیست
عذر او اندرمیی روشنیست ٭ كیرو حیوان ایچون چونكم استعداد یوقدر انك بهیمك مرتبه سنده عذری زیاده
روشندر یعنی حیوان ایچون كندی نفسیله مجاهده قیلمغه وانك اوصاف ذمیمه سنی اوصاف حمیده یه تبدیل ایلمكه
استعدادی یوقدر پس انك بهیمیت مرتبه سنده قالدیغنه عذری زیاده واضح وروشندر یعنی حیوانكه ما خلق له
حیوانیتدر مرتبهٔ انسانیته كلمكه انده قابلیت یوقدر وعاقبت انك مرجعی ترابدر پس یوم حسابده انلره نیچون
بوتكمیل نفس ایچون وترقی ایچون موهوب اولان استعدادكی عبث یره افنا ایلدك دیو سؤال وحساب اولنمز
اما انسانه خزینهٔ الهیه دن تكمیل نفوس ایچون استعداد وقابلیت جوهرلری عطا اولنمشدر چونكم بوسرمایهٔ
سعادتی عبث یره ضایع ایلیه روز جزاده انلره سؤال وحساب لازم كلور (ولتسئلن عما كانوا یعملون) اینسك
موجبنجه اشلدكلری كاردن هر بری البته سؤال اولنور چونكم یوم جزاده شدت حساب وكثرت عقابی كوره لر
معاد حیواناته رشك ایدوب (یالیتنی كنت ترابا) دیه لر بونلرك بویله دیمسی حیواناتدن اسفل وحیواناتك بونلردن اشرف
وافضل اولمسنه دلالت قیلور (مثنوی) زوچو استعدادشد كان رهبرست ٭ هرغذایی كوخورد مغز خرست ٭ روح
حیوانی صاحبی اولان انسانیدن چونكه استعداد كتدی كه اول استعداد سعادت جانبنه رهبردر پس اول انسان
اندنصكره هرغذا كه یراشلك یینی سی دریعنی اشلك یینی سی یین كسه یه نه مرتبه سفاهت وحماقت ایریشور بعده اول
كسه هرنه مرتبه نورانی وروحانی لطیف وشریف غذالر یرسه مورث حماقت ومزید سفاهت وضلالت وزوال الاستعداد
اولور نته كم سور قرآنی وایات فرقانی كه فی الحقیقه دل وجانی واسلام وایمانی زیاده ایلیجی طعام نورانی وغدای روحانیدر
مع هذا (فاما الذین فی قلوبهم مرض فزادتهم رجسا الی رجسهم) آیت كریمه سنك موجبنجه چونكم كفره دن سعادته
رهبر اولان استعداد وقابلیت كتدی بونلره بوایات وسورلك نزولی رجسلری اوزره رجسی زیاده ایتدی حال بوكه رجاست
ونجاست قلبیه یی مطهر اولملق ودل وجانه واسلام وایمانه نشو ونما ویرملك سور قرآنینك شأنندندر بعض نسخه ده
زویر بنه نه واقع اولمشدر اصح اولان نسخه اولكیدر اما بونسخه نك دخی معنی مأ سول اولملق اولورسه تكلفدن خالی اولمز
وایكی وجه اوزره معنی ویرمكدن غیری به قابل كلز اولا معنی چونكم استعداد اندن كتدی كه اول استعدادانك حقنده
رهبرد كلدر یعنی اكا رهبر اولمدی بوتقدیر اوزره چونكم استعداد از ورفت كه آن استعداد درحق اونه رهبرست یعنی
رهبر نبشده است دیمك اولور وثانیا معنی استعداد دكل چونكم كتدیكه اول استعداد فی الحقیقه اكا رهبر درهر برغذا ییكم
اوحیوان سیرت یر مغز خردر یعنی همان استعداد كتمك دكل چونكم اندن اوكتدیكه اول استعدادا كا دلیل
ورهبر ایدی بلكه هر برغذایی كه اول شقی یرا كالشك یینی سی كبی مورث حماقت اولور وسفاهت وشقاوتن زیاده قیلور

دیمك اولور لکن وجه اول بلکه نسخهٔ اول اولی در (مثنوی) گر بلادر خورد او افیون شود * سکته و بی عقلیش افزون
شود * اول مغلوب روح حیوانی اولان کسه فی المثل اگر بلادر یسه افیون اولورا کاسکته وعقل سزلق زیاده اولور
بلادر عقلی زیاده ایلر بر دوا اتك ادیدر لکن ذکر خاص واراده عام قاعده سی اوزره بونده هر عقلی زیاده ایلین شیلردن عبارت
اولور وسکته شول مرضه دیرلر که غلبهٔ دمدن ظهوره کلور وروحی حیاتی وروحی بدندن ازاله قیلور اگر زمانده فصد اولورسه
اکاستیلا اولان نجات بولور واگر اولمزسه اولوروبی روح قالور بونده بی روح اولمقدن کنایه اولور وحاصل کلام بو ایله دیمك
اولور که چونکم اول روح حیوانی مغلوبی اولان کسه دن سعادته رهبر اولان استعداد کیده هرنه کونه غدا یرسه مغز خر
اولور فرضی عقل زیاده ایلین دارولر یسه اتك حقنده افیون اولور وافیون عته وسفاهته نجه سبب اولورسه اول بلادر
دخی اتك عته وسفاهتنه سبب اولور وبی عقل وبی روح اولمسنی زیاده قیلور والحاصل مزید عقل ایکن انك عقلنی
وحیاتنی مزیل اولور دیمکی افاده قیلور (مثنوی) ماندیك قسم دکر اندر جهاد * نیم حیوان نیم حی بارشاد *
روز وشب در جنك واندر کش مکش) کرده چالیش آخرش با اواش * بر قسم دخی جهادومنازعه ده قالدی اول قسمك
نصفی حیوان نصفی رشاد ایله حی دریعنی اول مقدما ذکر اولنان اوچ قسمدن بر آخر قسم نفسلریله مجاهده ومنازعه ایلمك
مرتبه سنده قالدی زیرا بو قسمك نصفی حیواندر ونصفی دخی عقل ورشادله حی اولقدر مرادنصفی روح حیوانیدر ونصفی
دخی ارشاد وهدایتله حی اولان روح الهیدر دیمك اولور وروز وشب بو ایکی جانب جنکده وکش مکشده در انك آخری
اولیله نزاع ومخاصمت ایلمشدر آخردن مراد روح حیوانی وقوای جسمانی اولوب اولدن مراد نور عقل وقوت روحانیه
اولسه ده جائزدر که روحك وعقلك جسمدن اول خلق اولمسی حدیث ایله ثابتدر واولدن روح حیوانی وقوای جسمانی
اولوب آخردن مراد نور عقل وقوت روحانی اولمق دخی جائزدر شول اعتبار ایله که روح حیوانی وقوت جسمانی مقدم
ظهوره کلوب بعده عقل وتمیز صاحبی اولمشدر پس نتیجهٔ کلام بو ایله دیمك اولور که اول قسم دیکر کیجه وکوندز کندی
نفسلرنده جنك ونزاع ایلکده در انك آخری که نور عقل وقوت روحدن عبارتدر انك اولیله که مراد روح حیوانیه
وقوت جسمانیه در نزاع ومخاصمت ایلکده در کاه مقتضای روح حیوانی عقل وجان اوزره غالب اولوب انی تحت
تصرفنه آلور ومراداو آرزوسندن منع قیلور وکاهی عقل وجان روح حیوانی اوزره غالب اولوب انی حکمنه آلوب آرزو
سندن انی قطع ایلرتنه کم بو سرخ شریفدن بو معنوی اولان منازعه نك فهمی آسان اولور (چالیش عقل بانفس همچون
تنازع مجنون باناقه * بو سرخ شریف عقلك نفسله جنك وچالیشی مجنونك ناقه ایله نزاع ومجادله سی کبی اولدیغنك
مثالیدر که (میل مجنون سوی حره میل ناقه واپس سوی کره * مجنونك میلی حره جانبنه وناقه نك میلی اردنه کره جانبنه
در حره دن مراد لیلی وکره دن مراد دوه نك یاوریسیدر * چنانکه گفت مجنون * انجلین که مجنون دیدی بیت (هوا
ناقتی خلفی وقدامی الهوی) وانی وایاها لمختلفان) هوا ناقتی مجنون دیدیکه بنم ناقه مك محبت وهواسی خلفی بنم اردمه
کره سی جانبنه در وهوای قدامی وبنم محبتم او کومده لیلی جانبنه در وانی تحقیقا بن وایاها واول ناقه لمختلفان تحقیق
اختلاف ایدیجیلردر مجنوندن مراد بونده روح انسانی وعقل نورانیدر که فی الحقیقه ایلای حقیقی ومعشوق معنوینك
مست ولایعقلیدر لاجرم انك اشتیاقی ومیل وتوجهی دائم اول جانبه در ناقه دن مراد روح حیوانی وعقل جزئیدر که
انك مقصودی شهوت نفسانی وحظ جسمانیدر که اکانسبت بونلر کره کبی واقع اولمشدر پس بو ایکیسنك
ما بیننده ضدیت مقرر اولور لازم کاور که ایکیسندن بری ترك اولنه تنه کم مجنون ناقه سنی ترك ایتمینجه مجنونه وصول
میسر اولمدی کوردیکه مانع وصال محبوبه راکب اولدیغی ناقه در پس انی ترك ایلیوب راه معشوقه مشیا علی الهام
لامشیا علی الاقدام افتان وخیزان روان اولدی تنه کم حکایت بیورلر (مثنوی) همچو مجنونند وبا ناقش یقین *
میکشند آن پیش واین واپس بکین * عقل ایله نفس مجنون کبی وانك ناقه سی کبیدرلر بی شك اول اوکنه وبو کینه اردنه
چکر یعنی عقل اوکنه چکر که مراد عالم حقیقت جانبی وحضرت محبوب معنوی طرفیدر ونفس اردنه چکر که
مراد انك مشتهاسی وآرزوسی اولان شیلردر تنه کم مجنون لیلی جانبنه چکر وناقه انی اردنه کره جانبنه چکردی (مثنوی)
میل مجنون پیش آن لیلی روان * میل ناقه پس بی کرش دوان * مجنونك میلی اول لیلانك اوکنه رواندر ناقه نك میلی
اردنه کره دن اوتری دواندر (مثنوی) یك دم ار مجنون زخود غافل بدی * ناقه گردیدی وواپس آمدی * بردم اگر مجنون
کندیدن غافل اولایدی ناقه دونردی زیاده اردنه کیدردی (مثنوی) عشق وسودا چونکه پربودش بدن * می نبودش
چاره از بیخود شدن * چونکم مجنونك بدنی عشق وسودا ایله پرایدی لاجرم بیخود اولمقدن ناکاچاره اولمدی یعنی انك بدنی
لیلانك عشق وسودا سیله پراولدیغندن اوتری بالضروری بیخود اولمقدن خالی اولمزدی پربودش ده باقارسی اولیوب
نقطهٔ واحده ایله عربی اولوب معنی بو ایله اولسه دخی جائزدر عشق وسودا چونکم انك بدنی قابدی اکا بیخود اولمقدن

بواجلدن چاره اولمدی یعنی بالضروری بیخود اولوردی وتدارک دن کیرو قالوردی (مثنوی) انکه اوباشد مراقب عقل
بود* عقل راسودای لیلی درربود* اولکه مراقب ومحافظ ایدی عقل ایدی عقل ایسه لیلینك سوداسی وعشقی
قاپدی یعنی اولکه بدن مملکتنده مراقب ومدبر ایدی عقل ایدی چونکم عقلی سودای لیلی قاپدی بدن تدبیر وتدارک دن
کیرو قالوب لوازمنی بیلمز اولدی (مثنوی) لیك ناقه بس مراقب بود وچست* چون بدیدی اومهار خویش سست
ولیکن ناقه زیاده مراقب وچست ایدی چون اول کندینك مهارینی سست کوردی (مثنوی) فهم کردی زوکه
غافل کشت ودنك* روسپس کردی بکره بی درنك* اندن فهم ایلردیکه مجنون غافل ودنك اولیدی درنك وتأخیرسز
یوزنی اردنه کره جانبنه ایلردی (مثنوی) چون بخود باز آمدی دیدی زجا* کوسپس رفتست بس فرسنکها* چونکم
مجنون کیرو کندی یه کلیدی کورردی یرندن که اول ناقه نیجه فرسنکلر اردنه کتمشدر (مثنوی) درسه روزه ره بدین
احوالها* ماند مجنون در تردد سالها* اوچ کونلك یولده بواحواللر ایله مجنون نیجه یللر تردده قالدی (مثنوی)
کفت ای ناقه چو هردو عاشقیم* مادوضد پس همره نالایقیم* آخر مجنون ایتدی ای ناقه چونکم ایکیمز یله عاشقز پس
برایکی ضد بری بریمزه نالایق همراهز چونکم بزم ایکیمزلك مرادی بری بریمزه مغایر ومخالفدر (مثنوی) نیست
بروفق من مهر ومهار* کرد باید ازتو صحبت اختیار* سنك مهر ومهارلك بنم وفقم اوزره دکلدر سندن صحبتی دوندرمکی
اختیار ایلمك کرکدر یعنی چونکم سنك بتك وزماسك بنم مرادمه موافق اولمق اوزره دکلدر لازم کلدیکه سندن
رود وندرمکی اختیار ایلمك کرکدر الضدان لایجتمعان دینلمشدر پس قصه دن حصه نه ایدوکنك بیانته شروع ایدوب
بیوررلر (مثنوی) این دوهمره یکدکر راراهزن* کمره ان جان کرفرو ناید زتن* کذلك بوایکی همره بری برینك راهزنیدر
یعنی عقلله نفس مجنونله ناقه کبی ایکیسی بری برینك یولن اوربجیدر پس کمراهدر اول جانکه تن ناقه سندن آشاغی کلمیه
الی ترك قیلمیه یعنی چونکه عقلله نفس بری برلرینك یولن اوریجی وبری برلرینك مراد وآرزولرینه مخالف کید یجیلردر
اول جان یولن یتور مشدرکه بدنك مرادنی ترك ایلمیه واتك اعلامرتبه سندن وقدرندن تنزل قیلمیه ومتواضع اولمیه
(مثنوی) جان زهجر عرش اندر فاقه* تن زعشق خاربن چون ناقه* جان ودل عرش اعلانك هجرندن فقر وفاقه ده در
اما تن خاربن عشقندن ناقه کبیدر یعنی ناقه خاربنه نیجه محتاج ومشتاق ایسه بدن انسانی دخی اکل وشربه
اویله محتاج ومشتاقدر اما عقل وجان نور عرشدن بی بهره وغریب قالمشدر استرکه اول نوردن حظ ونصیب آله واول
جانبه پرواز قیله (مثنوی) جان کشاید سوی بالا بالها* درزده تن درزمین چنکالها* جان بالا جانبنه بالر اچار اما تن
زمینه چنکالر اورمشدر یعنی عقل وجانکه اصلنده علوی ونورانیدر عالم بالا ومرتبهٔ اعلا جانبنه پرو بالر اچوب استرکه
همیشه اول جانبه پرواز قیله وطرف اعلادن اکاذوق وصفالر کله ولکن تن هوا وهوس چنکاللرین بو عالم خاکه
اورمشدر وبونك الوان واشکالیله علاقه قیلمشدر که عقل وجان کندی عالمنه کیده ومحبوب ومقصودنی تماشا ایده پس
سالکك وطالب حقك اولنك جانی کندیسنه بویله دیرکه (مثنوی) تاتوبامن باشی ای مرده وطن* پس زلیلی دورماند
جان من* ای وطن صورینك مرده سی مادامکه سن بنمله اوله سن پس بنم جانم لیلیٔ معنویدن دور ومهجور قالور ووطن
اصلی یه واصل اولمقدن بعید اولور مرده وطنه مضاف اوقیمق لازمدر (مثنوی) روز کارم رفت زین کون حالها) همچوتیه
وقوم موسی سالها* بوکونه حاللردن بنم روز کارم کتدی تیه وقوم موسی کبی نیجه یللر یعنی قوم موسی تیه صحراسنده
بیت مقدسه وصولندن اوتری هرکون اخشامه دك کیدوب صباح وقتنده کندیلرینی ینه اولکی منزلده بولوب قرق سنه
مقداری بوحال اوزره متردد وسرکردان اولدقلری کبی بنم دخی ای بدن ناقه مثی بوکونه حاللردن روزکارم ضایع اولدی
وجانم عالم حقیقتده ایروب مشاهدهٔ جانان قیلمقدن کیرو قالدی (مثنوی) خطوتینی بود این ره تاوصال* مانده ام درره
زشستت شصت سال* بویول وصاله دکین ایکی خطوه ایدی لیکن سنك دام ومکرکدن التمش یل قالمشم مشاهدهٔ
جاناندن محروم اولمشم خطوتیندن مراد دنیا واخرتدرکه بو ایکی آدیم کبی اولان منزلیندن تجاوز ایلیه همان
عین وصلتدر (کما قال رجل للشبلی یاشیخ کم منزلا بین العبد والرب قال خطوتان اذا تجاوزت وصلت) اکرچه صاحب
همت اولان عقل وجانك قدمنه کوره خطوتیندر لکن صاحب همت اولمین عقل وجانه نسبت طریق بی پایان ومسلك
بی حد وبی کراندر والحاصل اولابدن شستندن وانك جمیع قیودلوازمندن خلاص اولمغه موقوفدر بعده حجبات
نورانی وقیودات روحانیه دن نجات بولمغه مرهوندر پس بی همت اولنلره راه ابعد وباهمت اولان سالکلره زیاده اقربدر
(مثنوی) راه نزدیك وبماندم سخت دیر* سیرکشتم زین سواری سیرسیر* یول یقیندر وحال بوکه بن زیاده کیج قالدم
ای ناقهٔ تن بوسواریلکدن طوق اولدم زیاده طویدم یعنی مجنون راه عشق خدا اولان عاشقدرکه وصال یاره وسیله
اولان طریق زیاده قریبدرکه انجق ایکی خطوه قدردر ولیکن بن بو ایکی خطوه قدر اولان منزلینی نجه میوب مقصوده

وصو

وصولندن زياده كيچ قالدم پس بوتن ناقه سنه سوار اولمقدن بيكرندم واوصاندم ومنقبض اولدم شمدنصكره استرمكه
بوتن ناقه سندن نزول ايليوب انى ترك قيلم وواه جانانه قدم روحانيه ايله سير ايليوب ترك موانع ايليم ديرتسه كم مجنون
ناقه سنى ترك ايليوب ليلاسى جانبنه بى ناقه سلوك قيلدى (مثنوى) سرنكون خودرا ازاشتر درفكند * كفت سوزيدم
زغم تاچند چند * پس باشى اشاغه اشتردن كندوسنى براقدى كنديسنه ايتدى نار فراقدن يا ندم نيجه يه دك
يانرم مجنون كندى ناقه سنك كندى به رهزن اولديغنى بيلدى ومانع وصال جانان اولديغنه آكاه اولدى درحال اشتردن
كندويى باشى اشاغى خاكه براقدى وكنديسنه آتش فراقدن يا ندم نيجه يه دك يانرم ديو جواب ايتدى اشتردن
باشى اشاغه كندويى زمينه براقه سى مجنون ره عشق اولان كسنك بدن ناقه سندن خالك مذلته كندويى القا
ايلمسندن وترك لوازم بدنيه قيلمسندن كنايه اولور (مثنوى) تنك شد بروى بيابان فراخ * خويشتن افكند اندر سنكلاخ
واسع بيابان اول مجنونه طار اولدى پس كندوسنى طاشلغه براقدى بومعنى مجنون راه حق اولان بدن ناقه سندن
كندويى خاك مذلته براغوب انى ترك ايلدكدنصكره واسع اولان بيابان دنيا انك باشنه تنك وتاريك اولمسندن عبارت
اولور وكندويى سنكلاخ ايچره براقسى مشقت وزحمت طاشلغنه القا ايلمسندن كنايت اولور (مثنوى) انچنان
افكند خودرا سخت زير * كه مخلخل كشت جسم آن دلير * مجنون كندوسنى آشاغه انجلين براقديكه اول دليرك جسمى
مخلخل اولدى وكمكلرى صسندى بومعنى مجنون راه حق اولان كسه كندوسنى بدن ناقه سندن خاك مذلته وزمين
مسكنته براقدقدنصكره كماليله فقير وشكسته اولمسنه اشارت قيلوركه فقيره انكيچون فقير ديد يلركه سنك مشقتله كويا
انك كمكلرى صنمش ومنكسر اولمش اوله نته كم فقرته الفاقرة ديرلر كسرت فقار ظهره معناسن ويررلر يعنى فلان كسه نك
ظهرينك كمكلرى صندى ديمك اولور پس فقيره فقير ديد كلرى انك وجودى زحمت ومشقت سنكيله كويا منكسر ومتخلخل
اولديغى اعتبار ايله اولور (مثنوى) چون چنان افكند خودرا سوى پست * از قضا آن لحظه هم پايش شكست *
چون مجنون كندوسنى انجلين پست واسفل جانبنه براقدى قضاى الهيدن اول لحظه انك پايى دخى صندى بوندن مراد
مجنون راه حق اولان كسه بدن ناقه سندن كندويى زمين مسكنته القا ايلدكدنصكره انك طريق حقده بحسب الظاهر
ايلديكى مشيك وتك وپويك قضاى الهيدن صنمه سى ومنعدم اولسى اولورز براسالك مادامكه بوناقه وجوده
سواردر روانك بدنه تعلقى هنوز دخى استواردر طريق الهيده بحسب الظاهر سير جسمانى قيلمقدن وجسم واسطه سيله
مرادنى طالب اولمقدن خالى اولمز چونكم كندويى اندن خاك مسكنته براغوب انى منزولك منزله سنده قويوب كمال
فقر وفنا اكا غلبه قيلدقدنصكره مشى جسمانى ايله وقدم بدنى ايله مطلوبى طلب ايلمكدن خلاص اولور بعده
پاى روحانى ايله معشوق جانبنه بى سروپا سير وسفر قيلورنته كم بومعنا اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) پاى رابربست
كفتا كوشوم * درخم چوكانش غلطان مى روم * مجنون صنمش اياغنى باغلدى وديديكه طوب اولورم انك چوكانى
خمنده يوارلنرق كيدرم يعنى مجنون راه عشق چونكم كندنك بحسب الظاهر اولان تك وپوسنه وجست وجوسنه
شكسته لك ونقصان كلديكنى كوره در حال جبر نقصان ايليوب بدنه اولان كوششى قويوب كندى بهديركه
اول محبوبك عشق ومحبتى چوكانته كوى كبى بى سروپا يوارلنرق كيدرم واوجانب اعلايه بى سروپا عقل وروحله
سير ايدرم نته كم مريض حركته قادر اولمسه صلوتنى ايما ايله قيلورا كرا كادخى قادر اولمسه ليكن قلبيله متوجه اولسه
بنه اعضا وجوارحيله حركت اوزره ايلديكى عبادتك ثوابى اكا يازيلور پس سالك دخى حركات جسمانيه دن قالسه
قدم روحانيه ايله محبوب جانبنه سير وسفر ايليوب دائما قطع منازل معنوى ايليوب ترقى وتقربده اولور بلكه عاشقه
وجودله حركت ايلمكدن بى وجود حركت ايلمك دخى اولى اولور (مثنوى) زين كند نفرين حكيم خوش سخن *
برسوارى كوفرو نايد زتن) عشق مولى كى كم از ليلى بود) كوى كشتن بهر او اولى بود) بوسببدن نفرين ولعنت ايلر خوش
سخن اولان حكيم غزنوى حضرتلرى شول برسواره كه اول ناقه تندن آشاغه كلميه يعنى شول بركسه كه هميشه
بدنه مقيد اوله وانك مرادمشتهاسندن مفارقت قيليه وانى تارك اولميه حكيم سنايى قدس سره حضرتلرى بوكونه
كسيه ابليغ ايلر وانك مذمتن سويلر زيرا مادامكه بركسه نفسنك هواسيله مقيد اوله حضرت حق جانبندن بعيد اولور
وحضرت حق جانبندن بعيد اولنسه نفرين ولعنت لايق اولور زيرا حضرت مولانك عشقى ليلانك عشقندن نجن كم
وناقص اولور پس اول خدانك قرب وصالندن اوترى غلطان اولمق اولى اولور يعنى برمخلوقك عشقنده كوى كبى غلطان
اولمق ومراكب اولديغى مركبى ترك قيلمق لازم اوليجق خالق بيچوندن اوترى مجنون اولمق وانك راه عشقنده بى سروپا
كوى افتان وخيزان وغلطان اولوب ترك تعلقات جسمانى قيلمق بطريق الاولى اولور (مثنوى) كوى شو مى كرد
بر پهلوى صدق * غلط غلطان در خم چوكان عشق * اى طالب راه حقده كوى اول صدق پهلوسى اوزره دون عشق

چوكانينك خنده بوارلنيچي اولديغى حالده يعنى عشق مولى عشق ليلادن نيجه وجوه ايله اولى اولديغى مقرر اولنجق
اى طالب مولى اولان راه خداده كوى كبي اول صداقت پهلوسي اوزره دون غلطان غلطان اول پادشاهك چوكان
عشقنك خنده غلط غلطان غلطان غلطان تقدير نده اولور ضرورت شعر ايچون اولكى الف ونون حذف اولندى
مكرر اولمسى تأكيد افاده قيلور عشق صدقه قافيه دكلدر لكن اهل قافيه بر حرف وايكى حرف قافيه اولمغى جائز
كورمشلردر بونده قافيه ايكى حروفدر كه اول شقدردق حرفلر نسه قافيه درا كرشينه كسر ويرلمزسه بر حرف اولور كه
اوقافدر (مثنوى) كين سفر زين پس بود جذب خدا * وان سفر بر ناقه باشد سيرما * اينچنين سير يست مستثنى ز جنس
كان فزود از اجتهاد جن وانس * زيرا بو سفر بوندنصكره جذب خدا اولور واول سفر كه ناقه اوزره اوله بزم سيرمز اولور
يعنى بو ناقه تندن سالك منسلخ اولوب انك لوازم واحكامندن مفارقت قيلدقدنصكره بو سفر كه برذكر ايلدك خداى
تعالينك سالكى كندى جانبنه قلاب محبتله جذب ايلمسى اولور وسالك بو سفر معنويده بى اختيار وبى ارادت جانب
خدايه منجذب اولور واول سفر كه ناقه بدن اوزره اوله اول بزم سيرمزدن عبارت اولور يعنى كندى ارادت واختيار مزله
وكوشش ومجاهده مزله وطلب وسعيمزله حق جانبنه سير وسلوك ايلمكدن كنايت اولور مشايخ بو سيره سير الى الله ديرلر كه
سالك هنوز دخى كندى ارادت واختيار يله خانهٔ طبيعتدن چيقوب جد وسعيله حق جانبنه متوجه اولديغى صورتدر
اما جذب خدا ايله اولان سيره سير بالله ديرلر چون سالك سير الى الله مرتبه سن قطع قيلسه وجذبهٔ خدا انى كنديدن اخذ
ايليوب فانى ايلسه انك سيرى سير بالله اولور پس بو سير سير الى الله دن وسالكك كندى قوتيله اولان سفر وسيركندن نيجه
بيك مرتبه اقوى واعلا اولور كه جن وانسك كندى اختيارلريله اولان عملرينك جملهسندن سالكك بو عملى افضل واولى
اولور نتهكم جذبة من جذبات الرحمن توازى عمل الثقلين قولى بو معنايه شهادت قيلور وبو بيت دخى بو مضمونى مؤيد
اولور كه بيورر لر جذب رحمانى ايله اولان سير بونك كبي بر سيردر كه جنسندن مستثنادر كه اول سير جن وانسك اجتهاد
وسعيندن زياده در يعنى بو جذبهٔ خدا ايله اولان سير روحانى بر سيردر كه جميع سيرلر جنسندن استثنا اولنمشدر زيرا بو سير
ثقلينك كندى اختيارلريله اولان اجتهاد وعملندن زياده در كه بونلرك عملى اول جذبهٔ خدا ايله اولان سيره موازى ومساوى
اولمز (مثنوى) اينچنين جذبيست نى هر جذب عام * كه نهادش فضل احمد والسلام) بونك كبي بر عظيم جذبدر هر عامك
جذبى دكلدر كه اول جذبهيى حضرت احمد صلى الله عليه وسلمك فضل واحسانى قودى والسلام يعنى بو جنس سيردن
مستثنى اولان سير بونك كبي بر عظيم الشان جذبدر كه عامهٔ مخلوقك جذبى كبي دكلدر كه حضرت احمد عليه السلامك
فضل واحسانى اول عظيم الشان اولان جذبى كندى طريقنده قومشدر هر كيم اول حضرتنه كمال متابعتله متابعت
ايلرسه (فاتبعونى يحببكم الله) آيت كريمه سنك حسبنجه حق تعالى انكا محبت ايلر وحق تعالينك بر بنده يه محبتى لابد
انى كندى جانبنه جذب ايلمكى مستلزم اولور چونكم اول حضرتنه اتباع ايلمك محبت الهيه وجذبهٔ رحمانيه يى مستلزم
اولنجق پس اول حضرتك فضل واحسانى اول جذبهٔ عاليشانى كندى يه متابعت ايلمك طريقنده وضع ايلمش اولور
(والسلام عليك يا طالب المرام تم الكلام) قصهٔ نبشتن آن غلام قصهٔ شكايت نقصان اجر سوى پادشاه
(مثنوى) قصه كوته كن براى آن غلام * كه سوى شه بر نبشتست او كلام * قصه يى كوتاه ايله اول غلام ايچون كه
اول غلام پادشاه جانبنه پيام وخبر يازمشدر يعنى بو مقدما بيان اولنان معارف وحكمدن قصه سويلمكى قصه ايله اول
ذكرى سبقت ايلين غلامك قصه سنى ياد ايلكدن اوترى كه اول غلام پادشاه جانبنه نامه ايله پيام يازمش ونقصان وظيفه
خصوصنده اولان احوالنى مكتوبه يازوب آنك درينه اعلام ايلمشدر (م ى) قصهٔ پر جنك وپر هستى وكين * مى فرستد
سوى شاه نازنين * كينله ووجودله وجنكله پر بر قصه يى لطيف ونازنين اولان پادشاهك جانبنه كوندردى يعنى حقد
وحسدله مملو وكبر وانانيتله طولو وجنك وخصومتله مالامال بر قصه يى نامه يه يازوب محبوب ونازك اولان پادشاهك
جانبنه ارسال ايلدى پس بو قصه دن مقصود نه ايديكنك بيانسه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) كالبد نامه ست
اندر وى نكر * هست لايق شاه را آنكه ببر * مثلا كالبد نامه در انك ايچروسنه نظر ايله شاهه لايقميدر اندنصكره ايلت
يعنى اى بندهٔ الهى ازلان كسه سنك بو قالبك فى المثل نامه كبيدر كذر كه انك درونسه اولا نظر ايليه سن اكر صحيفهٔ
وجودكده اول حضرته قول وفعل وخويك وارايسه اندنصكره انك حضورينه ايلت (مثنوى) كوشهٔ رو نامه را بكشا
بخوان * بين كه حرفش هست در خورد شهان * تنها بر كوشه يه كيت نامه يى آچ اوقو كوركه اول نامه نك حروف وكلماتى
شاهلره لايقميدر يعنى بر زاويه يه كيت واندهماسدن خلوت وعزلت اختيار ايت وصحيفهٔ درونكى كشف وكشاده ايله
وانده مسطور اولان احوال واخلاقكى اوقيوب حال ومآلكه زخوى وخصالكه عالم اول كوركه اول صحيفهٔ
وجودكده موجود اولان احوال وخصال كه مثاله حروف وكلمات كبيدردر شاهلرينه لايقميدر كه شاهانكدن

مراد انبیا علیهم السلام واولیا عظامدر وانلره لایق اولان خدای تعالی به دخی لایق اولمق مقرردر (مثنوی)
گر نباشد در خور از پاره کن * نامهٔ دیگر نویس وچاره کن * اول نامه ده اولان کلمات اگر پادشاهه لایق اولمیه انی پاره
پاره ایله بر غیری نامه یاز وانک تبدیلنه چاره ایله یعنی نامهٔ وجودکه نظر ایله اگر انده مسطور اولان احوال واخلاق حرفلری
حضرت خلاقه لایق دکل ایسه وجودک نامه سنی ریاضتله پاره له وانده نالایق اولان احوال واخلاق حک وازاله ایله
وانک بدلی اخلاق حمیده واحوال پسندیده یی وجودک صحیفه سنده نقش وتحریر ایلکه چاره قیل والا اگر علی العمیا
بو صحیفهٔ وجودکی قبل التصفیه والاصلاح حضور حقه ایلتورسک شرمسار اولمق لازم کلور وانک سوء جزاسی نه
سکا عائد اولور (مثنوی) لیک فتح نامهٔ تن زپ مدان * ورنه هر کس سر دل دیدی عیان * لیکن تن نامه سنک فتحنی
سهل وآسان بیلمه یوخسه هر کس سر دلی آشکارا کوروردی زپ زا معجمه نک فتحه سیله سهل وآسان دیمکدر یعنی
ای بندهٔ الهی اگرچه بز سکا بر کوشه یه قاچ وانده نامهٔ تنکی اچ دیدک ولیکن تن نامه سنک فتح وکشاده لکنی آسان بیلمه که
انک مفتوح اولمسی بر مرشدک مفتاح ارشادنه موقوفدر اگر تن نامه سنی اچمق وانک درونده اولان اسراری کورمک
هر کسه میسر اولیدی معاینة اول کندی قلبنک اسرارنی کوروردی حال بودرکه هر کس کندی قلبنک اسرارنی اشکار
کورمکه قادر دکلدر بلکه اسرار درونه عالم اولان بر کسنک تعلیم وارشادنه محتاجدر (مثنوی) نامه بکشادن
چه دشوارست وصعب * کار مردانست نه طفلان لعب * تن نامه سنی اچمق نیجه دشوار وصعبدر مردلر ایشیدر لعب
ولهو اطفالنک ایشی دکلدر یعنی سالک نامهٔ وجودنی فتح ایلک وانک درونده اولان سرایر وضمایره بر سبیل مکاشفه
مطلع اولمق وانک اگرینک واگرینده اولان احوالنی کما هو حقه مشاهده ومعاینه قیلمق شول مرتبه صعب ودشواردرکه
انجق مردان الهینک کاریدر یوخسه طریقت وشریعتک اطفالی اولنلرک ایشی دکلدر (مثنوی) جمله بر فهرست قانع
گشته ایم * زانکه در حرص وهوا آغشته ایم * جمله مز فهرست اوزره قانع اولمشز زیرا که حرص وهواده اصلا نمشز
وبامه تر اولمشز فهرست بالکسر هر نسخه نک اصلی وقانونیدر فهرسدن معربدر بعضیلر فهرست کتابک ایچنده اولان
مسائل علومک اصولنی وفصولنی اجمالا ضبط ایچون اولنده یازرلر که اکا نظر قیلان انده تفصیلات وکلیاتنه
استدلال قیله ودرون کتابده اولان مسائل علومک ترتیبنه وقتنه اجمالا مطلع اوله نوراده فهرستدن مراد قیل وقاله
متعلق اولان علوم رسمیه واشکال صوریه درکه اشکال باطنیه یه وعلوم لدنیه یه نسبت بونلر اجمالیدر چوق کتاب
اولورکه ابتداسنه بر آلای فهرست تحریر وترتیب اولنور لکن درون کتابده اولان اصول وابوابه وفصول وکتابه اول
فهرست مغایر اولور پس فهرسته قانع اولان درون کتابده اولان مسائل علومه وانک ترتیبنه وتفصیلنه عالم وواقف
اولمامش اولور کذلک اشکال صوریه وعلوم نقلیه یه ناظر اولان کسه لر انسانک وجودی کتابنک ایچنده اولان علوم
واسرارک تفصیلنه وانک نیک وبدنه واصلح وافسدنه مطلع اوله مز بلکه انجق قیل وقاله قالور وصورت ظاهرینه ناظر
اولور وبر کسه یی مجرد قیل وقاله وشکل ظاهر ایله بیلمک درون کتابده اولان علومی فهرستدن بیلمک کبی اولور
بو کونه بیلمک من وجه بیلمک اولور ولهذا نامهٔ وجود انسانینک ظاهرینه ناظر اولان وانک صورت ظاهرده
اولان قالنه وحالنه قناعت قیلوب ما فی البالندن قانع وفارغ اولان اطفال طریقته خطاب اکندیلری دخی اخلاص
قصدن اوتری انلر میانه ادخال ایدوب بیورورلر ای اطفال طریقت وصبیان شریعت اولنلر بز جمله مز ظاهرده اولان
ترتیب ورسومه واجمالی اولان معارف وعلومه قانع اولمش وباطن وجود انسانیدن غافل اولمشز زیرا که حرص
وهوای نفسانیده ماصلمش وتردامن اولمشز مادامکه حرص وهوا جر کاییله تردامن اوله وز درون احوالنه نیجه یول بوله وز
وحرص وهوادن پاک وطاهر اولان خاصکان الهینک مشاهده ایلدیکی اسرار باطنه یی نه وجهله مشاهده قیله وز
(مثنوی) باشد آن فهرست دامی عامه را * تا چنان دانند متن نامه را) اول فهرست عامه یه بر عظیم دام اولور حتی
اول عامه نامه نک متنی انجلین بیلورلر متن نامه دن مراد کتابک درونی وانده اولان مسائل علومدر هر نه ایسه
اما ظهر کتابده اولان فهرست متن کتابده اولان تفصیلاتک صورت اجمالیه سیدر نتهکم بر کسه کتابک ظهرنده اولان
فهرستنی ضبط ایلسه واکا قناعت قیلسه وخلقه اولقدر له اهل علم بکنسه اول فهرست اکا دام وحجاب اولورکه
اولقدره قناعت ایتمکله عامه دن عد اولنور تا کم کتابک ایچنده کی دخی همان اولقدر قیاس ایلر معنای آخر بودخی
جائزدرکه دینه بر کسه مثلا کتابک ظهرنده مسطور اولان فهرستنی ضبط ایلسه واکا قناعت قیلوب عامهٔ ناسه انکله عالم
بکنسه اول فهرستی که اول عالم بکنی کسه ناسه سویلرسه عوام ناسه بر عظیم دام اولور اول جهتدن که انلر اولقدر سوز
سویلین وظهر کتابده مسطور اولان علم اجمالنی نقل ایلین کسه یی اهل علم صانورلر وانی کلیا به عارف وواقف بر کسه
زعم ایدرلر حتی کتابک باطننده مسطور اولان علوم کلیه یی دخی انک ظهر کتابدن نقل ایلدیکی علم اجمالی قدر زعم ایدرلر

تسه کم اکثر عوام ناس علمای ظاهر سنڭ نقل ایلدکلری علوم اجمالیه یی استماع ایلیوب انلره عظیم دام اولوب باطن
کتاب اللهده مسطور اولان تفصیلات وکلیاتی دخی همان انلر بیلدیکی قدر زعم ایدرلر بو مثال اولکی مثالدن اولیدر
کذلك اولکی مثاله مطابق انفسه التدیغی اعتبار ایله کتاب وجودڭ فهرستی که دینه متعلق اولان اصولدر که مراد کلمهٔ
شهادت وصلوة وزکوة وصوم رمضان وحج بیت ایلکدرلسانله بونلری سویلکدر ودینه متعلق اولان تفصیلات وکلیاتی
اجمال ایلکدر اکثر عامهٔ ناسه بوقدردن فهرستی بیلمك دام اولوب وانکله اکتفا قیلوب حق وجودلری صحیفه سنڭ
درونی دخی اجمالا بو ایله بیلورلر وکندی نفسلرینڭ باطننی بیلمش ودینڭ سرینه واقف اولمش زعم قیلورلر ایکنجی مثاله کوره
آفاقده اولان کسه لرمراد اولوریعنی شول فهرست بیلان وخلقه انکله عالم یکجن وعوامه انڭ بیلمسی دام اولان کسه
کبیدر شول کسه کبی ظاهرنی علوم باطنه یه متعلق اولان قیل وقال الله ولباسله ترتیب وتزیین ایلر بوقدر عنوان عامهٔ
ناسه عظیم قید ودام اولور حتی اول عوام ناس بو کونه منورلڭ وجود ینڭ متننی دخی اوبله بیلورلر خبرلری یوقکه انڭ
ظاهرده اولان حال وقالی فهرست کتاب کبیدر عوام کالهوامه اول دام منزله سنده اولمشدر (مثنوی) باز کن سرنامه
وکردن بتاب ٭ زین سخن والله اعلم بالصواب ٭ سرنامه یی آچ وبو سوزدن یوزن چویر الله تعالی صوابه اعلمدر یعنی
ای نامهٔ وجودینڭ متننده اولان اسراری اوقومغه طالب اولان کسه بو فهرسته یعنی صورت ظاهره یه متعلق اولان
کلامدن یوزن دوندرو نامهٔ وجودڭ باطنی اولان سرنی وظرفنی فتح ایله تا متن وجودده اولان اسراره مطلع اوله سن
والله تعالی طریق صوابه اعلمدر بودخی وجه درکه دینمای وجودنامه سنڭ متننده اولان اسرارڭ طالبی اولان کسه
بجن برعالم ودیندارشکلنده برکسه یی کورسککه اول سکا دینه متعلق ومعرفت وحکمته منسوب سوزسویلر انڭ
سوزندن یوزن چویر مجرد انڭ سوزنه باقوب اکا کردن قومه وتسلیم اولمه بلکه انڭ سرنامهٔ وجودنی فتح ایله تا نامهٔ
وجودنڭ متننده اولان اسرارنه واحواله مطلع اوله سن والا چوق کسه لری بو رسم وعنوانکه فهرست منزله سنده در
دامه دوشوروب ظاهری ملیح وباطنی قبیح اولان کسنه لره شکار اولوب مقید قالمشدر پس بو خصوصلرده الله صوابه
اعلمدر دیمك اولورلکن طالب اولنه اکرغیرڭ وجودینه اقتدا ایلکده واکرکندی وجودنی تفحص ایلیوب
اصلاح ایلکده احتیاط ایلك اهمدر (مثنوی) هست آن عنوان چو اقرار زبان ٭ متن نامهٔ سینه را کن امتحان ٭
اول فهرست وعنوانکه ذکر ایلدڭ فی المثل اقرار لسان کبیدر نامه نڭ متنی اولان سینه کی امتحان ایله یعنی بر که
مقدما کتابڭ فهرست وعنوانی ذکر ایلدڭ ای طالب اولان کسه سنڭ وجودکده اول عنوان فی المثل لسانله اقرار ایلك
کبیدر که اول لسانله اقرار ایلك عنوان منزله سنده درکه اکا اهل باطن قتنده اعتبار یوقدر اما متن نامه که مراد اندن
سینه کدر انی امتحان ایله اکر تصدیق جنانڭ دخی زبانکده اولان قولکه موافق ایسه ظاهرڭ باطنکه موافق اولمش
اولور والا علامت نفاق اولورپس لازم کلدیکه درون سینه کی امتحان ایلیه سن (مثنوی) که موافق هست با اقرار تو ٭
تا منافق وار نبود کار تو ٭ که سینه کده اولان تصدیق واعتقاد سنڭ اقرارکه موافقمیدر نظر ایله تا سنڭ کارو عملڭ
منافق کبی اولمیه که انلرڭ باطنی ظاهرنه موافق دکلدر پس بو خصوصی تفهیم ایچون مثال آخرڭ بیانته شروع
ایدوب بیورورلر (مثنوی) چون جوالی بس کرانی می بری ٭ زان نبایدکم که در وی بنکری ٭ مثلا زیاده کران برجوالی
چونکیم ایلتورسن اندن اکسك کرکزکه اکا نظر ایلیه سن یعنی سکا اول جوال خصوصنده هرنه اکسك اولاق کرکسه
بیانزولا یقدر اما اندن اکسك کرکزکه اکا نظر ایلیه سن یعنی اکا نظر ایلکدن سکا اکسك کرلڭ اولمق برندمدکلدر پس
اکا نظر ایلکه نقصان کتورمه واکا نظر ایلمكڭ نقصانی سکا کرلڭ اوله سن دیمك اولور بو مصرعڭ معناسی بوایله دیمك
اولور وخیلی دقیقدر حتی بعض شارحلر حسن تعبیر ایلیه مدکلرندن کلاملری صدره شفا ویرمکدن نالیدر کرکدر که
نظر ایلیه سن (م ی) که چه داری در جوال از تلخ وخوش ٭ کر همی ارزد کشیدن را بکش ٭ که جوالکده تلخ وخوشندن
نه طوترسن اکر چکمکه دکرسه چك یعنی زحمت چکوب کوتوردیککه دکرسه و پادشاهه لایق ایسه چك (مثنوی) ورنه
خالی کن جوالت راز سنك ٭ باز خر خود را از ین بیکار و ننك ٭ یوخسه جوالکی سنکدن خالی ایله کندیکی بو بیکاردن
وننکدن کیروایله یعنی اکر جوال وجودکده کوتورمکه لایق بر عمل یوق ایسه بلکه حجاره کبی اولان قسوت قلب وکثافت
درون وار ایسه جوال وجودکی سنڭ کبی ثقیل اولان خوبلردن وعملردن خالی ایله کندوبی اول عیب وعاردن وبی معنی
بره اولان جنڭ وکاردن کیروقورتار تا تعذیب حیوان بلا فائده قیلمیه سن وچکدیکڭ تعب وزحمتڭ اجرندن محروم
قالمیه سن (مثنوی) در جوال آن کن که می باید کشید ٭ سوی سلطانان وشاهان رشید ٭ جواله اول شیئی وضع ایله که
چکمکه کرلڭ ولایقدر رشید اولان شاهلرڭ وسلطانلرڭ جانبنه یعنی ای سالك راه الهی جوال وجودکه اول عملری
وضع ایله که صاحب رشاد اولان شاهان طریقت ومالك سداد اولان سلطان شریعت جانبنه انی چکمك وایلتمك

لایق اوله واکرجوال وجودکده اولان اعمال بونلرجانبنه ایلتمکه لایق اولمزسه هیچ زحمت چکمه جوالی اندن خالی ایلمك اولی اولور والله اعلم * حکایت آن فقیه با دستار بزرك وانکه بر بود دستارش وبانك میزدکه بازکن بین چه میبری وانکه ببر (م ی) بك فقیهی ژنده در چیده بود) در عمامهٔ خویش در پیچیده بود) بر فقیه دانشمند اسکیلردوشورمشدی کندی بنك عمامه سنه صارمشدی (مثنوی) تاشود زفت وغماید آن عظیم * چون درآید سوی محفل در حطیم * تا اول عمامه بیوك اوله واول دستار خلقك کوزنه عظیم کورنه والحاصل کبروا عمایمکم قولیله عمل ایدوب باشنه قبهٔ جاقی قودی تا کم محتشم ومعظم کورنه شول وقتده که حطیده محفل جانبنه کله حطیم حرم شریفك ایچنده بر مقدار یردر بوراده حرم مراد اولسه دخی اولور ویاخود جامع حرملرندن بر حرم دخی اولسه اولور (مثنوی) ژندها از جامها پیراسته * ظاهر دستار ازان آراسته * اول فقیه جامه لردن اسکی پاره لری بره مش وترتیب ایلمش دستار بنك ظاهرنی اول اسکیلردن آراسته ایلمشدی (مثنوی) ظاهر دستار چون حلهٔ بهشت * چون منافق اندرون رسوا وزشت دستارك ظاهری حلهٔ بهشت کبی مزین وآراسته اولمشدی لکن ایچریسی منافق کبی رسوای وزشت ایدی نته کم اکثر اهل نفاق صورت ظاهره لرین جبه ودستار ایله مزین ایلیوب درونلری مکر وخدیعته طولمش وغدر وحیلت ایله مالامال اولمشدر بونلر حقنده بو بیتلر خوب واقع اولمشدر (بیت) لمحرره * دستاری قبه دکلو * یوق دیخی حبه دکلو * حبی لباس وجبه (خلعت اکا خدیعت) صورتده خضر والیاس * سیرتده اظلم ناس * احوالی غدر ووسواس * افعالی مکر وحیلت) دعوئ کاذبیله * طوتدی جهانی جهال * هر بری شیخ عالم * بیلمزندر مشیخت (مثنوی) پاره پاره دلق وپنبه وپوستین * در درون آن عمامه بد دفین * پاره پاره خرقه وپنبه وپوستلر اول عمامه نك ایچنده دفین ومستور ایدی نته کم اهل نفاق وریانك درونلرنده کفر وضلالات وحیله وخدیعت مستور ودفین اولمشدر (مثنوی) روی سوی مدرسه کردی صبوح * تا بدین ناموس یابد او فتوح * صباح وقتنده اول فقیه یوزینی مدرسه جانبنه ایلردی تا بو ناموسیله ووقار ایله اول اعتبارلرو فتوح بوله فتوحدن مراد بوندہ مبلغ دنیوی ومنافع وفوائد صوری اولمق محله مناسبدر (مثنوی) در ره تاریك مردجامه کن * منتظر بود ایستاده بهر فن * مکر راه تاریکده بر مرد جامه کن یعنی قفتان صویجی وصارق قاپیجی برکسه قرا کولق یولنده فن وحیله دن اوتری منتظر طورمشدی (م ی) در ربود او از سرش دستار را * پس دوان شد تا بسازد کار را * اول جامه کن اول فقیهك باشندن دستارنی قابدی پس روان اولدی تا ایشنی دوزه یعنی دستاری الوب بوله روان ودوان اولدی تا انك بهاسیله کارن دوزه ومنتفع اوله (مثنوی) پس فقیهش بانك برزدکای پسر) بازکن دستار را انکه ببر) پس فقیه بیچاره اولدی اول جامه کنه چاغردی وندا اوردی بویله دیوکه ای اوغل دستاری آچ اندنصکره ایلت یعنی صارق قاپدم وشکار ایتدم دیو مسرور ومغرور اولمه بلکه انی آچوب ایچنه نظر ایله اندنصکره الکیت دیدی (م ی) اینچنین که چار پره می پری) بازکن آن هدیه را که میبری) بو تعجلین که چار پره او چارسن چار پره درت قناد لودیمکدر بوراده زیاده سرعت ایله کیتمکدن کنایت اولور آچ کور اول هدیه یی کیمه ایلتورسن اولقدر سرعتله کندیکنی والتی شکار وصید ایتدیککی کوردکرمی (م ی) بازکن آنرا بدست خود بمال * وانکهان خواهی ببر کردم حلال * آچ اول دستاری کندی الکله اوو واندنصکره استرایسك ایلت حلال ایتدم (م ی) چونکه بازش کرد آنکه میکریخت * صد هزاران ژنده اندر ره بریخت) چونکه انی اچدی اندنصکره قاچدی یول ایچره نیجه یوزبیك اسکی بزلر دوکلدی (مثنوی) زان عمامهٔ زفت نابایست او * ماند یك کز کهنه در دست او * اول فقیهك زفت نابایست عمامه سندن اول مرد جامه کنك النده بر ارشون کهنه بز قالدی نابایست کرکزدیمکدر یعنی لازم اولمز ومنفعته یرامز دیمکدن عبارتدر (مثنوی) بر زمین زد خرقه را کای بی عیار * زین دغل مارا برآورده ز کار * مرد جامه کن خرقه یی یره اوردی بویله دیوکه ای عیارسز بو دغل وحیله دن بزی کاردن بوقار وکتوردك خرقه اسکی بز دیمکدر عیار کسر عینله وزن ومقدار معناسنه درنته کم ذهب صحیح العیار دیرلر اذا کان صحیح الوزن پس جامه کن النده اولان اسکی بزی یره چالدی اکا بویله دیوکه ای وزنسز واعتبارسز بو حیله دن بنی کارمدن الیقودك سنك صورت ظاهره که یاقوب برذی قیمت شی صانوب منتفع اولان ایشمدن کیرو قالدم دیدی (مثنوی) کفت بنمودم دغل لیکن ترا) از نصیحت باز کفتم ماجرا) چونکم جامه کن النده اولان خرقه یی یره چالدقدنصکره اکا خطاب وفقیهه اسماعا وتعریضا بو دغلدن بنی کارمدن الیقودك دیدی فقیه دخی بونی ایشدوب اکا دیدی بن سکا دغل وحیله کوستردم لیکن سکا نصیحت یولندن ماجرایی آشکاره دیدم مفیدو کارکر اولمدی لیکن ترا مفید وکارکر نشد تقدیرنده اولور کفتك قائلی جامه کنك النده اولان یره چالدیغی خرقه پاره سی اولسه دخی وجه در بو تقدیر اوزره اول خرقه پاره سی دخی لسان حاله اکا دیدی کدا کرچه بن دغلی وحیله یی سکا کوستردم نصیحت یولندن ماجرایی سکا کیرو دیدم ویا آشکار ادیدم لیکن سکا مفید وکارکر اولمدی واول خرقه پاره سنك اکا لسان

حالله ماجرایی دیمسی ودغل کوسترمسی دستاری قاپدیغی کبی انك بعض جابندن برپاره‌لری بوله دوشدیکی اوله وسارق اول برزان اولان زنده‌لری قبل فتح العمامه کورمش اوله لکن انك کبروشکانه طمع ایلیوب بلکه بونك درونده برذی قیمت دستاری وار دردیو برقاج قدم اول طمعله انی ایلروکتوروب کتمش اوله چونکم انی بالکلیه آچوب حقیقت حاله واقف اولدقدنصکره بو اطاله بی اکا ایلدکده اول عمامه دخی لسان حالله اکا بویله دیمش اوله که بن خودسکا دغلی بی قاپدیغك کبی بندن بعض اسکی بزلر دوشمکله کوسترمشدم وسکا لسان حالله نصیحت ایلمك جهتندن ماجرایی اشکار اد عشدم لیکن سکا مفید وکارکر اولمدیکه الطمع یعمی ویصم دینلمشدر نتکم خرقه پاره‌سی جامه کنه کندی دغلنی کوستروب لسان حالله ماجرایی دیدیکی کبی دنیا دخی اهل دنیایه کندی دغل وحیله‌سن کوستروب وفساد وتزویرین اظهار ایلیوب لسان حالله انلره نصیحت ایلر نتکم بومعنایه اشارت ایدوب بیورورلر * نصیحت دنیا اهل دنیارا بزبان حال وبی وفایی * خود رانمودن بوفا طمع دارندکان را ازو (م ی) همچنین دنیاا کرچه خوش شکفت بانك هم زدبی وفایی خویش کفت * بونك کبی اکرچه دنیا خوش ولطیف اچلدی لیکن هم بانك اوردی کندینك بی وفالکنی دیدی یعنی فقیهك عمامه سی کبی دنیاا کرچه بحسب الظاهر خوب ولطیف اچلدی وکوربندی لیکن لسان حالله اکا طبانلره وسودومنفعت ایلدك دیو مغرور ومسرور اولنلره صدا ایلیوب هم کندینك فسادنی وبی وفالکنی دخی دیر بودنیا عالم کون وفساددر اکثرناس کونی جانبن کوروب اکا مغرور وفریفته اولوب فسادی طرفندن غافل اولمشلردر (مثنوی) اندرین کون وفساد ای اوستاد * آن دغل کون ونصیحت آن فساد * بوعالم کون وفساده ای اوستاد اول دغل کوندرو نصیحت اول فساددر یعنی ای اوستاد عاقل بو کون وفساد عالمنده حیله ودغل ندردیرسك هر شیئنك کونی دغلدرکه اکثرناس انك وجودنی وکونی کوروب اکا طمع ایلیوب مغرور اولورولیکن انك خراب وفسادی لسان حالله نصیحت قیلور (مثنوی) کون میکوید بیا من خوش پیم * وآن فسادش کفته رومن لاشیم * کون ناظر اولنه دیرکل بن خوش پیم وانك اول فسادی بوری بن لاشیم دیریعنی برشیئنك کون ووجودی ناظر اولنلره کل بکا مائل اول وبنی قبول قیل که بن خوش ایرلی یم ولطیف روشلی یم دیرلیکن انك اول فساد وفناسی لسان حالله صقین بکا مائل اولمه وبنی قبول قیلمه زیرا که بن لاشی ام وبیوفایم دیر (مثنوی) ای زخوبی بهاران لب کزان * بنکران سردی وزردئ خزان * ای بهارلرك خوبلغندن دوداق اصریجی یعنی انك لطافت وطراوتنه باقوب تعجب ایدیجی وقت خزانك اول برودت وصفرتنه نظر ایله که بهارلرك کون صورتیدر وخزان وقتنده اولان سردلك وزردلك فساد صورتیدر چونکم اول کونك بویله برفسادی مقرر اولیجق بهارلرك تنه سنه مغرور اولورسن (مثنوی) روز دیدی طلعت خورشید خوب * مرك اورایاد کن وقت غروب * کذلك کوندز خورشیدك طلعت ووجهی خوب کوردك لیکن غروب وقتنده انك مرك وزوالنی هم یاد ایله که انك وقت ضحاده طلعت وجمالنك منور اولمسی کونی صورتیدر وحین غروبده زرد رواولوب حجاب زمینله توارى قیلمسی فساد وزوالی صورتیدر چونکم بونك دخی هر کون زوالی وفسادی مقرر اولیجق کونه عاقل ایسك نیچون فریفته اولورسن (مثنوی) بدرورادیدی برین خوش چارطاق * حسرتش راهم ببین اندر محاق * وکذلك بدر کاملی بوخوش چارطاق اوزره کوردك انك حسرتنی هم لیله محاقده کور محاق میمك ضمه سیله آیك آخرنده اوچ کیجه سنه دیرلر یعنی بوچارطاق فلك اوزره لیله اربعة عشرده ماهی بدر کامل کوروب انك کمالنه مغرور اولمه محاقده اول کمال وجمالنك حسرتندن نحافت تحولنی دخی کور چونکم هر کمالك بونك کبی عاقبت برزوالی اوله بدر کامل کبی جمال وکمال صاحبلرینك حسننه مغرور وفریفته اولمه بلکه عاقل ایسك عاقبت انك فساد وزوالنه هم نظر ایر کوردیمك اولور (مثنوی) کودکی از حسن شد مولای خلق * بعد فرداشد خرف رسوای خلق * وکذلك برجوان کودك حسن وجمالندن اوتری خلقك مولاسی اولدی فرداد نصکره خلقك رسوایی بونامش وعقلی کتمش بیر اولدی حرف بونامق وپیرلکدن عقلی کتمکه دیرلر چونکم هرجوانلغك عاقبتی پیرلك وبوناسلق اوله انك تازه‌لکی حالنده خلقك سیدی اولمسنه وانی محبوب ومعشوق اتخاذ قیلمسنه نه مغرور اولورسن بلکه عاقل ایسك انك فسادن کوروب کونی جانبندن فرار قیلورسن (مثنوی) کرتن سیمین تنان کردت شکار * بعد بیری بین تن چون پنبه زار * اکر سیمین تنلرك بدنی سنی شکار ایلدیسه بیرلکدنصکره پنبه زار کبی اغرمش وقورومش تن کور جوان بیر اولدقدنصکره صاچی وصقالی اغروب وبدنه پوست کاوب باموق تارلاسنه دونر واول جوانلق حالنده اولان سیمین تن وخوش بدن اولمق کیدر پس انلرك سیمین تنلك حالنده وجوانلق زماننده اولان لطافتی کیدرای انلره مائل اولان کسه اکرچه سنی شکار ایلر ولیکن پیرلکدنصکره انك بدنینك پنبه زار کبی اولمسنی هم کور چونکم انك عاقبتنك بوکونه فسادنی کورهسن برقاچ کونلك لطافتنه نه مغرور اولورسن بعض نسخه‌ده کردن سیمینتنان کردی شکار واقع

اولمشدر

اولمشدر اصح اولان اولدر که تمصنه دیو تقدیر اولنه کردی کاف عجمی ایله شبوی معناسنه اسم استعمال اولنور معنی اول
مولای خلقی اولان کود کلرك سوچی سبب اولان کردیاتمه‌دن شکار اولورسن دیملك اولور کردی کاف عربیسیله اولوب معنی
بوملاطفه‌ده ما ترده اتلرك کش کبی کردی سنی شکار ایلدی دیمك اولور (مثنوی) ای بدید ملوتهای چرب خیز ❊
فضله آن را ببین در آبریز ❊ ای چرب یعنی شیرین لولولار کورمش کسه خالق ایرزده انلك فضله سنی کور آب ریز صو دوکه جك
یرمدر یارکه مراد خلادر یعنی ای لطیف طعاملر ونفیس غدالر کورمش وانکماثل اولوب ییمش کسه خالق آنلك
فضلاتنی خلاده کورکه انلك عاقبتی نعمت نجس وخبیث اولدی (مثنوی) مر خبیثرا کو که آن خوبت کو ❊ بر طبق
ان نغزوان ذوق وبو ❊ اول فضله وخبیثه دیکه اول سنك خوب بلغتقی طبق اوزره اول ذوق واول نغزلق وکوزللك
واول رایحه طیبه قنی دیوب سؤال ایله (مثنوی) کوید او آن دانه بدمن دام آن ❊ چون شدی تو صید شد دانه نهان ❊
اول فضله وخبیث لسان حال الله سکا جواب ویروب دیر اول طبقلر اوزره اولان نفیس طعاملر دانه ایدی بن انلك دامی ایدم
چونکم سن صید اولدك دانه نهان اولدی ودام ظهوره کلدی یعنی خلاده اولان فضلات لسان حال الله اکول وشروب
اولان تن پرورلره دیرکه اول طبقلر اوزره موضوع اولان لطیف غدالر ونفیس طعاملر فی اولاسقدن اوتری فی المثل دانه
کبی ایدی چونکم ای مرغ نادان اول دانه‌یه مغرور اولوب انی ییدك پس بن انلك دامی مشابه‌سنده‌یم که ظهوره کلدم
کورکه نه دانه شی خبیثه صید اولمش سن وا کانچه زمان آرزو قیلمش سن پس طعام وغدا انلك اولدیکی لطافتی وانلق که
صورت کوزیدرا کا حرص ومیلکدن اکل وشربه دوشوب شکم پرور اولمه وخدمت بجسم قیلمه انلك عاقبت اولان
فساده دخی نظر ایله تا کم مائل اولمیه‌سن وکیجه وکوندز آرزو قیلدیغك شیلرك نتیجه‌سی نیه منتهی اولدیغنی وسنی نه کله
محتاج قیلدیغنی درك وفهم ایلیه‌سن چونکم حال بویله در عاقل اولانلر کمقدر حاجت وبرای مصلحت بدنه قوت کله جك
وعباده قادر اوله جق قدر تناول ایلیوب اکثر زمانده خلایه خدمت قیلمقدن نجات بولورلر ولکن غافل اولان
حیوان سیرتلر شکم پرور اولوب واطعمه نفیسه دوشمکلك حظ ایلدیکی قدر یوب روز وشب خدمت خلا قیلورلر
ودام نجاسته صید اولورلر پس بوکون وفسادی تعلیم ایلك خصوصنده بر آخر مثاله دخی شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی)
پس انامل رشك استادان شده ❊ در صناعت عاقبت لرزان شده ❊ صناعتده چوق انامل استادلرك رشکی اولمش
عاقبت لرزان اولمشدر یعنی صنایع وهنرده نیجه کسه‌نك پرمقاری واردر که اول استاد کامل اولنلرك مغبوطی و پسندیده‌سی
اولمشدر ولیکن انلك صاحبنك اللرینه پیرلکدن رعشه کلوب اول انامل لرزان اولمشدر (مثنوی) نرکس چشم
خمار همچو جان ❊ آخر اعمش بین واب ازوی چکان ❊ مثال آخر جان کبی مخمور چشم نرکس آخر انی اعمش کورورسن
واندن صو طاملیجی ولطافت انلك نرکس کبی اولان چشم خمارندن کیدوب کوزلری صولنوب اندن یاش طاملر
کورورسن (مثنوی) حیدری کاندر صف شیران رود ❊ آخر او مغلوب موشی می شود ❊ بر دخی بوکه بر حیدر یعنی بر شیر
مردکه شیرلر ودلیرلر صفنده کیدر آخر اول ضعیف وپیر اولوب بر موشك مغلوبی اولور یعنی بو عالمده سنك شجیع ودلاور
کوردکك پهلوانلرکه فی المثل ارسلان کیدرکندی مانندی اوسلانلر ایچنده کیدر ومقاتله ومقابله ایدر آخر پرمی تبه‌ده
ایرر که کمال ضعفندن بر موشك زبونی اولور (مثنوی) طبع تیز دوربین محترف ❊ چون خر پیرش ببین آخر خرف ❊
صنعت وحرفت صاحبی اولان کسنك دوربین اولان تیز طبعنی آخر انی خر پیر کبی بوقامش فرتوت کور یعنی شول اهل
حرفتك که کندی هنر وصنعتنده دوربین اولمسی وتیز طبع اولوب دقت قیلمسی کورورسن آخر پیرانك کبی انی بوقامش
لا یعقل کورکه اول تیز طبیعت ابلق وکار دقت قیلق زائل اولوب بیندن خانه معرق ایده جك قدر عقلی قالمامش (مثنوی)
زلف جعد مشکبار عقل بر ❊ آخر ان چون دنب زشت خنك خر ❊ وکذلك عقل ایلتیجی مشکبار قیورجق زلفی آخر اول
زلف وکاکلری بوزاشکل زشت وقبیح قویروغی کبی کورورسن مشکبار مشك یاغدرجی عقل بر عقل قاپیجی وخنك خر
بوزاشك معناسنه‌در یعنی شول قیورجق مشك یاغدر یجی عقل قاپیجی زلف که بر محبوبلر خسار رحیاتنده کورورسن
وا کا مائل اولورسن آخر الامر اندن بوزاشکل زشت اولان قویرغندن نفرت قیلدیغك کبی نفرت قیلورسن (مثنوی)
خوش ببین کونش زاول باکشاد ❊ وآخر آن رسوائیش بین وفساد ❊ حاصل کلام ونتیجه مرام بو اجزای عالمدن هر نه
شیئه مائل ایسك ابتدادن انلك کشاده اولان کون وعمارتنی خوش کور وآخر انك اول رسوا ایلغنی وفسادنی دخی کور
چسان صورت کون وعمارته مغرور اولمه (مثنوی) زانکه او مموّذ پیدا دام را ❊ پس تو بر کند سلت نام را ❊ زیرا اول
شی سکا دامی پیدا وآشکارا کوستردی که من انلك دامندن فساد وقتلنی جاجیده وسنك اوکدکه
نام لنسبتنی قوبارتدی یعنی عالمده اول محبوب وحسن قوی اولان شیلر فساد وقتلنی ظاهر وپیدا ایلیوب
سنلك حضورکده نیجه نامنه مقالی [illegible] واسطه‌سیله که اول اوله وتمام اول شیئك صورت کونی

وعمارتی کوروب اکا کوکل ویرمش و اکا علاقه ایلمشدی چونکم انک صورت کونی فساده مبدل اولوب فانی اولدقده انک فراقنه تحمل ایدمیوب صایحین وصقالین یولوب فریاد وفغان ایلر چونکم انک بو حالنی کورمسن کر کدرکه انلردن عبرت پذیر اوله سن العاقل من اتعظ بموت غیره حد یثنک موجبنجه غیرلک موت وفناسندن نصیحت المیسن وانک مبتلا اولدیغنه سن مبتلا اولمیه سن (مثنوی) پس مکر دنیا بتزویرم فریفت ✻ ورنه عقل من زدامش می گریخت پس بنی دنیا دام تزویریله فریفته ایلدی دیمه یوخسه بنم عقلم انک دامندن قاچاردی یعنی دنیانک مکر وتزویریله فریفته ایلدی بیلدمکه انک عاقبتنده مو یله فساد وفناسی وار ایمش اکر بلیسدم بنم عقلم اول دنیا انک دام وفسادندن قاچاردی وبو فراق والمدن خلاص اولوب خوش بکردی دیمه زیرا سکا اولنی وآخرنی کوستردی نیجه کمسه لرسنک ماثل اولدیغک شینک وجودنه وعمارتنه الداوب بعده انک فساد وخراب اولمسیله نیجه آلام واضطرابه دوشدیکنی کوردک پس عذر بر طرف اولدی واختیار الکده قالدی استرسک سندخی اول نامرکبی اول شینک صورت کون وعمارتنه بر نیجه زمان مغرور وفریفته اولوب بعد زمان انلرکبی انک حسرتندن ریش وسبلتک یولوب فریاد وفغان ایله ویا خود پخته وعاقل اولوب فانی اولنه میل ومحبتدن کذر قیلوب باقی اولان خدایه کوکل ویروب ابدی شاد ومسرور اول (مثنوی) طوق زرین حمایل بین هله ✻ غل وزنجیری شده ست وسلسله ✻ ای زینت پرست بو بتکده هله شمدیکی حالده طوق زرین وحمایل کوز آخر اول طوق زرین وحمایل بر زنجیر وغل سلسله اولمشدر یعنی حالا شول حلی وزیوردنکه سن زرین حمایل وزرین طوق بونکه ایلتوب انکله مفاخرت ایلرسن سکا موت وفنا ظاهر اولدقده اول طوق زرین بر غل وزنجیر واول حمایل بر سلسله کردنکیراولور یعنی اول حینده سنک کوزکه بونلر غل وزنجیر وسلسله کردنکیرکبی کورینور ویا خود یوم آخرتده بونلرک بر اسی انلرله ناس اوزره مفاخرت ایلدیککک ایچون بر غل وزنجیر وسلسله اولور دیمک اوله (مثنوی) همچنین هر جزو عالم می شمر ✻ اول وآخر درارش در نظر ✻ الحاصل بو تخیلین عالمک هر جزونی عدو شمار ایله انک اول وآخرنی نظره کتور یعنی عالمک جمیع اجزاسنی بوذکر اولنان کبی عد ایله اول کونی واخر فسادنی نظر یکه کتور پس فساد وفناسنی مقرر بیلدکدنصکره انک کون وعمارتنه فریفته اولمیه کور تا عاقبت نادم وپشیمان اولمیه سن (مثنوی) هرکه آخر بین تر اومسعودتر ✻ هرکه آخر بین ترا ومبعودتر ✻ هر شول کسه که آخری زیاده کورر او مسعود در کذر هر شول کسه که آخوری زیاده کوریجیدر مبعود در کذر یعنی هر شول کسه که عاقبت کوریجی وآخرت اندیشه ایدیجیدر اول کسه زیاده مسعود در وعاقبتی محمود در اما هر شول کسه که بو دنیا آخورنی کوریجیدر اول سعادتدن مبعود وروز آخرتده زیاده مطرود در زیرا آخور کورمک آخرین اولمین حیوان صفتیدر نته کم حیوان آخورایچره علف یکه وتن پرور اولمغه وآخورلک اطرافنه باقوب صبر قیلمغه مشغول اولوب آخرین اولمقدن فارغ اولمشدر پس انک نتیجه سی سعادتدن مبعود اولمقدر اما عاقل اولان بو دنیا آخورنده دائما آخراندیش اولوب عاقبت بین اولمقدن خالی اولمز وآخرتی ایچون عمل قیلمقدن فارغ کلمز پس انک خاتمه سی سعادت اولور ومقام محموده یول بولور (مثنوی) روی هریک چون مه فاخر بین ✻ چونکه اول دیده شد آخر بین ✻ هر برینک یوزنی مه فاخرکبی کور چونکه اول کورلمش اولدی آخری کور یعنی اجزای عالمدن هر برینک یوزنی ماه فاخرکبی اشکارا کور چونکم اول بر زلنی اولی کورلمش اولدی بو قدر له قناعت ایلمه انک آخرین دخی کورکه نتیجه سی نه اولسه کرکدر چونکم بر شینک عاقبتی فانی اولدیغنی تحقیقا بیلدکدنصکره عاقل ایسک اکا نیچون دل ویروب مبتلا اولورسن وعمر نازنینی انک یولنده ضایع قیلورسن دیمک اولور (مثنوی) تانباشی همچو ابلیس اعوری ✻ نیم بیند نیم نی چون ابتری ✻ تا ابلیس کبی غلط بین وکژ بین اولمیه سن اول ابلیس بر ابتر کبی نصفن کورر نصفن کورمز یعنی هر شینک اولنی واخرنی وکونی وفسادنی بر خوش کور همان بر جانبی کوروب بر جانب آخردن کور اوله تا کم ابلیس لعین کبی یك چشم واعور اولمیه سن که اول ابلیس بر ناقص وابتر کبی بر شینک بر جانبن کورر بر جانبن کورمز ابلیسه یك چشم دینلمسی واعور تعبیر اولنمسی بو ملابسه ایله در نته کم (مثنوی) دید طین آدم ودینش ندید ✻ این جهان دید آن جهان بینش ندید ✻ آدمک طیننی کوردی واما دینن کورمدی اول ابلیس جهانی کوردی واول جهان بینی کورمدی جهانبین وصف ترکیبیدر جهانی کوریجی معناسنه در شین ضمیر غائبدر شیطانه راجع اولسه ده جائزدر که بو تقدیراوزره معنی ویر لدی وحضرت آدمه عائد اولمق دخی جائزدر اما بو تقدیر اوزره جهانبین وصف ترکیبی اولمز ملکه بینلفظی مصدر حکمنده اولوب معنی بوله اولور بو جهانی کوردی اول آدمک اول جهانبینلکنی کورمدی دیمک اولور بو دخی جائزدرکه شین تفسیر کلمه دن اولوب جنش دیدن معناسنه مصدر اوله بو تقدیر اوزره معنی این جهانرا دید وآن جهان دیدن ندید دیمک اولور وخلاصه کلام بوله دیمک اولورکه ابلیس کبی یك چشم واعور اولمه وهمان بر جانبه نظر قیلمه بلکه هر شینک ظاهرنه وباطننه بر خوش نظر ایله نته کم ابلیس لعین حضرت آدمک صورت ظاهرده

تا ولان طيني كوردي اما باطنده اولان دين ويقيني كورمه‌يوب معناسندن كور اولدي بو جهان ظاهري يو عالم صورتي
كوردي واول جهان باطني كورمكلكي كورمدي يعني معناده اولان جهاني كورمكلكه قادر اولمدي چونكم انك
صفت وشاني همان بر جانبي كورمسلك اولدي پس ابتر وناقص قالدي (مثنوى) فضل مردان برزنان اى بو شجاع *
هست بهر قوت وكسب وضياع * مردلرك زنلر اوزره مفضيلتي اى شجاعت صاحبي اولان كسه قدرت وقوتدن
وكسب وضياعدن اوتري دكلدر يعني اسباب معاشدن اوتري دكلدر ضياع متاع وقماش واسبابه ديرلر يعني ارلرك
عورتلر اوزره مفضيلتي اى شجاعت وقوت صاحبي مجرد كسب معاش ومتاع وقماشه قادر ومالك اولديغي جهتندن
دكلدر بلكه (الرجال قوامون على النساء) آيتنك موجبنجه رجالك نسا اوزره قوام اولمسي عقلي زياده اولوب آخرين
اولديغي اعتباريله درودخى (وللرجال عليهن درجة) آيتنك حسبنجه رجالك نسا اوزره دين وميراثده بر درجه زياده
اولمسي مجرد رجالك قوت جسمانيه‌لري وقدرت نفسانيه‌لري انلردن زياده اولديغي اعتباريله دكل بلكه ارلر كامل
العقل اولوب وعاقبت انديش اولوب برشينك اولني وآخرني عورتلردن زياده كوروب زياده بيلدكلري اعتباريله در
(مثنوى) ورنه شير وپيل را بر آدمى * بد فضل بودى بهر قوت اى عمى * واكر اويله اولمسيدي شيرلك وپلنكك آدمي اوزره اى
عمي قوت بدنلري زياده اولديغندن اوتري فضيلتي اولوردي مع هذا بونلرك قوت جسمانيه‌لري زياده اولديغيچون آدم
اوزره نه فضيلتي وقدر (مثنوى) فضل مردان برزن اى حالى پرست * زان بود كه مرد پايان بين ترست * مردلرك زن
اوزره مفضيلتي اى نقد وحاله طالبي اندن اوتريدركه مرد پايان بين ركدر يعني رجالك نسا اوزره مفضيلتي اول جهتدندركه
رجال عاقبت بين اولقده وهر شينك آخرني انديشه قيلقده نسا طائفه‌سندن اقوادر پس بونلرك انلر اوزره فضيلتي
بو اعتبارله ثابت اولدي (مثنوى) مرد كاندر عاقبت بيني خمست * او ز اهل عاقبت چون زن كمست * شول مرد كه
عاقبت بينلكده خم ومعوجدر اول كسه اهل عاقبت اولندن زن كبي كم وناقصدر يعني اول ار عاقبت بين اولقده ما كريدن
كه عاقبت وآخرتن طوغري كورمه‌ز بو كونه مرد اهل عاقبتدن وانلر مرتبه‌سندن عورت كبي ناقصدر (مثنوى) از جهان
دو بانك مى آيد بضد * تا كدامين را تو باشى مستعد * ان يكى بانكش نشور اتقيا * وآن يكى بانكش فريب اشقيا *
جهاندن ايكي بانك كلور بري بريله ضد اولمغله تا سن قنغي سنه لايق ومستعد اولورسن فكر ايله جهاندن بري بر سنه
ضد اولمغله كلان ايكي بانكدن مراد بري كون وبري فساددر هر شينك كون وعمارتي ناظر اولنه بو كونه صدا ايدركه
كل بكا مائل اول وكل بنمله الفت وانسيت قيل بونك عكسي ابلره ناظر اولنه بو كونه صدا اوندا كلور كه بكا مائل اولمه وبنمله
الفت وانسيت قيلمه زيرا كه بن فاسد وفاني ام بنم كسبه نفع وفائده‌م يوقدر صقين بكا فريفته اولمغله باقي ودائمدن محروم
قالمه پس سن اى بو عالم كون وفساده ناظر اولان كسه بو جهاندن كلان صدانك كور كه قنغي سنه مستعدسن
كوش هوشك جهانك كون وعمارتي جانبندن كلان صدايي ايشيدر وياخود فساد وفناسي طرفندن كلان صدايي
كوش ايدر جهانك اول بر بانكي اتقيانك حشر وروحيات درر وانك اول بر بانك وصداسي اشقيانك فريبيدر فريب اشقيا
اولان صداسي كون وعمارتي جانبندن كلان بانكدر بوندادر پس اتقيا بو جهانك نداسندن حيات بولوب انك كون
وعمارتي جانبندن پرهيز ايدرلر اما اشقيا جهانك بو كونه نداسني كوش ايده‌ميوب كون وعمارتي جانبندن كلان
آوازني ايشيدوب وانى قبول ايدوب مغرور ومخدوع اولدقلري حالده انك تفصيلي بحثنه كيدرز (مثنوى)
من شكوفه خارم اى خوش كرم دار * كل بريزد من بمانم شاخ خار * جهانك كون وعمارتي ناظر اولنه وا كاميل
قيلنه لسان حاله بويله ديركه اى خوش كرم طوتيجي بن خار شكوفه‌سيم آخر كل دوكلور بن شاخ خار قالورم خاردن
مراد فساد وكل وشكوفه‌دن مراد كون وعمارتي طرفيدر پس هر شينك كون وعمارتي لسان حاله كندويي شكوفه
وكله تشبيه ايدوب وفساد وفناسني شاخ خاره تمثيل قيلوب بويله ديركه اى بني خوش كرم طوتيجي وبكا حرارتله محبت
ايديجي كسه بن في المثل شكوفه كبي وفساديكا نسبت خار كبيدريم كل كبي اولان رونق وعمارتم دوكلور وبن شاخ
خار كبي بي معنى وبي فائده قالورم (مثنوى) بانك شاخش كاينك كل فروش * بانك خارش او كه سوى ما مكوش * انك
شكوفه‌سنك بانكي لسان حاله بو كه اشته كل صاتيجي ذيرا انك خارستك بانكي بو كونه كه بزم جانبزه سعي ايلمه يعني انك
كون وعمارتينك سوزي لسان حاله بودركه اشته كل صاتيجي ولطافت وطراوت ويريجي بزز بزم جانبزه كل سعي ايلديك
وانك خار كبي اولان فساد وفناسي ديني بويله ديركه بزم جانبزه كلمه سعي قيلمه‌مز زيرا سعيلك باطل اولورسندخى آزرده
اولورسن (مثنوى) اين پذيرفتى بماندى زان دكر * كه محب از ضد محبوب است كر * بوني قبول ايتدك ايسه اول غيريسندن
قالدك زيرا محب محبوبنك ضدندن كر وصاغردر يعني جهانك كون وعمارتي طرفندن كلان ندايي چونكم قبول
ايلدك اول برآخر جانبندن كلان ندادن وانى استماع ايلمكدن اصم قالدك زيرا بر شيئه محب محبوبنك ضد ومخالفندن

اعمى واصم دركما قال عليه السلام حبك الشئ يعمى ويصم كه البته برشيء حومك انك عيب وفسادندن كور وصاغر
اولورسن (مثنوى) آن يكى با ظلما ين كه اينك حاضرم * بانك ديكر شكر آمد آخرم * اول برباشكى جهانك بوكه اشته
بن حاضرم ولطيف ونقد برشيئم آخر صداسى بوكه بنم آخرى كور دير حاصل كلام كون وعمارت جانبى كندى يه ناظر
اولنلره اشته بن نقد وحاضر برلطيف وخوش شيئم تقدى قويوب فردايه مائل اولمه دير وديكر نداسى بوكه عاقل ايسك
بنم آخرو عاقبتمه كوربس بن برظل زائل وخواب وخيال كبى سريع الزوالم بكا مفتون اولوب عاقبة الامر محزون
ومغبون قالمه دير (مثنوى) حاضرى ام هست چون مكرو كمين * نقش آخرزآينه اول ببين * بنم نقد وحاضر لغم مكر
وكمين كبيدر آخر لك نقشنى اول آينه سندن كور يعنى جهانك فسادى طرفندن كلان ندادر كه بنم حاضر ده لطيف
وشريف اولم ناظر اولنلره مكر وكمين كبيدر كه انلرى مجرد مفتون وفريفته قيلمقدن اوتريدر آخر ده ظهور ايلجك صورتت
حالى اولدن كوركه مكر وپشيمان وپريشان اولمكى مقدم مشاهده ايله (مثنوى) چون يكى زين دو جوال اند رشدى *
آن دكر را ضد وناد رخورشدى * چونكه بو ايكى جوالدن برسنك ايچنه كيرسك اول غيرى جواله ضد ونالايق اولدك يعنى
جهانك كونى طرفى برجوال كبى وفساد وفناسى طرفى بر آخر جوال كبيدر چونكم برسنك ايچنه كيده سن اول بر آخرينه
ضد ونالايق اولورسن زيرا دنيا ايله آخرت برى برينه نسبت ضرتان كبيدر هر قنغى جانبه ميل قيلسك آخر جانب سكا ضد
اولور كما قال عليه السلام الدنيا والاخرة ضرتان فبقدر ما ترضى تسخط الاخرى (مثنوى) اى خنك آن كوز اول آن
شنيد * كش عقول مستمع مردان شنيد) اى سعادت شول كمسه يه كه اولدن اول فساد وفناسى طرفندن كلان صدايى
اشتدى كه انى مردلك عقولى ومسمعى اشتدى مستمع بونده سمع معناسنه دريعنى بختلو وسعادتلو شول كمسه دركه
اول امردن مردان خدانك عقولى وكوش هوشى كه انى اشتدى اول كمسه دخى انى اشتمش اوله وانكله متنصح اولوب
ايش اتمش اوله وكون وعمارتى جانبندن كلان صدا ونداى برد ايليوب آخرت ايچون اولان مصلحت سمتنه كتمش اوله
(مثنوى) خانه خالى يافت جا را او كرفت * غير آنش كر نمايد با شكفت * اول امردن هر قنغى ندا كلوب خانه قلبى خالى
بولديسه يرى اوطوتدى پس صاحب خانه يه انك غيريسى وضدى اكرى كور ينوروبا عجب كور ينور مثلا دنيانك كون
وعمارتى ابتداى امردن كلسه بركسه نك خانهٔ قلبنده جايكير اولسه انك فساد وفناسى طرفندن كلان نصيحت
وصداى پرحكمت اكا كج ومعوج كور ينوروبا خود عجب كلور وبو حالى كور مكدن واستماع ايلمكدن اعمى واصم اولور
اما بركسه نك خانهٔ قلبنه دنيانك فنا وخراب اولمسى كلسه وتمكن قيلسه واول كمسه آخرت جانبنه متوجه اولسه اكا دخى
بو دنيانك كون وعمارتى طرفندن ناشى كلجى اولان سوزلر بيهوده اولور واهل دنيانك بوكا ميل ومحبت ايلدكلرنى
تعجب قيلور (مثنوى) كوزهٔ نوكو بخود بولى كشيد * آن خبث را آب نتواند بريد * مثلا بريكى كوزه كه برمردار رايحه يى
ابتداى امرده كندى يه چكدى واول رايحهٔ خبيثه انك درونه سرايت ابتدى اول خبيثى آب اول كوزه دن كسمكه
وازاله ايتمكه قادر اولمز * بيت * بايكى بردغنه كم اوله اول ناله * قوباسن بولى يومق ايده مى پاك * ديدكلرى بو مضمونى
مؤيد اولور كه بركسه ابتداى امرده برشيئك محبتيله منصبغ اولمقد نصكره اندن انى ازاله ايلمك خيلى مشكل اولور پس
بو جهاندن ايكى كونه ندا وصدا مقرر ومحقق اولديسه بو ايكى ندانك هر برسنك على حده قائللرى واردر كون وعمارتى
طرفنك اهلى اهل دنيادر وفنا سنك وفسادلق طرفنك اهلى اهل آخرتدر پس دنيا آخرته نيجه ضره لر كبى ضد ايسه اهل
دنيا دخى اهل آخرته بويله ضدلردر يعنى من حيث المعنى نه بو طائفه اول طائفه يه مائل اولور ونه اول طائفه بو طائفه يه
مائل اولور بلكه هر برطايفه كنديلره جنس اولنى كنديلر جانبنه جذب قيلور نته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوردلر (م ى
در جهان هر چيز چيزى مى كشد * كفر كافر را و مرشد را رشد * جهانده هر شيء كنديسنك طبعنه مناسب اولان
برشيء جذب ايلر كفر كافرى ومرشد رشدى جذب ايلر زيرا كفرله كافر مابيننده جنسيت ومرشدله رشد مابيننده كمال
مناسبت واردر جنسيت نايته علت انضمامدر پس مهدى ومرشد اولان مؤمنلرى رشد وهدايت جذب ايلر كه ايكيسى
بيله پاك وطيب اولمقده برى برينه جنسلردر وكذلك كفر دخى كافرى چكر كه خبيث وناپاك اولمقده ايكيسى بيله برى برينه
جنسلردر پس خبيثات خبيثلره وطيبات طيبلره وكذلك طيبلر طيباته وخبيثلر خبيثاته اولديغنه بو آيت كريمه
دخى شهادت ايلر كه حق تعالى سورهٔ نورده بيوردلر (الخبيثات للخبيثين والخبيثون للخبيثات والطيبات للطيبين
والطيبون للطيبات) والحاصل * بيت * جاهل جاهل ايله بولور دانا دانا ايله دايمدر بيلن * جنسنه ميل ايلر البته جهانده
هركشى * مرشدا سم فاعل اولمق دخى جائزدر لكن اسم مفعول اولمق اولى وانسب (مثنوى) كهربا هم هست
ومغناطيس هست * تا تو آهن يا كهى آيد بدست) جهانده كهربا هم ومغناطيس هم واردر تا سن آهن ويا بر صمانسن
البته على كلا التقديرين شبهه كلوبسن مغناطيس دن مراد اهل سعادت اولان انبياء عليهم السلام واولياى

عظ امك درو آهن دن مراد ایمان واسلام ایله وقار وسکینت وقوت وصلابت صاحبلری اولان صالحلر ومؤمنلردر
کهربادن مراد شیطان ودنیا ونفس وهوادر کاهدن مراد خفیف العقل اولان سفیه لر کندی جانبنه بالضروری جذب
ایلر ومقناطیس دخی واردر اول دخی آهن کبی قوت وصلابت صاحبلرینی کندویه جذب ایلر نظر ایله اگر آهن کبی
قویسن ویاخود کاه کبی خفیف وضعیف سن بر حال کندوکه مناسب اولان بر بادلك شستنه کلورسن واکا منجذب
اولوب صید اولورسن (مثنوی) برد مقناطیس از تو آهنی * ور کهی بر کهربا بر می تنی * اگر سن آهن ایسك سنی
مقناطیس ایلتدی واگر صمان ایسك کهربایه طوقنورسن یعنی اگر سن آهن کبی دینکده قوی وسکینت ووقار ایله
حدید کبی ایسك سنی قوت وقدرت صاحبی اولان اهل سعادت جذب ایلر واگر که کبی خفیف وقلة عقله سفیه واسیر هوا
ایسك سنی کهربا کبی اولان اهل شقاوت جذب ایلردیمك اولور بوده بازاولور که متواضع وبی مقدار وسبك روح
وهوای یارك اسیری اولان کسه یه کاه تعبیر اولنه بو وجه اوزره کهربادن مراد دلربا محبوب اولور وتقدیر معنی اگر طریق
الهیده کاه کبی بی مقدار وخوار وسبك روح واسیر هوای یار ایسك سنی اول کهربا کبی اولان دلربا جذب ایلر
واگر آهن کبی شدید وغلیظ بر کسه ایسك مقناطیس کبی بر غلیظ وقاسی قلب بر کسه سنی کندویه جذب ایلر
والحاصل هر قنغی جانبه قابلیتك زیاده ایسه اول جانب سنی کندویه جذب ایلروسن دخی هم صحبتکله هم جنس
اولدیغك معلوم اولور (م ی) آن یکی چون نیست با اخیار یار * لاجرم شد پهلوی فجار جار) اول بر کسه چونکم اخیار ایله
یار دکلدر لاجرم فجارك پهلوسنه جار اولدی یعنی مثلا اول بر کسه اخیار وابرار ایله یار اولمدی وانلر ایله مصاحبت اختیار
قیلمدی لابد لازم کلورکه فجار واشرار ایله هم جوار اوله وانلر ایله مصاحبت ومقارنت قیله پس بعض کسه اولورکه کاه
اخیار ایله یار وکاهی فجار ایله جار اولور بویله کسنك قنغی طایفه دن ایدوکی بلنمك لازم کلسه حکم غالبه اولور اگر لباس
اخیارده ایسه لکن فجار ایله همسایه ومصاحبت اولمسی زیاده ایسه فجاردن عد اولنور واگر لباس فجارده ایسه
لکن اخیار ایله یار اولمسی زیاده وغالب ایسه اخیاردن عد اولنور (مثنوی) هست موسی پیش قبطی بس ذمیم * هست
هامان پیش سبطی بس رجیم) مثلا حضرت موسی علیه السلام قبطینك قتنده زیاده ذمیم ومذمومدر کذلك هامان
سبطینك اوکنده زیاده ملعون ورجیم در یعنی حضرت موسی علیه السلام وانك قومی که سبطیلردر فرعونك قومنك
اوکنده زیاده مذموم مدر وکذلك سبطیلرك اوکنده فرعونك وزیری اولان هامان ودخی فرعون وقبطیلر زیاده ملعون
ومرجوم در پس هر جنس کندویه مائل اولانی مدح قیلوب جاذب اولور وخلاف جنسندن نفرت ایلیوب انی قدح قیلور
(مثنوی) جان هامان جاذب قبطی شده * جان موسی طالب سبطی شده) مثلا هامانك جانی قبطی یی جذب ایدیجی
اولمشدر وحضرت موسی علیه السلامك جانی طالب سبطی اولمش وانلری کندی جانب سعادتنه جذب قیلمشدر
(م ی) معدهٔ خر که کشد در اجتذاب * معدهٔ ادم جذوب گندم آب * ترك معده سی اجتذاب راغندا وقتنده کاه چکرکه
انك معده سنه لایق اولان که در اما ادمك معده سی گندم آب جذب ایدیجیدر یعنی بغدای شوربا سی جذب قیلیجی درکه
انك معده سنه لایق اولان غدا بونلك امثالی غدالردر پس هر کسك کندی معده سنه وطبعنه موافق بر غداسی واردر
وکذلك کندی حالنه مطابق البته بر یاری واردر (مثنوی) گر تو نشناسی کسی را از ظلام * بنگر او را کوش ساز بدست
امام * اگر سن بر کسه یی ظلام جهلدن اکلیه سن اول کسیه نظر ایله که اول انی کندویه امام درزمشدر یعنی بر کسه نك
مرتبه سنی وطبیعتنی ظلام جهلدن وحجاب طبیعتدن اکلمغه وانك حسب حالنی مشاهده ایلمکه قادر دکل ایسك اول
کسه یه نظر ایله که اول کسه کندویه نه کونه کسه یی پیشوا ومقتدا دوزمشدرکه البته هر کسك حسب حالی کندینك
مصاحبندن ومقتداسندن معلوم اولور وکذلك هر کسك طبیعتی دخی حیوان طبیعت میدر ویاخود انسان طبیعت
میدر غداسندن ظهوره کلور اگر غداسی همان اکل وشربه متعلق غدای جسمانی ایسه بیلکه حیوان طبیعتدر واگر
غداسی نورانی وروحانی ایسه بیل که انسان سیرتدر نته کم عارف اولنلرك غداسی نه ایدوکنه بو سرخ شریف ایله اشارت
ایدوب بیان بیورورلر * بیان انکه عارف را غذا ایست از نور حق که * بو سرخ شریف اول معنانك بیانیدرکه عارف
ایچون نور حقدن بر نوع غدا واردر * ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی * زیرا بن ربمك قتنده کیجه لدم حق اطعام واسقا
ایلدیکی حالده دیدی پیغمبر علیه السلام حضرتلری یعنی که بو حدیث بو معنایی مؤید اولور وبو حدیث شریفك سبب
ورودی بودرکه حضرت پیغمبر علیه السلامك اکثر صوم وصال اوزره ایدی یعنی لیلی نهاره نهاری لیله ایصال ایدوب
طعام یمزدی نیجه کون اصحابدن بعض کسه اول حضرته تقلید ایلدکده نهی بیوروب دیدیلرکه ایاکم والوصال ایاکم والوصال
دیدیلر یعنی ایرتسی کونه صومی اولشدیرب کیجه وکوندز یمکدن حذر ایلك فانی لست کاحدکم تحقیقا بن سزلك بریکز
کبی دکلم ابیت عند ربی بن ربمك قتنده کیجه لدم یطعمنی بکا اطعام ایدردی یعنی بکا ایدردی ویسقینی وبکا ایچوردی

انوار تجلیات طعاملرندن واسرار ذات وصفات شرابلرندن روی مسلم والبخاری عن ابی هریرة * الجوع طعام الله یحیی به ابدان الصدیقین ای فی الجوع یصل طعام الله * واول حضرت علیه السلامك بو قولنك دخی بیانیدر که بیوردی اجلقده اللهك طعامی واردر اوله طعام که اول اللهك سببیله صدیقلرك بدنلرینی احیا ایلر بو حدیث شریفك معناسنی جوعده طعام الله صدیقلره واصل اولور دیمکدر یعنی غدای جسمانیدن منقطع اولوب صائم اولقده بر ذوق روحانی ولذت معنوی حاصل اولور که الله اوذوق روحانی ولذت معنوی واسطه سیله صدیقلرك بدنلرنی قوی وزنده ایلر وحالت صومده طعام الله کدی اداندن طعام روحانی وغدای نورانیدر بونلره واصل اولور وبونلرك قلبنی وقالبنی وروحنی قوتلو قیلور دیمك اولور (مثنوی) زانکه هر کره بی مادر رود * تا بدان جنسیتش پیدا شود * زیرا هر کره مادرینك آردنجه کیدروا کا اتباع ایدر تا انکله اول کره نك مادرینه اولان جنسیتی ظاهر اولور بو بیت بوندن مقدم اولان بیتك مصرع ثانیسنه علت اولور یعنی اکر سن بر کسه یی ظلام جهل وحجاب ارادیغندن اوتری انك حالنی وطبیعتنی بیلمزسك نظر ایله اول کسه یه که کندویه کی مقتدا دوزمشیدر زیرا که هر حیوانك یاورسی کندی مادرینك آردنجه کیدروا کا تبعیت ایدر تا کم بونك اکا تبعیت ایلمسی واسطه سیله کره نك مادرینه جنس اولمسی پیدا وظاهر اولور پس سن دخی بر کسه یی بیلمك استرسك انك متبوع ومقتدا سندن بیلورسن وطبیعتنه عالم اولمق استرسك انك طعام وغداسندن استدلال ایلیوب اکا عالم اولورسن (مثنوی) آدمی را شیر از سینه رسد * شیر خر را نیم زیرینه رسد * آدمینك سودی سینه دن ایریشور اما خرك شیری نیم زیرینه دن ایریشور یعنی حکیم مطلق انسانی علی حکمة بالغة خلق ایلیوب هر بر عضوینی انك شانته لایق وذاتنه موافق وضع ایلدی مثلا انك سودی سینه سندن بری کلور که نصف اعلاسیدر وکذلك سائر حیوانی وخری دخی خلق ایلدی وبونلرك عضولرنی دخی کندی ذاتلرینه مناسب ومطابق وضع ایلدی نته کم انك سودی دمنه قریب نصف اسفلدن ایریشور وبوندن مراد انسان سیرت اولان کسه لرك نصف اعلاسی که جانب روحانیسیدر که دل وجان عالمیدر انك غداسی نصف اعلاسی اولان روحانیتی جانبندن کلور واندن نشو ونما بولور واول لبن روحانی وغدای نورانیدن لذت آلور دیمك اولور وانسانك نصف سفلاسی که جسمانیتی طرفیدر انسان صورت وخر طبیعت اولان کسه لرك غداسی نصف سفلا طرفندن اولور که مراد طرف جسمانیسیدر بو معنی اول عادل پادشاهك کمال عدالتیدر که (الذی خلق فسوی والذی قدر فهدی) آیتنك مقتضاسی اوزره هر شیئك خلقتنی کمالیله تعدیل وتسویه ایلدکدنصکره انك شانته لایق واستعدادنه موافق اولان مصلحتنه انی هدایت قیلدی وغداسنی دخی انك ذاتنه مناسب ویردی (مثنوی) عدل قسامست وقسمت کرد نیست * این عجب که جبر نی وظلم نیست * حضرت خدانك عدلی قسامدر وقسمت ایلمشدر بو عجبدر که جبر یوقدر وظلم دخی یوقدر یعنی حق تعالی حضرتلری هر کسه کندینك استعداد ازلیسنه مناسب عدالتله قسمت ایدیجیدر وهر کسك معیشتی اکر روحانی واکر جسمانی (نحن قسمنا بینهم معیشتهم فی الحیاة الدنیا) آیتنك موجبنجه عدالت اوزره قسمت اولنمش بو عجب حالتدر که اصلا بر کسه یه جبر یوقدر زیرا جبرك معناسی بر بنده یی بر کار وعمل اوزره اکراه ایلمکدر واول بنده نك اصلا اول کاردن حظی ولذتی ورضاسی دخی اولمیوب مع الکراهه انی اضطرار ایله اشلمکدر حق تعالی جانبندن بر بنده سنه خود جبر یوقدر وظلمك معناسی حددن زیاده تجاوز ایتمك ویر کسه نك کندی ملکنده وحقنده انك رضاسی اولقسزین بر آخر کسه تصرف ایتمکدر حق تعالی خود حقدن تجاوز ایتمز وغیرك ملکنده دخی تصرف ایتمز زیرا املاك کندینکدر غیرك اصلا مدخلی یوقدر پس حقیقتده حق تعالی جانبندن نه جبر اولدی ونه ظلم اولدی (مثنوی) جبر بودی کی پشیمانی بدی * ظلم بودی کی نکهبانی بدی * اکر جبر اولیدی نچون پشیمانلق اولوردی ظلم اولیدی نچون نکهبانلق اولوردی یعنی حضرت حق جانبندن بنده لرینه جبر اولیدی وبر کار وعمله اول حضرت بنده لرنی اکراه قیلدی وبنده دخی اول کاری بی اختیار ضرورت حسبیله اشلیدی نچون اول کاردن پشیمانلق اولوردی یعنی اول بنده یه اصلا پشیمانلق واقع اولمزدی زیرا قتی روشندر که مجبور اولان کسه پشیمان اولمز مثلا بر کسه یی بر قاج ظالم طوتسه لروا کا بر کاری ضرباً وجبراً اشلتسه لر اول مجبور ومکره بعد العمل حیف ودریغ نچون بن بو کاری اشلدم دیو پشیمان اولدیغی معلومدر اما بر کسه بر کاری ایشلرانك ضروری اکا عائد اولدیغی کبی اندن پشیمان اولور انك پشیمانلغی عدم جبره وکندینك اختیارینه دلالت قیلور پس جبر اولمدیغی کبی حق جانبندن عبادنه ظلمی دخی یوقدر اکر ظلم اولیدی اول حضرتك بنده لرینه نکهبانلغی نچون اولوردی وقوللرینی نیجه ضرر وبلادن نه وجهله حفظ قیلوردی اکر نظر اولنسه نکهبانلق ظالمك ضدیدر اصلا ظالمدن حافظلق وحافظدن دخی ظالملك کلمز چونکم حق تعالینك خیر الحافظ اولمسی محقق اولیجق وارحم الراحمین اولمسی دخی مصدق اولجانبدن اصلا ظلم شایبه سی کلمك لازم کلور وغایت ما فی الباب اولدر که ظلم غیرك ملکنده صاحبینك رضاسی اولمدن بر غیری کسه

تصرف ایلمکدر حقیقتده خود جمیع ملك الهیدر غیرلرك اندہ اصلا مدخلی یوقدر پس حق تعالی بر شیئه مستملك وموجود ایکن
فرضی بنده‌نك رضای نفسانیسی اولمقدن تصرف قیلسه و انك بعض محظوظ اولان وتصرف قندہ اولان شیئی آلسه و الیله
سنه ظلم یوقدر زیرا حق تعالی کندی ملکنده تصرف ایلمش اولور پس ارحم الراحمین اولان خدای متعال جانبندن
بنده‌سنه نیجه ظلم اولور که اول خدا اول بنده‌نك وجودنی همیشه حفظ و تجدید ایدر کرچه بنده‌نك وجودنی قیومیتیله حفظ
طوتسه بنده نه حالله قائم اولور وحیات بولوردی زیرا ممکن الوجودك بذاته قائم اولمغه قابلیتی یوقدر چونکه حافظیت
ثابت اولیجق ظلم بر طرف اولمق لازم کاور که بر غیری کسنه‌نك ملکنه انك تجاوز ایلیوب اندہ تصرف ایلمسی یوقدر والله
اعلم (مثنوی) روز آخر شد سبق فردا بود * راز ما را روز کی گنجا بود * روز آخر اولدی سبق فردا اولور بزم رازمزه روز قچن
کنجا اولور یعنی بو دنیاده اولان روز آخر اولدی وقت فوت اولدی نازك کدر که بو مسائلدن سبق ویرمکه وتعلیم قیلمغه انك
مساعده‌سی یوقدر پس بو رازدن کاهو حقه بر سبیل یقین درس وسبق استرسك یارین جمیع سرایرك و مکنوناتك ضمایرك
ظهوره کالدیکی کونده اولور بزم راز بزه که بعد وبی نهایتدر بو محدود اولان روز دنیوی اکا نیجه محل اولور روز بزم
راز مزیبا یاتمز بو تنك اولان روز و وقته نه وجهله صغار یعنی بو دنیا روزنه بزم رازمز صغمز اکر بو رازدن سبق استرسك یارین
یوم قیامتده سبق آلورسن حقیقت نه ایدوکنه واقف اولورسن دیمك اولور (مثنوی) ای بکردہ اعتماد واثق * بردم
وبر حبابلوسی فاسق * قبه بر ساختستی از حباب * آخران خیمست بس واهی طناب * ای بر واثق ومحکم اعتماد
ایلمش کسه بر فاسقك فاسقلکی وحبابلوسلکی ودمی اوزره مثلا حبابدن بر قبه دوزمش سندر آخر اول حبابدن دوزیلان
قبه زیاده واهی طناب خیمه درکه اکا اعتماد جائز دکلدر واثق محکم معناسنه فاسق دینیدن خارج اولان کسنه‌یه دیرلر
واهی سست وضعیف معناسنه طناب چادر اپینه دیرلر بو بیتلر بو بیاندن مقدم اولان بیوردقلری معارفه کوره درکه
او دنیانك واهل دنیانك کون وفساده‌نی وبی وفالغنی بیان ایلمك ایدی پس الکلام یجر الکلام قولنك مضمونی اوزره
مناسبتله بوقدر معارف بیوروب اکا مناسب بر سرح شریف بیان وتحریر ایلیوب مناسبتله نیجه معانی وحکم
بیوردقلری اندنصکره ینه اول دنیانك وانك اهلینك بی وفالغنك بیاننه شروع ایلیوب بو بیتلری انلرك حقنده تعبیر
وتقریر ایلمش اولورلر وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای بر دینیدن خارج اهل دنیانك تملق ایلسنه وکلام پرحیله‌سنه
محکم اعتماد ایلیوب بو کسه بنم یار غارم وانیس وغمکسارم دیدین کسه سن فی المثل آب اوزره هوادن پیدا اولان
حبابدن بر قبه دوزدك آخر الامر اول حبابدن اولان قباب زیاده طنابی سست خیمه کبیدر پس طنابی سست اولان
خیمه وحبابدن اولان قبه نه مرتبه سریع الزوال ایسه فاسق اولان اهل دنیانك دخی دوستلغی ویار انلغی قطعیله سست
وسریع الزوال در پس انك حبابلوسلکنه ودم پر فریبنه نه وجهله اعتماد واثق ایلیوب انی کندیکه یار صادق اعتماد
ایلرسن (مثنوی) زرق چون برق است اندر نوران (راه نتوانند دیدن رهروان) زرق ومکر فی المثل برق کبیدر انك نورنده
راهرولر یولی کورمکه قادر اولمزلر یعنی بو اهل دنیانك واصحاب ریانك زرق ومکری مثلا برق خاطف کبیدر اول برقله
یوله کیدیجیلر نیجه یولی کورمکه قادر اولمزلر ایسه رهروان طریقت وسالکان راه حقیقت دخی بو اهل دنیانك واهل
ریانك زرق ومکریله راه حق کورمکه اویله قادر اولمزلر خلاصهٔ کلام اهل دنیانك وکذلك اهل ریانك بر کسنه‌یه دوستلق
ومحبت اظهار ایلمسی حقیقی دکل بلکه برق خاطف کبی سریع الزوالدر چونکه بونلرك برق کبی اولان زرقنه اعتماد
ایلیوب راه مقصوده متوجه اولسه انلرك زرقیله اولان دوستلغی برق کبی فوری زائل اولوب اکا اعتماد ایله مقصوده
متوجه اولان کسنه ظلمتده قالور و بیابان حیرتده مقصوده فارغ اولمیوب سرکردان اولور پس عاقل ایسك اهل ریانك
صورت ظاهرده اولان صفاسنه واهل دنیانك دخی وفاسنه مغرور اولمیه‌سن زیرا انلرده صفاونه بونلرده وفا واردر
هر ایکیسی بو دنیا کبی بی صفا و بی وفالردر (مثنوی) این جهان واهل او بیحاصلند * هر دو اندر بی وفائی یکدلند *
زاده دنیا چو دنیا بی وفاست * کرچه رو آرد بتو آن رو قفاست * بو جهان وانك اهالری بیحاصللردر هر ایکیسی بله
بی وفالقده یکدللردر زیرا دنیانك فرزندی دنیا کبی بی وفادر اکرچه سکا یوز کتورر لکن حقیقتده اول یوز قفادر
یعنی بو جهان که فی المثل سرعة زوالده اکر نظر اولنسه برق خاطف کبیدر پس بیحاصلدر وکذلك بونك اهلی دخی کندی
مقارنتك حکمنی اخذ ایلدیکی واسطه ایله بیحاصلدر و بونلره مائل اولان کسه‌لر مقصوده غیر واصللردر زیرا بونلرك
هر ایکیسی بی وفالقده یکدل ویك جهتلردر زیرا الولد سر ابیه قولنك مضمونی اوزره دنیا فرزندی دخی بعینه دنیا
کبی بی وفا اولمش وانك سری وخویی بونك وجودنده ظهوره کلمشدر والحاصل باباسی طبیعتده اوغلنه وارغلی دخی
باباسنه بکزمشدر اکرچه بو ایکیسی سکا فرضی یوز کوستوره وتوجه ایده اول یوز حقیقتده انك قفاسیدر زیرا
وجه الشیء حقیقته کلامنك مصداقنجه دنیانك واهلنك وجهی حقیقه ذاتیه‌لری ومعنیه‌لری طرفیدر بو صورتك

ظاهرهلری قضالری کبیدر چونکم هر شیئك یوزی عالم غیبی ولی ایلدیکی جانب اولوب قضاسی عالم شهادتی ولی
ایلدیکی اولدیغی معلومك اولدیسه بو دنیا اکرچه سکا یوز کتوررسه اول سنك انك وجهی زعم ایلدیکك قضاسیدر
وانك وجهی فی الحقیقه عالم غیبدر انك اهلنه دروطالب دنیا اولنه صرت چورمشدر لکن اکثر احمق انی دنیانك
یوز کوستردی دیو مغرور اولوب دنیانك کندویه قفا کوسترمسنی یوز کوسترمك زعم ایلر اصل دنیا وجهی عالم غیبك
اهلنه کوسترمشدر که دائما انك حقیقی انلره یلهدر و بونلردن اندلك اندلك معرض اولیجی و مفارقت قیلیجی درشته کم
برکسنك وجهی برجانبه اولسه دم بدم اول جانبه کیدیجی و قفاسنده قالنی ترك ایدیجی اولورا کر اهل دنیا وجه دنیایه
عارف اولهلردی حقیقتده انك توجه ایلدیکی جانبه کیدرلردی که اندن مراد عالم غیبدر (مثنوی) اهل آن عالم چو آن
عالم زبر * تا ابد در عهد و پیمان مستمر) اما اول عالمك اهلی اول عالم کبی بر واحساندن تا ابدی عهد و پیمانده مستمر
و دائمدر یعنی عالم غیب روحانی و کشور معنویکه فی الحقیقه دائم و ابدی در تبدل و تغیردن عاری و بریدر کذلك انك
اهلی دخی مقارنلرینك و کندی عالملرینك حکمنی اخذ ایلدکلری واسطه ایله احسان و کرملرندن عهدلرنده
و پیمانلرنده ثابت قدملر و دائم خوی شریفلری وفا اوزره درو خلقلری برقرار و صداقتلری پایدار درحتی انلرك عداوتی
اهل دنیانك صداقتندن یکدر زیرا بونلرك عداوتنده نیجه فائده و منفعت مندرجهدر اما اهل دنیانك صداقتنده
نیجه مضرت دیمك مقرردر پس دوست اتخاذ ایلرسك دنیادن قطع علاقه قیلوب بی غرض اولان عالم حقیقتك اهلنی
دوست اتخاذ ایله تا همیشه یار وفادار بوله سن و دنیا واخرتده انلری کندیکه یار اتخاذ ایلدوکك واسطه ایله مسرور و شاد
اوله سن دیمك اولور (مثنوی) خود دو پیغمبر بهم کی ضد شدند * معجزات از یکدکر کی بستدند ایکی پیغمبر خود بری
بریله نچون عدو وضد اولدیلر بری برندن نچون بر معجزات الدیلر بو بیت اول عالمك اهلنك مرتبهلرنی و صفت عجیب الشانلرینی
بیان ایلر انلرك مرتبهلرینه عارف اولمغه بو عالم اهلنك مرتبهسنه واقف اولهسن زیرا چوق کسه واردر که اول عالمك
اهلندن کچنور ولکن انلرك صفتیله متصف دکلدر و اول عالمك اهلنك مرتبهسی وصفتی اولدر که اصلا انلرك وجود
شریفلرنده غرض نفسانی یوقدر و نچون برکسهیی کندی مرتبهلرندن عالی کورسهلر اکا حسد و بغض ایتمزلر و انك
قدرت و دستکاهنی الدن المغه و کندیلری انك اوزرینه غالب اولمغه دخی میل ایتمزلر و اول عالمك اهلنك برکزیدهلری انبیای
عظامدر صلوات الله علیهم اجمعین خود بو جهتدن ایکی پیغمبر نچون بری برینه ضد اولوب عداوت قیلدیلر و بری برندن
معجزهلرنی و منصب رسالتلرنی نچون الدیلر بر پیغمبر اخر پیغمبر اوزره معجزه اظهار ایدوب اکا غالب اولمغه و انك توابعنی
الندن المغه قنقی زمانده واقع اولدی اصلا بونلردن بو کونه اختلاف و ضدیت و عداوت واقع اولمامشدر نچون بر پیغمبرك
زمانده بر نیجه پیغمبر موجود اولسهلردی رسول و اولو العزم اولنه بوجملهسی تابع اولورلر و انك شریعتی اوزره
روش قیلورلردی نته کم موسی علیه السلام شعیب علیه السلامه خدمت قیلدیغی و هارون علیه السلام حضرتلرینك
موسی علیه السلامه تابع اولدیغی کبی و حضرت عیسی علیه السلامك زمان شریفنده اولان انبیاء عظام عیسایه
انقیاد ایلدکلری کبی والحاصل بونلرك مابیننده اهل دنیا کبی تفرقه و تضاد یوقدر بونلر جمیعا یکدل و یك جهتلردر و نفس
واحد حکمنده اولان صاحب سعادتلردر (م ی) کی شود پژمرده میوهٔ آن جهان * شادئ عقلی نکردد اندهان *
اول جهانك میوهسی نچون پژمرده اولور عقله منسوب اولان شادی و سرور غصه و اندوه طولو اولمز یعنی اول جهان
حقیقتدن بتن و حاصل اولان شیلر و محصوللر نچون پژمرده اولور و انلرك حسن و جمالنه و جمله نقصان کلور یعنی
اول عالمدن حاصل اولان قوا که معنوی و ثمرات روحانی اصلا زوال پذیر اولمز دنیا میوهلری و شکوفهلری کبی صولمز
و عقل معاده منسوب اولان شادیلك نچون غملو و غصهلو اولور که عقل معاشه منسوب اولان شادیلکك شانی
بویله دکلدر که بر زمان انك صاحبی شاد اولورسه بر زمان دخی پر اندوه اولور زیرا بو عالم کون و فساد چار اضداددن مرکب
اولمغله احوالی دخی ضدیت اوزرهدر کاه یسر کاه عسر و کاه غم و کاه شادی بری برینه متعاقب اولمقدن خالی دکلدر پس
عقل معاشه منسوب اولان شادیلك ایکی زمان باقی قالمیوب غم و اندوه ممتبدل اولور اما عالم حقیقته متعلق اولان عقل
معادك شادیلکی بویله دکلدر بلکه انك سرور و شادیلکی دایم و باقیدر زیرا اول عالم عالم کون و فساد کبی دکلدر
و انسانك دخی بو عالمك اهلی کبی اولمز و بو عالم نیجه بی وفا و بی عهد ایسه نفس دخی انك کبی بی عهد و بی وفادر پس نفسك
مذمتنك بیاننه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) نفس بی عهدست زان رو کشتنیست * او دنی و قبله کاه او دنیست *
نفسهارا لایقست این انجمن * مرده را در خور بود کور و کفن * نفس امارهٔ بی عهد و بی وفادر اول سببدن
کشتنیدر زیرا اول نفس دنیدر و انك قبله کاهی دخی دنیدر نفسك قبله کاهی دنیا و کندینك مشتهاسی و هواسیدر
و فی الحقیقه نفس اماره بی عهد و بی وفادر بو جهتدن اول واجب القتل درفاقتلوا انفسکم آیتیله نفس امارهنك قتل

اولمسنه دخی اشارت واردر دیمشلر واول نفس امارەنك وكیجه وكوندز توجهی دنیایه وكندینك مشتهاسنه دردنیا
ومشتهای نفسانی خود نفس الامره نظر اولنسه دنیالردر چونكم برشینك قبله كاهی دنی اوله اول شیء دخی دنی اولمش
اولور چونكم نفسك حالی بودر لاجرم نفسلره بو انجمن لایقدر كه مراد انجمندن بو دنیادر تنه كم مرده یه كوروكفن
لایقدر یعنی نفس كه حیات طیبه دن بی بهره اولدیغی اعتبارله مرده مثابه سنده در و دنیا واندە اولان بیوت قبر كبیدر
وبدن كفن كبیدر پس معنی شول نفسلر كه فی الحقیقه مرده لر كبیدر انلره بو دنیا انجمنی لایقدر زیرا مرده كوروكفنه
مستحقدر تنه كم كوروكفن میتك جیفه لكنی ستر ایلدیكی كبی نفسك دخی جیفه لكنی دنیا ایله بدن ستر ایلر (مثنوی)
نفس اكرچه زیركست وخرده دان * قبله اش دنیاست اورا مرده دان * نفس اكرچه زیرك وخرده داندر چونكم
آنك قبله سی دنیادر مرده اوله وحیات طیبه دن انده اثر اولمیه اول نفسی مرده بیل زیرا اولمنك حیات طیبه ایله زنده
اولمغه سببی یوقدر بلكه بركسه نك مقصدی وقبله كاهی اكر حیات حقیقیه ایله حی ایسه اكا متوجه اولان نفس دخی
حی اولور واكا دخی زنده دینور واكر بر نفسك مقصد وقبله كاهی فانی وعاقبة الامر مرده اولمق ایسه اكا متوجه اولان
نفسه دخی اكرزیرك وخرده دان ایسه ده مرده دینور (مثنوی) آب وحی حق بدین مرده رسید * شد زخاك مرده زنده
بدید) اما حق تعالینك آب وحی كه بو مرده یه ایرشدی فوری بر مرده نك خاكندن زنده لك ظاهر اولدی یعنی بو حدیث له
ثابتدر كه صوره نفخ اولنمزدن قدە آسماندن باران رحمت كورستان اوزره یاغه پس اول مقبره ایچره مدفون اولان مرده لر
اول فیض الهیدن حیات پذیر اولوب قبرلرندن قالقه لر حشره ونشره منتهی اوله لر كذلك حق تعالی حضرتلرینك
آب وحیی اهل دلك قلبی آسمانندن ذكر اولنان مرده دلك نفسنه ایرشه اول مرده دلك خاكندن زنده لك ظاهر اولور كه
اول زنده دن مراد قلب اولور حاصل كلام اولدر كه بو دنیاده نفس امارەنك مقتضاسیله كوكل مرده اولور وبو بدن اكا قبر
كبی اولور چونكم قیامت صوریده عند نفخة الثانیة موتانك قبوردن قالقمسنه وحیات بولمسنه نفخ صور وباران
آسمانی لازم اولوب جسمی مرده اولنلرك حیاتنه بونلر سبب اولدیسه كذلك قبر تنده مرده دل اولنلرك حیات طیبه ایله
حی اولمسنه وقیام قیلمسنه دخی سبب بر نفس رحمانی صاحبی مرشدك دم حیات بخشیدر وانك آسمان قلبندن
ظهوره كلان وحی الهی آیدر همانند مكه آنك آسمان قلبندن آب وحی كه بر مرده دله ایرشه اول بر مرده دلك
جانی بدنندن وقبر تنندن حیات طیبه ایله زنده اولمش قلب ظاهر اولور وحیات ابدیه بولوب مرلر وحانیدن نجات
بولور (مثنوی) تا نیاید وحی تو غره مباش * تو بدان كلكونه طال بقاش * تا كم وحی الهی كلیه سن مغرور اولمیسن
انك طال بقاسینك كلكونه سنه كلكونه شول آقلغه وقزللغه دیرلر كه جمالی اولمین خاتونلر زینت وجمال ایچون انی یوزلرینه
سوروب عاریتی برحمرت ومحبوبیت كسب ایدرلر لكن بقاسی چوق اولمیوب فوری زائل اولوب ینه چهره لرینك
زشتلكی ظهوره كلور وطال بقاه لفظی بر لفظدر كه بركسه بین الناس لطف واحسانله ویاخود علم وعرفانله مشهور
ومتعارف اولسه خلق انی ذكر ایلسه كلری حینده طال بقاه دیرلر یعنی انك بقاسی اوزون اولسون وعمری دائم اولسون
دیمكی مراد ایدرلر پس طال بقاش دەكی شین افرادناسدن برینه عائد اولسه ده جائزدر بو قول ممدوح اولان كسه حقنده
انلردن صادر اولدیغی ملابسه ایله ونفسه عائد اولسه ده جائزدر كه كندی حقنده دینلدیكی اعتبارله پس تقدیر معنی
اولدر كه ای قلبی مرده اولان نفسی زنده تا كم سكا حق جانبندن وحی الهی كلیه وسنك قلبكی زنده قیلیه سن مغرور اولمه
اول نفسك بقاسی اوزون اولسون كلكونه سنه كه بوكونه دعا سكه خلق اول نفسك حقنده كه بر سبیل مدح ایدرلر وانك
بقاسنك دوامنی مراد ایلرلر كاكلكونه كبیدر بوكلكونه سوزا كا بقای ابدی وحیات طیبه سرمدی ویرمز بلكه
اكا حیات دائم ویرن وحی الهیدر پس سن خلق بنم نفسم حقنده طال بقاه دیو دعا ایده لر دیو كندیكی زنده زعم ایلمه كه
انلرك بوكونه مدحه متعلق اولان دعاسی كلكونه كبیدر بركسه نك بقاسی وجمالی مادامكه ذاتی اولمیه عارضی اولان
مدح وستایش اكانه زیاده ایدر اكرچه زیور تزویر زیاده ایلر لكن چوقا كلمیوب ینه كیدر پس اول كسه نك كه صورت حالی
بوكونه زیور مزور ایله مزین اوله زیور عاریتی كتدكدنصكره قبحی ظهوره كلمك مقرر اولور پس بر كسه نك ذاتی وحی حق ایله
زنده اولمیه كندوبی زنده صانوب خلقك كندی حقنده ایلدكلری ستایشه نه وجهله مغرور اولور دیمك اولور (م ی) بانك
وصیتی جو كه او خامل نشد) تاب خورشیدی كه آن آفل نشد) بر صیت وصدا استه كه او خامل اولمیه برخورشیدك تاب
وضیاسنی استه كه اول آفل اولمیه خامل خاء معجمه ایله نظردن دوشیجی دیمكدر شول مرتبه نظردن ساقط اوله كه انك اصلا
شهرتی قالمیوب مجهول الاسم والرسم اوله یعنی ای ناسك ما بیننده اسم ورسمیله شهرت طلب قیلان وانلرك طال بقاسی
ومدح وثناسنه متعلق اولان صیت وصدالرینه مغرور اولان بر صیت وصدا طلب ایله كه اول اصلا ساقط اولمیه وعلو
قدرینه وشرفنه نقصان كلمیه بو صیت وصدادن مراد حق تعالی حضرتلری برنده سنی انبیا علیهم السلام واولیای

عظماسنك وملائكه ما بيننده وعباد صالحين ميانده اياسي وكندي رضاسنه مطابق مشهور ومتعارف قيلمسي اولورامابركسه كندي نفسنك مرادي اوزره بين الناس برخصلتله نام ونشان صاحبي اولمغي طلب قيلمسي وانك اول وجهله مشهور اولمسي وخلقي اكا مدح وثنالر قيلمسي عاقبة الامر زائل اولوروبي نام وبي نشان قالور دخي شول برخورشيدك ضياسني طلب ايلكه اول زائل اولميه بو خورشيددن مراد خورشيد حقيقت وحضرت الوهيتدركه اصلا آفل وزائل اولميوب هميشه دائم وباقيدر يعني برطالب اول دائم وباقينك نورني طاعت ومحبتله طلب قيلسه انك نور وضياسي اول طالبك قلبنه كاوروانك باطني منور قيلوب ظلمت جهل وغفلتدن وكدورات طبيعت ونفسانيتدن اني خلاص ايدوب كندي اوصافيله موصوف وروشن ايلر پس اول بنده نك قلبي وروحي دخي اول نور دائم واسطه سيله افول وزوالدن نجات بولور (مثنوى) آن هنرهاى دقيق وقال وقيل * قوم فرعونند اجل چون آب نيل * اول دقيق هنرلر وقال وقيل بونلرك جمله سي في المثل قوم فرعوندرلر اجل آب نيل كبيدر يعني اى دقيق ولطيف اولان هنرلره مغرور اولان دخي قيل وقال علمنه اشتغال قيلوب انكله شهرت وقوت بولان كسه سنك اول لطيف ودقيق اولان هنرلرك وقيل وقاله متعلق اولان علملرك قوم فرعون كبيدرلر اجل ايسه اب نيل كبيدر چونكم فرعونك قومي آب نيله داخل اولدقلرنده بالكليه انلري محو وهلاك ايلديكي كبي سني دخي بو نفساني اولان هنرلرك وسوزلرك بالكليه محو وازاله ايلر اما اكرهنرلرك وقيل وقالك روحاني ايسه اجل صوني اني غرق ايليوب ازاله قيلمزتنه كم سبطيلري آب نيل غرق ايلدي وهلاك قيلدي پس اكر هنرلر وعلملر تحصيل ايلرسك موساى روحه تابع اولان وقوت ويرن هنرلري وعلملري تحصيل ايله كه اجل زماني كلدكده زائل اولميوب سنكله هميشه باقي قاله دعك اولور (مثنوى) رونق وطاق وطرنب وسحرشان) كرچه خلقانرا كشد كردن كشان) سحرهاى ساحران دان جمله را * مرك چوبي دانكه شد ان اژدها) انلرك طاق وطرنب وسحرلرينك رونقي اكرچه خلايق كردن كشان چكوب كنديله جبر امسخر ايلر يعني ارل قوم فرعون كبي اولان اهل نفسك سحرلرينك وطمطراق ادالرينك وشهرت ونباهتلرينك رونق ولطافتي اكرچه عوام ناسي كنديله كردن كشان چكوب مسخر ايدرلر ومحب وتابع قيلرلر ولكن اى طالب برا تنباه بو قومك قيل وقاللرني ودقيق هنرلرني وبحث وجدللرني جميعا في المثل ساحرلرك سحري بيل وموتي برچوب بيل كه اول اژدرها اولدي يعني قوم فرعونه مشابه اولان اهل نفسك هنرلرني وقيل وقاله متعلق اولان علملرني وطمطراق ايله فصاحت وبلاغته متعلق اولان ادالرني جميعا ساحرلرك سحري كبي بيل كه فريب ناس ارلقده وتسخير قلوب كندي جانبلرينه تصريف وجوه قيلقده سحره مماثلدر وموتي دخي شول چوب اولان عصي كبي بيل كه اژدرها اولدي دوكلي سحر وجادو السكلري اول عصيي برلقمه ايلدي مثلا (مثنوى) جادويها راهمه يك لقمه كرد * يك جهان پرشب بدان راصبح خورد * دوكلي جادولرني اول عصاى موسى برلقمه ايلدي برجهان پرشب وظلمت ايدي اني صبح يدي هر كزاندن اثر قومدي (م ى) نوراز ان خوردن نشد افزون وبيش * بل همانست كو بود ست پيش * حال بوكه نور صبح اول اكلدن افزون وبيش اولمدي بلكه همان انك كبيدركه اول اولمشدر يعني موت وفنا كه في المثل عصاى موسى كبي اولدي اصحاب نفسك هنرلرني وسحر آميز اولان كلاملرني برمرتبه اكل وبلع ايلديكه اصلا كازياده لك ويرمدي كويا برجهان ظلمتله طولمش وتاريكلكله مالامال اولمش ايدي اني نور صبح بيدي ومحو ايتدي حال بوكه نور صبح آني يمكدن افزون اولمدي بلكه انك حقيقي اول نتيجه ايسه همان نه انك كبيدر پس عصاى موسى سحره نك حبال وعصاسني اكل وبلع ايليوب زياده اولمديغي كبي ونور صبح ظلمت شبي اكل وبلع ايليوب نورايتنه زياده لك كلمديكي كبي مرك وفنا دخي اهل نفسك هنرلرني وسحر آميز اولان علملرني وكلاملرني اكل وبلع ايلرلكن انك وجودنده سبب زياده لك اولمز (مثنوى) دراثر افزون شد ودر ذات نى (ذات را افزونى وآفات نى) اثرده افزون اولدي حال بوكه ذاتنده كلدر ذات ايچون زياده لك وآفات يوقدر يعني عصاى موسى عليه السلام ساحرلرك سحرني اكل وبلع ايلدكده انك ذاتي زياده اولمدي ولكن اثرده زياده لك ظاهر اولديكه اول سحرلرك محو اولمسيدر وكذلك نور صبح ظلمت شبي ازاله قيلدي حال بوكه نور صبحك ذاتي اول واسطه ايله زياده اولمدي اما اثرده زياده لك ظاهر اولدي كه اول ظلمتك زائل اولمسيدر وكذلك موت وفنا كه حق تعالينك وحدت ذاتيه سنك توحد وتفرد اقتضا ايلمسندن حاصل اولوروني شركت قيلور برصفت قهريه در اغيار وسوى مرتبه سنده اولان كسه لرك اقوالني وافعالني وصنايعني واحوالني اكل ومحو ايلسه وحدت ذات حقه اندن زياده لك كلمز وذات حقه افزونلك ونقصان دخي اولمز آفتدن مراد نقصاندر حاصل كلام اثرده زياده لك ايكي وجهله اولور معدوم اولمسيله وياخود موجود اولمسيله يعني موثر برشيئي محو ومعدوم ايلسه اثرده زياده لك ظاهر اولور مثلا عصاى موسانك سحرلري محو ايلديكي كبي انك اثري زياده ظاهر اولدي پس برموثر برشيئي ايجاد ايلدكده انك اثرينك

زیاده‌لكی فنی روشندر ولكن اكر اعدامله اولان اثرلر زیاده‌لكی اولسون واكر ایجادله اولان اثرلر زیاده‌لكی اولسون
حق تعالینك ذات بحوتنه اندن زیاده‌لك ونقصان یوقدر مثلا بوقدر نفوس وارواح وعقول كه بو عالمدن محو وزائل
اولوب حق تعالی قتنه كیدرلر حق تعالینك ذات بحوتنه اندن اصلا زیاده‌لك كلمز كذلك بوقدر نفوس وعقول وارواحی
عالم باطندن عالم ظاهره كتوروب بونلرك عالم ظاهره كلمسیله انك ذات بحوتنه آفت ونقصان كلمز امابر مخلوقی فرض
ایلسك اول مخلوق كندی صنعتنك اثرنی بر آخر مقامه اخراج ایلسه ذاتنه نقصان كلور واول صنعت وآثاری ینه
كندی یه عودت ایلسه انك ذاتی زیاده‌لك بولور ولیكن حق تعالینك ذات بحوتی عالم ظاهردن خلقی اعدام ایلیوب
عالم باطنه ادخال قیلمقده وعالم باطندن عالم ظاهره اخراج ایلیوب ایجاد ایلمكدن ذات بحوتنه نقصان وزیاده‌لك كلمز
نته كم بیورورلر (مثنوی) حق ز ایجاد جهان افزون نشد * آنچه اول آن نبود اكنون نشد * حق تعالی جهانی
ایجاد ایلمكدن افزون اولمدی اول نسنه كه اول اولمدی شمدی دخی اولمدی پس الان وجود عینیه ایله خارج عالمده
ظاهر اولان اشیا ازلده دخی بعینها كما كانت وجود علمیه ایله موجوده ایدی پس حق تعالی حضرتلرینك بو جهانی
ایجاد ایلمسی وجود علمیه ایله ازلده موجود اولان جهانی اظهار ایلسندن و وجود عینیه مرتبه سنه كتورمسندن
عبارت اولور پس بو ایجاد جهاندن و جهانك موجود اولمسندن حق تعالینك ذاتنه زیاده‌لك كلمز حق تعالینك
ذاتنه جهانی ایجاد قیلمسندن و جهانك دخی موجود اولمسندن اول زمانده زیاده‌لك كلمك متصور اولور دیكه
بو جهان ازلده معدوم اولیدی واولده اولمیان شیلر الان ظهوره كلیدی بو تقدیر اوزره جهانك موجود اولمسیله حق
تعالینك ذاتنه زیاده‌لك كلمك متصور اولوردی لیكن بویله دكلدر بلكه بو اشیا اعیان ثابته نك عكوس وظلالیدر
بو سوی واغیار مشابه سنده اولان عكوس وظلالك نفس الامرده وجودی وعدمی مساویدر وماسوی مرتبه سنده
موجود اولملری امر اعتباری و وجود وهمی قبیلندندر مثلا نقطهٔ جواله نك دائره كورنمسی وقطرهٔ نازله نك خط
مستقیم شكلنده نمایان اولمسی كبیدر حقیقتده موجود اولان اول نقطه در و دائره كورنمسی بر وجود وهمیدر كه
اول نقطه اوزره زیاده‌لك و برمز ونقطهٔ واحده نك دائره شكلنده كورنمسندن واول دائره شكلنی اظهار قیلمسندن
انك ذاتی افزون اولمق لازم كلمز بلكه (كل فان فان فی الازل وهی باقیة لم یزل) نته كم بو حدیث شریف بو معنایه شاهد
ودالدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم كان الله ولم یكن معه شیء قال الجنید قدس سره الان كما كان وقال مولانا جامی
مؤید الهذا المضمون * بیت * آن كان حسن بود و وداز جهان نشان * الا آن عرفت علی ما علیه كان (وكل شیء
هالك الا وجهه) آیت كریمه سی دخی بو معنایی مؤید اولور محققلر هالك قوانده دیمشلردر كه جملهٔ اسمیه نك دوام وثباتنه
دلالتی واردر پس صیغهٔ فعل مضارع اوزره جملهٔ اسمیه اختیار اولنوب هالك دیمسنده نكته اولدر كه كل شیء الان
نفس الامرده نسبت هالكدر وماسوی مرتبه سنده موجود كورنمسی سراب نمایشی كبیدر پس حقیقت امرده
حضرت حقك ذاتندن وصفاتندن غیری نسنه یوقدر چونكم انكله بیله غیری اشیا اولمیه وانك ذات وصفاتندن غیری
موجود حقیقی اولمیه حق بو جهانك ایجادندن افزون اولمش اولور روازلده اولمین دخی الا آن ظهوره كلمش اولور
بلكه الا آن دخی ظهوره كلان زائد ذات حق ایله وجوده اولندردیكی افاده قیلور والله اعلم (مثنوی) لیك افزون كشت
اثر ز ایجاد خلق * در میان این دو افزونیست فرق * لیكن خلقی ایجاد ایلمكدن اثر زیاده اولدی اما بو ایكی افزونلغك
اورتاسنده فرق واردر اثردن مراد ماسوی حكمنده اولان اشیادر خلق مخلوق معناسنه در حق سبحانه وتعالی
بو جهانی ایجاد واظهار ایلمكدن زیاده اولمدی و بو جهانك ظهوره كلمسیله ذات مؤثر كامل بولمدی ولیكن اول پادشاه
مخلوقی ایجاد ایلمكله آثار زیاده اولدی پس بوندن مؤثرك ذاتی زیاده اولمق وآثارله كامل بولمق لازم كلمدی بلكه ذات
الهی كما كان فی الازل قبل ظهور الاشیا نیجه ایسه ینه اویله در اما اثر اویله دكلدر زیرا كاه زائد كاه ناقص اولمقده در پس
بو ایكی افزونلغك ما بیننده فرق عظیم واردر كه انك بریسی مؤثرك ذاتی اثردن زیاده اولمقدر و بری دخی مؤثرك ذاتی اصلا
اثردن زیاده اولیوب اثرلر زیاده اولمسیدر بو معنی حق تعالینك ذاتنه لایق اولان صفتدر كه انك ذات بحوتی اثردن
زیاده اولمز كه (والله غنی عن العالمین) در اما بوندن اول اولان معنی كه مؤثرك ذاتی اثردن زیاده اولمقلقدر بو معنی مخلوقك
صفتیدر كه انلرك ذاتی كندی اثرلرندن مستغنی دكلدر پس بو ایكی افزونلغك ما بیننده فرق واردر دیمه‌لری بو معنایه اشارت
اولور بو دمبا اثر دركه دینه مؤثرك زیاده اولمسیله اثرلر زیاده اولمسنك ما بیننده فرق واردر مؤثرك اثردن زیاده اولمقلغی
مخلوقك ذاتی كبیدر و مؤثرك اثردن زیاده اولمدیغی خالقك ذاتی كبیدر اثرلر زیاده‌لكی خود عاقله روشندر پس اثرلر زیاده
لكی ایله مؤثرك زیاده‌لكنك ما بیننده فرق واردیدكلرندن مراد بودر كه نته كم مؤثرك ذاتی اثردن افزون
اولدیغنه دخی بو بیتده تصحكره كلان بیتله اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) هست افزونی اثر اظهار او

* تا بدید آید صفات و کار او * هست افزونی هر ذاتی دلیل * که بود حادث بعلتها علیل * اثرله افزونلغی
اول مؤثر حقیقینك اظهار وایجاد ایدر ذات مؤثره زیاده و نقصان ویرمکسزین تا که انك صفات و کاری بدید و ظاهر
که اما هر بر ذاتك افزونلغی دلیلدر که اول ذات حادثه در علل و اسبابله معلولدر پس بو ایکی افزونلغك ما بیننده فرق
عظیم اولور قسم اول مؤثرك ذاتنه اظهار اثردن زیاده لك کلیوب لکن انك صفاتی و کاری ظهوره کلك و عیان اولمقدر
قسم ثانی مؤثرك ذاتی کندی اثریله افزون اولمق و کمال بولمقدر هر قنغی ذاتکه کندی اثریله افزون اوله و کمال بوله انك کندی
اثریله افزون اولمسنه دلیلدر که اول مؤثرك ذاتی حادثه در علل و اسبابله معلوله در اما حق سبحانه و تعالینك ذات بیچونی
کندی اثرینی اظهار ایتمکله افزون اولمدی و عالمك ظهوره کلوب انکا عبادت قیلمسیله دخی کمال بولمادی بلکه ازلا و ابدا
قبل خلق العالم کامل الذات و کامل الصفاتدر و انك آثار و افعالنی اظهار ایلمك صفاتی و افعالی مرتبهٔ علمدن مرتبهٔ اعیانه
کلوب ظاهر و نمایان اولمقدن اوتریدر یوخسه ذاتنه زیاده لك و کمال ویرمکدن اوتری دکلدر فقن برشیئك ذاتی کندی
آثاریله افزون اولسه و صنعتیله کمال بولسه دلالت ایلر که اول شیء حادثدر و اثرینه و صنعنه زیاده لکده و کمالده محتاجدر
پس اول شیء علتلرله و سببلرله معلول اولمش اولور مثلا کندینك اثری و صنعی ذاتنك زیاده لکنه و کمالنه علت اولمش
اولور و انك ذاتی بو وجهله معلول اولمش اولور اما ذات الهی تعالی و تقدس بویله دکلدر که انك اثری و صنعی کندی ذاتنك
زیاده لکنه و کمالنه علت اولمامشدر و انك ذاتی اصلا و قطعا برشیئله معلوله دکلدر جن و انسی کندینك عبادتی ایچون
خلق ایلمکدن مراد کندی ذاتی انلرك ظهوریله و عبادتیله مستکمل اولمق دکلدر بلکه انلره عبادت ایلمکی امر قیلمقدن
اوتری و انلر اول عبادتله کندی وجودلرنی مستکمل اولمقدن اوتریدر یعنی (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون
آیت کریمه سنك معنای شریفی که بن ثقلینی خلق ایلمدم الا بکا عبادت ایلمکدن اوتری بیوردی اگر ثقلینی کندویه
عبادت ایلمکدن اوتری خلق ایلمامش اولورسه لیعبدون ده که لام حضرت حقك ثقلینی کندینك عبادتیچون خلق
ایلمسنه علت اولور پس انك ایجاد و خلق ایلمسی لعلة ولغرض اولمش اولور دینورسه بو کا محققلر بویله جواب
ویرمشلردر که انك ثقلینی کندی عبادتیچون خلق ایلمسندن مرادی انلرك وجودیله و عبادتیله کندی ذاتنی مستکمل
اولمقدن اوتری دکلدر بلکه انلری کندویه عبادت ایلمك ایچون خلق ایلمسی انلر حقه عبادت ایلمکله کندی ذاتلرنی
مستکمل اوله لر و ربح و سود حاصل قیله لر کما قال فی حدیثه القدسی خلقت الخلق کی یربحوا علی لا لان اربح علیهم حاصل
کلام انك ایجاد خلق و اظهار اثر قیلمسی انك ذاتنك زیاده لکنه و کمالنه علت اولمز و انك ذات بیچونی بو مصنوعاتی ابداع
ایلدیکیچون معلوله اولمز دیمك اولور والله اعلم * تفسیر فاوجس فی نفسه خیفة موسی قلنا لا تخف انك انت الاعلی *
بو سرخ شریف و بو سر سخن لطیف بو آیت کریمه نك تفسیر شریفیدر که حق تعالی حضرتلری سورهٔ طه ده بیورر (قالوا
یا موسی) سحره دیدیلر که ای موسی (اما ان تلقی) سن القا ایدرمیسن عصانی (واما ان تکون) و یاخود بز اوله لم می عصا
و حبالمزی (اول من القی) اول القا ایلین کسه یعنی فاختر احد الامرین وهذا التخییر منهم استعمال ادب معه وقد وصل الیهم
برکته (قال بل القوا) حضرت موسی دیدیکه بلکه سز القا ایلیك پس انلر سحرلرین القا ایلدیلر (فاذا حبالهم) اذا مفاجأة
ایچوندر یعنی همان اولدم بونلرك ایپلری (وعصیهم) و بونلرك عصالری عصی بکسر العین وبالضم عصانك جمعیدر
(یخیل الیه) تخییل اولندی موسایه (من سحرهم) بونلرك سحرلرندن (انها تسعی) تحقیقا اول حبال و عصی هر جانبه
شتاب و سعی ایدر (فاوجس) الوجس الصوت الخفی وفزع القلب یعنی اضمر خوفا فی نفسه (خیفة موسی حضرت
موسی علیه السلام خوفی نفسنده گیزلدی یعنی خاف ان یخالج الناس شك فلا یفرقوا بین المعجزة والسحر و یاخود خوفی
عصاسنی القا ایلمزدن اول خلق پراکنده اوله لر دیو اوله پس بو وهم موسی علیه السلامه غالب اولدقده (قلنا لا تخف
بز دیدیککه قورقمه سنك و همکه کلندن انك انت الاعلی تحقیقا سن بونلر اوزره غالب و عالیرك سن پس حضرت موسی
علیه السلامك ضمیر منیرنه کلان خوفك بیاننه شروع ایدوب لیکن اندن مرادشریفلری هر مشرب موساده اولان
و قدم موسی اوزره سیر قیلان شیخ کامل اولوب کندی عصرنده اولان اصحاب حیل و خداعك مکرلرندن خوف ایلدکده
حضرت خدای متعال جانبندن انکا دخی قلب شریفنه بر طریق الهام لا تخف انك انت الاعلی کلام شریفنك
مفهوم لطیفی حاصل اولمسیدر (مثنوی) گفت موسی سحر هم حیران کنیست * چون کنم که خلق را تمییز نیست *
حضرت موسی علیه السلام کندیسنه نهانی بویله دیدی سحر هم خلق زیاده حیران ایدیجیدر نیجه ایلیمکه خلقك تمییزی
یوقدر یعنی حضرت موسی علیه السلام ضمیر منیرنده بو کونه خوفی اضمار ایلدی و کندی به بویله دیو سویلدی که نیجه
ایلیمکه بو خلقك معجزه یی سحردن تمییز ایلمکه قابلیتلری یوقدر حضرت موسی علیه السلام سحرهنك سحرنی کوردکده
خوف ایلمسی مجرد انلرك سحرلرندن خوف ایلمسی دکلدر که مرتبهٔ رسالت بوندن عالیدر دیمشلر بلکه بونك اصل

ومفتشی اولدرکه عوام ناس سحری معجزه‌دن فرق ایلمیوب انلره تابع اوله‌لر دیو خوف ایلمشدر دیمشلر بو بیت دخی
بو مضمونی مؤید اولور و حضرت موسی علیه السلامك كندی نفسندن خوفی اضمار ایلمسی بو خصوصدن اوتری اولور
(م ی) کفت حق تمیز را پیدا کنم (کرچه چون دریا بر آورند کف) موسیا تو غالب آیی لا تخف
حق تعالی حضرتلری دیدی یا موسی بن تمیزی پیدا ایلرم تمیزسز اولان عقلی دخی بینا ایلرم اول ساحرلر اکرچه دریا کبی
کف پوقاروکتوردیلر یا موسی سن غالب کلورسن خوف ایلمه یعنی حق تبارك وتعالی حضرت موسایه دیدیکه یا موسی
فرق و تمیزه مستعد اولان و ایمانه قابل کلان کسه‌لره فرق و تمیز ایلمکی ظاهر ایلرم وانلرك قلبنده سحردن معجزه‌یی بیلمکی
خلق ایلرم بی تمیز اولان عقلی دانا و بینا ایلیوب حقی باطلدن فرق ایدیجی ایلرم اکرچه اول سحره دریالر کبی کبوکلر
کتوردیکی قدر عظیم سحرلر و مکرلر پوقاروکتوردیلرسه‌ده و آنی تسخیر ناس ایچون ظهور و مرتبه‌سنه یتوردیلرسه‌ده
ای موسی تحقیقا سن بونلردن غالبسن و بونلره غالبترسن خوف ایلمه (مثنوی) بود اندر عهد خود سحر افتخار * چون
عصا شد مار آنها کشت عار (حضرت موسی علیه السلامك كندی زماننده سحر افتخار ایدی چونکم عصا مار اولدی
انلردوکلی ننك و عار اولدی یعنی حضرت موسی علیه السلامك عصر شریفنده سحر برمرتبه معتبر و مفتخر ایدیکه اول
عصرده اولان خلایق انبیایه ایلدکلری تعظیم وانقیادی او سحره‌یه ایدرلردی وانلره زیاده اعتقاد ایدوب خدمتلری
وتبعیتلری جانبنه کیدرلردی چونکم حق تعالی بونلره موسی علیه السلامی کوندردی بونلره مقابل وخلقه قارشو
النده‌کی عصا باذن الله اژدرها اولوب بونلرك حبال وعصیسنی اکل و بلع ایلدی بو ساحرلرك سحرلری دوکلی عیب
وعار اولدی واهل حق ارانده انلرك بطلانی ظهوره کلدی (مثنوی) هرکبی را دعوی حسن وتمك * سنك مرك آمد
تمکه‌سار المحك * هر برکسه‌نك حسن و تمك دعواسی واردر اما سنك مرك تمکارك محکی کلدی یعنی هر عصرده البته
هربرکسه ایچون حسن وملاحت دعواسی اولوب بن صاحب جمالم و مالك کمالم طالب اولانلر بکا کلسون و کمال دیلینلر
کمالی بندن آلسون دیمکدن خالی دکلدر ولکن موت واجل سنکی بونلرك ایلدیکی حسن و ملاحت دعواسنك محکی کلدی
اول حسن وملاحت که محك موته ضرب اولندقده اکر زائل اولمیوب ثابت وبرقرار صحیح العیار اولورسه مقبول ومسلمدر
واکر محك موته مقارن اولدقده زور و تزویر زائل اولوب فساد وقباحتی عیان اولورسه اول حسن وملاحت صرافان
بازار رغبت قتلرنده قلب روسیاه کبی برآر په قدر قیمتی اولمز (مثنوی) سحر رفت ومعجزه موسی کذشت * هردو را
از بام بود افتاد طشت * سحر ساحر کتدی ومعجزه موسی کچدی هرایکیسنك بود بامندن یعنی وجود طامندن طشتی
دوشدی بام بوده مضاف اولمیوب افتاده بود تقدیرنده اولوب معنی بویله اولسه‌ده جائزدر هرایکیسنك طشتی بامدن
دوشمشدی وجود طامندن هرایکیسنك طشتی دوشمك انلرك وجودی منعدم اولوب آوازه‌لری قالمدی وبین الناس
بونلرك احوالی مشهور اولقدن کنایت اولور (مثنوی) بانك طشت سحر جز لعنت نماند * بانك طشت دین بجز رفعت
نماند * سحر طشتنك آوازه وصداسی لعنتدن غیری قالمدی اما دین طشتنك صداسی عزت ورفعتدن غیری
قالمدی نماند بونده متعدی اولوب سحر طشتنك صداسی جهانده لعنتدن غیری اثر قومدی ودین طشتنك صداسی
رفعتدن غیری اثر قومدی دینسه دخی جائزدر زیرا فارسیده برکلمه هم متعدی وهم لازم معناسنده استعمال اولنمق
چوق واقع اولور خلاصهٔ کلام اهل مکر وتزویر اولان سحره‌نك سحرلری کیدی وکتدی لکن انلرك اثری بین الانام انلره
لعنت ایلمك قودی که سحر یاد اولنسه لعنت ومذمتله یاد ایلرلر اکرچه اهل دین اولنلرده مرور ایتدی ولکن انلرك صیت
وصداسی بین الوری عزت ورفعته متعلق اولان اثر قودی اکر واضع دین اولان پیغمبر یاد اولنسه صلی الله علیه وسلم
دیو تعظیم وتکریمله یاد ایلرلر واکر انلرك توابعی اولان اهل دین یاد اولنسه انلر حقنده رحمهم الله دیو رحمت اوقورلر
(مثنوی) چون محك پنهان شدست از مرد و زن * در صف آ آن قلب اکنون لاف زن * چونکم مرد و زندن محك
پنهان اولمشدر پس ای قلب اولان کسه الآن صفه کل لاف اور و بندخی نقد خالصم دیو دعوی مقامنده طور (مثنوی
وقت لافست محك چون غایبست * می برندت از عزیزی دست دست * چونکم محك غایبدر سنك لاف ایلمكلك وقتیدر
عزیزلك جهتندن سنی الدن اله ایلتورلر یعنی ای مزور ومزخرف اولان اهل ریا وصاحب دعوی چونکم مرد و زن
میاننده‌دن موت و احوال موت غایب اولدیکه فی الحقیقه انسانك محکیدر نقد وخالص کبی اولان صالحلر صدرنه
چکوب خلقه بندخی انلرکبی خالص وصافی برکسه‌یم دیو لاف وکزاف اور و چونکم محك موت و دار الضرب آخرت که
هرکسك سرایری اول کونده اشکار اولور نظر خلقدن غایبدر سنك لاف وکزاف ایلمكلك وقتیدر وحقیقت حاله
واقف اولمین نادانلر سنك صورت مزوره‌کی کوروب نقد خالص زعم ایلیوب الان عزیزلکدن الدن اله ایلتورلر
وسنی عزیز و شریف طوترلر سندخی خلقك کندیکه اولان تعظیمین کوروب کندیکی نقد خالص زعم ایلیوب

ارباب خلوصله همسرلك ادعا ايلرسن (مثنوى) قلب ميكويد زنخوت هردم * اى زرخالص من ازتو كى كم مثلا قلب
كبر ونخوتدن بكا هردم ديرايكه اى زرخالص بن سندن نجن كم يعنى سن نه ايسك بن هم اويم سندن ناقص وكمتر دكلم دير
(مثنوى) زرهمى كويد بلى اى خواجه تاش * ليك مى آيد محك آماده باش * زرخالص اكا جواب ويروب ديركه بلى اى
خواجه تاش بويله در وليكن محك كلور حاضر وآماده اول اكر محك موت كلدكده سنك ذاتك اندهكى ظن ايلديكك كبى
چيقارسه كوزل واكر اول حينده روسياهلغك عيان اولورسه فالخسران عليك (مثنوى) مرك تن هديه است
بر اصحاب راز * زر خالص را چه نقصانست كاز * مرك تن اصحاب رازه هديه در زيرا زرخالصه كاز ومقراضك
نه نقصانى وار در يعنى الموت تحفة المؤمن حديثنك حسبنجه اصحاب رازه ومحب جان كدازه تنك اولمسى تحفه دركه
انكله دار بقايه واصل اولور وبقاى حضرت خداىى مشاهده قيلور زيرا خالص اولان التون ايچون مقراض نقصان
ويرمز اكرانى پاره پاره ايلسك ينه عزت وشرفيني يرنده قالور (مثنوى) قلب اكردر خويش آخربين بدى * آن سيه كاخر شد او
اول شدى * چون شدى اول سياه اندر لقا * دور بودى از نفاق واز شقا * اكر كندى حقنده آخربين اوليدى اول
سياه كه آخر واقع اولدى اول اولوردى چونكم لقا زمانده اول سياه اوليدى بو هم وجهدر چونكم اول سياه اوليدى
لقا وقتنده نفاق وشقادن دور اولوردى بو تقدير اوزره لقا مصرع ثانى يه مصروف اولور واولكى تقدير اوزره مصرع اوله
يعنى قلب اولان اكر كندى حقنده آخرت وعاقبتن كوريجى اوليدى اول آخردمده كه اكا سياهلق وزشتلك ظاهر
اولدى اول سياهلق وزشتلك اندن اول ظاهر اولوردى يعنى باطننده مضمر اولان سياهلق وزشتلك كه دم آخرده اكا
ظاهر اولسه وانى سياهر وقيلسه كركدركه اول حالت اكا حال حياتنده ظاهر اولوردى وظاهرنده اولان تزوير
وتلبيسنى كيدروب قلب ناچيز اولمسى ظهوره كلوردى پس كنديسنك معصيت وقباحتن كوروب جرمنه اعتراف
قيلوردى ومنافق ومرايى اولقدن برى اولوردى چونكم ناسه ملاقات ايلديكى وقتده اولا سياه اوليدى وكندوبى
عاصيلر وسياهر ويلرمرتبه سنده بيلوب زهد وصلاح دعواسندن پرهيز قيليدى نفاق وشقاوت صفتلرندن قورتليدى
لقا مصرع ثانى يه مصروف اولديغى اوزره معنى چونكم اول امرده وحال حياتده سياه اوليدى وكنديسنك جرم وقباحتن
بيليدى حضرت حقه ملاقات اولديغى وقتده نفاق وشقادن دور اوليدى ومنافقلر وشقيلر زمره سنده داخل اولميوب
انلرله جهنمك دركه اسفلنه داخل اولمقدن نجات بوليدى (مثنوى) كيمياى فضل را طالب بدى * عقل او بر زرق او
غالب بدى * فضل الهى كيمياسنه طالب اولوردى انك عقلى انك زرق ورياسنه غالب اولوردى يعنى اكر اول امرده
كنديسنك قلب اولديغن بيليدى وقباحت ودناءتنه واقف اوليدى حق تعالينك فضلى كيمياسنه طالب
اولوردى انك عقلى انك مكر ودغاسنه غالب اولوردى واول زرق وريا ومكر ودغا صفتلرينك ازاله سنه كوشش قيلوردى
ولطف حقه مظهر اولوب عاقبت بو صفتلردن نجات بولوردى ديمك اولور (مثنوى) چون شكسته دل شدى
از حال خويش * جابر اشكستكان ديدى به پيش * چونكم اول قلب سياهروكبى اولان كسه كنديسنك
حالندن شكسته دل اوليدى وقباحتن بيلديكندن كنديسنى منكسر قيليدى شكسته لرصاريجى بى اوكنده كورردى
يعنى جابر المكسور اولان فضل حق حضورنده كوريدى جابر اشكستكان ديمك صنقلر صاريجى وناقصلرى
بتون ايديجى ديمكدر (مثنوى) عاقبت را ديد واو اشكسته شد * از شكسته بند در دم بسته شد * مرايى ومدعى عاقبتى
كوردى واو اشكسته اولدى فورى شكسته بنددن بسته اولدى يعنى اول مدعيكه عاقبت وآخرتن كوردى
وخاتمه سنده نه اوله جغنه نظر ايركوردى همان دم مدعى ومرايينك اشكسته اولمسى وقباحتن بيلمسى
عاقبتن كورمسندن حاصل اولور بو اجلدن شكسته بند اولان خدانك فضلندن محروم قالورا كراول قلب اولان مزور
عاقبتن كوريدى منكسر القلب اولوردى همان دم فى الحال خداى جابر المكسوردن بسته اولوردى ودرستلك
وراستلك مرتبه سن بولوردى ديمك اولور (مثنوى) فضل مسها را سوى اكسير راند * آن زر اندوده از كرم محروم ماند *
اى زر اندوده مكن دعوى ببين (كه نماند مشتريت اعمى چنين) فضل الهى باقرلرى اكسيرجانبنه سوردى لكن
اول زر اندوده يعنى بالدزلو مزور اولان باقر كرم الهيدن محروم قالدى مسدن مراد بونده قباحت ودناءتن بيلوب جرمنه
معترف اولان عاصيلر وزر اندوده دن مراد شول قلبى معصيتله قاسى اولان اهل ريادركه صورت ظاهره سنى لباس
صلحا ايله ملبس ولسانى كلمات مشايخله مزين قيلوب السنتهم احلى من السكر وقلوبهم قلوب الذئاب حديث شريفنك
مفهومنه مظهر اولمشلردر وصورتلرين صلاحله بزه دكلر ايچون قلب زر اندوده كبى اولمشلردر پس بونلر حقنده بيوررلر
حق تعالينك فضل وكرمى مس كبى اولان عاصيلرى كيميا جانبنه سوق ايلدى مرادنظرلرى اكسير تأثيرا اولان عزيزلر
وپيرلردركه تربيه وارشادى طالبك مس كبى حقير وجودنى تبديل ايليوب كاله ايركوررلر پس فضل الهى

بونلری نظرلری کیمیا کبی اولان اولیا جانبنه سوق ایلر اما اول صورتی صالح و باطنی طالح اولان اهل ریا و اصحاب زرق ودغا عجب وغرورلری واسطه سیله محل مرحمت وکرم اولمقدن بعید اولوب لاف ودعوا ایله مشتری صیدنه کیدرلر پس بونلره خطاب ایدوب بیورورلر ای صورتی قلایلو و باطنی فاسد کسه دعوی ایله کورکه سنک مشتری وطالبک بویله اعمی قالمز کیدر نه کندی باطنکی اصلاح ایلیوب خالص قیلمغه سعی ایلیه سن تاکم سکا مشتری اولنلرک دیده لری کشاده اوله قده سنک سو حالکی کورمیه لر زیرا انلرک دیدهٔ باطنی همیشه بویله کورونا بینا قالمز (مثنوی) نور محشر چشم شان بینا کند * چشم بندیٔ ترا رسوا کند * نور محشر انلرک چشملرین بینا ایدر سنک کوز باغلقلغکی ای پر حیله رسوای ایلر یعنی شمدی که بو عالم طبیعتده مکر وحیله ایله سکا مشتری اولان طائفه نک کوزلرین باغلمسن وانلر دخی سنی بر شخص نیکوی ظن ایلیوب سکا تابع اولمشلر وصورت حالکی کورمکدن غافل قالمشلر چونکم آفتاب حقیقت طلوع ایلیه و محشر کونی ظهوره کله نور محشر انلرین بصر بصیرتلرین کشاده ایلر (ویوم تبلی السرائر) لخواسنجه سرایر وضمایرک کابسی پیدا اولور اول حینده سنک کوز باغلیجیلغکی رسوای ایلر پس اول یوم حزینده سنک حالک فنی بدتر اولور العیاذ بالله (مثنوی) بنکر انهارا که اخر دیده اند * حسرت جانها ورشک دیده اند (بنکر انهارا که حالی دیده اند سر فاسد ز اصل سر بریده اند * انلری کور که آخری کورمشلر درجان ودیلرک حسرتی ودیده لرک رشک وآرزولریدر یعنی اول طائفهٔ علیه بی وزمرهٔ سنیه یی مشاهده ایله که انلر بو دنیاده عاقبت بین اولدیلر ومکر وحیله دن کچوب خلوص ایله آخرت جانبنه توجه قیلدیلر بونلر جانلرک حسرتی وکوزلرک رشکیدر که مومنلرک جان ودلی انلری کورمکه حسرت بیروانلرک مرتبه سنه ایرمکه رشک ایلر اول کسه لری هم کور که انلر نقد حالی کورمشلردر بونلر اصل سردن کسلمش سر فاسدلر درو خبیث درونلردر اصل سره مضاف اولیوب سر سینک فصیله اولسه دخی جائزدر بو تقدیر اوزره معنی بونلر اصلدن سر بریده یعنی باشلری مقطوع فاسد سرلردر دیمک اولور وسر بریده دن مراد روحانیتلری طرفنک قطع اولمسندن وازلدن بونلری مرو فاسد سر اولمسندن عبارت اولور (مثنوی) پیش حالی بین که در جهلست وشک * صبح صادق صبح کاذب هر دو یک * شول نقد حالی کوریجینک اوکنده که او جهلده وشکده در صبح صادق صبح کاذب ایکیسی بیله بردر یعنی اول حاضر کورن وصورت ظاهره قید نده قلان جاهل ونادان انلر کاذبی صبح صادقدن تمییز قیلمازلر وبار مخالفی موافقدن ومومنی منافقدن وصالحی فاسقدن فارق اولمزلر (مثنوی) صبح کاذب صد هزاران کاروان داد بر باد هلاکت ای جوان * صبح کاذب نیجه بیک کاروانی باد هلاکته ویردی ای جوان یعنی نیجه کاروان صبح کاذبی صبح صادق ظن ایدوب اول واسطه ایله قالقوب یوله کیدوب نیجه مدت ظلمتده قالوب هلاک اولدقلری کبی بو صبح کاذب کبی ارلان مزورلره دخی هر قنغی طایفه که اویه عاقبت سر بریده وهلاک اولمق مقرردر (م ی) نیست نقدی کش غلط انداز نیست * وای آن جان کش محک وکاز نیست * هیچ بر نقد یوقدر که او غلط انداز کلیدر وای اول جانک حالنه که انک محک ومقراضی یوقدر یعنی جهانده هیچ بر نقد یوقدر که او طالب اولنلری غلطه براغیجی اولمیه یعنی البته هر نقد وحاضر اولان کسه لرک وجودی طالبلری بر حالت واسطه سیله غلطه براقمقدن خالی دکلدر بعض نقد خالص وصافی واردر که حسود ومنکر اولنلرانک حقنده قلبدر دیمکله غلطه براغور وبعض نقد برغش وقلب زراندود واردر که اوبن خالص وصافیم دیو دعوی ایتمکله غلطه براغور پس لازم کلدیکه طالبک محک ومقراضی اوله وای اول جانه که انک محک معرفتی ومقراض فرق وتمییزی اولمیه اول نقد کوردیکی شیئی معرفت محکنه اورمیه وعقل وتمییز مقراضیله انی قطع قیلمیه محکدن مراد انبیا علیهم السلام واولیای عظامک احوالنی واوصافنی واسرارنی وسیرت وطریقتلرنی بیلمکدر ومقراضدن مراد عقل وتمییزدر که انکله سالک حق باطلدن وعالمی جاهلدن وبیداری غافلدن فرق ایلیوب قطع ایلر * زیر مدعی از دعوی واس کردن اورا بمتابعت (م ی) بو مسیلم کفت من خود احمدم * دین احمد را بفن برهم زنم) ابو مسیلم ایتدی بن خود احمدم حضرت احمدک دینی فن وصنعتله بری برینه اورورم ابو مسیلم کذاب شول کسه درکه حضرت نبینک اواخرنه قریب ظهور ایلیوب حضرت پیغمبر علیه السلامه من مسیلمة رسول الله الی محمد رسول الله دیو مکتوب کوندرمشدر وبعد وفات النبی صلی الله علیه وسلم نبوت دعواسن قیلمشدر وقاتل حمزه رضی الله عنه اولان وحشی انی قتل قیلمشدر وبونک حکایه سی ومکتوبنک صورتی جلد اولده اواخره قریب داستان جهود حکایه سنک اوستنده بو مسیلم را لقب احمد کند) بیتنک شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه بونده بو مسیلمدن مراد اهل تزویر واصحاب ریا اولان کذابلردر (م ی) بو مسیلم را بکو کم کن بطر) هل تو اول لعنت اخر نکر) بو مسیلمه سن دی کبری آز ایله بطر کبره دیرلر سن اولی قو آخرده اولان لعنته نظر ایله یعنی ای مدعی وکذاب سن اوله اولان ریاستی وعجب وانانیتی کورمه بلکه بو عجب وغرورلک ومکر وحیله وزورلک عاقبتنده اولان لعنته وعقوبته نظر ایله که خلقی تزویر ایله کندی یه صید ایلین مدعیلرک

مقامی دارجهنم اولور (مثنوی) این قلاووزی مکن از حرص جمع * پس روی کن تا رود در پیش شمع * جمع احبابه حرصکدن اوتری بو قلاووزلغی ایله پس رولغ ایله تا اوکنکده شمع کیده شمعدن مراد بونده اهل دل ومرشد کاملدر مادامکه بر شمع الهی اولان مرشد بر مرابی یا اوکنه آلیه وکندویا کا تابع قیلیه زرق ومکردن خلاص اوله من ومقصوده یول بوله من وحضرت حقدن بهره ونصیب اله من (مثنوی) شمع مقصد را نماید همچو ماه * کین طرف دانست ویا خود دامگاه * گر بخواهی ور نخواهی با چراغ * دیده گردد نقش باز ونقش زاغ * شمع مقصدی ماه کبی کوسترر که بو طرفده دانه میدر یا خود دامگاه میدر اکر استرسن واکر استمزسن چراغ ایله بازک نقشی وزاغک نقشی کورلمش اولور یعنی شمع الهی اولان مرشد حقیقی مقصدی سالکه وطالبه کوستروب عیان ایلر که اول طرفده دامی واردر یا خود دانه می واردر اکا بیان ایدوب سویلر والحاصل خواه ونا خواه مادامکه سن چراغ ایله اوله سن سکا زاغ وبازک صورت حالی نمایان اولور او نلرک وکتونک صفت وخصالی سکا ظهوره کلور (مثنوی) ورنه این زاغان دغل افروختند بانک بازان سپید آموختند * یوخسه بو زاغ حیله بازلر مکر ودغل شعله لندرمشلردر باز سپیدلرک بانک وصداسنی اوکرنمشلردر یعنی معتاده زاغلر کبی اولان اهل ریا وسمعه حیله ودغل چراغنی شعله لندیروب خلقه بز شمع الهی یز دیو دعوی ایلمشلردر وباز سپید کبی بلند پرواز اولان صاحب سماتلرک کلمات واداسنی یا کتابلرندن ویا انلرک لسانلرندن اوکروب خلقه انلر کبی سوز سویلمشلردر لکن باطنی زاغ کبی قبیحدر اکرچه لسانلری اداء کلمات ایلکده فصیحدر (مثنوی) بانک هدهد گر بیاموزد فتا * راز هدهد کو و پیغام سبا * اکر رفیق وجوان هدهدک بانک وصداسنی اوکرنسه هدهدک راز واسراری وشهر سبانک خبر وپیغامی قنی هدهد که حضرت سلیمان علیه السلامک بیکی ایدی وسبا مملکتندن بلقیسک خبرنی کتوروب حضرت سلیمان علیه السلامه سویلدی وانک اسرارنی ورازنی اکا نقل ایلدی فی المثل برجوان هدهد کبی اولسه واکا صیت وصداده تقلید اتسه هدهدک رازنی بیلمک قنده دروسبا شهرندن خبر ویرمک اکا نیجه ممکندر مجرد تقلید ایله انک مرتبه سی مقامده حاصل اولمز کذلک برکسه پیک الهی اولان طریقت هدهدلرینک صیت وصداسنی وبانک واداسنی تعلم ایلسه وانلره تقلیدا تمکله انلر کبی خلقه سوز سویلسه انلرک رازنی بیلمک اکا نیجه میسر اولور وحقیقت مملکتی که سبا اقلیمی کبیدر اندن نه وجهله خبر ویرمکه قادر اولور مجرد تقلید ایله بونلرک برسی بیلمز ومحققلرک رازی انلره صورتا تشبه ایتمکله ادراک قیلمز (م ی) بانک بر رسته زبر رسته بدان تاج شاهان را ز تاج هدهدان) بررسته نک بانک وصداسنی بررسته دن بیل کذلک شاهلرک تاجنی هدهدلرک تاجندن بیل یعنی عارضی وعاریتی اولان صدایی جبلی وذاتی اولان صدادن کیرو بیل وتقلید ایله اولان ادایی تحقیق ایله اولان ادادن فرق وتمییز قیل وپادشاهان طریقت اولان سلاطینک تاج وکسوه لرینی هدهدان کندیده خالک وملوث مقامک تاج وکسوه لرندن فرق ایله بونده هدهدلردن مراد شول احوالی خبیث ومقام ومرتبه لری ملوث ونجس وصورت ظاهره لری منقش ومزین اولان اهل ریا وسمعه درکه صورتلرین جامۀ زهد ولباس طاعتله منقوش قیلوب وباشلرینه پیک طریقت اولان مشایخک تاج وکلاهین قویوب بزهم مملکت سبانک خبرین ویرن ورازنی بیلن هدهد سلیمانی یز دیو دعوی ایلمکدن خالی اولمزلر لکن کندی بولرین بیریدوب وقوقودوب مرتبه لرنی ملوث ایلدکلرین بیلمزلر پس کرکدر که طالب وسالک بو ایکی طایفه نک کیدکاری کلاه وتاجی فرق ایلیه لرکه بوملوک معنوی اولان سلطانلرک کیدیکی اول حیوانلرک کیدیکی کبی دکلدر (مثنوی) حرف درویشان ونکتۀ عارفان * بسته اند این بی حیایان برزبان * درویشلرک حرف وکلماتنی وعارفلرک الفاظ ونکاتنی بو بی حیالر وادبسزلر زبانلری اوزره باغلمشلردر یعنی بو باطنا ادبسز وحیاسز اولان اهل زرق واهل ریا کندی لسانلری اوزره کلمات فقرایی ورموز واشارات عرفایی باغلمشلردر وانی صید عوام ایچون دام تزویر ایلمشلردر نیجه ساده دل طالبلری کندیلره اعتقاد ایتدیروب ضلالت واباحته ویا خود عجب وغرور وانانیته ویا خود بونلرامثالی خبیث خصلته مبتلا ایتمشلردر طالبه تمییز زیاده لازمدر که بونلرک حقیقت حالنی بیله واندن نصکره انلره اقتدا قیله (مثنوی) هر هلاک امت پیشین که بود * زانکه جندل را گمان بردند عود * زیرا دوکلی امت سالفه نک هلاککی که واقع اولدی اول سببدن ایدیکه جندلی عود صاندیلر یعنی باطلی حقدن فرق ایلیوب شیطانی ونفسک تزویرنی لطیف وخوش بوی عد ایلدیلر جندلدن مراد شیطانک ونفسک تزویریدر پس امم سالفه نک هلاکنه سبب نفس وشیطانک وانلرک امرایلک حیله وتزویرنی عود کبی لطیف رایحه لو ظن ایلدیلر فرق وتمییزه قادر اولمدقلری ایچون عاقبت هلاک اولدیلر (مثنوی) بودشان تمییز کان مظهر کند * لیک حرص وآز کور وکر کند * انلرک عقل وتمییزی وار ایدیکه انی اظهار ومظهر ایلیه لیکن حرص وآز انلری کور وکر ایلر مظهر افعال بابندن اسم مفعول صیغه سی اوزره در بونده بمعنی الاظهار مصدر معناسی ویرلسه دخی جائزدر ونسخه اسم

مفعول معناسی ویرلسه دخی جائزدر اسم مفعول معناسی ویریلورسه معنی بونلرک تمیزی وارایدیکه انی اظهار اولنمش
ایلیه واظهار معناسی ویریلورسه تقدیر معنی بوطائفهٔ مهلکه نک عقل وتمیزی وارایدیکه انی وقتنده اظهار ایلیه
ولیکن حرص وطمع آدمی اعمی واصم ایلر کما قال علیه السلام ایاکم والطمع فان الطمع یعمی ویصم (مثنوی) کوری
کوران زرحمت دورنیست) کوری حرصست کان معذور نیست) کورلرک کورلکی رحمت الهیدن بعید دکلدر حرصلک
کورلکیدر که اوعند الله معذور دکلدر یعنی برکسه نک ظاهر کوزی کور اولسه او رحمت حقدن دور اولمزاما حرص
وطمعک کوری اولان کسه معذور اولمزو رحمت بولمز یعنی اکثرهلاک اولان طائفه نک عقل وتمیزلری وارایدی
لیکن شهواته ومقتضیات طبیعته سنه حرص وآزلری اولدیغیچون بونلرک چشم جانی وسمع باطنی کور وکر اولوب
رحمت الهیدن دور اولدیلر زیرا حرص وطمع کوری اولنلر معذور ومغفور دکلدر (م ی) چارمیخ شه زرحمت دور نیست
چارمیخ حاسدی مغفور نیست * پادشاهک چارمیخی رحمتدن بعید دکلدر اما حاسدلک چارمیخی مغفور دکلدر چارمیخ
سیاست وشکنجه یه دیرلر بونده رنج وبلامراداولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه پادشاه حقیقتک بربنده سنه دنیاده
ویردیکی محنت وسیاست رحمتدن ومغفرتدن ایراق دکلدر اما حاسدلک رنجی وحسودلک شکنجه سی مغفور ومرحوم
دکلدر کما قیل الحسد داء لایرحم صاحبه (مثنوی) ماهیا آخر نکو بنکر بشست * بدکلوبی چشم آخر بینت بست *
ای ماهی اخر شست ودامه اوبنظر ایله زیرا بدکلولک سنک آخر بین چشمکی باغلدی بدکلو رامز بوغازلو دیمکدر بوراده
حریص وکدا چشم وبوغازینه صبری اولمین شکم پروردن عبارتدر وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه ای دریای عالمده ماهی
کبی سیر قیلان کسه آخر صیادلرک دام مکرینه وشست فریبنه اوبنظر ایله هرکسک لقمه سنه وطعامنه حریص اولوب
انلرک شیرین کلامنه الدانمه بر امز بوغازلولق واکل وشربه حریص اولملق سنک آخر بین اولان چشمکی بغلوسی
حقیقت حالی کورمکدن منع ایلر (مثنوی) بادو دیده اول وآخر ببین * هین مباش اعور چو ابلیس لعین * ایکی کوزایله
اول وآخری کوراکما اول ابلیس لعین کبی اعور اولمه یعنی ظاهر وباطن کوزیله هرشینک اولنی وآخرنی برخوش کور ابلیس
کبی زنهار بر چشم واعور اولمه که ظاهری کوروب سر باطندن بی خبر اولدی لاجرم ملعون ومغبون قالدی (مثنوی
اعور آن باشد که حالی دید وبس * چون بهایم بی خبر از پیش وپس * اعور اول کسه درکه انجق حالی وحاضری کوردی
بهایم کبی پیش وپسدن بی خبردر اول وآخرنی برکارک فکر ایلمیکندن عاقبت پرضرردر (م ی) چون دو چشم کاو
در جرم تلف * همسر یک چشمست کش بود شرف * چونکم کاوک ایکی کوزی تلفک جرمنده بر کوز کبیدر که آتک
شرفی بوقدر یعنی بقرک ایکی کوزنی برکسه چیقارسه آتک تلفنک جرمه سنده فقهاء دیمشلردر بر کوز کبیدر که اول
بقرک شرفی اولمدی زیرا شرف وعزت نور عقل وبصیرتله در حیوانده ایسه بصیرت ونور کرامت یوقدر (م ی) نصف قیمت
ارزد آن دو چشم او * که دو چشمش راست مسند چشم تو * اول کاوک اول ایکی کوزی نصف قیمت دکر زیرا آتک ایکی
کوزینه مستند سنک کوزکدر یعنی اکر برکسه بر کاوک ایکی کوزنی چیقارسه آتک اول ایکی کوزی کاوک قیمتی نه تقدیر
اولنورسه آتک نصفی دیت ویریلور مثلا اول کاوک قیمتی سکز یوز آقچه تقویم اولنسه آتک ایکی کوزنک دیتی درت یوز آقچه
اولوب ویرکوزینک دیتی آتک قیمتنک ربعی اولور بعض نسخه ده نصف قیمت یرینه ربع قیمت واقع اولمشدر اکر ربع قیمت
ارزد آن یک چشم اویازلمش ولکن ناسخ مسئله یه واقف اولمیوب ربع قیمت ارزدان دو چشم اویازمش دینورسه ربع قیمت
ارزد نسخه سی دخی جائز اولوروا الافروع کتابلرینه مخالف کلور زیرا فروع کتابلرنده مسطور اولان اولدرکه بر دابه نک
بر کوزی فوت اولسه قضی فی عین الدابة بربع القیمة قولنک مضمونی اوزره ربع قیمت ویرلمکله حکم اولنور بقرک کوزی
دخی بونک کبیدر ومصرع ثانی کاوک ایکی کوزینک نصف قیمت دیدیکنه علت اولور تقدیر کلام بویله دیمک اولورکه اول ایکی
کوزی فوت اولدیغی حینده قیمتنک نصفی دکر زیرا آتک ایکی کوزینه برمطلوبه وصول وقتنده سنک کوزلرک مستنددر
اول کاو مقصود جانبنه بنفسه مهتدی اوله من مکرکه آتک کوزلری سنک کوزلریکه استناد ایلیک واسطه سیله مهتدی اوله
چونکم آتک ذاتنده عقل وتمیز اولمدی وآتک کوزلری ظواهر ومحسوساتدن غیرنی کورمدی وماهو المقصوده ناظر اولمدی
ویول بولمدی پس شرعا آتک شرفیتی ساقط اولوب دنی وکمتر قالدی وآتک ایکی کوزی انسانک بر کوزی حکمنده اولدی زیرا
انسان بنفسه مقصوده مهتدی اولور وماهو المراده وصول بولور بواجلدن آتک کوزلری حیوانات کوزندن قیمتده زیاده
اولور والا رؤیت حسیله انسانک کوزینک حیوان کوزندن زیاده اولمسی یوقدر (م ی) ورکنی یک چشم آدم زاده نصف
قیمت لازمست از جاده * واکر بر آدم زاده نک بر کوزنی چیقارمسن اولوبولدن اکا نصف قیمت لازمدر پادشاهراهده برلر
بونده شرع شریف مراد اولور مثلا برکسه برکسه نک بنده سنک بر کوزین چیقارسه اکر اول بنده نک قیمتی الفی بیک آقچه
تقدیر اولنورسه اوچ بیک آقچه آتک کوزندن اوتری ضمان لازم کلور بومعنی انسانک حیواندن افضل واشرف اولمسنه

دلالت ایلر پس انسانڭ عضوینڭ وچشمنڭ حیوانڭ عضوندن وچشمندن افضل واشرف اولدیغنه بو بیتله علت بیوروب دیرلر (م ی) زانکه چشم آدمی تنها بخود) بی دو چشم یار کاری می کند * زیرا که آدمینڭ برکوزی بالکز کندیسیله یارلق ایکی کوزیسز برکار ایلر یعنی اکر آدمینڭ برکوزی چیقسه برکوزی قالسه بر یار ومعینڭ ایکی کوزینه محتاج اولمز بلکه بر آخر یارلق ایکی کوزی اولمدین اول برکوزایله مصلحت کورر وکار وعمل ایلردیمك اولور بو معنی دوچشم یار مضاف اولدیغی اعتبار ایله در مضاف اعتبار اولنمیوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر زیرا آدمینڭ چشمی یالکز کندیله بری برینه یار ومعین اولان ایکی چشمسز تمام برایش کورر یعنی انسانڭ برکوزی تلف اولسه اول بر آخر کوزلکا کامعاونتی اولمقسزینه کار وعمل ایلر اما حیوان بویله دکلدر ایکی کوزی برنده اولسه ده مقصود جانبنه مهتدی اولمدی بر انسانڭ کوزینه محتاجدر وبر کوزی فوت اولسه ده ینه انڭ کوزینه محتاجدر پس ایکی کوزی برنده اولدیغی تقدیر اوزره بیله ینه برکوزلو حکمنده اولور که اول انجق ظاهری کورمك وباطنی ومعنادن کورر وغافل اولمقدر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) چشم خر چون اولش بی آخرست * کر دوچشمش هست حکمش اعورست * اما کاو وخرلق چشمی چونکه انڭ اولی اخر وعاقبتسزدر اکر انڭ ایکی کوزی وار ایسه ده اواعور ویك چشم حکمنده در هرشینڭ ظاهرن کورر باطنندن غافل اولور واولی کورر آخرندن کور اولور پس شول کسه لرکه صورت بین اوله لر ومعنادن غافل قاله لر وهرشینڭ اولن کوروب آخرنه واقف وعارف اولمقدن محروم اوله لر انلر کاو وخر منزله سنده یك چشملردر بلکه انسان صورتنده شیطان اعوردر انسانڭ فضیلتی آخربین اولمغله وهرشینڭ سرنی ومعناسنی کورمکله در یوخسه مجرد ساتر حالی کورمکله ومحسوساته نظر ایر کورمکله سائر حیواندن انڭ نه فرقی اولور پس کرکدر که انسانیت مرتبه سن استین کسه صورت بین اولمقدن کذر قیله وسیرت ومعنایه ناظر اوله وعاقبت واخرین کوره تا انسانیت مرتبه سن بوله (مثنوی) این سخن پایان ندارد آن خفیف * می نویسد رقعه بر طمع رغیف * والحاصل بو سوز پایان طوتمز اول خفیف العقل اولان احمق که ذکری مقدما مرور ایلشدی رغیف طمعی اوزره پادشاهه رقعه یازر ونفقه سنڭ منقطع اولسندن استعلام ایچون مکتوبلر تحریر ایدوب پادشاه جانبنه انی وسیله دوزرنته کم بو بیاندن معلومڭ اولور بقیه قصه نبشتن آن غلام رقعه بطلب اجری (م ی) رفت پیش از نامه پیش مطبخی) کای بخیل از مطبخ شاه سخی اول غلام پادشاهه نامه یازمقدن اول مطبخینڭ قتنه کتدی بویله دیو که ای شاه سخینڭ مطبخندن بخیل اولان کسه مطبخیدن مراد مطبخ امینی ویا اشچی باشیدر (مثنوی) دور از و وز همت او کین قدر * از جری ام ایدش اندر نظر * اول شاهدن وانڭ همتندن دور وبعیددر که بو قدر بنم نفقه وجرعدن انڭ نظرینه کله یعنی بنم بوقدر نفقه‌می چوق کوره وانڭ قطعیله مقید اوله (مثنوی) کفت بهر مصلحت فرموده است * نی برای بخل ونی تنکی دست * چونکم مطبخی اول غلامدن بوسوزی اشتدی اکا جواب ویروب ایتدی پادشاه بونی مصلحتدن اوتری بیورمشدر بخلدن وتنکدستلکدن اوتری دکلدر یعنی پادشاه بو نفقه نڭ قطع اولنمسنی بیورمسی بخیللکدن واحتیاجدن ودون همتلکدن اوتری دکلدر بلکه لحکمة والمصلحة درسن بورایه نظر ایله دیدی (مثنوی) کفت دهلیزیست والله این سخن * پیش شه خاکست خود زر کهن * چونکم غلام مطبخیدن بو کلامی اشتدی اکا جواب ویروب ایتدی والله بو سوز دهلیزه منسوبدر زیرا پادشاهڭ قتنده زر کهن هم خاکدر پس اویله اولیجق بوسنڭ کلامڭ درونه وصول بولمقدن خارجدر دیدی دهلیز ایکی قاپونڭ اورتالغنه دیرلر دهلیزی دیمك درون خانه یه واصل دکلدر دیمکدن کنایتدر ودرون خانه دن مراد پادشاهڭ ساکن اولدیغی مقامه واصل دکلدر دیمك اولسه ده جائزدر وکندینڭ خانه قلبندن خارج اولمق مراد ایلسه ده جائزدر (م ی) مطبخی صد کونه حجت برفراشت * او همه رد کرد از حرصی که داشت) مطبخی یوز دورلو حجت قالدردی او جمله سنی رد ایلدی شول برحرص دنکه طوتردی (مثنوی) چون جری کم آمدش در وقت چاشت * زد بسی تشنیع اوسودی نداشت * چونکم جری ونفقه چاشت وقتنده ما کاناقص کلدی اول غلام چوق طعن وتشنیع اوردی لکن بر فائده طوتمدی (مثنوی) کفت قاصد میکنید اینها شما * کفت نی که بنده فرمانیم ما * اول غلام مطبخی یه وانڭ توابعنه دیدی بونی سز بکا قصدله ایدرسز مطبخی اکا ایتدی بز بنده فرمان دکلی یز یعنی امر تولی یز بو هم وجهدر مطبخی ایتدی یوق بویله دکلدر که بز بنده فرمان زهرایشی پادشاهڭ امریله ایلرز ویر دیدیکی یره ویررز ویرمه دیدیکی یردن منع قیلورز (مثنوی) این مکیر از فرع این از اصل کیر * بر کمان کم زن که از بازوست تیر * بو امری فرعدن طوتمه اصلدن طوت کمانه طعن اورمه زیرا تیر بازودندر یعنی بزکه فرع منزله سنده وآلت مثابه سنده خدمتکارلرز بزم الیمزده قبض وبسط ومنع وعطا یوقدر بو منعی واعطاکی اصلدن طوت که مانع ومعطی اولدر مثلا کمانه طعن اورمه که اندن کلان تیر امینڭ بازوسندندرسن ایسك تیر اندازی کورمیوب کمان مثابه سنده اولان زید وبکره تشنیع اوررسن دیدیلر بوندن مراد شول

جاهل ونادان اولورکه بچین بودنیاده انك وظایف جسمانیه سندن برنقیه بهره منقطع اولسه‌ا کاسبب ظاهر اولان
کیم ایسه طعن وتشنیعی اکااوروروحقیقتده مانع ومعطی الله ایدوکندن غافل اولوربس مطبخی اساتندن بومرتبه لرده
اولان کسه لره ارشاد وتعلیم اولورکه اکرسنك حظ ومعاشکه برکسه بحسب الظاهر مانع اولسه انی سن آندن بیلمه
بلکه اصلندن بیل که مانع ومعطی وضار ونافع فی الحقیقه خدادر بنده نیه قادردرکه سندن برشی منع ایلیه (مثنوی)
مارمیت اذرمیت ابتلاست * برنبی کم نه کین کان ازخداست * مارمیت اذرمیت آیت کریمه سنك مفهومی
ابتلادر نبی اوزره کاه قومه اول رمی حقیقتده خدادندر بو آیت کریمه سورهٔ انفالده در تفسیری جلد اولده اعتراض
مریدان برخلوت وزیر سرخنده مروایلدی یعنی حق تعالی حضرت نبی حقنده بیوردی یا محمد شول زمانده که کفار
جانبنه سن ترابی رمی ایلدك انی سن رمی ایلمدك ولکن الله تعالی رمی ایلدی پس صورتا حضرت نبینك رمی ایلمسی خلق
امتحاندرکه اکثر غافل ونادان رمی ترابی واتهزامی آندن بیله وانلرکه عارفلردر حقیقته ناظر اوله اکرحقیقته نظر قیلورسك
حضرت نبی اوزره کاه اسناد ایلمه واول ترابی رمی ایدوب کافرلری منهزم قیلدی دیمه زیرا بو رمی تراب قیلق وکافرلری منهزم
ومغلوب ایلمك خدادندر چونکم حقیقتده فاعل خدا اوله برفعلی نیچون مجرد آلتدن بیلورسن واکا اسناد ایلیوب
فاعل حقیقیدن غافل اولورسن بوسوزلر اکرچه مطبخی طرفندن اول احمق اولان غلامه درلکن حضرت مولانا هر آلت
واسبابه ناظر اولوب فاعل حقیقیدن غافل اولان کسه لره بو اسلوب اوزره ارشاد بیوررلر (مثنوی) آب ازسر تیره است
ای خیره خشم * پیشتر بنکر یکی بکشای چشم * صو باشندن بولانقدر ای خیره خشم ضرب مثلدرکه صو باشندن
بولانر دیرلر واقی برشینك اصلندن متغیر اولمسی خصوصندن کنایه ایدرلر خیره خشم عبث بیره خشم ایدیجی دیمکدر
ایلرورك وزیاده مرك نظر ایله بر یعنی کوزلك اچ یعنی ای بیهوده بیره غضب ایدیجی نادان هرشیئ اصلندن بوزیلورسن
انی فرعدن بیلمه ایلر ونظر ایله وبصر بصیرتك کشاده قیل تا حقیقت حالی کوره سن وبو کارك فاعلنه نظر ایر کوره سن
پس اول غلامك نه کار ایشلدیکنی قصه ایلمکه رجوع ایدوب بیوررلر (م ی) شد زخشم وغم درون بقعهٔ * سوی شه
بنوشت خشمین رقعهٔ * چونکم اول احمق غلام مطبخینك کلامندن متنصح ومتسلی اولمدی خشم وغمندن
برمکانك ایچنه کندی شاه طرفنه برخشمناك رقعه تحریر ایتدی (مثنوی) اندران رقعه ثنای شاه کفت * جوهر
جود وسخای شاه سفت * اول رقعه ده اولا شاهك ثناسنی دیدی شاهك جود وسخاسنی کوهر فی دلدی واطف وکرمنه
متعلق کلمات ایلیوب دیدی (مثنوی) کای زبحر وابر افزون کف تو * در قضای حاجت حاجات جو * که ای بحر سخا
ومعدن لطف ووفا سنك دست مبارکك بحردن وابردن نثار وایثار ایلمکده افزوندر حاجتلر طلب ایدیجینك حاجتنی
قضا ایلمکده (مثنوی) زانکه ابر انچه دهد کریان دهد * کف تو خندان پیاپی خوان نهد * زیرا سحاب اول نسنه یی که
زمینه ویرر کریان ویرر محسنلرك شرطی خود احسانی طلاقت وجهیله خندان ویرمکدر اما سنك کف درستك
محتاجلره متصل خندان خوان ونعمت قور (مثنوی) ظاهر رقعه اکرچه مدح بود * بوی خشم ازمدح اثرها
می نمود * اول رقعه نك ظاهری اکرچه مدح وثنا ایدی لکن خشم رایحه سی اول مدح وثنادن اثرلر کوستردی یعنی
غلام اول رقعه یی اکرچه حمد وثنا ایله ابتدا ایلمشدی وپادشاهك بعض اوصاف حمیده سنه متعلق سوز
سویلمشدی ولکن بعض خشم آمیز کلام وکلمات ایلمش ایدیکه اول خشمك رایحه سی انك مدحندن اثرلر کوستردی
وکلام نکته آمیزی درونك خشم وغضبنه دلیل اولوردی پس بنه بو قصه دن حصه نه ایدیکنك بیاننه شروع ایدوب
بیوررلر (مثنوی) زان همه کار تو بی نور است وزشت * که تو دوری دور از نور سرشت) کذلك ای احمق ونادان سنك دخی
کارك اول سببدن بی نور وزشتدر زیرا نور جبلیدن سن دورسن دورسن یعنی فطرت اسلامیه وطبیعت ایمانیه نوردن
زیاده دور وبعیدسن بواجلدن دکلی کارك قبیح وبی رونقدر (مثنوی) رونق کارخسان کاسد شود * همچو میوهٔ تازه
زوفاسد شود) خسلرك وفاسدلرك کارینك رونقی عاقبة الامر کاسد اولور تازه میوه کبی زود وفوری فاسد اولور زود بونده
زوددن مخففدر (مثنوی) رونق دنیا برارد زو کساد * زانکه هست از عالم کون وفساد * دنیانك رونقی علی الفور
کساد کتورر آندن اوتری که عالم کون وفساددندر یعنی دنیا که چار اضداددن ونتی وانیاتدن موجود اولمش برعالم
اولدیغیچون انك رونقی دخی دوام وثباتی اولمیوب علی الفور کاسد اولور زیرا که عالم کون وفساددندر برحال اوزره
برقرار طورمق ممکن دکلدر کذلك اهل دنیانك دخی بعینه بو حکمده در انلرك رونقی واطافتی علی الفور کاسد اولور وکار
وکردارلری دخی چوق کچمیوب فاسد اولور (مثنوی) خوش نکردد ازمدیحی سینها * چونکه درمداح باشد کینها *
برمدیحدن سینه لر خوش اولمز چونکم مداحده کینه لر اوله مدیح فعیل وزننده در بونده فعیل بمعنی مفعولدر
یاوحدت ایچوندر وتقدیر معنی هیچ برمدوحدن سینه لر خوش اولمز وصفا بولمز چونکم مداحك وجودنده کینه لر اوله

وقلبنده ممدوحه كين طوتوب لكن بحسب الظاهر لساني ايله مدح ايليه چونكم مداحك مدحى وثناسى خلوصله اولميوب بلكه غرض نفسانيه ايله اولسه اتدكى مدح وثناسنده رونق اولمز ممدوحك قلبى اندن حظ ولذت المز لاجرم باطنى كين وكراهتله طولان ولسانى اوزره حمد وثنا اولان اهل ريادخى بونك كبيدر پس بونك كبى حمد وثنا مقبول خدا اولميوب مردود اولمسى مقرردر نته كم ارشاد ايدوب بيورورلر (مثنوى) اى دل از كين وكراهت پاك شو * وانكهان الحمد خوان چالاك شو * اى دل كين وكراهتدن پاك اول واندن صكره الحمدا اوقو چالاك اول مادامكه درونك كين وكراهتله طوله لسانك ايله حمد قيلمنك وبحسب الظاهر خدمت وطاعته جست وچالاك اولمنك نه فائده سى واردر يعنى ممدوح ومحمود اولان خداى تعاليدن كلان شيلره درونكده كين وكراهت اوله وانك لقاسندن قلبكده نفرت اوله لسانله كاحمد ايلك ريا وسمعه دن عبارت اولور اولا حامد وشاكر اولان كسه كركدر كه قلبى محمود جانبنه اولان كين وكراهتدن پاك ايليه وا كاعظيم محبت ومودت قيله واندن هرنه كاورسه صفاى قلبله راضى اوله اندن صكره لسانله الحمد اوقيه وخدمته چابك وچالاك اولسه جائز اولوروالا قلب ايچره محمود جانبنه كين وكراهت اولسه ولسان اوزره حمد وثنا اولوب خدمت قيلسه نه فائده قيلور (مثنوى) بر زبان الحمد وا كراه درون * از زبان تلبيس باشد يا فسون * زبان اوزره الحمدوا كراه درون زبان جهتندن تلبيس اولور ياخود افسون اولور وا كراه درونده اولان واو مع معناسنه اولمق وحاليه دخى اولمق جائزدر تقدير كلام زبان اوزره اكراه درون ايله بيله الحمدلله اولمق ياخود معنى درونك اكراهدن اولديغى حالده زبان اوزره الحمدلله اولمق بو كونه حمد زبان طرفندن تلبيس اولور ياخود خلق فريب ايچون افسون اولور كه منافق ومرائيلرك حمدى بو قبيلدندر اما خالص ومخلص اولانلرك درونى حق جانبنه اولان كيندن واندن كلان كريه عدايلكدن پاك اولمشدر پس انلرك حمدى لسانلرى طرفندن دكلدر وخلقه كوسترش دخى مرادايلمزلر بلكه انلر درون دلدن بلا كراهة حضرت حقدن هرنه كاورسه راضى اولورلر وبجان ودل اكا محبت قيلورلر مقبول اولان حمد وثنا بودر (مثنوى) وانكهان كفته خدا كه ننكرم * من بظاهر من بباطن ناظرم * واندن صكره خداى تعالى ديمش اوله كه بن ظاهره نظرايتزم بن باطنه نظر ايلرم يعنى على الخصوص خداى تعالى بويله ديمش اوله كه بن صورت ظاهره يه باقمزم بن باطنه وقلوبه ناظرم مادامكه قلب پاك ودرست اوليه مقاله وظاهر اعماله اعتبار يوقدر نته كم حضرت نبى اكرم صلى الله عليه وسلم بيورورلر ان الله لا ينظر الى صوركم ولا الى اعمالكم بل ينظر الى قلوبكم ونياتكم الحاصل خلوص قلب وصفاى درونله اولمين اعمال مقبول اولميجه قنده قالديكه اكراه درونله اولان عملده وتسبيح وتحميدده بر خيريت اوله وانك صاحبنه اندن برنفع وفائده كله يعنى بو كونه كسيه سويلديكى حمد وثنادن اصلا برنفع وفائده يوقدر نته كم بو قصه دن معلومك اولور * حكايت آن مداح كه از جهت ناموس شكر ممدوح ميكرد وبوى اندوه وغم اندرون او وخلافت دلق ظاهر او ميغود كه ان شكرها لاف است ودروغ * بو سرخ شريف اول مداحك حكايه سيدركه كنديسنك عرض وناموسنك صيانتى جهتندن ممدوحنك شكرن ايلردى وحال بو كه اول مداحك درونك غصه وغمنك رايحه سى يعنى اثر غم وغصه سى وانك دلق ظاهرينك خلاقت وكهنه لكى كوستردى كه اول شكر ومدحلر لاف ودروغدر (مثنوى) آن يكى با دلق آمد از عراق * باز پرسيدند ياران از فراق * اول بركسه كهنه دلق ايله عراقدن كندى شهرينه كلدى انك يارانى كيروفراقدن صورديلر يعنى ديارغربتده چكديكى فراقدن وهجراندن واشتياقدن انك حالنى صورديلر (م ى) كفت آرى بد فراق الاسفر * بود بر من پس مبارك مژده ور * اول كسه يارانه ديدى نعم فراق وهجر وارايدى الاسفر بكا زياده مبارك مژده لو اولدى پس زياده مبارك ومژده لو اولديغنه علت قوروب دير (مثنوى) كه خليفه داد ده خلعت مرا * كه قرينش باد صد مدح وثنا * زيرا بكا خليفه اون خلعت ويردى كه خليفه يه يوز حمد وثنا قرين اولسون (م ى) شكرها ومدحها بر مى شمرد * تا كه شكر از حد واندازه برد * اول كسه تحصيل ناموس ايچون خليفه يه نيجه شكرلر وحمد وثنالر عدايلدى تا حمد وشكرى حد واندازه دن ايلتدى يعنى خليفه نك مدحين اتمكله كندى يه ناموس ووقار حاصل اولمق ايچون حددن خارج مدح وثنا ايتدى (مثنوى) پس بكفتندش كه احوال نژند * بر دروغ تو كواهى ميدهند * پس انك بو دعواسن استماع ايلين كسه لر اكا ديديلر كه سنك نژند اولان احوالك يعنى غمكين وپژمرده اولان صورت احوالك كذبكه طاتقلق ويرر (مثنوى) تن برهنه سر برهنه سوخته * شكر را دزديده يا آموخته * تن برهنه سر برهنه يانمشسن مكر سن شكرى اوغورلمشسن ياغيريدن اوكرنمش سن شكر نعمت مقابله سنده اولور سنده خود خليفه نك نعمتندن وانك اون خلعت ويردى ديديكك خلعتندن بر نشان زائر يوقدر (مثنوى) كو نشان شكر حمد مير تو * بر سر وبرپاى بر تو فير تو * قنى سنك مير وپادشاهك شكر وحمدينك نشانى سنك بى توفير اولان سر وپايك اوزره اول شكرلك نشانى شاكرلك وجودنده اولان

نعمتدر سنك بى توفيرا اولان سر و پايك اوزره اول نعمتدن خود بر اثر و علامت يوقدر ديديلر (مثنوى) كر زبانت مدح آن شه مى تند * هفت اندامت شكايت ميكند * اكرچه سنك لسان و زبانك اول شاهك مدحنى طوقور يعنى انك مدح و ثناسن ايلر يدى اندامك شكايت ايلر يعنى اكرچه لسانك انك شكر و ثناسن سويلر سنك يدى عضولكدن لسان حالله شكايت ايلر (مثنوى) در سخاى آن شه و سلطان جود * مر ترا كفشى و شلوارى نبود * اول شاه كرم و سلطان جودك سخاسنده سنك بر كفشك و بر شلوارك اولمدى پس قنى انك انعام و سخاسنك اثرى ديدى (مثنوى) كفت من ايثار كردم انچه داد * مير تقصيرى نكرد از افتقاد * چونكم اول كسه اصحاب فراستدن بو اعراضى استماع ايلدى كندويى خجالتدن خلاص ايتمك ايچون انلره بوكونه جواب ويروب ديدى اول نسنه يى شاه ويردى بن انى بذل و ايثار ايلدم بو خصوصده شاه افتقاد و التفاتدن هر كز اهمال ويرتقصير ايلدى افتقاد يوقلق معناسنه در (مثنوى) بستدم جمله عطاها از امير * بخش كردم بر يتيم و بر فقير * جمله عطايى اول امير المؤمنيندن الدم يتيم و فقيره بخش ايلدم (مثنوى) مال دادم بستدم عمر دراز * در جزا زيرا كه بودم پاكباز * مال ويردم مقابلهسنده و جزاسنده عمر دراز الدم زيرا كه پاكباز ايدم يعنى (الصدقة ترد البلاء وتزيد العمر) حديثنك مقتضاسى اوزره پادشاهك بكا ايلديكى سخايى فقرا و ايتامه صدقه ويردم عمرك زياده لكندن اوترى صدقه ويردم زيرا كه طريقت مجردلرندن ايدم پاكباز يعنى اهل طريق شول اهل تجريده دير لركه هر نه النه كاورسه فى سبيل الله انى بذل ايليه (مثنوى) پس بكفتندش مبارك مال رفت * چيست اندر باطنت اين دود و تفت * پس اهل فراست اولان ياران اكا ديديلر اى مبارك مال كتدى باطنكده بو دخان و حرارت ندر مصرع اولده بو وجههم جائزدر پس اكا ديديلر مال مبارك چونكم كتدى سنك باطنكده اولان آتشك دخانى ندر بعض نسخه ده دود تفته مضاف واقع اولمشدر دود تفتهدن مراد اول كسه نك فقر آتشندن ظهور ايلين آه و انيندر كانا اكرچه بوده وانى قيلر و بذل و ايثار لافن اورردى لكن احيانا فقردن و تنكدستلكدن آه قيلوردى پس اهل فراست انك بو آه و انيندن دروننده اولان فقر و احتياج آتشنه استدلال قيلديلر (مثنوى) صد كراهت در درون تو چو خار * كى بود اندوه نشان انتشار * سنك درونكده خار كبى يوز كراهت و خلجان وار در اندوه و غم يقين انتشار و مسرتك نشانى اولور بو خار جهده اولان آه و انينك و انقباضك باطنكده اولان اندوه و غمه دلالت ايلر پس درونكده يوز كراهت وار ايكن و انك آثارى برونكده نمايان ايكن بو آثار غم نيجه شادلغه دلالت قيلور و دروننده احتياجى اولان كسه نيجه پاكبازان طريقتدن اولور ديديلر (مثنوى) كو نشان عشق و ايثار و رضا * كر درستست انچه كفتى ما مضى * پادشاهه اولان عشقك نشانى و انك يولنده ايلديكك ايثارك نشانى و سنك رضاكك نشانى قنى نسنه يى كه ما مضى دن ديدك اكر درست ايسه قنى ايثار و رضاك و عشق و محبتك آثار و علامتى زيرا مجرد بى دليل مقاله و دعوايه اعتبار يوقدر ديديلر (مثنوى) خود كرفتم مال كم شد ميل كو * سيل اكر بكذشت جاى سيل كو * خود طوتلم مال كتدى شاهه ميل قنى مثلا سيل اكر كچديسه سيلك جاى و محلى قنى مظهر نعمت اولان كسه نك منعم جانبنه و انك خدمت و طاعتنه البته ميلى اولور سنك خود اول جانبه و انك خدمتنه ميل و رغبتك يوقدر دعوادن غيرى و ثانيا البته بر كسه مقدما بر نعمته واصل اولسه و اول نعمت اندن زائل اولسه انك علامتى اول كسه نك اوزرنده ظاهر اولور و اهل فراست اول كسه نك مقدما بر منعم كسه ايد يكنى فراستله اثرندن استدلال قيلور يا خود كه بر نعمتى بر كسه كندو حسن اختياريله فقرا و ايتامه بذل ايلمش اوله انك علايم و اثارى قتى واضح و روشن اولور اولا بو بله كسه كاسد ليس اولمز و خلقه عرض احتياج قيلمز و فقر و قلتدن منقبض اولوب شاكى اولمز بر كسه ده كه بو صفتلر موجود اوله او النده اولان نعمتى حسن اختياريله نيجه بذل و ايثار ايدر پس بو كونه نثار و ايثار سوزلرينه عند اهل الفراست لاف و كزاف ديرلر (مثنوى) چشم تو كر بد سياه و جانفزا * كر نماند او جانفزا ازرق چرا * اكر سنك چشمك سياه و جانفزا اولديسه اكر اول چشمك جانفزا اقالمديسه ازرق نيچون در يعنى اى مدعى لافزن سنك حالك شول بر كسه يه بكزر كه نيجه خوب روى سياه چشم محبوبلرى كوروب انلره كندى مقدما اولان احوالندن خبر ويروب ديركه اكرچه حالا بنم چشم و رخسارم بى لطافتدر لكن بر زمان بندخى جان زياده ايدجى سياه كوزلى بر محبوب ايدم اما شمدى اول لطافت و جانفزالق قالمدى دير پس اهل فراست انك كوزنه باقوب كولك كوزلو كوررلر و اكا ديرلر كه اكر اول جانفزالق قالمديسه كوزلك كوك اولمسى نيچوندر سن خود بر سياه چشم محبوب ايدم ديو دعوا ايلدك چشم خود سياهلقدن ازرقلغه مبدل اولمق احتمالى يوقدر اكرچه لطافت و جانفزالق كتسه عجب دكلدر پس اى مدعى سندخى نعمت و ثروتدن لاف اورورسن و انى حسن اختياريله بذل و ايثار قيلدم ديرسن فرض ايدهلم كه سخا و عطا واسطهسيله اول مال سندن ضايع اولمش يا بو عينكك كوم كوكلك قباحتى

وعدم لطافتنی ندر دیدیلر (مثنوی) کونشان پاکبازی ای ترش * بوی لاف کژ همی آید خمش * عشق بازلق وپاکبازلق
نشانی قنی ای ترش روی کلامکدن لاف کژ رایحه سی کلور ایسم اول سکوت قیل یعنی ای عبوس الوجه اولان کذاب
سنده پاکبازلق نشانی قنده در که پاکبازلق هزار ذوق درون وطلاقت وجهیله اولور اللّه اولی بذل ایلمکدر سنک خود یوزک
ترش وباطنک پر اندوه وغم پس نیجه پاکباز اولورسن سنک سوزکدن اکری لاف وکذب وکزاف رایحه سی مشام عقلی
درست اولنلره تی ظاهر کلور سنک مثلک شول کسیه بکزر که صرمساق ییه وبالذهن وبالدماغ اولان کسه لرک
میاننه کلوب دیه که بن مسک ومعنبر غدالر ییدم اول کسه نک تفسیله صرمساغک رایحه سی خود انلرک دماغنه
اورروانلر انک کذبنی در حال فهم قیلور پس انک دعواسی بیل که نی مفید اولور (مثنوی) صد نشان باشد درون ایثار را
* صد علامت هست نیکو کار را * درون دلده ایثارک یوز نشانی اولور او کار ایچون یوز علامت اولور یاخود
معنی نیکو کار اولان کسه ایچون یوز علامت اولور یعنی او کارلرك او عمل ایشلین نیکو کردارک نیجه یوز اثر وعلامتی
واردر ایثار وسخانک درون دلده نیجه آثاری اولور سنک درونکده خود بو اثرلرک بریسی یوقدر پس احوال درونک
مقالکی مکذب اولور وحالکه نظر قیلان مقالکه التفات ایتیوب مرتبه لرینه ایدیکنی بیلور (مثنوی) مال در ایثار
گر گردد تلف * در درون صد زندگی آید خلف * مال اگر بذل وایثارده تلف اوله درونده نیجه زنده لک خلف کلور یعنی
ای مدعی وکذاب مال فی سبیل الله سخا وانفاقده وایثار قیلنقده اگر تلف اولسه انک عوضی وخلفی درون دله نیجه حیات
قلبیه کلور وباذل اولان کسه نک وجهنده وهر عضونده اول حیات قلبیه نک آثاری نمایان اولور (م ی) در زمین حق
زراعت کردنی * تخمهای بالذوانکه دخل نی) زمین حقده زراعت ایلمکلک بالک تخملری واندن صکره دخل وحاصلی
اولمق بو خود محالدر یعنی فی سبیل الله بالک اولان مالک تخملرینی اککلک وبذل ایتمکلک واندن صکره انک محصولی
اولمق خود قابل دکلدر بلکه بردانه یه ادنی مرتبه اون عوض واوسط مرتبه یدی یوز عوض کلمک مقرردر نته کم
بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ایلر (مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة
مائة حبة والله یضاعف لمن یشاء والله واسع علیم) اگر من دیرسک که فی سبیل الله مبذول اولان مالک نتایجی
آخرتده ظهوره کلور وبو آیت کریمه اکا دلالت قیلور پس برکسه مالنی بذل ایلسه بو دنیاده اکا نه حاصل اولور که
ایثار وسخانک آثار ودلایلی واردر که باذلک وجودنده اول ظهوره کلوردینه جواب دیمشلردر که فی سبیل الله اولان
هر طاعتک وهر سخانک وعطیه نک ایکی نوع ثوابی واردر برینه ثواب آجله دیرلر که اول آخرتده کله جک وباذل اولان
کسیه حاصل اوله جق ثوابدر وبرینه دخی ثواب عاجله دیرلر که اول بو دنیاده اولان ثوابدر برکسه برحبه یی فی سبیل الله
بذل ایلسه انک ثواب عاجله سی مالنه برکات کلمکدن ماعدا درونه البتته حیات قلبیه واذواق روحانیه دن حاصل
اولمق وخلف کلمک مقرردر محققدر محالدر که خلافی اوله الله اعلم مکر که تخم ناپالک وفاسد اوله وبازرو باذلک نیتی حاصل
اولمیه (مثنوی) گر نروید خوشه از روضات هو * پس چه واسع باشد ارض الله بگو * اگر روضات هودن خوشه
بتمیه پس ارض الله نیجه واسع اولور سویله یعنی ای الله یولنده اموال بالک تخمنی بذل ایلین کسه وانک جزا وعوضی بتمز
وعاجله وآجله سی اولان کسیه ظهور ایتمزز عم ایلین نادان اگر هویت الهیه روضه لرندن خوشه بتمسه یعنی قلب
وعقل وروح عالم آخرتده جنت پرفتوح که هویت الهیه نک روضه لریدر کسبیدر بونلرده ایثار وسخا اولان شیلرک
جزا وثوابی وخلف بی حسابی ظهور ایتمسه پس اللهک ارضی نیجه واسع اولور سویله اللهک ارض واسعه سندن مراد
ارض حقیقتدر که بو زمینی اکا نسبت برحبه خردل کبیدر هر کیمسه که بر طاعت تخمنی اکه در حال اول ارض
حقیقتده انک اضعاف مضاعف ربع ومحصولی حاصل اولور واندن دل وجانه غدا اوله جق قدر بعض اذواق روحانی
وارزاق نورانی کلور دل وجاندن نشو ونما بولور وحظ ولذت الوربو اوله میدی اول ارضه ارض الله واسعه
دینلمک برنده اولمازدی (مثنوی) چونکه این ارض فنایی ربع نیست * چون بود ارض الله آن مستوسعیست
چونکه بو ارض فنا وزمین دنیانک حاصل دکلدر ارض الله نیجه بی ربع اوله حالبوکه مستوسعدر مستوسع مبالغه ایله
وسعتلنمش دیمک اولور یعنی بو فنا اولان زمین محصولسز دکلدر چونکه بربازر بو زمینه تخم اکسه عادت الهی بونک
اوزره جاریه در که برحبه سنه نیجه حبه عوض بولور وبو زمین فناده بو قدر خاصیت اولور که هر کسک عقلی بونی بیلور پس
شول ارض الله باقی نیچون بی حاصل اولور که اول مبالغه ایله بر واسع یردر محالدر که ارض الله واسعه حاصلسز
اوله لابد بونده اکیلان انده بتر نهایت مافی الباب باذل اولان کسه بونک نتایج ومحصولاتنی یوم آخرتده مشاهده ایدر
(مثنوی) این زمین را ربع او خود بی حدست * دانه را کمترین خود هفصدست * بو زمینک ربع وحاصلی خود
بیحد در بر دانه نک کمترک حاصلی خود یدی یوز در یعنی برکسه بو زمین دنیایه تخم اکسه انک محصولی خود بیحد در

برداننك اوسط مرتبه حاصلى اكر آفاتدن مصون اولورسه يدييوزدر واعلا مرتبه سى حدوحسابه صغمزكه حق
تعالى ديلديكى قوله اضعاف مضاعف بى حساب ويرورتته كم بو آيت كريمه بو معنايه شهادت ايلر (قال الله تبارك
وتعالى مثل الذين ينفقون اموالهم فى سبيل الله كمثل حبة انبتت سبع سنابل فى كل سنبلة مائة حبة) چونكم زمين
دنيانك محصولى بحد اولمجق وهردانه سنه ادنى مرتبه هفتصد عوض كليجك ارض الله واسعه اولان آخرتى دخى
بوكا كوره قياس ايله هرنه كه فى سبيل الله انفاق ايليه سن انك برحبه سنه ادنى مرتبه يدييوز عوض بولمق مقرر اولور
(مثنوى) حمد كفتى كو نشان حامدون * نى برونت هست اثرنى اندرون * حمد وشكر ديدك حامدلرك نشانى قنى
نه سنك ظاهركده واردر اثرنه باطنكده شول لافزن اولان شاعر خليفه حقنده حمد ايليوب اندرون وبيرونده اصلا
حمد وشكرك علامت ونشانى اولمديغى كبى اى حضرت حقه لسانك ايله حمد وثنا ايلين كسه حامدلرك سنك وجودنده
نشانى قنى اول حمدك اثرونشانندن نه سنك ظاهركده ونه باطنكده اثر واردر حامدلرك نشانى اولا اولدركه منعمندن
هرنه كلورسه انى عين نعمت بيله زيرا حمد كاه اولور رضا معناسنده استعمال اولنوررتته كم حمدت فلانا ديرلر يعنى
رضيت بقضيته وقسمته فلا اعترض على فعله ولا اعرض عن حكمه ديمكدر (وقد قال تعالى فى الحديث القدسى من
لم يرض بقضائى ولم يصبر على بلائى ولم يشكر على نعمائى فليخرج من ارضى وسمائى وليطلب ربا سوائى) وحامدلك
برنشانى دخى اولدركه محمود اولان منعمنك افعال حسنه سى اوزره ثنا قيله وانك هر فعلنى افعال حسنه بيله
بو تقدير اوزره محققلر بويله ديمشلردركه (الثناء على الله فى كل ما فعل امات او احيى افقر او اغنى ابلى او ابتلى ابهج او اشجى
فان جميع ما يفعله فضل او عدل وحكمة عاقبته حميدة) هرشول حامدكه كندى محمودى اولان منعمنه شكر قيله وانك
جميع افعالندن راضى اوله واندن كلنه حمد وثنا ايليه انك مقابله سنده حق تعالى اكا شكر قيلور واندن راضى اولور
وكمال لطفندن اول بنده سنه ثنا قيلور كما قيل) بيت ثناكو تا ثنا يابى شكر كو تا عطا يابى) رضاده تا رضا يابى وراجو تا ورا يابى
تفسير كبيرده امام فخر رازى ديركه عن النبى عليه السلام اذا انعم الله على عبده نعمة فيقول العبد الحمد لله فيقول الله
تعالى انظروا الى عبدى اعطيته مالا قدر له فاعطانى مالا قيمة له معناى شريفى انعام معتاده اولان اشيانك برقى
بنده يه ويرمك وعطا قيلمقدر مثلا اچ ايكن انى طويرمق وتشنه ايكن ريان قيلمق وعريان ايكن لباس كيدرمك كبى
اما الحمد لله ديمك جميع حمد الله تبارك وتعالى يه مخصوص در ديمك اولورتته كم پس جميع ملائكه نك وانبياء عليهم السلام
واولياى عظامك وعلما وصلحانك والحاصل افراد ناسك جميعنك حمدنه شامل اولور ودخى ابد الآباده دك هرنه قدرشى
حق تعالى خلق ايلرسه انلرك دخى حمدنى حاوى اولور زيرا الف لام استغراق ايچوندر پس حق تعالينك عبد اوزره
نعمتى دنياده متناهيه در وحمد ايسه بوذكر اولنان تقدير اوزره غير متناهيدر ولهذا قال تعالى فى هذا الحديث
اعطيته نعمة لاقدر لها فاعطانى من الشكر مالا قيمة له بو جمله حامد اولنلرك علامتلريدر وبونلردن ماعدا ظاهر
وباطنده نيجه علايم وآثارى دخى واردر كه اول تحرير وتعبيره صغمز (مثنوى) حمد عارف مرخدا را راست است *
كه كواه حمد او شد يا ودست) خداى تعالى حضرتلرينه عارفك حمدى راستدر زيرا انك حمد وشكرينك شاهدى ياودستيدر
بو هم وجه درزيرا اول عارفك حمدينه ياودستى كواه اولدى يعنى عارف باللهك خداى تعالى يه حمد ايلمسى صحيح
وصادقدر كه انك حمد وشكرينه اعضا وجوارحى شاهددر يعنى انك مظهر نعمت الهى اولديغنه وغناى قلب بولديغنه
هر برعضوى على حده لسان حال الله شهادت ايلر بلكه عارف وبينا اولنلره لسان فصيحله انك حامد وشاكر اولديغنك
رازنى سويلرتته كم قيامتده هركسك اعضاسى ايلديكى اعمالى بالسان حال الله يا خود مقالله سويلرلر اصحاب راز اولنلر
بودنياده دخى اعضا وجوارحدن اول نطق وشهاداتى همجانله استماع ايدرلر (مثنوى) از چه تاريك جسمش بركشيد
وزتك زندان دنيااش خريد) حمد اول عارفى جسمى تاريك ومظلم چاهندن يوقارو چكدى وحمد اول عارفى دنيا زندانك
قعرندن صاتون الدى يعنى دنيانك قيد وبندندن خلاص وآزاد ايلدى يعنى عارفك حمدى حق تعاليدن
نه كلورسه اكا راضى اولمق وانى نعمت بيلوب مقابله سنده منعمنه شكر قيلمقدر بو حالت ايسه بر قوت جاذبه كبيدر
انى جسمنك تاريك اولان چاهندن عالم بالايه ومرتبه اعلايه چكر ودنيا زندانك اسفل السافلين اولان مرتبه سندن
خلاص ايدوب آزاد ايلر ونيجه كرم الهيه ونعم روحانيه يه انى ايصال ايلر زيرا كه اول حمد وشكرينى زياده ايليه
(لئن شكرتم لازيدنكم) خواسى اوزره حق تعالى انك ظاهرا وباطنا نعمتلرينى زياده ايلر (م ى) اطلس تقوى ونور موتلف
آيت حمدست او را بر كتف * تقوينك اطلسى ونور موتلف انك كتفى اوزره حمدك آيتيدر يعنى پرهيز كارلق
جامه سى ومعاصيدن بلكه ماسوى اللهدن كندوى صيانت ايلك پيرايه سيكه مراد اطلس تقوادن بودر ودخى
طاعته واستغنا وقناعته الفت ايدچى نوركه نور موتلف بيورملرندن مراد شريفلرى بودر شوذكر اولنان

خصلتين شريفتين اول عارفك سنكبي اوزره حمد وشكرنه علامت ونشاندر كتف تركيجه يغرني ديدكلريدر بونده اوموز
مراداولورا كرسؤال اولنورسه كه اطلس تقوادن زهد وصلاح لباسي مراد اولورسه عارفك دوشي اوزره آيت حمد
اولمسي ظاهردر نورموتلفك دوش اوزره آيت حمد اولمسي نيجه قابلدر الجواب تقليب قاعده سي اوزره نورموتلفي دخي
لباس تقوا كبي محسوس منزله سنه تنزيل ايدوب آيت حمد اولمقده انك دوشي اوزره اهل نظر اولنه ايكيسي يله واضح
وآشكاردر ديمكي اشعار ايلر ممكندر كه اطلس تقوادن دخي مراد علايم تقوي اوله ونورموتلفدن مراد حقله الفت وانسيت
ايديجي نوردعك اوله ومضاف تقدير اولنوب اثر نورموتلف ديعك اوله بو تقدير اوزره معني علامت تقوي واثر نورموتلف
اول عارفك كتفي اوزره انك حمد وشكرينك نشانيدر اهل نظر اولنه ديعك اولور (م ى) وارهيده از جهان عاريه) ساكن
كلزار عين جاريه * فاني وعاريتي جهاندن قورتلمشدر كلزار عين جاريه نك ساكني اولمشدر يعني عارف اول كسه دركه
بو عاريتي اولان فاني جهاندن خلاص اولمش وعالم كون وفساد قيدندن نجات بولمشدر كلزار دل وجانك وانده جاريه
اولان ينابيع حكم وانهار علوم وعرفانك ساكني اولمشدر والحاصل حدايق وحقايقه وصول بولمشدر
وانده روان اولان اسرار معارف چشمه لرينك كنارنده اقامت قيلمشدر ديمك اولور (في جنة عالية لاتسمع فيها لاغية
فيها عين جارية) آيت كريمه سي بونلرك واصل اولدقلري مرتبه يي بيان قيلور (مثنوى) برسر برسر عالي همتش *
مجلس وجاي ومقام ورتبتش * مقعد صدقي كه صديقان درو * جمله سرسبزند وشاد وتازه رو * عالي اولان
سرك سريري اوزره در انك همتنك مجلسي وجاي ومقام ورتبتي بو وجه سر عالي يه مضاف اولديغي تقدير اوزره در سر
عالي يه مضاف اولميوب عالي همت وصف تركيبي اولوب معني بويله اولسه دخي وجه در سر سريري اوزره در اول عارفك
عالي همتنك مجلسي وجاي ومقام ورتبتي بيت ثاني بيت اولك مصرع اولنده اولان سر برسري تفسير ويباندر يعني
اول سرير معنوي واريكه روحاني شول بر مقعد صدقدر كه صديقلر انده مجمله سي سرسبزلر وشاد وتازه رولر در سرسبز
باشي يشل ديمكدر لكن لطافت وطراوتدن كنايتدر نته كم بهارده اشجارك باشلري سبز اولمغله انلره لطافت ورونق
ويرر يعني اول عارف وواصلك وعالم وكاملك همت عاليه سي سر الهي سريري اوزره مجلس وجاي ومقام ومرتبه
اتخاذ ايلمشدر وكنديسي عين همت اولوب همتنك واصل اولديغي مرتبه ده ساكن اولمشدر اول سربرسردن وانك
واصل اولديغي مرتبه دن مراد شول بر مقعد صدقدر كه جميع صديقلر انده لطيفلر وشادلر وتازه رولردر كه بونلرك
بومرتبه لرينك جنت آجلده اولان شانني حق تعالي بو آيت كريمه ايله سوره قمرك آخرنده بيان بيورر (قال الله تعالى
ان المتقين في جنات ونهر في مقعد صدق عند مليك مقتدر) يعني تحقيقا متقيلر جنتلرده ونهرلر كنارنده ساكنلردر مقعد
صدقده مقتدر اولان پادشاهك قتنده مقعد صدق تعبيري اول مقامده لغو وكذب اولمديغندن اوتري واكا صدق
صاحبلري واصل اولديغندن اوتريدر ديمشلر صاحب بحر الحقايق ديركه مقعد صدقدن مراد مرتبه عنديت الهيه ده
مقام وحدتدر كه ماسوى اللهدن پرهيز قيلان متقيلرك مرتبه سيدر (مثنوى) حمد شان چون حمد كلشن از بهار *
صد نشاني دارد وصد كيرودار * انلرك حمدي كلشنك بهاردن اولان حمدي كبيدر يوز نشان ويوز كيرودار طوتار
يعني عارفلرك حمدي مجرد لسان قال الله دكلدر بلكه كلزار بهاردن لطافت وطراوت كسب ايليوب ونشو ونما
وحيات بولوب لسان حال الله بهاره نيجه شكر وحمد ايلرسه عارفلرك وجودي دخي اول كرم وجود صاحبنك تجليات
لطفيه وجماليه سندن حيات پذير اولوب وكماليله لطافت وطراوت بولوب هر بر عضولري وجزولري كلشنك بهاره
ايلديكي حمد كبي حضرت پروردكاره هزار ذوق وسرور ايله حمد وثنالر ايدرلر وبونلرك حمد وثناسي كلزار بهاردن نيجه
كيرودار يعني علامت وآثار طوتديغي كبي علايم وآثار طوتر وحسن حاللري حقيقتله حامد اولدقلرينه شهادت ايدر
كيرودارا كرقبض وبسط وحكومت معناسنه استعمال اولنور لكن بونده نشان وآثار معناسي ويريلور (مثنوى
بربهارش چشمه ونخل وكياه * وان كلستان ونكارستان كواه * انك بهاري اوزره چشمه ونخل وكياه واول كلستان
ودخي نكارستان كواهدر نكارستان نقشستان ديمكدر وماقبلنه عطف تفسير اولوب بهارزماننده اولان نقوش
والوان مراد اولور يعني عارفك درونده اولان بهار معنوي اوزره بو ظاهرده اولان چشمه لرك ونخللرك ونباتلرك ودخي
كلستانك ودخي ازهارله محل نقوش اولان باغلرك لطافتي وتازه لكي شاهددر نته كم بونلرك لطافتي بهارك وجودنه
وبهارك بونلره لطافت بخش اولديغنه وحيات ويرديكنه لسان حال الله شهادت ايدر كذلك عارفك روحانيتله لطيف
اولان ونورانيتله طراوت بولان هر بر عضوي وجزوي نخل تازه وكياه سبز وكلستان ونكارستان نه كونه بهارك فيضنه
وعطاسنه شهادت ايدرلرسه معنوي اولان بهاره بونلر كبي شهادت ايدرلر ولسان حال الله شكر وثنالر قيلرلر
(مثنوى) شاهد شاهد هزاران هر طرف * در كواهي همچو كوهر در صدف * محبوبك شاهدي هر طرفده هزاران

وبی پایان صدفده اولان کوهر کبی کوا معلقده در شاهد اول کوا معناسنه درو شاهد ثانی محبوب معناسنه در یعنی
عارفک فی الحقیقه شاهد معنوی ومحبوب روحانیدر هر طرفده انک حقنده شاهدلق ایلکده هزاران شاهد وبرهان
واردر صدفده اولان جوهرلک جوهریتنه هزاران شاهد اولدیغی کبی وبووجه دخی اولیدرکه دینه اول محبوب معنوی
ومعشوق ذاتینک شاهد ودلیلی هر طرفده انک حقنده شهادت ایلکلکده هزاران وبی پایاندر صدف ایچره جوهرلک
کندی وجودنه وجوهریتنه شهادت ایلکده اولدیغی کبی نته کم هر صدفی که کورمسن انک ایچنده اولان جوهر کندی
وجودنه وجوهریتنه لسان حاله شهادت ایدر کذلک صدف دخی درونده جوهره لسان حاله شهادت ایدر پس
عارفک جسمی صدف کبی وروحی جوهر کبیدر آنک روحی صدف تنده کندینک جوهریتنه ومحبوب ذاتی اولدیغنه
شهادت ایلکده در والحاصل همان ازهار واشجار ونباتات واثمار بهارلک وجودنه شهادت قیلمسی عارفلرده اردونه
شاهد اولمق دکل بلکه نیجه یوز بیک بونک هر طرفده دلائل وشواهد صدف ایچره درلک شهادت ایلدیکی کبی انک
محبوبیتنه وجوهریتنه شهادت ایلکده درکه جمیع عالم عارف کاملک محبوبیتنه دلالت وشهادت ایلکده در لکن
بوشهادتی بیلمز مکر که ینه عارف ربانی اوله والسنه اشیایه واقف اوله والله اعلم پس ینه اول شاعر لاف زنک حکایه سی
تقریره واهل فراستک کاه ایلدیکی تقریع وتوبیخک بیاننه شروع ایدوب بیورورلر (مثنوی) بوی سیر بیاید ازدست *
ازسر وروتا بدای لاف نمت * اما ای لاف زن وکذاب سنک نفسکدن سیر بد رایحه سی کاور ای مردلاف سنک درونکده
اولان نمک پاشکدن ویوزکدن یلدرار یعنی ای شاهک عطاسندن وبخششندن لاف اورن مدعی سنک کلامکدن قلبک
فاسد اولمسنک وقبیح اولان سیرک رایحه سی واثری ظاهر اولور ای لافه منسوب اولان کذاب سنک غم درونک
سرورویکدن وکفت وکویکدن لمعه اورر سن بوسر درونکی کتم ایلکه قادر دکلسن زیرا دماغ عقلی پاک اولنلر مشام عقلله
انی در حال ادراک قیلورلر (مثنوی) بوشناسانند حاذق درمصاف * تو بجلدی های وهو کم کن زلاف * مصافده
حاذق وماهر بوشناسلر واردر سن حلاوت وصلابتله عبث وکزاف های وهوی ایله مصاف مصفک جمیدر یعنی
ای مردلاف سن زعم ایله که میدان عالمده دماغ عقلی پاک صاحب فراستلر اولمیه وسنک خبیث رایحه کی انلر ادراک
قیلمیه سنکه بومصاف جهانده حاذق وماهر نیجه رایحه فهم ایدیجی صاحب فراستلر واردر سن جرأت وجسارت
سبیله عبث یره های وهو ایله سنک های وهویک ودعوایه متعلق اولان کفت وکویک انلرک ذوائقنه کیرمز وعوام
کالهوامه حسن ظن ویردیکی کبی انلره دخی حسن ظن ویرمز زیرا اونلر الله نوریله ناظر اولان صاحب فراستلردر
وجواسیس القلوب اولان اهل کیاستلردر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ان لله عبادا یعرفون الناس بالتوسم)
دیو انلرک فراستندن خوف وپرهیز ایلکه امر قیلمشدر (مثنوی) تو ملاف ازمشک کان بوی پیاز * ازدم تو میکند
مکشوف راز * سن مشکدن لاف اورمه زیرا اول پیازک رایحه سی سنک دم ونفسکدن رازکی مکشوف وعیان ایلر
یعنی سن صلاح وتقوادن لاف اورمه زیرا اول درونکک قبیح اولان رایحه سی پیاز رایحه سی کبی سنک دم نجاست
تو آمکدن رازکی کشف ایلر (مثنوی) کلشکر خوردم همی کوبی وبوی * میزند از سیرکه یاوه مکوی * مثلا کلشکر
ییدم دیرسن حال بوکه بوی نفس سیردن اورر که یاوه سویله یعنی ای مدعی وکذاب فی المثل سن کلشکر ییدم دیرسن
ودهانکدن چقان رایحه صارمساقدن دم اورر لسان حاله بویله دیو که یاوه سویله وعبث یره دعوا ایله زیرا دماغی
پاک اولنلره سنک قباحت وفضاحتک ظاهر در پس بودعوی انلر قتنده نه نفع مفید اولور در (مثنوی) هست دل
ماننده خانه کلان * خانه دل را نهان همسایکان) مثلا درون دل براولو او کبیدر اول دل خانه سنک نهان همسایه لری
واردر یعنی قلب انسانی فی المثل براوسع خانه کبیدر اول خانه قلبک کیزلو هم جواری واردرکه انکا متصل اولمشلر
درون جانبندن تقرب ومقارنت قیلمشلردر (مثنوی) ازشکاف روزن ودیوارها) مطلع کردند بر اسرارها * ازشکافیکه
ندارد هیچ وهم * صاحب خانه ندارد هیچ سهم * اول نهانی اولان همسایه لر روزنک شکافندن ودر ودیوارلرندن
بوهم وجه دروروزنک ودیوارلرک شکافندن اسرارلره واقف ومطلع اولور بر شکافدن مطلع اولورلر که انی هیچ وهم وعقل
طوتمز خانه صاحبی دخی اول شکاف وروزندن هیچ سهم ونصیب طوتمز دیواردن مرادیدن دیواری وروزندن مراد دل
روزنه سیدر یعنی ای اهل فراستک ادراکندن غافل وجاهل اولان مدعی اصحاب بصیرت کوکل روزنینک دریچه سندن
وبدن دیوارلرندن سرلره ودرونده اولان فکرلره مطلع اولورلر شول بر معنوی اولان شکافدنکه اصلا وهم انی توهم
ایتمز فرضی خانه دل صاحبی اولان دخی اول شکافدن بهره ونصیب طوتمزنه جانبدن ایدوکنی فهم وادراک ایتمز بوشکاف
درونده عقل بولنمز خانه دله نظر فراستله حاصل اولور (مثنوی) ازنبی برخوان که دیو وقوم او * می برند ازحال انسی
سر وبو * سورهٔ اعرافده اولان آیته اشارتدر (یا بنی آدم لا یفتننکم الشیطان) ای آدم اوغلی لا یفتننکم الشیطان

بان يمنعكم دخول الجنة باغوائكم (كما اخرج ابويكم من الجنة) نته كم امتحان واقتنان ايلدى والديكزى جنتدن اخراج ايتمكله (ينزع عنهما لباسهما) حالدر اخراج نك فاعلندن وياخود ابويكمدن يعنى نته كم اخراج ايلدى ابليس ابويكزى انلردن لباسلرين نزع ايلديكى حالده وابليسه نزع اسنادى مجازيدر (ليريهما سوآتهما) بونلره كوسترمكدن اوترى بونلره برمحز لقلرنى (انه يريكم) تحقيقا او كورر سزى (هو وقبيله) ضمه ونصبله ده جائزدر زيرا ان نك اسمى ضميردرا كا عطف اولور سه نصبله اولور وياخود واو بمعنى مع اوله قبيله دن مراد شيطانك جنود يدر وانه تعليلدر لايفتننكم فعلى يعنى صقينك سزى امتحان ايتمسون شيطان زيرا او سزى كورر و جنود ديده كورر پس دشمن پنهاندن كمال مرتبه حذر لازمدر (من حيث لاترونهم) شول حيثيتدنكه سز انلرى كوره منز سزورؤيتهم اياهم من حيث لانراهم فى الجملة لايقتضى امتناع رؤيتهم وتمثلهم لنا (انا جعلنا الشياطين) تحقيقا شيطانلرى برقيلدق (اولياء للذين لايؤمنون) احباء ودوستلر قيلدق شول كسه لره ايچونكه وحدانيت حقه وانبيايه وآخرته اقرار ايلمديلر معنىٔ بيت حضرت قرآندن اولوركه شيطان وانك قوم وقبيله سى انسانك حالندن سر وبوايلتور يعنى بنى آدمك حال وسرندن رايحه آلورلر وانلرك نيجه حالنه واسرارنه واقف اولور (مثنوى) زان رهيكه انس ازانا كاه نيست * زانكه زين محسوس وزين اشباه نيست * اول بر يولدنكه انس اول يولدن آكاه دكلدر زيرا كه اول يول بو محسوسدن وبو اشباهدن دكلدر يعنى حس بشريه ايله محسوس اولان وبونك امثالى يوللردن دكل بلكه معقول ومعنوى اولان يوللردندركه حس حيوانى وديدهٔ جسمانى انى درك وشهود قادر دكلدر (مثنوى) درميان ناقدان زرق متن * برمحك اى قلب دون لاف مزن * ناقد وبصيرلر اورتاسنده برزرق وريا طوتمه اى قلب ودون محك اوزره برلاف اورمه يعنى نقادان بازار طريقت وصرافان شهر حقيقت ميانتده زرق وتزويرله كنديكى خالص وصالح اظهار ايتمه بونلر محك احوال وميزان اعمال وخصال اولمشلردر اى قلب حقير بو محلك معنوى ارانلر قتنده لاف وكزاف ايله وبندخى خالص وصافى ام ديو سويله زيرا بونلر احوال الله مطلعلردر (مثنوى) مرمحك را ره بود برسر وقلب * كه خدايش كرد امير جزر وجلب * زيرا قلب فاسدك سرنه محكك يولى اولور كه خداى تعالى انى جزر وجلبك اميرى ايلدى جزر بونده قطع معناسنه اولسه ده جائزدر نته كم دريانك صويى اردنه كتسه جزر وايلرو كاوب آرتسه مد ديرلر بونده جزر وجلب جزر ومد معناسنه ارلمق اوليدركه منع وجلب ايلمكدن كنايت اولور تقدير كلام بويله ديمك اولوركه تحقيقا محك معنوى اولان اهل تميزك قلب وفاسد اولان كسه لرك درونته يولى اولور زيرا كه خداى تعالى انى قبض وبسطك وياخود دفع وجذبك حاكمى ايلدى اول نسنه كه نقود خالص درانى جذب وجلب ايلر واول نسنه كه قلب وفاسد درانى كنديدن قطع ومنع ايلر ديمك اولورا كثر نسخه ده بوبيت بويله واقع اولمشدر (مرشلك راره بود بر نقد وقلب) كه خدايش كرد امير جسم وقلب يعنى نقد وقلب اوزره محكك يولى واردر زيرا خداى تعالى انى جسم وقلبه اميرو حاكم ايلدى (مثنوى) چون شياطين با غليظيهاى خويش * واقفند از سرماى خوب كيش * چونكم شيطانلر كندى غليظلكلر يله بزم سر وحالمزدن واقفلردر اى خوب مذهبلو بعض نسخه ده مصرع ثانى (واقفند از سرما وفكر وكيش) واقع اولمشدر يعنى بزم سرمزدن وفكريمزدن ومذهبمزدن واقفلردر يعنى بزم سرمزدن زمرهٔ شياطين كه ماده لرى لهب نار اولديغى اعتبارله انوار بارى اولان ملائكه يه وارواح بنى آدمه نسبت غليظلردر مع غلظتهم وكثافتهم بزم سريمزه وفكريمزه واقفلردر بو نه ديمك خوب اولان كسه لر يلور (مثنوى) مسلكى دارند دزديده درون * ما ز دزديهاى ايشان سرنكون * بوشياطين دزديده بزم درونمزه بر مسلك طوترلر انلرك دزدلكلرندن سرنكونز يعنى بوشياطين حد ذاتندن غليظلر ايكن ينه بزم درونمز جانبنه بر مخفى يول طوترلر حتى بز انلرك سارقلغندن زبون ومغلوبز (مثنوى) دم بدم خبط وزيانى ميكنند * صاحب نقب وشكاف وروزنند * دم بدم بونلر بر عظيم خبط وزيان ايلرلر زيرا نقب وشكاف وروزن صاحبلريدر يعنى شياطين بنى آدمك قلبى خزينه سنه اولان روزنك وشكافك ودلك دلنك صاحبلريدر ولهذا هر دمده عظيم خبط ووافر زيان ايدرلر (مثنوى) پس چرا جانهاى روشن درجهان * بى خبر باشند از حال نهان * چونكم بو مقدمات معلومك اولديسه پس جهانده روشن جانلر نيچون نهان ومخفى حالدن بى خبر اولورلر بو لطيف وروشن اولان ارواح بزم مخفى اولان احوالمزدن بى خبر دكللردر بلكه سر درونمزى بيلور وما فى الضميرمزه واقف وخبردار اولورلر (مثنوى) در سرايت كمتر از ديوان شدند روحها * كه خيمه بر كردون زدند * سرايتده ديولردن ادنى وكمترمى اولديلر اول روحلر كه فلك اوزره خيمه اوردیلر يعنى شول روحلر كه افلاك اوزره خيمه لر اوردیلر ومرتبهٔ اعلايه ايرديلر عالم بالاده ساكن اولوب طورديلر انلر بنى آدمك وجودنه سريان ايلمكده ديولردن كمتر اولديلر بلكه سالكلردن بيله برتر اولديلر پس بونلرك اسرار درونه مطلع اولماسى اولو يتيله ثابت اولور (مثنوى) ديو دزدانه سوى كردون رود * از شهاب محرق او مطعون شود * سرنكون

از حرخ زبر افتند جنان * كه شق در جنك ازرخم سنان * شيطان خرسزا كبى كردون جانبنه كيدرتا كيم ملائكه دن اسرار سرقه ايليه لكن اول ديو شهاب محرقدن مطعون اولور اول شيطانلر شهاب محرقك صدمه سندن جرخدن باشى اشغى انجيلين دوشركه شق جنك وقتنده رماح زخمندن دوشر يعنى زمرۀ شياطين ملكلردن استراقۀ سمع ايدوب كهنه يه القا ايلكدن اوترى فلكلر جانبنه كيدرلر تا كم ملكلر ما بيننده اولان اسرار غيبيه مطلع اوله لر وانى كاهنلره سويليوب خلقى بونلر غائب بيلوردير و اضلال قيله لر حق سبحانه وتعالى بو فلكلرى مردۀ شياطيندن حفظ ايلشدر وانك حفظنده موكل ملكلر قومشدر كه هر برى اللرنده آتش پاره طوتوب شياطينك عروج وصعودنه منتظرلردر اكر بر جانبدن مردۀ شياطين استراقۀ سمع ايچون آسمانه عروج ايليه لر اول آتش پاره لر ايله انلرى رجم وطرد ايدرلر حتى اول محرق اولان شهابدن هر برى مطعون ومحرق اولور كما قال تعالى فى سورة الحجر (وحفظناها من كل شيطان رجيم الا من استرق السمع فاتبعه شهاب ثاقب) چونكم مردۀ شياطين ملكلردن بعض سرى على الفور استراقه ايليوب نزوله متوجه اولسه لر انلره شهاب ثاقب اتباع ايدرلر پس اول شهاب محرق بونلره طوقندقده چرخدن باشلرى اشغى انجيلين دوشرلر كه كافرلر غازيلرك كرزندن جنك وقتنده آتلرندن اويله دوشرلر حاصل كلام بو ارواح خبيثه پاك وطيب اولان فلكلرك وملكلرك مقارنتنه لايق كورليوب جانب اعلادن اسفل جانبنه بونلرى مدحور ومخذول مطرود ورد ايدرلر (مثنوى) ان ز رشك روحهاى دل پسند * از فلكشان سرنكون مى افكنند * اول مقبول ودلپسند روحلرك رشكندن اوترى انلرى فلكدن باشى آشغه براغورلر روحهاى دلپسنددن مراد انبيا عليهم السلام واولياى عظامك واصفيانك وعرفانك ارواح طيبه سيدر يعنى اول ارواح خبيثه يى ملكلر فلكلردن اشغه سرنكون براقدقلرى دلپسند اولان ارواح طيبه نك رشك وغيرتلرندن اوتريدر كه ايمان وافلاك انلرك ارواح پاكنه مقام اولمغه لايقدر خبيثات طيبات مرتبه سنه كلمكدن اوترى وارواح طيبه نك ارواح خبيثه دن ما بينلرى تميز اولمقدن اوترى ارواح طيبه نك مقاملرينه ارواح خبيثه نك مقارن اولمسى وتقرب قيلمسى روا كورمزلر چونكم ارواح خبيثه دن ارواح طيبه نك نيجه وجوهله برتر وعاليتر اولمسى ثابت اولديسه وارواح خبيثه نك دخى بنى آدمك وجودنده سريان قيلمسى وانلرك اسرار درونه مطلع اولمسى تحقيق مرتبه سن بولديسه نيجه ون من حيث الذات والصفات بو سفلى اولان ارواح خبيثه دن برتر وعاليتر اولان ارواح طيبه وعقول انسانيه ضمايره مطلع اولميه لر ودرون عالمنده سريان قيلميه لر بو كلاملر اولياء عرفانك ما فى الضميره واسرار قلوبه اطلاعلرى بوقدر دين طاعننه بر الزام وتبكيت ايچون ديلمشدر (مثنوى) تو اكر شلى وانك وكور وكر * اين كمان بر روحهاى مه مبر * شرم دار ولاف كم زن جان مكن * كه بسى جاسوس هست آن سوى تن پس اى حرفى واهل تزوير اكرسن شل ولنك وكور وكر ايسك اول مه وعالى روحلره بو ظن وكمانى ايلتمه شرم وحيا طوت لاف اورمه بيهوده جان چكشمه زيرا جسم وتن جانبنه چوق جاسوسلر واردر شل چولاق ديمكدر يعنى اى اهل تزوير اولان صاحب ريا واهل دعوى اولان منبع مكر ودغا فرضى سن السمز وا فسق ايسكده عالى اولان روحلرى فهم وادراكدن انتمك جانبنه كتمكه قادر دكل ايسكده وانلرك نه مرتبه ده ايدوكنى كورمكه ودخى سرود ورونلرى استماع ايلمكه قادر دكل برصيرتى كور وكوش هوشى صاغر كسه ايسكده نه بو سوء ظنى مهتر وبهتر اولان روحلر اوزره بيلك بو مرتبه لرده بيله اولسلك انلره سوء ظن ايلك مناسب دكلدر والحاصل حيا ايمان تدركركدركه استحيا ايليه سن ولاف زنلكدن برى اوله سن وجانكى نزع ايتميه سن زيرا چوق جواسيس قلوب واردر اول سنلر بدنك طرفنه سنك ظاهركده اولان مقال وفعالكدن وحركات وسكناتكدن ادنى مرتبه لرى اولدركه باطنكده اولان اسراره فراستله استدلال قيلورلر ومكنونات ضميركه مطلع اولورلر پس كركدركه بونلر قتنده لاف وكزاف ترك ايده سن وفقيرلك وبوجودلك بو انه كيده سن حتى بونلردن سكا مرحمت وشفقت اولوب اول واسطه ايله محن معنويه دن قورتوله سن وانلرك تربيت حيات بخشيله صحت وسلامت حقيقى بوله سن * درياقتن طبيبان الهى امراض دل ودين را در سيماى مريد وبيكانه * بو سرخ شريف طبيبان الهى وحكيمان ربانينك دل ودين مرضلرنى مريد وبيكانه نك سيمالرندن ادراك ومشاهده ايلدكلرى بياننده در وحن كفتار او * ودخى انك كفتارنك لحننده يعنى كلامنك اسلوبنده واداسنده * ورنك چشم او * ودخى انك چشمنك رنكنده يعنى كوزينك لوننده وباشنده بيلدكلرينك ودرونده بونلردن استدلال قيلدقلرنك بياننده در (وبى اين همه نيز از راه دل * بودوكليسز كوكل يولندن انلرك سرلرينه مطلع اولدقلرينك بياننده در * انهم جواسيس القلوب فجالسوهم بالصدق * زيرا كه بونلر قلبلرك جاسوسلريدر پس سز بونلر ايله صدقله مجالست ايليك بونلرك قلب جاسوسى اولمسى واسرار درونى بيلمسى برقاج طريقله اولور اولا كلاملرينك لحن واسلوبندن ما فى الضميره استدلال قيلورلر نته كم (ولتعرفنهم فى لحن القول) ايت كريمه سنك مفهومى بو معنايه دلالت ايلركه حضرت نبى صلى الله عليه وسلم منافقلرى كلاملرينك اسلوبندن بيلدى

ودخی حضرت عائشه صدیقه نڭ درونده اولان حالته آنڭ لا ورب محمد ودخی ورب ابراهیم دیمه سندن استدلال قیلدی
تنه كم بو حدیث شریف بو معنایه شاهد اولدی عن عایشة رضی الله عنها اتفقا علی الروایة عنها قال صلی الله علیه وسلم
انی لاعلم اذا كنت عنی راضیة واذا كنت علی غضبی قالت فقلت ومن این تعرف ذلك فقال علیه السلام اما اذا كنت
عنی راضیة فانك تقولین لا ورب محمد واذا كنت علی غضبی قلت لا ورب ابراهیم قلت اجل والله لا اهجر الا اسمك بو حدیث
شریفڭ معناسی وتحقیقی جلد اولده میاوایس كشیدن خركوش سرخنده مروی ایلدی فلیطلب فیه وثانیا سیمای
وجهدن سر درونه انتقال قیلورلر تنه كم حق تعالی رسولنه (ولتعرفنهم بسیماهم) دیدی اگر سیماده انقباض اولورسه
درونڭ انقباضنه دلالت ایدر واگر مستبشر اولورسه درونڭ استبشارینه دلالت ایدر تنه كم بو آیت كریمه ایله آخرته
ایمان كتورمین وصورتده اسلامده اولان منافقلرڭ بیلنمسنه وسر درونلرینه واقف اولمسنه بر طریق وبر قاعده بسط
ایلدی قال الله تعالی فی سورة الزمر (واذا ذكر الله وحده اشمأزت قلوب الذین لا یؤمنون بالاخرة واذا ذكر الذین من دونه
اذا هم یستبشرون) یعنی شول وقتده كه الله تبارك وتعالی مفرد اذكر اولنسه آخرته ایمان ایلمین كسه لرڭ قلوبی منقبض
اولوردی وشول وقتده كه الله دن غیری شیلر ذكر اولنسه ایدی بونلر مستبشر وخندمروی وفرحناك اولورلردی وقال
ابو طالب المكی رضی الله عنه وقد جعل الله وصف الكافرین انهم اذا ذكر الله وحده فی شیء انقبضت قلوب الكافرین
واذا ذكر غیره فی شیء فرحوا وجعل من نعوتهم انهم اذا ذكر الله بتوحیده وافراده عظموا ذلك وكرهوه واذا اشرك غیره
فی ذلك صدقوا به وفیه دلیل علی ان المؤمنین اذا ذكر الله بالتوحید والافراد فی شیء انشرحت صدورهم واتسعت قلوبهم
واستبشروا بذكره وتوحیده واذا ذكرت الاواسط والاسباب التی دونه كرهوا ذلك واشمأزت قلوبهم وهذه علامة صحیحة
فاعرفها من قلبك لتستدل بها علی حقیقة التوحید فی غیره القلب لان اجود خفاء الشرك والنفاق فی السر انتهی كلامه
وثالثا كوزلرنده اولندن وعلامتدن ما فی الضمیره مطلع اولورلر تنه كم حضرت عثمان رضی الله عنه حضورنه كلان
بر كسه نڭ یوزینه باقوب كوزینڭ محرمانه باقدیغنی بیلدی واكار مابال رجال لا یغضون ابصارهم عن محارم الله
دیو تعریض وتوبیخ قیلدی تنه كم شیخ اكبر حضرتلری فتوحاتده باب فراستده انلردن حكایت بیورورلر كما وقع لعثمان رضی
الله عنه دخل علیه رجل فعندما وقعت علیه عینه قال یا سبحان الله ما بال رجال لا یغضون ابصارهم عن محارم الله
وكان ذلك الرجل قد ارسل نظره الی ما لا یحل وقال له الرجل اوحی بعد رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال
لا ولكنها فراسة الم تسمع قول رسول الله صلی الله علیه وسلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله فعندما دخلت
علی رأیت ذلك فی عینك) بو كلامڭ تفسیری وبو محله مناسب اولان استدلال وفراستڭ تحقیقی بو طرق ثلثه دن ماعدا
اول طبیبان الهی كوكلی بولندن مكاشفه طریقی اوزره اسرار باطنه وافكار درونه مطلع اولورلر تنه كم ابو یعقوب موسی
دیمشدر (انهم جواسیس القلوب یدخلون فی قلوبكم ویطلعون علی اسراركم فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق (م ی)
این طبیبان بدن دانش ورند * بر سقام تو ز تو واقفترند * تا ز قاروره همی بینند حال * كه ندانی تو از آن رو اعتلال *
بو جسم وبدن طبیبلری اهل استدلال ودانشورلردر سنڭ مرض وسقامڭده سندن زیاده واقفلردر حتی قاروره دن
حالكی كورورلر كه سن اول وجهدن اعتلال واختلالكی بیلمزسن (مثنوی) هم ز نبض وهم ز رنگ وهم ز دم * بو برند
از تو هر كونه سقم هم نبضدن وهم رنك رودن ودخی دمدن سندن هر كونه رنج وسقمه بوی ایلتورلر دم بونده نفس وكلام
معناسنه اولسه ده جائزدر كه مریضڭ سوزندن مرضنه استدلال قیلورلر لیكن قان معناسنه اولسه محله دخی مناسب
اولور زیرا دموی اولان مرضاره كثرت دمدن استدلال قیلورلر والحاصل اطبا بو ذكر اولنان علایم وآثار واسطه سیله
درونده اولان امراضه تعیین قیلمدن ایسه واقف اولورلر چونكم اطبای جسمانی سنڭ حال درونكی سیمای وجهكدن
وقاروره كڭ رنكندن ونبضكڭ حركاتندن بیلورلر وبو دلایل واسطه سیله درونده اولان امراضه مطلع اولورلر وسن
انلره كندیكی تسلیم ایلرسن وانلرڭ هر نه دیرلرسه اعتقاد ایلرسن پس طبیبان جسمانیه ایله اولان معامله بویله اولنجق
طبیبان الهیه یه نیچون اعتقاد قیلمیه سن وبونلرڭ فراستله اسرار درونی بیلدكلرینه نیچون راضی اولمیه سن تنه كم
بو معنایه اشارت ایدوب بیورورلر (م ی) پس طبیبان الهی در جهان (چون ندانند از تو بی گفت و دهان چونكم بو مقدمه
معلومڭ اولدی بو جهانده طبیبان الهی نیچون گفت ودهانسز سنڭ حالكدن بیلمزلر یعنی لسانه كلكسز وتقریر احوال
قیلمقسز بو طبیبان الهی وعارفان ربانی سنڭ درونكده اولنی بیلورلر وظاهركده اولان اقوال وافعالكدن باطنكده
اولان افكار واسراره استدلال قیلورلر (مثنوی) هم ز نبضت هم ز چشمت هم ز رنگ * صد سقم بینند در تو بی درنگ *
هم سنڭ نبضكدن وهم چشمكدن هم رنك رویكدن بی درنك وبی توقف سندن نیچه یوز سقم كورورلر یعنی هم
سنڭ حركاتكدن وهم سنڭ كوزكڭ باقشندن وهم سنڭ سیمای وجهكدن بو عارفان الهی بلا تأخیر اسقام باطنه دن

سنده نیجه سقم کورورلر و سیمای وجهکدن سنك مجرم وعاصی اولدیغکی بیلورلر که حق تعالی (یعرف المجرمون بسیماهم) بیوردی اکر تنها کندمرا کم وساجد اولورسك وطاعت وعبادت قیلورسك انلر هم سیما کدن استدلال قیلورلر که حق تعالی (سیماهم فی وجوههم من اثر السجود) بیوردی (مثنوی) این طبیبان نوآموزند خود * که بدین آیاتشان حاجت بود * بو طبیبلر خود نوآموزلردر زیرا انلرك بو آیتلره حاجتی واردر یعنی بو طبیبان بهر حال بو اسباب وعلاماته محتاجلردر بونلر بو دلیللر اولمیجه درون احوالنه مطلع اولمزلر بو اعتبار ایله بونلر کامل اولنلره نسبتیله نوآموزلر ومبتدیلر حکمنده درلر اما کامل بونلر کبی اسباب وعلاماته محتاج دکللردر تتمکی بیورورلر (مثنوی) کاملان از دور نامت بشنوند * تا بقعر باد وبودت در روند * بلکه پیش از زادن تو سالها * دیده باشندت ترا با حالها * اما کاملر یعنی طبیبان الهی ایراقدن سنك نامکی ایشیدرلر تا سنك باد وبودکك قعرینه کیدرلر بلکه سنك طوغمقلغکدن نیجه یللر مقدم سنی سنك حاللرکله کورمش اولورلر باد وبود کون ووجود معناسنه در بعض نسخه ده تار وبودت واقع اولمشدر طول وعرضکی دیمك معناسنه اولور اما اولکی اصحدر یعنی کامل ومکمل اولان طبیبان الهی ایراقدن سنك اسمکیکه اشیدرلر تا سنك وجودکك ومتکون اولدیغك حقیقتنه کیدرلر وافی کما ینبغی مشاهده ایدرلر اصلندن سن نه کسه ایدلکو صکره نه اولسك کرك بیلورلر ودخی انکه ویرونکه واقف اولورلر وسن دخی عالم دنیاده مشهود انسانه کلزدن مقدم رحم مادرکده بلکه صلب پدرکده ایکن بلکه آبا علویدن امهات عناصره کلزدن وامهات عناصردن تولد قیلوب پدر ومادریکك وجودینه متصل اولمزدن مقدم هنوز دخی عالم ارواح ومعانیده ایکن بلکه عین ثابته عالمنده ایکن سنك حقیقت ذاتکی جمیع احوالکله بیله مشاهده قیلمشلر ولوح محفوظده سنکچون مقدر اولان احواله مطلع اولمشلردر نتکم بایزید وحسن خرقانی قدس الله سرهما العزیز حضرتلرینك وجودینی وجمیع احوالنی ظهوره کلزدن اول بیلدی واکا کوره مریدلرینه خبر ویردی وفی الحقیقه بلا زیادة ولا نقصان دیدیکی کبی ظهوره کلدیکه بو حکایتدن معلومك اولور * مژده دادن ابایزید از زادن ابو الحسن خرقانی رضی الله عنه پیش از سالها ونشان صورت وسیرت او یك بیك ونوشتن تاریخ نویسان آنرا جهت رصد * بو شرح شریف بایزید بسطامی قدس الله سره العزیز حضرتلرینك بشارت ویرمسیدر حضرت ابو الحسن خرقانینك طوغمه سندن نیجه یللردن اول وانك صورتنك وسیرتنك نشانندن بر مژده ایتمسیدر اول زمانی رصددن وکوزتمکدن اوتری تاریخ نویسلرك یازمسنك بیانیدر (مثنوی) آن شنیدی داستان بایزید * که زحال بو الحسن پیشین چه دید * حضرت ابایزیدك اول داستان وحکایه سنی اشتدك بو دخی معتادر اشتدککی که ابو الحسن خرقانی حضرتلرینك حالندن دخی اول حضرت وجوده کلزدن مقدم نه کوردی ونه خبر ویردی انك منقبه سنی اولسرکه بیورورلر (مثنوی) روزی آن سلطان تقوی می کذشت * با مریدان جانب صحرا ودشت * برکون اول سلطان تقوی کذر ایلدی مریدلر ایله صحرا ودشت جانبنه (مثنوی) بوی خوش آمد مر اورا ناکهان * در سواد ری زسوی خارقان * اول حضرته ناکهان خوش ولطیف بر رایحه کلدی ری سوادنده خارقان جانبندن یعنی ری شهرینه قریب خرقان نام بر قریه دن بر رایحه روحانی کلدی (مثنوی) هم بر آنجا ناله مشتاق کرد * بوی را از باد استنشاق کرد * هم اول محلده اول حضرت ناله مشتاق ایلدی یعنی اول منزلده مشتاقانه نعره ایلیوب بوی ریحدن استنشاق واستشمام ایلدی (مثنوی) بوی خوش را عاشقانه می کشید * جان او از باد باده می چشید * اول خوش رایحه یی عاشقانه جذب ایلدی آنك دل وجانی بادده هوادن باده طاتدی یعنی نفس رحمانی اولان باددن اول حضرتك روح شریفی بادۀ اسراری استلذاذ ایتدی چونکه اول ریحدن اشتلر رایحه سن عاشقانه استشمام ایلدی انك دماغ جانی بو فایحه ایله معطر اولوب کمال سروردن مست اولوب مشتاقانه نعره لر اوردی (مثنوی) کوزه کو از یخابه پر بود * چون عرق بر ظاهرش پیدا شود * آن ز سردی هوا آبی شدست * از درون کوزه نم بیرون نجست * مثلا بر کوزه که او بوزلو صودن پر ومملو اوله کوزه نك ظاهرنده عرق کبی اثر پیدا اولور اول عرق کبی اولان اثر هوانك برودتندن بر لطیف آب اولمشدر یوخسه کوزه نك درونندن برنسنه نم صحیح مدی وخروج ایتمدی بو بیتلر اول حضرتك سیانی باددن باده چکدی وشراب ایچدی قولنی تأیید ایچون تمثیل موقعنده واقع اولمشدر یعنی اکر سن دیرسن که باددن نیجه باده ایچدی وهوانك آب وشراب اولمسی نکمقیدر جواب بیورورلر نم مثلا بر کوزه اکر غاسدن اولسون واکر ذهب وفضه دن اولسون ویا ناکدن اولسون بوزلو صو غوق صو ایله ایچروسی پر اولسه طشره دن اول کوزه یه هوای بارد کلوب تماس اولسه اول هوای بارد درون کوزه ده اولان ماء باردك کیفیتندن متکیف اولوب هوا خارج کوزه ده آبه متبدل اولور زیرا هوا رطوبت جهتندن آب ایله مجانسدر لاجرم زیاده برودتندن کیفیت اکتساب ایدوب رطوبتی طرفی غالب اولوب عرق شکلنده پیدا اولوب ظاهر کوزه دن متقاطر اولور حتی انی البته

بر كاسه يه قوسك اول كاسه ده وافر آب جمع اولور وكوزه نك ايچنده اصلا بر قطره طشره يه خروج ايتمش اولورا كرخروج ايتسه ايدى درون كوزه ده اولان آبه نقصـان كلوردى واكر عرق شكانند مر ران اولان آب هوادن پيدا اولمسيدى اول كوزه يى بر هوا طوقنمز يره قوديغك زمانده دخى بو حالت اندن ظهوره كلوردى هوا طوقنمز يره قوسك مجربدركه اول كوزه نك ظاهرى يابس اولور اندن اصلا بر قطره پيـدا اولمز معلوم اولديكه اول تقاطر ايلين عرق هواى باردك اكا تماس اولمسندن حاصل اولور ايمش كذلك حضرت بايزيده دخى اول بوى آور اولان باد ارادت الهيـه ايله شراب نابه متبدل اولوب انى مست ايلسه عجب دكادرتتمه كم بيورورلر (م ى) باد بوى آور مر اورا آب كشت (آب هم اورا شراب ناب كشت* كذلك حضرت بايزيده بوى آور اولان باد آب اولدى آب هم اكا صافى شراب ناب اولدى يعنى نفس رحمانى طرف ربانيدن حضرت ابو الحسن خرقانيك رايحه فايحه سن كتوروب حضرت بايزيدك كوزۀ وجود لرينه تماس ومتصل اولوب درونده اولان عشق ومحبت آبيله اول هواى باردك مجانسى اولديغى ملابسه سيله انك كيفيتيله در حال متكيف اولوب شراب ناب روحانى اولدى چونكم اول هواى بارد واسطه سيله ظهوره كلان شراب نابى روح شريفلرى نوش ايليجك اندن مست اولوب مشتاقانه نعره لر اوردى مستانه لكلر اظهار قيلدى (مثنوى) چون درو آثار مستى شد پديد* پك مريد اورا ازان دم بر رسيد* چونكم انده مستلك اثرلرى پديد وظاهر اولدى اول دمدن برمريد اكا ايرشدى يعنى چونكم اول حضرتك وجود شريفنده آثار مستى ظاهر اولدى ومستانه ناله لر قيلدى برمريد اول حضرته اولدم ونفس جانبندن بروار ايرشدى يعنى بر آخر طرفدن دكل بلكه ينه آنك نفس مبارككى سمتندن اكا واصل اولدى سؤالى آنك نفس شريفى وكلام لطيفى نه قبلدن ايسـه اول طرفدن سوال قيلدى ديمك اولور بوده جائزدر كه اولدمدن ديمك اول وقتنده ديمك اوله يعنى اول وقتدن ايرشدى برغيرى وقته تأخير ايلدى ديمك اولور (مثنوى) پس بپرسيدش كه اين احوال خوش* كه برونست از حجاب پنج وشش* پس اول حضرته سوال ايلديكه بو خوش ولطيف احوال كه پنج وشش حجابندن طشره در يعنى حواس خمسه وجهات ستهدن بيروندر (مثنوى) كاه سرخ وكاه زرد وكه سپيد* مى شود رويت چه حالست ونويد* سنك يوزك كاه سرخ وكاه زرد وكاه سپيد اولور بو نه حالت ونه بشارتدر ونويد بشارت معناسنه در (مثنوى) مى كشى بوى وبظاهر نيست كل* بى شك از غيبست از وكلزار كل* بوى لطيف جذب واستشمام ايلرسن حال بوكه ظاهرده كل يوقدر شكسز بو حالت عالم غيبدن وكل مرتبه سنك كلزارندندر كلزاركادن مراد مرتبه الوهيتدركه جميع اسما وصفاتى جامعه اولديغى جهتندن اكا مرتبۀ كل تعبير ايدرلر (مثنوى) اى تو كام جان هر خود كامـۀ* هر دم از غيبت پيام ونامۀ* اى محبوب معنوى سن هر برخود كامه نك جانينك كاميسن هر دم عالم غيبدن سكا بر نامه وخبر واردر خود كام وخود كامه كندى مرادنه واصـل اولان وكندى كندويى سون ومراد قيلان كسيه ديرلر يعنى اى محبوب معنوى سن هر بر مرادنه واصـل اولان كامرانك وكندى ذاتنى سون وحقيقتنى مراد ايلين اصحاب عرفانك مراد ومطلوبيسن هر دمده عالم غيبدن سنك روح شريفنه واردات الهى والهام ربانى كلكده درونى مستورات ومغيبانه خبردار قيلمقده در (م ى) هر دمى يعقوب وار از يوسفى (مى رسد اندر مشام تو شفى* هر بر دمده يوسف جانبندن حضرت يعقوبه كلان رايحه وشفاى صدر كبى سنك مشام شريفكه بر شفا ورايحه ايرشور ومـنى يوسف طرفندن حضرت يعقوب عليهما السلامه رايحه كلوب وحضرت يعقوب عليه السلام اول رايحه يى دماغ جانى استشمام ايلديكى كبى اى سـلطان العارفين سـكا دخى يوسف حقيقى طرفندن نفحه رايحۀ معنوى وفايحۀ روحانى كلور وسنك دماغ جانك اول رايحه يى استشمام قيلوركه حضور شريفكده اولادلك كبى اولان مريدلريكك اول رايحه دن خـبرلرى يوقدر (مثنوى) قطرۀ بر ريز بر ما زان سبو* شمۀ زان كلسـتان با ما بكو* اسـدى بو سبودن برزم اوزريزه بر قطره دوك اول كلسـتاندن بزه بر شمه سويله يعـنى بو شراب الهيـله پر اولان سبوى وجودكدن بزم اوزريزه بر قطره سر الهى شرابنى بذل ايله واول كلسـتان معنويدن بز محتاجلره بر شمه سويله (مثنوى) خو ندارم اى جمال مهترى* كه لب ما خشك وتو تنها خورى* اى سيادت ومهترلكك جمالى بز خوى وعادت طوتمزز كه لبمز خشك اوله وسن تنها آنى ايچه سن يعنى اى مهترلك وبهترلك صاحبلرينك حسن وجمالى اولان صاحب كمال بز بو آنه دك شوى وعادت طوتمدق اول حالته بزم اغزمز محروم اوله وسن اول ذوق وصفايى تنها نوش قيله سن بلكه بوانه دك سيرت شريفه وعادت كريمه لر بونك اوزرينه جاريه اولمشديكه هر نه حالت وذوق كه حق طرفندن وجود شريفكه واصـل اوله اندن مسـتعد اولان محتاجلرمدخى هر بر سنه استعدادلرى قدر حصـه ونصيب ويرردك وانلرى دخى اول موهوب اولان معنادن حظولذت اولمق مرتبه سنه ايرشكورردك بو آنه دك بزبو كا معتاد اوله كلمشزدر (مثنوى) اى فلك پيماى چست چست خيز* زانچه خوردى جرعۀ بر ما بريز) اى چست فالقيجى فلككى چست طى ايديجى بعض

نسخه‌ده چست وچست خیز خیز مابینده واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی ای فلککی چستلکله طی
ایدیجی وچست وچابك فالقیجی اول شراب نابدن که نوش ایتدك بزم اوزره عزه دخی برجرعه دوك وبزه اندن نصیب
ویرکه وللارض من کاس الکرام نصیب دینلمشدر کرم اولنلرك شاننددر که محتاج اولنلری محروم ایلمزلر (مثنوی
میر مجلس نیست در دوران دکر (بر نوای شه در حریفان درنکر) دورانده سندن غیری میر مجلس یوقدر ای شاه ولایت
حریفاره نظر ایله بو بیت اول حضرتك فردیتنه واول عصرده قطبیتنه اشارت اولور یعنی دورانده مجلس جهانك قطب
وامیری سندن غیری یوقدر که حق جانبندن ذات شریفکه قطب العارفین دیمکله لقب اولمشدر چونکم بویله
برصاحب دولت واهل سعادتسن برکه سنك حریفلرك ومصاحبلریکز بزه نظر ایله واول نوش ایلدیکك شراب
الهیدن بزه دخی حصه ویردیکی وبو جمله اول مریدلساتندن سائر مرید اولنلره تعلیم وتنبیهدر که کندی مقتدا وپیشواسی
اولان شیخنه اندن برمعنا استفاده ایلملری ادا ایلدکده بوکونه تعظیم وتکریم قیله وبو وجهله سائل اوله (مثنوی)
کی توان نوشید این می زیر دست (می یقین مرمر درا رسوا کرست) بو رسعه ال التنده مخفی نوش ایلمك نجین ممکن اولور زیرا
یقین ومحقق اولان بودر که باده آدمی رسوای ایدیجیدر یعنی بو باده مخفی پوشیده وتنها نوش ایلمك نجه ممکن اولور باده خود
تحقیقا انسانی رسوای ایدیجی والبته اثرنی خلقه کوستریجی اولور (مثنوی) بوی را پوشیده ومکنون کند * چشم
مست خویشتن را چون کند) فرض ایده لم که باده نوش اولان کسه باده نك رایحه سنی بعض ادویه ایله پوشیده ومکنون
ایلربا کندینك مست ومخمور چشمنی ارنجه ایلر یعنی باده نوش اولان کسه کندی اغزینك رایحه سنی بعض علاجله کتم
ایلدیکی تقدیر اوزره مخمور اولان عینی اعین ناسدن ستره قادر اوله مز کذلك سندخی ای میخانهٔ حقیقتك مستی اکرچه
بزم کبی اهل صحودن اول شرابك رایحه واثرنی ستر ایلسنك قابل امامست اولان ذات شریفکی ستر ایلمك نجه ممکندرکه
خمر حقله سر خوش وعشق مطلقله پر جوش اولمشدر (مثنوی) خود نه آن بویست این کاندر جهان * صد هزاران
پرده اش دارد نهان * حال بوکه سن نوش ایتدیکك باده نك رایحه سی خود اول بوی دکلدر که جهانده یوزبیك
پرده الی پنهان ومخفی طوته یعنی طوتمز (م ی) پر شد از تیزی او صحرا ودشت) دشت چه کزنه فلك هم در گذشت * زیرا
اول برباده در که انك تیزی وحدتندن صحرا ودشت پر اولمشدر دشت وصحرا اندرکه نه فلکدن بیله کچدی یعنی انك روایح
وآثارینك کمال قوتندن بو دشت جهان وصحرای کون ومکان مالامال اولمشدر صحرای جهاندن افلاك تسعه دن
هم تجاوز ایدوب عالم ارواح عقوله هم سرایت قیلمشدر وملکوت وجبروت اهلنی مست ومستغرق ایلمشدر (مثنوی)
این سر خم را بکهکل در مکیر * کین برهنه نیست خود پوشش پذیر * بو کوپك باشنی بالچق ایله طوتمه زیرا بو عریان
وبرهنه خود پوشش پذیر دکلدر یعنی بو باده اسرار ایله پر اولان وجودك خمرینك سر ودهانی طبیعت کهکلیله طوتمه
وبشریت بالچقیله صیوه مه زیرا بو برمرتبه عریان وفاشدر که خود استارانی اورتمکه قادر اولمز واول دخی پرده لر
وحجابلر قبول قیلمز (مثنوی) لطف کن ای رازدان رازکو * آن چه بازت صید کردش باز کو * امدی لطف ایله
ای راز بیلیجی وراز سویلیجی سلطان اول نسنه بیکه سنك باز روحك صید ایلمشدر انی آشکارا سویله (مثنوی) کفت
بوی بوالعجب آمد بمن * همچنان کمصر نبی را از یمن * بایزید بسطامی قدس الله سره العزیز حضرتلری سائل اولان
مریدینه بویله‌دی بو جواب ویردی بکا بر بوالعجب رایحه واثر کلدی دیدی انجیلین که حضرت نبی علیه السلامه یمن جانبندن
کلدی (مثنوی) که محمد کفت بر دست صبا * از یمن می ایدم بوی خدا * نته کم حضرت محمد علیه السلام صبانك الی
اوزره یمندن بکا بوی خدا کلوردیدی نته کم (انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن) بیوردی یعنی تحقیقا بن رحمانك
روح ورایحه سن یمن جانبندن بولورم دیدی ومبارك وجهلرنی یمن جانبنه دوندروب استشمام ایدردی وبو حدیث
شریفدن مراد نه ایدیکنده علما اختلاف ایلمشلردر بعضیسی قوم انصاردر دیمشلردر که انلرله حضرت نبی ومؤمنلر
کربدن نجات بولدی وانلره انلر جانبندن راحت ایرشمشدر نته کم ابن اثیر نهایه ده دیر (قیل عنی به الانصار لان الله
تعالی نفس بهم الکرب عن المؤمنین وهم یمانیون لانهم من الازد) واکثری دخی بوندن مراد اویس قرنیدر دیمشلر
نته کم حضرت مولانا قدس الله سره العزیز دخی بو معنایی قبول ایلیوب ونظمه کتوروب اشارت بیوردیلر
(مثنوی) بوی رامین می رسید از جان ویس * بوی یزدان می رسد هم از اویس * مثلا ویسك جانندن بوی رامین
ایریشور اویسدن هم یزدانك رایحه سی ایریشور رامین برمعشوقه نك اسمیدر ویس انك عاشقی برکیمسه نك اسمیدر
یعنی رامین نام معشوقه نك رایحه سی ویس نام عاشقك جانندن ظهوره کلور اویسك وجودی رامینك عشق ومحبتیله
برمرتبه پر اولمش وانك عشقی بونك وجودنه اول غایتده سرایت قیلمش که عاشقك درونی رنك معشوقیتله منصبغ اولوب
وانك ذات وصفاتیله متحلی اولدیغندن هرشول کسنك که دماغ جانی پاکدر اکا اول عاشقك جانندن معشوقنك

رایحه سی ایشوردی نته کم اویس قرنی رضی الله عنه حضرتلرندن یزدانک رایحه سی حضرت نبی علیه السلام
جانبنه ایرشدی واویس قرنی حضرتلری اول مرتبه ده عاشق خدا ایدیکه عشق خدا آنک جمیع عروق واعضاسنه سرایت
ایلیوب تجلیات حقه انک وجود شریفی اول مرتبه طولمشدیکه اندن دماغ بالنما حبلری حق رایحه سن بولورلردی
وکل اناء یترشح بما فیه قولنک مفهومی اوزره برکسه نک درونی هرنه ایله طولسه برونه چقان اول شی اولور چونکم
ویسک جانی رامین ایله طولدی آندن رامین رایحه سی کلدی واویس القرنینک جانی اوصاف یزدانی ایله طولدی اندن
رحمان رایحه سی ظهور قیلدی وحضرت نبی صلی الله علیه وسلم آندن رحمان رایحه سنی بولدی وعصر شریفنده
اولان اصحابنه بو معنادن خبر ویردی نته کم بیوررلر (مثنوی) از اویس وازقرن بوی عجب * مر نبی را مست کرد
وپرطرب * حضرت اویسدن وقرن کوشندن عجیب وغریب بربوی واثر حضرت نبی علیه السلامی مست وپرطرب
ایلدی یعنی حضرت اویسدن وانک مقامندن برعجیب وغریب بی کیف رایحهٔ رحمانی ونفحهٔ ربانی حضرت پیغمبر
صلی الله علیه وسلمی مست وپرطرب ایلدی * مثنوی * چون اویس ازخویش فانی گشته بود * آن زمینی آسمانی
گشته بود چونکم حضرت اویس قرنی درد عشقله کندیسندن محو وفانی اولمشدی اول زمینه منسوب اولان قرنی
آسمانه منسوب اولمشدی یعنی چونکم اویس القرنی حضرتلری حق تعالینک عشق ومحبتی واسطه سیله کندی
کدورات طبیعیه سندن فانی اولمش واوصاف الهیه ایله متصف واخلاق ربانیه ایله متخلق ومتحقق اولدیغی واسطه ایله
زمینه منسوب ایکن مرتبه یی بولمش اولدی ولهذا انک وجود شریفندن رایحهٔ رحمانی ونفحهٔ ربانی ظهوره کلدی پس
سائر ابدال مرتبه سنه واصل اولان وتبدیل ذات وصفات قیلان اولیایی دخی بوکا کوره قیاس ایله وبونلرک تبدیل ذات
وصفات قیلمسنه واوصاف الهیه ایله متصف اولمسنه وحضرت حقک انوار ذاتیه وصفاتیه سی بونلرک وجودنده غلبه
قیلوب بونلرک وجودینک مغلوب ومنعدم اولمسنه بو مثالی ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) آن هلیله پرورید در شکر
* چاشنی تلخیش نبود دکر * آن هلیله رسته ازما ومنی * نقش دارد از هلیله طعم نی * مثلا اول شکرده پرورده وتربیه
اولمش هلیله بردخی انک اجیلغنک چاشنیسی اولمز زیرا انک اجیلغی شکرک لذت وحلاوتنده محو اولور واول هلیله شکر
طعمن بولور واول حکمده اولور پس اول ما ومنیدن قورتلمش هلیله دن نقش طوترلکن هلیله طعمن طوتمز کذلک
حضرت اویس قرنینک وسائر اولیانک وجود بشریه لری وصفات طبیعیه لری وجود الهیده وصفات ربانیه ده
محو ومتلاشی اولوب والطاف الهیده نشو ونما بولوب تبدیل صفات قیلدقدنصکره بونلردن غیری بشریت رایحه سی
کلمز وچاشنی طبیعت ظهور قیلمز زیرا بونلر هلیله شکرده محو اولوب انک لذتن طوتدیغی کبی حضرت حقک صفاتنده
کندی صفاتلرنی محو ایلیوب ما ومنی قیدندن خلاص اولمشلردر اکرچه بونلر هربری انانیت نقشن طوترلر اما طعم
انسانیت طوتمزلر بلکه اوصاف الهی طعمن طوترلر ذوق روحانیسی اولان بونلردن حق لذتنی درک وشهود ایلر
(مثنوی) این سخن پایان ندارد بازگرد * تا چه گفت از وحی غیب آن شیر مرد * الحاصل بو سوزنهایت وپایان طوتمز
کیرو دون تا اول شیر مرد عالم غیبک وحی والهامندن نه دیدی (مثنوی) گفت ازین سو بوی یاری می رسد) کاندرین ده
شهریاری می رسد پس اول مرید سائله حضرت بایزید جواب ویروب دیدی بو جانبدن بنم مشام دماغمه بریار رحمانک
بوی واثری ایرشیرکه بو قریه ده برشهریار ایرشور مراد حسن خرقانی حضرتلریدرکه شهریار معنوید ر وقطب عالمدر
قول رسول علیه السلام انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن * بو سرّ شریف حضرت نبی علیه السلامک بو قولنک
بیاننده درکه بیوردی تحقیقا بن یمن جانبندن نفس رحمانی بولورم نفس لغتده مددر یعنی صولق بوراده تنفیس معناسنه
در دیمشلر (کما قال ابن الاثیر فی النهایه النفس فی هذا الحدیث اسم وضع موضع المصدر من باب التفعیل من نفس ینفس
تنفیسا کانه قال اخذ تنفیس ربکم من قبل الیمن) ای تفریجه بوراده نفس رحماندن مراد ظهورات الهیه اولمسه
مذهب مشایخه مناسب اولوردی نته کم اصطلاح مشایخده نفس رحمانی ظهورات الهیه یه دیرلر نته کم سعدالدین
فرغانی بیوررلر (اعلم ان النفس الرحمانی هو عین الرحمة السابقة الشاملة علی کل شیء ظاهرا وباطنا لما بدا من باطن
الغیب بحکم اقتضاء ذاتیست) ولهذا بو موجوداته نفس رحمانی دیدیلر اول ملابسه ایله که برکسه درونده اولان
ریح حاره یی اخراج ایلدکده تنفس ایدر جناب عزت دخی مقتضیات اسماء وصفاتنی مرتبهٔ بطوندن عالم ظهوره اخراج
ایلدکده بو معنانک متنفسینک تنفسنه مشابهتی اولدیغندن اوتری نفس رحمانی دیدیلر پس انسان کاملک وجودی
اکمل ظهور اوصاف الهی اولدیغنه انلر جانبندن نفس رحمانیه یی بولمق ونفحهٔ ربانیه یی استشمام قیلمق صحیح وثابت
اولور پس حضرت پیغمبر علیه السلام مظهر اوصاف الهی اولان اویس حضرتلرینک وجود شریفندن وجانب
لطیفندن جمیع موجوداته حاوی وشامل اولان رحمت سابقه نک وظهورات الهیه نک سرّنی استشمام قیلوب نفس

رجالنی بی تحقیقا بن بن جانبندن بولورم دیدی (م ی) بعد چندین سال می زاید شهی (می‌زند بر آسمانها خرگهی) بایزید
قدس الله سره العزیز حضرتلری بیوردیکه بو قدر ییللر نصکره برشاه جهان طوغر آسمانلر اوزره برخیمه اوروبنی قدر
ومرتبه سی فلکلردن برتر وعالیتر اولور (مثنوی) رویش ازگلزار حق گلگون شود * از من او اندر مقام افزون بود *
انک روی شریفی گلزار حقدن گلگون اولور اول شاه جهان مقامده بندن زیاده اولور یعنی انک ذات لطیفی حق
تعالینک اوصاف گلزارندن ملون اولور ورنک بولور مقام ومرتبه ده اول بندن عالیتر اولور دیدی (مثنوی) چیست
نامش گفت نامش بوالحسن * حلیه اش وا گفت از ابرو ذقن * مرید حضرت بایزیده دیدیکه انک نام شریفی ندر بایزید
حضرتلری اکا دیدیکه ابو الحسن در انک حلیه سنی ابروسندن وذقندن کیروسویلدی (مثنوی قد او ورنک او وشکل او
یک بیک وا گفت از گیسو ورو * اول حضرتک قدنی وانک رنکنی وانک شکل وصورتنی دخی گیسوسندن
بر بر اشکار اسویلدی (مثنوی) حلیه های روح او را هم نمود * از صفات واز طریقه جا بود * انک روحنک حلیه لرنی
وصفتلرنی دخی کوستردی صفاتندن وطریقندن ومقاملرندن واولمسندن یعنی اول حضرتک نعوت وکمالاتندن وجیده
اولان صفاتندن ومقامات وکراماتندن والحاصل جمیع حالاتندن خبر ویردی ومریدنی تحقیق ویقین مرتبه سنه
ایرکوردی (مثنوی) حلیه تن همچو تن عاریتست * دل بران کم نه که آن یک ساعتست * تنک حلیه سی تن کبی
عاریتدر قلبی حلیه اوزره قومه زیرا که او برساعتدر یعنی تنک صفتلری تن کبی بی بقا وسریع الفنادر کوکلکی
صورت ظاهره ده اولان اوصافه ویرمه زیرا که انک سرعت فناسنه نظر اولنسه برساعت قدردر پس برکسنک
اوصاف روحانیه سندن خبردار اولمق کرکدر بو خسه اوصاف باطنه سندن خبردار اولدیغچه اوصاف صوریه سنه واقف
اولسنک اعتباری یوقدر (مثنوی) حلیه روح طبیعی هم فناست * حلیه آن جان طلب کان بر سماست *
روح طبیعیدن مراد بوندن روح حیوانیدر وانک حلیه سندن مراد اکل وشرب وجماع ونومه واغتذای
مزاجیه ومشتهیاته وبونلر امثالی اولان صفاتنه مناسب ومشابه اولان صفتلردر وبوجمله سی روح حیوانی
کبی فانیدر وانهدام پذیرلر روح طبیعینک حلیه سی هم فنادر پس اول جانک حلیه وزینتنی طلب ایله که اول
آسمان اوزره دربو جاندن مراد روح الهی ونفخه ربانی اولان جاندر که انک مرتبه سی برتر وآسماندن عالیتردر
وبو جانک حلیه وزینتندن مراد علم وحکمت ووجد وحالت وعشق ومحبت وبونلر امثالی اولان خصلتلردر که
جمیع اوصاف الهی واخلاق ربانی بو روحه حلیه وزینت اولمشدر وبو روح شریف حقله قایم وباقی اولور وبونک جمیع
صفاتی دخی کندیله ابدی وباقیه قالور پس طلب ایلرسک بو رفیع المنزله اولان جانک صفتنی طلب ایله که اودائم وباقیدر
(مثنوی) جسم او همچون چراغی بر زمین * نور او بالای سقف هفتمین * اول جانک جسمی یر اوزره بر چراغ کبیدر
انک نوری سقوف سبعه نک یعنی افلاک سبعه نک اوزرنده در یعنی اول روح کاملک جسم شریفی یر یوزنده بر سراج منیر
کبیدر وانک نور عالیسی افلاک سبعه اوزره پرتو صالمشدر (کشجرة طیبة اصلها ثابت وفرعها فی السماء)
ایت کریمه سی بو معنایه کوره برخوب مثال اولمشدر (مثنوی) آن شعاع آفتاب اندر وثاق * قرص او اندر
چهارم چار طاق * مثلا افتابک اول شعاعی وثاق وخانه لرده در اما اول افتابک قرصی فلک رابعده در کذلک آفتاب
معنوی اولان روح اعظمک پرتو وانواری روی زمینده انسان کاملک خانه جسمنده در اما اول روحک اصلی وذاتی عالم
معناده افلاک روحانیتک ومراتب معنویتک وسطنده واعتدالی اولان مقامنده در بوندن مقدم اولان بیت جسمی اصل
وروحی فرع اعتبار ایلدکلری اوزره در که جسم بحسب الظاهر اصل وروح اکا نسبت فرع کبی اولور بو بیت شریف
روحی اصل وجسمی فرع ایلدکلری اعتبار اوزره در که روح من حیث المعنی فی الحقیقه اصلدر وبدن اکا نسبت فرعدر
نته کم خورشیدک ذاتی فلک رابعده در وانک فرعی وپرتوی روی زمینده در کذلک بونلرک دخی ذات حقیقی وروحانیلری
عالم معناده در وذات مجازی وجسمانیلری وجمادرضده ساکندر پس جسملر روی زمینده ساکن اولوب روحک
عالم بالایه صعود قیلدیغنه برمثال آخر دخی بسط ایلیوب بیوررلر (م ی) نقش گل در زیر بینی بهر لاغ * بوی گل بر سقف
وایوان دماغ * مثال آخر گلک نقشی بورنک التنده در لطیفه دن اوتری لکن گلک بوی واثری دماغک سقف وایوانی
اوزره در یعنی فی المثل گلک نقشی وصورتی بورنک التنده اولوب رایحه وروحی دماغک اعلا مرتبه سنده اولدیغی
کبی کذلک کل مرتبه سنده اولان انسان کاملک دخی نقش وصورتنی آشفته کورورسن لطیفه اولدیغندن اوتری
انک رایحه وروحیه سی سکان ملکوتک دماغنه ایرشن وجبروت ولاهوت مرتبه سنده قرار قیلمشدر (مثنوی)
مرد خفته در عدن دیده فرق * عکس آن بر جسم افتاده عرق * مثلا اویومش کسه عدن دیارنده فرق کورمشدر
اما اول فرق وخطرک عکسی جسم اوزره عرق واقع اولمش فرق قصتین ایله خوف وخطر معنا بسنه دریعنی فی المثل

برآخر رده یاتمش وایومش کسه واقعه سنده کندوبی عنده وعدنده کوروب انده نیجه خوف وخطر متعلق واقعه کورمش اول واقعه دن کمالیله مضطرب اولوب اول دیارده کوردیکی واقعه نك عکس واثری جسمنك اوزرینه تأثیر ایدوب درلر واقع اولمشدر حال خوابدن بیدار اولدقده کندینك جسمنی عرقه مستغرق بولمش اوله بومردلك حالی نیجه ایسه روحله جسمنك حالی دخی بوکه کوره قیاس ایله روح نیجه بیك بیل مرتبه جسمندن دور ومهجور اولسه انك پرتو واثری جسمنه تأثیر وتصرف ایلمکدن اکرما ینلرنده بعد مسافه دخی اولورسه ده روحه نسبت بعد مکان اکر یوزبیك بیللق قدر اولورسه ده مانع وحجاب اولمزنته کم برکسه یا مغربده ویا مشرقده یاتوب اویوسه وکندوبی عدن دیارنده کورسه اول کوردیکی واقعه نك اثری انك جسمنه متصل وملاصق اولمشدر اکرچه واقعه سیله کندی جسمنك مابیننده هرنه قدر بعد مسافه اولورسه اولسون کذلك روح بدندن خروج ایلدکدنصکره دخی کندی قبرینه وجسمنه علاقه سی بوقیلمدن اولورا کراول روحك مرتبه سی افلاك تسعه نك اوزرنده ایسه ده (مثنوی) پیرهن درمصر رهن یك حریص ٭ پرشده کنعان زبوی آن قمیص ٭ پیراهن یوسف مصر دیارنده بر حریصك مرهون ومحفوظیدی درحال بوکه اول قمیصك رایحه سندن کنعان پر اولمشدر یعنی حضرت یوسف علیه السلام کندینك پیراهننی یهودا نام برقرنداشنه ویروب پدری حضرت یعقوبه ارسال ایلك مراد ایلدکده واولدخی قنای مصردن هنوز چقدیغی کبی (فلما فصلت العیر قال ابوهم انی لأجد ریح یوسف لولا ان تفندون) آیت کریمه سنك حسبنجه حضرت یعقوب علیه السلام حضورنده اولان اولادنه دیدیکه تحقیقا بن یوسفك رایحه سنی بولورم حال بوکه مصرله کنعان دیارینك مابیننده مسافهٔ کثیره ومنازل بعیده وارایدی پس بعد مسافه انك دماغنا کنه حجاب اولمدی کذلك روح آسمانینك جوهر ذاتی عالم اعلاده در وپرتو انواری زمینده اولان جسمنه تأثیر ایدوب انده تصرف قیلمش وظاهر اولمشدر پس انك وجودی روی زمینده بر سراج منیر کبیدر انلرکه دیده ودل صاحبلریدر انلره ضیا بخش اولورلر وانلرکه کوردلردر انك نورندن بی بهره قالورلر ودماغ جانی بالك اولمینلر دخی انك روح رایحه سندن محروم اولورلر پس نه قصه بیانته رجوع ایدوب بیوررلر (م ی) برنبشتند آن زمان تاریخ را ٭ از کتاب آراستند آن سیخ را ٭ چونکه بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلری ابوالحسن خرقانی حضرتلرینك ولادتندن وظهورندن خبر وبردی اول دمده تاریخ نویس اولنلر انك تاریخنی یازدیلر اول سیخی کتابدن آراسته ایلدیلر الله اعلم کتابدن مراد حضرت بایزیدك کلمات نفیسه سی اوله که غدای دل وجاندر وسیخدن مراد قلم اوله که سیخه مشابهدر وقلمی انك کلام حقیقت انجامیله مزین ایلك تحریر قیلمقدن وکتاب کبی تزیین ایلمکدن کتابت اولور وسیخ وکتاب تعبیری نیجه دوردنصکره غدا اولمغه لایق اولدیغی ایهام قیلورلر اما شارحلر حسن تعبیر ایلیه مدکلرندن مناسبتدن خالی وجهلر یازمشلر (مثنوی) چون رسیدان وقت وآن تاریخ راست ٭ زاده شد آن شاه ونرد ملك باخت چونکه اول وقت واول تاریخ ایرشدی اول شاه طوغمش اولدی وملك ودولت نردنی اویندی یعنی اول شاه عالم طوغدی وزمان شریفنده پادشاهانه ملك وجودده تصرف ایلدی ٭ زادن بو الحسن خرقانی بعد از وفات بایزید قدس الله روحهما سالها (م ی) از پس آن سالها آمد پدید ٭ بو الحسن بعد از وفات بایزید ٭ اول ییللردنصکره ظاهر کلدی حضرت بو الحسن بایزید حضرتلرینك وفاتندنصکره (م ی) جمله خوهای اوز امساك وجود ٭ انجنان آمد که آن شه گفته بود ٭ امساك وجوددن انك جمله خویلری انجلین کلدیکه اول شاه دیمشدی یعنی قبض وبسطدن ومنع وعطادن وسائر اوصاف متضاده دن هرنه بیکه اول شاه ولایت دیدی ایسه وانك شان شریفندن نه کونه خبر ویردی ایسه بعینه انك دیدیکی کبی کلدی وبلا زیادة ولا نقصان همان انك خبر ویردیکی کبی ظهور قیلدی (مثنوی) لوح محفوظست اورا پیشوا ٭ از چه محفوظست محفوظ از خطا ٭ زیرا انك دلیل وپیشواسی لوح محفوظدر نه دن محفوظدر خطادن محفوظدر یعنی اول بایزید حضرتلرینك اقتداسی لوح محفوظدر هرنه خبر ویردیسه اندن خبر ویردی ولوح محفوظ ایسه خطا وخللدن مصون ومحفوظدر که انده مسطور اولان خطا قبول ومتبدل ومتغیر اولمق احتمالی یوقدر پس ولی کاملك آیینهٔ قلبی لوح محفوظه مقابل اولمشدر انده مسطور اولان بونك آیینهٔ قلبنده ظاهر ونمایان اولور پس هرنه خبر ویرسه خطا وخللدن بری اولور (م ی) این نه نجومست ونه رملست ونه خواب ٭ وحی حق والله اعلم بالصواب ٭ بو نجم دکلدر ورملده دکلدر وخواب دخی دکلدر حق تعالینك وحیدر الله صوابه اعلمدر یعنی بعض اهل رؤیا خود صلحا که رؤیا کورورلر ورؤیادن خبر ویررلر اکثرینك اورؤیاسی رؤیای صادقه اولور ومثل فلق الصبح ظهوره کلور حضرت بایزید قدس الله سره العزیزك عالم غیبدن خبر ویرمه سی بوقبیلدن دکلدر وبعض کهنه دخی رمل ایدرلر واول علمده مهارتلری اولدیغی واسطه ایله بعض علایم وآثار غیبدن ظهوره کله جك کارلره استدلال قیلورلر واکا کوره خبر ویررلر بعض زمانده سوزلری قضایه موافق اولوب قضیهٔ اتفاقیه سوزلری ظهوره کلوب اصابت ایدرلر حضرت بایزید قدس سره

العزیزلك خبرویرمسی بوقبیلدن دخی دكلدروا كثرا وستادمنجملر اوضاع فلكیه وخواص كواكبه عالم اولدقلرندن
بعض كسه نك ولادتنه وطالعنه وقوتنه وموتنه اندن استدلال قیلورلر وخبرویررلر بعض زمانده انلرك سوزلری دخی
خطا ایچیوب واقع اولور خبرویردكلری اوزره ظهوره كلور حضرت بایزید قدس الله سره العزیزك خبرویردیكی بوجنس
علمدن دخی دكلدر بلكه حق تعالی حضرتلرینك اكا وحی ایلسیدر یعنی حقیقت كاری انك قلب شریفنه كاه وحقه
الهام وقذف قیلسیدر وحی بونده الهام معناسنه اولور ومثنوی خوانلر مجلس تمام اولدقدنصكره بوبیتی اوقورلری
حضرت مثنوینك وحی الهی اولدیغی ولوح محفوظدن الهام حقنده اول حضرتك قلب شریفنه نزول قیلدیغی
اشعار قیلورلر الله تعالی حقیقت كارلی اعلمدر واولیاانك محبی ومعتقدی اولان طائفه یه بوكلامی تصدیق ایلك لازمدر (م ی)
ازپی روپوش عامه دربیان * وحی دل كویند اورا صوفیان * وحی دل كیرش كه منظرگاه اوست * چون خطا باشد
چو دل آگاه اوست * لكن تعبیر و بیان ایلكده عامه دن ستر ایچون صوفیلر اكا وحی دل دیرلر سن انی وحی دل طوت كه
دل انك نظرگاهیدر پس نیجه خطا اولور چونكه دل انك آگاهی اوله یعنی مشایخ صوفیه قلبلرینه الله تعالی جانبندن
كلان وحی حقی عامه دن ستر ایلكدن اوتری انی تعبیر وبیان ایلسه لردی حین تعبیرده اكا وحی دل یعنی وحی قلبی دیمكله
تعبیر ایدرلردی زیرا اگر وحی الهیدر دیسه لردی عوام انلره طعن وتوبیخ ایدرلردی بویله دیوكه وحی انبیایه مخصوصدر
بونلر انبیادن دكلدر بونلره وحی الهی نیجه ممكن اولور دیو تشنیعدن خالی اولمزلردی خبرلری یوقكه اولیایه دخی
وحی الهی اولدیغی نص وصله (واوحینا الی ام موسی) بیوردقلری كبی واندنصكره (واوحینا الی الحواریین ان امنوا بی)
بیوردقلری كبی بالخصوص (واوحی ربك الی النحل) بیوردیغی كبی ودخی بونلر امثالی نیجه آیتلر واقع اولمشدر بونلر
انبیادن دكل ایكن حق تعالی بونلره وحی قیلدیغی دیدیگی وحضرت سلیمان علیه السلام پیغمبر ایكن (ففهمناها
سلیمان) بیوردی الهمناه دیمكله تفسیر قیلدیلر پس انبیایه دخی الهام اولورایمش واولیایه دخی وحی الهی اولمق ممنوع
دكل ایمش لكن تشنیع عوامدن احترازا بلدكلر ایچون مشایخ صوفیه وحی الهی یه وحی قلبی دیدیلر والهام ربانی دیمكله
تعبیر ایلدیلر والحاصل سن بونلره اولان وحی الهی یی وحی قلبی فرض ایله كه بونلرك قلب شریفی اول خدای تعالینك
نظرگاهیدر چونكم كوكل اول خدادن آگاه اوله واندن خبردار اوله انده نیجه خطا وخلل اولور چونكم بر دلده خطا
وخلل اولمیه اكا وارد ونازل اولان معنایه استرسك وحی قلبی دی استرسك وحی الهی دی وحی الهیدن دخی مقصود انده
خطا اولمامقدر چونكم وحی قلبیده دخی خطا اولمیه عند العارفین اصطلاحه اعتبار یوقدر (مثنوی) مؤمنا ینظر
بنور الله شدی * از خطا وسهو ایمن آمدی * ای مؤمن سن الله نوریله نظر ایلر اولدك خطا وسهودن ایمن كلدك یعنی
اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله حدیث شریفنك موجبنجه ای مؤمن كامل سن الله تعالینك نوریله نظر ایلیجی
اولدك خطا وسهودن مصون ومحفوظ اولدك زیرا اللهك نورنده سهو وخطا اولمز والله نوریله ناظر اولان كسه خبط وغلط
قیلمز مراد مؤمن كامل اولانلرك فراست الهیه ونور ربانیه ایله اولان نظرلرنده خطا وغلط اولمدیغی اشعاردر پس مقدما
ذكر ایلدكلری نقصه سی پادشاه جانبندن مقطوع اولان غلامك حكایه سنه شروع ایلزدن مقدم اندن مراد صوفی
ایدوكنه اشارت ایدوب بو بیانی انك حقنده بسط ایلدكدنصكره بنه قصه یه وقصه دن بنه حصه یه شروع بیورورلر اول
بیان بودر * نقصان اجرای جان ودل صوفی از طعام الله (م ی) صوفی ء زفقر چون در غم شود) عین فقرش دایه ومطعم
شود * برصوفی فقردن چونكم غمده اوله عین فقر اكا دایه ومطعم اولور یعنی برصوفی یوقلقدن غمده اولسه انك عین فقری
ومحضا یوقلغی اكا مربی اولور وطعام اولور یعنی اول فقرك وغمك ایچنده حق تعالی اكا شول طعام روحانی وغدای
نورانی یی انك جاننه ییدیرركه اول طعام اللهیدن انك جانی مربی اولور ونشو ونما بولور اول عین فقر اكا طعام وغدا اولوب
اطعمه صوریه دن استغنا قیلور صوفی یه فقر وفنا مسلط اولمق اول طعام حقه مستعد اولمنك علامتیدركه جناب حق انی
كندی نوریله پرورش قیلمق استر زیرا غدای جسمانیدن وغنای صوریدن فقیر اولمق غنای قلبك وغدای نورانینك زیاده
اولمسنه سبب اولدیغندر كما قیل الظاهر والباطن كاللیل والنهار اذا نقص من احدهما زاد فی الاخر مطعم بونده بمعنی طعامدر
مصرع اولده چون اشباع واوله كیف معناسنه اولسه ده معنا جائز اولور لكن اوالكی وجه اولی اولور وكیف معناسنه
اولدیغی اوزره تقدیر كلام بویله دیمك اولور كه برصوفی فقردن نه حالده غمده اولورا اكا عین فقر دایه وطعام اولور چونكم
عین فقر اكا دایه وطعام اوله صوفی فقردن غمده اولمز دیمك اولور (مثنوی) زانكه جنت ازمكاره رسته است * رحم قسم
عاجزی اشكسته است * زیرا كه جنت مكارهدن بیتشمشدر رحم وشفقت عاجزك قسم ونصیبیدر یعنی جنت اعلا مطمور
نعمت خدا ایكن مكاره وشدایددن بیتشمشدر نته كم حفت الجنة بالمكاره حدیث شریفی بومعنایه شهادت ایتمشدر زیرا
مرحمت وشفقت شكسته اولان عاجزك نصیبیدر مثلا كورمز میسن هیچ بركسه توانا وغنی وقادر اولان كسیه مرحمت

ایدوب آکا عطا و بخشش ویردی اما عاجز واشکسته اولسه محل مرحمت اولوب بخشایش وعطایه مظهر اولوردی پس معلوم اولدیکه شکسته اللک ایجره درستلک عشقی اولدی وعاجزلک مستجلب قدرت اولدی وشدائد ومکاره مستلزم نعمت اولدی وفقر وفاقه یه راضی اولان غنای معنوی بولدی (مثنوی) آنکه سرها بشکند او از علو* رحم حق وخلق ناید سوی او* اول کسه که علو وکبرندن باشلر صیه انک جانبنه حق تعالی حضرتنک وخلق جهانک رحمی متوجه اولمز زیرا اهل کبری وظالمی حق تعالی سومز وخلق عالم دخی سومز معلوم اولدیکه کرم ورحمت الهی وشفقت ومرحمت خلایق عاجز وفقیر اولنلره اولمشدر (مثنوی) این سخن پایان ندارد وان جوان* ازکی اجرای نان شد ناتوان* بو سوزک پایان ونهایتی طوتمز واول جوان نانی اجراسنک نقصانندن ناتوان اولدی وخفاقندن بیلدیکه نقصان نان طعام جانک زیاده لکنه سبب اولور حضرت مولانا قدس الله سره العزیزک مناقبه شریفه لرنده بویله مسطوردرکه بعض زمانده مطبخه کاوب آشپز اولنه سؤال ایدرلرایمشکه امروز درین مطبخ ما ازما کولات چیزی هست اکر آشپز نعمت فراوان وار دیرسه ملول اولوب از مطبخ ما بوی مطبخ فرعون ونمرودمی اید دیوب رجوع ایدرلر ایمش وکر آشپز اولان کسه امروز در مطبخ اصلا چیزی نیست دیو جواب ویرسه لردی اول حضرت بشاشتلر اظهار ایدوب الحمد لله که امروز ازین مطبخ ما بوی مطبخ محمد وبوی مطبخ آل محمدی می آید دیرلر ایمش وشاد اولورلر ایمش (م ی) شاد آن صوفی که رزقش کم شود* آن شبه‌ش در کردد واویم شود* شاد آن صوفی که انک رزقی کم اوله انک اول شبه سی در اوله واویم اوله یعنی صوفی که صافی دل اولان اهل طریقتدر چونکه بونلرک جسمانی اولان رزقلری ناقص اولسه شاد اولورلر وشکر وسرور اظهار قیلورلر زیرا بیلورلرکه قلت غدای جسمانی سبب کثرت طعام روحانی اولور وطعام روحانینک غدای جسمانیه نسبتی فی المثل درله شبه کبی اولور پس صوفینک بو تحقق مشابه سنده اولان غدای جسمانیسی درکبی لطیف غدای روحانی اولسه شاد ومسرور اولور واول کندیسی دریای نور اولور ومعنای فقرده وقلت طعامده نه مرتبه ذوق ومنفعت وار ایدوکنی بیلان کسه بیلور (مثنوی) زان جرای خاص هرکه آکاه شد* او سزای قرب واجرا کاه شد* اول خاص اولان جری ونفقه دن هر کیمکه آکاه اولدی اول کسه قربه ومحل اجرایه لایق اولدی یعنی اول روحانی اولان خاص اجرادن هر شول کسه که آکاه اولدی اول کسه حق تعالینک قربنه لایق اولوب مقربلردن اولدی ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی حدیث شریفنک ماصدقی اولان طعام وشرابدن لذت بولدی ودخی جمیع اجری ونفقه‌نک منبع ومعدننه واصل اولدی والحاصل جمیع لذاتک اصلنه واصل اولوب مقرب الهی اولمغه لایق اولدی دیمک اولور (مثنوی) زان جرای روح چون نقصان شود* جانش از نقصان آن لرزان شود* اندن جرای روح چون نقصان اوله انک جان ودلی اول غدای روحانینک نقصانندن لرزان اولور یعنی چون صوفینک اول غدای روحانیسندن ناقص اوله وقلب وروحنه حق جانبندن بوی نفایس معنوی آز کله بونک قلت ونقصانندن انک جانی مضطرب اولور وفریاد وناله قیلور وبیلورکه کندیسندن بر خطا صادر اولمشدر رفته کم بیورر (مثنوی) پس بداند که خطایی رفته است* که سمن زار رضا آشفته است* پس صوفی بیلورکه بر خطا صادر وواقع اولمشدرکه پادشاهک رضا سنک سمن زاری آشفته اولمشدر یعنی صوفی کندی روحندن غدای روحانی وطعام ربانینک ناقص کلدیکنی کورمه اول احمق غلام کبی کندویی بی جرم کوروب پادشاه جانبنه طعن وتشنیع ایلمز بلکه بیلورکه کندیدن بر خطا صادر اولمشدر واول خطادن اوتری خدای تعالینک رضاسنک سمن زاری پریشان اولمشدر زیرا سنت الهیه بونک اوزرینه جاریه درکه مادامکه بر قوم کندی نفسلرنده اولان امرحقه اطاعتی تغییر ایلمه حق تعالی انلرک وجودنده اولان نعمتی تغییر ایلمز (کما قال تعالی (ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم) پس اهل سلوک اولان جرمی کندی یه اسناد ایلیوب استغفار واعتذار ایله مشغول اولورلر وکندیدن جرم وخطا صادر اولدیغنی بیلورلر (م ی) همچنان کان شخص از نقصان کشت* رقعه سوی صاحب خرمن نبشت* انجلین که اول شخص کشت وزرعک نقصانندن اوتری خرمن صاحبی جانبنه رقعه یازدی بویتده همچنان لفظی که کلمه تشبیه در ایکی وجه جائزدر بر وجه اولدرکه مشبه بویتدن مقدم واقع اولان بیتده پس بداند که خطایی رفته است قولنک مضمونی اوله یعنی پس اول صوفی بیلورکه بر خطا واقع اولمشدر وسمنزار رضای الهی پریشان اولمشدر انجلین که اول نفقه سی مقطوع اولان غلام خطا واقع اولدیغنی بیلدی اکن قنغی خطا ایدوکنی تجسس قیلدی ورضای پادشاهی پریشان اولمسنه آکاه اولدی وصاحب خرمن جانبنه رقعه یازدی دیمک اولور اما بو وجه ضعفدن خالی دکلدر واولی اولان اولدرکه دینه بر مقدما اول شخص مذکورک پادشاه جانبنه نفقه سنک نقصانندن اوتری نامه یازمسنی بر دفعه بیان ایلمش ایدک انجلین که ذکری مرور ایلدی اول شخص مذکور محصولنک نقصانندن اوتری صاحب خرمن جانبنه یعنی مجمع حبوبات دراهم ودنانیر اولان خزانه‌نک صاحبی جانبنه رقعه یازدی دیمک اولور (م ی) رقعه اش بردند پیش میرداد* خواند او

رقعه جوابی واندااد (اول غلامك رقعه سنی عدل وداد امیرینك حضورینه ایلتدیلر پادشاه انك رقعه سنی اوقودی اکا کیرو جواب ویرمدی (مثنوی) کفت اورا نیست الا درد لوت) پس جواب احمق اولیتر سکوت * وبویله دیدی انك بو قدر الا فرعك مقیدیدر هیچ اصل دیلمز یعنی اول نادانك ضمیرنده بزم وصالمز دردی یوقدر الا همان لوت دردی واردر پس احمقك جوابی سکوت اولی ترکندر دیدی (مثنوی) نیستش درد فراق ووصل هیچ * بند فرعست او نجوید اصل هیچ * اکا هیچ وصال وفراق دردی یوقدر فرعك مقیدیدر هیچ اصل دیلمز یعنی اول نادانك ضمیرنده بزم جنابمزدن دور اولمنك دردی یوقدر وکذلك وصالمز جانبنه اولان عشق ومحبتك دردی دخی یوقدر بلکه برنیجه فرع واثرکه بزم جانبمزدن ظهوره کلمشدرا کا مقیدر واول فرع واثرك اصل ومنشأی که بزم جنابمزدرا کا بند ومقید دکلدر بو بیتلرا کرچه اول پادشاه جانبندن غلام احمق حقنده صادر اولان کلامدرلکن مقصود پادشاه حقیقی طرفندن مقید فرع اولان وعواید جسمانی طلبنده قلان کسه لره ویریلان جواب وحاصل اولان خطابدر (مثنوی) احمقست ومرده ما ومنی * کز غم فرعش فراغ اصل نی * اول غلام احمقدر وما ومنینك مرده سیدرکه فرعك غمندن فراغ اصل یوقدر یعنی سبب سکوت اولدرکه اوغلام بنك وسنك اولومی احمقدر بنلکدن وسنلك مرتبه سندن کذرا یلمیوب محسوسات قیدنده قالمش وحظوظ نفسانیه یه مشتغل اولمشدر حتی فروع وآثار غمنه بر مرتبه طالمشدرکه اصل جانبنه فراغتی یوقدر وبو جمله نك معدن ومنبعنه میل ومحبت ایلمکدن خالیدر بو جمله کائنات وجمیع محسوسات فرع واثردر وبونك اصلی ومؤثری جناب عزت وحضرت الوهیتدر وبو جمله محسوسات اول حضرتك ذات وصفاتنه نسبتله براد نا شیدر نته کم بو معنایی تفهیم ایچون تمثیل ایدوب بیورر (مثنوی) آسمانها وزمین یك سیب دان * کز درخت قدرت حق شد عیان * جمیع آسمان وزمینی بر سیب بیل که حق تعالینك درخت قدرتندن عیان وآشکار اولدی یعنی آسمان وزمینك حق قتنده قدرنی مثلا بر عظیم بر الماشجردن بر الما کبی بیل وبو جمله دن بو دنیانك قدرنی جناح بعوضه قدر بیل نته کم حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر لو کانت الدنیا تزن عند الله جناح بعوضة ماسقی منها کافرا شربة ماء بو حدیثدن منفهم اولان اولدرکه بو دنیانك الله تعالی قتنده جناح بعوضه قدر وزن وقیمتی یله یوق ایمش پس سن نظر ایله بو جناح بعوضه دن کترا اولان دنیادن نه قدر شیئه محبت ایلرسن واولقدر آرزو وغنی ایلیوب اصلدن محروم قالورسن پس اصلدن غافل اولان کسنك وجودنی وغداسنی الما ایچنده اولان کرمه وانك غداسنه تشبیه ایلیوب بیورر (مثنوی) تو چو کرمی درمیان سیب در * وز درخت وباغبانی بی خبر * سن اول سیبك ایچنده بر قورد کبی سن حال بوکه درختدن واول براوروباغباندن بی خبرسن یعنی حق تعالیدن وانك کمال قدرتندن بی خبرسن واول الما ایچنده اولان بوجه جك کبی آزجق نسنه یه قانع اولوب همان مال ومقصودانی زعم ایلرسن همت ایلیوب بو سیب قدر اولان عالمك قیدندن بکوب بو درخت مشابه سنده اولان قدرت حقك مشاهده سنه وباغبان مطلقك معاینه سنه میل ومحبت ایلمزسن وجانکی صاحب علم اولان کرملردن اولمغه طلب ورغبت قیلمزسن پس بو سیب عالم ایچره محبوس اولان کرم طبیعتلر جانبندن برسؤال ناشی اولورکه دینا کر بز جهان الماسنك ایچنده ایسك انبیا علیهم السلام واولیای عظام دخی بزم کبی بو جهان ایچره ساکنلردر بزمله انلرك فرقی ندر بو تقدیره بو سؤال مقدره جواب بیوررلر (مثنوی) آن یکی کرمی دکر درسیب هم * لیك جانش از برون صاحب علم * سیبده اول برقورد دخی واردر لیکن انك جان ودلی طشره دن صاحب علمدر یعنی نعم بو سیب جهان ایچره اول برکرم دخی واردرکه مراداندن انبیا علیهم السلام واولیای عظامدر بونلره کرم تعبیری برسبیل مشاکله در ولیکن بونلرك جانی طشره دن یعنی بو عالمك وراسندن صاحب نام ونشاندر بونلر اول سیب ایچره اولان بوجه جك کبی ادنا جیزه قناعت ایلیوب جهان قیدنده محبوس قالمشلردر بلکه جهانك اصلی بولوب وانك باغبانیله آشنالق قیلمشلردر (م ی) جنبش او واشکافد سیب را * بر نتابد سیب آن آسیب را * واول کرمك حرکت وجنبشی اول سیبی یارر واول هجومه وطوقنمغه سیب طاقت کتورمز یعنی بو صورت کرمده اولان وجانی ورای جهانده صاحب علم اولان ارباب همتك جنبش وحرکتی وعزیمتی سیب جهانی شرق ایلر واصل ومبدأ جانبنه پرواز ایلر انك اول سطوت وصدمه سنه بو سیب جهان طاقت کتورروب پرده اولمز وانی معنایه کذر ایلمکدن منع قیلمز (مثنوی) بردریده جنبش او پردها * صورتش کرمست ومعنا اژدها * اول صورت کرمده اولان صاحب همتك جنبش وحرکتی پرده لری یرتمش وحجابات صوری ومعنوی یی خرق ایتمشدر انك صورتی اکرچه کرمدر اما معناسی اژدهادر بونلره کرم تعبیری بشریتلری جهتندن ضعیف اولدقلری ملابسه سیله وظاهرا سائر کرم طبیعت اولان انسانله صورتده مشترك اولدقلری واسطه سیله در (م ی) آتشی کاول ز آهن می جهد) او قدم پس سمت بیرون می نهد مثلا برآتش که اول آهندن صچرار اول آتش قدمنی طشره یه مزیاده

ـــــت وضعيف قور (مثنوى) دايماش پنبه است اول ليك اخــير * ميرساند شعلهــارا تا اثير * انك دايه سى اولا
پنبه در ولیكن اخيرده پنبه وقاوواسطه ســيله قوت بولد قدنصكره شعله لرنى اوتا فلكه ايرشديرر (مثنوى) مرد اول
بستهٔ خواب وخورست * آخر الامر از ملائك برترست) كذلك مرد دخى اول خواب وخوره بســته در آخر الامر
ملائكه دن اعلا وبرتردر يعنى انسانكه ابتدا مادردن تولد ايلد كده اكل وشربه ونومه مقيــد اولور انك روحى فى المثــل
بو حالتده برشراره كبى اولور اكل وشرب واسطهســيله قوت بولور بعده معرفت وطاعتله شعـله لر صاحبى اولدقده
ملائكه دن برتر وعاليتر اولور (مثنوى) در پناه پنبه وكـــكبريتها * شعله ونورش برآيد بر سهــا * عالم تاريك روشن
مى كند * كندهٔ آهن بسوزن ميكند * پنبه وكبريتلرك حفظ وپناهنده اول مرد كامل شعله ونورى سهايه وعرش اعلايه
ايريشور تاريك ومظلم عالمى روشن ومنور ايلر آهن اولان كنده يى سوزن ايله قوپارير يعنى مردوزن ســنك وآهن كبيدر
واول مردوزندن تولد ايلين جنين سنك وآهندن هنوز ظهور ره كلان شراره كبيــدر تاكه ســنك وآهندن تولد ايلين
شراره لى پنبه وكـــكبريتله اولا حفظ ايدرلر بعده فتيله وروغنله اكا قوت ويررلر شعـله قوت بولدقدنصكره نور قوى
اولدقدنصكره اطرافه اكافه ضيا كستر اولور كذلك مردوزندن تولد ايلين جنينى دخى روح حيوانيه سنه قوت ويرن
غدا ايله تربيه ايدوب مرتبــهٔ ضعفدن قورتاروب روح حيوانيسى قوت بولوب خواب وخوركه اكا پنبه وكبريت كبيدر
بو ايكيسنك ميانده اكابر مرتبــه قوت كلوركه انك عقلنك وادراكنك شعله سى فلك سابعده اولان سها يلدزنه
اوررروروح وعقلنك چراغى كماله ايروب مرتبهٔ عالى صاحبى اولور وملك وملكوتى اناره قيلور ومظلم اولان عالم طبيعى
نور معرفتله روشن ايلر وقيدتن كه پاى روحه نسبت كندهٔ آهن مثابه سنده در انى سوزن تدبيرله مع التدريج پاى روحدن
قوپارروشهباز روحى آهن كبى اولان كندهٔ تندن خلاص ايلر (م ى) كرچه آتش نيزهم جسمانيست * نه زروحست
ونه از روحانيست) اكرچه آتش دخى هم جسمانيدر روحدن دكلدر وروحانيدن دخى دكلدركه روحدن مراد
عين حيات اولان نفخهٔ الهيه در وروحانيدن مراد انك قوتلريدر پس حرارت غريزيه بو قبيلدن دكلدر بلكه جسمانيدر
(مثنوى) جسم را نبود از ان عز بهرهٔ * جسم پيش بحر جان چون قطرهٔ * جسمك اول عز وشرفدن بهره سى اولمزيرا
جسم جان ودل درياسنك قتنده برقطره كبيدر يعنى جسم وجسمانى اولان قوتلره اول روحدن وروحانى اولان قوتلرك
عزت وشرفندن حظ ونصيب اولمز زيرا جسم وقواى جسمانى جان بحرينك قتنده برقطره كبيدر (م ى) جسم ازجان
روزافزون ميشود * چون رود جان جسم بين چون ميشود) جسم جاندن روزافزون اولور چونكه جان كيده
كوركه جسم نيجه اولور روزافزون كوندن كونه زياده اولمق معناسنه اولور يعنى جسم كوندن كونه جاندن زياده
اولور رونق وبها بولور چونكم جسمدن طشره كيده كوركه جسم نيجه خراب اولور وبى حيات قالور (م ى) حد جسمت
يك دو كز خود بيش نيست * جان تو تا آسمان جولان كنيست * سنك جسمكك حدى برايكى ارشوندر خود زياده
دكلدر اما سنك جانك آسمانه دك برعظيم جولان ايديجيدر يعنى اكرچه سنك جسمكك حدى برايكى ارشون مقداريدر
زياده دكلدر كذلك سنك روحك اول مرتبــهٔ عاليه پروازو تركتاز صاحبيدر كه آسمانه دك بلكه عرش وكرسى وخلا
وملايه دك جولان وپرواز ايليجيدر پس روحك پروازنه وتركـــكتازنه بو بيتلرى مثل ايراد ايدوب بيوررلر (مثنوى)
تا بغداد وسمرقند اى همام) روح را اندر تصور نيم كام مثلا بغداده دك وسمرقنده وارنجيه دك اى اولو روحك تصورنده
يارم ادمجدر يعنى روحك سيرنه نسبت بو قدر مســافه يارم اديم مشابه سنده دركه درحال بغداد وسمرقندى تصور ـنه
كتوروب اطراف واكنافى قدم روحله طى ايلر پس روحك سرعت سيرنى بر آخر وجهله دخى تمثيل ايدوب بيوررلر (م ى)
دو درم سنكست بيه چشمتان) نور روحش تا عنان آسمان) مثلا اى انسان سزلك كوز يكزلك ياغى ايكى درهم
آغرى طاش قدردر ليكن انلرك روحنك نورى آسمانك عنانته دكدر اهل كحالت كوزلك بيكنده اولان لطافتنه روح تعبير
ايدرلر نور روحش ديدك انك برمنده اولان لطافتك نورى ديمكدر يعنى سزلك كوزلريكزلك ياغى صورتا ايكى درهم آغرى
طاش قدردر اما انده برروح واركه انك نورى تا فلك مكوكبه ايريشوريدى قات فلكده اولان نجومى وسيارلرانى كورور پس
صورت ديده اكرچه حقيردر لكن انك نور روحنه بعد مسافه حائل اولمز (مثنوى) نور بى اين چشم مى بيند بخواب
چشم بى اين نور چه بود جز خراب) نور بو چشم ظاهرسز خوابده صور واشكال كورور چشم بو نورسز خراب اولمقدن غيرى
نه شى اوله يعنى نورلك وروحك چشمه وجسمه احتياجى بو قدر كورمز ميسنكه بى نور چشم باطن عالم خوابده نيجه صور
واشكال كورور وكذلك روح دخى بى جسم سيروحركت قيلور وعالم ارواحده طائر وسائر اولور اما چشمك وجسمك نوره
وروحه كمال احتياجلرى واردر زيرا چشم نورسز كورمكه قادر اولمز وكذلك جسم دخى روحسز سيروحركت قيلمز (م ى)
جان ز ريش وسبلت تن فارغست * ليك تن بى جان بود مردار وبست) جان جسمك ريش وسبلتندن فارغدر وليكن تن

جانسز مرداروپستدر یعنی جان تنك زیب وزینتندن وشكل وصورتندن فارغ وآزاده در جانك بدنه تعلقی مجرد
بونلر ایچون دكلدر اما تن جانه هروجهله محتاجدر زیرا تن جانسز مرداروده نیدر (مثنوی) بارنامهٔ روح حیوانیست این
بیشتر رو روح انسانی ببین) بوذكر اولنان ریش وسبلت وجسم وصورت روح حیوانینك اجازتنامه سیدر بارنامه
اجازتنامه معناسنه در ایلرویوری وروح انسانی یی كوریعنی بوجسم وصورت وشكل وزینت وبونلر امثالی روح حیوانیه یه
متعلق اولان صفت وحالت روح حیوانینك حق جانبندن اجازتنامه سیدركه برقاچ كون بودنیاده ریش وسبلتله
وشكل وصورتله متزین اوله وخواب وخورمه مشتغل اولوب جسمنی پرورده قیله بونلره عند العرفا اعتبار والتفات یوقدر
زیرا انسان دیدكلری بونلره انسان اولمزبلكه بونلر حیواننده دخی بولنور پس بوجسم وصورته متعلق اولان هیئتلردن
ایلرویورو وروح انسانینك جمالنی وكمالنی مشاهده ایله واوصافنی وخصالنی معاینه قیل تا انسانیته ایش بیله سن
وروح الهینك عظم شاننه عارف وواقف اوله سن (م ی) بگذر از انسان وهم از قال وقیل (تالب دریای جان جبرئیل
صورت انساندن وهم قال وقیل مرتبه سندن كذر ایله حضرت جبرائیل علیه السلامك جانی دریاسنك كنارنه دك
سیر ایله یعنی انسان مرتبه سیكه عالم ناسوتدر وحضرت جبرائیلك جانیكه اندن مراد روح القدسدر وانك مرتبه سی
عالم جبروت وعالم لاهوتدر وعالم جبروت ولاهوتده اولان ارواح مقدسه وعقول مجرده فی المثل بحر حقیقتك امواجی
كبیدر وانك كناری عالم ملكوت وجبروتدر تقدیر كلام بویله دیمك اولوركه عالم ناسوتدن كیچ وقیل وقال مرتبه سندن
ایلرو كیدوب وجد وحال شرابنی ایچ ومست اولوب تا روح القدسك جانی دریاسنك كناری اولان عالم جبروته دك سیر ایله
حتی تكمیل سلوك ایلیه سن (م ی) بعد از آنت جان احمد لب كزد) جبرئیل از بیم تو واپس خزد) كوید ار آیم بقدر یك كمان
من بسوی تو بسوزم در زمان) اندنصكره حضرت احمدك جان شریفی سكا لب اصرر وحضرت جبرائیل علیه السلام
سنك خوفكدن كیرو اوردنه سور تور یعنی دریای حقیقتك كناری منابه سنده اولان عالم جبروته وصول بولدقدن وبحر
حقیقینی وعقول وارواحی امواجیله مشاهده قیلدقدنصكره حضرت احمد علیه السلامك روح اعظمیكه حقیقت
محمدیه دیمكله بین المشایخ مشهور اولمشدر سكا كشف راز ایله دیو اشارت ایلر زیرا سفینه سیدنلك لبی سكا دوداق
اصرر كانا كه اشارت ایلركه بو اسراری نطقه كتورمه ویا باطنكده حفظ ایله دیر پس حضرت احمد علیه السلامك روح
اعظمی سنك بحر حقیقته واصل اولدیغكی وامواج حقایقی مشاهده قیلدیغكی كوردكدنصكره لب معنوی ایله سكا
اشارت ایدوب دیر شاهدت ما شاهدته وعاینت ما عاینته فعلیك الستر والان تظهر بین غیر اهله یا وارثی وخلیفتی
وصلت الی النهایة ولیس وراء عبادانی قریة چونكم روح القدس سنك بومرتبه دریای حقیقته تقرب ایلدیكی وبحر وحدته
مستغرق اولدیغی كورمسنك شانكده وحضرت حقه اولان قربانكدن اكاخوف كلوب كندی مرتبه سنه كیرو سورتنه
زیرا حضرت جبرائیل علیه السلام وسائر ملك مقرب مرتبهٔ احدیته تعینلری جهتندن واصل اوله من لربلكه هر بری
كندیلرمعین اولان مقاملرندن تجاوز قیله من لر اما انبیا علیهم السلام واولیای عظام ولایتلری حیثیتندن مقام ارواح
وعقولدن ایلرو كچوب فانی فی الله اولوب دریای احدیته مستغرق اولورلر واغیار وسوی ازدحامندن نجات بولورلر
اما ملك مقرب بركمان قدر ویاخود برخطوه مقداری اول مرتبهٔ احدیته تقرب ایلیه من نته كم بو بیتله بومعنایه اشارت
ایدوب بیورورلر حضرت جبرائیل علیه السلام دیراكر بركمان مقداری بن سنك جانبكه كلم فوری بنم تنه كم
شب معراجده مقام سدره یه حضرت احمد علیه السلام ایله معا واصل اولدقده انده قالوب حضرت محمد علیه السلامه
یا محمد سن سعادتله ربك جانبنه ایلرو كیت ومقام عقول وارواحدن تجاوز ایتكه بكا وبنم امثالم اولان ملائكه یه بوندن
ایلرو كتمكه اجازت یوقدر دیدی لو دنوت خطوة لاحرقت كلامی بومضمونی مؤید اولدی اما یك كمان تعبیر ایلمكلرنده نكته
اولدركه بعض مشایخ عظام (فكان قاب قوسین او ادنی) آیتنده دیمشلردر ایكی قوسك برندن مراد وجوب وبرندن
مراد امكاندر وجوب ذاتی حق تعالینك ذاتنه مخصوصدر وامكان جمیع ممكن الوجوده مخصوصدر پس هر ممكن الوجود
كندی دائره سن تكمیل ایدوب وجوب وجود جانبنه متصل اولمغه میل قیلسه البته كندی وجودنی افنا قیلمینجه
وجوب وجودله متصف وقایم اولمینجه قابل دكل چونكم امكان فی المثل بركمان كبی اولدیسه بو بیتده معنی بویله دیمك
اولوركه حضرت جبرائیل علیه السلام دیراكربن واجب الوجود جانبنه بركمان قدر ایلرو كلم یعنی قوس امكانیمی تمام
ایدوب وجوب ذاتی قوسنه ادنی اولم بهر حال بنم امكانیتم یانر پس چون بر سالك دخی بالكلیه غبار امكانیتنی كندی وجهه
باقیسندن ازاله قیلوب وجوب ذاتی ایله متصف وقایم اوله وحقیقت مرتبه سن بوله حضرت جبرائیل علیه السلام
لسانندن روحانیتله اكا بویله دیر یعنی اكر قوس امكانیتمدن ایلرو سنك جانبكه كلم بنم تعینم وامكانیتم یانار ونور وحدت ذات
بنی محو ونابود ایلر دیمك اولور (آشفتن آن غلام از نارسیدن جواب رقعه از قبل پادشاه (مثنوی) این بیابان خود ندارد

باو سر * بی جواب نامه خسته است آن پسر * بو بیابان خود باو سر طوغمز یعنی بوده کراولنان اسرار ومعانی بننك
بیانی بر بیابان کبیدر که حد و پایان طوغمز نامه نك جوابسز اول پسر خسته و مجروحدر لازم کلدیکه اول بی پایان
اولان معانی واسرارلشیاتی قویوب پایانی اولان غلامك احوالنی و پادشاه جانبندن آکا وجه سکوت نه ایدیکنك مقالنی
بیان ایلیه که شروع ایده لم اول غلام نجونکم شاه جانبندن کندی نامه سنك جوابنك کلمدیکنی کوردی کندی کندی به
بوله دیدی که عجب چون نداد آن شه جواب * یا خیانت کرد رقعه بر بتاب) که ای عجب اول شاه بکا ایچون جواب
ویرمدی یاخود رقعه بر تاب و براردن خیانتمی ایلدی یعنی شاه جانبنه رقعه ایلتن کسه تاب حسددن خیانتمی
ایلدی اوله دیدی (مثنوی) رقعه پنهان کرد و ننمود آن بشاه) کو منافق بود و آبی زیر کاه) اول رقعه یی پنهان ایلدی انی
شاهه کوسترمدی زیرا اول منافق ایدی و صمان التنده بر آب ایدی یعنی مؤمن صورتنده بر منافق ایدی و بن انی
شاه جانبنه وسیله ورسول اتخاذ ایلدم بیلمدمکه اول صمان التنده صو ایمش وورای تجابدن بکا عداوت ایلر ایمش
پس رقعه یی پنهان ایدوب شاهه ویرممشدر دیو بدکمان اولدی وانك حقنده بو کونه سوء ظن قیلدی (مثنوی) رقعه دیکر
نویسم ز آزمون) دیکری جویم رسول ذوفنون) امدی آزمون و تجربه دن اوتری بر غیری رقعه دخی یازه یم بر غیری عاقل
وذوفنون رسول طلب ایلیه یم (م ی) بر امیر و مطبخی و نامه بر) عیب بنهاده ز جهل آن بیخبر) الحاصل اول بی خبر اولان
احمق زیاده جهلندن کاه پادشاهی تعییب ایلردی بنم نفقه می قطع ایلدی دیو وکاه مطبخی اولان کسیه عیب قوردی
اول قصد له بنم نفقه می ویرمز دیو کاه رسوله بهانه بولوردی خیانت ایلدی دیو (مثنوی) هیچ کرد خود نمیکردی که من
کجروی کردم چو اندر دین ثمن) هیچ کندینك جورمسنه طولنمزدی بو یله دیو که بن کژرولك ایلدم دینده ثمن کبی
ثمن بت پرسته دیرلر یعنی اول نادان کندی اطرافنه دائر اولمز و وجودینك عیبنی جست و جو قیلمزدی ودیمزدیکه بن دین
یولنده کژرو اولان و حقی قویوب باطله پرستش قیلان ثمن کبی کژرولك ایلدم پس جرم وعصیان بنده در غیرینك بونده
جرمی یوقدر اکر بو یله دییدی پادشاه جانبندن عفو و مغفرته مظهر اولوردی پس بونده تنبیه اولدر که هر کیم برکسه
کندی رزق صوری سنده و یا رزق معنویسنده نقصان کوره کرکدر که انی زید و عمرودن بیلمیه بلکه کندی نفسندن
بیلوب استغفار واستعفایه مشغول اوله تا کم جناب حق انی عفو و مغفرت ایلیوب کما ینبغی رزقنی صورتا ومعنا
آکا ایصال ایلیه) کژ وزیدن باد بر سلیمان علیه السلام بسبب زلت او (مثنوی) باد بر تخت سلیمان رفت کژ) پس سلیمان
کفت بادا کژ مغژ) باد بر کون سلیمان علیه السلام حضرتلرینك تختی اوزره اکری کتدی پس سلیمان علیه السلام
حضرتلری آکا خطاب و عتاب ایدوب ایتدی ای یل اکری حرکت ایله (مثنوی) باد هم کفت ای
سلیمان کژ مرو (ور روی کژ از کژم خشمین مشو) باد دخی آکا دیدی ای سلیمان علیه السلام اکری کتمه و اکری کیدرسك
بنم اکری کتمه مدن خشمناك اولمه (م ی) این ترازو بهر آن بنهاد حق) تا رود انصاف ما را در سبق * از ترازو کم کنی
من کم کنم) تا تو با من روشنی من روشنم) حضرت حق بو ترازویی اندن اوتری قودی تاسبقده بزم ایچون انصاف کیده
چونکم ترازودن سن کم ایلیه سن بن هم کم ایلرم مادامکه سن بکا روشنسن بن هم روشنم یعنی بو ترازوی عدلی
و بو قسطاس مستقیمی خدای متعال بین الانام اندن اوتری وضع ایلمشدر که تا کم بزم ایچون سبقت و حرکت ایلمکده
انصاف واقع اوله حد و اندازه دن طشره کتمیه و بو میزانك حکمندن تجاوز ایتمیه وزای سلیمان علیه السلام سنکه
ترازوی عدلدن بر نسنه یی ناقص ایلیه سن بن دخی اولقدر ناقص ایلرم تا کم سن بکا روشن اوله سن بن دخی سنکله روشن
اولورم و اکر سن بکا مکدر اوله سن بن دخی سکا مکدر اولورم که عدالت بونی اقتضا ایدر که (وجزاء سیئة سیئة مثلها) ذر
وکذلك (هل جزاء الاحسان الا الاحسان (مثنوی) همچنین تاج سلیمان میل کرد * روز روشن را بر و چون لیل کرد
کذلك حضرت سلیمان علیه السلامك تاجی دخی میل ایلدی و روشن کونی انك اوزرینه لیل کبی مظلم ایلدی یعنی
بو حالی کوروب زیاده ظلمت نمیده قالدی پس تاجه خطاب ایدوب دیدی (مثنوی) کفت تاجا کژ مشو بر فرق من) آفتابا
کژ مشو از فوق من) ای تاج بنم فرقم اوزره اکری اولمه ای آفتاب سعادت بنم مشرقدن اکری اوله و تجاوز انحراف
قیلمه (م ی) راست میکرد او بدست آن تاج را * باز کژ می شد بر و تاج ای فتا) او سلیمان علیه السلام تاجی باشی اوزره الیله
راست ایلدی کیرو تاج ینه اکری اولدی ای یکت (م ی) هشت بارش راست کرد و کشت کژ * کفت تاجا چیست آخر
کژ مغژ) سکز کره اول تاجی راست ایلدی و اکری اولدی حضرت سلیمان علیه السلام ایتدی ای تاج بونه حالتدر آخر اکری
سورتمه (م ی) کفت اکر صد ره کنی تو راست من * کژ شوم چون کژ روی ای مؤتمن) پس تاج دخی دیدی یا سلیمان
اکر یوز کره سن بنی راست ایلیه سن بن اکری کیدرم چون سن اکری کیدرسن ای امین قیلنمش چونکم سلیمان
علیه السلام تختی کوتورن ریحدن بو حالی کوردی و تاجدن دخی بو انحرافی و اعوجاجی مشاهده قیلدی (مثنوی)

پس سلیمان اندرونه راست کرد * دل بران شهوت که بودش کردسرد * پس سلیمان علیه السلام کندی درونینی راست ایلدی دل وجانی اول شهوتله که اولمشدی سرد اولدی یعنی قلبنی شول مشتهای نفسه که باغلمشدی اندن قلبی صودی وتبری قیلدی (م ی) بعدازان تاجش هماندم راست شد * انچنانکه تاج رامیخواست شد * اند نصکره انك تاجی فرق سرنده هماندم راست اولدی وانجلین که تاجنی استدی اویله اولدی (مثنوی) بعدازانش کژ همیکرد او بقصد * تاج وا می کشت تارك جو بقصد) اندنصکره اول حضرت تاجنی قصد ایله اکری ایلدی اول تاج تارك جو اولدی وطوغر اولدی یعنی اول حضرتك فرق مبارکی اوزره مقرار ایلمکی طلب ایتدی (مثنوی) هشت کرت کژ بکرد آن مهترش * راست میشد تاج برفرق سرش) بوکره اول مهتر تاجنی سکز کره اکری ایلدی تاج انك فرق وسری اوزره کرو مستقیم وراست اولدی (مثنوی) تاج ناطق کشت کای شه نازکن) چون فشاندی برزگل پرواز کن) آخر تاج اکا ناطق اولدی بویله دیوکه ای شاه ناز ایله چون پر وبالکی باطقدن سلکدك پرواز ایله یعنی تاج نطقه کلوب اول حضرته بویله دیدیکه ای نبوت تختنك شاهی شمدنصکره ناز واستغنا ایله چونکم عقل وروحك پر وبالنی بدن کاندن وشهوات نفسانی غبارندن سلکوب بال ایلدك معنی عالمنه پرواز ایله که سنك امرکه اصلا مخالفت ایلربوقدر (مثنوی) نیست دستوری کزین من بکذرم * پردهای غیب این برهم درم) پردهمانه تو دست خود بیند * مر دهانم راز کفت ناپسند * هیچ بردستور یوقدرکه بن بوندن کچم بوخصوصك غیب پردهلرنی برتام وهتك استار ایدم ای سلیمان سن کندی دستکی بنم دهانم اوزره قوینم دهانمی ناپسند ونامعقول سوزدن باغله یعنی تاج حضرت سلیمان علیه السلامه تصفیهٔ درون ایلدکدنصکره بوکونه جواب باصواب ویروب دیدیکه ای سلیمان اصلاح جانبندن بکا براجازت یوقدرکه بن بوحدا عتدالدن تجاوز ایلیم بوخصوصه متعلق ومضاف اولان غیبك حجابلرنی رفع قیلم وکشف راز ایلیم ای سلیمان شمدنصکره سن بنم اغزمه دست تصرفکی وضع ایله وباغله بنم دهانمی ناپسند اولان کلماتدن حق حضور شریفکده کستاخانه کلمات ایلیم وجناب سعادتکه سن اکری کیدوسك بندخی اکری اولورم وبوسنلکه وبنلکه متعلق سوزسو یلیم اولقدر کستاخلق دخی ارادت حقله ظهوره کلدی دیدی وبوکونه عذر ایلدی بونده تنبیه اولدرکه چون سالك کندی به باروسعین اولان جوارح واعضایی ویاخود بعض اشیایی طبعنه مخالف ومرادنه ضد ومباین کورسه لازم اولان اولدرکه درونی امر حقه مخالفت ایلمکدن صاف قیله ورضای حق اولمین شهوات نفسانیهدن بری اوله ومیزان عدالتدن تجاوز قیلمیه ونفسنك مرادی جانبنه مائل اولمیه تاکم اول طبعنه مخالفت ایلین اشیای موافق کوره ومرادندن انحراف قیلان جوارح واعضایی مرادنه مطابق بوله نته کم بوندن هرکسه حصه یورویب دیرلر (مثنوی پس ترا هر غم که پیش آید زدرد * برکسی تهمت منه برخویش کرد (ظن مبر بر دیکری ای دوستکام * آن مکن که می سکالیدان غلام) پس امدی ای وجود اقلیمنك سلیمانی هرنه غمکه دردوآلمدن سنك اوککه کلور برکسه یه تهمت قومه کندی جورهکه طولان وتهمتی نفسکه قو یعنی سکا حق جانبندن هرنه کونه غم والم کلورسه درد واضطراب ایکدن برآخر کسه اوزره تهمت قومه کندی اطرافکه دوراید جرمی کندکده بولوب استغفار واصلاح نفسه مشغول اول تا فلاح بوله سن وشاد اوله سن (کما قال علیه السلام من لزم الاستغفار جعل الله له من کل هم مخرجا ومن کل ضیق مخلصا) برغیری کسیه سوء ظن وبدکمان ایلمه ای دوستکام مرادنی سوریجی وآرزوسنه میل ایدیجی دیمکدر اول وضعی ایلمکه اول غلام احمق سوء ظن ایلدی (مثنوی) همچو فرعونی که موسی هشته بود * طفلکان خلق راسر میبرید اول برفرعون کبی که موسی علیه السلام حضرتلرن قومش ایدی خلقك اوغلانجقلرینك باشن قباردی وانلری بی جرم ایکن قتل ایدردی تاکم کندی به عدو اولان موسی علیه السلام ظهوره کلمیه وملکنی تباه قیلمیه (مثنوی) آن عدو در خانه آن کوردل * اوشده اطفال را کردن کسل) حال بوکه اوکندینك عدوسی اول کوردلك خانه سنده ساکن ایدی اول نادان خارجده اولان اطفالك بوینلرین قطع ایدیجی اولمشدر (مثنوی) توهم ازبیرون بدی باد یکران * واندرون خوش کشته بانفس کران) سن هم ای اهل نفس طشرهدن غیرلرله بدسن حال بوکه ثقیل اولان نفسکله درون عالمنده خوش اولمش سن یعنی ای صاحب نفس سن طشرهده زید و بکر وعمر ولك وجودنی کندیکه دشمن اتخاذ ایلیوب انلرله بد وقبیح سن حال بوکه انلر حقیقتده دشمن دکللردر ودرونکده ثقیل اولان نفسکله دوست اولمشسن حال بوکه سنك اعدای عدوك اول نفسکدر نته کم بیورورلر (مثنوی خود عدوت اوست قندش میدهی * وزبرون تهمت بهر کس می نهی * خود فی الحقیقه سنك نفسکدر اول دشمنك اکا قند ونبات ویریرسن وطشرهدن هرکسه تهمت قورسن یعنی نفسکی درون دلده شکرلرله بسلیوب پرورده قیلورسن

وخارج عالمده بعض کسه‌لره بو یکادشمندردیو تهمت قیلورسن نفسک عداوتی اهل نفسه معلوم اولمدیغی انی زیاده سودیکندندر حبک الشیء یعمی ویصم فحواسنجه برشیئه محبت انک مضرتندن وعیبندن انسانی کوروکر ایلر دیمش نفس فی المثل شول محبوبه بکزرکه عاشقنه دشمن اوله وانک هلا کنه قصد قیله اما عاشق اول محبوبک کندیسنه بوکونه عداوتندن غافل اوله (مثنوی) همچو فرعونی تو کورو کوردل * با عدو خوش بیکناهان را مذل * ای اهل نفس سن اول برفرعون کبی کوروکوردلسن خصم وعدوایله خوشسن حال بوکه بی کناهلری خوار وذلیل ایدیجیسن کرکدر که جانکده اولان دشمن پنهان ستیزی کورمسن وانی دوست ایلک مرتبه سنه ایرکورمیه‌سن وسائر بی کناه اولان خلق کندیکه دشمن بیلیه‌سن وانلره اهانت ایدوب خوار وذلیل قیلیه‌سن پس فرعونه خطاب ایدوب وفرعون سیرت اولنلره تعریض قیلوب دیرلر (مثنوی) چند فرعونی کشی بی جرم را * می نوازی مرتن پرغرم را * ای فرعون ظالم بی جرم اولنلری نیچه برقتل ایدرسن پرغرم اولان وجرمله طولان تنی بسلرسن یعنی ای فرعون سیرت اولان ظالم بی جرم اولان کسه‌لری نیچون هلاک ایلرسن وانلره بوتلربنم دشمنلرمدر دیوسویلرسن وفی الحقیقه کندی دشمنک اولان غرامتله طولو وعداوتله مملو اولان تنکی نعمتلرله بسلرسن (مثنوی) عقل او برعقل شاهان میفزود * حکم حق بی عقل وکورش کرده بود * اول فرعونک عقلی سائر شاهلرک عقلی اوزره زیاده اولدی وغالب اولدی لکن حکم حق انی کور وبی عقل ایلمشدی زیرا حضرت موسی علیه السلام کندی خانه سنده ایکن انی کوره میوب خارجده اولان بی کناه اطفالی کندی به عدو اتخاذ ایلدی بو معنی ایسه قضای حقک اثریدر (مثنوی) مهر حق برچشم وبرکوش خرد * کر فلاطونست حیوانت کند * حق تعالی حضرتلرینک مهر وختمی عقل وعاقلک چشم وکوشی اوزره درا کر افلاطون ایسه ده انی حیوان ایلر افلاطون حکمای اشراقیه‌نک رئیس وپیشواسی برکامل العقل وفاضل الدهر کیاست وفراست صاحبی کسه ایدیکه کندی عصرنده دکل بلکه نیچه عصرلرده انک عقلنه مانند برعقل دخی اولمزدی جمیع عقلا وحکمانک مسلمی برکسه درمع هذا قضای الهی کلدکده تصکره برکسه اکر افلاطون ایسه انی حیوان لا یعلم ایلر وبجر لا یفهم کبی عقل وادرا کدن بی بهره قیلر (مثنوی) حکم حق برلوح می آید بدید * انچنانکه حکم غیب بایزید * حق تعالینک حکمی لوح اوزره بدید وظاهر کلور انجلینکه بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک ابو الحسن الخرقانی حقنده غیبه متعلق اولان حکمی کبی لوحدن مراد بونده لوح دلدر وهر کسک قلبی لوحه‌سی لوح محفوظه مقابلدر ازل آزالده لوح محفوظ اوزره برکسیه نه تقدیر اولدیسه لوح محفوظده ثابت اولان حکم ساعتی کلدکده لوح دل اوزره ظاهر کلور وتأثیر قیلور مثلا انجلینکه بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک حسن الخرقانی حقنده غیبه منسوب اولان حکمی ظاهر کلدی ووجود بولدی (شنیدن شیخ ابو الحسن خبر دادن ابا یزید را رحمة الله علیه از بودن واحوال او (م ی) همچنان آمد که او فرموده بود) بوالحسن از مردمان آن را شنود) ابو الحسن الخرقانی حضرتلری انجلین ظهوره کلدیکه اول بایزید قدس الله سره العزیز بیورمشدی حضرت ابو الحسن مردملردن بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک اول خبرنی اشتدی اول خبر بو ایدی (مثنوی) که حسن باشد مرید وامتم * درس کیرد هر صباح از تربتم) که ابو الحسن حضرتلری بنم مریدم وامتم اولور بنم تربتمدن یعنی مقبرم ترابندن هر صباح اودرس طوتر (م ی) کفت من هم نیز خوابش دیده‌ام * وز روان شیخ این بشنیده‌ام) ابو الحسن حضرتلری دخی دیدی بن هم انک رؤیاسن کورمشم وشیخ اکبر حضرتلرینک روان شریفندن هم بونی ایشتمشم یعنی بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک روح شریفی بکا بو معنایی سویلدی وبنم کوش وهوشم بوسری اندن استماع ایلدی وخوابده دخی بونک رؤیاسنی کورمشم دیدی (م ی) هر صباحی رو نهادی سوی کور * ایستادی تا ضحی اندر حضور) پس اول حضرت هر صباح انک قبری جانبنه یوز طوردی ضحی به دک انک حضورنده آیاغ اوزره طورردی یعنی حضور قلبله اول حضرتک روح شریفلرینه متوجه اولوردی واندن استمداد واستعانت قیلوردی (مثنوی) یا مثال شیخ پیشش آمدی * یا که بی کفتن شکالش حل شدی) یا بودرکه حضرت شیخک مثالی انک حضورنه کلوردی یا بودرکه بی قیل وقال انک اشکالی حل اولوردی یعنی حسن خرقانی حضرتلری بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک مرقد شریفلرینه کلوب حضور قلبله اول حضرتک روانلرینه متوجه اولدقلرنده حاللری ایکیدن خالی اولمزدی یا بودرکه شیخ بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینک صورت مثالیه‌سی انک اوکنه کلوب متجسد ومتمثل اولوب اکا لازم اولان معنالری تعلیم وتلقین ایلردی واول حضرت دخی اول معنای شریفی انک جسد مثالیه‌سندن تلقی وقبول ایدوب مشکلی حل اولوردی ویاخود تجسد وتمثل ایلمزدی بلکه بی کفت ودهان وبی قول زبان انک روح شریفنک یمن وبرکتیله بونک اشکال وشبهه‌سی حل اولوردی واول علی انک روحانیتندن استفاده قیلوردی صورت مثالیه شول جسد خالیه‌یه

دیرلرکه برکسه نك شکلنده کلوب تمثل ایلیه عالم خوابده کوردیکی صور واشکال کبی لکن عرفا اول صور مثالیه یی
بیدارلق حالنده دخی کوررلر (مثنوی) تا یکی روزی بیامد با سعود * کور هارا برف نو پوشیده بود) حتی برکون
سعادتله اول حضرت بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك قبر شریفنه کلدی مکرمقابری برف جدید
اورتمشدی (مثنوی) توی بر تو برفها همچون علم * قبه قبه دید وشد جانش بغم * قات اندر قات برفلری علم کبی قبه قبه
کوردی ابوالحسن حضرتلرینك جانی بو اجلدن غملو اولدی یعنی طاغلر کبی قات قات قارلری دپه دپه یغین یغین کوردی
اول حضرتك جان شریفی بوندن اوتری غمناك اولدی (مثنوی) بانك آمد از حظیره شیخ حی * ها انا ادعوك
کی تسعی الی * اوزنده دل اولان شیخ اکبر کاملك حظیره مسندن صدا کلدی اکاه اول یا ابا الحسن بن سنی دعوت ایلرم
تا بنم جانبمه سعی ایلیه سن حظیره حای مهمله وظا معجمه ایله حولی یه دیرلر وروضه معناسنه استعمال اولنور بونده اول
حضرتك قبر شریفی واتك حوالیسی مراد اولور یعنی حضرت ابوالحسن الخرقانی بایزید قدس الله سرهما العزیز
حضرتلرینك مرقد شریفنك برفله پوشیده اولدیغنی کوروب ومتحیر وغمناك اولوب طورورکن اول زنده اولان
وحیات حقیقی ایله فرخنده اولان شیخك روضه سی جانبندن بر صدا ونداکلدی بویله دیو که یا ابا الحسن متنبه اول بن
سنی کندی جانبمه دعوت ایلرم تا کم بنم جانبمه سعی وهمت ایلیه سن وکلوب معتاد اولدیغك وجه اوزره سبقتکی ایله سن
بونده تنبیه بودرکه انبیا علیهم السلام واولیای عظام مرقدشریفلرینك ایچنده زنده درلر مرده دکللردر بلکه شهداء
سیوف دخی مرده دکللردر (کما قال الله تعالی فی حقهم (ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء عند ربهم
یرزقون) الی اخر الایه شهداء تیغ محبتك زنده اولملری بطریق الاولی اولور وکذلك مؤمنلر دخی اولمزلر (المؤمنون لا یموتون
بل ینقلون من دار الی دار) حدیث شریفنك موجبنجه مرده اولمیوب ودار دنیادن دار اخرته نقل ایدرلر اما بو جمله یه
حالا بو دنیاده ایکن جسد مرتبه سندن منسلخ اولنلر واولمزدن اول اولنلر وغوثیت وقطبیت مرتبه سن بولنلر بو دنیاده
نشئه عنصریه ده ایکن نیجه فیض وامداده قادر ایسه لر بعد الوفات بنه انجلین افاضه وامداده قادر اولورلر هرکیم
بونلرك روح شریفندن خلوص نیت وکمال توجه وتضرع له استعانت واستمداد ایلسه عون ومدد بولورلر ومراد
ومقصوده واصل اولورلر اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبور حدیث شریفی بو مضمونه دلالت ایلر اهل
قبوردن مراد اهل کمالك قبرلریدرکه مطلق کماله منحصر قدردیشلردر (مثنوی) هین بیا این سو با وازم شتاب *
عالم از برف است روی از من متاب * حال اوزان روز شد خوب وبدید) ان عجایب را که اول می شنید * یا ابا الحسن آکاه
اول بو جانبه کل بنم آوازمه سرعت واستعجال ایله عالم اکر دو کابی برف ایسه ده بندن اعراض ایلمه اول ابوالحسنك
حالی اول کوندن خوب اولدی وکوردی اول عجایبی که اول اشتدی یعنی بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك
روضه سندن حسن خرقانی حضرتلرینك جانبنه بو کونه خطاب سعادت کلدیکه یا ابا الحسن اکاه اول بو جانبه کل
بنم آوازم سمتنه سرعت ایله عالم اکر قار ایله مالا مال ایسه ده یوزك بندن دوندرمه وبرودت هوادن اوتری بنم مرقدمدن
اعراض ایلمه چونکم حسن الخرقانی حضرتلری اول بایزید قدس الله سره العزیز حضرتلرینك روضه شریفندن
بو مقالی اشتدی انك حالی اول کوندن خوب ولطیف اولدی واستدیکنی بولدی واول عجایب وغرایبی که بو حالتدن اول
ایشتمش ایدی وکندی حقنده اهل تاریخ اولنلردن کوش ایتمش ایدی اول حینده جمیعا انلری کوردی وخبر مقامندن
بکوب معاینه مرتبه سنه ایردی وکمال مرتبه سن بولدی پس سالکه بونده تنبیه بو اولدیکه غوثیت وقطبیت
مرتبه سنه ایرن ارنلرك روضه لرندن برمشکلی اولدقده خلوص قلبله انلرك روحانیتنه متوجه اولوب استمداد قیله بعون
الله انلرك یمن برکت روحانیتلریله مدد بولور ومقصودنه واصل اولور اکر انلرك روحانیتندن ارشاد اولنغه وتربیه بولنغه
استعداد وقابلیتی وار ایسه مرشد حیه اقتدا قیلمسه ومرید اولمسه دخی جائز اولور وبو طایفه که انبیا علیهم السلام
واولیای عظامك روحانیتلرندن تربیه اولنغه وارشاد بولنغه مستعدلردر بونلره اویسیلر دینورنته کم جلد اولده تخلیط
طومار بیانده زانکه استار اشناساهم توبی بیتنك شرحنده بو دایه مناسب اولان کلام مرور ایلمشدر لما شول طالبلرك
هنوز دخی لسان ارواح مجرده یی فهم قیلمغه وانلرك کلماتنی مستمع اولمغه قابلیتلری اولمیه انلره لازم اولان اولدرکه
مرشد زنده یه مرید اوله لر وا کا اقتدا قیله لر وانبیا علیهم السلام واولیای عظامك مرقد شریفلرین دخی زیارت ایلیه لر
وانلرك روحانیتلرندن استمداد واستعانت قیله لر بعون الله تعالی اول طالبه مددرسان اولورلر ومعاونت قیلورلر
والله اعلم (رقعه دیکر نوشتن آن غلام پیش شاه چون جواب از رقعه اول نیافت (م ی) نامه دیکر نوشت ان بدکمان
* پر زتشنیع وتفیر ورفغان * اول غلام بدکمان پادشاه جانبنه بر آخر نامه یازوب ایچنده بویله دیدی (م ی) که یکی رقعه
نوشتم پیش شاه) ای عجب انجا رسید ویافت راه * که بو تندن اول پادشاهك حضورنه بر رقعه یازدم ای عجب اول نامه اول

حضرته ایرشدیمی ویول بولدیمیکه انك جوابی ظهوره کلدی (مثنوی) ان دکررا خوانده هم ان خوب خد ٭ هم نداد اورا
جواب وتن برزد ٭ اول خوب روی اول غیری رقعه یی دخی اوقودی اکادخی جواب ویرمدی وساکت اولدی (مثنوی)
خشك می آورد اوراشهریار ٭ اومکرر کرد رقعه پنج بار) اول شهریار انی دخی خشك کتوردی یعنی جواب باصوابله سیر
ایلمدی بلکه جواب آبندن قوری قودی واول جانبه آب کلامی وجوابی ابر اواساله قیلمدی بلکه قطع کلام ایلمکله
انی قوری قودی دیمك اولور والحاصل اول غلام رقعه یی بش کره مکرر ایلدی (مثنوی) کفت حاجب آخر او بنده شماست
٭ کر جوابش بر نویسی هم رواست ٭ رقعه براولان حاجب پادشاهه دیدی پادشاهم آخر اول غلام سزلك بنده کزدر
اکر اکا جواب یازه سن هم روا ولا یقدر (مثنوی) از شهی توجه کم کرددا کر ٭ بر غلام وبنده اندازی نظر ٭ سنك
شاهلغکدن نه ناقص اولور اکر غلام وبنده لك اوزره نظر آتەسك یعنی انك نامه سنه جواب ویرمکله انی احیا ایده سن
(مثنوی) کفت این سهلست اما احمقست ٭ مرد احمق زشت ومردود حقست ٭ پادشاه اول دربانه بوکونه جواب
ویروب ودیدی بوسهلدر اما اول غلام نادان واحمقدر اکر اول جانبه التفات ایلرسم هم علتی ومرض حماقتی بکا دخی
سرایت ایدر زیرا مرد احمق زشتدر وحق تعالینك مردودیدر بونده تنبیه اولدرکه برکسه کندی جرمنی بیلمه وجرمی
مخدومنه اسناد ایلسه احمق اولمش اولور کریم اولان مخدوملر بوکونه مجرملره التفات ایلك وجواب سویلك
سهلدر التفاتی انلردن قطع ایلملری بخل وخستلرندن دکلدر بلکه بوکونه نکبتلرك شأمتی امراض ساریه قبیلندندر
اکر بونلره رفق ومرحمتله التفات قیلسه لر انلرك شأمتی ونکبتی بونلره دخی سرایت ایدر (مثنوی) کرچه آمرزم کناه
وزلتش ٭ هم کند بر من سرایت علتش ٭ اکرچه اول غلامك کناه وخطاسنی عفو ومغفرت ایلرسم انك علت وحماقتی
هم بکا سرایت ایدر (مثنوی) صد کس ار کرکین همه کرین شوند ٭ خاصه این کر خبیث ناپسند ٭
مثلا یوز کسه بر اویوزدن دوکلی اویوز اولورلر علی الخصوص بو خبیث وناپسند اولان اویوز که بونك سرایتی ظاهرده
اولان اویوز مرضنك سرایتندن زیاده در بو اویوزدن مراد شول حماقت وجهالتدر که جانی اویوز ایلر هرکیمکه
بر کرکین جانك صحبتنه داخل اولسه وانکله مقارنت قیلسه انك دخی جانی کرکین اولور زیرا صحبت مؤثره وطبیعت
سارقه در ایوش طبیعت اولان کسب ایلروبد اولان خبیثلره میل قیلسه بدلك کسب ایلر (مثنوی) کرکم عقلی مبادا
کبر را ٭ شوم اوبی آب دارد ابر را) کم عقللق اویوزی کافرده دخی اولمسون زیرا اول عقلسزلغك شومی سحابی بی آب
طوتر یعنی عقل سزلق شول مرتبه شوملق ونکبتلکدر که حتی کافرده بیله کم عقللق اولمسون زیرا نقصان عقللق
شأمتی بولتلره سرایت ایدر واندن آب بارانك نزولنی منع ایدر (مثنوی) نم نبارد ابر از شومی او ٭ شهر شد ویرانه از بومی او
احمق وناقص العقل اولان کسنك شوملغندن اوتری ابر زمینه نم یاغدرمز شهرانك بیقوشلغندن ویران اولدی
یعنی بومك خاصیتی اولدرکه هرنه یرده ساکن اولسه طوردیغی مکانی ویران ایلرپس احمق ونادانك دخی خاصیتی اولدرکه
هرنه یرده اولسه بتون شهره ضرری طوقنور واول شهرلك ویران وخراب اولمسنه سبب اولور (مثنوی) از کران احمقان
طوفان نوح ٭ کرد ویران عالمی را در فضوح ٭ کورمزمیسن احمقلرك اویوزلرندن اوتری نوح طوفانی عالمی رسوا یلقده
ویران ایلدی احمقاندن مراد بونده حضرت نوح علیه السلامك عصر شریفنده اولان شول کافرلردرکه
عقللرینك نقصاننده حق قویوب باطله اویدیلر ونصیحت قبول ایلمدیلر ورسول حقه تابع اولمدیلر آخر الامر بونلرك
حماقتی اویوزی بری برلرینه سرایت ایلیوب علتلری کاه اردکده شأمتلری عالمه سرایت ایدوب غضب الهی بو جمله
عالم اوزره طوفان شکلنده مستولی اولوب عالمی فضاحتده ویران ایلدی (مثنوی) کفت پیغمبر که احمق هرکه
هست ٭ او عدو ماست وغول رهزن است) پیغمبر علیه السلام حضرتلری بیوردی هرکیمکه احمقدر او بزم عدومزدر
وغول رهزندرنته کم الاحمق عدوی والعاقل صدیقی بیوردی پس بو حدیث شریفك مفهومی اوزره هرکیمکه احمقدر
اول پیغمبر علیه السلامك دشمنیدر ورهزن اولان غول بیابانیدر وغول بر نوع جندرکه بیابانده اولورو کاربانی کلوب
بر حیله ایله اضلال قیلوب بر وادیده هلاك ایلرغولك تحقیقی نیجه کره مرور ایلمشدر بونده مراد شول رهزن شریعت
مصطفوی اولان مزورلر وملحدلردرکه صورت صلاحدن کلوب نیجه ساده دل دردمندلك یولن اورورلر وادیه
ضلالت واد یلرنده انلری هلاك قیلورلر وحسد ذاتنده کندیلردخی احمق ونادانلردرکه شرع شریفك عظم شانی بیلمزلر
وراه نبوتنك شرف وعزتنه اکاه اولمزلر کم عقللرندن کندیلره نافع اولنی دون عد ایلرلر وکندیلرك زعمی وعقلی
مقبول وبرکزیده قیاس ایدوب هوای نفسلرینك مقتضاسی اوزره اکا اویارلر ونیجه کسه لری دخی مشربلری ومذهبلری
جانبنه ترغیب وتحریض ایدرلر (مثنوی) هرکه او عاقل بود او جان ماست ٭ روح او وریح او ریحان ماست ٭ هرکیم
اول عاقل اوله اول بزم دل وجانمزدر وانك روحی وانك ریحی یعنی رایحه سی بزم وردوریحانمزدر یعنی العاقل صدیقی

بیوردقلری حدیثك مضمونیدرکه بیورورهرشول کسه که عاقل ودانادر اول بزم جان ودلمزدر انك روحی وریحه سی
بزم ورد وریحان وسنبل وشمیرانمزدر (مثنوی) عقل دشنام دهد من راضیم * زانکه فیضی دارد از فیاضیم *
عقل بکا دشنام ویرسه بن راضیم زیرا بنم فیاضمدن برعظیم فیض طوتر بویت پادشاه لسانندن ویاخود
حضرت مولانا قدس الله سره العزیز لسانندندر عاقلك عظم شانی بیان ایلمك خصوصنده واندن هرنه صادر
اولورسه معقول ومستحب اولدیغی تحقیق وتقدیر ایلمك بیاننده بیوررلرکه فرضی عقل بکا دشنام ویرسه
بن اندن راضی وشاکرم زیرا انك دشنامی عبث وبیهوده دکلدر بلکه نتیجه حکمتی ونتیجه منفعت ومصلحتی
جامعدر وعقلك دشنامنه رضا ویرمکه علت اولدرکه اول عاقل فیاض مطلقدن فیض ومدد طوتر
پس حضرت فیاض مطلقدن بی معنی وبیهوده فعل وقول صادرا ولمدیغی کبی عاقلدن دخی بی معنی
وبیهوده فعل وقول صادر وظاهر اولماز ولهذا (عداوة العاقل خیر من صداقة الجاهل) دینلمشدر زیرا عاقلك
عداوتی البتته لحکمة ولمصلحة اولور ولحکمة اولان عداوت منافع کثیره دن خالی اولماز اما جاهل صداقتی طبعنك
مقتضاسی اوزره قیلور مقتضای طبع اوزره اولان صداقت مضرتدن خالی اولماز نتهکم ایکنجی جلدده شرس
حکایه سنده بونك تحقیقی کچمشدر وبوراده دخی عاقلك فضیلتنه واحمقك نکبت وشأمتنه متعلق بوبیتلرله اشارت
ایدوب بیوررلر (مثنوی) نبود آن دشنام او بی فائده * نبود آن مهمانیش بی مائده * اول عاقلك دشنامی وعداوتی
بی فائده اولماز انك اول مهمانلغی بی مائده اولمز یعنی عاقلدن صادر اولان دشنام وعداوت نتیجه فوائدی مستلزم اولور
وانك دشنامی وعداوتی محضا ضیافتدر انك اول ضیافتی نتیجه فوائد ومنافعی جمع قیلور ودشنام ویردیکی
وعداوت قیلدیغی کسیه اول فائده ومائده یی ایصال ایلر (مثنوی) احمق ار حلوا نهد اندر لبم * من از آن حلوای او
اندر تبم * اما احمق ونادان بنم لبم ودهانم ایچره اکر حلوا قویه بن انك اول حلواسندن تاب وتبده یم یعنی احمق
وجاهل اولان اکر بکا منفعت ایچون بعض احلی ولذیذ شیلر ویرسه بن انك اول حلواسندن ولذیذ اولان غداسندن
محموم اولورم وحرارتده قالورم مثلا شول برنادان طبیب کبی که برحمی طوتن کسیه محبت قیلسه انی سودیکندن
اوتری اکا حلوا ییدرسه حمه سی دخی زیاده اولور ویاخود برمریضك مرضنی زیاده ایدیجی برلذیذ دوایی اکا ییدرسه
انك مرضن زیاده ایدر اکرچه صورتا دوستلق اظهار ایدر ومنفعت مراد ایلر لکن انك دوستلغی اول مریضه
معنا عداوت اولور وانك منفعتی اکا ضرر قیلور پس احمق ونادانك دوستلغی ومحبتی بوقبیلدن اولور (مثنوی)
این یقین دان کر لطیف وروشنی * نیست بوسه کون خر را چاشنی * اکر لطیف وروشندل ایسك بونی یقین وتحقیق
بیلکه اشکك کوتنی اوپمه نك چاشنیسی یوقدر یعنی اکر عقل ایله لطیف ایسك ونور معرفت ایله روشندل ایسك بونی محقق
بیل که خرلك دبرنی اوپمه نك لذتی یوقدر کذلك احمق ونادان اشکك دبری کبیدر اندن فائده ومنفعت طلب ایلماك اشکك
دبرنی اوپمه ده لذت وچاشنی یوقدر واندن صدور ایلین کلام دخی اشکك دبرندن خروج ایلین بادکبی بی نفع وبی فائده در
بلکه نتیجه مضرت وقباحتی مورث ومستلزم اولور که انی انسان کندیدن نتیجه زمانه دك ازاله ایده من (مثنوی)
سبلتت کنده کند بی فائده * جامه از دبکش سیه بی مائده * سنك سبلتکی فائده سز یره قوقوش ایلر انك چولمکندن
مائده سز سنك لباسك سیاه اولور یعنی کون خر مشابه سنده اولان احمقك دهانندن خروج ایلین صدای خبیث سنك
بیغکی وصقلکی قوقوش ایلر فائده سز یره وسنك لباس عرضك وثیاب قلبك انك چولمکندن یعنی چولمکنده پیشن
طعامی ییمکدن مائده سز سیاه وبی اعتبار اولور (مثنوی) مائده عقلست نی نان وشوا * نور عقلست ای پسر
جان را غذا * مائده مائده عقلدر نان وبریان دکلدر ای پسر جانه غدا نور عقلدر یعنی اکرچه دیرایسك که مائده ندر مائده
فی الحقیقه عقلدر که انك نتیجه وخاتمه سی لطافت ونورانیتدر نان وبریانه مائده دیمك لایق دکلدر که انك خاتمه سی
قباحت ونجاستدر پس برکسنه نك که نور عقل جاننه غدا اولیه هرنه کونه غدای لطیف جسمانی یرسه خاتمه سی
اعتباریله اکا نجاست خورد یرلر اما نور عقلی جانه غدا ایلین کسنه هرنه یرسه نورانیته تبدیل ایلیوب اکا مائده خور
تعبیر ایدرلر پس ای اوغل جانك غداسی نور عقلدر انی اکل ایله تا مائده خور اولنلردن اوله سن ونجاست خور
اولنلر مرتبه سندن کچمکدن قیله سن (مثنوی) نیست غیر نور آدم را خورش * از جز آن جان نیابد پرورش * آدمك
خورشی نوردن غیری دکلدر اول نوردن غیریدن جان پرورش بولمز یعنی فی الحقیقه آدم اولان کسه نك غدای ایمان
نورندن وعقل وعرفان نورندن وعلم وایقان نورندن وطاعت یزدان نورندن غیری دکلدر زیرا که آدم دیدکلری جاندن
عبارتدر جان ایسه بو ذکر اولنان صفتلرك نورندن پرورش بولور بونلردن غیریدن جان پرورش بولمز وحیات پذیر اولمز
پس معلوم اولدیکه آدمك غداسی نور ایمش جسم غداسنه اعتبار یوق ایمش (مثنوی) زین خورشها اندک اندک باز بر

كين غداى خر بودنى آن حر * پس بو جسمانى خورش وغدالردن آز آز تدريجله كسل زيرا بو خورش جسمانى خر سيرت اولنلرڭ غداسيدر حر اولان صاحب سعادتلرڭ غداسى دگلدر خورش جسمانيلرڭ خر غداسى اولمسى اول جهتدن اولوركه خرلر دخى كندى جسمنڭ غداسنه طالب ومشتهى اولمقدهٔ اكل وشربه مقيد اولان انساندن زياده اولور پس برآدمكه عقل وعرفان نورندن خالى اوله آنڭ غداسى غداى خر اولور اما عقل وعرفان صاحبنڭ غداى جسمانى سنه غداى خر ديمز زيرا او غداى جسمانى يى براى شهوت يمز بلكه براى مصلحت يرواڭ كثافتنى لطافتنه ونورانيتنه درحال تبديل ايلر پس سندخى اى اسير اكل وشرب اولان كسه حر وآزاد اولان اصحاب سداد كبى بوتن غدالردن تدريجله غداى نفسانيدن منقطع اول وخلاص ونجات بول (مثنوى) تا غداى اصل را قابل شوى * لقمهاى نوررا آكل شوى * تا كم اصل غدايه قابل اوله سن نور لقمه لرينى آكل اوله سن يعنى تدريجله غداى نفسانيدن منقطع اول اصل غدا كه نور حكمت ونور معرفت ولذت محبت وذوق طاعتدر ودخى تجليات لطفيه وجماليه واوصاف كماليه نڭ مشاهده سيدر تا بونلردن ذوق المغه قابل اوله سن وانوار الهيه لقمه لرين اكل ايده سنكه غداى اصل بونلردركه روح بو عالم ناسوته گلزدن اول بونلر ايله زنده ايدى وبوندن كذر قيلدقدنصكره دخى بوكونه غدالر ايله زنده وفرخنده اولور ونشو ونما بولور اما غداى فرعكه الان بزم يوب ايچديكمز غداى جسمانيدر اول بزم حقيقى واصلى اولان غدامز دگلدر بلكه فرع اولان غدالريمزدر (مثنوى) عكس آن نورست كين نان نان شدست * فيض آن جانست كين جان جان شدست * اول نورڭ عكس واثريدركه بو نان نان اولمشدر اول جانڭ فيضيدركه بو جان جان اولمشدر يعنى اول علم وحكمت وعقل ومعرفت نورينڭ عكس وپرتويدركه بو نان صورى آنڭ واسطه سيله نان اولمش وتكون قيلمشدر يعنى بو نان صورينڭ ابتدادن اكلسى وبچلسى وخرمنلرده دوكلوب وآنڭ كاهدن جدا اولمسى واسباب آلة دقيق اولوب بعده خمير قيلنوب بعده پشر بلوب ظهوره گلسى واول چاشنى ولذتى بولمسى عقل وحكمت نورينڭ عكسيدر اگر عقل وحكمت نورى اولمسيدى بو نان نان اولمزدى ووجوده گلمزدى وبويله چاشنى ولذت بولمزدى پس اول نانى بلكه سائر خوانى وجوده گتورمك ولذت وحلاوت مرتبه سنه يتورمك باذن الله عقل نوريله اولور پس نور عقل وحكمت اصل اولور ونان وخوان فرع اولور وكذلك اول نفخهٔ الهيه اولان جانڭ فيضى وامداديدركه بو روح حيوانى جان اولمشدر وآنڭ تدبير وتربيه سيله تكون قيلمش وظهوره گلمش مثلا والدڭ وجودندن والدهنڭ رحمنه مادهٔ جسمانى اولان نطفه روح الهينڭ واسطه سيله داخل اولوب اندهدخى والدهنڭ نفس ناطقه سنڭ واسطه سيله طورا بعد طور جنين مرتبه سنه گلوب اول جنينڭ رحم مادرده حيات بولمسى وبعد التولد روح حيوانى صاحبى اولمسى روح الهينڭ فيض وامداديله اولور زيرا روح حيوانى بر جرم لطيفدركه اخلاطڭ لطافتندن حاصل اولور وكثافتندن اعضا اولور قلبڭ تجويف ايسرندن منبعث اولور وظهور قيلور وجميع بدنه متفرق اولور وروح حيوانى بوجهله روح الهينڭ فيض وامداديله بولور پس بو جانڭ جان اولمسى اول جانڭ فيضندن اولور وبو جان لطافتى وسريانى وحياتى اول جان ربانيدن بولور (مثنوى) چون خورى يكبار ازماكول نور * خاك ريزى بر سرنان تنور * چون ماكول نوردن بركره يه سن يعنى اول غداى اصلدن بركره يمك ميسر اوله پس نان تنورڭ اوزرينه طپراق دوكرسن يعنى چونكه جانه ماكول اولان نوردن يه سن ولذت بذير اوله سن جانته بر مرتبه قوت گلوركه غداى جسمانينڭ باشى اوزره طپراق دوكرسن جمله نانلرڭ چاشنيلرى تورا تمكى اولديغى ايچون انى افراد بالذكر ايلدى لكن مراد غداى جسمانيدر بعض نسخه ده نانه تورمايتنده واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقديراوزره معنى چونكم ماكول نوردن بركره اكل ايليه رڭ نانڭ وآنڭ طبخنه محل اولان تنورڭ باشنه طپراق دوكرڭ ديمك اولور پس عقلڭ دخى ايكى قسم اولديغنڭ بيانته شروع ايدوب بيورور (مثنوى) عقل دو عقلست اول مكسبى * كه درآموزى چو در مكتب صبى * عقل ايكى عقلدر اولكيسى كسبيدركه آنى بر صبى مكتبده اوكرنديكى كبى اوكرنورسن (كما قال على ابن ابى طالب رضى الله عنه (بيت) رأيت العقل عقلين * فمطبوع ومسموع * ولا ينفع مسموع * اذا لم يك مطبوع * كما لا ينفع الشمس * وضوء العين ممنوع * حضرت علينڭ بو كلامى عقلڭ ايكى نوع اولديغنه دخى دلالت ايدر مطبوعدن مراد عقل وهبيدركه حق تعالى انى بر بنده سنه دخى ازلده موهبت قيلمشدر ومسموعدن مراد عقل كسبيدركه تجربهٔ روزكارله وتعلم وتكرارله حاصل اولور پس عقل كسبى نه وجهله حاصل اولديغى بيان ايليوب بيورور (مثنوى) از كتاب واوستاد وفكر وذكر * از علوم واز معانى خوب وبكر * كتابدن واستاددن وذكردن وفكردن وخوب وبكر معانيدن وعلومدن يعنى بوذكر اولنان شيلردن (مثنوى) عقل تو افزون شود برديگران * ليك تو باشى ز حفظ ان گران * سنڭ عقلڭ غيريلر اوزره زياده وغالب اولور وليكن سن آنڭ حفظندن گران

اولور

اولورسن یعنی کتابدن ومعلمدن وعقله مناسب اولان قیل وقالدن مثلا کرمسندن وبونلرك تفکر وتصورندن وبونلرك ضبطندن ودخی بکر اولان ولطیف اولان علوملك ومعانینك حفظندن ثقیل اولورسن وبونلرك ضبط وتحصیلنه کوشش قیلمقدن یوریلورسن وبونلره کثرت اشتغالدن طبیعکه فتور کلوب بونلرسکا بار کران کبی اولوب برزمان بونلری استثقال ایلیوب تحصیل واشتغالدن فارغ اولورسن (مثنوی) لوح حافظ باشی اندر دور کشت * لوح محفوظ اوست کوزین دو کذشت تحصیل عقلده دور کشت ایجره لوح حافظ اولورسن لوح محفوظ اوکسه در بو ایکیدن کجدی یعنی تحصیل علمده وعقلده اولمقده ودور ایلکده برمرتبه یه ایرسنکه حفظ ایدیجی لوح اولورسن وعقلیات ونقلیاتی وسمع علك اولان معلوماتی صحیفهٔ قلبك ایجره منتقش قیلورسن امالوح محفوظ اول کاملدرکه بو حفظ علوم ایلك وضبط فهوم قیلمق قیدندن کجدی وارنسیان وخطادن محفوظ اولدی وحفظ وضبط ایلکه آنك احتیاجی قالمدی بومعنی عقل وهبی صاحبلرینه کوره دروعقل وهبینك دخی تعریفنه شروع ایدوب بیان بیوررلر (مثنوی) عقل دیکر بخشش یزدان بود * چشمهٔ آن درمیان جان بود * اما اول برعقل آخر حق تعالینك بخششی اولوربو که عقل وهبی دیرلر که کسبك بونده مداخله سی یوقدر حضرت علی کرم الله وجهه نك مطبوع دیدیکی عقل بودرکه بو انسانله بیله مجبول ومخلوق اولمشدر اول ذکر اولنان عقلك چشمه سی جانك میاننده اولور نقدر علم وفهم وارایسه بی استاد وکتاب کندی درونندن ظهوره کلور وهرنه ظهوره کلورسه معقول ومقبول اولور غیرینك تعلیمنه محتاج اولمز وبو عقلك صاحبی عقل کسبی صاحبلرینه هرنه قدر کامل العقل اولسه لر تقلید قیلمز وبونك علمنه وعقلنه آلات واسباب عقلك زوالندن نقصان کلمز (مثنوی) چون زسینه اب دانش جوش کرد * نی شود کنده نه دیرینه نه زرد مثلا چون دروننده سینه دن آب دانش وینبوع حکمت جوش ایلدی اول عقل وعلمه قوقمش اولور ونه کهنه اولور ونه زرد اولوب متغیر اولور زیرا بوکونه عقل ودانش ماء جاری کبیدر ماء جاری ایسه کنده اولمز وبربرده مکث ایتمکله زرد اولان ماء راکد کبی متغیر اولمز بلکه دایم تروتازه ولطیف اولور (مثنوی) ورره نبعش شود بسته چه غم کوهمی جوشد زسینه دمبدم * واکر آنك نبع وجریانی یولی باغلنمش اوله نه غم زیرا اول آب دانش دمبدم درون خانه دن قینار مثلا برخانه نك ایجنده بیکار اولسه وآنك اباغی طشره جریان قیلسه آنك مجراسی بسته اولسه اول خانه به غم یوقدر زیرا که اول چشمه دمبدم خانه نك دروننده جوشه کلورکذلك شول وهبی اولان علم ودانش دخی خانهٔ دلدن ظهوره کلور آنك جریانی خارجه قیلسه لر اول خانهٔ دله غم اولمز زیرا که اول آب دانش خانهٔ دلدن دمبدم جوشه کلور وظهور قیلور چونکم اصل درون خانه دن موجود اوله خارجه آثارینی قطع ایلکدن وباغلمقدن اکا نقصان کلمز اما عقل کسبی بونك عکسیدر نته کم اکا دخی مثال قوروب بیوررلر (مثنوی) عقل تحصیلی مثال جویها * کان رود درخانه از کویها اما عقل تحصیلی وعلم کسبی شول جویلر کبیدرکه اول جویلر برخانه نك ایجنه محله لردن جاری اولور یعنی تحصیله منسوب وکسبه مخصوص اولان عقل ودانش فی المثل شول ارمقلر کبیدرکه اول ارمقلر بعض محله لردن کلوب برخانه نك ایجنه کیدر (مثنوی) راه آبش بسته شد شد بی نوا * از درون خویشتن جو چشمه را * اکر اول خانه نك آبینك یولی بسته اوله اول خانه بی نوا اولور وصوسز قالور پس چشمه یی کندی درونکدن استه یعنی اکر آب دانشدن بی نصیب اولمق وازفسز قالمق استرسك چشمهٔ علم وعقلی کندی درونکدن طلب ایله تاکم ینبوع علم وحکمت درونکدن ظهوره کله ولسانك اوزره جاری اوله بومعنی ایسه عملده اخلاص ایتمکله میسر اولور حق برکسه قرق کون اخلاص ایله عمل ایلسه ینابیع حکم آنك قلبندن ظهور ایدوب لسانی اوزره جاری اولور وبو معنایه بوحدیث شریف دلالت قیلور قال علیه السلام من اخلص لله اربعین صباحا ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه رواه ابو نعیم فی الحلیة عن ابی ایوب (قصهٔ انکه کسی بادیکری مشورت میکرد کفتش مشورت بادیکری کن که من عدوی توام (مثنوی) مشورت میکرد شخصی با کسی * کز تردد وارهد وز محبسی * برشخص برعاقل کسه ایله مشورت ایلدی که ترددن وحبس اولمقدن قورتله یعنی ایکی شیئدن برینی اختیار ایلك خصوصنده متردد اولمقدن کندوبی تردد وتحیره حبس وقید قیلمقدن خلاص اولمق ایچون برعاقل کسه ایله مشورت ایلدی (مثنوی) کفت ای خوش نام غیر من بجو ماجرای مشورت با او بکو * پس اول کسه اول شخصه دیدی ای خوش نام بندن غیری برکسه استه مشورتك ماجراسنی اکا دی دیدی (مثنوی) من عدوم مر ترا با من مپیچ * نبود از رأی عدو پیروز هیچ * زیرا بن سکا دشمنم بکا دولشمه زیرا دشمنك رأی وتدبیرندن هیچ کسه مظفر اولمز (مثنوی) رو کسی جو که ترا او هست دوست * دوست بهر دوست لاشك خیرجوست * یوری برکسه طلب ایله که او سکا دوست اوله زیرا بی شك دوست دوستدن اوزری خیر طلب ایدیجیدر اما دشمندن خیر جو اولمق آز واقع اولور (مثنوی) من عدوم چاره نبود زمنی * کز روم با تو نمایم دشمنی

بن دشمنه چاره اولمزکه بناء علیه کدن اکری کیدرم سکا دشمنلك کوسترریم یعنی عدونك شانی بودرکه بالضروری
مبغوضی اولان کسه نك طبعنه ومرادنه مخالف کیدوب اکا دشمنلك اظهار ایده (مثنوی) خارسی از کرك
جستن شرط نیست * جستن از غیر محل ناجستنیست * کرکدن خارسلك استمك شرط دکلدر برنسنه یی غیر محلده
طلب ایلمك فی الحقیقه طلب ایلمامکدر یعنی مقتضای عقل اولدرکه کرکدن خارسلك استمیه و برشیئی اکا محل
اولمین یردن طلب قیلمیه (مثنوی) من ترا بی هیچ شکی دشمنم * من ترا کی ره نمایم ره زنم * هیچ برشکسز بن سکا دشمنم
بن سکا نیجون یول کوستررم بن یول اوریجی ام یعنی دشمنك شانی شاندندرکه کندینك مبغوضی اولان کسه نك یولنی اورر
پس بن سکا ضد و عدوم سنك یولکی اورمق مقرردر اویله اولسه بندن حذر ایله دیدی عاقلك اولاشانی کورکه کندی
مبغوضنه عداوتنی اظهار ایلرکه معنا بودخی برمنفعتدر وثانیا عاقل کندی مبغوضنك یولنی اورمق وانك مرادنه
مانع اولمق دخی برمنفعتدر زیرا عاقل برکسه یه بغض وعداوت ایلمز مکرکه اول کسه نك نامعقول ونامشروع
اولان کارینك یولنی اوروب انی منع ونهی قیلمسندن عبارت اولور بوخود من حیث المعنی مبغوض اولان کسه یه عینیله
نفع وفائده اولور پس عاقلك برکسه یه دشمن اولمسی وانی مرادندن منع قیلمسی بونکته لری اشعار قیلور وثالثا اول
مبغوض کسه نك حالنه مناسب اولان دوستلری جانبنه دخی ترغیب ایلمکدن خالی اولمزنته کم انسانك کندی طبعنه
موافق اولان دوستلریله صحبت ومقارنت قیلدقده نه مرتبه لذت وحلاوت وار ایدوکنی وکندی مشربنه ومزاجنه
مخالف اولان کسه لرله مجالست ومعاشرت قیلدقده نه مرتبه مرارت وانقباض وار ایدوکنی بیانه شروع ایدوب
بیوررلر (مثنوی) هرکه باشد همنشین دوستان * هست درکلخن میان بوستان پس هرکیمکه دوستلرینك همنشینی
ومصاحبی اوله اول کسه کلخنده بوستان ایچنده در یعنی دوستلرله همنشین اولمه نك وصحبت قیلمه نك لذت وحلاوتی
شول مرتبه ده درکه انسان انلرله کلخن ایچره صحبت قیلسه انلرك صحبتلرینك یمن وبرکتیله کلخنك جای وحشت
اولمسی کیدوب بوستان کبی جای لطیف اولوب انده دوستلریله معاشرت ایلین کسه معنا کلستان وبوستان اورته سنده
اوتورمش کبی اولور (مثنوی) هرکه بادشمن نشیند در زمن * هست اودر بوستان درکولخن * اما هر شول کسه که
دشمنله اوتوره زمانه ده اول کسه ظاهرا بوستانده ومعنا کلخنده در (کما قیل اضیق السجون معاشرة الاضداد ولو کان
فی الریاض والحدایق (مثنوی) دوست را مازار ازما وسنت * تانکردد دوست خصم ودشمنت * پس امدی اکاه اول
دوستی سن بن وبزدیکمدن انجتمه مازاره مازاردن مخففدر تاکم دوست سکا دوشمن وخصم اولمیه (مثنوی) خیرکن
ازبهر خلق ایزدت * یا برای راحت جان خودت * ایزد تعالیدن اوتری خلقه خیر واحسان ایله یاخود کندی جانکك
راحتی ایچون خیر ایله ایزد تعالیدن اوتری خلقه خیر واحسان ایلرسك انك مقابله سنده نیجه خیر واحسان بولدیغکدن
ماعدا اول حق کندیکه محب ودوست قیلورسن واکر کندی جانکك راحتندن اوتری انلره خیر واحسان قیلورسك
راحت بولورسن وانلری کندیکه بنده قیلورسن که (الانسان عبید الاحسان دینلشدر ودخی امام دستینك بوقولی
دخی بو مضمونی مؤید اولمشدر (احسن الی الناس تستعبد قلوبهم * فطالما استعبد الانسان احسان (مثنوی) تاهماره
دوست بینی در نظر * دردلت نایدز کین ناخوش صور * تانظرده خلق دیدزدوست کوره سن کیندن سنك قلبکه
ناخوش صورتلر کلمیه یعنی خلقه یا خدای تعالینك رضاسیچون وباخود کندی جانکك استراحتیچون خیر
ایله تاکم نظرکده جمله سنی همیشه دوست کوره سن سنك قلبکه برکسه یه کین وکدورت ایلمکدن قبیح صورتلر کلمیه
وسنك جانکی وقلبکی اول صفت ذمیمه ملوث ومکدر قیلمیه (مثنوی) چونکه کردی دشمنی پرهیز کن * مشورت
با یار مهر انکیز کن * چونکم دشمنلك ایلدك دشمندن پرهیز ایله مشورتی مهر انکیز اولان یارله ایله یعنی اول مستشار
اولان عاقل مستشیر اولان غافله دیدیکه چونکم سن بکا دشمنلك ایلدك وبن دخی سکا کذلك دشمنلك ایلدم پس بندن
حذر وپرهیز ایله مشاورتی وار سکا محبت وشفقت ایلیجی یارله ایله دیدی (مثنوی) کفت می دانم ترا ای بوالحسن * که توپی
دیرینه دشمن دارمن * لیك مرد عاقلی ومعنوی * عقل تو نکذاردت که کژروی * پس اول شخص دخی اول غافله
دیدی ای بوالحسن بن سنی بیلورم که سن دیرینه وقدیمی بنی دشمن طوتیجی سن ایکن مرد عاقلسن ومرد معنوی سن
لاجرم سنك عقلك سنی قومزکه اکری کیده سن زیرا عقلاك شانندندرکه هر ایشی الحکمة والمصلحة قیلورحق
اندن برکسه حقنده بغض وعداوت صادر اولسه الحکمة والمصلحة صادر اولور والحکمة صادر اولان عداوت ایسه
عین منفعت اولور وعاقلك بودخی شانندندرکه اکر انك طبیعتی برکسه یه عداوت قیلسه وعداوتنی اظهار ایدوب اکا
ظلم ایتمك استسه بیلورکه انك جزاسی ینه کندی یه عائد اولور پس بو معنایه واقف وعارف اولدیغندن اوتری طریق
عدالتدن تجاوز قیلمز وکسه یه ظلم جو اولمز (مثنوی) طبع خواهد تاکشد از خصم کین * عقل برنفس است

بند آهنين * طبيعت استر تا كم خصمدن كين جكه وانتقام اله اما عقل نفس اوزره آهنين بنددر يعنى هر باركه طبيعت
كندى به ضد ومخالف اولان خصمدن كين جكمك وياكه انتقام ايتمك استيه عقل نفسك وطبيعتك مقتضاسى اوزره
فى المثل دمور باغدر قومز كه طبيعت كندى مرادنى اجرا قيله ونفس استديككنى اشليه نفسك وطبيعتك
طريق عدالتدن جيقد يغنه رضا ويرمز وانى ظلم وتعدى مرتبه سنه ايركورمز بلكه انلرى استقامت وعدالت
محللرينه باغلر وظلم وتعديدن نفسنى وطبعنى حفظ وحمايت ايلر (مثنوى) آيدش منعش كند واداردش * عقل
جون شحنه ست برنيك وبدش * عقل كاوروا اول نفسى مرادندن منع ايلرانى كيروطوتر زيرا عقل اول نفسك نيك وبدنه
شحنه كيبدر يعنى هر باركه نفس كندى مرادو مقتضاسنى بركسه يه عداوت ايله كده انك اوزرينه امضا وانفاذ ايلك
استه سه عقل كلورانى ظلمدن منع ايلر ومرادو مقتضاسندن كيروطوتر زيرا عقل اول نفسك نيك وبدى يعنى جميع حالى
اوزره حاكم وشحنه كيبدر رضا ويرمز كه نفس برقبيح فعلى اشليه وياخود برايو ايشى ترك ايليه (مثنوى) عقل ايمانى
جو شحنهٔ عادلست * پاسبان وحاكم شهر دلست * ايمانه منسوب اولان عقل عادل شحنه كيبدر دل شهرينك حاكم
وپاسبانيدر يعنى ايمانه منسوب اولان عقل كه اندن مراد عقل معاد ديد كاريدر فى المثل برعادل شحنه كيبدر
كوكل شهرينك حاكمى وحارسيدر اصلا ظلم وجوره راضى اولمز ونفس وطبيعت اكر حددن تجاوز ايتمك استه سه لر
انلرى قيد وبند ايلر وظلم وجور ايلمكه قومز (مثنوى) همجو كربه باشد او بيدار هوش * دزد در سوراخ ماند همجو
موش * اول عقل ايمانى كربه كبى بيدار هوش اولور دزد آنك خوفندن موش كبى سوراخده قالور يعنى ايمانه منسوب
اولان عقل خانهٔ دلده كربه كبى عقلى بيدار اولوب مراقبه ده اولور نفس وشيطان دزدى آنك خوفندن موش كبى
سوراخ كوكنده قالور وظهوره كلمكه اندن خوف قيلور زيرا اكر ظهوره كلسه لردى انلرى ازاله واهلاك قيلوردى
(مثنوى) در هر آنجا كه برآرد موش دست * نيست كربه يا كه نقش كربه است * هرشول يرده كه موش دست
وقدرت كتوره انده كربه يوقدر ياخود اكر وار ايسه كربه نقشيدر بالذات كربه دكل در زيرا كربه نك شانندر كه موشلرى
شكار ايدوب هلاك ايده وموشلرك دخى شانندر كه كربه دن فرار ايدوب سوراخنه كيده جونكم موشلر برمحلده
تركتاز ايده مقرر اولور كه انده كربه اولميه اكر كربه اولور سه ده كربه شكلنده برشئ اوله كه انده كربه نك خاصيتى اولميه وكذلك
هرشول وجودده كه نفس وشيطان موشى غلبه كتوره وتركتاز ايليه انده محقق اولور كه عقل يوقدر اكرسن ديرسك كه
اول نفسه هواسى غالب اولان كسه نك عقلى واردر جواب اولدر كه اول نقش عقلدر حقيقت عقل دكلدر وانده
عقل خاصيتى دخى يوقدر اكر انده عقل بالذات حاضر اوليدى نفس وشيطان اول كسه نك وجودى خانه سنه
نجه يول بولوردى ونه وجهله انده تركتاز قيلوردى ديمك اولور (م ى) كربهٔ چه شير شيرافكن بود * عقل ايمانى كه اندر تن
بود * بركربه ندر بلكه شير افكن شيردر شول ايمانه منسوب اولان عقل كه تنده اوله يعنى بر كه عقلى
استعارهٔ مكنيه طريقى اوزره قاصر فهملر فهمدن اوترى بركربه يه تشبيه ايلدك نه نك كربه سى اول عقل
ايمانيكه تن انسانيده ساكن اوله شير برانجى وارسلان كبى قوى اولان كسه لرى زمينه چالوب هلاك ايدىجى
برشيردر (مثنوى) غرهٔ او حاكم درندكان * نعرهٔ او مانع چرندكان * انك غره سى درنده لرك حاكميدر وانك
نعره سى چرنده لرك مانعيدر يعنى اول شيرافكن اولان عقل ايمانى شيرينك آكرمه سى وهيبت وصلابتله
صداايلسى سباع طبيعت اولان يردرنده سيرت اولان كسه لرك بو دنيا بيشه زارنده حاكيدر انك نعره سى وقهر
وغضبله اولان صيحه سى بو جهان مرعاسنده اوتلين بهايم سيرتلرك مانعيدر يعنى اكر بر شيرژيان بروادیده اولسه انك
آكرمسى وصداسى اطرافنده اولان درنده جانورلرك حاكمى اولور كه انك غرمسن اشتدكده هربرى مغلوب اولوب لرزه
قيلور وكذلك انك صيحه سى اوم مرعايه اوتلق ايجون كلان حيوانلرى منع قيلور عقل ايمانى شيرى دخى بوكا بكزر انك
آكرمسندن مراد حفظ وضبطه متعلق اولان صفتيدر هر باركه انى اظهار ايليه درنده لركبى اولان قواى نفسانى
اوصاف شيطانى اوزره حكم قيلور وغالب اولور وانلرى تحت تصرفنه الور وكذلك اول عقل ايمانى شيرينك نعره سى
يعنى امر ونهيه متعلق اولان صيحه سى بو دنيا مرعاسنده مشتهيات نفسانيه لرى ارزو ما كل وشرب ايلين واوتليوب
تن پرور اولان حيوان طبيعتلرى منع ونهى ايدىجيدر (مثنوى) شهر پر دزد ست وپرجامه كنى * خوله شحنه باش
كو وخوامانى * شهر دزدله طلودر وجامه كن ايله پردر استرمك شحنه اولسون دى استرمك اولسون يعنى برشهر كه
سارقلرله طلو وقفتان صويجى تكيتارله طلو اوله اول شهرده كركسه شحنه اولسون وكركسه اولمسون شحنه دن مراد
دزدلرى وجامه كنلرى ضبط ايليوب وانلرك حقندن كلوب شهر خلقنى انلرك شرندن امين ايلمكدر جونكم برشهرده
دزدلر وجامه كنلر وافر اوله شحنه نك وجودیله عدمى برابر اولور كذلك شول كسه نك كه وجودى شهرنده قواى نفسانيه

خرسزلری وهمزات شیطانیه جامه کنلری پراوله وقوای روحانیه وافکار صالحه وخواطر ملکیه اوزره غلبه
قیله دیونلرك متاع ومحصولنی هر بری سارق اوله اول وجودده یا عقل اولمش ویا اولمش اکر عقل اولورسه‌ده انك
وجودیله عدمی برابر اولور زیرا عقلدن مقصود نفس وشیطانك شری وهوا وهوس جامه کننك مضرتنی اول وجوددن
دفع ومنع ایلمکدر چونکم برعقلده بوکونه تدبیر وتصرف اولمیه انك موجود اولمسندن معدوم اولمسی اولی اولور
امیر کردن رسول علیه السلام جوان هذیلی را بر سریه که دران پیران وجنك ازموده کان بودند (بو سرخ شریف
حضرت رسول علیه الصلوة والسلامك هذیل قبیله‌سندن برعاقل جوانی سریه وعسکرك اوزرینه امیر وسردار
ایتدیکنك بیانیدرکه اول سریه وعسکرك ایچنده پیرلر وجنك آزموده‌لر وار ایدی لکن اول حضرت انلره التفات
ایتمیوب امیر وسردار ایتمکه اول جوانی اختیار ایلدی سریه عسکردن بربلوك معناسنه‌در (مثنوی) یك سریه
می فرستادی رسول * بهر جنك کافر ودفع فضول * حضرت رسول علیه السلام بر بلوك عسکر کوندردی کافر
جنکندن وفضولك دفعندن اوتری یعنی کافرلرك شرنی واهل کبری وکستاخلرك ضررنی مؤمنلردن دفع ایلمك
خصوصنده بربلوك عسکر کوندردی (مثنوی) یك جوانی را کزید او از هذیل * میر لشکر کردش وسالار خیل *
اول حضرت هذیل قبیله‌سندن برجوان اختیار ایلدی اول جوانی لشکرك امیری وخیل وجماعتك سالاری
ایلدی بوتقریبله سرعسکر وامام اولنلرك علو شانتك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) اصل لشکر بی کمان
سرور بود * قوم بی سرور تن بی سر بود * لشکرك اصلی کمانسز سروردر زیرا سرورسز قوم فی المثل باشسز تندر یعنی
لشکرك اصلی وروحی بی شك سرعسکر وپیشوا اولان کسه اولور سرورسز اولان قوم سرسز اولان تنه وروحسز
اولان بدنه بکزر (مثنوی) این همه که مرده وپژمرده‌ئی * زان بود که ترك سرور کرده‌ئی * بودوکلیکه مرده وپژمرده‌سن
اندن اوتریکه سروری ترك ایلمشسن یعنی بودوکلی احوالله که قلبك بی حیات اولمش وروحك بی لطافت قالمش
ووجودك مغلوب وزبون اولمش اندن اوتریدرکه سرور وپیشوایی ترك ایلمشسن وخودبین وخودرای اولمشسن
پس اکر حیات بولمق ولطیف وقوی اولمق استرسك کرکدرکه برمرد کاملی کندیکه امام قیله‌سن وانکا هر خصوصده
مقتدی اوله‌سن بودنیا مرعاسنده بی زمام کزمیه‌سن بلکه زمام ارادت واختیارك برعاقله تسلیم ایدوب
آکا پیرو اوله‌سن تا حیات ولطافت بوله‌سن (مثنوی) از کسل وز بخل وز ما ومنی * میکشی سر خویش را
سرمکینی * کسلدن وبخلدن برلکدن وبنلکدن وسنلکدن مستقل باش چکرسن کندیکی سرور ایلرسن یعنی راه حقده
اولان کسل وفتوردن ودخی وجودیکی وعرض وناموسکی ومالکی صیانت ایلیوب بخل وامسالك ایلدیککدن
ودخی کبر وانانیتکدن باشقه باشکه باش چکرسن وریاست سمتنه کیدرسن بیلمزسنکه عاقله متابعت ایلمکدن
کریزان اولقده وکندی نفسکك هواسی اوزره حرکت قیلمقدن نه مرتبه قباحت وشآمت واردر (مثنوی)
همچو استوری که بکریزد زبار * او سر خود کیرد اندر کوهسار * مثلا برحیوان کبی که یوکدن نفرت اول
حیوان کوهسارده کندی باشنی طوتار استور مرکب وبنك معناسنه‌در (مثنوی) صاحبش دربی دوان
کای خیره سر * هر طرف کرکیست اندر قصد خر * انك صاحبی اردنجه یلرا کابو یله دیوکه ای خیره سر هر طرفده
برنیجه کرك واردر خرك وحیوانك قصدنده‌در (مثنوی) کر ز چشم این زمان غائب شوی * پیشت اید هر طرف
کرك قوی * اکر بو زمان سن بنم چشممدن غائب اوله‌سن بونی بیلکه هر طرفدن سنك اوکیکه قوی وعظیم قورد کلور
(مثنوی) استخوانت را بخاید چون شکر * که نبینی زندکانی را دکر * سنك استخوانکی شکر کبی چینر که
ارتق زندکانیلکی کورمزسن یعنی ای انانیتدن وحیوانیتدن باش چکوب مرشد کامله ومرد عاقله متابعت ایلمین
کسه سنك نفسك فی المثل شول برمرکبه بکزرکه یوك چکمك زحمتندن فرار ایلیوب کوهستان ایچره کندی باشنی
طوتوب کیدر ومرد عاقل سنك صاحبك کیدرسنك اردکه دوشوب بوکونه خطاب باصواب ایدرکه ای سرکردان
وای بی عقل حیوان هر طرفده خرسیرت اولنلرك قصدنده وانلری صید وشکار ایلمکده وافر شیطان قوردلری حاضردر
همان دمکه برمادان متفرد اوله وصحبت عاقلدن اعراض قیله آنی صید ایدرلر وپنجه ضلالت وغوایتله هلاك قیلورلر
نته کیم بو حدیث شریف بو مضمون لطیفه دلالت ایلر که بیوردیلر (ان الشیطان ذئب الانسان کذئب الغنم یأخذ
الشاة القاصیة والدانیة فایاکم والشعاب وعلیکم بالجماعة رواه معاذ بن جبل) پس عاقلك نظرندن همان دمکه غائب
اوله‌سن هر طرفدن سکا قوی شیطانلر اوکیکه کلور اندنصکره سنی ضلالت وغوایت پنجه‌سیله هلاك قیلور وسنك
ککارینکی شکر چینین کسه‌نك حظ ولذتی کبی آنی محو وهلاك ایلمکدن حظ ولذت الور برمرتبه خائب وخاسر اولورسن
وحیات قلبیه‌دن محروم قالورسنکه من بعد زندکانیلك اثری کورمزسن (مثنوی) آن مکیر آخر بعانی بی علف *

آتش ازبی هیزمی کردد تلف * آنی طوتمه یعنی قورد سنی طوتوب هلاك ایتمكی فرض ایتمه اول طورسون آخری علف
قالورسن آتش بی هیزملكدن تلف اولورسن یعنی ای خرسیرت وحیوان طبیعت بكامتابعت ایلمكدن اعراض ایلیوب
كندی استدیكك یره سن كزرسك سنی شیطان قوردلری اولرلروسنی هلاك ایدرلرسن بونی طوتمه وبونلریمه سنده
هلاك اولمنی فرض ایتمه طوتمه لم كه نفس وشیطان سنی هلاك ایلمكه قادر اولمیه لر وسكا ضرر ارشد یروب اضلال
واغوا قیلمیه لر بو محقق ومقرردر كه صاحبكدن حاصل اولان غذادن محروم اولورسن وغذای روحانیدن بی بهره
قالورسن زیرا بوغذای روحانی البته برمطعم ومربینك امداد واطعام ایلمسنه مخصوصدر اكر مطعم ومربی اول غذای
روحانیه یی وطعام معنویه یی بر طالبك روحنه دمبدم ویرمسه واكا بوغذالری القا ایلمسه اتك كانون قلبنده اولان آتش
شوق ومحبت تلف اولورتمه كم آتش هیزمسز تلف اولور ونار منطفی ومنخمد اولوب اوجاق بی آتش قالور كذلك طالبك
روحنه مربی طرفندن غذای روحانی ویرلمسه بی غذا قالور وآتش شوق درونته امداد اولنمسه بی مدد قالور
وسونوب بارد اولور علفدن مراد بونده غذای روحانیدر وغذای روحانی یه علف تعبیری صحبت عاقلدن فرار ایلین
كسه نك خرطبیعت اولمسی اعتباریله در علفدن مراد غذای جسمانی اولمق مناسب دكلدر زیرا خرسیرت اولان كسه
صحبت مربی كاملدن اعراض ایلدكده غذای جسمانیسز قالمق وطعام صوریدن محروم قالمق متصور دكلدر
(مثنوی) هین بمكر برازتصرف كردنم * وزكرانی باركه جانت منم * توستوری هم كه نفست غالبست * حكم غالب را
بودای خود پرست * ای خرسیرت آكاه اول بنم تصرف ایلدیكمدن قاچمه وبوكلك آغرلغندن دخی قاچمه زیرا سنك
جانك بنم سن برمركبسن هم سنك نفسك غالبدر ای خودپرست حكم غالبك اولور یعنی مرد عاقل ومربی كامل
غافل وجاهل اولان خرسیرته بوكونه نصیحت ایدوب دیركه ای حیوان طبیعت متنبه اول سنك وجودكده بنم تصرف
ایلدیكمدن قاچوب فرار ایتمه وخدمت بوكنك ثقلندن دخی متألم اولوب بیانه كتمه زیرا بن سنك سبب حیاتكم
وعذاب خدادن وضرر نفس وهوادن باعث نجاتكم سن من حیث المعنی استورسیرت وهنوز دخی حیوان
طبیعت سن زیرا سنك نفسك عقل وروحك اوزره غالبدر پس حكم غالبك اولور ای خودپرست ومغلوب ومعدوم
مرتبه سنده قالورای هواپرست واهذا هچن بركسه نك نفسی عقلی اوزره غالب اولسه اكا حیوان دیرلر وهچن
بركسه نك عقل وروحی نفسی اوزره غالب اولسه اكا انسان تعبیر ایدرلر (مثنوی) خرنخواندت اسب خواندت
ذوالجلال * اسب تازی راعرب كوید تعال * خدای متعال سكا خر اوقومدی سكا اسب اوقودی زیرا عرب اسب
تازی یه تعال دیر یعنی ای حیوان سیرت اولان كسه حضرت ذوالجلال كلام مجیدنده سكا حمار دیمدی وبولفظله سنی
طریق مستقیمه دعوت قیلمدی بلكه سنك امثالك حیوانلرك جمیعسنه خطاب ایدوب تعالوا دیمكله طریق حقه
دعوت ایلدی تعالوا دیمك اصل لغتده بوقاروكلك دیمكدر طائفهٔ عرب اسبی قاچدقده انی كندیلره تعال
دیو دعوت ایلدكلری وبولفظله اسبلرینه خطاب قیلدقلری چوق اولدیغیچون عربی آنه كندی مابینلرنده تعال
دیمك مشهور اولدی واكا علم اولمق مرتبه سن بولدی پس حضرت قرآن لسان عرب اوزره نازل اولدی وتعالوا امر
شریفی مدعی اولان قومی طریق حقه دعوت ایلمكدن ماعدا انلرك اسب تازی كبی مقبول اولمسنی وحمار وحشی
مرتبه سنده اولنلردن ممتاز اولوب انسانه قریب كلمسی نكته سنی دخی اشعار قیلدی وبوقل تعالوا كلمه سنه
متعلق اولان آیتلرك تفسیری جلد اولده دربیان تعین كردن زن طریق طلب روزی بر شخنده مرور ایلدی (مثنوی)
میرآخربود حق رامصطفا * بهراستوران نفس پرجفا * حضرت مصطفی علیه السلام حق تعالی حضرتلرینك
فی المثل میراخوری اولدی پرجفا اولان نفسلر مركبلرندن اوتری یعنی بودنیا آخوركبیدر وبونده ساكن اولان
انسان صورت وحیوان سیرت كسه لرك نفس پرجفاسی استورلر كبیدر وحضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم حق
تعالینك آخوربنك امیروحاكمیدر پس اول بادشاه اعظم رسول اكرمه آخورد نیاده ساكن اولان حیوان سیرتلری
طریق اعدل واقومه دعوت ایلمكله وانلره تعالوا سویلمكله امر ایدوب (وقل تعالوا الی كلمة سواء بیننا وبینكم) آیت
كریمه سنده اولان وبونك امثالی اولان آیتلرده واقع اولان تعالوا امریله دعوت ایلدی نته كم بوبیت شریفده تعالوا
كلمه سنك سویلمسی خصوصنده واقع اولان امر شریفه وآیت كریمه یه كه (قل تعالوا اتل ما حرم ربكم
علیكم الاتشركوا) كلام شریفیدر اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) قل تعالوا كفت ازجذب كرم *
تاریاضت تان دهم من رایضم * الله تبارك وتعالی آخورد نیاده ساكن حیوان سیرتلرك طریق حقه كلمری
وكندی پیغمبرینه متابعت قیلمری خصوصنده اول حضرته انلرك دعوتی ایچون امر ایدوب محضا كرمنك
جذبندن بونلره سن یا محمد تعالوا دیدی تاكه سزه ریاضت ویررم بن رایضم دیدی بومصرع قل امرینك

حكمنده داخلدر يعنى حق سبحانه وتعالى كرم ولطفنك جذبندن بنده لرنى كندى جنابنه دعوت ايلمك خصوصنده
امر ايليوب ديدى يا محمد سن بونلره سز كه بزم يا بيغزده برابر اولان كلمهٔ توحيدك مفهوم ومضمونته كلك دى ومشركك
اولمقدن وحقدن غيرى يه عبادت قيلمقدن اعراض قيلكدى وامر ايلديكمى طوتك ونهى ايلديكمدن اجتناب
ايدوب طريق مستقيمه كيدلك وبكا متابعت ايدلكتا سزه رياضت ويرم ونفسكزى تيدوروب اولقدن قورتروب رام اولمق
وصاحبنه انقياد قيلمق مرتبه سنه ايركورم بن سزلرك رايضكزام دى رايض رياضت وتربيه ويرلره ورياضت لغتده تيد
وروب اولان اتى ذليل ايتمكه ديرلر نته كم اراض الفارس المهر ديرلر ذلله معناسن ويررلر وسندخى رضت المهر ديسك
معناسى بن بر تيدطايى ذليل ايلدم ديمك اولور وراض يروض روضا ورياضة قال يقول بابندندر نته كم (مثنوى) تقسها را
تا مروض كرده ام * زين ستوران بس لكدها خورده ام * نفسلرى مروض ايليجيه دك بو ستورلردن چوق ديه لر
يشم مروض تفعيل بابندن اسم مفعولدر مبالغه ايله رياضت قيلمش معناسنه در يعنى نفوس انسانيه يى رياضتلنمش
ورام قيلمش ايليجيه دك مركب سيرت اولان كسه لردن چوق لكدلر يشم وبى شمار جفا واذالر كورمشم بو بيت
اگرچه حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم لسانندندر لكن هر عصرده خلقه رايض اولان وتربيه قيلان
مرشدلرك دخى لسانندن اولور وانلر دخى كندى حاللرندن بوكونه حكايه قيلور (مثنوى) هر كجا باشد رياضت بارهٔ
از لكدها اش نباشد چارهٔ * وفى الحقيقه هر قنده كه بر رياضت وتربيه اوله لكدلردن اكا چاره اولمز رياضت باره
رياضتى ورياضت وتربيه ديمكدر يعنى هر نه زمانده وهر نه مكانده بر رياضت وتربيه وتعليم ونصيحت ايديجى مرشد
اولسه حيوان طبيعت اولان كسه لرك جفا واذاسى ديه لرندن انك اوزرينه بالضرورى واقع اولور واد نا سنك طعن
وملامتى جفته لرنى يمكدن خالى اولمز (مثنوى) لاجرم اغلب بلا بر انبياست * كه رياضت دادن خامان بلاست *
لاجرم اغلب واكثر بلا انبيا اوزره در زيرا خاملره رياضت ويرمك بلادر (كما قال عليه السلام اشد البلاء على الانبياء
ثم الاولياء ثم الامثل فالامثل وفى الحقيقه بر نيجه نا پخته يى پخته مرتبه سنه ايركوريجيه دك بر كامل خيلى زحمت
چكمك كرك تا اول نا پخته وخام پخته اوله وكمال مرتبه سن بوله (مثنوى) سكسكانيد از دم يورغا رويد) تا يواش ومركب
سلطان شويد * اى ستور سير تلر سز سكسكار سز بنم نفسمدن يورغا كيديكز تا كم سلطانك مركبى ويواشى اوله سز
سكسك شول بلكن باركيردركه بوله هموار ويكسان كتمز بلكه ناهموار روش كيدركه او ستنده اولان كسه اندن حظ
ايتمز يواش بونده مطيع ورام معناسنه در تقدير كلام بودركه اى بودنيا آخورنده بدخوى اولنلر وحيوان مرتبه سنده
قلانلر سز راه حقه هموار كيديجى ودوللك ولطيف سير ايديجى كسه لر دكلسز بلكه ذهاب وحركتلرى ناخوش اولان
طائفه سز كركدركه بنم نفس شريفمى قبول ايدوب راه حقه يورغا كيده سز ومؤدب ومعلم اولوب هموار سير
ايده سز تا كم سلطان حقيقتك مركبى ومطيع ومنقادى اوله سز كه اول حضرت بار امانتى سزلك اوزريكزه قودى
كركدركه انك امانتى بوكنه مركب اولوب يوروديغى محله ايلته سز واولوب كيده سز (مثنوى) قل تعالوا قل تعالوا گفت
رب * اى ستوران رميده از ادب * اى ادبدن اوركن وقرار ايدن ستورلر رب العالمين بكا سزى دعوت ايلمك خصوصنده
تعالوا دى تعالوا دى دوامر ايلدى پس سزه لازم اولان اولدركه حقك دعوتن قبول ايده سز وبنم يوروديغم يره كيده سز
ديدى بو بيتلر نبى عليه السلامك لسان شريفندن اول حضرتك خلق حقه دعوت ايلمك خصوصنده سويلدكلرى
كلامى حكايه در (وقل تعالوا) آيت كريمه سى دخى بو مضمونى شامل اولور وبو معنالره رمز واشارت قيلور چونكم
حضرت نبينك خلقه اولان دعوتنك اسلوبى (وقل تعالوا) آيتنك شامل اولديغى واشارت قيلديغى نكته لرى بيان
ايلدكدنصكره خلقك اول حضرتك دعوتندن نفرت ابالرى خصوصنده حق تعالينك اول حضرته ويرديكى تسليمنك
بيانته شروع ايدوب يورورلر (مثنوى) كرنيا بنداى نبى غمگين مشو * زان دوبى تمكين تو پركين مشو * اى نبى اگر
اول مدعى اولان طائفهٔ مهين سنك حضرتكه كليه لر ودعوتكه اجابت قيلميه لر غمكين اولمه اول ايكى تمكين سزدن
سن پركين اولمه ايكى بى تمكيندن مراد قلتدن كنايت اولسه ده اولور اما يهود ونصارا اولمق فهمه اقرب وبو محله انسبدر
وبو بيت شريف قل تعالوا كلمه سيله مصدر اولان آيت كريمه نك تتمه سنك مضمونيدر اول (فان تولوا فقولوا اشهدوا
بانا مسلمون) قول شريفنده خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام نبى عليه السلام تسليه وهر عصرده انك قائم مقامى اولوب
خلق حقه دعوت قيلان ولى يه دخى حضرت حق جانبندن بوكونه تسليه اولوب يورورلر كه بو ايكى بى تمكين اولان
طائفه نك تولى واعراضندن پركين اولمه اگر بونلر سنك دعوتكدن تولى ايدرلر سه سز بونلره سو يليك اى مطيع ومنقاد
اولين بى تمكين طائفه سز شاهد اولك اكا كه تحقيقا بز مسلملرز وحضرت حقه مطيع ومنقاد اولان بنده لرز پس
هر مرشد ومربى اولان كسه دخى بو معنادن متسلى اوله وكندى يه متابعت ايلمكدن تولى واعراض ايلين بى تمكينلره

بومضمونی اداقیله (مثنوی) کوش بعضی زین تعالوها کرست * هر ستور را اصطبلی دیکرست * بعض کسه نك قوانی
بو تعالولردن صاغردر هر ستورلك بر آخر آخوری واردر یعنی هر حیوانك بر مرتبه سی واردر که اول مرتبه دن تجاوز
ایلیوب بر آخر مرتبه یه کندی ارادتیله کله من و کندی مرتبه سی اوزره مسلط و موکل اولان حاکك سوزنی ترك
ایدوب بر آخر مرتبه ده اولان حاكك سوزنی استماع ایده من و قبول قیله من مثلا اهل نفس واهل شیطان دل اهلینك
مرتبه سنه وارمزلر وانلرك سوزنی قبول قیلمزلر و صرف اهل باطن صرف اهل ظاهر اولنك سوزنی استماع قیلمزلر
و مرتبه لرینه دخی مائل اولمزلر و صرف اهل ظاهر اولان دخی اهل باطن اولنلرك كلاملرین فهم قیلمزلر و مرتبه لرینه
واصل اولمزلر بونك کبی هر بر مرتبه نك اهلی بر آخر مرتبه نك اهلنك دعوتندن و كلماتندن اصمدرلر ولهذا بعض
کسه لرك کوش هوشی حق تعالینك دعوتلرندن و حضرت نبینك انلره تعالوا دیملرندن کراولمشدر انکیچونکه هر
حیوانك بر آخر مرتبه سی واردر بو دعوته مستعد و بوامر شریفك قبولنه قابل اهل هدایتدن بر کسه کرکدر که حق
انك کوش هوشی بو دعوتلری اشیده و انی بجان و دل قبول ایده و مدعو اولدقلری سمته کیده اما اول حیوانلر که ضلالت
مرتبه سنده قالمشلر و نفس و شیطانه تابع اولمشلردر انلرك سمع جانی بو ندایی اشتمکدن کراولمش و بو امر امتثال ایدوب
انکله ایش ایتمکدن بی بهره قالمشدر (مثنوی) منهزم کردند بعضی زین ندا * هست هر اسبی طویلة او جدا * منقبض
کردند بعضی زین قصص * زانکه هر مرغی جدا دارد قفص * بو ندادن بعضسی منهزم اولورلر زیرا هر بر اسبك جدا
طویله سی واردر بو قصصدن بعضسی منقبض اولورلر زیرا که هر بر قوش باشقه قفص طوتر یعنی (یا اهل الکتاب
تعالوا) نداسیکه فی الحقیقه موجب جمعیت و سبب اتحاد ایکن بعض کسه بوندن منهزم اولورلر و تفرقه یه دوشوب
پراکنده و پریشان قالورلر انکیچونکه هر بر اسبك خاص بر طویله سی واردر اکر اسبی کندی معتاد اولدیغی و اقامت
قیلدیغی طویله دن جدا ایلیوب بر آخر طویله یه کتوروب مقید ایله سك و یا کا اول مرتبه و مقامك فضیلتنه متعلق نجه
کلام سویلسك اصلا قولغنه کیرمیوب بو کلام اول مرتبه نك اهلیله الفت و انسیت ایلمکه سبب ایکن اکا باعث نفرت
اولوب فرصت بولدیغی کبی هزیمت قیلور و معتاد اولدیغی مقام و منزله کلور و بو قصص قرآنی و حکایات فرقانینك
موجب انکشاف و مورث انبساط اولمق شانندن ایکن بو قصه لردن بعض کسه لر منقبض اولورلر و الم و اضطرابده
قالورلر انکیچونکه انلر بونك اهلی دکللردر هر قوش کندی یه مناسب بر قفص طوتدیغی کبی هر کس دخی کندی ذاتنه
لایق بر مرتبه و مقام طوتر بر آخر مرتبه دن اکا سوز سویلسك و قصه لر نقل ایلسك اول قصه دن آنك جانی منقبض
و پر غصه اولور والحاصل (الناس معادن کمعادن الذهب والفضة) حدیثنك مفهومی اوزره بو ناس متفاوتدر کیمنك
مرتبه سی ذهب کبی اعلا و کیمنك مرتبه سی فضه کبی اندن ادنا در کیمی رصاص کبی کیمی نحاس کبی و کیمی حدید
کبی بری برینه مغایر واقع اولمشدر بو اختلاف انسانده اولمق عجب دکل ملائکه جنسنده دخی واقع اولمشدر نته کم
ملائکه مابیننده اولان اختلافه اشارت ایدوب بیورورلر (مثنوی) خود ملائك نیز ناهمتا بدند * زین سبب در آسمان
صف صف شدند * خود ملائکه دخی ناهمتا اولدیلر بو سببدن آسمانده صف صف اولدیلر یعنی ملائکه دخی بالکز
بر نوع اولمدیلر بلکه اصناف کثیره و طوایف متنوعه اولدیلر بو سببدن آسمان اوزره صف صف اولدیلر هر برینك بر مقام
معلومی واردر و هر بری بر صفده قائمدر که کندی صفندن بر آخر صفه کیده من و کندی مقام معلومندن معلومی
اولمین مقامه تجاوز ایده من نته کم حق تعالی سوره صافاتده انلر لساندن حکایه بیورورلر (وما منا الا له مقام معلوم
وانا لنحن الصافون) بونلرك سفلیسی وار آنلره ملائکه سفلی دیرلر که بو زمینده ساکن اولنلردر بونلر دخی نوع نوعدر
و علویسی دخی وار آنلره ملائکه علوی دیرلر و ملائکه سماویه دخی دیرلر بونلر دخی انواع اوزره در ملکوت اصغرك
ملکلری وار و ملکوت اکبرك ملکلری وار و عالم جبروتك دخی بر آخر نوع اوزره ملکلری وار و عالم لاهوتك دخی بر آخر
قسم اوزره ملکلری واردر بونلرك کیمنه دخی مهیمون دیرلر کیمنه دخی کروبیان تعبیر ایدرلر والحاصل بونلر صف صف دورلر
صف آخرك ملائکه سی صف اولك ملکلرینك سرینه و علمنه واقف دکلدر (م ی) کودکان کرچه بیك مکتب درند) در سبق
هر یك زیك بالاترند * مثلا اوغلانجقلر اکرچه بر مکتب ایچره دورلر امادرس و سبقده هر بری بری برندن بالاترلردر
یعنی ملائکه نك علی و مرتبه سی بری برندن متفاوت اولدیغی مکتب ایچره ساکن اولان اوغلانجقلرك بری برندن
عالی و مرتبه لری عالی اولدیغی کبیدر نته کم اطفال اکرچه بر مکتب ایچره مجتمع اولمشلردر و تعلم ایلمکده اشتراك
قیلمشلردر لیکن سبقده هر بری بری برندن بالاتردر بر سنك بیلدیکنی بر آخری بیلمز و انك مرتبه سنه کندی مرتبه سندن
دون اولان آکاه اولمز (وفوق کل ذی علم علیم) بو معنایه شهادت ایلر سائر انسانی دخی بوکا کوره قیاس ایله (مثنوی)
مشرقی و مغربی را حسها ست * منصب دیدار حس چشم راست * صد هزاران کوشها کر صف زنند * جمله محتاجان

جشم روشنند* مشرقه ومغربه منسوب اولان كسه لر ايچون حسلر واردر لكن بو جمله حواسدن ديدار منصبي
جشمك حسي ايچوندر مثلا بوزيك كوشلر صف اورسه لر بر پرده طورسه لر بو خصوصده جملهسي روشن جشمه
محتاجلردر يعني حكيم مطلق خلق خلق ايلدكده هر كسي بر مصلحت ايچون خلق ايلمشدر كه غيرينك اول مصلحته
قابليتي يوقدر وهر عضوده بر خاصيت قومشدر كه بر آخر عضوده اول خاصيت يوقدر وهر بر عضو بر آخر عضوك
ايلديكي عملي ايلمكه قادر دكلدر نته كم مشرق ومغرب اهلنك جملهسنك حسلري واردر بو جمله حسلرك ما بيننده رؤيت
ومعاينه منصبي جشمك ادراكيچوندر كه رؤيت ومشاهده يه مخصوص واول دخي رؤيت ومشاهده ايچون مخلوق
ومخصوص اولمشلردر اكر في المثل نيچه يوزيك قوللر بر پرده صف اورسه لر وبر كسنه نك جمالي با كمالي مشاهده ايلمك
ايچون منتظر اولوب طورسه لر اول صاحب جمال ظهوره كلدكده بو جملهسي رؤيت ومشاهده خصوصنده جشم
روشنه محتاجلردر كه كنديلرده اول خاصيت يوقدر كه انك جمالني مشاهده ايلمكه قادر اولهلر (م ى) بازصف كوشهارا
منصبي* در سماع جان واخبار نبي* صد هزاران جشم را آن راه نيست* هيچ جشمي از سماع آگاه نيست* كير و
كوشلر صفنك دخي بر منصب وخدمتي واردر جانك كلامني ونبينك كلامني وخبرلرني استماع ايلمكده نيچه يوزيك
جشمه اول يول واول قوت يوقدر هيچ بر جشم سماعدن آگاه وخبردار دكلدر يعني كير وحق سبحانه وتعالى
بو قواقلره بر منصب وبر خاصيت ويرمشدر كه اول خاصيت جانك كلامني استماع ايلمكده وحضرت نبينك خبرلرني
كوش قيلمقده وسائر انبيا واوليانك وعلما وصلحانك كلماتني استماع ايلمك خصوصنده در في المثل اكر حضرت جانانك
كلام شريفي نقل اولنسه وحضرت نبينك احاديث شريفهسي تكلم قيلنسه وكذلك انبيا واوليانك كلمات لطيفهسي
تلفظ اولنسه نيچه يوزيك كوزلر بوذ كر اولنان انواع كلماتي استماع ايلمكه طريقي واستعدادي يوقدر زيرا هيچ بر كوز
سماعدن آگاه دكلدر زيرا اول ادراك مبصرات ايچون مخلوق اولمش وبو ادراك مسموعات ايچون ظهوره كلمشدر پس
برينك كارني بر آخري اشلمكه قادر دكلدر (مثنوي) همچنين هر حس يكايك مي شمر* هر يكي معزول از آن كار دكر*
پنج حس ظاهر وپنج اندرون* در صفند اندر قيام الصافون* الحاصل بو تخليل هر حسي بر بر عد ايله هر بريسي اول
آخرلك كارندن معزول وبي نصيبدر بش حس ظاهر وبش دخي حس باطن صفده درلر صافون قيامنده يعني
(وانا لنحن الصافون) آيت كريمهسيله مشار اليها اولان ملائكه قيامده نيچه صف ايديجيلر ايسه بو حواس خمسهٔ
ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه هر بري كندي مرتبهلرنده صفده درلر ملائكه نك بريسي كندي صفندن
ومقامندن بر آخر صفه ومقامه تجاوز قيلهمديغي واول صفك ومقامك اهلنك خاصيتلرينه وعملرينه
واقف اولهمدقلري كبي حواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه دخي كندي مرتبهلرندن تجاوز ايدوب بر آخر
حسك كارني اشلمكه قادر اولهمزلر لكن بو حسلرك كندي مرتبهلرندن تجاوز ايدهميوب بر آخر حسك
خاصيتني وحكمني ادا ايلمكه قادر اولهمدقلري مرتبهٔ كثرته مقيد اولدقلري اعتبار ايله درو اكر مرتبهٔ جمعه
ايرشهلر ونور وحدتله منصبغ اولسهلردي كوز قولاق كبي اشيدردي وقولاق كوز كبي كوررردي وهر بر حس
بر آخر حسك ويرديكي خاصيتي ويرردي نته كم بو مقامه مناسب اولان اسرارك تفصيل وتحقيقي بر نيچه حكايتدن
وياندنصكره بيان انكه هر حس مدركي رانيز ازادي مدركات ديكرست سرخ شريفنده كلسه كركدر ان شاء الله
تعالى (مثنوي) هر كسي كو از صف دين سركشست* مي رود سوي صفي كان وا پسست* هر بر كسنه كه اودين
صفندن سركش ومعرضدر اول سركش بر صف جانبنه كيدر كه اول صف كيرو واردهدر يعني بر كسنه كه مراتب
دينيهنك بر مرتبهسندن ومقامات تعينيهنك بر مقامندن معرض اولسه وباش چكسه لابد اول كسنه اول
مرتبهدن ادنى بر مرتبهيه كيدر وبر سفلي منزله يه تنزل ايدر (مثنوي) تو ز گفتار تعالوا كم مكن* كيمياى بس
شكرفست اين سخن* اي قايم مقام نبوي ووارث حضرت مصطفوي اولان مرشد ومربي سن تعالوا گفتارندن كم
وناقص ايلمه زيرا بو سوز زياده شكرف كيميادر يعني تعالوا كلمهسيكه طريق حقه دعوت قيلق وموحد اولمغه وسعادت
بولمغه كلك ديمك معناسني ادا ايلدي بر كلهدر وبو دعوته متعلق اولان كلمه مرشدلر جانبندن مستعد اولان كسهلر
حقنده زياده عظيم كيميادر پس مرشده لازم اولان بو كيميا كبي اولان تعالوا سوزني مستعد وقابل اولان
كسهلردن دريغ ايلميه بلكه بر دفعهده صلاح پذير اولمزسه بر آخر دفعهده اول كيميايي قبول ايليوب اصلاح نفس
ايليه (مثنوي) كر مسي كردد ز گفتارت نفير* كيميا را هيچ از وي وامكير* اين زمان كر بست نفس ساحرش* گفت تو
سودش كند در آخرش* اكر مس طبيعت سنك گفتارك كيميادن نفرت ايدجي اولهسن كيميايي هيچ اندن دريغ
طوتمه بو زمان انك ساحر نفسي اكرچه زياده صاغر در سنك سوزلك اكا سود ايلر آخرنده يعني اي تقرير وتعبيري

اكسير تأثير اولان بيرا كر مس كبي دون وحقير اولان كسه سنك كفتار شريفكدن صلاح پذير اولميوب نفرت
ايلرسه سن بنه دعوت كيمياسي اندن كيرو طوتمه زيرا كاه اولور كه برشي برزمانده برشينك قبولنه مستعد اولمز
ليكن برآخر زمانده آني قبول ايلرس اكرچه اول مس كبي دون اولان كسه نك نفس ساحري بوزمانده سنك كلامكي
استماع وقبول ايلمكدن اصم اولديسه سنك كلام شريفك آخرنده انك منفعت قيلر (مثنوى) قل تعالوا قل تعالوا
اى غلام * هين كه ان الله يدعو بالسلام * اى غلام سن تعالوا دى تعالوا دى اكاه اولكه تحقيقا الله تعالى بنده لرنى
دارسلامه دعوت ايلر نته كم سوره يونسده الله تبارك وتعالى بيورر (والله يدعو الى دار السلام ويهدى من يشاء
الى صراط مستقيم) بو آيت كريمه نك تفسيرى بوجلده تحريض سليمان رسولان سرخنده كجدى يعنى اى غلام الهى
واى خادم طريق ربانى تكرار بتكرار خلق حضرت حقه كلك ديو دعوت ايله آكاه اولوب انلر الله تعالى سزى
دارسلامه دعوت ايلر دوسويله پس دعوته لايق اولان سرورلره ارشاد ناس ايلمك خصوصنده ترغيب وتحريض
ايلدكلرندنصكره دعوته مستحق اولين ومجرد سرورلكه محبتى اولديغندن اوترى دعوت ناسه تصدى قيلان ومشتغل
اولان كسه لردخى تعليم ونصيحت ايليوب بيوررلر (مثنوى) خواجه بازآ از منى وازسرى * سرورى جو كم طلب كن
سرورى * اى خواجه بنلكدن وسرلكدن كيرو كل برسرور واسته سرورلك طلب ايله يعنى اى سرورلكه محبت
ورياسته ميل ورغبت ايلين افندى انانيتدن ورياست ونخوتدن كيرو كل برمرد كامله ومرشد فاضله تابع اول انك
رضاسن طلب قيل سرورلك طلبنده اولمه زيرا رياست طالبى اولان كسه عظيم خطرده اولور وجوغى بو طائفه نك اكر
رجوع قيلمز ايسه ايمانسز اولور زيرا كبر خداى تعالى يه لايق اولور باخصوص كه بركسه دخى ديننده ناقص اوله
مجرد مريد ومحب جمعنه مشغول اولديغندن اوترى براهل بولمقدن واندن تحصيل كمال قيلمقدن فراغت قيله بوندن
زياده اكا خسارت اولمز * اعتراض كردن معترضى بررسول عليه السلام برامير كردن آن هذيلى (مثنوى) چون پيمبر
سرورى كرد از هذيل * از براى لشكر منصور خيل * چونكم پيغمبر عليه السلام هذيل قبيله سندن برسرور ايلدى
خيلك منصور اولان لشكرندن اوترى خيل بونده جماعت معناسنه اولور اكر اسب مراد اولورسه اسب سوار ديمك
اولور وتقدير معنى خيل سوار اولان منصور لشكردن اوترى پيغمبر حضرتلرى برسرور ايلدى ديمك اولور وجماعت
معناسنه اولديغى تقديراوزره مراد بوله ديمك اولور كه چونكه پيغمبر عليه السلام هذيل قبيله سندن برتازه جوانى
جماعت مسلمينك منصور ومظفر اولان لشكرندن اوترى سرور ايلدى (مثنوى) بوالفضولى از حسد طاقت نداشت *
اعتراض ولا نسلم برفراشت * بر بوالفضول حسدندن طاقت طوتمدى اعتراض ولا نسلم قالدردى يعنى اول حضرتك
رأى وتدبيرنى پسند ايليوب اعتراض ايلمكه ولا نسلم ديوسويلمكه مناسب كلامك علمن قالدردى وبحث وجداله
متعلق قيل وقال قيلدى پس بومناسبتله حصه بيانته شروع ايدوب بيوررلر (م ى) خلق رابنكر كه چون ظلمانى اند
در متاع فانى چون فانى اند * از تكبر جمله اندر تفرقه * مرده از جان زنده اندر مخرقه * خلق جهانى كوركه نيجه
ظلمانيلر در برمتاع فانيده نيجه فانيلر در تكبردن جمله سى تفرقه ده در جاندن مرده اكن مخرقه ده زنده لردر مخرقه محل حرب
وقتاله دير لر فسانه وقصه معناسنه دخى كلور وبوستان ودرختان ايچنده اولان يوله دخى ديرلر بوجه له بونده قابليت
واردر ومجاهده دخى ملايمدر اكر محل حرب مراد اولورسه دنيادن استعاره اولور كه فى الحقيقه محل نزاع وجدالدر وقصه
وفسانه اولورسه قيل وقالدن عبارت اولور وبوستان ودرختان ايچنده يول مراد اولورسه طريق حظوظ نفسانيه دن
كنايت اولور وتقدير كلام وتعبير مرام بوله ديمك اولور كه اى طالب حق اولان كسه خلقه نظر ايله كوركه نيجه
ظلمانيلردر فانى اولان متاع دنيا طريقنده نيجه فانيلر ومستهلكلردر برمرتبه بومتاع دنيانك محبتنه منهمك اولمشلردر
ديده دللرى كور اولوب وعقللرى ظلمت وغفلت وجهالت ايچره قالوب حقى باطلدن فرق قيله عمشلر وماومنى قيدندن
خلاص اوله مديلردر متكبر اولمرندن واهل حقه اطاعت ايلمكدن استنكاف قيلمرندن جمله سى تفرقه ده قالمشلردر
وذوق الفت واتحاددن بى نصيب اولمشلردر جان عالمندن مرده لردر ومحل جنك وجدال اولان دنيا خصوصنده
زنده لردر وجه ثانى اوزره معنى جانك كامنى استماع ايلمك خصوصنده مرده لر وافسرده لردر اما فسون وفسانه وقيل
وقال نقلنده زنده وفرخنده لردر وجه ثالث اوزره معنى جان بولنده مرده لر وحظ نفسانى يولنده زنده لردر ديمك اولور
(مثنوى) اين عجب كه جان بزندان اندرست * وانكهى مفتاح زندانش بدست * بو عجب كه جان زندان ايچره در
واندنصكره زندانك مفتاحى اول جانك النده در زنداندن مراد عالم طبيعت ومرتبه بشريتدر كه نفخه الهى اولان جان
انده محبوس اولمش وچار عنصر ديواركبى انى احاطه قيلوب ضبطنه المش وجان شريف قيود بشريتله مقيد قالمشدر
ومفتاحدن مراد مجاهده در كه بركسه مجاهده ايلسه طرق خلاقى اكا ميسر اولور وحق جانبندن هدايت بولوب سبل

نجاته مهتدی اولورسه کز (والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا) آیت کریمه‌سی بو معنایه دلالت قیلور مفتاحدن
مراد حضرت حقه دعا و تضرع ایلمکدخی اولسه‌بیلورلر و محل تعجب مفتاح محبوس اولان جانک النده اولوب کندوبی
حبسدن خلاص ایلمکه‌سعی قیلدیغی اولور و خلاصهٔ کلام بوکه دعل اولورکه عجب بودرکه جان طبیعت زندانی‌نک
ایچنده محبوسدر واندن صکره زندانک مفتاحی اولان مجاهده و یاخود تضرع و دعا انک دست اختیارنه مفوضدر پس
در حال آنک فتحی اولان مجاهده‌یی النه الوب زندان طبیعتک اقفالنی فتح ایلمکه سعی قیلمز و متوجه اولمز و طبیعتنک
اقفالندن مراد آنک لوازم و مقتضیاتیدر بوقیود و اقفالک اشد و اقواسی حب دنیا و متابعت نفس و هوادر (حب الدنیا
رأس کل خطیئة و ترککها رأس کل عبادة) حدیث شریفی بو مضمونی مؤید اولور ودخی (ایاکم ومتابعة الهوا
فان الهوی یعمی ویصم) خبر لطیفی بو معنایه دلالت قیلور که هوا و هوس قیدنده قلان طبیعتک اقوی اولان قیدیله
مقید اولور و حب دنیا حبسنده قلان ابدی مغفل و مقفل قالور مگر که خدای تعالی اکا مجاهده مفتاحن اعطا ایلیوب
بعده انلری فتح ایلیوب بو قیوددن آزاده قیله (م‌ی) پای تاسر غرق سرگین آن جوان * میزند بر دامنش جوی روان
دائما پهلو به پهلو بی قرار * پهلوی آرامگاه و پشت دار * مثلا آیاقدن باشه دک سرگینه اول جوان غرقدر جوی روان
آنک اتکی اوزره اورور دائما پهلو پهلویه پشت دارلق و آرامگاهلک پهلوسنده پهلو به پهلو دیملیبانه دیمکدر مراد زیاده
یقین و قریب دیمکدن عبارت اولور و مصرع اولده قرینهٔ کلام آنی اقتضا ایلر که بی قرارش تقدیرنده اوله و مصرع
ثانیده پهلوی آرامگاه ظرفیت معناسن متضمندر در پهلوی آرامگاه تقدیرنده اولور و بیت دخی جانک محل آرام اولان
مرتبه‌سی کندی‌یه قریب ایکن اندن حظ و نصیب المیوب بی آرام و بی قرار قالدیغنه مثال آخر اولور و توضیح معنی
و تفسیر فحوی بویله اولور که عجب بودر که جان زندان ایچره دروا اندن صکره آنک مفتاحی آنک النده در آنی اچغه و اندن
قاچغه محتاج ایکن کندوبی اندن خلاص قیلمز مثلا شول برفتی کبی که باشدن آیاغه دک نجاسته غرق اولمش ماء
جاری ایسه آنک اتکنه طوقنوب کوزی اوکندن کذر قیلمش کندوبی نجاستدن پاک ایلمکه محتاج ایکن و آب روان آنک
حضورنده جاری ایکن اتکله کندوبی پاک ایلمک استمز آندن مراد روحانیت آبیدر و سرگیندن مراد طبیعتک و بشریتک
مقتضیات و مشتهیاتیدر و فی الحقیقه محل تعجبدر که برکسه‌نک بدنی لباسنه دائما روح روان آبی طوقنه و انک وجودی
ایرمغندن هردم جاری اولوب کذر قیله و نجاست بشریه‌یی انکله غسل و تطهیر ایلمک دخی ممکن اوله و بو معنادن اول
جوان غافل اولوب کندوبی پاک و طاهر قیلمغه سعی ایلیه مثال آخر زندان طبیعت ایچره محبوس اولوب و النده مفتاح
اولوب خلاصه سعی ایلمین جان دخی بوکا بکزر که برکسه یان یانه پشت دارلق و آرامگاهلک قتنده بی قرار و بی آرام اولمش
محل تعجب اولدر که برکسه قرارگاه و آرامگاه اولان شیئک پهلوسنده یان یانه قریب اوتوره مع هذا ینه بی قرار و بی آرام
اوله و معین و پشت دار کسه‌نک حضورنده اوله و اکا استناد و اتکا قیلمیه کرک ایدیکه بی قرار اولان کسه کندی قتنده
اولان آرامگاهی کوریدی و سکون و قرار بولیدی و راحتی اولمین اول معین و پشت داری مشاهده قیلوب
واتکا ایلیوب سکون و راحت بولیدی پشت دار و آرامگاهدن مراد اصل حضرت حقدر پشت دار اولمسی
بنده‌سنه معین و ظهیر اولدیغی اعتبارله در و آرامگاه اولمسی هر شول کسه که انک جنابنه التجا ایلیه اضطرابات
جهاندن آسوده اولمسی و راحت بولمسی ملابسه‌سیله در پس (وهو معکم اینما کنتم) نص شریفنک معنای
لطیفی حسبنجه هر بی سکون و بی قرار اولان کسه ایله اول پادشاه بیله‌در و اکا حبل وریددن اقرب و کندینک قلبنده
اولان خاطره‌سندن کندی‌یه دخی نزدیکتر در اول معین و ظهیرلک و آرامگاه بی نظیرلک حضورنده ایکن و اکا بو مرتبه
قریب و یقین ایکن ینه بی قرار اولمق و آرام دل و جاندن بی خبر قالمق عجب عجایبدن اولدیغی شبهه و شائبه‌دن عاری
و بریدر (مثنوی) نور پنهانست وجست و جو کواه * کز کرانه دل نمی جوید پناه) نور الهی پنهاندر وجست و جو
شاهددر زیرا جان و دل کرانه‌دن پناه استمز یعنی آرامگاه دل و جان اولان نور الهی عیون ظاهره‌دن نهان
و مختفیدر آنک خفاسنه جست و جو دلیل و شاهددر زیرا ظاهر اولسیدی جست و جودن بری اولوردی بوندن اولی
معنی اولدر که دینه آرامگاه دل و جان اولان نور الهی نهان و مختفیدر و عاشق صادق اولنلرک جست و جوسی آنک
وجودنه دلیل و شاهددر زیرا عبث و بیهوده یردن کوکل موجود اولمین شیئی ملجاء و مضاد ایله‌مز بلکه قلب برشیئک
جمیع آلام و اضطرابدن پناه و معاذ اوله جغن بیلسه و اکا کمال یقینله تیقن قیلسه آنک طالبی اولمز و آنی ملجأ و معاذ
اتخاذ قیلمزدی صادقلرک قلبینک اول نور نهانی جست و جو قیلمسی آنک موجود حقیقی اولدیغنه دلالت و شهادت
ایدر اگرچه عیون و ادراکاتدن مختفی و پوشیده ایسه‌ده (مثنوی) گر نبودی حبس دنیا را مناص * نی بدی
وحشت نه دل جستی خلاص * اگر حبس دنیانک مناص و مخلصی اولمیدی نه دنیادن وحشت اولوردی نه کوکل

اندن خلاص ایستردی یعنی بو دنیا محبس مؤمندر و محبسدن خلاص اولمغه جان موقندر مؤمنلرك وموقنلرك جانی
بو دنیاده آرام وسکون ایلمیوب اندن مستوحش ومتنفر اولمشلردر واندن فرار ایدوب خلاص ونجات محلنی طلب
قیلمشلردر اگر بو دنیا حبس خانه سنك محل خلاصی اولمیدی بوندن وحشت اولمزدی وکوکل خلاص ونجات
طلبن قیلمزدی چونکم کوکل بو دنیادن نفرت ووحشت ایلدی وبونك آلام وشدایدندن خلاص اولمق دیلدی معلوم
اولدیکه بو عالمدن غیری بر نهان عالم وار ایمش ودخی بو عالمك شدایدندن قورتلمغه نهانی بر محل خلاص وار ایمش
اگر بویله اولمیدی بو قدر بیك انبیا واولیا وعلما ومؤمنینك طلوبی اول مناصی طلب ایدرلرمیدی واول عالم سمتنه
کیدرلرمیدی اویله اولمسیدی خود کوکل انك طلبنده اولمزدی دیمك اولور (م ی) وحشتت همچون موکل میکشد
که بجوای ضال منهاج رشد * هست منهاج ونهان در مکمنست * بافتش زهن کزانه جستنست * سنك دنیادن
وحشتك سنی موکل کبی چکرلسان حالله سکا بویله دیرکه ای طریق صوابدن کمراه اولان رشد یولنی طلب ایله
طریق مستقیم واردر ولیکن محل کونده نهاندر انی بولمق کزانه طلب ایلمکه مرهوندر یعنی سنك بو دنیادن نفرت
ایلمك کویا سنك اوزریکه موکل اولمش برکسه کبیدر اول سنی چکر کالسان حالله بویله دیوکه ای مقام انسدن دور
اولمش ومرتبه قدسدن مهجور قالمش مقصود حقیقی جانبنه طوغری یول طلب ایله تاکم بو دنیا زندانندن خلاص
اوله سن اگرسن دیرسککه مقصود حقیقی جانبنه یول وارمیدر نم یول واردر ولیکن محل کونده نهاندر هرکس انی
بوله مز وکورمکه دخی قادر اوله مز انی بولمق سرسری طلب قیلمغه موقوفدر یعنی بتوکن طلب ایلین کسه برنیجه زمان
بیهوده بیره جست وجو ایلمك لازم اولورکه تا مقصودنه مصادفه قیله وواصل اوله کذلك مقصود اصلی جانبنه اولان
صراط مستقیم محل کونده مستور وپوشیده در هرکس آنی کورمکه واکا ذاهب اولمغه قادر دکلدر نیجه مدت
(اهدنا الصراط المستقیم) دیو حق تعالیدن اول جانبه هدایت بولمغی وسلوك قیلمغی طلب ایلمك لازمدر تاکم برکون
مهتدی اوله سن ومنهاج مستقیم اوزره سیر قیلوب و دنیا زنداننن خلاص اولوب مقصوده وصول بوله سن (مثنوی)
تفرقه جویان جمع اندرکین * تو درین طالب رخ مطلوب بین * بو بیت شریفده اوچ وجه جائز اولور اولا تفرقه ده مضاف
مقدر اولمیوب جویان جمعه مضاف اولمق تقدیری اوزره اولور وثانیا تفرقه دن مقدم مضاف مقدر اولوب وجویان نه
جمعه مضاف اولوب اهل تفرقه اندرکین جویان جمعند تقدیری اوزره اولور وثالثا جویان جمعه مضاف اولمیوب
تفرقه جویان وصف ترکیبی اولدیغی اوزره اولور وجه اول اوزره معنی تفرقه کیننده جمعی دلیجیدرسن بو طالبده
مطلوبك یوزن کورد یمك اولور ونفس تفرقه نك جمعی طالب اولمسی بو اعتبارله دیمك اولورکه (الاشیاء تنکشف
باضدادها) قولنك مصداقنجه البتته هر شیئك وجودی کندینك ضدیله مکشوف اولور وظهوره کلور اگر جمعك
وجودی اولمسیدی تفرقه نه شید وبیلنمزدی چونکم جمعك وجودی تفرقه نك عیان اولمسنه وظهوره کلمسنه باعث
اولدیسه تفرقه کونده ومعنی عالمنده کندینك ظهورنه سبب اولان جمعی طلب ایدیجیدرسن بو طالبدن مرادکه نفس
تفرقه در مطلوب اولان جمعك یوزنی کورکه نفس جمع دخی تفرقه نك مرآت وجودنده یوز کوستررکه جمع دخی
تفرقه ایله کورنور وظهوره کلور ووجه ثانی اوزره اولان معنی اولدرکه اهل تفرقه کیننده جمعی دیلیجیدرسن بو طالب
اولان اهل تفرقه نك وجودنده موجه مقصودی کور اهل تفرقه دن مراد مرتبه وحدتدن وعالم الوهیتدن بیخبر اولان
ارباب متفرقه صاحبلریدر وجمعدن مراد مرتبه الوهیتدرکه اکا مرتبه جمع دخی دیرلر جامع جمیع حقایق مختلفه
اولدیغی اعتبارله پس ارباب متفرقه صاحبلری اولان اهل تفرقه یه واصحاب کثرته دخی نظر ایلسك آنلرهم عالم معناده
مرتبه جمعی دیلیجیدروا کا راجع اولجیلر وعاقبت (وان کل لما جمیع لدینا محضرون) آیت کریمه سنك موجبنجه
بو جهه سی اول حضرتك قتنده حاضر اولجیلردر لکن بونلرك هر برینك مرتبه جمعه اولان یولی کیننده مختفیدرکه
هرکس آنی کورمکه قادر اولمزای بصر بصیرتی اولان کسه سن بو طالب اولان اهل تفرقه نك وجودنده مطلوب
اولان مرتبه جمعك وجهنی مشاهده ایله که بو اهل تفرقه واصحاب کثرتك هر بری مرآت روی وحدت اولمشدر ومرتبه
الوهیت اسما وصفاتیله بونلرك مرآت وجودنده ظهوره کلمش وسر جمعیت نمایان اولمشدر اگرچه بونلرك مبنالری
ومرتبه لری حکمیله بحسب الظاهر اهل تفرقه درلر لکن من حیث الحقیقه مظاهر اسما وصفات الهی اولدقلری
اعتبارله جمع ووحدت مرتبه سنك طالبلری وانك آثار واسرارینك مظهرلریدر پس سن مطلوب حقیقی ومقصود
اصلی اولان جمعك وجهنی بونلرك مرایای وجودنده مشاهده ایله دیمك اولور ووجه ثالث اوزره اولان معنی اولدرکه
تفرقه جویلر کیننده ومعنی عالمنده جمعدرلر یعنی ارباب متفرقه صاحبلری ومذاهب مختلفه سالکلری واغیار
وماسوی مرتبه سنك مقیدلری ونفس وهوانك اسیرلری وجنك وجدال اهللری بو جهه سی الله تبارك وتعالی نك اسما

وصفاتنك مظهرلريدر وبوجملەسنك اعيان وافعالی بحسب الظاهر تفرقه جويلردر لكن حقيقتده نظر اولنسه عالم معناده جمعلر ومجتمعلردر زيرا بوجملەسی الله تبارك وتعالينك اسما وصفاتنك مظهرلريدر وبوجملەسنك اعيان وافعالنك واحوالنك خالق وموجدی الله تبارك وتعاليدر غيری دكلدر پس بونلر بويوزدن جمع اولورلر اگرچه ظاهر يوزندن بری برلريله اختلاف قيلورلر پس ای موحد اولان اهل بصيرت سن بو تفرقه جويلرك مجالیء وجودنده مطلوب اولان جمعك رخنی كورديك اولور پس بوجمله اهل تفرقه نك ذواتنی باغ ايچنده اولان نباتات مختلفه واشجار متنوعه نك وجودلرينه تمثيل ايدوب بومعنانی توضيحدن اوتری بو بيتی مثل موقعنده ايراد ايدوب بيورورلر (مثنوی)

مرده كان باغ برجسته زبن * كان دهندهٔ زندكی رافهم كن * مثلا باغك مرده لری كوكندن واصلندن چيقمامش وظهوره كلمش ناظر اولنلره هر بری لسان حاله بويله ديركه اول بزه حيات ورنده الك وبريجی يی فهم وادراك ايله يعنی باغ عالمده ساكن اولان وظهوره كلان اشكال طبعا وطعما مختلف اولان شجرلر ومتنوع اولان نباتلر وثمرلر هر بريسی كندی كوكلرندن بتوب ظهوره كلمش وعاقل اولنلره وبصر بصيرتله انلره نظر قيلنلره هر بری لسان اولوب بومعنايی سويلش وتعبير وتقرير ايلشدركه ای بزم اشكالمزه وذواتمزه ناظر اولنلر اول بزه زنده لك ويرن آب حياتك سرّنی وحقيقتنی فهم قيل كه حق تبارك وتعالی (ومن الماء كل شیء حی) بيوردی ودخی (صنوان وغير صنوان يسقی بماء واحد) دوسورهٔ رعدده بركوكدن بتن شاخلرك ودخی هر بری بر آخر كوكدن جدا جدا بتن شاخلرك ماء واحد ايله صوارلمسی خصوصنده بو آيت كريمه بی ناطق اولدی پس اگرچه مادن مراد بحسب الظاهر ماء متعارف اولور اما ماء متعارفك وجودنده اولان سرّ حياتی برخوش فهم ايله (ويسقی بماء واحد) رمزنی درست اكله كه بوقدر اشجار شكلا وصورتا مختلف ايكن وبوقدر نباتات واثمار طبعا وطعما متنوع ايكن بونلر ماء واحد ايله صوارلوب اندن حيات پذير اولورلر ونشو ونما بولورلر هر بريسی ارضده مرده وپژمرده ايكن آثار رحمة الله بونلری احيا قيلدی وهر بريني برخاصيت اوزره ظهوره كتوردی پس بوجملەسی بحسب الظاهر اهل تفرقه درودخی تفرقه جويلردر زيرا هر بريسی طبيعتنده ولونده وشكلنده وطعمنده بر آخرينه بكزه مزلر اما كين وعالم معناده بونلرك جملەسی اهل جمعدركه ماء واحددن فيض الورلر واندن حيات ونشو ونما بولورلر ومحييلری وفياض موجدلری بر اولديغنه دخی جملەسی على الاتفاق دلالت وشهادت قيلورلر (وفی كل شیء له آية) تدل على انه واحد) پس اهل تفرقه نك صورتا متفرق اولمسی ومعنا جمع اولوب هر بری معنی يوزنده اتحاد قيلمسی بوكا كوره قياس ايله ومطلوب اولان مرتبهٔ جمعك وجهنی بو تفرقه وكثرت

اصحابنك مراياء وجودنده مشاهده قيل (مثنوی) چشم اين زندانيان هردم بدر * كی بدی گرنيستی كس مژده ور بوزندانيلرك كوزی هردم طشره يه نيچون اولوردی اگر آنلره مژده ويريجی كسه اولميدی زندانيلردن مراد بو عالم خلقيدر وبوجملەدن ثقليندركه اقطار سموات وارضك ما بيننده محبوسلردر (يا معشر الجن والانس) آيت كريمه سی بومعنايه دلالت ايلر باخصوص كه چار عنصر ديوارينك ايچنده وچار مضيقنده مقيدلر ومضبوطلردر وبوجملەدن (الدنيا سجن المؤمن) حديث شريفنك موجبنجه دنيا مؤمنه زندان اولمش ومؤمنلر بوسجن دنياده محبوس ومسجون قالوب دائما بوندن خلاص ونجات بولمغه وسرای سعادته وارض الله واسعه يه واصل اولمغه منتظر اولمشدر ومژده وردن مراد حقيقتده حقدر وصورتده انبيا واولياء دروبدر ديك لفظنده اگرچه قپويه ديمكدر لكن بونده طشره يه ديمك معناسنه درو تقدير كلام وتعبير مرام بودركه بوزندان جهانه منسوب اولان ثقلينك على الخصوص بودنيانك سجن اولديغنی مشاهده قيلان وبونده محبوس قلان مؤمنلرك چشمی وانتظاری هردمده بوعالمك وراسنه وطشره سنه نيچون اولوردی اگر حق تعالی وانبيا واوليا بونلره مژده ور اولميدی وبوعالمك قيودندن خلاص اولمق ودار نعيمه وصول بولمق خصوصنده تشبيه قيلميدی حق تعالی هر مؤمنك قلبنه خاصة بوعالمدن خلاص اولمق ودار سعادته وصول بولمق خصوصنده بو مژده ويرمش واتی بوبابده بر مرتبه ايمان ويقينه ايركورمشدركه هر برينك چشم باطنی عالم معنايه هردم ناظر ومنتظردركه بومحنت آباد اولان دار فانيدن قورتلوب سرای سعادت اولان دار باقی يه واصل اولەلر واونده راحت بولەلر واستراحت قيلەلر بونلرك بوعالمده ايكن عالم معنايه منتظر ومتوجه اولملری اولاراه نجات اولديغنه دلالت ايدر وثانيا بونلرك مبشر غيبنك وجودنه ايقان اولديغنه ودخی آنك بونلره تبشير قيلديغنه شهادت ايدر (م ی)

صدهزاران الودكان آب جو * كی بدندی گرنبودی آب جو * بوزيك آب استيجی آلوده لر نيچون اولورلردی اگر آب جو اولميدی مصرع اولده اولان آب جو وصف تركيبيدر صو اسئيجی معناسنه مصرع ثانيده اولان آب جو به مضافدر نهرك صوبی ديمك اولور وبو بيت مثلدر يعنی مثلا بوجهانده نهرك صوبی اولميدی نيچه بوزيك صوطالبی آلوده نيچون اولوردی ونه وجهله كنديلری تطهير ايلمك ايچون آب طلب قيلورديعنی آلوده اولنلر بوجهانده آبك موجود

اولمسنه بقیناری اولمیدی کندیلرین تطهیر ایچون واندن نوش قیلمق ایچون اکا طالب اولمزلردی زیرا اصلا برکسنه
معدومی طلب ایدیجی دکلدر وبونلرک آبی طالب اولمسی آبک موجود ومظهر اولمسنه دلالت وشهادت ایلرکذلک
اگر ماء الحیات معنوی وحقیقی عالم معتاده موجود اولمیدی نیچه بوزیک قلبلری وروحلری وسرلری عقاید فاسده
ایله واخلاق خبیثه ایله وشرکک خفی ایله آلوده وملوث اولان وآب حقیقیه بی طالب قیلان کسنه لرچقن اولوردی یعنی بوقدر
بوزیک کسنه لر اول آب حیات حقیقی اگر معدوم اولیدی آنک طالبی اولمزلردی زیرا معدوم اولان شیئی کسنه طلب
قیلمشدر بونلرک طالبی اول آب حیات حقیقیه نک موجود اولمسنه وتطهیر الواث والجاس قیلمسنه دلالت وشهادت
ایلر (م ی) برزمین پهلو ترا آرام نیست * زانکه درخانه لحاف وبستر نیست * بی مقرکاهی نباشد بی قرار * بی خمار اشکن
نباشد این خمار * مثلا براوزره سنک پهلو کک آرام وقراری یوقدر اندن اوتریکه خانه کده بربستر ولحاف
واردر زیرا مقرکاه القسز قرارسزلق اولمز خمار اشکن سزنته کم بو خمار اولمز یعنی ای طالبلری ظاهر ومطلوبلری مخفی
وباطن اولان کسنه لرک حسب حالندن وما فی البالندن خبردار اولمق ایچون مثل طلب ایلین کسنه مثلا سنک کندی
خانه کده برلطیف یورغانک ودوشککک اولسه واندن بقسک استراحت قیلسه واکا معتاد اولسه بعده جایکدن
مسافرت ایلیوب برآخر مکانه کلسک واندن برگیجه اقامت قیلسک جسدک وپهلوکک اول زمینده آرام وقراری
اولمز سنک یانکده لحاف وبسترسز زمین اوزره یاتمغه معتاد اولمش برقاچ صاحب عقل فقیر اولسه درحال سنک
بی قرارلغکدن خانه کده اولان بستر ولحافکه واندن اولان راحت وحضورکه انتقال ایدرلر واستدلال قیلرلر زیرا
بیلورلرکه برلطیف مقرکاه اولمیجه بی قرارلق اولمز وکذلک عاقل اولنلر بوفی فهم قیلورلرکه کسنه مخمور اولسه آنک
بوخماری خمار اشکن سز اولمز بهرحال آنک خماری برخمار اشکن شرابک وجودینی مستلزم اولور پس بوندن سأل ونتیجه
بواولورکه سندنخی اگر برکسنه یی بوزمینده بی قرار کورسک وبر پرده آرامی وسکونی یوق دائما جست وجوده وطلب
وسعیده واشتیاق وحنینده مشاهده قیلسک آنک بی قرار اولمسی وبی صبر وبی سکون اظهار شوق وحنین قیلمسیدر
آخرتده وخلوتخانهٔ حقیقتده انکچون محل راحت ومقام استراحت اولدیغندن اوتریدر وآنک جانی انی بیلدیکندن
واندن کالیله حظ ونصیب الدیغندن واکا بغایت معتاد اولدیغندن اوتریدر زیرا بومقرر ومحققدرکه برلطیف قرارکاه
اولمسه وبرکسنه اول قرارکاهی بیلمسه بی قرار اولمزدی وکذلک برکسنه مقدما برشراب ایله مست اولسه واول شرابک نشئه
وسکری بجوب نیچه زمان مخمور قالسه سنده بیلورسن واول کسنه ده بیلورکه بو خمار برخمار اشکن سز دکلدر بونک
مخمور اولمسی اول ایچدیکی شرابک سکرندن ولذتندن جدا اولدیغندن اوتریدر پس آنک غمناک اولدیغی وبی حضور
قالدیغی اول خمار اشکن اولان شرابک موجود اولدیغنه وغم والمی اول مخموردن ازاله قیلدیغنه عقلا دلالت وشهادت
ایلر پس بوقدر معارف واسراری مناسبتله بسط ایلدکلرندنصکره مقصود اصلی ومحبوب حقیقینک معنوی اولان بولنی
وآنک طالبلرینک حالنی برمقدار سویلدکدنصکره ینه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اول هذیلینک
سرعسکر اولمسی خصوصنده اعتراض ایلین پیرک قصه سنی نقله شروع ایدوب بیوررلر (م ی) کفت فی فی یارسول
الله مکن * سرور لشکر مکر پیرکهن * یارسول الله جوان ارشیرزاد * غیرمن دیپر سر لشکر مباد * اول حضرته
اعتراض ایلین بوالفضول دیدی یوق یوق یارسول الله لشکرک سروری ایله مکر پیرکهنه یی یارسول الله جوان اگر
فی المثل شیر طوغدیسه ده من دیپردن غیری سرلشکر اولمسون یعنی اول معترض اولان کسنه هذیل قبیله سندن اولان
تازه یکدی حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم عسکره سردار ایلدیکنی کوردکده تحمل ایده میوب بوکونه
اعتراض ایتمک طریقیله دیدیکه یارسول الله یوق یوق بونی ایله لشکرک سروری قیله الا که اسکی پیری ای اللهک رسولی
تازه یکت مادرندن فی المثل ارسلان طوغدیسه ده وشجاعت وقوتده قپلان کبی اولدیسه ده مع هذا ینه سرلشکر
پیردن غیری اولمسون زیرا پیر تجربه وتدبیرده کاملدر سرلشکره لازم اولان خود عقل وتدبیردر عقل وتدبیر خود
روزکار دیده اولدیغی اعتبارله پیرلرده زیاده اولوردیدی (مثنوی) هم تو گفتستی وگفت تو گوا * پیرباشد پیرباشد
پیشوا * یارسول الله هم سن دیمشسندر وسنک کلام شریفک گواهدر سردار وپیشوا اولان پیرکرکدر پیرکرکدر یعنی
یارسول الله لشکرک سرداری اولان کسنه البته پیرکرکدر وهم سن بیورمشسندر سنک سوزلک خود دلیل وبرهاندر
پس تازه یکدی بوزمانده سرلشکر ایلمک مناسب دکلدر دیدی بیلدیکه محقق وکامل اولان سلطانلر بر محلده برکلامی
برشیئک حقنده بیورورلر برآخر زمانده اکا مناقض برفعل ایشلسه لر انلره قدح لازم کلمز مثلا اول حضرتک سرور پیر کرکدر
بیورملری پیر مجرد سالخورده وروزکار دیده اولدیغیچون دکلدر بلکه عقل وتدبیری زیاده اولدیغی اعتبار ایله در
چونکه عقل وتدبیر برجوانده دخی بولنه لو تدبیری اولمین پیرلردن رئیس اولمغه اولی والیق اولور (مثنوی) یارسول الله

درین لشکر نکر * هست چندین پیر ازوی بیشتر * یارسول الله بولشکرده نظر ایله بوندن زیاده بوقدر پیرلر واردر یعنی تدبیر وتدارکده وعقل ورأیده وتجاربده بولشکر ایچره نیجه پیرلر واردر پس انلر اوزره بونی اختیار ایلمکنه ایجاب ایلدیدی واول بو الفضول سوزنی اثبات ایچون ضروب امثاله شروع ایدوب دیر (مثنوی) زین درختان برک زردش را مبین * سیبهای پخته اورا بچین * مثلا بو درختدن انک اول صارو یپراغنه نظر ایله انک پخته المالرینی دوشور (مثنوی) برکهای زرد او خود کی تهیست * این نشان پختکی وکاملیست * اول درختک صاری یپراقلری خود نجین تهی وخالیدر بو حالت پخته لک وکامللک نشانیدر یعنی پیرلک وجودی فی المثل اغاجی کبیدر وانک صفرت وجهی خزان زماننده اولان اوراقک زردرو اولمسی کبیدر پس پیرلک بو وجود درختندن اول برک زردکبی اولان صفرت وجهنی کورمه بلکه پخته سیبلر کبی اولان تدبیراتنی وتعقلاتنی اخذ ایله که انک اکرچه وجودی درختی فنایه یوز طوتمش لکن انک ثمراتی کماله یتمشدر انک زرد اولان برکاری خود نجین خالیدر بلکه برکلرک خزان زماننده زرد اولمسی پخته لک وکامللک نشانیدر کذلک پیرلرک دخی رویی زرد اولمسی عقلینک وتدبیرینک پخته وکامل اولمسنه علامتدر (مثنوی) برک زرد ریش وآن موی سپید * بهر عقل پخته می آرد نوید * پیرلک برک زرد مشابه سنده اولان ریشی واول موی سپیدی پخته وکامل عقلندن اوتری نوید وبشارت کتورر بعض نسخه ده ریش برنه روش واقع اولمش رویشدن مخففدر ومعنی انک برک زرد کبی اولان یوزی ودخی بیاض قیلی عقل پخته دن اوتری خبر کتورر دیمک اولور مراد صفرت وجهی ونحافت جسمی عقلنک کمالنه وتدبیرنک پخته اولمسنه دلالت ایلر دیمک اولور وبو سوزلر ایکی نسبت طوترا کر حضرت رسول علیه السلامه اعتراض اولورسه وانک هر عصرده اولان وارثلرینه وقایم مقاملرینه اعتراض مراد اولورسه بو معنایه نسبت بو سوزلر مقبولدکلدر اما اول حضرته وانک هر عصرده اولان وارثلرینه اعتراض اولمدیغی جهتدن بو سوزلرقی مناسب ومعقولدر پس بو محلده اعتراض جانبنه نظر اولنمیوب قائلک قولنده اولان منافع وفوائده نظر اولنوب بونکله عمل قیلنور واکثریا پیرلر تدبیر وتدارکده وتجربه روزکارده فی الحقیقه جوانلردن زیاده اولور وجوانلرده کامل العقل اولمق وتدبیر وتدارکی درست قیلمق اولور لکن ازواقع اولور نادرا ایسه معدوم حکمنده اولور (مثنوی) برکهای نو رسیده سبزفام * شد نشان آنکه آن میوست خام * یشل رنکلو نو رسیده یپراقلر انک نشانیدرکه اول میوه خامدر یعنی بر درختکه هنوز یپراغی یشل رنکلو اوله انک میوه سنک خام اولمسنه برکلرینک سبزفام اولمسی دلیل ونشان اولدی پس برکسه آنک که هنوز دخی حمرت وجهی وموی سیاهی وقوت جسمی برنده اوله اول کسه روزکار دیده وکار آزموده اولمشدر وپیرلک مرتبه سنه ایرمشدر پس عقلی ناپخته اولسه وتدبیر وتدارکی ناقصانه قیلسه عجب دکلدر (مثنوی) برک بی برکی نشان عارفیست * زردی زر سرخ روی صیرفیست) برکسزلک برکی عارفلک نشانیدر نته کم التونک صاریلغی صیرفینک سبب سرخ رویدرلک بونده قدرت معناسنه در لکن وجود معناسی مراد اولور سرخ رویدن مراد بونده طراوت واطافتدر که صیرفینک یوزی اقلغندن وکوزلکندن کنایت اولور وزردلک هر محلده مذموم ومستکره دکلدر بلکه بعض شینک اصفر اولمسی مورث مسرت وموجب بشاشت وطراوت اولور نته کم حق تعالی حضرتلرینک (صفراء فاقع لونها تسر الناظرین) بیوردیغی آیت کریمه بو معنایه دلالت وشهادت قیلور (وحضرت علی رضی الله عنه من لبس نعلا صفراء قل همه) بیوردیغی دخی بو مضمونی مؤید اولور زردی زر دخی صرافک حمرت وجهنه ومسرتنه باعث اولدیغی دخی عند العقل محقق ومقرردر وکذلک عارفک وعاشقک صفرت وجهی دخی زردی زرکبیدر زرک زردلکی ذاتنک نقد وخالص اولمسنه وصیرفینک دخی مسرتنه وبوزی اقلغنه نه وجهله دلالت ایلرسه عارفک وعاشقک صفرت وجهی کندیلرک نقد وخالص اولمسنه وانلره صاحب اولان رانلرک مقدارنی وقیمتنی بیلان صرافان بازار معرفتک وجه باطنلرینک لطافتنه وطراوتنه سبب اولور وتقدیر معنای بیت بویله دیمک اولور که قدرتسزلک قدرتی وبی وجودلک وجودی عاقللغک نشانیدر نته کم زرک زردلکی صیرفینک حمرت وجهنه وطراوت ومسرتنه سببدر عاشق وعارفلک دخی بیرلک اولمسی وروبی زرد اولمسی خلوصنه دلالت ایلدکدن ماعدا نقدشناس اولان صرافان بازار معرفتک وجه باطنلرینک بشاشت ومسرتنه دخی باعث اولور الصفرة خضاب المؤمن والحمرة خضاب المسلم) حدیث شریفنک سری ونتیجه سی بو وجود اولان عارفلرک رنکی وآنلرک حالنه عالم اولان صیرفیلرک لون روبی اولدیغی موهم اولور وبو معنایه اشارت قیلور (مثنوی) آنکه او کل عارضست ار نوخطست * او بمکتبهای مجبر نوخطست * حرفهای خطاو کژ مژ بود * مزمن عقلست ار کرتن می دود * اول کسه که هنوز کل عارضدر اکر نوخطدر اول کل عارض مجبر وهنرمکتبلرنده نوخطدر اول کل عارض جوانک خط دکابتنک حرفلری اکری بکری اولور انک عقلی مزمندر اکرچه تنی یلر مصرع اوله اولان نوخط تازه وینکی صقاللو دیمکدر

ومصرع

وهمسیرمطلبنده اولان اوستادی مصاحبتیله کل ایدوب هنوز دخی کانی وکامل ویرقاعده اولمش دخی نته معنا ادر
مسیرمجیدر علم ومعرفت مسافتنده آزمش کورکوبسه خبرار کرزله سبه ابدا اکری معناسنه درمز القافذ سهیله
تاصباحه کباطنی درکنده اکونه نکنده کری کبی بو مقدار صورتی بجیسل وطیبوالان تازه بکیتلرلز اکثر باخر
بیمیری ناقصی ویمیع ولیمهنی تعلیمندن قالورنری مثلی مرقعننه واقع اولمشدر یعنی فی المثل شول کمسنه نکه هنوز ده
مادرمنی کل کبی لطیفه ر صحنه ر اشاره ده ولان معلمی دخی هنوز تومیمده دراوتازه جوان علم ومعرفت تکمیلنه
کانمی بکتدر محنت کماتمنده سوخو کامل بوقدرنک کاتشنک سرارفدا اکری توکری اولور برقاعده واستاده ایمدلر انک
عقلی کوترم ومعطلدرا گرچه معنی حرکت سرده بارو قوت ایله مسیر وحرکت ایدر (مثنوی) پای پیران سرعت از عقل
بلندابلدجیانیت عقل ومعرپیران اوج راندیه بیرلمنا آیاتی اگرچه سرعت وحرکتدن کیرو قالدی لکن انک عقلی ایکی قناد
بیلندی اوج اعلا یمسوردی یعنی پیران انلرانلانی سرعت وحرکتدن کیرو قالدیسه وقزمی کوترم دخی اولدیسه انک
عقلی ایله بیرو عقلارک قنادلرن ویولوج معنایه پرواز قیلدی وکاسته وقراسته قوتیله عالم عقلدن انلرنی پرواز اولدی
(بیت) کرکل شواهی بیسعفر در نکروبهنه ادخی ربنای دست ویای پر (۴) کر بوخصوصده مثل استرسک حضرت جعفر
طیارده نظراید حق تعالی احسنکا دست وپای بریخشادوردی جعفر طیار حضرت علی نک برادر بزرکوار لریدر
طایدسمر طیاردینلسنده برتاج وجه واردر بحسکه اول وجهادلیبعضی جلد ثانینک اواخرنه قریب بیت (جعفر
طیاره اورابیپاوه ست) بیتنک شرحنده مسطوردر ایکنجی وجه دخی بودرکه اول حضرت غزا یتنک نیتیله روم دیارینه کلدی
وکفارلر ایلدن شربت شهادتی نوش ایدوب اول حضرتک الی وایاغی قطع ایلدیلر اما الله تبارک وتعالی اول حضرته
الدکو الملمه جالنوردن ایکی قناد ویروب اول پرمن اوج معنایه وعالم اعلایه پروازایلدی دیرلر بو بیت شریف دخی
بومعنایه شهادت ودلالت ایدر پس پیرانک عقلی دخی بوکا بکزر بچونکم انلرک دست وپای حرکتدن قالمه وقوتلی کسلوب
ینجه اولمه انلره حق تعالی ایکی عقل وروح قنادلرین ویرر پس اول پیرلر عقلی وروحی عالم معنایه طیار اولورلر اوج
اعلایه پرواز وجولان قیلورپس صورتک ضعف وضعافتنه اعتبار یوقدر زیرا چوق ضعیف وضعف کسنه لر
واردرکه عقلی وروحی قویدر وچوق صورتده قوی وجسیم کسنه لر واردرکه انک عقلی وروحی ضعیف وضعیفدر پس
صورته نظراولنموب سیرته بین اولمق مستعد اوله کوز (مثنوی) بکذر از زرکین سخن شد مختصب ❊ همچو سیماب
این دلم شد مضطرب بهر زدن کج زیرا بو سوز محتجب ومستور اولدی بو کوکلم زیبق کبی مضطرب اولدی ذروننده
بیرلرک صفرت وجهندن استعاره در وخضاق مقدر بکذرازسخن ورزتقدیرنده اولور وقرینه کلام بوکا دلالت قیلور
سیماب زیبقه دیرلر قلب دخی انقلاب واضطرابده زیبقه مشابهدر وتقدیر کلام وتحقیق اثم بودرکه زرسوزندن کچ
زیرا که بو سوز مخفی ومستور اولدی یعنی پیرلرک حفظ انلرون کبی اولان وزرلرنک سوزنک تقریر وتعبیر ایلکدن
فراغت ایله زیرا که بوسوز باده خاص وپوشیده در هرکسک چشم ادراکی انی کورمکه وانک سرینی وحقیقتنی
مشاهده ایلمکه قادردکلدر بوکا متعلق اولان سوزی کشف وایضاح ایلکده بنم قلبم زیبق کبی مضطرب ومتردد
اولدی زیرا هرکسک عقل وفهمی بوسوزی کاهو حقه ادراک ونتیلمز وبونک سرینه واطلنه نوال بوله مز پس بوکونه مخفی
ومحتجب اولان سوزدن فراغت ایلمک اولی اولور (مثنوی) زاندرونم صدخموش خوش نفس ❊ دست برلب می زند
یعنی که بس) زیرا بنم درونمده یوز خوش نفس خاموش الیلی اوزره اورور یعنی کابس دیر دکلیدر ویتده استعاره
تبعیه قاعده سی اوزره خوش لکی خوش نفس وشیرین کلام شخص منزلت تنزیلا نفس اولورنیا کاملا بومناسب
اولان خصوصلری وتقریرلرینی استماع قیلورلر دیمسیدرکه بو اعتبار بنم قلبم اهل اللهدن اولان روحانی محتجب اولانک سوزنی
سو یلمکدن فراغت ایلمکه میل قیلورکه بنم درونمده یوز دانه خوش نفس وشیرین کلام خاموش الی اغزی اوزره
قیوب اشارت ایلمکدن بس دیکی دیار ارتق سویله کفایت ایلد یکی مرادنلری بن تکلم ریاضتدن سویلمک قصد
ایلسه کوروسنه خوش نفس وشیرین کلام شخص سنک تکلمک سوالی الغز بقریسه نیکا سویله دیو واضلوب
تعرضا اشارت ایلمسه موز سویلمکدن فراغت ایلیسن بنم باطنمده وزدانلک کبی خوش نفس خاموشلک بوسوزی
سویله کفایت ایلر دیو الین اغزنه اوروب بکا سکوت ایله دیو رمز واشارت قیلوردیوادی بو کونه سوزلک سویلمسندن
کشف وایضاحی ایلمسندن فراغت اولندی دیمک اولور (مثنوی) خامشی بحرست ونطق همچو جو ❊ بحری جوید
ترا جورا مجو) خامشی بحرست یعنی خاموش لک بحر دیر ونطق وتکلم جوی
[illegible] حقتعالی علم بالصواب همچنان خاموشلک بحر در نطق وتکلم جوی
در یعنی ارماقدر جویه بحر مانند استکلرن نهر مصری ایلینده اعلم بلکه اعلم یعنی عالم
[illegible] وتلاوت التوسیری اوفنی خاموشلک ما المعرکه فی المثل بحر زاملمدر واصل بحر اعلم کبی اولان علم

معنادن سوز سويلمك ومعارف واسرار نقل ايلمك بر نهر اصغر كبيدر سنى عالم معنا بحرى طلب ايلر وكندى كبى صامت
وساكت اولوب ولسان حالله تكلم قيلمغى وكندى صفتيله متصف اولمغى سندن مراد ايلر پس كركدر كه نهر كبى اولان
كفت وكويى ديليه سن وقيل وقال جويسنه فريفته اولوب قناعت ايليه سن بلكه توحيد الهى وبحر معنوى اولان
خاموشلك عالمنه واصل اوله سن وصمت وسكوت ايله الفت وانسيت قيله سن كه تكلم فرعدر وسكوت اصلدر پس اصلى
قويوب فرعك طالبى اولميه سن حق بولسان ومقالدن جدا اولوب درياى معنايه واصل اولدقده انك اشارتلرنى فهم
قيلمغه ومراد ومرامنى اكلمغه قابل ومستعد اوله سن كركدر كه درياى معنوينك رموز واشاراتندن معرض اولميه سن
واندن يوز چويروب ساحل كبى اولان قيل وقال مرتبه سنه ميل قيليه سن زيرا كفت وكويه مائل اولمق ولسانه كافى
قائل اولمق انسانى صمت وسكوتك منافع واسرارندن بى بهره ايلر بو رموز واشاراتى فهم ايله وسوزى ختم ايدوب
آرسو يله الله تعالى صوابه اعلمدر وطالب حق اولنلره صمت وسكوتله متصف اولمق الزمدر پس مناسبتله صمت
وسكوتك فضائلنى ومناصب ومنافعنى بيان ايلدكدنصكره اول اسير كفت وكو اولان وحضرت پيغمبره اعتراض
قيلان معترضك قصه سنى بيان ايلمكه شروع ايدوب بيورورلر (مثنوى) همچنين پيوسته كردان بى ادب * پيش پيغمبر
سخن ران سرد لب * الحاصل اول بى ادب بو اسلوب اوزره حضرت پيغمبر عليه السلامك اوكنده اول سرد وبارد لبندن
سوزى پيوسته ايلادى وبرى برينه برواج كلماتى متصل ايدوب سويلدى وكندويى عاقل ودانا وسخن شناس ايلدى
(مثنوى) دست ميدادش سخن او بيخبر * كه خبر هرزه بود پيش نظر * اكا سوز ال ويردى لكن اول بى خبر ايدى اندن كه
خبر نظر اوكنده هرزه ولغو اولور نته كم ليس الخبر كالمعاينة حديث شريفى دخى بو مضمونى تأييد قيلور پس اول بى خبر
برنجيه بحث وجداله متعلق علم بيلمكله وقيل وقال اكا ال ويرمكله صاحب نظرلك اوكنده خبرلك هرزه ولغو اولديغنى
بيليوب سوق كلام ايلمكه وبر سبيل اعتراض سوز سويلمكه جرأت وجسارت ايلدى بونده تنبيه واردر شول اهل قيل
وقاله كه انلر اصحاب نظرلك قتنده سوز سويلمكه جرأت قيلورلر واصحاب معاينه قتنده اخبارلك بى معنى اولديغنى
بيليوب متكلم اولورلر (م ى) اين خبرها از نظر خود نايبست) بهر حاضر نيست بهر غايبست) هركه او اندر نظر موصول
شد) اين خبرها پيش او معزول شد) بو خبرلر خود نظردن نايبدر وحاضر وناظردن اوترى دكلدر غايبدن اوتريدر هرشول
كسه كه نظر مرتبه سنه موصول اولدى بو خبرلر انك قتنده معزول اولدى يعنى بو خبرلر كه مخبر اولان انبيا عليهم
السلام واولياى كرامكه برشيئك ذاتندن وصفاتندن واسرارندن وخاصيتندن سويلمشلردر وبوجمله سى نظرلك
ومعاينه نك نائبى وقائم مقاميدر بو خبرلر اول نظر مرتبه سنده حاضر اولان صاحب شهود ايچون دكلدر كه انلرك
خبره احتياجى يوقدر بلكه اول مرتبه دن غائب وبعيد اولان كسه لر ايچوندر كه انلر اول خبره اعتقاد قيلمغه
وانكله نظر مرتبه سنده اولان اسراره عارف اولمغه محتاجلردر هرشول كسه كه نظر مرتبه سنه موصول اولدى
واصحاب مشاهده ومعاينه كبى حقايق اشيايه مشاهده قيلدى بوجمله خبرلر انك حضورنده معزول وبى فائده
اولدى زيرا انك خبره احتياجى قالمدى خبرلك افاده ايلديكى معنايى اول نظرله كوردى پس خبر انك قتنده ملغو
اولدى نته كم بو معنايى تفهيمدن اوترى بو مثللرى ايراد ايدوب بيورورلر (مثنوى) چونكه با معشوق كشتى همنشين
دفع كن دلاله كانرا بعد ازين * مثلا چونكه سن معشوقه ايله همنشين اولدك بوندنصكره دلاله لرى دفع ايله دلاله
قولاوزه ديرلر چونكم سن كندى معشوقه كه واصل اوله سن وانكله مصاحبت قيله سن بوندنصكره معشوقه يه
واسطه اولان شيلرى ترك ايله كه اول وسائطلكه نسبت نفعى قالمدى زيرا انلردن مقصود حضرت معشوقه نك
وصالى ايدى چونكم مدلوله وصول ميسر اولدى دليله حاجت قالمدى كما قيل (طلب الدليل بعد الوصول
الى المدلول قبيح) (مثنوى) هركه از طفلى كذشت ومرد شد * نامه ودلاله بروى سرد شد * مثال آخر هرشول كسه كه
طفوليت مرتبه سندن بكدى ومرد بالغ اولدى نامه ودلاله انك قتنده سرد وبارد اولدى وانك نامه يه وقلاوزه
احتياجى قالمدى يعنى مثلا برطفل وارايدى وكار محبوبه يى نكاح ايلديلر لكن بالغ اولمديغى ذلك ورجال
مرتبه سن بولمديغى دلك انك معشوقه سنى كنديدن غائب طوتديلر بالغ اولمديغى دلك ايكيسنك ما بينده نامه
ودلاله وارويب كلمكدن خالى اولمدى چونكم طفوليت مرتبه سندن كذر قيلدى ورجال مرتبه سنه بالغ اولدى
ومعشوقه سنه وصول بولدى انك نامه ودلاله يه نه احتياجى قالدى نامه ودلاله انك اوكنده سرد ولغو اولدى
پس بورادن بر سؤال لازم كلديكه دينه چوق مرد بالغ اولمش وكمال مرتبه سن بولمش وبالله واردر كه ينه نامه
اوقورلر وكتاب اوقومغه اشتغال قيلورلر وخلقه قيل وقال قيلورلر بو تلرك اوكنده نامه ودلاله نيچون سرد
اولمدى وبونلر كتاب اوقومغه ندن اوترى اشتغال قيلدى بويتله جواب بيورورلر (مثنوى) نامه خواند از پى

تعليم

تعلیم را * حرف کوید از پی تفهیم را * اول طفولیت مرتبه سندن چکوب مرد بالغ اولان کامل طلبه‌یی طالبلره تعلیم ایلمکدن اوتری اوقور حرف وکلماتی تفهیم ایچون سویلر کندی‌یه فائده ویرسون ایچون شو یله‌یمز وکلامه احتیاجی اولدیغندن اوتری انی اوقویوب آندن نقل ایلمز کتابده یازیلان معانی آنک بالفعل لوح درونده مثبت اولمش وحروف وکلمات مرتبه‌سندن آنک ذات شریفه‌سی ترقی قیلمشدر پس نامه خوان اولمسی والفاظ وحروفه اشتغال قیلمسی مجرد تربیه طالبین وتکمیل سالکین ایچون اولور (مثنوی) پیش بینایان خبر کفتن خطاست * کان دلیل غفلت ونقصان ماست * پیش بینایان خوشی نفع تو * بهر این آمد خطاب انصتوا * انبیالر اوکنده خبر سویلمک خطادر زیرا اول بزم نقصانمزه وغفلتمزه دلیلدر بینالر قتنده خوشلنمکلکلک سکا نفعدر جناب عزتدن خطاب (انصتوا) بوندن اوتری کلدی یعنی انلرکه اصحاب معاینه وارباب مشاهده در انلرک اوکنده سوز سویلمک واخبار وآثار نقل ایلمک نوعا خطادر زیرا اول خبری انلر قتنده سویلمک بزم غفلتمزه ونقصانمزه دلیل وشاهددر بینالر اوکنده خاموش اولمق وسکوت قیلمق سکا نافعدر بو خوش اولمقدن اوتری وبینا اولانلرک کلامنی استماع قیلمقدن اوتری حق تعالی حضرتلرندن مؤمن قوللرینه انصتوا خطابی کلدی وبو آیت کریمه بو خصوصده نازل اولدی (قال الله تعالی فی آخر سورة الاعراف (فاذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) بو آیت کریمه‌نک تفسیری ایکنجی جلدک اواخرینه قریب منازعت چهار کس سرخنده واقع قریب بر آخر مجلدده دخی مرور ایلدی انده طلب اولنسه (مثنوی) کر بفرماید بکو برکوی خوش * لیک اندک کو دراز اندر مکش * اکر اول مرد کامل ومرشد فاضل سکا سویله دیو بیوره اول وقت خوش ولطیف سویله لکن آز سویله طول ودرازه چکمه یعنی ادب بودرکه مرد کاملک صحبتنده اول سکا سویله دیرسه خوش سویلیه‌سن (الکن خیر الکلام ما قل ودل) حدیثنک موجبنجه آز سویلیه‌سن واطناب ایلمیه‌سن (مثنوی) ور بفرماید که اندر کش دراز * همچنین شرمین بکو با امر ساز * واکر اول صاحب کمال سکا کلامی درازلغه چک بیوره انجلین شرمناک واد بله سویله وآنک امرینه اطاعت ایله یعنی ادب بودرکه اول سکا آز سویله دیرسه آز سویلیه‌سن وچوق سویله واطناب ایله دیرسه چوق سویلیوب اطناب ایلیه‌سن والحاصل آنک امر یله دوز یلوب رضاسی اوزره اوله‌سن (مثنوی) همچنانکه من درین زبا فسون * با ضیاء الحق حسام الدین کنون * چونکه کوته می کنم من از رشد * او بصد نوعم بکفتن می کشد * انجلین که بن بو زبا فسونده یعنی بو کلمات حقیقت مشحونده ضیاء الحق حسام الدین ایله شمدی چونکم بن رشددن کوتاه ایلیم اول حضرت بنی یوز نوع ایله سوز سویلمکه چکر یعنی ای سوز سویلمکه وتعبیر مرام ایلمکه قادر اولان بر صاحب نظرلک مصاحبتنه وصول بولان کسه کرکدرکه اول صاحب کمالک صحبتنده ادبه رعایت ایلیه‌سن اکر آنک رضاسی سنک سکوت ایلمککده ایسه سکوت ایلیه‌سن واکر سوز سویلمکده ایسه سنک سوز کدن حظ ایلدیکی قدر سوز سویلیه‌سن نته کم بن بو لطیف اولان کلمات شریفه‌ده مالا آن ضیاء الحق اولان حسام الدین چلبی حضرتلریله بویله‌یم چونکم بن اول رشاد وسداده متعلق اولان کلماتی سویلمکدن کوتاه ایلیم وآز سویلیم اول حضرت بنی یوز فن وصنعتله بنی سوز سویلمکه جذب ایلر وبو کلمات منظومه‌نک طول ودراز اولمسی جانبنه ترغیب وتحریض قیلور (مثنوی) ای حسام الدین ضیای ذو الجلال * چونکه می بینی چه می جویی مقال * ای حضرت خدای ذو الجلالک ضیاسی اولان حسام الدین چونکه کورورسن پس نیچون کفتار ومقال استرسن یعنی ای الله تعالینک نوری اولان حسام الدین چلبی چونکم حقایق اشیایی کوررسن واسرار خدای تعالیی مشاهده قیلورسن پس بو خصوصده نیچون طالب مقال اولورسن وقت عیانده خبرک فائده‌سی ندر ومشاهده زماننده مقال سکا نه منفعت ویرر (مثنوی) این مکر باشد ز حب مشتها * اسقنی خمرا وقل لی انها * بو مقتضا مکرکه حب مشتهادن اوله وبو قبیلدن اوله که شاعر بکا خمر ایچور وتحقیقا بکا اول خمردر دیدی مشتها اسم مفعول صیغه‌سی اولوب مصدر اشتها معناسنه مصدر میمی اولسه دخی جایزدر یعنی ای حسام الدین چلبی چونککم محبوب حقیقینک جمالنی یا کمالنی کوررسن واندن معانی وحقایق شرابنی نوش قیلورسن پس بو خصوصده‌ندن نیچون خبر ومقالک طالبی اولورسن واراینه سنک بو اقتضالک افراط محبتدن وکمال اشتها ورغبتدن حاصلدر نته کم برکسه ساقیدن شرابک صقی اولمسنی طلب ایلیوب آنک شراب اولدیغنه دخی بو شرابدر دیو بکا ساقیدن اقتضا ایلدی اول کسه‌نک شعری بودرکه ذکر اولنمشدر (شعر) الا فاسقنی خمرا وقل لی هی الخمر * ولا تسقنی سرا اذا امکن الجهر * وبح باسم من اهوی ودعنی عن الکنی * فلا خیر فی اللذات من دونها ستر * معناسی اولدرکه ای ساقی آکاه اول پس بکا خمر ایچور وبکا بو سنک ایچدیکک خمردر دی تا آنک ذوقی شرینله وضمنله کرمله متلذذ اولم وبکا اول خمری سر ایله خفیه ایچورمه چونکم

جهر ایله ایچون ملتزم ممکن اولمزیرا انك اظهاری دخی بر آخر لذتدر اشکارا ایله شول کسه نك اسمی که پنهان
سورر نه باج بیوع بوجادن امر خضر درباج الشی دیرلر چن برشی ظاهر وشایع اوله وکنایت ایلمکدن بی تزلك
ایله پس خبر وعنبر شول لذتدر که اول لذت قسمنده مستور و پرده لو اولیاء الله ایکی قسمدر برقسمی دائما مستور و دیگری
و بیلدیکنی عنوان ایدوب من عرف الله کل لسانه قولنك مفهوم منه مظهر اولنلر و کوردکلرنی و بیلدکلرنی سویلمکدن
حذر قیلنلردر و برقسمی دخی (من عرف الله طال لسانه) قول شریفنك مفهوم منه مظهر اولنلر (واما بنعمة ربك
فحدث) آیت کریمه سنك موجبنجه حضرتدن ویلرندن انلر مشاهده وعیاننه دن نه نعمت ویرلدیسه محروم اولان
طالبلره انی تحدیث قیلنلر پس بو محلده حضرت مولانا حسام الدین افندی حضرتلرینك بو قسمدن اولدیغنه اشارت
ایدوب وکندی مشاهده لری اولان اسرار و معانینك ظهوره کلمسی خصوصنده طالب مقالاتلری بر آخر لذتکه باعث
اولدیغنه و نیجه کیمسه لر دخی لذت ویردیکنه تنبیه ایدوب بیورر لرکه ای حسام الدین چلبی سنك بو قدر اسرار الهی
و علوم ربانی معلوملرك ایکن انك بیندن مقالاتی ودکرلی مراد ایلمك کندی کوش پرهوشکی لذاذ حصه مدن
وسائر کوشلری دخی بو مقالاتك لذتندن محظوظ و بهره ور قیلمقدر (مثنوی) بردهان تست این دم جام او * کوش ها کوید
که قسم کوش کو * ای حسام الدین چلبی اول محبوب حقیقینك شراب وصالنك جامی بو دمده سنك دهانك
اوزرینه در لکن کوش دخی دیرکه کوشك قسمی قنی یعنی هر حسنك حق تعالیدن کندییه مناسب برلذتی ونصیبی
واردر قوت ذائقه روحانیه نك حظ ونصیبی حق تعالینك مشاهده سندن لذت الق و شراب عشق و محبتدن صفا
پذیر اولمقدر و بو کوشك دخی کوش هوشك حظ و نصیبی اول حضرتك کلام لطیفنی استماع قیلق و اثمار اسرارینی
بیلمك و بولمقدر چونکم ساقی شراب الهی اولان مرشد کامل بر طالبك روحنه شراب وصالی اذاقه ایلیه واوك روحی
دخی اول شراب معنویدن لذت پذیر اوله انك کوشی دخی کندی یه مناسب اولان غدالی اندن استدعا ایلرکه کوشك
غداسی محبوبك کلامنی استماع ایلمکدر (م ی) قسم تو کرمیست نك کرمی ومستی * کفت حرص من ازان افزون
ترست * ای کوش سنك قسمك کلام محبوبدن کرم اولمقدر اشته کرمیت ومستلك سنك نصیبکدر اول کوش دیدی بنم
قسمم اولدقلری اولنان کرمیت و مستلکدن افزونتردر بو محلده حضرت مولانا حسام الدین افندی یی کوش منزله سنه
تنزیل ایلمشلردر سرتاپا هر عضوی کلام محبوبه کوش مثابه سنده اولدیغندن اوتری نته کم حق تعالی حضرتلری
حضرت پیغمبری اذن منزله سنه تنزیل ایدوب سوره توبه ده (هو اذن قل اذن خیر لکم) بیوردی رجل عدل قیلمقدن
اولور کمال مبالغه دن اوتری کان اول حضرتك سرتاپا هر عضو شریفی کوش اولمشدی نته کم بو آیتك تحقیقی جلد
ثالثك اوایلنه قریب قصه خورند کان پیل بچه کان سرخنده مرور ایلمشدر بو بیت اولده اولان کوش میکوید که
قسم کوش کو مصرعندن حاصل اولان استفهام واستخباره جواب واقع اولمشدر کان بیورر لرکه سنك دهانکده در
بو دمده اول محبوبك جامی پس کوش دیرکه کوشك قسمت ونصیبی قنی ای سرتاپا کوش منزله سنده اولان حسام الدین
چلبی سنك کلام محبوبدن قسمت و نصیبك کرمیدر اشته کرمیت و مستلك سنکدر اول محضا کوش مثابه سنده
اولان حضرت دیدی بنم حرصم اندن زیاده در کنکوب کلام وقدر له قناعت کلز و بیانم بو قدر کرمیت ومستلکله خرسند
اولمز استرمکه اول حضرتك کلامنك لذتی و کرمیتی دخی زیاده بولم و سمع بولندن دخی مست ومستغرق اولمدیغك اولور
والله اعلم (جواب کفتن رسول علیه السلام اعتراض کننده مرا (مثنوی) در حضور مصطفای قند خو * چون
زحد برد آن عرب در کفت کو * آن شه والنجم وسلطان عبس * لب کزید آن مرد مدرا کفت بس * قند و شکر خو بلو
مصطفی علیه السلام حضرتلرینك حضور شریفلرنده چونکم اول عرب کفت وکوده حددن ایلقدی یعنی تجاوز
ایتدی اول والنجم دیه کلمه مقسم علیه اولان شاه و حقنده عبس نازل اولان سلطان اول سرد ملو اولان معترضه دوداق
اصردی پس دیدی بو معنی والنجم اول حضرتك قسم معادته مقسم اولدیغی اعتبار ایلمدر امال قسم اولمیوب سور مراد
اولورسه معنی بویله دیمك اولورکه والنجم سوره سنده واقع اولان بعض آیات کریمه نك مظهر و موردی اولان اول شاه
دخی عبس سوره سنده واقع اولان عتاب وخطابنك محلی اولان سلطان بر اتباعه اول کلامی بارد اولان عربه مبارك
لبلرینی اصرمغله چوقسو بلمکدن کفایت ایله دیمکه اشارت قیلدیلر بو حالت اول حضرتك زیاده خلق عظیم صاحبی
اولدیغنه و کمال سکینت ووقار له المساق قیلدیغنه دلالت ایدر انك بو مرتبه اعتراضنه تحمل بیوروب قلرندنه مکرما کا
کلامی سویلیوب مبارك لبلرله انك سکوت ایلسنه اشارت قیلدیلری حسن ادبلرینه شهادت ایلر (مثنوی)
دست میزد بر منفس بر دهان * چند کویی پیش دانای نهان * اول حضرتك منفسدن اوتری زبانی اوزره ال اوروردی
یعنی دانای نهانك اوکنده نیجه بر هو یلمه بن زبان اوزره ال قومق دخی سکوت ایله دیمکه اشارتدر پس لب کزیدم اوله قلرندن

اول عرب ساكت اول معناسنى فهم ايليوب اول حضرت لسان مباركلرى اوزره الى قودى شو معنانى اشعار وايهام ايلمكله كه اى نادان اسرار نهانى بيلميمك اوكنده نيجه برسو يلرسن وعلوم غيبيه عالم اولان كاملك حضورنده نيجون معقولات نقل ايلرسن پس بوندنصكره واقع اولان ابيات شريفه نك معانى لطيفه سى بابودركه اول حضرتك اول حينده اول معترضه لسان حاله سويلديكى معانى شريفه اوله ياخود حضرت مولانا بو مناسبتله غيرنادانلره تعريض وتأديب ايلمكدن اوترى بوكونه معانى بيورمش اوله لر (مثنوى) پيش بينا برده سركين خشك * كه بخر اين را بجاى ناف مشك * اى خودبين وخودپسند اولان وكنديده عقل وادراك زعمن قيلان فى المثل سن بينانك اوكنه قورى سركين ايلتمشسن ودير سنكه بونى ناف مشك برنه صاتون آل يعنى برداناوبينا كاملك حضورنه قورى سركين كبى اولان عقليات ونقليات وكلماتكى ايلتمشسن بويله ديوكه بونى كوبك مسكى كبى لطيف اولان علم لدنيك ومعارف يقينيه نك برنه قبول ايله وانى قويوب بونك طالبى اول بو حالت بو صفتلو اولان كسه لرك حماقت وجهالتنه دلالت ايدر (مثنوى) بعر را اى كنده مغز كنده مخ * زير بينى بنهى وكويى كه اخ * اى بينيسى وايلكى قوقش جاهل دوه نك قغى برونك التنه قورسن دخى اخ ديرسن بو علوم لدنيه ومعارف يقينيه يه نسبت عقليات ونقليات بعر كبيدر وبو عقليات ونقليات عالم اولان كسنه لر عالم ربانى اولنلره نسبت بينيسى وايلكى قوقش كسنه لردر پس بوكونه كسنه لره خطابا وتعريضا بيورورلر اى لبى ومغزى خبيث ومردار اولمش كسه بعر كبى بى معنى اولان معلومات ومعقولاتكى كندى بورنك التنه قويوب انى قوقولرسن واندن نه كندك حظ ايدوب اخ اخ ديرسن (مثنوى) اخ اخى برداشتى اى كيج وكاج * تاكه كالاى بدت يابدرواج * اى احمق واحول براخ اخ قالدردك يعنى اول دوه نك قغى كبى اولان معلوماتكدن حظلنمق ولذت بولمق حالتن اظهار ايلدك تاكه سنك بدو فاسد اولان متاعك رواج بوله وسائرلر دخى اندن سن محظوظ اولديغك كبى محظوظ اوله (مثنوى) تافريبى آن مشام پاك را * آن جريده كلشن افلاك را * تاكه اول پاك اولان مشامى الدايه سن اول افلاك كلشننده اوتلامشى يعنى عارف وكاملك مشام پاكى كه كلشن افلاكده اوتلامشدر واندن حظ المش ورايحه بولمشدر نجس وسركين يابس كبى اولان دلائل عقليه ونقليه كه اى دونبدار اول پاك اولان وروايح حقانيه ايله نشو ونما بولان دماغ پاكى الدامق استرسن بو مرتبه رايحهٔ طيبه يه معتاد اولان پاك مشام نيجه ممكن اولوركه سنك كلام نجاست انجامكه رغبت قيله واندن حظ اله وصفا پذير اوله (مثنوى) حكم او خودرا اكرچه كول ساخت * خويشتن را اندكى بايد شناخت * فرض ايده لم كه اوكاملك حكمى كنديسنى اكرچه كول دوزدى وبيلمزلك اظهار ايلدى انسان كنديسنى دخى براز جق اكلق كرك تجاهل عارف عرفانك ما بيننده بر قاعده دركه برشيئى بيلوركن بيلمزلك اظهار ايدرلر وندانم ديمك سمتنه كيدرلر زيرا عرفاده اولان كسه لرك صحبتنه بركسه داخل اولسه انلرك اظهار جهل وغفلت قيلدقلرنه مغرور اولوب اظهار فضل وهنر ايلمكه جرأت وجسارت قيلميه بلكه كندى حدنى ومقدارنى بيلوب طورندن متجاوز اولميه كه (رحم الله امرأ عرف قدره ولم يتعد طوره) بو خصوصده وارد اولمشدر وكنديدن زياده كاملك اوكنده فضل وهنر اظهار ايلين كسه كندى حماقتى وخودبين وخودپسند اولمسنى افشا قيلمشدر (مثنوى) ديك را كرباز ماند است دهن) كربه را هم شرم بايد داشتن * مثلا چولمكك اغزى بوكيجه اكر آچق قالديسه كربه يه دخى شرم طوتمق كركدر همان بى ادبلك ايدوب باشنى اكا صوقمق كركدر مراد شول عارف وكاملك ديك وجوديكه بوشب دنياده منبسط ومنشرح اوله ولطف وحلمله اتصاف قيلوب كشاده لك عرض ايليه كربه سيرت اولان كسه لره دخى شرم وحيا ايلمك لازم ولابد اولور وبو برآچق چولمك كيبدر بوتك وجودنده بزم ايچون برمنع وردع بوقدر پس استديكمز كبى تلك وپوايده لم ومرادمز اوزره كار قيلالم ديمك بى حيالغك علامتيدر بى حيالق ايسه ايمانسز اولمغه دلالت ايدر نعوذ بالله (مثنوى) خويشتن كرخفته كرد آن خوب فر * هست بيدار است دستارش مبر * اول خوب فر اولان عارف اكر كنديسنى خفته شكل ايلديسه زياده بيداردر انك دستارن ايلتمه اكثر عارف بالله اولان كاملرك ادبى ودأبى اولدركه زياده بى وجود اولدقلرندن كنديلرك علم وفضلنى اظهار ايتمزلر وخودفروشلك سمتنه كيتمزلر بلكه زياده بيدار ايكن اكثر محلده تغافل ايدرلر وبغايت عالم وعارف ايكن تجاهل سمتنه كيدرلر پس اى كنديسنده علم وهنر زعمن ايلين كسه سكا لازم اولان اولدركه اكر اول خوب فر ونيكو سيرت كنديسنى خفته شكل قيلوب بواسلوب ايله خفته ايلديسه سن انى نائم وغافل ظن ايليوب دست درازلق قيلميه سن وبى ادب اولميه سن زيرا اول زياده بيداردر واناردر سنك قصدلته نه شى اولديغنى بيلورو سندن انى محفوظ ومستور قيلور پس اندن برشى اخذ ايده ميوب عاقبت محروم اولورسن (مثنوى) چند كويى اى لجوج بى صفا * اين خسون دو پيش مصطفا * اى لجوج بى صفا نيجه سويلرسن اصطفا

اولنان كسه نك حضورنده بودولك افسونني يعني اى زياده لجوج وعناد ايليجي صفاسز كسه شيطانك افسونى كبى اولان عقليات ونقلياتكى الفاظ وكلماتكى حق تعالينك اصطفا واجتبا ايلديكى خالص بنده لرينك قتنده نيجه برتقرير وتعبير ايلمكه جرأت ايلرسن بو افسون دو مشابه سنده اولان كفتارك خود انلر قتنده اعتبارى يوقدر لجاج وعناد خصلت قبيحه دن ايكن انى كندينكه خوى وعادت ايلمك سنك منكوب ومخذول اولمكه باعث اولور (مثنوى)

صد هزاران حلم دارند اين كروه ٭ هر يكى حلمى ازينها صد چو كوه) بو اصطفا واجتبا اولان كروه نيجه يوز بيك حلم طوترلر اول حلملردن هر بر حلم طاغ كبيدر يعني الله تبارك وتعالينك اصطفا ايلديكى بنده لر كروهى نيجه يوز بيك حلم طوترلر اول حلمدن هر بر حلم طاغ كبى راسخ وثابتدر يعنى ادبلرك كستاخلقلرى وحياسزلقلرى انلرى غضبه كتورمز وسفاهت مرتبه سنه يتورمز (مثنوى) حلمشان بيدار را ابله كند ٭ زيركى صد چشم را كره كند ٭ انلرك حلمى بيدارى ابله ايلر صد چشم زيركى كمراه ايلر يعنى بونلرك حلمى وعلمى شول مرتبه ده دركه نيجه بيدار اولان كسه لرك ابله واحمق اولمسنه سبب اولور شول اعتبار ايله كه اول بيدار اولان كسه بونلرى سائر ناس كبى غافل ونائم زعم ايلر پس ترك ادب ايدوب ناهموار حركته باشلر وناموقول ايشلر ايشلر لاجرم انلرك كمال حلمى اول بيدار شكلنده اولان كسه نك بلاهت وسفاهتنه سبب اولور وصد چشم اولان عاقلى كه نيجه دقايق ومعانى كورمكه قابل اولمشدى كمراه قيلور اول جهتدنكه اوحليم وعليمك وجودنده برشئ كوره ميوب وكنديسنك فطنت وذكاوتنه مغرور اولوب حقيقت معنايه واصل اوله ميوب يولدن يتورر (مثنوى) حلمشان همچون شراب خوب نغز ٭ نغز نغزك بررود بالاى مغز ٭ انلرك حلمى خوب ولطيف شراب كبى كوزلجه كوزلجه يعنى يواش يواش يوقارى كيدر پس جمله بدنه انك شيرينلكى سرايت ايدر يعنى نته كم بر خوب ولطيف شراب لطيفجه تدريجله دماغ ومغز اوزره نيجه كيدرسه وانى شارب اولان كسه بى نه كونه مست ايدرسه بونلرك كمال حلمى دخى شراب نغز كبى مجلسلرنده اولان كسه لرك عقل ومغزنه تدريجله سرايت ايدر انلر انك شراب حلمندن بر مرتبه مست اولورلركه ادبى ترك ايدرلر وبى ادبانه وكستاخانه حركتلر قيلورلر (مثنوى)

مست رابين از شراب پر شكفت ٭ همچو فرزين مست كژ رفتن كرفت ٭ مرد برنا زان شراب زود كير ٭ درميان راه مى افتد چو پير ٭ مثلا پر شكفت اولان شرابدن مستى كور اول مست فرزين كبى اكرى يوريمك طوتدى جوان اولان مرد او تيز طوتيجى شرابدن مست اولوب ميان راهده پير ضعيف كبى دوشر يعنى بر عجب وپر حالت اولان شراب نابدن مست اولان كسه بى كور بساط شطرنجده اولان فرز كبى اول مست اكرى كيتمك طوتدى نته كم فرز كاه اولوركه مستقيم كيتميوب خانه لرك كوشه سنه طوغرى اكرى اوينار كذلك بركسه دخى شراب ايله مست اولدقده سكره مقتضاى عقل اوزره كتمكى واستقامت ايتمكى قويوب فرزين كبى كژرو اولور ومعكوسانه حركت قيلور اول فورى طوتن وتيز سرخوش ايدن شرابدن بر قوى دلاور يكت قوتى وقدرتى برنده ايكن يول اورته سنده پير ضعيف كبى دوشر وحركته مجالى قالميوب بيخود اولوردكه ادركه انك مستلكى بركيجه لكدر يعنى شراب پر حالتدن مست اولنى كوردكسه ومرد جوانك ميان راهده اول زود كير اولان شرابدن پير ضعيف كبى دوشوب قالديغنى مشاهده قيلدك ايسه (مثنوى)

خاصه اين باده كه از خم بليست ٭ نى مى كه مستى او يك شبيست ٭ خاصه خم بليدن اولان اول باده نك مستنى دخى كور بو خم بليدن اولان مى اول مى دكلدركه انك مستلكى بركيجه اوله مستلكى بركيجه اولان شرابده بوقدر قوت عجيبه وحالت غريبه اولديغنى مشاهده اولنجق عالم الستده اولان اقراركو يينك شرابنده نه كونه حالت وقوت اولمق كرك بوندن قياس ايله شراب صوريدن مست اولنك سرخوشلغى بر كونده زائل اولور اما شراب الهيدن مست اولانك سرخوشلغى ابدالا باد قالور (بيت) مست مى بيدار كردد نيمشب ٭ مست ساقى روز محشر بامداد (مى) انكه آن اصحاب كهف از نقل ونقل ٭ سيصد ونه سال كم كردند عقل ٭ اول شراب بر شرابدركه اول اصحاب كهف نقلدن ونقلدن اوچ يوز طقوز ييل عقلى محو ايلديلر نقل اولده نون مضمومدر بجرز معناسنه وثانيده مفتوحدر رحلت وحركت معناسنه يعنى سكا ديديكم خم بليدن اولان باده اول باده دركه اصحاب كهف اوچ يوز طقوز ييل نقلى ييمكدن ونقل وحركت ايلمكدن عقللرين كم ايلديلر وبر مغاره ده مست ولا يعقل اولوب قالديلر نته كم (ولبثوا فى كهفهم ثلثمائة سنين وازدادوا تسعا) آيت كريمه سى انلرك مغاره ايچره اولان مكثلرنى بيان ايلر وبونلرك بو مست وبيخود اولوب كنديلردن كيدكارى بخم بلى شرابندن ايچدكلرى ايچون واقع اولمشدر (مثنوى) زان زنان مصر جامى خورده اند ٭ دستهارا شرحه شرحه كرده اند ٭ اد ميدن زنان مصر بر جام ايچمشلردر كنديلردن كچوب اللرنى شرحه شرحه ايتمشلردر يعنى اول زمانكه مصرلك بعض خاتونلرى زليخايه طعن وتشنيع ايلديلر زليخا انلرى ايشيدوب خانه سنه دعوت قيلوب اوكلرينه بجاغله ترنج قويوب انلرانى قطع ايدركن يوسفى بونلرك اولديغى مكانه دعوت ايليوب (فلما رأينه

اکبرنه وقطعن ایدیهن) آیت کریمه سنك مخواسی اوزره اول وقتده که بونلر حضرت یوسف علیه السلامك جمالی
باکمالنی کوردیلر انی اکبار واجلال قیلوب مست اولدیلر والارین قطع قیلدیلر وکندیلردن کچوب نیجه زمان بی خود
وبی خبر قالدیلر بو آیت کریمه نك تفسیری اوچنجی جلدده مرقتی مادران کودکان بعبادت اوستاد بیاننده مرور ایلدی
مثنوی) ساحران هم سکر موسی داشتند * دار ورا دلدار ری انکاشتند * کذلك ساحرلر دخی حضرت موسانك سکرنی
طوتدیلر داراغاجنی دلدار ظن ایتدیلر یعنی حضرت موسانك وجود شریفنده اولان ایمان واقرار شرابندن مست
اولوب سحردن وفرعوندن رجوع قیلدقلری وقتده فرعون بونلری (لاقطعن ایدیکم وارجلکم من خلاف
ولاصلبنکم فی جذوع النخل) دیو انلری داراغاجنه صلب ایلمکله تخویف وتهدید ایلدکده انلر اول داری محبوب ودلدار
عد ایلیوب (لاضیر انا الی ربنا منقلبون) دیو جواب ویردیلر بو آیت کریمه نك تفسیری وبونلرك قصه سی دردنجی جلدده
تفسیر لاضیر انا الی ربنا سرخنده مذکور اولمشدر (م ی) جعفر طیار زان می بوده مست) زان کرو میکرد بیخود با ودست
جعفر طیار رضی الله عنه حضرتلری دخی اول می الستدن مست ایدی اندن اوتری بی خود وبی اختیار اولوب
یاودستنی کرو وفدا ایلدی یعنی اول ذکر اولنان می الستدن مست اولوب کندیدن کچدیکیچون روم دیارنده فی سبیل الله
النی واپاغنی قطع ایتدیروب حق تعالی اکا بدل نوردن قنادلر ویروب عالم معنایه انکله اوجدی وقصه سی عن قریب
اعتراض کردن معترض سرخنده (کرمثل خواهی بجعفر درنکر) بیتنك شرحنده کچدی * قصه سبحانی ما اعظم
شانی کفتن ابایزید قدس الله سره واعتراض مریدان وجواب این مرایشان را نه بطریق کفتن زبان بلکه ازراه عیان
بو سرخ شریف حضرت بایزید بسطامینك سبحانی ما اعظم شانی دیمسنك قصه سیدر یعنی هر بارکه اول سلطان
العارفین حضرتلرینه تجلی وحدت ذاتیه غلبه ایدوب وجودموهومیسی مضمحل ومتلاشی اولسیدی لسان
حقیقتله ذات الهی اندن تکلم ایدوب دیردیکه سبحانی ای انزهنی عما لا یلیق بشانی یعنی بن تنزیه ایدرین ذاتمی شانمه
لایق اولمین شیلردن ما اعظم شانی نه عجب عظیمدر بنم شانم ولیس فی جبتی سوی الله بنم وجودم جبه سنده اللهدن
غیری یوقدر یعنی غیریت واثنینیت مرتفع اولوب وجودم آینه حق اولدی وحقدن غیری وجودمده نسنه قالمدی
دیو کلام شریف وشطح اطیفدن اوتری مریدلر انکا اعتراض ایدرلر وحضرتك انلره جوابیدر ولکن کفت
وزبان طریقیله دکل بلکه حقیقت حالی کشف وعیان ایلمك یولندن جواب ویرمسیدر نتکم بو بیانده واقع اولان
ابیات شریفه دن معلوم اولور (مثنوی) بامریدان آن فقیر محتشم * بایزید آمد که نك یزدان منم * کفت
مستانه عیان آن ذوفنون * لا اله الا انا ها فاعبدون) مریدلرینه اول فقیر محتشم یعنی حضرت بایزید کلدی که ایشته
حضرت یزدان منم دیدی اول ذوفنون مستانه اولوب عیان وآشکارا دیدی آکاه اولك اله یوقدر الا بنم پس ای مریدلر
بکا عبادت ایلیك ارباب حقیقتك بو کونه کلامی قرب نوافل وقرب فرایضه واصل اولدقلرنده لسان شریفلرندن
ظهوره کاور فی الحقیقه بو کونه کلامی سویلین (ان الله یقول الحق علی لسان عبده) حدیث شریفنك فحواسی اوزره
ینه حق اولور لکن محجوبلر بشریت یوزی فهم ایتمیوب انکا انکار قیلورلر حال بو که حضرت قرآنده بو معنایه دلیل
وشاهد واقع اولمشدر نتکم (نودی من شاطئ الوادی الایمن فی البقعة المبارکة من الشجرة ان یا موسی انی انا الله)
چونکم بر شجردن (انی انا الله) نداسی کلمك جایز وروا اوله برینك بخت انسان کاملدن کلمك نیچون روا اولمیه کلشن
راز صاحبینك (بیت) روا باشد انا الله از درختی * چرا نبود روا از نیك بختی * دیدیکی بو مضمونی مؤید اولور مشایخ
عظام بو معنایه اصطلاحلرنده تلبیس وتلبس ولبس دخی تعبیر ایدرلر ولبس منکر اولنلردن دکلدر کما قال ابن الفارض
بیت) وفی الذکر ذکر اللبس لیس بمنکر * ولم اعد عن حکمی کتاب وسنة (مثنوی) چون کذشت آن حال
کفتندش صباح * تو چنین کفتی واین نبود صلاح * چونکم اول ذوق وحال اندن کچدی مریدلری اکا صباح وقتنده
دیدیلرسن بویله دیدك بو صلاح دکلدر بلکه فساددر زیرا بنده خدای تعالی اولمق ممکن دکلدر زیرا عبد والد ومولود
اولور اول پادشاه ایسه (لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد) صفتلریله موصوفدر (مثنوی) کفت این بار ارکنم
از مشغله * کاردها در من زنیدان دم هله * پس انلره دیدی اکر بو کره دخی بو مشغله یی ایلرسم و بو کونه سوز سویلرسم
اول دمده البته بکا بچاقلر اورك و بنم قتله سعی قیلك (مثنوی) حق منزه از تن ومن با تنم * چون چنین کویم ببیاید
کشتنم) حق تعالی تندن منزهدر وبن تنله ام چون بویله دیم بنی قتل ایلمك کرکدر یعنی حق تعالی جسمدن منزهدر بن
جسمله ام چونکم بندن الوهیته متعلق کلام صادر اوله بنم قتلم واجب اولور دیدی (م ی) چون وصیت کردان آزاد مرد
هر مریدی کاردی اماده کرد * چونکم اول بدن قیدندن آزاد اولان مرد مریدلرینه وصیت ایلدی پس هر بر مرید
بر بچاق حاضر ومهیا ایلدی (مثنوی) مست کشت او باز زان سغراق زفت * آن وصیتهاش از خاطر برفت * اول

حضرت اول عظیم اولان سغراقدن کیر ومست اولدی انك وصبتاری خاطرندن کتدی وشراب الهی انك وجودنی محو ایتدی (مثنوی) نقل آمد عقل او آواره شد * صبح آمد شمع او بیچاره شد * نقل کلدی انك عقلی آواره اولدی صبح کلدی انك شمعی بیچاره اولدی نقلدن مراد تجلیات صفاتیه صبحدن مراد نور ذات الهیه در یعنی حق تعالینك صفاتنك لذتلری اول حضرتك درونه کلدی انك عقلی آواره اولدی وصبح حقیقت طلوع قیلدی انك شمع روحی زبون ومغلوب قالدی (مثنوی) عقل چون شحنه ست چون سلطان رسید * شحنهٔ بیچاره در کنجی خزید * مثلا عقل شحنه کبیدر چونکم سلطان ایرشدی بیچاره شحنه بر بوجغه صوردی یعنی سلطان حقیقت عاشقك وجودی مملکتنه چونکم پرتو صالدی وتجلی قیلدی عقل که فی المثل بر شحنه کبیدر قدرت وقوتی قالمیوب کنج اختفایه قاچدی وتدبیر وتصرف ایلمکدن کچدی (مثنوی) عقل سایهٔ حق بود حق آفتاب * سایه را با آفتاب او چه تاب * عقل فی المثل حق تعالینك سایه سیدر وحق تعالی افتابدر سایه نك اول پادشاهك آفتاب ذاتنه نسبت نه تاب وطاقتی واردر یعنی عقل که ظل زائل کبی بر محدث شیئدر انوار ذات قدیمه مقارن اولسه انك اثری قالمز کما قال الجنید اذا قرن المحدث بالقدیم لم یبق له اثر (مثنوی) چون پری غالب شود با آدمی * کم شود از مرد وصف مردمی *
هرچه کوید آن پری کفته شود * زین سری کزان سری کفته بود * چون پری را این دم وقانون بود * کرد کار آن پری خود چون بود * بو بیتلر حق تبارك وتعالینك بندهٔ کاملك وجودنده ظهور قیلمسنك ومتجلی اولمسنك خصوصنده طالب اولنلره تفهیمدن اوتری مثل موقعنده اولمشدر مثلا چونکم پری آدمی یه غالب اوله یعنی برکسه نك وجودنه جن طائفه سی مسلط اولوب انی مصروع قیله پس مردن مردملك وصفی کم ونابدید اولور وحکم اکا غالب اولان پرینك اولور پس اول مصروع ومغلوب اول حیننده هرنه سویلرسه انی اول پری دیمش اولور بو برباشدن اکرچه اول برجانبدن دیمش اولور بس بونده طرف بو جانب معناسنه در یعنی هرنه سویلرسه بو مصروع طرفندن اول پری سویلمش اولورا کرچه اول بر طرفدن سو یلمش اولدی مراد پری طرفیدر یعنی حقیقتده اول پری طرفندن سو یلنمش اولور هرنه که بو مصروع طرفندن سو یلنمش اولورسه چونکم پری ایچون بو دم وقانون اوله پس اول پرینك کردکاری وخالقی نیجه اولور یعنی محقق اولورکه خدای تعالینك بنده سنك وجودنده قوت وتصرفی وجوه کثیره ایله اندن زیاده اولورا اکثر مشایخ عبدك وجودنده حق تعالینك غلبه وظهورنه پری ایله مصروعی مثال ایراد ایدوب بونی دلیل وبرهان اتخاذ ایتمشلردر نته کم ابن الفارض قدس سره حضرتلری دخی تائیه سنده بو معنایه مناسب بو بیتلری خوب بیورمشلردر (بیت) وأثبت بالبرهان قولی ضاربا * مثال محق والحقیقة عمدتی * بمتبوعة ینبیك فی الصرع غیرها * علی فمها فی مسها طیف جنة * ومن لغة تبدو بغیر لسانها * علیه براهین الادلة صحت بو بیتلرك اجمال معناسی شریفی اولدرکه ای سر اتحاددن غافل اولان کسه بن رفع اثنینیده وتوحید حقیقیده واتحاد معنوی خصوصنده اولان قولمی برهانله اثبات ایلرم رجل محقك مثالی حقیقت بنم مقصودم اولدیغی ضارب اولدیغم حالده متبوعه ومصروعه اولان خاتونه که سکا انبا واخبار ایلر وقت صرعده اول متبوعه دن غیریسی که جندر اول متبوعه نك فمی اوزره جنك اکا مس ایلدیکی وقتده شو حیثیتده که اول خاتون مجنونه اوله یعنی مغلوبهٔ جن اوله وانبا واخبار ایدرسکا شول لغتدنکه اول لغت ظاهر اولور متبوعه لساندن ولغتندن غیریه ماتبس اولمقلغله یعنی متبوعه نك لسانی رومی ایسه اندن ظاهر اولان عربی وعربی ایسه اندن ظاهر اولان رومی لسانی اوله پس بنم اتحاد معنویه ده اولان قولم اوزره براهین ادله صحیح وسالم اولدی زیرا چونکم نفوس جنیه نفوس انسیه ده تصرف ایدوب لسان مصروعه دن غیری ولغت متبوعه دن آیری لغات عجیبه وکلمات غریبه تکلمی قابل وجایز اولیجق پس عجب دکلدر که حضرت خالق الجن والناس نفوس بشریه ده تصرف ایدوب وانی مغلوب ومبهوت قیلوب اندن انا الحق دیه وسبحانی ما اعظم شانی ولا اله الا انا فاعبدونی نداسنی قیله بو خود بطریق الاولی وسبیل الاحری اولور متبوعه مصروعه اولان خاتونه دیرلر بو ابیات شریفه نك سائر لغاتنی واعرابنی ومعانی وتحقیقاتنی تائیه یه اولان شرحزده استین کسه طلب ایلسون (مثنوی) اوی او رفته پری خود او شده * ترك بی الهام تازی کوشده * چون بخود آید نداند یك لغت * چون پری را هست این ذات وصفت * پس خداوند پری وآدمی * از پری کی باشدش آخر کمی * اول آدمینك اولکی کندیلکی کتمش پری خود او اولمش مثلا ترك الهامسز عربجه سو یلیجی اولمش یعنی مصروع اولان ترك عربجه بیلمز ایکن عربجه سو یلیجی اولور سببی اولدرکه اندمتصرف اولان پری فصیح عربجه بیلور پس انك لساندن لغات عربیه یی عرمانه تکلم قیلور چونکم اول مصروع کندی یه کله لغات عربیه دن برلغت بیلمز وحالت صرعده سو یلدیکی کلمات نه کونه کلمات ایدیکنی فهم قیلمز چونکم پری ایچون بو ذات وصفات اوله ونفوس

بشریه‌ده بومرتبه تصرف قیله‌بیلن پری و آدمینك خداوندی آخر بریدن آنك ایچون تقصانی اولور یعنی حق سبحانه
وتعالینك قدرتی وتصرفی بو بنده‌سنك وجودنه كاللهٔ تقربی جن وپرینك تصرف وتقربندن هزاره‌زار اقوی وكامل‌تر
اولور چونكم بومثالی بیلدككسه بومعناسنی فهم قیلدككسه جناب حقك بنده‌سنه تقربی و آنك لساندن بلاحلول
ولااتحاد تكلم ایلمسنه ایمان واعتقاد ایله بومثالر اگرچه بنده‌نك حضرت حقله اولان قربنه واتحادنه كوره
من وجه بجواب واقع اولمشدر لكن من وجه حلول واتحاد صوری معنالرنی موهم اولمقدن خالی دكلدر بوندن مقصود
طابق النعل بالنعل بنده‌نك حقله اولان اتحادنه مثال اولمق دكلدر بلكه پرینك وجود آدمیده تصرفی و آنك لساندن
تكلمی محقق اولیجق حق تعالینك وجود آدمیده تصرف قیلمسی و آنك لساندن متكلم اولمسی اولو یتله ثابت اولور
دیمكی اشعار ایلرلكن سؤال لازم كلورسه كه بركسنك كه وجودندن ولساندن حق تعالی متكلم اوله البته
عقلا آنك وجودنه حلول ایتمك لازم كلور واول بنده‌نك حضرت حقله متحد اولمسنی مستلزم اولور بوایكیسی خود
شرعا باطلدر پس بوسؤاله جواب نه وجهله ممكن اولور بوسؤاله حضرت ابن فارضك بوبرقاچ بیتی جواب واقع اولمشدر
وانلر بووهمی بوابیات شریفه ایله دفع قیلمشدر تائیه‌سنده بیورور (بیت) وهادحیة وافی الامین نبینا *بصورته
فی وقت وحی النبوة) اجبریل قل لی كان دحیة اذبدا) لمهدی الهدی فی صورة بشریة * بوبیتلرك اجمالا معناسی
اولدركه آگاه اول ای سامع اولان كسه بن تنبیه ایدرم دحیه‌یه كه جبریل كلدی بزم نبیمزه اول دحیه صورتنده
ملتبس اولدیغی حالده ابتدای وحی نبوت وادای رسالتده ای منكر تجلی حق اولان كسنه‌دی بكا كه جبرائیل مهدی
الهدی اولان پیغمبره صورت بشریه‌ده وهیئت دحیه‌ده ظاهر اولدقده دحیهٔ كلبی اولدیغی معلومدركه دحیهٔ
كلبی اول حینده یاخانه‌سنده ویا تجارتده بولنوردی پس جبرائیل دحیه اولمیجق كذلك جناب حقك عبد صورتنده
ظهورنده عبد اولمق ویا صورت عبده حلول ایدوب انكله متحد اولمق لازم كلمز (مثنوی) شیر كیر ارخون نره
شیرخورد) توبكوبی اونكرد آن باده كرد) ورسخن پردازد از زركهن) توبكو بی باده كفتست آن سخن) باده رای بود
این شروشور * نورحق رانیست آن فرهنك وزور * كه ترا ازتو بكل خالی كند * توشوی پست اوسخن عالی كند *
مثلا برشیر طوتیجی مرد اگرشیر نرك قانی ایچسه‌سن دیرسنكه انی اول مرد شیر كیر ایلمدی باده ایلدی واگر اول باده خوار
اولان كسه كهنه آلتوندن سوزدوزسه یعنی اگر بركسه باده ایچون مست اولسه وخالص آلتوندن سوزدوزسه یعنی
سوزنی زركهن كبی مقبول قیلسه‌سن دیرسن اول سوزی باده‌سو یلمشدر برباده‌نك بومرتبه شروشوری اوله پس
نورحقك اول كمال وقوتی بوقیدركه سنی بالكلیه سندن خالی ایده‌سن پست اوله‌سن اوسوزی عالی ایلیه خلاصهٔ كلام
ونتیجهٔ مرام اولدركه نچون برخائف كسه باده ایچسه ومست اولسه وشیر كیر النمرتبه‌سن بولسه وبرارسلانی
قتل ایدوب قانن نوش قیلسه‌سن اول حینده دیرسنكه اول كاری اول خائف وجبان ایلمدی بلكه باده ایلدی واگر
اول مست سرخوشلق حالنده زركهن كبی مسجع ومقفی سوزلرسو یلسه‌سن دیرسنكه اول سوزی اول سو یلمدی
باده‌سو یلدی زیرا صحو حالنده اول كسه اول مرتبه سوزسو یلمكه قادر اولمزدی سخن پردازد از زركهن دیمك خالص
آلتوندن سوزیاپسدی یعنی سوزنی آلتون كبی قیلیدی دیمكدن عبارت اولوركندی كهنه ومخفی اولان آلتوندن
سوزدوزیدی وسو یلیمیدی وانی اول حینده اظهار وافشا ایلیمیدی دنسه‌دخی وجهدن خالی اولماز چونكم برباده‌نك
بومرتبه شروشوری اولدیغی مقرر اوله حق تعالینك نورشریفنك نیچون اول مرتبه هنروزوری اولمیه وعبدك وجودنی
تبدیل وتغییر ایلیوب آنك وجودندن نیجه حالات عجیبه وكلمات غریبه‌یی ابداع واظهار قیلمیه اول نورالهیده وباده‌
ربانیه مشمول حالت وكیفیت مقرردركه سنی سندن بالكلیه خالی ایلرسن پست ونیست اولورسن اوسنك وجودكدن
سوزی عالی وسامی قیلرحتی آنك نشانهٔ حیات بخشیله بی‌یسمع وبی یبصر مرتبه‌سن بولورسن وقدرت حقله
بو یاواارادت حقله كو یا اولورسن (مثنوی) گرچه قرآن ازلب پیغمبرست *هركه كو یدحق نه كفت اوكافرست*
اگرچه قرآن عظیم ظاهرا حضرت پیغمبر علیه السلامك لب ودهانندندر اما هركیمكه حق تعالی سو یلمدی دیسه
اول كافردر یعنی حضرت قرآنی حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم نامه كندی مبارك اغزلریله سو یلدیلر وآیات وسور
هرنه ایسه اول حضرتك لسان شریفلرندن صادر اولوب انی خلقه بیان ایلدیلر ظاهره نظر اولنسه قرآن عظیم
حق تعالی حضرتلرینك كلام قدیمیدركه حضرت جبرائیل واسطه سیله اول افضل رسله وحی ایلدی وتنزیل بیوردی
پس بركسه ظاهره ناظر اولوب اول قرآنی حضرتك دهان شریفندن استماع ایلدیكی ملابسه‌ایله بو كلام خدا دكلدر
محمد علیه السلام كلامیدر دیسه كافر اولور چونكم حقیقتده انی متكلم خدا بحسب الظاهر حضرت مصطفی ایدیكنی
بیلدككسه وانك كلام حق اولدیغنه ایمان قیلدككسه پس ورثهٔ انبیا علیهم السلام اولان اولیانك دخی بروقتلری واردركه

خدای تعالی اثاری کندیلردن محو ایلر و اول حینده آنلرک لسانندن هر نه مراد ایلرسه سویلر هر کیمکه اناره انکار ایلر معناحق تعالی یه انکار ایلر چونکم اولیای کرامک حقلرنده باقی اولوب و حضرت حقله بیناو شنوا اوبا وکویا اولملرینی بعض امثله و ادله ایله اثبات بیوردیلر ایسه بنه بایزید حضرتلرینک قصه سنک بیاننه شروع ایدوب انی تقریر بیوردیلر (م ی چون همای بیخودی پرواز کرد* آن سخن را بایزید آغاز کرد* چونکه بیخودلق هماسی پرواز ایلدی اول سوزه بایزید حضرتلری آغاز ایلدی یعنی بیخودوبی وجودلقکه فی المثل بر همای بلند پرواز کیبدر چونکم اول بی وجوداولمق وحضرت حقک تجلیسی غلبه قیلوق هماسی پرواز قیلدی وظهوره کلدی اول سبحانی ما اعظم شانی ولا اله الا انا فاعبدونی کلامنی تکرار سویلکه باشلدی (مثنوی) عقل راسیل تحیر در ربود* زان قویتر گفت کاول گفته بود* سیل تحیر عقلی قاپدی اندن قو یتر دیدیکه اول دیمشدی یعنی اولکی سویلدیکی سوزدن نیچه مرتبه زیاده سویلدیکه اول اولکی سوزدن زیاده رلری اولان سوز بودر که اندن حکایه بیوردیلر (مثنوی) نیست اندر جبه ام الا خدا* چند جویی بر زمین و بر سما* بنم جبه وجودمده بو قدر الا خدای تعالی وار در نه کم (لیس فی جبتی سوی الله) بیوردیلر زمین و آسمانده نیچه استرسن یعنی بنم قلبمکه زمین و آسماندن اوسعدر (کما قال الله تعالی ما وسعنی ارضی ولا سمائی ولکن وسعنی قلب عبدی) آمو وجودم ذات وصفات حقه مظهردر وبنم وجودم جبه سنده خدای تعالیدن غیری اصلا بر آخر شی یوقدر بلکه هر نقدر شیئم وار ایسه انک ذات وصفاتنک پرتو و اثریدر وبنم غیری کورنم فی الحقیقه وجود وهمی وامر اعتباریدر چونکم قضیه بونک کبیدر اول خدای تعالی یی نیچون زمین و آسمانده استرسنکه خلیفه حق و مرآت وجود مطلق اولان انسانی قوبوب بیانده نه دیلرسن دیدی (مثنوی) آن مریدان جمله دیوانه شدند* کاردها بر جسم پاکش میزدند* اول مریدلر جمله سی دیوانه اولدیلر اول حضرتک جسم پاکنه بچاقلر اوردیلر واناک هلاکنه قصد قیلدیلر (مثنوی) هر یکی چون ملحدان گرده کوه* کارد میزد پیر خود را بی ستوه* اول مریدلرک هر بری گرده کوه ملحدلری کبی بی ستوه وبی اضطراب کندی پیرنه بچاق اوردی گرده کوه کردستانده بر یرک اسمیدر که اکثر اهلی زیاده ملحددر دیرلر (مثنوی) هر که اندر شیخ تیغی می خلید* باز کونه از تن خود میدرید* هر شول کسه که شیخک وجودنه بر تیغ صانجدی و بر بچاق صوقدی اول تیغ عکسنه دونوب کندی تنندن یرتدی یعنی انک ضرری هر کسک کندی وجودنه منعکس اولوب هر بری شیخنک نیره سنه قصد ایلدیسه کندینک اوراسنی مجروح ایتدی (مثنوی) یک اثر نی بر تن آن ذوفنون* وان مریدان خسته وغرقاب خون* اول ذوفنونک تنی اوزره بر اثر اولمدی حال بوکه اول مریدلر خسته ومجروح قانه غرق اولدیلر (مثنوی) هر که او سوی گلویش زخم برد* حلق خود ببریده دید وزار مرد) انلردن هر شول کسه که اول شیخک بوغازی جانبنه زخم ایلتدی اول مرید کندی بوغازنی کسلمش کوردی وزار یلکله اولدی (مثنوی) وانکه او را زخم اندر سینه زد* سینه اش بشکافت شد مرده ابد* واول مرید که اول بایزید حضرتلرینک سینه سنه زخم اوردی انک سینه سی یارلدی ومرده ابد اولدی (مثنوی) وانکه آگه بود زان صاحب قران* دل ندادش که زند زخم گران* واما اول مرید که اول صاحب قران وقطب زماندن آگاه وخبردار ایدی اکا کوکل ویرمدیکه اکا زخم گران اوره (مثنوی) نیم دانش دست او را بسته کرد* جان ببرد الا که خود را خسته کرد* زیرا نیم دانش انک اللی بسته ومقید ایلدی اول مرید نیم عقل اگرچه جانی ایلتدی وقورتردی الا که کندوبی خسته ایلدی (مثنوی) روز گشت وان مریدان کاسته* نوحه ها از خانه شان برخاسته* صباح اولدی واول مریدلرا کسلمش وبعضسی هلاک اولمش انلرک خانه لرندن فغان ونوحه لر قالقمش (مثنوی) پیش او آمد هزاران مرد وزن* کای دو عالم درج در یک پیرهن* اول شیخ کاملک هزاران مرد وزن اوکنه کلدیلر کا بویله دیوکه ای قطب زمان ومرکز دائره کون ومکان ایکی عالم سنک بالکز پیرهن وجودکده مندرجدر (مثنوی) این تن تو گر تن مردم بدی* چون تن مردم ز خنجر گم شدی* بو سنک جسم وتنک اکر خلقک جسم وتنی اولیدی خلقک جسم وتنی کبی خنجردن کم اولوردی پس سنک تن مبارکک خلقک جسم وتنی کبی دکلدر که اکا تیغ وخنجر اصلا ضرر ویرمدی (مثنوی) باخودی با بیخودی دوچار زد* باخود اندر دیده خود خار زد* بر باخود بر بیخود ایله مقابله ایلدی باخود کندینک دیده سنه خار اوردی دوچار زد دیمک مقابله قیلدی وقرشولشدی دیمک معناسنه در یعنی بر باخود اولان کسه بر بی خود اولان فانی فی الله ایله مقابله قیلسه وقرشولشسه باخود اولان کسه معنا کندی کوزینه خار اوردی مثلا اول فانی بر آینه صافی کبیدر وباخود اولان کسه ناظر اولان کسه کبیدر پس اول آینه ده کوردیکی صورته هر نه اهانت ایلرسه کندی صورتنه ایلمش اولور (مثنوی) ای زده بر بیخودی تو ذو الفقار* بر تن خود میزنی آن هوش دار*

ای بی خود وبی وجود اولنلره ذو الفقار اورمش کسه الی معنا کندی تنکه اوررسن عقل طوبت یعنی بی وجود اولان
ده هرنه کار ایلرسك طرد او عکس الك آثاری ینه کندیکه عائد اولور پس عقلك باشکه مطوتوب متأدب اول (مثنوی
زانکه بیخود فانیست وایمنست * تا ابد در ایمنی او سا کنست * زیرا بی خود فانیدر وایمندر تا ابد ایمنلکده سا کندر
انلر اوزره خوف وحزن یوقدر نته کم بو آیت کریمه بو خصوصده ناطقدر (قال الله تعالى فی حقهم الا ان
اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون (مثنوی) نقش او فانی واوشد آینه * غیر نقش روی غیرا نجای نه * اول
بی خودك نقش باطنی فانی واو بیخود آینهٔ صافی اولدی غیرك یوزنك نقشندن غیری اول آینه ده نسنه یوقدر یعنی
اول فانی فی الله اولان بی وجودك نقش باطنی واوصاف مختلفهٔ درونی محو وفانی اولدی واول ذاتی آینهٔ صافی
اولمق مرتبه سن بولدی پس اندن اصلا نقش وصورتدن برشی قالمدی انده هرنه نقش کورسك غیرك یوزنك
نقشندن غیری دکلدر (مثنوی) کر کنی تف سوی روی خود کنی * ور زنی بر آینه بر خود زنی * اکر اکا تف ایلسك
معنا کندی یوزیکه ایلرسن واکر آینه اوزره اوررسن کندیکه اوررسن (مثنوی) ور بیبنی روی زشت آن هم توئی *
ور بیبنی عیسی ومریم توئی * واکر آینه ده زشت وقبیح یوز کورمسن اودخی سنسن وکر آینه ده عیسی ومریم
کورمسن اودخی سنسن یعنی اول آینه کبی اولان بی وجودك مرآت ذاتنده اکر روح مجرد ونفس طاهره صفتلرین
کورمسن اول هم سنسن وکوردیکك کندی روحك ونفسك صفتلریدر (مثنوی) او نه اینست ونه آن او ساده است
نقش تو در پیش تو بنهاده است * چون رسید اینجا سخن در لب بیست * چون رسید اینجا قلم درهم شکست
زیرا آینه نه بودر ونه اودر اول آینه جمیع نسنه دن صافی وساده در سنك عکس ونقشکی سنکا وکنده
قومشدر یعنی آینهٔ صافی کبی اولان فانی فی الله حقیقتنه نظر قیلسك نه اودر ونه بودر بلکه جمله دن صافی
وساده در سنك وبد هرنه نقش کورسك کندی نقشکدرکه اوانی سنك اوکنکه وضع ایلشدر نته کم جلد اولده حضرت
نبی علیه السلامدن حکایت بیوردیلرکه برکسه اول حضرته کلش واکا نه لطیف ونه ملیحسن یا رسول الله
دیو خطاب قیلمش اول حضرت اکا صدقت دیو جواب ویرمش بعد زمان ابو جهل کلمش واول حضرته قرشونه
زشت وقبیحسن یا محمد دیو کلام قیلمش اول حضرت اکادخی صدقت دیو جواب ویرمش پس حضرت ابو بکر رضی الله
عنه دیمشلرکه یا رسول الله بو ایکی کسه یه صدقت دیو جواب بیوردیکز بونك توفیقی نیجه ممکن اولور بیورمشلرکه
نحن مرآة مجلوة قدیری کل احد فینا صورته چونکم سوز بو مرتبه یه ایرشدی لب قپو یی بغلدی چونکم قلم بورایه
ایرشدی هم صندی بو هم وجهدر چونکم سخن بورایه ایرشدی قلم هم صندی لکن قپو باغلسندن وقلم صنمه سندن
مراد بو مرتبه نك وراسنده اولان اسرار وحقایق دهان سویلکه وقلم تحریر ایلکه قابلیت وامکان اولمدیغی اشعار
ایلرز یرا فانی فی الله اولان ولی فاضلك وانسان کاملك مرتبه سی وحقیقتی بواسانله سویلنمك وبو قلمله تحریر اولنمك
ممکن دکلدر (مثنوی) لب ببند ارچه فصاحت دست داد * دم مزن والله اعلم بالرشاد * پس لب ودهانی باغله
اکرچه فصاحت ال ویردی وبورادن دم اورمه والله تعالى حضرتلری سداد ورشاده اعلمدر وبو سره عالم اولان
کسه لرك صمت وسکوت قیلمسی نیجه وجهله اوجب والزمدر (مثنوی) برکنار بامی ای مست مدام * پست بنشین
یا فرود آ والسلام * ای مست مدام اولان عاشق فی المثل طام کنارنده سن پست اوتور ویا خود آشغه این والسلام بامدن
مراد مرتبهٔ حقیقتدر پست اوتورمق حقیقت عالمنه کتمکدن وانده کندوبی محو ایتمکدن عبارت اولور واندن
تنزیل ایتمك مرتبهٔ عقله کلمك ومقتضای عقل اوزره هرکسك عقلی یتدیکی یردن حالنه مناسب تکلم ایتمکدن کنایت
اولور پس خلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه ای شراب احدیت وبادهٔ حقیقتله مدام مست ومستغرق اولان عاشق
فی المثل سن بام حقیقتك کنارنده سن پس سکا ایکی حالدن بونی اختیار ایلمك لازم اولور یا حقیقت عالمنه اوته اوتور
یعنی عالم صورتدن اوته کیت وحقیقت عالمنده کندیکی ناپیدا ایت ویا خود اول کنار مرتبهٔ حقیقت اولان یرکر
مرتبه سندن عقل وصحو مرتبه سنه تنزل ایت تا امین اوله سن وسلامت بوله سن (مثنوی) هر زمانی که شدی
تو کامران * آن دم خوش را کنار بام دان * هر شول زمانکه ای عاشق سن کامران اوله سن اول خوش اولان دمی
سن فی المثل دام کناری بیل یعنی ای عاشق صادق هر شول زمانده که سن محبوب حقیقینك وصالیله کامران اوله سن
واناك جمال با کمالنی مشاهده قیله سن وشراب تجلیدن مست اولوب صفا بوله سن اول خوش وقتی سن طام کناری کبی
بیل اول مرتبه ده زیاده حذر ایله کندیکی صیانت قیل تا اندن اشغه دوشمیه سن تا انك نار فراقنده یانوب پشیمه سن
(مثنوی) بر زمان خوش هراسان باش تو * همچو گنجش خفیه کن بی فاش تو * خوش اولان زمان اوزره سن خائف
ولرزان اول اول خوش زمانی کنج کبی مستوره وپنهان ایله فاش وآشکارا ایله زیرا اول زمان خوش وقت دلکش

في الحقيقه بركنز الهيدر انك عدوسي نامتناهيدر كركدركه انك زوالندن خائف اولمسن وكنج كبي اني افشا ايتميوب خفيه قيله سن (مثنوى) تا نيايد بر ولا نا كه بلا * ترس ترسان رو دران مكمن هلا * تا كه ولا ودوستلق اوزره بلا كليه وترتيب وصال بعد فراقه مبدل اولميه زنهار هله اول مكمنده مخوف ايده رك يوري يعني اول كامرانلق وقتنده مغرور اولمه وترك خوف وخشيت قيلمه تا كه سنك ولا كه وصفا كه ناكاه غيرت الهى برله بلا مسلط اولميه زنهار اكاه اول اول كون محلنده زياده قورقه قورقه يوري تا كوردكدنصكره حور مدوشميه سن (اعوذ بالله من الحور بعد الكور) ديو حق تعالى يه استعاذه قيله سن زيرا (المخلصون على خطر عظيم) موجبنجه مخلص اولنلر عظيم خطر اوزره در پس خوف وحذردن خالى اولمق كركدر (مثنوى) ترس جان در وقت شادى از زوال * زان كار بام غيبست ارتحال * مثلا شادلك وقتنده شادلك زوالندن جانك قورقسى اول غيب طامنك كارندن جانك ارتحاليدر يعني شول وقتده كه سكا شادلك وكشادلك حق جانبندن حاصل اوله اول وقتده كه جان اول شادلكك زائل اولمسندن خوف وحذر قيله اول جانك ترسان اولمسى في المثل بام غيبك كارندن اونه ارتحال قيلمسى وسقوط وزوالدن برى اولمسى ونجات بولمسى اولور زيرا كاردن اونه كتدكدنصكره سقوط وزوال خوفندن برى اولور (مثنوى) كرنمى بينى كار بام راز * روح مى بيند كه هستش اهتزاز * اكرسن راز بامنك كارنى كورمز ايسك روح وجان اول كار بامى كورر زيرا انك لرزش واضطرابى واردر يعني اكر راز طامنك كارنى سن ديدهٔ ظاهرله كورمز ايسك اني ديده روح كوربر وروحك اني كورديكنك وبيلديكنك علامتى اولدركه انك اول مرتبه دن ساقط اولمقدن واول نعمت ومسرت زائل اولمقدن خوفى ولرزه سى واردر اكر روح اول حالتى كورميدى نيچون لرزان اولوردى ونه وجهله انك سقوط وزوالندن خوف وحذر قيلوردى (مثنوى) هر نكالى نا كهان كان آمدست * بر كار كنكره شادى بدست * جز كار بام خود نبود سقوط * اعتبار از قوم نوح وقوم لوط * پس هر بر نكال كه اونا كهان كلمشدر البته اول سرور وشادى كنكره سنك كارى اوزره اولمشدر يعني هر بر عذاب وعقوبتكه نا كاه بر قومه كلمشدر وانلرى هلاك قيلمشدر اول عذاب وعقوبت ونعمت وشادلك كنكره سنك ومرتبه سنك كارنده واقع اولمشدر زيرا طام كارندن غيريدن خود سقوط اولمز قوم نوح وقوم لوطدن اعتبار طوت مصرع ثانيده قرينهٔ كلام اكا دلالت ايدركه از لفظى مقدر اولوب از قوم نوح واز قوم لوط اعتبار كير ديمك كمنده اولور وبو تقديرده تكلف اولمديغيچون اولى اولان معنى بو اولور اما اعتبار لفظى مصرع اولده اولان نبودك فاعلى اولوب جز لفظى نبوده صرف اولمق عظيم تكلف اولور وبو تقديراوزره معنى كار بامدن سقوط خود قوم نوح وقوم لوطدن غيرى اعتبار ومحل عبرت اولمز ديمك اولور بو معنى جان عالمك وشمعينك اختيار ايلديكى معنادر وخلاصهٔ كلام اولدركه هر نه قدر نكال وعذابكه بر قومه نا كهانى كلمشدر اول عذاب اول قومه نعمت ومسرت مرتبه سنك كارنده واقع اولمشدر انلرى اول مرتبه دن اسقاط قيلمشدر زيرا بام كارندن غيريدن خود آشغه سقوط ممكن اولمز قوم نوحدن وقوم لوطدن اعتبار طوتكه انلرى شادلك ونعمت وكشادى ومسرت مرتبه سنك كارنده بى خودوبى خشيت ساكن اولمشلردى عذاب ونكال انلره اول مرتبه ده كلوب انلرى نعمت ومسرت مرتبه سندن اسقاط ايليوب هلاك قيلدى اكر اول مرتبه ده خائف اوله لردى وپيغمبره تبعيت قيله لردى اول مرتبه دن ساقط اولمزلردى اكر صورتا موته ساقط اولسه لرده آخرتده بى نعمت اولمزلردى ومخذول ومغبون قالمزلردى (بيان سبب فصاحت وبسياركويى آن فضول بخدمت رسول عليه السلام (مثنوى) بر تومستى ميخدنى * چون بزد هم مست وخوش كشت آن غبى * حضرت نبى عليه السلامك بعد اولان مستلكينك بر توواثرى چونكم اول غبى يه اوردى اول غبى هم مست هم خوش حال اولدى (مثنوى) لاجرم بسيار كوشد از نشاط * مست ادب بكذاشت آمد در خباط * لاجرم نشاط وسروردن بسيار كو اولدى واكثار كلامه شروع قيلدى مست ادبى ترك ايتدى خباطه كلدى يعني ديه سى اوزره دوشمكه باشلدى وعظيم خطا وفساد ايشلدى خباط ديه سى اوزره دوشمكه دير لر بونده خطا وفساد ايشلمكدن عبارت اولور (مثنوى) نى همه جا بيخودى شرمى كند * بى ادب رااى چنان ترميكند * جميع محلده بر بيخود شر وقباحت ايلمز بلكه شراب بى ادبى بونك كبى رك ايدر يعني هر محلده بى خود اولان كسه شر ايلمز ومست اولمغله ياوه سويلمز بلكه شراب بر محلده حد ذاتنده بى ادب اولنى بونك كبى بر تر قيلور ودروتنده اولان خباثت وركاستنى مست اولدقده شرم وحيا پرده سى كيدوب اظهار ايلر (مثنوى) كر بود عاقل نكو فرى شود * ور بود بدخوى بدتر ميشود * اكر باده خور اولان كسه عاقل اولورسه مست اولدقجه نيكو فر اولور وحليم وسليم اولوب حسن حالى زياده اولور وكر بدخوى وبدنهاد اولورسه دخى بدتر اولور وانك قباحتنى اظهار وآشكار قيلور بوراده سؤال لازم كلوركه دينه

چونكم عاقل وبلك خوى اولنلك باده حسن حالنى وصفت حميده سنى زياده قيلر ايچون انلره باده حلال اولمدى بلكه عاقلر ونادانه هرنه ايسه جميع انسانه حرام اولدى عقل بونى اقتضا ايدردى كه بدخوى اولنلره حرام وعاقل ونيك خوى اولنلره حلال اوليدى پس بو اشكاله بو بيتلرله جواب ويروب بيوررلر (مثنوى) ليك اغلب چون بدند وناپسند ٭ برهمه مى را محرم كرده اند ٭ حكم اغلب راست چون غالب بدند ٭ تيغ را از دست رهزن بستدند) نتم بويله در ليكن اغلب ناس چونكم بدلردر وناپسندلردر دوكلى خلق اوزره مى حرام ايلشلردر حكم اغلب ايچوندر چونكم بدلر غالبدر پس تيغى رهزنك النسدن الديلر وجمله يه خمر ايچمكى حرام قيلديلر شرايع سالفه ده خمر ايچمك جمله يه حلال ايدى لكن ايچوب بدخو بلغى اظهار ايلينه تاديب وتعزير ايدرلردى امامست ولا يعقل اولمجق قدر نوش ايتسه ونيم مست اولوب عبادت وطاعت سمتنه ويا كار وكسب طريقنه كتسه لر منع ايتميوب علامى جائز كوررلردى حتى بزم دينمزده دخى بدايت اسلامده مسلمانلر نيچه زمان بو اسلوب اوزره شرب خمر قيلديلر خمر خصوصنده درت آيت كريمه نازل اولمشدر اولا مكه مكرمه ده بو آيت كريمه نازل اولدى (ومن ثمرات النخيل والاعناب تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا) پس مسلمانلر خمرى ايچرلردى حال بوكه اول خمر بونلره حلال ايدى زيرا حق تعالينك بنده لرى ايچون خلق ايلديكى اعنابك سكرى ايدى بونلرك بدخو بلقارن وفسادلرن اظهار ايلمزدى بو رايه نظر ايلدكلرندن اوترى نوش ايدرلردى نيچه زماندنصكره حضرت عمر وحضرت معاذ بن جبل رضى الله عنهمادن واصحاب كرامدن برنيچه نفر حضرت رسول عليه السلامه كلديلر وديديلركه يارسول الله بزه خمر خصوصنده فتوى ويرز زيرا خمر عقلى اذهاب ايلر ومالى تلف قيلر چونكم بويله ضررى واردر بونك ايچمه سى حلالميدر ديديلر پس بو آيت كريمه نازل اولدى (ويسألونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس) پس بو ايت كريمه نازل اولدقدنصكره برنيچه كروه انك اثمنه وضررنه نظر ايدوب انك شربنى ترك ايتديلر وبرنيچه كروه دخى اول خمرك منافعنه نظر ايدوب انى نوش ايتديلر شول زمانه دككه اصحاب كرامدن عبد الرحمن بن عوف رضى الله عنه حضرتلرى مؤمنلردن بعض كسه لرى خانه سنه دعوت ايلدى اول مجلسده يديلر وايچديلر وسرخوش اولديلر پس اخشام نمازينك وقتى كلدى بونلرك جمله سى نمازى قيلمغه قائم اولديلر عبد الرحمن بن عوف حضرتلرى بونلره اخشام نمازنده امامت ايلدى ٭ قل يا ايها الكافرون لا اعبد ما تعبدون سوره سنى قرائت ولاات نفيلرى ترك بيورمازيله عقبنده) بو ايت كريمه نازل اولدى (لا تقربوا الصلاة وانتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون) پس بو آيت كريمه كلدكدنصكره شرب خمر ايدنلر اوقات صلوتدن مقدم شرب ايدرلردى وسكرى حالنده صلوته قريب اولمزلردى وبو اسلوب اوزره دخى نيچه زمان مرور ايلدى حتى بر كون عتبان بن مالك رضى الله عنه حضرتلرى طعام حاضر ايلدى ومسلمانلردن برقاچ كسه يى دعوت ايلدى بونلرك ايچنده سعد بن ابى وقاص رضى الله عنه بيله ايدى يديلر وايچديلر وسرخوش اولديلر اندنصكره مفاخرته ومشاعره يه باشلديلر پس سعد بن ابى وقاص انصارك هجونه متعلق برقصيده انشاد ايلدى پس انصاردن بر كسه قالقدى وسعد بن ابى وقاصك باشنى ياردى پس سعد بن ابى وقاص رسول عليه السلام حضرتلرينه كلدى وشكايت قيلدى اول حينده بو آيت كريمه نازل اولدى (يا ايها الذين آمنوا انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون) پس جميع مؤمنلره بو آيت كريمه ايله خمر ايچمك قطعا حرام اولدى اگرچه بو جمله نك ايچنده نيچه عاقل ودانا واردركه خمرا كاضرر ويرمز وانلر نوش ايلسه لردى انلرى بدخولق ورهزنلك مرتبه سنه ايركورمزدى مع هذا بونلره دخى انك شربندن اجتناب ايلمكه امر اولنشدى وانلر اوزره دخى حرام قيلندى زيرا اكثر قائمه كلدر وحكم غالبكدر ونادر اولان نسنه معدوم حكمنده در چونكم باده ظاهرى نوش ايلين كسه لر مختلف المشاربدر ونوش ايلدكلرنده كيمنك حسن حالى ظهوره كلور وكيمنك دخى قبح خصالى ظهوره كلور كذلك انبيا واوليانك وجودلرى خمندن حاصل اولان باده دخى بر محك كبيدر انى نوش ايدنلرك بعضسندن اعمال حسنه وخصال حميده واقوال طيبه ظاهر اولور واول باده معنوى انك جوهرنى وجمال حقيقتنى ظهوره كتورر وبعضسنك دخى سوء حالنى وقبح خصالنى وخبث اقوالنى مهيج اولور واظهار قيلور حتى اول باده معنوينك محلى اولان صاحب كماله معارضه وقيل وقال قيلور ويا خود جنك وجدال قيلورتنه كم حضرت بايزيد قدس الله سره حضرتلرينك مريدلرى بايزيد حضرتلريله جنك وجدال قيلدقلرى كبى ودخى اول معترض اولان غريب حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك ذوق باطنلرندن وشراب روحانيلرندن مست اولدقده اول حضرتله جنك وجدال قيلدى وانكا معارضه ايلدى پس حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم اول معترضه اول جوان هذيلينك منزلنكر ايلمسنك سرى وحقيقتى نه ايدوككنى تمام سو يلدى (بيان رسول عليه السلام سبب تفصيل واختيار كردن او

آن هذیلی را بامیری وسر لشکری بر پیران وکاردیدکان (مثنوی) کفت پیغمبر که ای ظاهرنکر * تو مبین اورا جوان بی هنر * حضرت پیغمبر علیه السلام اول بوالفضوله دیدیکه ای ظاهره باقیجی وصورته طپیجی سن انی جوان وبی هنر کورمه بلکه اومن حیث المعنی پیر وعاقل پر تدبیردر (مثنوی) ای بسا ریش سیاه ومرد پیر * وی بسا ریش سپید ودل چو قیر * ای غافل چوق کسه ظاهرا ریش سیاه وباطنا مرد پیردر وای نادان بونی دخی بیل که چوق کسه نك صقالی سپید وقلبی زفت کبی سیاهدر عقل وفهمی کج وهر ایشی معوجدر پس انك سن اولوب صاللوردہ اولمسی نه منفعته یرار (مثنوی) عقل اورا آزموده بارها * کردیری آن جوان درکارها * بن نیجه کره اول جوانك عقلنی تجربه ایتدم اول جوان نیجه کارلرده پیرلك ایتدی ودرست وصائب تدبیرلر قیلدی (مثنوی) پیر پیر عقل باشد ای پسر * نی سپید موی آن درریش وسر * ای پسر حقیقتده پیر عقل پیریدر بوخسه باشده وصقالده قیل اغرمق دکلدر یعنی برکسه نك صاچی وصقالی آق اولسه ونیجه روز کار کورسه لکن عقلده وتدبیرده ناقص اولسه واطفال کبی الوان واشکاله الدنسه ومغرور اولسه اکا رجال مرتبه سن ویرمزلر وبونلره پیر نابالغ دیرلر اول جوانکه عقلده وتدبیرده کامل اولسه وحق باطلدن فرق قیلسه اکا اولیا مرد بالغ وپیر کامل تعبیر ایدرلر (مثنوی) از بلیس او پیرتر خود کی بود * چونکه عقلش نیست اولا شی بود * اول کسه ابلیسدن خود پیر ترقچن اولور چونکیم انك عقلی یوقدر اولا شئ اولور اکر مجرد پیر اولمغه اعتبار اولیدی ابلیس جمله دن بیشتر وفاضلتر اولمق لازم کلوردی بو خود بویله دکلدر بلکه اعتبار علمه وعقله درکه بونلرك نتیجه سی حق تعالی یی بیلك واکا اطاعت وعبادت قیلمقدر (مثنوی) طفل کیرش چون بود عیسی نفس * پاك باشد از غرور واز هوس * سن انی طفل فرض ایله چونکه او عیسی نفس اوله بوکونه طفل غرور وهوسدن پاك اولور چونکیم برکسه غرور وهوس لوثندن پاك وطاهر اوله اکرچه صورتا طفل ایسه ده اول معنا پیردر (مثنوی) آن سپیدی مو دلیل پختکیست * پیش چشم بسته کش کوته تکیست * اول مویك سپیدلکی ظاهرا پختهلکه دلیلدر شول بسته چشملك قتنده که اول کوته تکدر یعنی عقل وبصیرت میدانده تك وپوی کوتاه اولان وعاجز ومقعد قلان کوزی باغلو نادانك وکنده اول ظاهرا صاچی وصقالی اغرمق پخته لکك علامت ودلیلی اولمشدر (مثنوی) آن مقلد چون نداند جز دلیل * در علامت جوید اودائم سبیل * اول مقلد چونکیم ظاهرده اولان دلیلدن غیرسی بیلمز پس مقصوده یولی دائما علامتده واثرده استر بر شیئك حقیقتنه اکر دلیل اولمسه انك ادراکنده عاجز اولور وانی یا ناقص ویا کامل زعم قیلورلر واکر برکسه کندی یه عاریتی دلیل باغلسه اول کسه یی دلیلك مقتضاسی نه ایسه اکا کوره قیاس قیلور مثلا بر جوانده پیرلکه دلیل اولان که موی سپیددر انی کورمسه انی جوان صنور وبر پیرده پیرلك علامتنی کورسه انك باطننی دخی همان اوله پیرقیاس قیلور (مثنوی) بهر او کفتیم که تدبیررا * چونکه خواهی کرد بکزین پیررا * اول مقلددن اوتری دیدککه رأی وتدبیری چونکه ایلمك استرسن پیر اختیار ایله یعنی امورده وبعض کارده مشاوره وتدبیر ایلمك استرایسك پیر ایله دیدیکم اول مقلددن اوتریدر یوخسه محقق اولان عاقل ودانادن اوتری دکلدر زیرا عاقل ودانانك علامات وآثارله پیر اوانی بیلمکه احتیاجی یوقدر (مثنوی) آنکه او از پردهٔ تقلید جست * او بنور حق ببیند هرچه هست * نور پاکش بی دلیل وبی بیان) پوست بشکافد درآید در میان * اما اول کسه که پردهٔ تقلیددن صچرادی هرنه که واردر اونور حقله کورر وکامی حقیقت سرنه واقف اولور انك نور پاکی دلیل وبیانسز پوستی یاردرون ومیانه کلور وهر شیئك باطننه ناظر اولور یعنی شول عارف که تقلید پرده سندن خلاص اولدی ونور حقله هرنه وارایسه انك حقیقتنی کوردی ومشاهده قیلدی انك نور پاکی دلیل وبیانسز وقال وزبانسز صورتی خرق ایدر وعلامات وآثاردن کذر قیلور واول شیلرك نور فراستله باطننه داخل اولور وحد ذاتنده اول شی هرنه کونه ایسه انی بیلور وماهیتنه عارف اولور (مثنوی) پیش ظاهر بین چه قلب وچه سره * او چه داند چیست اندر قوصره * ظاهر بین اولان کسه نك اوکنده قلب نه در وسره نه در یعنی قلب زراندوده نقد خالص برابردر اونه بیلور قوصره ده نه واردر سره مقبول ونقد خالص معناسنه در قوصره خرما سبدنه دیرلر بونده مراد قلب اولور یعنی صورت بین اولان وظاهره نظر قیلان کسه لرك قتنده مزور ومرایی اولان کسه لرله خالص وصافی اولان کسه نك فرقی یوقدر بلکه قلب اولان اهل تزویری نقد خالص اولان اهل کاملدن اویبلور اول ظاهر بین قلب ایچرونه واردنه بیلور انسان دیدکلرنی همان صورت زعم قیلور حال بوکه چوق کسه صورت قیدندن کذرایتمشلردر وتکمیل سیرت ایتمك طریقنه کیتمشلردر (مثنوی) ای بسا زر سیه کرده بدود * تا رهد از دست هر دزد حسود * ای چوق دود له سیاه اولمش التون واردر تا هر حسود دزدلك الندن قورتله یعنی نیجه خالص التونی دمله سیاه ایدرلر تا حسود اولان سارقلرانك ظاهرنه باقوب قدرنی بیلیوب

ترك ایدهلر واول زر خالص انلرك اللرندن بو صنعتله خلاص اوله كذلك نیجه صافی وخالص عاشقلر واردر كه انلرك صورت
ظاهرهلری دشمان عصیانله سیاه اولمش واهل معصیت هیئتنی هر بری اختیار قیلمشلردر تا كه شیطان عنود ودزد
حسود كبی اولان اهل وجود لمشرلرندن ومكرلرندن بو قتله نجات بولمشلردر بونلره ملامیه دیرلر وبونلر اولیاء اللهدن
شول طائفهدر كه اخلاص شرابن ایچمشلردر ورسوم وصورت قیدندن اوته كچمشلردر شرلرین اضمارا تمزلر واهل
ریا كبی خیرلرین اظهار ایتمك همتنه كتمزلر (كما قیل فی تعریفهم (الملامی هو الذی لایضمر شرا ولایظهر خیرا
(مثنوی) ای بسا مس زر اندوده بزر * تا فروشد آن بعقل مختصر * ای چوق التونله یالدزلنمش باقر واردر تا كم اول
زر اندوده اولان مس كندیسنی مختصر اولان عقله صاته یعنی چوق باطنلری دون وفاسد حیله كرلر واردر كه صورت
ظاهرهلرنی صلاح وتقوی ایله آراسته ولباس زهد وطاعتله بدنلرن پیراسته ایلمشلردر تا كندیلری بو صنعتله عقل
مختصره وقاصر فهم اولنلره صاته وانلردن نیجه مشتری وخرید ارجمع ایده وبو اسلوبله مشار بالبنان ومقبول
خلق جهان اوله (مثنوی) ما كه باطن بین جمله كشوریم * دل ببینیم وبظاهر ننكریم * بز كه جمله كشورك باطننی
كوریجی وجمیع اسرارنی مشاهده ایدیجی یز قلبی كورورز ظاهره باقمزز بر كسهنك درونته مطلع اولمقده واسرار باطننی
مشاهده قیلمقده دلایل وآثاره محتاج دكلوز بلكه نور فراستله انك حقیقت حالنی بیلورز ونقد وقلبندن هرنهسی
وار ایسه اكا اولورز (مثنوی) قاضیانی كه بظاهر می تنند * حكم براشكال ظاهر میكنند * چون شهادت
گفت وایمانی نمود * حكم اومؤمن كنند این قوم زود * پس منافق كاندرین ظاهر گریخت * خون صد مؤمن بپنهانی
بریخت * اما شول قاضیلر كه ظاهره مطولانورلر یعنی ظاهرله عمل ایدرلر اشكال ظاهر اوزره حكم ایدرلر اگر ظاهرده
اولان شكلری اهل ایمان واهل اسلام شكلنه مشابه وصلحا هیئتنه مناسب ایسه اهل ایمان واهل اسلامدندر
دیو حكم ایدرلر وبو كسه صلحادندر دیو سویلرلر واگر بونك عكسی بر كسه اهل ایمان واهل اسلام هیئتنده اولمسه
وصلحا لباسیله تلبس قیلمسه هرنه شكلده ایسه انی اكا كوره قیاس ایدرلر چونكم بر كسه شهادت كلمهسنی دیدی
وصورتا ایمان كوستردی بو قوم اول كسهنك حكمنده علی الفور مؤمندر دیو سویلرلر ونحن نحكم بالظاهر دیرلر
وحضرت نبی علیه السلامك بو حدیث شریفیله عمل ایدرلر كه بیورمشلردر انی لم اومر ان انقب علی قلوب الناس ولا اشق
بطونهم رواه ابو سعید رضی الله عنه) چوق منافق بو ظاهر ایمان واسلامه قاچدی یعنی ایمان واسلام لباسیله ملتبس
اولوب صورت اسلامه التجا وتحصن ایلدی اما پنهانی ومخفی نیجه مؤمنك قاننی دوكدی پس مجرد (آمنا) دیمكله
وبر مؤمن وموحدز دیو دعوا ایلمكله اعتبار اولمز وبر كسهدن ایمان واسلامك شروطی بولنمسه اول كسه مؤمن
مرتبهسن بولمز (كما قال الله تعالی ومن الناس من یقول آمنا بالله وبالیوم الآخر وما هم بمؤمنین (مثنوی) جهد كن
تا پیر عقل ودین شوی * تا چو عقل كل تو باطن بین شوی * پس جهد ایله حتی پیر عقل وپیر دین اولهسن تا سندخی
عقل كل كبی باطن بین اولهسن عقل كلدن مراد حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك عقل شریفیدر كه (اول
ما خلق الله العقل) حدیث شریفنك موجبنجه ابتدا وجوده كلان بو عقلدر انكیچون حكما بوكا عقل اول دیرلر
وبو عقلك شانندندر كه اسرار مخفیه وامور غیبیهیی بیلور وبواطن اشیانی مشاهده قیلور ای سالك سندخی اوسلطانك
طریقنده جهد ایله تا اول حضرتك وارث كامل اولمق مرتبهسن بولهسن ودینك وعقلك پیری اولهسن حتی عقل كل كبی
بلاتقلید بواطن اشیانی مشاهده قیلهسن شبهه وشائبه مرتبهسندن نجات بولهسن وغیره تقلید قیلمق ومحتاج
اولمقدن خلاص اولهسن (مثنوی) از عدم چون عقل زیبا رو كشاد * خلعتش داد وهزارش نام داد * عدمدن
چونكم عقل زیبا یوز آچدی ومرتبه وجودده جمال باكمالن كوستردی الله تبارك وتعالی اكا كندی علمندن ونورندن
خلعت ویردی واكا بیك اسم ویردی واول اسملردن بعضسی برمقدار بونده ایراد ایلدك (القلیل یدل علی الكثیر والحفنة
تدل علی البیدر الكبیر) فوائدك مصداقنجه قلیلدن كثیره وبر عمهدن غدیره استدلال قیلهسن واتك سائر اسامیسن
دخی بوكا كوره قیاس ایلیهسن اولا بیلكه علماء رسوم بو عزیزه عقل نظری وعقل عملی وعقل مكتسبی وعقل هیولانی
وعقل بالفعل وعقل مستفاد وعقل منفعل وعقل فعال وعقل كل دیرلر واكا بونلرماننده اسملر نام ویررلر وحكماء
یونان بوكا جوهر مفارق دیرلر وبعض مشایخ صوفیه قلب دیرلر وبعضسی نور قلب وروح ونفس ناطقه دخی دیرلر
ومشایخ متقدمیندن بعضسی مثلا (سهل بن عبد الله تستری وابن سالم وابو القاسم قشیری وغیرهم بو عزیزه لوح
وقلم وروح قدسی دخی دیرلر ومتأخریندن دخی چوق كسهلر مثلا نجم الدین الكبری ومجد الدین بغدادی وعلاء الدولة
سمنانی كبی بو عزیزه لوح وقلم وروح قدسی دیمشلردر بو قدر اسملرینك چوق اولمسنه سبب اولدر كه بو جوهر
اوصاف متعدده وآثار ونتایج متنوعه صاحبیدر هر بر صفت اعتباریله اكا بر اسم ویرلمشدر وهر اثر ونتیجه

حكمية اكا برنام قوتلمشدر اولامدرك كيفيات كليات اولديغى اعتبارايله اكا عقل نظرى ديرلر ومستنبط
مقدمات مقاصد واغراض اولديغى اعتباريله عقل مكتسب ديرلر ومادهٔ مجردهدن برقوت اولديغى اعتباريله عقل
هيولانى ديرلر بوكا لوح دينكسه نك قولنه بوسوز موافقدر ونفسنده برقوت مدركه اولوب تصور ايلديكى معنايى
قوتدن فعله كتورديكى اعتباريله عقل عملى ديرلر وخارج عالمندن حواس خمسهٔ ظاهره واسطه سيله ادراك علوم شهادى
ومعانى محسوسه ايلديكى اعتباريله عقل مستفاد ديرلر ودلائل قطعيهنك انتقاشنه قابل وفضائل عمليهنك آثارنه
وعاو محل اولديغى اعتباريله عقل منفعل ديرلر وكمالات معنويهنك مطالبنى وحقايقنى مخزن علمدن استعداد نظرى
قوتيله صحراى شهوده كتورديكى اعتباريله عقل فعال ديرلر وصور كائنات وحقايق كلياته مظهر ومجلا
اولديغى وهر شيئنك ماهيتنى بيلديكى وحدذاتنده عالم اولديغى اعتباريله عقل كل ديرلر وابدان مجهوليه واجسام
مخلوقهيه اتصال وانفصالدن بو جوهر لطيف منزه واشباه فانيهيه تعلق ايلمكدن مجرد اولديغى اعتباريله جوهر مفارق ديرلر
اهل كاملك وحكمانك اصطلاحى اول جوهر نورانى خصوصنده بونلر وبونلرك امثالى اصطلاحلردر اما بو جوهر روح
ونور وقلب ونفس تسميهسى ابو حامد غزالى عليه رحمة البارى حضرتلرينك اختيار ايلديدر احياده عجائب
القلب كتابنده بو خصوصده وافر شرح ايلمشدر مخافت تطويلدن اوترى ايراد اولنمدى بو عزيز بر جوهر حى بذاته ومحيى
لغيره اولديغى اعتباريله روح دينلدى زيرا روحك حدى اولدركه بنفسه زنده وغيرى يى دخى زنده كننده در وبو عقلك
زنده كننده اولمسى علم روحى زنده ايلمسندن عبارت اولور واطوار غيبيه وشهادتده منقلب اولديغى اعتباريله
قلب دينور وبو جوهرك حقيقتى اسرار روحانيهنك امدادنه سبب وآثار جسمانيهنك انبساطنه مبداء وواسطه
اولديغى اعتباريله نفس دينور ومنور باطنى ومظهر صور معقولات اولديغى اعتباريله نور دينور والهامات سرينك
ارقامنه ونقوش خواطر ربانى وافكار ولمات ملكيهنك نقوشنه محل اولديغى اعتباريله لوح تسميه اولنور وحقايق
تجلياتك محرر وحروف عالياتك نقشى وواردات غيبيهنك صحايف قلوب ارباب كماله التا اولديغى اعتباريله قلم ديرلر
ومنبع طهارت ومنشأ نزاهت اولديغى اعتباريله وشوائب ادناس بهيمى واوساخ طبيعى وشيطانيدن بالكليه برى اولديغى
ملابسه ايله روح قدسى ديرلر حاصل كلام ونتيجهٔ مرام اولدركه بو جوهر نورانى بر ذاتدر اما نيجه بيك صفاتى واردر
هر بر صفاتنك ظهورى اعتباريله اكا براسم اطلاق ايلمك صحيح اولور نته كم سهل بن عبدالله تسترى حضرتلرى
بو كلامى بو معنايه مناسب بيورمشدر (للعقل الف اسم ولكل اسم الف اسم) عقلك بيك صفتى اولديغنه دلالت
ايدر وهر اسمك دخى بيك اسمى اولمسى هر صفتك بيك درلو ظهورى اولديغى اعتباريله اولور (مثنوى) كتربن آن
نامهاى خوش نفس * اينكه نبود هيچ او محتاج كس * اول خوش نفس وشيرين كلام اولان نامهلردن كتريني بودركه
او عقل هيچ كسهيه محتاج اولمدى يعنى خداى تعالينك عقله ويرديكى اول بيك اسمدن ادناسى بودركه اول عقل برشيئى
بيلمكده وانك حقيقتنه آكاه اولمقده اصلا بر كسهيه محتاج اولميه زيرا غيره احتياج وتقليد برشيئك حقيقتنه عالم
اولمقدن وانك خاصيتنى وصفاتنى بيلمكدن ناشى اولور بو جوهر نورانى ايسه ادراك كليات ايلمكده وحقايق
موجوداتى مشاهده قيلمقده ماهردر وهر شيئك علمى بونك وجودنده موجود وظاهردر بوكا عقل كل ديدكلرى دخى
بو ملابسه ايلهدر پس بونك غيره احتياجى اولمز بلكه غيرلر بوكا احتياجى اولور جميع عقول جزويه ادراك معانى
ومقاصد ايلمكده بوكا محتاجلردر وجملهسى بونك آثرى وپرتوى مثابهسندهدر هر عقل جزوى كندى مقصودنه
مهتدى اولمقده بونك هدايتنه محتاجدر (مثنوى) كر بصورت وانمايد عقل رو * تيره باشد روز پيش نور او * اكر
فرضى عقل بر صورتله كير وبو عالمه يوز كوسترسه ايدى انك نورى قتنده روز بو قدر روشن ومنور ايكن تيره اولوردى
زيرا روزك نوريكه شمسدن حاصل اولور انجق ظلمت محسوسهيى ازاله قيلور وزوال وغروبدن دخى خالى اولمز اما عقل
نورى خداى تعاليدن الور وظلمت معنويه ومعقولهيى ازاله قيلور وغروب وزوالدن برى اولور پس نور معنوى
نور صوريدن نيجه وجوهله اشد واقوى اولور كما قال ابو الحسن الشاذلى قدس سره فلو كوشف انوار القلوب لانطوى
نور الشمس والقمر من مشرقات انوار قلوب اولياء الله واين نور الشمس والقمر من انوارهم الشمس يطرء عليها الكسوف
والغروب وانوار قلوب اولياء الله لا كسوف لها ولا غروب كما قيل (بيت) ان شمس النهار تغرب بالليل * وشمس
القلوب ليست تغيب * وابن فارض رضى الله عنه حضرتلرينك (بيت) فبدوى لم يافل وشمسى لم تغب * وبى تهدى
كل الدرارى المنيرة) بيوردقلرى دخى بو معنايه اشارت اولور (مثنوى) در مثال احمق پيدا شود * ظلمت
شب پيش او روشن بود * كوز شب مظلم ترو تارى ترست * ليك خفاش شقى ظلمت خرست * وا كر حماقت وجهالتك
مثالى وصورتى پيدا اولسه شبك ظلمتى انك قتنده روشن اولوردى زيرا كه اول احمق كيجهدن مظلم ترو تارى تردر ولكن

خفاش

خفاش شقی ظلمات الجیدر ونار یکا که طالب اولجیدر یعنی حماقت نفس الامرده بر مرتبه ظلمانیدر که ظلمت شب
اکا نسبت نورانیدر واکر احمقلق متمثل اولسه ایدی وصورته کلسه ایدی ظلمت شبدن انك ظلمتی زیاده اولیدی
زیرا که اول احمق کیجه دن دخی زیاده مظلم تر وتاریکتردر انکیچونکه بونك ظلمتی محسوس انك ظلمتی معنویدر پس
معنوی اولان ظلمت محسوس اولان ظلمتدن اشد واقوی اولور لیکن شقی اولان خفاش سیرت نزیدار ظلمتدر
استرکه طالب نور اوله وکندوینی اول ظلمتدن خلاص قیله حتی حماقت وجهالت ظلمتیله بر مرتبه اعتیاد قیلمشدرکه
کندینك حالی کندی یه خوش کلمش وعقل ومعرفت نورینه عدو اولمشدر واول جانبه میل وتوجهدن اعراض
واجتناب قیلمشدر (مثنوی) اندك اندك خوی کن تا نور روز * ورنه خفاشی بمانی بی فروز * ای خفاش سیرت
ازحق ازحق خوی ایله نور روز مرتبه سنه دکین وخسه بی نور وبی فروز بر خفاش قالورسن یعنی ای ظلمت پرست
واحمق وپست اولان کسه تدریجله نور عقله اعتیاد ایله ونور طاعته خوی وعادت قیله کور روز حقیقت نورینه واصل
اولنجیه دك واکا اهل اولوب انکله الفت قیلنجیه دکین اکر تدریجله کندیکی نور عقله معتاد قیلمزسك ونور حق بولمزسك
تا ابد الآباد خفاش سیرت قالورسن وحماقت وجهالت ظلمتنده محبوس اولورسن (مثنوی) عاشق هر جا شکال
ومشکلیست * دشمن هر جا چراغ مقبلیست * ظلمت اشکال زان جو یدد لش * تا که افزونتر نماید حاصلش * تا ترا
مشغول آن مشکل کند * وز نهاد زشت خود غافل کند * خفاش سیرت وطالب ظلمت اولان کسه هر شول یرك
عاشقیدرکه انده بر مشکل وشکال وارد ر وهر شول یرك دشمنیدرکه انده مقبلك چراغی واردر انك قلبی ظلمت اشکالی
اندن اوتری استرکه تا کم انك حاصلی افزونتر کورنه وخلق انی مشکللر حل ایلر بر عالم وعاقل ظن ایده لرحتی ای طالب
علم وعقل اولان کسه تاسنی اول مشکله مشغول ایلیه وسنی کندی زشت اولان نهادندن غافل ایلیه یعنی شول
کسه لرکه ظلمات نفسانیه یه مائللر وکدورات طبیعیه وشهوانیه ده مقیدور واصلاردر هر نه یرده بر مشکل سوز
وشبهه واشکاله متعلق بر کلام وار ایسه اکا عاشقلر وطالبلردر وهر نه محلده که اقبال ودولت چراغی ودین وطاعت
نوری وار ایسه انك عدوسیدر واندن اعراض واجتناب ایلمیدر وانك قلبی مشتبهات ومشکلات ظلماتنی اندن
اوتری استرکه تا کم خلق قتنده انك محصولی وهنری افزونتر کورنه وخلق اکا تحسین وآفرینلر دیوب بکنه لر وا کا
میل قیله لر ای علم ومعرفت طالبی ودین وطاعت راغبی اولان کسه اول مشکل سوزلری سکا دخی عرض ایلر تا که
سنی اول مشکله مشغول ایلیه وکندینك ظلمت معدنی اولان طبیعتندن سنی غافل ایلیه سن دخی انی
برپاکیزه سرشت ونورانی طبیعت ظن ایلیوب اکا متوجه اوله سن وعجلندن اولوب بیعت قیله سن کرکدرکه انك
مشکل سوزیلنه وحل اشکال ایلمسنه التفات ایلمیوب طبیعتنه ومقتضای ذاتنه نظر ایلیه سن اکر خفاشنك کبی
ظلمات نفسانیه یه مائل وکدورات جسمانیه یه طالب وشاغل ایسه انکله صحبت قیلمقدن وسوزینه مشغول اولمقدن
حذر ایلیه سن وعقلکی باشکه جمع قیله سن * علامت عاقل تمام ونیم عاقل ومرد تمام ونیم مرد وعلامت شقی مغرور
لاشئ (مثنوی) عاقل آن باشد که او با مشعله است * او دلیل وپیشوای قافله ست * پیرو نور خودست
آن پیش رو * تابع خویشست آن بی خویش رو * مؤمن خویشست وایمان آورید * هم بدان نوریکه جانش
زو چرید * عاقل اول کسه اولورکه او مشعله ایله در یعنی نور معرفتله وشعلهٔ هدایت ایله بیله در وعاقل ومشعله دار
قافله نك دلیل وپیشواسیدر یعنی اهل سلوك قافله سنك دلیل وپیشواسیدرکه اول مشعلهٔ هدایتله انلره رهنما اولور
اول پیشرو سلوکده کندی نورینك پیرویدر غیرینك نورینه تابع ومحتاج دکلدر واول بی خویش وبیخود کیدیجی کندینك
تابعیدر یعنی حق جانبنه بی وجود سیر ایدیجینك بنه مقتداسی کندی عقلیدر وجمله اعضا وقواسی کندی
عقلنه تابعدر اول کامل کندی یه مؤمن ومصدقدر وای مؤمنلر سز دخی ایمان کتورلکز هم اول نوره که اول کاملك
جانی اوتلادی وحضرت حقدن المدر وحی اول نوری غدا ایلدی حاصل کلام عاقل وکامل ومحقق فاضل اول
کیمسه درکه مشعلهٔ هدایتله منور اوله وقوافل اهل سلوکه پیشوا اولوب انلری راه حقیقته ارشاد قیله واول پیشوا
کندینك نورینه تابع اوله وحضرت حقك راهنه بی وجود سفر قیله سیر وسلوکده غیرینك تعلیم وارشادنه محتاج اولمیه
بو مرتبه یقینه ایرکه کندوینی کامل بوله وکمالنه ونور ذاتنه تصدیق قیله کرکدرکه ای مؤمنلر سز دخی تصدیق ایلیه سز
هم اول نور یقینه که اول کامل ومکملك جانی حضرت حقدن انی اخذ ایلدی وجناب حق انی اول کاملك جاننه غدا
ویردی کامل العقل اولان صاحب دولتك نشان وعلامتی بودرکه ذکر اولندی (مثنوی) دیکری که نیم عاقل آمد او
عاقلی را دیدهٔ خود داند او * دست در وی زد چو کور اندر دلیل * تا بدو بینا شد وچست وجلیل * اول بر غیریسی که نیم
عاقل کلدی بر عاقلی او کندینك دیده سی بیلور انی اول عاقله اوردی کور دلیله اوردیغی کبی تا اول عاقل وکامل ایله

بينا وچست وجليل اولور يعنى شول بركسه نك كه عقلى واردر لكن دخى عقلده كامل دكلدر انك شانى اولدر كه برعقل
كامل صاحبنى كندينك ديده روشنى كبى بيلور وانى چشم وچراغ اتخاذ قيلور واعمى النى بردليل ويشوايه اورور اكا
متابعت قيلديغى كبى اول نيم عاقل دخى عقل كامل صاحبنه يابشوب بيعت ومتابعت قيلور حتى اول عقل كامل
صاحبنك دلالت وهدايتى واسطه سيله بصير وبصيرتى بينا اولور وراه حقده چست وچابك اولوب جليل القدر اولور
وعزت وسعادت بولور (مثنوى) وان خرى كز عقل جو سنكى نداشت * خود نبودش عقل وعاقل را كذاشت *
اما اول برخركه عقلدن اربه اغرى حصه ونصيب طوتمدى انك خود عقلى اولمدى وعاقلى ترك ايلدى يعنى شول
خرسيرت وحيوان طبيعت اولان كسه كه عقلدن برحبه نصيب طوتمدى عقلدن بهره سى اولمديغيچون عاقلى ترك
قيلدى ونفسنك هواسنه ومقتضاسنه تابع اولدى (مثنوى) رهنداندنه كثير ونه قليل * ننكش آيد آمدن خلف
دليل * اول بى عقل اولان احمق نه آز ونه چوق يول بيلمز مع هذا دليلك آردنجه كلمكى عار كورور ومرشده متابعت
قيلمقدن استنكاف قيلور (م ى) نااميد آن در بيابان دراز * كاه لنكان آيس وكاهى بتاز * اول دور ودراز بيابانه كيدر
كاهى نااميد اغسيه رق وكاهى تك وتازله يعنى اول غافل ونادان دور ودراز اولان بيابان طريقته كندى
باشنه بى دليل وبى قولاوز اقتان وخيزان اغسيه رق مقصوده وصولدن مايوس اولديغى حالده كيدر وكاه اولوركه
كندى نفسنه وهواسنه مناسب اول طريقده خاطرنه برلايحه كلور وبرخيالى ملاحظه قيلور پس اول
ملاحظه ايله چست وچابك اولور وتك وتاز قيلور سن انى راه حقده كرمتك صاحبى برعاشق صانورسن لكن انك
ملاحظه سى وسلوكى درست دكلدر وسير وحركتى دخى راستانه دكلدر (مثنوى) شمع نى تا پيشواى خود كند * نيم
شمعى نى كه نورى كد كند * كندينك شمع عقلى ونور بصيرتى يوقكه تا انى كندينه پيشوا ايليه بر يارم شمعى دخى يوقكه
بركامل العقلدن برنور دريوزه ايليه وانكله منور اولوب هدايت بوله يعنى (مثنوى) نيست عقلش تادم زنده زند *
نيم عقلى نى كه خود مرده كند * انك عقل كاملى يوقدر تادم زنده اوره بر يارم عقلى دخى يوقدر كه كندويى عاقل اوكنده
مرده ايليه يعنى اول احمقك كندينه كفايت ايده جك قدر عقل كاملى يوقدر كه حى زنده نك دمن اوره وبرنفسى
حيات بخش بوله كندويى حى ايلديكندنصكره نيچه لرى دخى احيا ايليه ويارم عقلى دخى يوقدر كه كندويى بركامل
العقل مرشدك حضورنده مرده قيله واكا تسليم تام ايله تسليم اوله (مثنوى) مرده آن عاقل آيد اوتمام *
تا برآيد ازنشيب خود بيام * اول نيم عقل سببيله اول عاقل وكاملك اول غافل وجاهل مرده سى كله وكندويى اكا بالكليه
تسليم قيله تا كندينك نشيبندن يوقارويه كله يعنى كندى پستلكى وسفليلكى جانبندن ترقى قيله وعقل وروح
بامنه واصل اوله (مثنوى) عقل كامل نيست خود را مرده كن * در پناه عاقلى زنده سخن * اى ناقص العقل چونكم
عقل كامل يوقدر كنديكى مرده ايله عيسى دم وزنده سخن كلامى حيات بخش اولان برعاقلك پناهنده
تاكم انك دم حيات بخشندن زنده اوله سن وبرمرده اولمقدن نجات بوله سن (مثنوى) زنده نى تا همدم عيسى بود *
مرده نى تادمكه عيسى بود * جان كورش كام هرسوى نهد * عاقبت نجهد ولى برى جهد * اول احمق ونادان
حيات قلبيه ايله زنده دكل تا عيسى نفس اولان عاقل وكامله همدم اوله ومرده دخى دكل كه تا عيسانك دمكاهى اوله
يعنى مرده منابه سنده اولمدى وهواسندن تجرب نفسى اولمديكه تا برعيسى نفس مرشد كاملك دم حيات بخشنه
محل اوله وانك نفس شريفى انك اوكنده مرده اولمق سببيله اول ناداني احيا قيله لاجرم اول نادانك كور اولان
جانى هرجانبه على العميا آديم قور وعاقبت صبرامز وليكن يوقارى صبرار عاقبت نجهد ديمك عاقبت خلاص نشود
ديمك معناسنه در ولى برى جهد ديمك وليكن مضطرب شود وطپنطاب كند معناسنه اولور وتقدير كلام بويله
ديمك اولوركه اول نادانك جان كورى على العميا هرجانبه آياق قور ودام بلا وقضايى كورميوب يورر عاقبت بربلايه
مبتلا اولوركه اندن صبرامغه قادر اولمز ونجات دخى بولمز لكن اول بلادن مضطرب اولور وانك زخمندن قالغر
وطپنطاب قيلور ديمك اولور پس بو اوچ قسملك مرتبه لرنى وشانلرنى طالبه تفهيم ايلكدن اوترى بو شرح شريفى
وبو بيان لطيفى بسط ايليوب بيوررلر (قصه آبكير وصيادان وان سه ماهى يكى عاقل ويكى نيم عاقل وان مغرور
وابله مغفل لاشى وعاقبت حال هرسه (مثنوى) قصه آن آبكيرست اى عنود * كه درو سه ماهى اشكرف بود * اى
لجوج وعنود بو اول آبكيرك قصه سيدركه اول آبكيرده اوچ شكرف وعظيم ماهى وارايدى (مثنوى) در كليله خوانده
باشى ليك آن * قشر قصه باشد واين مغز جان * قصه يى كليله ودمنه نام كتابده اوقومش اوله سن عجب دكلدر وليكن انده
اوقوديغك قصه نك قشريدر وبو ذكر اولنان مغز برلب جاندر يعنى اول كتابده اوقوديغك قصه نك قشرى
وصورتيدر وبونده ذكر اولنان ومغز برقيلنان جانك سر ومغزيدر اول قصه نك صورتيدركه بيوررلر (مثنوى) چند

صیادی سوی ان آبکیر * برکذشتند وبدیدند آن ضمیر * برقاج صیاد اول آبکیر جانبنه کجدیلر واول ضمیری کوردیلر یعنی اول کوله اوغرایوب اندن مروراتیدیلر واول کولده مضمر اولان اوج ماهی یی کوردیلر (مثنوی) پس شتابیدند تادام آورند * ماهیان واقف شدند وهوشمند * پس عجله ایتدیلر دام کتوره لر ماهیلر واقف اولدیلر وهوشمند اولدیلر یعنی اول ماهیلرك هر بری صیادلرك کندیلرینی شکار ایلمك ایچون اوتری دام کتورمکه سرعت ایلدکلرنه هر بری استعدادلری قدر واقف اولدیلر وتعقل قیلدیلر (مثنوی) آنکه عاقل بود عزم راه کرد * عزم راه مشکل ناخواه کرد * اول ماهی که کامل العقل ایدی در حال یوله عزم ایتدی ناخواه اولان مشکل یوله عزم ایلدی بوده جائزدر مشکل اولان یوله ناخواه عزم قیلدی یعنی کندینك وطن مألوفندن جدا اولمق وسفر وسیاحت قیلمق فی الحقیقه بر مشکل یولدرکه طبیعت انی استمز لیکن اول عاقل وکامل کندی وطن مألوفندن جدا اولوب ناخواه بالضروری ومع الکراهه مشکل اولان یوله عزیمت ایلدی (مثنوی) کفت با اینها ندارم مشورت * که یقین سستم کنند از مقدرت * اول عاقل اولان ماهی کندی کندی یه دیدی بن بونلرله مشورت طوتمزم که یقین بودرکه بونلر بنی قدرتدن سست ایدرلر مقدرت قدرت معناسنه‌در یعنی بونلر مشاوره یه اهل دکللردر چونکه مشاوره یه اهل اولمیه‌لر اکر بونلرله مشاوره ایلرسم کندیلرك مرادلرنه کوره رأی وتدبیر ایلیوب بنی مرادم جانبنه اولان قدرتدن وهمت وعزیمتدن سست وضعیف ایدرلر دیدی وانلرك مشاوره یه اهل اولمدیغنه بو بیتی علت موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) مهر زاد وبود بر جانشان تنند * کاهلی وجهلشان بر من زنند * زیرا زاد وبودك محبتی بونلرك جانی اوزره طوتنورلر واوریلورلر بونلرك کاهلکی وجهلی بکا اوررلر یعنی بن بونلرله مشورت طوتمزم اکر بونلرله مشورت ایلرسم بی شك بنی قدرت وهمتدن سست ایدرلر انکیچونکه وطنلرینك مهر ومحبتی انلرك جانلری اوزره طولنورلر وانلرك باهللکی وکاهللکی بکا تأثیر ایدر پس لازم اولدیکه عاقل وکامل اولان غافل وکاهل ایله مشاوره ایلمیه وعارف اولان اسیر صورت اولان کسه‌لرله دانشمغی رأی قیلمیه (مثنوی) مشورت را زنده باید نکو * که ترا زنده کند وآن زنده کو * مشورته براو زنده کرك که سنی زنده ایلیه اما اول زنده قنی یعنی فی الحقیقه مشاوره ایلمکه براو زنده دل کسه کرکدرتا کم انك کلام حیاتبخشی سنی احیا قیله ومقصودکه موصل اوله وسکا معاونت قیله اما اول زنده قنی بوله زنده ناس ایچره قتی نادر بولنور وبوراده بری مشاوره یه ومرافقه یه صالح دکلدر (کما قال علیه السلام الناس کابل مائة لاتجد فیها راحلة واحدة (مثنوی) ای مسافر با مسافر رای زن * زانکه پایت لنك دارد رای زن * ای مسافر مسافر ایله رأی اور زیرا عورتك رأیی سنك اياغکی لنك طوتر یعنی ای طریق الهیده مسافر اولان وآنکیره دنیایی ترك قیلان سالك اکر مشاوره ایلرسك راه الهیده مسافر اولان ووطن دنیایی ترك قیلان کسه ایله مشاوره ایله زیرا که عورتك رأیی سنك پایکی اغسق طوتر وسنی طریق مقصودندن کیرو آترزندن مراد نفس ودخی اهل تقصدرتکم عقل واهل عقل رجال حکمنده‌در یعنی عقلاه وعقلا ایله مشاوره ایلسك انلره (شاوروهن وخالفوهن) حدیثنك مفهومی اوزره مخالفت ایتمك ودیدکلری یولك عکسنه کیتمك واجب ولازم کلور (مثنوی) از دم حب الوطن بکذر مایست * که وطن آن سوست جان این سوی نیست * کر وطن خواهی کذر آن سوی شط * این حدیث راست را کم خوان غلط * حب الوطن دمندن ایلرو کیچ طورمه زیرا اول وطن اول جانبدر ای جان بو جانب دکلدر ویاخود معنی وطن اول جانبدر جان بو جانبدن دکلدر پس جان قنقی جانبدن ایسه وطن اصلی اودر اکر وطن حقیقی یی استرسك شطك اول جانبنه کیچ بو حدیث راستی غلط اوقومه اول حدیث بودرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حب الوطن من الایمان بیوردی یعنی وطنه محبت ایماندندر دیدی بو حدیث راست وصحیحدر وحضرت نبی جوامع الکلم دربونك ظاهری وار وباطنی وار ظاهرندن مراد وطن صوری اولور وباطنندن مراد وطن اصلی اولور پس اکثر ناس بو حدیث شریفك معناسنی غلط فهم ایتمشلردر سن بو حدیثی غلط اوقومه حضرت پیغمبرك حب الوطن دیدیکی دمك صورتندن یکوب صورته تعلق ایلین معناده توقف قیله زیرا وطن حقیقتده جان طرفنده‌در وجانك موطن ومقامی عالم حقیقتدر جان بو عالم صورتدن دکلدر بو عالم صورتده جان برقاچ کون برغریب ومهماندر اکر وطن حقیقی استرسك نهرك اول برکارنه کیچ یعنی دنیایی قویوب عقبی جانبنه کیت وصورتی ترك ایدوب معنی عالمنه سرایت (کن فی الدنیا کانك غریب او عابر سبیل وعد نفسك من اهل القبور) حدیث شریفی دنیانك وطن مجازی اولدیغنه وعالم غربت اولدیغنه دلالت وشهادت ایدر وچونکیم بو دنیا عالم غربت ومحل رحلتدر بو دنیاده اولان مقامنه برکسه‌نك محبت ایلمسی نیجه ایماندن اولور پس لازم کلدیکه بو حدیث شریفی بو معناده استعمال ایلمك غلط اولدی بلکه بونك محلی وموضعی وطن اصلیدر وبرکسه وطن اصلیسنه محبت ایلسه اول محبت ایماندندر دینلسه برنده ومحلنده

استعمال اولنمش ایلوز امااولکی معناده استعمال ایلین غلط اوقورشول نوضی ایلین کسه کبی که استنشاق
دعاسنی استنجا محلنده اوقودی ومحلن بیلیوب غلط قیلدی * بازکونه خواندن وضو کننده اورادوضورا
(مثنوی) دروضو هرعضو را اوردی جدا * آمدست اندرخبر بهر دعا * وضو محلنده هر برعضو ایچون بشقه
برورد شریف دعا اوشنا ایچون حدیث شریفده کلشدر یعنی هر برعضو ایچون ابدست وقتنده بردعا ایلك حدیث
شریفده واقع اولمشدر اولا قبل الوضو (نویت الوضوء لله رفعا للحدث واباحة للصلوة) دیووضویه نیت قیلورسن
وبعد الاستعاذة والبسملة) ال یومغه باشلدقده (اللهم انی اسئلك الیمن والبركة واعوذبك من الشؤم والهلكة) دیودعا
ایلرسن بعده آغزك یودقده (اللهم صل علی محمد وعلی ال محمد واعنی علی تلاوة كتابك وكثرة الذكر لك) دیودعا ایلرسن
(مثنوی) چونكه استنشاق بینی میکنی * بوی جنت خواه ازرب غنی * تاتراآن بوكشد سوی جنان *
بوی كل باشد دلیل كلستان * چونكیم بورنكه استنشاق ایلیه سن اول كریم وغنی پادشاهدن جنت رایحه سن
استه حتی سنی اول بوی لطیف جنان طرفنه چکه زیرا كلك رایحه سی كلستانه دلیل اولور وجنت رایحه سی دخی
سنی جنته دلالت قیلور یعنی اللهم ریحنی برایحة الجنة) دیو بعضلرده بویله اوقورلر (اللهم ارحنی رایحة الجنة وارزقنی
من نعیمها) وبعده اللهم انی اعوذبك من روایح النار وسوء الدار دیرلر اندنصكره یوزك یودقده (اللهم بیض
وجهی یوم تبیض وجوه وتسود وجوه) دیرسن اندنصكره صاغ قولكی یودقده (اللهم اعطنی كتابی بیمینی وحاسبنی
حسابا یسیرا) دیرسن وصول قولكی یودقده (اللهم انی اعوذبك من ان تعطینی كتابی بشمالی وان تحاسبنی حسابا
عسیرا) دیرسن باشه مسح ایلدكده (اللهم غشنی برحمتك وانزل علی من بركاتك واظلنی تحت ظل عرشك) دیرسن
وقولاغه مسح قیلدقده (اللهم اجعلنی ممن یسمع القول فیتبع احسنه واسمعنی منادی الجنة مع الابرار) دیرسن
بوینوكه مسح قیلدقده (اللهم فك رقبتی من النار واعوذ بك من السلاسل والاغلال) دیرسن وصاغ قدمك
یودقده (اللهم ثبت قدمی علی الصراط مع اقدام المؤمنین) دیرسن وصول قدمك یودقده (اللهم انی اعوذبك من ان تزل
قدمی علی الصراط یوم تزل اقدام المنافقین) دیرسن پس برکسه هر عضوینی غسل ایلدکده بودعالری اوقوسه
والله تعالی یی ذكر قیلسه حق تعالی انك جمیع جسدینی پاك وطاهر ایلر اما اگر بودعالری اوقومسه وذكرحق دخی
قیلمسه انجق غسل ایلدیكی عضولر پاك اولور جمیع جسدی مطهر اولمز نته كم حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم
بیورمشلردر (من ذكر الله عند الوضوء طهر جسده كله فان لم یذكر اسم الله لم یطهر منه الا ما اصاب الماء رواه الحسن
الكوفی (مثنوی) چونكه استنجا كنی ورد سخن) این بود یارب توزینم پاك كن) چونكیم استنجا وطهارت ایلیه سن
سوزك وردی بواوله كه یارب سن بنی بوخباثت ونجاستدن پاك ایله ورد سخن دیمك سخنه متعلق اولان ورد دیمكدر كاه
اولوركه وظیفه اولان نمازه دخی ورد اطلاق ایدرلر بوراده سوزه متعلق اولان ورد مراد اولور واول طهارت
ایلدكدنصكره اولان ورد بودركه بعد الاستنجا اوقنه اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من
الصلحاء الراشدین واجعلنی من الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون) پس بودعانك مضمونی وبوندن مآل ومقصودنه
دیمك ایدیكی نظمه كتوروب تعلیم بیورورلر بعد الاستنجا بودعا ایلك شو معانی یی متضمن اولور (مثنوی)
دست من ایخجا رسیده این را بشست * دستم اندر شستن جانست سست * ای پاك ومقدس اولان خدا بنم الم بومحله
ایرشدی بومحلی یودی لكن بنم الم دل وجانمی یومقده سست وعاجزدر (مثنوی) ای زتو كس كشته جان نا كسان
دست فضل تست درجانها رسان * ای پادشاه عالیشان نا كسلرك جانی سندن كس اولمش واقانیت بولمشدر
سنك فضل وكرمك الی جانلره ایرشیدر وادناس وانجاسدن اول جانلری پاك وطاهر ایدیجیدر (مثنوی)
حد من این بود كردم من لئیم * زان سوی حد را نقی كن ای كریم * بنم حدم وقدرتم بوایدی بن لئیم ایلدم اما اول حد
طرفندن اولان نجاستمی سن ای كریم پاك ونقی ایله اول حد طرفندن مراد جان ودل طرفیدر یعنی اول جان ودل طرفندن
اولنی ای كریم سن طاهر قیل دیمك اولور (مثنوی) ازحدث شستم خدایا پوست را * ازحوادث تونشواین دوست را *
ای خدای متعال بوستمی حدثدن یودم ونجس ظاهردن تنمی پاك ایلدم پس بودوستی جمیع حوادثلوثندن سن یو
دوستدن مراد بونده جاندر یعنی الهی بوجسمی نجس صوریدن تمكن اولدیغی مرتبه بن عاجز وفقیر یودم وپاك
ایلدم حوادثلوثندن وماسوی وحظندن بوجانمی سن پاك ایله دیمك اولور * تخصی بوقت استنجا میكفت اللهم
ریحنی من رایحة الجنة بجای انكه اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین كه ورد استنجاست وورد استنجا
بوقت استنشاق میكفت عزیزی بشنید واین راطاقت نداشت * یعنی برشخص استنجا وقتنده اللهم ریحنی برایحة
الجنة) دیدیكه ابدست وقتنده استنشاق محلنده اوقنور بودعانك برینه كه استنجا وقتنده اللهم اجعلنی من المتطهرین

دیوا اوقورکه بودعا استنجا ورديدر واستنجا وردنی استنشاق وقتنده دیدی الحاصل بو ایکی وقتك دعالرنی برعکس اوقودی
برعزیز بونی اشتدی وبوکا طاقت طوتمدی یعنی صبر ایده میوب اکا بو دعالری برعکس اوقودك
دیو توبیخ ایلدی (مثنوی) آن یکی در وقت استنجا بگفت * که مرا با بوی جنت دار جفت * اول برکسه استنجا وقتنده
دیدیکه الهی بنی جنت رایحه سیله جفت طوت ومقارن ایت (مثنوی) گفت شخصی ورد خوب آورده * لیك سوراخ
دعا گم کرده * برشخص اکا دیدی خوب ولطیف ورد کتورمشسن لکن دعانك دلوکنی یاوه قیلمشسن (مثنوی)
این دعا چون وردبینی بود چون * ورد بینی را تو آوردی بکون * بودعا چونکم بورنك وردی ایدی پس نیچون سن
بورون وردنی کونه کتوردك ونا محل ونالایق اولان یرده انی استعمال ایلدك (مثنوی) رایحهٔ جنت ز بینی یافت حر *
رایحهٔ جنت کی آید از دبر * نجاست ورجاست قیدندن بالك وآزاد اولان کسه لرجنت رایحه سنی بینی جانبندن بولدی
وانی دماغ یا کله استشمام واستنشاق قیلدی جنتك رایحه سی خود دبردن نجین کاور پس حضرت نبی علیه
السلامك هر برحدیث شریفنك بر محلی واسکا لایق برموضعی واردر اکر اول موضع ایچون وضع اولنان حدیث
شریفی مجرد لفظندن مستفاد اولان معنی حسبیله برآخر موضعده استعمال ایلسك غلط ایتمش اولورسن وانی محلی
اولمین یرده استعمال قیلورسن شول شخص کبی که استنشاق وردنی استنجا محلنده اوقودی پس حب الوطن حدیث
شریفنی بو وطن صوری خصوصنده استعمال قیلمق همان استنشاق وردنی استنجا محلنده استعمال قیلمق کبی
اولوردی کربرکسه نك مسکنی وطن صوری بسنه محبت ایلمك ایماندن اولیدی کفار دیارندن برکسه اسلام دیارنه
کلوب ایمان واسلام ایله مشرف اولدقدنصکره کندی وطننه محبت ایلمه سی دخی ایماندن اولوردی بو خود ایماندن
دکلدر پس معلوم اولدیکه بو حدیث شریفنك محلی وموضعی وطن صوری دکل ایمش بلکه بونك محلی وطن حقیقی
ایمش لازم کلدیکه هر شیئی محلنده وموضعنده وضع ایلیه سن که اول شی اول محله لایق واول محل دخی اول شیئه مناسب
وموافق اوله پس جمله دن بری تواضعك محلی دین وطریقت شاهلریدر وتکبرلکك محلی اخرت بولنك کراهلریدرسن
ایسك بونك عکسن قیلرسن نه کم بیورولر (مثنوی) ای تواضع برده پیش ابلهان * وی تکبر برده در پیش شهان *
آن تکبر بر خسان خوبست وچست * هین مرو معکوس عکسش بند تست * ای ابلهلر اوکنه تواضع ایلتمش غافل
وای شاهلر قتنه تکبرلك ایلتمش جاهل فی الحقیقه اول تکبر خود خسلر اوزره خوب ولطیفدر اکا اول معکوس کتمه
زیرا انك عکسی سنك قید وبندکدر یعنی ای دنیا ابلهلرینك اوکنه تواضع ومسکنلك واران ودین وطریقت شاهلرینك
حضورنده کبر ونخوتله طوران باطل اول ترفع قیلمق ومتکبر اولمق دنیا خسلرینه اولسه خوب ولطیف اولورکه انلر اوزره
تکبرلك لایق اولور وصدقه ویرمك مرتبه سن بولور زنهار باز کونه کتمه زیرا بونك عکسی سکا قید وبند اولور وسنی
شاهان طریقتك لطف وکرمندن محروم قیلور وبو معکوسانه حرکت ایتدیکك واسطه ایله سنك جانك
خسلرك ونا کسلرك قید وبندنده محبوس ومقید قالور (مثنوی) از ره سوراخ بینی رست گل * بو وظیفهٔ بینی آمد
ای عتل * بوی گل بهر مشامست ای دلیر * جای آن بو نیست این سوراخ زیر * گل بورون دلکندن اوتری بتدی
رایحه بینی نك وظیفه سی کلدی ای غلیظ کلك رایحه سی مشامدن اوتریدر ای دلیر وبری اولان کسه بو سوراخ زیر
اول بوی لطیفك جای ومحلی دکلدر یعنی هر شیئ که عالم عدمدن وجوده کلدی البته برشی ایچون مخلوق اولدی
مثلا بو جهتدن بری کلدر انك رایحه سی سوراخ بینی دن اوتری اولدی واندن مشام حظ الدی واندن بولدی سائر
عضولر اندن حظی یوقدر ای غلیظ ومعاند اولان کسه رایحه قسمی بورنك وظیفه سی کلدی وای بوی وردلر کل
رایحه سی مجرد قوت شامه دن اوتری اولدی اول بوی کلك محلی بو تحتانی اولان مقعد دلکی دکلدر که حق تعالی بوق
انکچون خلق ایتمشدر بونك ملخلق اولمی بروندر (مثنوی) کی ازین جا بوی خلد آید ترا * بو موضع جوا کر بلید ترا
بورادن سکا بوی خلد نجین کاور بوی لطیف ورایحهٔ خلدی اکر سکا کرکسه موضعندن استه یعنی بو سوراخ زیر
مثابه سنده اولان دنیا خسلرندن وعالم ناکسلرندن جنت رایحه سی سکا نجین کاور ودیانت وطاعت رایحه سی
بونلرك محل نجاست اولان وجودلرندن نیجه ظهور قیلورکه بونلر جنت رایحه سنك محلی ودین دیقین رایحه سنك
موضعی دکلدر واکر سکا جنت رایحه سی ودین وطاعت رایحه سی کرك اولورسه انی موضعندن واهلندن طلب
ایله تا اول رایحه یه واصل اوله سن والا محلی اولمین یردن برشی طلب ایلمك خیال باطلدر (مثنوی) همچنین حب الوطن
باشد درست * تو وطن بشناس ای خواجه نخست * بونك کبی حب الوطن حدیثی دخی درست اولورسن ای خواجه
اول وطنی اولا اکله یعنی استنشاق وردینك محل استنشاقده استعمال اولنمسی واستنجا وردینك دخی وقت استنجاده
استعمال اولنمسی ودخی کل رایحه سنك بورندن ودماغدن اوتری ظهوره کلمسی راست ودرست اولدیغی صحیح وثابت

اوله سن بو جای سفلی وتحتانی یعنی وطن ایلمشسن وطن خود فی الحقیقه سنك مقام وقرار كاهی اولان عالم علویدر وروح
ابدالا باد بو عالمدن رحلت ایتدكدنصكره اندهاقامت ایلسه كركدر پس بركسه نك وطن اصلیسنه اولان محبتی كمال
ایماندن اولمش اولور (مثنوی) كفت آن ماهی زیرك ره كنم * دل ز رأی ومشورتشان بركنم * الحاصل اول ماهی
زیرك كندی كندیسنه دیدی یول ایلرم قلبی انلرك مشورتندن ورأیندن قو پاریرم یعنی اول كامل العقل اولان ماهی
كندی ضمیرنده بویله دیدیكه بو آبكیر جانبندن دریای بیكران طرفنه طریق اتخاذ ایلیم وبو وطن صوریدن اول وطن
معنوی جانبنه سفر وسیاحت قیلیم وبو اسیر وطن صوری اولان كسه لرله مشاوره قیلمقدن قلبی خلاص ایلیمكه بونلر
مشورتك اهلی دكللردر (مثنوی) نیست وقت مشورت هین راه كن * چون علی تو آه اندر چاه كن * كندیسنه بو كونه
تنبیه ایدوب دیدی ای نفس آكاه اول مشورت وقتی دكلدركه وقت بغایت نازكدر سیف صارم كبی عمری كسر وبرق
خاطف كبی طورمیوب فوری بكر امدی یول ایله حضرت علی رضی الله عنه كبی سن آهی چاه ایچره ایله وسر كی
اكا سویله منقولدركه بركون حضرت حبیب اكرم صلی الله علیه وسلم حضرت علی كرم الله وجهه ورضی الله عنهه
علم حقیقتدن واسرار الهیه دن برنیجه معنی كشف ایلدی واكا وصیت ایدوب زنهار بونی كمسه یه كشف ایله
دیو سویلدی حضرت علی كرم الله وجهه ورضی الله عنه اول رازی برنیجه ایام درونده صقلیوب بركون برصحراده
انی بر چاهه سویلدی بعضلر قولی اوزره اول چاهه انجق همان هودیونده ایلدی نته كم (بیت) اول علی چاهه واروب
بر هو دیدی * اوزكه سر لردن نه اونه بو دیدی) دین قائلك بو قولی بو معنایه دلالت ایدر پس برقول دخی بودركه اول چاه
نوراز تحمل ایلیوب درحال درونی قانله طولدی وبركون حضرت رسول علیه السلام عسكرله اول جانبدن كچركن
وارلر شو قیودن صو چكورلردی بر قاچ كسه یه خطاب قیلدی انلر واروب دلوی آشغه صارقیدوب بعده اخراج
ایلدكلرنده صو یرینه قان چیقدی حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم اول دمده بیوردیلركه واراپسه مرتضی
حضرتلری بو چاهه كندی درونك سرنی سویلمشدر نته كم شیخ عطار قدس الله سره حضرتلری منطق الطیرده بو معنایی
نظمه كتوروب ایراد ایلمشدر (بیت) مصطفی جائی فرود آمد براه * كفت آب آرید لشكر از چاه * رفت مردی باز آمد
باشتاب * كفت پرخونست چاه ونیست آب * كفت پنداری ز درد كار خویش * مرتضی در چاه كفت اسرار خویش
چاه چون بشنیدان تابش نبود * لاجرم پرخون شدو آبش نبود * وبرقول آخر دخی اولدركه اولدمكه حضرت علی
كرم الله وجهه ورضی الله عنه رازدرونی چاهه سویلدی چاهدن برنی ظهور ایلدی اول سمتده برچوبان
وار ایدی انی كوروب كسدی وبرقاچ دلك دلوب انی كادم قویوب اندن برلطیف صدا ظاهر اولوب نیجه زمان انكله
كندوبی اكلدی بركون حضرت نبی مكرم صلی الله علیه وسلم اول جانبدن كذر ایلركن اول صدایی استماع
ایلدی حضرت علی كرم الله وجهه نك راز درونی افشا واظهار ایلدیكنی اول صدادن فهم ایلیوب بو صدانك
حضرت مرتضایه دیدیكم اسراری اخبار واظهار ایلردیو حضورنده اولنلره سویلدی پس بو بیت شریف بو قصه یه
تلمیح اولور وسالك راه حق اولنلره بو قصه دن حصه راز درونی نااهل اولنلره افشا ایلمك اولور بلكه قلوب الاحرار
قبور الاسرار قولنك مضمونی اوزره آثرات قیدندن حر اولان كسه كندی قلبنی اسرار الهیه نك مدفن ومقبره سی
قیلمق لازم كلور (مثنوی) محرم ان آه كیابست بس * شب رو وپنهان روی كن چون عس * اول آهك محرمی
زیاده كیابدر عسس كبی شبرو لك وپنهان رولك ایله بو معنی پس یاء عربیله ولدیغی اوزره دریاء فارسیله اولسه دخی
جائزدر زیرا معنی اول آهك محرمی كیابدر چونكه بویله اولدیسه پس عسس كبی پنهان رولك ایله وكیجه یوری
دیمك اولور یعنی عسس نیجه پنهان كیدرسه وبعض كسه كیجه ایله نه كونه پوشیده ومخفی سیر ایدرسه ای سالك راز دان
كركدركه سندخی بونلر كبی پنهان رو اوله سن وسیر وسلوكی مخفیرك قیله سن تا نامحرملر مكرندن نجات بوله سن
(مثنوی) سوی دریا عزم كن زین آبكیر * بحر جو وترك این كرداب كیر) بو آبكیردن دریا جانبنه عزم ایله بحر دیله وبو كردابی
ترك ایله دیمی بو آبكیردن نیادن دریای حقیقت وبحر وحدت جانبنه عزیمت ایله معنی بحرنی طلب ایله بو عالم صورت
كردابنی ترك ایت تا كم نفس وشیطان صیادلرینه شكار اولمقدن خلاص اوله سن وعاقبت آتش سعیرده یانمقدن
ومحترق اولمقدن نجات بوله سن (مثنوی) سینه را پا كرد وی رفت آن حذور * از مقام با خطر تا بحر نور * همچو آهو
كز پی او سك بود * می دود تادر تنش یك رك بود * اول مبالغه ایله حذر ایدیجی زیرك ماهی سینه سنی پا ایلدی وكندی
مقام باخطردن بحر نوره دك سیر ایتدی فی المثل شول آهو كبی كه انك اردنجه سك اوله یلرمادامكه انك جسم وتننده
بر طمر اوله یعنی اول اسیر وكرفتار اولمقدن زیاده حذر ایدیجی ماهی سینه نی كینه سنی قدم دوزوب كندی مقام
پرخطر وپر ظلمت اولان دنیادن بحر نور ودریای سرور وه دك سیر وسلوك ایتدی انجلین سرعت وكرمله كتدیكه كویا

بر آهونك اردنده برسك درنده انى صيد ايتمك ايچون يلردى اول آهو تاتنده قوت اولدقجه نه كونه كيدرسه بودخى
سر حقيقتده دلك اوله كتدى (م ى) خواب خركوش وسك اندر پى خطاست * خواب خود در چشم ترسنده بجاست
طوشان اويقوسى وكلب ارده اوله خطادر اويقو خود ترسنده نك كوزنده قنده در خواب خركوش كوزى آچق
اويلق واويومقدن عبارتدر زيرا طوشان كوزى اچق اويور كورن انى بيدار صنورلكن اول اويله اويوركذلك بوانسان
ايچنده دخى چوق كسه لر واردركه ظاهرا كوزى اچق ومعنا خواب غفلتله نائم اولمشلردر كدن مراد بونده شيطاندر
يعنى بر كسه ده خواب غفلت اولق باخصوصكه كلب شيطان انك اردنجه انك صيدنه سعى قيله بوكونه خواب عظيم
خطادر برمقدار عاقل وبيداردل اولان كسه بدننده مقدورى اولديغى قدر فرار قيلمقدن وهارب اولمقدن خالى اولمز خائف
اولان كسه لرك كوزنده خواب بيلروحق تعالينك نارندن ترسنده دل اولنلرك كوزى نيجه اويورته كم حضرت نبى
مكرم صلى الله عليه وسلم بيورديلر (ما رأيت مثل النار نام هاربها ولا مثل الجنة نام طالبها رواه الترمذى عن
ابى هريرة (مثنوى) رفت آن ماهى ره دريا كرفت * راه دور وپهنهٔ پهنا كرفت * الحاصل اول زيرك وحذور اولان
ماهى درياى نورك يوان طوتدى كتدى دور اولان وزياده پهنا اولان يولى طوتدى يعنى زياده واسع وعريض وبعيد
ودراز اولان طريقى طوتوب اكا سلوك ايتدى (مثنوى) رنجها بسيار ديد وعاقبت * رفت آخر سوى امن وعافيت
اول بولده اول ماهى پر فطنت چوق بلا ومحنتلر كوردى وعاقبة الامر آخر امن وعافيت جانبنه كتدى
وكندوبى محل امن وسلامت اولان بحر حقيقته واصل ايتدى (مثنوى) خويشتن افكند در درياى ژرف * كه نيابد
حد از اهيچ طرف * كنديسنى اول ژرف وعظيم اولان دريايه براقديكه هيچ طرف يعنى چشم انسانى انك حد وكنارنى
بولمز وفى الحقيقه درياى وحدت وبحر حقيقت بر معنوى بحردركه هيچ بصر بصيرتى وچشم سريرتى انك حد
وكنارنى احاطه يه قادر اولمز چونكم بوماهى اول آبكيردن كتدى وكندوبى بحر نوره واصل ايتدى (مثنوى)
پس چو صيادان بياوردند دام * نيم عاقل را از آن شد تلخ كام * پس چونكم صيادلر اول ماهيلرى شكار ايچون دام
كتورديلر نيم عاقلك اول صيادلرك كلمسندن دماغى تلخ اولدى پس اول حالى مشاهده قيلدقده فرصتى فوت ايلديكنه
نادم اولدى (مثنوى) كفت آه من فوت كردم فرصه را * چون نكشتم همره عاقل چرا * اوديدى آه وواه بن
فرصتى فوت ايلدم اول دليل ورهنمايه نيچون تابع وهمراه اولمدم ونيچون اول عاقل وكامله متابعت قيلمدم مراد اهل
غفلتك حقيقت حاله واصل اولدقلرى دمده (ياليتنى اتخذت مع الرسول سبيلا) ديو رسوله متابعت وانك وارثلرينه
مرافقت ايلمكى تمنى قيلملريدر وفوت اولان حالته تحسر اولملريدر (مثنوى) نا كهان رفت او وليكن چون برفت *
مى ببايستم شدن در پى بتفت * كندى يه بوله ديديكه نا كهان اول عاقل ماهى كتدى وليكن چونكم كتدى انك
اردنجه بكا سرعتله يعنى شدتله كتمك كرك ايدى ليكن اول دولت كذر قيلدى وارلغ فرصت فوت اولدى (م ى) بر كذشته
حسرت آوردن خطاست * باز نايد رفته ياد آن هباست * كچمش نسنه اوزره حسرت كتورمك خطادر زيرا رفته
وكذشته كيرو دونوب كلمز پس انى يادايتمك عبث وهبادر زيرا عمر دخى اول فوت اولان فرصتك وكذشته اولان
نعمتك پشيمانلغنده وپريشانلغنده كيدر عمرى بيهوده بيره صرف ايلمكدن ايسه تدارك مافات ايدوب وطريق
امن وسلامته كيدوب انسان كندوبى خلاص ايتمكه سعى ايلمك لازمدر وكذشته يه تحسر ايلين ونادم اولان
مرء غير حازمدر (قصهٔ آن مرغ كرفته كه وصيت كرد كه بر كذشته پشيمانى مخور تدارك وقت انديش وروز كار مبر
در پشيمانى (مثنوى) آن يكى مرغى كرفت از مكر ودام * مرغ اورا كفت اى خواجهٔ همام * اول بر كسه بر قوشى
مكر ودام جهتندن طوتدى يعنى حيله ودام سببيله بر مرغى صيد ايتدى مرغ اكا ايتدى اى اولو خواجه (مثنوى)
تو بسى كاوان وميشان خورده * تو بسى اشتر بقربان كرده * سن چوق صغرلر وقيونلر يمشسن چوق دوه قربان
ايلمشسن (مثنوى) تو نكشتى سير از آنها در زمن * هم نكردى سير از اجزاى من * زمانه ده سن انلردن سير اولمدك
وبو قدر حيوانانك اتى يمكله بو آنه دك طويمدك بنم اجزامدن دخى سير وقانع اولمزسن (مثنوى) هل مرا كه تا سه
پندت بردهم * تا بدانى زيركم يا ابلهم * امدى بنى صالوير تا كه سكا اوچ نصيحت ويره يم تا بيله سن عاقليم يا خود
ابلهميم (مثنوى) اول آن پندهم بر دست تو * ثانيش بر بام كهكل بست تو * اول پندك اولى هم سنك الكده انك
ايكنجيسى سنك كهكل بست اولان يعنى صمانلو بالچقدن يابلمش طامك اوزره ديرم (مثنوى) آن سوم پندت دهم
من بر درخت * كه ازين سه پند كردى نيكبخت * واول اوچنجى پندى بن سكا درخت اوزره ديرمكه بو اوچ
پندن سن نيكبخت اولورسن ودولت وسعادت بولورسن (م ى) آنچه بر دست است آن اين است آن سخن * كه محال از كس
باور مكن * اول پندكه سنك الك اوزره در اول سوزبودركه بر محالى كيمسه دن باور واعتقاد ايله يعنى بر كسه عقلدن

خارج بر محال سوز سویلیمه کا اینانمه وتصدیق قیلمه (مثنوی) برگفتش چون گفت اول پند زفت * گشت آزاد
وزان دیوار رفت * اول خواجه نك الندہ اولان مرغ چونکم زفت وعظیم اولان پندی سویلدی آزاد اولدی واول
دیوار اوزره کتدی (مثنوی) گفت دیگر برگذشته غم مخور * چون زتو بگذشت زان حسرت مبر * پس اول دیوار
اوزره دیدیکه بر پندم دخی بودر که گذشته نك اوزرینه غم یمه چونکم سندن کچدی آندن اوتری حسرت ایلتمه وندامت
چکمه (مثنوی) بعد ازان گفتش که در جسمم کتیم * ده درم سنگست نك در یتیم * اندنصکره مرغ اول خواجه یه
دیدیکه بنم جسمیمده کتیم ومخفی اون درهم اغری بر در یتیم واردر (مثنوی) دولت تو بخت فرزندان تو * بود آن گوهر
بحق جان تو * ای خواجه سنك جانك حقیچون اول بنم وجودمده اولان گوهر سنك دولتك وفرزندلریکك
بختی ایدی لکن بیله میوب بو خصوصده غفلت ایلدك (مثنوی) فوت کردی در که روزی آن نبود * که نباشد مثل آن
در در وجود * ای خواجه دری فوت ایلدك که اول سنك نصیبك دکل ایدیکه وجود عالمده اول در یتیمك مثل ونظیری
اولمز (مثنوی) آنچنان که وقت زادن حامله * ناله دارد خواجه شد در غلغله * چونکم خواجه اول مرغدن بو سوزی
اشتدی انچلین که ولادت وقتنده حامله عورت ناله طور خواجه دخی آنك کبی غلغله ده اولدی (مثنوی) مرغ گفتش
نی نصیحت کردمت * که مبادا برگذشته دی غمت * چونکم مرغ خواجه نك بو فریاد وغلغله سنی اشتدی اکا ایتدی
بن سکا نصیحت ایلدمی که دون کچمش اوزره سنك غمك اولمسون یعنی کچن شیئه غم یمه و تحسر اولمه دیدمی (مثنوی
چون گذشت و رفت چون غم میخوری * یا نکردی فهم پندم یا کری * چونکم کچدی وکتدی نیچون غم یرسن یا بنم
پندمی فهم ایلمدك یا خود صاغر سن (مثنوی) وان دوم پندت بگفتم کان ضلال * هیچ تو باور مکن پند محال
واول ایکنجی پندی سکا دیدمی که جهل وضلالدن محال سوزه هیچ سن اینانمه واعتقاد ایلمه (مثنوی) من نیم
خود سه درم سنگ ای اسد * ده درم سنگ اندرونم چون بود * ای اسد بن خود اوچ درهم اغری دکلم پس بنم درونمده
اون درهم اغری در نیجه اولور بو سوز خود امر محالدر پس سن محاله نیچون تصدیق ایلدك (مثنوی) خواجه
باز آمد بخود گفتا که هین * باز گو آن پند خوب سیومین * خواجه کندی یه کلدی وعقلی باشنه جمع قیلدی واول
مرغه دیدیکه ای مرغ اکا ملول کبر واول اوچنجی خوب ولطیف پندی دخی سویله (مثنوی) گفت اری خوش عمل
کردی بدان * تا بگویم پند ثالث رایگان * مرغ اکا دیدی بلی اول پندلره خوش عمل ایلدك تا که اوچنجی پندی
مفت و رایگان دیم وای عبث بر ضایع ایلیم (مثنوی) پند گفتن با جهول خوابناك * تخم افکندن بود در شوره
خاك * چاك حمق وجهل نپذیرد رفو * تخم حکمت کم دهش ای پندگو * زیاده جاهل وخوابناکه پند دیمکلك تخمی
شوره خاکه براقمق اولوریعنی جاهل وغافل اولان کسه یه نصیحت ایلمك واکا ارشاد نستعلق سوز سویلمك فی المثل
تخمی شوره یره القا ایلمك اولور شوره یرده تخم نه مرتبه ضایع اولورسه جاهل وغافلك زمین وجودنده تخم نصیحت
اولکونه ضایع اولور زیرا حمق وجهالت یرتغی یمه قبول ایلمز پس ای پندگو حکمت تخمنی اکا ویرمه * چاره
اندیشیدن آن ماهی نیم عاقل وخود را مرده کردن (مثنوی) گفت ماهی دگر وقت بلا * چونکه ماند
از سایه عاقل جدا * اول برغیری ماهی بلا وقتنده چونکم عاقل وکامل اولان ماهینك سایه سعادتندن جدا قالدی
کندی یه دیدی (مثنوی) کو سوی دریا شد و از غم عتیق * فوت شد از من چنان نیکو رفیق * که اول عاقل دریا جانبنه
کتدی غمدن عتیق وازاده اولدی یعنی حالا انچلین نیکو واعلی رفیق بندن فوت اولدی واول زمان سعادتی مرور قیلدی
(مثنوی) لیك زان نندیشم و برخود زنم * خویشتن را این زمان مرده کنم * لیکن اندن فکر ایلمزم وکندیمه
اورورم بو زمان کندیمی مرده ایلیم یعنی اول نیم عاقل اولان ماهی کندی نفسنه ایتدی اول عاقلك کذر قیلدیغندن
وفرصتم فوت اولدیغندن فکر واندیشه ایلمز مکه وقت ناز کذر بلکه فکری کندیمه ضم ایلرم وکندیمك خلاصی
ایچون تدبیر قیلورم لازم کادیکه بو زمان کندیمی مرده شکل قیلم واولمز دن اول اولم تا بو صنعتله صیادلردن خلاص
اولم (مثنوی) پس برارم اشکم خود برزبر * پشت زیر و میروم براب بر * پس کندی قارنیمی یوقارو کتورم وارقه می
آشغه کتورم وصو اوزره کیدم * نته کم مرده اولان ماهیلر بویله اولور (مثنوی) می رود برروی چنانکه خس رود *
نی بسباحی چنانکه کس رود * مرده گردم خویش بسپارم باب * مرگ پیش از مرگ امنست ازعذاب *
آب اوزره کیدرم انچلین که خار وخس کیدر وشنا اولور لکن دکل انچلین که شناور اولان کسنه کیدر کندیمی مرده
ایلرم آبه تسلیم ایلرم زیرا اولمزدن اول اولمك عذابدن امن وهلاکدن خلاص اولمقدر آبدن مراد ارادة الله وقضاء الله
ایی اولور وآب اوزره مرده اولمق کالیله کندی وجودی قیدندن فراغت ایتمکدن ولوادة الالهیه تسلیم اولمقدن عبارت
اولور وعقل وتدبیر ایله سیر وحرکت قیلمقدن وتعجیلات بولمقدن نجات اولور یعنی نیم عاقل اولان مالك آنکبردنیاده

اولان مهالککی مشاهده ایلدکده درحال عقلی باشنه دوشروب وجودنه مقید اولمنك مضرتنی بیلوب کندی یه دیرکه
شمدنصکره بو دنیاده ارادة الله آبی اوزره خس کتدیکی کبی کیدرم وکندمی آنك احکامنه تسلیم ایدرم آنجلین کتمزمکه
سباحت قیلان ویوز کیج اولان کسه‌لر کندی رأیی وتدبیرلریله وقوت وصنعتلریله کیدرلر زیرا بویله باوجود کتمکده امن
وسلامت یوقدر وخطر ومخافت بوکونه قتی چوقدر پس لازم اولدیکه کندمی مرده ایلیم وارادة الله آبنه تسلیم قیلم زیرا
اولمزدن اول اولمك عذاب وهلاکدن امن وسلامت بولمقدر (م ی) مرك پیش ازمرك امنست ای فتا * اینچنین فرمود
مارا مصطفا) کفت موتوا کلکم من قبل ان * یأتی الموت وتموتوا بالفتن) اولمزدن اول اولمك امندر ای فتی حضرت محمد
مصطفی صلی الله علیه وسلم بزه بویله بیوردی اول بیوردیغی حدیثك مضمونی بودرکه بیوردی اولیککز جمیعکز
موت سزه کلزدن اول موت کلدکده سز اولورسز فتنه‌لرله ومحنتلرله یعنی ای عذاب خدادن نجات وهلاك معنوی ایله
اولمکدن خلاص استین جمیعکز موت ارادی ایله اولیکز وبی نام وبی نشان اولمغله وبوجهانك رسومندن وشهرتندن
کذر قیلمغله مکان شیطانی اولان دنیادن خلاص اولیکز اکر حسن ارادتکزله اولمزسکز وبوجهان فانیدن کذر قیلمزسکز
موت کلدکده فتن ومحنتله اولورسز وشهرت وصورته اسیر اولدیغکز واسطه ایله دام شیطانه صید اولورسز عاقبت
نار سعیره وصول بولورسز بوحدیث شریفه اشارت بیوررلرکه حضرت نبی علیه السلام بیوردیلر (حاسبوا انفسکم قبل
ان تحاسبوا وزنوا اعمالکم قبل ان توزنوا وموتوا قبل ان تموتوا (مثنوی) همچنان مرده شکم بالا فکند * آب میبردش
نشیب وکه بلند * الحاصل آنك کبی اول ماهی اولدی وبطننی یوقارو براقدی آب آنی کاه آشفته وکاه یوقارو ایلتدی یعنی
بوحدیثده امر اولندیغی کبی وکندینکدنی مقدماین کندی بوزمان مرده ایلرم دیدیکی کبی اولدی وشکمنی یوقارو
کتوردی وکندوبی مرده اولمق مرتبه‌سنه یتوردی آب آنی کاه آشفته وکاه یوقارو ایلتدی اول دخی کندوبی آبك
حکمنه تسلیم ایتدی (مثنوی) هر یکی زان قاصدان بس غصه برد * که دریغا ماهی بهتر برد * پس قاصدلر وصیادلر
بونك مرده اولمسنی کوردکلرنده هر بریسی اول قاصدلردن چوق غصه ایلتدی بویله دیوکه ای دریغ اولسون بهتر
اولان ماهی اولدی وآنی صید ایلمکدن هر بریز محروم قالدی (مثنوی) شادمی شد وازان کفت دریغ * که برفت
این بازیم دستم زتیغ * واول مرده شکل اولان ماهی اول دریغ دیملرندن وحسرت ییلرندن شاد اولدی بویله
دیوکه بنم بواوینم برنده واقع اولدی بن تیغدن قورتلدم یعنی بنم بوحیله وصنعتم محلنده واقع اولوب صیادلرك تیغندن
خلاص اولدم دیو شاد اولدی (مثنوی) پس کرفتش یك صیاد ارجمند * پس بروتف کرد وبرخاکش فکند *
پس بر ارجمند صیاد آنی طوتدی بعده کاتف ایلدی وآنی خاك اوزره براقدی یعنی اول اولو ظن ایلیوب آنك وجودنی
تحقیردن اوتری تف دیوب کتوروب دریا کنارنه آتدی انکچونکه صوده اولان بالق مردار ونایاك اولور اما نه کده
اولسه بالك اولور ومذبوح مرتبه‌سن بولور ماهینك ذبحی نه کده اولمکدر دیمشلر (مثنوی) غلط غلطان رفت پنهان
اندر آب * ماند آن احمق همی کرد اضطراب * چونکم اول ماهی بوصنعتله صیادلرك الندن قورتلدی پس
یوارلنه رق یوارلنه رق پنهان ومخفی آبه کتدی وکندوبی دریایه واصل ایتدی اما اول احمق بوتدبیر وتدارکه قادر
اولمیوب مغرور وجاهل اولدیغندن عزم راه قیلمیوب اول آبکیرده قالدی واضطراب قیلدی پس بوندن مستفاد
اولان حصه بو اولورکه (کن فی الدنیا کانك غریب او عابر سبیل وعد نفسك من اهل القبور) حدیث شریفنك
مقتضاسی اوزره انسانه لازم اولان اولدرکه دنیا آبکیرنده غریب کبی وعابر سبیل کبی اوله وکندوبی اهل
قبوردن عد ایلیوب اولمزدن اوله تاکه نفس وشیطان صیادلرینك دام مکرندن خلاص اوله وبوصنعتله کندوبی محل
امن اولان دریای حقیقته واصل قیله اکر اولمزدن اول اولمزسه وبوطریقه سالك اولمزسه اول احمق کبی آبکیر
دنیاده قالور وشیطان ونفس اماره یه کرفتار اولدقده مضطرب اولور (مثنوی) ازچپ وازراست میجست آن سلیم *
تا بجهد خویش برهاند کلیم * الحاصل اول سلیم واحمق صولدن وصاغدن صچرادی تاکه کندینك جهدیله
وبی وقت اولان سعی کوشش ایله کلیمی قورتره ونفسنی انلرالندن خلاص ایله (مثنوی) دام افکندند واندر دام ماند
احمقی اوراد ران آتش نشاند * پس صیادلر آنی کوروب دام براقدیلر واول دام ایچنده قالدی احمقلق آنی اول آتشده
نصب ایلدی یعنی حماقت وجهالت اول ماهی بی صیادلرك دامنه کرفتار ایلیوب عاقبت آتشده تابه‌یه وضع ایلدی
(م ی) برسر آتش بپشت تابه * با حماقت کشت او همخوابه * آتش اوزرنده بر تابه نك آرقه‌سنده حماقتله او همخوابه
اولدی یعنی جفت اولدی مقصود شول کافر وعاصی اولان کسه‌لر اولورکه جهنم تابه‌سنده کندی حماقتلریله
جفت اولدقلری حالده داخل اولورلر وانده پشوب ویانوب افغان قیلورلر (مثنوی) او همی جوشید ازتف سعیر
عقل می کفتش الم یأتك نذیر * آن همی کفت ازشکنجه وزبلا * همچو جان کافران قالوا بلی * اول احمق ماهی آتش

سعيرك حرارتندن قاينديغي اول وقت عقل اكا ديديكه نذير كلديمي اول احمق دخي شكنجه و بلادن دردى كافرلرك جاني كبي انلر بلي بزه نذير كلدي ديديلر ولكن بز آني تكذيب ايلدك و حق تعالى سزه كله بزه برشي كوندرمدي سز كاذبلرسكز ديو سويلدك نته كم حق تعالى سورة ملكده انلرك نار جهنمده اولان حاللرندن خبر ويروب بيورد (وللذين كفروا بربهم) شول كمسه لركه جن وانسدن كافر اولديلر وحدانيت حقده انلر ايچون واردر (عذاب جهنم) عذاب دوزخ واردر (وبئس المصير) نه يرامزمرجعدر اول جهنم (اذا القوا فيها) چون كفار اول جهنمه طرح اولنسه لر حطب ناره القا اولنديغي كبي (سمعوا لها شهيقا) ايشيده لر اول جهنم اهلنك وياخود نارك انلر اصواتني كه صوت حماره مشابه اوله (وهي تفور) واول جهنم قيناردي ايچنده كيلرله چولمك قينار كبي (تكاد) قريب اوله اول جهنم (تميز) پاره پاره ايلر (من الغيظ) كفاره خشم وغضبندن (كلما القي فيها فوج) هر بارکه بر جماعت اول ناره القا اولنسه ايدي (سألهم خزنتها) جهنمك مالكي واعواني بونلره توبيخا سؤال ايدرلر (الم يأتكم نذير) سزه بو عذابدن انذار ايدر پيغمبر كلديمي (قالوا بلى) ديرلركه بلى (قد جاءنا نذير) تحقيق بزه كلدي پيغمبر بو احوالي بزه بيلدوردي فكذبنا) پس بز تكذيب ايلدك اول پيغمبرلرك قولني (وقلنا) ويرز ديدك (ما نزل الله من شئ) الله تعالى انزال ايلدي هيچ شيئلردن برشيئي كه سز خبر ويررسز (ان انتم) سزدكلسز اى پيغمبرلر (الا في ضلال كبير) الا ضلالت عظيمده سز اى مرسلون و بو كلام بونلره خزنه جهنم لسانندن اولمقده جائزدر على ارادة القول يعني بونلره خازنان جهنم ديه لر سزدكلسز اى كافرلر الا ضلال كبيرده سز ضلالدن مراد هلاك اوله پس حضرت مولانا قدس سره نصيحت ناصحاني قبول ايتمين احمقانك پرعصياني احوال كافرانه تشبيه ايدوب ديرلركه اول بى عقل اولان ماهي يعني مجرم وعاصي آتش سعيرده قيناد قده عاقل اولان آنلره ديه كه سزه نذير كلديمي ونصيحت قيلديمي اول شكنجه و بلاسندن كافرلر جاني كبي اعتراض ايدوب بلي بزه نذير كلدي ونصيحت قيلدي امابز غفلت ايدوب طوتمدق ديه لر (مثنوى)
بازميكفت اوكه درابن بارمن * وارهم زين محنت كردن شكن * كيرواول عقلسز ماهي آتش بلاده يانركن ديدي اكر بوكره بن بو كردن شكن محنتدن خلاص اولم يعني بو بيون قيريجي وقهر ايديجي عذابدن اكر بو دفعه قورتلورسم (مثنوى) من نسازم جز بدرياي وطن * ابكيررا نسازم هم سكن * بن دريادن غيري بى وطن دوزميم بر آبكيري بن مسكن دوزميم (مثنوى) آب بيحد جويم وايمن شوم * تا ابد در امن وصحت ميروم * بى حد آب استيم وايمن اولم يعني طالب يم اولم واندن وطن قيلم ديدي تا ابدي امن وصحتده كيدم و بلادن كندمي بن خلاص ايدم ديدي (بيان آنكه عهد كردن احمق بوقت كرفتاري وندم هيچ وفائي ندارد كه صبح كاذب وفا ندارد) (ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لكاذبون) بو سرخ شر بفك بياننده دركه كرفتاري وندامت وقتنده جاهل واحمقك توبه وعهد ايلسي هيچ وفا طوتمزكه صبح كاذب وفا طوتمز نته كم الله تبارك وتعالى سورۀ انعامده بو مضموني مؤيد بيورديلر (ولوترى) اكر سن كوره سيدك اى كسه وياخود يا محمد (اذ وقفوا على النار) عذاب ناره وقوفلري حيننده بو كافرلري لوك جوابي محذوفدر (تقديري لرأيت امرا عظيما شنيعا) (فقالوا يا ليتنا نرد) پس ديه لر بونلر نوليدي بز رد اولنيدق دنيايه كيرو (ولا نكذب بآيات ربنا) كلام مستأنفه در يعني نوليدي بز رد اولنيدق وبز تكذيب ايلمزدك آيات ربمزه وياخود نردا اوزره معطوف اوله بو تقديرجه نوليدي بز دنيايه رد اولنيدق وبز تكذيب ايتميدك آياتني وياخود نردنك ضميرندن حال اولوب تحت حكم تمنيده اوله تقديري يا ليتنا نرد غير مكذبين ونكون من المؤمنين اى وكائنين من المؤمنين (بل بدا لهم) بلكه بونلره ظاهر اولدي (ما كانوا يخفون من قبل) شول نسنه كه بونلر اخفا ايلديلردي ناسدن قبايح اعمال وفضايح حاللرين بوندن اول يعني دنياده بو تقديرجه اضراب تمنيدن مفهوم اولان ارادت ايماندن اولور يعني بونلرك تمني ايمان ايلسي من قصد دكلدر بلكه دنياده ناسدن اخفا ايلدكلري قبايح اعمالك آثاري بونلره ظاهر اولديغندن اوتريدر (ولو ردوا) فرضا بونلر دنيايه رد اولنسه لردي (لعادوا) عودت ايده لردي (لما) شول كفر ومعاصي يه كه (نهوا) نهي اولنديلردي (عنه) اول كفر ومعاصيدن (انهم لكاذبون) حال بوكه تحقيق بونلر كاذبلردر (ولا نكذب بآيات ربنا) ديدكلري قولده پس ايمانلري همان بلا زماننده اولور (مثنوى) عقل مى كفتش حماقت با توست * با حماقت عهد را آيد شكست * عقل را باشد وفاى عهدها * تو ندارى عقل رو اى خربها * عقل اول احمق اولان ماهي يه ديديكه حماقت سنكله ييله در جهل حماقتله ييله اولدقجه عهده شكست كلور عهد لره وفا ايلمك عقل ايچون اولور سن عقل وبصيرت طوتمزسن يوري اى خربها يعني عاقل اولان كسه چون احمق بلا آتشنه مبتلا اولدقده عهد لر ونذر لر ايلر ودخي اكر بو بلادن خلاص اولورسم عاقل اولنلرك سوزن قبول ايدهيم ودیدكلري يره كيدهيم ديو سويلر كورسه اكادير كه جهالت وحماقت سنكله ييله در مادامكه حماقت سنكله ييله اوله عهده البته شكسته لك

کلك مقرردر عهد لره وفا ایلك عقلك خاصیتی اولورسن ایسك ای خربها اواحمق عقل طوتمزسن یوری سنك بویله
وقت مضایقه ده اولان توبه وعهدیکه اعتبار یوقدر (مثنوی) عقل را یاد آید از پیمان خرد * پردهٔ نسیان
بدراند خرد * کندینك عهد وپیماندن عقله یادکاور یعنی کندی عهدنی ونذرنی عاقل اولان کسه ذکر ایلر نسیان
پرده سنی خرد پاره خردی اولمین کسه نسیان پرده سنی هتك ورفع ایتمکه قادر اولمز (مثنوی) چونکه عقلت نیست
نسیان میر تست * دشمن وباطل کن تدبیر تست * ای احمق چونکه سنك عقلك یوقدر غفلت ونسیان سنك امیر کدر
سنك دشمنك وباطل کن تدبیر کدر که سنك تدبیر وتداركنی ابطال ایدیجی اولور (مثنوی) از کمی عقل پروانهٔ
خسیس * یاد نارد ز آتش وسوز وحسیس مثلا عقلنك کم لکندن دنی وخسیس اولان پروانه آتشدن وسوزدن
وحسیسدن یادنه کتورمز (حسیس) حاحطی ایله آوازه دیرلر یعنی پروانه شعلهٔ آتشی کوروب اکا اول مرهدن
کندوبی اوروب انك آوازنی استماع ایلدکدن وانك سوزنه بر مقدار یاندقدنصکره آندن اجتناب ایلر (مثنوی)
چونکه پرش سوخت توبه میکند * آز ونسیانش بر آتش میزند * چونکم اول پروانه نك قنادی یاندی یا خود معنی
چونکم اول پروانه قنادنی یاقدی توبه ایلر حرص ونسیان آنی کیرو آتش اوزره اورر یعنی اول مرتبه عقل طوتمز وتفکر
ایتمز که مقدما اول شعله بی نور ظن ایلیوب کندی اکا اوردم نار اولوب پروبالمی یاقدی پس بودفعه دخی اکا قریب
اولورسم ومحبت قیلورسم بنی احراق ایلر پس آندن بعید اولمق یکا اولیدر دیمز (مثنوی) ضبط ودرك حافظی ویادداشت
مهل را باشدکه عقل اثرافراشت * چونکه کوهر نیست تابش چون بود * چون مذکر نیست ایابش چون بود *
ضبط وادراك وحافظلك ویادداشت عقل ایچون اولور که عقل آنی توجه ایتدی یعنی بر معنانی ضبط ایلك ودین امرنی
ادراك ایلك وعهد وپیمانی حفظ ایلمکلق وخاطرده طوتمقلق عقل ایچون اولور وبونلری عقل اعلا قیلور وبونلر عقلدن
نشو ونما بولور چونکم برکسه ده کوهر اولمیه انك تابی نیجه اولور چونکم اول کسه مذکر اولمیه انك نیجه ایابی
ورجوعی اولور تاب پرتو ورونق معناسنه در اش ضمیردر که کوهره عائد در تابش کسر بایله اسم مصدر دخی اولسه
جائزدر ایاب رجوعه دیرلر یعنی چونکم برکسه ده جوهر عقل اولمیه اول جوهر عقلك پرتو ورونقی نیجه اولور که
جوهر ذات وپرتو ورونق عرضدر ذات اولمسه صفت نه ایله قائم اولور پس ضبط وادراك وحفظ ویادداشت وبونلر
امثالی اولان صفات عقل جوهرینك نور وپرتو یدر پس برکسه ده عقل اولمسه بونلر دخی اولمز وعقل مذکری
برکسه یه تذکیر قیلمسه اول معاصیدن رجوع قیلمز البته توبه وایاب مذکردن ظهوره کلور ودرونك نور ورونق
جوهر عقلدن حاصل اولور (مثنوی) این تمنی هم زبی عقلی اوست * که نبیند کان حماقترا چه خوست * آن
ندامت از نتیجهٔ رنج بود * نه ز عقل روشن چون کنج بود * بوبی وقت اولان تمنی دخی هم انك عقلسز لغندندر زیرا
کورمز که اول حماقتك نه خوبی وار در اول ندامت رنج اولمق نتیجه سندن ایدی یوخسه کنج کبی روشن اولان عقلدن
دکل ایدی یعنی بوحین مضایقه ده وزمان بلاده ظهوره کلان بی وقت تمنی اول احمق وناداننك بی عقللغندندر زیرا
کورمز که اول حماقتك خوی قبیحی ندر حماقتك خوی قبیحی اولدر که دعا وتمنی وقتنده جاهل وغافل اولور وفرصتی
ضایع قیلور اما بلا باشنه کلدکده ومحنت وفلاکته مبتلا اولدقده بیهوده بیره دعا وتمنی قیلور اول بی وقت اولان تمنی
وندامت رنج وبلانك نتیجه سندن اولدی یوخسه کنج کبی روشن اولان عقلك نتیجه سندن اولدی اکر کنج کبی روشن
اولان عقلك نتیجه سندن اولیدی بلا وقتندن مقدم دخی ندامت قیلور وپشیمان اولوردی (مثنوی) چونکه شد رنج
آن ندامت شد عدم * می نیرزد خاك آن توبه وندم * چونکه رنج وبلا کتدی اول ندامت عدم محض اولدی اول توبه وندم
خاکه دکمز زیرا که اول توبه وندم نتیجهٔ عقلدن دکلدر بلکه رنج والمدن خلاص اولمق ایچون برخاطره ایدی چونکم
رنج والم کتدی اندن حاصل اولان توبه وندم دخی کتدی (مثنوی) آن ندم از ظلمت غم بست بار * پس کلام اللیل
یمحوه النهار * زیرا اول توبه وندم ظلمت غمدن یوك بغلدی پس لیلك کلامنی نهار آنی محو ایلر یعنی اول نادم اولمق وتوبه
قیلمق غم والمك ظلمتندن حاصل اولدی پس مشهور مثلدر کیجه نك سوزنی کوندز محو ایلر کذلك ظلمت غمده سویلنن
کلامی دخی صبح سلامت ونهار فرحت وراحت محوونابدید ایلر دیمك اولور وشادیلك کوننی کلسه شب غمده واقع
اولان کلامك وجودی قالمز دیمکی افاده قیلور (مثنوی) چون برفت آن ظلمت غم کشت خوش * هم رود از دل نتیجه
وزاده اش * میکند او توبه وپیر خرد * بانك لو ردوا لعادوا میزند * چونکم اول ظلمت غم کتدی اول احمق خوش
اولدی هم انك دلندن کیدر اوغمك نتیجه سی شول ظلمت غم که توبه وندمنك اصلی ایدی چونکم احمقك قلبندن کیده
واول احمق خوش حال ومرفه البال اوله هم اول غمدن تولد قیلان ونتیجه اولان توبه وندم دخی کیدر زیرا توبه وندم
فرعدر اصل کتدکدنصکره فرعك وجودنده ثبات قالمز اول احمق وقت غمده وحین المده توبه وندم ایلر لیکن

عقل بيرى اكا (لوردّوا لعادوا) صداسنى ايورر يعنى بو آيت كريمه نك مفهومنى ومضموننى برسبيل توبيخ اكا
ذكر قيلور بوبله ديوكه اى احمق ونادان اكر سن بو بلادن نعمت ورأفت جانبنه رد اولنسيدك شول عملدنكه نهى
اولندك ايدى اكا عودت ايلردك پس بو توبه وندامتك الان بى معنادر وبوكا اعتبار يوقدر پس بورادن برسؤال ناشى
اولوركه بو معصيت وقباحت ايشلمنلرك وعذاب خدايه كنديلرينى مستحق ايلنلرك وحين بلاده پشيمان اولنلرك دخى
خود عقللرى وارايدى پس بونلره عقلسز ديمك نه وجهله صحيح اولور بو بيانى بو سؤال مقدره جواب اولمق موردنده
ايراد ايدوب بيورورلر در بيان انكه وهم قلب عقلست وستيزه اوست باو ما ند واو نيست وقصه مجاوبات موسى عليه السلام
كه صاحب عقل بود بافرعون كه صاحب وهم بود) بو مرخ شريف انك بيانند در كه وهم عقلك قلبيدر يعنى خالص
عقل دكلدر بلكه عقل شائبه سيله مشوب برقوت مدركه دركه معانى جزئيه يى ادراك ايلر وادراككنده خطا
وغلطدن خالى اولمز عقلك معاند ومخالفيدر اكر عقل برمعنايى جزم ايلسه اكا منازعه ايلركه بو معنى سنك
ادراك ايتديكك كبى دكلدر احتمالدركه سنك ادراك ايلديككك مخالفى اوله ديو (كما قال صاحب الهيا كل الوهم
ينازع العقل حتى ان المنفرد يبيت بالليل يؤمنه عقله ووهمه حتى ربما يغلب تخويفه فينفرد الانسان وهو يخالف
العقل فى امور غير محسوسة حتى ان الذين يتبعون قضاياه ينكرون ماوراء المحسوسات) وهم ادراك بعض معانى
ايلكده عقله بكزر ولكن عقل دكلدر وبو عقله وهمك بروجودده جمع اولديغندن ماعدا جدالنى دخى
واردر مثلا حضرت موسى عليه السلام عقلك اهلى ومظهر يدر وفرعون وهمك اهلى ومظهريدر نته كم بو بيان
حضرت موسى عليه السلامك مجاوباتنك قصه سيدر كه اول حضرت صاحب عقل ايدى فرعون له كه ادنى دولت وهم
ايدى اكرچه صورت قصه حضرت موسى عليه السلامك فرعونه اولان جوابا تيدر لكن مراد جميع انبيا عليهم السلام
واولياى كرامك مظهر عقل اولدقلرى ومطلقا اهل نفسك مظهر وهم اولدقلرى اشعار ايلكدر وبونلرك ما بيننده
واقع اولان معاملات ومكالماتى طالبينه تعليم قيلمقدر (مثنوى) عقل ضد شهوتست اى پهلوان * انكه شهوت مى تند
عقلش مخوان * اى پهلوان عقل شهوت نفسانيه نك ضديدر اول كسه كه شهوت طوتقور اكا عقل اوقومه يعنى
بركسه كه دخى هنوز نفسنك مشتهياتنه وطبعنك مقتضياتنه طولنور اكا عقل ديمه اول صاحب وهمدر عقل
اودركه نفسنك مشتهاسنك ضدى ومخالفى اوله (مثنوى) وهم خوانش انكه شهوت را كداست * وهم قلب
نقد زر عقلهاست * اول كسه يه سن وهم صاحبى اوقوكه شهوتك كداسى ومبتلاسيدر زيرا وهم عقللر زرينك نقدينك
قلبيدر نقد خالص اولان عقللردن دكلدر بلكه قلب زراندود كبى مزور ومغشوش برقوت مدركه در (مثنوى)
بى محك پيدا نكردد وهم وعقل * هر دورا سوى محك كن زود نقل * وهمله عقل محكسز پيدا اولمز هر ايكيسنى
محك جانبنه على الفور نقل ايله تاكم وهم ندر وعقل ندر فارق اوله سن واصحاب عقلى اصحاب وهمدن اول محك
واسطه سيله بيله سن وتميز قيله سن اكر اول محك ندر ديرسك (مثنوى) اين محك قران وحال انبيا) چون محك هر قلب را
كويد بيا * بو محك قرآن عظيم وحال انبيا عليهم السلامدر زيرا قرآن عظيم واحوال انبيا عليهم السلام محك
كبى هر قلبه كل دير وكنديكى برم وجود بمزه مقارن قيلدقده بيلوب كوردير (مثنو) تا ببينى خويش را زاسيب من
كه نه اهل فراز وشيب من * تاكم كنديكى بكا طوقنمقدن كوره سن كه بنم فراز وشيبمك اهلى دكلسن دير يعنى
محك لسان مقال الله برقلبى تميز ايلكدن اوترى كنديسنه نجه دعوت ايلرسه حضرت قرآن واحوال انبيا عليهم
السلام دخى محك كبى اهل وهم واهل نفس اولنلرى باخصوص كنديلرى عقلى وخالص زعم قيلنلرى دعوت ايلر
وديركه تا كنديكى بكا ضرب ايلكدن وامتحان قيلمقدن كوره سن وبيله سن كه بنم اعلا اولان مرتبه مك ودخى ادنى
اولان مرتبه مك اهلى دكلسن فرازدن مراد مرتبه اعلا اولوركه انبيا عليهم السلام واولياى كرامك مراتبى واحواليدر
وشيبدن مراد مرتبه ادنى مراد اولوركه ايمان طبقه سنده اولان مؤمنلرك مرتبه لرى وحاللرى مراد اولور (مثنوى
عقل را كر ارّه سازد دونيم * همچو زر باشد در آتش او بسيم * اما عقلى اكر براره ايكى پارمه دوزسه التون كبى آتش ايچره
اوخندان اولور وتبسم قيلور يعنى عقلك شانى وخاصيتى اولدركه فرضى اكر اول مظهر عقل اولان كسه يى بربچقى ايله
ايكى پاره ايلسه لردى مضطرب ومتألم اولميه دى بلكه زر آتشده خنده روى اولديغى كبى وطراوت ولطافت اظهار
قيلديغى كبى اول عقل دخى حين بلاده خنده روى اولوب اظهار شكر وثنا قيلوردى ديمك اولور نته كم حضرت
زكريا عليه السلام بر درخت ايچره ايكن تا چه قده منشار ايله انى ايكى پاره ايلديلر اصلا جزع وفزع قيليوب صابرلردن
وشاكرلردن اولدى (مثنوى) وهم مر فرعون عالم سوز را) عقل مر موسى جان افروز را) وهم تحقيقا عالمى ياقيجى فرعون
ايچوندر يعنى طاغى اولان وطريق عدالدن تجاوز قيلان صاحب نفس ايچوندر اما عقل جان افروز اولان وروحه شعله

ويرن موسى ايچوندر ودخى منور ارواح اولان اوليا واصفيا ايچوندر (مثنوى) رفت موسى بر طريق نيستى * گفت فرعونش بگو تو كيستى * گفت من عقل رسول ذوالجلال * حجة الهم امانم از ضلال * حضرت موسى عليه السلام فرعونى دعوت ايچون يوقلق طريقى اوزره كتدى واروب فرعونى طريق فنايه وصراط خدايه دعوت ايتدى فرعون اكا ايتدى سويله سن كيمسن حضرت موسى عليه السلام اكا جواب ويروب ديدى بن ذوالجلالك رسولى اولان عقل الله تعالى حضرتلرينك حجت وبرهانيم جهل وضلالدن امانم يعنى حضرت موسى عليه السلام يوقلق وجودلك طريقنه ذاهب اولوب وفرعونى دخى يوقلق وجودلك طريقنه دعوت قيلدى فرعون اول حضرته ديدى ياموسى سويله سن كيمسن (وقال موسى يافرعون انى رسول من رب العالمين) آيت كريمه سنك طبقى اوزره اول حضرت اكا جواب ويروب بن جلالت وعظمت صاحبى اولان اللهك صاحب حجت بر رسوليم ديدى وحق تعالينك برهانيم ضلالتدن بنده لرنى خلاص ايدجيم ديو تحقيق ايلدى (م ى) گفت نى خامش رها كن هاى وهو * نسبت ونام قديمت را بگو * فرعون بيهوش اول حضرته ديديكه يوق خاموش اول هاى وهوى قو نسبتكى وقديمى اولان نامكى سويله يعنى بنم مرادم سنك زمان اولده اولان نامكدن وانتسابكدن سؤالدر حالا عارضى اولان انتسابكدن ونامكدن دكلدر پس سنك مقدمابزم مابينمزده ساكن اولوركن نامك نه ايدى آنى سويله ديدى (مثنوى) گفت كه نسبت مر از خاك دانش * نام اصلم كمترين بندگانش * بنده ام من بنده زاده كردكار * زاده پشت عبيدش وز جوار * حضرت موسى عليه السلام اكا جواب ويروب ايتديكه بنم نسبتم خداى تعالينك خاكدانندندر بنم اصل نامم خداى تعالينك بنده لرينك احقر وكمترينيدر بو معناده جائز اولوركه (دان) امر حاضر اولوب (اش) نسبته راجع اوله ومعنى اول حضرت ديديكه بنم نسبتمى خاكدان بيل واصل نامم اول خدانك بنده لرينك كمترى بن بنده يم كردكار حضرتلرينك بنده سنك اوغلى يم اول حضرتك عبادتك ظهرندن وصلبندن وجاريه لرينك رحمندن طوغمشم وظهوره كلمشم الحاصل (ان الناس من ولد آدم وآدم من تراب) حديثنك حسبنجه ودخى حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله عنهك (بيت) الناس من جهة التمثال اكفاء * ابوهم آدم والام حواء * قولنك مفهومنجه فرعونه اول حضرت جواب ويروب ديديكه بن اصل تراب اولان آدم وحوانك ىلندن ظهوره كلان عباد وجواريدن تولد ايلشم پس بنم انتسابمى خاكه بيل واصل نامى الك بنده لرينك ادناسى بيل كه اول پادشاهك بنده لرينك بنده زاده سيم ديدى بعض نسخه ده بو بيتك محلنه بنده زاده آن خداوند وحيد * زاده از پشت جوارى وعبيد * بيتى نسخه واقع اولمشدر (مثنوى) نسبت اصلم ز خاك وآب وگل * آب وگل را داد يزدان جان ودل * مرجع اين جسم خاكم هم بخاك مرجع تو هم بخاك اى سهمناك * بنم اصلم ونسبتم آب وخاكدن وكلدندر آب وكله حق تعالى جان ودل ويردى بنم بو خاكدن اولان جسممك مرجعى خاكه در اى سهمناك اولان فرعون سنك دخى مرجعك خاكه در يعنى اى فرعون بنم اصلمك نسبتى آب وكله دركه حق تعالى بنم واولاد آدمك طينتنى (خمرت طينة آدم بيدى اربعين صباحا) حديث قدسيسنك مصداقنجه يد قدرت واراديله قرق صباح تخمير ايليوب جسد مسوى اولدقده ونفخ روحه استعداد بولدقده (فاذا سويته ونفخت فيه من روحى) آيت كريمه سنك طبقنجه اول آب وكله حضرت يزدان جان ودل ويردى وآنى احيا ايليوب كمال مرتبه سنه ايركوردى پس (كل شئ يرجع الى اصله) مقتضاسنجه بنم بو خاكدن اولان جسدمك مرجع ومصيرى ينه خاكدر سنك دخى وسنك امثالك اولان انسانلر دخى اى متكبر وهولناك اولان فرعون مرجع ومصيرى عاقبت خاكدر (كما قال الله تعالى منها خلقناكم وفيها نعيدكم ومنها نخرجكم تارة اخرى (مثنوى) اصل ما واصل جمله سركشان * هست از خاكى وانرا صد نشان * بزم اصلمز وجمله متكبر اولان سركشلرك اصلى برخاكدر واكا يوز نشان واردر جمله دن برى بودركه (مثنوى) كه مدد از خاك ميگيرد تنت * از غذاى خاك پيچد گردنت * كه سنك جسم وتنك خاكدن مدد طوتر خاكدن ظاهر اولان غذادن سنك گردنك صاريلور وظهوره كاور يعنى دوزيلور بعض نسخه ده پيچد گردنت پرنه فربه گردنت) نسخه واقع اولمشدر سنك گردنك غذايى خاكدن سمزاولور يعنى اولور پيچد گردنت اولديغى تقدير اوزره استفهام اولمق دخى جائز اولور شو وجه اوزره كه ديرسن اى فرعون سنك بدنك خاكدن مدد طوتر هيچ خاكدن اولان غذادن سنك گردنك دونرمى واعراض ايلرمى يعنى ايلمز چونكه خاكه مضاف اولان غذا دن سنك گردنك پيچان اوليه واعراض قيلميه معلوم اولديكه سنك تنك خاكدن مدد بولور (والله انبتكم من الارض نباتا ثم يعيدكم فيها ويخرجكم اخراجا) آيت كريمه سنك مصداقنجه بزى وسزى الله تعالى ارضدن بيتور مكله بيتوردى وظهوره كتوردى وعقل وكمال مرتبه سنه يتوردى اندنصكره ينه اعاده ايلر اندنصكره ينه اندن حشر ونشر ايچون اخراج ايلر پس انسان كندى جسدينك مبدأ

ومعادنی بیلملکلازمدر (مثنوی) چون رود جان می شود او باز خالک * اندران گور مخوف سهمنالک * هم تو وهم
ما وهم اشباه تو * خالک گردند و نماند جاه تو * چونکم جان کیده کیروا اول جسم خالک اولور اول مخوف وسهمنالک اولان
قبرلره کیجنده بو بیتده هم آنک وغیری انسانلرک اصلی خالک اولدیغنه تنبیه واشارت واردر وهم قبرلرک جای مخوف ومقام
هولنالک وسهمنالک اولدیغنه دخی دلالت واردر وفی الحقیقه اکثر صلحا اول مقام وحشتدن خوف ایتمشلر
وحق تعالی یه التجا واستعاذه ایتمکلر یقنه کتمشلردر حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم (اللهم انی اعوذ بك
من عذاب القبر) دیو تعوذ ایتمکله اشارت بیورمشلردر وحضرت عمر رضی الله تعالی عنهدن دخی مرویدر که قبر ذکر
اولنسه لون شریفلری متغیر اولور ایمش اکا سؤال ایلمشلر که حشر ذکر اولنسه قبر ذکر اولندیغی قدر متغیر
ومضطرب اولمزسز سبب ندر جواب ویرمشکه حشرده جماعت کثیره واردر جمله یه کلان بلا طیب اولمقدن خالی اولمز
کما قیل اذا عمت البلیة طابت المنیة وحشت قبر بر آخر نوع بلادر که روح انده عذاب اولمدیغی تقدیرا اوزره بیله
مضطرب اولور دیمشلر وحضرت نبی علیه السلام بیورمشلر که (القبر اول منزل من منازل الاخرة فمن نجا منه
فما بعده ایسر منه وان لم ینج فما بعده اشد منه) پس ای فرعون هم سن وهم بیز وهم سنک اشباه وامثالک خالک اولورلر
وسنک جاه وریاستک قالمز یعنی سن وسنک امثالک واهل مناصبک منصبلری قالمز و بو جمله کز خالک اولور پس
جسمک اصلی خالک اولدیغنه دخی بر علامت بودر (مثنوی) کفت غیر این نسب نامیت هست * مر ترا آن نام خود
اولیترست * پس فرعون جواب اولیوب اول حضرته دیدی یا موسی بو نسبدن غیری سنک بر نامک واردر تحقیقا
سکا اول نام خود اولیترکدر و آنی ذکر ایلمک احسن رکدر (مثنوی) بندهٔ فرعون و بندهٔ بند کانش * که ازو پرورد
اول جسم و جانش * سن خود فرعونک بنده سی وبنده لرینک بنده سیسن که او فرعوندن بسلندی اول اول بنده نک
جسم وجانی؛ یعنی سنک پدرک عمران بنم قولمدر واو بنم سرایمده پرورش بولدی ومربی اولدی وسن انک صلبندن
ظهوره کلوب نیجه زمان وایام بنم نعمتمله کندی سرایمده نشو ونما اولدک ایدی و بو مضمونی ادا ایلدی (مثنوی) بندهٔ
باغیء طاغیء ظلوم * زین وطن بکریخته از فعل شوم * یا موسی سن بکا عاصی اولدکسن زیاده ظلم ایدیجی باغی
وطاغی بنده سن زیرا بنم متعلقلرمدن برکسه یی اولدردک وقاچدک بو وطندن انجلین که حضرت حق سورة قصصده
حکایه بیورورلر (ودخل المدینة علی حین غفلة من اهلها فوجد فیها رجلین یقتتلان هذا من شیعته وهذا من عدوه)
الی آخره (مثنوی) خونی وغداری وحق ناشناس * هم برین اوصاف خود میکن قیاس * یا موسی خونی
وغدارسن وحق ناشناسسن سکا لازم ایدیکه بنم سنک اوزرنده اولان حقمی بیلیدک ونعمتلرمه شکر قیلیدک
هم سن کندیکی بو اوصاف اوزره قیاس ایله یعنی بو ذکر اولنان اوصاف مذمومه اوزره کندکی فهم ایله که اولا بو دیارده
قبطیلردن بریی قتل ایلیوب فرار ایلدک وبکا عاصی وطاغی اولدک حال بوکه بنم قولم اوغلیسن (مثنوی) در غریبی
خوار ودر درویش وخلق * که ندانستی سپاس ما وحق * یا موسی سن غریبلکده خوار ولی اعتبارسن وفقیر
وکهنه پوشسن خلق لاملک فقعه سیلر اسکی نسنه یه دیرلر یعنی غریبلک عالمنده خوار ودرویش وکهنه پوشسن حال
بوکه بزم شکرمزی ونعمتزک حقنی بیلمدک بو قدر ایام بزم ایچمزده اولدیککی وبزسنی نعمتلرله تربیه قیلدیغی ونیجه ییللر
عمرک اولدیغه بزم سرایمزده قرار ایلدیککی دیدی نته کم الله تبارک وتعالی بو توبیخ وامتنانه متعلق اولان کلماتی انک
لساندن قرآن عظیمده سورهٔ شعراده حکایت ایدوب بیورور (قال الم نربك فینا ولیدا ولبثت فینا من عمرك سنین
وفعلت فعلتك التی فعلت وانت من الکافرین) الحاصل اول جاهلک حضرت موسی علیه السلامدن مرادی
اولکه سن بنم منعمم سن وسیدم سن بن سنک بنده زاده کم بو قدر لطفک واحسانک کوردم حالا کلوب ایشلدیکم
ایشه اعتذاردن اوتری آستانکه یوز سوردم دیه وآنی قبطیلر رب ومنم حقیق اتخاذ ایلدیکی کبی حضرت موسی
دخی آنی رب بیله ومنم حقیق اتخاذ قیله پس انک بو جمله دیدکلری وهمیانک وکلماتک هر برینه اول حضرت جواب
ویرمکه شروع بیوردیلر (مثنوی) کفت حاشا که بود با آن ملیک * در خداوندی کسی دیکر شریک) حضرت موسی
علیه السلام اول فرعونک بر سبیل جدل تقدیم ایلدیکی مقدماته وکلماته بوکونه جواب ویروب بیوردیلر حاشا که او ملک
مقتدره خداوندلکده بر آخر کسه شریک اوله یعنی انک مالکیتنده وملکنده غیری کسه یی اکا شریک اولمقدن
بن تنزیه ایلرم دیدی (مثنوی) واحد اندر ملک او را یار نی * بند کانش را بجز او سالار نی) اول الله واحد بالذاتدر وملکنده
اکا یار وشریک یوقدر وآنک بنده لرینه اندن غیری خداوند وسالار یوقدر یعنی بجمیع عبادک خداوندی وحاکمی همان
اولدر ومنم ومربی فی الحقیقه اندن غیری دکلدر (مثنوی) نیست خلقش را دکر کس مالکی * شرکتش دعوی کند
جز هالکی * انک خلقنه غیری کسه مالک دکلدر ومالک فی الحقیقه همان اولدر اول پادشاهک نظیرک هلاکک اولان

کسنه دن غیری شرکتنی دعوا ایدرمی یعنی انك ملکنده و عبادنه نعمت ویرمکده و تربیه قیلمقده شرکت دعواسنی ایلمز
الا مهلك اولان کسنه مالك الملك ومنعم ومربی فی الحقیقه همان اولدر اگر بنده بر آخر بنده یی تربیه قیلسه و اکا وافر
نعمت و ثروت ویرسه کرکدرکه اول بنده حقیقة کندویی منعم ومربی بیلمیه و اول منعم ومربی اولان بنده یه ادب
اولدرکه کندویی انجق ما بینده بر آلت وسبب بیله حتی کندی عبد مملوکنه دخی بنم عبدم دیمیه که شرعا
نهی وارد اولمشدر اگرچه دیمك لازم گلورسه بنم فتامدر و یاخود خدمتکارمدر دیه آندن حذرا که بنم عبدمدر
دیمکده مالکیت دعواسی بولنور پس حق تعالینك مالکیتنه نوعا کندویی شریك قیلمش اولور و یا شرکته
مشابه سوز سویلمش اولور پس انسان کندویی منعم ومربی صانمقدن وتحت یدنده اولان اخوانی مماليك عد
ایلیوب انده مالکیت دعواسن قیلمقدن حذر ایلیه بو محلده فرعون زمانه یه وخدم وحشم صاحبی اولان
متکبرینه و کندویی منعم وغنی بیلان اهل دعوایه و غنایه عظیم تنبیه وتعلیم واردرکه فرعونك ذکر ایلدیکی صفتلردن
اهل اسلام اولانلر حذر ایلمك لازمدر (مثنوی) نقش او کردست نقاش من اوست ✱ غیرا کر دعوی کند او ظلم جوست
تو ساقی ابروی من ساختن ✱ چون توانی جان من بشناختن ✱ بلکه آن غدار وان طاغی توی ✱ که کنی
با حق تو دعوی دوی ✱ هو الذی یصورکم فی الارحام کیف یشاء ✱ کلام شریفنك مفهومی اوزره جمیع نقوش وصوری
او نقش وتصویر ایلمشدر بنم نقاش ومصورم هم اولدر بنم صورتمی دوزمکده بر آخر کسنه دعوا ایلرسه (ان الشرك
لظلم عظیم) فحواسنجه او کسنه ظلم دیلیجیدر وشرکت دعوی ایلیجیدر بو ایسه محالدر سن بنم ابرومی بلکه بر قیلمی
دوزمکه قادر دکلسن بنم دل وجانمی فهم وادراکه ایلکه نیجه قادر اولورسن چونکه بر قیل دوزمکه قادر اولمیه سن
نه وجهله مالکیت دعواسن قیلورسن بلکه اول غدار واول طاغی سنسن زیرا حضرت حقله ایکیلك وشرکت
دعوی ایلرسن بو بیت اول فرعونك خونی وغداری وحق ناشناس دیدیکی کلامه جواب واقع اولمشدر وفی الحقیقه
فرعون مالك الملك اولان اللهك کندی یه ویردیکی نعمت وسلطنتی کندینك قوت واراده سیله بیلوب غدار اولمشدر
وانعام واعطاده دخی وقبض وبسطده کندویی استقلالی برکسنه زعم ایتمکله ورب اعلا توهم ایتمکله مشرك
اولمش وحد شرعدن وبنده لك مرتبه سندن طغیان قیلمشدر پس خونی وقاتل دیدیکنه دخی جواب ویروب بیوررلر
(مثنوی) گر بکشتم من عوانی را بسهو ✱ نی برای نفس کشتم نی بلهو ✱ من زدم مشتی واونا که فتاد ✱ آنکه جانش
خود بد جانی بداد ✱ اگر بن خطا ایله بر ظالم عوانی قتل ایلدمسه نه نفسمدن اوتری آنی قتل ایلدم ونه لعب ولهو
سبیله آنی قتل ایلدم بو معنادخی جائزدرکه دینه نه نفسمك رأی وفکر یله ونه لعب ولهو له آنی دپلدم بلکه قتله مستحق
بر کلب ایمش بر مشت اوردقده قضا ایله مقتول اولدی بن بر مشت اوردم واوناگاه دوشدی اولکه انك خود جانی یوق ایدی
بر جان ویردی یعنی اول مقتول اولان قبطینك فی الحقیقه نفخة الهی وروح ربانیسی یوغدی بلکه روح حیوانیه ایله
زنده بر کلب ایدی پس بر یومرق اورمغله جان ویردی مراد بر صدمه ایله قتل ایلدیکی قبطیدرکه حق تعالی سورة
قصصده آندن حکایه ایدوب بیوررلر (ودخل المدینة علی حین غفلة من اهلها فوجد فیها رجلین یقتتلان هذا
من شیعته وهذا من عدوه فاستغاثه الذی من شیعته علی الذی من عدوه فوکزه موسی فقضی علیه قال هذا من عمل
الشیطان انه عدو مضل مبین) معنای شریفی اولدرکه موسی علیه السلام مدینه یه داخل اولدی یعنی مصره اول
مصر شهرینك اهلندن واقع اولان غفلتلك وقتنده یعنی هرکس کندی مهماتنه مشغول اولدیغی حینده و یاخود
قیلوله وقتنده مصره داخل اولدیکه اول حینده اکثر ناس غفلتده ونومده ایدی پس اول شهرده ایکی کسنه یی
بری بریله مقاتله ایدر بولدی او برکسنه کندینك شیعه سندن ایدی یعنی کندی یه تابع اولان بنی اسرائیلدن ایدی
واول بریسی انك عدوسندن ایدی یعنی قبطیلردن ایدی وفرعونك خبازی ایدی اول قبطی بنی اسرائیلدن اولان
کسنه یه اودون کتورمکی تکلیف ایدوب اول دخی ابا ایدوب الحاصل بری بریله جنك ایدرکن حضرت موسی علیه
السلام اوستلرینه واردی پس کندینك شیعه سندن اولان سبطی کندی دشمنی اولان قبطی اوزره استغاثه واستمداد
ایلدی یعنی قبطینك اوزرینه غالب اولمغه حضرت موسانك کندی تابعی اولان سبطی موسی حضرتلرندن مدد
ومعاونت طلب ایلدی پس حضرت موسی علیه السلام قبطی یه بر مشت اوردی پس آنی دپلدی وحضرت موسی
علیه السلام اول قبطینك مقتول اولدیغی کوردکده دیدی شو کار شیطانك عملندندر بنم امثالم کسنه نك عملی
دکلدر تحقیقا شیطان انسانی آشکاره اضلال ایدیجیدر دیدی (مثنوی) من سکی کشتم تو من سل زادکان ✱
صد هزاران طفل بی جرم وزیان ✱ ای فرعون بن بر کلب قتل ایلدم اما سن نیجه پیغمبرزاده لری هلاك ایتدك جرم وزیانسز
نیجه بیك طفلی یعنی زیانسز وگناهسز نیجه بیك معصوم پاکی بنی اسرائیل اولادندن قتل ایلدك (مثنوی) کشته

وخونشان در کردنت) تاچه آید بر توزین خون خوردنت) سن بو بی جرم اولان اطفالی دیله مشسن بونلرك قانی سنك بو ینونه عجب سنك اوزرینه بوقدر قانلر ایچمکلککدن نه کلور یعنی بوقدر قانلك جزاسی سکا نه کلجکدر هیچ بیلورمیسن پس اول قدر عذاب وعقوبت کلجکدرکه انك کنهی تعبیر وبیانه صغمز وتقریر ولسانه کلمز (مثنوی) کشته ذریت یعقوب را * بر امید قتل من مطلوب را * حضرت یعقوبك ذریتنی قتل ایلمشسن بن مطلوبك قتلی امیدی اوزره یعنی بوقدر بنی اسرائیلك اولادنی قتل ایلمککدن مطلوبك بن ایدیکه بن ظهوره کلیم وسکا مزاحم قیلیم (مثنوی) کوریك تو حق مرا خود بر کزید * سرنکون شد آنچه نفست میپزید * سنك کورلیککه حق تعالی حضرتلری بنی کندی اختیار ایلدی پس سرنکون اولدی اول حیله وتدبیرك که سنك ظالم وجاهل نفسك پشوردی یعنی نفس کافر بکك ایندیکی فکر وتدبیری حق تعالی زیر وزبر ایلدی (مثنوی) کفت انهارا بهل بی هیچ شك * بن بود حق من ونان ونمك * فرعون ایتدی یاموسی هیچ شکسز بونلری ترك ایله بنم حقم ونان ونمکك حق بومیدر یعنی فرعون لعین چونکم حضرت موسی علیه السلامدن بو کونه حق وراست اولان سوزلری اشتدی ایا کا ایتدی یاموسی بونلری قو هیچ شك وشبهه سز بنم سنك اوزرکده اولان حقم بومیدرکه بن سنی کندی سرایمده یکرمی ییل مقداری تربیه ایلدم ونیجه طعام وغدالمسی بسلیوب طو یلدم پس نان ونمك حق واردر انصاف ایدر اول نان ونمکك حقنی بیلیه سن (مثنوی) که مرا پیش حشر خوری کنی * روز روشن بردلم تاری کنی * که بنی حشر وجمعیت حضورنده مخورلق ایلیه سن روز روشنی بنم دل وجانم اوزره تاری وظلمت ایلیه سن اول جادلك قیاسی ودخی اکثر جهالك زعمی اهل حقه بودرکه نان ونمك وحق تربیه یه اهل حق نظر ایلیه وعوام ناس نان ونمك حقنی کوروب حق سوبلمکدن احتیاواجتناب ایلدکاری کبی استرلرکه اهل حق اولنلردخی نان ونمك حقنی کوزدوب کلام حق ادا ایلیه لر وانلرك طبیعتنه ومزاجنه مخالف حق کلامی سو یلیه لر حالبوکه اول کلام حق اکرچه طبیعتلرینه نسبت مر در امادینلرینه وآخرتلرینه نسبت کو یا زیاده بهالو بردر در (مثنوی) کفت خواری قیامت صعبتر * کرنداری پاس من درخیر وشر * حضرت موسی علیه السلام ایتدی ای فرعون قیامتك خوارلکی بوندن صعبتر ومشکلدرکه خیر وشرده بکا پاس طوتمیه سن ورعایت ایتمیه سن یعنی اکر خیرده واکر شرده الحاصل امور متضادده نك کاینسندن بکا رعایت ایتمیه سن وبنم طریقمه کتمیه سن قیامتك خوارلغی سکادخی محکم تراولور (مثنوی) زخم کیکی رانمی تانی کشید * زخم ماررا توچون خواهی چشید * مثلا سن بر برهنك زخمی چکمکه قادردکلسن پس برزهرماری نیجه طاتسلسکرکدر یعنی دنیانك عذابی بربره نك زخمی کبی وآخرتك عذابی برمارك صوقمسی کبیدر پس سکا بوغلظت وشدت ایلمکدن مرادسی عذاب آخرتدن خلاص ایتمك ایچوندر بوخسه مجرد غرض نفس اولان اهانت قیلمقدن دکلدر سکا بونلك عین منفعتی اولدیغیچون بو یله شدید سویلرم دیدی (مثنوی) ظاهرا کارتو و یران میکنم * لیك خاررا کلستان میکنم * اکرچه ظاهرا ای فرعون سنك کارکی ویران ایلرم لیکن معناده برخاری کلستان ایلرم یعنی ای فرعون بحسب الظاهر اکرچه سنك خو یك وکار وکردارك خارنی و یران ایلرم لکن من حیث المعنی سنك اول خارکی و یران ایلدکدنصکره کلستان ایلرم یعنی هر برخارکبی موذی وقبیح اولان خو یك وصفتك که زائل اوله انك بدلی اوصاف الهیه واخلاق ربانیه کلستانه سنی واصل ایلرم و و یران اولدیغك مقابلهسنده سنی عمارت حقانیه ایله معمور وبقای ربانیه ایله باقی ومسرور ایلرم دیدی (بیان آنکه عمارت در و یرانیست وجمعیت در پراکند کیست ودرستی در شکستکیست ومرادرد بی مرادیست ووجود درعدمست وعلی هذا بقیة الاضداد والازواج (مثنوی) آن یکی آمد زمین رامیشکافت * ابلهی فریاد کرد وبرنتافت * مثلا اول برکسه کلدی زراعت ایچون زمینی یاردی برابله آنی کوردی طاقت کتورمیوب فریاد ایلدی ودیدی (مثنوی) کین زمین را ازچه و یران میکنی * میشکافی وپریشان میکنی * که بوزمینی ندن اوتری و یران ایلرسن یارسن وپریشان ایلرسك بونك اصلی ندر (مثنوی) کفت ای ابله تو این برمن مران * تو عمارت ازخرابی بازدان * اول کسه ایتدی ای ابله بوری بنم اوزریمه سورمه یعنی بکا اقدام ایله وبوخصوصده اعتراض ایلمه سن عمارتی خراب ایلمکدن کیرو بیل (مثنوی) کی شود کلزار وکندمزار این * تانه کردد زشت وو یران این زمین * بوزمین نیجه کلزار وکندمزار اولور تاکه بوزمین زشت وو یران اولمیه یعنی مادامکه بو یله پریشان وخراب اولمیه قابل زراعت اولمز (مثنوی) کی شود بستان کشت وبرك وبر * تا نکردد نظم او زیر وزبر * نیجه بستان وکشت وبرك وبر اولور تاکم اول زمینك نظمی زیر وزبر اولمیه یعنی زمینك اولکی نظمی وصورتی بوزیلوب و یران اولمیه نیجه اندهبستان اولور واکین اولور ویپراق اولور ویش اولور اکر زمینك نظم وصورتی بوزلمسه بوذکر اولنان شیلردن بریسی ظهوره کلمزدی (مثنوی) تانه بشکافد

نیشتر ریش چغنـ[illegible]ی شود نیکو کی کردد نغز * مثال آخر تا کم نیشتر ایله چغزلری بشی یارمیه سن اول چقن نیکو
اولور وچقن لطیف ونغز اولور چغز ایچی براحتلو جبانه دیرلر (مثنوی) تانسوزد خلطهایت از دوا * کی رود
شورش کجا آید شفا * مثال آخر تا کم سنك خلطلرك دوادن یانمیه شورش چقن کیدر وشفا چقن کلور یعنی
سنك درونکده اولان اخلاط فاسده بعض علاج ودوا واسطه سیله یانمیه وزائل اولمیه سنك درونكك قیناممسی
وبولنمسی چقن کیدر وسکا نجه شفا واقع اولور (مثنوی) پارمپاره کرده درزی جامه را * کس زند آن درزئ
علامه را * مثال آخر درزی جامه یی پاره پاره ایلدی اول استاد وعلامه درزی یی کیمسه اوورمی بوبله دیو (مثنوی)
که چرا این اطلس بکزیده را * بردریدی چه کنم بدریده را * که بو کزیده اطلسی نیچون یرتدك بن یرتلمش اطلسی
نیلیه یم (مثنوی) هر بنای کهنه کابادان کنند * نی که اول کهنه را ویران کنند * مثال آخر هر اسکی بنایکه آبادان
ایلرلر وتعمیر قیلورلر اول کهنه یی ویران ایلرلری مقرردر که آنی اول ویران ایدرلر بعده معمور ایدرلر (مثنوی) همچنین
نجار وحداد وقصاب * هستشان پیش از عمارتها خراب * نجار وحداد وقصاب هم بونجلین انلرلردخی
عمارتلردن اول خراب ایلك کارلری اولدی نجارك وحدادك خراب ایلسی واضحدر که نجار برچوبی اول
کسوب خراب ایلمیجه آنی برشیئه دوزمز وکذلك حداد بر دموری صورتی بوزمیجه بر آخر شیئه دوزمز وکذلك قصاب
برحیوانی اولا ذبح ایدوب بوزوب اوزمیجه اتك لحمی غذا ولقمه لایق وصالح اولمز (مثنوی) آن هلیله وان بلیله کوفتن
زان تلف کردند معموری تن * اول هلیله یی واول بلیله یی دوکك اول تلفدن ایلدیلر تنك معمورلکنی اکر هلیله
وبلیله وبونلر امثالی اولان اجزا وادویه سحق ومحو اولمسه ردوکلوب صورتلری بوزلمسه صحت تنه ومعموره بدنه سبب
اولورمیدی معلومدر که اولمزدی (مثنوی) تانکوبی کندم اندر آسیا * کی شود آراسته زان آخوان ما * مثال
آخر تا کندمی آسیاده دوکیه سن اندن بزم خوانمز چقن آراسته اولور یعنی بغدایی اکر کرمنده دوکوب اوندا یتمیه سن
بزم خوانمز انکله مزین واوبزه غذا اولوب لذت ویرمزدی بو معارفی بیان ایلدکدنصکره ینه قصه نك تقریرینه شروع
ایدوب بیوررلر (مثنوی) این تقاضا کرد آن نان ونمك * که زشست وارهانم ای سمك * بو تقاضایی اول نان ونمك
ایلدی که ای سمك سنی دام شستدن خلاص ایدم یعنی ای فرعون سکا کلوب طریق حقه دعوت ایلدیکم وشدید
وغلیظ سوز سویلدیکم اول مقدما اولان نان ونمکك مقتضاسیدر بونی اندن اوتری ایلرمکه ای ماهی کبی اولان
عاصی وساهی سنی دام بلادن خلاص قیلم وقهر خدادن نجات ویرم (جواب کفتن موسی علیه السلام مر فرعون را
(مثنوی) کر پذیری پند موسی وارهی * از چنین شست بد نامنتهی * اکر موسی علیه السلامك پندنی قبول ایدرسك
قورتلورسن بونجلین نامنتهی اولان بد وقبیح دامدن یعنی عذاب بی نهایتدن خلاص اولورسن (مثنوی) بسکه
خودرا کرده بنده هوا * کرمکی را کرده تو اژدها * کندیکی زیاده هوای نفسك زبونی ایلمشسن بر کوچك قورد جغزی
سن اژدها ایلمشسن مراد اول کرمکدن نفسدر که ابتدای حالده ضعیفدر لکن هواسنه تابع اولوب
مرادنی ویردکجه اژدها کبی اولور وقوتلو اولور (مثنوی) اژدهارا اژدها آورده ام * تا باصلاح آورم من دمبدم
بندنی اژدهایه اژدها کتورمشم تا کم بن آنی دمبدم اصلاحه کتورم یعنی نفسك اژدهاسنه مقابل عصایی اژدها
کتوردم تا کم اول نفسك اژدهاسنی دمبدم تدریجله اصلاحه کتورم (مثنوی) تادم آن اژدم این بشکند * مار من
آن اژدهارا بر کند * تا الندیکی بو نفسك دمندن صنه بنم مارم اول اژدهایی قوپره یعنی تا کم اول سنك نفسك اژدهاسنك
اغزندن چیقان قوی وشدید سوزلری بنم اژدرهانك اغزندن ظهور ایلین صلابت وهیبتلو اولان نفسی صیه وآنی
منکسر قیله وبنم مظهر قدرت الهی اولان مارم سنك مقر کفر وجهالت اولان نفسك اژدرهاسنی قلع وقمع ایلیوب
سنی وخلقی آنك شر وضررندن خلاص ایلیه (مثنوی) کر رضا دادی رهیدی زین دو مار * ورنه ازجانت برآرد او دمار
ای فرعون اکر رضا ویرمسن بو ایکی ماردن قورتلدك یوخسه جانکدن هلاك کتورر یعنی اکر بنم
دعوتمه وحق تعالینك بنده لکنه رضا ویرمسن وکندیکی بکا تسلیم وتابع اولمق مرتبه سنه ایرکورمسن بو ایکی مارك
شرندن وضررندن قورتلورسن که مراد اول ایکی ماردن بری سنك نفسك ماریدر وبری دخی بو عصادن ظهوره کلان
ماردر الحاصل بو ایکی اژدرهانك شرندن خلاص اولمق استرسك سوزمه رضا ویروب بکا تابع اولورسن یوخسه اول
نفسك اژدرهاسی عاقبت سنك جانکدن هلاك کتورروبسنی مقهور ومعذب اولمق مرتبه سنه یتورردیدی (مثنوی
کفت الحق سخت استا جادوی * که در افکندی بمکر اینجا دوی * فرعون بو کلام حقی قبول ایتمیوب حضرت
موسی علیه السلامه دیدی یا موسی الحق زیاده استاد جادوسن که حیله ومکر ایله بو دیارده خلقك مابیننه ایکیلك
براقدك (مثنوی) خلق یکدل را تو کردی دو کروه * جادوی رخنه کند در سنك وکوه * یکدل ویك جهت خلق ایکی

بولك ايلدك زيرا جادولك سنك وكوهه رخنه وتأثير ايلر اول جاهل ونادان اول معجزهٔ ظاهره وقوت وقدرت ظاهره يى سحر زعم ايليوب كندى زعم فاسدى اوزره بوكونه ناشايسته كلمات سويلدى وحضرت موسى عليه السلامى سحر قوتيله بوخلق ايكى فرقه قيلدى قياس ايلدى پس حضرت موسى عليه السلام (وجادلهم بالتى هى احسن) كلامنك مصداقنجه خصلت حسنه ايله بر سبيل جدل اكا جواب ويرمكه شروع ايلدى (نى كردن موسى عليه السلام جادوى را ازخودما) (مثنوى) كفت هستم غرق پيغام خدا * جادوى كه ديد با نام خدا * حضرت موسى ايتدى اى فرعون حضرت خدانك پيغامنه وكلامنه مستغرقم خداى تعالينك نام شريفيله ساحرلكى كم كوردى يعنى ساحرلك حق تعالينك اسميله ونامبله بربرده جمع اولمزكه حق باطلك ضديدر نام الهيدن واسماء ربانيدن ظهوره كلن خارق عاديه معجز وكرامت ديرلر اما خباثتدن وكفر وغفلتدن ظهوره كلن تخيلاته سحر تسميه اولنور پس بركسه الله اسميله برشى غريبى ابداع واظهار ايلسه اكا ساحر دين كافر اولور (مثنوى) غفلت وكفرست مايهٔ جادوى * مشعلهٔ دينست جان موسوى * جادولكك مايه سى غفلتدر وكفردر بركسه حضرت حقدن غافل اولمينجه انك سحرى قوت بولمز وظهوره كلمز اما موسايه منسوب اولان جان دينك نورى وشعله سيدر پس ظلمت سحر اكانجه قريب وقرين اولور (مثنوى) من بجادويان چه مانم اى وقيح * كزدمم پرورشك مى كردد مسيح * بن اى وقيح بى ادب جادولره نيجه بكزرم زيرا بنم دم ونفسمدن مسيح پرورشك اولور مسيح فعيل وزننده اكر بمعنى فاعل اولورسه مساحت ايديجى يعنى ارضى اولچوجى وزمينده سياحت قيليجى معناسنه اولور حضرت عيسى عليه السلامه مسيح ديدكارى قدم شريفيله زمينى اولچوب اندهٔ كثرت سياحتى اولديغى اعتبارلهدر اكر بمعنى مفعول اولورسه ممسوح ديمك اولور وحضرت عيسايه مسيح دينلمك نور الهيله ممسوح اولديغندن اوترى اولور وبو بيانده واولكى بيانده فرعوندن مراد هر عصرده فرعون سيرت اولان كسه لر اولور وموسادن مراد هر زمانده قلب موسى اوزره اولان وقدم موسى اوزره سير قيلان وليلر اولور ومسيح تعبيرى بو معنايه دلالت وشهادت قيلور زيرا حضرت موسى حضرت عيسى عليه السلامدن نيجه زمان مقدم ايدى وجودى ونامى ومرتبه سى وشانى ظهوره كلمين كسه يى بكا پرورشك ايلر ديمك محله مناسب اولمز اكرچه حضرت موسى عليه السلامه انك وجودى وظهورى معلوم ومشهود اولديسه ده زيرا مخاطب اولان فرعون انك حالنه وشانته جاهلدر اهل جدلدن برخصم بركسه نك نامنى ونشاننى ومرتبه سنى وشاننى بيلمزسه باخصوص كه اول كسه دخى وجوده كلش اولمسه فلان زمانده كلجك فلان كسه بكا پرورشك ايلر ديمك برنده ومحلنده اولديغندن ماعدا الزام خصمه سبب اولمز بلكه ملزم اولمغه سبب اولور پس بوندن معلوم اولديكه موسى عليه السلامدن مراد هر وقتك موسى مشرب اولان مرشدى اوله وفرعوندن مراد فرعون سيرت اولان اهل نفس اوله نيچون فرعون سيرت اولان اهل نفس بونلرى خداع وسحر وحيله ومكره منسوب ايدوب سز مكر وحيله ايله وخدعه وصنعتله بو خلقى كنديكزه تابع ايتديكز بيزه متابعت ايتمكى قويوب سمت آخره كتديكز ديو طعن وانكار ايليه لر بونلرك هر برنه ديرلر اى بى حيا وبى ادبلر بز ساحر وماكرلره نه وجهله بكزرز كه بزم نفس حيات بخشمزدن حضرت عيسى بن مريم عليهما السلام پرورشك اولور وبزم كلام جان بخشمزه آرزو وغبطه قيلور ديمك اولور لكن بوراده برسؤال لازم كلوركه اول سؤال بودركه دينه بو تقدير اوزره اولو العزم اولان نبى ولى يه غبطه ايلمك لازم كلور ومغبوط اولان كسه غبطه ايلين كسه دن افضل اولمق كوريتور مغبوط اولان ولى خود غبطه قيلن نبيدن فاضل اولمق نيجه ممكن اولور جواب اولدركه انبيا عليهم السلامك اولياى كرامه وبعض صلحايه غبطه ايتمسى برقاچ وجهله جائز اولور اولا بو حديث شريفله ثابت اولمشدركه ابو مالك اشعرى حضرتلرى بو حديث شريفى حضرت رسول عليه السلامدن روايت قيلمشدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان لله عبادا ليسوا بانبياء ولا شهداء ولكن يغبطهم النبيون والشهداء بقربهم ومقعدهم من الله) وبو محله مناسب اولان تحقيق وتفصيل جلدا اولده شنيدن آن طوطى حركت آن طوطيان بيانده (آن دى كز آدمش كردم نهان) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر فليطلب فيه (مثنوى) من بجادويان چه مانم اى جنب * كه زجانم نور ميكيرد كتب * اى نا پاك وناطاهر بن جادولره نيجه بكزرم كه كتابلر بنم جانمدن نور طوتر يعنى اى ناپاك بن ساحرلره وماكرلره نه وجهله مشابه اولورمكه جمله كتابلر بنم جانمدن منور اولور وحيات بولور كتابلرك ولى كاملك جانندن ومرشد فاضلك روح رواننددن نور بولمسى اهل عرفانى اولان كسه يه قتى روشن وظاهردر مثلا اكر كتب الهى واكر احاديث نبويدن مدون اولان كتب وياخود بونلرك معناسندن تصنيف وتأليف اولنان كتب هرنه ايسه البتته عالمه ومعلمه محتاجدر اول عالم ومعلمك وجودى اولمسز بو كتبك اصلا بركسه يه نفع وفائده سى اولمز پس بو كتب عالم ومعلم اولان كسه نك واسطه سيله رونق بولور وقلوب ناسه ضيا كستر

اولور بو جهتدن کتب عالم ربانینڭ جانندن نور بولور وقلوب ناسی انارە قیلور اگرچه من وجه عالم ربانی دخی کتب
الهیه وکتب نبویه‌دن نور بولقدن خالی کلمزوذ کرشی ماعدایه منافی اولمز اما مضاف مقدر اولوب اهل کتب بنم جانمدن
نور بولور دینسه دخی وجه‌دن خالی اولمز (مثنوی) چون تو با بره وابری بری * لاجرم بر من کمان ان میبری ای فرعون
چونکم سن هوا اقتدا ایله اوجرسن نفسڭ هواسنه اویوب ماکر وساحر لقو تیله خلق کندیکه جذب وتسخیر ایلرسن
لاجرم بکا اول ظن وکمانی ایدرسن یعنی کندڭ ماکر اولوب ساحرلره مائل اولدیغکدن بنی دخی سکا مخالف بر ساحر
وماکر ظن ایلرسن (مثنوی) هرکرا افعال دام ودد بود * بر کریمانش کمان بد بود * هر شول کسنه‌یه که دام ودد لڭ
افعالی اوله یعنی هر شول کسنه‌یه که خلقی صیدا یتمك ایچون دام حیله اوله ودرنده‌لر افعالی کبی موذی اوله کریملره
انڭ بر امز ظنی اولور وافعال حیله وخدعه‌دن پاك اولان مصاحب اولنلری کندویه قیاس قیلور (مثنوی) چون
تو جزو عالمی هر چون بوی * کل را بر وصف خود بینی غوی * چونکه سن عالمڭ جزویسن هر نیجه اولەسن کلی دخی
کندی وصفڭ اوزره کراه وغوی کوررسن (بوی) فعل مضارع مخاطبدر (بودیدن) مخففدر شوی معناسنه یعنی
چونکم سن اجزای عالمدن بر جزوسن هر نه صفت اوزره اولسڭ کلی دخی کندی وصفڭ اوزره کراه کوررسن
راست ودرست کورمکه قادر اوله‌مزسن یا خود حرف ندا محذوف اولوب ای غوی کلی دخی کندی وصفڭ اوزره
کوررسن دیمك اوله وهو انسب للمعنی (مثنوی) چون تو برکردی وبرکردد سرت * خانه را کردنده بیند منظرت
ور تو در کشتی روی بر یم روان * ساحل یم را همی بینی دوان * مثلا چونکم سن دونه‌سن سنڭ باشڭ دونر لاجرم سنڭ
نظرڭ خانه‌یی دونجی کورر حال بوکه دونن سنسن خانه دکلدر انجق غلط سنڭ حسکده ونظرکده‌درکه اکثریا حس
غلط ایلکدن وادراکده خطا قیلمقدن خالی اولمز مثلا اگر سن کشتی‌ده دریا اوزرنده روان وجاری کیدرسن دریانڭ
کنارنی دوان کوررسن حال بوکه کیدن ودوان اولان کشتی ایله سنسن ساحل ودریا برنده ساکن وبرقراردر لکن سنڭ
حسڭ آنی غلط کورر (مثنوی) کر تو باشی تنکدل از ملحمه * تنك بینی جمله دنیارا همه * مثال آخر اگر سن بر عظیم
جنك ووقعه‌دن تنکدل اولەسن دوکلی دنیانڭ ایچنی تنك کوررسن ومحبوس الم اولوب مضایقه‌ده قالدیغکدن
جهانڭ هر نرسنه کنسڭ آنی تنك بولورسن سنڭ تنکدل اولمقدن وجهانی تنك کورمکدن جهانڭ تنك اولمسی
لازم کلمز بلکه او تنکلك سنڭ حالکدر (مثنوی) ور تو خوش باشی بکام دوستان * این جهان بنمایدت چون
کلستان * واگر سن خوش حال اولەسن دوستلرڭ ادنجه اول وقت بو جهان سکا کلستان کبی کورینور مثلا جهان
بر آیینه کبیدر سن هر نه صفتله متصف اولسڭ جهانی اول صفت اوزره کوررسن ومقتضای طبعڭ هر نه ایسه بو عالمده
آنی طلب قیلورسن وبر شهره دخی وارسڭ آنی بولورسن وآنی کوررسن (مثنوی) ای بسا کس رفته در شام وعراق
او ندیده هیچ جز کفر ونفاق * ای چوق کسنه سیاحت طریقیله تا شام وعراقه کتمشدر حال بوکه او کفر ونفاقدن
غیری نسنه کورمامشدر زیرا چونکم کندی کفر ونفاقڭ اهلیدر هر نه یره وارسه کفر ونفاقدن غیری نسنه‌یی کورمز
اگرچه نیجه اشیایی کوررسه ده انلره مائل اولمیوب کفر ونفاقدن غیری‌یه نظر قیلمز (مثنوی) وی بسا کس رفته
تا هندو هری * او ندیده جز مکر بیع وشری * ای چوق کسنه تا هندو هری‌یه دك کتمشدر اول کسنه کورمدی الا که
بیع وشری کوردی یعنی بیع وشرادن غیری نسنه کورمدی که انڭ مطلب اعلا ومقصد اقصاسی اولدر (مثنوی)
وی بسا کس رفته ترکستان وچین * او ندیده هیچ جز مکر وکین * ای مستمع اولان کسنه چوق کسنه ترکستان
وچینه کتمشدر اول کسنه ترکستانده وچین دیارنده مکر وکیندن غیری هیچ نسنه کورمامشدر زیرا انڭ کندی طبعی
مکر وکیندار در هر نه یره کتسه وهر نه شیئه نظر ایتسه انی مکر کورر ومحل کین وعداوت بولور (مثنوی) چون
ندارد مدرکی جز رنك وبو * جمله اقلیمهارا کو بجو * سفره کیدن وسیاحت ایدن کسنه چونکم رنك وبودن غیری
بر مدرك ومحسوس نسنه طوتمزا کا جمله اقلیمهاری طلب ایله دی مدرك افعال بابندن اسم مفعولدر یعنی سن مسافر
اولان کیمسه‌یه دیدی که اقالیمڭ جمیعنی ای مسافر تا بر طالبسڭ سن رنك وبودن غیری مدرك طوتمزسن وروحانی
ومعنوی اولان شیلردن اصلا ذوق ایتمزسن زیرا سنڭ مقتضای طبیعتڭ رنك وبویه مایلدر انکچون اندن غیریسندن
غافل وذاهلدر (مثنوی) کاو در بغداد آمد نا کهان * بکذرد او زین سران تا آن سران * مثلا بر کاو ناکهان بغداده
کاور اول کاو بو طرفندن اول بر طرفه کچر یعنی شهرڭ بر طرفندن اول بر طرف آخرنه دك مرور ایلر بعض نسخه‌ده
زین سران تا آن سران برنه * زین کران تا آن کران * واقع اولمشدر اول کاو بو کناردن شهرڭ اول بر کنارنه کچر
دیمك اولور (مثنوی) از همه عیش وخوشیها ومزه * او نبیند جز که قشر خربزه * دوکلی عیشلردن وخوشلقلردن
ومزه ولذتلردن اول کاو کورمز الا که قاوون وقاربوز قابوغنی حال بوکه اول شهرڭ ایچنده انواع نعم موجوددر

لكن انك مرادی ومقتضای فؤادی قشر خر بزه اولدیغیچون آندن غیریسنه نظر ایلمز (مثنوی) که بود افتاده
بره یا حشیش * لایق سیران کاوی یا خریش * ولده دشمش کا اوله ویاخود حشیش اوله اول کاه وحشیش بر کاوك
ویاخود بر خرك لایق وسیرانی اولور خریش ده که شین ضمیردر که علی سبیل البدل کاهه ویاخود حشیشه عائد اولور
خلاصهٔ کلام بو یله دیمك اولور که بر کاوك ویا بر خرك سیرنه لایق اولان یولده دوشن یا کاهدر ویاخود کیاهدر آنلر اطعمهٔ
نفیسه واغذیهٔ لذیذه دن ذوق ایتمزلر بلکه کاه وچوب طلبندن غیری سمته کتمزلر کذلك کا وسیرت وخر طبیعت اولان
کسه لر دخی بچق بر شهره کتسه غدای نفسانیه دن غیری ولذات جسمانیه دن ماعدا بر نسنه یه میل ایتمزلر انلرك سیرانه
لایق خر نفسلرینك غداسیدر وسیاحتلرندن مراد اولان حیوانیتلرینك مقتضاسیدر (م ی) خسك بر میخ طبیعت
چون قدید * بستهٔ اسباب جانش لایزید * طبیعت میخنك اوزرینه قوری ات کبی اسبابه بغلنمش انك جانی همیشه زیاده
اولمز ومرتبه سندن یکوب ترقی قیلمز قدید قوری اتدیرلر اسباب جانه مضاف اوقنمز بلکه قطع اولنوب سکونله
اوقنور یعنی طبیعت که فی المثل خرلرك وکاولرك باغلندیغی میخ کبیدر اول خر سیرت طبیعت میخی اوزره قوری ات کبی
خسك اولمش وپاپشمش در انك جانی همیشه زیاده اولمز اسباب وعلله باغلنمشدر قطع اسباب ایلیوب جانی ترقی
قیله مز وطبیعت قیدندن آزاد اوله مز (مثنوی) وان قضای خرق اسباب وعلل * هست ارض الله ای صدر اجل *
اول اسبابی وعللی خرق ایتمه نك اول قضاسی ای صدر اعظم ارض الله اولدی یعنی اسباب وعللی ترك وازاله ایتمه نك
متسع اولان صحراسی ای اولو مرتبه صاحبی ارض الله واسعه اولدی قضادن مراد ارض حقیقت اولوب قضانك خرق
اسباب وعلله اضافتی مسببك سببه اضافتی قبیلندن اولوب معنی بویله اولسه ده هم جائزدر شول قضای عالم
حقیقت که اسباب وعللی خرق وترك ایتمك سببیله اکا واصل اولنور ای اولو کسه ارض الله واسعه اولدر بویله اولیوب
اسباب وعللی بالکلیه خرق ایتمك مرتبه سی هم بر واسع صحرا کبیدر پس اسباب وعللك ترك ایلمك مرتبه سی ای
صدر اجل ارض الله واسعه اولدی دینسه هم جائزدر اویله ارض الله واسعه که انبیا علیهم السلام واولیاء کرام اکا
کتمشلردر وترك اسباب وعلل قیلوب واول ارض مقدسه واصل اولوب انك عجایب وغرایبن مشاهده ایتمشلردر
وارض الله واسعة) ایت کریمه سنك معنای باطنی بودر وبو معنایه اشارتدر بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده یوسف
حکایه سنده مرور ایتدی (مثنوی) هرزمان مبدل شود چون نقش جان * نو بنو بیند جهانی در عیان) کر بود فردوس
وانهار بهشت * چون فسرد ثیك صفت شد کشت زشت * بیت اولده شارحلر (نقش جانه) مضاف زعم ایلیوب
معنایی ویرمکده خیلی تکلف ایتمشلر وشفای صدردن خالی اولان معنی سمتنه کتمشلر (نقش) جانه مضاف دکلدر بلکه
مقطوع اوقنور وجان مصرع ثانیده بیند کلمه سنك فاعلی اولور ومشبه ارض الله ومشبه به نقش اولور وتقدیر
کلام اول ارض اللهده عجایب وغرایب هرزمان نقش کبی مبدل اولور الوان کبی تنوع وتحول قیلور جان آنده یکی یکی
عیان وآشکار بر جهان کورر انکیچون جانه اول ارض اللهدن اصلا اوصنمق کلمز زیرا هر آنده نیجه عجیب وغریب
الشان مشاهده ایلر انکیچون آندن ملول اولمز نقش جانه مضاف اولوب مشبه به نقش جان اولسه دخی جائزدر لیکن
بو تقدیر اوزره بیندك فاعلی قالمز مکر که جانه عاید بر ضمیر تقدیر اولنه بو وجه اوزره معنی دیمك اولور که اول ارض اللهك
عجایب وغرایبی جانك نقش کبی هرزمان متبدل ومتجدد اولور جان آنده عیان وآشکارا نو بنو بر جهان کورور
وهر دمده بر عالم جدیده مشاهده قیلور انکیچون اول عالمده اصلا ملامت وسآمت اولمز وجانه اول عالمك سیرندن
اوصنمق کلمز زیرا ملامت وسآمت وتیرهٔ واحده اوزره اولان وبر قاعده اوزره کذر قیلن شیلردن حاصل اولوردائما بر شی
بر حالت اوزره اولسه ویاخود بر صفت اوزره کذر قیلسه طبیعته اندن ملامت وسآمت کلور نته کم بیورلر فرضی
اکر فردوس وانهار بهشت اوله چونکه بر صفتك فسرده سی اولدی زشت اولدی یعنی فردوس که جنتلرك نهایت
اعلاسیدر وانهار جنت که جمیع انهارك الذ واحلاسیدر مع هذا بو جمله سی اکر بر صفت وحالت اوزره منجمد اولمش
ومقید قالمش فرض اولنسه زشت اولور وطبیعت البته وتیرهٔ واحده وبر قاعده اوزره اولان شیلرا کر روحانی اولسون
وا کر جسمانی اولسون وا کر معنوی اولسون وا کر صوری اولسون اوصنور وملول اولور انکیچون خدای تعالی
حضرتلرینك کلام شریفندن اکثریا کاه غیبیدن مخاطبه وکاهی مخاطبدن متکلمه وبالعکس التفات ایلمك چوق
واقع اولمشدر وبو التفاتك سری وسببی اولدر که هر بار که بر کلام بر اسلوبدن بر آخر اسلوبه نقل اولنسه سامعك نشاطنی
تازه ایلر زیرا آدمینك طبیعتی بر نوع اوزره اولان سوزدن ملول اولور اما کلام بر نوعدن بر آخر نوعه منتقل اولسه
موجب تنشیط قلوب سامعین ومورث تطریهٔ درون طالبین اولور (کما قال صاحب الکشاف فی تفسیر قوله
تعالی (ایاك نعبد وایاك نستعین) ان الکلام اذا نقل من اسلوب الی اسلوب کان ذلك احسن تطریة لنشاط السامع وایقاظا

للاصغاء اليه من اجرائه على اسلوب واحد) پس كلام الهينك بو كونه متنوع ومتجدد اولمسی متكلمك ذاتی هر آنده
برشانله متجلی اولمسنه دلالت وشهادت ايدر انك كلامندن سامعه نچه ملامت كلز سوانك جاليا كالی مشاهده ايلين
عارفه دخی اصلا ملامت وسآمت كلز زيرا (كل يوم هو فی شأن) مقتضاسنجه اول حضرت هر آنده نچه شانله متجلیدر
پس عارفه انك هر شأنندن برلذت آخر حاصل اولور انكچون عارف بالله اولنارك قلبی دائما تر وتازه اولور وبوتارك
واصيل اولنلاری ارض حقيقتك ومرتبهٔ الوهيتك دخی شانی وعجايب وغرايبی انافانا متجدد اولدیغندن اوتری اول
مرتبه ده اصلا جانه ملامت وسآمت كلز اما بو عالم طبيعتدن جان ارض حقيقی ومرتبهٔ الوهيتی مشاهده ايلدكده
اكا او صيقلور زيرا عالم حقيقته نسبتله بو عالم طبيعتك لذاتی بلكه جميع مشتهياتی وحالاتی من وجه وتيره واحده
اوزره در كه بو عالم طبيعتك لذاتی ومشتهياتی انواع واصناف اوزره در وبو دخی صورتا متنوع ومتجدد اولقدن خالی
دكلدر لكن هر قنغی نوعه كوكل ميل ايلسه نه اول بيلديكی ونه اول كوردیكيدر وفی الحقيقه مادامكه جان
عالم حقيقتدن ومشاهدهٔ مرتبهٔ الوهيتدن خبردار اولميه بو عالم طبيعتك لذاتنی ومشتهياتنی متجدد ومتنوع كورور
هردم بركونه لذت جسمانيه نفسنه حظ ونصيبی وير اما عالم حقيقتدن خبردار اولسه وغذای روحانيه دن وتجليات
ربانيه دن حظ ونصيب السه بو عالم طبيعت انك چشم شهودنه نسبت كهنه وفرسوده اولور بو حس ظاهرله كورديكی
وكيديكی ويديكی نه اول كورديكی ونه اول كيديكی ونه اول يديكی كبی اولور ولهذا اول عالمدن خبردار اولان
انبيا عليهم السلام واوليای كرام وصلحاء عزفانك جانلرينه بو عالمدن اوصيقی كلمش واول عالمه طالب وراغب اولمشلردر
زيرا اول عالمك لذاتنه وحالاتنه حد وغايت وقدر بواجلدن جنات اعلادن اصلا بركسه يه ملامت وسآمت كلز
انكچون انك انهاری بو دنيا انهاری كبی دائما بر اسلوب اوزره جريان قيلمز بلكه سنك روحك هر نيجه حظ ايلرسه اوبله
جريان قيلور كذلك انك اثماری دخی بو دنيا اثماری كبی دكلدر بلكه هر قنغی ميوه‌يی بركره يسنك بركونه لذت ونه
اندن يسنك برآخردر ولذت بولورسن نته كم بو مضمونی مؤيد (كلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذی رزقنا
من قبل واتوا به متشابها) آيت كريمه سنده اهل تفسير تحقيقلر قيلمشلردر نته كم اول تحقيقاتی جلد ثالثده حكايت
آن زنی فرزندش نمی زيست سر خنده * باغ كفتم نعمت بی كفت را) بيتنك شرحنده ايراد ايلمشزدر لازم كاورسه آنده
طلب اولنه (بيان آنكه هر حس مدركی را از آدمی مدركاتی ديكرست كه از مدركات حس ديكر بی خبرست * بو سرخ
شريفك بياننده دركه آدميدن هر بر مدركه اولان حس ايچون آخر مدركات واردر اكثر نسخه ده آدميدن صكره
نيز واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنی آدميدن هر بر مدركه اولان حس ايچون برنوع مدركات ديكر واردر همان
اول مدركاتی ادراك ايلمك اول حسه مخصوصدر كه اول حس ديكرلك مدركاتندن آخر حس بيخبردر بو معنی حس
ديكره مضاف اولديغی تقدير اوزره در حس ديكره مضاف اولميوب مقطوع اوقنسه معنی دخی لطيف اولور
بو تقدير اوزره كه اول حسك مدركاتندن ديكر حس بيخبردر ديمك اولور مثلا جميع مبصراتی ادراك ايلمك قوت باصره يه
مخصوصدر باقی حواسك انده شركت ومدخلی يوقدر وكذلك جميع مسموعاتی ادراك ايلمك قوت سامعه يه
مخصوصدر باقيسنك انده مشاركتی يوقدر جميع مذوقاتی ادراك ايلمك قوت ذائقه يه وجميع مشموماتی ادراك ايلمك
قوت شامه يه وجميع ملموساتی ادراك ايلمك قوت لامسه يه مخصوصدر كه هر برينك بر آخرينك حصه سنده مداخله سی
يوقدر (چنانكه هر استاد پيشه وری عجمیٔ كار كار استاد پيشه ور ديكرست) مثلا انجلين كه هر پيشه ور اولان استاد
اول آخر پيشه ور اولان استادك كار وصنعتنك اعجميسيدر يعنی اكثريا بر پيشه ور اولان استادك كار وصنعتندن
بر آخر استاد پيشه ور اعجميدر كه انك كارنی بو ايشلكه قادر اولمز (وبی خبری او از آنكه وظيفهٔ او نيست) واول استادك
بيخبرلكی واعجميلكی اندن اوتريدر كه اول كار انك وظيفه سی دكلدر كذلك هر حس دخی بر آخر حسك كارندن اعجمی
وبيخبردر وانك بيخبر اولمسی اندن اوتريدر كه آخر حسك كاری انك وظيفه سی دكلدر (دليل نكنند كه آن مدركات نيست
اول بی خبرلك دليل اولمز كه اول مدركات اولميه يعنی بر حسك بر آخر حسك مدركاتندن بی خبر اولمسی دلالت قيلمز كه
اول مدركات اول حس ايچون اولميه بلكه اول حس ايچون آخر حواسك مدركاتنی ادراك ايلمك بالفعل اولديسه
بالقوه انی ادراك ايلكه قابليتی واردر نته كم جميع انسانك صنعت كتابته بالقوة قابليتی واردر وجميع كاتبك دخی
هر حرفته بالقوه قابليتی واردر بركسه نك آخر صنعتندن بی خبر اولمسی اول صنعت اول استادك بالقوة كاری ومحصولی
اولمسنه ولازم كلدكده انك اول كاری قيلمسنه دلالت قيلمز (اكرچه بحكم حال منكر بود آنرا اما از منكری
ايضا بر بی خبری نمی خواهيم) اكر هر حس وهر استاد كنديك مدركی ومعلومی اولمين شيلره وكارلره حال حكميله
منكردر اما بو خصوصده منكر لكدن بی خبرلكدن غيری ديه مز يعنی هر حس حال حكميله بر آخر حسك كارنه

ومدركنه منكر درديدلئسن برزم بوكلاممزدن بومعناني فهم ايله كه برزم مرادمز بوندن هر برحس برآخر حسك
كارني ايشلمكه قادراولميه دخى برآخر حس برآخر حسه لسان حاله بن سنك كاركى ايشلمكه اصلا قادر دكلم ديوانكار
ايليه منكرلكدن مراديز بودكلدر بلكه بو محلده برحس برآخر حس اوزره حال حكميله منكر اولور ديمكدن
مرادمز اول حس اول برآخر حسك وظيفه‌سندن وكارندن بى‌خبردر ديمك اولور يوخسه هر برينك ذاتنده برآخر
حسك جميع مدركاتنى ادراك ايلمكه بالقوة قابليتى واردر مثلا قوت باصره‌يه استماع ايلمك وقوت سامعه‌يه كورمك
وقوت ذائقه‌يه اشتمك وقوت لامسه‌يه ييمك وبوجمله برآخرينك كارنى ايلمك ممكن وقابلدر بونلرك برآخرينك كارنى
ايشلمكه انكار قيلمسى وبن اول كارى بيلمزم ديمسى حقيقى دكل صوريدر نته‌كم حضرت يوسفك برادرلرى حضرت
يوسفه كلدكلرنده وحضرت يوسفك حضورنه داخل اولدقلرنده حضرت يوسف عليه السلام انلرى درحال بيلدى
حال بوكه بونلر حضرت يوسفك يوسف اولديغنه منكرلر ايدى نته‌كم حق تعالى سورهٔ يوسفده بيوردى (وجاء اخوة يوسف
فدخلوا عليه فعرفهم وهم له منكرون) بونلرك حضرت يوسفى بيلمسى واكا منكر اولمسى اصلندن حقيقى دكلدى بلكه
اصلنده يوسفى بيلورلردى لكن مدت مديده وعهود بعيده مرور ايتمكله انلر يوسفك شاننده‌ن بى‌خبر اولمشلردى
وبوجهتدن اكا يوسف دكلدر ديو انكار قيلمشلردى كذلك هر برحس كندى اخواتنك كارنه اصلنده عالمدرهمان
انكار ايلملرى صوريدر وبرى برينك كارندن بى‌خبر اولملرى بعض وسائط سببيله‌در اكر اول وسائط وموانع مابينلرندن
مرتفع اولسه ايدى هر برى برآخرينك كارنى ايشلمكه قادر اولور بلكه بركسه‌نك روحى مرتبهٔ جمعه ايرسه انك هر بر
حسى برآخر حسنك حكمنى ويرر وكارنى قيلور نته‌كم عن قريب بس بداني جونكه رست ازبدن (بيتندن معلومك
اولور (مثنوى) جنبرهٔ ديد جهان ادراك تست * پردهٔ پاكان حس ناپاك تست * اى فرعون سيرت وصورت پرست
جهانى كورمكلكك دائره‌سى ومقدارى سنك ادراككك قدردر پاكلرك پرده‌سى سنك ناپاك اولان حسكدر (جنبره
قاصنغه ودائره اولان شيئه دخى دير بوراده مقدار ومرتبه معناسنه در برسبيل استعاره استعمال اولنمشدر
(ديد) بونده ديدن معناسنه در ادراك تست على تقدير المضاف قدر ادراك تست تقديرنده در وپاكاندن
مراد هر شيئى حقيقتله كوروب بيلان اهل الله در تقدير كلام وخلاصهٔ مرام بودركه اى اهل صورت جهانى
كورمكلكك وآنك حقيقتنه نظر ايدر كورمكلكك مرتبه‌سى ومقدارى سنك ادراكك مقداريدر اكر ادراكك قليل ايسه
بوجهانى دخى قليل كوررسن واكر ادراكك جليل ايسه بوجهانى دخى مظاهر اسماء وصفات الهى مشاهده قيلمغله
عظيم وجليل كوررسن وپاك وطاهر اولان اولياى كرامك مشاهده قيلديغى كبى مشاهده قيلورسن وانلرى
دخى نه كونه كسه‌لر ايديكنى مع اليقين كوررسن وبيلورسن اول پاكلره پرده اولان وانلرك دوستنى مشاهده قيلمغه
مانع كلان سنك ناپاك اولان حسلركدر حس جهل وغفلت وعدم معرفت وانكار واهل حقه بغض وعداوت
وبونلرك امثالى اولان صفتلرله ملوث وناپاك اولور (مثنوى) مدتى حس را بشوز آب عيان * اينچنين دان جامه شوى
صوفيان) اى اهل طغيان برمدت حسكى آب شهود وعياندن يو صوفيلرك جامه شويلكى بونك كبى بيل يعنى اى
اهل غفلت سنك حسلرك شبهه وشكوك وجهالت وعدم معرفت ايله ملوث وناپاك اولمشدر كركدركه برنيچه زمان آنى
تعيين ومعاينه صوييله يويه‌سن تا انلرده ناپاكلكدن اثر قالميوب نور يقين وعيانله هر برى منور اولوب پاك وطاهر
اوله‌لر اهل صفا اولان صوفيلرك جامه يومسى بونك كبى بيل (وثيابك فطهر) آيت كريمه‌سندن مستفاد اولان معنانى
دخى بوكا كوره فهم قيل كه اهل تحقيق طهر نفسك ديمكله تفسير ايلمشلردر نفحاتده مذكوردركه شيخ ابو الحسن الخرقانى
نقل ايدركه حضرت پيغمبرى خوابده كوردم بكا ديديكه يا ابا الحسن طهر ثيابك عن الدنس تحظ بمدد الله فى كل نفس
پس ثيابدن مراد كندى نفسمك اوصافى ايديكنى بيلدم واكا عامل اولدم دير (بيت) درتو پوشيده لطف يزدانى * خلعتى
از صفات روحانى * دارش ازلوث خشم وشهوت دور * تا بپا كيزكى شوى مشهور (مثنوى) چون تو كشتى پاك پرده
بركنند * جان پاكان خويش بر تو مى زنند * جونكم سن پاك اوله‌سن سنك حسلركدن پرده‌يى قوپرورلر پاكلرك جانى
سكا كنديلرين اوررلر كنندده كاف مضموم اولمق دخى جائز اولور بركنند رفع ايدرلر معناسنه اولور خلاصهٔ كلام
وتعبير مرام اولدركه اى حسلرى ناپاك اولان كسه جونكم سن الواث باطنى وانجاس معنويدن پاك اوله‌سن سنك
جشم جانكدن پرده‌لرى رفع ايدرلر جونكم جشم جانكدن پرده مرتفع اوله پاكلرك روحلرى كنديسنى سكا مقارن
قيلورلر وسن اول ارواح مقدسه‌يى مشاهده ايلمكه قادر اولورسن وانلرك ظاهرده اولنلرينك ودخى باطن عالمنده قرار
قيلنلرينك مراتبنى واوصاف واسرارنى بيلورسن وبروجه يقين معاينه قيلورسن وبو رؤيت ومشاهده جشم جانك
نصيبيدر غيرى حسلرك رؤيت ومشاهده‌دن حظ وبهره‌سى يوقدر نته‌كم بيوررلر (م ى) جمله عالم كر بود نور وصور *

چشم را باشد از آن خو بی خبر) فرضا جمله عالم اکر نور وصور اولسه اول برخو بدن چشمك خبری اولور زیرا نور وصور مبصر آندندر ومبصر انی ادراك ایتمز الا که بصر بس صور محبوبه دن انجق بصر خبردار غیری حسلرك آندن خبری اولمز (مثنوی) چشم بسی کوش می آری به پیش * تا نمایی زلف ورخسارهٔ بیش) مثلا چشمکی باغلیه سن وکوشکی اوکه کتورمسن تا کم اکا برینك زلف ورخسارمسنی کوسترمسن یعنی کوزیکی اورتوب قولاغکی بر محبوبه قرشو مقابله طوته سن تا کم اکا محبوبك زلف ورخسارمسنی کوسترمکه قصد ایلیه سن (مثنوی) کوش کوید من بصورت ننکروم * صورت اربانکی زندمن بشنوم * کوش دیرکه بن صورته میل وتوجه ایلزم صورتا کرچه برباتك وبر صدا اوره بن آنی ایشیدرم یعنی کوش لسان حاله دیرکه صورته باقق وآنی مشاهده قیلمق بنم کارو وظیفهم دکلدر بلکه بنم شانم وخاصیتم اولدرکه اکر بر صورت صدا ایلیه بن انی استماع ایلرم (مثنوی) عالمم من لیك اندر فن خویش * فن من جز حرف وصوتی نیست بیش * نعم بن عالم وخبردارم لیکن انجق کندی فنمده بنم فنم برصوتی کندیمه جذب ایدوب آنی ادراك ایلمکدن غیری زیاده دکلدر بلکه همان بنم فن وصنعتم برصوتی کندیمه جذب ایدوب آنی ادراك ایلمکدردر (مثنوی) هین بیا بینی ببین این خوب را * نیست بینی در خور این مطلوب را * اکر برونه دیسلك ای برون اکا اول کل بوخوبی کور بینی بومطلوبه لایق دکلدر بلکه انك وظیفه سی استشمام ایلمکدر لاجرم لسان حاله بینی بویلدیر (مثنوی) کربود مشك وکلابی بو برم * فن من اینست وعلم ومخبرم * اکر بر مشك وکلاب اوله بوی ایلتورم وآندن رایحه الورم بنم فنم بودر وعلم ومخبرم بودر یعنی برون لسان حاله دیرکه اکر بر مشك وکلاب اولورسه بن آندن رایحه الورم انجق بنم فنم وعلم وخبرم بودر بوندن غیری یه استطاعتم یوقدر مخبر خبر معناسنه در (م ی) کی ببینم من رخ ان سیم ساق * هین مکن تکلیف ما لیس یطاق * بن اول سیم ساق دلبرلرك جمالی ورخنی نیجون کورورم پس امدی اکا اول بکا تکلیف ما لا یطاق ایله زیرا برونه کورمکه طاقتی اولمدیغی شیئی تکلیف ایلمکدر اکر سن آنی مشاهده یه تکلیف ایلسك اول دخی سکا لسان حاله بکا تکلیف ما لا یطاق ایله بنم اکا استعدادم یوقدر دیر (مثنوی) باز حس کژ نبیند غیر کژ * خواه کژ غژ پیش او یا راست غژ * چشم احول از یکی دیدن یقین * دانکه معزولست ای خواجه معین * کیروا کری حس اکریدن غیری کورمز استرسك انك اوکنده اکری کیت استرسك طوغری کیت غژ زاء فارسیله سورتندیمك معناسنه امر در بورادہ کیت دیمکدن عبارت اولور احول کوز بری کورمکدن بی شك بیل که معزولدر ای معین دین اولان خواجه معین فتح میمله اوقنورسه یاری معناسنه اولور یعنی ای یاری ومائل اولان خواجه دیمك اولور بعض نسخه ده بو مصرعك برنه ناظر شرکست بی توحید بین * واقع اولمشدر بو نسخه اوزره معنی شاشی کوز بر کورمکدن یقین وتحقیق بودرکه شرکه ناظردر یعنی ایکی کوریجی در توحید بین دکلدر دیمك اولور خلاصهٔ کلام هر بر حسك کندی یه مخصوص برخاصیتی ووظیفه سی اولوب کندی مقتضاسندن وخاصیتندن خارج بر آخر کاره قادر اولمدیغی کبی اکری حس اکری کورمکدن غیری یه قابل دکلدر پس استرسك انك اوکنده اکری کیت سنك طوغری کتمکی دخی اول اکری کورمك مقرردر زیرا چشم احول برکورمکدن بی شك معزولدر ای طوغری یه معین اولان خواجه بونی بویله بیل وای راسته مائل اولان افندی بوکه بویله تیقن قیل (مثنوی) تو که فرعونی همه مکری وزرق * مرمرا از خود نمی دانی تو فرق * منکر از خود درمن ای کژ باز تو تا یکی تو را نبینی تو دوتو * صدد مقدما حضرت موسی علیه السلامك فرعونه جواب ویرمسی خصوصنده ایدی (الکلام یجر الکلام) خواجه یه مناسبتله بوقدر معارف ولطایف ظهوره کلدکدنصکره ینه حضرت موسی علیه السلامك فرعونه جواب وخطاب ویرمسنه شروع ایدوب بو بیتلره انك لسانندن فرعون سیرت اولنلره تعریضا تنبیه وتعلیم بیوررلر اصل موسی علیه السلامدن مراد هر عصرده موسی مشرب اولان وقلب موسی اوزره سیر قیلن مرشد کامل اولور وفرعوندن مراد شول طریق حقدن تجاوز ایلین فرعون طبیعت کسه لر اولور که انلر کندیلرینك خباثت جبلیه لری اوزره اصحاب دله نظر ایلدکده انلری دخی کندیلری کبی مکار وغدار قیاس ایدرلر وکندیلرینك سوء حالنی انلره اسناد قیلرلر پس اول موسی مشرب اولان ولیلرك هر بری بو منکر وطاغی اولنلرك هر برینه خطاب ایدرلر ای فرعون سیرت منکه هنوز دخی فرعون سن دوکلی مکر وزرق سن لاجرم سن تحقیقا بنی کندکدن فرق ایتمکی بیلمزسن بلکه قیاس النفس علی النفس ایدوب بنی دخی کندی نفسك کبی غداره ومکاره صنورسن وبنی بو احلدن یادولکه ومکره نسبت قیلورسن بکا کندکدن نظر ایله ای کژ بازسن تا احدذاتنده برقت اولان شیئی ایکی قت کورمیه سن یعنی وحدت ذاتنه شریك قوشمیه سن وکندیکی بر موجود حقیقی بیلمیه سن بلکه جمیع اشیایی مستهلك وفانی کوروب واحد حقیقی همان خدای تعالی یی کورمسن (مثنوی) بنکر اندر

من زمین بك ساعتی * تا ورای کون بینی ساحتی * وارهی ازتنکی وازتنك ونام * عشق اندر عشق بینی والسلام * ای فرعون سعوت بر ساعت بکا بندن نظر ایله حق کونلك ویراسنده بر عظیم میدان کورمسن و بو تنك ونامك تنکلکندن قورتلمسن عشق ایچره عشق کورمسن والسلام یعنی اکر بنم ذاتمی ومرتبهٔ عالیه می کورمك استرسك کرکدرکه بندن حاصل اولان نور یقینله بر ساعت بکا ناظر اوله سن تا بو کونلك ویراسنده بر صحرای واسع ومیدان فراخ مشاهده قیله سنکه جمیع عالم آکوان انده بر خردل دانه سی قدر اوله وجمله عقول وافهام انك کال وسعت وفسحتندن هایم وحیران قله و تنك ونام عوام بر جای تنك کبیدر انك تنکلکندن وقید وحبسندن خلاص اوله سن و بر مرتبه یه وصول بوله سنکه اول مرتبه ده محضا محبت ایچره محبت ولذت کورمسن سلام سنك اوزرکه اکر سوزم قبول ایدرسك جانك بو دیدیکم مرتبه یی بوله وصور تمقید اولمقدن آزاد اوله (مثنوی) پس بدانی چونکه رستی از بدن) کوش وبینی چشم می داند شدن پس بیلورسن چونکم بدندن قورتله سن وحجاب تندن نجات بوله سن کوش وبینی چشم اولمقلق بیلور ایمش یعنی چونکم مقتضای تندن وقیوداتندن خلاص اولوب عالم کثرتدن کذر قیلوب مرتبهٔ جمعه واصل اوله سن وحقیقت الحقایق مشاهده قیله سن اول مرتبه ده معاینه قیلورسنکه کوش وبینی کوز کبی کورر ایمش و بونلر دخی اشیایی مشاهده قیلمغی بیلور ایمش بلکه حواس خمسهٔ ظاهره دن هر بر حس بر آخر حسك کارنی قیلور ایمش وخاصیتن ویرر ایمش نته کم ابن فارض قدس الله سره حضرتلرینك بو کلمات طیبه وابیات شریفه سی بو مضمونی مؤید اولوب بو معنایه دلالت وشهادت قیلور (بیت) فکلی لسان ناظر مسمع ید * لنطق وادراك وسمع وبطشت * فعینی ناجت واللسان مشاهد * وینطق منی السمع والید اصغت * وسمعی عین تجتلی کلما بدا * وعینی سمع ان شدا القوم تنصت * ومنی عن ید لسانی ید کما * یدی لی لسان فی خطابی وخطبتی * کذا لیدی عین تری کلما تری * وعینی ید مبسوطة عند بطشتی * وسمعی لسان فی مخاطبتی کذا * لسانی فی اصغائه سمع منصت * و بو ابیات شریفه نك اجمالا شرحی بودرکه بوندمذکر اولندی فاذا کان کذلك حال بو منوال اوزره اولدیسه پس بنم کلی اعضا واجزام لساندر بنم نطقم ایچون وبنم کلی وجودم ناظردر ادراك معانی وحقایق ایچون و بنم جمله جسدم سمعدر استماع احادیث وکلمات ایچون و بنم هر بر جارحم یددر قدرت وبطش ایچون حاصل کلام هر کیم مرتبهٔ احدیته واصل اوله انك هر بر اعضاسی آخر بنك حکمن اجراسنه قادر اولور وقتاکم بنم هر بر عضوم آخر بنك حکمن اجرا وهر بر جزوم صاحبنك عملن ادا ایتمکه قادر اولدیسه و بو خاصه بنده ظهور بولدیسه پس بنم کوزم مناجات وعرض حاجات ایدر و لسانم مشاهدهٔ اسما وصفات و بندن سمع نطق ایدوب اداء کلمات ایدر دیدم اصغا واستماع ایدر و بنم سمع بر چشمدر که مجلی اولور انده هر نه شئ که ظاهر اوله و بنم کوزم بر قولقدر که اکر بر قوم تغنی وترنم ایلسه لر انصات ایلر وسکوت قیلور و بنم وجودمدن حاصل اولان قدرت کامله واید شامله دن هر شیئی اشلکه بنم لسانم بر یدقوید در نته کیم یدم بنم ایچون لساندر خطاب خطبه ده وکذلك یعنی عینم سمع ویدم لسانم اولدیغی کبی یدم بر عیندر که کورر نه شئ که عینم کورر وکذلك بر ید مبسوطه در عند کل البسطة والسطوة وقس علی هذا سائر الاوصاف که بو مرتبه یه مخصوص اولان عجایبدندر (م ی)

راست کفتست آن شه شیرین زبان * چشم کردد مو بموی عارفان * اول شیرین زبان اولان شاه راست دیمش عارفلرك وجودی مو بمو چشم اولور شاه شیرین زباندن مراد اکثر احتمال حکیم سنائی قدس سره حضرتلری اولمقدر که اکثر محلده حضرت خداوندکار انلرك کلام دربارلریله استشهاد بیورورلر وشیخ عطار قدس الله سره حضرتلری اولسه دخی جایزدر که انلرك کلامیله دخی بعض محلده استشهاد بیورورلر اما حضرت پیغمبر علیه السلام اولمق هم ممکندر لکن متداول اولان حدیث کتابلرنده هیچ بو مفهومده بر حدیثه بو آنه دك راست کلك واقع اولمدی عجب دکلدر که بعض کتابده موجود اولسون وشه شیرین زباندن مراد حضرت پیغمبر علیه السلام مراد اولسون دینورسه حضرت مولانا قدس الله سره اکثر یا حدیث شریفه اشارت بیوردقلری محلده دأب شریفلری اولدر که یا کفت پیغمبر دیرلر ویاخود البتة رسول الله ویاخود نبی نامیله ویاخود حضرت مصطفی علیه السلام دیمکله الحاصل حدیث شریفه اشارت بیوردقلری یرده بر لفظله تعبیرا تخشلردر که اول بیت حدیث شریفك معناسی اولدیغنه اول لفظ واول تعبیر البتة قرینه اولور بونده ایسه حدیث معناسنه قرینه اولمدیغی اجلدن اکابر کلامی اولمغه احتمال ویرلدی عارف حق بیلن وصاحب بصیرت اولان کسه یه دیرلر وبصیرت بر نوردر که جمیع اعضاده بذاتها ساریه در و هر عضوده مدرك وعالم اولور بعض عضوده مخصوص و بعضیسنه غیر مخصوص دکلدر بلکه هر قنغی عضوده اولورسه اولسون اشیایی مشاهده قیلشدر پس چشمدن غیری به رؤیت ومشاهده اسنادا ایلمك عقلا ابعد وابرد کلدر یکیعون بو تجلی حق تعالینك قدرتنه وارادتنه تعلیق ایدوب حق تعالی دیلرسه هر عضوی چشم ایدوب بصدقه وبی عین اول عضو اول شیئی کورمکه

قادراولور دیکی اثبات ایچون بو ابیات شریفه ایله حجت و برهان ابراز ایدرلر (مثنوی) چشم را چشمی نبود اول یقین
در رحم بود او جنین گوشتین * علت دیدن مدان پیه ای پسر) ورنه خواب اندر ندیدی کس صور * یقین و محققدر که
چشمك اول چشمی یوغیدی زیرا اول چشم اول رحم مادرده جنین گوشتین ایدی یعنی گوشته منسوب جنین ایدی
حق تبارك و تعالی بر پیه پاره یه نور ویروب آنده کورمکی خلق ایلدی واول حدقه ایچره موضوع اولان پیه پاره لرك
رؤیته مستقلا کندی خاصیتلری دکلدر بلکه رؤیتی خدای تعالی انلرك وجودنده خلق ایتمکله وانلری رؤیته آلت
قیلمغله انلر اشیایی کوررلر ورؤیته قادر اولورلر امدی ای پسر پیه پاره یه کورمکی علت بیله یعنی بو آلت رؤیت اولان پیه
پاره لری البته رؤیتی مقتضی ومستلزمدر دیمه وبونلرك وجودنی کورمکه حقیقت سبب وعلت ظن ایله وبونلرسز
کورمك نیجه ممکندر دیو سویله که اکر بو پیه پاره لرك وجودی کورمکه البته علت اولیدی کیسه خواب ایچره
صورتلر کورمزدی خواب ایچره بوقدر اشکال وصوری کورن حسك خود پیه پاره لره احتیاجی یوقدر معلوم
اولدیکه بو ظاهرده اولان حدقه سز وعینسز کورمك ممکن اولور ایمش نته کم حدقه سز وعینسز کورن طائفه یی
بو معنانك اثباتی ایچون مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) آن پری ودیو می بیند شبیه * نیست اندر دیدگاه
هر دو پیه * مثلا اول پری ودیو کوررهر ایکیسنك دیدگاهنده پیه شبیه یوقدر شبیه مصرع ثانی یه مصروف اولور
یعنی هر ایکی طائفه نك دیده لری محلنده پیه پاره لره ماننده نسنه یوقدر زیرا پیه پاره لر واسطه سیله کورمك اجسام کثیفه
اولان حیوانانه مخصوصدر پری ودیو اجسام لطیفه قبیلندندر انلرك کورمسی حدقه یه و پیه پاره لره محتاج دکلدر
بلکه حق تعالی حضرتلری انلرك وجودنده بر حس خلق ایلمشدر که انکله کوررلر ولازم اولان شیلری انکله
ادراك قیلورلر واول حسك ونورك انلرك وجودنده محل وموضعی حدقه وپیه پاره دکلدر زیرا انلرك وجودنده
ودیدگاهنده اصلا پیه یه مشابه بر نسنه یوقدر بو وجه دخی ممکندر که شبیهدن مقدم انسان لفظی مقدر اوله وبویله
دینه که اول پری ودیو انسانه شبیه کورر یعنی انسان ماننده مبصراتی ادراك قیلور حال بو که هر ایکی طائفه نك
دیدگاهنده پیه پاره لر یوقدر (مثنوی) نور را با پیه خود نسبت نبود * نسبتش بخشید خلاق ودود * اصلنده نورکه
پیه پاره لره خود نسبتی یوغیدی لکن خلاق ودود انی نسبت بخش ایلدی یعنی اکر نظر اولنسه نورك حدقه ده اولان
پیه پاره لره اصلا مناسبتی یوقدر واصلنده دخی بری برینه مناسب دکللر ایدی زیرا بری کثیف وبری لطیفدر پس
بینهماده مناسبت اولمز ولکن اول ودود اولان خلاق نوره پیه پاره لره نسبت بخش ایلدی اول مردمك دیده سنده بر لطافت
خلق ایلیوب نور بصر له اول لطافتك ما بیننده مناسبت حاصل اولدی حتی نور بصر اول مردمکده اولان لطافت
واسطه سیله عینه تعلق قیلدی روحك جسمه تعلق ایلدیکی کبی (م ی) آدم از خاك است کی ماند بخاك) جنی از نارست
بی هیچ اشتراك * آدم خاکدندر خاکه نیچون بکزر جنی دخی آتشدندر هیچ اشتراکمز یعنی آدمك ماده جسمانیه سی
خاکدندر وحق تعالی انسانك جسمنی سلاله طیندن خلق ایلمشدر حال بو که انسان اصلا خاکه بکزمز وحق تعالی
جنلری دخی (وخلق الجان من مارج من نار) آیت کریمه سنك مصداقنجه شعله ناردن خلق ایلمشدر که انلرك
وجودنده سائر عنصرك اشتراکی یوقدر مع هذا بو دخی نه ناره مشابه دکللردر نته کم بیوررلر (م ی) نیست ماننده ای
آتش آن پری * کرچه اصلش اوست چون می بنکری) اول پری آتشه ماننده ومشابه دکلدر اکرچه اول پرینك اصلی
اول آتشدر چونکم نظر ایلیه سن نته کم بو آیت کریمه دخی بو مضمونی مؤید اولور که (والجان خلقناه من نار السموم)
بیوردی (مثنوی) مرغ از بادست کی ماند بباد * نامناسب را خدا نسبت بداد * مرغ دخی باددندر اما باده نیچون بکزر
یعنی طیورك نطفه سی باددر لکن انلرك اجسامی باده بکزمز نهایت ما فی الباب اولدر که قادر و وهاب اولان خدا
نامناسب اولان شیلره نسبت وردی وبری برینه ضد اولان شیلرك ما بیننه الفت واتحاد روزی قیلدی (مثنوی)
نسبت این فرعها با اصلها * هست بیچون ارچه دادش وصلها * بو فروعك اصولنه نسبتی بیچون وبی چکونه در
اکرچه خدای تعالی بو ایکیسنك ما بیننه وصللر ویروب یعنی بو فرعلرك هر برینك کندی اصللرینه نسبتی بی کیفدر که
عقول انسانی نك بری برینه تناسبی نه کیفیتله ایدیکنی ادراکه قادر اوله مز اکرچه بوقدر اتصال واتحادلری
خدای تعالی انلرك ما بینلرینه ویردی ولکن بو اتصالك حقیقتنی بیلمکده عقول حیراندر (مثنوی) آدمی چون
زاده خاك هباست * این پسر را با پدر نسبت کجاست * مثلا آدمی چونکم هبا ولاشی اولان خاکك زاده وفرزندیدر
اما بو پسرك پدرینه نسبتی قنده یعنی آدمینك خاکه وکذلك خاکك آدمی یه اصلا مناسبتی یوقدر (مثنوی) نسبتی
کر هست مخفی از خرد * هست بیچون خرد کی پی برد * نعم اکر بر نوع نسبت وار ایسه ده عقلدن مخفیدر اول نسبت
بیچون وبی چکونه در عقل انکا نیجه یول ایلتور عقلك ادراك ایلدیکی با کیف اولان شیلردر نا کیف اولان

شيلري عقل ادراك ايلمكه قادر اولماز پس بوذكر اولنان فروعك كندي اصلنه نسبتلري نفس الامرده نظر اولنسه
بي چون وبي چكونه در اوله اولحق عقل انك ادراكنه يول ايلتمز پس بري برينه مناسب اولمين شيلرك مابيننه نسبت
ويرن خدا مناسبتسز برشيئي سمعي بوغيكي اكا اشتدرمكه وحدقه وعيني بوغيكن اني واقف وناظر قيلمغه قادردر
البته جماعه اذن وصماخ ورويته حدقه اولمق لازم دكلدر شمدي بو معنايي توضيح وتأييد ايچون بوبيتلري دخي
مثل موقعنده ايراد ايدوب بيوررلر (مثنوى) باد رابي چشم اكر بينش نداد * فرق چون مي كرد اندر قوم عاد
چون همي دانست مؤمن ازعدو * چون همي دانست مي را از كدو * مثلا حق تعالى حضرتلري باده چشمسز
اكردانش وبينش ويرمسيدي قوم عاد ايچنده اولان مؤمنلري نجه فرق ايلردي عدودن مؤمني نجه بيلدي مي قبقدن
نجه بيلدي وما بينلرني نوجهله فرق قيلدي يعني حق تبارك وتعالى باد صرصره حدقه وعينسز اكر رؤيت عطا
قيلميدي اول باد عاد قومنك ما بيننده نجه فرق ايلردي هود قومي عدو اولان عاد قومندن نجه بيلوردي وبي
مشابه سنده اولان مؤمنلري كدو منزله سنده اولان كافرلردن نوجهله تمييز قيلوردي مؤمنلر اوزره اسدكده
نسيم صبا كبي اولدي واول كافرلر اوزره اسدكده انلري قهر وهلاك قيلدي اكرانده فرق وتمييز اولميدي مؤمني
كافردن فرق ايليوب جملهسي برابر اولوردي (مثنوى) آتش نمرود را كرچشم نيست * باخليلش چون تجشم
كرد نيست * كذلك آتش نمرودك اكر بينشي اولمسه اول خدانك خليلنه تجشم ايلمككه نجه منسوب
اولوردي تجشم تفعل بابندندر تكلف معناسنه در ثلاثيسي فتحتيله جشم برنسنهيي زحمتله تحصيل ايتمكه
ديرلر (تجشم) زحمت اختيار ايتمك ومشقت وكلفت اوزره اولمقدر تقول جشمت الامر جشما من الباب الرابع وتجشمته
اذا تكلفته على مشقة يعني نمرودك حضرت ابراهيم عليه السلام ايچون يالكندرديغي آتشك اكر كنديه مناسب
چشمي اولميدي اول خداي تعالينك خليلنه رعايت ايلمككده تكلف ايلمككي وزحمت ومشقتي كنديه اختيار
ايدوب آني ايحتممسي واكا رعايت ايتمسي نجه ممكن اولوردي اجسام قابلهيي احراق ايلمك آنك شاننده ايكن
حضرت ابراهيم عليه السلامه نه وجهله بردوسلام اولوردي معلوم اولديكه آنك دانش وهم بينشي واريمش
حضرت حقك امرني بيلدي وقبول قيلدي بينشيله آنك دوستني كوروب كنديه زحمتي اختيار ايدوب خاصيت
طبيعيهسني اظهار ايتميوب اكا بردوسلام اولدي چشمه نسبتله تجشم فني محلنده واقع اولمشدر (مثنوى)
كرنبودي نيل را آن نور وديد * ازچه قبطي را زسبطي بر كزيد * وكذلك اكر نيل صوينك اول چشمي واول كورمسي
اولميدي نه وجهدن سبطي قبطيدن تمييز ايلردي واورند يلردي يعني نيل مبارك كندي ذاتنه مناسب كوزي
وكورمسي وبيلمسي اولميدي نه جهتدن فرعون قومني موسى قومندن فرق ايلردي قبطيلره نجه قان وسبطيلره
نوجهله آب روان اولوردي وياخود سبطيلره نجه ره كذر اولوب انلري سلامته وسيله اولوردي وقبطيلره نجه محل هلاك
اولوب انلري قهر وهلاك ايدردي (مثنوى) كرنه كوه وسنك باديدار شد * پس چرا داود را اويار شد * وكذلك اكر كوه
وسنك باديدار اولمسه ودانش وبينشله اتصاف قيلمسيدي پس حضرت داوده اول سنك وكوه نيچون يار اولوردي
نه وجهله معاونت قيلوردي كه قصهسي نجه كره مرور ايلدي ومشهوردر (مثنوى) اين زمين را كرنبودي چشم
وجان * ازچه قارون را فروخورد آنچنان * وكذلك بوزمينك اكر چشم وجاني اولميدي قاروني انجلين نه وجهله آشغه
يوداردي وحضرت موسى عليه السلام اكا ابلعي ياارض ديو خطاب ايلدكده آني نجه فهم ايدردي وقاروني توابعيله
كوروب بيلمه نه حالله آني خسف ايدردي (مثنوى) كرنبودي چشم دل حنانه را * چون بديدي هجر آن فرزانه را
وكذلك حنانهنك چشم دلي اولميدي اول فرزانهوده كانهنك هجر وفراقني نجه كوروردي حنانه خرما اغاجندن برستون
ايدي حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم اول ستوندن ايريلوب منبري كنديلره مقام ايلدكده اول ستون اول
حضرتك هجراندن ناله وحنين ايلدي جمله اصحاب آني استماع ايلديلر قصهسي مفصلا جلد اولده ناليدن استن
حنانه بياننده مرور ايلدي فليطلب فيه (مثنوى) سنك ريزه كرنبودي ديدهور * چون كواهي دادي اندر مشت در
سنك ريزه اكر بينا وديدهور اولميدي اوچ اچنده نجه شهادت ويردي يعني خصلت حضرت حبيب اكرم
صلى الله عليه وسلمك اوچ ايچنده ما كراول حضرتلر رسالتنه وحق تعالينك وحدانيتنه عالم اولميدي نجه شهادت
كتوروردي حق تعالينك برلكنه وانك رسولنك حق رسول اولديغنه نجه اقرار ايدردي بونلردخي قصهسي جلد
اولده مرور ايلمشدر ولحاصل بوذكر اولنان امثالهنك جميعسي اكا دلالت وشهادت ايلركه عناصر اربعهنك
هر برينك كندي ذاتلرينه مناسب بيلمهلري وكورمهلري واردر وكذلك جميع جماداتك ونباتاتكدخي هر برينك
كنديلره مناسب بيلمهلري وكورمهلري واردر بواجلدن شانلرينه شايسته لايق اولمين اوصافدن تسبيح وتقديس ايدرلر

وچون بونلردن برنه امر ایلسه امتثال ایدوب اطاعت وانقیاد ایتمنه کیدرلرسه کم جلد اولده وجلد ثانیده وثالثده تسبیح جمادانه متعلق اولان محلرده ومطلبلرده موراینه مناسب اولان تحقیقات وتدقیقات مرور ایلشدر تکراره حاجت یوقدر (مثنوی) ای خرد برکش تو پر وبالهـا * سوره برخوان زلزلت زلزالهـا * درقیامت این زمین بر نیك وبد کی زنادیده کواهیها دهد * کی تحدث حالها واخبارها * تظهر الارض لنا اسرارها * ای خرد وای صاحب عقل سن پروبال رجلك یعنی عقل وفکرك قنادلرنی آج (اذا زلزلت الارض زلزالهـا) سوره سنی اوقو بو سورهٔ شریفه نك تفسیری وبعض تحقیق جلد اولده (مرتدشدن کاتب وحی) سرخنده مرور ایلدی آنده طلب اولنسه اول سورهٔ شریفه ده الله تبارك وتعالی (یومئذ تحدث اخبارهـا بان ربك اوحی لهـا) بیوردی قیامت کونتده بوزمینك ونیك وبد اوزره کورمکسزن چون شهادتلر ویرر شهادته البته کورمك وبیلك لازم اولنلردندر پس بوزمین خود کندی اوزرنده انسان ایو وکتو هرنه عمل ایشلدیسه تحدیث ایلیوب شهادت قیلسه کرکدر فعل فلان علی ظهری کذا دیو متکلم اولسه کرکدر زیرا بوزمین جمیع حاللری وخبرلری تحدیث واخبار ایدر ارض جمیع سرلرنی بزه اول کونده اظهار ایدر حال بوکه ارضك کورمکه چشمی یوق وسو یلکه دخی لسانی یوقدر پس بوندن دخی معلوم اولور که کورمك همان چشمه مخصوص وسو یلك دخی همان بولسان ظاهره مخصوص دکل ایمش بوقدر معارفی مناسبتله بسط ایلدکلرندنصکره ینه قصه سیاقنه رجوع وشروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) این فرستادن مرا پیش تو میر * هست برهـانی که شد مرسل خبیر * ای فرعون بنی سن امیرك اوکنه یوکوندرمکلك برعظیم برهاندر که مرسل خبیردر یعنی خدای تعالینك بنی بویله تك وتنها بلا عسکر وبی محابا سنك کبی غوی وقوی امیرك اوکنه کوندرمسی برعظیم برهـاندر که اول مرسل سنك وبنم حالمز موقعنه المزه عالم وخبیردر اکر اول بنم کبی ضعیفك معین وظهیری اولمسه نجه قابل ایدیکی بویله فرد وواحد سنك کبی عساکر کثیره صاحبی ظالم پادشاهه مقابل اولیدم بوندن معلوم اولدیکه اوبنی سکا ارسال ایلین پادشاه ذوالجلال جلاله مز لک احوالنه علیم وخبیردر وهرشیئی دیلدیکی اوزره ایشلمکه قادردر (مثنوی) کین چنین دارو چنین ناسوررا * هست درخورازپی میسوررا * که بوبجلین ناسوره بونك کبی دارو لایقدر میسوردن اوتری ناسور او کلزباره یه دیرلر بوندن مراد فرعونك مرض روحانیه سیدر کفر ومعصیت وکبر ونخوت مرضلری انده قرار ایلدیکندن او کلزباره مشابه سنده اولمشدر میسور یسردن اسم مفعولدر یعنی ای فرعون بونی بویله بیل که بنم المده اولان عصا وازدرهـانی المثل برداروی تلخ کبیدر وسنك کفر وعنادلك او کلزباره کبیدر بونك کبی برداروی تلخ انك کبی خبیث مرضه یسر اولمقدن اوتری ونك او کلسنی سهل وآسان قیلمقدن اوتری لایق وسزادر (مثنوی) واقعـاتی دیده بودی پیش ازین * که خدا خواهد مرا کردن کزین * ای فرعون بوزماندن مقدم واقعه لر کورمش ایدك که خدای تعالی بنی کزین ومختار ایلمك استر یعنی بنم ظهورمدن اول نیجه واقعه لر کورمشدك که خدای تعالی حضرتلری بنی برکزیده ایلمك استر وبنی سکا کوندروب سنی خور وحقیر ایلیسردر * مثنوی * من عصا ونور بکرفتم بدست * شاخ کستاخ ترا خواهم شکست * بن دستمده عصا ونور طوتتم سنك کستاخ اولان بو بنوزکی قیرمق استرم نوردن مراد بونده ید بیضادر یعنی ای فرعون بن عصایی وید بیضایی المده طوتدم وسکا انلرله کلوب مقابله ایتدم تا کم سنك کستاخلغك بو بنوزکی کسر ایلیم وسنی طریق حقه دعوت قیلم اکر بکا تابع اولورسك فلاح بولهسن والا هلاك اولهسن * مثنوی * واقعـاتی سهمکین ازبهر این * کونه کونه می نمودت رب دین * بوندن اوتری یعنی بو حالی اشعار ایچون سهمکین وهولناك واقعه لر دورلو دورلو رب دین سکا کوستردی * مثنوی * درخور سرمد وطغیان تو * تا بدانی کوست درخورد آن تو * سنك بد اولان سرکه وطغیانکه لایق سهمناك واقعه لر کوستری تا بیله سنکه اول سهمناك اولان واقعه لر سنك لایقکدرکه حق تعالی هرکسك رؤیاسنی کندی یه مناسب کوستررر * مثنوی * تا بدانی کو حکیمست وخبیر * مصلح امراض درمان ناپذیر * تا بیله سنکه اول خدا حکیم وخبیردر درمان پذیر اولمین امراضك مصلحیدر وهر مرضك شانته مناسب دواسن ویریجیدر وهرکسك ذاتنه موافق رؤیاسن کوستریجیدر (م ی) تو بتأویلات می کشتی ازان * کورورکزین هست ازخواب کران * سن تاویلات سببیله اندن اوتری اولدك کوررکه بو واقعـات خواب کراندر یعنی سن ای فرعون تعبیرات فاسده سببیله اول واقعـاتك رموز واشاراتندن اعمی واصم اولدك کندیکی بویله دیوکه بو واقعه لر آغراویقودن ماحصل اولمشدر بونك نتیجه سی یوقدر ومقصود بوندمشول فرعون سیرت اولنلر متعریضدرکه چون برسهمناك واقعه کورسه لر یا اضغاث احلامدر دیرلر یاخود خواب کراندن حاصل اولمش خیالات وهمیه در دیو تأویل ایدرلر خدای تعالی انلره اول واقعه یی سهمناك انکیچون کوسترمشدرکه استغفار وتوبه ایده لر وطاعات وعبادات بولنه کیده لر وصدقه لر ویره لر وکندیلری

اتقیاد وصلحا زمره سنه ایرکورهلر اما آنلر متنبه اولیوب تاویلات فاسده بمذاهب اولورلر وخوابن کراندند دیو تأویل
وتوجیه قیلورلر (مثنوی) وآن طبیب وان منجم درلمع * دید تعبیرش بپوشید از طمع * واول طبیب واول منجم
لمعه لرده اول واقعه لرك تعبیرینی کوردی لکن طمعندن آنی اورتدی یعنی اکرسن دیرسنکه بن بو واقعه‌لری اطبا
ومنجمینه عرض ایلدم انلر دخی بنم بیلدیکم کبی تعبیر ایلدی (جواب) اولدرکه اول طبیب واول منجم لمعات عقلیه‌ده
اول واقعه‌لرك تعبیرینی کوردیلر وانك نتیجه سنه نظر ایرکوردیلر ولکن سنك انعام واحسانکه طمعلری
اولدیغندن اورتی انك حقیقتنی ستر ایلدیلر وسنك مزاجکه موافق سوزلر سویلدیلر * مثنوی * کفت دور از دولت
وازشاهیت * که درآید غصه درا کاهیت * اول طبیب واول منجمك هر بریسی انلره اول واقعه‌یی عرض ایلدکده
دیدی پادشاهم سنك دولتکدن وشاهلغکدن دوراولسونکه سنك آکاهلغکه وخبردارلغکه غصه کله وسنی
مغموم ومحزون قیله (مثنوی) ازغدای مختلف یا از طعام * طبع شوریده همی ینسد منام * بوواقعه‌لر مزاجك
فسادندن وطعامك هضم اولمسندن کورنمشدر زیرا مختلف غدادن یاخود طعام فاسدن شوریده اولان طبع
منام کورر حکمانك واهل تعبیرك بحثی بونك اوزرینه درکه واقعه‌نك درست اولمسنه صحت مزاج شرطدر زیرا
کاه اولورکه مزاجی مختل اولان کمسه خیال کورر اکا اضغاث احلام وملاعبه شیطان دخی دیرلر که انك اصلا
نتیجه‌سی اولمز وتعبیره کلمز واکا رؤیای صالحه وصادقه دخی دیمز بلکه مزاجك اختلالندن وطعام فاسدك
طبیعتی بولندر مسندن کورلمش برآلای خیالات دینور فرعونك واقعه‌لری بو قبیلدن دکل ایکن اطبا ومنجمین
آنی بیلدکدنصکره کتم ایدوب بوقبیلدن عد ایلدیلر وانك مزاجنه ملایم سوز سویلدیلر (مثنوی) زانکه دیداوکه
نصیحت جونه * تند وخونخواری ومسکین خونه * زیرا اول طبیب ومنجمك هر بری کوردیکه سن نصیحت جو
دکلسن تندسن وخونخوارسن ومسکین خود کلسن یعنی اول اطبا ومنجمین حقیقت تعبیری کتم ایدوب سکا
خوش آینده سوز سویلدکلری انکیچوندرکه کوردیلرکه سن آنلردن نصیحت جو دکلسن تند وسرکشسن وقان ایجیجی
ظالمسن وفقیر خویلو دکلسن پس هر بری سنك شرکدن خوف ایدوب عرضلرنی صیانت ایتمك ایچون سکا
حقیقت حالی سویلیوب مزاجکه موافق اولان وطبیعتکه مطابق کلان سوزلری سویلدیلر وحفظ ایلدیکك اوزره
تعبیر ایلدیلر بونده تنبیه وتعریض واردر شول امرا وسلاطینه که انلر فرعون سیرتلر ونمرود طبیعتلردرکه انلره
بابیدارلقده ویا حالت نومده برنیجه واقعات یوز کوسترسه علما وصلحا اکرچه آنی عرض ایدرلر لکن کبر وتجبرلری
برندمایکن ومسکین خود کل ایکن پس انلر دخی انك حقیقتن دیمیوب مزاج کیر اولورلر واول جبارلرك طبعنه ملایم
تعبیر وتاویل قیلورلر پس امرا وسلاطینه واجب ولازم اولان اولدرکه علما ومشایخدن بر واقعه‌نك ویاخود بر کارك
اسرارندن استفسار ایلسه‌لر تواضع وحسن خلقله استفسار ایلیه‌لر تاکم انلر بو تواضع وحسن خلقله کوروب
قلبلری مطمئن اولوب حقیقت حالی انلره سویلیه‌لر اکر بویله اولمزسه صلحا وعرفادن بریسی بونلره کندی حسب
حاللرنی سویلمك میسر اولمزسه پس بونلرك کاری دخی عاقبة الامر نتیجه بولمز وباشلرینه دخی خیر کلمز (مثنوی)
پادشاهان خود کشند از مصلحت) لیك رحمشان فزونست از عنت) شاه را باید که باشد خوی رب * رحمت او سبق دارد
بر غضب * اکرسن دیرسنکه پادشاهلره سیاست قیلمق وقان دوکمك لازم کلور اکر پادشاهلر قان دوکمسه عالم مختل
اولور وبنی آدم فساده میل قیلورلر نیم پادشاهلر خون ایدرلر وبرکسه‌یی اولدررلر مصلحتدن اوتری لیکن انلرك مرحمتلری
عنت وشدتلرندن افزوندر پادشاهه کرکدرکه خوی رب اوزره اوله وحق تعالینك اخلاقیله تخلق قیله انك رحمتی
غضبی اوزره سبقت طونه یعنی خلق الهی بودرکه (سبقت رحمتی علی غضبی) حدیث شریف قدسیسنك مقتضاسنجه
رحمتی غضبی اوزره سبقت قیلمشدر وبر قولنه قهر ایلسه انی الحکمة والمصلحة قهر قیلمشدر پس شاهلره دخی لازم
اولان بو اولورکه حق تعالینك اخلاقیله متخلق اوله‌لر وعباد اللهه مرحمت وشفقت قیله‌لر اکر بونلردن بریی قتل ایتمك
لازم کلورسه ده مجرد غرض نفسانی ایله اولمیه بلکه الحکمة والمصلحة اوله تاکم اول پادشاه صفت عدالتله متصف
اولمش اوله (مثنوی) نی غضب غالب بود ما نند دیو * بی ضرورت خون کند از بهر ریو * دیو کبی اول شاهه غضبی
غالب اولمیه ضرور وتسزویر وحیله‌دن اوتری خون ایلیه یعنی شیطانك غضبی غالب اولدیغی کبی پادشاهلك غضبی
غالب اولمق کرك ونفسك حیله وغرضندن اوتری ضرور تسز بره خون قیلمق کرك بلکه حین غضبده کظم غیظ
ایلك وکندوینی شرع شریفه مطیع قیلمق وحضور حقده کندوینی بر فقیر ومسکین کبی بیلمك کرکدر اکر بویله
ایلمزسه فرعون سیرت اولور وعاقبت عذاب الیم ایچره قالور (مثنوی) نی حلیمی مخنث وار نیز * که شود زن روسبی
زان وکنیز * پادشاه مخنث وار حلیم دخی اولمیه زیرا اول حالدن زن روسبی کنیز دخی روسبی اولور یعنی اکرچه پادشاهه

بیمه‌ی بیره غضب قیلمق لایق وجایز دکلدر اما مجتنبلر کبی حلیم اولمق هم یرنده دکلدر زیرا اکر زیاده حلیم اولسه عورتی
وجاریه‌لری روسپی اولمق لازم کلور و محلکتنده اولان نسا و جوارینک فاحشه لکلری ظاهر اولمغی مقتضی اولور و نیجه
فحش ومنکراتک دخی ظهورنه سبب اولور بلکه پادشاهلره سیاست وغضب لازم اولنلردندر لکن للحکمة والمصلحة
اولمق اوزره وحلم ومرحمت دخی لازم اولنلردندرتا غضبی زیاده اولمغله شیطان سیرت و فرعون طبیعت اولمیه (مثنوی
دیوخانه کرده بودی سینه را * قبله ساز یده بودی کینه را) ای فرعون سن صدرکی شیطان خانه‌سی ایلمش ایدک کین
وغضبی کندیکه برقبله دوزمش ایدک وهردم کین وغضب ایلمکه میل و توجه قیلمش ایدک (مثنوی) شاخ تیزت بس
جکرهارا که خست * نك عصاام شاخ شوخت را شکست) ای سنک تیز وشدید بوینوزک چوق جکرلریکه خسته
ومجروح ایلدی اشته بنم عصام دخی سنک کستاخ اولان بوینوزکی صدی یعنی ای فرعون سنک ظلم وفسادک
شاخلری چوق درونی مجروح وخسته ایلمشدر لاجرم اشته بنم عصام دخی سنک کستاخ اولان نفسکی وعرضکی
شکست وپایمال ایلدی وکما تدین تدان معناسی مقرردر وهرکس نه عمل قیلدیسه انک مکافاتنی کورمک محققدر
چونکم فرعون حضرت موسی علیه السلام ایله نزاع وجدال قیلدی وانک اوزرینه نیجه وجوهله حمله‌لر ایلدیکه
فرعون بو جهانک اهلندندر وحضرت موسی علیه السلام اول جهانک اهلندندر پس اول جهانک اهلی بو جهانک
اهلنه همیشه منازعه قیلمقدن وحمله‌لر ایلمکدن خالی اولمدقلریچون انلرک اول جهان حقیقت اهلیله حالنی بیان ایلمک
خصوصنده بو سرخ شریفی بسط ایلیوب بیورر (حمله بردن این جهانیان بران جهانیان) بو سرخ شریف
بو جهانیلرک اول جهانیلر اوزره حمله ایلمکلری بیانندەدر یعنی دنیانک واصحاب نفس وهوانک انبیا واولیا
اوزره حمله‌لر قیلملرینک وهجوملر ایلملرینک بیانندەدر (وتاختن برون ایشان تاسنور ذرونسل که سرحد غیبست)
وبونلرک نسلنک وذریتنک سنورینه دلک چاپملرینک وهجوم ایتملرینک بیانندەدرکه عالم غیبک سرحدیدر وذر ذال
معجمه‌نک فتحه‌سی وراء‌نک شده‌سی ایله بونده ولد وذریت معناسنه‌درکه نسل اکا عطف تفسیر واقع اولور یعنی بو جهان
اهلی اول جهان اهلنک اوزرینه حمله ایتدی وچاپق طوتدی عالم غیبک سرحدی اولان نسل وذریتک سنورینه دلک که
مراد بو سنوردن اصلاب آبا وارحام امهاتدر اکثر نسخه‌ده تاسنور دژ و قلعه نسل واقع اولمشدر دز قلعه‌یه دیرلرکه
قلعه اکا عطف تفسیر اولور بو نسخه اصح واولیدر و بو تقدیر اوزره معنی وانلرک سکرتمسی وهجوم واقدام
ایتمسیدر نسل قلعه‌سنک سنورینه دلک که اول نسلک قلعه‌سنک سنوری عالم غیبک سرحدیدر فی الحقیقه اصلاب
آبا وارحام امهات عالم غیبه نسبت سرحد کبی واقع اولمشدر و بو جهان اهلنک تصرف وحکومتی اصلاب
آبا وارحام امهاته دلک نافذ وجاری اولورتە‌کم بو جهان اهلنک جمله‌سندن بریکه فرعون لعین ایدی حضرت موسی
علیه السلامک بو عالمه کلمسندن اوتری اولاد بنی اسرائیلک ذکورنی و رجالنی نساسندن نیجه ایام تفریق ایلدی تاکم
حضرت موسی علیه السلامک مادۀ جسمانیه‌سی اولان نطفه باباسلبندن انا رحمنه واصل وداخل اولمیه چونکم
قضاء الهی یی منع ایده میوب اول نطفه رحم مادره داخل اولدقدنصکره ارحام امهاتدن خروج وتولد ایلین
اولادک قتلنه سعی ایلیوب نیجه بیک اطفالی بی کناه قتل ایلدی (وغفلت ایشان از کین که چون غازی بغزا نرود
کافر تاختن آورد) و بو جهان خلقنک کیندن غافل اولملرینک بیانیدرکه چون غازی غزایه کیتمیه کافر چاپق کتورر
بو جهان خلقی عالم غیب اهلنک بو صوسندن واختفاسندن غافللردرتە‌کم غازی کفار اوزره خروج وظهور ایتمسه کافرلر
اهل اسلام اوزره چاپق وغارت ایتمک کتورورلر اما هربارکه غزاۀ اسلامیه انلر اوزره خروج ایتسه‌لر انلر کندی
سرحدلرندن تجاوز ایتمکه قادر اولەمزلر پس عالم غیبک اهلی غزاۀ اسلامیه کبیدر و بو عالمک اهلی کفره وفجره کبیدر
بونلر عالم غیبک کیزلنکاهندن غافللردر هربارکه عالم غیبک اهلی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرام اختفا ایتسه‌لر
کیندن چیقوب بونلر اوزره خروج ایتسه‌لر بونلر حدلرندن تجاوز ایدرلر وکفر وعصیان ممتنه کیدرلر اما عالم غیبک
اهلی بونلر اوزره روز بروز ظهور ایتسه‌لر بونلر مغلوب اولوب عصیان وطغیاندن حذر قیلورلرتە‌کم زمان جاهلیتده کفره
وفجره‌نک عصیان وطغیانی زیاده اولمشدر وانبیای عظام کلوب بونلره غالب اولدقده بونلرک بغی وطغیانی ضعیف
اولمش وآزلمشدر مناسبتله بونده غازیلرک کفار اوزره غزا ایتمسنه تنبیه وتحریض قیلمشلردر بلکه بر سبیل
اشارت معنوی اولان مجاهدلره دخی نفس وهوا ایله محاربه ومجاهده ایلمکه اشارت بیورمشلردرکه اکر مجاهد
فی سبیل الله اولان کسه نفسیله وهواسیله مجاهده ایلمکدن تکاسل وتغافل ایلسه عساکر نفسانیه حدلرندن
ومرتبه‌لرندن تجاوز ایدوب قوای روحانیه اوزره غلبه قیلورلر وانک محصولنی غارت ایدرلر اما عقل قوای روحانیه ایله
بیله نفسله مجاهده ایلمکه قصد وعزیمت قیلسیدی قوای نفسانیه وجنود شیطانیه خروج وظهوره قادر اوله میوب

هر بری کندی مرتبه لرندن اختفا ایدرلردی دیمك اولور (مثنوی) حمله بردند اسبه جسمانیان * جانب قلعه ودز روحانیان * جسمانی اولان عسکر حمله ایلتدیلر روحانیلرك قلعه وحصاری جانبنه اسبه جسمانیاندن مراد بو عالم اهلی اولمقده قابل وقوای جسمانیه اولمق دخی قابلدر وروحانیلردن مراد انبیا علیهم السلام واولیای کرام اولمق وقوای روحانیه اولمق هم ممکندر (مثنوی) تا فرو کیرند دربندان غیب * تا کسی ناید ازان سو بالجیب * تا که غیب ومعنی دربندلرنی طوته لر تا اول جانبدن بالنجیب وبالذات برکسه کلیه یعنی اول جسمانیلر عسکری عالم غیبك دربندلری که هر شیئك بو عالم صورته کلمك وصدور ایده جك محل ومصدر لرندن عبارتدر بو حملهدن آبا وامهاتك وجودلری دربندان غیب کبیدر بودربندلری سد ایتمك وطوتمق استرلر تا کم اول جانبدن کندیلرك طبعنه مخالف ومشربلرینه معارض بربالنجیب ظهوره کلیه (مثنوی) غازیان حمله غزا چون کم برند * کافران برعکس حمله آورند) غازیلر کافرلر اوزره چونکم غزایه کیدوب ضرب وقتال ایتمیه لر کافرلر برعکس حمله کتوررلر یعنی مملکت اسلامه کلوب حمله ایلرلر (مثنوی) غازیان غیب چون از حلم خویش * حمله ناوردند بر تو زشت کیش) پس ای فرعون عالم غیبه متعلق اولان غازیلر چونکم کندی حلملرندن سن زشت کیشك وقبیح مذهبك اوزرینه حمله کتورمدیلر تمتع بکفرك قلیلا دیوب سکا برنیجه زمان مهل ویردیلر (مثنوی) حمله بردی سوی دربندان غیب * تا نیاید این طرف مردان غیب * سن دخی بو عالمده کندیکی بی منازع وبی مخالف بالکز بو کرك بولوب کندیکه زعم ویروب لاجرم عالم غیبك دربندلری جانبنه حمله ایلتدك بو طرفه عالم غیبه متعلق اولان مردان کلیه ومقبولان الهینك وجودی ظهور قیلمیه (مثنوی) چنك در صلب ورحم بهادر زدی * تا که شارع را بکیری ازبدی * حتی صلب ورحمه پنجه اوردك واورای خاتونلرندن ایردك تا کم شارعی بدلکدن طوته سن یعنی کفر وعنادکدن شاهراه تناسل وتوالدی سد ایلیه سنکه عالم غیبدن بو طرفه سنك مزاجکه مخالف بربندۀ الهی ظهوره کلیه (مثنوی) چون بکیری شهرهی که ذوالجلال * برکشاد دست از برای انتسال * ای ظالم وغدار شول برشاهراهی نیجه طوترسنکه حضرت ذوالجلال انتسال وتوالد ایچون فتح ایلمشدرکه بو قدر بنی آدمك وجودی اول یولدن ظهوره کلور (مثنوی) سد شدی دربندها را ای لجوج * کوری تو کردسرهنکی خروج * ای لجوج ومعاند اودربندلره سد اولدك یعنی عالم غیبك دربندلریکه اصلاب آبا وارحام امهاتدر سن ای لج وعنادك ایدیجی انلری نیجه زمان سد ایلدك اما سنك کورلکنه برقوی سرهنك خروج ایلدی (م ی) نك منم سرهنك هنکت بشکنم * نك بنامش نام وننکت بشکنم * ای شه اول عالم غیبك سرهنکی اشته بنم قصدکی صرم ای شه اول ذوالجلالك نامیا کیله نام وننککی صرم (م ی) تو هلا دربندها را سخت بند * چندکاهی برسبال خود بخند * سبلت برکندیك قدره تا بدانی کالقدر یعمی الحذر) هله سن دربندلری محکم بغله یعنی ارحام امهاتی برنیجه زمان سد وبند ایلکه اشتغال ایله براز وقت کندی زیش وسبالکه خنده ایله یعنی هله برقاج زمان کندی صقالکه وبیغکه کول وبیغه کولمك خوش آینده شیلرله الدانمقدن ومغرور المقدن کا یتدر یعنی ای فرعون مزاجکه خوش کلان نسنه لرله برقاج زمان هله سن کندیکی الدایه کورسنك سبلتکی قضا وقدر برر برقو پررو سبلتدن مراد خداع وغروره آلت اولان نسنه لر اولور یعنی سنك غرورکه ومخدوع وممکور اولمکه آلت اولان مال ودولتی برکون قضا سندن برر برر قلع وقمع ایلر تا بیله سنکه قدر حذری کور ایلر (اذا جاء القدر بطل الحذر) موجبنجه تحقیق بیلورسنکه قضا وقدر حذری باطل ایلر وبصری کور ایلر (م ی) سبلت تو تیزتر یا قوم عاد) که همی ترسید از دمشان بلاد * ای غوی وطاغی سنك سبلتکمی تیزترقو یتردر یا قوم عادکی انلرك دملرندن شهرلر خوف ایلردی اکثر نسخه ده قوم عاد برینه آن عاد واقع اولمش اصح اولانده بودر وسبلتدن مراد بونده غرور وسروره اولان زینت دنیا ومال ومنصب وخدم وحشمدر یعنی ای فرعون سنك سبلتکمی تیزرکدر یاخود اول عاد قومنك سبلتیمی تیزرك ایدی مراد سنك دولت وقوتکمی قو یتردر یاخود اول عاد قومنك دولت وقوتیمی قو یتردرکه انلرك نفسلرندن شهرلرك خلق خوف ایلردی حتی انلرك نفسلری برمرتبه قوتلو ایمشکه اویودقلری زمانده برونلرینك دلکلرینه ارسلانلر کلورلر کیررلر ایمش نفسلرینی قوتله اخراج ایلدکلری کبی اول ارسلانلری مکسلر کبی برونلرینك دلکلرندن طشره آترلر ایمش برونلرینك دلکی دهن مغاره کبی قدوقامتلری قامت مناره کبی ایمش وبومرتبه قوتلو وشدتلو طائفه ایکن حق تعالی انلری باد صرصر ایله پاره پاره ایدوب هلاك ایلدی (مثنوی) تو ستیزه روتری یا آن ثمود * که نیامد مثل ایشان در وجود * ای طاغی وباغی سنمی ستیزه روترسن یاخود اول ثمود قومیمی ستیزه رو یتردرسنی خود انلردن اونکو یوز اولورك دکلسن انلرك ستیزه رویلغی وبدخویلغی برمرتبه ده ایدیکه انلرك مثلی عالم وجوده کلمدی وانلر کبی برقوم عناد واستکبار قیلمدی دائما ایشلری عناد قیلمق وسرکش اولمق

ایدی صالح پیغمبر علیه السلام حضرتلرینك نصیحتنی وامرنی قبول ایتمیوب ناقة الهی عقر ایلدیلر عاقبت
قهر الهی کلوب صیحهٔ جبرائیل ایله هلاك اولدیلر (مثنوی) صد ازینها گر بگویم تو گری * بشنوی وناشنوده آوری *
ای عاصی وطاغی اگر بوکونه سوزلردن یوز بونك کبی سوز ایلیم سن اصمسن ایشیدورسن ایشیدلمش کتورورسن یعنی
بنم سوزلرمی قولغك ایشیدر کن ایشتمزلنورسن وتغافل قیلورسن (مثنوی) توبه کردم از سخن کانگیختم * بی سخن
من داروبت آمیختم * که نهم بر ریش خامت تا بپزد * تا بسوزد ریش وریشت تا ابد * یعنی سوزسویلمکدن توبه ایلدیکه
اول سوزی دروغدن قوپردم بونده ایکی وجه واردر بریسی توبه ایلدم سوزدنکه اول سوزی بن دروغدن قوپرمش
وظهوره کتورمشدم وبریسی دخی اولدرکه سوزسویلمکدن توبه ایلدیکه آنی دروغدن قوپردم یعنی اول سوز
سویلمکی قلبمدن ازاله ایلدم شمدنصکره سخن سز بن سنك داروکی تارشدردم یعنی سوزسز وکلیمی سز بن سکا
دواوزریب سنك مرضکه لایق اولان علاجی حاضر ایلدم بوکونه کلام اول سعادت انجام طرفندن زیاده بی حضور
اولمسنی وا کابغا بت عتاب وغضب قیلمسنی ایهام ایلرسه کم برکسه اکابردن برکسه نك سوزون طوتمسه ونصیحتن
قبول ایتمسه غضبه کلدکده نوله نوله بن سنك علاجك کورمشم وسکا لایق اولنی تدارك قیلمشم دیر پس حضرت
موسی علیه السلام دخی بویله دیمکله قهره متعلق اولان دوالردن کنایت ایلدیکه اول ترکیب اولان داروبی سنك خام
اولان ریشك اوزره قویم تا کم سنك خام ریشك پشه وصلاح پذیر اوله یاخود ریش وریشك تا ابدی یانه مصرع اولده
اولان ریش یاره معناسنه در ومصرع ثانیده اولان ریشلرك بری یاره معناسنه وبری دخی صقال معناسنه در یعنی
شول داروبی که بن سنك ایشلك ایچون ترکیب ایلدم سنك نا پخته اولان مرضکه اول داروی تلخی قویم تا کم آنی پخته
قیله وزائل ایلسکه قابل اوله ویاخود مرضکی وصقالکی ویقسکی تا ابد اول مرهم تلخ یاقه وازاله قیله اول ترکیب وآمیخته
اولان داروندن مراد قهر وعذابه متعلق اولان معجزات قاهره درکه بی کلام وبی زبان قهار وجبار اولان متکبرلرك
امراض نفسانیه لرنی ازاله قیلیجی واحوال فاسده لرنی جبرا وکرها مصلح اولیجیدر (مثنوی) تا بدانی که خبیرست
ای عدو * می دهد هر چیز را در خورد او * ای عدو الله تا بیله سنکه اول پادشاه خبیر وا کاهدر هر نسنه یه اودر خورد
ولایقنی ویررو هرشیئی مقتضای حکمت اوزره قیلور برشیئنه اصلح اولان هرنه ایسه آنی اکا هدایت قیلور وموصل
اولورسنه کم فرعون (فمن ربکما یا موسی) دیو حضرت رب العالمیندن سؤال ایلدکده ربنا الذی اعطی کل شئ خلقه
ثم هدی) دیو جواب ویردی (مثنوی) کی گزی کردی وجودی توشر * که ندیدی لایقش در پی اثر * کی فرستادی
دمی بر آسمان * نیکیی کز پی ندیدی مثل آن) ای حقدن غافل وبی خبرسن نچون اگر یلك ایلدك وشر وفنا کوستردك که
اول اگریلکك وشرك لایق اتك عقبنده اثر کورمدك بو بیتلر هر فرعون سیرت اولنلره تعریض وتعلیمدرکه بودنیا
دارمکافاتدر باخصوص که عالم آخرت هم دار مجازاتدر اما اکثر فعلك جزاسی بودنیاده دردر عقب اگر خیر وا گر شر
هرنه ایسه ظهوره کلور پس فرعون سیرت اولنلره بوکونه تعلیم وتنبیه ایدوب بیورورلرکه ای عاصی وکژ روسن نچون
اگریلك ایلدك ونچون شر کوستردك که اتك لایق عقبنده اثر وجزا کورمدك البته هرنه عمل ایشلدکسه اتك اثرنی
خود در عقب مشاهده ایلدك وسن آسمانه دعا نچون کوندردك اتك مثلی بر اولکی اتك اردندن سن کورمدك یعنی
آسمانکه قبله دعاو حاجاتدر کلمهٔ طیبه دن نچون بر کلمه یی اول جانبه کوندردکه اتك عقبندن اتك مثلی بر اولك کورمدن
مراد بونده ذکر وتسبیح وتحمید وتهلیل وتلاوت وخیر کلامه وخیر دعایه متعلق اولان کلمات طیبه اولور
وانسان هر بارکه کلمات طیبه دن بر کلمه یی اغزندن اخراج ایلسه (الیه یصعد الکلم الطیب) مخواسنجه اول
کلام طیب حضرت حق جانبنه صعود ایدر وحضرت حقدن اتك مقابلنده سنده اول مقالك مکافاتی نزول ایدرکه
تا مکافات عاجله دیرلر بودنیاده تعجیل اولندیغندن اوتری نته کم بوراده مناسب اولان کلمات حلد اولده اولان طنز
وانسکار کردن پادشاه وجهود سر خنده مری ایاتك نثر حنده مرور ایلشدرکه اول جمله دن بری بو بیتدرکه بو معنایی
مؤید اولور (بیت) ثم تا بینا مکافات المقال * ضعف ذاك رحمة من ذی الجلال (مثنوی) گر مراقب باشی وبیدار تو
هر دمی بینی جزای کار تو * گر مراقب باشی وگیری رسن * حاجتت نبود قیامت آیدن * ای غافل وبی خبر اگر سن
مراقب اوله سن وبیدار اوله سن هر بردمده کندی کار وعملکك جزاسن کورورسن اگر مراقب اوله سن وایپی طوته سن
قیامت کوننی کلمکه سکا حاجت اولمز مراقب کوزتمکه ومنتظر اولمقه دیرلر یعنی اگر بر عملی اگر خیر وا گر شر ایشلیه سن
واتك جزاسنه مترقب ومنتظر اوله سن وخواب غفلتی ترك ایدوب متیقظ اوله سن هر بردمده وهر آنده اول کارك
جزاسنی کورورسن فاول کارك نتیجه سندن البته بر اثر مشاهده قیلورسنکه هر برکارك البته بر نتیجه سی وثمره سی
مقرردر اکثر کسنه یه اشلدیکی عملك اثری وثمری بودنیاده ظهوره کلوب قیامته مرهون وموقوف اولمز وبعض

کسه‌لرڭ بعض عمللرینڭ اثری بودنیاده کندیلره ظاهر اولور ونتیجه‌سی وحقیقتی قیامتده وجوده کلور وظهور بولور چونکه هر عملڭ اثری بودنیاده ظهوره کلمك مقرر اولدیسه ای عامل اولان کسه اکرسن برعملی قیلسڭ وسرزشته‌یی طوتوب اول عملی خاطرکدن کیدرمسڭ واناڭ براسنه مترقب اولسڭ سکا قیامت کلمکلکه حاجت اولمز وحشر ونشرڭ ظهورینه احتیاج قالمز زیراسن متیقظ اولوب مراقبه قیلدیغڭ تقدیرجه هرنه عمل ایشلسڭ اناڭ اثرینی خود عاجلا بودنیاده کورورسن پس آخرتده دخی اناڭ نتیجه‌سی نه اوله جغنی اول کوردیکڭ اثردن بیلورسن ومشاهده قیلورسن پس قیامت کلسنه سنڭ احتیاجڭ قالمزبلکه قیامتده حساب اولمزدن اول بونده کندیکی محاسبه قیلورسن وانده اعمالڭ وزن اولمزدن مقدم سن بونده میزان عقله ومیزان شرعله آنی موزون قیلورسن پس قیامت غافللر وجاهللر ایچون اولورکه هرکارڭ حقیقتنی انده کورورلر اماسنکه بیدار وخبردار اوله‌سن اعمال واحوالڭڭ نتیجه‌سی نه اوله جقدر ونه ثمره ویره جکدر بودنیاده انی کورورسن (مثنوی) انکه رمزی را بداند او صحیح * حاجتش نبود که کویندش صریح * اول کسه که بررمزی او صحیح بیلها کا حاجت اولمزکه انی صریح دیه‌لر بودنیاده هرعملڭ مقابله‌سنده علی العجل کلان اثر وخبر رمز واشارت قیلنلندر مثلا یاخسته کبی ویامحزون ومغموم اولمق کبی ویاخود اعدا مسلط اولوب اندن خوفناك اولمق کبی ویاخود فقیر ومحتاج اولمق ویاخود اموال نقصانی بولمق ویاخود اولاد واحباب اولمك کبی وبونلر امثالی حالتلردر وبونڭ عکسی صحت وشاد وفرحناك اولمق واعدادن نجات بولمق وغنی اولمق واولاد واحبابله صحت وعافیتده اولمق وبونڭ امثالی نعمتلرهم رمز واشارت قیلنلندر بونلرڭ حقیقتی ونتیجه‌سی آخرتده صراحة ظهوره کلور وتمایان اولور اول کسه که حالا بودنیاده بورمز واشارتی صحیح فهم ایلر وبرعلامتڭ حقیقت ونتیجه‌سی نه ایدیکنی ادراك ایدوب اندن مقصود نه اولسه کرکدر بیلورا کا صراحة سویلمکه حاجت اولمزبلکه اول رمزی سولاسی جانبندن فهم ایلدی اکراول کاری اشلیجك ایسه ایشلر ومقابله‌سنده حسن جزا بولوروا کراندن اجتناب ایلیجك ایسه هم اجتناب ایلرتا اناڭ مکافاتندن بری اولور پس اول بنده نڭ باشنه قهر وعذاب کلمز آخرتده هم بلا وعتابه کرفتار اولمز (مثنوی) این بلا از کودنی آید ترا * که نکردی فهم نکته ورمزها * ای غافل بوبلاسنڭ باشکه کودنلکدن واحمقلقدن کلور زیرا که نکته‌یی ورمزی فهم ایلمدڭ یعنی اولا واقعه کده سکا بعض هولناك ومهمناك رؤیا کوروندی اول سکا بررمز واشارت ایدیکه کفر وعنادی ترك ایدیدڭ وطاعت وانقیاد سمتنه کیدیدڭ سن ایسه توبه واستغفارا یتمیوب بلکه اصرار واستکبارکی دخی زیاده قیلوب کبر ونخوتله طاغی اولدڭ وکفر ومعصیتله برقوزنده نیجه زمان فساد قیلدڭ پس حق تعالی سنڭ اوزریکه بنی مسلط قیلدی ینه متنبه اولمیوب مصر ومستکبر اولدڭ پس عصا کا اژدرها اولوب سنڭ اوزریکه حمله‌لر قیلوب عرض وناموسکی یتوب خلق ایچنده‌سنی رسوای ایلدی اندن دخی متنبه اولمیوب وتوبه قیلمدقده مملکتکه جراد حواله ایلیوب جمیع بقولی واشجار واثماری یدیروب نیجه ییللر قحط وغلا عذابیله سن وسنڭ توابعڭ اولان قبطیلر معذب اولدیکز اندن متنبه اولمیوب وتوبه قیلمدقده حق تعالی سزلڭ اوزریکزه وممالکتکزه قمل حواله ایدوب اول دخی سزلڭ لباسلریکزه اوشوب جسدلریکزی رنجیده ایدوب قانلر یکزی سولك کبی صوروب نیجه زمان بوعذابله معذب اولوب اول دخی کچدکدنصکره ینه متنبه اولمیوب توبه قیلمدقده حق تعالی ضفادع حواله ایدوب اول دخی کیکزلڭ چولمکنه دوشردی وکیکزلڭ دخی اشنه وصورینه دوشردی وکیکزلڭ دخی اغزنه دوشوب باشنه اوشردی اندن دخی متنبه اولمیوب توبه قیلمدقده صکره حق تبارك وتعالی آب نیلی جمله کزه قان ایدوب نیجه مدت صوایچممکله خسته اولدیکز والحاصل بوآیات تعسه که ظهوره کلشدر هب جمله‌سی سنڭ کودنلککدن واحمقلغکدن ظهوره کلشدر وا کراول وهله‌ده توبه قیلیدڭ وحضرت حقه مطیع اولیدڭ بوبلالردن نجات بولوردڭ وعذاب آخرتدن دخی خلاص اولوردڭ بونده تنبیه وتعریض واردر هر عصرده اولان فرعون سیرت وطاغی طبیعت اولان کسه‌لره که حق تبارك وتعالی اولا انلره قحط وغلا کبی ومصیبت وبلوی کبی حالتلرله تنبیه واشارت ایدرا کر متنبه اولمزلرسه عدولرنی انلر اوزره مسلط ایدرا کراندن دخی متنبه اولمزلرسه واستغفار قیلمزلرسه طاعون وویا کبی عذابلری انلره حواله قیلرا کراندن دخی متنبه اولمزلرسه یابودنیاده نیجه عذابه کرفتار ایدر ویاخود آخرتده اشد واخزی اولان عذابلره کرفتار ایدر پس انسانڭ باشنه هرنه بلا کلورسه کندی کودنلکندن کلورا کروهلهٔ اولیده علامت عذابی وامارات بلایی مشاهده قیلدقده توبه قیلسه ومستغفر اولسه حق تعالی ا کا عذاب ایلزدی (کما قال الله تعالی وما کان الله لیعذبهم وانت فیهم وما کان الله معذبهم وهم یستغفرون (مثنوی) ازبدی چون دل سیاه وتیره شد فهم کن اینجا نشاید خیره شد * ورنه خود تیری شود آن تیره کی * دررسد در تو جزای خیره کی * بدلکدن چونکم

کوکل سیاه اوله بولانه آنی بونده فهم ایله خیره وابله اولمق دکلدر یعنی (کلما اذنب العبد ذنبا حصلت فی قلبه نقطة
سوداء ان تاب واستغفر صقلت وان عاد زیدت حتی یسود قلبه) حدیث شریفنک مفهومی اوزره چونکه بدلکدن
وکناه وخطادن کوکل بولانه وسیاه اولمق درحال فهم ایله بودنیاده مسراجنیه وابله اولمق لایق دکلدر وا کر خیره وابله
اولوب اول قلبه کلان تیره لکه مبالات ایتمزسک اول تیره لک بر تیر بلا اولور خیره لک جزاسی سکا ایرشور یعنی قلبنک
عصیان وخطادن مکدر وسیاه اولدیغنی کوردیلمکدن فهم قیلمزسک اول قلبک ظلمت وکدورتی محسوس اولوب
وظهوره کلور اول ابلهلک وکوردیلمکک جزاسی سکا قصور وسنی کاهلک مقدارنی محزون ورنجیده قیلور پس اکر
عاقل ایسک همان دمکه قلبه بر ظلمات وکدورت کله درحال توبه واستغفار ایله اکا جلا ویر وذکر الهیله قلبی مصیقل
ایدوب صفایاب ایله کوره هر شیئک بر مصقله سی واردر قلبنک مصقله سی الهی ذکر ایلمکدر (کما قال علیه السلام ان لکل
شئ صقالة وصقالة القلوب ذکر الله (مثنوی) ورنباید تیر از بخشایشست * فی بی نادیدن آلایشست * هین مراقب
باش کر دل بایدت * کز پی هر فعل چیزی زایدت * ور ازین افزون ترا همت بود * از مراقب کار بالاتر رود) وا کر تیره بلا
کلیه وسنی رنجیده قلیه اول خدای تعالینک بخشایشندندر وخسه الایشی وملوثلکی کورمکدن دکلدر اکاه
اول ومتراقب اول اکر سکا دل وجان کرکسه زیرا هر بر فعلدن اوتری اکر خیر وا کر شر سکا برشی طوغر یعنی هر فعلی که
اشلیه سن اکر خیر ایسه انک حسن جزاسنک اثری بو دنیاده بر آخر ایلک شکلنده سکا کورینور وا کر شر ایسه انده
بر قباح وجه واردر اولا اول ایشلدیکک سیئه نک جزاسی درحال ظهور ایلمز بلکه امهال الهی اولوب بر آخر وقتده ظهوره
کلیکه مهل ویرلمش اولور بوکا اهمال دیمزلر امهال دیرلر (ان الله لیملی للظالم فاذا اخذه لم یفلته (حدیث شریفنک
موجبنجه الله تبارک وتعالی حضرتلری اکرچه ظالمه بر نیجه زمان ویرر لکن ساعتی کلوب آنی اخذ ایلدکده
آنی کمسنه خلاص ایلمکه قادر اولمز وبر وجه دخی بودرکه بلکه بر سیئه یی اشلیه سن (وجزاء سیئة سیئة مثلها مقتضاسنجه
البته اول سیئه نک جزاسی سکا کلمک مقرر ایدی لکن سن توبه قیلدک ویاخود مستغفر اولدک اول توبه واستغفار سببیله
اول کناه عفو اولوب انک جزاسی دنیاده وآخرتده کلوب ظهور ایتمز ویاخود (ان الحسنات یذهبن السیئات
آیت کریمه سنک مصداقنجه بر سیئه یی ایشلدکدن نصکره عقبنجه بر حسنه ایشلسک اول حسنه اول سیئه یه کفارت اولوب
آنی محو ایلر بو تقدیر اوزره دخی اول سیئه نک جزاسی دنیاده وآخرتده ظهوره کلمز اما اکر بر سیئه یی ایشلسک وتوبه
واستغفار دخی قیلسک ومقابله سنده بر حسنه وخیر دخی ایلسک اول سیئه نک جزاسی بو دنیاده سکا ظاهر اولمسه
ایکیدن خالی دکلدر یا امهال الهیدر که بر آخر وقته تعلیق ایلمشدر ویاخود عفو وبخشایش ربانیدر که حق تبارک
وتعالینک رحمت ومغفرتنک ظهوری انک جزاسنی عفو ومحو ایلمشدر اول دکلدر که حق تعالی سنک فعل قبیحک
کورمیه وا کا جزا ویرمکه قادر اولمیه بلکه بنده لرینک جمیع احوالنه واعمالنه علیم وبصیردر وجزا ویرمکه دخی
هر وجهله قوی وقدیردر اکر جزایی ویرمسه شو ذکر اولنان وجوهدن خالی دکلدر وا کر سکا بو ذکر اولناندن زیاده
همت اوله مراقبه دن کار بالاتر کیدر یعنی اکر هر بر عملک جزا ومکافاتنه مترقب اولمقدن وهر عملک وفعلک جزاسنک
کلمسنی محقق ومقرر بیلمکدن همتک زیاده اولورسه وبو حیثیتله بو مرتبه دن ترقی قیلورسه مراقبه مرتبه سندن سنک کارک
وشانک بالاتر اولور ومشاهده مرتبه سنه ترقی قیلوب واصل اولور اکر همتک دخی زیاده اولورسه حق الیقین مرتبه سنه
ایروب هر عملک حقیقتنی بو دنیاده معاینه قیلورسن وآخرتده مرتبه ظهوره کله جکدر آنی بو دنیاده بیلورسن (بیان
آنکه تن ما کی آدمی همچو آهن نیکو جوهر قابل آینه شدنست تا درو هم در دنیا بهشت ودوزخ وقیامت وغیرها
معاینه بنماید نه بر طریق خیال) بو سرخ شریفک انکنیا ایتدهدرکه آدمینک تن ما کی منسوب اولانلق نیکو جوهر
اولان آهن کبی آینه اولمغه قابلدر یعنی آهن اکرچه بر تیره وکثیف نسنه در لکن نیکو جوهر اولان آهن
صیقل ایله آینه کبی اولمغه قابلیتی واردر وکذلک تن ما کی آدمی دخی اکرچه کثیف وتیره بر جسمدر لکن صیقل
ریاضتله آینه کبی دروننی مصیقل ومصفی اولوب مرآت صور معنوی اولمق اکا قابلدر حتی آدمینک اول تن ما کیمسنده
بعد الانجلاء هم بو دنیاده بهشت ودوزخ وبونلرک عجایب وغرایبی ودخی قیامت وقیامتک احوالی وبونلردن غیری اولان
امور غیبیه واحوال اخرویه معاینه واشکارا کورینور خیال طریقی اوزره دکل یعنی بو جنت وجهنم وامور غیبیه
واحوال اخرویه انسانک منامی اولان دروشنده یا واقعه ده کوریلن صور خیالیه کبی ویاخود بیدارلق وقتنده قلبه کلان
تصورات وتخیلات کبی کورنمز بلکه کما هو حقه چنانچه آخرتده کورمک نصه اولورسه بو دنیاده هم آنی اشکار او عیان
آینه دلده مشاهده قیلور وکذلک دوزخ وجمیع احوال قیامت واسرار آخرت آینه قلبده رونما اولوب اهل صفا الی
بر وجه یقین مع التحقیق کورور وحقیقت حاله واقف اولور حضرت علینک لو کشف الغطاء ما ازددت یقینا بیورملری

بو معنایه شهادت قیلور (مثنوی) پس چو آهن کرچه تیره هیکلی * صیقلی کن صیقلی کن صیقلی * تا دلت آینه
کردد پر صور * اندرو هر سو ملیحی سیمبر * پس ای بنی آدم اکرچه سن آهن کبی تیره هیکلسن و خاکی تن سن لکن
بر صیقل ایله بر صیقل ایله بر صیقل ایله یعنی اول خاکی اولان تنکی ریاضتله و ذکر الله ایله و عملله زیاده مصفی و مصیقل ایله
حتی کدورت نفسانیه و ظلمت جسمانیه بالکلیه زائل اولوب نورانیت کله و اتکدار ماسوادن آینهٔ دل قورتلوب جلا
پذیر اوله و صفا بوله حتی سنک قلبک بر صور آینه اوله اول دلده هر طرفده بر ملیح و سیمبر اوله یعنی قلبک مصفی و مصیقل
اولدقده عالم غیبک صور جمیله سی و اشکال ملیحه سی آنده منعکس اولوب یوز کوستره اول آینهٔ دلده هر جانبده
بر دلبر سیمبر کورمسنکه مراد هر بر صنعت الهی بر ملیح سیمبر کبیدر و هر بر تجلی ربانی بر سمن سیما دلبر کبیدر چونکیم دل
آینه سی اغیار و ماسوا اغیاردن بالذات اوله صور اوصاف الهی آنده رونما اولور و جان آنی آینهٔ دلده مشاهده قیلور
و لوح محفوظده مکتوبه اولان نقوش دخی دل آینه سنده ظهوره کاور پس عالم غیبک صورتنی کورورسن و حقایق
الاشیایی انده مشاهده قیلورسن و جهل و عمانک تیه سندن نجات بولورسن (مثنوی) آهن ارچه تیره و بی نور بود *
صیقلی ان تیرکی ازوی زدود * صیقلی دید آهن و خوش کرد رو * تا که صورتها توان دیدن درو * مثلا اکرچه آهن تیره
و بی نور ایدی لیکن صیقلی اولان کسه اول تیره لکی اندن کیدردی و اول آهنی پاسندن آجدی صیقلی بونده
صیقلجی اولان استاد آهنی کوردی و آنک یوزنی خوش ایلدی تا که انده جمیع صورتلر کورنمک ممکن اوله (مثنوی)
کرتن خاکی غلیظ و تیره است * صیقلش کن زانکه صیقل کیره است * کذلک تن خاکی آدمی هم اکرچه غلیظ
و تیره در بر صیقل ایله زیرا که اول تن کثیف صیقل کیرمدر یعنی اکرچه تن خاکی کثیف و بی نوردر ولیکن بر صیقل
طوتمغه و جلا پذیر اولمغه قابلیتی واردر ای طالب صفا کامصقلهٔ ذکر الله ایله بر عظیم صیقل ایله و دخی آنی صیقلی
اولان اوستاده تسلیم قیل تا آنک ارشاد و تربیه سیله اول کثیف و تیره اولان بدنک مصیقل و منور اوله و جلا و صفا
بولوب کدورتدن قورتله (مثنوی) تا درو اشکال غیبی رو دهد * عکس حوری و ملک دروی جهد * تا که انده
اشکال غیبی و صور معنوی یوز ویره و ملک بر نور و عکسی اکا صحبه حوربارلک و ملائکه نک عکسی اول آینهٔ دلده
یوز کوستره و نیجه صور عالم غیب دخی آنده ظاهر اوله (مثنوی) صیقل عقلت بدان دادست حق * که بدو روشن شود
دل را ورق * عقل صیقلی حق تعالی سکا اول سبب ایله ویرمشدر که اول عقل صیقلی ایله قلبک ورقی روشن اوله و دله اندن
صفا و جلا کله صیقل بونده مصیقل معناسنه اولور یعنی حق تعالی عقل مصیقلنی سکا اول سببله ویردیکه اول عقل
مصیقلنک قوتیله و تدبیر و صنعتیله قلبک لوحه سی روشن اوله و صفا بوله (مثنوی) صیقلی را بسته ای بی نماز *
وان هوا را کرده دو دست باز * سن ایسک ای بی نماز صیقلی اولان عقلی باغلمشسن و اول هوانک ایکی النی بازو کشاده
ایلمشسن یعنی هوا که بدن مملکتنده بر وزیر ظالم کبیدر و مشتهای نفسانی و محبت دنیوی اکا نسبت ایکی ال
کبیدر سن بونلری کشاده طوتمشسن و صیقلی اولان عقلی اسیر و مقید ایتمشسن (مثنوی) کر هوا را بند بنهاده شود
صیقلی را دست بکشاده شود * آهنی کاینهٔ غیبی بدی * جمله صورتها درو مرسل شدی * اکر هوایه بند و نمش
اولیدی صیقلینک دستی کشاده اولوردی یعنی هوا بدن انسانیده بر وزیر ظالم و عقل وزیر عادل کبیدر هوانک اللرینک
مفتوح اولمسی عقلک اللرینک مقید اولمسنی مستلزم اولور و بالعکس عقلک اللرینک مفتوح اولمسی دخی هوانک
اللرینک بسته و مقید اولمسنی اقتضا قیلور اکر تن آدمیده هوای نفسانی قیود شرعیه ایله مقید اولسه و حبل الله متینله
بر آلک آنی بسته قیلسه عقلک دستی مفتوح اولوردی یعنی قوت علمیه و قوت عملیه که عقلک ایکی الی کبیدر
کشاده اولوب بولوردی حتی عقل انلر واسطه سیله تدبیر و تصرفه قادر اولوردی بر آهن که غیبه منسوب آینه ایدی جمله
صورتلر انده مرسل اولدی یعنی شول بر آهن کبی اولان قلبکه عالم غیبه منسوب آینه اولدی و کدورت بشریه دن
قورتلوب صفا بولدی عالم غیبک صورتلرینک جمله سی انده مرسل اولدی و ظهوره کلدی (م ی) تیره کردی زنک دادی
در نهاد) این بود یسعون فی الارض الفساد) ای اسیر نفس و هوا قلبی تیره ایلدک و بولندردک نهاده پاس و بردک یعنی
طبیعتکی مکدر قیلدک (یسعون فی الارض الفساد) بو اولور یعنی بو آیت کریمه نک باطنی اولان معناسی بو کا اشارت
قیلور و بو معنایی متضمن اولور بو آیت سورهٔ مائده نک اوائلنه قریبدر اول بودر (انما جزاء الذین یحاربون الله و رسوله
و یسعون فی الارض فسادا) تفسیر شریفی اولدرکه الله و ستاریله و الله رسولیله محاربه ایلین کسه (لر) جزاسی برده
فساد ایلمکدن اوتری سعی ایلینلرک جزاسی اندن غیری دکلدر یعنی جزالری همان بودرکه و آیت کریمه ده واقع اولمشدر
ان یقتلوا او یصلبوا او تقطع ایدیهم و ارجلهم من خلاف او ینفوا من الارض ذلک لهم خزی فی الدنیا و لهم فی الآخرة
عذاب عظیم * الله ایله و الله رسولیله محاربه سبب قلبک کفر و معصیتله تیره اولمسی و نهادک کدورت بشریه

باسلمسندن

باصلغسندن حاصل اولور وزمینده فسادایچون سعی ایلك دخی بوصفتلردن ظهوره کلور چونکه هر برکسه
معصیت وخطا ایله تیره اوله وطبعی کدورت نفسانیه باصلنده قلبی ایمان واسلام نورندن بری اوله ودخی
معصیتلر ایله ومذمومه اولان صفتلر ایله طوله ارضده فسادایچون سعی ایلك معناسی بو اولور یاخود بو معنا اولور که
برکسه نفسنه وهواسنه اویسه وقلبنی وطبعنی تیره ومکدر قیلسه البته مملکت وجودده مظهر الهی اولان
روحیله وقایم نبوی اولان عقلیله محاربه ومنازعه ایلمش اولور وروحه وعقله مخالفت ومخاصمت ایلك ایسه فی الحقیقه
اللهیله والله‌ك رسولیله محاربه ومخاصمت ایلك کبی اولور وزمین دلده فساده سعی ایلمش اولور پس اللهیله واللهك
رسولیله مخاصمت ایلین وارضده فساده سعی قیلان طائفه نك جزاسی هر نه ایسه بونلرك دخی جزاسی اول اولور پس
لازم اولدیکه قلبی معصیتله مکدر قیلمقدن ونهادی هوا وهوسله باصلندرمقدن حذر قیلنه که قسوت قلبك
وظلمت طبعك نتیجه سی شرك وکفردر العیاذ بالله (مثنوی) برمشوران تا شود این آب صاف * واندرو بین ماه
واختردر طواف * زانکه مردم هست همچون آب جو * چون شود تیره نبینی قعر او * شعدفصکره قارشدرمه
وبولاندرمه تاکم بو آب صافی اوله واول آب صافیده ماه وکوکبی طوافده کوره زیرا که مردم آب جو کبیدر چونکه
اول آب جو تیره اوله انك قعرینی کورمزسن عقل وروح آب کبیدر مقتضیات جسمانی ومشتهیات نفسانی تراب
کبیدر هربار که عقله وروحه مقتضیات جسمانی ومشتهیات نفسانی غالب اوله آب عقل وآب روح مکدر اولور وماه
منکدر حکمنده اولور پس برکسه جسمنك مقتضاسنی ونفسنك هواسنی تحریك ایلیه آب عقل وآب روحی جسد
بالجمله قارشدرمش وبولاندرمش اولور اما مقتضای نفسی وهوا وآرزوسنی تسکین ایلسه آب روح صفوت
ولطافت بولور پس ای طالب صفا آب روحکی بشریت بالجمله قارشدرمه بلکه آنی تسکین ایله تاکم بو آب روح
صافی اوله ولطافت بوله واول آب صافی کبی اولان قلبده وروحده شمس وقمری وجمیع اخترلری افلاك تسعه ایله بیله طوافده
کوره‌سن یعنی بونلرك مدار ومسیرلرینه وحرکت دورلرینه وخاصیتلرینه عالم اوله سن زیرا جمیع کواکب وسیارات
وعجایب وغرایب سماوات مجلی اولان آینهٔ دله منعکس اولور وآب صافی ایچره اشکال کواکب ونجوم
نیجه کورینورسه انلرك خواص واسراری وشئون انواری قلب صافی ایچره اویله کورینور زیرا که روح مردم آب جو
کبیدر صافی اولدیغی وقتده جمیع علویات وسفلیاتك عجایب وغرایبی وعلوم واسراری انده رونما اولور چونکم
کدورات بشریه ایله مکدر اوله اول آب روحك قعرین کوره مزسن وصور ومعانی یی انده مشاهده قیله مزسن اشکال غیبی
کورمکه وصور ومعانی یی مشاهده قیلمغه آب روحك کدورات بشریه دن صافی اولمسی لازم وواجبدر (م ی) قعر جو
پر کوهرست وپر زدر * هین مکن تیره که هست اوصاف حر * جویك قعری در وکوهردن پردر آکاه اول آنی تیره
ایلمه که فی الحقیقه اول جوی صاف وحردر بو معنی صافله حرك مابیننده واو عاطفه اولدیغی اوزره در اما بعض
نسخه ده واوسز واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معناسی تیره ایلمه که اول آب جو اصلنده تیره لکدن صافی حردر یعنی
محض ازاددر خلاصهٔ کلام اولدر که بدن ایرمق کبیدر روح وعقل آب جو کبیدر که بدن ایرمغی قویی کبی واقع
اولمشدر واصلنده کدورات طبیعیه دن وتراب بدنیه دن پاك وطاهردر اول آب روح جواهر معانی ایله ودرر
اسرار ربانی ایله پردر پس متنبه اول اول آب روحی بدن بالجمله ومقتضیات جسمانی ایله مکدر ایلمه زیرا اول آب روح
حد ذاتنده کدوراتدن وتاثر طبیعتدن مسلوب اولمقدن صافی وآزاددر سن آنی فکره تاثر طبیعتله ومقتضای بشریتله
بولاندرمه اگر آنی مکدر ایلمیه جك اولورسه‌ك انده مخزون اولان در وجواهری کورمکه قادر اولمزسن وانك
حقایق ولطایفنه وصول بوله مزسن دیمك اولور (م ی) جان مردم هست مانند هوا * چون بگرد آمیخت شد پردهٔ سما
مانع آید او زدید آفتاب * چونکه کردش رفت شد صافی وناب * مردمك جانی فی المثل صافی هوا کبیدر چونکم اول
هوا غبار ایله آمیخته اولدی سمایه پرده اولدی اول غبار ایله مغبر اولان هوا آفتابی کورمکدن مانع کلور چونکم اول
هوانك کردی کیتدی صافی وناب اولدی ناب خالص معناسنه در که صافی یه عطف تفسیر واقع اولمشدر یعنی انسانك
جانی مثلا بر صافی وپاك هوا یه بکزر که اصلا انده غل وغش اولمیه چونکم اول جان صافی غبار افکار بدنیه ایله وکرد
شهوات نفسانیه ایله مغبر ومکدر اوله اسمان حقیقته پرده اولور وافتاب حقیقتك مشاهده سنده اول مغبر ومکدر اولان
جان مانع کلور وعظیم پرده اولور اما چونکم اول جاندن غبار افکار بدنیه وتعلقات جسمانیه کیده اول جان صافی
وخالص اولور اندنصکره آسمان حقیقت طرفنه اصلا مانع وحجاب قالمز پس بصر بصیرتله آسمان حقیقتك حقایقنی
کورورسن وافتاب الوهیتی مشاهده قیلورسن وعالم غیبك اسرارینه دخی مطلع اولورسن (مثنوی) با کمال تیره کی
حق واقعات * می نمودت تا روی راه نجات * ای فرعون کمال تیره لکله بیله حق تبارك وتعالی حضرتلری سکا نیجه

واقعات کوستردی تا کم خجالت بوله کیدمسن وستنبه اولوب ترك عصیان وطغیان ایده من بولده فرعون سیرتی
اولنلره تعریض وار دربعنی لك فرعون سیرتلو اولنلر کمال کثافتله وکدورتله متصف ایکن الله تبارك وتعالی حضرتلری
تنبیه دن اوتری نیجه واقعه لر کوستردی وعتابه متعلق نیجه رؤیالر وحالتلر اظهار ایلدی تا اوله خجالتله کیده سز
وکندیکزی بلا وعذابدن تخلیص ایده سز الله تبارك وتعالی برقولنه خیر مراد ایلسه اکا مناسبنجه تورلو تورلو واقعه لر
کوستریکله عتاب ایلر (کما قال علیه السلام اذا اراد الله بعبد خیرا عاتبه فی منامه زوراهقی رضی الله عنه وحق
تعالینك بر بنده سنه بنامده تورلو تورلو دشلر کوسترمسی وعتاب ایلمسی اکا تنبیه دن وتعلیمدن اوتریدر تا کم ایشلدیکی
معصیتلره توبه قیله ومستغفر اوله وراه نجاته سالك اولوب هدایت وسعادت بوله اکر تنبیه الهیه دن متنبه اولمزسه
وایشلدیکی مواصیدن رجوع قیلمزسه عاقبت فرعونك باشنه کلدن بلالر انك دخی باشنه کلور وقهر حقه مظهر
اولور دیمك اولور (باز کفتی موسی علیه السلام اسرار فرعون را وواقعات او را ظهر الغیب تا بخبیری حق ایمان آورد
یا کمان برد) بو مصرع شریفده حضرت موسی علیه السلام فرعونك اسرارنی وواقعاتنی ظهر الغیب یعنی ظاهر واشکارا
سویلمسنك بیاننده درکه حضرت موسی علیه السلامه اول سرلری واول واقعه لری کسه دیمشدی وفرعون
دخی آنی انجق کندی عمرلرینه دیش وبعضنی دخی درونده کتم ایلشدی تا کم اول فرعون حق تعالی حضرتلرینك
علیم وخبیر اولمسنه ایمان کتوره ویاخود شك وکمان ایلیه یعنی تمام بروجه یقین اول اللهك علیم وخبیر اولدیغنه
ایمان کتورمزسه باری ظن وکمان قیله که اول الله علیم وخبیردر که کندینك کوردیکی واقعه لری حضرت موسی علیه
السلامه خبر ویردی بوندن استدلال قیله (مثنوی) زآهن تیره بقدرت می نمود * واقعاتی که در آخر خواست بود *
حق تعالی حضرتلری کمال قدرتله آهن تیره دن کوستردی اول واقعه لریکه آخر امرده اولسه کرکدر یعنی سنك آهن
تیره کبی اولان غلیظ ومکدر وجودکدن قدرت کامله ایله الله تبارك وتعالی شو عجایب وغرایب واقعه لری کوستردی که
اول واقعه لر عاقبت ظهوره کلدی وموجود اولدی (مثنوی) تا کنی کمتر تو آن ظلم وبدی) آن همی دیدی وبد ترمیشدی
اول واقعه لری سکا انکیچون کوستردیکه تا کم سن بدلکدن وظلمدن کم ایلیه سن یعنی ظلم وفساد قیلیه سن اما سن
آنی کوردك دخی بد تر وظالمتر اولدك (مثنوی) نقشهای زشت خوابت می نمود * می رمیدی زان وآن نقش تو بود
زشت نقشلری سکا اول خدا انوار ایده کوستردی ای فرعون سن اول قبیح اولان نقشلردن اورکدك ونفرت ایلدك واول
خود سنك کندی نقشك ایدی یعنی عالم منامکده شول صور قبیحه بی که کوردك آندن نفرت قیلدك اول خود سنك
خبیث اولان نفسکك صفتلری ایدی سن آنی طعامك هضم اولمسندن ویا مزاجك فسادندن ویا خود خواب کراندن
ظن ایلیوب اندن متنفر اولدك حال بوکه اول سنك نفس امارهكك صفات قبیحه سی ایدی مثنوی) همچو آن زنکی که
در آیینه دید * روی خود را زشت بر آیینه رید) مثلا او بر زشت وقبیح اولان زنکی کبی که آیینه ده کوردی کندی
یوزنی زشت وقبیح کوردی وآیینه اوزره جسارتلدی وتغوط ایلدی ودیدی (مثنوی) که چه زشتی لایق اینی وبس *
زشتیم آن تو ست ای کورخس * که ای آیینه نه زشتسن بو کالایقسن انجق آیینه دلسان حالله اکا دیدی ای خس
ودنی کوربنم زشتلکم سندندر بوخسه بن حد ذاتمده لطیف وجمیلم (مثنوی) این جفا بر روی زشتت می کنی
نیست بر من زانکه هستم روشنی) بوجفایی سن زشت وقبیح یوزیکه ایلرسن بکا دکلدر زیرا بن بر روشن ومجلا اولمشم
یعنی بن بر لطیف وروشن مرآتم هرنه کوررسن کندی صورتکدر وهرنه ایلرسك کندی صورتکه ایدرسن پس
اول فرعونك کوردیکی واقعه لری نه قیلدن ایدیکی بر بیانه شروع ایدوب بیورلر (مثنوی) کاهمی دیدی
لباست سوخته) که دهان وچشم تو بردوخته ای فرعون کاه لباسکی یانمش کوردك لباستی برینه لباسك دخی نسخه ده
کاه دهان وچشمکی دیکلمش کوروردك واقعه ده لباسنی سوخته کورمك لباس ایمان وتقوانك سوخته اولمسیله
ویاخود عرض وناموس ثیابنك یانمسیله وزائل اولمسیله تعبیر اولنور ولبلری یانمش کورمك وذهانی وچشمنی
دیکلمش کورمك انك اغزندن کلام حق ظهور قیلمق وکوزی آیات وعبر وآثار حق کورممکله تعبیر اولنور
(م ی) کاه حیوان قاصد خونت شده * که سر خود را بدندان دده * کاهی حیوان سنك قانکه قصد ایدیجی اولمش
کاه کندی باشکی بر قصیلك دیشنده کوردك ویاده بر حیوان بر کسه نك قاننه دوکه قصد ایدیجی اولمق لول کسه نك
صفت حیوانیه سنك کندی بوغلبه قیلسندن وانی هلاکه ومعنا اولدرمکه توجه ایلمسندن عبارت اولور وبرکسه
کندی باشنی بر درنده جانورلر دیشنده کورمك حقد وحسد وقهر وغضبله متصف اولان نفس امارهنك صفت
قبیحه لرینه کندی روحنی زبون ومغلوب ایلمکه اشارت قیلور (مثنوی) که نکون اندر میان آبریز * که غریق سیل
خون آمیز تیز * کاه صنکندیکی آبریز بوخلانك ایچنده باشی آشغه کوردك کاه کندیکی خون آمیز اولان تیز سیلده

غرق اولمش کوردلک آبر یردن مراد نجاسات دنیویه وشهوات نفسانیه اولور برکسه واقعه سنده کندینی آبر یره
باشی اشغی سرنکون کورسه تلوثات دنیویه ونجاسات نفسانیه یه بالکلیه منهمک ومشتغل اولمغله تعبیر اولنور
اکر باشی یوقری کندوینی نجاسته باتمش کورسه ملوثات نفسانیه یه مستغرق ایکن نوعا ایمان وطاعت جانبنه میلی
اولدیغنه دلالت قیلور وبرکسه کندوینی برتیز آقر خون آمیز سیله مستغرق کورسه زیاده عصیان وطغیان قیلوب
ناحق یره قان دوکسنه علامت اولور (م ی) که ندات آمد از ین چرخ نقی * که شقی وشقی وشقی * کاه بو یالکزنق اولان
چرخدن ای فرعون سکا ندا کلدی بویله دیو که زیاد شقیسن شقیسن شقی واقعه ایکی قسمدر برقسمی تعبیره محتاجدر
مقدما ذکر اولنان واقعه لر کبی برقسمی دخی تعبیره محتاج اولمز مثلا بو بیتده ذکر ایلدکاری واقعه کبی که بو کا
عتاب الهی دیرلر که برکسه نك حسب حالی کندیه اعلام ایلکدر (مثنوی) که ندا امد صبر یحا از جبال *
که برو هستی ز اصحاب ضلال * کاه طاغلردن سکا صبر یحا ندا کلدی بویله دیو که یوری اصحاب شمالدن اولدك یعنی
عالم منامده طاغلر کوردك اول طاغلر جانبندن سکا آشکارا بویله دیو ندا کلدیکه یوری ای فرعون اصحاب شمالدن
اولدك مراد (واصحاب الشمال ما اصحاب الشمال فی سموم وحمیم وظل من یحموم لا بارد ولا کریم انهم کانوا قبل ذلك
مترفین) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره مشمول طایفه درکه اهل جهنم اوله لر وسموم وحمیمده قاله لر ویحمومدن اولان
سایه ده قرار قیله لر (م ی) که ندای آمدت از هر جماد * که ابد فرعون در دوزخ فتاد * کاه هر جماددن سکا ندا کلدیکه
فرعون تا ابد دوزخه دوشدی یعنی رؤیا کده جماداتی کوردك اول جانبدن سکا بو کونه صدا کلدیکه فرعون جهنمه
دوشدی ومخلد فی النار اولدی بو دخی تعبیره محتاج دکلدر لکن برکسه یه جهنمه دوشدك دیونده کلسه ویا خود
کندوینی اول کسنه جهنم ایچره کورسه شهوت ونار غضبله متصف اولان نفس اماره نك پنجه سنه کندوینی کرفتار
قیلمقدن عبارت اولور واسیر نفس اولمغه تعبیر قیلنور (م ی) زان بترها که نمی کویم ز شرم * تا نکردد طبع معکوس تو
نرم) بوندن بترلر کوردمکه بن آنی سکا حیا وشرم ایلدیکمدن سویلمزم تا کم سنك معکوس اولان طبیعتك کرم اولمیه
وغضبیه کلمیه بونده اشارت واردر مرشد ومعلم اولنلره که اهل نفسك مستقبح اولان احوالنی بالمشافهه سویلمیه لر
شرم وحیا ایله اتصاف قیلمقدن اوتری اولقدر سویلمیه لر که ادبه مخالف اولمیه ومخاطب اولان کسه لرك دخی
طبیعتلرینی کرم قیلمیه وقتا که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بر قومه ارشاد ونصیحت ایتسه لردی
بالمشافهه قبایحنی یوزلرینه اوروب سزنیچون شویله ایشلرسز دیمزلردی بلکه (ما بال اقوام یفعلون کذا وکذا) دیو
تعریض وکنایت طریقیله انلره نصیحت بیوررلردی که بو اسلوبده مخاطب اولان کسه لرك طبیعتلری کرم اولمز وغضبه
کلمز (مثنوی) اندکی کفتم بتو ای ناپذیر * ز اندکی دانی که هستم من خبیر * ای نصیحت قبول ایلمین بن سکا ادنی دیدم
(القلیل یدل علی الکثیر) بخواسنجه ازدن بیله سنکه بن چوغنه خبیرم ومستور اولان واقعه لرکه دخی بن علیم
(مثنوی) خویشتن را کور میکردی ومات * تا نبندیشی ز خواب وواقعات * کندیکی جهل وغفلتله کور ومات
ایلمکله حتی خوابدن وواقعاتدن اندیشه ایلدك وتفکر قیلدك (مثنوی) چند بکر یزی نك آمد پیش تو *
کور کی ادراك مکر اندیش تو * نیچه برقچرسن اشته سنك اوکه کلدی سنك مکر اندیش اولان ادراکك کورلکنه
بو فهم یاتزدر نیچه برقچرسن اشته سنك اوکه کلدی سنك مکر اندیش اولان ادراککك کورلکی یعنی سنك مکرلرك کبی
ایدیجی اولان ادراکك کورلکینك جزاسی صورت باغلیوب اشته سنك اوکه کلدی دیمك اولور اما اولکی وجه
اوزره اول واقعه لرك ظهورندن نیچه برقچرسن سنك مکر اندیش اولان ادراکك کورلکنه اشته اول واقعه لر
اوکه کلدی وظهور قیلدی دیمك اولور (بیان آنکه در توبه همیشه بازست (م ی) هین مکن زین پس فرا کیر احتراز
که ز بخشایش در تو بست باز * ای فرعون آکاه اول بوندنصکره کفر وفساد ایله احتراز طوت زیرا بخشایش
الهیدن توبه قپوسی آچقدر همان فرصتی فوت ایلیوب توبه وانابته مشغول اوله کور (مثنوی) توبه را از جانب مغرب
دری * باز باشد تا قیامت بر وری * تا ز مغرب بر زند سر آفتاب * باز باشد آن در از وی رو متاب * توبه نك مغرب
جانبندن بر قپوسی وار قیامته دکین وری اوزره مفتوح وکشاده در وری خلق معناسنه در بونده قافیه ایچون راء مکسور
اوقنور آفتاب مغربدن طلوع ایدنجه دك اول قپو آچق اولور اندن یوز دوندرمه یعنی توبه قیلمقدن معرض اولمه
زیرا برکسه قبل طلوع الشمس من مغربها توبه قیله الله تبارك وتعالی رحمت ومغفرتیله انکا رجوع ایدوب توبه سن
قبول ایلر نته کم ابو هریره رضی الله عنه حضرتلری بو حدیث شریفی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن
روایت ایدرلر (قال علیه السلام من تاب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله علیه) ودخی روایت اولنورکه
حضرت عمر رضی الله عنه رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن بر کون سؤال ایلدی ودیدیکه باب توبه ندر قال

عليه السلام باب التوبة خلف المغرب له مصراعان من ذهب مكللان بالدر والياقوت ما بين المصراعين مسيرة اربعين عاما للراكب المسرع وهو مفتوح منذ خلقه الله تعالى الى طلوع الشمس من مغربها (مثنوى) هشت جنت را ز رحمت هشت در * يك در توبه است ازان هشت اى پسر * سكز جنتلر جنتدن سكز قپوسى واردر اى اوغل اول سكز قپودن بريسى توبه قپوسيدر جنتلك اولكيسنه عدن ديرلر ايكنجيسنه وسيله اوچنجيسنه فردوس دردنجيسنه خلد بشنجيسنه نعيم التنجيسنه جنت المأوى يدنجيسنه دار السلام سكزنجيسنه دار القرار ديرلر و بونلرك سكز قپوسى واردر اولكيسنه باب توبه ديرلر بوندن توبه ايدنلر داخل اولور و بو هر دم مفتوحدر ايكنجيسنه باب زكوة ديرلر بوندن زكات ويرنلر داخل اولور اوچنجيسنه باب صلوة ديرلر بوندن مصلى اولنلر كيرر دردنجيسنه باب ريان ديرلر بوندن صائم اولنلر كيرور بشنجيسنه باب حج ديرلر بوندن حج ايدنلر كيرر التنجيسنه باب جهاد ديرلر بوندن مجاهد اولنلر كيرور يدنجيسنه باب ورع ديرلر بوندن متقى اولنلر كيرور سكزنجيسنه باب الصلة ديرلر بوندن صلهٔ رحم ايدنلر كيرور يعنى بو ذكر اولنان صفتلرك هر قنغيسى بركسه يه غالب اولسه و اول بو عملاردن برينى زياده قيلسه اول كسه كندينك اهل اولديغى عمله مناسب جنتك اول قپوسندن داخل اولور ديمك اولور (م ى) آن همه كه باز باشد كه فراز * وان در توبه نباشد جز كه باز * اول دوكلى قپولر كاه آچق اولور و كاه فراز اولور يعنى مرتفع اولوب مسدود اولور اما اول توبه قپوسى آچق اولمقدن غيرى اولمز هميشه مفتوح اولور (مثنوى) هين غنيمت دار در باز است زود * رخت آنجا كش بكورئ حسود اى عاصى آكاه اول فرصتى غنيمت طوت توبه قپوسى آچقدر على الفور رختكى انده چك حسودك كورلكنه يعنى شيطانك رغمنه تا سعادت ابديه بوله سن و دولت حقيقيه يه نائل اوله سن (كفتن موسى عليه السلام فرعون را كه يك پند از من قبول كن و چهار فضيلت عوض بستان و پرسيدن فرعون آن چهار كدامست) (مثنوى) هين ز من بپذير يك چيز و بيار * پس ز من بستان عوض از ان چهار * حضرت موسى عليه السلام فرعونه تنبيه ايدوب ديدى اى فرعون آكاه اول بندن بر شيئى قبول ايله و انى كتور يعنى قولا و فعلا انى عمل مرتبه سنه يتور پس بندن اول بر شيئك ايچون درت عوض ال (مثنوى) كفت اى موسى كدامست آن يكى * شرح كن با من از ان يك اندكى) فرعون ايتدى اى موسى اول نسنه قنقيدر اول بردن بكا براز جق شرح و بيان ايله (مثنوى) كفت اين يك كه بكويى آشكار) كه خدايى نيست غير كردكار * حضرت موسى ايتدى اول بر چيز اولدر كه آشكارا ديه سن كه بر خدا يوقدر كردكاردن غيرى يعنى على ملاء الناس لا اله الا الله ديه سن و موسى كليم الله ديو اقرار ايليه سن كه هر پيغامبر كندى امتنى اولا حق تعالى يى توحيد ايلمكه دعوت قيلشلردر و الوهيتى و خالقيتى همان واجب الوجوده حصر ايلمكه محرض و مرغب اولمشلردر (مثنوى) خالق افلاك و انجم بر علا * مردم و ديو و پرى و مرغ را * علا اوزره افلاك و انجمك خالقى انسانك و ديو و پرى و مرغك خالقى همان اولدر اول خدادن غيرى بر خالق يوقدر (مثنوى) خالق دريا و دشت و كوه و تيه * ملكت او بى حد و او بى شبيه * عالم اسفلده دريا و دشت و كوهلك و تيه و صحرانك خالقيدر انك مملكتى بى حددر و اول پادشاه بى شبيه و بى نظيردر يعنى خداى تعالى بردر انك شبيه و شريكى يوقدر وانك علوى و سفلى ملكتى قتى چوقدر و بو جملهنك خالقى همان اولدر اندن غيرى دكلدر ديه سن (مثنوى) كفت اى موسى كدامست ان چهار * كه عوض بدهى مرا بر كو بيار * فرعون ايتدى اى موسى اول درت قنقيدر كه بكا انلرى عوض ويره سن ديو انلرى كتور (مثنوى) تا بود كز لطف اين وعدهٔ حسن * سست كردد چار ميخ كفر من * تا اوله كه اول خوب و حسن وعدهنك لطفندن بنم كفر و جهالتم چار ميخى سست و ضعيف اوله وفى الحقيقه مرشد طرفندن اولان الطاف حسنه وعدهلرى اصحاب كفر و ضلالتك ضلالت و معصيتلرى چار ميخنى سست ايدبجيدر اكرچه بو معنالر فرعون لسانندر اما هر بريتك مفهومى عين حكمتدر مرشد طرفندن بو معنالر حاصل اوله قده فرعون سيرت اولان كسهلرك وجودنده اكر كفرلرى و شقاوتلرى ازلى دكل ايسه البتته ثمره و اثرى ظهوره كلوب و انلرى ايمان و طاعته مستعد قيلور (م ى) بوكه زان خوش وعدهاى مغتنم * بر كشايد قفل كفر صد منم * بولا يكى اول غنيمتلو وعدهلردن بنم يوز بطمان اولان كفرمك قفلى اچله يعنى مواعد حسنه و مغتنمهدن ره جا ايلركه بنم زياده ثقيل اولان كفرمك كليدى مفتوح اوله و بنم ايمان و اسلام ادتلرين بوله (مثنوى) بوكه از تاثير جوى انكبين * شهد كردد در تنم اين زهر كين * بولا يكه جنتده اولان عسل ايرماغنك تاثيرندن بنم تنمده كين و غضب زهرى شهد اوله يعنى كين و عداوت صفتلرى مهر و محبت صفتلرينه مبدل اوله كه وجود انسانيده اولان مهر و محبت صفتلرى جنت اعلاده اولان عسل ارماغنك روحه و قلبه تاثيرندن حاصل اولور و كذلك جنتده اولان عسل ايرمقى دخى وجود انسانيده اولان مهر و محبت صفتلرندن لذت بولور و حلاوت الور تحقيق انهار اربعهنك شرحنده ذكر معلومك اولور (مثنوى) يا ز عكس جوى آن پاكيزه شير * پرورش يابد دمى عقل اسير * كيرو اول پاكيزه اولان شير ايرماغنك عكس

واثرندن بردم اسیر نفس اولان عقل پرورش بولوب وغدا پذیر اولمجنده اولان لبن نهر ینك عکسندن وتأثیرندن وجود
المسانیده اسیر نفس اولان عقل نشو ونما بولور وآندن علم ومعرفت حاصل قیلور وجود انسانیده اولان علم ومعرفت
صفتلری جنت اعلاده اولان لبن ایرمغنك عکسندن ویرتوندن حاصل اولور جنت اعلاده اولان لبن ایرمغی دخی
طراوت ولطافتی علم ومعرفت صفتلرندن الور وپاشنی وطعمی بو صفتلردن بولور (می) یابود کز عکس آن جوهای خمر
مست کردم بو برم ازذوق امر * یا اوله که جنتده اولان اول خمر ایرمقلرینك عکسندن مست اولم امر الهینك ذوقندن
بوی ایلیه‌م یعنی جنتده اولان خمر ایرمقلرینك عکس واثرندن که برکسه حق تعالینك امرنی طوتمقدن ذوق الیه
وانك راه طاعتنده مست اولسه جنتده اولان خمر ایرمقلرینه آندن نشئه کلور وقوت بولور (مثنوی) یابود کز لطف آن
جوهای آب * تازه کی یابد تن شوره وخراب * یا اوله که اول جنتده اولان آب ایرمقلرینك لطافتندن شوره وخراب اولان
تن تازه لك بوله جنتده اولان صو ایرمقلرینك لطافتندرکه بو دنیاده خراب وشوره اولان تنك حیات قلبیه ایله
تازه لك بولمسی وطاعات وصالحات نباتلرنی انبات قیلمسی اکر جنتده اولان انهار لطیفه نك عکس واثری برکسه نك
شوره کبی اولان تن خاکینه حیات بخش اولمسه اول تن خاکیدن ایمان وطاعات سبزه لری بتمزو اعمال صالحه نباتلری
اندن ظهور ایتمزدی (مثنوی) شوره ام را سبزه پیدا شود * خارزارم جنت المأوی شود * بنم شوره اولان تنمك سبزه سی
پیدا اوله خارزارم جنة المأوی اوله یعنی اول جنتك صو ایرمقلرینك لطافتندن بنم شوره یرکبی اولان خاك تنمده
ایمان وطاعات سبزه سی پیدا اوله ومحل خار اولان نفسم که اوصاف ذمیمه دکنلریله پر اولمشدر جنة المأوی کبی اوله
وازهار روحانی ایله طوله (مثنوی) بوکه ازعکس بهشت وچار جو * جان شود از یاری حق یارجو * اوله که بهشت
وچار جویك عکس واثرندن جان ودل حق تعالینك معاونت ویارلغندن یارجو اوله چار جودن مراد جنت اعلاده
اولان انهار اربعه درکه حق تبارك وتعالی سورهٔ محمده بو آیت کریمه ایله اول درت ایرمغه اشارت بیورراز (قال الله
تعالی مثل الجنة التی وعد المتقون فیها انهار من ماء غیر آسن وانهار من لبن لم یتغیر طعمه وانهار من خمر لذة للشاربین
وانهار من عسل مصفی) بو آیت کریمه نك تفسیری جلد ثالثده مرور ایلدی یعنی یا موسی جنتك عکسندن
وچار جو یك دخی اثرندن بنم جانم حقك عنایتندن طالب یار اوله کندی به حقیقه دوست اولیق جست وجو قیله
بو ابیات شریفه نك تحقیقنده خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدر که انسانده اولان هر برصفت روحانی وخلق رحمانی
جنت اعلاده اولان نعمتلرك ولذتلرك عکس واثریدرکه ازلده اهل جنت اولان کسه لرك قلب وروحی اول نعمتلردن
ولذتلردن حظ المش واثرپذیر اولمشدر وکذلك انهار اربعه نك دخی عکوس وآثاری وجود انسانیده هر بری صفت
حمیده وخوی پسندیده مثالنده ظهوره کلمشدر مثلا مهر ومحبت صفتلری جنتده اولان عسل مصفی ایرمغنك
عکس واثریدر دیمشلر وعلم ومعرفت صفتلری جنتده اولان لبن ایرمقلرینك لمعه وپرتویدر دیو تحقیق ایلمشلر
وبرکسه نك روحی امر الهیدن ذوق المق وراه طاعتده مست اولمق جنتده اولان خمر ایرمقلرینك روحه ذوق ویرمسنك
وقلبه مستلك ایرکورمسنك عکسی واثریدر بیورر وبرکسه نك حیات قلبیه ایله حی اولمسی ولنك
زمین وجودنده افعال حسنه واعمال صالحه سبزه لرینك بتمسی وظهور قیلمسی جنتده اولان صو ایرمقلرینك عکس
واثریدر دیو سویلمشلردر نته کم اوچنجی جلده بعض محلده دخی حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی بومعنالری نظمه
کتورمشلر وتعبیر وبیان ایلمشلردر وجنتده اولان نعمت وانهارك هر بریسی دخی انسانك اعمال صالحه سندن
واوصاف حمیده سندن لذت وحلاوت بولمسی ولطیف وتازه اولمسی دخی حدیثله واکابر کلامیله ثابت اولمشدر وتحقیق
نیجه کره مرور قیلمشدر انکیچون اول جنته اعمال دیدیلرکه هرکسك کندی اعمال حسنه سنك جزاسی
وصورت مثالیدر دیمشلر وبونك عکسی جهنمك دخی سلاسل واغلالی وزهر وزقومی وعذاب ونکالی صفت قبیحه سیدر
دیمشلر وهر صفت قبیحه جهنمك صفتلرندن برصفتك عکس واثریدر دیو تحقیق ایلمشلردر نته کم فرعون لساندن
بومعنالره دخی اشارت ایدوب بیان بیوررلر (مثنوی) آنچنان کز عکس دوزخ کشته ام * آتش ودر قهر حق اغشته ام
انفعلین که دوزخك عکس واثرندن آتش اولمش وقهر حقده اصلانمشم ومستغرق اولمشم یعنی جهنمك عکسی بنم
نفسمه تأثیر ایدوب آتش غضبله پر اولمشم وحق تعالینك قهر وغضبنه کندیمی مستحق قیلمشم (مثنوی)
کهز عکس مار دوزخ همچو مار * کشته ام بر اهل جنت زهربار) کاه دوزخك مارینك عکسندن مار کبی اهل جنتك
اوزرینه زهر یاغدیریجی اولمشم وانلری زهر ناك اولان کلام ورنجیده قیلمشم انلر بنم زهر وقهرمله مسموم اولمشلر وهر بری
زهرناك اولان صفتلرمدن خسته دل اولمشلردر بنم وجودمده بو صفت قبیحه جهنم مارلرینك عکس واثریدرکه ملو
کبی ناسی زهرلیوب رنجیده قیلمقدن خالی دکلم دیدی وفی الحقیقه برکسه بالطبع موذی اولسه اول کسه حیاتی

وعقارب صفتاريله متصف اولمش اولور (مثنوى) كه زعكس جوشش آب حميم * آب ظلم كرده خلق ازارميم * كاهى
دوزخده اولان ماء حميمك جوششنك عكسندن بن ظلم صوبى خلق ره ميم ايلشدر يعنى بن نفسمده اولان ظلم جهنمك
حار اولان آبى كبيدر كه اكا ماء حميم دينور نفس اماره جهنم كبيدر نفس اماره ده صفت ظلمك غلبه سى جهنمده اولان
ماء حميمك غلياننك عكسيدر نته كم ماء حميم خلق اوزره دوكاسه انلرك وجودنى چوريدر واريدر كذلك آب ظلم
دخى خلق اوزره منصب اولدقده انلرى چوريمش ايلروبى درمان قيلر (مثنوى) من زعكس زمهريرم زمهرير *
يا زعكس آن سعيرم چون سعير * بن زمهريرك عكسندن زمهريرم ياخود اول سعيرك عكسندن سعير كبى ام زمهرير
صوغوق طامو يه سعير اسيجق طامو يه ديرلر يعنى صوغوق جهنمك عكسندن هر صفتم وعملم زمهرير كبى اولمش
هر سوزم يخدن ابرد وهر خويم اهل جنت خوشندن بغايت ابعددر وياخود اول محل نار اولان سعيرك عكس واثرندن
آتش شهوت ونار غضبله مشتعل اولوب خلق ياققده وعرض وناموسلرين يقمقده جهنم كبى ام (مثنوى) دوزخ
درويش ومظلوم كنون * واى انكه يابمش نا كه زبون) الان فقيرلك ومظلوملك دوزخى يم واى اول كسه نك حالنه كه آنى
بن ناكاه زبون بولم يعنى شمدى بو دنياده بن فى المثل مظلوملرك ودرويشلرك جحيميم بونلرى آتش قهر
وغضبله ناحق يره احراق ايلرم واى اول كسه نك حالنه كه آنى زبون ومغلوب بولم بونده حصه بودر كه اولا فرعون سيرت
اولنلرك حالى بودر وثانيا جهنمك واهل جهنمك صفتلرى بوذكر اولنانلردر بيله سنكه اهل جهنم جهنم صفتيله متصف
اولنلردر وثالثا فرعون كندى اوصاف خبيثه واخلاق ذميمه سنه معترف اولوب موسى عليه السلامدن لطف ورحمت
حقه ميل ايلمك طريقيله نصيحت جو اولدى وايمان واسلام مقابله سنده عطا اولنان نعمتلرى جست وجو قيلدى
پس مؤمن شكلنده اولان طاغيلره وفرعون سيرت اولان باغيلره دخى اولقدر كركدركه كندى اوصاف قبيحه سنى واخلاق
رديه سنى ذم ايليه وكنديلرك جرم وعصيانته معترف اولوب شويله افعال خبيثه يه مبتلا اولشمدر ديو سويليه وموحد
اولنلرك وايمان واسلامى قبول قيلنلرك فضايلنى برموساى وقت اولان مرشددن استفسار واستعلام ايليه تا كم
انك كلام سعادت انجامنك يمن وبركتيله قبول ايمان واسلامه ميل ومحبت قيله ومنشوق اوله والله اعلم بالصواب
(شرح كردن موسى عليه السلام آن چهار فضيلت را جهت پاى مزد ايمان فرعون) بو شرح شريف موسى
عليه السلامك اول درت فضيلتى شرح ايلسنك بياندر فرعونك ايمانك پاى مزدى جهتندن اوترى پاى مزد
اجرت قدمه ديرلر يعنى فرعونك ايمانه كلسنك وراه طاعته سلوك قلمسنك اجرتندن اوترى اول درت فضيلتى موسى
عليه السلام حضرتلرى شرح ايلدى (مثنوى) كفت موسى كاولين انچهار * صحتى باشد تنت را پايدار * حضرت
موسى عليه السلام ديديكه اول درت فضيلتك اولكيسى سنك تنكه ابدى برقوى صحت اوله يعنى جميع عمركده
صحت اوزره اوله سن (مثنوى) اين علاهايى كه درطب كفته اند * دور باشد از تنت اى ارجمند * بو علتلركه كتب طبده
ديمشلردر سنك تنكدن دور اوله يا دولتلو (مثنوى) ثانيا باشد ترا عمر دراز * كه اجل دارد ز عمرت احتراز * اول درت
فضيلتك ايكنجيسى بودركه سكا عمر دراز اوله كه اجل سنك عمركدن احتراز طوته (مثنوى) وين نباشد بعد عمر
مستوى * كه بنا كام از جهان بيرون روى * ومستوى اولان عمردنصكره بودخى اولميه يعنى على الاستوا صحت
وسلامتله كذرايلين عمردنصكره بودخى اولميه جهاندن نا كام ونامراد طشره كيده سن وعالم آخرته رحلت ايده سن
(مثنوى) بلكه خواهان اجل چون طفل شير * نى زرنجى كه ترا دارد اسير * بلكه اجلى استيجى اوله سن طفل شيرى
استديكى كبى شول بر رنجدن دكل كه سنى اسير طوته يعنى بعض كسه لر واردركه بربلايه مبتلا اولوب انك المندن
موتنى واجلنى طلب ايديجى اولورلر سنك موت اجل طالبى اولمك بو قبيلدن اولميه بلكه بودنيا سكا رحم مادر كبى اضيق
سجن كورينه ودار آخرت نعمت وسعادتله مشحون مشاهده قيلنه پس جانك اكا طفل شيره محبت ورغبت ايلديكى
كبى محبت ورغبت ايليه واولكى غايت حظندن وذوقندن دبليه الم واضطرابندن دكل نته كم بيوررلر (م ى) مرك جو
باشى ولى نه از عجز رنج * بلكه بينى در خراب خانه كنج) مرك جو اوله سن وليكن عجزدن ورنجدن دكل بلكه خانه نك
خرابه ده كنج كوررسن يعنى طالب موت اوله سن وليكن عجز ورنجدن متألم ومضطرب اولديغك جهتندن دكل
بلكه خانه جسدك خراب اولمسنده كنج حقيقى كوررسن ووجودك ويران اولمسنده كنز وحدتى مشاهده قيلورسن
(مثنوى) پس بدست خويش كيرى تيشه * ميزنى برخانه بى انديشه * كه حجاب كنج بينى خانه را * مانع صد خرمن
اين يك دانه را * پس كندى الكله بر تيشه طوترسن فكر واندیشه سز وجودك خانه سى اوزره اوررسن يعنى بى تردد
جسم وتنك خراب اولمسنه سعى قيلورسن زيرا خانه جسدى كنجه حجاب كوررسن بو بردانه يى يوز خرمنه مانع كوررسن
يعنى بو جسد ومتاع دنيا عالم جانه ونعم عقبايه نسبتله بردانه كبى شئ قليلدر وكنج جان ونعم جنان صد خرمن كبيدر

چونکم بو صید غرضن مشابه‌سنده اولان اذواق جانه‌ بو بردانه کبی اولان حظ بدنی مانع کورمکدن وبو جسد خانه‌سنك تحتنده کنج حقیقی مشاهده قیلمدن اول خانه‌یی ویران ایتمکه سعی قیلورسن واول دانه‌یی صید غرضن مقابله‌سنده بذل ایلمکی جانکه منت بیلورسن (مثنوی) پس در آتش افکنی این دانه‌را * پیش گیری پیشهٔ مرغانه‌را پس بو دانه‌یی آتشه آتارمسن مرغانه پیشه‌یی اوکه طوترسن یعنی پس اول دانه کبی اولان جسدی آتش ریاضته براغورسن هیچ قایرمزسن وشیرمرد کبی بر صفت کامله‌یی اوکه طوترسن که اول صفت انبیا علیهم السلام واولیای کرامك صفت وطرز یقتلریدر پس مناسبتله اسیر صورت اولنلره نصیحت ایلیوب بیوررلر (مثنوی) ای بیك برکی زباغی مانده) همچو کرمی برکش ازرزوانده) ای بر برك سبیله بر باغدن محروم قالمش بر قورتجغز کبی آنی برلرزدن سورمش در یعنی شول بر بوجك که بر بیرقله قناعت ایدوب اول بیراقی اتی باغدن سوردیکی ومحروم قیلدیغی کبی سندخی حظ بدنه مقید اولوب قناعت قیلمشسن واول برك مشابه‌سنده اولان حظ بدنسنی باغ حقیقتدن سورمش حتی اول برکه مقید اولدیغك واسطه‌ ایله اول باغدن محروم قالمشسن (مثنوی) چون کرم این کرم را ایـداز کرد) اژدهای جهل را این کرم خورد * کرم کرمی شد پر ازمیوه ودرخت * اینچنین تبدیل کردد نیکبخت * چون کرم الهی بو کرم نفسی خواب غفلتدن بیدار ایلیه اژدرهای جهلی بو کرم نفس یر اول کرم میوه ودرختدن پر بر باغ اولدی نیکبخت اولان کمسه بونك کبی تبدیل اولور کرم کافك کسریله بوجك معناسنه ذرکرم کافك فتحیله اوزم جبوغیدر بوزاده باغ معناسی مراد اولور وخلاصهٔ کلام بوله دیمك اولورکه چونکم حق تعالینك کرمی وفضلی بو کرم مشابهسنده اولان نفسی خواب غفلتدن وسنهٔ جهالتدن بیدار ایلیه جهالت وغفلت اژدرهاسنی بو کرم کبی ضعیف اولان نفس محو وازاله ایلر چونکم غفلت وجهالت اژدرهاسنی ازاله ایلیه اول بوجك کبی ضعیف اولان نفس انسانی درخت عمل صالحه‌دن واثمار علوم ومعارف نفیسه‌دن پر اولمش بر باغ معنوی اولور نیکبخت اولان وسعادتدن حظ ونصیب الان کمسه‌لر بونك کبی تبدیل اولور وبرشی حقیره قناعت قیلمقدن کذر ایدوب همتی عالی قیلور وحیوانیت مرتبه‌سندن خلاص اولوب حقیقت انسانیه باغنه واصل اولور وکنز لا یفنایی بولور وکنج حقیقته مالك اولور (تفسیر کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف * بو شرح شریف وبو بیان لطیف بو حدیث قدسینك تفسیریدر که الله تبارك وتعالی حضرت داود علیه السلامه خطابا بیوردی یا داود کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف بعض روایتده داود حضرتلرینه خطابا والمیوب همان (کنت کنزا) دیمکله روایت اولمشدر بونك تفسیری بیانی بابنده بازحکایه‌سنده مرور ایلدی انده طلب اولنه (مثنوی) خانه برکن کز عقیق این یمن * صدهزاران خانه شاید ساختن * خانه‌یی قو پار زیرا اوینك عقیقندن یوزبیك خانه دوزمك لایق وممکندر یمندن مراد بونده دل وجان اولور عقیقدن مراد حکمت وایمان اولور که حضرت پیغمبر علیه السلام ایمان وحکمتی یمنه منسوب قیلدیلر ویوردیلرکه (الایمان یمان والحکمة یمانیة معناسی ایمان یمنیدر حکمت دخی یمنیه‌در دیمك اولور ایمان قلب حق بیلمکدن واکا کمالیله تصدیق قیلمقدن عبارت اولور حکمت علمی وعملی اتقان ایلمکه وقول صائب سویلمکه دیرلر بوراده مراد علوم لدنیه ومعارف یقینیه اولمق دخی جائز اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه خانهٔ وجودی تیشهٔ ریاضتله قلع وقمع ایله تا وجود موهومیدن اثر قالمیه زیرا بو دل وجان یمنه منسوب اولان عقایق حقایقدن وجواهر اسرار دقایقدن نیجه یوزبیك وجود نورانی خانه‌سن دوزمك لایق اولورکه بو جهل وکفرله معمور اولان وجود موهومی خانه‌سنی تیشهٔ طاعت وریاضتله اکر ویران ایلرسك ایمان وحکمتله آنی نیجه یوز مرتبه ایتمکه قادر اولورسن دیمك اولور (مثنوی) کنج زیر خانه است وچاره نیست * از خرابی هین مندیش ومایست * که هزاران خانه ازیك نقد کنج * توان عمارت کردبی تکلیف ورنج * کنج خانه آلتنده‌در وچاره یوقدر کاه اول خرابلقدن اندیشه ایلمه وتوقف ایتمه زیرا کنجك بر نقدندن هزاران خانه‌یی تکلیفسز ورنجسز عمارت ایتمك ممکندر کنجدن مراد حقیقت کنجی وجواهر اسما وصفاتله پر اولان مرتبهٔ الوهیت کنزیدر وخانه‌دن وجود موهومی خانه‌سی قانی اولمیه وصالك صورت خانه‌سنی ویران قیلمیه کنز وحدته ایرمز وکنج حقیقته واصل اولمز پس خانهٔ وجودی ویران ایتمکدن غیری آنی بولمغه چاره ودرمان یوقدر فانا کان کذلك خانهٔ صوریه‌یی ویران ایلمك کنج حقیقتك وصولنه وسیله اولدیسه بلا تأخیر ولا توقف خانهٔ وجودی ویران ایله هیچ بو خصوصده فکر واندیشه قیلمه تا کم غنی القلب اوله‌سن وکنز لا یفنی‌یه ایرشه‌سن که هزاران خانهٔ روحانی ونورانی کنج حقیقتك بر نقدندن یعنی خدای تعالینك بر تجلیسندن وعطیه‌سندن هیچ زحمت ورنج چکمکسزین معمور ایتمکه قادر اولورسن تان بونده تواندن مخففدر تان عمارت کردن عمارت ایتمکه قادر اولورسن دیمك اولور (مثنوی) عاقبت این خانه خود ویران شود * کنج از زیرش یقین عریان شود) بو خانه خود عاقبت

ویران اولوریقین ومحقق خزینه انك التندن عریان اولور وظهوره کلور یعنی عاقبة الامر بوجسد خانه‌سی خود ویران
وخراب اولور وکنز الهی بی شك انك التندن ظهوره کلور (مثنوی) لیك آن تو نباشد زانکه روح) مزد ویران کردنستش
آن فتوح) ولیکن اول کنج سنك لایق ونصیبك اولمز زیرا که روحه اول فتوح اول خانه‌یی ویران ایلمكلكك
مزد واجرتیدر یعنی حالا بو دنیاده ایکن برفحوای حدیث (موتوا قبل ان تموتوا) اولمزدن اول موت اختیاریله اولدیسه
وسعی وکوشش ایدوب مشتهیات نفسانیه‌سنی ومقتضیات جسمانیه‌سنی حق یولنده ویران قیلدیسه اول فتوح الهی
وکنج ربانی بو ویران ایلمكلكك وسعی قیلمقلغك مزدی واجرتیدر اما اکر راه طاعتده تکاسل ایدوب وتعمیر بدن
سمتنه کیدوب کندی وجودنده اولان کنز الهیدن غافل اولدیسه وکار وکسب قیلمقدن تکاسل قیلدیسه
موت اضطراریله اولوب کنج حقیقت ظهوره کلدکده انك ملکی اولمز واول خزینه‌دن اصلا انتفاع وفائده کلمزسه کم یوردلر
(مثنوی) چون نکرد آن کار مزدش هست لا) لیس للانسان الا ما سعی) چونکه اول کسنه که اول کاری ایلمکدن انك
اجرت ومزدی لا اولدی زیرا انسان ایچون بوقدر الاسعی ایلدیکی عملك نتیجه‌سی واردر سورهٔ نجمده اولان
بو آیت کریمه‌یه اشارتدرکه اولی بودر (ام لم ینبأ بما فی صحف موسی) یعنی خبرویرلمدیمی یا محمد صحف موساده اولان
شیئ یعنی توراتده مستور اولان کلام (وابراهیم الذی وفی) صحف ابراهیمده اولان اویله ابراهیم که نار نمروده اتلمقده
صبرا تمکله وفرزندنی ذبح ایلمکده صبرا تمکله وضیفه اکرام اتمکله مبالغه ایله وفا ایلدی (ان لا تزر وازرة وزر اخری
ان مثقله‌دن مخففدر واسمی ضمیر شاندرکه محذوفدر وبوجمله سؤال مقدره جواب اولورکان دینلدیکه مافی صحفهما
قالوا هوان لا تزر یعنی برنفس بوکاهز نفس آخرك بوجکنی ولا یؤخذ بذنب غیره (وان لیس للانسان الا ما سعی)
وبردخی صحفلرنده اولان بودرکه تحقیق انسان ایچون بوقدر الا اول نسنه‌نك ثوابیکه سعی وکوشش ایلدی نته‌کم
غیرلرك کناهیله مؤاخذه اولمدیغی کبی غیرلرك عملیله شایسته ومقبول اولمز شفاعت انبیا علیهم السلام واستغفار
ودعاء الاحیاء للاموات وبونلره مشابه اولان اعمالی بو آیت کریمه مانع اولمز (وان سعیه سوف یری) تحقیقا اول
انسان سعیی عن قریب کورریری فتحله اولسه معنی بودر اما ضمله قرأت اولورسه تحقیقا اول انسانك سعی
عن قریب یوم قیامتده کوریلور وصحیفهٔ اعمالنده اولان انا کا بالکلیه کشف اولنور دیملك اولور (مثنوی) دست
خایی بعد از ان تو کای دریغ * اینچنین ماهی نهان بد زیر میغ) بن نکردم آنچه کفتند از بهی * کنج رفت وخانه ودستم
تهی * اندنصکره سن الك جیبرسن وحسرت برسن بویله دیو که‌ای دریغ بونك کبی برماه منیر سحاب التنده نهان ایدی
اوا ایلکدن اول نسنه‌یی که انبیا علیهم السلام واولیای کرام دیدیلر بن انی ایلمدم کنج کتدی وخانه دخی کتدی
ودستم والم تهیدر یعنی حقیقت ظهوره کلدکده وکنج نهانی عیان اولدقده زیاده حسر تکدن الك جیبرسن
ویا حسرتا علی ما فرطت فی جنب الله) دیو تحسر ایلرسن ودیرسنکه بونك کبی برماه دولت وسرمایهٔ سعادت بنم
سحاب بشریتم ومیغ طبیعتم التنده نهان ایمش بن اندن غافل اولمشم وافی بولمق خصوصنده کسب وعمل ایلمکدن
تکاسل قیلمشم اول عملی که انبیا علیهم السلام واولیای کرام ایلك جهتندن بکا دیدیلر بن انی ایلمکدن وخانهٔ جسدی
تعمیر ایدوب انك مقتضاسی اوزره اولدم حالا شمدی اول خانهٔ جسد وانده اولان کنج الدن کتدی وبن
تهی دست قالدم ومفلس اولدم دیرسن (مثنوی) خانه اجرت کرفتی یا کری * نیست ملك تو بییعی یا شری * این کری را
مدت او تا اجل * تا درین مدت کنی دروی عمل * مثلا سن اجرته ویا کرایه متعلق اولان خانه‌یی طوتدك بیعله ویاخود
شرا ایله اول خانه سنك ملکك دکل بو کرانك مدتی اجل وقتنه دکندر حتی بو مدتده اول خانه‌ده عمل ایلیه‌سن یعنی بو تن
خانه‌سی اجرت وکرایله برکسنه‌یه ویریلن براوکیبدر نتکه برکسنه‌یه برصاحب دولت براو ویرسه وا کا بویله دیسه که
بو خانه‌یی سکا فلان زمانه دك کرایه ویردم وانك کراسی اولدرکه اولا بونی تدریجله یقه سن وجمله نقوش والوانی ویران
ایده‌سن وبونك التنده جواهر وزواهر ایله مملو برخزینه واردر انی بوله‌سن وانی بولدقدنصکره انك نقود وجواهریله
بعد ازان بو خانه‌یی بنم مرادم اوزره تعمیر قیله‌سن چونکه اول خانه کا لنه ایره هم اول خانه سنك اولسون وهم اول
بولدیغك خزینه‌یی نهایه دخی سنك اولسون بو خانه‌ده مسا کن اولدیغك ایچون اجرت هر کون بو دیدیکم اوزره بو کونه
عمل قیله‌سن تا اول خزینه‌یی بولوب کندك بنا ایلدیکك خانه‌یه مالك اوله‌سن پس سکا لازم اولان بودرکه انك یوردیغی
اوزره عمل قیله‌سن اکر اول شرط اوزره عمل ایلمزسك خانه سنك اولمز وخزینه دخی سنك ملکك اولمز (م ی) پاره دوزی میکنی
اندر دکان * زیر این دکان تو مدفون دو کان * سن ایسه دکانده پاره دوزلك ایلرسن حال بو که سنك بو دکانك التنده ایکی
کان مدفوندر دکاندن مراد جسددر پاره دوز پاره دیکیجی اسکیجی به دیرلر بونده مراد یملك ایچمك وبدنی بعض ادویه
واغذیه ایله ترمیم وتعمیرا یتمك اولور دو کاندن مراد برقاج وجه اولسه‌ده جائزدر جسمانی وروحانی ویاخود صوری

ومعنوی ایکی معدن سنك جسدكك آلتنده مستوردر دیمك اولور ایکی معدندن مراد معدن علم ومعدن عمل اولمق دخی
جائزدر ویاخود معدن صفات ومعدن ذات اولمق دخی وجهدر حاصل کلام ای انسان سن بودکان جسمده اکلکمیك
ایدوب خواب وخورده مائل وتعمیرینه مشاغلسن حال بوکه سنك بودکان وجودیكك تحتنده اسرار جسمانی واذواق
روحانی معدنلری ویاخود احکام صوری وآثار معنوی معدنلری ویاخود علم وعملدن حاصل اولان حکمت ومعرفت
معدنلری مستوردر بلکه اوصاف الهیه وذات ربانیه که فی المثل معنوی معدنلردر وجود انسانیده موجودلردر
لکن صورت انسانی اکا پرده اولدیغی اعتباریله اول وجود انسانیده مدفون کبی اولمشدر پس ای انسان بودکان
جسمده خواب وخوره مقید اولمقدن وتعمیرینه اشتغال قیلمقدن کذر قیلسه وکندی وجودنده باطن ومحقق اولان
کانلردن خبردار اولوب لوازم جسمانیه سنی وهوای نفسانیه سنی خراب ایلکه سعی قیلوب اول کانلری بولمغه مشغول
اولسه وهماندمکه مشتهیات جسمانیه ویران اولوب قلبه محو وفنا اثرلری کورندکده اول معنوی اولان معدنلر ظهوره
کلورسه سالك آنی بصر بصیرتله مشاهده قیلدقده کندینك وجود مجازیسنی افنا ایلمکه جان ودلله سعی قیلور
(مثنوی) هست این دکان کرایی زود باش * تیشه بستان وتکش را می تراش * تا که تیشه نا کهان بر کان نهی *
ازد کان وپاره دوزی وارهی * بودکان جسم کرایه منسوبدر تیز اول تیشه یی الکه ال واتمك دیمکی یون وقاز تا کم نا کهان
کان اوزره تیشه قویه سن دکاندن وپاره دوزلکدن کیرو قورتیله سن یعنی ای انسان بودکان جسد کرایه منسوبدر
حق تعالی بوجسد دکانی سکا انکیچون ویردیکه حقك امری قازمه سنی الکه الهسن وامر ایلدیکی اوزره بوبدنك دکانك
قبیح اولان صفتلرنی انکله یقه سن تا خزینه روحه واصل اولنجیه دك روح حیوانیه یی حفر ایدوب یونه سن امدی تیز
اول ریاضت وطاعت تیشه سن الکه ال واول جسم دکانك دیبیکه روح حیوانیدر انك صفتلرنی یون تا کم قازمه یی
ناکهان معدنه قویه سن یعنی ریاضتی کاله ایرکوره سن ومقصود بالذات اولان معدنی بوله سن وکوره سن
اندنصکره جسم دکاندن وخواب وخوردن وبدنه مقید اولمقدن خلاص اوله سن وپاره دوزلك زحمتندن نجات
بوله سن دیمك اولور (مثنوی) پاره دوزی چیست خورد آب ونان * میزنی این پاره بر دلق کران * پاره دوزلك ندر در سك
اتمك یمك وصو ایچمك پاره دیکمکدن ایبارت کهنه دلقه بوپاره یی دیکرسن یعنی ایدر رزق برا آب ونان بر پاره کیبیدر جسد ایسه بر دلق کران کیبیدرسن بو آب
ونانی اکا ضم ایلیوب یامرسن (مثنوی) هر زمانی درد این دلق تنت * پاره بروی میزنی زین خوردنت * سنك بوتنك
دلقی هر زمان برتلور یمکلکدن وایچمکلکدن اول تن خرقه سنك اوزرینه پاره اورورسن دلقنك برتلمسی اکر
اولمدن کنایت اولورسه یمك وایچمکدن مراد آب ونان اولور که بدنك جوعنی سد ایلك اتمك برنعنی دیکمك کبی اولور واکر
دلق بدنك برتلمسندن مراد خسته لك اولورسه خوردنت دیدکلرندن مراد آنی اصلاح ایلکدن اوتری بعض معجون
یمك ومزاجی مصلح بعض شربت ایچمك مراد اولور پس خلاصه کلام هربار که سنك تنك خسته اوله معجون یمکدن
وبعض اشربه ایچمکدن اول بدنه پاره اوررسن وانك تعمیرنه واصلاحنه سعی قیلورسن دیمك اولور (مثنوی) ای زنسل
پادشاه کامیار * باخود آ زین پاره دوزی تنك دار * پاره بر کن ازین قعر دکان * تا بر آرد سر به پیش تودوکان * ای
کامیار اولان پادشاهك نسلندن اولان کمسه کندیکه کل بو پاره دوزلکدن تنك وعار طوت بودکانك قعرندن برپاره
قوپار تا کم اوکدکده ایکی کان باش یوقرو کتوره یعنی ای مرادی کندی یه یار اولان پادشاهك نسلندن اولان شه زاده که
اول پادشاه کامیاردن مراد جسد حسبیله ابو البشر درو روحك اعتباریله ابو الارواح اولان سید البشر درکه بز جمله
صورتا اولاد آدم علیه السلام اولدیغمز مقرردر اما (انا من نور الله والمؤمنون من نوری) حدیث شریفنك مفهومی
اوزره بوجمله مؤمنلر حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك نورندنز پس من حیث المعنی اول شاه کامیارك بزه
نسلی دینمه عجیب دکلدر بالخصوص که (اول ما خلق الله روحی) حدیث شریفنك مقتضاسنجه اول حضرتك روح
شریفی اول خلق اولوب بعده هر روح اول روح اعظمك واسطه سیله ظهوره کلدیکی تقدیر اوزره دخی اکا ابو الارواح
دینوب سائر ارواح مؤمنینه پادشاه کامیارك نسلندندر دینلسه دخی وجهدر چونکم هر مؤمن من حیث المعنی
انك نسلندن اولدیغی قابل اولیجق دیمك اولور که ای اول شاه کامیار اولان نبی مختار صلی الله علیه وسلمك من حیث المعنی
نسلندن اولان مؤمن کندیکه کل وحدکا اشتدمسن نه عزیز وشریف کمسه سن کندیکی بیل بوپاره دوزلقدن عار طوت
یعنی حیوان کبی یمکدن وایچمکدن فراغت ایت امدی بودکان جسمکك اساسندن برپاره قوپار یعنی روح حیوانیکه
بدن دکانك قعری واساسی کبی واقع اولمشدر انك مقتضاسنی قلع وقمع ایله تا کم سنك حضوریکه روح وعقل معدنلری
باش یوقرو کتوره سن واندن سعادت دارین بوله سن وملك وملکوتك خاصیتلرنی جامع اوله سن وصورت ومعنانك
اسرارنه وصول بوله سن (مثنوی) پیش از آن کین مهلت خانه کری * اخر آید تو نبردی زو بری * پس ترا بیرون کنند

صاحب دکان ده وین دکانرا برکند از روی کان * یعنی اول که و کرامانه سنك مهلت آخر کلوب نهایت بولنسالی وکه سن اندن برنفع ایلتمیه سین یعنی اندن بر حاصل ومنفعت اخذ ایتمیه سن حاصل کلام اندن مقدم بیدیلر اول وکنز مخفی بی بولکه بو کرایه متعلق اولان جسد خانه سنك مدتی آخر که وسن اندن برنفع وفایده اخذ ایتمش اولمیه سن چونکم مهلت کله ومدت آخر اوله یعنی اول وقت دکان صاحبی سنی طشره ایلر و بو دکانی کانك یوزندن قوپارور یعنی چونکم اجل کله ومدت عمر نهایت بوله پس دکان جسدك صاحبی اولان مالك الملك سنی بو دکان جسمدن اخراج ایلر و بو دکان جسمی کان روحك وکنز فتوحك جهتندن قوپارور وکان حقیقی وکنز روحانینی ظهوره کتورور یا کی بوردیغی اوزره عمل ایلدکسه اول کانی بکاورور یا کرترك عمل قیلدکسه اول کان معنویدن سنی محروم قیلورلر دیمك اولور (مثنوی) توز حسرت کاه بر سر میزنی * که ریش خام خود بر میکنی * سن اول زمان ندامت وحسرتدن کاه باشك اوزره اورورسن که کندی خام ونا پخته ریشکی قوپاررسن یعنی صاحبك وصقالك یولوب اول حینده بویله دیرسن (مثنوی) کای دریغا آن من بود این دکان * کور بودم بر نخوردم زین مکان * که ای دریغا بو دکان بنم ایدی کور اولدم بو مکاندن بر میوه یمدم و بر فایده ومنفعت حاصل ایلمدم (مثنوی) ای دریغا بود مارا برد باد * تا ابد یا حسرتا شد للعباد * ای دریغ اولسون بزم ایدی هوا آنی ایلتدی وضایع ایتدی یعنی اول دکان بزم ایچون ایدی آنی هوای نفس قاپدی وهبا ایتدی بو معناده جائز درکه بود وجود معناسنه اولوب دالك کسریله مارا لفظنه مضاف اوله وتقدیرا اوزره معنی ای دریغا بزم بود بزی یعنی وجود بزی هوا ایلتدی وضایع ایتدی تا ابد عباد ایچون یا حسرتا دیمك صحیح اولدی یعنی ای حسرت وندامت عباد اوزره کل حاضر اول بو زمان سنك وقتکدر دیو حسرت وندامتی دعوت ایلك لایق وثابت اولدی نته کیم حسرتده باطننده اولان کنج حقیقتدن غافل وجاهل قالنلر وانبیای عظامه استهزا قیلنلر کندی نفسلری اوزره حسرتی دعوت ایلیه لر و یاخود ملائکه انلرك حسرته مستحق اولدقلرنی کوروب انلر حقنده بویله سویلیه لر که یا حسرة علی العباد ما یاتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن بو آیت کریمه نك بشنجی جلدده تفسیری یا حسرة علی العباد شرحنده کلور انشاء الله تعالی جلد اولده دخی مرور ایلدی بو رایه کلنجه دك حدیث شریف قدسینك معانی وحقایقنه متعلق اولان معانی شریفه ایدیکه بیان بیوردیلر پس بو مناسبتله کنز مخفینك طلبندن وعلم غیبینك تحصیلندن فارغ اولوب کندی ذکاوت وادراکاتنه مغرور اولان طائفه نك حسب حاللرنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (غره شدن آدمی بذکاوت وتصورات طبع خویشتن وطلب نا کردن علم غیب که علم انبیاست) بو سرخ شریف آدمینك کندی طبیعتینك تصوراتنه وذکاوتنه مغرور اولمسنك وعلم غیبی طلب قیلمامسنك بیاننده درکه اول علم غیب انبیا علیهم السلامك علیدر مادامکه برکسه انبیا علیهم السلامك علیله عالم اولمیه غیبدن خبردار اولمز واسرار باطنی مشاهده قیلماز (مثنوی) دیدم اندر خانه من نقش ونکار * بودم اندر عشق خانه بی قرار * بودم از کنج نهانی بی خبر * ورنه دستنبوی من بودی تبر * ویتلردن بو ابیاتك ماقبلنده اولان تحسر وتحیف ایلین کسه لرك لسانندن اولور یعنی اول خانه جسدك نقش وزینتنه مبتلا اولان وانده اولان کنز الهیدن بی بهره ومحروم قلان کسه تحسر ایمکله بویله دیرکه دریغا بن خانه ده نقش ونکار کوردم خانه نك عشقنده بن بی قرار اولدم خانه ده نهان اولان کنجدن بی خبر اولدم یوخسه تبر بنم دستنبویم اولوردی خانه دن مراد جسد ونقش ونکاردن مراد تصورات ذهنیه وذکاوت وادراکات عقلیه در کنج نهانیدن مراد کنز الهی وخزینه اوصاف واسرار ربانیه در دستنبو بیلغیج دیدکلریدر که قاونه بکزر برنسنه درکه اله الوب استشمام ایدرلر عرب اکا شمامه دیر وتقدیر معنی وتوضیح فحوی بویله دیمك اولور که ای دریغا بن عالم دنیاده خانه جسد ایچره نقش ذکاوت خطی والوان تصورات وتخیلاتی کوروب خانه جسده واجلدن عاشق اولوب انك عشقنده بی قرار اولدم وانك تصوراتنی ومقتضیاتنی خراب ایلدم انك درونده مخفی ونهانی اولان خزینه ربانیه دن بی خبر اولدم اکر اول خانه تنده اولان کنز الهیدن بی خبر اولمیدم ریاضت تبری وعبادت وطاعات تکری بنم الده شمامه اولوردی یعنی ریاضت وطاعات بکا شمامه کبی خوش کلیردی بن آنی الدن قومیدم تا خزینه حقیقتی بولنجه راحت اولمیدم (مثنوی) آه ا کرداد تبررا دادمی * این زمان غم را تبر او دادمی * چشم را بر نقش می انداختم * همچو طفلان عشقها می باختم * اه اکر دنیاده تبرك دادنی وحقنی ویردم بو زمان محنه تبرا ویردم حیفا که چشمی نقش اوزره اتدم و اوغلنجقلر کبی اول نقشی اوزره عشقلرا وینادم یعنی جسد فانی اراد تده و عالم حقیقت ظهوره کلدکده حرق نقوش وصور تحقیقنده ضایع ایلین کسه بویله سویلیه که آنلر آخر اولسون اکر بن دنیاده امر الهی تبرنك وحکم ربانی کمرنك دادنی وحقنی ویردم وانك امرنی وحکمنی یرینه ایرکوردیدم بو زمانده غم وغصه یه تبری ویرزدم یعنی غم وغصه دن عاری وبری

اولوب كنديني محل نجاته واردقع درجانه ايركوردم حيفا كه نظرمى نقوش والوان اوزره القا ايتدم واوغلنجقلر كبى
اول نقوش والوانله عشق ومحبتلر اويناتدم نته كم اطفالى برمزين ومنقش اولمش خانه يه كتورسك اول خانه نك ايچنده
اولان نقوش والوانه نظر ايدروا كا مائل وعاشق اولور پس اول خانه دن طشره كتمك استمز وانك درونده اولان دفينه يى
دخى طلب ايتمكى استمزلر بيلمزلركه اول خانه نك نقوشنه مائل اولمق خزينه يى بولمغه مانع اولور وانلرى غنى اولمقدن
وسعادت بولمقدن محروم قيلور (مثنوى) پس نكوكفت آن حكيم كاميار * كه تو طفلى خانه پرنقش ونكار * در الهى نامه
بس اندرز كرد * كه براراز دودمان خويش كرد * پس اول كامياراولان حكيم قتى ايو ديديكه سن برطفلسن خانه
پرنقش ونكاردر اول حكيم الهى الهى نامه نام كتابنده چوق وصيت ايلدى بويله ديوكه كندى دودمانكدن توزقوپار
كردى يوقار وكتور يعنى حكيم سنائى حضرتلرى الهى نامه نام كتابنده طالب اولنلره چوق وصيت ونصيحتلر ايلدى
وزياده ايو ولطيف سوزلر سويلدى جملهدن برى بيوردبلركه سن طفلسن وبوخانهٔ جسد تصورات وتخيلات وخواطر
وافكارله پرنقش ونكاردرسن ايسك نقشلرك هر برينه عاشق ومحبسن اكر رجال مرتبه سنه بالغ اولمق استرسك
كندى قوم وقبيلكدن غبارى يوقار وكتور دودمان قوم وقبيله يه ديرلر اندن توزقوپارمق وغبار يوقار وكتورمك
انلرى ترك ايلمكدن وكندى كاركه مشغول اولمقدن كنايت اولور بونده دودماندن مراد طالبك كندى وجودى اولسه
دخى انسب اولور زيرا المحل بونى اقتضا قيلور ووجود انسانينك دودمان كبى اولمسى بو تعبيله اولوركه وجود انسانيه
وقواى نفسانيه وقواى روحانيه وحواس خمسهٔ ظاهره وحواس خمسهٔ باطنه ايله برقبيله كبيدركه بوجملهسى جماعت
حكمنده در نته كم منفرد ايركسه (اياك نعبد واياك نستعين) ديربو معنى انك معناده جمع اولديغنه دلالت ايدر چونكم
وجود انسانى قوم وقبيله منزله سنده اولديسه معنى كندى وجودك دودماندن توزقوپار ديمك اولور يعنى
آنى ويران وخراب ايله ديمكه اشارت قيلور پس كير وقصه بيانه رجوع ايدوب فرعونك حضرت موسى عليه السلامه
سويلديكى واندن اوچنجى وعده يى طلب ايلديكنى بيان بيوررلر (مثنوى) پس كن اى موسى بكو وعدهٔ سوم
كه دلمن زاضطرابش كشت كم * فرعون حضرت موسى عليه السلامه ديديكه اى موسى پس ايله واوچنجى وعده يى
سويله زيرا بنم قلبم اول وعده نك اضطرابندن كم اولدى يعنى اول وعده يى دخى استماع ايلمكه منتظر اولديغمدن
مضطرب اولوب انك اضطرابندن بنم قلبم شدن كم اولدى واول وعده نك استماعنه كمال ميله توجه قيلدى ديدى
(مثنوى) كفت موسى آن سوم ملك دوتو * دوجهانى خالص ازخصم وعدو * حضرت موسى عليه السلام اكا ايتدى
اول اوچنجى فضيلت ملك دوتادر ايكى جهانه منسوب اولان ملك خصمدن وعدودن خالصدر يعنى اول اوچنجى
وعده عدوك شرندن وخصمك خصومتندن خالص اولان ملكت دارين وسعادت منزلينندركه انلرده خصم
ودشمن سكا اصلا مزاحمه قيلميه اكر سن دير سككه اول وعده ايلديكك ملك دنيادن زياده لكنى الآن بن
طوتمشمدر پس اول وعده بكا بومحفوظم اولان ملكتمدنه افاده ايلر جواب بيوررلر (مثنوى) بيشترزان ملك كه
اكنون داشتى * كان بدا ندرجنك واين درآشتى * تم اول ملك سلطنتدن زياده ركه كين شمدى طوتدك كه اول
الان سنك مضبوطك اولان ملكت جنك ايچره در وبونم ديديكم صلحده در يعنى ملكت دنيويدن اول نسنه يى كه
شمدى طوتدك خصمايله حرب وقتال وجنك وجدال ايلمكدن خالى دكلدر اما اكر خداى تعالى يه آشنالق قيلسك
وموحد اولسك سنك خصملريكى سكا دوست ايلر والان بنكه سنك خصمكم سنك دوستك اولورم پس بى خصم وعدو
دنيا ملكتنده جمله ايله صلح اوزره يجنوب آسوده اولورسن وآخرت ملكتنده دخى خصملردن برى اولوب نجات بولورسن
ديدى (مثنوى) آنكه درجنك چنين ملكى دهد * بنكر اندر صلح خوانت چون نهد * اول الله كه سكا جنك حالنده
بونك كبى ملك ويرر امعان نظر ايله صلح حالنده سكا نيجه خوان قور يعنى اول پادشاه اعظمه كه سن انك انبياسيله
جنكده ايكن وانك امرنه ورضاسنه مخالفتده ايكن سكا بويله برملك ويررسنكه انك انبياسيله صلح قيله سن وانك
امرى شريفنه مطيع اوله سن امعان نظر ايله كه سكا اول صلح واطاعت حالنده نه نعمت ونه عزت ويرر (مثنوى) آن كرم
كاندر جفا اينهان داد * دروفا بنكر چه باشد افتقاد * اول عين كرم اولان خداى تعالى كه جفا حالنده انلرى سكا
ويردى يعنى اول مالك اولديغك دولتلرى ونعمتلرى سكا ايركوردى وفا حالنده وخلوص وصفا مرتبه سنده
نظر ايله افتقادنه اوله يعنى چونكم سكا جفا ايتمك مرتبه سنده ايكن سنى بوقليوب بوقدر دولتلرى ونعمتلرى
سكا ويردى سنكه اول حضرته طاعت وعبادت ايلمكده وفا ايليه سن اول مرتبه دن سنى نيجه زياده بوقلر بوندن
قياس ايله (مثنوى) كفت اى موسى چهارم چيست زود * باز كو صبرم شد وحرصم فزود * فرعون ايتدى اى موسى
دردنجى فضيلت ندر تيز كير وسويله زيرا صبرم كتدى وحرص وطمعم زياده اولدى (مثنوى) كفت چارم آنكه مانى.

نوجوان * موی همچون قیروورخ چون ارغوان * موسی علیه السلام اکا دیدی دردنجی فضیلت اولدرکه سن تازه
جوان قاله سن واولنجیه دك ضعف وفتوردن بری اوله سن صاچك وصقالك قیرکبی سیاه ویوزك ارغوان کبی قرمزی
اوله یعنی مویك متغیر اولمیه ورنك ورویك اولنجیه دك صولمیه همیشه تروتازه اوله سن وبولطافت وطراوتله دنیاده
معیشت قیله سن وعالم آخرته انتقال ایلدکده هم سعادت ابدیه بوله سن (مثنوی) رنك وبودر پیش ما بس کاسدست
لیك تو پستی سخن کردیم پست * افتخار ازرنك وبو وازمکان * هست شادی وفریب کودکان * رنك وبوی
بزم قتمزده زیاده کاسددر ولیکن ای فرعون سن پست سن لاجرم بزدخی سوزی پست ایلدك رنك وبویدن ومکاندن
افتخار ایلمك اطفالك شادی وسرور وفریبیدر یعنی بو عالمك زینتی وبو جسد انسانینك لطافتی وروح وراحتی
بوقبیلدندرکه براتبیا یز بزم قتمزده بوکونه الوان وروایحك ومطایب وملایحك اصلا قدرواعتباری یوقدر
واکن بز بوسوزلری سکا انکیچون سویلدك وسنی بوجانبه انکیچون ترغیب ایلدککه سن الجق سن سوزی دخی
الجق ایلدك وسنك منزلکه ومشربکه موافق وعقلکك ادراککنه مطابق سویلدك نحن معاشر الانبیاء امرنا
ان ننزل الناس فی منازلهم ونکلم الناس علی قدر عقولهم) مفهومنی ادا ایوردیلر الحاصل رنك وبوله افتخار قیلمق
ومکان ومقامله تباهی اولمق کودکلرك شادیلکی والدامسیدر اطفال رنك وبویه مائل اولورلر وبعض منقش
ومزین اولان مکانه محبت قیلورلر وبونلرله اکلنورلر وحقیقت کاردن غافل وجاهل قالورلر پس بونلر عاقبة الامر
انلره لازم ونافع اولان تعلیم ایلمك استسك عقللری یتدیکی یردن سو یلمك وفهم ایتدکلری اقواله انلری ارشاد ایلمك
مرشده لازم اولور نته کم بو بیانده واقع اولان حدیث شریف بومعنایه دلالت وشهادت قیلور (بیان این خبرکه
کلموا الناس علی قدر عقولهم لا علی قدر عقولکم حتی لا یکذبوا الله ورسوله) بو سرخ شریف اول حدیث لطیفك
بیانیدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر سز ناسه عقللرینك یتدیکی قدر سو یلیك کندی
عقلکز مقداری سو یلمك حتی ناس اللهی والله رسولنی تکذیب ایلمیهلر زیرا هربارکه ناسه عقلی یتدیکی یردن
سو یلیه سن وبیلدیکی مرتبه دن نقل ایلیه سن بلکه اللهدن ورسولدن سوز سو یلدکده انك معلومی اولمیوب عقلنه
کلمیوب یردن سو یلیه سن (المرء عدو لما جهل) قولنك مصداقنجه عداوت قیلور واللهی ورسولنی تکذیب ایلمکه دخی
اول سوز سبب اولور مثلا عقللری یتدیکندن الله بویله سوزی سو یلمشدر ورسول دخی بویله خبری نقل ایلمشدر
زیرا بو سوز بزم عقلمزه صغمز وبوکلام بزم فهممزه آسان کلمز دیرلر پس لازم کلدیکه مرشد اولنلر هرکسك عقلی
یتدیکی یردن سو یلیه وهرنه کونه سوزی آسان فهم ایدرسه آنی نقل ایلیه نته کم بیوررلر (مثنوی) چونکه با کودك
سروکارم فتاد * هم زبان کودکان باید کشاد * چونکه کودکله سروکارم دوشدی یعنی اطفال سیرت اولانلر کسه لرله
ایشم ومصلحتم واقع اولدی هم کودکلر زبانی اچق کرك یعنی اطفالك فهم ایلدیکی وادراك قیلدیغی لسانی سو یلمك
وانلرك فهم ایلدیکی لسانی ومعنایی نقل ایلمك لازم اولور (مثنوی) که برو کتاب تا مرغت خرم * یا مویز وجوز وفستق
آورم * مثلا براوغلنجغه بویله دیرسنکه یوری مکتبه تا کم سکا قوش الم یا خود جوز ومویز وفستق کتوردم یعنی بچن
براوغلنجق حقیقت کاردن خبردار اولمسه وعلم وصنعتك تحصیلنه بالطبع میل ومحبت قیلمسه رجال مرتبه سنده
اولنلر انك مرتبه سنه تنزل ایلیوب وا کا عقلی یتدیکی ومیل ومحبت ایتدیکی شیلردن سو یلیوب بویله دیرلرکه ای
اوغلنجق وار مکتبه کیت وعلم ومعرفت تحصیلنه سعی ایت تا کم سکا برقوشجغز الیوریم ویا خود سکا قورو
اوزوم وجوز وفستق کتوره یم تا اول جوزدن ذوق اله سن واول قوشجغزله ملاعبه قیله سن دیرلر وبونلرك بویله
دیمسی مجرد اول اوغلنجغك حقیقت کاردن سوز فهم ایلدیکندن اولور وبونلر بوکونه سوزی انك عقلنه جوش
کلسون وقلبی حقیقت حاله مائل اولسون دیو تکلم قیلورلر همچنین ای فرعون سندخی هنوز طفل کبی سن (مثنوی)
جز شباب تن نمی دانی بکیر * این جوانی را بکیر ای خرشعیر * شباب تندن غیری بیلمزسن طوت بو جوانلغی
ای خرشعیر طوت یعنی تنك جوانلغندن ونازلکندن غیری بیلمزسن وبدنك قوت ولطافتندن غیری یه میل
قیلمزسن بو جوانلغی طوت ای خرسیرت شعیر منزله سنده طوت یعنی تنك شبابتی ولطافتی فی المثل جو منزله سنده در
واول تنك شبابتنه ولطافتنه حریص اولمز ومیل ومحبت قیلمز الا خرسیرت اولانلر که انلر جونکم خرشعیردن غیر یسنی
بیلمز وخرسیرت اولنلر دخی شباب تندن غیر یسنی طلب قیلمز پس ای خرسیرت بو شباب تنی سن شعیر مثابه سنده طوت
جونکم سنك استدیکك بودر ال بونی کندیکه اختیار ایت مصرع ثانیده پس بو جوانلغی طوت ای اربه اشکی
دیو معنی ویرمك یرنده دکلدر زیرا شعیره بو تقدیر اوزره مضاف اولمق لازم کلور اکر خرك رامی مکسور
اوقنور سه وزنه خلل کلور (مثنوی) هیچ آرنکی نیفتد بر رخت * تازه ماندان شباب فرخت * بر مرتبه ده جوان

اوله سنكه سنك يوزيكه هيچ برآزنك دوشميه هركز يوزلك بورشميه سنك اول فرخ اولان شبابك تازه قاله آزنك يوزده
اولان بورشقلغه دير لر يعنى سنك يوزيكه بورشق واقع اولميه نته كيم پيرلك يوزينه بورشقلق واقع اولور واول سنك شكده
مبارك وفرخ اولان يكيتلكك تازه قاله (مثنوى) نه نزند پيرت آيد برو﴿ نى قدچون سرو تو كردد دوتو ﴾ نه سنك
يوزيكه پيرلككدن نزند وپژمرده لك كله نه سنك سروكبى طوغرى قدلك ايكى قات اوله يعنى سنك يوزيكه پيرلك نزندى
كليه وسنك سروكبى قدلك منحنى اولميه (مثنوى) نى شود زور جوانى از تو كم ﴿ نى بدندانها خلل يابا الم ﴾ نه جوانلغك
زور وقوتى سندن كم وناقص اوله نه دندانلريكه خلل يا الملر اوله يعنى ديشلرك صزلميه وانلره خلل كليه ويكيتلكك
قوتى سندن زائل اولميه (مثنوى) نه كى درشهوت وطمث بعال ﴿ كه زنانرا آيد از ضعفت ملال ﴾ ايچنان بكشايدت
فرشباب ﴿ كه كشود آن مژده عكاشه باب ﴾ نه بعللرك جماع وشهوتنده كلك اوله بعال بعلك جمعيدر بعل اره دير لر
طمث جماعه دير لر يعنى ارلرك جماعنده وشهوتنده قوت وكمال نجه ايسه سنك دخى شهوتكه ومجامعتكه نقصان
كليه كه زنلره سنك ضعفكدن ملال كله زيرا زن طائفه سى كندى ارى ضعيف اولسه رجوليتى وشهوتى زائل اولوب
مجامعتدن كيرو قالسه ملول اولورلر وبوكونه اولان اردن نفرت قيلورلر پس سنك شهوتكه ومجامعتكه نقصان
كليه كه حتى سنك ضعفكدن زنلره ملال كله سكا شبابك فر وروفقى انجلين مفتوح اوله كه عكاشه نك اول مژده سى
اكا باب اجدى بو محل دخى من اوله الى آخره هر وقتنك موساسى اولان مرشدلر لسانندن اول وقتده اولان فرعون
سيرتلره ارشاد اولور وبو معنايه كه كشود آن مژده را عكاشه بابه قولى دلالت وشهادت قيلور زيرا عكاشه رضى الله عنه
حضرتلرى حضرت رسول عليه السلامك زمان شريفنده اصحاب كزيندن بركسه ايدى حضرت موسى عليه السلام
فرعونه بويله ديدك قابل دكادر نته كيم بورايه مناسب اولان تحقيق بو جلده عن قريب نفى كردن موسى عليه السلام
جادوى را از خود ﴿ سر خنده من بجادويان چه ماند اى وقيح ﴾ بيتنك شرحنده بيان اولنمشدر انده طلب اولنه
وعكاشه نك مژده سى واول مژده نك اكا فتح باب اولمسى بو حديث شريفدن وبو بيان لطيفدن معلومك اولور (قوله عليه
السلام من بشرنى بخروج صفر بشرته بالجنة) بو سرح شريف حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك بو قول
شريفنك بيانندهدر كه بيورمشدر شول كسه كه صفر آينك خروجنى بكا تبشير ايلر يعنى بكا بشارت ويرر بن اول
كسه يه جنتله بشارت ويررم يعنى انك اهل جنت اولديغنى اكا بيلدررم بو حديث شريفك سبب ورودى اولدركه
حضرت جبريل امين عليه السلام رسول عليه السلام حضرتلرينه ربيع الاول آينده دار الآخرته انتقال ايده جكلرينى
خبر ويردى پس اول حضرت عالم بقايه وموعد لقايه زياده مشتاق اولدقلرندن صفر آينك چقديغنى بكا هر كيم مژده
ويررسه بن اكا جنتى مژده ويررم ديدى پس حضرت عكاشه رضى الله عنه ماه صفرك خروجنه منتظر اولوب ربيع
الاول آينى افق آسمانده مشاهده ايلدكده اول سلطان بهانه كلوب يا رسول الله ماه صفر چيقدى ديو خبر ويردى اول
حضرت جنت سكا يا عكاشه ديو بشارت بيوردى نته كيم نظم شريفده دخى معلومك اولور (م ى) احمد اخر زمانرا انتقال)
در ربيع اول امد بى جدال ﴿ آخر زمان پيغمبرى حضرت احمد عليه السلامه انتقال جدالسز وخلافسز ربيع الاولده
كلدى يعنى حضرت احمد صلى الله عليه وسلمك دنيادن آخرته انتقالى ربيع الاول آينده اولمسنى جبريل عليه السلام
حضرتلرى حضرت حقدن اكا خبر كتوردى وبى جدال اول حضرتك ارتحالنى تحقيق مرتبه سنه يتوردى (مثنوى)
چون خبر يابد دلش زين وقت نقل ﴿ عاشق آن وقت كردد او بعقل ﴾ چونكيم اول حضرتك دل مباركى بو نقلك وقتندن
خبر بولور اول حضرت عقل وجان ايله اول وقتك عاشقى اولور يعنى عقل وروحى اكا توجه قيلور (مثنوى) چون صفر
آيد شود شاد از صفر ﴿ كه پس اين ماه ميسازم سفر ﴾ چونكيم ماه صفر كله اول حضرت ماه صفردن شاد اولور
بويله ديوكه بو آيد نصكره سفر دوزرم يعنى چونكيم صفر آيى كلدى ماه صفرك كلمسندن اول حضرت شاد اولدى
كنديلره بويله ديوكه بو ماه صفردنصكره دار بقايه سفر ايدرم وحضرت محبوب مطلقك قربنه ومشاهده لقاسنه
كيدرم (مثنوى) هر شبى تا روز زين شوق هدى ﴿ اى رفيق راه اعلى ميزدى ﴾ هر بر كيجه صباحه دك بو هدايتك
شوقندن اى اعلا يولك رفيقى ديو نداوررودى يعنى ماه ربيع الاول داخل اولوب اول حضرته علايم موت كلدكده
وفاتلرينه قريب اولان هر بر كيجه ده روزه دك بو هدايتك شوقندن يعنى بو مطلوبه وسيله وموصله اولان دلالت وعنايتك
ذوقندن اللهم الرفيق الاعلى نداسنى اورردى حضرت عايشه رضى الله عنهادن مسلم وبخارى اتفاق اوزره روايت
ايدوب ايدرلركه حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم مرض موتنده غشيدنصكره صحوه كلوب مبارك يوزلرين
سقف خانه يه طوغرى ديكوب ديدلركه (اللهم الرفيق الاعلى) بو حديث شريفك شارحلرى ديمشلردر رفيق اعلادن
مراد الله تعالى حضرتلريدر رفيق رفقدن فعيل بمعنى فاعلدر الرفيق مقدر اولان فعلله منصوبدر تقديرى اختار

وياخود اريد الرفيق الاعلى ديمك اوله وياخود الحقني بالرفيق الاعلى تقديرنده اوله نته كم بو حديث شريف دخى بو معنايى
مؤيد اولور كه حضرت عايشه رضى الله عنهادن اتفاق اوزره بو لفظله دخى روايت ايلمشلردركه اول حضرت وفاتـه
قريب بو كونه دعا ايليوب ديدى اللهم اغفرلى وارحمنى والحقنى بالرفيق اى بالرفيق الاعلى قال ابن الملك فى شرح هذا
الحديث اراد به الرفيق الاعلى قيل هو الله يقال الله رفيق بعباده فهو فعيل من الرفق بمعنى فاعل وقيل هو جماعة
الانبيا والصديقين والشهداء رفيق شارحلر رفقدن طوتمشلر اما حضرت مولانا قدس الله سره العزيز رفاقدن
طوتمشدر واعلى يى موصوف محذوفه صفت طوتمشلردر كه اول موصوف راهدر كه بونده مذكر اولندى و رفيق بونده
يولداش معناسـنه اولور زيرا راه اعلى ديدكلرى بو معنايى اقتضا قيلور و معنى هر كيجه وفاتلرى قريب اولدقده صبح
وقتنه دك بو هدا ابتك شوق و ذوقندن اى اعلا اولان يولك يولداشى و صاحبى ديو ندا اوروردى (م ى) كفت هر كس كه
مرا مژده دهد * چون صفر پاى از جهان بيرون نهد * چونكم اول حضرت ربيع الاول آينده دار آخرته انتقال
ايده جكنى بيلدى اطرافنده اولان اصحابنه بويله ديديكه هر شول كسـه كه بكا مژده ويره چونكم صفر آيى جهاندن
اياغنى طشره قويه بويله ديو (مثنوى) كه صفر بكذشت و شد ماه ربيع * مژده ور باشم مر اورا و شفيع * كه صفر آيى
كچدى و ربيع الاول آيى اولدى يعنى صفر آينك خروجنى و ربيع الاول آينك دخولنى هر كيم بكا مژده ويرسه بن اكا
جنتى مژده ور اولورم و شفيع اولورم (مثنوى) كفت عكاشه صفر بكذشت و رفت * كفت جنت مر ترا اى شيرزفت *
عكاشه حضرتلرى بر كون كلوب ديدى صفر آيى كچدى و كتدى اول حضرت عليه السلام اكا ديديكه اى اولو ارسلان
جنت سنكيچوندر (مثنوى) ديكرى آمد كه بكذشت آن صفر * كفت عكاشه ببرد از مژده بر * در عقب عكاشه دن
غيرى بر آخر كسـه دخى كلدى و ديديكه يا رسول الله ماه صفر كچدى اول حضرت عكاشه مژده دن بر ايلتدى ديدى يعنى
بو مژده دن مژده ابرى عكاشه الدى ديو اكا خبر ويردى (مثنوى) پس رجال از نقل عالم شادمان) وز بقايش شادمان
اين كودكان) چونكه آب خوش نديد آن مرغ كور * پيش او كوثر نمايد آب شور * پس امدى بو قصه معلومك
اولديسه رجال الله عالمدن نقل ايلمرندن شادماندررلر پس بامرعر بله اولسه ده جا ئزدر معنى چوق رجال بو عالمك
نقلندن شادماندررلر و بو عالمك بقاسندن و بو دنيانك اقاسندن حظ المشلر و كاليله لذت بولمشلردر مثلا اول مرغ كور
چونكه آب خوشى كورمدى وماء الحياته دهان اير كورمدى انك قتنده آب شور و تلخ آب كوثر كورينور
وكذلك اهل دنيا دخى عالم عقبانك و دار بقانك لذتندن بى خبر و نعمتندن بى اثر اولدقلريچون بو عالمدن اول عالمه انتقال
ايلمك خصوصندن غمناك اولورلر و بو عالمده قالسه لر بونك بقاسندن و حياتندن شادمان اولورلر شول مرغ كور
كبى كه بر لذيذ صويى كورمدى آنك قتنده طوزلو صو آب كوثر كبى كورينور حال بو كه انك كور اولمسنه سبب اول
آب شور در و اول آب شوره محبت ايلدكندن اوترى ماء الحياة حقيقته واصل اولمقدن دور و مهجوردر (مثنوى)
همچنين موسى كرامت مى شمرد * كه نكردد آب اقبال تو درد * بو ذكر اولنان كبى موسى عليه السـلام حضرتلرى
كرامت و فضيلتى صايدى اما بويله ديديكى حالده كه سنك صاف اولان اقبالك درد اولمز بو مصرع شمردلفظنـدن
قول معتبر اولمق قاعده سى اوزره حال اولمقدن غيرى به قابليت بو قدر و نكردد امر غائب معناسى ويرلسه دخى ممكن
اولور يعنى حضرت موسى عليه السلام اول ذكر اولنان چهار فضيلتى و كرامتى بونك كبى عد ايلدى و اكا اول حالده
بويله ديو سويلديكه اى فرعون سنك اقبالك و دولتك صافى درد اولمسون دعوتمى و نصيحتمى قبول ايله كه سنك
خالص اولان سعادتك بولغمسون ديمك اولور (م ى) كفت احسنت و نكو كفتى وليك * تا كنم من مشورت با يار نيك
فرعون موسى عليه السلام حضرتلرينه ديدى يا موسى احسان ايلدك و نكو سويلدك وليكن بر از مهلت ويرتا كم
بن يار نيك ايله مشورت ايليم اكا بو رازى و بو خبرى سويليم (مشورت فرعون با آسيه در ايمان آوردن بموسى
عليه السلام (مثنوى) باز كفت او اين سخن با آسيه * كفت جان افشان بر اين اى دل سيه * اول فرعون حضرت
موسى عليه السلام ايله كندى مابيننده اولان بو سوزى خاتونى آسيه يه آشكار اديدى آسيه اكا بو وعده نك اوزرينه
اى دل سياه جان نثار ايله ديدى (مثنوى) بس عنايتها است متن اين مقال * زود درياب اى شه نيكو خصال *
بو كلامك متننده چوق عنايتلر واردر متنده ظرفيت معناسى واردر و متندن مراد كلامك ظهرى ديمكدر اى
نيكو خصال اولان شاه تيز بول يعنى تأخير و توقف ايليوب بو كلامك سر و معناسنى بول و ايمان و اسلام مرتبه سنه
واصل اول فرعونه نيكو خصال ديديكى حضرت موسى عليه السلامه ايمان كتورديكى تقديراوزره اوله وياخود مدارا
ايتمك طريقيله اوله (م ى) وقت كشت آمد زهى پر سود كشت * اين بكفت و كريه كرد و كرم كشت * زراعت وقتى كلدى
زهى پر سود كشت بونده كاف عربينك كسريله اكن معناسنه اولسه ده جا ئزدركه بو تقدير اوزره معنى ويرلدى

اما كاف فارسينك فتحه سيله شد معناسنه اولسه دخى جائزدر بو تقدير اوزره معنى زراعت وقتى كلدى زرعى برقانده اولدى اكا اول وقتى ضايع قيله وبوكونه برقانده اولان زراعتى اندن چيقرمه بونى ديدى واغلدى وكرم اولدى وآنى ايمان واسلام جانبنه ترغيب وتحريض قيلدى (م ى) برجهد از جان كفتا بخ لك * افتابى تاج كشتت اى كلك بردن بو قرو صبر ادى واكا ديدى سعادتسكا اى كل جكز رافتاب اعظم سكا تاج اولدى بخ لك سعادت سكا ديمكدر كالك كلبه كز ديمكدر (مثنوى) عيب كل راخود بپوشاند كله * خاصه چون باشد كله خورشيد ومه كلك عيبنى خود كلاه اورتر خصوصا چونكه كلاه خورشيد وماه اوله يعنى باشى كل اولان كسه لرك عيبنى تاج اورتر على الخصوص اول تاج خورشيد دولت وماه سعادت اوله بو تقدير اوزره انده اصلا عيب قومز (مثنوى) هم در ان مجلس كه بشنيدى تو اين * چون نكفتى آرى وصد آفرين * هم اول مجلسده كه سن بو سوزى اشتدك نيچون آرى وصد آفرين ديمدك يعنى اول حضرتك كلامنى نيچون تصديق ايلمدك واكا وجهله نيچه يوز كره تحسين وافرين سويلمدك (مثنوى) اين سخن در كوش خورشيد ارشدى) سرنكون بر بوى اين زير آمدى * بو سوز فى المثل اكر خورشيدك كوشنه كيديدى انك اميدى اوزره سرنكون آشغه كليدى يعنى بو مرتبه عالى قدر وصاحب صدر ايكن وعالمه ضيا كستر ايكن بو سوزك عزت وشرفنى بيلوب كندى مرتبه سندن تنزل قيلوب اول حضرته بنده ومريد اوليدى (مثنوى هيچ ميدانى چه وعدست وچه داد * ميكند ابليس راحق افتقاد * هيچ بيلورميسن بونه وعده در نه كونه داد وعطادر حق تعالى حضرتلرى ابليسى طلب وافتقاد ايليه يعنى حق تعالى حضرتلرى ابليسى يوقلق واكا احسان ايتمك ايچون انى طلب ايلمك نيچه ايسه اى فرعون سنى دخى حضرت موسى عليه السلام طلب ايلمك همان بوله در و بوندن مرادى فرعون سيرت وهر وقتك موساسى اولان مرشد كه سنى ايمان واسلام جانبنه دعوت ايليه همان ابليسى حق تعالى طلب قيلمق وفرعونى موسى عليه السلام حضرتلرى دين وطاعته داعى اولمق كبيدر ديمك اولور (مثنوى) چون بدين لطف آن كريمت باز خواند * اى عجب چون زهره ات برجاى ماند * چون اول كريم پادشاهسنى بو لطفله دعوت ايلدى اى عجب سنك زهره لك وجانك نيجه يرنده قالدى (مثنوى) زهره ات نذريد تا زان زهره ات * بودى اندر هردو عالم بهره ات * سنك زهره لك يرتلدى تا اول زهره دن سكا هر ايكى عالمده بهره اوليدى يعنى سنك زهره لك بو دعوت شريفه دن عجب نيچون يرتليوب يرنده قالدى اكر بو دعوتك ذوق وسروردن اودلك يرتليدى تا اول يرتلان اودلك سكا هر ايكى عالمده بهره ونصيب اوليدى وقلبك درستلر ورستلر مرتبه سنى بوليدى ديمك اولور (مثنوى زهره كان بهر حق كان بردرد * چون شهيدان از دو عالم بر خورد * بر زهره كه حق تعاليك بهره سندن اوترى يرتله شهيدلر كبى ايكى عالمدن نفع وثمر بر يعنى بر كسه نك يوركيكه حق جانبندن حاصل اولان حظ ونصيبدن اوترى فى سبيل الله يرتله وپاره پاره اوله اول كسه ايكى عالمدن يمش يرونفع بولور مراد سعادت دارينه واصل اولور ديمك اولور (مثنوى) غافلى هم حكمتست واين عمى * تا بماند ليك تا اين هم چرا * غافلى هم حكمتست ونعمتست * تا نپرد زود سرمايه زدست * غافللك هم حكمتدر وبو عمادخى حكمتدر تا بو وجود قاله واو غفلت وعمى سببيله آسوده اوله وليكن بو حده دك نيچون در غافللك هم حكمتدر هم نعمتدر تا كم سرمايه وجود فورى الدن اوچميه يعنى حقدن غافل اولمق وحقيقت حالدن نوعا اعمى اولمق نفس الامرده نظر اولنسه عين حكمت ومحضا مصلحتدر انكچونكه تا بو وجود اول غفلت معتدله سببيله نيچه مدت باقى قاله ومعيشت قيله وليكن اول حده دك غافل واعمى اولميه كه حق قبول ايلمك مرتبه سنى بولميه وانبيا عليهم السلام واولياى كرامه مخالفت ايلمك محلنه ايريميه نعم غافللك عين حكمتدر ومحضا نعمت ومصلحتدر غفلت وعمى شول مرتبه يه ايرميه كه تا كم سرمايه هدايت على الفور الدن اوچميه واستعداد ودولت اول غفلت مفرطه سببيله سندن اعراض ايدوب قاچميه غفلتك حكمت وعين نعمت اولمسى جلد اولده پرسيدن صديقه از مصطفى عليه السلام سر خنده (استن اين عالم اى جان غفلتست) بيتنك شرحنده مع التفصيل تحقيق اولنمشدر تكرارده حاجت يوقدر (م ى) ليك نى چندان كه ناسورى شود * زهر جان وعقل رنجورى شود * ليكن اولقدر دكل كه براو كلزباره اوله جانك وعقلك زهرى اوله ورنجورلق اوله يعنى غفلت نفس الامرده اكرچه عين حكمت ومحضا نعمتدر وليكن اولقدر اولميه كه براو كلز درد اوله وعلاج پذير اولقدن كيرو قاله جانك وعقلك زهرى اولوب عقلى وجانى مسموم قيله وعقل وجانك رنجورلكنه سبب اوله مذموم اولان بو غفلت مفرطه در اما غفلت معتدله علاج پذير اولور وتربيه مرشدان ايله شفا بولور (مثنوى) خود كه يابد اين چنين بازار را * كه بيك كل مى خرد كلزار را * بو چلين برنفع بازارى خود كيم بولور كه بردانه كل ايله كلستان وكلزار اله سن كلدن مراد تصديق ايلمك وشهادت كلمه سنى سويلمكدر كه كلزار جنت بونك شميديرك كلدن مراد مال وتن اولسه دخى جائزدر كه بركسه فى سبيل الله انى بذل ايلسه

(ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) آیت کریمه سنك موجبنجه حق تعالی انلری اشترا
ایدوب انلره مقابله سنده ملك جنتی ثمن ویررکه مال وتن جنت ملکنه نسبت برکل وجنت ملکی مال وتنه نسبت
برکلزار کبیدر (مثنوی) دانه را صد درختستان عوض * حبه را آمدت صد کان عوض * مثلا بر دانه یه
یوز درختستان عوض اوله برحبه یه سکا یوز معدن عوض که یعنی برحبه یه درختستان عوض ویرلسه وبراقچه یه
یوز کان ثمن قیلنسه بو نجلین بازاری کیم بولور وبو مرتبه سود ومنفعته از کسه واصل اولور کر کدرکه بو بازاری الدن
قاچرمیه سن وبو مرغ دولتی باشکه قونمش ایکن غفلت وجهالت سببیله اوچورمیه سن دیدی (مثنوی) کان الله
دادن آن حبه است) تا که کان الله له آید بدست) کان الله اول حبه یی ویرمکدر تا کم کان الله له مفهومی اله که یعنی
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم من کان لله کان الله له بیورمشدر من کان لله دیمکدن مراد برکسه کندینك
برحبه مشابه سنده اولان وجودنی حق یولنده بذل قیلمق وبالکلیه الله ایچون اولمقدر چونکم برکسه حبه مشابه سنده
اولان وجودنی الله یولنده بذل قیله وجمله نه سی وارایسه الله ایچون اوله تا کم کان الله له کلامنك مفهومی انك اله که
یعنی حق جل وعلا دخی اول کسه ایچون ثمن اوله توضیح معنی اولدرکه (من احبنی قتلته ومن قتلته فانا دیته حدیث
قدسیسنك موجبنجه برکسه الهی سوسه وجمله وارنی حق یولنده افنا قیلسه وتیغ محبت الهیده کشته
ومرده اولسه البته دیت وقیمتی خدا اولور وبالکلیه فانی فی الله اولان بقابالله مرتبه سن بولور (واذا تم الفقر فهو الله
قولی بو معنایه دلالت واشارت اولور (مثنوی) زانکه این هوی ضعیف بی قرار * هست شد زان هوی رب پایدار)
هوی فانی چونکه خود با او سپرد * کشت باقی دایم وهرکز نمرد) زیرا که بو ضعیف وبی قرار اولان هویت اول دایم
وپایدار اولان رب العالمینك هویتندن موجود اولدی هوی فانی چونکم کندیسنی اول هوی باقی یه تسلیم ایلدی
اول هوی فانی باقی ودایم اولدی وهرکز اولمدی هودن مراد بونده هویتدر وهویت ماهیتدن عبارت اولور یعنی
هر انسان که کندی ضعیف وبی قرار اولان بو وجودی وذاتی اول پایدار ودائم اولان رب العالمینك هویتندن موجوده
اولدی وظهوره کلدی هویت الهی عند اهل التحقیق هر شیده ساریه در وهر کسك وجودی وجود الهیه ایله
قائمدر وقیومیت الهی هر شیئی قایم وموجود طوتیجیدر پس هر شیئك وجودی وجود الهیدن حاصلدر وهر شئ
اللهدن خالی فرض اولندقده باطلدر نته کم (کل شئ ما خلا الله باطل) قولی بو معنایی شاملدر چونکم فانی اولان
ذات کندی موهومی اولان وجودنی اول باقی ولم یزل اولان ذاته تسلیم ایلدی وانك حکمنه وقضاسنه
رضا ویردی وکندی نفسنك مراد ومقتضاسندن بالکلیه کذر قیلوب ونفسنی اولمزدن اول اولمك مرتبه سنه ایرکوردی
بویله کسه باقی ودائم اولدی وهرکز اولمیوب موت وفنا مرتبه سندن نجات بولدی زیرا حقله باقی اولان وقلبنی وروحنی
عشق الهیله زنده قیلان هرکز اولمز وانك وجود حقانیسنه اصلا فنا کلمز پس وجود فانینك وجود باقیده
فانی اولسی وباقی اولان وجودله قائم اولوب بقا بولسی قطره نك دریاده محو اولدیغنه ودریا حکمین بولدیغنه تمثیل
ایدوب بیوررلر (مثنوی) همچو قطره خایف از باد وز خاك * که فنا کردد بدین هر دو هلاك * چون باصل خود که
دریا بود جست * از تف خورشید وباد وخاك رست * ظاهرش کم کشت در دریا ولیك * ذات او معصوم وپا برجا ونیك *
باد وخاکدن خائف اولان قطره هر وایکیسیله فنا وهلاك اولور زیرا قطره باد سببیله منقلب اولور وخاك دخی
کندی یه جذب ایدوب هلاك قیلور چونکم قطره کندینك اصلنه که دریا ایدی صچرادی ودریایه واصل اولدی
خورشیدك تف وتابندن وباد وخاکدن قورتلدی ودریانك وجودیله قائم اولوب هلاك مرتبه لرندن نجات بولدی
اول قطره نك ظاهری اکرچه دریاده کم ونابدید اولدی ولیکن انك ذاتی مخاوف ومهالکدن معصوم ومحفوظ اولدیغی
یرنده در ودخی نیك ولطیفدر خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه انسانك وجود موهومی وتعین فانیسی برقطره
کبیدرکه باد وخاك مرتبه سنده اولدقجه فنا وهلاکدن قورتیجیدر زیرا که قطره بو ایکیسیله هلاك اولور کذلك وجود
انسانی دخی مادامکه هوای نفسانی وخاك جسمانی مرتبه سنده اوله خوف وخطردن خالی اولمز زیرا وجود
انسانینك بو ایکیسی هلاك وفناسنه سبب اولور اما چونکم برکسه کندی ارادت واختیاریله اصلی اولان دریای
حقیقته مرتبه باد وخاکدن خلاص اولوب واصل اولسه اول مرتبه ده خورشید حقیقتك تاب قهرندن وهوای
نفسانی وخاك جسمانینك جذب وکشفندن وضررندن قورتلور وحق حقلرنده (لا خوف علیهم ولا هم یحزنون)
دینلن طائفه نك مرتبه سن بولور اکرچه اول کسه فانی فی الله اولمغله انك ظاهری حقیر وحقیر اولور وکم ونابدید اولق
مرتبه سنی بولور ولیکن انك ذات شریفه سی جمیع مهالك ومخاوفدن معصوم ومحفوظ اولور وثابت قدم اولوب
بکیفیت وتمکین مرتبه سن بولور وانك ولطیف اولور ونیکولکی ولطافتی زائل اولمیوب ابد الآباد قالور دیمك اولور

(مثنوی

(مثنوی) هین بده ای قطره خود را بی ندم * تا بیابی در بهای قطره یم * ا کاه اول ای قطره مشابه سنده اولان کیمسه
ندمسز کندیکی ویر تا قطره بهاسنده یم بوله سن یعنی ای قطره کبی حقیر و ناچیز اولان انسان کندیکی حق یولنده بدنی
ایله و نفسکی اکث طاعتنه و انقیادنه خرج و صرف ایله تا کم اول قطره کبی اولان وجودیکک بهاسنده دریای
معنوی بوله سن و ا کا عوض بحر حقیقته واصل اوله سن (م ی) هین بده ای قطره خود را این شرف * در کف دریا
شو ایمن از تلف * آ کاه اول ای قطره کندیکه بو عزت و شرفی ویر دریانک کفنده تلفدن و محو اولمقدن امین اول یعنی
ای قطره کبی اولان کیمسه کندیکه شو عزت و شرفی ویر که اول دریای حقیقته کندوکی بالکلیه تسلیم قیلق و انک
حکمنده و مرادنده فانی اولمقدر چونکم کندیکی دریای حقیقته تسلیم ایلیه سن دریای حقیقتک دستنده و ید ارادت
و قدرتنده تلفدن امین اولورسن و هلاک و فنادن قورتلورسن (مثنوی) خود کرا آید چنین دولت بدست * قطره را
بحری تقاضا کر شدست * خود کیمک بو مثللو دولت الینه کلور قطره یی بر بحر عظیم تقاضا ایدیجی اولمشدر بو سوزی
کرچه آسیه لساندن فرعونه دینلمشدر لکن نفس مطمئنه صاحبی اولان مرشدلردن نفس اماره صاحبی اولان
فرعون سیرتلره تعریض اولنمشدر که هر نفس مطمئنه صاحبی اولان مرشد نفس اماره صاحبی اولان فرعون
سیرتلری انبیا علیهم السلام متابعت ایلمکه بو کونه ترغیب و تعریض ایدرلر و دیرلر (مثنوی) الله الله زود بفروش
و بخر * قطره ده بحر پر کوهر ببر * الله حقیچون الله حقیچون صات و آل یعنی بر قطره یی ویر بر کوهر اولان
بحری آل بو مصرع مصرع اوله اولان زود بفروش و بخر لفظن مفسر اولور (مثنوی) الله الله هیچ تأخیری مکن
که ز بحر لطف آمد این سخن * الله حقیچون الله حقیچون هیچ تأخیر و توقف ایله زیرا بو سوز و بو دعوت سکا لطف و کرم
بحرندن کلدی یعنی البته بو خصوصده تأخیرا یتمیوب اللهک رسولنه تابع اول زیرا بو دعوته متعلق اولان کلام حق
تعالینک لطفی دریاسندن ظهوره کلدی کر کدر که بو لطفی بیله سن و در حال عصیاندن و طغیاندن تائب اولوب
ا کا تابع اوله سن و اقتدا قیله سن (مثنوی) لطف اندر لطف این کم می شود * کاسفلی بر چرخ هفتم می شود * لطف
مخلوق بو لطفه ایچره کم اولور که بر اسفل چرخ هفتم اوزره اوله یعنی بر اسفل و حیوانلردن اسفل اولان کیمسه فلک سابع اوزره
کتسه و انده قرار ایتسه بو لطفک ایچنده سائر لطف کم و ناپدید اولور زیرا بو بر نوع لطفدر که عقل و فهمه صغمز و تصور
و تخیله کلمز پس بر کیمسه اللهک رسولنه تابع اولسه و ا کا کالیله تصدیق قیلسه انک مرتبه سی چرخ هفتمدن عالیرک
اولور پس الله جانبندن بنده سنه بو بر عظیم لطفدر که غیری لطفلر بو لطفک ایچنده محو و ناپدید اولور هر کیمکه اللهک رسولنه
کمال متابعت قیلوب و اندن کلنه مصدق اولمق میسر اوله بو لطفک شکرنی قیلق و تعظیم شاننی بیلمک کالازم اولور (م ی)
هین که این بازی فتادت بو العجب * هیچ طالب این نیابد در طلب * ا کاه اول سکا بو العجب بر اویون واقع اولمشدر هیچ
طالب سعی و طلبده بولهبی بولمز ا کرمات اولمقدن خلاص اولمق دیلرسک بو وجه مرتبه سن بولمق استرسک بو اویونی الدن
چقرمه تا فرصت فوت اولمسون و بو کارک نتیجه سی سندن کتذ قیلسون دیمک اولور بو تقدیر اوزره بازی لعب معناسنه
اولور اما بازی طوغان معناسنه دخی اولسه جائزدر بو تقدیر اوزره ا کاه اول ای طاغی و باغی سکا بو العجب بر شهباز
دوشمشدر که مرادا تمدن ایمان و هدایت جانبنه اولان دعوتدر هیچ بر طالب بو دولت و سعادتی مجرد کندی طلبیله
بوله مز و سعی جسمانیه ایله ا کا واصل اوله مز کر کدر که اول شهباز بلند پروازی الدن چقورمیه سن و جهل و غفلت
ایدوب الی بیانه اوچورمیه سن دیدی بو جمله آسیه لساندن فرعونه نصیحت ایلدیکی اوزره دینلمشدر لکن
فرعوندن مراد طریق الهیدن تجاوز ایلین کیمسه اولور و آسیه دن مراد نفس مطمئنه صاحبی اولور پس نفس
مطمئنه صاحبی اولان مرشد نفس اماره صاحبی اولان طاغی و باغی مفسدی طاعت حقه و انقیاد جناب مطلقه
بو کونه دعوت ایلدکلرنی اشمار قیلور ا کر فرعون سیرت اولان کیمسنه لر هوا که فی المثل هامان کبیدر ا کا میل
قیلمزلرسه و انکله مشاوره یه و مصاحبته مائل اولمزلرسه سعادت ابدیه بولورلر و کفر و معصیتدن کفو قیلورلر و الله
و رسولیله آشنا اولورلر ا کر نفس مطمئنه صاحبنک سوزنی رد قیلورسه و هامان کبی اولان هوانک تابعنه مائل اولورسه
فرعون کبی سعادت ابدیه دن محروم قالور و عاقبت کفر و معصیت اوزره اولور العیاذ بالله تعالی نتیجه کم فرعون آسیه نک
سوزنی طوتمیوب هامانه مشاوره یه میل ایلدی (م ی) کفت با هامان بکویم ای ستیر * شاهر الازم بود رأی وزیر
و آسیه یه بویله دیو سویلدی ای مستوره بو رأیی هامانه سویلرم زیرا پادشاهه وزیرک رأی و تدبیری لازمدر
(مثنوی) کفت با هامان مکو این راز را * کور کمپیری چه داند باز را * حضرت آسیه رضی الله عنها دیدیکه بو رازی
هامانه سویله زیرا بر کور قاری بازی بیلمز یعنی هامانکه فی المثل بر کور کمپیر کبیدر و دین و طاعته متعلق اولان
و از بر شهباز عالی پرواز کبیدر پس بو رازی ا کا سویلمک بر کور قاری یه بر شهبازی عطا ایلمک کبیدر اول کور قاری اول

بازسپیدك قدرینی نه بیلور حماقت وجهالتندن اكا خدمت ورعایت ایلرم دیو نتیجه جفا واهانتلر ایلرتسه كم بو بیان
شریفدن معلومك اولور (قصهٔ بازبادشاه وكمپیرزن) (مثنوی) بازاسپیدی بكمپیری دهی * او ببردناخنش بهر بهی) مثلا
بر بیاض طوغانی برقاری عورته ویرسن اول كمپیر اول سپیدك تاخننی ایلك ایلمكدن اوتری كسر یعنی زعم فاسدی
اوزره اول بازسپیدك طرنغنی قطع ایلمكی ایوزعم ایدوب واكا بو وجهله خدمت ورعایت ایلمك ظن ایلیوب انك مخالبنی
قطع ایلر (مثنوی) ناخنی كه اصل كارست وشكار * كور كمپیرك ببرد كوروار * برناخنی كه كارك وشكارك اصلیدر
كور قاری بحك آنی بیلیوب كور كبی كسروانی ایو اولورزعم ایلر كور قاریدن مراد بونده نفس وهوا ودخی اصحاب
نفس واهل هوا اولور بازدن مراد ایمان واسلامه مستعد اولان كسه لر اولور ناخندن مراد ایمان واقرار اولوركه
اصل كار وآلت شكاردر چونكم برصاحب نفس واهل هوانك دامنه ایمان واسلامه قابل اولان بركسه
كرفتار اولسه اول اصل كار والت شكار اولان ایمان واقرارینی اندن ازاله ایلر واكا بوسكا خیر ونافعدر دیو سویلر
نیه كم اول كمپیر اول بازك تاخننی كسدكدنصكره اكا مرحمت وشفقت ایتمك طریقیله بویله دیر (مثنوی) كه كجا
بودست مادركه ترا * ناخنت زنفسان درازست ای كیا * كه سنك مادرك قنده ایمش كه سنك طرنقلرك بویله دراز درای
اولو (مثنوی) ناخن ومنقار وپرش برببرید * وقت مهر این میكندزال پلید * انك طرناغنی وبورنی وقنادنی
كسدی محبت وشفقت وقتنده بلید ونابالك اولان عجوزه بویله ایلركه جاهل وغافل اولان اهل نفسك شفقت ومرحمتی
بوقبیلدن اولور (مثنوی) چونكه تتماجش دهد او كم خورد * خشم كیرد مهرها را بردرد * چونكم اول كور كمپیر
اكا تتماج ویرر اول بازانی بیمه یس كمپیری خشم طوتار مهر ومحبتلر یرتار كمپیردن مراد نفس واهل نفس اولور
تتماجدن مراد نفسك واهل نفسك پختنه ایلدیكی رأی وفكری اولور وبازدن مراد روح واهل روح اولور چونكم كور
كمپیر كبی اولان اهل نفس برفكر ورأیی پختنه ایلسه وآنی بكنوب كندی به خوش كلدكدنصكره برشهباز
سیرت اولان اهل روحه انی قبول ایلمكدن اوتری ویرسه وعرض ایلسه اول دخی آنی قبول ایلمسه درحال خشمه كلور
مهر ومحبتلرنی یرتار یعنی محبت وشفقته متعلق اولان صفتلرنی كیدروب ازاله ایدر بویله دیر (مثنوی) كه چنین تتماج
بختم بهر تو * تو تكبر مینمایی وعتو * كه سندن اوتری بونك كبی لطیف تتماج پشردم سن تكبر وعتو كوسترورسن
یعنی اول اهل نفس اولان جاهل دیركه بن سنكیچون سكا نافع بویله برفكر ورأیی پختنه ایلدم وسنی قبول ایلسون
دیو بویله لطیف سوزلر سویلدم سن ایسك بونی بكنمیوب تكبرلك وتجاوزلك كوسترورسن وبنم پختنه ایلدیكم رأی وفكره
التفات ایتمیوب اندن اعراض ایلرسن دیر (مثنوی) تو سزای انچنین رنج وبلا * نعمت واقبال كی سازد ترا * اول
كمپیر بازك آب تتماجه عدم التفاتنی كوردكده كندی بنك تتماجنی اقبال ودولت منزله سنه تنزیل ایدوب بازك صید
وشكارنی رنج وبلا عد ایلیوب برسبیل توبیخ اكا بو كونه تقریع ایلیوب دیركه ای بازسن همان اول رنج وبلا اوزره
لایقسن مرادی بالنصید وشكاریدر نعمت واقبال سنی نچون دوزر یعنی بو آب تتماج كه بنم قتمده نعمت واقبالدر
سكا عرض ایلرم لكن سن بدبختلكدن اندن معرض اولورسن سنكه بدبخت اوله سن سنی نعمت واقبال نچون
اصلاح ایلر دیر پس سن اول رنج وبلایه لایقسن دیركذلك اهل نفس واهل هوا دخی بربازسیرت وشهباز طبیعت
اهل عقلی وصاحب روحی كندیله كرفتار اولمش اولدقده انك مشربی وطبیعتنی بیلیوب كندیلرك حظ ایلدیكی
فكر ورأیی پختنه ایلیوب اكا ویررلر وعرض ایدرلر مرادلری بوكه اول رأی وفكری قبول ایلیه وروز وشب كندیلرك
خانه سنده مرغ خانه كبی خدمت ایلیه چونكم بازمشرب اولان صاحب عقل اندن نفرت قیله ومعرض اوله
درحال خشمه كلور ومهر وشفقتی ازاله قیلور واكا بو كونه عتاب وخطاب ایلركه ای بدبختسن بونك كبی رنج وبلایه
لایقسنكه بنم جانبمدن سنكیچون مهیا ایلدیكم شیلردن معرض اولوب كندی مشربك اوزره سیرا یتمك ومذهبك
اوزره كیتمك استرسن بونك كبی نعمت واقبال سكا نچون لایق اولور دیروبن استرمكه سن برآدم اوله سن ودولتلر ومنصبلر
بوله سن سن ایسك بنم نصیحتمی قبول ایلیوب درویش اولمق وطریق حقه سلوك قیلمق استرسن اول خودشنی
بی عرض وبی ناموس ایلردیو تخویف وتهدیدلر ایدر (مثنوی) آب تتماجش دهد كین را بكیر * كرنمی خواهی كه نوشی
زان فطیر * پس اول زال پلید اول بازسپیده آب تتماج ویرر بویله دیوكه بونی طوت یعنی بونی ای بازبه اكر استمز ایسك كه
اول فطیردن ییه سن فطرنان بی خمیره دیرلركه مراد بونده تتماجك خمیریدر یعنی اكر اول تتماجك خمیرنی استمز ایسك
تتماجك اول صوینی طوت وبوتی كندیكه غدا ایت دیو اول بازه ویرر مراد اهل دنیا بربازمشرب اولان عاقله اولا كندی
فكر ورأیی عرض ایلیوب انك اول رأی وفكرندن استغناسینی واعراضنی كوردكلرنده رأی وفكرلرندن حاصل
نصح وپندی اكا ثانیا ویررلر اولوركه باری بزم رأی وفكرمزی قبول ایلمدك ایسه نصح وپندمزی باری طوت

وبونی حسن قبول ایله قبول ایت دیملری اولور (م ی) آب تماجش نکیرد طبع بازه زال پررنجه شود خشمش دراز (بازك طبیعتی اتمك آب تماجنی طوتمز پس زال بلیدا بجنور واتمك خشمی اوزون اولور (م ی) از غضب شوربای سوزان بر سرش زن فرو ریزد شود کل مغفرش * غضبندن یاقیجی اسی شوربایی اول بازك باشی اوزره زن دوكر اتمك سر ومغفری كل اولور مغفر توغلغه یه دیرلر بونده فرق سر مراد اولور كذلك بچنی پرباز مشرب عاشق اهل دنیانك آب تماج كبی اولان نصح وپندنی طوتمسه وانلرك سوزن قبول ایتمسه خشمه كلورلر وابجنوب اكا غضب قیلورلر حتی غضبلرندن جكر سوز اولان سوزلرنی اتمك اوزرینه دوكرلر بلكه آنی برازدوكرلر حتی اتمك دیه سی یاریلور ومجروح وكل اولمق مرتبه سن بولور (مثنوی) اشك ازان چشمش فرو ریزد ز سوز یاد آرد لطف شاه دلفروز زان دوچشم نازنین بادلال كه ز چهره شاه دارد صد كمال) الم سوزندن بازك اول لطیف كوزندن یاش آشغه دوكلور پس اول بازدلفروز اولان شاهك لطفنی یادنه كتورور اول ایكی نازنین بادلال كوزلرندن یاش اقیدر كه شاهك چهره وجمالندن یوز كمال طوتار بازدن مراد بونده روح انسانیدر بنلسه ویاخود انبیا علیهم السلام واولیای كرامدر دینلسه هم جائز اولور شاهدن مراد خدای تعالی اولور وكبیردن مراد عجوز دنیا اولسه واهل دنیا دخی اولسه جائز اولور حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی هامانی كبیره وحضرت موسی علیه السلامی واتمك رازنی بازه تشبیه ایدوب كور كبیر بازك قدر وشرفنی نیجه بیلمز سه هامان دخی حضرت موسی علیه السلامی وانلر رازنی اتمك كبی بیلمز دیكی بو بیانده افاده ایلدكلرندنصكره مناسبتله شهبازان عالم بازك دخی اهل دنیا ایله اولان احوالنی بیان ایلیوب بو اسلوب اوزره تعبیر وتقریر بیورورلر انبیا علیهم السلام واولیای كرامدن هر برباز بلند پرواز كه اهل دنیانك واصحاب نفس وهوانك ما بینلرینه دوشوب قضا ایله انلرك دامنه كرفتار اولدقلرنده واول بیلدرلر بونلرك شرف وعزتنی بیلمیوب بونلری كندی طبیعتلرینك مقتضالرینه اویدرمق خصوصنده نیجه نوع ایله تكلیفلر قیلدقلرنده بونلر دخی انلرك تكالیفندن وطبیعتلرینك مقتضیاتندن مجتنب ومعرض اولدقلرنده اول پلیدلر بو رشید وسعید اولان سلطانلرك هر برینه اذا وجفالر ایدرلر وانلر ایله جنك وجدل قیاق طریقنه كیدرلر چونكم انلردن هر بری بو اهانت وحقارتی كه بونلردن مشاهده قیله سوز وحرارتندن اتمك لطیف اولان كوزندن سرشك دیده آشغه دوكلور واغلیوب ناله قیلور درحال كوكلرمشعله وپرن وقلوبی منور قیلان پادشاهك لطفنی تذكر ایلركه بو بیله عظیم الشان پادشاه ایكن اكابی حساب تعظیم وتكریم ایلر قیلوردی وخاطر نوازلقلر ایدوب انعام واحسانلر ایلردی پس انلرك هر بری فی حد ذاته بو بیله حقیر ودنی ایكن بونلرك قدرنی وشرفنی بیلمیوب اذا وجفا ایلدكلرینه متألم اولوب اغلرلر وكوزیاشی دوكرلر اول غنج ودلال ایله اولان ایكی نازنین كوزلرندن كه شاه حقیقتك جمالنی مشاهده ایلمكدن نیجه یوز كمال طوتار (مثنوی) چشم مازاغش شده پر زخم زاغ) چشم نیك از چشم بد بادرد وداغ اول باز بلند پروازك چشم مازاغی زخم زاغدن پر اولمشدر ایو كوز بد كوزدن دردلو وداغلودر یعنی اول باز سیرت وشهباز طبیعت اولان صاحب سعادتك باطله وماسوایه زیغ ومیلی اولمین مبارك كوزلری زاغ مشرب اولان اهل دنیانك اذا وجفاسندن پر زخم اولمش ونیجه زمان خسته ومجروح قالمشدر بو حالت مقرردر (وان یكاد الذین كفروا لیزلقونك بابصارهم) آیت كریمه سنك مفهومی اوزره ایو كوز یامن كوزدن دردلو وداغلو اولور وچشم بد نیجه نیك چشم اولان وجود شریفلره اصابت ایدوب انلری خسته ومجروح قیلورسنه كم سلطان الكونین علیه افضل التحیة والتسلیم حضرتلرنی بنی اسد قبیله سنك عیانلرینك بد چشملری دوشوروب زمین اوزره یقمغه قریب اولدیلر قصه سی بشنجی جلدده دربیان انكه هیچ چشم بدی آدمی را چنان مهلك نیست یا تسده بو آیت كریمه نك تفسیرنده مذكور اولمشدر وچشم مازاغش تعبیریله سوره نجمده اولان (مازاغ البصر وما طغی) آیت كریمه سنه تلمیح بیورلمشدر سنه كم اول صاحب سعادت شب معراجده آسمانه واردقده عجایب ملكوت وغرایب جبروت وبدایع عالم لاهوت اول حضرته كندیلرنی عرض ایلدكده چشم شریفلری بو جمله یه مائل اولمیوب وجناب عزته توجه طرفندن تجاوز قیلمیوب وصال جانانه سهم سدید كبی سیر قیلدیلر وحضرت خدانك اولقدر الطفنه وكرمنه مظهر اولدیلر كه تعبیر وتقریری ممكن اولمز بعده بوقدر انبیای عظامك واولیای كرامك ارواح مقدسه لرینك تبجیل وتعظیملرینه محل اولدیلر كه انك تفصیلی وتحقیقی بو مختصره صغمز چونكم بوقدر شرف وعزتلری كوردیلر بعده كاوب مرتبهٔ بشریته نزول بیوردیلر وخلقه حق تعالینك احكامنی ورسالتنی ایركوردیلر ابوجهل وابولهبدن وانلرك توابع ولواحقی اولان كفره وفجره دن اولقدر جفا واذالر كوردیلر كه تعبیری قابل اولمز سنه كم (ما اوذی النبی مثل ما اوذیت) بیوردقلری بو معنایه مؤید اولور پس هر شول كوز كه جمیع ماسوایه میل قیلمیه وطریق محبت الهیه دن متجاوز اولمیه اكا چشم مازاغ تعبیری لایق اولور وچشم مازاغك صاحبنه اول حضرتك خلیفه سی ووارثی

دینور وبوجمله ابیات شریفه ده تعریف اولنان وتوصیف قیلنان چشم شریفدن مراد وارث حضرت نبوی اولان
اصحاب کمالدر بلکه علی العموم انبیا علیهم السلام واولیای کرامدن هر بر کاملک چشم لطیفنک شانی تعریف
وتوصیف اولور (مثنوی) چشم دریا بسطتی کز بسط او) هر دو عالم می نماید تارمو) بر دریا بسطتک کوز که انک
بسطندن هر ایکی عالم اکا تار مو کورینور دریا بسطت وصف ترکیبیدر اندماولان یا وحدت ایچوندر یعنی اول
باز بلند پرواز وشهباز عالم راز که دریا بسطت وبحر وسعت اولان چشم شریفی که انک بسطت ووسعتنه نسبت هر ایکی
جهان بر قیل کبی کورینور هرشول بصر که عنایت الهیه ایله مکحل وانوار ربانیه ایله منور اولسه بر مرتبه وسعت
وبسطته مالک اولور که هر ایکی عالم انک رؤیتنه نسبت قیل قدر کورینور وبحر محیط اول چشم دریا بسطتک مشرعندن
بر قطره ونور بسیط اول شمس حقیقتک مطلعندن بر لمعه کبی اولور کما قال ابن الفارض (بیت) ومن مطلعی نور البسیط
کلمعة * ومن مشرعی بحر المحیط کقطرة (مثنوی) کر هزاران چرخ در چشمش رود * همچو چشمه پیش قلزم کم شود *
اکر هزاران چرخ وفلک انک چشمنه کیده چشمه کبی دریای قلزم ارکنده کم اولور یعنی شول بر کوز که عنایت الهیه ایله
مکحل وانوار ربانیه ایله منور اوله اکا بر مرتبه وسعت کلور که اکر هزاران چرخ وافلاک انک کوزینه کتسه واول چشم
منیر بو جمله یه نظر ایتسه جمیع اشیا بر چشمه دریای محیطک قننده کم ونابدید اولدیغی کبی اول چشم منیرک ارکنده کم
ونابدید اولوردی (مثنوی) چشم بکذشته ازین محسوسها * یافته ازغیب بینی بوسها * بو محسوسلردن کچمش کوز
غیب بینلکدن بوسه لر بولمشدر یعنی محسوساته مقید اولمقدن وصور مکوناته نظر قیلمقدن خلاص اولان وبواطن
اشیایه نظر قیلان بصر غیب بین اولمقدن واسرار غیوبی مشاهده ومعاینه قیلمقدن بوسه لر بولمشدر بوسه لرده برایکی
وجه مجاز اولور اولا حظ ولذت معناسنه استعاره اولنور بو تقدیر اوزره معنی بو محسوساتدن تجاوز ایدوب بواطن
اشیایه ناظر اولان کوز غیب بین اولدیغندن اوتری محبوب ذاتی ومعشوق ازلیدن بوسه لر بولمش یعنی حظلر
ولذتلر بولمش دیمک اولور وثانیا اوپمک معناسنه اولوب معنی بو محسوساتدن خلاص اولان وعالم معنایه نظر قیلان کوز
غیب بینلکدن اوتری ارواح مقدسه ونفوس مطهره دن بوسه لر بولمش وملائکهٔ مقربین انک چشم حقیقت بینی
نیجه تفهیم وتبجیل ایله تقبیل قیلمشدر دیمک اوله نه کم برنیجه کسه بر بعید اولان شیئه نظر قیلسه لر جمله دن بریسی آنی
کورسه وادراک قیلسه بعض کسه لر آفرین سن آنی کوردک دیو انک کوزن اوپرلر پس غیب بین اولان کسه نک کوزنی
ارواح مقدسه نک ونفوس مطهره نک اوپملری اکا تحسین ایلمزندن وتفخیم قیلملرندن عبارت اولور (مثنوی) خود
نمی یابم یکی کوشی کزمن * نکته کویم ازان چشم حسن) خود بنم سوزمک استماعنه قادر بر کوش بر هوش بولمزمکه
بن اول چشم حسندن اکا بر نکته سویلیم یعنی نکته شنو وسرشناس بر کوش بر هوش صاحبنی ناس مابیننده
بوله مزمکه اول عین شریف وانسان لطیفک اسرارندن اکا بر سر دیم وبر نکته سویلیم چشم حسندن بونده انسان
کاملک وجودی اولور شو ملابسه ایله که انسان کوزلیکنه دیرلر انسانه انسان دیدکلری اشیا مابیننده انسان العین
منزله سنده اولدیغندن اوتریدر وشیخ اکبر قدس الله سره حضرتلرینک قولی اوزره حضرت حقه انسان العین منزله سنده
اولدیغندن اوتریدر پس بونده چشم حسن دیمک انسان حسن دیمکدن عبارتدر بو نکته یی فهم ایلدکسه بو بیتک
معناسی بویله دیمک اولور که طلبه مابیننده اسرار فهم ایلر بر قولق صاحبی بولمزمکه بن اول احسن اولان انسانک
نکات واسرارندن اکا بر نکته سویلیم وبر سر نقل ایلیم تا اول انسان العین منزله سنده اولان کاملک علو مرتبه سنی
بیله وعظم شاننه بر مقدار عالم اوله پس انک عظم شانی وعلو مرتبه سنی طالب اولنلره تعریفدن اوتری بر مقدار بیان
ایلیوب بیورلر (مثنوی) میچکید آن آب محمود جلیل * می ربودی قطره اش را جبرئیل * تا بمالد بر پر ومنقار
خویش * کرده دستور پیش آن خوب کیش * اکر چشم حسندن جلیل القدر اولان آب محمود طاملسه ایدی
حضرت جبرائیل علیه السلام انک قطره سنی قباردی محمودک جلیله اضافتی موصوفک صفتنه مضاف اولسی
قبیلندندر جلیلدن مراد خدای تعالی اولوب معنی اکر جلیل اولان خدانک محمود اولان آب رحمتی طاملیدی
انک قطره سن جبرائیل قباردی دیمک دخی جائز اولور ولکن اولکیسی اولیدر وسیاق وسباقه دخی انسبدر تا کم
اول قطره یی کندینک پر ومنقارنه سوره وآندن رونق ولطافت حاصل ایلیه اکر اول خوب کیش اکا بر دستور ویریدی
خوب کیشدن مراد چشم حسن لفظیله معبر عنه اولان انسان کاملدر وانسان کامل اصل حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلمدر ودخی جمیع انبیا ومرسلیندر ودخی اول حضرته کمالیله وارث اولان اولیا وکملیندر وجلیل
القدر اولان آب محموددن مراد انسان کاملک وجود شریفندن تقاطر ایلین علم لدن آیدر که انک هر بر قطره سی
ملائکهٔ مقربینک وجبریل امینک مغبوطی ومرغوب ومحبوبی اولمشدر که حیا بخش ارواح مقدسه ولطافتده

عقول مجرده ونفوس مطهره اولنشدر وقطرات علوم لدنیه نك بو دیده منزله سنده اولان كامللرك وجود بشریلرندن
ظهور وخروج ایلسی دموعك چشم جسدن خروج وظهوری ایلسنه نوعا مشابه اولدیغیچون حضرت مولانا
قدس الله سره الاعلی حضرتلرینك بی چكیدآن آب محمود جلیل تعبیریله انسان كاملك وجودندن قطرات علوم
لدنیه نك تقاطر ایلسنه اشارت قیلش واندن كنایت ایلشدر پس خلاصهٔ كلام ونتیجهٔ مرام بو یله دیمك اولور كه اول
چشم جسدن یعنی انسان شیرین دهندن اول جلیل القدر اولان آب محمود آكرطمله یدی یعنی اول عظیم القدر اولان
علم لدنی وآب حیات معنوی انك عین شریفندن اگر تقاطر ایلیدی انك قطره سنی روح القدس حضرتلری بویله
عظیم الشان ایكن قبالیدی وغیچه ذوق وشوقله آنی اخذ ایلیدی تا كم اول قطره یی كندینك پروبالنه ومنقارنه
سوریدی واول قطره دن كندی یه نیچه منفعتلر وریدی وفائده لر كوریدی اكر اول خوب منظهلو ومحبوب مشربلو
اولان انسان كامل اكا بردستور وریدی بونده انسان كامل اولنلرك وكال مرتبه سن بولنلرك سرشك دیده لرینك
ملائكهٔ مقربین قتنده مغبوط ومحبوب اولدیغنه دخی دلالت واشارت واردر نته كم شیخ عطار قدس سره حضرتلری
مقالات ارواح نام كتابنده بو حكایتی نظمه كتورمشلر وتحقیق مرتبه سنه یتورمشلردر (الحكایة) بركون جنید
بغدادی قدس الله سره حضرتلری بر بولده كیدردی كوردیكه ایلرود اوكنده آسمانك ملكلری بری بری آردنجه زمینه
نزول قیلدیلر وبر نسنه یی سرعتله بری برندن قاپشوب الدیلر عجبا بو نه اوله دیو متحیر اولدی پس ایلر وواروب انلرك برینه
سؤال قیلدی ودیدیكه بو سرعت ورغبتله بری بریكزدن قاپشوب الدیغكز نه شیدر جواب ویردیلر كه سندن مقدم حق
تعالی حضرتلرینك بر مقبول بنده سی بورادن كذر قیلدی وشوق الهی درونته غلبه ایدوب شوق وذوقله براه چكوب
كوزلرندن بر قاچ قطره یاش زمینه دوكدی (انین الحبین وبكاء المستغفرین احب الی الله من تسبیح الملائكة المقربین
مضمونی اوزره قطرات سرشك عند الله نه مرتبه مقبول ومحبوب اولدیغنی بیلوب اول عاشق خدانك كوزندن نزول
ایلین قطره لری قاپشمغه سرعت ورغبت ایلدك تا كم اول قطرات سببیله قربت ورحمت حقه زیاده مظهر اوله وز وانك
سرمتنه نیچه لطفلر وكرملر بوله وزدیدیلر (مثنوی) باز كوید خشم كیرار فروخت * فر ونور وصبر وعلم را نسوخت
باز جانم باز صد صورت تند * زخم بر ناقه نه بر صالح زند) باز كندی به تسلیه ویروب دیر كه كیبرك خشمی كرچه
شعله لندی فرور وتقمی ونوری وصبری وعلمی یاقدی یانمك یازی كیرو بوز صورت طوقور زخمی ناقه اوزره اورر صالح
اوزره اورمز یعنی باز سیرت وشهباز طبیعت اولان صاحب سعادت دیر كه اكرچه معدن غفلت وجهالت اولان اهل
دنیا بنم كندیلرك مشربنه ضد اولدیغمی كوروب خشمی یالكندی ومكاسم وجفا ایلدی ولیكن كروفرمی ونور
وصبرمی وعلم وحلمی ازاله ایلكه قادر اولمدی اكر صوره ضرر ونقصان ویردیسه ده لا یتمدر زیرا بنم جان شهبازی
كیرو یوز اولسكی كبی رسم وصورت پیدا ایلر زخم هرنه ایسه بدن ناقه سی اوزره واقع اولور صالح اولان روحه اولمز نته كم
ثمود قومی ناقه یی عقر ایدوب اكا زخم اوردیلر حضرت صالح علیه السلامه زخم اورمدیلر وضرر ایركوره مدیلر پس
اهل دنیا بچن كندی زمانه سنده صالح اولان بر اهل سعادته خشم واهانت ایاسه لر انك ذات كریمه سنه واوصاف
علیه سنه ضرر ایرشدرمكه قادر اوله مزلر لازم كلورسه انجق جسمنه وصورتنه ضرر ونقصان ایرشدورلر مادامكه
بركسه نك روحنه واوصاف حمیده سنه ضرر كلیه مجرد جسم وریمه كلان ضرره ضرر دیمزلر (م ی) صالح ازیكدم كه
آرد باشكوه) صد چنان ناقه برآید متن كوه * صالح بر دمد نكه اول دخی شكوهله كتورر بو معنی ازواجیمه ایله اولدیغی
اوزره در بعض نسخه ده راء مهمله ایله دخی واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی حضرت صالح علیه السلام هیبت
وشكوهله اكر بردمكه كتوره كوهك متنی وبطنی اخبلین یوز ناقه طوغرر یعنی اول ناقه كه بطن كوهدن ظهوره كلشدی
حضرت صالح علیه السلامك دعاسیله اندن تولد قیلشدر چونكم صالح علیه السلام باقی اوله همانندمكه یوز
ناقه نك ظهوری ایچون دخی دعا قیله باذن الله انك كبی یوز ناقه متن كوهدن ظهوره كلور كذلك بچن اهل دنیا وثمود
قومی كبی اولان اصحاب نفس وهوا كندی زمانه سنك صالحی اولان اولیای كرامدن برینك ناقه جسدنه متعلق
اولان بر آلتنی قطع قیلسه لر وصورتنی تحقیر ایدوب اتلو ازمنه نقصان ایركورسه لر مادامكه انك روحی برنده برقرار
واوصاف علیه سی بی نقصان وپایدار در اول اهانتدن واول عداوت وحقارتدن اكا ضرر كلمز زیرا همانندمكه اول
صاحب كرم درون دلدن قوت وصداقتله بردم كتوره وحق تعالی حضرتلرندن دعا ورجا قیله متن كوه عالمدن
انكیچون ناقهٔ جسمه متعلق نیچه صورتلر وقوتلر تولد ایلر واول اهانت وحقارتلر همان نته كم اول منكرلرك وجودلرینه
عودت ایلر (مثنوی) دل همی كوید خوش وهوش دار * ورنه در اید غیرت بود ونار * غیرتش راهست صد حلم نهان
ورنه سوزیدی بیكدم صد جهان * كوكل دیر كه خوش اول وعقل طوت یوخسه غیرت الهی بود وناری بر تار بود ار غمه

دیرلر تار ارشه دیرلر بوراده عرض وطولدن استعاره اولور یعنی کوکل بکا دیرکه بو اسراری کشف ایلمکدن سکوت ایت وعقل طوت واکر سکوت ایلزسک غیرت الهی طولا وعرضا بالکلیه استاری برتار وروی حقیقته پرده اولان حجابی هتک ایلر پس هر کسک سری ظهور ایلمک لازم کلور بو خود نیاز ندکلدر بلکه الان بر مقدار استار باقی قاله ویوم قیامت اولدقده غیرت الهی جمله سنی هتک ایدوب حقایق وسرائرک کلیسی اول کونده ظهوره کله دیمک اولور غیرت الهی سنک وجودکی ویاخود جسدکی برتار ومحو ایدر دو معنی ویرمکدن اولنکی تعبیر اولی اولور (بیت ثانی سؤال مقدره جواب اولور کان برکسه دیرکه غیرت الهی چونکه بو مرتبه ده دریا استاری نیچون برتمز وحقایق واسراری نیچون کشف ایتمز جواب اولدرکه اول خدانک غیرتنده بو زحلم نهان واردر واکر اول حلم نهانی وکرم مخفی انک غیرتنده موجود اولمیدی بردمده بوز جهانی یاقردی ونیجه بیک کون ومکانی ان واحده ایچره صدمه غیرتله یقردی غیرت برموجب حدیث (ان الله غیور) نعمت الهیدر وغیرت غیر مشاهده سنده حاصل اولور اکر ملاحظه غیر اولمسه غیرت اولمزدی پس حق تعالینک بو اشیایه غیرتی بو اشیا انک غیری اولدیغی اعتبارله اولور وحدت ذات الهی هردم استرکه کندیدن غیری بو عالمده واول عالمده بر مالک الملک اولمیه واغیار وسوی مرتبه سنده بر احد قالمیه حقایق وسرائر ظهوره کله واستار مرتفع اولوب (لمن الملک) سؤالنه و (لله الواحد القهار) جوابنی کندی دیه وکندی اشیده لکن رحمت رحمانیه وحلم وکرم الهیه بو اشیانک وجودنی وحدت ذاتیه نک غیرتندن حفظ وحمایت ایدرلر اکر رحمت رحمانیه وحلم وکرم الهیه اولمیدی انک وحدت ذاتنک غیری بردمده یوز جهانی یاقیدی واکر بو پرده لر کشف اولیدی انک سبحات وجهی جمیع اشیایی احراق ایدیدی دیمک اولور پس بعد بسط هذه المعارف نه اول قصه بیانه شروع ایدوب بیورلر (مثنوی) نخوت شاهی کرفتش پای پند * تا دل خود را ز پند پند کند * شاهلق نخوتی پندیرنی طوتمش حتی پندلر پندندن کندی کوکلنی قوپاردی یعنی فرعونک پادشاهلغنک کبر ونخوتی قلبنده اولان جای نصیحتی بالکلیه طوتوب موعظت ونصیحته انک قلبنده اصلا محل قومدی تا کم کندی کوکلنی نصیحت قیدندن خلاص ایدوب وکندینک وزیری اولان هامان ایله مشاوره ایلمکه میل قیلوب اسیه یه بویله دیدی (مثنوی)
که کنم با رأی هامان مشورت * کوست پشت ملک وقطب مقدرت * که هامانک عقل ورأیله مشورت ایلیم زیرا که اوملکک ارقه سی ومقدرتک قطبیدر یعنی فرعونک جانی آسیه نک نصح وپندنی قبول ایلیوب اکا بویله دیدیکه وزیرم هامانک رأیله بکا مشورت ایلمک لازمدرکه اول معین وظهیر مملکت واصل ومدار قوت وقدرتدر شاهلره کندی وزیری ایله مشاوره ایلمک لازم اولور اکر مشاوره ایلزسه صوکنده نادم اولوردیدی حاصل کلام (الخبیثات للخبیثین) آیت کریمه سنک موجبجه خباثت جبله سنک مقتضاسی اوزره کندی کبی خبیث الوجود اولان هامانک رأی وعقلنه مائل اولدی وانکله مشاوره یه توجه قیلدی وکندی جنسنه میل ایلدی (مثنوی) مصطفی را رأی زن
صدیق رب * رأی زن بوجهل را شد بولهب * عرق جنسیت چنانش جذب کرد * کان نصیحتها به پیشش کشت سرد
جنس سوی جنس صد پره برد * بر خیالش بندها را بردرد * نه کم مصطفی علیه السلام حضرتلرینک رأی زنی رب العالمینک صدیق اولان بنده سی ابوبکر رضی الله عنه حضرتلری ایدیکه (الطیبات للطیبین والطیبون للطیبات) بیورلمشدر ابوجهلک رأی زنی ومستشاری ابولهب اولدی (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات) دینلمشدر جنسیت البته انضمامه علت اولمسی مقرردر عرق جنسیت انی هامان طرفنه اوکلین جذب ایلدیکه اول پند ونصیحتلر انک قتنده سرد وبارد اولدی زیرا هرکسه خلاف جنسنک نصح وپندی سرد وبارد کلور وکندی جنسنک بارد اولان کلامی معقول ومناسب کورینور زیرا کندینک جنسی جانبنه جنسی یوز قنادله اوچار جنسنک خیالی اوزره بندلری برتار یعنی (الجنس الی الجنس یمیل) مقتضاسنجه هر جنس کندی جنسی جانبنه کمال میلی اولدیغندن نیجه یوز میل ومحبت قنادیله اوچار وتوجه ایلر اول جنسنک خیالی اوزره نیجه قیودی قطع ایلر وانک مقارنت ومصاحبتنه محبت ورغبت قیلر (بیت) عاقلی عاقل بولور دانایی دانا دوقی دون * جنسنه میل ایلر البته جهانده هرکشی * قولی بو مضمونی مؤید اولور وبو ابیاتی دخی بو معنایه دلالت وشهادت قیلور (قصه آن زن که طفل او بر سر ناودان
غژید وخطر افتادن بود واز علی مرتضی رضی الله عنه چاره جست (م ی) یک زنی آمد بپیش مرتضا * کفت شد
بر ناودان طفل مرا * حضرت علی المرتضی کرم الله وجهه ورضی الله عنه قتنه بر خاتون کلدی دیدیکه یا علی اوغلم اوزره بنم طفلم کتدی (مثنوی) کرش میخوانم نمی آید بدست * ور هلم ترسم که افتد او بپست * اکر آنی دعوت ایلرسم اله کلمز واکر ترک ایلرسم قورقرمکه اول آشغیه دوشر (مثنوی) نیست عاقل تا که دریابد چو ما * کر بکویم کز خطر
بسوی من آ * اول طفل عاقل دکلدرکه بزم کبی فهم وادراک ایلیه اکر خطر وضرردن قاچ بنم طرفمه کل دیرسم بو سوزی

فهم ایلمز وکندی به ضرر اولنی بی عقل اولدیغندن ادراك قیلمز دیدی (مثنوی) هم اشارترا نمیدانند بدست * ورندانند
نشنود این هم بدست * الّا ایله اشارتی هم بیلمز واکر اشارتی بیلورسه ده اشتمز وآنکله ایش ایتمز بودخی بد تردر
(مثنوی) پس نمودم شیر پستان تا بدو * او همی کرداند از من چشم و رو * پس اکا شیر و پستانی کوستردم اول بندن
چشم و رویني دوندررهر کز میل و توجه ایلمز (م ی) از برای حق شما یید ای مهان) دستکیر این جهان وآنجهان) حق
رضا سیچون ای اولولر همان سز سکز بو جهانك و او جهانك دستکیری خطاب حضرت علی رضی الله عنهیه دریا الك
یانده اصحابدن بر قاچ کسه اولدیغی اعتباریله جمعه خطاب ایلمش اوله ویاخود اول حضرتی جمع منزله سنه تعظیمدن
اوتری تنزیل ایلمش واحده جمع خطابی جائزدر تعظیم مراد اولندقده نته کم (رب ارجعونی ده ارجعونی) خطابی بعضلر
تکریر ایچوندر دیمشلر و بعضلر دخی تعظیم ایچوندر دیمشلر نته کم برکسه یه تعظیم مراد ایلسك سز شویله سز
دیرسن بودخی بویله در (مثنوی) زود درمان کن که میلرزد دلم * که بدرد از میوه دل بکسلم * تیز درمان ایله که
بنم دل و جانم تترکه دردله کوکل میوه سندن منقطع اولورم بنم کوکلم مضطرب اولور ولرزه قیلور شو قورقودن
اوتری که درد و محنتله ثمره فؤادمدن جدا اولم واضطراب ایله آندن مفارقت قیلم دیدی (مثنوی) کفت طفلی را
برآور هم ببام * تا که بیند جنس خود را آن غلام * پس حضرت علی کرم الله وجهه اول زنه دیدیکه وار اول دامه هم
بر طفلی کتور تا اول غلام کندینك جنسنی کوره (مثنوی) سوی جنس آید سبك از ناودان * جنس بر جنسست عاشق
جاودان * اول اولوقدن کندینك جنسی جانبنه خفت و سهولتله کلور زیرا جنس کندی جنسی اوزره ابدی عاشقدر
الجنس الی الجنس یمیل) کلامی بو خصوصده قول مسادقدر (م ی) زن چنان کرد و چو دید آن طفل او * جنس خود
خوش خوش بدو آورد رو * اول زن امتثال ایتدی یعنی حضرت علی رضی الله عنهك دیدیکی اوزره بر طفل کتوروب
ناودانه متصل اولان بام اوزره قودی چونکم اول زنك ناودان ایچره اولان طفلی کندی جنسنی کوردی خوش خوش
اکا یوز کتوردی جنس خود ما قبلنه مصروف اولور (م ی) سوی بام آمد ز متن ناودان * جاذب هر جنس را هم جنس
دان * اولوق اوزرندن طام جانبنه کلدی پس هر جنسی جذب ایدیجی آنك جنسی بیل (مثنوی) غژ غژان آمد بسوی
طفل طفل * وارهید او از فتادن سوی سفل) اول ناودانده اولان طفل بام اوزره اولان طفلك جانبنه سورتنو سورتنو
کلدی آشغی جانبه دوشمکدن کیرو قورتلدی الحق اول حضرت قتی حکیمانه تدبیر ایدوب بو اسلوب ایله اول
طفلی زمینه دوشمکدن وهلاك اولمقدن خلاص قیلدی پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بو قصه دن طالبلره
حصه نه ایدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوردی (مثنوی) زان بود جنس بشر پیغامبران) که بجنسیت
رهند از ناودان) پس بشر فرمود خود را مثلکم) تا بجنس آیند کم کردند کم) جمیع پیغمبرلر بشر جنسی آندن اوتری
اولورکه بشر جنسیت سببیله ناودان دنیادن خلاص اولور یعنی انبیای عظام علیهم السلام بشر جنسندن انکچون
اولدیکه خلقه انلرك جنسیتی اولدیغی واسطه ایله خلق انلره میل قیلهلر تا کم انلر جانبنه میل ومحبت قیلمغله ناودان دنیادن
خلاص اوله لر و آشغه جهنمه دوشمیوب مرتبه اعلا جانبنه ترقی قیلهلر پس جمله انبیا علیهم السلامدن اول نبی
مکرم صلی الله علیه وسلم کندی به سزك کبی بشرم دیو بیوردی تا کم کندی جنسلرینه کله لر کم اولمیه لر کردند
لفظنده کم کاف عربینك فتحه سیله اوقنور و آخرده اولان کم کاف فارسینك ضمه سیله اوقنور کم کردند کم دیمك ضایع
نکردند معناسنه اولور ومصرع اول سوره کهفك آخرنده اولان (قل انما انا بشر مثلکم یوحی الی) آیت
کریمه سنه اشارت اولور بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده مزید حکایه سنده مرور ایلمشدر (مثنوی) زانکه
جنسیت عجایب جاذبست * جاذب جنسست هر جا طالبست * زیرا جنسیت عجایب بر جاذبدر هر نه یرده که
بر طالب وار در آنك جاذبی کندی جنسیدر یعنی هر یرده که بر طالب اولسه آنك مطلوبی نوعا کندینك
جنسیدرکه انی کندی جانبنه جذب ایدر اکر اول مطلوب من حیث المعنی آنك جنسی اولمیسه دی اول طالب
اکا میل ومحبت قیلمزدی (مثنوی) عیسی و ادریس بر کردون شدند * با ملایك چونکه همجنس آمدند) کورمز میسن
حضرت عیسی وحضرت ادریس علیهما السلام فلك اوزره کتدیلر چونکم ملائکه ایله هم جنس کلدیلر حضرت نبی
علیه السلام (رأیت عیسی و ادریس فی السماء الرابعة) بیوردی بونلرك جسم شریفلری خاکدن ایکن آسمان چارم
اوزره عروج ایلدیلری ملائکه ایله هم جنس اولدقلری و بدن شریفلرین بغایت لطیف قیلدقلری مناسبتیله در اکرکشافتلری
غالب اولیدی زمینده قالورلردی اهل تاریخ دیمشلر وشیخ اکبر قدس سره حضرتلری دخی فص ادریسیه ده بویله
تحقیق ایلمشلردرکه حضرت ادریس علیه السلام بدنلرینه برمدت ریاضت ویردیلرکه اون التی سنه اکلدن وشربدن
ونومدن عاری وبری اولدیلر وارواح مقدسه ایله ونفوس مطهره ایله جنسیت حاصل قیلدیلر اول جنسیت

واسطه‌سیله مکان عالیه‌ واصل اولدی وانده قرار قیلدی وحضرت عیسی علیه السلام دخی اصل حضرت جبریلك
نفخه‌سندن والده‌لرندن تولد ایلدکدنصکره کثافت بدنیه‌یه مبتلا اولیوب ریاضت وطاعتله آنی تلطیف ایدوب
آخر الامر اول حضرت دخی حضرات ملائکه‌یه جنس اولدقلری حسبیله فلك رابعه عروج ایدوب انده قرار ایلدیلر
بونلری مرتبهٔ اعلایه جذب ایلین جنسیتلریدر (م ی) باز آن هاروت وماروت از بلند * جنس تن بودند زان زیر آمدند
کیرو اول هاروت وماروت بلند وعالی مرتبه‌دن جسم وتنك جنسی ایدیلر آندن اوتری زیر زمینه کلدیلر هاروت
وماروتك قصه‌سی مشهوردر وجلد اولده وبر قاچ محلده دخی مرور ایلمشدر تاکه انسان مرتبهٔ حیوانیتده
روحانیت کسب ایتمکله وملائکه ایله آشنا اولوب ملأ اعلی جانبنه کتمکه بالقوه قابلدر کذلك ملائکه دخی مرتبهٔ
روحانیتده ایکن انسانیته کلمکه وانلرله جنس اولمغه بالقوه قابلیتلری واردر پس شول کسه که نوع انساندن
اخلاق الهیه ایله متخلق واوصاف روحانیتله متحقق اولوب لطافت حاصل قیلدیلر انلر ملائکه‌یه ملحق اولدیلر
واول ملکلرکه اصلنده وجوهر روحانیه‌سنده جسمانیت وحیوانیته کلمکه استعداد وقابلیتلری وار ایدی
آخر الامر بوجنسیت وقابلیت انلرك عالم جسمه کلمسنه ومسجون زندان طبیعت اولمسنه باعث اولوب بونلری مرتبهٔ
اعلادن حضیض اسفله جذب ایلدی وعالمنا که کتوروب انده چاه بابله کرفتار قیلدی (مثنوی) کافران
هم جنس شیطان آمده * جانشان شاکرد شیطانان شده * صد هزاران خوی بد آموخته * دیدها وعقل ودل
بردوخته * کذلك کافرلر هم شیطانك جنسی کلمشدر انلرك جانی شیطانلرك شاکردی اولمشدر صد هزاران خوی بد
اوکرنمشلردر دیده‌های عقل ودلی دیکمشلردر یعنی کفره معنی جهتندن شیطانلرله هم جنس اولدیلر زیرا بونلر
دخی وانلر دخی ناریلردر (کل شیء یرجع الی اصله) خواصنجه بونلرك وانلرك هم مرجع ومصیری عاقبة الامر نار اولور
چونکم کفره ایله شیاطینك جانی بری برلریله معنا جنس اولدی لاجرم بونلر شیاطینك شاکردی اولدی بو ملاعین
اول شیاطیندن نیجه یوز بیك یرامز خویلر وصفتلر وبی‌شمار حیلت وخدیعه‌تلر وشیطنت ومعصیتلر اوکرنمشدر عقل
وقلبك دیده‌لرنی دیکمشلردر یعنی بصر وبصیرتلرنی حقی کورمکدن کور ایتمشلردر اهل حقك وجودنده اولان
آیات ومناقبی مشاهده ایتمزلر وانلرك کلمات شریفه‌سنی استماع ایتمزلر ودیدکلری طریقه کتمزلر سببی اولدر که انلرك
ضدی اولان شیطانلرله جنس اولمشلردر وانلره میل ایلیوب انلرك کلمات خبیثه‌سنی کوش ایتمشلردر پس انلره متابعت
ومصاحبتلری عقل ودللرینك دیده‌لرینه پرده اولوب حقیقت حالی کورمکدن محروم اولمشلردر (مثنوی) کمترین خوشان
بزشتی آن حسد * آن حسد که کردن ابلیس زد * زشتلکده وقباحتده انلرك ادنی خویی اول حسددر اول حسد که
ابلیسك بوینی اوردی حسد برمنعم کسه‌نك نعمتنك زوالنی مراد ایلیوب اول نعمتی کندی‌یه استمکه دیرلر وفی الحقیقه
بوصفت ابتدا شیطاندن ظهوره کلمشدر که حق تعالینك حضرت آدمه ویردیکی نعمتك ازاله‌سنی مراد ایلیوب
کندی‌یه اندن خیرلو اولوب آندن عار واستکبار قیلدی واول نعمتنه آنی لایق کورمیوب آنی کندی‌یه لایق کوردی
پس بوصفت مذمومه انك بوینی اوردی یعنی انك دولت وسعادتنی بوینی اوروب آنی ملعون ومخذول اولمق مرتبه‌سنه
ایرکوردی پس کافرلرك بوحسد صفتی کمتر صفتلری اولدیکه انبیا علیهم السلامك نعمتنی ازاله ایتمك مراد ایلدیلر
وبوصفت قبیحه‌دن زیاده اولان صفتلری انبیای عظامه اذا وجفا ایتدکلری وانلرله محاربه ومقاتله طریقنه
کتدکلری وانلرك نصیحتی بغیر حق اولدردکلریدر (مثنوی) زان سکان آموخته حقد وحسد * که نخواهد خلق را
ملك ابد * کافرلر حقد وحسدی اول کلبلردن اوکرنمشدرکه اول سکلرك هر بری خلقه ملك ابدی استمز یعنی کفره اول
کلابدن کبر وحسد وبغض وعداوت وبونلر امثالی اولان یرامز صفتلری اوکرنمشلردرکه اول کلابك هر بری
حسدلرندن خلقك ملك ابد بولدیغنی استمزلر ودنیادن آخرته ایمانله کذر قیلدیغنی وآخرتده سعادت ابدیه صاحبی
اولدیغنی سومزلر بلکه خلقك محروم ومخذول اولدیغنی استرلر (مثنوی) هرکرا دید کمال چپ وراست * از حسد
قولنجش آمد دردخاست * هر شول کسه‌نك که اول شیطانلردن هر بری چپ وراستدن کمالنی کوره حسددن اکا قولنج
کلدی ودرد قالقدی یعنی حسدندن قولنج طوتمش کبی مضطرب اولور ودرونندن نیجه دردلر ظهوره کلور (مثنوی)
زانکه هر بدبخت خرمن سوخته * می نخواهد شمع کس افروخته * زیرا که هر خرمنی یانمش بدبخت کسه‌نك شمعی
شعله‌لو ومنور استمز واهذا بدبخت اولان کفره الله نوری اولان انبیا علیهم السلامك وجودنی اقناء وشمع کبی اولان
کلام خدایی اطفا ایلمك استدیلر (کما قال الله تعالی حکایة عنهم یریدون لیطفؤا نور الله بافواههم والله متم نوره ولو کره
الکافرون) (مثنوی) هین کمال دست آور تا تو هم * از کمال دیکران نفتی بغم * ای حسود اکاه اول بر کمال اله کتور تاکم
سندخی غیریلرك کمالندن غم وغصه‌یه دوشمیه‌سن یعنی غیریلرك کمالنی کوروب الم واضطرابه دوشمیه‌سن (مثنوی)

ازخدا میخواه دفع این حسد * تاخدایت وارهاند از حسد * خدای تعالی حضرتلرندن بو حسدڭ دفعنی استه
تاکم خدای تعالی سنی حسددن قورتره (م ی) مر ترا مشغولی ببخشد درون * که نپردازی ازان سوی بیرون) تحقیق
سکا درونی مشغوللك بغشلیه اول درونی اولان مشغوللکدن برون جانبنه دوزلمیه سن ومقید اولمیه سن یعنی
بو حسدڭ دفعنی خدای تعالیدن استه تا سنی حسد قیدندن خلاص ایلیه وسنڭ درونکه شول شغلی وارزویی ویره که
اول شغله وارزوی درونه مقید اولدیغندن خارج عالمده اولان خلایق جانبنه مشغول ومقید اولمغه قادر اولمیه سن
وفی الحقیقه انسانڭ قلبی بحق برنسنه * زیاده مشغول ومقید اولسه خلقڭ نیك وبدنی کورمکدن ومدح وذمیله
مقید اولمقدن وانلره بغض وحسد قیلمقدن قورتلور وکندی قلبنڭ آرزو ایلدیکی نسنه یه مشغول ومقید اولور چوق
شی واردرکه انسانی کندی نفسنڭ وخاطر مسنڭ المندن آزاد ایلیوب وخلق عالمڭ ایوسنی وکتوسنی کورمکدن بری
قیلوب کندی حالنه مشغول ایلر واول جمله اشیادن برقاچنی بو محلده ایراد ایدوب بیورورلر (مثنوی) جرعهٔ می راخدا
زان میدهد) کهٔ بدو مست ازدو عالم میرهد * مثلا خدای تعالی حضرتلری می جرعه سنه اول خاصیتی ویررکه انڭ
سببیله مست اولوب ایکی عالمدن قورتیلور یعنی شراب ایچن کسه دنیا وآخرت قیدندن خلاص اولور وغم وغصه دن
وخواطر وافکارڭ تشویش وددغدغه سندن نجات بولور (م ی) خاصیت بنهاده درکف حشیش) کو زمانی میرهاند
ازخودیش * مثال آخر خدای تعالی حضرتلری براوج حشیشده خاصیت قومشکه اول حشیش برزمان آنی ییی
کندیلککندن خلاص ایدر حشیش بنکیلکه درلر ترکیبه مصلق دیدکلر یعنی خدای تعالی براوج بنکیلکده
اول خاصیتی قومشدرکه انی اکل ایلین کسه یی اول بنکیلك برزمان کندیدن قورترر وبیخود ایلر حتی خلقڭ ایوسن
وکتوسن کورمکدن بری قیلور وحیران وسرکردان اولوب کندی حالنه مشغول اولور (م ی) خواب رایزدان بدان انسان
میکند * کز دو عالم فکر را بر میکند * مثال آخر خوابه حق تعالی حضرتلری اول اسلوب ایله ایلرکه ایکی عالمدن فکری
قوپاررینی حق تعالی حضرتلری نایمی شول خاصیت اوزره غمدن وفقر ونقصان المندن خلاص ایلر وکذلك آخرت
غمندن وانڭ خوف والمندن دخی بری قیلور اکرسن دیرسنکه اکر شرابده واکر بنکیلکده واکر خوابده نه انسان
برحاله مقید اولمقدن خالی اولمز جواب اولدرکه افراطله سرخوش اولسه ویاخود بنکیلکی زیاده ایسه ونومی دخی محکم
وقوی اولسه برخیالله مقید اولمقدن دخی آزاد اولور نته کم بوراده مناسب اولان تحقیق جلد اولڭ اواتلنه قریب
متابعت کردن نصاری وزیررا) بیاتنده مرور ایلمشدر پس بوامثلهدن نتیجه بو اولورکه کندیکی باقی ولم یزل اولان
خدای تعالینڭ طالب وعاشقی ایلیه کوره سن تاکم کندی وجودڭ قیدندن وایکی عالمڭ دامندن خلاص اوله سن
وازاده لرمرتبه سنی بوله سن (مثنوی) کرد مجنونرا زعشق پوستی * کو بنشناسد عدو از دوستی * کورمز میسن حق
تعالی مجنونی بر پوستڭ عشقندن اغلین بیخود ایلدیکه اول مجنون عدوینی بر دوستدن ایکلدی وفرق وتمیز قیلدی
کردڭ مفعول ثانیسی بونده محذوفدر قرینه هرنه کونه لفظی استرسه اول لفظ تقدیر اولنور بوده قابلدرکه
مجنونی برپوستڭ عشقندن اغلین بیخود ایلدی دینه ویاخود بیخود وآزاد ایلدی دیو تقدیر قیلنه یعنی خدای تعالی
مجنونی لیلانڭ عشقندن اغلین صد هزاران می طوتارکه آنی سنڭ عقل وادراکڭ اوزره حواله ایلر یعنی هرنه شی که
انسانی مست وبیخود ایلمك شاننده اوله معنای ککیدر پس حق تعالی نیجه یوز بیك شی طوتارکه انسانی
سرخوش وبی خویش ایلمك اول شیلرڭ خاصیتندن وشاننده درهر بارکه ای بنی آدم اول خداسنی حیران وسکران
ایلمك استیه انلردن بعضسنی سنڭ عقل وادراکڭ اوزره حواله ایدر تاکم سن اول شینڭ بادهٔ محبتیله مست ولایعقل
اولورسن وکندیکی فراموش قیلورسن (م ی) هست میهای شقاوت نفس را * که زره بیرون بردان نحس را * هست
میهای سعادت عقل را * که بیابد منزل بی نقل را * نفس ایچون شقاوت میلری واردرکه اول نحس وشومی یولدن
طشره ایلتور وهلاك ایدر وعقل ایچون سعادت میلری واردرکه عقل اول میلر سببیله نقلسز منزل بولنی بولور یعنی
حق تعالینڭ بالاستقرار ایکی جنس شرابی واردرکه دیرلرکه بونڭ تحتنده کفر وضلالت ومعاصی وسیئات وجمیع
خطیات وجمله فسادات مندرجه وموجوده در وبو شقاوت میلری نفس ایچون بو اهل نفس واصحاب هوا واهل دنیا
ایچون مهیا اولمش وظهوره کلمشدرکه اول منحوسی ومنککوبی یولدن طشره کیدره وآنی ضایع ایده نحس بونده
منحوس معناسنه در ومنحوسدن مراد نفس واهل نفس اولور هربارکه نفس واهل نفس وشیطان کوسندن ضلالت
وشقاوت شرابلرنی نوش ایدرلر طریق مستقیمدن طشره کیدرلر وشقی وبدبخت اولوب عاقبت خائب وخاسر اولورلر
وایمانسز اولورلر وبرجنسنه دخی سعادت شرابی دیرلر بونڭ دخی تحتنده نیجه انواع واصناف مندرجه وموجوده در
جمیع حسنات وخیرات وصالحاته متعلق اولان اعمال وحالات سعادت میلر بنڭ انواعندن اولور وبو جمله

بو سعادت میلری عقل ایچون مهیا اولمش وظهوره کلمشدرکه عقل واصحاب عقل بو سعادت میلرندن نوش قیلهلر بونك
قوت وکرمیتی واسطه سیله بی نقل اولان منزلی بوله لر یعنی برمنزله واصل اوله لرکه اصلا اول منزلك نقلی ایلیه وا کا
واصل اولان آندن برآخر منزله انتقال وارتحال قیلیه مراد دار القرار اولورکه اکا واصل اولان آخر منزله رحلت
ایلمز (مثنوی) خیمهٔ کردون زسرمستی خویش * برکنند زان سو بکیرد راه پیش * سعادت میلریله مست اولان عقل
کندی سرمستلکندن کردون خیمه سنی اول منزل بی نقل طرفندن قوپارر بولی اوکنه طوتار مصرع ثانیده بوله
دیمك دخی جائز اولور سعادت میلریله مست اولان عقل خیمهٔ کردونی کندی سرمستلکندن قوپارر اول منزل
بی نقل جانبندن اولان راهی اوکنه طوتار یعنی بو خیمهٔ فلك وانك جوفنده اولان اشیا منزل بی نقلك بولنده سد
وحجاب ودار القرارك جانبنه پرده ونقاب کبی واقع اولمشدر سعادت وعشق ومحبت میلریله مست اولان عقل
کندینك سرمستلکندن بو کردون خیمه سنی واشیا پرده سنی اورتالقدن دست عقله وقوت روحانیه ایله رفع وخرق ایلر
پس اول جانبدن یولی اوکنه طوتوب بی نقل اولان منزله واصل اولور واقطار سموات وارضدن انك عقل وروحی سلطان
محبتك قوتیله نفوذ ایدوب مرتبهٔ حقیقتده قرار قیلور چونکیم میلرك انواع اوزره اولدیغی مقرر اولدیسه اول میلرك
برمقدار اهللرنی ومحللرنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) هین بهرمستی دلا غره مشو * هست عیسی
مست حق خرمست جو * ای دل اکاه اول هر مستلکه مغرور اولمه مستیده یا وحدت ایچون اولور سه هر برمسته
مغرور اولمه دیمك اولور زیرا حضرت عیسی علیه السلام مست حقدر وخر مست جودر عیسی علیه السلامدن
مراد اهل روحدر وخردن مراد بونده حیوان سیرت اولان اهل نفسدر جو غدای بدنیه دن عبارت اولور خلاصهٔ
کلام بوله دیمك اولورکه ای کوکل اکاه وخبردار اول هر برمسته مغرور اولوب انی مست الهی صانمه زیرا
عیسی مشرب اولان اهل روح حق تعالینك مستیدر وخر سیرت اولان اهل نفس غدای جسمانیه ولذات
نفسانیه نك اسیر ومستیدر مع هذا ینه بو کروهدن چوق کسه کندویی خلقه مست الهی کوستررلکن مست
الهی دکلدر بلکه اول تزویرله خلقی مغرور وفریفته ایلیه تا کم اکا زخارف دنیویه واغذیهٔ جسمانیه بو صنعتله
حاصل اوله پس ای کوکل اکر سن علم ومعرفتله اکاه اولورسك مست حق اولانی مست خلق اولندن فرق وتمیز ایلمکه
قادر اولورسن وسعادته متعلق اولان میلرك محللرنی جست وجو قیلورسن (مثنوی) این چنین می را بجو زین خمها *
مستیش نبود ز کوته دمها * بونك کبی می بو کوپلردن استه که انك مستلکی کوتاه دملردن اولمیه خملردن
مراد محبوب اولان صورتلردرکه هر برمحبوب اولان صورت برکونه می ملاحتله پر اولمشدر پس اول صورت من وجه
خمه مشابهدر وانده اولان ملاحت وحلاوت شرابه مماثلدر کوته دم قوربنی قصه دیمکدر بو راده مراد نتیجه سی
اولمین وعاقبت وخاتمه سنده خیر اولمین ابترلر اولورکه انلرك صوکاری اولمیه یعنی بو محلینی سعادتی وبادهٔ هدایت
وعنایتی بو مظاهر الهی کوپلرندن استه که انك مستلکی ابترلردن وخاتمه سنده خیر اولمین بدترلردن اولمیه بلکه شول
کسه لرك وجودی خملرندن بو محلینی طلب ایله که دولتلر ابدی وسعادتلری سرمدی اوله وملاحت ولطافتلرنه زوال
کلیه وشرف وعزتلری منقطع اولمیه (مثنوی) زانکه هر معشوق چون خمیست پر * آن یکی دردو دکر صافی چو در
زیرا که هر معشوق بر طولو کوپ کبیدر مثلا اول بری درد واول برآخری درکبی صافیدر یعنی اکرچه کوپلر
صورتا هب برجنسدر ولکن بعضسنك درونی درد ایله وغل وغش ایله پردر وبعضسنك درونی دخی درکبی
صافی وپاکیزه نسنه ایله مملودر کذلك هر معشوق اولان انسانك باطنی دخی بویله متفاوتدر کیمنك باطنی غل وغش
ایله وکیمنك باطنی فکر مشوش وکیمنك دردایله طلودر بعضسنك دخی باطنی درکبی صافی
معنیلرله ولطیف وشریف سرلرله طلودر پس طالب اولان انسانده برقوت ذائقه کرکدرکه انلرك درونلرنده اولان
اوصافنی واحوالنی بیله وتمییز قیلمدن ایدیکنی فهم قیله تاکم بیوررلر (مثنوی) می شناسا هین بچش با احتیاط
تا می یابی منزه ز اختلاط * هر دو مستی می دهندت لیك این * مستی ات آرد کشان تارب دین * ای می شناس آکاه اول
احتیاط واهتمامله هر برنی طات تا اختلاطدن منزه بری بوله سن نعم هر ایکی کوپ سکا مستلك ویررلر لکن
بو اختلاطدن منزه اولان می سنی مست چکرك رب دینه دك کتورر بوهم وبجهدر بوذکر اولنان هر ایکی
طائفه سکا مستلك ویررلر بو مستلك سنی تا جناب الهی یه چکرك کتورر یعنی ای درون انسانده اولان
حالتلری وکیفیتلری فهم ایلین طالب اکاه اول هر کسنك خم وجودنده موجود اولان حالات وکیفیاتی زیاده اهتمام
واحتیاطله بوقله وچاشنی کیر اول تا کم نفس وهوا وزرق وریا ایله اختلاط ایلمکدن منزه ومطهر برشراب خالص بوله سنکه
اول خاوصتك درونلرنده اولان حالات نفیسه در واختلاطدن منزه اولمین می اهل نفسك قلوبنده اغراض نفسانیه ایله

منسوبه اولان کیفیات خبیثه وخسیسه در هر ایکینك طالبه مستهلك و برملتشانندر ولیکن بو اختلاطدن
منزه وغل وغشدن وغرض نفسانیه‌دن مصفا اولان می‌حسنی مست اولدیغك حالده چکرلث سنی رب دینك
وخالق عالمینك حضورینه‌دك کتورور (مثنوی) تارهی از فکر و وسواس وحیل * بی عقال این عقل در رقص الجمل
حتی فکر و وسواس وحیله‌دن خلاص اولورسن عقالسز بو عقل رقص جمله اوله یعنی بو اختلاطدن منزه اولان
باده‌نك مستلکندن افکار و وساوس وحیله‌دن خلاص اولورسن بو عقل دنیا ونفس وهوا قیدندن بلکه ماسوا
بندندن آزاد اولدیغی حالده جمله‌سی رقصده اولور یعنی وجده کلور وبی قید اولوب میدان معرفتده جولان قیلور دیمك
اولور عقال باینده دیرلر (مثنوی) انبیا چون جنس روحند و ملك * مر ملك را جذب کردند از فلك * انبیای عظام
علیهم السلام چونکم روحك وملکك جنسیدرلر لاجرم ملکی فلکدن جذب ایتدیلر یعنی انبیای عظام چونکم
ارواح وملائکه ایله جنس اولدیلر لاجرم جنسیتلری واسطه‌سیله افلاکدن املاکی کندیلری جانبنه جذب ایلدیلر نته‌کم
حضرت جبریل امین علیه السلام وبعض ملائکه مقربین انبیای مرسلین طرفنه میل ایدوب کلدیلر وانلرله مقارنت
ومصاحبت قیلدیلر وبریلرلرینه یار ومعین اولدیلر که هر جنس کندی جنسنه یار اولور ومعاونت قیلور (مثنوی)
باد جنس آتشست و یار او * که بود آهنگ هر دو بر علو * مثلا باد وهوا آتشك جنسی وانك یار وقرینیدر زیرا
هر ایکیسنك قصد وآهنگی علودر یعنی ایکیسی دخی علویدر آتشك علوی اولمسی قتی ظاهردر مثلا هر آتشکه یقه‌سن
البته انك علوی روحانی اعلا جانبنه صعود ایدر معلوم اولدیکه انك مرکزی علویدر کذلك بادك دخی مرکزی علویدر
وانك علوی اولدیغنی تفهیم ایچون بو بیتلری ضرب مثل ایدوب بیورورلر (مثنوی) چون ببندی تو سر کوزی تهی *
درمیان حوض یا جوی نهی * مثلا چونکم سن بر تهی کوزه‌نك دهانی بغلیه‌سن بر حوضك ویاخود بر جوینك
اورته‌سنه قویه‌سن (مثنوی) تا قیامت آن فرو ناید بپست * که دلش خالیست ودروی بادهست * قیامته دك اول
کوزه تهی آشغه کلز حال بوکه اول کوزه‌نك مرکزی سفلیدر آشغه کلك انك شانندن ایدی لکن آشغه تنزل قیلمز زیرا
اول کوزه‌نك درونی خالیدر ایچنده باد وهوا واردر آنی اسفله میل ایلمکدن منع ایلر (مثنوی) میل بادش چون سوی
بالا بود * ظرف خود را هم سوی بالا کشد) اول کوزه‌نك بادینك میلی چونکم بالا جانبنه دربس کندینك ظرفنی دخی
جانب بالایه وطرف اعلایه چکر (مثنوی) باز آن جانها که جنس انبیاست) سوی ایشان کشکشان چون سایه‌هاست
کیرو اول جانلرکه انبیای عظامك جنسیدر اول جانلر انلرك طرفنه سایه‌لرکبی کشکشاندر یعنی شول مؤمنلرك
جانلریکه انبیای عظام علیهم السلامك ارواح مقدسه‌سیله عالم معناده جنس اولمشلر وانتلاق قیلمشلردر سایه
سایه دارلر جانبنه نیجه منجذب اولوب چکلورسه وتبعیت قیلورسه اول جانلر دخی انبیای عظامه سایه‌لرکبی چکلورلر
وهر وجهله انلره تابع اولورلر (مثنوی) زانکه عقلش غالبست و بی زشك * عقل جنس آمد بخلقت با ملك) زیرا که اول
جانلرك هر برینك عقلی نفسی اوزره غالبدر وشکسز عقل خلقتده ملك ایله جنس کلدی یعنی شول جانکه انبیای عظامله
جنسدر انك عقلی نفسنك اوزرینه غالب کلمشدر وهیچ شکسز عقل ایسه خلقتده وطبیعتده ملائکه ایله جنس
اولمشدر پس هر شی کندینك جنسنه میل ایلمك مقرردر الا انکه انك مرکز ومقامی علویدر عقلك دخی کذلك انلرکبی
مرکز ومقامی علویدر (مثنوی) وان هوای نفس غالب بر عدو * نفس جنس اسفل آمد شد بدو * واول هوای نفس
عدوی دینك اوزرینه غالبدر نفس اسفل جنسی کلدی لاجرم اسفل جانبنه کتدی که هر شی کندی جنسنه ومرکزینه
البته میل ایدیجیدر بو تقدیر اوزره شد رفت معناسنه اولور اما اولدی معناسنه اولسه دخی ممکن اولور ولیکن مصرع
اولده اولان نفس غالبه بو تقدیر اوزره مضاف اوقنور ومصرع ثانیده اولان نفسه عین معناسی ویریلور وبو تقدیر اوزره
معنی بویله اولورکه اولدیغی اوزره غالب اولان نفسك هواسی عین جنس اسفل کلدی واول اسفله اولدی اما اولکی
معنی بوندن اولیدر (مثنوی) بود قبطی جنس فرعون ذمیم * بود سبطی جنس موسی کلیم * مثلا قبطی
فرعون ذمیمك جنسی ایدی انکیچون اکا مائل اولدی وتبعیت قیلدی اما قوم سبطی حضرت موسی کلیمك
جنسی ایدی بو اجلدن بونلر اول حضرته میل قیلدی وتابع اولدی (مثنوی) بود هامان جنستر فرعون را) برگزیدش
برد تا صدر سرا * هامان فرعونه جنسترك ایدی لاجرم آنی کزیده ایلدی تا سراینك صدرینه ایلتدی وآنی کندییه
وزیر ومصاحب ایتدی (مثنوی) لاجرم از صدر تا قعرش کشید * که ز جنس دوزخند آن دو پلید * لاجرم هامان
اول فرعونی صدردن قعره‌دك چکدی ودوزخه ایلتدی زیرا اول ایکی پلید دوزخ جنسندندر پس جنسیت
واسطه‌سیله آنی اهل اولدیغی مرتبه‌یه جذب ایدوب واصل ایلدی وبو ایکی پلیدك دوزخله جنسی اولمسی شومناسبتله درکه
(مثنوی) هر دو سوزنده چو دوزخ ضد نور * هر دو چون دوزخ ز نور دل نفور) هر ایکیسی دوزخ کبی خلقی یاقیجی

نورك ضديدر بوهم وجهد رهر ايكيسي خلق ياقيندر دوزخ كبي نورك ضديدر هر ايكيسي دخي دوزخ كبي نوردن
نفرت ايديجيدر (مثنوى) زانكه دوزخ كو بيداى مومن تو زوده بر كذر كه نورت آتش را ربوده زيرا كه دوزخ ديراى
مؤمن سن تيز كچ زيراسنك نورك آتشي قابدى يعني بنم آتشمي سوندردي (كما قال عليه السلام تقول جهنم يوم القيمة
جزيا مؤمن فان نورك اطفأ نارى (مثنوى) بكذراى مؤمن كه نورت ميكشد * آتشم را چونكه دامن ميكشد * جهنم
ديركه كچ اى مؤمن زيراسنك نورك اولدرر وسوندرر بنم آتشمي چونكه نورك دامن چكه بو ايكي بيت ذكر اولنان
حديث شريفك مضمونى تفسيردر (م ى) ميرمدان دوزخي ازنورهم * زانكه طبع دوزخستش اى صنم * اول دوزخه
منسوب اولان كمسه لرهم نوردن واهل نوردن اوركر زيرا كه اول دوزخينك طبعى دوزخ طبعدر راى صنم يعنى
دوزخه منسوب اولنلر نار نوردن ونورانى اولان كمسه لردن بجرلر وفرار ايدرلر زيرا اى مخدوم ومعظم اولان كمسه انلرهم
دوزخ طبيعتدر چونكم دوزخ مؤمنلردن وانلرك نورندن فرار ايلر اهل دوزخ دخي كذلك نوردن ونورانى اولان
طائفه دن فرار ايدرلر (مثنوى) دوزخ ازمؤمن كريزد انچنان * كه كريزد مؤمن ازدوزخ بجان * الحاصل دوزخ
مؤمندن انجلين قاچر كه مؤمن دوزخدن جان ايله قاچر يعنى دوزخدن مؤمن دل وجان ايله نيجه نفرت ايلرسه دوزخ دخي
مؤمنندن اويله نفرت ايلر (م ى) زانكه جنس نار نبود نوراو * ضد نار آمد حقيقت نورجو * زيرا كه مؤمنك نورى نارك
جنسى دكلدر حقيقتده نورجو اولان كمسه نارك ضدى كلدى زيرا هر مطلوبك طالبى نوعا مطلوبك جنسندندر پس
مؤمن نورجنسندن اولور پس نورجو اولان مؤمن نارك ضدى اولور وضد ضددن البتته نفرت واعراض قيلور (م ى)
درحديث آمد كه مؤمن دردعا * چون امان خواهد زدوزخ ازخدا * دوزخ ازوى هم امان خواهد بجان * كه خدايا
دوردارم ازفلان * حديث شريفده كلديكه مؤمن دعاده چونكم دوزخدن امان ديليه الله تعاليدن دوزخ هم
جان ايله مؤمنندن امان استر و بويله ديو كه خدايا بنى فلان مؤمنندن دور طوت (كما قال عليه السلام اذا قال المؤمن اللهم
اجرنى من النار تقول النار اللهم اجرنى منه) حاصل كلام برشيئه درونك ميل ومحبتى انكله جنسيتنه دلالت قيلور
وبرشيئدن قلبك اعراض ونفرتى انكله ضديتنه اشارت ايلر (مثنوى) جاذبه جنسيتست اكنون ببين * كه توجنس
كيستى از كفر ودين * پس اى انسان سن جنسيتك جاذبه سنى شمدى بو دنياده كور كفر ودينندن سن كنك
جنسندن سن اكر اهل كفردن واكر اهل دينندن (م ى) كربهامان مائلى هامانئى وربموسى مائلى سبحانئى * واكرهامانه
مائل ايسك هامانى سن واكر موسايه مايل ايسك سبحانى ورباني سن يعنى اهل هوايه مائل ايسك اهل هواسن وانبيا
عليهم السلام واولياى كرامه مائل ايسك اهل خداسن هر شيئي طرفه ميل ومحبتك غلبه سى اولورسه جنسيت ثابت
اولور مثلا بر كسه نك ازبجق صلحايه ميلى اولسه وانلره دخي احيانا صحبت قيلسه وليكن اكثر ميل ومحبتى والفت
ومحبتى كفره وفجره ايله اولسه وانلره مصاحبت ايلديككندن الفت السه اول كسه انلر جنسندن وانلر زمره سندن
عد اولنور وكفره وفجره شكلنده اولان بر كسه دخي صلحا ومؤمنينه زياده ميل ومحبت قيلسه واكثر انلره مصاحبت
ومجالست قيلسه وانلرك قوللندن وفعللندن حظ السه والفت بولسه اول كسه صلحا ومؤمنيندن معدود قيلنور ولكن
بو ايكيسنك ما بيننده بر كسه دخي واركه انك ايكي جانبه يله ميلي برابردر وايكي جانبدن بيله حظى والفتى واردر
بوكونه كسه لره خطاب ايدوب بيوررلر (مثنوى) ورببر دوما يلى انكيخته * نفس وعقلى هردوان اميخته * هردو
درجنكند هان وهان بكوش * تاشود برنفس غالب عقل وهوش * واكر هر ايكيسنه مائلك قوپمش ايسه
نفسنه وعقله منسوب اولان اول نسنه لرك هر ايكيسى قريشمش ايسه هر ايكيسى بو تقدير اوزره جنكده در آكاه
اول سعى ايله تاكم نفس اوزره عقل وهوش غالب اوله بعض نسخه ده بويله در تاشود غالب معانى بر نقوش تاكم معانى
وعقول نقوش وصورلر اوزرينه غالب اوله ديمك اولور يعنى اهل ضلالت واصحاب هدايت اولنلردن هر بر طائفه يه
سنك قلبكدن ميل قوپمش وطرفينه بيله محبت حاصل اولمش ايسه ونفسله عقلك هر ايكيسنك مقتضالرى برى برينه
مخلوط اولمش ايسه بو تقديرجه عقله نفس هر ايكيسى جنك وقتالده اولورلر نفس كندى جنسندن اولان اهل نفسك
جانبنه مائل اولور وانلرك اعمالنه محبت ورغبت قيلور عقل بو خصوصده نفسه مخالفت قيلور وانك آرزولرينه مانع
اولور واصحاب عقولك اعمال وافعالنه ميل ومحبت قيلور الحاصل بو ايكيسى منازعه ومجادله دن خالى اولمزلر
كدر كه آكاه ومنتبه اوله سن وسعى وكوشش قيله سن تاكم نفسك مقتضاسى اوزره عقل غالب اوله وسنى
ارباب عقول طرفنه جذب قيله تاكم انلر جنسندن اوله سن وسعادت ابديه بوله سن (مثنوى) درجهان جنك
شادى اين بسست * كه ببينى بر عدو هر دم شكست * جنك جهانده شادلك سكا بو كافيدر كه دشمنك اوزره
هردم شكست وانهزام كوره سن يعنى بو جنك وخصومت عالمنده سكا شادلك بو قدر كافيدركه اعداى عدو اولان

نفسك اوزره هردم شكسته لك كورمسن واصدق صديقك اولان عقلكي آنك اوزرينه غالب وقوى مشاهده قيله سن
في الحقيقه بركيمسه كندى دشمني منكسر كورسه شاد اولور جمله دشمنلرك اشدو اقواسي خود بر موجب (اعدا
عدولك نفسك التي بين جنبيك) سنك نفسكدر پس منكسر كورمك سكا شاد يلك كفايت ايدر چونكم منا سبنله
بوقدر معارف بيورديلر نه قصه يه شروع ايدوب بيورديلر (مشورت كردن فرعون با هامان در ايمان آوردن بموسى
عليه السلام) (مثنوى) آن ستيزه رو سخني عاقبت * كفت با هامان براى مشورت * اول ستيزه يوزلو فرعون
صعتلكله عاقبت حضرت كليم اللهك كلماتني مشورت ايچون هامانه ديدى (مثنوى) وعدهاى آن كليم الله را * كفت
ومحرم ساخت آن كمراه را * حضرت موسى كليم اللهك وعدهلرني هامانه ديدى واول كمراهى كنديسنه محرم دوزدى
(م ى) كفت با هامان چو تنها اش بديد * جست هامان و كريبانش دريد * فرعون حضرت موسى عليه السلامك
كلمات شريفه سنى هامانه ديدى چونكم آنى تنها كوردى چونكم هامان فرعونك سوزنى اشتدى يرندن
صيچرادى ويقه سنى يرتدى (مثنوى) بانكها زد كريبها كردان لعين * كوفت دستار وكله را بر زمين * اول ملعون
صدالر اوردى كريه لر قيلدى دستارنى وكلاهنى يره اوردى وبويله ديدى (مثنوى) كه چه كونه كفت اندر روى شاه
اينچنين كستاخ آن حرف تباه * كه نه كونه شاهك يوزنه سو يلدى بونك كبي كستاخ اول باطل حرفي يعني تباه وباطل
اولان كلماتى بوبجلين كستاخ سنك كبي پادشاهك يوزنه قرشونه وجهله سويلدى (مثنوى) جمله عالم را مسخر كرده تو
كار را با بخت چون زر كرده تو * اى شاه سن جمله عالمى كنديكه مطيع ومسخر ايلمشسن كارى بخت ودولتله زر كبي
ايلمشسن يعني جمله كاركى بخت وسعادتك واسطه سيله التون كبي عزيز وشريف ايلمش سندر (مثنوى) از مشارق
واز مغارب بى لجاج * سوى تو آرند سلطانان خراج * مشارق ومغاربدن بى لجاج وبى عتاب جميع پادشاهلر سنك
طرفكه باج وخراج كتورورلر (مثنوى) پادشاهان لب همى مالند شاد * بر ستانه خاك تو اى كيقباد * زمانكده
اولان پادشاهلر شاد بلكه سنك آستانك خاكى اوزره اى كيقباد لب سورورلر يعني خاك آستانكى اوپرلر خاك آستانه
اوزره لب سورمك آنى اوپمكدن كنايه اولور آستانه خاك تو ديمك خاك آستانه تو ديمك تقديرنده اوله (م ى) اسب باغى چون
ببيند اسب ما * روبكرداند كريزد بى عصا * باغى وياغى اولان دشمنك اسبي چونكم بزم اسبمزى كوره چوب وعصاسز
يوز دوندورور وقاچر عصا اوندن آت منعدن كنايت اولور (مثنوى) تا كنون معبود ومسجود جهان * بودئى كردى
كمينه بندكان * شمدى يه دك جهانك معبود ومسجودى اولمش ايدك بنده لرك كمينه سى دخى اولورسن يعني الى الان
جهان خلقنك معبودى ومسجودى اولمش ايدك هر كس سكا عزت وتعظيم ايلردى شمدى بنده لرك حقير وكترى
اولورسن ديدى (مثنوى) در هزار آتش شدن زين خوشترست * كه خداوندى شود بنده پرست * هزار آتشده اولمق
بو متابعتدن خوشتردركه برخداوند بنده سنه طاپيجى اوله يعني هزار كره آتشه كيمك وآتشده اولمق بو خصوصدن
يكركدر كه (النار ولا العار) ديمشلردر عار دكليدر برخداوند بنده سنك زير حكمنده اوله واكاهر وجهله خدمتلر
وطاعتلر قيله غيرت وحميتى اولان نارى قبول ايدر عارى قبول ايتمز ديدى وحميت وجاهليت غلبه ايدوب دولت
وسعادتدن آنى بو اسلوبله محروم ايلدى (مثنوى) نى بكش اول مرا اى شاه چين * تا نبيند چشم من بر شاه اين *
يوق اول بنى قتل ايله اى شاه چين تا كم بنم كوزم شاهك اوزرنده بو حالى كورميه يعني حضرت موسى عليه السلامه
تابع اولمه اى اولو پادشاه اكر اكا تابع اولورسك اول بنى اولدر تا كم بنم كوزم بو متابعت اثرنى شاهك اوزرنده
كورميه ديدى شاه چين تعبيرى يا چين مملكتني دخى ضبط ايلديكى اعتباريله اوله ويا خود اول طرفك ملوكى بونك
مغلوبى وزبونى اولديغى اعتباريله اوله (م ى) خسروا اول مرا كردن بزن) تا نبيند اين مذلت چشم من * اى پادشاه اول
بنم بو يعني اورتا كم بنم چشمم بو مذلتى كورميه (مثنوى) خود نبودست ومبادا اينچنين) كه زمين كردون شود كردون
زمين) بويله خود اولمشدر واولمسونكه زمين آسمان وآسمان زمين اوله يعني براد نى كمسه اعلا اوله وآنك اوزرينه
حاكم اولوب تصدر قيله وبر عالى قدر وصاحب صدره دخى اول ادنى اولان بنده نك تحت تصرفنده اوله بويله خود
اولمشدر وشمدى نصكره دخى اولميه ديدى كه بويله اولمق آسمانك زمين مرتبه سنه وزمين آسمان مرتبه سنه وارمق كيبيدر
دو آنى تخويف وتغيير ايلدى (مثنوى) بندكان مان خواجه تاش ما شوند) بى دلا نمان دل خراش ما شوند * بزم
بنده لريمز بزم خواجه تاشمز اولور بزم بى دللريمز بزم تحت حكممزده بنده لريمزدر بزمله خواجه تاش اولورلر واندن صالا
بزم بى دللريمزدر كه بزدن قورقصيلر واو تا بجيلردر اول زمانده انلر بزم قلبمزى انجيديجى اولورلر وبزه خلجان واضطراب
ويرورلر ديدى (مثنوى) چشم روشن دشمنان ودوست كور * كشت مارا پس كلستان قعر كور) دشمنلرك چشمى روشن
ودوستلرك كوزى كور اوله بس بزه مقبره نك قعرى كلستان اولدى يعني چونكم سن موسى عليه السلامه تابع

اوله سن سبطيلرك كوزى روشن اولور ودوستنز اولان قبطيلرك كوزى كور اولور بوتقديرجه پس بزه اولملك اولى اولور وقمر كور بوحالى كورمكدن بزه بكرك كلوردیدی بوندن حصه بواولوركه هر باركه فرعون سيرت اولان بر اهل نفسى زمانه سنك موسا منى كبى اولان بر مرشد موعظه ونصيحتله من وجه كندى يه مائل قيلسه آنك هامانى كبى اولان هواسى وياخود اهل هوادن برسى آنى اول مرشده متابعت ايلسنه مانع اولور وسنك عرضك وناموسك بوقيدركه وارورسن برفقير وحقيره بيعت ومتابعت قيلورسن بونه كونه عقل وتدبيردر ديوآنى تنفير قيلور الحاصل صلاح وفلاح تحصيلنه وايمان وعرفانك تكميلنه مانع اولوب انى دينسز وايمانسز قومقه سبب اولور (تزييف سخن هامان (مثنوى) دوست ازدشمن همى نشناخت او * نرد را كورانه كژ مى باخت او * اول هامان دوستى دشمندن فهم ايتدى نردى كوركبى اكرى اوينادى يعنى ايشى كج ايشلدى دوست حقيقت الهك رسولى وانك تابع اولان مؤمنلر ومتقيلر ايكن انلرى دشمن عد ايلدى واهل هوا واهل دنيانى الحقيقه اعدا ايكن ظاهرده اولان نزنش خندلرينه مغرور اولوب انلرى دوست عد ايلدى بيلديكه يوم قيامتده بونلرى برينه عدو اوله رلر اما متقى اولان مؤمنلر برلريله خلت وصداقت اوزره اوله لر (كما قال الله تعالى الاخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقين) بوبيانده هر هامان سيرت اولان كسه نك قولنى ابطال وتزييف ايلمكه اشارت واردركه انلر اهل دنيانى واهل هوانى كنديلره دوست طوترلر واهل حق واصحاب هدايى دشمن عد ايدرلر الحاصل بوبيانده بوكونه طائفه يه تعريض ايدوب بيورورلر (مثنوى) دشمن توجز توبود اى لعين * بيكناهانرا مكو دشمن بكين * اى لعين سنك دشمنك سندن غيرى دكلدر بى كناهلره كين وغضبله دشمن ديمه يعنى اى هامان سيرت اولان واهل حقى كندى يه دشمن بيلن ملعون سنك دشمنك سنك نفسكدن غيرى دكلدر بى كناه اولان اصحاب هدايه وارباب نهايه كين وغضب سببيله دشمن ديمه بونلر شود عباد اللهيه عين دوستلردر وهر كسه خير ومنفعت مراد ايدبجيلردر (م ى) پيش تو اين حالت بد دولتست * كه دواد اول وآخر لعنتست * اى بدبخت سنك قتكده بوحالت بد دولتدركه اولى دواد وآخرى لعنتدر يعنى اى بى دولت سنك قتكده بو قبيح اولان حالت وخبيث اولان عادتكه دنيانك زيب وزينتى ومال وثروتى دولتدركه اول دولت ديديكك حالت قبيحه نك اولى يلك وبيهوده ييره سى ايلمك وآخرى لت وضربت يمكدر نته كم دولت لفظنك بورموزه دلالتى واردركه انك اولى دودر دودن لفظندن امردر آخرى لتدر ضربت معناسنه پس بودولتك مغرورى اولان كسه لرك اولى يلك وآخرى لت يمك اولور ولفظ دولت بومعنانى ايهام قيلور (م ى) كر ازين دولت نتازى خز خزان * اين بهارت را همى آيد خزان) اكر بودولتدن سورتنوسورتنو چاپيه سن بوسنك بهاريكه البته زوال وخزان كلور يعنى اكر بودولت صوريدن آهسته آهسته تدريجيله آخرت جانبنه چاپيه سن وكنديكى خلاص ايتيه سن سنك بودولتك بهارينه عاقبت خزان كلور وملك ودولتك بالكليه خراب اولور خزخزان خزيدن لفظندندر سورتنوسورتنو ديمك معناسنه وراده آهسته آهسته ديمك معناسى ويريلور (مثنوى) مشرق ومغرب چوتو بس ديده اند * كه سرايشان ز تن ببريده اند) اهل مشرق واهل مغرب سنك كبى يى چوق كورمشلردركه انلرك باشنى تنندن كسمشلردر بوخطابلر جيعا هر عصرده اولان شول هامان سيرت وفرعون طبيعت اولان بدبخته دركه انلر بودولت دنيايه مغرور اولوب سركش اولورلر واهل حقه متابعت قيلمقدن نفرت قيلورلر وملك عالمى كنديلره باقى صنورلر خبرلرى يوقكه مشرق ومغربى اولنلر انلركبى نيجه ظالملرى كورديلركه انلرك باشلرنى بدنلرندن كسديلر ونيجه اهانت وحقارتله انلرى اولدرديلر (مثنوى) مشرق ومغرب كه نبود برقرار) چون كند آخر كسى را پايدار) مشرق ومغرب برقرار اولمز برآخر كسه يى نيجه پايدار ايليه يعنى مغرب ومشرق وما بينهما هر نقدر شئ وار ايسه بوجمله سى بى قرار وفانيدر آخر برغير كسه يى بومغرب ومشرق نيجه پايدار وباقى ايليه يعنى چونكم ملك دنيا فانى اوله اكا مالك اولان كسه يى اول باقى ايلمكه مالك دكلدر بلكه كنديسى نيجه هالك ايسه اكا مالك اولان دخى اويله هالكدر (مثنوى) توبدان فخر آورى كز ترس وبند) چاپلوست كشت مردم روز چند) سن انكله فخر ايدرسن كه ترس وبندن مردم برقاچ كون سكا چاپلوس اولدى وتملق قيلدى يعنى سن آنكله فخر ايدرسنكه بو خلايق سنك شركدن خوف ايلدكلرندن وقيد وبند قورقوسندن برقاچ كون سكا چاپلوس اولديلر وتملق وتبصبص قيلديلر سن بونلرك بحسب الظاهر اولان چاپلوسلكلرين كوروب انلرى كنديكه دوست وياخود كرچك مطيع ومنقاد اولمش كسه لر صانورسن حال بوكه انلرك سكا تواضع وتملق سنك ايدكلركدن اوتريدر (مثنوى) هر كرا مردم سجودى ميكنند) زهر اندر جان اوى آكنند) چونكه بر كردد ازوان ساجدش) دانداوكه زهربود وموبدش) غر كيمه كه خلق برسجود وتعظيم ايدرلر انك جاننه زهر طولدررلر چونكه انك اول ساجدى اندن رجوع ايليه اول كسه انك زهر اولديغنى بيلور وانك موبدى دخى بيلور موبد بفتح الميم مجوسيلر داشمندلرينه اوليدركه هرمشكلنى اكا صورورلر فارسيده

وعربیده مستعملدر اما فرس شاعرلرینك شعرلرندن دكلنور كه هر ملتك اولودانشمندلرینه اطلاق اولنه موبد ضم میمله مهملك معناسنه وثانی ورا مز ایدیجی معناسنه دخی كلور بوایكی معنایه بو محلده قابلیت واردر وخلاصهٔ كلام اولدركه هرشول كسه كه بوخلایق بر مسجود و معظم ایلیه لر اول كسه نك جانی ایچنه زهر قاتل طولادرلر اول واسطه ایله كه مسجود و معظم اولان كسه بونلرك كندی یه اولان تعظیم وتكریمندن مغروره كلور وتكبرلك قیلور كبر وغرور ایسه جانه زهر قاتل وسم هلاهل كبیدر چونكم اول مسجود و معظم اولان كسه نك ساجدی وعابدی كندیدن رجوع ایلیه اول وقت اول كسه بیلوركه اول سجده و تعظیم آكا زهر ایدی وانك دانشمندی وعالمی دخی انك زهر ایدیكنی بیلور بو معنی موبد فتح میمله اولدیغی اوزره در اما ضم میمله اولورسه معنی چونكم اول مسجود اولان كسه نك اول ساجدی ومنادی كندیدن رجوع ایلیه اول كیمسه انك زهر ایدیكنی ومهلك ایدیكنی ومقتی سال ایدیكنی بیلور دیمك اولورکه کم بركسه خلقك بر نیچه زمان اقبالنه معتاد اولسه وتعظیم وتكریملرینه الفت وانسیت قیلسه وبركون اول تعظیم نامسه سبب اولان منصب ومالدن معزول اولسه خلق اندن تعظیم وتكریمی ابلكی قطع قیلسه زهر ایچمش كسه دن آرتق مضطرب اولور پس تعظیم نامی زهر قاتل اولدیغی بوندن قیاس ایله (مثنوی) ای خنك آنرا كه ذلت نفسه) وآی آن كز سركشی شد چون كه او) ای سعادت اول كیمسه یه كه انك نفسی ذلیل اولدی وای اولكسه یه كه سركشلكدن طاغ كبی اولدی انسان بر یوزنده فرح ومرحله یوروملك كرك وطاغ كبی سركش ومتكبر اولمق كرك نهی الهی وارد اولمشدر (كما قال الله تعالی فی سورة بنی اسرائیل خطابا للنبی وارشادا لامته (ولا تمش فی الارض مرحا انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا) بلكه رحمانك عبادی اولان بندهلر كبی ذلیل النفس هین ومتواضع یوری یه كه حق تعالی (وعباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا) دیو هین ولین اولان قوللرینی مدح بیورمشدر (مثنوی) این تكبر زهر قاتل دانكه هست * ازمی پرزهر كشت ان كیج مست * بو تكبركه واردر زهر قاتل بیل پرزهر اولان میدن اول كیج واحمق مست اولدی یعنی مكتبرلك وجودنده مشو تكبركه واردر آنی سن زهر قاتل وسم هلاهل بیل اكرسن دیرسنكه اول متكبر سرخوشدر لم اول احمق ونادان پرزهر اولان شرابدن مست اولدیكه مراد اول می پرزهردن كبر ایله اولان دنیا دولتیدر زهر كبی دنیا دولتیله مست اولوب متكبر اولسه می پرزه ر ایچمش كبیدر (مثنوی) چون می پرزهر نوشد مدبری * از طرب یكدم بجنباند سری * مثلا برمدبر پرزهری نوش ایلیه شوق وطربدن بردم باشنی صالر وتحریك ایلر یعنی بر بدبخت زهرله آمیخته اولمش برشرابی نوش ایلسه بر زمان انك طربندن باشنی دتره دوربر اول شرابك ابتدا نشئه سی ظهور ایلر بعده زهری انك جكرنی طوغرر نته كم بیورورلر (مثنوی) بعد یكدم زهر بر جانش فتد * زهر در جانش كند داد وستد * بردمدنصكره زهرانك جانه دوشر زهرانك جانه داد وستد ایلر والمق ویرمقلنا یلر چونكم دولتیدنیا یله مست اولان كسه نك دخی شوق وطربی موسمی ایروب انك زهرینك ظهوری زمانی كلدكده انك زهری وقت اجلده اول متكبرلك جانندن الور ویرروآنی نیجه فلا كتله هلاك قیلور (مثنوی) كرنداری زهرا شرا اعتقاد * كو چو زهر امد نكر در قوم عاد * اكراول كبر وعجبك زهرلكنه اعتقاد طوتمزایسك دی نظرایله قوم عاده نه زهر كلدی یعنی ای متكبرا كركبر وفخرونلك زهر قاتل اولدیغنه اعتقادایلمزایسك نظرایله قوم عاده اول كبردن نه زهر كلدی قوم عاد برآلای جبار ومتكبر طائفه ایدیلر پیغمبرلری اولان حضرت هود علیه السلامه سرفرو قیلمدیلر ومطیع ومتواضع اولمدیلر پس حق تعالی انلرك اوزرینه باد صرصری ارسال ایلدی وانلری اول باد صرصر پاره پاره وریزه ریزه ایدوب هلاك ایلدی پس معلوم اولدیكه قهر الهی متكبر وسركش اولنلر ایچون ایمش فقیر ودرویش اولنلر ایچون دكل ایمش نته كم مثال ایدوب بیورورلر (مثنوی) چونكه شاهی دست یابد بر شهی * بكشدش یا بازدارد در رهی * مثلا چونكم برشاه بر آخر پادشاهك اوزرینه ال بوله یعنی فرصت بولوب آنی اخذ قیله اول شاه آنی قتل ایدر یا خود بر راهده طوتار یعنی حبس ایلر (مثنوی) وربیابد خسته ٔ افتاده را * مرهمش سازد شه وبدهد عطا * واكردوشمش خسته یی بوله شاه اول خسته یه مرهم دوزر وعطا وبخشش ویركه شاهلرك عادت كریمه سیدر اهل كبر وفخری قهر ایدرلر واهل فقر وعجلته مهر ایدرلر نته كم ابن فارض قدس الله سره حضرتلری بو معنایه اشارت ایدوب بیورورلر (بیت) متی عصفت ریح الولا قصفت انا * غناه ولو بالفقر هبت لربت * (مثنوی) كرنه زهرست این تكبر پس چرا * كشت شه را بی گناه وبی عطا * اكر اول تكبر زهر اولمسه پس نیچون اول شاه غالب مغلوبی بی گناه وبی خطا قتل ایلردی یعنی هر كز جفا ایدوب قتل ایلزدی معلوم اولدیكه انك قتلنه سبب انك كبر وفخوریدر (مثنوی) وین دگر را بی ز خدمت چون نواخت * زین دو جنبش زهر را باید شناخت * وبو غیریسی كه مراد درویش خسته در خدمت وعبودیتسز نیچون انی اوخشاردی پس بو ایكی جنبش وحركتدن زهری بالكلی لایق

ویمکندر یعنی برشاه شاه آخری بی گناه قتل ایلدیکندن وبردرویش خسته به رعایت ایلدیکندن زهر اولدیغی اکلق
قابلدر (م ی) راهزن هرگز گدایی را نزد * کرك کرك مرده را هرگز گزد * راهزن هرگز برگدایی اورمز وبرمفلسی صویمز که
(المفلس فی امان الله) درقوردا ولمش قوردی هرگز ایصرمدی یعنی برکرك زنده برمرده گرکی اصلا ایصرمز بلکه کندی کبی
برزنده کرك اولسه اکا خصومت قیلر وانکله جنك ایلر (م ی) خضر کشتی را برای آن شکست * تا تواند کشتی از فجار
رست) حضرت خضر علیه السلام کشتی یی انکیچون صندی تا کم کمی یی فجاردن قورتلمغه ممکن اوله زیرا شکسته لك امن
وسلامته سبب اولدیغنه اول حضرت عالم اولوب سفینه یه حضرت موسی علیه السلام ایله راکب اولدقلرنده انی خرق
ایلدی (کما قال الله تعالی فی سورة الکهف (فانطلقا حتی اذا رکبا فی السفینة خرقها) حضرت موسی علیه السلام
حضرت خضرك سفینه یی خرق ایلدیکنه انکار ایلدی (قال اخرقتها لتغرق اهلها لقد جئت شیأ امرا
پس حضرت خضر علیه السلام سفینه یی خرق وشکسته ایلدیکنك سر وحکمتنی اکا اعلام ایلیوب جواب
ویردی (اما السفینة فکانت لمساکین یعملون فی البحر فاردت ان اعیبها وکان وراءهم ملك یأخذ کل سفینة غصبا)
بو آیت کریمه نك ترجمه سی ایکنجی جلدك آخرنه قریب (عذر گفتن فقیر باشیخ) سرخنده مرور ایلدی (مثنوی)
چون شکسته میرهد اشکسته شو * امن در فقرست اندر فقر رو * چونکم شکسته قورتلور شکسته اول زیرا امن
فقر ده در فقر ومسکنت جانبنه کیت وتواضع ومذلتی اختیار ایت (مثنوی) آنکهی کو داشت در کان نقد چند) کشت
پاره پاره از زخم کلند * مثلا اول برطاغ که اول کانده برقاچ نقد طوتدی قازمه وکلنك زخمندن پاره پاره اولدی یعنی
اول کوه بلندده معادندن برقاچ نقود اولدیغی ایچون انی کلنك وقازمه ایله پاره پاره ایلدیلر (مثنوی) تیغ بهر اوست
کو را گردنیست * سایه کافکنده است بروی زخم نیست * پس تیغ اول کسه ایچوندرکه انك برکردنی واردر
سایه که افکنده در اکا هرگز زخم یوقدر پس مؤمن وعاقله لایق اولان بو اولورکه کوه کبی گردنکش اولمیه واظهار
انانیت قیلمیه بلکه سایه وار افکنده اوله تا کم تیغ قهر الهیدن دنیاده وآخرتده امان بوله (مثنوی) مهتری نفطست آتش
ای غوی * ای برادر چون برادر میروی * الحاصل ای غوی مهترلك نفط وآتشدر ای قرداش نیچون آتش اوزره
کیدرسن یعنی نفط یاغیله آتش نیجه ایسه وآنی سوندرمك نه مرتبه مشکل ایسه مهترلکدخی نفط یاغیله آتش
کبیدرکه انك ازاله سی خیلی مشکلدر ای قرداش سن نیچون آتش اوزره کیدرسن واولولغی کندیکه نوجهله
اختیار ایدرسن (مثنوی) هرچه او هموار باشد بر زمین * تیرها را کی هدف باشد ببین * هر شول نسنه که زمینه
هموار وبرابر اوله تیرلره قچن هدف ونشان اولورکوریعنی شول نسنه که زمینه برابر اوله تیرلره هدف اولمز پس شول
کمسه که کبر وغروری ترك ایده وزمینه برابر اولوب تواضع اختیار ایده اول کمسه تیر بلایه نشان اولمز اما اظهار وجود
ایلین کمسه البته سهام بلایه نشان اولمقدن خالی اولمز (مثنوی) سر برآرد از زمین آنگاه او * چون هدفها زخم
باشد بی رفو * اول زمانده که زمیندن باش یوقرو کتوره اول کمسه یه هدفلر کبی بی علاج وبی رفو زخملر اولور یعنی
تیر بلایه نشان اولور واکا علاج ودرمان بوله مز رفو یعنی دیکر بونده علاج معناسی ویریلور (مثنوی) نردبان خلق
این ما و منیست * عاقبت زین نردبان افتادنیست * خلقك نردبانی بو بنلك وبزلکدر عاقبة الامر بو نردباندن
دوشمکلك واردر ما ومنی بنلکدن وسنلکدن وتکبر ایلکدن کنایتدر بو بنلك وسنلك وتکبرلك برنردبان کبی اولمشدرکه
خلق بونکله عزت فانیه بامی اوزره قدمه قدمه صعود ایدرلر وعاقبت بو نردبانك هر قنغی قدمه سنه چیقارسه اندن زمین
فنایه دوشمکلك مقرردر (مثنوی) هرکه بالاتر رود ابلهترست * کاستخوان او بتر خواهد شکست * پس هرکیمکه
بالاتر کیده احمق تردر زیرا انك استخوانی بدتر صینق استر یعنی برکسه فی المثل بر نردبانه صعود ایلسه که اول نردباندن
هر قنغی قدمه سنده اولورسه عاقبت انك دوشمسی مقرر ومحقق اولسه واول کمسه دخی بونی بیلسه مع هذا ینه ترقی
قیلسه واعلا اولان قدمه یه چیقمغه بذل همت ایلسه اول کمسه زیاده ابله واحمقدر زیرا هر نقدر یوقرو چقسه اندن
آشغه دوشدکده انك کمکلری زیاده قریلور پس مراتب صوریه ومناصب دنیویه یی بوکا کوره قیاس ایله آشغه
پایه ده بولون چونکم دوشمك مقرر اولدقدنصکره یوقرو پایه ده بولنمادن اورك اولورسن (مثنوی) این فروعست و
اصول آن بوده * که ترفع شرکت یزدان بوده * چون نمردی ونگشتی زنده زو * یاغی باشی بشرکت ملك جو * کبر
وغرور ده شول ضررلر که بر ذکر ایلدك بو فروعدر وانك اصولی اول اولورکه ترفع یزدانك شرکتی اولور چونکم
کندکدن اولمیه سن واندن زنده اولمیه سن پس شرکتله ملك استیجی باغی اولورسن یعنی تکبرلك وترفعلك خصوصنده
ذکر ایلدیکمز بو ضررلر کبر ورفعت حق تعالی حضرتلرینه مخصوص صفتلردر پس برکسه متکبر اولسه وترفع قیلسه
کندوبی حق تعالی یه شریك قیلمش اولور انبیا علیهم السلام واولیای کرام ترفعه مشابه اولان صفتلردن بیله

اجتناب ایتمشلر و حق تعالی یی تکبیر ایدوب تواضع طریقنه کتمشلر درقنده قالدیکه متکبر اوله لر وترفع واستعلایه رضا ویره لر نته کم بو حدیث شریفدن معلومك اولور (عن ابی هریرة رضی الله عنه) قال کان النبی صلی الله علیه وسلم وجیوشه اذا علوا الثنایا کبروا واذا هبطوا سبحوا فوضعت الصلوة علی ذلك) بو محله مناسب اولان تحقیق و بو حدیث شریفك تفسیری اوچنجی جلدده حکمت آفریدن دوزخ آن جهان سرخنده (ساخت موسی قدس درباب صغیر بیتنك شرحنده مرور ایلدی فلیطلب فیه الحاصل چونکم بالکلیه کندکدن اولیه سن وحضرت حقله زنده وفرخنده اولیه سن شرکتله اللهك ملکن دیلیجی وانکله منازعه ایدیجی برباغی وطاغی اولورسن وغضب حقه کندیکی مستحق قیلورسن (قال الله تعالی فی حدیثه القدسی الکبریاء ردائی والعظمة ازاری ومن نازعنی فیهما ادخلته ناری (مثنوی) چون بدو زنده شدی ان خود ویست * وحدت محضست ان شرکت کیست * چونکه بالکلیه کندی اغراض نفسانیه کی ومقتضیات حیوانیه کی فانی قیله سن حق اولمزدن اول اولمك مرتبه سی بوله سن واول دائم وباقی اولان پادشاه لم یزل ایله زنده وقائم اوله سن وانك اوصاف علیه سیله متصف واخلاق جمیله سیله متخلق اوله سن سنك جسمکده اصلا شائبه وجود قالمیه وانانیت وکبر ونخوت صفتلری اولمیه بو مرتبه ده همان اول اولور وعبدلك وجودی اکابر آلت مشابه سنده اولور العبد وما بیده کان لمولاه) موجبنجه عبد وعبدلك مالك اولدیغی شیلر هر نه ایسه مولاسنك اولور بو مرتبه ده اثنینیت ومغایرت قالمز عبدلك وجودی مرده حکمنده اولور ووحدت محضه ظهوره کاور اول شرکت بو مرتبه ده نجه ممکن اولور بو مرتبه ده اصلا شرکت واثنینیت قابل اولمز بلکه عبدلك وجودندن هر نه ایشلرسه فاعل حقیقی اینلر وعبد قولده وفعلده وکل حالده همان آلت ملاحظه وامر اعتباری اولور پس بو اسرارك فهمی قالله اولمز اصل حالله اولور مجرد قیل وقالله بیلکه اعتبار یوقدر بلکه لازم اولان اولدرکه بونی آینهٔ اعمالده کوره سن وکندیکه حال ایلیه سن نته کم بیوررلر (مثنوی) شرح این درآینهٔ اعمال جو * که نیابی فهم آن در کفت وکو * بو حالك شرحنی آینهٔ اعمالده استه زیرا قیل وقالده انك فهمنی بوله من سن یعنی مجرد قیل وقالله بو حالك حقیقت معناسی فهم اولنمز وماهیتی بیلنمز وادراك قیلنمز اکر بو حالك صورت حقیقیه سنی کورمك دیلرسك آینهٔ اعمالده کوررسن وبونك ماهیتن مشاهده قیلمق استرسك عملا یا بلکه شروع قیلورسن اولا کندکدن کبر ونخوتی وعجب ورپاسنی ازاله ایدرسن اندنصکره کمال تواضع ومسکنتله طریق مستقیمه کیدرسن پس عبودیت کماله ایردکده وسکا یقین کالدکده بوذکر اولنان معانی شریفه نك حقیقتنی کوررسن وبونك اسرارنه نظر ایرکوررسن دیمك اولور (مثنوی) کر بکویم آنچه دارم دردرون * بس جکرها کردد اندر حال خون اول نسنه یکه درونمده طوتارم اکر سویلرسم درحال چوق جکرلر خون اولور یعنی کبر ونخوتی ونخر وانانیته متعلق اولان عالی ومتکبر ونخور اولان کسه لرك نتیجه سی نه مضر اولدیغی مشاهده یی که بن درونمده طوترم اکر آنی سویلرسم وحقیقت حالی خلقه نقل ایلرسم فی الحال چوق جکرلر قان اولور واول سوزلره تحمل ایلیوب چوق زهره لر چاك اولور (مثنوی) بس کنم خود زیرکان را این بست * بانك دو کردم اکر درده کس است * بس ایلرم زیرکلره بو قدر بسدر ایکی صدا ایلدم اکر کویده کسه وار ایسه یعنی بو کونه سوزلردن ارتق سویله من مکه زیرکلره بو قدر سوز کفایت ایدر ایکی قات صدا ایلدم و بو معنایی تکرار سویلدم اکر محلده ومجلسده بر عاقل کسه وار ایسه (العاقل یکفیه الاشارة) موجبنجه اکابر اشارت کفایت ایدر بر خود بونی تکرار سویلدك تا کم عقلده کامل اولنلر دخی متنبه اوله لر و بو ایکی کره اولان صیت وصدادن نصیحت اله لر اما عاقل کسه یوق ایسه هزار هزار بو کونه سوزی تکرار ایلسك انك کوش بی هوشی آنی اشتمز واول بسیار وبی شمار اولان سوزلردن بر یله برایش ایتمز اکر عاقل ایسه اشارت بسدر دیمشلر واکثار کلامدن فراغت ایلمشلر پس بو سوزلردن رجوع ایدوب ینه هامانك قصه سنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) حاصل ان هامان بدان کفتار بد * اینچنین راهی بران فرعون زد * حاصل کلام اول هامان اول بد وقبیح اولان کفتار ایله بو تجلین بر یولی اول فرعونك اوزرینه اوردی یعنی ایمانه کلمك یولنی وفرعونك حضرت موسی علیه السلامه تابع اولمق طریقنی بو ذکر اولنان اسلوب اوزره قبیح وخبیث سوزلریله سد ایلدی فرعونك قلبنی ایمان واسلامه کلمکدن اوصاندیروب رد ایلدی (مثنوی) لقمهٔ دولت رسیده تا دهان * او کلوی اوبریدی نا کهان * دولت لقمه سی فرعونك اغزینه دلك ایرشمشدی اول هامان انك بوغازنی نا کهان کسمش واول لقمهٔ دولتی اول فرعون بوغنه وآنی هضم ایتمکه مانع اولدی الحاصل فرعونی ایمان ذوقندن محروم قیلدی (مثنوی) خرمن فرعون را داد او بباد * هیچ شه را اینچنین صاحب مباد * فرعونك خرمنی او هامان یله ویردی هیچ بر شاهه بو تجلین وزیر ومصاحب اولموت یعنی حق تعالی حضرتلری هیچ بر شاه وامیره بونك کبی وزیری مصاحب ایلمه سن که اول شاهی دین وایماندن محروم قیله

واهل حقه متابعت ایلمکه مانع اوله (نومیدشدن موسی علیه السلام از ایمان فرعون بجهت مانع شدن هامان در وی)
حضرت موسی علیه السلامك نومید اولمسیدر فرعونك ایماندن قلبنده هامانك سوزی ثبات واستحکام بولدیغی
سببیله (مثنوی) گفت موسی لطف بودم وجود مه خود خداوندیت را روزی نبود * حضرت موسی علیه السلام
دیدی ای فرعون بز سکا لطف وکرم کوستردك لکن اول لطف وجود خود سنك خداوندلغكه نصیب اولمدی
تا کم آنی قبول ایتمکله ابدی خداوند اولیدك وسعادت اخرویه بولیدك (مثنوی) آن خداوندیکه نبود راستین
مر ورا نی دست دان نی آستین * اول خداوندلق که راستینه منسوب اولمیه انکیچون نه ال بیل ونه یك بیل یعنی شول
خداوندلق که راستلره ودوستلره منسوب اولان خداوندلق اولمیه اول خداوندلق ایچون نه اصل بیل ونه فرع
بیل یعنی انك اصلی وفرعی یوقدر وانکیچون قدرت ومحل قدرت دخی یوقدر (مثنوی) آن خداوندیکه دزدیده بود *
بی دل وبی جان وبی دیده بود * اول خداوندلق که دزدیده اوله دلسز وجانسز ودیده سز اولور یعنی شول خداوندلق که
خلقدن استراقه اولنمش وقوت وزور ایله آلنمش اوله اول خداوندلق بی قلب وبی روح وبی دیده وبی کوش اولور که
اصلا انك نه صورتده نه معنیده انتظام اولور بلکه صورتا ومعنا مرده وطالب افسرده کبی اولور (مثنوی) آن
خداوندی که دادندت عوام * باز بستانند از تو همچو وام * اول خداوندلکی وسلطنتی که سکا عوام ویردیلر آنی سندن
کیرو وام کبی آلورلر یعنی شول دولت وسلطنتی که سکا عوام ناس کبی سندن خوفا تمکلمو کیمیلر دخی سندن طمعی
اولمغله انی سکا ویردیلر حتی سندخی انلرك امیری وپاشاسی اولدك انلر سندن آنی دین کبی کیرو آلورلر زیرا عوام ناسك
ویردیکی خداوندلکك دوام وثباتی یوقدر پس عاقل اولان انکله مغرور اولماز (مثنوی) ده خداوندی عاریت بحق
تا خداوندیت بخشند متفق * عاریتی اولان خداوندلکی حضرت حقه ویر تا کم سکا متفق اولان خداوندلکی
بخشش ایلیه یعنی حالا بو سلطنت صوری ودولت دنیوی عاریتی اولان خداوندلکدرکه هیچ برکسه نك ملکی
دکلدر ومالك فی الحقیقه حقدر پس عاریتی اولان مملکت وسلطنتی صاحبنه تفویض وتسلیم ایله وانك امرنی جان
ودل ایله قبول ایله تا کم سکا اصلا نزاع وخلافی اولمین خداوندلکی عطا ایلیه خداوندیء متفقدن مراد اصلا اندہ
برکسه نك نزاع وخلافی اولمیه وانك صاحبنه برکس مخالفت قیلمیه بلکه محضا همان اکا مسلم اوله نته کم حضرت
مصطفی صلی الله علیه وسلمك خداوندلکی کبی که خداوندلکنده هیچ کسه نك خلاف ونزاعی اولمدی انلرکه اول
حضرته مخالفت ومنازعت ایلدیلر مغلوب ومخذول اولوب ابدی سعادتدن نومید اولدیلر نته کم بو حکایتدن معلوم اولور
(منازعت امیران عرب با مصطفی علیه السلام که ملك را مقاسمت کن با ما تا تنازعی نباشد وجواب فرمودن مصطفی
علیه السلام که من مأمورم درین امارت وبحث ایشان از طرفین) (مثنوی) آن امیران عرب کرد آمدند *
نزد پیغامبر منازع می شدند * اول عرب بکلری جمع کلدیلر حضرت پیغمبر علیه السلامك قتنده منازع اولدیلر
وجدال قیلوب بویله دیدیلر (مثنوی) که تو میری هر یکی از ما امیر * بخش کن این ملك بخش خود بکیر * که سن
امیرسن بزدن هر بریمز هم امیرز تا کم بو ملکی بخش ایله وکندی بخشکی طوت وسکا هر نه حصه دوشرسه اول
حددن تجاوز ایتمیوب اولقدر ایله کندیکی راضی ایت (مثنوی) هر یکی در بخش خود انصاف جو * تو ز بخش ما
دو دست خود بشو * بو امیرلردن هر بری کندی بخش وحصه سندن انصاف جو درسن بزم بخش وحصه مزدن
کندی ایکی الکی یو یعنی بزم بخش وحصه مزدن فارغ اولوب بزم ملکمزه دخل وتعرض قیلمه تا اولوب اوزره
سنکله صلح ایدهلم دیدیلر (مثنوی) گفت میری مر مرا حق داده است * سروری وامر مطلق داده است * حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم انلره بو کونه جواب ویروب دیدی تحقیقا بکا امیرلکی حضرت حق ویرمشدر وجمله
جهانك سروری ایلمشدر ودیمشدر (م ی) کین قران احمدست ودور او * هین بکیرید امر اورا اتقوا * که بو زمان
حضرت احمد علیه السلامك قرنیدر وانك دوریدر آکاه اولك انك امری فی حطو بلك ای قوم اللهدن قورقوك که انك رسولنه
مخالفت همان اکا مخالفت ایلمکدر وکذلك انك رسولنه اطاعت همان الله اطاعت ایلمکدر (م ی) قوم گفتندش
که ما هم زان قضا * حاکمیم وداد امیری مان خدا * اول قوم بر سبیل جدل دیدیلرکه بزهم اول قضای الهیدن
حاکمز وبزه دخی امیرلکی خدا ویردی یعنی امیران عرب بحث وجدل ایدوب اول حضرته بو کونه جواب ویردیلرکه
بزهم دخی کلیز حق تعالی حضرتلرینك اول قضاسندن حاکمز بزه دخی بو امیرلکی خدا ویردی پس سن بزم مابینمزدن
کندیکی مستثنا ایدوب بکا بو امیرلکی خدا ویردی دیمك نیچه صحیح اولور ونه وجهله ثبوت بولور (مثنوی) گفت لیکن
مر مرا حق ملك داده مر شما را عاریت از بهر زاد * حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بونلره جواب ویروب
دیدی لیکن حق تعالی تحقیقا بکا ملك ویردی وسزه عاریت ویردی زاددن اوتری یعنی اول حضرت علیه السلام

بونلره بوکونه جواب باصواب ویروب دیدیلرکه نعم سزلرك سوزیکز صحیحدرکه سزه دخی حاکملکی وامیرلکی چیدا ویردی سزلره دخی حکومتکز اول قضادندر ولیکن سزکله بنم امیرلکمك فرقی اولدرکه حق تعالی بکا بو امیرلکی تا ازلدن ملك ویردی وبنم خلق اوزره امیراولمی وحکم قیلمی لوح قضاده بالاصاله ثابت قیلدی اما بو امیرلکی سزه عاریت ویردی زاددن اوتری یعنی توالد وتناسل خلقدن اوتری وبرقاچ کون کندی تحت تصرفکزده اولان مملکتکز سزلرك واسطه کزله معمور اولوب خلق منتظم الاحوال اولمقدن اوتری پس سزلرك امیرلککز لوح قضاده هم عاریتی اولمق اوزره ثابت اولمشدر اما بنم امیرلکم بالاصاله بکا ملك اولمق اوزره واصلا فانی اولیوب همیشه باقی اولمق اوزره ثابت اولمشدر بیوردیلر نته کم بیوررلر (مثنوی) میری من تاقیامت باقیست * میری عاریتی خواهد شکست بنم امیرلکم قیامته دك باقیدر عاریتی اولان امیرلك شکست اولیسردر یعنی هرشول امیرلك که برکسه نك عین ثابته سنده ابدی انك ملکی اولمیه ولوح قضاده اول امیرلك انکچون ثبوت بولمیه بلکه عاریتی امیر اولمق انك حقنده مقدر اوله انك امیرلکی بودنیاده البته برکون شکست اولیسردر وانك دولتنه فنا کلیسردر (مثنوی) قوم گفتند ای امیر افزون مگو * چیست حجت برفزون جوئی تو * پس قوم عرب دیدیلر ای امیر افزون سو یعنی سنك زیاده وافزون ایستدیکلکه حجت ندر یعنی اول حضرته بوله دیدیلرکه چوق سو یعنی سنك ملکی بزدن زیاده استدکه وامیرلك سکا ابدی ملك اولدیغنه وبزه عاریتی اولدیغنه حجت وبرهان ندر تاکم امیرلك ابدی سکا بالاصاله مخصوص اولدیغنه ایمان کتوره وزوکندیزی سکا تابع اولنلر زمره سنه یتوره وز (مثنوی) درزمان ابری برآمد زامر مر سیل آمد گشت آن اطراف پر * فی الحال امر مردن بر بلود کلدی سیل کلدی اول اطراف پر اولدی امر مراجی حکم دیمکدر یعنی حق تعالی حضرتلرینك صورت قهرله اولان امرندن درحال بر بلود کلدی واول قدر یغمور یاغدیکه سیل کلدی واول اطراف سیل طولدی (مثنوی) روبشهر آورد سیل بس مهیب * اهل شهر افغان کنان جمله رعیب) زیاده عظیم ومهیب سیل شهره یوز کتوردی شهرك اهلی وخلقی جمله مرعوب اولدقلری حالده افغان ایدیجی اولدیلر رعیب یعنی مرعوب اولورسه معنی بودر یعنی راعب اولورسه اهل شهر جمله سی خائف اولدقلری حالده افغان ایدیجی اولدیلر دیمك اولور (مثنوی) گفت پیغمبرکه وقت امتحان * امدا کنون تا گمان گردد عیان * پس حضرت پیغمبر علیه السلام بونلره دیدیکه ای قوم اینته شمدی امتحانك وقتی کلدی تا ظن وگمان عیان اوله تاکم ملك عاریتی اولان خصوصنده شبهه کز دفع اولوب حقیقت حال عیان اوله دیدی پس اکر سزدخی بالاصاله قضاء الهیدن امیر ایسه کز بو سیلی دفع ایلك بیوردی (مثنوی) هرامیری نیزهٔ خود درفکند * تاشود در امتحان آن سیل بند * پس هر برامیر کندی نیزه سنی سیل اوزره براقدی تاکم امتحانده اول سیل بسته وبند اوله آن نیزه یه راجع اولوب سیل بند وصف ترکیبی اولمق دخی جائزدر بو تقدیراوزره معنی هر برامیر سیل اوزره کندی نیزه سنی براقدی تاکم اول نیزه امتحان وقتنده سیل بند اوله دیمك اولور (مثنوی) پس قضیب انداخت در وی مصطفی * آن قضیب معجز فرمانروا * پس حضرت مصطفی علیه السلام اول سیله قضیب اتدی اول معجز فرمانروا قضیب ایدی فرمانروا وصف ترکیبیدر فرمانی یکوریجی یوروغی طوتدریجی دیمکدر معجز خصمی عاجز ایدیجی دیمك اولور قضیب شاخه دیرلر یعنی پس حضرت مصطفی علیه السلام اول سیله برشاخ پاره اتدی اول شاخ پاره خصمی اعجاز ایدیجی وامرنی یکوریجی ایدی (مثنوی) نیزهارا همچو خاشاکی ربود * آب تیز سیل پرجوش وعنود * پس اول امیرلرك نیزه لرنی برشاخ پاره کبی قاپدی اول پرجوش وعنود سیلك تند وتیزابی یعنی اول معاند اولان پرجوش سیلك آب تیزی امیران عربك نیزه لرن قاپدی وکتدی (مثنوی) نیزها گم گشت جمله وان قضیب) برسراب ایستاده چون رقیب) نیزه لر جمله سی گم ونابدید اولدی حال بوکه اول قضیب مبارك رقیب کبی آبك باشی اوزره طوروش ایدی یعنی برذی روح وعاقل کسه نیجه صو اوزره بنیی ذکوزدیجی اولوب طورورسه وموکل اولوب آنی نه کونه حفظ قیلورسه اول شاخ پاره دخی صو اوزره طوروب رقیب کبی آنی سد وبند ایلدی (م ی) زاهتمام آن قضیب آن سیل زفت) رو بگردانید آن سیلاب ورفت * اول قضیبك اهتمامندن اول سیل زفت یوزنی دوندردی واوسیلاب کتدی یعنی اول حضرتك معجز نشر یغنه سیله اول قضیبه برمرتبه قدرت حاصل اولدیکه اول سیلك کیرو دونمسنه صو اوزره طوروب اهتمام ایلدی پس اول سیل عظیم اول شاخ پاره نك اهتمامندن یوزنی دوندروب آخر یره کتدی (مثنوی) چون بدیدند از وی ان امر عظیم * پس مقر گشتند ان میران زبیم * چونکه اول امیر عرب اول حضرتدن اول امر عظیمی کوردیلر پس اول امیرلر خوفلرندن مقر اولدیلر وتصدیق قیلدیلر (مثنوی) جز سه کس که حقد ایشان چیره بود * ساحرش گفتند وکاهن آن جحود * اوچ کسه دن غیریکه انلرك حقد وحسدی چیره وغالب ایدی زیاده انکارلرندن اول حضرته

ساحرو كاهن ديديلر واقرار ايليوب ايمانه كلديلر (مثنوى) ملك بربسته چنان باشد ضعيف * ملك بربسته چنين باشد شريف) نيزهارا كر نديدى با قضيب) نام شان بين نام اوبين اى نجيب) بربسته اولان ملك انجلين ضعيف اولور بربسته اولان ملك بونجلين شريف اولور بربسته عارضى وعاريتى معناسنه در بربسته اصلى وذاتى معناسنه در يعنى عارضى وعاريتى اولان ملك وانك مالكى اميران عرب وانلرك ملكى كبى ضعيف اولور وذاتى واصلى اولان ملك وانك مالكى بوذكر اولنان حضرت مصطفى صلى الله عليه وسلمك ملكى كبى همیشه عزيز وشريف اولور اكر قضيبله نيزه لرى كورمدكايسه پس اى بركزيده اول حضرتك نامنى كورو انلرك نامنى كور يعنى اكر اول زمانه ايرمدكسه وبومنقبه نك حقيقتنى كوز كله كورمدكسه حالا بونك مثالى كندى زمانكده موجوددر اول حضرتك نامنى كور واول اميران عربك دخى نامارنى كور (مثنوى) نامشان از تيز سيل مرك برد * نام او ودولت تيزش نمرد * اول ملوك عربك نامارنى مونك تيز اولان سيلى ايلتدى وكيدردى اول حضرت عليه السلامك نام شريفى وانك قوى وتيز دولتى اولمدى (مثنوى) پنج نوبت ميزنندش بر دوام * همچنين هر روز تا روز قيام * دوام اوزره اول حضرتك هر كون بش نوبتنى اوررلر بونجلين هر كون روز قيامته دك يعنى هر كون قيامته دك بش كره قامتده واذانده مؤذنلر اول حضرتك نوبت شريفه سنى اوررلر ونام شريفنى تعظيم وتكريمله ذكر قيلورلر پس اول حضرتك نام شريفنى سيل مرك ازاله ايدمديكى بودخى بر معجزه در اما امراى عربك نامارى ودولتلرى بالكليه كوركه زائل اولوب فانى اولدى انلرك امبرلكى عارضى وعاريتى اولديغنه بو معنى دلالت ايلر پس بنه قصه يه رجوع ايليوب بيوررلر (مثنوى) كر ترا عقلست كردم لطفها) ور خرى آورده ام خر را عصا * اى فرعون اكر سنك عقلك وار ايسه لطفلر ايلدم واكر خر ايسك خره عصا كتوردم يعنى اكر عقل وادراكك وار ايسه سكا اول لطفلر ايلدمكه هر برسى دولت ابديه وسعادت سرمديه يه اولشدر يعنى اولورا كر عقلك يوق ايسه بر خر سيرت وحيوان طبيعت ايسك اشته سن خره عصا كتوردم (م ى) آنچنان زين آخرت بيرون كنم * كز عصا كوش وسرت پرخون كنم * بو آخور دنيادن سنى انجلين طشره ايلرم كه عصادن سنك كوش وسركى پرخون ايلرم (مثنوى) اندرين آخر خران ومردمان * مى نيابند از جفاى تو امان * زيرا بو آخر دنياده خرلر ومردملر سنك جفا وجوركدن امان بولمزلر يعنى سن پرتمرد وسركش خرسن كه سنك اذا وجفا ايتملركدن خرسيرت اولنلر وآدم طبيعت اولنلر بو آخور دنياده امان بولمزلر وسالم اولمزلر (مثنوى) نك عصا آورده ام بهر ادب * هر خرى را كو نباشد مستحب) اى فرعون اشته ادبدن اوترى عصا كتورمشم هر بر خر ايچون كه اول مستحب اولميه يعنى هر بر خرسيرت ايچون كه اول مقبول ومؤدب اولميه تاديب ايلمكدن اوترى اشته عصا كتورمشم ديدى (مثنوى) اژدهايى ميشود در قهر تو * كاژدهايى كشته در فعل وخو) سنى قهر وهلاك ايتمكده بو عصا بر اژدرها اولور زيرا فعل وخو يده بر عظيم اژدرها اولمشسن لازم كلديكه سنك كبى اژدرهايى بونك كبى بر اژدرها ايله زبون ومغلوب قيلم (مثنوى) اژدهايى كوهى تو بى امان * ليك بنكر اژدهاى آسمان * سن فى المثل بى امان اژدرهاى كوهيسن يعنى طاغده بيومش برقوتلو ومهابتلو جانورسن ليكن آسمانك اژدرهاسنى كور يعنى بو آسمان ربانى اولان اژدرهايى كوركه بنم امريمه نجه مطيع اولور ونوجهله حمله لر قيلور (مثنوى) اين عصا از دوزخ آمد چاشنى) كه هلا بكريز اندر روشنى) بو عصا دوزخدن برنمونه وچاشنى كلدى بويله ديوكه هله نور وروشنلكه قاچ يعنى بو عصا سكا جهنمدن برنمونه وچاشنى كلدى لسان حال ايله سكا بويله ديرلر كه اى فرعون تحقيقا ظلمت وكفر ومعصيتدن ايمان وروشنلكه قاچ واقله ورسولنه التجا قيل (مثنوى) ورنه در مانى تو در دندان من) مخلصت نبود زدر بندان من) بوخسه سن بنم دندانمده قالورسن وبودنياده معذب اولورسن بنم دربندلرمدن خلاص اولمزسن وبركسه بنم ضررى سندن دفع قيلمزدر بو برعصا ايدى لكن بودم اژدرها در تا كه ديمه سنكه دوزخ يزدان قنده در زيرا دنياده اولان عذابلر جهنم عذابلرينك آثارى ونمونه سيدر چونكم برقولنه حق تعالى عذاب ايلمك استسه دنيا دههم عذاب ايلر پس خدانك دوزخى نره ده دروه كونه ديرديه بلكه اول عذابى همان دوزخدن برچاشنى ونمونه بيلوب كنديكى دنياده دخى عذاب دوزخله معذب اولمش كور بوجمله اكرچه حضرت موسى عليه السلام لسانندن فرعونه دينلمشدر لكن هر عصرك موسى مشربى اولان قائم مقام نبوى فرعون سيرت اولنلره بويله سويلر وبوكونه تعريض وتوبيخ ايلر واى ظالم صقين دوزخ يزدانى كنده كيدن بعيد صنمه خداى تعالى اكر ديلرسه هم بودنياده سكا جهنم عذابى كبى عذاب ايلر ديرا كر حق تعالينك قدرتنى بيلورسك وانك دوزخى قنده در ديو سؤال ايلمزسن دير (دربيان آنكه شناساى قدرت حق نپرسد كه بهشت ودوزخ كجاست (مثنوى) هر كجا خواهد خدا دوزخ كند * اوج را بر مرغ دام وفخ كند * هر قنده استرسه

خدای تعالی دوزخ ایلر اوج اعلایی مرغه دام وفخ ایلر یعنی ای ظالم وطاغی سن قیاس ایله که خدای تعالی
بر ظالمی همان آخرتده جهنمه قویه وعذاب ایده وبو دنیاده اکا عذاب ایلکه قادر اولمیه بلکه هرقنده که
خدای تعالی دیلرسه برکسه یه آنی دوزخ قیلر مثلا اوج اعلایی وهوایی برقوشه دام وفخ ایلر وآنی هواده کرفتار
ایدوب بلالره مبتلا قیلر (مثنوی) هم ز دندانت بر آرد درد ها * تا بکوئی دوزخست واژدها * ای فرعون هم سنک
دندانکدن دردلر بوقرو کلور وظاهر اولور تا اول دردلر حقنده دوزخ واژدرها دیرسن یعنی هربار که خدای تعالی سنک
دیشلریکه وجعلر ودردلر حواله ایلیه سن انک وجعلرینی تابق اولمقده زیاده المکدن بو جهنم عذابیدر وبرموذی
اژدرهادر دیرسن پس بودنیاده عذاب جهنمی طاتمش اولورسن (مثنوی) یا کند آب دهانت را عسل * تا بکوئی که
بهشتست وحلل * یاخود اول خدا سنک آب دهانکی شیرین وعسل ایلر تا کم زیاده صفا ایتدکدن سن انک حقنده
بهشت وحلل دیرسن یعنی خدای تعالی سنک اغزکی برمرتبه شیرین ولذیذ ایلر وقوت ذایقه که برمرتبه حلاوت ویرر که
زیاده اغزک طتلو اولدیغندن اول لذتک حقنده بوذوق ولذت فی المثل جنت وحلل لذتیدر دیرسن (مثنوی)
از بن دندان بروید شکر * تا بدانی قوت حکم وقدر) دیشلرک دیبندن اول خدا شکر بتورور تا قضا وقدرک قوت
وقدرتنی بیله سن حاصل کلام اولدر که جهنمدن مرادبر قولنه حق تعالینک عذاب ایلسیدر وعذاب الهی ایکی قسمه
منقسمدر بری دنیوی وبری اخروی دنیوی اولان عذاب جهنم عذابنک نمونه واثریدر وموقته منقطع اولور واخروی
اولان عذاب کافرلره دائم وابدیدر ومؤمنلره کناهی مقداری اولور نعمت الهیه نک دخی کرچه انواعی چوقدر
لکن بودخی ایکی قسمه منقسمدر دنیوی اولان نعمتلری موقته منقطع اولور واخروی اولان نعمتلری دائم وباقیدر که
مؤمنلره مخصوص اولور وحق سبحانه وتعالی مرید ومختاردر اگر دیلرسه برقولنه بودنیاده جنت اعلی نعمتلرنی
چیبرروب اندن لذتلر ویررا گر دیلرسه برقولنی دخی جهنم عذابیله معذب ایلر واکا نیجه الام شدایدایرکورر که تعریفی
ممکن اولمز وجهنم عذابیله کامساوی کلز پس عاقل ایسک بومعنادن حق تعالی حضرتلرینک کال قدرتنی
اکلیوب مرید ومختار اولدیغنی فهم ایلیوب انک طاعتنه مشغول اولورسن وغیره ظلم وتعدی قیلمقدن پرهیز
قیلورسن (مثنوی) پس بدندان بی کناهان را مکز * فکر کن از ضربت نامحترز * ای ظالم وطاغی بی کناهلری دندانکله
ایصرمه نامحترز اولان ضربتدن فکر ایله یعنی چونکم حق تعالی حضرتلرینک ارادت وقدرتنی بیلدک سه ومرید ومختار
اولدیغنکه عالم اولدک سه پس بی کناه اولان مظلوملری رنجیده ایله وانلره جور وستم قیله احتراز سز اولان ضربتدن
یعنی خوفسز وحذر سز اولان ضرب ولتدن فکر ایله که اول بی کناهلره ایلدیکک جفا مقابله سنده منتقم اولان
خدادن سکا کورورسنی آزرده قیلور (مثنوی) نیل را بر قبطیان حق خون کند * سبطیان را از بلا محصون کند *
حق سبحانه وتعالی شول قادر ومختاردر که نیلی قبطیلره قان ایلر سبطیلری بلادن مصون ایلر وفی الحقیقه حضرت
موسی علیه السلامک قومنی بلالردن مصون قیلدی وفرعون قومنی دنیاده وآخرتده جهنم عذابلرنه کرفتار ایلدی
پس هرکیم فرعون نفسه اتباع قیله وفرعون سیرت اوله حق تعالی اکا قبطیلره ایلدیکی عذابی ایلر وهرکیم
موسای روحه اتباع قیله وتابع انبیا علیهم السلام اوله حق تعالی آنی بلالردن مصون ومحصون ایلر بعض
نسخه ده مصرع ثانی برکاچی قندنا مجنون کند واقع اولمشدر معنی نیلی حق تعالی قبطیلره خون ایلر کاچیه منسوب
اولان کسه یه نامقطوع قند ایلر یعنی لا ینقطع لذیذ وشیرین ایلر دعک اولور (مثنوی) تا بدانی پیش حق تمیز هست
در میان هوشیار راه ومست * تا بیله سنکه حق تعالینک قتنده تمیز واردر راهک هوشیاری ومستی اورته سنده یعنی
حق تعالی نیلی قبطیلره خون وسبطیلره قند نامجنون ایلر تا بیله سنکه خدای تعالینک حضورشریفنده اولی
کتورلردن فرق ایلمک وصالحلرک میانی طالحلردن وطیبلری خبیثلردن تمیز قیلمق واردر طریق مستقیمک
صاحب هوشی کیمدر بیلور والمست وبیهوشی نه کونه کسه در اکا دخی عالم اولور وبو ایکیسنک ما بینی
بری برندن فرق وتمیز قیلور (م ی) نیل تمیز از خدا آموختست * تا کشاد از او این را سخت بست * نیل مبارک فرق
وتمیزی حضرت خدادن اوکرنمشدر که اکا آچدی وبوکا محکم بغلدی چونکم آب نیل خدادن تمیز اوکرندی کورکه
اول موسی علیه السلامک قومنه یول آچدی وانلر اول نیلدن امن وسلامت ایله کچدی وبو فرعون قومنه یولی محکم
بغلدی حتی انده غرق وهلاک اولدیلر (مثنوی) لطف حق با عاقل کند مر نیل را * قهر او ابله کند قابیل را) اول
خدانک لطفی تحقیقا آب نیلی عاقل ایلر حتی خدای تعالینک دوستلریله دشمنلرینک ما بینی تمیز ایلیوب دوستلرینه
یول ویرر ودشمنلرنی غرق ایدوب هلاک قیلور واول اللهک قهری قابیلی ابله قیلور حال بوکه عاقل ایدی لکن چونکم
اکا قهر الهی کلدی آنی برمرتبه احمق ونادان قیلدیکه کندی یه ضرر اولانی نافع اولمقدن فرق ایلمکه قادر اولمیوب

قرنداشی هابیلی قتل ایلدی وقتل ایلدکدنصکره دخی انك سوأتی نه ایلیه جکین بیلمیوب نیجه کونلر آنی ارقه سنده
کوتروب کزدردی شول وقتده دلك که برغراب زمینی چنکالیله قازوب برغراب مرده سنی دفن ایلدی پس غرابدن بوحالی
کوروب برادرینك جسد مرده سنی اول زمینه دفن ایلدی (یاویلتی اعجزت ان اکون مثل هذا الغراب) دیو سویلدی
قهر الهی آنی شول مرتبه ابله ایلدیکه غرابك عقلی اندن زیاده اولوب انك برقرغه قدر عقل وتمییزی قالمدی (مثنوی)
درجمادات از کرم عقل آفریند * عقل از عاقل بقهر خود برید * اول خدا کرم ولطفندن جماداته عقل براتدی حتی
جمادات دوستی دشمندن ونیکی بددن فرق وتمییز ایلدی اما عقل عاقلدن کندی قهر سبیله قطع ایلدی یعنی انسانك
عاقل اولمق وتمییز قیلمق شانندن وخاصیت ذاتیه سندن ایکن اول خدا عاقل اولان انساندن قهر یله عقل وتمییزی محو
وازاله ایلدی وجماداتك عقلی اولمق ونیك وبدی تمییز قیلمق شانلرندن وخاصیت ذاتیه لرندن ایکن کرم الهی انلره
برمرتبه عقل وتمییز وردیکه انلر دوستی دشمندن ونفعی ضرردن واهل خیری اهل شردن فرق ایلیوب تمییز قیلدی
(مثنوی) درجماد از لطف عقلی شد پدید * وز نکال از عاقلان دانش رمید) لطف الهیدن جماداتده برعظیم عقل بدید
وظاهر اولدی وخدانك نکال وعذابندن عاقللردن عقل ودانش اورکدی (مثنوی) عقل چون باران بامر آنجا بریخت *
عقل این سو خشم حق دید وگریخت) عقل باران کبی امر الهیله انده دوکلدی عقل بو طرفده خشم حق کوردی
وقاچدی بو معنی عقل مقطوع اوقندیغی تقدیراوزره اولور اما مکسور اوقنوب این سویه مضاف اولسه هم جائزدر
معنی بو بیانك عقلی حقك خشمنی کوردی وقاچدی دیمك اولور یعنی امر الهی ایله عقل جماداته یغمور کبی
دوکلدی حتی اول جمادات ایوی کتودن فرق وتمییز ایلدی اما انسانکه عقل وتمییز اوزره مجبول اولمش ایکن ونیك
وبدی تمییز قیلمق اکا مخصوص کلمش ایکن چونکه خشم حق انسانه کلدی عقل اول خشمك اثرین کوروب
عاقلدن فرار قیلدی چونکه عقل برکمسه دن زائل اولدی اول کسه نفعی ضرردن وخیری شردن تمییز ایلمکه قادر
اولمیوب عذابه وعقابه مستحق اولدی (مثنوی) ابر وخورشید ومه ونجم بلند) جمله برترتیب آیند وروند) هریکی
ناید مکر دروقت خویش) که نه پس ماند ز هنکام ونه پیش) بلود وکونش وآی ونجم بلند جمله ترتیب اوزره کلورلر
وکیدرلر هر بری کلز مکر که کندی وقتنده که هر بری کندی وقتنده نه کیرو قالورونه ایلرو کلور بوابیات شریفه
ودخی مابعدنده اولان ابیات لطیفه جماداتده اولان عقل وادراکی اثبات ایلمك موقعنده سؤال مقدره جواب اولمق
طریقی اوزره واقع اولمشدر بوذکر اولنان سوزلردن سامعه برخاطره کلورکه اول عقل وتمییز له متصف اولان عاقلانه
ومميزانه روشن قیلان جمادات نجبانه معقول جمادات اوله پس جواب بیورورلرکه بوابیات شریفه ده منذکورم
اولان شیلرك هر بریسی جمیعا ترتیب اوزره کلورلر وترتیب اوزره کیدرلر اکر عقللری اولمیدی ترتیب کوزتمکه قادر
اولمزلردی وعاقلانه خدمت وحرکت قیلمزلردی کورمزمیسن هر بریسی کلز مکر که کندی ایچون معین اولان
وقتنده کلورکه کندی معین اولان وقتندن نه کیرو قالورونه ایلرو کلور بونلرك بوحرکت موزونه ومعقوله سندن منفهم
اولان بودرکه بونلرك عقلی اوله اکر بونلرك هر برینك کندیسنه مناسب عقللری وتمییزلری اولمیدی بویله وقتیله
حرکت ایلمکه قادر اولمیه لردی چونکه هر برینك بویله وقتیله حرکت ایلمسی ظاهر وثابت اولدیسه بونلرك
کندیلرینه مناسب برر عقل ومدبری اولمق هم ثابت اولور (مثنوی) چون نکردی فهم این راز انبیا) دانش
آورد ندرسنك وعصا) تاجمادات دکررا بی لباس) چون عصا وسنك دلری ازقیاس * ای مرد غافل بو معنالری
انبیا علیهم السلامدن نیچون فهم وادراك ایلدك اول سلطانلر سنك وعصایه دانش کتوردیلر تاغیری جماداتی دخی
لباسسز قیاس جهتندن عصا وسنك کبی طوتمیسن یعنی بوجمادات ونباتاتك جمیعسنده عقل وتمییز اولدیغی
وبونلر دوستی دشمندن فرق قیلدیغی رازی انبیای عظامدن نیچون فهم ایلمدك که بوانبیا صلوات الله علیهم
اجمعین حجر وعصایه دانش کتوردیلر وبونلری عقل مرتبه سنه یتوردیلر نته کم حجر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
سلام وردیکی وعصانك اول حضرت حقنده شهادت کلمسی کتوردیکی اتفاقله ثابت اولمشدر بونلرك قصه لری
جلد اولده وجلد ثانیده مرور قیلنشدر وعصا دخی جماد قبیلندن برچوب پاره ایکن آنی دخی حضرت موسی
علیه السلام عقل وتمییز مرتبه سنه کتوروب حیات صاحبی برحیه عظیمه اولدقده فرعونك اوزرینه وانك عسکرینك
جانبنه شیرانه حمله ایدوب انلری کوشه بکوشه قاچردی بوجمله جماداتدن بوبرقاچ جمادی انبیای عظام انکیچون
عقل وتمییز مرتبه سنه کتوردیلرکه سائر جماداتی بی التباس وبی اشتباه عصا ایله سنك کبی قیاس ایلیه سنکه
القلیل یدل علی الکثیر والجرعة تدل علی الغدیر) قوللرنك مضمونی اوزره ازنسنه چوق نسنه یه نمونه اولور وعاقل
اولان بردن کله استدلال قیلور چونکه بوبرقاچ جماداتك عقل وتمییزی محسوس اولوب ثابت اولدیسه غیری

جامدلری دخی بوکا کوره قیاس ایله دیمك اولور (مثنوی) طاعت سنك وعصا ظاهر شود * وز جمادات ذکر مخبر شود) الحاصل سنك وعصانك طاعتی ظاهر اولور وغیری جماداتدن مخبر اولور یعنی حجر وعصانك حق تعالی یه طاعتی وآنك پیغمبرلرینه خدمتی ظاهر وعیان اولور وسائر جماداتك احوالندن بونلر اخبار قیلدی بویله دیوکه (مثنوی) ما ازیزدان آگهیم وطایعیم * ما همه نی اتفاقی ضایعیم) بز حضرت یزداندن آگاه وخبردارز وآنك امرینه طایعز بز دکلیز اتفاقی ضایع دکلز بلکه ناقصمزی جمله مز مسبح ایز وآنك حکمتنه وکمال قدرتنه دلالت وشهادت ایدیجیلرز اصلا بریز باطل وعبث مخلوق اولمشدر دیرلر وکوش وهوشی اولان کسه لره بوکونه معنالری تعبیر وتقریر ایدرلر (مثنوی) همچو آب نیل دانی وقت غرق * کومیان هردو امت کرد فرق) آب نیل کبی بیلسن غرق وقتنده که اول آب نیل هر ایکی امتك مابیننی فرق ایلدی یعنی سائر جمادات دخی بویله دیرلر واول سنك وعصا جمادات امثالی نك حقیقت حالندن بوکونه خبر ویررلر که ای عاقل بزم جمله مزی آب نیل کبی بیله سن که اول آب نیل غرق وقتنده هر ایکی امتك میانی فرق وتمییز ایلدیکه اول امتدن بریسی سبطیلر وبری دخی قبطیلر ایدی سبطیلره یول ویردی وطریق نجات اولدی وقبطیلری (فغشیهم من الیم ما غشیهم) موجبنجه اوزرلرینه وروب بالکلیه هلاك ایلدی (مثنوی) چون زمین دانیش دانا وقت خسف * در حق قارون که قهرش کرد نسف * اول جمادات امثالی زمینی کبی دانا بیله سن خسف وقتنده قارون حقنده که اول قهرانی نسف ایلدی نسف یردن قوپارمغه دیرلر ویراده هلاك معناسنه در یعنی سائر جماداتی دخی زمین کبی دانا واهل تمییز بیله سنکه اول زمین خسف وقتنده قارون حقنده که قهر الهی آنی استیصال وهلاك ایلدکده غیریلردن آنی تمییز ایلیوب قوابعیله خسف ایلدی (مثنوی) چون قمر که امر بشنید وشتافت * پس دونیمه کشت بر چرخ وشکافت) قمر کبی که امر خدایی اشتدی وعجله ایلدی پس چرخ فلك اوزره ایکی پاره اولدی ویارلدی یعنی سائر جماداتی دخی قمر کبی بیل که اول قمر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك امرینی اشتدی وآنك امرینی قبول ایلمکه سرعت ایتدی پس فلك اوزره یارلدی وایکی شق اولدی نته کیم (اقتربت الساعة وانشق القمر) آیت کریمه سی بو معجزه شریفه یه شهادت قیلدی وبو آیت کریمه نك تحقیق وتفسیری جلد اولده زیافت تأویل رکیك مکس سرخنك ماقبلنده مرور ایلدی (مثنوی) چون درخت وسنك کاندر هر مقام * مصطفی را کرده ظاهر السلام) درخت وسنك کبی که هر مقامده حضرت مصطفی علیه السلامه ظاهر اسلام ایلمشدر (السلام علیك یا رسول الله) دیو سویلمشدر نته کیم روایت صحیحه ایله روایت اولنمشدر که اول حضرته رسالت کلدکدنصکره هر حجر وشجره که اوغرر ایدی اول حضرته (السلام علیك) دیو سلام ویررلردی ونبوت ورسالتنه شهادت قیلورلردی بو بیت شریفه مناسب اولان حدیث شریفلر وبو محل لطیفه موافق کلان کلاملر جلد ثالثده شول مارکیر حکایه سنده که بر مار افسرده یی بنده کتوردی آنده عالم افسرده است ونام او جماد بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر وجلد اولده وجلد ثانیده دخی مرور ایلمشدر که هر بر محلنده تسبیح جماداته متعلق اولان مطلبلر وضع اولنمشدر اول مطالب انده طلب اولنه اما فلاسفه بو معنایه قایل اولمیوب تأویل وبحث وجدل سمتنه کیدرلر بو مناسبتله فلسفی ایله سنینك بحثنك بیانته شروع ایدوب بیورلر (بحث کردن سنی وفلسفی وجواب دهریکه منکر الوهیتست وعالم را قدیم می کوید (م ی) دی یکی میکفت عالم حادثست * فانیست این چرخ حقش وارثست * دون برکسه دیدی عالم حادثدر بو چرخ فانیدر واکا حق تعالی وارثدر بویله دین مؤمن سنیدر که اهل سنت والجماعتك اعتقادی بونك اوزرینه درکه بو چرخ وافلاك وبو عالمك جمله سی حادثدر وحدوثنه جمله دن بر دلیل متغیر اولمغیدر وهر متغیر حادث وفانی اولمق مقرردر پس عالم سر تا سر حادث وفانیدر واکا وارث باقی اولان واجب الوجوددر (مثنوی) فلسفی کفت چون دانی حدوث * حادثی ابر چون داند غیوث * ذره خود نیستی از انقلاب * تو چه می دانی حدوث آفتاب * بر فلسفی بو سنی یه دیدیکه حدوثنی نجه بیلورسن ابرك حادثلکنی غیوث نجه بیلور غیوث غیثك جمعیدر غیث زیاده لازم اولدیغی زمانده یغان یغمورلره دیرلر افلاکك وآفتابك انقلابندن خود بر ذره دکلسن پس سن آفتابك حدوثنی نه بیلورسن یعنی بر فلسفی عالم حادث وفانیدر دین سنی یه بحث وجدل طریقنه ذاهب اولوب دیدیکه ای سنی سن بو عالمك حدوثنی ندن بیلورسن سحابك حدوثنی باران نجه بیلورکه اول باران سحابدن ظهوره کلدی واندنصکره وجود بولدی پس ای سنی سن بو عالمدن ظهوره کلدك وبو عالمی همان بو هیئت اوزره مستمر اولمش بولدك وسنك آبا واجدادك حضرت آدم علیه السلامه منتهی اولنجیه دك بو عالمی همان بویله بولدیلر وآدم دخی بو عالمده ظهوره کلدی پس بو عالمك حدوثی سکا ندن معلوم اولدی وسن خود فی المثل آفتابك انقلابندن بر ذره بیله دکلسن فرضی آنك انقلابندن بر ذره اولدیغك تقدیرجه

سن آفتابك حدوثنی نه بیلورسین زیرا بر ذره افتابك تقدمنی وحدوثنی بیلمز که نیجه قابلدر حکماتك قتنده اول
لاثی در (مثنوی) کرمکی کاندر حدث باشد دفین * کی بداند آخر وبدو زمین * مثال آخر بر بوجك که حدثیه دفین
اوله اول کرمك زمینك آخر وبدوینی نه بیلور یعنی بر بوجك که زمینده اولان نجاست ایچره مستکون اولوب مدفون
اولسه اول بوجك زمینك ابتداسی وانتهاسنی نیجه بیلور بو مقرردر که بیلمز کذلك سندخی ای سنی بو زمینده
اخلاط ونجاسات بدنیه ایچره موجود اولوب مدفون اولمشسن سن بو زمین وآسمانك اولنی وآخرینی ندن بیلورسن
وبو عالمك حدوثنه موجبه اعتقاد قیلورسن دیدی (مثنوی) این تقلید از پدر بشنیدهٔ * از حماقت اندرین پیچیدهٔ
چیست برهان بر حدوث این بکو * ورنه خاموش این فزون کویی مجو * سن بو سوزی تقلید ایله پدرکدن استماع
ایلمشسن حماقتدن بو حدوث عالمه متعلق اولان معنایه طولاشمشسن بو عالمك حدوثنه برهانك ندر سویله یوخسه
خاموش اول بو زیاده سوز بلمکلکی دیله تقلید برکسه نك فعلی وقولی انك حقیقتنه عالم اولمقسزین واول فعلك وقولك
ماهیتی ندر انی بیلمدین اول فعلی وقولی قلاده کبی کندی یه لازم قیلمقدر تنه کم بو تك تعریفی وبعض تحقیق جلد اولده
حقیر وبی خصم دیدن دیدهای حس صالح ونافه صالح را سر خنده از پی تقلید وازرایات نقل بیتنك شرحنده مرور
ایلدی انده طلب اولنسه وخلاصهٔ کلام اولدرکه اول فلسفی سنی یه دیدی ای سنی بو حدوث عالمه متعلق اولان
اقوالی سن انك حقیقتنه واقف اولمدین پدرکدن اکا تقلیداً تمسك بولمه ایشتمشسن وبونك عقله حقیقتن دوشنیوب
صاقتی وبلاهتکدن بوکا دولاشمشسن واعتقاد قیلمشسن پس بو عالمك حدوثنه حجت وبرهان ندر سویله وا کر عقل
قبول ایده جك برهانك یوخسه خاموش اول وزیاده سوز بلمکدن فراغت قیل که مجرد اباعن جد تقلید ایله اولان
سوزه عقلا قتنده اعتبار والتفات اولمز دیدی چونکم فلسفی عقیدهٔ فاسده سنه کوره برسبیل جدل مؤمنه بوکونه
اعتراض ایلدی مؤمن سنی دخی اکا جواب ویرمکه شروع ایلدی (مثنوی) کفت دیدم اندرین بحث عمیق * بحث
میکردند روزی دو فریق * سنی اول فلسفی یه دیدیکه ای منکر الوهیت اولان زندیق بن بو بحث عمیقده کوردم ایکی
فریق بو خصوصده برکون بحث ایلدیلر بحث عمیق تعبیرنده اشارت وارد راول معنایه که عالمك حدوث وقدمنی ومبدأ
ومعادنی بیلمك واثبات واجب الوجود ایلمك عظیم بحثدرکه اهل ملت ایله فلاسفه مابیننده بو خصوصده چوق قیل
وقال ونزاع وجدال واقع اولمشدر وبو بابده بو خصوصده نیجه کتب ورسائل تصنیف قیلنمشدر (مثنوی) در جدال
ودر خصام ودر ستوه * کشت هنکامه بر آن دو کس کروه * وایکی فرقه جدال وخصام وستوهی وقتنده یعنی
بو ایکی کروهك بری برلریله مجادله ومخاصمه واضطرابلری وقتنده اول ایکی بلولو کسه نك اوزرینه هنکامه اولدی
یعنی انلرك اوزرینه عظیم خلق جمع اولدی (مثنوی) من بسوی جمع هنکامه شدم * اطلاع حال ایشان بستدم
بن هنکامه نك جمعیتی جانبنه کتدم انلرك حالندن اطلاع الدم یعنی واروب انلرك حالنه مطلع اولدم وانلرك بحثنی استماع
قیلدم (مثنوی) آن یکی میکفت کردون فانیست * بی کمانی این بنارا بانیست * اول بریسی که مرادسیدر کردون
فانیدر دیدی کمانسز بو بنانك بونك بانی واردر یعنی بو عالم برحادث بنادر هیچ شك وشبهه یوقدرکه بونك بر بانی وصانعی
واردر البته بو کون اول واجب الوجود اولان صانعه من کل الوجوه محتاجدر دیدی (مثنوی) وان دکر کفت
این قدیم وبی کیست * نیستش بانی وبانا فی ویست * واول بری دیدی بو عالم قدیمدر بونك کی درانك بانیسی یوقدر وبانی
اولمدر یعنی فلسفی سنی یه جواب ویردی دیدی بو عالم قدیم بالذاتدر وبونك سزدر یعنی بونك زماندن برو موجود اولمشدر
دوام اسکا بر انتدا تقدیر ایلمك متصور دکلدر انلر نك بانیسی وصانعی یوقدرکه انك وجودی تام بالذاتدر قیلمنده
غیر موجوده انك احتیاجی یوقدر ولاجود بلکی وصانع هنان اولدرکه عناصر وموالید انك تأثیر وتصرفیله ظهوره کلور
(مثنوی) کفت منکر کشتهٔ خلاق را * روز وشب آرنده ورزاق را * سنی فلسفی یه ایتدی ای سفیه واحمق خلاقه منکر
اولمشسن روز وشب کتوریجی وروزیقه منکر اولمشسن یعنی ای فلسفی خلاق عالمه انکاری ایلرسن ولیل ونهاری
کیدروب کتورن وبو کدر موجوداته ارزاق ویرن واجب الوجوده کافری اولورسن بو سوز ایخود محضا کفردر دیدی
(مثنوی) کفت بی برهان نخواهم من شنید * انچه کوبی آن بتقلیدی کزید * فلسفی ایتدی بن بو سوزی برهانسز
اشتمك استمزم اول نسنه یی که سو یلرسن آنی تقلید ایله قبول ایتمك استمزم بلکه عقل قبول ایده جك وبونك حقیقتنی
بیلمك برحجتك وارایسه ویوغیکزیده ایلرمم واکر یوغیسه مجرد تقلید ایله بو مذهبی اختیار ایلرمم دیدی (مثنوی)
هین بیاور حجت وبرهان کمن * نشنوم بی حجت این را در زمن * اکا اول ای سنی حجت وبرهان کتور زیرا بن بونی
حجتسز زمانه ده بن استمزم دوکرنه سوزلره اصلا برایش اتمزم دیدی چونکم سنی کوردیکه فلسفی قیل وقاله سازم
اولمز وعقلیات وتقلیبات ایله اعماله کلمز بس دروتنده اولان حاله سواله ایدوب اکا بو کونه جواب ویردی (مثنوی)

كفت

کفت حجت دردرون جانمست * دردرون جان نهان برهانمست * یعنی اول منکر الوهیت اولان غلسق یه دیدی
حجت بنم درون جانمده دردرون جانمده نهان بنم برهانم واردر یعنی ای غلسق چونکم بنم قولمه اولان برهانمی تصدیق
ایلمدک پس حجت بنم جانم ایچندهدر وبنم برهانم جانم ایچنده نهاندرکه اول وجدانی وذوقی اولان ایمان وایقاندر
دیدی (مثنوی) تو نمی بینی هلال از ضعف چشم * من همی بینم مکن بر من تو خشم * ای احمق سن ضعف چشمکدن
هلالی کورمزسن امابن کوریرم سن بنم اوزریمه خشم ایلمه یعنی ای کوردل سنک بصر بصیرتکده نور
یقین اولمدیغندن وقلبک کوزی کحل هدایتله قوت بولمدیغندن آسمان قلبده هلال کبی اولان ایمان وعرفانمی
کورمزسن امابن بصر بصیرتله آنی کوریرم سن بنی کندیکه قیاس ایلیوب کوردل اولمدیغمدن بکا خشم ایلمه که
بکا نوشیدم محقق اولان بحمدالله بکا عیاندر دیدی (مثنوی) کفت وکو بسیار کشت وخلق کیج * در سر وپایان این
چرخ بسیج * الحاصل بو ایکیسنک مابیننده کفت وکو بسیار اولدی مستمع اولان خلایق بوچرخ بسیجک سر وپایاننده
متحیر اولدی بسیج بوندمهیا ومزین معناسنهدر یعنی طرفیندن قیل وقال وبحث وجدال قتی چوق اولدی
اندمحاضر اولان خلق بومهیا ومزین اولان چرخک ابتدا وانتهاسنده وحدوث وقدمنده واله وحیران اولدیلر
وایکیسنک بیله قولندن قنغیسی اصدق وقبوله احق واوفق ایدیکنی بیلهمدیلر چونکم سنی بوتلرلک بوله وحیرتی
کوردی (مثنوی) کفت یاران در درونم حجتیست * بر حدوث آسمانم آیتیست * بوتلرمدیدی ای یاران بنم درونمده برعظیم
حجت واردرکه اول حجت آسمانک حدوثنه اوزره بکا برعظیم آیتدر وبو چرخک محدث ومخلوق اولدیغنه (م ی) من یقین
دارم نشانش آن بود * مر یقین دانرا که در آتش رود * در زبان می نآید آن حجت بدان * همچو حال سر عشق عاشقان
بن یقین طوتارم اول یقینک نشانی تحقیقا یقین دانه اول اولورکه آتشه کیده اول حجت وبرهان زبانه کلز
بیل عاشقلرک عشقلنک سر نک حالی کبی یعنی سن دیدیکه بن افلاککه محدث ومخلوق اولدیغنه وبوتلرک برمرید
ومختار وواجب الوجود موجدو صانعی اولدیغنه قلبمده یقین طوتارم که بنم اصل برهانم اول قلبمده اولان ایمان
وایقاندر واول نشانی یقیندان اولان کسه ایچون اولدرکه صانعک وجودنه یقین طوتن کسه آتشه کیده وقیل وقالی
ترک ایده وصاحب یقین اولدرکه هر شیئی خالق وموجد اولان خدا ایدیکنی تحقیقا بیلور وکل اشیاده مؤثر حقیقی
همان اول اولدیغنه اقرار واعتقاد قیلور فلسفیلر مذهبنده وطبیعیلر مسلککنده عناصر اربعه بالطبع بوعالمده
مؤثرلردر اما صاحب یقین اولان سنیلر مشربنده هر شیده مؤثر حقیقی خدای تعالیدر مثلا نار بالطبع محرق دکلدر
بلکه برشیئی احراق ایلسه باراده الله احراق ایلر چونکم سنی اولان هر شیئی اللهک ارادتیله تاثیر ایلدیکنی بیلوب وهر شیده
مؤثر حقیقی الله ایدیکنه قلبنده کمال یقین ایله یقین قیلمسی مقرر ومحقق اولیجق آتشه کیرن الم چکمز زیرا بیلور که
آتش آنی یاقمه بالطبع قادر دکلدر بلکه ارادة الله اولورسه آتش آنی یاقر پس بویله محل امتحانده مؤمن اولان
کندی ایمانی واعتقادنی اثبات ایلمک ایچون مرید ومختار اولان خدای تعالی یه توکل واعتماد ایدوب آتشه
کیرسه حق تعالی آتشک خاصیت طبیعیه سنی اندن ازاله ایدوب مؤمنه آنی بردوسلام ایلر پس بو یقین قلب ایچنده
بر معنوی حجت وبرهاندر لسانه کلز وبیانه صغمز نتهکم عاشقلرک عشقلنک سری وکیفیت حالی نطق وبیانه کلز زیرا
اکر یقین ومعرفت واکر کیفیت عشق ومحبت امر وجدانیدر نطقله تعبیری وتقریری ممکن اولمز (من لم یذق لم یدر)
موجبنجه بونلری ذوقا یقین بیلز (مثنوی) نیست پیدا سر کفت وکوی من * جز که زردی ونزاری روی من * بنم
کفت وکو یملک سری پیدا وظاهر دکلدر بنم یوزیمک صاربلغندن وضعف ولاغرلغندن غیری یعنی بنم قیل وقالمک سر
وحقیقتی پیدا وظاهر دکلدر زیرا اول کفت وکویلک سری خدای تعالی یه اولان یقینمدر اکا اولان کمال محبتدر وایسه
امر وجدانیدرکه تعبیر ایله بونک اظهاری ممکن اولمز ولیکن بو امر وجدانینک بعض علایم وآثاری صحیفهٔ وجهمده
ظاهر وهویدا اولمشدرکه اول صفرت وجه وضعافت وضعیفلردرکه باطنده اولان صفت وحالته دلالت
ایدر (مثنوی) اشک خون بر رخ روانه میرود * حجت حسن وجمالش میشود * خون اولان اشک رخ اوزره روانه
ایلر اول محبوبک حسن وجماله حجت اولور یعنی شول قانلو یاشکه بنم یوزم اوزره روان اولوب کیدر وکوزلرمدن سرشک
خون آلودم دمبدم جاری اولوب اتر اول محبوب ازلی ومعشوق ذاتینک حسن وجمالنه بوحالت ظاهره حجت وبرهان
اولور زیرا برکسه نک ه روتنده معلوم محبت اولمیندی اول کسه نیچون اغلردی ویوزی نیچون زرد اولوردی ووجودی
نیچون نحیف ونزار اولوردی فرضا بر عاشق کندینی محب اولدیغنه انکار قیلسه وعشقنی اغیاردن کتم
ایدوب اسرارینی ساتر اولسه انک کوزلرندن جریان ایلین دموع وصفرت وجه وسقامت وجودی انک محبتنه شهادت
ایدرلرکه عند اصحاب النهی انلرک انکاری مقبول اولمز کما قال الامام البوصیری (بیت) لولا الهوی لم ترق دمعا علی

طلل * ولا ارقت لذكر البان والعلم * فكيف تنكر حبا بعد ما شهدت) به عليك عدول الدمع والسقم (مثنوى) كفت
من اينها اندام حجتى * كه بود در پيش عامه آيتى * فلسفى مؤمن سنى يه ايتدى بونلرى بر حجت بيلرم كه عامۀ ناس
قتنده بر آيت اوله يعنى ديديكه اى سنى بو سوزلركه سويلرسن وبو وجدانياته متعلقه اولان كلماتى كه سن نقل ايلرسن
بن بونلرى بر حجت بيلرم كه عامۀ ناس اوكنده انلره بو بر آيت اوله وانلر بوكا كوره اقوالكه ايمان واعتقاد قيله پس
بر حجت ابراز ايله كه عامۀ ناسك اعتقادنه سبب اوله وانلر اول حجت وبرهان واسطه سيله سنك اقوالكى قبول ايليوب
ايمانه كله وسنك باطنكده اولان نه ايسه اعتقاد قيله (مثنوى) كفت چون قلبى ونقدى دم زنند * كه تو قلبى من نكوى
ارجمند * پس سنى فلسفى يه چونكم بر نقد وبر قلب دم اوره ودعوا ايليوب ديه كه اى نقد سن قلب سن وبن حرمتلو
نيكويم يعنى سنى ايتدى اى فلسفى سنكله بنم حالم شول بر نقد خالص ايله قلب فاسدك حالنه بكزر كه ايكيسى برى بريله
جدل ايدوب قلب نقده ديركه سن قلب سن وبن عزتلو وحرمتلو اوخالصم قلب بويله دعوا ايليه (مثنوى) هست
آتش امتحان آخرين * كاندر آتش در فتند اين دو قرين * بونلرك امتحانى تميز ايلكه آتش آخر كه امتحاندركه بو ايكى قرين
آتشه دوشه لر تا كم نقد قلبدن ممتاز اوله وكذب وصدق هر قنغى طرفده ايسه ظهوره كله (مثنوى) عام وخاص
از حالشان واقف شوند * از كمان وشك سوى ايقان روند * اول وقت خاص وعوام انلرك حالندن واقف اوله لر ونقد
خالصى قلب فاسددن تميز قيله لر كمان وشكدن خلاص اولوب ايمان وايقان جانبنه كيده لر (مثنوى) آب آتش
آمد اى جان امتحان * نقد وقلبى را كه آن باشد نهان * اى جان آب وآتش امتحان كلدى بر نقد وقلب ايچون كه
او نهان اوله يعنى شول بر نقد وقلب كه حقيقتلرى معلوم اولميه وناس آنى بيلمكده شبهه اوزره اوله لر آنك امتحانى
آتش ايله اولدى اول زركرلر آنك ايكيسن بيله آتش ايچره قزدروب اندنصكره صويه براغورلر خالص صاف وساده اولور
اما قلب فاسد وسياه اولور وقباحتى ظهوره كلور چونكم قضيه بو ذكر اولنسان كبيدر (مثنوى) تا من وتو هر دو
در آتش رويم * حجت باقى حيرانان شويم * تا بن وسن هر ايكيمز بيله آتش ايچنده كيده لم باقى حيرانلره حجت اوله لم يعنى
بو خصوصده واله وحيران اولان باقى كمسه لره حجت وبرهان اوله لم تا بو ايكيمزك حقيقت حالى عيانه كله وعامۀ
ناس شك والتباسدن برى اوله لر ديدى (مثنوى) تا من وتو هر دو در بحر اوفتيم * كه من وتو اين كروه را آيتيم * تا بن وسن
هر ايكيمز دريايه دوشه لم زيرا بن وسن بو كروهه بر آيت ايز بعض نسخه ده تا برينه تحتانى اولان نقطتين ايله يا واقع
اولمشدر كه مناسب اولان دخى بودر زيرا معنى تا سن وبن آتشه كيده لم ويا خود سن وبن هر ايكيمز دريايه دوشه لم كه سن وبن
بو ناظر اولان كروه ايچون آيت ايز كه تا كه بزم صدقمز وكذبمز ظاهر اوله وحقيقت حالمز عيانه كله ديدى (مثنوى)
همچنان كردند ودر آتش شدند * هر دو خود را بر تف آتش زدند * پس سنى وفلسفى انجلين ايلديلر وآتشه كنديلر
هر ايكيسى كنديسنى آتشك تف وتابنه اورديلر ونار مشتعله يه كيروب اوتورديلر آتش فلسفى يى ياقدى وكول ايلدى اوله
متقى يى دورزدى وتازه وتر ايلدى يعنى ما سوادن اتقا وپرهيز ايلين سنى يى لطيف دورزدى وتازه رلك قيلدى (مثنوى)
آن خدا كو بنده مرد مدعى * رست وسوزيد اندر آتش آن دعى * اول خدادر ييجى مرد مدعى خلاص اولدى
آتش ايچره اول حرامزاده ياندى يعنى خداييجى والوهيتى اثبات ايليجى مردسنى آتشه يانمقدن خلاص اولدى واول
حرامزاده اولان فلسفى آتش ايچره يانوب كول اولدى وبو ايكى طائفه طرفيندن بونلرك حالنه نظر ايدنجيلردى
فلسفى مذهبنك بطلانى ظهوره كلدى وبونلره معلوم اولديكه جميع اشيانك خاصيات وآثارى طبيعتلرينك
مقتضالرى دكل ايمش بلكه هر شيئك خالقنك امرى وموجدنك ارادتيله تاثير ايلر ايمش اكر هر شيء بالطبع مؤثر
اوليدى وآب كندى طبيعتك مقتضاسى اوزره اغراق ونار دخى بالطبع احراق قيليدى دوستيله دشمنى غرق ايليوب
جمله سنى على السويه غرق وحرق ايليه لردى حال بوكه دوستى غرق ايليوب دشمنى غرق ايلدى نته كم حضرت موسى
عليه السلامك قومنه بحر راه نجات اولوب قبطيلرى غرق وهلاك ايلدى وكذلك نار دخى حضرت ابراهيم
عليه السلامه برد وسلام اولدى اكر بالطبع محرق اوليدى حضرت ابراهيم عليه السلامى دخى ياقوب كول ايلردى
نته كم بو رابعه مناسب اولان معنى جلد اولده بازركان وطوطى حكايه سندن بر حكايه ده وبعض اقوالده مرور
ايلمشدر (مثنوى) از مؤذن بشنو اين اعلام را * كورئ افزون روان خام را * كه نسوزيده ست اين نام از اجل *
كش مسمى صدر بودست واجل * بو بيتلر فلسفى مذهب وطبيعى مشرب اولنلر جانبندن لازم كلان وناشى اولان
وهم وسؤالى دفع ايچون انلره خطاب ايدلمشدر انلرك توهمى بودركه قرآنه ايمان ايدنلر بوكه متعلق اولان
آيات واخبارى حقيقتنه حمل ايله مزلر بلكه مؤول ديرلر مثلا حضرت ابراهيم عليه السلامه آتشك برد وسلام
اولمسى محرق بالطبع اولان آتش برد وسلام اولمق دكلدر زيرا احراق ايلمك آنك شانندندر پس بونده نمرودلنك غضبى

حق تعالی ابراهیم علیه السلامه بردوسلام ایلدی دیمك اولور دیرلر وانلر کتاب وسنته ایمان کتورمزلر انلرك
جمله‌سی معجزات انبیا علیهم السلامی وکرامات اولیای کرامی بالکلیه انکار ایدرلر اکر اهل سنتدن بری بونلره انبیا
علیهم السلامك معجزه‌سندن واولیای کرامك کرامتندن برنی بحث ابراز ایدوب دیسه که یاقرآنده یاخود قول پیغمبر
علیه السلامده ویاخود کتب اولیای کرامده فلان کتابده بیورلمشدرکه فلان ولی‌نی صوغرق ایتمدی وحضرت
ابراهیم علیه السلامی آتش یاقدی بونلرا کرتلدن خوف ایتمزلرسه بوله دین اهل سنته دیرلرکه سن بونی کوز کله
کوردکی وخدادن وپیغمبر علیه السلامدن بونی کندك اشتدکی بونی سنك اباواجدادك ومعلم واستادك بوله
یازمشلردر پس حالا بحسب الظاهر سنك معجزات انبیا علیهم السلامه تقلیدك ندر دیرلر پس بوله دینلره حالا معجزات
انبیا علیهم السلامی اثبات ایلمکه قادر اولمین مؤمنلر طرفندن جواب ویروب بیوررلرای طبیعی مذهب وفلسفی مشرب
اولان کیسه مؤذندن اشیت بواعلامی تمام اولنلدروانته برکورلك زیاده ایله بومعنی افزون امر اولدیغی اوزره اولور
اما افزون رووصف ترکیبی اولوب افزون روان جمع اولوب معنی بوبله اولسه دخی جائز اولور ای فلسفی مشرب بواعلامی
مؤذندن اشیت تمام اولان افزون رولرك کوراسکنه یعنی زیاده کیدیجی وطریق حقدن تجاوز ایدیجی خاملرك
کورلکنه ورغمنه مؤذندن بوعلمری استماع ایت اعلام کسر همزه ایله اوقنسه دخی معنی صحیح اولور اما فتح همزه ایله
اوقنوب علمك جمعی اولمق محله مناسب اولور ومؤذندن بوعلمری استماع ایله دیمکده اکر برسؤال لازم کلوربسه که اول
سؤال بودر مؤذندن استماع اولنه جق علم حضرت محمد علیه السلامك نام شریفیدرکه سیاق وسباقی اکا دلالت
ایدر اعلام ایسه جمعدر پس جمع مفرد معناسنه نوجهله استعمال اولنور جواب اولدرکه کاه جمعی مفرد موقعنده
ایراد ایدرلر اول مفردك شانی تفخیمدن اوتری تمکیندرکه بومحلده اعلام ذکری اول حضرتك علم شریفی علملر
منزله‌سنده اولدیغی ایهام ایچون اعلام ذکر اولنمش اوله وبودخی جائزدرکه تکرار اعتبار ایله اعلام ذکر اولنمش اوله که
مؤذن اول حضرتك نام شریفنی هرکون بش کره اذانده وبش کره اقامتده تکرار بتکرار ذکر ایدر پس
جمله‌سی علملر اولور واعلام ذکر بیورملری بونکته‌لری اشعار قیلور ومعنیء بیت ثانی بواولورکه بونام شریف اجل
آتشندن یانمشدر زیرا اول اسمك مسماسی صدر اجل اولمشدر وخلاصهء کلام ونتیجهء مرام بوبله دیمك اولورکه ای
طبیعی مذهب وای فلسفی مشرب اولان کیسه اکرسن دیرسنکه اجسامی یاقمق محرق بالطبع اولان آتشك شانندندر
کرکسه ذکر اولنان سنینك جسمی اولسون وکرکسه فلسفینك جسمی اولسون بن آتشك اجسامی احراق ایلدیکی
خصوصده حالا بردلیل وبرهان استرمکه یاآنی کوزمله کورم ویاخود قولغمله ایشیدوب تاعقلمله قبول ایتم
بوخصوصده جواب ویروب دیرزکه هرروز مره کره بعدکره مؤذن اولنلردن بوعلم شریفی ونام لطیفی اشیت ونام اولان
منکرلنجا بنه کورلك زیاده ایت که اجل آتشندن بونام شریف یانمشدر ونار موت آنی افنا وازاله ایلمکه قادر اولمشدر
انکیچونکه اول اسم شریفك مسماسی عالی مرتبه صاحبی سلطان اعظم اولمشدی پس اول سلطان اعظمك جسم
شریفنك اسمی آتش موت احراق وافنا ایلمکه قادر اوله مدیغی محقق ومثبت اولدیسه اکر انك جسم شریفی آتشه
کیرسه باذن الله آتش اول حضرتك جسم شریفنی احراق ایلملك مقرر ومحقق اولور بلکه اکا دارت اولان سنیلرك دخی
اکر یقین صاحبلری ایسه جسملرنی یاقمق هم مصدق اولور (مثنوی) صدهزاران زین رهبان اندر قران * بردریده
پرده‌های منکران * نیجه یوز بیك بورهنلردن قرنلرده منکرلرك پرده‌لری یرتلمشدر قران قرنك جمعیدر رهبان
سنان وزننده رهنك جمعیدر رهبان‌دن مراد بونده بحثلر وغلبه‌لردر زیرا الحق برکیسه برکیسه ایله بحث ایلسه برنسنه‌یی
بهانه ایدرکه رهن قورودبرکه اکرسنك دیدیکك چیقرسه بومرهون اولان شیء سنك اولسون ندیر بجم بوکا کرودیبا کرچه بحث
ایلین کیسه غلبه ایلرسه کروبردی برزکیده اوکدل دیرلر واوچ دخی دیرلرتم کم فلان کیسه ایله فلان اوچ یاغلدی دیرلر
یعنی رهن قودی وبحث ایلدی دیمك اولورتم کم بومحلده دخی سنی ایله فلسفی بحث ایلدیلر وسنی اولا کندی جسمنی
آتشه رهن قومغی شرط ایلدی ودیدیکه کل سنکله بن آتشه کیره لم جسملر یزبو بحثده آتشه رهن اولسون اکربنم
دیدیکم چیقرسه آتش سنی وبنی یاقیوب محو ایدرپس بنم مذهبم باطل وسنك مذهبك حق اولور بزدنصکره کلنلر سنك
مذهبکه ذاهب اولمق صحیح اولوردیدی پس ایکیسی بیله آتشه کیروب آتش باذن الله سنی‌یی یاقمدی وفلسفی‌یی یاقوب
خاکستر ایلدی پس هرقرنده نیجه یوز بیك بوکونه بحثلردن وغلبه‌لردن منکر الوهیت وکافر نبوت ورسالت اولان
کیسه‌لرك پرده‌لری یرتلش وسوزلری ومذهبلری باطل اولمشدر وکندیلر مغلوب ورسوای اولوب دین حق ظهوره
کلمشدر (مثنوی) چون کرو بستند غالب شد صواب * دردوام معجزات ودر جواب * فهم کردم کانکه دم زد از سبق
وزحدوث چرخ پروربست حق * چونکیم فلسفی ایله سنی کروباغلدیلر صواب وحق غالب اولدی معجزاتك دوامنده

وجوابده پس فهم ایلدیکه اول کسه که سبقدن دم اوردی و چرخك حدوثندن دم اوردی اول کسه مظفر و حقدر
بو بیتلر سرخ شریفك ابتداسنده واقع اولان سنی لساتندر که برسنی ایله بر فلسفی بحث ایلش ایدی سنی دیدیکه عالم
حادثدر حق تعالی ای کاوارندر و فلسفی دخی ادعا ایتدی که سن بونی پدرکدن تقلید ایله ایشتدك بوفلك حدوثنه سنك
دلیلك ندر اول سنی دخی اکا بوذکر اولنان سنی ایله منکر الوهیت اولان بر فلسفینك حکایه سن کتوروب
دیمشدیکه بن بو بحث عقیده کوردمکه ایکی فریق بحث ایدرلر آخر الامر بونلرك بحثی بورایه منتهی اولدیکه ایکیسی بیله
آتشه کیره لر تفتیش سنك مذهبی حق ایسه ظهوره کله چونکم اول سنی ایله منکر الوهیت اولان فلسفی آتشه کیردیلر
و کرو باغلدیلر صواب و طریق رشاد دوام معجزاتده و حق جوابده غالب اولدی یعنی حق اولان جوابك ظهوری
غالب اولدی و انبیا علیهم السلامك دخی معجزه لرینك دوامی خصوصنده اولان صواب غالب اولدی و ظهوره کلدی
دیمك اولور معجزاتك دوامنده صواب غالب اولدی دیمك شو معنایی اشعار قیلورکه فلسفی و دهری اولنلر الوهیته و انبیا
علیهم السلامك رسالتنه و معجزاتنه منکرلردر و عالمده تاثیر و تصریف طبایعکدر دیرلر اما انبیای عظام بونلرك
عقاید فاسده لرینك خلافنی دیوب هر شیده تأثیر و تصرفی واجب الوجود اولان اللهه اسناد ایلمشلردر و هر بری
شریعتلرنی نیجه دلائل و معجزاتله اثبات قیلمشلردر علی الخصوص حضرت نبیز محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم طریق
توحیدی و صراط مستقیمی نیجه دلائل ظاهره ایله و معجزات باهره ایله اثبات قیلوب فلسفی و دهری اولنلری اول طریق
متینه و شرع مبینه دعوت قیلمشدر انلردن بعضیسی اول معجزاتی کوروب ظاهرا و باطنا ایمانه کلمشدر و بعضیسی دخی
باطنا ایمانه کلیوب رسوم شرعیه یی کندی یه وقایه و پرده ایدینوب اختفا قیلمشدر و بو طائفه دن قیامته دك برکروه
صورت اسلامیه ده و امت محمد هیأتنده اکسك اولمزلر هر شول وقتده که کندی مذهبلرینك ظهورینه فرصت
بوله لر آنی اظهار ایدرلر پس اکر بونلردن بری مثلا اول فلسفی سنی یه معارضه و مباحثه ایلدیکی کبی ظهوره کلسه
واهل سنتدن بریله بحث قیلسه حضرت پیغمبر علیه السلامك معجزاتیله سنیه سی فلسفی یه هر وجهله غالب
اولق مقرردر پس الان دخی جمیع انبیا علیهم السلامك معجزاتی باخصوصکه اول حضرتك معجزاتی دائمه اولمش اولور
نته کم بعد عصر النبی علیه السلام اول سنی منکر الوهیت اولان فلسفیله کروباغلدیلر اول حضرتك معجزاتی برکاتیله
صواب غالب اولدی و معجزاتك الی یوم القیام دائمه اولمسی ظهوره کلدی که اول سنی یی آتشك یاقمسی پیغمبر علیه
السلامك معجزاتی برکاتیله در چونکم جمیع انبیا علیهم السلامك هر برینك شریعت علیه سی باخصوصکه حضرت
محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك جامع جمیع شرایع اولان سنت سنیه سی طریق سداد و راه رشاد اولدیغی نیجه معجزات
و آیات و بیناتله ثابت و محقق اولدیسه بن دخی فهم ایلدم اول کسه یی که چرخك ابتداسندن و حدوثندن دم اوردی
و افلاکك اوانه و حدوثنه اعتقاد قیلدی اول کسه مظفر و منصوردر و مذهبی حقدر بو بیتده سبق ابتدا معناسنه در
و حدوث احسکا عطف تفسیر کبی واقع اولمشدر از سبق چرخ یعنی از حدوث اوانکه دم زد مظفر و حقست دیمك
تقدیرنده اولور و بو سوزی اول سنی کندی یه معارضه ایلین فلسفی یه کوردیکی وجه اوزره نقل قیلور و حضرت مولانا
قدس الله سره العزیز انك لسانندن بو ابیات شریفه یی حکایه بیورورلر (مثنوی) بحث منکر همارهٔ زردرو *
یك نشان بر صدق آن انکار کو * یك مناره در ثنای منکران * کو درین عالم که تا باشد نشان * منکرلرك بحثی همارهٔ
زردرو و مقدر لول انکارلرك صدقی اوزره برنشان و آیت قنی منکرلرك مدح و ثناسی حقنده برمناره بو عالمده قنی که
تا انلرك صدقنه علامت و نشان اوله یعنی الوهیته و انبیای عظامك رسالتنه باخصوصکه حضرت محمد مصطفی علیه
السلامك رسالتنه و معجزاتنه منکر اولان فلاسفه نك بحثلری همیشه شرمسارلق و مغلوب اولقلقدر و اول منکرلرك
انکارلرینك صدق و صحتی اوزره قنی بر آیت و نشان یعنی اصلا رسالته و معجزاتنه منکر اولنلرك دعواسنك و انکارینك
صدقنه بو عالمده بر نشان و علامت یوقدر اما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك معجزات باهره سنه آیات و علایم
قنی چوقدر جمله دن بری هر کون مناره لرده اول حضرتك مدح و ثناسنه متعلق نام شریفنی علی ملاء الناس موذنلر
(اشهد ان محمدا رسول الله) (و الصلوة و السلام علیك یا رسول الله) دیو شهادت قیلورلر و تعظیم و تکریم ایدرلر
اما منکر رسالت محمدیه اولان فلاسفه نك مدح و ثناسنده بر مناره بو عالمده قنده درکه تا اول منکرلرك صدق دعواسنه
و صحت انکارینه نشان اوله اکر دینلورسه که فلاسفه و دهریه طائفه سی الان بو عالمده ظاهر و آشکارا دکللردر انلرك
مذهبلری باطل و کندیلری زائل اولدیغی اهل سنتدن هرکسك معلومی اولمشدر پس بو سوزلر کیمك ایچون
اولوردیغی افاده قیلور بو سوزلر اسلام مابیننده پنهان اولان فلسفیلر ایچون تعریض اولور و اهل اسلام مابیننده پنهان
اولان فلسفیلرینه کونه کسه لردر دیرسك هر شیده اللهی موثر حقیقی بیلن و حضرت رسولك معجزات شریفه سنی

تأویل قیلان وجماداتك تسبیح قیلمسندهواول حضرته نطقله سلام ویرمسنده قلبنده شك وشبهه اولان کسه‌لردر
تنه‌کم جلد اولده مرتد شدن کاتب وحی ساننده بیورمشلردر ﷺ هر که کرا در دل شك وپیچانیست ﷺ در جهان
اوفلسفی پنهانیست ﷺ می نماید اعتقاد او گاه گاه ﷺ آن رك فلسف کند رو ش سیاه (م ی) منبری کو که در انجا مخبری
یاد آرد روز کار منکری) فنی برمنبر که انده برمخبر برمنکر لر روز کارنی یاده کتوره یعنی بلاد اسلامیه‌ده واهل قبله
ما بیننده اصلا برمنبر یوقدر که اول منبرده برخطیب برالوهیته ورسالت ومعجزاته منکر کسه‌نك روز کارنی ومدح
وثناسنی یاد ایلیه واول برکسه ایدی دیو سویلیه (م ی) روی دینار و درم از نامشان) تاقیامت می دهد زین حق نشان
سکهٔ شاهان همی گردد دگر سکهٔ احمد ببین تا مستقر ﷺ دینار و درمك یوزی انلرك نامندن یعنی انبیای
عظاملك اسملرندن قیامته دك بو حقدن نشان ویرر شاهلرك سکه‌سی بردورلو دخی اولور اما حضرت احمد علیه السلامك
سکه‌سنی گور مستقردر دك شاهدن مراد انبیای عظامدر دینار و درمدن مراد مضروب ومسکوك اولان سیم
وزر اوله‌ده جائزدر که پادشاهان سلف درهم ودینارك بر یوزنه سکندی ناملرین ضرب ایدوب وبر یوزنه دخی
لا اله الا الله محمد رسول الله) ضرب ایلشلردر تنه‌کم سلطان علاء الدینك سکه‌سی بوکونه‌در وبو فقیر سلطان علاء الدینك
بواسلوب اوزره برقاچ التونن والچه‌سن گورمك واقع اولدی اما درم ودیناردن مراد مجرد سیم وزردن دوزیلن
طلسمات والواح اوله بعض سؤال وجوابدن بری اولوب درم ودینارلر روینده شمدی انبیای عظاملك نامری یوقدر
دیمکدن خلاص اولوردی اکثر انبیا علیهم السلامك نامنی سیم وزردن ساخته اولان طلسملر اوزره قازدروب
یازدیررلر باخصوص که لا اله الا الله محمد رسول الله کلمه‌سی درم ودینار دن دوزیلن طلسملر اوزره قتی چوق گوریلمشدر
پس حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك نام شریفی چونکم الان روی درم ودینار اوزره باقیدر جمیع انبیا علیهم
السلامك دخی نامری انك ضمننده باقی اولمشدر تنه‌کم جلد اولده شرکوش حکایه‌سنده بو محله مناسب بیورمشلردر
نام احمد نام جملهٔ انبیاست ﷺ چونکه صد آید نود در پیش ماست ﷺ جمیع انبیا علیهم السلامك نامری انك اسم
شریفنك ضمننده مذکور وموجود اولمغه بو بیتك شرحنده مرور قیلمشدر پس خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام
اولدر که انبیای عظاملك سیم وزر اوزره اولان نامرندن قیامته دك بوذکر اولنان حقیقتدن نشان ویررکه انلرك نامرینك
ثابت اولمسی حق وصادق اولدقلرینه شهادت ایلر پادشاهلرك سکه‌لری وخطبه‌لری متغیر ومتبدل اولور اما احمد
علیه السلام حضرتلرینك سکه‌سی وخطبه‌سی قیامته دك دائم گور مستقردن مراد بونده قیامتدر واول
حضرتك خطبه وسکه‌سنك دوامی جمیع انبیا علیهم السلامك نامرینك دائم اولمسی مستلزم اولمشدر (مثنوی)
در رخ نقره ویا روی زری) وانما بر سکه نام منکری) بر نقره‌نك یوزنده ویا بر زرك یوزنده سکه اوزره برمنکرك نامنی گوستر
یعنی سیم وزرك یوزنده انبیا علیهم السلامه منکر اولان کسه‌لردن برینك اصلا نامی یازلمشدردا گر سؤال اولنورسه که
کفر پادشاهلرك نقره وزر اوزره صورتلری ضرب اولنوب اطرافنه نامری نقش اولنمشدر والآن بلاد اسلامیه‌ده انلرك
نامیله منقوش نقره وزرلر نهایتی یوقدر پس سکه اوزره برمنکرك نامنی گوستردیمك نیجه صحیح اولور جواب اولدر که اولا
کفره شاهلرینك نقره ودینار اوزره نامری باقی دگلدر متبدل ومتغیر اولمقدن خالی دگلدر پس هر متغیر اولان عدم
حکمنده‌در ثانیا جواب اولدر که انبیا علیهم السلامك منکری اولق ویاخود حضرت محمد مصطفی علیه السلامك
منکری اولمق نامیله اصلا برسیم وزر مضروب ومنقوش اولمشدر پس لازم گلسه انبیا علیهم السلامه وحضرت محمد
مصطفی علیه السلامه منکر اولان کسه‌نك منکرلك نامی ایله اسمی اصلا درهم ودینارده یوقدر ولازم گلسه بولنمق
احتمالی دخی یوقدر پس مدعی ثابت اولور ودرهم ودینار اوزره اولان کفره‌نك نامری بو دعوایی ناقص اولمز وفسخ دخی
قیلمز (مثنوی) خود مگیر این معجز چون آفتاب ﷺ صد زبان بین نام او ام الکتاب) بو بیتده ایکی وجه اوزره معنی
صحیح اولور اولا معنی بو که دیمك اولور که بوذکر اولنان حالاتی خودسن طوتمه صد زبان آفتاب گبی بو معجزی گور که
انك نامی ام الکتابدر وثانیا معنی اولدر که آفتاب گبی اولان بو معجزی خودسن طوتمه که مراد اندن حضرت محمد
مصطفی علیه السلامك نام شریفنك اذانلرده وقامتلرده ونقره وزرلرده همیشه مذکور اولمسی وآفتاب گبی مشهور
اولمسیدر سن بوفی معجز مفرض ایتمه صد زبانی گور که انك نامی ام الکتابدر وصد زباندن مراد حضرت قرآندر که
انك نام شریفی ام الکتابدر وحضرت قرآنه انکچون ام الکتاب دیدیلر که جمیع کتب شرعیه‌نك وصحف مرعیه‌نك
اصلیدر بلکه جمیع کتب منزله‌ده دخی لوح محفوظده اصل واقع اولمشدر وصد زبان اولمسی هر اهل مذهبك لسانی اوزره
بونده آیت کریمه‌لر دیمك اعتبار یلدرا گرچه لغات حسبیله عرب لسانی دیناور ولکن ملل مختلفه وفرق متنوعه‌نك
السنه‌سنی جامع اولمش برکتاب کریمدر مثلا جمیع مشایخ صوفیه‌نك مرادنه ولسانته گوره بوکتاب مبینده کلمات

وآيات واردوحكمتك لسانته كوبردخى وعلما وعرفانك لسانلرينه كوررمدخى بوكتاب مكنونده آيات كريمه ونصوص شريفه ثابته اولمشدر مثلا اهل جبر قرآن عظيم الشانى كندى لسانلرى اوزره تفسير ايتمشلردر وقدره متعلق اولان آياتى تأويل قيلمشلردر واهل قدر دخى قرآنى كندى لسانلرى اوزره تفسير ايليوب جبره متعلق اولان آياتى كندى مذهبلرينه موافق تأويل ايتمشلردر واهل اعتزال دخى كندى لسانلرى اوزره تفسير ايتمشلردر واهل سنت دخى لسانلرى اوزره تفسير ايتمشلردر فقهاى اسلاميه دخى كندى لسانلرى اوزره تفسير ايتمشلردر وقس على هذا سائر الملل والنحل وبونلرك مذهبنه واصطلاحنه لسان تعبير اولنور مثلا بركسه لغات عربيه يى كما ينبغى بيلسه اهل تفسيرلك اصطلاحنى ولسانتى بيلمز مكر كه نيجه زمان انلردن آنى تعليم ايليه وكذلك لغات عربيه يه عالم اولان فقهانك دخى لسانتى بيلمز واصطلاحلرينه آكاه اولمز وكذلك اهل كلاملك دخى لسانتى بيلمز واصطلاحلرينه آكاه اولمز حال بوكه بو جمله طوائف مختلفه لغات عربيه اوزره يازمشلردر پس بومقدمه معلومك اولديسه حضرت قرآنه صدزبان تعبيرى ويرلنه اولورا كرچه بحسب اللغات لسان عربى اوزره ايسه ده اكرلسان واحد اوزره اوليدى لغات عربيه يى بيلن عربلر بوملل مختلفه نك يازدقلرنى وسويلدكلرنى بيلسكه قادر اولورلردى مع هذا قادر دكللردر مكر كه آنى اهلندن تعليم ايليه لر پس بو يقيده خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ مرام بولديملك اولوركه اى فلسفى مشرب سن بو آفتاب كبى روشن وظاهر اولان معجزاتى خود معجز طوتمه اول صدلسان صاحبنى كوركه انك نامى ام الكتابدر اول كتاب كريم برمعجز عظيمدركه اكر انس وجن بربرده اولسه لر وانك مثلنى كتورمكه سعى واجتهاد قيلسه لر انك مثلنى كتورمكه قادر اولميه لردى نته كم بوآيت تحدى بومعنايه دلالت ايدر (قال الله تعالى قل لئن اجتمعت الانس والجن على ان يأتوا بمثل هذا القرآن لا يأتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا) بلكه قصر سوره دن برسوره نك اتيانته دخى قادر اوله ميه لردى نته كم بوآيت كريمه ايله حق تعالى حضرتلرى تحدى بيوردى (قل ان كنتم فى ريب مما نزلنا على عبدنا فأتوا بسورة من مثله وادعوا شهداءكم من دون الله ان كنتم صادقين) اكر حضرت قرآن معجز اولميدي اول عصرده اولان عرب عرباءنك بلغا وفصحاسى كه فصاحتده ماهر وفن بلاغتده ماتندساحر ايديلر حضرت قرآنك برآيتنه نظيره دوب كتورمكه قادر اولورلردى حال بوكه اقصر سوره دن برينه نظيره دوب كتورمكه قادر اولمديلر (مثنوى) زهره نى كس را كه يك حرف ازان * يابدزديا فزايددربيان * كسه نك زهره سى يوقدر كه اندن برحرف سرقت ايليه ياخود بياندن زياده ايليه بعض نسخه ده يابدزددر يعنيا كندكم واقع اولمشدر بوتقدير اوزره معنى بركسه نك زهره سى يوقدركه اول قرآندن بابرحرفى بيان ايلمكده اكسك ايليه ويا خود زياده ايليه يعنى حضرت قرآن عظيم الشانك نيجه وجوهله اعجازى فى جوقدر جمله اعجازندن برى دخى بودركه اصلا براحد زياده ايليوب كندى مرادى اوزره اكسوره معنى سويليه ميه انكچونكه الله تبارك وتعالى بوكتاب كريم وذكر حكيمك حافظيدر (كما قال الله تعالى (انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون (ولو تقول علينا بعض الاقاويل لاخذنا منه باليمين ثم لقطعنا منه الوتين (مثنوى) يارغالب شوكه تا غالب شوى * يارمغلوبان مشوهين اى غوى * حجت منكر همين آمد كه من * غيراين ظاهر نمى بينم وطن * هيچ نند يشد كه هرجا ظاهريست * آن زحكمتهاى پنهان مخبريست * فائده هرظاهرى خود باطنست * همچو نفع اندر دواها كامنست) پس اى مذهبى باطل اولان كسه غالبه يار اول كه تا غالب اوله سن اى غوى مغلوبلرك يارى اولمه كه سندخى مغلوب اولورسن يعنى اى مذهب باطل صاحبى غالب اولان اهل سنت والجماعتك يارى اول سندخى غالبلردن اوله سن اهل بدعتك وفرق ضاله نك يارى اولمه كه اى غوى مغلوب اولورسن وزبون قالورسن زيرا بونلردن برنده اول قوت وطاقت يوقدر كه اهل سنت والجماعتك ما عتمد مذهبلرين اظهار ايده لر والحاصل انبيا عليهم السلام واوليا كراملك يارى اولان ظاهرا وباطنا غالب اولور وبونلره مخالف اولان وفلاسفه مذهبنه اويان زبون ومغلوب قالور منكر الوهيت اولنك حجتى همان بوكلديكه دير بن بوظاهر عالمدن غيرى وطن كورمنم اول جاهل هيچ بونى انديشه ايلمز هر برده كه برظاهر واردر اول ظاهر پنهان اولان حكمتلردن برمخبردر هر برظاهر كه فائده سى باطندر مثلا نفع كبى دوا ايچره كامندر يعنى منكر الوهيت اولان فلسفينك اقوى اولان حجتى همان بوكلدى كه دير بن بوعالم ظاهردن غيرى بروطن آخر كورمنم وحقايق اكوانه وخالق كون ومكانه نظر ايركورمنم موثر حقيقى يى طبايع اربعه دن غيرى بيلمزم وموطن ومشهد همان بوعالمى كوروم ديرو هيچ فكر ايلمز كه هرنرده كه برصورت ظاهره پنهانى اولان حكمتلردن وسرلردن خبرويريجيدر اول صورت ظاهره اول پنهانى اولان حكمتلرك ظهورندن اوترى خلق اولنمشدر هر برظاهرك فائده سى خود باطندر دوا ايچره نفع كامن اولديغى كبى نته كم ادويه وعقاقيرلك وجودلرنده فوايد ومنافع مستوره در وانلرك صورت ظاهره سى اول منافع وفوائددن اوترى خلق اولنمشدر كذلك

بهر ظاهر اولان شیئك باطننده البته بر خاصیت ومنفعت وارد رهیچ بر شیء باطل وعبث خلق اولنمشدر پس اول شیئك خاصیت ومنفعتی اول شیئه نسبت معنی واقع اولمشدر پس هر صورت ظهورده معنی ایچون خلق اولنمشدر وصورت عالمندن ما عدا عالم معنی دخی ثابت اولور لکن منکر وجاهل عالم معنایی کورمیوب بو صورت عالمنی بی معنی وباطل زعم ایلر خال بوکه حکیم مطلق هیچ بر شیئی عبث خلق ایلمشدر نته کم سورقا حقائقك اولنده اولان آیت کریمه ایله بو معنایی اثبات ایدوب انك تفسیر وتحقیقنه متعلق بو بیانی بسط ایدوب بیورر (تفسیر این آیت که وما خلقنا السموات والارض وما بینهما الا بالحق نیافرید مشان بهر همین که شما بینید بلکه بهر معنی وحکمت باقیه که شما نمی بینید آن را) بو سرخ شریف بو آیت کریمه نك تفسیریدر که حق سبحانه وتعالی سورقا حقائقك اولنده بیورر (وما خلقنا السموات والارض وما بینهما الا بالحق) یعنی بز یرلری وکوکلری یراتمدق دخی ما بینده اولان مخلوقی یراتمدق الا حقه ملتبس اولمغله خلق ایلدك یعنی مقتضای حکمت ومبتغای معدلتی ملتبس اولدیغی حالده خلق ایلدك که هیچ بر شیئی عبث یراتمدق نته کم ابن فارض دخی بو معنایه اشارت ایدوب بیورر (بیت) فلا عبث والخلق لم یخلقوا سدی * وان لم تکن افعالهم بالسدیدة * نته کیم سرخ شریفده بو کونه تفسیر ایدوب بیوررلر که ترجمه سی بودر بز بونلری یعنی سموات وارضی وبینهماده اولان اشیایی همان بو معنادن اوتری خلق ایلدك که ای انسان سزانی کورر سز بلکه معنادن اوتری وباقیه اولان حکمتلردن اوتری خلق ایلدك که سزانی کورمز سز یعنی بو جمیع اشیانك صورتلری شول معانی وحکمتلر ایچون خلق اولنمشدر وظهوره کلمشدر که ای ظاهر بین اولنلر سز انکا نظر ایدوب کورمز سز نته کیم صور ظاهره ومعانی وحکم باطنه ایچون خلق اولندیغنه بر نیچه مثال نظمه کتوروب صورتده قائلره تعلیم بیوررلر (مثنوی) هیچ نقاشی نکارد زین نقش * بی امید نفع بهر عین نقش * مثلا هیچ بر نقاش نقشك زینتی نفع امیدیسز نقشك عینندن اوتری یازرمی یعنی هیچ بر نقاش منفعت وفائده امیدندن قطع نظر نقشك کندی ذاتندن اوتری نقشك زینتی یازمز بلکه بر نقشی بر نقاش نقش ایلسه بهر حال اندن بر نفع ومعنی مراد ایلر دیمك اولور زین زینت معناسنه اولور نونك کسریله نقشه مضاف اولنور (مثنوی) بلکه بهر میهمانان وکهان * که بفرجه وارهند از اندهان * بلکه نیچه مهمانان وکهاندن اوتری نقش وتصویر ایلر که فرجه ایله اندوهلردن بونلر خلاص اوله لر یعنی هر نقاش که نقشلری تحریر وتصویر ایدر مهمان اولنلرك سرورندن وصغیر اولنلرك تماشاسندن اوتری تصویر ایلر که انلر تفرج ایتمکله غملردن وغصه لردن قورتله لر (مثنوی) شادی بچکان ویاد دوستان * دوستان رفته را از نقش آن * اطفالك شاد یلکندن اوتری ودوستلرك یادندن کچمش دوستلری انك نقشندن یعنی اول نقاش ومصور نقشلری اندن اوتری نقش وتصویر ایلر که اطفال وصغارانی کوروب شاد اوله لر ودوستلر دوستان رفته یی اول نقشدن یاد قیله لر نته کم بر کسه نك دوستی اوله ویاخود اندن بعید اوله نقاشه انك صورتنی یازدیررهر بار که اول دوست کندی دوستنك نقشنه نظر ایلدکجه آنی یاد ایلر واول نقش انك ذکرنه سبب اولور پس اول نقش للحکمة والمصلحة یازلمش اولور (مثنوی) هیچ کوزه کر کند کوزه شتاب * بهر عین کوزه نی بر بوی آب * مثال آخر هیچ کوزه کر کوزه یه شتاب ایلرمی بو هم وجهدر هیچ کوزه کر شتاب وسرعتله کوزه ایلرمی کوزه نك عینندن اوتری آب امیدی اوزره بوی بونده امید معناسنه در یعنی هیچ بر کوزه کر آب امیدندن قطع نظر کوزه نك کندی ذاتندن اوتری کوزه یی دوزمکه سرعت ایلمز بلکه بر داقچی بر برداقی دوزسه انك ایچنه صو قویوب اول واسطه ایله صو ایچمك آسان اولسون دیو دوزر پس کوزه نك وجودی للمنفعة والمصلحة اولور (مثنوی) هیچ کاسه کر کند کاسه تمام * بهر عین کاسه نی بهر طعام * مثال آخر هیچ کاسه کر تمام وکامل کاسه ایلرمی مجرد عین کاسه دن اوتری طعام قومقدن اوتری اولمیه بلکه کاسه کر بر کاسه یی تمام دوزمز پس اکا طعام قونلوب غدالردن بر نه ظرف اولمقدن اوتری اکر بو فائده مراد اولمسه صورت کاسه بی معنی وعبث اولوردی (م ی) هیچ خطاطی نویسد خط بفن * بهر عین خط نه بهر خواندن * مثال آخر هیچ بر کاتب فنله خط یازرمی عین خطدن اوتری اوقومقدن اوتری اولمیه یعنی هیچ بر خطاط فنله وصنعت کاتبله بر خطی یازمز الا اول خطك اوقنمسندن اوتری واول حسن خط یازن کاتبلر که بعض حروف مقطعه یازرلر اکرچه آنی اوقمقدن اوتری یازمزلر بلکه صنعت کاتبك قواعدنی وحسنی کوسترمکدن اوتری ویا طالبه تعلیمدن اوتری یازرلر بو دخی عین معنادن اوتری اولور مجرد اول حروف واشکالك کندی ذاتندن اوتری اولمز الحاصل هر شیء البته للحکمة والمصلحة ظهوره کلمشدر صورتندن اوتری خلق اولنمشدر اکر نظر حقیقت جهله نظر ایلرسك هر شیئك وجودی متسلسلا نیچه معنالره وحکمتلره سبب اولمشدر (مثنوی) نقش ظاهر بهر نقش غائبست * وان برای غائب دیکر بیست * تا سوم چارم دهم بر می شمر * این فوائد را بمقدار نظر * البته نقش ظاهر نقش غائبدن اوتریدر واول نقش غائب دخی

برغیری غائبدن اوتری بغلندی اوچنجی دردنجی اوتنجی مرتبه به دك عداده بوقاعده اری نظرلك مقداری یعنی نقوش
ظاهره‌دن هر برنقش برغائب نقشدن اوتریدرکه اول نقش غائب اول نقش ظاهره نسبت معنی کبی واقع اولمشدر
واول نقش غائب برآخر نقش غائبدن اوتری مفید وموجود اولمشدر واوچنجی ودردنجی بماونه جقنجیه دك بواسلوب
اوزره برشیء متسلسلا اعداده بوقاعده اری عقل وفکرلك یتدیکی قدر بونوع اوزره مسای مثلا برنجیه دوا[illegible]که نقشی
ظاهردر مرض نفسه علاج وشفادن اوتری اولور وتسك مرضك شفا بولمسی صحت وسلامت بدنی مستلزم اولور
وصحت بدنیه برکار وعمل ایشلمکه قدرتی وطاقتی مستلزم اولور وکاردخی ایکی نوع اوزره‌در بری دنیوی وبری اخروی
اخروی ازلان کاری ایشلمك حسن ثوابی مستلزم اولور وحسن ثواب مآبه وصول ودخول
نعم ابدیه‌یه مغتنم اولمقی واتصای حق مشاهده قیانی مستلزم اولور همچنین اکر کار دنیادن برینه دخی مشغول
اولورسك اول کار برآخر کاری واول آخر کاردخی برآخر مرادی واول آخر مراددخی برآخر حکمی واول آخر
حکم دخی برآخر معنایی هلم جرا متسلسلا بری برنی مستلزم اولور کار عالم بری برینه برمرتبه مرتبط ومتسلسل
اولمشدرکه اکر برذره‌یی برندن زائل ایلسك جمیع عالمك تزلزلی وخلل پذیر اولمسی مستلزم اولور نته کم کلشن راز
صاحبی بوبیتله بومعنایه اشارت قیلور (بیت) اکر یك ذره را برکیری ازجای * خلل یابد همه عالم سراپای * چونکه
جمیع موجوداتك بمقتضای علم ازلی وحکمت بالغة اللهی بری برینه تاثیر وتأثر وعلیت ومعلولیت طریقی اوزره ترتیبی
وارتباطی واقع اولمشدر ومراتب موجوداتده هرنه شیء که کورمسن کندی مافوقنه معلولیت طورنی وکندی
تحتنده اولانه نسبت علیت طورنی حضرت واجب الوجوده منتهی اولنجیه‌دك بوله‌در ومن کل الوجوه علیت وربوبیت
حضرت الوهیتدن غیریه مخصوص دکلدر پس بو تقدیر اوزره اکر برذره بو عالمدن منعدم اولمق تقدیر اولنسه جمیع عالمك
منعدم اولمسی لازم کلور زیرا معلول واحدك منعدم اولمسی جمیع علل ومعلولاتك منعدم اولمسنی مستلزم اولور مثلا
شطرنج اوینده مقابلنده اولان کسه اول برآخر شطرنج بازلك بریدقنی اوروا اول دخی براستادا اوبوغیدرکه مقت بره
بیدق وبرمیوب انك بیدقنی اورر تکرار بودخی آنك اسبابندن برینی اورر بنه بودخی آنك اسبابنی اورر حتی
اورته‌لقدن جمیع آلات واسباب مرتفع اولور پس بوجمله جهانده اولان اشیانك بساط شطرنجی اوزره اولان آلات
واسباب کبی بری برینه معنا ارتباطی اولدیغی مناسبتله شطرنجك بازیلرینه بومعنای تشبیه ایدوب بوبیتلری ادا بیورر
(مثنوی) همچو بازیهای شطرنج ای پسر * فایده هر لعب درتالی نکر * این نهادند بهر آن لعب نهان * وان برای آن
وآن بهر فلان * بوذکر اولنان معنی شطرنجك اویونلری کبیدر ای اوغل هر لعبك فائده‌سنی تالیسنده کور مثلا شطرنج
اوینارلر مولعب ظاهری اول برنهانی اولان لعبدن اوتری قودیلر واول لعب نهانی دخی اول برآخر اولان لعبدن اوتری
وآنی دخی فلان لعبدن اوتری وضع ایلدیلر اکر بو بساط کائناتده اولان اشیانك بری برینه مرتبط ومتسلسل اولمسنی
بیلمك استرسك بساط شطرنجده اولان آلات واسبابك بری برینه مرتبط ومتسلسل اولمسنه قیاس ایله زیرا ای
پسر شطرنجك هر بر بازیلرینك فائده‌سن عقبنده اولان لعبندن نظر ایله که براستاد مقابلنده اولان استاده برآتی
وردیکی زمانده انك ضمننده ومابعدنده برنیجه قات اویون ملاحظه ایلر اون قاته دك بلکه اون بش ویکرمی قاته‌دك
اویون ملاحظه ایدر مثلا شطرنج بازاولنلر اویوقی برآخر نهان اولان اویون ایچون قومشلردر وآنی دخی اوبر آخردن اوتری
ویکرمی بش قاته جقنجیه‌دك بوسوزلری شطرنج لعبنده ماهر اولان کسه‌لر بیلورلر والسلام (مثنوی) همچنین
دیده جهان اندر جهات * درپی هم تا رسی در برد ومات * بوتجلین دیده کی جهات ایچره صحیرات بری برینك اردنجه
تاکه بردوماته ایرشه‌سن یعنی بو شطرنج اویونده نظرکی اولکی اویونلردن برآخر اویونه صحیراد وب بردوماته دکین
ایچرودن ایچرویه نیجه نهان اویونلر ملاحظه ایلدیکك کبی دیده‌کی وعقل پسندیده‌کی دخی بو شش جهات ایچره
جمیع جوانبه سوروایلر ویکورلا ینقطع بری بری اردنجه تا بردوماته یتشه‌سن که نهایت کار در بردیکمکه وغالب
اولمقه ومات یکلمکه ومغلوب اولمقه برلر بوراده بردن مراد مظفر اولمقدن ومات اندن محروم قالمقدن عبارت اولور یعنی
شطرنج اویونده نظرکی ایلرویه قات قات سوردیکك کبی بو شش جهات ایچره اولان اشیایه نظرکی دخی قات قات
سورتا هر کارلك نتیجه سنه وغایته سنه ایرسسن ومراده فایض اولمق واندن محروم قالمق مرتبه سنی کوره‌سن تاسکا
حقیقت حال ونتیجه اعمال کشف اوله وبیلك مراده ظفر بولمقه وسیله اولان کاره نه ایسه اکا اشتغال قیله (مثنوی)
اول از بهر دوم باشد چنان * که شدن بر پایهای نردبان * وان دوم بهر سوم می‌دان تمام * تا رسی تو پایه پایه تا بسام *
اول ایکنجیدن اوتری اولور انجیلین که نردبانك پایه‌لری اوزره کتمك واول ایکنجی یی تمام اوچنجیدن اوتری بیل تاکه‌سن
پایه پایه طامه دك ایرشه‌سن یعنی کار اول کار ثانی ایچون خلق اولنمشدر انجیلین که نردبانك قیمه‌لرینه کتمك کتمه

اول تقدمه ایکنجی تقدمه دن اوتری وضع قیلنمشدر و اول ایکنجی کار اوچنجی کاردن اوتریدر و بونی عام بولسا اولوب اوزره بیل حق
مرتبه مرتبه تنزیل ایله مقصود مدلٔ واصل اوله سن و حقیقت کاره ظفر بوله سن (م ق) شهوت خوردن زبهر آن بجق
آن منی از بهر نسل و روشنی) کند بینش می بیند غیر این) عقل اول سیر چون نبت زمین) طعام ییمکلک لذت و آرزوسی اوچون
منیدن اوتریدر اول منی دخی نسلدن و روشنلکدن اوتریدر لیکن کند بینش بوندن غیرنی کورمز زیرا آنک عقلی زمینک
نبتی کبی سیرسزدر یعنی کار اول کاردوم ایچون اولدیغنه مثال آنک کبی اولور که مثلا طعام ییمکلک شهوتی نطفه دن
اوتری اولور حق برکسه اشتها ایله یوب ایچمکدن منی حاصل اولوب مجامعته قدرت و قوت بولور و اول منی دخی
نسلدن اوتری و اوی تنکدل و بیاتی نسلدن روشن اولمقدن اوتری اولور یا خود عالم روشن اولمقدن اوتری اولور زیرا عالم
آدمله منور اولور و روشنالق بولور آدم عالمک روشن دیده سی کبیدر اکر اولاد آدم اولمیدی بو عالم بر کوزسز و روحسز بر
بی چشم و بی جان قالب کبی اولوردی چونکه انسان عالمک روشنلکنه و انتظامنه سبب اولدیسه انسانک وجودنه دخی
منی سبب اولدی و منینک وجودنه دخی اشتها ایله یوب ایچمک سبب اولدی ولیکن کوته نظر و کلیل البصر اولانکه لر
بویمکدن و ایچمکدن و مجامعت ایدوب حیوانیت صفتیله خوش کچمکدن غیریسنی کورمز و یمکلک و ایچمه نک
نتیجه سی ندر و بو جماعدن مقصود ندر بونلرک حقیقتنه نظر ایدکورمز بلکه بو کند بینش اولان کوته نظرلرک عقلی
زمینک نباتی کبی بر مقامده قرار قیلوب سیرسز قالمشدر و ایلرویه کتمکدن و ترقی ایتمکدن محروم اولمشدر لازم کاسه
انجق کندی نفسنک حظنه متعلق اولان کاری یلوب و آنک ماوراسندن غافل اولور (م ی) نبت را چه خوانده چه
ناخوانده * هست پای او بکل در مانده * نبات زمین ایچون اوقنمق و اوقنمامق نه آنک ایاغی کلده قالمشدر یعنی زمینده
بتن نبات ایچون انی برآخر مرتبه یه دعوت ایلمک و ایلمامک ما بیننده فرق یوقدر انذار ایله عدم انذار انکا نسبت مساویدر زیرا
آنک ایاغی آب وکلده قالمشدر سیر و حرکته مجالی یوقدر کذلک بعض کسه لرک عقلی زمینده اولان کیاه کبی مرتبه آب
وکلده قرار قیلمشدر آندن اعلا مرتبه یه اکر دعوت اولنسون اکر دعوت اولنمسون و اکر انذار قیلنسون و اکر انذار
قیلنمسون ایمان کامل مرتبه سنه کلمز و کفر و معصیت مرتبه سندن تجاوز ایدوب ایقان و عرفان مرتبه سنه ترقی
قیلمز (کما قال الله تعالی (سواء علیهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا یؤمنون) (مثنوی) کر سرش جنبد بسیر باد رو * تو بسر
جنبانیش غره مشو * آن سرش کوید سمعنا ای صبا * پای او کوید عصینا خلنا * اکر اول نبت زمینک سیر باد ایله
باشی حرکت ایلرسه یوری سن آنک باشی دپرتمه سنه مغرور اولمه زیرا آنک اول باشی ای صبا بز اشتدک دیر آنک ایاغی
بز عصیان ایلدک بزی ترک ایله دیر یعنی اکر زمینک نباتنک باشی بادک تحریکیله و سیریله جنبش و حرکت ایلرسه
یوری سن آنک باد صبایه مائل اولمسنه و اکا باشیله اطاعت قیلمسنه مغرور اولمه زیرا اکرچه آنک باشی ای صبا
بز سنک سوزک اشتدک و قبول ایتدک دیر ولیکن آنک ایاغی لسان حال ایله بز سکا عصیان ایتدک بزی کندی یریمزده
و حالمزده قودیر زیرا مادامکه کندی مرتبه سندن کذر ایتمیه و باد صبانک مرادی اوزره استدیکی یره کتمیه آنک مجرد
باش صالوب صبا جانبنه میل قیلمسنه اعتبار اولمز کذلک شول زمین بنده پای عقلی آب وکل قیدنه مقید اولوب
اکل و شربه اسیر اولان کسه دخی مرشد و معلم لساندن هوای ربانی و نفس رحمانی وزان اولسه و بونلرک وجودی
اوزره کذر قیلسه بونلر دخی اول نفس و کلامک تحریکی واسطه سیله باشلرین صالرلر و آنک جانبنه میل و توجه قیلورلر
ولیکن سن یوری بونلرک باش صالمسنه و ظاهرا میل و توجه قیلمسنه مغرور و فریفته اولمه زیرا اکرچه
بونلرک باشی بحسب الظاهر سمعنا و اطعنا دیرلر لیکن پایلری لسان حال ایله بز سکا عصیان و مخالفت ایلدک بزی کندی
حالمز اوزره ترک ایله دیر و بونلرک پای عقلنک بو ایله دیمسنه دلیل اولدر که اصلا کندی قرار ایلدیکی آب وکل مرتبه سندن
تجاوز ایتمزلر پس باشلریله و لسانلریله سمعنا و اطعنا دیدکلرینه اعتبار اولمز نتکم حق تبارک و تعالی بنی اسرائیله
خذوا ما آتیناکم بقوة واسمعوا) دیو امر بیوردقده (سمعنا وعصینا) دیدیلر و کفرلری سببیله شراب محبت کوساله
قلبلرینه ایچریلوب انکله مست اولوب اکا عبادت ایلمکدن تجاوز قیلمدیلر (مثنوی) چون نداند ره برانند چو عام
بر توکل می نهد چون کور کام * بر توکل تا چه آید در نبرد * چون توکل کردن اعضاب زد * اول کند بینش چونکه
سیر بیلمز عوام کبی سورد کور کبی توکل اوزره ادیم قورور نبرد و جنکده توکل اوزره اولمقدن نه کلور اعضاب نزدلک
توکل اعمی کبی یعنی اول کوته نظر و ضعیف العقل و کلیل البصر اولان کسه چونکه طریق مستقیم اوزره سیر انی
بالمعنی بیلمز بلکه عامیانه مطبق حظ ایلدیکی و عقل قاصری فهم قیلدیغی شیلر جانبنه سورد طریق حقه کوزلر کبی
توکل اوزره لا علی بصیرة ادیم قورور اکر یول هموار بولنورسه بر قطع ادیم علی العمیا سکیدر و اکر یولنده چاه و مغاک
اولورسه انی کورمیوب اکا دوشر و نیجه مدت آنده محبوس اولوب قالور و یا خود قورتلور چوق زحمت چکمیوب برآخر

ورطه‌یه دخی مبتلا اولور پس اعمایه لازم اولان بودرکه بر بصیر اولان دلیله تعلق ایلیوب بوله آنك واسطه سیله کیده
کذلك کوتاه نظر اولان قلیل المعرفة وضعیف العقل دخی واجب اولان اولدرکه بر دلیل وصاحب بصیرت مرشده
اقتدا قیله وکندی رأی وعقلی اوزره اعتماد وتوکل ایتمیوب آنك امرینه تابع اوله زیرا نفسله مجاهده وقتنده برکونه نظر
کندی عقل وفکری اوزره متوکل اولسه واکا اعتماد ایلیوب کار قیلسه اصحاب نردك کندی دیلکلرینه وزارلرینه
توکل واعتماد ایلدکی کبی اولور پس نبرد ومجاهده وقتنده انسان کندی عقل وفکرینه توکل واعتماد ایلك اوزره
نه کاور ونه منفعت حاصل اولور جنك ومجاهده وقتنده کندی عقل ورأینه توکل ایلك اصحاب نردك کندی عقللری
ورأیلری اوزره توکل ایلدکلری کبی اولورسه کم طولی اوینیان کسه‌لر الرنده اولان قرعه‌لری آترلر اول قرعه‌نك حکمنه
کوزه اویون اوینارلر کاه اولورکه آتدقلری زارلر حکمی کندی دیلکلرینه ومقتضالرینه مخالف کلور هرنه مرتبه اول
لعبده استاد وماهر اولسه مفید اولمیوب عاقبت مغلوب ومات اولور پس نفسله مجاهده ایلك وقتنده بوکونه بینشك
واندك دانشك فکری اوزره اعتماد وتوکل ایلمسی اصلا مفید اولمز مکرکه امر قضاده آنك اول عامیانه واعمایانه
اولان کاری راست ودرست اولمسی اوله ویحتمل که اکا یاربلك قیلوب آنك دانشی وبینشی برنده اوله واصابت قیله
بوکونه علی العمیا اولان کار آز واست کلدیکیچون اهل حق اولنلر بوکا اعتبار والتفات ایتمشلردر وکندی بینش
وکونه دانش اولان کوردلره البتّه بر مرشد وهادی لازمدرکه اولنا کا تمسك واقتدا قیله دیو تنبیهلر وتأکیدلر
ایلمشلردر وکندی عقل ورأینه توکل واعتماد ایلمك خصوصنده چوق سوزلر سویلمشلردر (مثنوی) وآن
نظرهایی که او افسرده نیست * بجز رونده برده درندهٔ پرده نیست * آنچه در ده سال خواهد آمدن * این زمان بیند
بچشم خویشتن * واول بر نوع نظرلرکه اول افسرده دکلدر اول نظرلر کیدیجیدن ویرده یرتجیدن غیری دکلدر اول
نسنه‌که اون ییلده کلك استر اول نظر بوزمان آنی کندی کوزیله کورر یعنی اول نظرلرکه اونظرلر نفسنده منجمد
دکلدر انار عالم معنایه کیدیجی واستار وحجبی خرق ایدیجیلکدن غیری دکلدر اول نظرلرك خاصیت وشانی
بودرکه بصر بصیرت ونور یقین ومعرفتله مشاهده ومعاینه‌یه مانع اولان پرده‌لری دست عقلله دفع ورفع
ایلدکدنصکره اول سر ومعنی که اون ییلده کلمك بلکه یکرمی اوتوز ییلدن دخی صکره اوله جقدر بوزمانده اول
نظر صاحبی کندینك چشم حقیقت بینیله آنی کورر وهرنیجه اوله جق ایسه نور فراستله‌انی بیلور الحاصل
اکا امور غیبیه واحوال دنیه مخفی وپوشیده اولمز پس بوکونه نظر صاحبی هرنه یره ایلتورسه علی العمیا ایلتورمز
بلکه هرنه ایلرسه علی بصیرة ایلر وهرنه سویلرسه تحقیق ویقین اوزره سویلر بوکونه کسه کندی علم وفهم وعقلنه
توکل واعتماد ایلسه وغیره اقتدا قیلیوب طریق حقه بنفسه سالك اولسه لایق وهر وجهله مستحقدرکه بونلرك
علی الاهدن کلش وعقل وفهملری نور هدایتله منور ومکمل اولمشدر بونلرك نظری وعقلی خطا ایتمز وحق تعالینك
مراداته ورضاسنه مخالف اولان سمته کتمز (مثنوی) همچنین هرکس باندازهٔ نظر * غیب ومستقبل ببیند خیر وشر *
الحاصل بونجاین هرکس نظرینك حد واندازه‌سیله غیب ومستقبل وخیری وشری کورر یعنی بوذکر اولنان کبی
هرکس کندی نظری مقداری غیبی وکلجك کار وحالی وخیر وشری کورر الحاصل نظرنده ضعف وارایسه
کوردیکی شك وکماندن خالی کورمز ووهم وخیالك دغدغه ونشویشندن قورتلوب حقیقت حالی کماینبغی
مشاهده قیلمز اما نظری قوی اولان وانوار الهیه ایله مصفا اولان شك وشبهه‌دن بری اولوب کوردیکی حقیقت
اوزره کورر (مثنوی) چونکه سد پیش وسد پس نماند شد * کذاره چشم ولوح غیب خوانده * چونکه اوکنده
اولان سد وارد نده اولان سد قالمدی آنك چشم جانی کذاره اولدی ولوح غیبی اوقودی یعنی چونکم برکسه‌نك اوکنده
اولان سدی یعنی خدای تعالی یه واصل اولمغه دلك نقدر پرده وموانع وارایسه زائل اولسه ودخی اردنده اولان
سد دخی قالمسه که مراد اندن مبدأ وجوددن کندینك وجودینه کلنجیه دك واقع اولان پرده‌لردر خلاصهٔ کلام ابتدای
وجودده انسانك نشئهٔ عنصریه‌ده اولان وجودینه کلنجیه دك ماضیده نقدر ظلمانی ونورانی حجابلر واقع اولدیسه
کیدوب قالمسه وکذلك شول حالده که نه صفتله موجود ایسه اول حالدن مستقبلده اوله جق حضرت حقه واصل
اولنجیه دك نقدر حجابات واستار وارایسه اول محو وزائل اولسه اول کسه‌نك چشم جانی نافذ اولور پس غیبه متعلق
اولان لوحی اوقور وآنده ثابت اولان قضا وقدرك اسرارینه وقوف وشعور بولور (مثنوی) چون نظر پس کرد
تا بدو موجود) ماجرا وآغاز هستی رو نمود) بحث املاك زمین با کبریا) در خلیفه کردن بابای ما) چونکم نظری ارد نه
ایلیه وجودك ابتداسنه دك ماجرا وابتدای هستی اکا یوز کوستررزمین ملکلرینك حضرت کبریا ایله بحثی بزم
بابامزی خلیفه ایتمك خصوصنده یعنی برکسه‌نك که اوکندن وارد ندن حجاب نورانی وظلمانی برطرف اوله چونکم

نظرینی اول بکسه اردنه ایلیه تا ابتدای وجود موارنجیه دکّنه بریان ایلدی ایسه مونه واقع اولدیسه تقریر وتعلیمرا کاورن
کوستررورروحانی وجسمانی اولان وجودلرك آغازی دخی اکا روشنا اولور حق کندینك اعیان ثابته عالمندن ارواحه
کلدیککی وعالم ارواحدن عالم الستده وعالم مثاله تنزل قیلدیغنی وعالم مثالدن دخی افلاك وعناصر وموالید ثلثه
مرتبه لرنی طورا بعد طور قطع ایدوب رحم مادره کلدیکنی وانیدن دخی تولد ایلیوب مرتبهٔ انسانیه یه واصل اولدیغنی
تا کندو عارف وبینا اولدیغی مقامه کلنجیه دك جملهسنی مشاهده قیلر وابتدای وجود جسمانیه یی هنوز دخی ابو البشر
علیه السلام حضرتلرینك وجودی مخلوق اولمدین وجسد بشریتلری ظهور قیلمادین نه حوادث ظهور ایلدی ایسه
آنی دخی بیلور ومشاهده قیلور نته کم حضرت آدم علیه السلامك جسد بشریتلری مخلوق اولمزدن اول الله تبارك
وتعالی زمینك ملکلرله مشاوره طریقی اوزره روی زمینده خلیفه قیلسنی وآنی برکزیده ومسجود ایلسنی بونلره
عرض ایلدی وبونلره (انی جاعل فی الارض خلیفة) دیوسویلدی بونلر اول برزم بابامزی حق تعالی حضرتلری
خلیفه ایلدیککلك خصوصنده اول عظمت وکبریا صاحبیله بحث ایلیوب دیدیلر (اتجعل فیها من یفسد فیها ویسفك
الدماء ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك) دیدیلر پس برکسه حجاب الله محجوب لولانمیش ویس معنوی سدلرله
مسدود اولدیغی حالده ملائکه نك حضرت حقله اولان ماجراسنی انجق قرآن عظیمدن اوقیوب وبیلوبها کالقرار قیلور
اما اولمکه ابتدای وجوددن کندی مرتبهسنه دك اصلابر بردهٔ قالمسه بوقصه نك سرنی وحقیقتنی مشاهده ایلر
(مثنوی) چون نظر در پیش افکند او بدید * آنچه خواهد بود تا محشر بدید * پس ز پس می بیند او تا اصل اصل *
پیش می بیند عیان تا روز فصل * چونکم اونظری اوککنه براقدی اول صاحب نظر کوردی اول نسنه
محشره دك ظاهر اولسه کرك پس آردندن اوکسه اصلك اصلنه وارنجه کورر اوکنی روز فصله وارنجه دك عیان
کورر یعنی اول صاحب نظر نظرنی معاد طرفنه القا ایلیه نه قدر مراحل ومنازل وار ایسه واتلرك هر برینك احوالی
نه کونه اولور سه حشر ونشره وارنجه دکّنه ظهوره کلورسه کورر ومشاهده قیلور پس اوکنی کوردیکی کبی آردندن
دخی اصلنه وارنجه دك یعنی حقیقة الحقایق مرتبهسنه ارنجیه دکّنه قدر مراتب ومنازل وارنسه جملهسنی
مشاهده قیلور واول مرتبه لرك احکامنی واسرارنی وخاصیاتنی هرنه ایسه بیلور وعالم اولور کذلك اوکنی دخی یوم
فصله دك عیان کورر واول یوم فصلده انسانك افواج مختلفه اوزره حشر اولمسنی مشاهده قیلور الحاصل حضرت
علی کرم الله وجهه (لو کشف الغطاء ما ازددت یقینا) بیوردقلری کبی اول عارف دخی بومضمونی ادا قیلور
وفی الحقیقه برمرتبه یه واصل اولورکه اکرغطایی اورتالقدن رفع ایلسهلر احوال اخرویه بالکلیه ظهوره کلسه
اکا یقین زیاده اولمز زیرا آنلری کوردیکندن ومشاهده قیلدیغندن غیری برآخر کار ظهوره کلمزکه حق اکا یقین زیاده
ایلیه (مثنوی) هرکسی اندازهٔ روشن دلی * غیب را بیند بقدر صیقلی * هرکه صیقل بیش کرد او بیش دید * بیشتر آمد
بر وصورت بدید * هر برکسه قلبنك نورانیلکی وروشنالکی مقداری عالم غیبی وآنك اسرار وحقایقنی صیقلی
مقدراری کورر یعنی هر برکسه که قلبه صیقل زیاده ایلدی غیبی زیاده کوردی اکا صورت غیب زیاده رك کلدی یعنی
آیینهٔ قلبی کدورت جسمانیه دن ووسواس شیطانیه دن وکثافت نفسانیه دن والحاصل ژنکار ماسوادن هر نقدر مصفا
ومجلا ایلدیسه عالم غیبی اولقدر مشاهده ایلر هر شول کسه که قلب آیینه سنی ژنکار ماسوادن زیاده بالغ ایدوب مصیقل
ومجلا ایلیه اول کسه صور غیبیه یی زیاده کورر عالم غیبك صورتلری اکا زیاده رك ظاهر اولور وهر شیئی کما هی بالمعاینه
مشاهده قیلور (مثنوی) کر تو کویی کان صفا فضل خداست * نیز این توفیق صیقل زان عطاست) اکرسن دیر ایسه ك که
اول صفای دل فضل خدادر بونی بیل که صیقلك توفیقی دخی اول خدا دندر مصرع اول سؤال مصرع ثانی
جواب منزله سنده در یعنی اکرسن دیرسنکه اول صفای دل خدای تعالینك فضلندندر بونی دخی محقق بیلکه
قلبه صیقل وجلا ایلکی توفیقی دخی اول عطای ازلی وفضل الهیدندرکه حق حق تعالی برقولنك قلبنی ماسوادن پاك
ومجلا ایلك مراد ایلسه سبب صیقل قلوب اولان طاعاتی وجهد ودعا وریاضاتی اکا تیسیر وتوفیق ایلر حق اول
بنده طاعات وریاضاته سعی وهمت ایلر (مثنوی) قدر همت باشد آن جهد ودعا * لیس للانسان الا ما سعی * واول
سبب صیقل درون اولان جهد ودعا همت مقداری اولور زیرا انسان ایچون بوقدر الا سعی ایلدیکی شیئ واردر بوآیت
کریمه سورهٔ والنجمده در تفسیری عن قریب تفسیر کتب کبارا سرخنده (چون نکردان کار مزدش هست لا) بیننده
بکدی خلاصهٔ کلام سبب صیقل درون اولان جهد ودعا انسانك سعی وهمتی قدر اولور سعی وهمتی نه ایسه
بنده سنه خدای تعالی فضل وعطاسندن توفیق وموهبت ایلر (مثنوی) واهب همت خداوندست وبس * همت
شاهی ندارد هیچ خس * واهب همت خدای تعالیدر انجق هیچ خس ودنی پادشاهلق همتنی طوتمز بوبیت سؤال

مقدره جواب موقعنده واقع اولمشدر کان صفای دل فضل خدادر دو سؤال ایلین سائله توفیق صیقل درون اولان جهد ودعا وهمت دخی اول خدا آنك عطا سندندر دو جواب ویردکارندنصکره اول سائله واهب همت همان اول خداونددر دیو همتی اول خداونده تخصیص ایلدیکی کبی اول سایل مقدره بو سؤال لازم کلورکه دیه چونکم وهاب بی علت ومعطی بی ضنت بنده لرینه همت ویروب هرکسی بر مرتبه یه اول ایرکوره نیچون برخسه شاهلق همتی عطا ایلز آنك فیض وعطاسنده خود علت وضنت یوقدر جواب بیوررلرکه واهب همت همان اول خداوندر آندن غیری کسه دکلدر وآنك موهبت وعطاسنده اصلا علت وضنت یوقدر لکن هیچ برخس ودنی شاهلق همتنه استعداد طوتمزلر پس وهاب مطلق شاهلق همتی اول خسه انکچون عطا ایتمز اکر آنك بادشاهلغی وهمت ایلکه استعداد ازلیه سی اولیدی اول فیاض مطلق آندن شاهلق همتی دریغ ایتمزدی اکر سن دیرسنکه حضرت خداوندکار بشنجی جلدده ✽ داد حق را قابلیت شرط نیست ✽ بلکه شرط قابلیت داد اوست ✽ بیورمشلردر پس بو مصرعکن دکلیدرکه فیاض مطلق برخسه شاهلق همتنه قابلیت ویره اندنصکره اول همتی اکا عطا ایلیوب آنی شاهلر مرتبه سنه ایرکوره جواب اولدرکه فیض الهی اولیای کرامك تحقیقاری قتنده ایکی قسمدر برینه فیض اقدس وبرینه دخی فیض مقدس دیرلر بو ایکی فیضك تفصیلا شرحی ثانیه یه اولان شرحمزك اوائلنده مذکور اولمشدر واما اجمالا شرحی بودرکه فیض اقدس ذات الهیه دن اعیان ثابته یه کلان فیضه دیرلرکه شوائبه کثرتدن اول فیض پاك وطاهردر فیض مقدس هرکسه علم ازلیده حق تعالینك علمنك مقتضاسی اوزره استعداد ازلی وقابلیت لم یزلی ویریلیدر ✽ داد حق را قابلیت شرط نیست ✽ بیورملری بو فیضه وعطایه کورمدرکه هرکسه استعداد وقابلیتی ویرن بو فیضدر پس آنك بو فیض ودادنه قابلیت شرط دکلدر بلکه استعداد وقابلیتی هرکسه بو فیض اقدس ویرر پس هرکس اکر شاهدر واکرخس استعداد ازلیه سنده هرنه شیئه مستعد وقابل ایسه وهاب مطلق اول کسیه اول قدرسنی وهمت ویروب اندنصکره اکا هدایت ایدوب اول شیء جانبنه ایرکورر (الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی) آیت کریمه سی بو معنایه شهادت قیلور وبو آیتك تفسیری وبو محله مناسب اولان تحقیق وتفصیل اوچنجی جلدده جواب کفتن انبیا علیهم السلام طعن ایشانرا سر خنده) آنچنان کوید حکیم غزنوی بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر آنده طلب اولنه الحاصل دنی وخس اولنلرك شاهلق همتی طوتمغه استعداد ازلیه لری اولیدی وهاب مطلق انلره اول همتی عطا قیلیدی چونکم دنی وخس اولنلرك مرتبه اعلا صاحبی اولمغه استعداد ازلیه لری یوقدر فیاض مطلق دخی آنلره اول همتی ویرمیوب استعدادلری قدر همت ویروب سی وهمت ایلدکلری قدر مقصودلرینه ایرکورر (مثنوی)

نیست تخصیص خدا کس را بکار ✽ مانع طوع ومراد واختیار ✽ خدای تعالینك کسه یی برکاره تخصیصی یوقدرکه اول تخصیص طوعی ومرادی واختیاری مانع اوله اما بوندن اولی اولان معنی نیست کلمه سی مصرع ثانیه مصروف اولمقدر بو تقدیرا اوزره معنی خدای تعالینك کسه یی کاره تخصیص ایلسی طوع ومراد واختیاری مانع دکلدر اولکی وجه اوزره توضیح معنی اولدرکه خدای تعالی حضرتلرینك برکسه یی برکار معینه بحسب الظاهر تخصیص وتقیید ایلسی یوقدرکه حق اول تخصیص اول کسه نك طاعتنی واول کاردن غیری مرادایلسنی واول کاردن ماعدایی اختیار ایلسنی مانع اوله خدای تعالی اصلا بر بنده سنی برکاره تعیین وتخصیص ایلمشدر پس اول بنده نك هرقنغی کاری دیلرسه اختیار قیلسنه وآنی مراد ایلسنه واکا طایع اولسنه بحسب الشرع والعقل اصلا بر مانع یوقدر بلکه هرکسه حق تعالی بر اختیار جزئیه ویرمشدر اول کسه استعداد ازلیه سنك مقتضاسی اوزره اختیار جزئیه سنی هرنه شیئه صرف ایلرسه اول شیئه حق تعالی آنی هدایت ایلر دیمك اولور وایکنجی وجه اوزره توضیح معنی اولدرکه خدای تعالینك برکسه یی کندی علم ازلیسنده برکار ومصلحت ایچون تخصیص وتعیین ایلسی مانع طوع ومانع مراد واختیار دکلدر زیرا (قل کل یعمل علی شاکلته) آیت کریمه سنك فحواسنجه هرکس علم الهیده اولان شاکله سی اوزره طایع اولور ومراد واختیار قیلور والحاصل هرکسك حقیقتی وعلم ازلیده اولان عین ثابته سی هرنه کار ایچون مخصوص اولدیسه آنك غیری کارلری مراد ایلسنه واختیار قیلسنه واکا طایع اولسنه بحسب الشرع والعقل مانع یوقدر زیرا اول کسه یه حق تعالی تمیز واختیار واستطاعت ویرمشدر پس کندیسنك مخصوص اولدیغی کاردن غیری مراد ایلسه واختیار قیلسه بالقوه آنك وجودنده قابلیت واردر ولیکن اول کارلری مراد ایلز واختیار قیلمز نته کم بو معنایی تفهیم ایچون بو بیتلری بیت سابقدن استدراك ایلیوب مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) لیك

چون رنجی دهد بد بخت را ✽ اوکریزاند بکفران رخت را ✽ نیك بختی را چو حق رنجی دهد ✽ رخت را نزدیکتر وامی نهد

لکن حق تعالی بد بخت اولنه چونکم رنج ویره اول بد بخت رختنی کفرانه قاچرر بو معنی بکفرانده باصله

ایچون اولدیغی اوزره درسبیت معناسنه اولوب معنی اول بدبخت کفرانله رختنی قاجرر دیمك دخی جائز اولور اما
برینك بخته خدای تعالی چونکم بر رنج ویره رختنی اول نیك بخت دخی زیاده قر بیلوك قور یعنی خدای تعالینك
برکسه یی بر کاره تخصیص ایلسی مانع اطاعت ومانع مراد واختیار دکلدر ولکن ازلده بدبخت اولان کسه یه حق
تعالی حضرتلری چونکم بر رنج ویر مویا خود بر تکلیف ایله اول بدبخت طوع واختیار وارادتی رختلرنی اول رنج
وتکلیفه صبر ایلمکدن فرار ایدوب کفرانله نفسنك مشتهاسی وحظی جانبنه قاجرر واول رنج وتکلیفك کندی یه معنا
نعمت ومنفعت اولدیغی بیلیوب شکرسزلك وصبرسزلق سبیله نفسك مشتهاسنه مائل اولوب نعمت ابدیه وسعادت
سرمدیه دن محروم قالور پس حق تعالینك اول بدبخت حقنده رنج وتکلیفه تخصیص ایلسی کورکه اورختنی واسبابی مراد
ایلدیکی محله قاجرمقدن منع ایلمدی اما برینك بخته حق تعالی حضرتلری چونکم بر رنج ویره ور تکلیف ایلیه اول
نیك بخت استعداد ازلیه سنك مقتضاسی اوزره کندی طوع وارادت واختیاری رختلرنی حق تعالینك رضای
شریفنه وقرب لطیفنه نزدیکتر ایلتور وقر بیتر وضع ایلر کورکه خدای تعالینك برکسه یی بر کاره تخصیص ایلسی
انك طوع ومراد واختیارنی منع ایلمزدیمش نه کم نیك بخت وسعید اولنی بر رنجه ور کار مشکله تخصیص ایلر اول سعید
طوع وارادت واختیاری متاعلرنی حضرت حقك رضاسی جانبنه ایلتوراماشقی وبدبخت اولنی بر رنجه ور کار
مشکله تخصیص ایلسه اول طوع وارادت واختیاری متاعلرنی شکرسزلکی وصبرسزلغیله نفسنك هواسی
ومشتهاسی جانبنه قاجرر پس خدای تعالی برکسه یی بر کاره تخصیص ایلسی مانع طوع ومراد واختیار اولمدیغی
بوندن معلوم اولور وبو بیتلردن دخی عقلکه بو معنانی فهم ایلك آسان کلورنه کم بیوررلر (م ی) بددلان از بیم جان
درکارزار ✱ کرده اسباب هزیمت اختیار ✱ پردلان در جنك هم از بیم جان ✱ حمله کرده سوی صف دشمنان ✱ رستمانرا
ترس وغم وا پیش برد ✱ هم زترس آن بددل اندر خویش مرد ✱ مثلا بددللر جان خوفندن کارزارده هزیمت اسبابنی
اختیار ایلشلردر بهادرلر هم جنکده جان خوفندن دشمنلرك صفی جانبنه حمله ایلشلر رستملری ترس وغم دخی ایلروی
ایلتدی هم خوفندن اول قورقاق کندوده اولدی بددل قورقق کسنه یه دیرلر پردل ورستم شجیع وبهادر اولان کسنه یه
دیرلر خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولورنه کم حق تعالی بدبختلره بر رنج ویردی انلر رختلرنی کفرانله
چقدن بعید اولان مرتبه یه چکدیلر ونیك بخت اولنلره اول رنج وبلایی ویردی انلر رختلرنی حق تعالینك
رضاسی جانبنه نزدیکتر چکدیلر بددللر وپردللر دخی حین معرکه ده بونلر کبیدر کورمزمیسن بددللر جان
قورقوسندن محاربه ومقاتله وقتنده هزیمت اسبابنی اختیار قیلشلردر حق تعالی بونلری اول کارزارده مخصوص
ومبتلا قیلسی بونلرك اسباب هزیمتی اختیار ایلرینه مانع اولمدی وبالعکس پردللر وبهادرلر دخی جنك وقتنده هم
جانلری قورقوسندن دشمنلرك صفی جانبنه ایلرولرك حمله ایلشلر واسباب حراب وقتالی اختیار قیلشلردر اول جان
خوفی بونلری ایلرو کلمکدن ودشمنلر صفنه حمله قیلمقدن منع ایلمدی کورکه دشمنلری خوف دشمندن غم ایلر ودلك
ایلتدی اول قورققلر خوف جاندن کندی حالنده ایکن اولدی (م ی) چون محك آمد بلا وبیم جان ✱ زان بدید آید
شجاع از هر جبان ✱ چونکم بلا وبیم جان محك کلدی اول محکدن شجاع هر جباندن بدید کلور وممتاز اولور شجاع
بهادره دیرلر جبان زمان ورتندن قورقق کسنه یه دیرلر یعنی رنج وبلا وحین محاربه ده اولان جان خوفی فی المثل محك
کلدی اول رنج وبلا وبیم جان محکندن هر دلیر ودلاور اولنلر قورقق اولان محنتلردن ممتاز اولورلر وتمیز بولورلر الله
تبارك وتعالی حضرتلری رنج وبلایه وجنك وغایه برقومی مبتلا ایلر انلرکه بدبختلردر کفرانله اول بلایه راضی
اولمیوب وا کا صبر وتحمل قیلیوب وآنی حضرت وهاب مطلقدن بر نعمت اخری بیلیوب طوع وارادتلری متاعلرنی
نفسلرینك مقتضالری جانبنه قاجروب معصیت اختیار ایدرلر وانلرکه نیك بختلردر اول رنج وبلایی حضرت جواد
کریمدن عین نعمت ولا بیلوب متاع ارادتلرنی انك رضای شریفی جانبنه ایلتوب انك امر شریفی وقضای
لطیفنی جان ودل ایله قبول واختیار ایدرلر پس کورکه رنج وبلا محك اولوب بو ایکی طائفه اول رنج وبلادن ممتاز اولدیلر
محك نتك جنك وغادخی محکدر وبر اندر انلرکه بددللر قورققلردر اول محك وغاده جانلری خوفندن اسباب هزیمتی
اختیار ایدوب مدبر اولورلر وفرار قیلورلر وانلرکه پردللر وبهادرلردر انلر هم جانلری خوف قورقوسندن ایلرو دشمن جانبنه
حمله قیلورلر پس جنك وغادخی بو ایکی طائفه نك ما بیننی محك کبی تمیز ایلدی پس هر شول کسنه کا کرقضاده
جنکدن قاجرر وا کر بلا وقضایه صبر ایتمیوب ورضا ورمیوب اندن فرار ایلر بر نخوای (من لم یرض بقضائی
فلیطلب ربا سوائی) اثم اولوب حق تعالینك مبغوضی ومغضوبی اولور وهر شول کسنه کا کرغزاده وا کر بلاوبلیه ده انك
نزولی زماننده حق تعالی جانبنه التجا ایدوب تحصن ایلر اول کسنه حق تعالی حضرتلرینك مقبولی ومحبوبی اولور که

حق تعالی حضرتلری جمیع احوالده کندی جانبنه اقبال وتوجه ایدوب مستعید ومستعین اولان بنده لرینی
محبوب طوترسنه کم حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلرینی بو خصلت شریفه وبو صفت علیه دن اوتری
اول حضرته محبوب طوترم وبو صفتدن اوتری سنی کندیمه مقبول ایتدم دیو بیوردی (وحی کردن حق تعالی بموسی
علیه السلام که ای موسی من که خالقم ترا دوست میدارم (مثنوی) گفت موسی را بوحی دل خدا * کای گزیده
دوست میدارم ترا * حضرت خدا وحی دل واسطه سیله حضرت موسی علیه السلامه دیدیکه ای گزیده ومقبول
پیغمبرم سنی دوست طوترم (مثنوی) گفت چه خصلت بود ای ذوالکرم * موجب آن تا من آن افزون کنم *
حضرت موسی علیه السلام دیدیکه ای کرم صاحبی نه خصلتدر اول دوستلغك ومحبت وخلتك موجبی تاکه
بن اول خصلتی افزون ایلیم (مثنوی) گفت چون طفلی بپیش والده * وقت قهرش دست هم بر وی زده *
حق تعالی حضرتلری اول صاحب سعادته دیدیکه یا موسی طفل کبی سن والده سی اوکنده انك قهری وقتنده الینی
هم ازلی والده سنه اورمش بو معنی طفل دیما خطاب ایچون اولادیغی اوزره مدرا ماوحدت ایچون اولوب معنی بوله اولسه
هم با تردر حق تعالی دیدی والده سی اوکنده بر طفل کبی انك قهری وقتی الینی هم اول مادرینه اورمش یعنی سن هم بوله
بر طفل کبی سن که بنم قهرم وقتنده هم بنم دامن عفوم ورحمته قسك ایدوب همان بکا فرار ایدرسن دیمك اولور (مثنوی
خود نداند که جز او دیار هست * هم از او مخمور وهم از اوست مست * زیرا اول طفل خود بیلمز که اول مادردن غیری
بر کمسه وار دیم اندن مخمور وهم اندن مستدر یعنی همان اول مادرندن غمکین وپریشان وشاد وخندان اندر
(مثنوی) مادرش گر سیلی * بر وی زند * هم بمادر آید و بر وی تند * یا کمادری اگر بر سیله اوروه هم اول مادرنه کلور
وا کا التجا ایلر زیرا اندن غیری بر کمسه بیلمز (مثنوی) از کسی یاری نخواهد غیر او * اوست جمله شر او وخیر او *
اندن غیری بر کمسه دن یاری ومعاونت استمز اول طفلك جمله خیر وشری اودر یعنی خیرنی وشرنی مادرندن بیلور (م ی)
خاطر تو هم ز ما در خیر وشر * التفاتش نیست جاهای دگر * غیر من پیشت چو سنگست وکلوخ * گر صبی
وگر جوان وگر شیوخ) همچنین یا موسی سنك دخی خاطرك خیر دوشر ده انك بزدن غیری بره التفاتی یوقدر زیرا اندن
غیریسی سنك قتکده سنك وکلوخ کبیدر اگر صبی واگر جوان واگر شیوخ بیت اولك مصرع اولنده ما بزدیمکدر
دراداة ظرفدر لکن ایهام لطیف واردر التفاتشده ضمیر خاطره راجعدر یعنی یا موسی سنك خاطر شریفك دخی
خیرده وشرده وکل حالده بزم جنابمزدن غیری بره توجه والتفاتی یوقدر بندن غیری نقدر اشیا وار ایسه سنك نظرکده
اوکنده سنك وکلوخ کبیدر اول بندن غیریسی اگر صبی اولسون واگر جوان اولسون واگر شیوخ اولسون بلکه ممکن
الوجود اولان اشیانك جمله سی سنك چشم شهودکده نسبت سراب نمایش کبیدر وبو جملهنك وجودنده اولان قدرت
وارادت بندر بر کمسه یه بن عون وعنایت ایلسم اصلا کامیمن نظهیر بولمز ولهذا عبادت واستعانتی سن همان بکا
حصر ایلدك (م ی) همچنانکه ایاك نعبد در حنین * در بلا از غیر تو لا نستعین * هست این ایاك نعبد حصر را * در لغت
وان از پی نفی ریا * هست ایاك نستعین هم بهر حصر * حصر کرده استعانت را وقصر * که عبادت می ترا آریم وبس
طمع یاری هم ز تو داریم وبس * اصلیدر که حنینده ایاك نعبد یعنی نماز ونیازده همان سکا عبادت ایدرز دعاك
وبلا وقتنده سندن غیریدن استعانت ایتمزز بلکه درد وبلا وقتنده استعانتی همان سکا حصر ایدرز زیرا ایاك نعبد
حصر ایچوندر لغتده واول حصر ریانك نفیندن اوتریدر وایاك نستعین دخی حصردن اوتریدر بو مصرع ایاك ذوقنا ایچون
تفضیله اوقنور استعانتی خدای تعالی حضرتنه حصر وقصر ایلمشدر یعنی بنده مخلص عبادتی واستعانتی هر حالده
همان خدای تعالی حضرتلرینه حصر وقصر ایلمشدر بو حدوکه عبادتی سکا کتوریرز واغنی یاریك ومعاونت طمعنی
هم سندن طوترز ایچوقتنه کم سوره فاتحه ده (ایاك نعبد وایاك نستعین) بو معنای اعلام وافهام ایلر اهل تفسیر بو آیت
کریمه نك تحقیقنده بر نیچه کلام لطیف دیمشلردر تبرکا وتیمنا انك انسابندن تفسیرا ولغه شروع قیلندی (الحمد لله)
الحمد هو الثناء الجمیل باللسان علی الجمیل الاختیاری قصدا) حمد شول ثناء جمیلدرکه لسانله اوله اختیاره منسوب
اولان جمیل اوزره قصدا احمد حمدن وشکردن اولیدر زیرا هو الثناء باللسان علی الوصف الجمیل در والشکر
فعل ینبیء عن تعظیم المنعم علی النعمة خاصة ومن القلب والارکان عامة) دربس حمد افادة شاد ومدح وشکردن اعمدر
زیرا حمدت علی علمه وکرمه دیرسن حمدت علی حسنه دیمزسن بلکه مدحته علی حسنه دیرسن لکن صاحب
کشاف حمد ومدحی الفاظ مترادفه دن دیمش (حیث قال الحمد والمدح هما اخوان) بو محلده کلام کثیره واردر
الحمد مبتدا الله خبردر واصلنده منصوب ایدی بس نصبدن رفعه عدول اولندی تجدد وحدوثدن احتراز ایدوب دوام
وثباته دلالتی اولسون ایچون والف ولام استغراق جنس ایچوندر بس استغراق ایچون اولیجق معنی جمیع حامدانك

ودوكلى مادحانك مدحى ومجموع ثنا كرانك شكرى خدا ايچوندر وخدايه لايق واكا مخصوصدر وتعريف ايچون
اولمغيده جائز كورمشلردر بجله دن صاحب كشاف بوكونه ذاهب اولمشدر لكن بووجه افعال عباد بالكليه
مخلوق اولمسن اشعار ايدر (رب العالمين) رب مصدردر بمعنى التربيه وتربيه برشيئى شيأفشيأ كماله تبليغ ايتمكه ديرلر
بونكله فاعل حقيقى توصيف اولندى مبالغه دن اوترى رجل عدل كبى وعمر وصوم كبى وعالم لمايعلم بهك اسميدر خاتم
لمايختم بهك طابع لمايطبع بهك اسمى اولديغى كبى وعالمه عالم ديلمسى صانع انكله بيلنديكندن اوتريدر اى مربى ومالك
وسيد كل جنس من الانس والجن والافلاك والاملاك والعناصر والنبات والحيوان وغيرها (الرحمن الرحيم) اى العاطف
على خلقه بالرزق ولا يزيد فى رزق التقى لاجل تقاه ولا ينقص من رزق الفاجر لاجل فجوره الرحيم اى الرفيق بالمؤمنين
خاصة (مالك يوم الدين) اى الحاكم والقاضى فى يوم الحساب والجزاء (اياك نعبد واياك نستعين) غيبتدن خطابه التفات
واردر وقتاكم حقيق بالحمد اولان پادشاهى عبد على طريق المغايبه بو قدر صفات جميله وجليله ايله مرة بعد اخرى
وصف ايلديسه داعيهٔ علم ومعرفت آنى رتبهٔ مغايبه دن درجهٔ مخاطبه يه ومقام مشاهده يه يتوروب كانه بين يدى
الحق قائم اولوب هزار خضوع واخبات ايله قرع باب مناجات ايدوب ديركه يامن هذه شئون ذاته نخصك بالعبادة والاستعانة
فان كل ماسواك كائنا ما كان لمعزول عن استحقاق الوجود فضلا عن استحقاق ان يعبد ويستعان به ايا ضمير منفصل
منصوبدر وبوكا لاحق اولان كاف وها ويا خطاب وغيبت وتكلمى بيان ايچوندر نته كم ديرسن اياك واياه واياى وبونلرك
اعرابدن محلى يوقدر واياك مفعوليدر نعبد ونستعين نك ومفعولك شانى فاعلدن وفعلدن مؤخر اولمقدر پس تقديمنده
نكته تخصيص افاده سى يعنى همان سكا عبادت ايدرز وهمان سندن طلب معاونت ايدرز لانعبد غيره ولانستعينه
ديمك اولور پس بو ايات شريفه نك يعنى بو آيت كريمه نك مفهوم ومعناسنى تفسير وتقرير قيلورز زيرا تقدير كلام ونه بيورمرام
بويله ديمك اولوركه حضرت موسى عليه السلام عبادتى واستعانتى هر وجهله حق تعالى حضرتلرينه حصر
ايلديكى كبيدر انين ونياز وقتنده اياك نعبد ديمك زيرا اياك نعبدك مفعوليدر معنى الهى وسيدى عبادتى همان سكا
تخصيص ايلرز ديمك اولور (واياك نستعين) ديمك بلا وقضانك نزول وقتنده بلكه جميع حالده سندن غيريدن معاونت
طلب ايلمزز ديمك اولور بو اياك نعبد ديمك عبادتى حق سبحانه وتعالى حضرتلرينه ايلمككدر اهل لغت واصحاب
عربيت قتنده زيرا اصحاب عربيت ديمشلردر بجن برفعلك مفعولى كندى اوزرينه مقدم اولسه حصر افاده ايلرنته كم
بونده بويله در واول حصر عند العلماء مجرد ريايى نفى ايلمكدن اوتريدر زيرا عبادت واستعانتى حق تعالى حضرتلرينه
حصر ايلمك البته سمعه ورياءك نفيى مستلزم اولور ريا بركسه اعمالنى خلقه كوسترمكدر اول عملنك اوزرينه انلردن
مدح وثنا اميدن ايلمكله واول اعمال حسنه واسطه سيله خلق آنى مقبول ومفخم قيلمق نيتيله چونكه بركسه عبادت
واستعانتى حق تعالى يه حصر ايليه اول كسه ريايى وسمعه يى نفى ايلمش اولور روا كر حقيقتله وكليتله عبادت واستعانتى
حق سبحانه وتعالى حضرتلرينه حصر وتخصيص ايلمديسه اول كسه اياك نعبد واياك نستعين ديمكدن من حيث
المعنى كاذب اولور واياك نعبد واياك نستعين ديمسى ريايى نفى ايلمش اولمز زيرا (اياك نستعين هم حق تعالى يه استعانتى
حصر ايلمكدن اوتريدر پس بنده اياك نستعين ديسه استعانتى خداى تعالى حضرتلرينه حصر ايلمش اولور واياك نعبد
واياك نستعين ديمك ايسه بويله ديمك اولوركه الهى بز عبادتى همان سكا كتوررز انجق سندن غيرى يه عبادت
كتورمزز ومعاونت طلبنى همان دخى سندن طوتارز انجق سندن عون وعنايت طلب ايدرز چونكه بر بنده لسانله
بويله ديه ولكن خدادن غيريسنى كندويه مستقلا بنفسه مانع ومعطى وضار ونافع اعتقاد ايليوب خدمت
وبندهلك ايليه وآنى كندويه كارنه معين بيلوب آندن معاونت طلب ايليه اياك نعبد واياك نستعين ديمكده معنا كذب
ايلمش اولور زيرا عبادت واستعانتى همان سكا تخصيص ايلدك ديمش ايكن اكا تخصيص ايتيوب اول عبادت
واستعانته غيرينى دخى شريك ايلمش اولور واهذا خليل مشرب اولان مقربلردن چوقى كسه لر خداى تعالى انلرى
بربلايه مبتلا ايلدكده وبعض صالحلر انلك حقنده خداى تعالى يه مبتلا اولان بنده نك حقنده شفاعت ودعا
ايلدكلرنده اول مبتلا شفيع وداعى اولان صالحه انجمشدر بويله دوكه بنده ايله مولاسى ما بيننه نيچون كيررسن اكر اول
محبوب مطلق بنده سنه قهر ايلديسه نيچه الطاف خفيه وحكم معنويه دن خالى دكلدر (كل ما فعله المحبوب
محبوب) در پس بن انك هر فعلنه راضى اولمش ايكن سن بنم حقمده اكا نيچون شفاعت ودعا ايلدك ديو بحضور
اولمشدر نته كم بو بياندن معلومك اولور وبو مصرع شريف بو معنالرى تأييد قيلور (خشم كردن پادشاه بر نديم
وشفاعت كردن شفيعى ان مغضوب عليه را از پادشاه درخواستن وپادشاه شفاعت اورا قبول كردن ورنجيدن نديم ازين
شفيع كه چرا شفاعت كردى) بو مصرع شريف پادشاهك نديمى اوزره خشم وغضب ايلمسيدر واول مغضوب عليه اولان

ندیمه برشفیعك شفاعت ایلمسیدر واول شفیع پادشاهدن اول ندیمك كناهنك عفو اولمسنی دیلمسیدر وپادشاه انك
شفاعتنی قبول ایلمسیدر واول ندیمك اول شفیعدن انجنمسیدركه نیچون شفاعت ایلدك دیو (مثنوی) پادشاهی
برندیمی خشم كرد * خواست تا ازوی برآرد دود وكرد * برپادشاه برمصاحبنه خشم ایلدی دیلدیكه اول ندیم
ومصاحبندن دود وكرد یوقاری كتورماسندیكه اندن دود وكرد یوقاری كتوره دیمك آنی بالكلیه ویران وهلاك ایلیه
دیمكدن كنایت اولور نته كم بركسه برخانه یی یقوب یاقق استسه اندن غبار ودخان ظهوره كتورور (مثنوی)
كردشه شمشیر بیرون ازغلاف * تا زند بروی جزای آن خلاف * شاه شمشیرنی غلافندن طشره ایلدی تا اول ندیمه
اول خلافك جزاسنی اوره (مثنوی) هیچ كس رازهره نی تا دم زند * یا شفیعی برشفاعت برتند * هیچ كسه نك زهره سی
وقدرتی یوق ایدی تادم اوره یا خود برشفیع شفاعت اوزره طوانه وانك عفون طلب ایلكه جرأت قیله (م ی) بز عماد
الملك نامی ازخواص * درشفاعت مصطفی وارانه خاص) شاهك خواصندن عماد الملك نام بركسه دن غیری شفاعت
ایلكده مصطفی علیه السلام حضرتلری كبی خاص ایدی یعنی حضرت مصطفی علیه السلام حضورالهیده شفاعت
ایلكه نیچه مخصوص ایسه اول عماد الملك دخی اهل جرمك كناهنی دیلكده شفاعت ایلكه انك كبی مخصوص ایدی
(مثنوی) برجهید وزود درسجده فتاد * درزمان شه تیغ قهراز كف نهاد * همان اول عماد الملك برندن صچرادی
وفوری سجده یه دوشدی فی الحال شاه تیغ قهری الدن قودی یعنی خشم وغضبدن فراغت ایدوب اول مجرمك
كناهنی عفو ایلدی (مثنوی) كفت اكر دیوست من بخشیدمش * ور بلیسی كردمن پوشیدمش * پادشاه اول عماد
الملك اولان مصاحبنه دیدی اكر دیو ایسه دخی بن آنی باغشلدم واكر ابلیسلك ایلدیسه دخی بن آنی ستر ومغفرت ایلدم
مراد پادشاهك قتنده اول شفیعك كمال قربنی وجلالت وقدرنی بیاندر (مثنوی) چونكه آمد پای تو اندر میان
راضیم كر كرد مجرم صد زیان) پادشاه اول مقربه ایتدی ای عماد الملك جونكم سنك آیاغك اورته یه كلدی اكر مجرم یوز زیان
ایلدیسه دخی راضیم زیرا سنك محبتك بنم قتمده شول مرتبه دركه نیچه یوز بیك بونك كبی مجرم خصوصنده شفاعت
ایلسك رضامه مخالف كار ایلمزسن (مثنوی) صدهزاران خشم را تانم شكست * كه ترا آن فضل وان مقدار هست
نیچه یوزبیك خشمی شكست ایلكه قادرم زیرا كه بنم قتمده سنك اول فضل واول مقدارك واردر یعنی اول قدر
فضیلتك واركه نیچه یوزبیك خشم وغضبی صیم وسنك خاطركی صیمم (مثنوی) لابه ات راهیچ نتوانم شكست * زانكه
لابه تو یقین لابه منست * سنك لابه وشفاعتكی هیچ صیمغه قادر دكلم زیرا سنك لابه وتضرعك تحقیق بنم لابه
وتضرعمدر كه سن وجودمده فانیسن پس سنده هرنه صفت اولورسه بنده در دیدی (مثنوی) كر زمین وآسمان
برهم زدی * زانتقام این مرد بیرون نامدی * اكر اول مجرم زمین واسمانی بری برینه اوردی بو مرد انتقامدن
طشره كلمزدی یعنی اكر بو مجرم زمین وآسمانی وكذلك جمیع اهل زمینی واهل آسمانی بری برینه ضم ایلیدی
وبو جمله بنم اكا مؤاخذه وانتقامی نمی دیلیه لر وبو خصوصده شفاعت ایلیه لردی بو مرد انتقامدن طشره كلیه
وخلاص بولمیدی (مثنوی) ورشدی ذره بذره لابه كر * او نبردی این زمان از تیغ سر * واكر اندن اوتری جهان ذره
بذره شفیع لابه كر اولیدی اول مجرم بوزمان تیغدن باش ایلتمیدی یعنی قهرمدن باشنی قورتروب كندینی خلاص
ایتمیدی (مثنوی) بر توی تنهیم منت ای كریم * لیك شرح عزت تست ای ندیم * بو خصوصده ای كریم سكا منت
قومزز ولیكن ای ندیم سنك شرف وعزتكك شرحیدر یعنی بو بو قوردن بر وعدا ایلدیكمز فضیلتلر وشرفلركه سنك
حقنده ذكر ایلدك اندن مراد سكا امتنان ایلمك دكلدر زیرا بز ذكر اولنان فضیلتلری سنك اوزریكه منت قومزز ولیكن
بونی ذكر ایلكدن مرادمز سنك عزت وفضیلتكی شرح ایلمك وبو اسلوبله سائرنامه سنك شرفكی تعریف ایلكدر
دیدی پادشاهدن مراد بونده پادشاه حقیقی اولور وعماد الملكدن مراد محمدی مشرب اولان حق تعالینك برمقرب
بنده سی اولور واول ندیم مجرمدن مراد خلیل مشرب اولان شول عاشق صادق اولوركه اغیاری سوی قیدندن
خلاص اولمش وجمیع امورنی حضرت حقه تفویض قیلمش اوله پس محمدی مشرب اولان مقربلرك حق تعالی
حضرتلرینك قتنده علو مرتبه لری ورفعت وشانلری شول غایتده دركه نیچه یوزبیك مجرملری شفاعت ایلسلر انلرك
دعا وشفاعتنی حق تعالی رد ایلمز زیرا بونلر حق سبحانه وتعالینك ذاتنده وصفاتنده كندیلری فانی ایلشلر دروبونلردن
ظهور ایلین بالكلیه اوصاف الهیه اولمشدر نته كم بو مرتبه ده اولان مقربلرك عند الله قرب ومنزلتلری نه مرتبه ده ایدیكنی
بیان ایلكه شروع ایدوب بیورور (م ی) این نكردی تو كه من كردم یقین * ای صفاتت درصفات ما دفین * تو درین
مستعملی نه عاملی * زانكه محمول منی نه حاملی) بو شفاعتی سن ایلمدك كه یقین ومحقق بن ایلدم ای بزم مقربمز سنك
صفاتك بزم صفاتمزده دفیندر بن بو خصوصده مستعملسن عامل دكل مستعمل میمك فتحیله صیغه مفعول اوقنور

زیرا که سن بنم محولمسن حامل دکلسن حامل کتورلمش دیمك اولور یعنی ای بزم مقر بمز سنك صفاتك
بزم صفاتمزده مدفونه ومستوره اولمشدر وسنك اوصاف بشریتك مغلوبه اولوب بزم اوصاف علیه مزانك اوزرینه
غلبه قیلمشدر پس (المغلوب کالمعدوم) موجبنجه سنك وجود کده صفات بشریه واغراض نفسانیه غالمیوب اندن
ظهوره کلان همان بزم صفاتلر یمزاولمشدر سن ای ولی مقرب بوخصوصده استعمال واستخدام اولنمشسندر بنفسه
عامل دکلسن زیرا سن بنم ارادت وقدرتمك محولیسن سن بنم ارادت وقدرتمی وتدبیر وتصرفمی فی الحقیقه حامل دکلسن
اکرچه بحسب الظاهر عامل وحاملسن ولکن بحسب المعنی بنم معمول ومحمولمسن چونکم عامل وحامل سن اولمیوب
فی الحقیقه بنم معمولم ومحمولمسن پس سندن هر نه ظهور ایدرسه حقیقتده بندن ظهور ایلمش اولور پس بندن ظهور
ایلیبی بن نیچون قبول ایلزم دیمك اولور (مثنوی) مارمیت اذرمیت کفتهٔ ٭ خویشتن در موج چون کفی هشتهٔ
ای بنم ولی مقربم (مارمیت اذرمیت) اولمشسن زیرا کندکی موج دریاده نمایان اولان کف مقامنده ومشابهسنده
قومشسن یعنی مارمیت اذرمیت آیت کریمه سنك مفهومنه مظهر اولمشسن وکندکی بنم دریای ارادتمك
امواجنه ومقتضیاتنه کف کبی قومشسن وتسلیم قیلمشسن پس شول نسنه یی که سن آتدك آنی سن اتمیوب بن آتدم
وشول شفاعتیکه سن ایتدك آنی سن ایتمیوب حقیقتده بن ایتدم بو آیت کریمه نك تفسیری جلد اولده اوایله قریب
وزیر حکایه سنده مرور ایلمشدر (م ی) لاشدی پهلوی الاخانه کیر ٭ این عجب که هم اسیری هم امیر) آنجه دادی تونه دادی
شاه داد ٭ اوست بس الله اعلم بالرشاد ٭ لا اوالدك الانك پهلوسنده مثانه طوت بو عجب که هم اسیرسن وهم امیرسن اول
نسنه یی که سن ویردك حقیقتده سن ویرمدك شاه ویردی اول شاه در موجود اولان انجق الله رشاده اعلمدر بوکلاملر
اکرچه بحسب الظاهر شاه طرفندن عباد الملکه خطاب ایدلمشدر لکن بوندن مراد شاه حقیقتك کندی یه
مقرب اولان ولیسنه بوکونه خطاب ایلمسی ولسان معنوی والهام الهی ایله بوکونه سویلمسی اولور درکه ای بنم
مقربم ومظهرم بنم عشق ومحبتمده جمله صفاتمك ظهور وغلبه سنده لااولدك وکندکی فانی قیلدك پس نفی وفنا
طرفندن کذر ایدوب اثبات وبقا پهلوسنده مقام طوتدك بو عجب حالتدرکه سن اضدادی جامع اولدك بحسب الصورة
بنده واسیرسن وبحسب المعنی امیرسن صورت حسبیله نفی وفنا مرتبه سنده سن اصلا سنك الکده بر قوت وقدرت یوق
عاجز وفقیرسن ومن حیث الحقیقه اثبات وبقا مرتبه سنده مقام طوتوب بنم ارادت وقدرتمله مرید وقادر وحاکم
وامیرسن پس (من رآک رآنی ومن اهانك اهانی ومن اطاعك اطاعنی فاذا اعطیت لاحد شیأ فقد اعطیته وانا الدائم
القائم ولا موجود سوای وانا اعلم بالرشاد والی المبدأ والمعاد (مثنوی) وان ندیم وسته ازوزخم وبلا ٭ زین شفیع
ازرد وبرکشت ازولا ٭ دوستی ببرید زان مخلص تمام ٭ روبحایط کرد تا نارد سلام ٭ واول زخم وبلادن قورتلش ندیم
بوشفیعدن انجندی وانك ولاسندن ودوستلغندن رجوع ایلدی الحاصل اول مخلصدن دوستلغی تمام کسدی یوزینی
دیواره ایلدی تا کم سلام کتورمیه یعنی هربار که کورسه یوزینی دیواره دوندروردی تا کم انك سلامنی المیه واولدخی
اکا سلام ویرمیه ندیمدن مراد خلیل مشرب اولان عشاق الهی اولور وشفیعدن مراد محمدی مشرب اولان کامل
ومکمل ولی مقرب اولور وسالك راه حق اولنلر نهایت سلوکه واصل اولدقلرنده وقرب حق بولدقلرنده ایکی قسمه
منقسم اولورلر برقسمی شول محمدی مشرب اولان کاملر ومکملر اولورلرکه بومظاهر کونیه ده حضرت حق اسما
وصفاتیله ظاهر کورمشلر وکثرات کونیه ده هر نه ظهور ایلدیسه آنی حقدن غیریدن بیلمشلردر کثرات وحدتك
ماینتی جمع ایلمشلر وحدت حق مشاهده ایلملری کثرت کورمکه مانع اولمامش وکثرت خلق واعداد کورلی کورملری
دخی وحدت مطلقه مشاهده سنه حجاب کلمشدر وبرقسمی دخی شول خلیل مشرب اولان کاملردرکه انلرغیر
وسوی مرتبه سنده اولان مظاهر کونیه یی کورمکدن واکا کوکل ویرمکدن خلاص اولمشلر وحدت مطلقه بونلرك
مشربنه وچشم شهودنه غالب اولوب اغیار وسوی حکمنده اولنی نظر لرندن نفی قیلمشلردر فرضا بونلره برکسه
معین اولمق استیه انك معاونتنی استمزلر ولطف واحسان ایلسه اکا شکر قیلمزلر منعم حقیقی خدای تعالی یی بیلوب
شکری دخی همان اکا تخصیص ایدرلر نته کم حضرت عائشه صدیقه رضی الله عنها دخی بو مشربده ایدی وحضرت
ابوبکر الصدیق رضی الله عنه مشرب مکملینده ایدی شول وقتده که حضرت عائشه رضی الله عنها به برائتی حقنده
خدای تعالی آیات کریمه تنزیل بیوردی حضرت ابوبکر رضی الله عنه اکا ایدیکه (یا عائشه اشکری رسول الله فقالت
والله لا اشکر الا الله) نته کم بونك تفصیلی وبو محله مناسب اولان معانینك تحقیقی جلد اولده اون سکز بیتك آخرکی
بیتنده (در نیابد حال پخته هیچ خام) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر فلیطلب فیه وبو قولی مؤید وبو مرتبه صاحبلرینك
حالنه شاهد صدر الدین قنوی حضرتلری اسماء حسنی شرحنده هو اسمنی تحقیق وایضاح بیوردقلری محلده

جنید بغدادی حضرتلرندن بو کونه نقل ایلمشلردرکه (عطس رجل فی مجلس الجنید فقال الحمد لله قال الجنید له قل
کما قال الله تعالی فی کلامه یعنی قل الحمد لله رب العالمین فقال الرجل من العالم حتی تذکره مع الله قال الآن فقل
ما انت قائل فان المحدث اذا قرن بالقدیم لم یبق له اثر الاول مقام الفانی فی الله الغایب عن رؤیة حجاب الکثرة والثانی
مقام المحقق الکلام الباقی ببقاء الحق) چونکه مغضوب علیه اولان ندیمدن مراد خلیل مشرب اولان عاشقلر ومجردان
طریقت اولان صادقلر ایدیکی معلومک اولدیسه پس اول ندیم شاهک قصه سنی ایشت و اول قصه سندن مجردان طریق
الهی اولان عاشقلرک سرفی و حالنی بیلوب فهم ایت (م ی) زین شفیع خویشتن بیگانه شد * زین تعجب خلق در افسانه شد
الحاصل اول ندیم شاه کندینک بو شفیعندن بیگانه اولدی و بو تعجبدن خلق افسانه ده اولدی یعنی ندیمک بو باز کونه
حالنی کوروب انک حقیقتنی بیلیوب بو تعجبدن انلر بونی حکایت ایلکده اولدیلر و بری برینه بو امر عجیبی داستان
قیلدیلر و دیدیلر که (مثنوی) کرنه مجنونست یاری چون برید * از کسی که جان او را واخرید * اکر بو کسه مجنون دکل
ایسه دوستلغی نیچون کسدی شول بر کسه دن که انک جانی بلادن صاقلدی یعنی قتل وسیاستدن انک جانی
خلاص قیلدی (مثنوی) واخریدش آن دم از کردن زدن * خاک نعل پاش بایستی شدن * بو شفیع خود اول دم آنی
بوینی اورلقدن خلاص ایلدی انک نعلی پاینک خاکی اولمق کرک ایدی یعنی مقتضای عقل ولازمهٔ مروت بو ایدیکه اول
شفیعک پاینک باشمقلرینک خاکی اولمق کرک ایدی و ایسه انک خاک پایی اولمق دکل اکا عداوت قیلدی (مثنوی) باز کونه
رفت و بیزاری کرفت * با چنین دلدار کینداری کرفت * بو ندیم باز کونه و عکسنه کتدی و اندن بیزارلق طوتدی انجلین
دلدار ایله کیندارلق طوتدی بو صفتلر محل مروت و مخالف عقل و حکمتدر (مثنوی) پس ملامت کرد او را مصلحی *
کین جفا چون میکنی با ناصحی * پس بو جهله خلایقک ما بیننده بر مصلح اول ندیم شاهی ملامت ایلدی بویله دیوکه
بر ناصح و شفیعه نیچون جفا ایلرسن و بو جفایه لایق دکل بلکه نیچه خدمت و وفایه مستحق ایدی (مثنوی) جان تو
بخرید آن دلدار خاص * آن دم از کردن زدن کردت خلاص * زیرا اول دلدار خاص سنک جانکی صاتون الدی
اول وقت بو ینک اورلقدن سنی خلاص ایلدی (مثنوی) کربدی کردی نبایستی رمید * خاصه نیکی کرد آن یار حمید *
فرضا اکر اول سکا یرامزلق ایلسه سن اندن اورکمک کرکز ایدی زیرا اهل مروت اولدرکه کندیسنه کمال ایلین کسه یه
ایلک ایلیه خصوصا اول یار محمود سکا ایلک ایلدی پس سنکه احسان ایلین کسه یه اساءت و عصیان ایلیه سن بغایت
دنی و لئیم اولورسن بو خود سنک شانکه لایق دکل ایدی دیدی پس اول ندیم دخی ملامتکر اولان کسه یه بو کونه
جواب شافی ویروب کندینک حالنی بیان ایلدی (مثنوی) کفت بهر شاه مبذولست جان * او چرا آید شفیع اندر میان
لی مع الله وقت بود آندم مرا * لا یسع فیه نبی مجتبی * بو ندیم پادشاهی مصلح اولان لائمه دیدیکه شاهدن اوتری جانم
مبذولدر اول نیچون اورتایه شفیع کلور که شفاعت اثنینیت و مغایرت معنالرین متضمنه اولور و مرتبهٔ کثرتده انک
ظهوری مقبوله کلور اول دم ایسه بکا لی مع الله وقتی ایدی اول وقتده ملک مقرب و نبی مجتبی صغمز چونکه ندیم
شاهیدن مراد خلیل مشرب اولان عشاق الهی ایدیککی بیلدک و شفیعدن مراد محمدی مشرب اولان
شیخلر و مربیلر ایدیکنه دخی عالم اولدک پس خلیل مشرب اولان بر عاشق صادقه بو عالمده تجلیات قهریه و جلالیه دن
بر تجلی ظهوره کلسه و اول عاشقک وجودنی قهر و هلاک ایلمکه متوجه اولسه و مرتبهٔ شفاعتده اولان بر ناصح
و مربی انک حقنده شفاعت قیلسه و اول عاشقک جانی اول بلادن نجات بولسه اول ناصح و مربینک بو شفاعتندن
اول عاشق صادق متألم اولور و اکا بغض ور سببی اولدرکه اول ناصح و مربینک کندی حقنده اولان مرحمت و شفقتندن
حق تعالی حضرتلرینک قهرنی کندی به ایلک بیلور زیرا بیلور که حکیم مطلقدن اصلا عبث بر دیرنده سنه قهر و غضب
ایلک ظهوره کلمز اکر بر نده سنه قهر مراد ایلسه اول قهرک ضمننده نیچه لطف و مهر مشاهده قیلور و غیر مرتبه سنده
اولان شفیعک مهر و محبتی حق تعالینک بنده سنه اولان قهرک ضمننده موجود اولان منافع و فوایده معادل اولمز
و مساوی کلمز چونکه بر عاشق صادق کندی محبوبنه بو مرتبه یقینی اوله و انک حکمتنی و صفاتنی کمالیله بیله اول
عاشق غیر مرتبه سنده اولان ناصح و مربینک محبوبیله کندی ما بیننه داخل اولمسندن و محبوبک کندی محبته مراد
ایلدیکی قهر و غضبی اندن دفع قیلمسندن اول عاشق اکا بغض ور اول جهتدنکه عاشق منفعت و وصلتی کندی
معشوقنک مرادنده بولور و اول معشوقک مرادی اکر قهر اولسون (کل شیء من الحبیب حبیب) دیوب ایکی صفتی
بیله کندی به اولی بیلور زیرا عاشق صادق بیلور که صفت قهریه و جلالیه کندینک یقینی و وجود موهومینی
محو و مضمحل ایلر یقین ایسه عاشق ایله معشوق ما بیننده عظیم حجابلدر چونکه اول صفت قهریه و صفت معشوقه
حجاب اولان یقینی رفع ایلیه عاشق اول صفت قهریه دن نیچون متألم اولور بلکه اول قهریه نک دفعنه شفاعت

ودعا ایلین کسیه ایجنور ومتالم اولورا کرچه نا صحك مرادی انك حقنده صورتا کا خیر وقصد ر ولیکن من حیث
المعنی عاشقه ضرر وعدم خیردر چونکم عاشق صادق کندینك حیات وبقاسنی ممات وفنای نفسانیسه ایلمکده
مشاهده ایلسه یارك افنای وجود ایلین صفت قهر وجلالیه بنی دخی جان ودل ایله سورچین بر ناصح آنی اول
عاشقدن دفع ایلمك مرادایلسه اول عاشق اکا بعضورا اولور وچین بر مصلح بوکار بازکونه نك حقیقتنه عالم اولمیوب
بونك سرندن سؤالی ایلسه اکا بوکونه جواب ویروب دیرکه ای مصلح اول دم خود بکا الله ایله اولمق وقتی ایدی اول وقتده
ایسه ملك مقرب ونبی مرسل صغمز بلکه جمیع کثرات وتعیناتك آنده اضمحلالی وتلاشیسی مقرر اولور عاشق دخی
کندی وجودنی آنده فانی بولور نته کم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت قیلور (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
لی مع الله وقت لایسعنی فیه ملك مقرب ولانبی مرسل) بو حدیث شریفك تحقیق وبو محله مناسب اولان مسائلك
توضیح وتفصیلی جلد اولك اواخرنه قریب بیان انکه فتح طلبیدن پیغمبر علیه السلام مکه را میر خنده (لایسع فینا نبی
مرسل) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده مطلب اولنه (مثنوی) من نخواهم رحمتی جز زخم شاه) من نخواهم غیر آن
شه را پناه * غیر شه را بهر آن لا کرده ام * که بسوی شه تولی کرده ام * بن شاهك زخمندن غیری بر رحمت استمزم
بن اول شاهدن غیری پناه استمزم بن شاهدن غیری آندن اوتری لا ایلمشم که شاهك جانبنه توجه وتولی ایلمشم یعنی
اول عاشق صادق دیدیکه بن شاهك زخمندن غیری مرحمت استمزمکه بن انك زخمنی عین مرهم واندن کلان زخمی
محض رحمت بیلورم بن اول پادشاه حقیقتدن غیر ملجأ ومأوی بیلمزم (فان سعینا الیه نسعی * وان سجدنا الیه نسجد)
دیمشلردر ملجأ ومأوی همان انك جنابی بیلنلر دنم بن شاهدن غیری اولان اغیار وسوانی تیغ لا ایله آندن اوتری
نفی ایلمشم ومحو قیلمشم که اول پادشاه حقیقی جانبنه من کل الوجوه توجه قیلمشم وجمله اشیانی الان هالك
ومتلاشی بیلمشم دیدی (مثنوی) شاه اکر ببرد بقهر خود سرم * شاه بخشد شصت جان دیکرم * شاه اکر کندی
قهر یله بنم باشمی کسه شاه بکا اندن غیرا التمش جان بغشلر یعنی شاه حقیقت کندی تیغ قهریله بنم روح حیوانیمی
وسر جسمانیه می اکر قطع ایلرسه (من احبنی قتلته ومن قتلته فانا دیته) حدیث شریف قدسیسنك موجبنجه بنم
دیتم اول پادشاهك وصلتی وقربتی اولور که نیجه بو زجانلر اول وصلتنه معادل اولمز پس اکا اول حضرت بر سر
مقابله سنده نیجه جانلر بخش ایلمش اولور شصت جاندن مراد بونده تحدید دکل تکثیر ایچوندر (مثنوی) کار من
سربازی وبیخویشیست * کار شاهنشاه من سربخشیست * شاهك بولنده بنم کارم سربازلقدر وبیخود بشلقدر اما
بنم شاهنشاهمك کار وعملی سربخشلقدر یعنی بن که عاشقم بنم کار وشانم اول معشوقك بولنده جانی فدا قیلمقدر
اول بنم شاهنشاهمك شانی سربخش اولمق وعاشقلرینه جود وعطا قیلمقدر (مثنوی) فخر آن سرکه کف شاهش برد
ننك آن سرکو بغیری سر برد) فخر ودولت اول باشه که انی خدای تعالینك تیغ محبتی قطع ایلیه وشمشیر وحدت آنی افنا
قیله عیب وعار اول باشه که اندن غیری یه سرفرو ایلیه وبنده لك قیله (مثنوی) شب که شاه از قهر در قبرش کشید *
ننك دارد از هزاران روز عید * خود طواف انکه او شه بین بود * فوق قهر ولطف وکفر ودین بود * مثلا شب که شاه
قهردن انی قبره چکدی یعنی زفت کبی سیاه ایلدی اول شب هزاران روز عیددن عار طوتار خود اول کسه نك
طوافیله اول کسه حق بین اوله قهرك ولطفك وکفرك ودینك فوقنده اولور یعنی شول شب کبی اولان حالات مظلمه یی که
پادشاه حقیقی قبر کبی اولان غم والم ظلمتنه چکه وانی مظلمتر وسیاهتر ایلیه اول حالات مظلمه هزاران روز عیددن وایام
شادیدن عار طوترمراد شول بنده عاشق که محبوب حقیقی ظلمات هموم وهموم وغمه چکه وقهرندن آنی نیجه بلیاته
مبتلا ایده انك اول مظلم اولان حالی نیجه بیك ایام شادیدن ننك وعار طوتر زیرا اول پادشاه مطلقك کندی عاشقنه ایلدیکی
قهر معناعین لطفدر واکا مسلط قیلدیغی ظلمت درد وبلا من حیث المعنی محض ولا وصفادر ودنیانك ایام عیدندن وروز
سعیدندن عاشقه اول جفا هزار باز اولیدر خود اول عاشقك طواف وجولانی که اول عاشق پادشاه حقیقی
مشاهده ایدیجی اوله قهر ولطفك وکفر ودینك ورا سنده اولور وعاشق فانی بو جمله دن بر تر عقل وادراکه صغمز
بر مرتبه ده سیر قیلور (مثنوی) زان نیامد یك عبارت در جهان * که نهانست ونهانست ونهان * اول مرد
عاشقك مرتبه سنده جهانده بر عبارت کلدی زیرا انك حقیقتی نهان اندر نهان اندر نهاندر یعنی شاه بین اولان
عاشق صادقك مطافندن وطوافندن بر لفظ وبر عبارت بو جهانه کلدی واول عبارتی اول مرتبه دن بر عارف تکلم
ایلمکه قادر اولمدی زیرا که اول مرتبه زیاده نهاندر که عقول وادراکات انی بیلمکه قادر دکلدر عقولك ادراکی قابل دکل
ایسه تعبیر ایلمك ممکن دکلدر (مثنوی) زانکه این اسما والفاظ حمید * از کلابه آدمی آمد پدید * زیرا که بو اسما
والفاظ حمید آدمه منسوب اولان کلابه دن پدید وظاهر کلدی کلابه کلوه دیدکلریدر کما کا ایلك صررلر بو راده

مراد آدمینك قالبی اولور یعنی بوذکر اولنان لطف وقهر اسملری وبونلردن ماعدا اولان اسماء محموده والفاظ محبوبه ومودوده بوجمله سی آدمینك قالبندن ظاهر اولدی وآنك دهانندن وجوده کلدی پس بو اسما والفاظ عاشقك مشاهده ایلدیکی معنالی ساوی اوله من واول معنالی اداقیله من مثلا دریا کوزه یه صغمدیغی کبی عالم معنی هم بو الفاظ وحروفه صغمزا کرسن دیرسك که اسماء الهیه خود قدیمدر واز لیدر وبو کتابلرده یازیلان واسانلرده تکلم اولنان اسما ایله اول اسماء الهیه تعبیر اولنمش والفاظ واسطه سیله اول معانی قدیمه ظهوره کلمشدر پس عاشقك مشاهده ایلدیکی اوصاف قدیمه موصوف اولان ذات احدیتدن غیری خود دکلدر پس نوجهله اندن بوجهانه بر عبارت کلدی وعاشقك واصل اولدیغی مرتبه تعبیر وبیانه صغمدیدیکك نیجه ممکن اولور مصرع ثانی ودخی بو ابیات آتیه بو سؤالی رفع قیلور وبو مشکلی فتح ایلیوب موضح اولور کان یوررلر که بو لغات والفاظ ایله اولان اسماء حسنی اولسون ویا خود بوندن غیری اسملر اولسون اکرچه اول اسماء قدیمه نك واوصاف الهیه نك مقابله سنده وضع اولنوب بونلر انلره علملر کبی واقع اولمشدر لکن بو الفاظ محدثه اول معانی قدیمه یی کما ینبغی کشف وایضاح ایلیه من زیرا آدمینك قالبندن ودهانندن ظهوره کلمشدر پس دهان آدمیدن صدور ایلین الفاظ وحروف دریای معانیدن نقدر کشف وایضاح ایلسه قادر اوله بحرلر مدادا اولسه وجمیع اشجار قلم اولسه وجمیع انام کاتبلر اولوب الی یوم القیام عاشقك مشهود ومقامی اولان دریای معنانی تحریر ایلسه لر کل عباراتله اندن سوز سویلسه لر بر قطره قدر معنانك شرحنه قادر اولمیه لردی وانك مشهودی اولان اسرار الهیه دن برسری کما هو حقه تعبیر قیلمیه لردی (بیت) فالسن من یدعی بالسن عارف * وان عبرت کل العبارات کلت * بو راده بر سؤال لازم کلور که دینه اول سؤال بودر شاهین اولان عاشقك مطاف ومشهدندن بوجهان نیچون بر عبارت کلمك جائز اولمیه اول عاشقك مشهد ومطافی خود ذات الهیه واسماء ربانیه دن خالی وغیری دکلدر حق تعالی حضرتلری خود آدم علیه السلام حضرتلرینه کل اسمانی تعلیم ایلدی وحضرت آدم علیه السلام دخی بو عالمده آنی ملائکه یه انبا ایلدی پس عاشقك مشهدی اولان مرتبه دن بوجهانه بر عبارت دکل نیجه بوزیلك عبارتلر کلمش وحضرت آدم علیه السلام دخی آنی الفاظ وعباراتله انبا واخبار قیلمش اولور بو بیتله بو سؤال مقدره جواب یوررلر (مثنوی) علم الاسما بد آدم را امام * لیك نی اندر لباس عین ولام * حضرت آدم علیه السلامه امام علم الاسماء اولدی ولیکن عین ولام لباسنده دکل یعنی نعم حضرت آدم علیه السلامه امام وپیشوا حق تعالینك اکا کل اسمانی تعلیم ایلسی اولدی وحضرت خدا (وعلم آدم الاسماء کلها) آیت کریمه سنك موجبنجه آدم علیه السلام حضرتلرینه اسمانك کلیسنی تعلیم قیلدی ولیکن حروف والفاظ لباسنده دکل عین ولام حرف ولفظ دیمکدن کنایت اولور یعنی حضرت حق تعالی آدم علیه السلام حضرتلرینه جمیع اشیانك اسماسنی ومسمالسنی وکندینك اسماء قدیمه سنی اکرچه بیلدردی ولکن بر معلم وبر متعلم الفاظ وحروفله فلان فلانك اسمیدر وفلان شی فلان اسمك مسماسیدر وانك ماهیتی وخاصیتی وآثاری شودر دیدیکی کبی دکل عین ولام لباسنده اولان تعلیم بو کونه تعلیمدر بلکه اول آدمك قلبنده جمیع اسمانك ومسمیاتك علمی خلق ایتمکله ویا خود انك قلبنه دمبدم علم اسمانی الهام وافهام ایتمکله بیلدردی حاصلی انك خدای تعالی آدمه اسمانی تعلیم ایلسی خصوصنده چوق قیل وقال واقع اولمشدر اولی اولان اولدر که یا انك جاننده اسمانك کلیسنه علم ضروری خلق ایلدی ویا خود انك جاننه انك علمنی القا ایلدی دیمه بو آیتك تفسیری وبعض تحقیق جلد ثالثده آغاز منور شدن عارف مرحنده (آدم انبئهم باسماء درس کو) بیتنك شرحنده ودخی بعض مواضعده مسطور ایلمشدر (مثنوی) چون نهاد از آب وکل بر سر کلاه * کشت آن اسماء جانی روسیاه * چونکه حضرت آدم علیه السلام آب وکلدن باشی اوزره کلاه قودی اول جانه منسوب اولان اسملر روسیاه اولدی یعنی چونکم حضرت آدم علیه السلام آب وکلدن سر جانی اوزره تاج قودی وجسد لباسنی کیدی اول جانه منسوب اولان اسمای الهی واوصاف ربانی واسماء اشیای نامتناهی حضرتلرنده لطیف ونورانی ایکن الفاظ وحروفله کثیف وظلمانی اولدیلر وسواد مداده صحایف اوزره مرقومه اولدقلری واسطه سیله روسیاه اولمق مرتبه سنی بولدیلر حالا بو لغات والفاظله سویلنن وصحف وکتبده مرقومه اولان اسما اول جانه منسوب اولان اسمایه نسبتله روسیاهلر کبیدر واول اسماء جانی بونلره نسبت خوبرو ولطیف خوبلر کبیدر (مثنوی) که نقاب حرف ودم در خود کشید * تا شود بر آب وکل معنی پدید * کرچه از یك وجه منطق کاشفست * لیك از ده وجه پرده ومکتنفست * زیرا اول اسماء جانی حرف ودم نقابنی کندیسنه چکدی تا کم آب وکل اوزره معنی پدید اوله اکرچه بر وجهدن نطق کاشف اسراردر لیکن اون وجهدن مزلق ترکدر بعض نسخه ده بو مصرع بوله در لیك از ده وجه پرده ومکتنفست ستر وافاده ایدیجی معناسنه در مزلق دنمزلق قربی یعنی برزن لف افعال بابندن اسم فاعل صیغه سی اوزره در

مقرب معناسنه خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه اول خوب رو ولطیف خو اولان اسماء بیانی حرف وکلام نقابنی
کندویه بجکدی دم بونده کلام معناسنه استعمال اولنور تا کم آب وکلدن مخلوق اولان آدمیلر اوزره حقیقت معنی
واسرار خدا ظاهر اوله یعنی اول جانه منسوب اولان اوصاف الهی واسماء اشیانک نامتناهی عالم معناده ایکن
بی نقاب خوبرولر وبی حجاب محبوب خولر کبی لطیف وملیح ایدیلر پس بو عالم جسده کلدیلر وحروف وکلمات
نقابنی کندی یوزلرینه پرده قیلدیلر تا کم آب وکلدن ظهوره کلان آدمیلر اوزره معنانک خوبرولری ظاهر اوله بو آب
وکلدن مخلوق اولان آدمیلر اول معنانک خوبی حروف وکلمات نقابیله کوره لر واضیق اول حروف وکلمات نقابنک
آلتنده انی تماشا ایدوب تدریجله اول جمالی نقابسز کورمکه مستعد اولوب اشتیاق قیلهلر بعده اول الفاظ وحروف
نقابی برطرف اولوب عالم جانده نیجه خوبرولایسه آنی مشاهده قیلمغه قادر اوله پس بو نطق وبو الفاظ اول
اسماء بیانینک ومحبوب روحانینک نقاب وحجابی کبی واقع اولمشدر اکرچه من وجه بو نطق اول روحانینک
واسماء بیانینک وجهندن پرده یی کشف ایدیجیدر ودیدهٔ عقله انی بروزدن کوستریجیدر ولیکن اون وجهدن وجه
حقیقی مشاهده ایلمکه مزلف ومقرب اولان معنانی ترک ایدیجیدر نسخهٔ ثانی اوزره معنا اکرچه منطق من وجه
اول اسمانی کاشفدر ولیکن اون وجهدن بو نطق وکلام اول وجه حقیقته پرده وستردر ده وجه بونده تحدید ایچوندر کل
تکثیر ایچوندر یعنی نیجه وجوهدن نطق انسانی اول اسماء بیانی ومحبوب روحانینک وجهلرندن مشاهده سنده
پرده وستر واقع اولمشدر دیمک اولور چونکه الفاظ وحروف وجه معنایه پرده کبی اولمش وبو کائنات وموجودات
دخی وجه حقیقته حجاب کبی کلمشدر خلیل مشرب اولان عاشقلر بو الفاظ وحروف نقابنی رفع ایلمشلر وبو کائنات
وموجودات حجابلرنی دیدهٔ شهودلری اوکندن مرفع وازاله قیلمشلر ومن کل الوجوه حضرت حقه متوجه اولمشلر
والتجا قیلمشلردر بو مناسبتله حضرت خلیل الرحمن علیه السلام حضرت جبریل امین علیه السلامه التجا ایتمیوب
من کل الوجوه حضرت حقه متوجه اولدیغنی ومشرب خلیلده اولان عاشقلرک دخی انک قدمی اوزره سیر قیلدیغنی
بیانده ایراد ایدوب اسباب ووسایطه تعلق ایلمینجکه لر اول حضرتک مرتبهٔ علیه سنی وانک مشربنده
اولان طائفه نک دخی مقامات سنیه سنی بو حکایه نک نعتنده تعبیر وتقریر بیورویبدیرلر (کفتش خلیل مر جبرئیل را
چون پرسیدش که الک حاجة خلیل جوابش دادکه اما الیک فلا) بو مرخ شریف حضرت خلیل علیه السلامک
جبرئیل علیه السلامه دیمیدر چونکم جبرئیل علیه السلام اول خلیله صوردیکه یا ابراهیم سنکچون بر حاجت
وارمیدر حضرت خلیل علیه السلام اکا جواب ویردیکه بنم حاجتم واردر اما سکا دکل یعنی شول دمکه نمرود حضرت
خلیل علیه السلامی آتشه القا ایلدی جبرائیل علیه السلام حضرت خلیله اول حینده کلوب سنک بکا احتیاجک
وارمیدرکه بن سنی بو آتشدن خلاص ایدم دیدی حضرت خلیل علیه السلام اندن استغنا ایدوب اکا بو کونه
جواب ویردیکه نعم بنم احتیاجم واردر ولیکن سکا دکل بلکه سنی دخی یوقدن وار ایلین قادر مطلقه در پس جبرئیل
علیه السلام اکا دیدیکه (سل حاجتک من ربک) حضرت ابراهیم اکا (علمه بحالی حسبی عن سؤالی) دیو جواب ویردی
(ایاک نعبد وایاک نستعین) آیتنک حقیقت معناسنه واصل اولان وعبادت واستعانتی همان حضرت حقه حصر
وتخصیص قیلان عاشقلر دخی حضرت جبرئیل علیه السلام ایسه ده اندن معاونت طلب ایلمزلر قنده قالدیکه
سائر خلقدن مدد ومعاونت طلب ایلیه لر نته کم اول مغضوب علیه اولان ندیم عماد الملک نام وزیر کرمک شفاعتن دیلدی
واندن مدد ومعاونت طلب ایلدی (م ی) من خلیل وقتم واو جبرئیل) من نخواهم در بلا اورا دلیل) پس اول مغضوب
علیه اولان ندیم کندی یه ناصح اولان مصلحه بو کونه جواب ویروب دیدیکه ای ناصح بن وقتمک خلیلی یم واول
عماد الملک فی المثل جبرئیل کیبیدر بن درد وبلاده آنی دلیل استمزمکه اول بلادن بنی نجاته دلیل اوله وشاهله بنم
مابینمه دخول قیله وانک بندن مرادنی تحویل ایلیه (مثنوی) او ادب نا موخت از جبریل راد * که بپرسید از خلیل
حق مراد * اول شفیع وادوجوانمرد اولان جبرئیل علیه السلامدن ادب اوکرنمدی ادب اوکرنمدیکی دیمک دخی
جائزدرکه اول جبرئیل علیه السلام حضرت حقک خلیلندن مرادنی صوردی انک مرادنی اندن صورمزدن مقدم
شفاعته وتخلیصه جرأت ایلدی بلکه اول حضرت بوله دیدی (مثنوی) که مرادت هست تا یاری کنم * ورنه بکریزم
سبکباری کنم * سنک مرادک وارمیدرای خلیل تا سکا یاریلک ایلیم یوخسه قاچم سبکبارلک ایلیم یعنی اکر بندن
بر مرادک وار ایسه دیکه سکا معاونت ایدهیم واکر بکا احتیاجک یوق ایسه ثقلت اولمیوب سندن قاچوب
کندی منزلم جانبنه کیدهیم دیدی (مثنوی) کفت ابراهیم نی رو از میان * واسطه زحمت بود بعد العیان * حضرت
ابراهیم علیه السلام ایتدی اکا یوق اورتادن کیت زیرا عیاندنصکره واسطه زحمت اولور زحمت ویرمکی ترک ایت یعنی

مرتبهٔ حقیقت عیان اولدقدنصکره وعاشق معشوقنه وصول بولدقدنصکره واسطه ودلیلك وجودی زحمت اولور
وعاشق واصل دلیلدن نفرت قیلاور (ولهذا قیل طلب الدلیل بعد الوصول الی المدلول قبیح (مثنوی) بهر این دنیاست
مرسل رابطه * مؤمنان ازانکه هست او واسطه * هر دل ار سامع بدی وحی نهان * حرف وصوتی کی بدی اندر جهان
نبی مرسل بو دنیادن وبو دنیانك اهلندن اوتری حضرت حقه رابطه اولمشدر مؤمنلره زیرا که اول مرسل مؤمنلرله
حق تعالی ما بیننده واسطه در هر دل وجان اکر وحی نهانی سامع اولیدی جهانده بر حرف وصوت قنده اولوردی
یعنی نبی مرسل اولنلر جیفهٔ هامان بو عالمدن وبو عالمك اهلی اولان مؤمنلردن اوتری رابطه اولمش وانلری حضرت
حقه واصل ایلمکه وآشنالق قیلمغه واسطه کلمشدر زیرا انبیا ومرسلین اولمسه لردی وخلق عالمی حضرت حقه دعوت
قیلمسلردی بو عالمك خلقندن هیچ برکسه حضرت حقله آشنا اولمیدی خدانك کلامنی استماع قیلمیدی هر کوکل
وحی حق وکلام وجود مطلق سامع اولمغه قادر دکلدر هر کوکل وحی نهانی اکر سامع اولیدی وحضرت حقدن
بلا واسطه معنانی ومرادحق اخذ قیلیدی جهانده نیچون کلام حقه دلیل بر حرف وصوت اولوردی وحق تعالینك
کلام قدیمی نوجهله بو حروف والفاظ محدثه ومخلوقه واسطه سیله ظهوره کلوردی پس معلوم ومقرردر که هر کس
بی حرف وبی صوت صرف معنانی فهم ایلمکه قادر اوله مز وبی واسطهٔ مرسل حضرت حقدن نهانی اولان وحیی اخذ
قیله مز پس حرف وصوت واسطه سی بو عالم صورتلنادلنه معنانی فهم ایلمکدن اوتری لازم اولدی ونبی مرسل دخی
مؤمنلری حضرت حقه آشنا ایلمکدن اوتری واسطه کلدی اما شول ولی کامل وعاشق واصل که حق تعالی عیان اوله
ونهانی اولان وحیی حق تعالی حضرتلرندن بلا واسطه اخذ ایلمکه قادر اوله وهر وجهله حق سبحانه وتعالی بی
عین الیقین مشاهده قیله اول واسطه ورابطه یه محتاج اولمز واندن غیریدن مدد ومعاونت طلب قیلمز (م ی) کرچه او
محو حقست وبی سرست * لیك کار من ازان ناز کترست * کردهٔ او کردهٔ شاهست لیك * پیش ضعفم بد نماید دست
نیك * اکرچه اول شفیع محو حقدر وبی سر وساماندر ایکن بنم کارم وشانم اندن نازکرکدر انك کرده وعملی شاهك
کرده وعملیدر ولیکن بنم ضعفم اوکنده نیك بد نماینده در یعنی اول ندیم ناصح مصلحه بو کونه جواب ویروب اکرچه
اول عمادالملك محو حقدر وانك عشقنده بی وجود وبی سردر ولیکن بنم کارم انك مرتبه سندن نازکتردر زیرا بن قهر
ولطفی برابر کورورم وحضرت محبوبدن هر نه کونه کلورسه من کل الوجوه آنی محبوب بیلورم اما او قهری لطفدن فرق
ایلر وقهری فلاندن رفع ایلیه وا کاشویله لطف واحسان ایلدی بو سویلر پس بنم عمل وشانم انك عمل وشاندن دقیق تردر
نعم اکرچه انك دخی جمله عملی وشانی شاهك عمل وشانیدر واول شاه حقیقته برآلت کبی واقع اولمشدر وشاه حقیقتك
نتیجه فعلی انك وجودی واسطه سیله ظهوره کلمشدر ولیکن بن بر ضعیفك قتنده بر نیك ولطیف اولان حسنات قبیح
کورنیجه درنه کم (حسنات الابرار سیئات المقربین) دینلمشدر بو معنی نیك وبد نماینده است اولدیغی اوزره در اما بد نماینده
نیکست تقدیرنده اولوب معنی بنم ضعفم قتنده خلقه بد نماینده اولان نیك ولطیفدر دینسه هم جائزدر یعنی اول قهر
وغضبکه عوام ناسه قبیح کورنیجیدر وانلر اول قهر وجلالی یرامز عد ایلیجیدر اول بن ضعیفك قتنده بغایت خوب
وتی محبوب اولمشدر دیمك اولور (مثنوی) آنچه عین لطف باشد بر عوام * قهر شد بر نازنینان کرام) پس بلا ورنج می باید
کشید * عامه را تا فرق سر تا دید * اول نسنه که عوامه عین لطف اوله کریم ونازنینلر اوزره قهر وغضب اولدی
چوق بلا ورنج چکمك کرك عامه یه تا فرق وتمیزی کورمکه قادر اوله لر یعنی اول نسنه که عوام ناس اوزره عین لطف
واحسان اوله کریم اولان نازنینلر اوزره اول قهر اولدی شوا اعتبار له که عوام هر نه که حق جانبندن کندی مزاجلرینه
نافع وطبیعتلرینه ملایم وصلاح کلورسه انی لطف بیلورلر ومزاجلرینه وطبیعتلرینه الم ویرنی ومخالف کلنی قهر
بیلورلر اما اولیای کرام بونلرك عکسیدر هر نه که لطف مطلق جانبندن طبیعتلرینه مخالف الم وقهر شکلنده بر فعل که
ظهوره کله (کل شیء من الحبیب حبیب) دیوب آنی هم محبوب بیلورلر کما قال ابن الفارض (بیت) وکل اذی منك فی الحب
اذیدا * جعلت له شکری مکان شکیتی * وما حل بی من محنة فهی منحة * وقد سلمت من حل عقد عزیمتی * پس عوامه
لطف اولان اولیای کرامه قهر اولدی زیرا مزاجه ملایم وطبیعته موافق اولان شیلرا کر رضای الهی ومرادربانی یه
مخالف ایسه عین مکر ومعنی قهردر انکیچون عوامه لطف اولان کرامه قهر اولمشدر چوق بلا ورنج وریاضت
چکمك کرکدر عامهٔ ناس ایچون تا کم لطفی قهردن وبعضی مهردن فرق ایلمکه قادر اوله زیرا چوق نقمت واردر که
نعمت شکلنده ظهوره کلور عدو الله اولنلرا کامظهر اولمشلردر عوام انك ظاهرینه باقوب نعمت صانورلر وچوق نعمت
واردر که شدت ونعمت شکلنده ظهوره کلوب اولیاء الله اکا محل اولمشلردر عوام انك ظاهرنی کوروب بلا ومحنت بیلور
(کما قال علی کرم الله وجهه سبحان من اتسعت رحمته لاولیائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی سعة رحمته

(ىءم) كين حروف واسطه‌اى يارغاره * پيش واصل خارباشد خارخاره * پس بلا ورنج بايست ووقوف * تارهد آن روح صافى از حروف * زيرا بو واسطه اولان حروف اى يارغار واصل اولان كاملك قتنده خاراولور زياده خاراولور زياده بلاورنج ووقوف كركدر تاكم اول روح صافى حروفدن قورتله غار مغاره معناسنه‌در بونده عالم طبيعتدن استعاره اولور اى يارغار اى طبيعت مغاره سنده بله يار اولان كسه ديمك اولور خارخور وحقير معناسنه اولمقده جائزدر وغم وغصه وناسه معناسنه اولمق دخى وجهدر يعنى بو اسرار حقه وعلم لدنك بيلنسنه واحكام الهيه‌نك علمنه واسطه اولان الفاظ وحروف اى بله غار طبيعتده يار اولان طالب واصل حق اولان كاملك اوكنده ناسه وغم وغصه منزله‌سنده‌در كه عارفلك اكا التفات واعتبارى يوقدر مكر كه عند المصلحة طالب وسالك اولنسه چوق بلاورنج وچوق وقوف وشعور كركدر تاكم اول روح صافى الفاظ وحروف قيدندن خلاص اوله ومعانى مجرده‌يى بى واسطهٔ حروف لوح دلدن اوقيه وخداى تعاليدن اخذ ايليه زيرا شوائب كثرتدن صافى اولمينجه وطهارت حقيقيه بولمينجه الفاظ وحروف قيدندن قورتلمز ديكى اشعار ايلر وروحك صفوتنه سبب بلا ورنج ورياضت چكمك ايديكنه دخى اشارت قيلر (مثنوى) ليك بعضى زين صدا كرترشدند * باز بعضى صافى وبرترشدند * همچو آب نيل آمد اين بلا * سعد را آبست وخون بر اشقيا * وليكن خلق عالمدن بعضى بو صدادن كرتر اولديلر كيرو بعضى صافى وبرتر اولديلر مثلا بو رنج وبلا آب نيل كبى كلدى اهل سعده آبدر واشقيا اوزره قاندر بو صدادن مراد مقدماذكر ايلدكارى اسرار ومعانى‌يه واسطه اولان الفاظ وحروفدر پس تقدير كلام بويله ديمك اولوركه نم بو حروف والفاظ اسرار ومعانينك فهمنه ودركنه واسطه اولمشدر وليكن ناسدن بعضى بو صدا وكلامدن زياده اصم اولمشلردركه اصلا بو تكلم اولنان حروف والفاظدن اسرار وعلومى فهم قيلمشلردر اما كيرو بوناسدن بعض كسه لركه اذن واعيه صاحبلرى ايديلر انلر بو الفاظ وحروفدن نيجه علوم ومعانى اخذ ايدوب حروف وكلمات قيدندن برتر اولمشلر وكدورات جسمانيه‌دن صفوت بولمشلردر چونكيم بو حروف وصدادن بعضى اصم اولدى وبعضى سمع صاحبى اولوب آنى استماع قيلوب آندن لذت وصفا بولوب برتر اولدى كذلك بو رنج وبلا دخى بعض كسه‌نك سعادتنه وبعض كسه‌نك دخى شقاوت ومعصيتنه سبب اولور نته كيم بيورر مثلا بو بلا آب نيل كبى كلدى اهل سعادته آب واهل شقاوته خون اولدى نته كم آب نيل قبطيلره قان وسبطيلره آب حيوان اولدى وبونك قصه‌سى برقاچ محلده كلدى قيلدى پس بلا دخى اهل سعادته عين ولا وصفا اولور واهل شقاوته رنج وعنا شكور بنوب اندن ذوق المز ومنفعت بولمز بلكه انك حقدن ايراق اولمسنه وشكايت قيلمسنه وحق تعالينك عبادتنى تارك اولمسنه سبب اولور (مثنوى) هركه پايان بين تراو مسعودتر * جدتر او كاردكه افزون ديدبر * زانكه داندكين جهان كاشتن * هست بهر محشر وبرداشتن * هرشول كسه كه پايانى كور بجيركدر اول زياده مسعود تردر زياده جد ايله اول كسه اكركه محصولى زياده كوردى زيرا بيلور اول كسه كه بو زراعت جهانى روز محشردن اوترى ومحصول قالدرمقدن اوتريدر يعنى هرشول كسه كه بر كارك پاياننى وانتهاسنه نظر ايليى وآنى زياده كوربجيدر اول كسه مسعودركدر وزياده جد وسعى ايله اول كسه اكركه عاقبت كارده محصولى ارتق كوره پس بو جهاندن زياده عمل قلمن اكين نهايت كارده انك نتيجه ومحصولنى كورندر واهل سعادت اولان دخى پايان بين اولنلردر زيرا پايان بين اولان مسعود بيلوركه بو جهان اكلك جهانيدر محشر كوتندن اوترى وانده محصول قالدرمقدن اوتريدر (كما قال عليه السلام الدنيا مزرعة الآخرة) بركسه بونده هرنه كونه تخم اكرسه انده انك محصولنى قالدرر وايلديكى عملك جزاسنى بولور (مثنوى) هيچ عقدى بهر عين خود نبود * بلكه از بهر مقام ربح وسود * جهانده هيچ برعقد كندى عيندن اوترى اولمدى بلكه ربح وسود مقامندن اوترى اولدى عقد بونده بيع ومعامله معناسنه‌در يعنى بو جهان آخرته مزرعه اولمق ايچون خلق اولمشدر مجرد كندى ذاتندن اوترى دكلدر مثلا بو جهانده عقود ومعاملاتدن هيچ برعقد يوقدركه اول كندى نفسندن اوترى اوله بلكه فائده وسود مقامندن اوتريدركه بركسه بريعى انكچون ايلركه اول بيعدن فائده بوله وكار ومصلحت حاصل اوله پس هيچ برعقد كندى نفسى ايچون اولمديغنه وجهانده برشئ كندى عينى ايچون ظهور قيلمديغنه برآخر مثال دخى بسط ايدوب بيورر (مثنوى) هيچ نبود منكرى كرننكرى * منكرى اش بهر عين منكرى * مثلا هيچ برمنكر اولمز اكرامعان نظر ايله نظر ايلرسك آنك منكرلكى عين منكرلكدن اوترى اوله يعنى اكر نظر حقيقت منله نظر ايلرسك بو جهانده هيچ برمنكر يوقدركه انك منكرلكى مجرد عين منكرلكدن اوترى اوله (مثنوى) بل براى قهر خصم اندر حسد * يا فزونى جستن واظهار خود * بلكه اول منكرلك انكارى حسدده خصمنى قهر ايلمكدن اوتريدر يا خود كنديك فزونلكنى واظهارينى طلب ايلمكدن اوتريدر يعنى منكرلك بركسه به انكار قيلمسى بهرحاله

برقاج معنادن خالی دکلدر یا برکسه یه آنك حسدی واردر اول حسد ایجره کندینك خصمنی مذموم ومقهور ایلمکدن
اوتریدر ویاخود کندینك فضیلتنی طلب ایلمکدن اوتریدر کان بن فلان شیئك وفلان کسه نك مذموم
ومعیوب اولدیغنی بیلدم ولهذا اکا انکار قیلدم دیو تفضل ایلر (وخالف تعرف) قولنك موجبنجه قچن کندینك
اظهارنی مراد ایلسه یا کندیدن بیولك بر کسه یه انکار ایلر ویاخود اکثرلك محبوب ومرعیسی اولان شیئی ذم
وقدح ایلرکه بوکونه انکار آنك سبب ظهوری اولور پس آنك انکاری عین منکرلکندن اوتری اولمز (مثنوی)
وآن فزونی هم بی طمع دکر * بی معانی چاشنی ندهد صور * واول فزونلك طلبی دخی غیری طمع امیدندن اوتریدر
زیرا مجرد صور معنا نیسز لذت وچاشنی ویرمز یعنی بهر حال برکسه کندینك سائرناسدن افضل اولمسنی طلب ایلمك
یا تعظیم ناس ایچوندر ویا براعلا منصبه وصول ایچوندر ویاخود بونلر امثالی بعض مرادی واردر زیرا صورتلر
معناسیز چاشنی ویرمز پس نه شیئه که نظر ایلیه سن بهر حال اول شیء برمعنی ایچون خلق اولنمش وظهوره کلمشدر اول
معنی دخی برآخر معنی ایچوندر هلم جرا (مثنوی) زان همی پرسی جرا این میکنی * که صور زیتست معنی روشنی
ورنه این کفتن جرا ازبهر چیست * چونکه صورت بهر عین صور نیست * آندن اوتری هر ایشلك عالمنه بوانی نیچون
ایلرسن دیو سوال ایلرسن زیرا صور زیت کبیدر ومعنی روشنلکدر یعنی قچن برکسه یی برعمل ایلر کورسك
واول عملك مآل ومعناسندن بصیر اولسك اول عالمدن اول کارك صورتنك سرنی ومعناسنی سؤال ایدرسك آندن
اوتری سوال ایدرسك که صورت فی المثل زیت کبیدر ومعنی روشنلك کبیدر اکر اولقدر اولمسیدی زیتك
وجودی قندیل ایچنده بی معنی اولوردی پس بوندن معلوم اولدیکه هرشیئك صورتی بهر حال برمعنی ایچون
ظهوره کلمشدر واکر بویله اولمیدی بو جرا دیمك ندن اوتریدر چونکم صورت مجرد برصورتك کندی عیننذن
اوتریدر یعنی چونکم هرصورتدن مراد اکرهمان کندینك عین صورتی اولیدی وضمننده برسر ومعنی مندرج
اولمیدی پس بوصورتی نیچون ایلرسن دیو سؤال ایلمك هم لغو وبی معنی اولوردی حال بوکه ای سائل سنك بونی
نیچون شویله ایلرسن دیمك برمعنی مراد ایلمکدن اوتریدر (مثنوی) این جرا کفتن سوال ازفائده ست *
جز برای این جرا کفتن بدست * بو جرا دیمك فائده دن سؤالدر بوندن غیریدن اوتری جرا دیمك بد وقبیحدر
یعنی بوفائده دن غیریدن اوتری سؤال ایتمك قبیح وعبثدر بومعنی بدست یائك فتحه سیله اولدیغنه کوره در
یائك ضمه سیله اولوب معنی بویله اولمق هم ممکندر یعنی بوسنك نیچون دیمك فائده دن سؤالدر بوسؤال بوجرا
دیما کدن غیری ایچون اولمشدرکه برکسه نك سؤالی بهر حال کندی نفسی سؤالندن غیری ایچوندرکه مراد
آندن برمعنی طلبیدر (مثنوی) ازچه رو فائده جویی ای امین * چون بود فائده این خود همین * ای امین نه جهتدن
فائده استرسن چونکم بونك فائده سی خود همین بو اوله یعنی ای امین اولان سائل نه وجهدن سن کندی سؤالکدن
فائده طلب ایلرسن چونکم بوصورتك فائده سی انجق همین بوصورت اولدی چونکم سنك سؤالکدن
سکا فائده اولدیغی محقق اولیجق اول صورتك دخی فائده ومعناسی اولمق مقرر اولور (مثنوی) پس نقوش
... ن واهل زمین * نیست حکمت کان بود بهر همین * پس بو آسمانك واهل زمینك نقوشی حکمت دکلدرکه
اول صور ونقوشك جمله سی همین کندی صورتلرندن اوتری اوله یعنی وقتاکم بومقدمات معلومك اولدیسه
وهرصورتك برنیجه معنی ایچون ظهوره کلسی تحقق مرتبه سن بولدیسه پس آسمانك واهل زمینك نقشلری
وصورتلری حکمت دکلدرکه مجرد همان بوصورتلرندن اوتری خلق اولنمش اوله لر بلکه بونقوش آسمان وزمیندن
مراد نیچه حکم الهیه ومصالح صوریه ومعنویه وبی شمار اسرار ومعانی غیبیه ایچون مخلوق اولمشلر
وظهوره کلمشلردر (مثنوی) کر حکیمی نیست این ترتیب چیست * ور حکیمی هست چون فعلش تهیست *
کس نسازد نقش کرمابه وخضاب * جز پی قصد صواب وناصواب * اکر برعلیم وحکیم یوق ایسه بونظم وترتیب ندر
واکر حکیم وار ایسه آنك فعلی حکمتدن نیچون تهیدر نته کم برکسه که کرمابه وخضاب نقشنی دوزمز صواب
قصدندن وناصواب قصدندن غیری ایچون دوزمز بلکه صواب قصدندن ویاخود ناصواب قصدندن اوتری
دوزر یعنی ای بوعالمی بلا صانع کورن کسه اکر بوعالمك برعلیم وحکیم صانعی اولمیدی بونظم غریب وترتیب
عجیب ندن اولوردی بوترتیب وانتظام البته برصانع حکیمك وجودنه دلالت ایدر واکر سنك اعتقادکده بوعالمك
برحکیم صانعی وار ایسه آنك فعلی حکمتلردن نیچه خالیدر البته حکیم اولدر که آنك هرفعلنده نیچه حکم
مندرج اوله مثلا هیچ برکسه حمام نقشنی وبویالی ولونی دوزمز مکرکه یا صواب قصدندن اوتری ویا ناصواب قصدندن
اوتری چونکم برکسه نك نقش کرمابه وخضابدن قصدی بو اوله آنك فعلی حکمتلردن تهی اولمز حاله دن بری آنك نقشلرنی

نیجه کسه‌لر سیر قیلورلر و اول نقشلردن آنی نقش ایدن استادڭ صنعتنده اولان کمالنه استدلال قیلورلر پس حکیم
مطلقڭ افعالی نیچون نیجه اسرار و حکمتدن خالی اولور چوق کسه برشیئڭ وجودنی صواب و هلاکنی اولوب معدوم
اولمسنی حکمتدن خالی ناصواب ظن ایلشلر حال بوکه وجوده کلسنده نقدر حکم موجوده ایسه هلاک اولوب
معدوم اولمسنده دخی او لقدر حکمتلر واردر نته کم حضرت موسی علیه السلام حق تعالی حضرتلرندن
بو خصوصده سؤال ایلدی حق تبارک و تعالی حضرتلری اکا بو سیاقده یازیلن اوزره جواب ویردی تا بو معنالردن
سن دخی موت و هلاکڭ سرینی بیله‌سن و [illegible]تنه عالم اوله‌سن (مطالبه کردن موسی علیه السلام حضرت خدارا که
خلقت خلقا فاهلکتهم و جواب آمدن) بو سرخ شریف حضرت موسی علیه السلامڭ حضرت خدایه مطالبه
ایلمسی و سؤال قیلمسیدر بویله دیوکه الهی خلق خلق ایلدڭ پس بونلری هلاک ایلدڭ (فما سبب ذلک) دیمکدر
و حضرت حقدن حضرت موسی علیه السلامه جواب کلمسیدر (مثنوی) گفت موسی ای خداوند حساب *
نقش کردی باز چون کردی خراب * حضرت موسی علیه السلام دیدی ای روز حسابڭ مالکی برشیئی نقش و تصویر
ایدوب وجوده کتوردڭ آنی کیرو نیچون محو و هلاک ایلدڭ سببی ندر (مثنوی) نر و ماده نقش کردی جانفزا * وانکهان
ویران کنی این را چرا * جانفزا ارکک و دیشی نقش ایلدڭ یعنی ذکور و اناثی روحه صفا ویریجی و ذوق ارتریجی
نقش ایلدڭ واندن صکره بونی ویران ایلرسن بو کاردن حکمتڭ ندر بکا بیان ایله تا قلبم مطمئن اوله دیدی (مثنوی)
گفت حق دانم که این پرسش ترا * نیست از انکار و غفلت وز هوا * حق تعالی حضرتلری حضرت موسی علیه
السلامه دیدیکه یا موسی بیلورمکه بو سنڭ سؤالڭ انکاردن و غفلتدن و هوای نفسدن دکلدر بلکه بو کارڭ حقیقتنه
عالم اولمقدن قلبکه طمأنینت کلمکدن اوتریدر (مثنوی) ورنه تادیب و عتابت کردمی * بهر این پرسش ترا آزردمی *
و خسه سکا تادیب و عتاب ایلردم بو پرسشدن اوتری سنی آزرده ایلردم یعنی بیلورمکه سنڭ بو سؤالڭ بنم فعلمه
انکار ایلمک جهتندن و انڭ فوائدندن غافل اولدیغکدن و هوای نفسکه اویدیغکدن اوتری دکلدر اکر بویله اولیدی
سکا کوشمال ویروب غضب ایلردم و بو سؤالدن اوتری سنی اینجیدردم (مثنوی) لیک میخواهی که در افعال ما *
باز جویی حکمت و سر بقا * لیکن استرسن که بزم افعالمزده دوام و بقانڭ حکمت و سرینی اشکار و عیان طلب ایلرسن
ای موسی بو سؤالی که سن ایلرسن اکر انکار و غفلت جهتندن اولیدی بن سنی بوندن اوتری آزرده ایلردم
ولیکن سن استرسنکه بزم افعالمزده اولان بقانڭ سرینی و حکمتنی کورو دیلیه سن پس افعال الهیده
اولان بقانڭ سر و حکمتی اول افعالڭ فنا اولمسیدر نته کم حضرت موسی علیه السلامه جواب بیورملری
بو معنایی مؤید اولور یعنی افعال الهی اولان خلقڭ وجود و بقاسنڭ سر و حکمتی فنا اولدیغنی حق تعالی
حضرت موسی علیه السلامه کشف و اعلام ایلمکدن اوتری دیدیکه (تخمی بکار اندر زمین) الی آخره ای
موسی بنم افعالمده بقانڭ سر و حکمتنی بیلمک دیلرسڭ زمینه بر تخم اک تا کم حالا موجود اولان بقانڭ
سرینی بیله‌سن و اکا انصاف قیله‌سن پس حضرت موسی علیه السلام زمینه تخم اکدی اول تخم بتدی
آنی بیجدی پس هاتفدن انڭ قولغنه برندا کلدیکه یا موسی نیچون اکن اکرسین و آنی بسلرسن چونکم
کمال بولدی آنی نیچون قطع ایلرسن دیدی حضرت موسی علیه السلام دخی اول اکدیکی اکنڭ و اشلدیکی کارڭ
سر و حکمتی بوندن مقصودم بودر دیو حق تعالی یه سویلدی نته کم عن قریب ابیات شریفده کلسه کرکدر
چونکم حضرت موسی علیه السلام کندی اشلدیکی فعلی و اکدیکی اکنی نیجه مدت اول اکن موجود اولوب بقا
بولدقدن صکره کندی الیله آنی هلاک و فانی ایلدی بقانڭ سر و حکمتی فنا اولدیغنی بیلدی و حق تعالی حضرتلری
حالا کندی افعالنده اولان وجود و بقانڭ سر و حکمتی نه ایدیکنی بو اسلوبله اکا بیلدردی پس بو یرده اولان
بقادن مراد بقای صوری و وجود مجازیدر بو بقاء صورینڭ سر و حکمتی نه ایسه فنا ایله ظهوره کلور نته کم
مزروعاتڭ سر و حکمتی آنی بیجوب خرمنلرده صورتلرینی محو و فانی ایلدکدن صکره ظهوره کلور که عن قریب بوکا
مناسب اولان معانی و اسرار معلومڭ اولور پس حضرت موسی علیه السلامڭ بو وجود و بقانڭ سر و حکمتنی طلب
ایلمسی مجرد کندی یه علم حاصل اولسون ایچون اولمیوب بلکه غیرلره تعلیم ایچون سؤال ایلدکلرینه دخی بو بیتلرله
اشارت ایدوب لسان حقدن حکایت بیورورلر (مثنوی) تا از آن واقف کنی مر عام را * پخته گردانی بدین هر خام را *
تا که اندن عامه‌یی واقف ایلیه‌سن بونکله هر خامی پخته ایلیه‌سن یعنی یا موسی بو سؤالدن اوتری سنی آزرده ایلردم
ولیکن استرسڭ که بزم افعالمزده اولان بقانڭ سر و حکمتنی دیلیه‌سن تا کم اول سر و حکمتدن عامی دخی واقف
ایلیه‌سن بو سر حکمت بو سببله ویا خود سؤال سببیله هر خامی پخته ایلیه‌سن وانلری بو علم و بو اسلوبله خبردار

قیله سن (مثنوی) قاصد اسایل شدی در کاشفی * بر عوام ارچه که تو زان واقفی * زانکه نیم علم آمد این سؤال *
هر برونی را نباشد این مجال * یاموسی سن عن قصد عوام اوزره کاشف اولمقده سائل اولدڭ بودخی
جائزدر سن قصد عوام اوزره کشف ایدیجیلکده سائل اولدڭ اکرچه سن اول سردن واقفسن زیرا که
بو سؤال نصف علم کلدی هر برونی اولان عامه یه بو مجال اولمز یعنی یاموسی سن بو علمدن و بو سردن حد ذاتنده
واقفسن و بو حکمته مطلعسن ولیکن عامهٔ ناس اوزره بو علمی کاشف اولمق خصوصنده قصد ایله سؤال ایلیجی اولدڭ
زیرا (السؤال نصف العلم) قولنڭ موجبنجه بو سؤال علمڭ نصفی کلدی [illegible] المثل علم بر خزینه اولوب سؤال اڭا
مفتاحی اولدی (کما قال علیه السلام العلم خزائن ومفتاحها السؤال) هر برونی اولان و مرتبهٔ علمدن خارج قلان
جاهل ایچون بو قوت و طاقت یوقدر که بر مشکل مسئله دن بر عالمه سؤال ایلیه زیرا که (مثنوی) هم سؤال از علم
خیزد هم جواب * همچنانکه خار وگل از خاک و آب * هم ضلال از علم خیزد هم هدی * همچنانکه تلخ و شیرین
از ندی * هم سؤال علمدن قالقر هم جواب مثلا انجلین که خار وگل ایکیسی بیله خاکڭ و آبدن حاصل اولور پس
خار وگل طینندن حاصل اولدیغی کبی سؤال و جواب دخی علمدن حاصل اولور مثلا عالم اولمسه بر مسئله یه جواب
ویرمک ممکن اولمز وکذلک سائلڭ وجودنده من وجه علم اولمسه اڭڭ خاطرنه اول سؤال کلمزدی اکرچه من وجه
اول مسئله یی سائل بیلمزسه ده من وجه بیلمک اڭڭ شانندندر پس سؤال دخی علمدن حاصل اولمش اولور کذلک هم ضلال
علمدن حاصل اولور هم هدی انجلین که تلخ و شیرین نداه دن حاصل اولور ندی قطره و مدله مطره ونمه ودخی چه یه
دیرلر یعنی شول رطوبت که یاز کونلرنده واقع اولور یعنی هم ضلالت وهم هدایت علمدن حاصل اولور هدایتڭ علمدن
حاصل اولمسی ادنی عرفانی اولنه معلومدر و ضلالتڭ علمدن حاصل اولمسی اکثر عالم اولنلر دلائل و براهین عقلیات
ونقلیاته زیاده واقف اولدقلرندن مشربلرینه مناسب اولان دلیله تمسک ایدوب صراط مستقیمدن و طریق قویمدن
عدول قیلمشلر و ضال اولمشلردر مثلا فرق ضاله نڭ علماسی کبی که هر برینڭ حجت و برهانی کتاب و سنتدر اکرانلڭ
کتاب و سنته علمی اولمیدی و عقلیات و نظر یاتده بری مهارت بولمیدی مذهبلرینی نیجه تأیید ایلیکه قادر
اولورلردی معلوم اولدیکه بو فرق ضاله نڭ دخی ضلالتلری علمدن ظهوره کلمشدر پس اکر هدایت اولسون و اکر
ضلالت اولسون علمدن بتر نته کم اجی و طتلو اولان نباتلر بغموردن بتر اکرندی نم معناسنه اولورسه نته کم
تلخ و شیرین اولان نباتات رطوبت آبدن حاصل اولور اما ندا کسر نونله صدا معناسنه اولسه دخی وجهدن خالی
اولمز زیرا معنی ضلالت وهدایت علمدن حاصل اولور انجلین که کلام شیرین و کلام تلخ صدادن حاصل اولور دیمک اولور
واحصاب نهی اولان بو معنایی دخی مقبول قیلور (مثنوی) ز آشنایی خیزد این بغض وولا * وز غذای خوش
بود سقم وقوی * بو بغض وولا آشنالکدن قالقر وکذلک سقم وقوی خوش غدادن اولور یعنی ایکی ضدڭ بر شیدن
حاصل اولمسی قتی چوق واقع اولور مثلا عداوت و محبت هم آشنالقدن حاصل اولور اکر برکسه برکسه یی اصلا بیلمسه
اکا محبت ایلمک ممکن اوله من وکذلک برکسه برکسه ایله قطعا آشنا اولمسه اول کسه اکا عداوت قیلمز زیرا معلومی
اولمدیغی کسه یه بغض و عداوت ایلمک قابل دکلدر کذلک سقامت و قوت خوش غدادن حاصل اولور و بعض کسه
واردر که مزاجنده ضعف و معده سنده فساد واردر اول کسه یه اول لطیف اولان طعام ونفیس اولان غذای خوش
اکا قوت و صحت ویرمز بس ضعف و قوت و سقامت و صحت دخی غذای خوشدن حاصل اولمش اولور پس جواب
و سؤالڭ دخی علمدن حاصل اولمسی بو امثله دن معلوم اولور (مثنوی) مستفید اعجمی شد آن کلیم * تا عجمیان را
کند زین سر علیم * ما هم از وی اعجمی سازیم خویش * با مخش آریم چون بیگانه پیش * اول کلیم الله اعجمی طالب
و مستفید اولدی تا کم عجمی اولنلری بو سردن علیم ایلیه بز دخی اندن اوتری کندیمزی اعجمی دوزه لم اڭڭ جوابی
بیگانه کبی اوکومزه کتوره لم یعنی اول کلیم الله بو سردن خبردار و آگاه ایکن بر اعجمی کسه کبی نفع و فائده طالبی
اولدی تا کم عجمی اولنلری و بو سردن بی بهره قلانلری عالم ایلیه بو کا اسلوب حکیم و تجاهل عارف دیرلر یعنی بر بر ده
بر عارف اولسه واڭ مجلسنده بر نیجه اعجمی قوم اولسه و اول قوم هر بری کندی مشربنه موافق بر حاله اشتغال
قیلسه اول عارف بونلری کندی علمندن خبردار ایلمکدن اوتری اظهار جهل ایدوب کندوی سائل دوزور
و بر آخر کسه یی مخاطب ایدینوب عجبا شو مسئله خصوصنده ندر سکڭ بونی بیلمسی قتی لازم اولنلر دندر دیو سؤال
ایدر اکر اول جواب ویرسه اعجمی اولان قومی بو اسلوبله اول علمدن آگاه ایلر و اکر اول جواب ویرمزسه خاطر
فاتره لایح اولان بو مسئله ده بودر دیو سویلر و بو صنعتله هم اول اعجمیلری بهره مند ایلر حضرت کلیم الله دخی
بو کونه کندیسنی اعجمی مستفید دوزدی تا بو سردن اعجمی اولنلری علیم وخبیر ایلیه لازم کلدیکه بز دخی

کندیزی اول سردن اوتری اعجمی دوزموزا کراول سر برزم بالفعل معلومز ایسه ده اول سرلک واندن سؤالک یاصح
وجوابی بیکانه لر کبی اوکزه کتوره لم وفی الحقیقه اکر مقام بونی اقتضا ایدرسه علیم وحکیم اولان عارفک شانی
بویله اولمق لازم اولور کندوینی بر عملک ظهورندن اوتری وغیره تعلیم قیلمقدن اوتری کندوینی بر اعجمی سائل دوزه
وسؤال وجوابه قابل بر کسه دن آنی سؤال ایلیه بیکانه لر کبی اول سؤالک جوابنی حضورنه جذب ایلیه تاکم اول غافل
وذاهل اولان دردمندلری بو عملدن بهره مند ایلیه حدذاتنده علیم وحکیم اولان کسه نک شاننه بوندن نقصان کلمز
بلکه آنک کمالنه وحسن خصالنه دلالت قیلور زیرا اولا کبر وغروری ترک ایلمک معناسنی مستلزم اولور ثانیا ستر حال
ایلمکی دخی مستلزم اولور ثالثا اول بی بهره اولان اعجمیلری اول مسئله دن آکاه وخبردار قیلور پس حکیم الهی
اولنلر چونکم بر مجلده سؤال ایلمک ضمننده بو قدر فوائد علیه یی مشاهده ایلیه لر درحال کندیلرینی سائل قیلورلر وغیره
تعلیم ایچون مسخر اولورلر (مثنوی) خر فروشان خصم همدیکر شدند * تا کلید قفل آن عقد آمدند * مثلا
خرفروشلر بری برینک خصمی اولدیلر تاکم اول عقده نک قفلنک مفتاحی کلدیلر کلید بونده مفتاح معناسنه در یعنی
آت بازارنده خرفروش اولان دلاللرک صنعتی بودر که بربیره کلورلر ومشتری قزدرمقدن اوتری وبر خری بایع ایتمکدن
اوتری ویا شرا ایتمکدن اوتری اللرینی بری برینه اوروب جنک وجدل ایدرلر بیکانه اولان کسه لر انلرک بو جنککی
کورسه لر انلری بری برینه خصم صانورلر اما انلر بو صنعتله اول بیعک قفلنی فتح ایدیجی اولورلر پس برایکی عارف
بربیره کاسه لر بعض اعجمیلری کندیلره مشتری قیلمقدن وعلملرنی انلره بیع ایلمکدن اوتری کاه سائل اولورلر وکاه مجیب
اولورلر وبری برلریله مباحثه ومعارضه قیلورلر بیکانه اولنلر انلری بری برلریله نزاع وجدال ایلر صانورلر حال بوکه
انلرک مرادی اول علمی بو صنعتله فروخت ایلمکدر (مثنوی) پس بفرمودش خدا ای ذو لباب * چون بپرسیدی
بیا بشنو جواب * پس خدای تعالی حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای ذو لباب چونکه سؤال ایلدک کل جوابی
ایشت یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام حق تعالییه الهی بو خلق خلق ایلدک اندنصکره بونلری نیچون
هلاک ایلدک دیو سؤال ایلدی پس خدای تعالی اول حضرته بطریق الهام دیدی ای ایلر وعقللر صاحبی چونکم
سؤال ایلدک بو سؤالک جوابنی ایشت جواب بو مثلدرکه حق تعالی اول حضرتک قلب شریفنه بویله دیو وحی ایلدی
(مثنوی) موسیا تخمی بکار اندر زمین * تا تو خود هم وادهی انصاف این * ای موسی زمینه بر تخم اک تا سن کندک
دخی بوکا انصاف ویره سن یعنی بو خلق خلق ایلیوب نیچه مدت باقی اولدقدنصکره انلری هلاک ایلدیکمک سر
وحکمتنی بیله سن وکندی فعلکدن بوکه انصاف ویره سن دیدی (مثنوی) چونکه موسی کشت شد کشتش تمام *
خوشهااش یافت خوبی ونظام * چونکم موسی علیه السلام اکدی اکک کشتی تمام اولدی اول کشتک خوشه لری
خوبلک ونظام بولدی یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام تخم اکدی واکدیکی تمام اولدی واول اکنک
سنبله لری لطافت ونظام بولدی (مثنوی) داس بکرفت ومر اوراحی برید * پس ندا از غیب در کوشش رسید * موسی
علیه السلام حضرتلری اوراق طوتدی واول اکنی کسدی وبیچدی پس آنک کوشنه عالم غیبدن ندا ایرشدی بویله
دیو (مثنوی) که چرا کشتی کنی وپروری * چون کمالی یافت آنرا می بری * که نیچون بر کشت وزراعت ایلرسن وسنبله لر
چونکم کمال بولدی آنی کسرسن یعنی اول اشلدیکک کار چونکم وجوده کلدی وبویله بر کمال بولدی آنی نیچون کسرسن
وهلاک ایلرسن (مثنوی) کفت یارب زان کنم ویران وپست * که در اینجا دانه هست وکاه هست * موسی علیه السلام
دیدیکه یاربی اندن اوتری ویران وپست ایلرم زیرا بونده دانه وار ودر صمان وار در (مثنوی) دانه لایق نیست در انبار کاه
کاه در انبار کندم هم تباه * الهی دانه صمان انبارنده لایق دکلدر صمان دخی بغدای انبارنده تباه وزالایقدر (مثنوی)
نیست حکمت این دورا آمیختن * فرق واجب میکند در بیختن * بو ایکیسنی قارشدرمق حکمت دکلدر حکمت
الهمکده فرق واجب ایلر حکمت ومصلحت دکلدر بو ایکیسنی بربیره قارشدرمق البته حکمت الهملک وقتنده کاهی
دانه دن فرق ایلمکی واجب ایلر میکند میشود معناسنه اولوب معنی الهملک وقتنده بو ایکیسنی بری برندن فرق وتمیز
ایلمک واجب اولور دینلسه هم جائز اولور (مثنوی) کفت این دانش تو از که یافتی * که بدانش بیدری بر ساختی * کفت
تمیزم تو دادی ای خدا * کفت پس تمیز چون نبود مرا * پس حق تعالی دیدی یا موسی بو دانشی سن کیمدن بولدک که
دانش واسطه سیله بر خرمن دوزدلک یعنی ای موسی بو علم وتمیزی سن کیمدن اوکرندک که اول علم واسطه سیله اکن
اکوب بعده آنی بیچوب کتوروب بربیره جمع قیلوب بر عظیم خرمن ایلدک وکاهی دانه دن تمیز ایدوب در انبار قیلدک
موسی علیه السلام دیدیکه ای خدای متعال بکا علم وتمیزی سن ویردک حق تعالی دیدیکه پس نیچون بنم ایچون
تمیز اولمیه یعنی چونکم سکا بو قدر تمیز ویرم بن نیچون اونی کتوردن فرق ایلیم (م ی) در خلایق روحهای پاک هست

روحهای تیره وکلناك هست * یا موسی بو خلایقده پاك روحلر واردر تیره وکلناك روحلر دخی واردر
یعنی یا موسی بو خلایق مابیننده غل وغشدن پاك اولمش وکثافت وکدورتدن صفا بولمش روحلر واردر بولانق
وبالچقلو روحلر دخی واردر که بونلر بدن بالچغندن پاك اولمشلر وکدورت بشریه دن تصلرنی تطهیر قیلمشلردر
(مثنوی) این صدفها نیست دریك مرتبه * در یکی درست ودر دیگر شبه * بو صدفلر بر مرتبه ده دکلدر زیرا
برنده در واردر وبرنده شبه واردر یعنی بو صدفلر کبی اولان جسدلر بر مرتبه ده دکلر وجمله سی بر حکمده اولمق قابل
دکلدر زیرا برینك ایچنده در ایمان وعرفان واردر وبرآخرینك ایچنده شبه شبهه وکمان واردر چونکم بویله در (مثنوی
واجبست اظهار این نیك وتباه * همچنان کاظهار کندمها ز کاه) پس بو نیك وتباهك اظهاری واجبدر انجلین که
صماندن بغدایلرك اظهاری واجبدر یعنی بغدایلری صماندن فرق وتمیز ایلمك نیجه واجب ایسه ایو اولان کسه لری
کتولردن فرق ایلمك وتمیز قیلمق اویله واجبدر واهذا حق تعالی یوم قیامتده (وامتازوا الیوم ایها المجرمون) دیوب مطیع
ومحسن اولنلردن مجرملرك ممتاز اولمسیچون امر قیله اند نصکره (لیمیز الله الخبیث من الطیب ویجعل الخبیث بعضه
علی بعض فیرکمه (آیت کریمه سنك موجبنجه خبیثلری طیبلردن تمیز ایلیوب بعضسنی بعضی اوزره ضم ایلیوب
جهنمه ادخال ایلیه وطیبلری دخی جنت اعلایه ایصال ایلیه (مثنوی) بهر اظهارست این خلق جهان * تا نماند
گنج حکمتها نهان * کنت کنزا کفت مخفیا شنو * جوهر خود کم مکن اظهار شو * بو خلق جهان اظهار ایچوندر
تا کم حکمتلر کنجی نهان ومخفی قالمیه اکر بو معنایه دلیل استرسك حق تعالی کنت کنزا دیدی مخفیا قولنی اشت کندی
جوهرکی کم وضایع ایله اظهار ایله شو بوندهکی معناسنه در بو خلق جهان حق تعالینك حکمتلرینك
وصنعتلرینك اظهارندن اوتریدر بو خلقی انکیچون خلق ایلدی تا حکمتلر خزینه سی مخفی قالمیه وحقایق آشیا اجساد
عالمده واجسام بنی آدمده کندیلرنی کوسترهلر اکر بو معنایه دلیل وبرهان استرسك (کنت کنزا مخفیا فاحببت
ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف) حدیث شریفنی استماع ایله تا بونك معناسنه ومفهومنه عالم اولهسن وبو حدیث
شریفك معنای لطیفی بر مقدار بو جلدده تفسیر کنت کنزا) شرحنده اولمقدن زیاده ایکنجی جلدده یاقتی پادشاه
بازروا یاننده (کنت کنزا رحمة مخفیة) بیتنده کچدی استرسك بولهسن کندی جوهر ذاتکی وناصیتکی عالم صورتده کم
وضایع ایله بلکه جد وجهد ایله آنی اظهار ایله تا کم نفخة الهی اولان روحك بو روح حیوانیه دن ممتاز اوله
وحقیقتك ظهوره کله تا کم روح الهیه نك روح حیوانیه دن ممتاز اولمسی وصفا بولمسی خصوصنده
بو سیاقی تمهید ایدوب تفهیما للطالبین ضرب مثل قیلوب بیورورلر (بیان انکه روح حیوانی وعقل جزوی ووهم
وخیال برمثال دوغند وروح رحی که باقیست همچون روغن نهانست) بو سرخ شریفانك بیانندهدرکه روح
حیوانی وعقل جزوی ووهم وخیال ایران مثالندهدرلر وروحیه منسوب اولان روح که مراد حیات قلبیه که باقیدر
بو دوغده پنهاندر روغن کبی (مثنوی) جوهر صدقت خفی شد در دروغ * همچنانکه روغن اندر متن دوغ * سنك
صدقك جوهری دروغ وکذبده خفی اولدی انجلین که متن دوغده روغن پنهان اولدی جوهر صدقدن مراد
روح وحی وحیات قلبیدر دوغدن مراد جسم وصورتدر نته کم بیت ثانی بو معنایی تفسیر ایلر ومتن بونده باطندن
استعاره در خلاصهٔ کلام سنك ای سالك صدقك جوهری دروغ اولان بدن تنکده مخفی اولدی یاغ ایرانك ایچنده
مخفی اولدیغی کبی (مثنوی) آن دروغت این تن فانی بود * راستت آن جان ربانی بود * اول سنك دروغك بو فانی
اولان تنکدر سنك راستك اول جان ربانیدر یعنی اول ذکر اولنان دروغدن مراد سنك بو فانی اولان تنکدرکه آنك بقاسنه
وحیاتنه وصحتنه ولذاتنه وبونلر امثالی اولان حالاتنه هرکز اعتماد یاراماز کلدر وسنك راست وصادق اولان جوهرك
اول رب العالمینه منسوب اولان جانکدرکه قلبه حیات ویریجی وعقلی کماله ایرکوریجی اولدر وبو جان ربانی
روح حیوانیه ایله جسد انسانیه دن دوغله روغن ممزوج اولدیغی کبی ممزوج اولمشدر (مثنوی) سالها این دوغ تن
پیدا وفاش * روغن جان اندرو فانی ولاش) نیجه ییللردرکه بو تن دوغی پیدا وفاشدر جان ربانی روغنی اول دوغ تنده فانی
ولاشیٔ اولمشدر یعنی چوق ییللردرکه بو ایران کبی اولان تن ظاهر وپیدادر روغن کبی اولان جان ربانی انده مغلوب
وفانیدر حتی بعض سنك وجودنده روح ربانی زیاده مغلوب اولدیغندن معدوم ولاشی حکمنده اولمشدر (مثنوی)
تا فرستد حق رسولی بنده * دوغ را در خمره جنباننده * تا بجنباند بهنجار و بفن * تا بدانم من که پنهان بودمن * تا کم
حق تعالی بر بنده یی بر رسول کوندره دوغی خمره ده تحریك ایدیجی خره کو بچکه دیرلر بونده یایق معناسنه درکه
ایچنه ایران قویوب یاغ چقرمقدن اوتری چالقرلر بدن انسانی ایران وجان روغن اولور یعنی ییللردرکه بو ایران کبی اولان
تن ظاهر وغالب وجان روغنی انده فانی ومغلوب اولمشدر حتی شول زمانه دك حق سبحانه وتعالی بر بنده سنی انی

اصلاح ایلکدن اوتری بر رسول کوندرر اوله رسولکه بدن باینغنك ایچنده روح حیوانیه دوغنی تحریك ایدیجی تا کم اول رسول هنجاروفق اوله تمرّدنی تحریك ایلیه تا بن بیلهمکه بن پنهان ایدی هنجار برقاچ معنایه کلور بونده اعتدال وصنعتله دیمك معناسنه دو بن انانیت معناسنه ترکیبه بن دیرلر وانانیت ایکی قسمدر بری مجازی وبری حقیقیدر مجازی اولان انانیت وجود مجازیدر حقیقی اولان انانیت انسانك ربانی اولان جانیدر خلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولورکه انسانك وجودی رحم مادردن ظهوره کلدیکی کبی انك جسمی وروح حیوانیه سی غالب وفاش اولور وجان ربانیه سی انده مغلوب ولاشی اولور شول زمانه دك که حق تعالی بر بنده سنی اصلاح ناس ایچون رسول کوندرر اوله رسول که بدن دوغنی آشغی ویوقاری تحریك ایدیجی تا کم اول رسول اعتدال وصنعتله انسانك بدنی دوغنی کاه علوی وکاه سفلی وکاهی روحانیت جانبنه وکاهی جسمانیت سمتنه تحریك ایلیه حتی نهایت کارده بن بیلهمکه بنم حقیقی اولان بنلکم نهان ایمش بنم بن دیدیکم وجود مجازی دوغ کبی مقصود بالذات اولمین وجود ایمش پس بو پنهان اولان حقیقی بنلك اول رسولك ویاخود قائم مقام رسولك بدن دوغنی اشغه ویوقرو نیجه مدت تحریك ایلسندن ظهوره کلور (مثنوی) یا کلام بندهٔ کان جزو اوست * در رود در کوش او کو وحی جوست * یاخود حق تعالی بر بنده سنك کلامنی کوندررکه اول کلام اول رسولك جزؤیدر یا حرف عطفدر بیت سابقده اولان فرستد اوزره معطوف اولور ان کلامه راجع اولوب جزو اوست جز وکلام اوست تقدیرنده اولمق فهمه اقربدر ان بنده یه راجع اولوب او ضمیری رسوله راجع اولوب معنی یاخود بر بنده نك کلامنی کوندررکه اول بنده وراثتی حسبیله او رسولك جزؤیدر دینسه هم جائزدر اول کسه نك کوشنه کیده که اول کسه وحی جودر حاصل کلام اولدرکه حق تعالی حضرتلری اصلاح ناس ایچون بنده لرندن برینی رسول کوندرر تا اعتدال وصنعتله انلرك وجودنی طاعت وریاضت سمتنه تحریك ایلر شول غایته دك که حقیقی اولان بنلك ظهوره کله یاخود بر بنده سنك کلامنی کوندررکه اول بنده اول رسولك قائم مقامی اولدیغی جهتدن جزوی کبیدر اول کلام اول کسه نك کوشنه کیدرکه اول کسه وحی الهینك طالبی اوله وحی الهیدن حاصل اولان علمك طالبی اولمین کسه نك قولغنه وارث پیغمبر علیه السلام اولان عالم ربانینك کلامی کیتمز وانك وجودنه وقلبنه اول کلام هدایت انجام تأثیر ایتمز پس بویله کسه بدن دوغندن خلاص اوله من وروحنی صافی قیله من وحقیقی اولان وجودنی بوله من بو کلامی استماع ایلمك اذن واعیه صاحبلری کرکدر تابندهٔ کاملك کلامی انلرك قولغنه کیده وانلرك روحنی بدن کوشندن خالص وظاهر ایده واول اذن واعیه صاحبلری کیملر ایدیکنه بو بیتله اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) اذن مؤمن وحی ما را واعیست * انچنان کوشی قرین داعیست * مؤمنك کوشی بزم وحیمزی حفظ ایدیجیدر انچلین بر لطیف کوش داعینك قریندر بو بیت حضرت حق لسانندن حکایه طریقیله دینلمش اولسه هم جائزدر لیکن رسولك جزوی کبی اولان بنده نك لساندن اولمق اولیدر یعنی اول رسولك جزوی مثابه سنده اولان بندهٔ کامل دیرکه بزه مؤمن ومصدق اولان کسه نك اذنی بزه متعلق اولان الهامی واعیدر ووحی حق واسطه سیله حاصل اولان علمی وکلامی حافظدر انچلین بر کوش الاهه داعی اولان رسولك ویاخود هر عصرده انکا وارث وقائم مقام اولان مرشدك قرینیدر دائم انك کلامنی جان ودل ایله اصغا ایلکدن خالی اولمز (مثنوی) همچنانکه کوش طفل از کفت مام * پرشود ناطق شود او در کلام * انچلین که طفلك کوشی مادرینك سوزندن پر اولور اول طفل کلامده ناطق اولور یعنی مؤمنك اذنی بزه متعلق اولان وحیك کلامنی اشیدیجی وحفظ ایدیجیدر انچلین که طفلك قولغی مادرینك سوزندن پر اولور اندنصکره سوز سویلکده ناطق اولور (مثنوی) ورنباشد طفل را کوش رشد * کفت مادر نشنود کنکی شود * واکر طفلك رشد کوشی اولمسه مادرینك کلامنی ایشتمز کنك ولال اولور کنك کاف فارسینك ضمه سیله دلسز معناسنه در یعنی طفلك اکرطوغری سوز استماع ایلیه جك کوشی اولمسه والده سنك سوزنی ایشتمیوب دلسز اولور کذلك طریقت طفلی اولان کسه اردنی مرشدك سوزین ایشتمسه وانکله ایش ایتمسه دلسز قالور واسرار معانی تعبیرندن محروم اولور (مثنوی) دائما هر کر اصلی کنك بود * ناطق انکس شد که ازما در شنود * دائما هر کراصلی کنك اولدی ناطق اول کسه اولدیکه مادرندن سوز ایشتدی یعنی هر قدر دلسز وار ایسه اصلنده صاغر اولدی سوز ایشتمدیکیچون بی زبان قالدی وناطق اول کسه اولدیکه پدر ومادرندن سوز ایشتدی وآنی حفظ ایدوب قبول ایتدی کذلك شریعت وطریقتده کنك اولنلر وبی زبان قالنلر معلم ومرشدلرندن سوز استماع ایلمدکلرندن اوتریدر وناطق اولنلر اول کسه لردرکه معلم ومرشدلرندن علم اوکرندیلر پس نطقه کلوب آنی سویلدیلر (مثنوی) دانکه کوش کروکنك ازآفتیست * که پذیرای دم وتعلیم نیست * بونی بیلکه صاغر قولاق ودیلسزلك آفتدندر

زيرا كلامى وتعليمى قبول ايديجى دكلدر يعنى ناصحك كلامنى ومعلمك تعليمنى قبول ايلملك اصملقدندر اصملق وابكملك
ايسه عظيم افتدر وذى روح اولنلرك ويريوزنده حركت قيلنلرك زياده شرلوسى كلام حقى عقل ايلين واكى سويلين
كسه لردرنته كيم سورمانقىالده حق تبارك وتعالى بيورر (ان شر الدواب عندالله الصم البكم الذين لا يعقلون) نته كيم
بورايه مناسب اولان تحقيق استداده بشنواين فى مناسبة اذكراولنمشدر انده طلب اولنه (مثنوى) انكه بى تعليم
بد ناطق خداست * كه صفات او ز علتها جداست * اول كمسه تعليمسز ناطق اولدى اول خدادركه اول
خدانك صفاتى علتلردن جدادر بو بيت سؤال مقدره جواب منزله سنده واقع اولمشدر كان معلم وتعليمدن تفرت
ايلين بعض طائفه ديرلر كه مربى ومعلم زحمتن چكمك نه لازم حق تعالى بو علمانك بيلديكى علومى بيزه بى زحمت تعليم
كشف والهام ايلر پس بو بيتله جواب بيوررلر اولكه تعليمسز ناطق اولدى اول خدادركه اول خدانك جميع صفاتى
علل واسبابدن عارى وبريدر مثلا حق تعالينك عالى برآثر كه نك قدرتيله وارادتيله ظهوره كلمشدركه انك
قدرت وارادتى حق تعالينك قدرتنه وارادتنه سبب اوله پس حق تعالينك جميع اوصافى علل واسبابدن جدادر
وليكن انسانك صفاتى البته علل واسبابه محتاجدر اكر معلم مكملك تعليم وتكميلى اولمسه انسان عالم اولمز
وكمال مرتبه سنى بولمزدى (مثنوى) يا چو آدم كرده تلقينش خدا * بى حجاب مادر ودايه وازا * يا آدم عليه السلام كبى
خداى تعالى اكا تلقين ايلمش مادر ودايه وازا حجابسز يعنى مادر ودايه نك مشقت واذيتى حجابسز حق تعالى آدم
عليه السلامه علوم اسمائى تلقين وتعليم ايلمشدر (مثنوى) يا مسيحى كه بتعليم ودود * در ولادت ناطق آمد در وجود *
ياخود بر مسيح كه ودود اولان اللهك تعليمى ايله حين ولادتده وجوده ناطق كلدى ومادرينك براءت ونزاهتنه
شهادت قيلدى ودخى (انى عبدالله اتانى الكتاب وجعلنى نبيا وجعلنى مباركا) ديو ناطق اولدى (مثنوى)
از براى دفع تهمت در ولاد * كه نزادست از زنا واز فساد * امر ولادتده تهمتى دفعدن اوترى زنا وفسادن طوغمشدر
بو بيت ماقبلنده اولان بيتك مصرع ثانيسنده واقع اولان ناطق آمد لفظنه متعلق اولور وتقدير معنى بويله ديمك
اولوركه ياخود حضرت عيسى عليه السلام كه محبوب اولان خدانك تعليمى واسطه سيله حين ولادتده عالم وجوده
ناطق كلدى مادرندن ولادت خصوصنده اولان تهمتى دفعدن اوتريكه اول مسيح عليه السلام زنادن وفسادن
طوغمشدر اول زمانده كه حضرت مريم رضى الله عنها عيسى عليه السلام حضرتلرنى طوغروب وقوجاغنه
الوب قومنه كلدى انك قومى اكا انكار ايدوب (يا مريم لقد جئت شيئا فريا) ديديلر حضرت مريم رضى الله عنها النده كى
مسيح حضرتلرينه حقيقت حالى بو صبى سزه خبر ويرسون ديو اكا اشارت ايلدى انلر (كيف نكلم من كان
فى المهد صبيا) ديو انك تكلم ايلمسنه انكار ايتديلر پس حق تعالى اكا نطق ويروب بونلره خطابا ديدى (انى عبدالله
آتانى الكتاب وجعلنى نبيا وجعلنى مباركا اينما كنت واوصانى بالصلوة والزكوة مادمت حيا) (مثنوى) جنبشى
بايست اندر اجتهاد * تا كه دوغ آن روغن از دل بازداد * روغن اندر دوغ باشد چون عدم * دوغ در هستى برآورده علم
الحاصل اجتهاد ايلمكده طالبه بر جنبش كركدر تا كم دوغ اول روغنى درون دلدن كيرو ويره روغن دوغ ايچنده
عدم كبيدر دوغ هستيده علم يوقرو كتورمشدر يعنى حاصل كلام رسول اكرمك وانك جزوى منابه سنده اولان
مرشد كاملك ارشاد وكلامى مقتضاسنجه طالب اولنه لازم اولان اولدركه سعى واجتهاد ايچره بر عظيم جنبش وحركت
ايليه تا كه دوغ تن اول روغن جانى درون دلدن كيرو ويره كه جد وجهدسز وكسب وسعيسز بويدندن روح ربانى
خلاص اولمز وتعب ورنجسز صفا بولمز فى المثل روح ربانى روغن دوغ ايچره عدم كبى اولوب وجودى نابديد اولمشدر
وتن دوغ كبى وارلقده علم قالديروب ظهوره كلمشدر حكم ايسه غالبكدر مغلوب اولان ايسه معدوم حكمنده اولوب
مستور وپوشيده اولمشدر پس چوق جد واجتهاد كركدركه ظاهر وغالب اولان بدنك احكام ومقتضياتنى مغلوب
ومقهور ايليه ومغلوب ومستور اولان روحى غالب وحاكم قيلوب ظهوره كتوره سن (مثنوى) انكه هستت مى نمايد
هست پوست * وانكه فانى مى نمايد اصل اوست * اول نسنه كه سكا وار كورينور پوستدر واول نسنه كه سكا فانى
كورينور اصل اودر يعنى اول ظاهرده اولان جسمله سكا موجود كورينوراو قشر وپوستدر انسان ديدكلرى همان
اول ظاهرده مرئى اولان جسم وصورت دكلدر واو روح ربانى كه سكا فانى ولاشى كورينور اصل خود اودر وانسان
ديدكلرى اولدركه اكا نفس ناطقه دخى ديرلر پس طالب اولنه لازم اولان اولدركه جسمنك خدمتكارى اولمقدن
اعراض ايليوب نفس ناطقه سى اوزره اقبال قيلوب انك فضايلنى استكمال ايلمكه سعى قيله كما قيل (بيت) اقبل
على النفس واستكمل فضائلها * فانت بالنفس لا بالجسم انسان (م ى) دوغ روغن ناكرفتست وكهن * تا بنكزينى
بنه خرجش مكن * دوغ روغن طوتمشدر وكهنه در تا كم روغنى آندن اوزندوليه سن قو اول دوغى خرج ايلمه

یعنی هنوز ایرانکه باغ طوتمشدر وانلکی اولشدر مادامکه دوغدن روغنی کزیده ایلیه‌سن اول دوغی
برنده قوعبث یره ترج وضایع ایله ومقصود هنوز منکشف دکل روح ربانی طبعنی طوتمش وآنی اظهار ایتمش
وکهنه وفرسوده اولمش اوله کرکدر که بدندن کزیده ایلیه‌سن مادامکه تن دوغندن آنی کزیده قیلیه‌سن بدنی محو وفنا
حتمنه ترج ایله زیرا مقصوداله کلزدن اول آنی محو وفانی قیلسک مقصوده واصل اولمز وکمال مرتبه‌سن بولمز
اولنلردن وضایع اوانلردن اولورسن (مثنوی) هین بکردانش بدانش دست دست * تا نمایدانچه پنهان کرده است *
زانکه این فانی دلیل باقیست * لابه مستان دلیل ساقیست * آکاه اول ای طالب اول بدن دوغنی دانشله ال اله
دوندرتا کوستره اول نسنه یی که پنهان ایلمشدر زیرا بو فانی تن باقی اولان روحک دلیلیدر مثلا مستلرک لابه سی ساقی یه
دلیلدر یعنی ای خلوص وصفا طالبی اولان سالک متنبه اول بو بدنکه مثلا باغی چقمادق ایران کبیدر آنی عقل
ودانشله قات قات دوندوروب تبدیل ایله ورامطاعتده آشغه ویوقرو علی التوالی تحریک ایله تا کم بو بدن اول معنالریکه
پنهان قیلمش واول سرلریکه ساتر اولمشدر سکا کوستره وباطننده مضمر اولان جواهر باقی یی ظهوره کتوره زیرا بو فانی
اولان جسم البته باقی روحه دلیلدرکه اول روح حضرت حقله ابدی قائم ودائمدر بدن فانی اولمغله آنک ذاتنه
فنا کلز وبوفانی جسمک اول باقی اولان روحه دلالت قیلمسی مستلرک تضرع ولابه سنلک وجود ساقی یه دلالت
قیلمسی کبیدر نته کم بر برده بر مستی کورسک که مستانه لابه ونضرعلر ایلر آنک لابه سی بر ساقینک وجودنه دلالت ایلرکه
اول ساقی آکا شراب ایچورمش وعقل دائره سندن چیقورمش اوله پس امور محسوسه نک امور معقوله یه دلالت ایلمسی
خصوصنده بر نیچه امثال ضرب ایلیوب بو بیان شریفی بو درجه اولنان معنانک تحقیق حقنده ایراد ایدرلر (مثال
دیکرهم درین معنی (مثنوی) هست بازیهای آن شیر علم * مخبری از بادهای مکتتم * مثلا اول شیر علمک بازیلری
مکتتم اولان بادلردن بر مخبر اولدی یعنی سنجاقلرک بزنده مصور اولان ارسلانک حرکت ایلمسی مخفی وپوشیده اولان
ریاحک وجودندن خبرویریجی اولدی (مثنوی) کرنبودی جنبش آن بادها * شیر مرده کی بجستی درهوا * اکر
اول مکتوم اولان بادلرک جنبش وحرکتی اولمیدی مرده وبی روح اولان شیرک نقشی هواده نچون صچرار ایدی
مثنوی) زان شناسی بادرا کران صباست * یا دبورست این بیان ان خفاست) ایدنا کلرسن بادی اکر اول باد صبادر
یاخود اول باد دبوردر بو شیرک حرکتی اول خفانک بیانیدر یعنی اول علمده منقوش اولان شیرک حرکتندن بادی
اکلرسن اکر اول باد صبا ایسه شیردخی اکا کوره حرکت ایدر یاخود اول اسن باد دبور ایسه بو علمده اولان
شیرهم اول خفی وپوشیده اولان بادلک بیانیدرکه انک مغرب سمتندن بر واسیدیکی مبین اولور (مثنوی) این بدن مانند
آن شیر علم * فکر می جنباند اورا دمبدم * فکر کان از مشرق آید آن صباست * وانکه از مغرب دبور باوباست
بو بدن اول شیر علمک مانندیدر دمبدم اول بدنی فکر تحریک ایلر فکرکه اول فکر مشرقدن کلور اول فی المثل
صبادر واول فکرکه مغرب جانبندن کلور دبور باوبادر یعنی ای محسوسه نظر قیلوب معقولی بیلمک استین کیسه بو بدن
اول علمده اولان ارسلان کبیدر فی المثل اول بدنی هردم فکر کاه یمین ویسار وکاهی امام وخلفه وکاهی اعلا
واسفله تحریک ایلر ومایل قیلر پس فکر دخی باده بکزر نفس طرفندن کلمک وار جان ودل طرفندن کلمک وار
نفسانیت طرفی مغرب کبی روحانیت طرفی مشرق کبی واقع اولمشدر شول فکرکه مشرق طرفندن کله یعنی جان ودل
طرفندن بدن جانبنه وزان اوله اول فکر فی المثل صبایلی کبیدر حیات ویریجی وقلبی روح وراحته ایرکوریجیدر واول
فکرکه مغرب جانبندن کلور یعنی درون عالمنه جسمانیت ونفسانیت طرفندن وزان اولوب ظهور قیلور اول فکر باد
غربی کبی متعفن ویروبا اولور قلبی خسته قیلور وقوای روحانیه یی اولدوروب هلاک ایدرلر نصرت بالصبا واهلکت قوم
عاد بالدبور) حدیث شریفنک سری محمدیلرک افکار روحانیه وخواطر رحمانیه ایله منصور ومظفر اولدیغنه واعدای
نفس وشیطان اوزره غلبه قیلدیغنه اشارتدر دیمشلر وقوم عادک واصحاب فسادک افکار نفسانیه وخواطر
شیطانیه واسطه سیله مغلوب اولوب مقهور اولدقلرینه دلالت قیلور دیو تعبیر ایتمشلر (مثنوی) مشرق این باد فکرت
دیکرست * مغرب این باد فکرت زان سرست * بو فکر بادینک مشرقی غیریدر بو فکر بادینک مغربی اول طرفندندر بو معنی
تا النفس کلمه دن اولدیغی تقدیر اوزره در خطاب ایچون اولوب معنی بویله اولسه هم جائزدر بو سنک فکرک بادینک مشرقی
دیکردر بو سنک فکرک بادینک مغربی اول بر آخر طرفندندر یعنی بو سنک فکرک هواسنک مشرقی بو ظاهرده
اولان مشرقدن غیریدر وکذلک بو سنک فکرک یلینک مغربی هم اول طرف آخردندرکه مشرقک مقابل ومخالفیدر
وبو فکر بادینک مشرقندن مراد دل وجان وفکر یلینک مغربندن روح حیوانی وجسم انسانی اولور هر باد فکرکه نفسانی
اوله اکا باد غربی تعبیر اولنور وهر باد فکرکه روحانی ورحمانی اوله اکا باد شرقی دینور (مثنوی) مه جمادست

وبود شرقش جماد) جان جان بود شرقش فواد * شرق خورشیدی که شد باطن فروز) قشر وعکس آن بود خورشید
روز * ماه وخورشید جمادلردر انلرک مشرقی دخی جمادلردر اما جانک جاننک بایدر که انک شرقی فواددر شول بر خورشیدک
شرقی که اول خورشید باطن فروز اولدی خورشید روز انک قشر وعکسیدر یعنی بو ظاهرده اولان ماه خورشید
بی روح جمادلردر انلرک مشرقی دخی بی روح جمادلردر اما روحک روحنک روحی که حق حضرتلریدر انک مشرقی
ومطلعی قلب انسانیدر ذات رحمانی روح ربانینک جانی وروح ربانی روح حیوانینک جانی کبیدر بو اجلدن حضرت
حقه جان جان تعبیر اولنوربو جمله یه حیات بخش اولان اول حی وقیومدن باطنلره ضیا ویرن وقلبلری منور
ایلین اول خورشید حقیقینک مشرقی که اول مشرقک خورشید روز قشر وعکسیدر اول باطن فروز اولان خورشید
حقیقینک مشرقندن مراد جان ودل اولیای کرامدر وبو خورشید روز اولیا کرامک قلبنک عکسی وقشری
کبیدر نته کم ابن فارض حضرتلرینک بو بیتلری بو معنایه شهادت ایلر (بیت) ومن مشرقی بحر المحیط کقطرة * ومن
مطلعی نور البسیط کلمعة * ولا فلک الا ومن نور باطنی) به * ملک یهدی الهدی بمشیتی (مثنوی) زانکه چون مرده بود تن
بی لهب * پیش او نه روز بنماید نه شب * ورنه باشد آن چو این باشد تمام * بی شب وبی روز دارد انتظام * زیرا تن چونکم
بی لهب مرده اوله اول تن مرده نک اوکنده نه روز کورینور نه شب واکر اول اولمیه چونکم بو تمام اوله شب وروزسز
نظام وانتظام طوتر لهب آتشک علونه دیرلر کیجه یالک دید کاریدر بونده لهبدن مراد وحدر وجودی منور
ایلیوب طبیعته حرارت ویردیکی ملابسه ایله لهب تعبیر اولنمش اولور زانکه بیت اولک مصرع ثانیسنه علت اولور
وتقدیر کلام بویله دیمک اولور که شول بر خورشید که باطن فروز اولدی انک شرقنک بو خورشیدروز قشر وعکسی
اولدی زیرا که تن چونکم لهبسز مرده اوله یعنی روح کیدوب اوله اوتنک اوکندنه کوندز کورینور نه کیجه واکر
اول خورشیدروز اولمیه وبو لهب بان وروح روان تمام اوله بی شب وبی روز وبی خورشید عالم فروز روح انتظام طوتر
پس خورشید روزک مشرق نور الهی اولان بانک قشر وعکسی اولمسی بوندن معلوم اولور زیرا مشرق نور الهی اولان
جان بو خورشید روزه اصلا محتاج دکلدر وبو خورشیدروز قشر وپوست اولان روح حیوانی وبدن انسانی ایچوندر
پس قشره متعلق اولان وپوسته خدمت قیلان خورشید هم قشر وعکس اولور (مثنوی) همچنانکه چشم می بیند
بخواب * بی مه وخورشید ماه وآفتاب * مثلا انجیلین که چشم ودیده عالم خوابده کورر ماهسز خورشیدسز ماه
وآفتاب کورر بو بیت روحک شب وروزه وخورشید عالم افروزه محتاج اولمدیغنی تأیید ایچون دینلمشدر یعنی روح
انسانی بو ماه وخورشیده محتاج دکلدر مثلا انجیلین که چشم باطن منامده کورر بو خارج عالمده اولان ماهسز
خورشیدسز آی وکونش کورر وزمین وآسمان کورر حال بو که بونده چشم ظاهرلرک مدخلی یوقدر وتن مرده
حکمنده در (مثنوی) نوم ما چون شد اخ الموت ای فلان) زین برادر آن برادر را بدان) ور بکو یندت که هست آن فرع این
مشنوا نرا ای مقلد بی یقین * برزم نوم مزای فلان کسه چونکم موتک برادری اولدی پس بو برادردن اول برادری بیل
واکر بعض کسه لر سکا دیرلرسه که اول نوم بو موتک فرعیدر سن اول کلامی ای یقینسز مقلد ایشتمه بو دخی جائزدر ای
مقلدسن اول کلامی یقینسز ایشتمه بو بیتلر بو حدیث شریفه اشارتدر که بیهقی جابر رضی الله عنه حضرتلرندن وجابر
حضرتلری حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن روایت بیورمشلردر (قال علیه السلام النوم اخو الموت
ولا یموت اهل الجنة) یعنی خواب موتک برادریدر واهل جنت اولمزلر وهم اویومزلر پس بعض علما نوم موتک قرنداشی
اولمقده بویله دیمشلردر که موت نومه نسبت اصلدر زیرا روحک بدندن بالکلیه مفارقت قیلمسی ومنقطع اولمسندن
عبارتدر ونوم موته نسبت برادر کوچک وفرع کبیدر زیرا حالت نومده روح علاقه سنی بدندن قطع ایلمز حضرت
مولانا قدس الله سره الاعلی بو قولی مقبول ایتمیوب بیوررلر که ای فلان عاقل برزم نومز بر موجب حدیث شریف
چونکم موتک برادری اولدی بو نومدن اول موتی بیل که احد توفیندرکه حق تبارک وتعالی نوم حالنده دخی نفسی
قبض ایلر (کما قال الله تعالی) الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت فی منامها) واکر سکا بعض کسه لر دیرلرسه که
اول نوم بو موتک فرعیدر واول نومه نسبتله اصلدر ای حقیقت حاله عالم اولمین مقلد بو سوزی یقینسز وتحقیق
وبهانه سز ایشتمه وقبول ایتمه زیرا نوم موتک فرعی دکلدر بلکه احد توفیندر بو دخی بر نوعیدر زیرا انده دخی
ادراک واحساس منقطع اولور بونده دخی ادراک واحساس منقطع اولور انسان اولدیکی وقتده عالم برزخه داخل
اولوب کندی احوالنی واول عالمک بعض عجایب وغرایبنی کورر کذلک نوم حالنده دخی اول عالمه داخل اولور که
انک عجایب وغرایبنی وکندینک صورت حالنی واشکال اعمالنی مشاهده قیلور نته کم بو معنایه اشارت
ایدوب بیوررلر (مثنوی) می بیند خواب جانت وصف حال * که بیداری نبینی بیست سال) در پی تعبیر آن تو عمرها

می‌دوی سوی شهان با دها * سنك جانك خوابده وصف حال كوروركه يقظه و بيدار اولدقده آنی بكری بيلده كورمزسن
انك تعبيرندن اوترى سن نيجه عمرلر ونيجه ييللر دها ايله موصوف اولان شاهلر جانبنه يلرسن وانلردن انك تعبيرينی
سؤال ايلرسن دهاذكا به ديرلر يعنی برزم نوعمز موتك نيجه فرعی اولوركه سنك جانك عالم خوابده وصف حالكی كوروركه
يقظه حالنده بكرينی بيلمز اول بران نوم حالنده كورديكنی كورمز مثلا طی مكان ايدوب درحال مغرب ومشرقك
ما بيننی كزر وانده نيجه عجايب وغرايب سير ايدركه اويانوب بدنله سفر ايلسه رؤياده كورديكی مكانلره بكرينی بيلده دك
بلكه نيجه يوز بيلده دك اكا واصل اولمغه قادر اولەمز عالم خوابده سن بر رؤيا كورورسنكه وبر عالم مشاهده قيلورسنكه
انك تعبيرندن اوترى نيجه عمرلر وچوق زمانلر ذكا وفطنتله موصوف اولان علم ومعرفت شاهلرينك جانبنه يلوب
كيدرسن وانلردن اول رؤيانك تعبيرينی استفسار ايدرسن بويله ديو (مثنوى) كه بكو اين خواب را تعبير چيست *
فرع كفتن اينچنين سر را شكيست * كه بو خوابك تعبيری ندر ای عالم وعاقل اولان سويله چونكم نومده بو قدر عجايب
وغرايب كوروله ويقظه حالنده نيجه سعی واجتهادله ارادبكی شيلره ارمله پس بونك كبی سره فرع ديمك شكدر
بو محلده نومك حقيقتنی بيلمين ورؤيايه التفات ايلمين كمسه‌لره عظيم تشنيع وتوبيخ واردر بويله كمسه‌لركی جاهل
وحقيقت حالی مشاهده ايلكدن غافلدر ديكی افهام ايدر بعض نسخه‌ده سكيست برينه شين معجمه ايله شكيست
واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنی بونك كبی سره فرع ديمكلك بر عظيم شكدر ديمك اولور (مثنوى) خواب عامست
اين وخود خواب خواص * باشد اصل اجتبا واختصاص * بو ديديكمز خواب عامدر وخواب خواص خود
اجتبا واختصاصك اصليدر يعنی بو بيدارلق حالندن زياده واولی اولان خواب عوامك خوابيدركه انده بيدارلكدن
زياده نيجه احوال غريبه واسرار عجيبه مشاهده اولنور اما خواصك خوابی خود حق تعالی بنده‌لرينی اجتبا
ايلمسنك وكندی جانبنه مختص قيلمسنك اصليدر زيرا بونلر اويوسه‌لر حضرت حقدن غافل اولمزلر بلكه قيد بشريتدن
وعالم طبيعتدن خلاص اولوب ارض حقيقته واصل اولورلر وعالم ارواحی ومرتبه الوهيتی مشاهده قيلورلر اما بونلردن
غيری اولان عوام بو مرتبه‌لره ايرمز وبونلرك كورديكنی كورەمز نته كم بيورديلر (مثنوى) پيل بايد تا چو خسبد
در شبان * خواب بيند خطه هندوستان * خر نبيند هيچ هندستان بخواب * خر ز هندستان نكردست اغتراب *
فيل كركدر تا چون كيجه‌لر اويويه خوابده هندستانك خطه‌سنی كوره اما خر رؤياده هيچ هندستانی كورەمز زيرا
خر هندستاندن اغتراب ايلمامشدر يعنی هندستانی رؤياده كورمكه پيل كركدر تا كم كيجه‌لرده نائم اولدقده
هندستانك سرحدنی مشاهده وبيدار اولوب كنديسنی قيد وبند ايچنده كوردكده مضطرب اوله وكمال قلق وشوقله
كنديسنك وطن اصليسنه آرزولر ورغبتلر ايليه پيلدن مراد حق تعالينك شول جليل القدر اولان خاص بنده‌لريدركه
انلر حقيقت هندستانندن مفارقت قيلمشلر وبو عالم غربت ومحنته كلوب اسير قيود بشريت اولمشلر چونكم اول
عزيزلر برمقدار خوابه واره‌لر درحال عالم رؤياده كنديلرينی اول وطن اصليده وصحرای حقيقتده بی قيد وآزاد مشاهده
ايدرلر همانكه بيدار اوله‌لر كنديلرينی تكرار قيود بشريتله مقيد كورورلر پس مضطرب اولورلر واول عالمه كمال ايله
مشتاق اولدقلرندن بدن قيدندن غيری جميع قيودی قطع قيلورلر تا خلاص اولوب اول عالم حقيقته واصل اوله‌لر لكن
اجل تجديكندن قيد تنی ازاله ايده‌ميوب حين موته دك بو عالم طبيعتده مسجون قالورلر اما خر طبيعت وحيوان سيرت
اولان طائفه اصلا حقيقت هندستانی واقعه‌ده كورمز وعالم ارواحه نظر ايركورمز زيرا خر هندستاندن
غربت ايلمك اختيار ايلمامشدر پس بر حيوانكه بر يردن جدا اوليه وبر مقامدن مفارقت قيليه اول مقامه مشتاق
اولمز وآرزو قيلماز چونكم مشتاق اوليه واقعه‌سنده دخی كورمز زيرا واقعه‌ده اكثر كوريلان انسانك كندی
مألوف ومشغوفی اولان شيلردر انكچون بركمسه ديار غربته كتسه ونيجه مدت ترك وطن ايتسه اكثر كنديسنی
وطننده وشهرنده كورور ورؤياسی مألوف ومأنوس اولديغی شيلره كوره اولور (مثنوى) جان همچون پيل بايد نك زفت
تا بخواب او هند داند رفت تفت * ذكر هندستان كند پيل از طلب * پس مصور كردد آن ذكرش بشب * فيل كبی
او بيوك جان كركدر تا كم او جان خوابده هنده حرارتله كتمكی بيله فيل طلبدن هندستانی ذكر ايلر پس انك اول ذكری
كيجه‌ده مصور اولور يعنی پيل كبی زياده عظيم وجسيم بر جان كركدركه تا كم عالم خوابده اول جان عظيم هند حقيقته
ومقام الوهيته شوق وحرارتله كتمكی بيله وفيلك واقعه‌ده كنديوبی هندستانده كورمسنه سبب اولوركه اول پيل
طلب جهتندن هردم هندستانی ذكر ايلر پس انك مذكوری كيجه ايله رؤياسنده مصور اولور ذكردن مراد بونده
مذكور اولور پس اولا ارباب محبت طلب واشتياقلری جهتندن مرجع ومصيرلری اولان اللهی هردم ذكر ايدرلر پس
كيجه ايله رؤيالرنده انلرك كندی مرتبه‌لری ومذكورلری صورتباغلر حتی چشم جانلری صور معنانی وجمال وكمال

خدایی مشاهده ایدر کیسه که عالم حقیقته مشتاق اولیه ونیجه مدت مدیده جان ودل ایله ذکرالهیه ملازمت ومواظبت قیلیه اول کیسه عالم رزیاده حق نیجه کورور ومرتبه حقیقته نه وجهله نظر ایرکورور (م ى) اذکروا الله کارهر

اوباش نیست * ارجعی بر پای هر قلاش نیست * اذکروا الله هر اوباشک کار وعملی دکلدر ارجعی خطابی هر قلاشک پایی اوزره دکلدر الاوباش بالفتح لوند طائفه سی وعند البعض بربولق جماعتکه هر بریسی بریردن کلمش اوله قلاش کیسه بر ویکاره دیرلر وبورادهه بطالت اوزره اولان غافل وجاهل کیسه دن عبارتدر اولور اذکروا الله امریله مأمور اولمق والله تعالی یی جوق جوق ذکر قیلمق هر لوند ویکارک کاری دکلدر (ارجعی الی ربك) امری فی المثل برقید کبیدرکه هر قلاشک ایاغی اوزره دکلدر تاآنی اول (ارجعی) خطابی کندی ریسمنه جذب ایلیه مصرع اول سورهٔ احزابده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (قال الله تعالی) یاایها الذین آمنوا اذکروا الله ذکرا کثیرا) یعنی ای الله ه ایمان کتورن مؤمنلر الله تعالی یی جوق ذکرایتمکله ذکرایلیک مراد اکثر اوقاتده الهی ذکر ایلیکدیمکدر دیمشلر حقایق سلمیده مذکوردرکه ذکر کثیردن مراد ذکردلدر زیرا دوام ذکر لسان ایله ممکن دکلدر ذکر کثیردن مراد ایسه ذکر دائم ذکر دائم ایسه قلبله میسر اولور وامام قشیری حضرتلری لطایفنده بویله بیورمشلردرکه مؤمنلری ذکر کثیره امرایلمک حق تعالینک محبتنه اشارتدر یعنی اذکروا الله دیمک احبوا الله دیمک معناسنی متضمن اولور وبرکسه یی سودیکندن ذکره (من احب شیئا اکثر ذکره) موجبنجه البته آنی جوق ذکر ایلمک لازم کلور نتهکم (فاذکروا الله کذکرکم آباءکم اواشد ذکرا) آیت کریمه سنده دخی اهل تحقیق بویله دیمشلردرکه ای مؤمنلر سز الهی ذکر ایلمک آبالر یکزی ذکر ایلدیکز کبی بلکه آندن زیاده اشد ذکر ایلیک بوندن مراد الله ک محبتی سزک قلبکزده ملکه راسخه اولوب آنک ذکریله منطبع ومنصبغ اولک دیمکدر زیرا اطفال پدرلرنی ومادرلرنی ذکر ایلمک مجرد انلرک اسملرنی ذکر ایلمک دکلدر بلکه انلرک محبتی کندی فرزندلرینک قلبلرنده ملکه راسخه اولوب اول فرزندلری پدرلرینه ومادرلرینه کمال میل ومحبتله تعلق ایلدکلری ایچوندر واول باباارنی جوق ذکر ایلدکلری اولادک انلره زیاده میل ومحبتندن حاصل اولور پس ذکر کثیر اولمز الا قلبک الهه زیاده میل ومحبتندن اولور والله تعالی حضرتلرینه میل ومحبت ایلمک ایسه هر لوند ویکارک کاری دکلدر پس ذکر کثیر دخی اکا میسر اولمز مصرع ثانی سورهٔ فجرک آخرنه اشارتدر بو آیتک تفسیری جلد اولده دخی دل نهادن عرب سرخنده (کفت ادخل فی عبادی تلتق) بیتنک شرحنده مرور ایلشدر (م ى) لیک تو آیس مشو هم پیل باش * ورنه پیلی در پی تبدیل باش * ولیکن سن مأیوس اولمه هم پیل دکل ایسک تبدیلی اردنده اول یعنی الله تعالی یی سومک وجوق ذکر ایلمک فی الحقیقه برامر عظیمدر ولوند ویکارک کاری دکلدر وارجعی خطابنه مظهر ولایق اولمق هر قلاشک پایه سی ومرتبه سی دکلدر بلکه بو خطاب مستطابه لایق اولنلر نفس مطمئنه صاحبلریدر لکن سن هم مأیوس ونا امید اولمه هم فیل اول یعنی حقیقت هندستانه مشتاق اولان وقصد وعزیمت قیلان خاص بنده لردن اول واکر اول عالم حقیقته مشتاق اولان سلاردن دکل ایسک کندی تبدیل طریقنده اول فیلدن مراد بونده حق تعالینک خاص بنده لری اولور پس معنی آکر حق تعالینک خاص بنده لردن ایسک البته عالم حقیقتی مشاهده ایلمک سکا میسر اولور واکر اول خاص بنده لردن دکل ایسک نه مأیوس ومقنوط اولمه بلکه کندیکی حیوانیت صفتندن تدریجله تبدیل ایلمک طریقنده اول حتی کندیکی واوصافکی برمرتبه تبدیل ایلیه سنکه اصلا وجودکده اوصاف ذمیمه دن واخلاق بهیمه دن بر وصف وبرخوی قالمیوب انسان مرتبه سنه واصل اوله سن وحق تعالینک خاص بنده لرینک مقامنی بوله سن جونکیم انلک خاص قوللرندن اوله سن حقیقت هندستانی مشاهده قیلمق هم سنک شانکدن اولور سنک دخی جانک عالم معنایی ونیه اعلایی انلر کبی کورور دیمک اولور (مثنوی)

کیمیاسازان کردون رابین * بشنو از مینا کران هردم طنین * نقش بندانند درجو فلک * کارسازانند بهر لی ولك *

کردونک کیمیاسازلرنی کور وهردم میناکرلردن صدا وطنین استماع ایله جو فلکده بونلر نقش بندلردر بنم ایچون وسنک ایچون ایش دوزیجیلردر وکیمیاسازلردن مراد کامل ومکمل اولان اولیای کرامدرکه بونلرا کثر قوابلی نظر اکسیر تأثیرلریله مرتبهٔ کماله ایرکوروب کیمیادورلر حق اول کیمیا مرتبه سنده اولان کامل نیجه کسه نک مس وجودلرنی اصلاح ایلیوب کماله ایرکورمکه قادر اولور ومیناکرلردن مراد دخی شول کل اولان اولیای کرامدرکه طالب اولنلرک کثافت بشریه سنی ازاله ایدوب وانلری ارشاد وتربیه لریله لطافت مرتبه سنه ایرکوروب قلبلرنی سام جهان نما ایدرلر پس خلاصهٔ کلام بویله دیمک اولورکه ای مرتبهٔ حقیقتی مشاهده ایلکدن دور اولان ومس کبی حقیر ودون قالان کسه بو کردونک کیمیاساز اولان ولیلرنی کور وکندیکی انلرک صحبتلرینه وخدمتلرینه ایرکور تاکم نظر اکسیر تأثیرلرندن بهرمند اوله سن وخست ودنائت مرتبه سندن قورتلوب شرف وعزت معنوی بوله سن

وهردم اول مینا کران معنوی سنك صداوکلامنی ایشت وانلرك کلامیله طریق الهیده مضیشه ایش ایت تا کم وجودك
کثافتندن قورتلوب لطافت بوله وقلبك جام جهان نما اوله بونلر شول ماهر استادلردرکه فلك میناسنده معنوی
وروحانی نقشلر باغلشلردر واول تمام علوم ومعارفی صحایف قلوب طالبین اوزره تصویر ایلمشلردر الواح خواطر
سالکین اوزره جوق کلکده شول نقوش معنویه یی باغلرکه عقول انك ادراکنده حیران وفهوم انك تماشاسنده والهان
اولور بونلر شول خلفاء الهیه درکه سنك بنم ایچون ایش دوزیجیلر وعباد اللهك حوایج ومصالحنی کوریجیلر وقضا
ایدیجیلردر پس سعادت همان بونلردن برینك خدمت وصحبتلرینه واصل اولمق وکندیکی انلره تسلیم قیلمق
وکلاملرنی ایشیدوب انکله عمل ایدوب تبدیل اخلاق ایلمکه عازم اولمقدر (مثنوی) گرنبینی خلق مشکین جیب را ٭
بنکر ای شب کور این آسیب را ٭ هردم آسیبست بر ادراك تو ٭ نبت نونو رسته بین از خاك تو ٭ اکر مشکین جیب اولان
خلقی کورمز ایسك ای شب کور بو آسیبی کور هردم سنك ادراکك اوزره طوقنمه واردر خاکك وجودکدن نونو بتمش
نبتی کور مشکین جیبدن مراد شول ولیلردرکه انلرك جیب قلوبی روایح الهیه ونفحات ربانیه ایله معطر ومعبار
اولمش اوله شب کور کیجه کورمین کسه یه دیرلر ترکیده تاوق قراغوسی دیدکلریدر آسیب برقاچ معنایه کلور بونده
بری برینه طوقنمق معناسی مراد اولور ونبت نونودن مراد آثار جدیده واحوال متعاقبه اولور وخلاصهٔ کلام بویله
دیمك اولورکه ای شب کور کبی غافل وجاهل اولان بی نور اکر اول جیب وجودلری رایحهٔ الهیه ایله مشکین
اولان خلقی واصحاب دلی کورمز ایسك بو سنك وجودکه وقلبکه طوقنان آثار واحوالی کورکه قلبه کلان ووجوده
طوقنوب زحمت ویرن آثار مختلفه واحوال متنوعه اول مشکین جیب اولان اولیای کرامك باطنلرینك اثرلریدر اکر
حقیقتده محول ومؤثر الله در لکن خدای تعالی بونلردن جدا کلدر بونلر خلفاء الهیه در وید قدرتنده
آلات ربانیه در بونلر واسطه سیله سائرینده لرینك وجودنده تصرف ایلر پس بر کوردل اولان کسه نك وجودنه
وقلبنه کلن بونلردن برینه مقارنت ایلیه اولکی حالنه وقدیم اولان عادتنه مغایر بعض حالر واثرلر وفکرلر طوقنمغه
باشلر پس اول اثر واول حالر بونلردن برینه مقارنت ایلدیکنك علامت ونشانی اولور پس ای عامی وجاهل کندی
معتاد اولدیغك مرتبه دن وحالدن زیاده قلبکه برحال واثرك صاحبی اولان ولینك شخصنی کورمز سك باری بونلر
کورمك وادراك ایلك کرکدرکه اول کندی وجودکه طوقنان احوالی وآثاری کوره سن زیرا هردم سنك ادراکك اوزره
برحالك وبرکونه اثرك طوقنمسی واردرکه هر زمانده سنك قلبکه وادراککه برکونه حالت کلکدن خالی دکلدر کندی
بدنکدن کندن یکی بتمش حالری واثرلری کور وبونلر خاکك وجودك منبت ومؤثری اولان ولیلردن نه کونه کیسه در
اکا نظر ایلر کور نتیجهٔ کلام بودرکه بر بصر بصیرتی اولمین وحقیقتی کما هی علیه کورمین عامی کندی بنك ابتداء
حالنده اعتیاد ایلدیکی مرتبه یی بیلور چونکه اول عامی یه لطف الهی یاری قیلسه واو بو ذکر اولنان روحانی
وولیلردن برینه مقارن اولسه وبیلسه که اول مقارن اولدیغی کسه مشکین جیب اولان خلقدندر ویا خود
عامه نامسدندر کرکدرکه کندی وجودنه نظر ایلیه اکر انك وجودنه بعض احوال وآثار روحانی طوقنورسه
وخالدنده احوال جدیده واعمال پسندیده ثبوت ظهوره کلورسه بو آثاردن مؤثره استدلال قیلمق اکا لازم اولور
چونکم المقارنت ومصاحبتی سببیله بو عامینك وجودنده آثار لطیفه کله واحوال شریفه اندن ظهور ایلیه
کندی مصاحبنك اول خلق مشکین جیبدن اولدیغنه تصدیق ایلمك لازم اولور (مثنوی) زین بد ابراهیم ادهم
دید خواب ٭ بسط هندستان دل را بی حجاب ٭ لاجرم زنجیرها را بردرید ٭ مملکت برهم زد وشد ناپدید ٭ بو بیتلردن
اولدی ابراهیم بن ادهم قدس سره حضرتلری خوابده کوردی دل هندستانك بسطنی حجابسز لاجرم زنجیرلری
برتدی وقطع ایتدی مملکتی بری برینه اوردی وناپدید اولدی یعنی بو بیان اولنان خواصك رؤیاسی قبیلندن
ایدی ابراهیم بن ادهم قدس سره حضرتلرینك دل وجان هندستانك بسط وفرشنی بی حجاب عالم خوابده کوردیکی
منقبه سنده برقاچ وجه اوزره تعبیرات ایتمشلردر اکثرلك قولی بودرکه برکیجه جامه خوابده یتورکن یقظه حالنده بعض
کسه لر سرایك دامی اوزره سکردوب شدنه حرکت ایلدیلر ابراهیم بن ادهم قدس سره حضرتلری آنلره بو سرای دامی
اوزرنده اسمز دیو ندا ایلدکده انلر دوه یتوردك بو طام اوستنده آنی جست وجو ایلرز دیو جواب ویردیلر حضرت
ابراهیم بن ادهم بونلرك بو سوزندن تعجب ایدوب دیدیکه سرای طامی اوزرنده ارامنك نه معناسی ونه مناسبتی
واردر بونلرده دیدیلرکه پادشاهلقده شکر اوستنده خدا طالبی اولمنك نه مناسبتی واردر بعضیلر ابراهیم بن ادهم قدس
سره حضرتلری بونی یقظه حالنده ایکن کوردی دیمشلردر نته کم مثنوی شریفك بعض محلنده حضرت مولانا
قدس سره عظمه کتوروب بو منقبه ذاهب اولمشلردر وبعضلر دخی دیمشلردرکه ابراهیم بن ادهم حضرتلری بو حالی

رؤیاسنده کوردی پس بیدار اولوب تاج وتختی ترك ایدوب طریق فقره سلوك ایلدی تا کم حضرت خداوندکار دخی بو محلده بو معنایه ذاهب اولوب اشارت بیوررلر لاجرم اول خوابدن بیدار اولوب تقدر قیود ضروری وارایسه انلری بالکلیه قطع ایلیوب مملکتی بری برینه اوروب اول دیاردن ناپدید اولدی وسفر وسیاحت قیلدی وتصفیهٔ درون وتبدیل ذات وصفات ایلمکه مشغول اولدی (مثنوی) ان نشان دید هندستان بود * که جهد از خواب ودیوانه شود * می فشاند خاك بر تدبیرها * می درآمد حلقهٔ زنجیرها * اول حالت هندستانی کورمنك نشانیدر که خوابدن صچرار ودیوانه اولور جمیع تدبیرلر اوزره خاك صاچر زنجیرلرك حلقه سنی برتار یعنی اول مملکتی ترك ایتمك وجمله قیودی قطع ایتمك جان ودل هندستانی کورمنك علامتی اولور که خوابدن صچرایه واول عاملك عشقندن دیوانه اوله وجمله جسمانی اولان تدبیر وتدارککارلر باشنه طبراق صاچه وعالم حقیقته سلوك ایلمکه مانع اولان زنجیرلری وباغلری قطع ایدوب پاره لیه تا کم بعض عشاقه دخی جذبهٔ الهی کلدکده بونلرك چشم جانی هندستان عالم حقیقی مشاهده قیلدقده خواب غفلتدن صچرایوب بیدار اولوب دیوانه اولمشلردر وجمیع تدبیر وتدارکلری اوزره طبراق صاچوب کندیلرینی تدبیر وتدارك جسمانیدن خالی قیلمشلردر وجمله قیود وموانع نقدر وارایسه آنی قطع قیلمشلردر بونلرك بویله مجرد اولمسی وقطع علاقه قیلمسی دل وجان هندستانی کوردکلرینك نشانی اولور (م ی) آنچنانکه کفت پیغمبر زنور * که نشانش آن بود اندر صدور * که تجافی آرد از دار الغرور * هم انابت آرد از دار السرور * انجلین که پیغمبر صلی الله علیه وسلم حضرتلری نوردن دیدی وخبر وردی که اول نورك صدور ایچره نشانی اول اولور که دار غروردن تجافی کتوره هم دار سروره انابت کتوره اکثر نسخه لرده (از دار السرور) واقع اولمشدر بو معنی اوزره اززائد اولور اما اکرزائد فرض اولنمزسه معنادار سروردن هم انابت کتوره دیمك اولور انابت رجوعه دیرلر یعنی دار غروردنکه مراد دنیادر تباعد ایلیه وهم دار سروردن انابت ورجوع ایلیه حکه پیغمبر صلی الله علیه وسلم (الدنیا حرام علی اهل الاخرة والاخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله) بیورمشلردر که حدیث صحیحدر از دار السرور بیورد قلری بو نکته یی افاده ایلمکدن اوتریدر وبو ابیات لطیفه بو حدیث شریفه اشارت اولور که عبد الله بن مسعود رضی الله عنهما حضرتلری روایت ایدرلر که بر کون حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم (افمن شرح الله صدره للاسلام فهو علی نور من ربه) آیت کریمه سنی قرائت ایلدیلر بعده بیوردیلر که (اذا دخل النور فی القلب انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلك یا رسول الله قال علیه السلام التجافی عن دار الغرور والانابة الی دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله) وبو ابیات شریفه بو حدیث لطیفی مفسر اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که حقیقت هندستانی کورمنك نشانی خواب غفلتدن صچرایوب دیوانه ومستانه اولمق واسقاط تدبیرات قیلمق وقیود وموانعی ترك ایلمك اولور تا کم حضرت پیغمبر علیه السلام صدور ایچره اولان نورك نشانی اول اولور که قلبنه نور داخل اولان کمسه غروردن تباعد ایلیه دار سروره هم انابت ایلیه دیدی بو تعبیر دخی اولیدر که انجلین که پیغمبر علیه السلام حضرتلری نوردن دیدی یعنی خبر وردیکه اول نورك صدورلر ایچنده نشانی اول اولور که صدری منشرح اولان کمسه دار غروردن زیاده بعید اوله واجتناب قیله دار سروردن هم الله تعالی حضرتلرینه (وانیبوا الی ربکم واسلموا له) آیت کریمه سنك مقتضاسی اوزره انابت کتوره وکندیسنی اکا انقیاد ایلمك مرتبه سنه یتوره دیمك اولور (مثنوی) بهر شرح این حدیث مصطفی * داستانی بشنو ای یار صفا * حضرت مصطفی علیه السلامك وحدیث شریفنی شرح ایلمکدن اوتری ای یار صفا بر داستان ایشت یعنی ای یار صفا بو بیتین شریفین ایله اشارت وتلمیح اولنان حدیث ملیحك شرحندن اوتری بر خوب حکایت کوش ایت که بو حکایه ده موانع اولان شاهزاده یی کور بو دار غروردن نیجه تجافی قیلمش دار السروره توجهله منیب اولمشدر که اول استماعی لازم اولان داستان بودر که بیوررلر) حکایت پادشاهزاده که پادشاه حقیقی بوی رو نمود) بو سرخ شریف اول پادشاهزاده نك حکایه سیدر که حقیقی پادشاهلق اکا یوز کوستردی یعنی سلطنت حقیقی اول پادشاهزاده یه عیان اولدی (یوم یفر المرء من اخیه وامه وابیه وصاحبته وبنیه نقد وقت اوشد) لاجرم بو آیت کریمه نك مفهومی یوم قیامتده ظاهر اولنه کرکدرکه شاهزاده نك نقد وقتی اولدی وبو دنیاده اول شهزاده قلباً وروحاً باباسندن واناسندن وصاحبه سندن وسائر اقربا وتعلقاتندن حضرت حقه فرار ایلیوب بو جمله دن قطع علاقه ایلدی وبو آیت کریمه نك تفسیری اوچنجی جلدده رسیدن خواجه وقومش یاتنده * حکفت این دم با قیامت شد شبیه * بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اوله (پادشاهی این خاك تودهٔ کودك طبعان که قلعه کیری نام کنند) پس بو کودك طبعتلولرك خاك تودهٔ مسنك پادشاهلغی که اکا قلعه کیرلك نامنی ایدرلر خاك تودهٔ مطبر اقدن یغینه دیرلر مراد بو زمیندر وکودك طبعاندن مراد

اهل دنیادر یعنی دنیا که کودک طبیعتلولر درانلره محبوب اولان خاک تودهنك مالکی اولمغه وضبط قیلمغه اول اهل دنیا
قلعه کبرلك نامن ایدرلر (آن کودک که چیره آید بر سر خاک توده برآید ولاف میزند که قلعه من است) اول کودکنکه
غیرینه چیره وغالب که اول خاك تودهنك اوزرینه کلور وآنی ضبط قیلور ولاف اورر که قلعه بندر (کودکان
دیکر برای رشك برند که التراب ربیع الصبیان) غیری اوغلنجقلر اول طپراق دپهسنك اوزرینه کلوبیا کاغبطه قیلوب
یونی ملکمدرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری (التراب ربیع الصبیان) بیورمشدر رویکه سهل
ابن سعد وابن عمر کذا فی الجامع الصغیر) یعنی تراب صبیانك بهاریدر نته کم سائر انسانك قلبی بهارك
باتنده شاد اولدیغی وانك ازهارینه میل قیلدیغی کبی صبیان دخی ترابله اوینمغه میل قیلورلر ویغنی برطپراق
دپه سنی بواسه لر بهاره ایرمش کبی شاد اولورلر کذلك بو اهل دنیا هم بیلا اولمش قلاع وبقاعه مالك اولسه لر آنی کندیلره
حقیقة ملك ظن ایلیوب شاد اولورلر (واعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره
بو دنیانك دوکانی حالی خود لعب ولهو درو بوکا مقید اولوب مبتلا اولنلری عقل اولان اطفال کبیدرکه بونلر طپراق
اوینی خوش کلشدر وربیع منزلسنده اولشدر (آن پادشاهزاده چون ازقید رنکها برست گفت من این نا کهای
رنکین را همان خاك دون می کویم) اول پادشاهزاده چونکم رنکلری قیدندن قورتلدی وصور ونقوشه مبتلا اولمق
مکرندن نجات بولدی کندی کندی به دیدیکه بن بورنکین نا کلره یعنی بوالوان خلق اولنمش رنکین وملون صورتلره
همان خاك دون دیرم وبوفر وی دخی همان اصلی کبی عد ایلرم (زر واطلس واکسون نیز کویم من ازین اکسون برستم
یکسون جستم) زر واطلس واکسون دیرم اکسون برکونه خاشدرکه بعضلر قبند کتاید کلریدر یعنی بونلرك
صورتنه باقوب الوان ونقشلرین کوروب بونلره کورندکلری کبی فریفته اولمزم زیرا بوجمله نقوش والوانك اصلی
ترابدر پس بن اطلس واکسوندن قورتلدم یکسونه صحرادم یکسون یکسان کبی بردوزیه دیکدرکه بسیط ویکرنك
دیمکدن کنایت اولور ومراد عالم معنی جهان غیبدر یعنی بو اطلس واکسون قیدندن قورتلوب عالم بیچونه واصل
اولدم دیمك اولور (وآتیناه الحکم صبیا) نته کم حق تعالی یحیی پیغمبر علیه السلامك حقنده بیور اول یحیایه صبی اولدیغی
حالده حکمت ویردك وتوراتی بالکلیه حفظ ایلك مرتبه سنه ایرکوردك بیوردی اهل تفسیر بو آیت کریمه نك
تفسیرنده بوکونه روایت ایلمشلردرکه یحیی پیغمبر علیه السلام اوچ یاشنده ایکن کودکان معا اکا دیدیلرکه ای یحیی
کل اوینون اوینایلم پس اول حضرت صغرسننده اشاره ماللعب خلقنا دیو جواب ویروب بو سوزده تنبیه ایلوردی شول
سالخورده پیر صورت وطفل سیرت کسلره که حق تعالی حضرتلری (واعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو
دوکاو دنیا ایچون خلق اولنمدق بلکه خدای تعالی یه عبادت ایچون خلق اولنمشزدر دیه بیورلر اما حق تعالینك
حکمت ویردیکی وهدایت ایلدیکی صبیلر ماللعب خلقنا دیرلر نته کم بو شهزاده دخی بویله دیدی (ارشاد حق را مرور
سالها حاجت نیست وقدرت کن فیکون هیچ کس سخن قابلیت نکوید) زیرا حق تعالینك ارشاد وهدایتنه نیچه
یللر مرور ایتمکه حاجت یوقدر کن فیکونك قدرتنده هیچ برکسه قابلیت سوزنی سویلمز زیرا حق تعالینك ارادتنه
قابلیت لازم دکلدر حق تعالی که برشیئ مراد ایلیه کن بیوردقده اول شیئ مکون اولور وجود بولور کن اراده الهیه دن
فیکون اول ارادتی قبول ایلیوب وجوده کلمکدن عبارت اولور (مثنوی) پادشاهی داشت یك برنا پسر) ظاهر وباطن
مزین ازهنر* برپادشاه بریکت اوغل طوتردی ظاهر وباطنی هنردن مزین ایدی (مثنوی) خواب دید او کان پسر ناکه
بمرد* صافی عالم بران شه کشت درد* اول پادشاه خواب کوردی که اول اوغلی ناکاه اولدی عالمك صافیسی اول
پادشاهه اوزرینه درد اولدی (مثنوی) خشك شد از تاب آتش مشك او* که نماند ازتف آتش اشك او) آتشك حرارتندن
انك مشکی خشك اولدی که اول آتشك تف وتابندن انك اشکی قالمدی یعنی آتش غمك تاب وحرارتندن اول پادشاهك
مشك چشمی قورودی که اول آتشك حرارتندن ایکی کوزینك یاشی قالمدی اکا برمرتبه حرارت درون مستولی اولدیکه
اغلمغه مجالی اولمدی (م ی) آنچنان پرشد زدود ودرد شاه* که نمی یابید درو یی راه آه* پادشاه هم دود ودرد درون الحلین
پر اولدیکه اول پادشاهه راه آه بولمدی یعنی پادشاه کندی سینه سنك زیاده اولدیکی کورمکله انك دردنك
دخانندن درونی شول مرتبه طولدیکه آه ایلمکه انك درونه یول بولمدی یعنی کالیله بیخود اولمغندن آه ایتمکه دخی
مجالی قالمدی نته کیم کسه مزیاده مصیبتزده اولسه نه اغلمغه قادر اولور ونه آه ایتمکه مجالی قالور بلکه قورویوب
مبهوت وبی هوش قالور (مثنوی) خواست مردن قالبش بی کار شد* عمر مانده بود شه بیدار شد* اول انك دیلکدن
انك قالبی بیکار اولدی مکر عمر قالمش ایدی بو پادشاه بیدار اولدی یعنی اوغلونك مرك خیالندن برمرتبه مضطر اولدیکه
اولمکه قریب وجسدی بی کار اولوب قوتسز قالدی لکن اجلی یتمش وعمری قالمش ایدی پادشاه خوابدن بیدار اولدی

مصرع اوله بیکار شدبی قوت وبی طاقت شد معناسنه اولمق اقتضا قیلور وسبب سببیت منزله سنه تنزیل اولنمش اولور (مثنوی) شادئی آمدز بیداریش پیش * که ندیده بود اندر عمر خویش * بیدار لکدن آکا زیاده شادلق کلدی بو معنی پیش باعربیله اولدیغی اوزره در یا نکا رسیده اولوب معنی بوله اولسه هم جائزدر اول پادشاهك بیدار لکدن قتنه شادلق کلدی که کندینك عمرنده بویله شادلق کورمش ایدی (مثنوی) که زشادی خواست هم فانی شدن پس مطوق آمد این جان وبدن * زیرا شادلقدن هم فانی اولمق استدی بو جان وبدن موت وفناله وموت فنانك اسبابی اولان احوال متضاده ایله طوقلنمش اولدی اکر شادلق طوقی اولسون واکر غم طوقی اولسون ایکیسی بیله سبب موت اولور وجان وبدن بو احوال متضاده ایله بر مرتبه مطوق ومقید اولمشدر که اصلاندن خلاص اولمغه مجال وقدر (مثنوی) ازدم غم می بمیرد این چراغ * وزدم شادی بمیرد اینت لاغ * درمیان این دو مرگ اوزنده است این مطوق شکل جای خنده است * بو چراغ غم دمندن سو ینور وشادلق دمندن دخی سو ینور اینشته سکا لاغ ولطیفه اول جان وبدن ایکی مرکلر اورته سنده زنده در بو مطوق شکل جای خنده در یعنی بو چراغ روح انسانی غم وغصه بادندن اولور کذلك شادی وسرور بادندن دخی اولور اینشته سکا عجب لطیفه که شادلق حیات بخش اوله جق ایکن آنلر دخی افراطی مهلك اولور انسان بو ایکی مرکلر اورته سنده زنده در که بو ایکی مرکدن مرادبری غم وبری شادی وخنده در حذذاتنده بو ایکی ضد سبب موت اولور بو ایکی سبب موت اولان حالتلر ما بیننده زنده اولمسی بو ایکی حالك مقید اولمسیله در هرقنقی طرف غالب اولسه البته مهلك اولمق مقرردر غمدن اولمك تعجب مشهور اینه شادلکدن اولمك دخی مشهور اولمشدر پس بو مطوق شکل اولان جسم وجان خنده محلیدر وجای تعجبدر زیرا شادلق غمك ضدیدر غم مهلك اولدیغی تقدیرا وزره شادلق آنك عکسی ایدوب محیی اولمق کرك ایدی پس شادلق دخی مهلك اولمغه جای خنده ومحل تعجب اولور (مثنوی) شاه با خود گفت شادی را سبب * آنچنان غم بود از تسبیب رب * چونکم اویانوب شاد اولدی کندویه دیدی بو شادلقه سبب اول چنان غم اولدی حق تعالینك تسبیبندن یعنی چونکم بیدار اولوب بعد الالم کندینی شاد ومسرور کوردکده کندی یه دیدیکه بو شادلقه سبب رب العالمینك اول چنان غمی سبب قیلمسی اولدیکه اکثریا سرور وشادلق سبب غمدر دیمشلر نته کم بو ایاتی دیلر بو معنالی اثبات ایلمشلردر (بیت) شاد برانم که دل من غمیست * کامدن غم سبب خرمیست * ان مع العسر چو یسرش قفلست * شاد بر آنم که کلام خداست (مثنوی) ای عجب یك چیز از یك روی مرك * وآن زیك روی دکر احیا ورك * آن یکی نسبت بدان حالت هلاك * بازهم آن سوی دیکر امساك * آن یکی نسبت بدان حالت عذاب * سوی دیکر آب صافی * عذاب * ای عجب برشیء بر یوزدن مرکدر واول بر آخر یوزدن حیات ویر یجی ورکدر اول برشیء اول حالته نسبتله هلاکدر کیرواول غیری جانبنه نسبت امتساکدر یعنی حفظ ایدوب وحیات ویریجیدر اول برنسنه اول حالته نسبت عذابدر اول بر جانبنه نسبت آب صافی وعذابدر عذاب عینك کسرله لذیذ وشیرین صو یه دیرلر یعنی ای مرد غافل بو عجیب وغریبدر که برشیء بر وجهدن سبب موت وفنا اولور واول بر آخر وجهدن سبب حیات وقدرت اولور مثلا غم کبی که البته غمك وجودی شادلقه سبب اولور وبر یوزدن دخی موت وهلاکه سبب اولور شادلق هم بو یله در بر یوزدن اکثر جانلره حیات وقدرت ویرر امامن وجه آخر افراط اوزره اولورسه اول دخی مهلك اولور اول برشیء بر حالته نسبتله هلاك کیرو اول شیء بر آخر جانبنه حفظ وحیات ایجوندر مثلا نفس موتنده دخی بو معنا اولنور نته کم موت حالت دنیاویه وروح حیوانیه نسبت هلاکدر وحیات اخرویه وروح الهیه یه نسبت امتساکدر وکذلك مؤمنه نسبت حفظ وحمایت ایدیجیدر وکافر ومنافقه نسبت قهر وهلاك ایدیجیدر الحاصل بو دنیاده هر شیئه نظر ایلسك البته ایکی جانب طوترانك بر جانبی بعض اشیایه نسبت ضرر وبعض اشیایه نسبت خیر ونفعدر اکثر احوال باطنی دخی بو یله در مثلا غم وغصه وشادی وقبض وبسط وبونلر امثالی اولان آنلر ایکی جانب طوتمقدن خالی دکللردر پس اول برشیء اول حالته نسبت عذابدر واول بر غیری جانبه نسبت صافی لذیذ آب کبی اولمق مقرردر مثلا الموت تحفة المؤمن وراحة الفقراء) حدیثلرنده جیفه مؤمنه هدیه وفقرایه راحت اولوب مؤمن اولمیانلره بلیه وفقیر اولمیانلره زحمت اولدیغی کبی ودخی صبر وصلوة ناشع اولمیانلره کبیر ومشقتیله اولوب وخاشعلر اوزره آسان وسهلك اولدیغی کبی بودنیاده باطنی عذاب وظاهری لذیذ آب کبی وبالعکس ظاهری عذاب وباطنی لذیذ کبی شیلر چوقدر مثلا تقدر مشتهیات نفسانیه ومقتضیات جسمانیه وارایسه ظاهری لذیذ آب وباطنی الم وعذابدر تقدر عبادات شاقه وریاضات وطاعات موله وارایسه ظاهری عذاب وباطنی آب صافی وعذاب کبیدر اکثر اهل دنیا واصحاب عناق وطاعات وعباداتك عذاب اولدیغی ومشقتی ودیکی جانبی کوروب رحمت الهیه ونعمتیو جانبنه اولدیغی جانبنه

بلکه من لر ورحمت حق جانبنه اولان بابی آنچه منزلرینه کریوم قیامتده مؤمنلرله منافقلرك مابیننه برسور معنوی ضرب اولنه که انك بر بابی اوله ظاهری قبل عذابدن اوله وباطننده مرحمت اوله کما قال الله تعالی فی سورة الحدید (فضرب بینهم بسور له باب باطنه فیه الرحمة وظاهره من قبله العذاب) اول دیوارك باطنی طرفنده مؤمنلر نعمت وراحتده اوله لر وظاهری طرفنده منافقلر عذاب ونقمتده قاله لر منافقلر اول حاجز اولان سورك بابندن ایچرو بقه لر مؤمنلری ذوق وصفاده کوره لر وتعجب قیله لر مؤمنلرهم اول بابدن خارج سوره نظر ایده لر منافقلری عذاب وبلاده کوروب تعجب قیله لر احوال اخرویه عارف اولنلره نسبت هم بودنیاده مشاهده اولنورکه اهل کفر ومعصیت طاعت وعبادتك ومقر وریاضتك ظاهرینه باقوب بونلره عذاب کورنمشدر اما اهل محبت واصحاب طریقت اولنلر انك باطننده اولان نعمت وراحته نظر ایدوب باب طاعتدن باطن جنته داخل اولوب انده ذوق وصفالر بولمشلردر پس برحالتك برجانبه نسبت کمال اولمسی وبرجانبه نسبت نقصان ووبال اولمسنك نظیرینه شروع ایدوب بیوردیلر (مثنوی) شادئ تن سوی دنیاوی کمال * سوی روز عاقبت نقص وزوال * مثلا تنك شادلکی دنیایه منسوب اولان جانبه نسبت کمالدر لکن عاقبت کونی جانبنه نسبت نقص وزوالدر یعنی جسمك شاد اولمسی وراحتله اشتغال قیلمسی اکرچه دنیا جانبنه نسبت عین کمالدر ولکن یوم آخرت جانبنه نسبت نقصان وزوالدر زیرا تن شاد اولدیغجه وراحت بولدیغجه آخرتی اونودر وطاعات وعباداتی ترك ایدوب کندی حظنه مشغول اولور پس اول شادیلك آخرته نسبت غم واول کمال یوم عاقبته نسبت نقصان وزوال اولور (مثنوی) خنده را در خواب هم تعبیر خوان * گریه گوید با دریغ واندهان نه کم تعبیرخوان اولان کسه خوابده اولان خنده یی دریغ واندوهله گریه دیر یعنی برکسه منامنده کولسه معبر اولان کسه انی عکسنه تعبیر ایدوب دریغ واندوهله اول خنده بیدارلق حالنده گریه وزاری اولور دیر (مثنوی) گریه را در خواب شادی وفرح * هست در تعبیر ای صاحب مرح * وکذلك خوابده اولان گریه یه دخی شادی وفرح ای صاحب مرح تعبیرده واردر یعنی خوابده اولان بکایه ای راحت صاحبی وقت تعبیرده شادی وفرح دیمکلك واردر (ع) خوابده اغلین ای دل اویانوب کلسه کرك) مصرعی بومعنایی تعبیر ایلر بودنیا (الدنیا کحلم النائم) حدیثنك موجبنجه نائمك کوردیکی صور خیالیه کبیدر معبرلرا کثر رؤیایی عکسنه تعبیر ایدرلر پس برکسه بودنیاده چوق کولسه آخرتده اغلرسن دیرلر وبودنیاده چوق اغلیوب غمناك اولسه آخرتده شاد وفرحناك اولورسن دیو تعبیر ایدرلر پس قصه یه شروع ایدوب بیوردیلر (مثنوی) شاه اندیشید کین غم خود گذشت * لیك جان از جنس این بدظن گذشت * پس شاه اندیشه ایلدی کندی قلبندن بویله دیوکه بوغم خود کچدی لیکن جان بوجنس واقعه دن بدکمان اولدی یعنی بوجنس واقعه دن جانمه خوف کلوب جانم بوخصوصده سوء ظن ایدیجی اولدی بلکه کوردیکم واقعه چوق تعبیر ظهوره کله واوغلم مرده اوله دیدی (مثنوی) ور رسد خاری چنین اندر قدم * که رود گل یادگاری بایدم * واکربو طریقله خار قدمه ایریشه یعنی خار کبی اولان مرك فرزند ایچیسی اکربنم جانم آیاغنه ایریشه وبنی مجروح وخسته خاطر ایلیه که گل کیده بکا بریادکار کرکدر یعنی گل کبی اولان اوغلم دنیایی ترك ایده بکا اندن بریادکار کرکدرکه مراد اول فرزندیدر (مثنوی) چشم زخمی زین مبادا که رسد * یادکاری بایدم گر او رود * بوقیلدن اولیه که برزخك کوزی ایریشه اکراول کیده بکا بریادکار کرکدر مصرع اولده چشم زخمه مضاف در استعارهٔ تخییلیه قاعده سی اوزره زخمی برشخص منزله سنه تنزیل ایدوب بوکا چشمی اسناد ایلمشلردر ومعنی برموت والدقبیلندن اولان زخم لردن اولمیه که برزخمك کوزی بکا ایریشه واوغلك کمسیله بنی مجروح وزحمتناك ایلیه اکراول کیدرسه بکا انك یرنه بریادکار کرکدر تا قلبم انکله انسیت قیله دیدی ومصرع اوله اولیه که بودن برچشم زخمی ایریشه دیو معنی ویرمك یرنده مدکلدر اکربو معنی مراد اولسه دی زخم چشمی زین مبادا که رسد دینلوردی بوخود بویله دکلدر پس معنی تعبیر اولندیغی اوزره اولمقدرکه تحریر اولندی (مثنوی) چون فنا راشد سبب بی منتها * پس کدامین راه را بندیم ما * چونکه فنایه سبب بی منتها اولدی ین برقنغی یولی بغلیه لم یعنی چونکه موت وفنانك اسبابی نهایتسزدر پس بزموتك قنغی یولنی سد ایلیه وزتاکه بزموت فنا کلیوب اندن خلاص اوله وز (مثنوی) صد دریچه ودر سوی مرك لدیغ * می کند اندر گشادن ژیغ ژیغ * ژیغ ژیغ تلخ آن درهای مرك * نشنود حکوش حریص از حرص برك * یوزدریچه ویوز در مرك لدیغ جانبنه اچلمق وقتنده ژیغ ژیغ ایلدیلر لدیغ صوقیجی واصریجی معناسنه در ژیغ ژیغ جقر جقر معناسنه درکه قپو ودریچه اچلدقده انلردن برصدا ظاهر اولورکه اکا ژیغ ژیغ دینور اول مرك قپولرینك تلخ اولان جقر دیلرینی وصدالرینی حریصك قولاغی ایشتمز حرص برکدن اوتری خلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولورکه مار وعقرب کبی صوقیجی واصریجی اولان موتك

جانبنه نیجه بوزدریچه واتواب اچلق وقتنده مقردار وصدا ایلر اول موت قپولرینک تلخ اولان بقردیلرنی وصدالرنی حریصلک کوشی ازیفه وقدرت وقوتنه حریص ومحب اولدیغندن اوتری ایشتمز وکورمز نته کم (حبك الشیٔ یعمی ویصم) بیورلمشدر پس موت قپولرینک صدالرنی تفسیر ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) ازسوی تن دردها بانك درست * وزسوی خصمان جفا بانك درست * تن جانبندن اولان دردلر قپو صدا اسیدر وخصملر جانبندن جفادخی بانکدر یعنی مثلا تن طرفندن هرنه قدر دردلر ومرضلر ظهور ایدرسه موت قپوسنك صدا اسیدر وخصملر طرفندن هرنه قدر اذا وجفا صدور ایدرسه کذلك باب موتك صدا اسیدر اکر کوش وهوشك وار ایسه اول قپوسنك صداسنی بدنکه بردرد والم کلدکده ایشیدرسن واکا کوره تدارك ایدرسن (مثنوی) جان وسر برخوان دمی فهرست طب * نار علتها نظر کن ملتهب * ای جان وسر بردم کتب طبك فهرستن اوقو ملتهب ومحرق اولان علتلرك نارنه نظر ایله ملتهب یالکلنمی معناسنه در بونده محرق ومهلك معناسی ویریلور یعنی ای بنم جان وسرم برزمان طب کتابلرینك اواتلنده اجمال اوزره یازیلان امراض وعللك بابلرنی اوقو محرق اولان علتلر نارینه نظر ایله کورکه اول علتك هر بری انسانك وجودنی نجه یقر وآدمینك بدنی نه کونه ییقر بو بیت بعض نسخه ده واقع اولمشدر (مثنوی) هین برو بر خوان کتاب طب را * تا شمار ریك بینی رنجها * معناسی آکاه اول بوری طب کتابلرنی اوقو تا که قوملر عددنجه رنجلر کورهسن دیمك اولور (مثنوی) زان همه غرها درین خانه رهست) هردوکامی برز کژدمها جهست * اول دوکامی غرلردن بوجانبه یول واردر هر برایکی آدیم برده عقربلردن طولو قیو واردر غرغین معجمه نك ضمه سیله دیه بدیرلر بونده مرض معناسنه استعاره اولنمشدر وتقدیر کلام بوله دیمك اولورکه اول دوکامی مرضلردن بوخانه وجود انسانه یول واردر هر برایکی ادیمده عقرب کبی رنج وبلالردن طولو قیولر واردر مقصود هیچ برادیم بوقدرکه اندهده نیجه بیك رنج وبلا اولمیه بوجهانك هر کوشه سی رنج وبلا وجفا واذا ایله طولودر دیمك اولور بعض شارحلر غرضمی غین معجمه نك وزا معجمه نك سکونیله بونده ترك طائفه سندن برقومدرکه غارتکرلردر دیمشلردر اکرچه اول اولان لغتلرده بولنورسه بودخی معنا اولور غین معجمه ایله ترك طائفه سندن برغارتکر طائفه اولدیغی لغتلرده ثابت اولمشدر لکن مثنوینك بومحلنده نسخه لرده غرراء مهمله ایله واقع اولمشدر پس غردبه معناسنه اولوب بوراده مرض معناسنه استعمال اولنسه ممکندر (مثنوی) باد تندست وچراغ ابتری * زو بکیرانم چراغ دیکری مثلا بادتنددر وبنم اوغلم برچراغ ابتردر اندن برآخر چراغ طوتدیره یم یعنی اجل وفنا باد تند کبیدر وبنم اوغلم ابتر چراغ کبیدر بادمی کله اول چراغ روحم سوندیرزدن اول واولمزدن مقدم انك وجودندن برآخر چراغ شعله لندیره یم یعنی آنی اولندیره یم واندن برولد ظهور ایلسون انکله قلبمی اکلندیره یم دیدی (مثنوی) تا بود کز هردوبك کافی شود * کر بادان یك چراغ ازجا رود * تا اوله که هرایکیدن بری کافی اوله اکر باد هوا ایله اول برچراغ یرندن کیده یعنی اوغلمدن واوغلك اوغلندن شوایکیسندن بری بولایکه کافی اوله اکر بادموتله اول برچراغ یرندن کیده برآخری انك قائم مقامی اولوب بکا کافی اوله دیدی (مثنوی) همچو عارف کز تن ناقص چراغ * شمع دل افروخت ازبهر فراغ) تا که روزی این بمیرد ناکهان (پیش چشم خود نهد او شمع جان) عارف کبی ناقص چراغ اولان تندن فراغ وحضوردن اوتری جان ودل شمعنی شعله لندردی تا که برکون اوله که بوتن چراغی سونه کندینك چشمی اوکنده اول عارفه جان شمعنی قویه وانکله منور اولوب اسوده اوله یعنی پادشاه کندی به دیدیکه اجل بادتند کبیدر واوغلم برچراغ ابتر کبیدر آنك وجودندن برآخر چراغ شعله لندیره یم عارف کبی که ناقص چراغ اولان تندن وآخر وعاقبتی مقطوع اولان بدتندن کوکل شمعنی کمال فراغتدن وغایت استراحتدن اوتری کسب علوم ومعارف ایتمکله شعله لندردی تا کم برکون اوله که بوناقص چراغ اولان تن اوله وآنك حیاتی منقطع اوله اول عارف جان شمعنی کندی حضورنه قویه وانکله ابدی وسرمدی منور اولوب راحت بوله (یسعی نورهم بین ایدیهم) آیتنك حسبنجه آنك نوری هم کندی اوکنده سعی قیله وظلمات قیامتی دفع ایلیه (مثنوی) اونکرد این فهم پس داد از غرر * شمع فانی را بفانی دکر * اول پادشاه بوفهم ایلدی پس غرور وغفلتدن فانی اولان شمع تنی دیکر فانی اولان شمعی منور ایلمکه بذل ایلدی سرورمزی فهم ایلدیکندن پس غرور وغفلتدن نسل منقرض اولمسون وسلطنتمه آخرکسه تعرض قیلمسون دیو فانی اولان اوغلنك شمع وجودنی اول برآخر فانی اولان شمعه وبردی بومعنی دخی جائزدرکه دینه پس غرور وغفلتدن کندینك فانی اولان حیات شمعنی برآخر فانی اولان شمعه وبردیکه مراد کندی اوغلیدر حاصل کلام عارفلر بدنلرنی جان ودللرنی تعمیر وتنویر ایلمك بابنده بذل وخرج ایلیوب جان ودللرنی ابدی نورانی قیلوب سرمدی سعادت بولدقلری کبی اول پادشاه بومعنایی فهم ایتمیوب غرور وغفلتدن کندی حیات عمرنی فانی اولان اولاد محبتنه

ومنقرض اولان دنیادولتنه بذل وصرف ایلیوب نسلنك منقطع اولمسنك خوفندن اوتری كندی فرزندنی تزویج
ایتمكه واكا عروس كتوروب دوكونلر قیلمغه مشغول ومقید اولدی (عروس آوردن پادشاه فرزند خودرا
از خوف انقطاع نسل (مثنوی) پس عروسی خواست بایدبهر او * تا نماید زین تزوج نسل او * پادشاه كندی نسنه
دیدیكه چونكم اوغلم اولمك ونسلم منقرض اولمق خوفی دروغه دوشدی پس آندن اوتری برعروس استمك كرك
تاكم بو تزوجدن نسل یوز كوستره یعنی فرزندمی تزویج ایلمكدن بولایكه برنسل یوز كوستروب آندن بروالد ظهوره كلوب
نسلم منقرض اولمیه دیدی (مثنوی) كررود سوی فنا این بازباز * فرخ او كردد زبعد باز باز) اكر بوباز كیرو فنا جانبنه
كیده آنك یاوروسی بلزدنصكره باز اوله مصرع اولده اولان اولكی باز طوغان معناسنه ایكنجی باز كیرو معناسنه در
مصرع ثانیده اولان ایكی بازیله طوغان معناسنه در یعنی اكر بوبنم بازكبی اولان اوغلم فنا جانبنه كیده
كیرو آنك یاوروسی آندنصكره بازكبی اوله ونوعالمده نیجه صید وشكار قیله دیدی (مثنوی) صورت این باز كرزینجا رود
معنی ٔ او در ولد باقی بود) بهراین فرموده ان شاه نبیه * مصطفی كه الولد سر ابیه * بو بازك صورتی اكر بورادن كیده آنك
سر ومعناسی ولدده باقی اوله اول آكاه وخبردار اولان شاه بوندن اوتری بیوردی یعنی مصطفی علیه السلام
حضرتلریكه الولد سر ابیه نبیه آكاه معناسنه اولمقده جائزدر وشریف ومشهور اولمق هم جائز اولور یعنی پادشاه
دیدیكه اكر بو طوغان كبی اولان اوغلمك صورتی بو عالمدن كیده ودار آخرته انتقال ایده آنك معناسی كندی ولدنده باقی
اولور بو معنالی اثبات ایلمكدن اوتری اول شریف ومشهور اولان پادشاه یعنی حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم
الولد سر ابیه بیوردی معنی اوغل باباسنك سریدر دیمك اولور یعنی فرزند بر سر ومعنادركه پدرینك وجودندن
حاصل اولدی وظهوره كلدی بونه آكاه دلالت ایدر والد پدرینك نه جهتدن سر ومعناسی اولدیغنی ایضاح وتفهیم
ایلمكدن اوتری بوجتلرله اشارت ایدوب بیوردیلر (م ى) بهراین معنی همه خلق از شغف * می بیاموزند طفلانرا حرف
تاجاند آن معانی درجهان) چون شود آن قالب ایشان نهان) بو معنادن اوتری دوكلی خلق شغف ومحبتلرندن اطفاله
حرفلرنی تعلیم ایدرلر تاكم اول معانی جهانده قاله چونكه انلرك قالبی وجسدلری نهان اوله یعنی والدینلرینك سری
اولدیغی وآنك بعد الانتقال مقامنه طوردیغی معنادن اوتری دوكلی خلق كثرت محبتلرندن اطفاله كندی صنعتلرین
اوكره دیرلر اكر پدرلر كندی اوغللرینه اوكرتمسی اولسون وا كر استادلر آخر كسه نك اولادینه اوكرتمسی اولسون زیرا
ولد ایكی قسمدر بری صوری وبری معنوی اب دخی ایكی قسمدر بری صوری وبری معنویدر (خیر الابوین من علمك)
حدیثنك مقتضاسنجه خیر لواب استاد اولور پس اكر اب صوری واكر اب معنوی كندی صنعتلرنی ومعرفتلرنی اطفاله
تعلیم ایدرلر تاكم اول كندی وجودلرنده مضمر ومكتتم اولان معانی شاكردلرینك وجودلرینه سرایت ایدوب انلرك
وجودی واسطه سیله جهانده قاله چونكم اول ابلر واستادلرك قوالبی بو عالمدن نهان وانلرك وجودنده اولان معانی
واسرار اولاد صوری ویا اولاد معنویلرینك وجودلرنده ظهوره كلور اول ولدلر باباسنك سری اوله (الولد سر ابیه حدیث
شریفنك معناسی لطیف بودر بوتعریف اوزره چوق ولد اولوركه كندی پدرینك الحق جسد اعتباریله سر ومعناسی
اولور اما صنعت ومعرفت اعتباریله اب معنویسی اولان استادینك سر ومعناسی اولور (مثنوی) حق بحكمت
حرصشان داد ست جد * بهر رشد هر صغیر مستعد * حق تعالی حكمتله انلرك حرصنه جد وپرمشدر بو معنی دخی
جائزدر حق حكمتله انلره جدله حرص ویرمشدر هر مستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری بو تقدیر اوزره جدسی
واقدام معناسنه اولور اما ضدی اولوب حق تعالی حضرتلری بونلره حرصی حكمتله جد ویرمشدر دینسه دخی
جائز اولور یعنی بونلرك هر مستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری حریص اولملری عبث دكلدر كه حق تعالی بو حرصی بونلره
حكمتله جد ونیكو ویرمشدر دیمك اولور وخلاصه ٔ كلام بو بله دیمك اولوركه حق سبحانه وتعالی بو آبا واساتیذك
حرصلرینه جد واقدام ویردی هر قابله ومستعد اولان صغیرك رشدندن اوتری حق بونلر قابل اولان طفلك تعلیمنه
حریص اولورلر دیمی واقدام قیلورلر بر كتندكدنصكره اولاد دیمز بریعزده قالسون وبزم سر ومعنی من اولوب بزه خیر دعالر
قیلسون بو احوال عالمك بو وجود یله منتظم اولسون پس بونلرك بو حرصی هزل وبیهوده اولماز بلكه نیجه حكمتی ومصلحتی
متضمن اولور (مثنوی) من هم از بهر دوام نسل خویش * جفت خواهم پور خود را خوب كیش) بن هم كندی نسلمك
دوامندن اوتری كندی اوغلمه خوب مذهبلو جفت استرم كیش مذهبه دیرلر وبعض محلده طبیعت وعادت معنالرینه
هم استعمال ایدرلر یعنی پادشاه دیدیكه چونكم هركس كندی وجودنده اولان صنعت ومعناسنك جهانده قالمسندن
اوتری اولادلرینه تعلیمه حریص اولورلر بن دخی كندی عرق ونسلمك بو جهانده دائم وباقی اولمسندن اوتری كندی
فرزندمه خوب مذهبلو وخوب مشربلو جفت استرم تاكم انلرك ازدواجندن بروالد ظهوره كله وخیر خلف اولوب

امور سلطنتی اجرا قیله دیدی (م ی) دختری خواهم ز نسل صالحی * نی ز نسل پادشاهی طالحی * بر صالح کسه نك
نسلندن بر دختر استرم بر طالح پادشاهك نسلندن دکل طالح فاسقه دیرلر بعض نسخه ده طالح یرینه کالح واقع
اولمشدر کالح عبوس الوجه واکشی یوزلو کسه یه دیرلر یعنی بن اوغله بر صالح کسه نك نسلندن بر دختر استرم
فاسق وعبوس الوجه اولان پادشاهك نسلندن استمزم دیدی (مثنوی) شاه خود این صالحست آزاده اوست *
نه اسیر حرص فرجست وگلوست) شاه خود بو صالحدر که آزاد اودر حرصك وفرجك وگلونك اسیری دکلدر یعنی شاه
فی الحقیقه اول صالحدر که شهوات نفسانیه دن وقیود جسمانیه دن آزاد اولمش وخلاص بولمشدر عبد الحرص وعبد
الفرج وعبد البطن دکلدر که پیغمبر علیه السلام تعس عبد فرجه تعس عبد بطنه دیو اویله کسه لر حقنده بددعا ایلمشدر
پس که بونلر تحت الاطمار اولان ملوکدر وبی خدم وبی حشم اولان اصحاب سلوکدر (مثنوی) مر اسیران را لقب
کرده اند شاه * عکس چون کافور نام آن سیاه * لکن بو خلق عالم جهل وغفلتلرندن اسیرلره شاه دیو لقب ایلدیلر
بازگونه اول سیاه عرب نك نامنی کافور دیدکلری کبی یعنی بو خلق اسیر فرج وگلو اولان امیرلره شاه دیو عکسنه لقب
ایلدیلر نته کم سیاه عرب نك نامنی کافور دیدکلری کبی کافور بیاض عرب سیاهدر پس ضدیله تسمیه ایلمش اولورلر (م ی)
شد مفازه بادیهٔ خونخوار نام * نیك بخت آن پیس را کو یند عام * خونخوار وخطرناك بادیه نك نامی مفازه
اولدی کذلك عوام اول پیس وخسیسه نیك بخت دیرلر مفازه محل فوز ونجاته دیرلر پیس با فارسیله ابرصه دیرلر
بوراده دنی وخسیس معناسنه استعاره اولنمشدر پس معنی بویله دیمك اولور که هولناك وخطرناك اولان بادیه نك
نامی مفازه اولدی بادیهٔ خونخوار خود محل هلاکدر پس آکا مفازه دیو نام اولندیغی ضدیله تسمیه
اولنمشدر وکذلك عوام ایمی آلاجه بر خسیسه نیك بخت وصاحب دولت دیو نام ویررلر بودنی سیاهه کافور وبادیهٔ
خونخواره یه مفازه دینلمسی قبیلندندر (م ی) بر اسیر شهوت وخشم وامل * بر نوشته میر یا صدر اجل * آن اسیران
اجل را عام داد * نام امیران اجل اندر بلاد * شهوتك وخشم واملك اسیری اوزره عوام میر یا صدر اجل لقبن
یازمشدر اول موت واجلك اسیرلرینه عوام ویردی بلاد ایچره امیران اجل دیو نام صدر اجل صدر اعظم دیمکدر
امیران اجل دنی امیران اعظم دیمکدر ومعنی بویله دیمك اولور که یعنی شهوتك وحرص واملك اسیری اولان
طائفه یه عوام امیر دیمك ویاخود صدر اعظم ومشیر معظم حضرتلری دیو لقب ویرمك نامنی یازمشلر وآنلره بو کونه
القابله تعظیم قیلمشلردر اول موت واجل کوزینك اسیرلرینه وقیرلرینه عوام کالهوام بلاد وممالك ایچره امیران
اجل وارباب نعم ودول دیو نام ویرمشلردر عوامك بو طائفه یه بو کونه نام ویرملری عند اهل الحقیقة معکوسدر
حتی ذاتنده بونلر بو القاب واسامینك لایق دکللردر بو کونه القاب واسامینك لایق اولان ومظهر ومسماسی اولان
صاحب دولتلر خشم وغضب وحیل ودغل قیدلرندن خلاص اولان کسه لردر که کسه صورتا اسیر اولسون وگر کسه
امیر اولسون اگر بو صفت حمیده ایله موصوف اولان کسه لر اولورسه خود نور علی نور اولور واگر اسیر اولورسه
صورتا معنا امیر اولور (مثنوی) صدر خوانندش که در صف نعال * جان او پستست یعنی جاه ومال * عوام اول
کسه یه صدر اوقورلر که صف نعالده آنك جانی پستدر یعنی جاه ومال صدر بونده مرتبهٔ اعلا صاحبی دیمکدر نعال
نعلك جمعیدر پابوج ونعلین معناسنه وصف نعال پابوج وپشمق چقاردقلری یره دیرلر یعنی حرف تفسیردر جاه ومال
مصرعده اولان صف نعالی تفسیر اولور وآندن بدل اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که عوام بو اسیران فرج
وگلویه ومقیدان زنجیر خشم وغلویه صاحب صدر اوقورلر حال بو که صف نعالده یعنی جاه ومال مرتبه سنده آنك
جانی پست وسفلیدر اصحاب مقاماته نسبت بو دنیانك منصب ومالی صف نعال کبیدر وبو منصب ومال محبتنده
اولان طائفه صف نعالده اوتورن کسه لر کبیدر پس صف نعالده اوتورن وجای سفلی اولان کسنه لره صاحب
صدر دیمك جهل وغفلتدن ناشی اولور وعند اهل الحقیقة استهزا وتمسخر قیلق قبیلندن اولور معلوم اوله (مثنوی)
شاه چون با زاهد خویشی گزید * این خبر در گوش خاتونان رسید * الحاصل پادشاه چونکم بر زاهد ایله
خصملق اختیار ایلدی وخبر خاتونلرك قولغنه ایرشدی یعنی اول پادشاهك چونکم صالحه وصلاحه میلی
وارایدی وآخرتی دنیادن یك بیلوب آنك اهلنی سوتلردن بر عابد وزاهد کسه ایله خصم اولمغی اختیار ایلدی آنك دختر
پاکیزه سرشتی کندی اوغلنه نکاح ایلمکه نیت وعزیمت ایلدی بو خبر کندی حرمنده اولان خاتونلرك کوشنه
ایرشدی پس عقللری نقصانندن پادشاهه اعتراض ایلیوب توبیخ ایلدیلر نته کم بو بیانده بیورورلر (اختیار کردن
پادشاه دختر درویش زاهدی را جهت پسر واعتراض کردن اهل پرده وتنك داشتن ایشان از پیوندی درویش
(مثنوی) مادر شهزاده گفت از نقص عقل * شرط کفوست بود در عقل نقل * شاهزاده نك مادری عقلك

نقصانندن پادشاهه اعتراض ایدوب دیدی عقلده و تقادده کفوئت شرطلر برکسه کفوی اولمیی تزوج ایتسه لازم کلدکده شرعاً انك تفریقی جائزاولور وعند العقلاء دخی مناسب اولمز شول ایکی قنادلو قبو یه دونرکه انك برقنادی آغاجدن وبرقنادی دخی برحصیر آغاجدن اوله (مثنوی) وزشح وبخل خواهی وزدها* تا بیندی پورماراپرکدا* سن شح وبخلکدن وذکاوت ونظرافتکدن نابزم اوغلزی کدا ایلیزو بخلی استرسن شح زیاده بخله دیرلر بخل یا اصکا عطف تفسیر کبی اولور ویاخود بوایکیسنه بوایله عطف رده القاظ مترادفه دینور دهاذ کاوته دیرلر بونده ظرافت معناسی مراد اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول خاتونلر پادشاهی تعییب وتعییرایلدیلر وبالمواجهه اکا بویله دیو سویلدیلرکه سن بخل وخستکدن ونظرافتکدن مال خرج ایلمك استمیوب برفقیروکدایه بزم شاهزاده مزی تعلیق ایلمك استرسن بزم بوکارضامز یوقدر دیدیلر (مثنوی) کفت صالح را کدا کفتن خطاست کوغنی القلب ازداد خداست* درقناعت می کریزدازتقی* نه ازلئیمی وکسل همچون کدا* پادشاه انلره دیدیکه مردصالحه کدا دیمك خطادر زیراحق تعالینك فیض وعطاسندن غنی القلبدر اول مردصالح تقواسندن قناعته قاچرکدا کبی لئیملکندن وکسلندن دکلدر یعنی پادشاه اول ناقصات العقله نصیحت ایتمك طرزیقیله بویله دیدیکه برصالح کسه یه کدا دیمك خطادرسن صالح اولان کسه یه نصیب فقیروکدا دیرسن که اوحق تعالینك فیض وعطاسندن غنی القلب اولمشدر اصل غنی خود غنی القلب اولاندر کثرت متاع وقماشه مالك اولان نه یعنی دکلدر (کماقال علیه السلام لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی غنی النفس (وقال علی کرم الله وجهه (بیت) فقیرکل ذی حرص) غنی کل من یقنع) اول غنی القلب اولان صالح پرهیزکارلغندن قلت معیشته وقناعته التجا ایلرکه القناعة کنز لایفنی دردنی طبیعت اولدیغندن ودنیانك اموالنی کسب ایلمکده کسلی اولدیغندن اوتری دکلدر نه کم صورتا کدا اولان دیلنجیلرك فقیراولمسی ورزق ومالدن بی بهره قالمسی کسلرندندر وتنبلکلرندندر پس مال قازنمغه قادر اولمیوب ضرورته فقیروکدا اولورلر اما صالح اولنلر کمال ورعلرندن بجمع اموالهسعی ایتمکی ترك قیلورلر پس بونلرله کدالرك مابیننده نه مناسبت اولور بونلر ظاهرا کدا ایسه لر باطننده اهل غنادرلر (مثنوی) قلت کان ازقناعت وزنقاست* آن زفقروقلت دونان جداست* اول فقر وقلت که اول قناعت وتقوادندر اول فقر وقلت دونلرك فقروقلتندن جدادر یعنی بوایکیسنك مابیننده عظیم فرق واردر (مثنوی) حبة آن کریابد سرنهد* وزن زکنج زرهمت مینهد* زیرا برحبه بی اولئیم وکدا بوله باش قور بوکنج وزردن همتله صبرار یعنی لئیم وکدا انك حالی بودرکه اکر براقچه بی بولسه سرفرو ایلر وبومرد صالحك شانی اولدرکه التون خزینه سندن همتی واسطه سیله صبرایوب خلاص اولور ودنیادن استغنا قیلور (مثنوی) شه که اوازحرص قصد هرحرام* میکندا وراکدا کوید همام* برشاه که اول شاه حرصندن هرحرامه قصد ایلرا کا همام اولنلر کدا دیرلر (کماقال علی کرالله وجهه ورضی الله عنه فقیرکل ذی حرص (غنی کل من یقنع همام اولو کسیه دیرلر (مثنوی) کفت کوشهروقلاع اوراجهیز* یا نثارکوهر ودینارریز* مادر شهزاده پادشاهدن چونکیم بوسوزلری اشتدی انك حقیقتنی فهم ایتمیوب عقلك نقصانندن دیدی اول صالح دیدیکك کسه نك جهازی وشهروقلعه لری قنی یاخود کوهر نثار ایلك ودینار دوکك یعنی اول زاهد دیدیکك کسه نك شهرلری وقلعه لری وجهیز ویرمك اقتدار قنی ویاخود کوهر نثار ایدوب دینار دوکمکه وسعی قنی آنك خود جهیز ویرمکه وکوهر ودینار نثار ایلمکه قدرتی یوقدر (مثنوی) کفت رو هرکه غم دین برکزید* باقی غمها خدا ازوی برید* پادشاه اکا جواب ویروب ایتدی یوری بولسو یله هرکیمکه دین غمی اختیار ایلدی غملرك غیرینی خدای تعالی اندن قطع ایلدی وجمیع مؤنتنی وامورنی کوردی وکفایت ایلدی (کماقال علیه السلام من جعل الهموم هما واحدا وقاه الله سائر همومه (مثنوی) غالب آمد شاه وداد ش دختری* ازنژاد صالح خوش کوهری* الحاصل پادشاه زنه غالب کلدی واول شاهزاده یه بردختر ویردی برخوش جوهر صالحك اصلندن نژاد بونك فصیله بونده اصل معناسنه در یعنی حسیب ونسیب اولان برصالحك عرقیا کندن اول شاهزاده یه برلطیف دختر الیویردی (مثنوی) درملاحت خود نظیر خود نداشت* چهره اش تابانتراز خورشید چاشت* اول دختر برمرتبه ملیحه ایدیکه ملاحتده خود کندینك نظیری طوتمدی انك چهره سی قوشلق کونشندن تابانترایدی (مثنوی) حسن دختر این خصالش آنچنان* کزنکویی می نکنجد در بیان* دخترك حسنی بوایدیکه دیدك وانك خصالی الحاصل کداولکدن بیانه صغمز یعنی برمرتبه حسن خصال صاحبی ایدیکه اکر تعبیر وبیان اولنسه بیانه صغمز ومقاله کلمزدی (مثنوی) صیددین کن تارسد اندر تبع* حسن ومال وجاه وبخت منتفع* آخرت قطار اشتردان بعلك* درتبع دنیاش همچون پشم وپشك* پشم مکزیی شتر بود ترا* وربود اشترچه قیمت پشم را* پس ای مؤمن

وعاقل آکر دانشك وار ایسه دینی صید ایله تبعه ایر یشه حسن ومال وجاه ومتنعم به اولان بخت یعنی بخت ینی تأمل ایلك
مراد ایلسك سن دیندار اولی صید ایله تا اکا تبعیتله حسن حال وجاه وانتفاع اولسان بخت سکا واصل اوله زیرا
بو جمله سی دینك طفیلیدر همانکه دین حاصل اوله بو جمله سی اکا تبعیتله کلور ولهذا (ربنا آتنا فى الدنيا حسنة
وفى الاخرة حسنة وقنا عذاب النار) آیت کریمه سنده حضرت على كرم الله وجهه الحسنة فى الدنيا المرأة الصالحة
والحسنة فى الاخرة الزوجة المطهرة) بیورمشلردر مثلا ملك آخرتی اشتر قطاری بیل دنیا اکا تبعه پشم و پشك
کبیدر یعنی بخن برقطار دوه یه مالك اولسك انلرك توکلری وقفاری تبعه سیله در اما بر دوه نك پشمنه مالك اولسك
اندن دوه یه مالك اولمق لازم کلمز پس آخرتی ملك ایلمك خصوصنده بو مثلی معلوم ایلدا کر آخرته ودیندار لغه
مالك اوله کسه دنیا اکا تابعدر سندن منفك اولمز اما دنیایه مالك اوله کسه اندن آخرته مالك اولمق لازم کلمز مثلا
پشمی اختیار ایلیه سن شترسنك اولمز وا کر شترسنك اوله پشمك نه قیمتی اولور یعنی سنکه دین وآخرتی قبول ایلیه سن
دنیاسنك قتنکده نه قیمت طوتر و نه شی اولور (قل متاع الدنيا قليل) موجبنجه اقل قليل بر متاع اولور حتى جناح
بعوضه قدر چشم شهودکده انك قیمتی قالمز اما دنیایی قبول ایلسك آخرت سنکچون اولمز پس عاقل ایسك کسب دین
ایله تا دنیایی دخی بوله سن واهل عنادن اوله سن (مثنوى) چون برامد این نكاح آن شاه را * با نژاد صالحان بى مرا *
چونکم بو نکاح اول پادشاهه کلدی بی مرا اولان صالحلرك اصلیله یعنی بی عناد وبی جدال اولان صلحانك اصل
وعرقیله نکاح ایلمك اول شاهه حاصل اولدی وظهوره کلدی (مثنوى) از قضا کمپیرکی جادو که بود * عاشق شهزادهٔ
با حسن وجود * قضاء الهیدن برکمپیرك جادوکه وار ایدی حسن وجودله موصوف اولان شاهزاده نك عاشق یعنی
قضاء الهیدن برزشت جادو قاری حسن وجودله موصوف اولان شاهزاده نك عاشق اولمش ایدی (مثنوى) جادوى
کردش عجوزه کابلى * که بردزان رشك سحر بابلى * کابله منسوب اولان عجوزه اول شهزاده یه ساحرلك ایلدیکه سحر
بابلى اندن رشك ایلدی کابلى وبابلى ده اولان یالر نسبت ایچوندر کابل هندد یارنده برشهرك آدیدر اکثر
انك قاریلری سیاه رو وزشت خو اولدیغندن وسحره سی دخی چوق اولدیغندن اول سحره یی اکا نسبت ایلمشلردر
بابل عراق جانبندن برناحیه نك اسمیدر انده اولان قیویه چاه بابل دیرلر که هاروت وماروت انده محبوس اولمشلردر
سحر اوکرنمك استینلر واروب اول چاهه قریب اولوب انلردن اوکره نورلر بو تقریبله سحری بابله نسبت بیورمشلردر
خلاصهٔ کلام بو یله دیمك اولور که اول شاهزاده یه بر کابله منسوب عجوزه سحر ایلدی که سیاه بابله منسوب اولان
سحر اول عجوزه نك سحرنده رشك ایلرالحاصل اول عجوزه شهزاده یه برمرتبه سحر ایلدیکه (مثنوى) شه بچه شد
عاشق کمپیر زشت * تا عروس وآن عروسی را بهشت * شاه بچه کمپیر زشتك عاشق اولدی اکا برمرتبه عاشق
اولدیکه تا عروس واول عروسلکی قودی عروس کلنه وکویکو یه دیرلر اولکی عروس کلین وایکنجی عروس کویکو
معناسنه اولمق فهمه قریبدر اولکی عروسیده یا مصدریه وثانیده دخی مصدریه ایچون اولوب تقدیر کلام
بو یله دیمك اولور که اول شاهزاده زشت اولان کمپیرك عاشق اولدی شول مرتبه ده که تا کلینلکی وکویکولکی ترك ایلدی
(مثنوى) یك سیه دیوی وکابولی زنی * کشت برشهزاده نا که رهزنی * برسیاه دیو وکابوله منسوب برزن ناکاه
شهزاده یه برعظیم رهزن اولدی کابول طاوق وکوکرجین یمر طلبیق یره دیرلر ترکجه فولاق دیدکاری بردر کابله نسبت
کابول نسوب واقع اولمشدر وسیاه دیو تعبیر ایلمزلردن اول عجوزه نك کابلى وهندی اولمسی منفهم اولور وتقدیر معنى
بو یله دیمك اولور که برقاره دیو طاوق کومسنه منسوب برقری عورت اول شهزاده اوزره ناکاه رهزن اولوب آنی کندی یه
مائل قیلدی دیمك اولور (مثنوى) آن نود ساله عجوزی کنده کس * نه خرد هشت ان ملك را ونه نس * اول طقسان
یاشنده قریجی قوقش عجوزه اول ملکك نه عقلی قودی ونه افزنی نس افز مواغزك چوره سنه دیرلر بوراده ذکر محل
اراده حال قبیلندن اولوب نس دن مراد کلام اولور وتقدیر کلام بو یله دیمك اولور که اول طقسان یاشنده قریجی قوقش
مردار قری اول پادشاهك نه عقلنی قودی ونه سوز سو یلکه اغز قودی (م ى) تا بیسال بود شهزاده اسیر * بوسه بابش
نعل کفش کنده پیر * بر ییلدك شهزاده اول جادونك اسیری اولدی انك بوسه بابی قوقش قرینك باشمقنك
نعلچه سی اولمشدی یعنی اول شاهزاده او قوقش پیره زنك باشمقنك نعلچه سنی اکا ز یاده میل ومحبتندن اوپردی
(مثنوى) صحبت کمپیری اورا ای درود * تا ز کاهش نیم جانی مانده بود * کمپیرك صحبتی آنی بجدی تا کسیلکدن
وضعفندن نیم جانی قالمش ایدی کاهش وندهها انك کسیلمك معناسنه در یعنی اول شهزاده یی اول کمپیر
وعجوزك مصاحبتی بجدی حتی نقصان وضعفندن یارم جانی قالمشدی کاهشده ها مفتوح اولوب شین تفس کلمه دن
اولمیوب شاهزاده یه راجع ضمیر اولسه هم معنى لطیف اولور ودرودلفظنده دخی مناسب کاوردی وشاهزاده نك

جسمنك

جسمنڭ زیاده نحافت وتحول لندن کنایت اولوردی وبو تقدیرا اوزره معنی بویله دیمك اولور اول کمپیرڭ مصاحبتی اول شهزادهیی بحیدی ویرمرتبه ضعیف ونحیف ایلدیکه حتی آنڭ برلڭ کله کبی اولان وجودندن بر پارم جان قالمش ایدی شه کم عاشق دنیا اولنلری محاره ومکاره اولان دنیانڭ صحبت ومقارنتی بجروانلرڭ وجود روحانیه معنی برمرتبه ضعیف وناقص ایلرکه حتی ضعف ونقصانلرندن انجق نیم جانلری قالور وروح حیوانیه ایله زنده قالیلر ایدوب عجوزۀ دنیانڭ عشقنده هر بری مست ولا یعقل اولور (مثنوی) دیکران از ضعف وی با دردسر * او ز سکر سحر از خود بیخبر * غیریلر آنڭ ضعفندن دردسرده ایدی او شهزاده سحرڭ سکر وتأثیرندن کندیسندن بی خبر ایدی یعنی آنڭ متعلقاتی آنڭ ضعف ونحافتن کوروب الم واضطرابده ایدیلر ولیکن اول شهزاده سحرڭ تأثیرندن برمرتبه مسحور ومسکور اولمشدیکه کندینڭ وجسمنڭ ضعیف ونحیف اولمسندن بی خبر ایدی (مثنوی) این جهان بر شاه چون زندان شده * این پسر بر کریه شان خندان شده) بوجهان شاه اوزره زندان کبی اولمشدی وبو پسر انلرڭ کریه سنه خندان اولمشدی یعنی پادشاه آنڭ بو حالنی کوروب زیاده غمندن جهان آنڭ باشنه زندان اولمشدی وشاهزاده به بونلرڭ غمناك اولمسی وکریه قیلمسی خوش کلوب خندان اولمشدی (مثنوی) شاه بس بیچاره شد در بردومات) روز وشب میکرد قربان وزکات * پادشاه بردوماتده چوق بیچاره اولدی روز وشب قربان وزکات ایلردی یعنی اول پادشاه اول سعی وکوششده کاهی غالب اولمق وکاه مغلوب وعاجز قالمقده زیاده بیچاره ومضطرب اولدی کیجه وکوندز پسر ینڭ بو مکردن خلاص اولمسندن اوتری قربان ایلردی وفقرایه زکات وصدقه ویرردی لکن مفید اولمدی (مثنوی) زانکه هر چاره که میکرد آن پدر * عشق کمپیرڭ همی شد بیشتر * زیرا هر چاره بی که اول پدر ایلدی اول عجوزه جکڭ عشقی دخی زیاده مرلنا اولدی (مثنوی) پس یقین کشتش که مطلق آن سر یست * چاره او را بعد ازین لابه کر یست * سجده می کرد او که هم فرمان تراست * غیر حق بر ملك حق فرمان کراست * پس پادشاهه یقین حاصل اولدیکه مطلقا او امر اراالهیه دن بر سر در چاره ‌ا کا ‌اوندن صکره لابه کرلکدر زیرا اذا انقطع الاسباب فالسبب هو الدعاء الی الله دیمشلردر برنسنه که چاره پذیر اولمیه آنڭ چاره سی خدای تعالی یه تضرع ونیاز قیلمقدر دو تحقیق ایلمشلردر اول شاه سجده ایلدی بویله دیوکه الهی هم فرمان سنکدر زیرا حقڭ ملکی اوزره حقدن غیری کیمڭ فرمانی واردر یعنی حق تعالینڭ ملکی اوزره حقدن غیری براحدڭ حکم وفرمانی یوقدر جمیع موجودات ایسه حق تعالینڭ ملکیدر وحول وقوت همان اکا مخصوصدر پس هر شئ که آنڭ ملکنده ظهوره کاورسه آنڭ اذنیله اولور غیرڭ انده مدخلی یوقدر (م ی) لیکن این مسکین همی سوزد چو عود * دست کیرش ای رحیم وای ودود * تا زیارب یارب وافغان شاه * ساحر استاد پیش آمد ز راه * ولیکن بو مسکین عود کبی یانار یعنی بو فقیر آتش غم والم ایچره سوزان اولور آنڭ الن طوت ای رحیم وای ودود او الکی بیتده مخاطبدن غائبه التفات واردر بو بیتده متکلمدن غائبه التفات واردر این مسکیندن مراد بونده شهزاده اولمق هم ممکندر لکن پادشاه کندیسی اولمق اولیدر تا کم پادشاهڭ یاربی دیمسندن وافغانندن بر استاد ساحر یولدن ایلرو کلدی یعنی پادشاهڭ دعاسی مستجاب اولدی وبر ساحر ماهر یولدن آنڭ حضورنه کلدی بونده تنبیه بودرکه برکسه حضرت حقه دعا ایلسه یارب یاربی دیو دعا ایلمك اجابته قریبدر دیمشلر زیرا بو اسم اسم اعظمدر واسم اعظام اولدیغنه دلیل هم اسم ذات وهم اسم صفات وهم افعال اولور وحق تعالینڭ سائر اسماسی بو یلدکلدر ودخی بولی قلب ایلسڭ هم معنی برنده اولور زیرا ربك قلبی برا اولور بردخی حقڭ اسمارندن براسمدر پس سائر اسمالرده بو خاصیت اولمدیغیچون حین دعاده بنده یارب یارب دیو دعا ایلمك اولیدر دیمشلر وبو حدیث شریفلردخی استشهاد ایلمشلردر (قال صلی الله علیه وسلم اذا قال العبد یارب یارب قال الله تعالی لبیك عبدی سل تعط رواه ابو الدنیا عن عائشة رضی الله عنها) وحق تعالینڭ داعی اولان بنده سنه لبیك دیمسی عبدی لبیك دعاڭ اجابه بعد اجابه معناسنه اولور دیو علما تحقیق قیلمشلردر وبونی دخی دیمشلردر که لبیك دیمك اول بنده نڭ دعاسنی اجابت ایلمکدن عبارتدر نهایت ما فی الباب بیا اوقاتنه مرهوندر ویاخود اول بنده نڭ کندی مرادنی ویرمزکه اکا ضرر دیمکه آنڭ مرادندن خیرلوسنی ویرر ویاخود آخرتده آنڭ دعاسنه حسن خیر ویرر الحاصل عبدڭ هیچ بر دعاسی ضایع اولمیوب عبادت یرینه کچر دیمشلردر (مستجاب شدن دعای پادشاه در خلاص فرزندش از ین جادوی کابلی (مثنوی) او شنیده بود از دور این خبر * که اسیر پیره زن کشت این پسر * مکر اول استاد ساحر اراقدن بو خبری ایشتمشدی که اول پسر یعنی شهزاده اول پیره زنڭ اسیری اولدی (مثنوی) کان عجوزه بود اندر جادوئی * بی نظیر وایمن از مثل دوی * که اول عجوزه جادولقده بی نظیر ایدی شریك ومثلدن ایمن ایدی یعنی سحارلقده اول عجوزه نڭ بر آخر شریکی وعدیلی یوق ایدی (مثنوی)

دست بر بالای دستست ای فتی * در فن و در زور تا دست خدا * ای فتی الی اوزره در فنده و زور ده خدای تعالینك ذات
شریفنه دك یعنی اکرچه اول معمار مومکاره کندی فننده بی مثل و بی نظیر ایدی لکن (وفوق کل ذی علم علیم) آیت
کریمه سنك موجبنجه الی اوزره واردر و هر علم صاحبنك فوقنده بر علیم واردر تا کرفن و هنرده اولسون و ا کرزور
و قوتده اولسون خدای تعالینك ذات شریفنه منتهی اولنجیه دك برتر و بری برندن بالاتر و قاهرتردر (وهو القاهر
فوق عباده) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه اول جمله نك اوزرینه غالب و قاهردر (وان الی ربك المنتهی) حسبنجه
جمیع قوت و قدرت و جمیع زور و مکنت اکا منتهی اولور (مثنوی) منتهای دستها دست خداست * بحر بی شك منتهای
سیلهاست * جمیع دستلرك منتهاسی دست خدادر که (یدالله فوق ایدیهم) بیوردی ننه کم بحر شکسز جو یلرك
منتهاسیدر پس جمیع کائناتده موجود اولان علملر و معرفتلر و قوتلر و قدرتلر فی المثل جو یلر و نهرلر
کبیدر شك یوقدر که جو یلرك و نهرلرك منتهاسی بحردر ماخذی دخی بحردر ننه کم بو معنایه اشارت ایدوب بیورر
(می) هم از وکیرند مایه ابرها) هم بدو باشد نهایت سیل را * هم بولرمایی اول بحردن طوترلر سیللر دخی نهایتی اکادر
حق تبارك و تعالی سحابلر وجودنده شول خاصیتی خلق ایلمشدر ابحاردن امطاری کندی جانبنه هوا واسطه سیله
جذب ایلر و صونکره کی الی امساك ایلر بعده ارادت الهیه نه یرده اولورسه دریادن جذب ایلدیکی مایی و مایه یی
اول یره بذل ایدوب یاغدرر پس جداول و انهار اولوب جریان قیلور عاقبة الامر ینه دریایه واصل اولور پس دریادن
حاصل اولان و ظهوره کلان نصولرك منتهاسی ینه دریا اولور (منه بدأ و الیه یعود) حسبنجه هر نه قدر شیء وار ایسه و انلرك
وجودنده اولان قوت و قدرت دخی نه قدر وار ایسه بحر قدرتدن ظهوره کلوب بحر قدرته عودت ایلمسی مقرردر
(مثنوی) کفت شاهش کین پسر از دست رفت * کفت اینك امدم درمان زفت * پس پادشاه اول بولدن کلان
ساحر ماهره دیدیکه بو اوغلان الدن کتدی و کندوبی سحرلك غلبه سیله ضایع ایتدی اول ساحر و ماهر دخی پادشاهه
دیدی ایشته بن اکا قوی درمان کلدم خاطرلك خوش طوت و شمدن صکره غم و غصه دن فراغت ایت دیدی (مثنوی)
نیست همتا زال را زین ساحران * جز من داهی رسیده زان کران * چون کف موسی بامر کردکار * نك بر آرم من
زسحر او دمار * که مرا این علم آمد زان طرف * نی ز شاکردی سحر مستخف * اول زال عجوزه یه بو ساحرلردن مانند
و همتا یوقدر بن داهیدن غیریکه اول کناردن ایرشمش داهی بونده عاقل و زیرك معناسنه در کران کاف عربینك
فتحه سیله کنار معناسنه در حضرت موسی علیه السلامك الی کبی اول صانع و کردکارك امریله ایشته بن انك سحرندن
دمار کتوردم دمار هلاك معناسنه در زیرا بکا بو علم اول طرفدن کلدی خفیف و بی اعتبار اولان سحرلك
شاکردلکندن کلدی مستخف استخفاف و استحقار اولنمش دیمکدر خوار و بی اعتبار معناسنه متضمن اولور یعنی
اول استاد ماهر پادشاهه بوکونه جواب باصواب ویروب دیدیکه پادشاهم اول عجوزه حد ذاتنده بو مرتبه سحاره
و مکاره در که بو دنیاده اولان ساحرلردن اکا نظیر و همتا یوقدر بن عاقل و زیرکدن غیریکه اول طرف الهیدن ایرشمشم
و انك قوت و قدرتیله مؤید و منصور اولمشم اول صانع کردکارك امر شریفیله حضرت موسی علیه السلامك کف
مبارکی کبی ایشته کلدم اول ساحره نك سحرندن هلاك کتوردم و انك سحر و مکرینی هلاك و زوال مرتبه سنه یتوردم
زیرا بکا بو سحر کشالق علی اول طرف الهیدن کلش و بنی ساحرلر اوزره غالب و قادر قیلمشدر خوار و بی اعتبار
اولان ساحرلك شاکردلکندن کلش دکلدر تا کم بنم علم حیله و صنعتله اولان سحره و کفره نك مغلوبی اولم بلکه
حضرت موسی علیه السلام سحره نك اوزرینه نصبه غالب اولدیسه و انلرك حبال و عصاسنی و آثار سحرینی انك کف
مبارکنده اولان عصا انجیه ازاله قیلدیسه بنم دخی علم بو ساحره نك سحرینی بویله ازاله قیلور و فرزندکی سحر و مکر
قیدندن خلاص ایدوب آنی خلاصته ایرکورر دیدی (مثنوی) امدم تا بر کشایم سحر او * تا نماند شاهزاده زردرو *
کلدم تا انك سحرینی فتح ایدوب بطال ایدم تا کم شهزاده زرد رو قالمیه و مسحور اولمیه (مثنوی) سوی کورستان
برو وقت سحور * پهلوی دیوار هست اسپید کور * پس امدی ای شاه سحر وقتنده کورستان طرفنه کیت فلان
دیوارك یاننده بیاض قبر واردر یعنی سحر وقتنده کورستان جانبنه کیت آنده بر دیوار واردر آنك یاننده بر کرچله
بیاض اولمش مقبره واردر (مثنوی) سوی قبله باز کاوان جای را * تا ببینی قدرت و صنع خدا * قبله جانبنده اول یری
کیر و قاز تا که خدای تعالینك قدرت و صنعنی کوره سن (مثنوی) بس درازست این حکایت تو ملول * زبده را کویم
رها کردم فضول * بو حکایت زیاده در ازدرسن ایسك طول کلامدن ملولسن زبدۀ کلامی سویلرم فضولی
ترك ایلدم یعنی تطویل کلام ایلمکدن و طول و دراز سوز سویلمکدن فراغت ایلیوب زبدۀ کلام و نتیجۀ مرام
هرنه ایسه آنی سویلمکه شروع ایلدم که خیر الکلام ما قل و دل دینلمشدر ... ملامت و سآمت کورمجك

متكلم اولنسه تطويل كلام ايلمك جائز دكلدر دو تحقيق قيلمشدر پس كلامده اختصار مطلوب اولديغندن
حكايه نك بعض قولنى حذف ايلمشلردر كه قرينه آكا دلالت ايدر واول محذوف اولان كلام بودركه اول عجوزه مكر كه
برابيلكه سحرله برقاچ عقده ايدوب واروب آنى اول مذكور اولان دوارلڭ قتنده قبله طرفنده بر كرچله يباص اولمش
مقبره نك ايچنه دفن ايلمش پادشاه درحال اول عليم اولان استادڭ سوزين قبول ايتدى وكورستان جانبنه كتدى
واروب آنده اول يباص قبرى بولوب آنى قازوب ايچنده دلالت سحر اولان معقد ايپلكلرى اخراج ايتدى) رهيدن
پادشاه زاده از سحر ان كبير وشاد شدن پادشاه وعروسى كردن (مثنوى) آن كرههاى كران را بركشاد * پس زمحنت
وورشه راراه داد * پس اول كران كرهلرى واول آلات سحرى مقبره دن اخراج ايلدكدنصكره اول استاد اول ثقيل اولان
دوكلرى ومحكم اولان عقده لرى فتح ايلدى پس پادشاه زاده يه بلا ومحنتدن يول ويروب خلاص ايتدى (مثنوى)
آن پسر باخويش آمد شد دوان) سوى تخت شاه با صد امتحان) اول پسر كندى يه كلدى دوان اولدى پادشاهڭ تختى
جانبنه يوز امتحانله يعنى اول شهزاده سحرلڭ سكرندن خلاص اولوب صحوه كلدى وافاقت بولدى وبلالرله پادشاهڭ تختى
جانبنه يوز دورلو محنت وبلايله كتدى (م ى) سجده كرد و بر زمين ميزد ذقن) دربغل كرده پسر تيغ وكفن) شاه ايين بست
واهل شهر شاد) وان عروس نا اميد بى مراد) سجده ايلدى زمين اوزره ذقن اوردى اول پسر تيغ وكفنى قولتغنده ايلمش
يعنى صد نياز ايله پادشاهڭ حضورنه واروب زمين اوزره روى وذقنى وضع ايلدى قولتغنده تيغ وكفنى بيله ايلتديكى
حالده كان بويله ديدى كه پادشاهم ايشته تيغ وايشته كردن وكفن بن جرمى حالا بيلدم وكنديمڭ عصيانته اعتراف
قيلدم استرسڭ بو تيغله كردنم اور كه بن بو عذابه مستحق اولدم واسترسڭ عفو ومرحمت ايدوب ازاد ايله هرنه ايلرسڭ
كنديمى سكا تسليم قيلدم چونكم پادشاه درحال كندى فرزندنڭ سكر سحرندن خلاص اولديغنى كوردى شاه
صفا ايله آيين بغلدى واهل شهر شاد اولدى واول عروس بى اميد ونامراد دخى شاد اولدى يعنى پادشاهڭ غمندن آيين
واركاهدن اوصانمش ايكن واهل شهر دخى غمناك اولمش ايكن پادشاه زياده صفاسندن آيين باغلدى واهل شهر دخى
شاد اولدى واول بى اميد ونامراد اولان عروس كه شهزاده نڭ كندى يه عدم ميلندن محزون وغمناك اولمش ايدى اول
دخى عظيم شاد وخندان اولدى ديمك اولور (م ى) عالم از سر زنده كشت وبافروز * اى عجب آن روز روز امروز روز * عالم
باشدن زنده وبافروز اولدى اى عجب اول كون كون بو كون كون اما بو كون ايله اول كونڭ مابيننده هيچ مناسبت
يوقدر وبينهماده فرق وتفاوت قتى چوقدر آن روز شهزاده نڭ تعلقاتنڭ شاد وخندان اولدقلرى كونه اشارتدر
ان روز روز امروز روز ديمك اول كون ايله بو كونڭ مابيننده عظيم فرق واردر ديمكى ايهام ايلر وبو معنى قرينهٔ كلامدن
مستفاد اولور نته كم لسان تركيده دخى بركسه برقاچ كون غلا كتزده اولسه وبعده فرحت وراحت بولسه وبركسه
كندى حالندن حكايت قيلسه اى اول كوتمزده بركون وبو كوتمزده بركوندر بويله ديمكده بو ايكيسنڭ مابيننده عظيم
تفاوت اولديغنى مراد ايلر پس بونده اى عجب كون اول كوتميدر وبو خصه بو كوتمى كوندر دو معنا ويرملك تكلف اولور
بو مصرعده شارحلر استفهام معناسن ويرمكله خيلى تكلف ايتمشدر وهر برى برسمته كتمشدر اما محله انسب اولان
بلا استفهام ذكر ايلديكمز معنادر وخلاصهٔ كلام اولدركه چونكم شهزاده سكر سحردن خلاص اولدى وصحوه
كلوب افاقت بولدى عالم باشدن زنده اولدى ومنور اولدى اى عجب بو خصوصده سنڭ وفتكدر اول كونكه شهزاده
مسحور ايدى كوندر اما اول كون ايله بو كونڭ مابيننده فرق عظيم واردر زيرا اول كون عالم مرده حكمنده وظلمات
غمده ايدى بو كون ايسه زنده اولوب نورانيت بولدى پس موت ايله حياتڭ وظلمت ايله نورڭ مابيننده نقدر فرق عظيم وار ايسه
اول كونله بو كونڭ دخى مابيننده اولقدر فرق فاحش واردر ديمك اولور وبونده شهزاده دن مراد عقل اولور وسحره دن
مراد دنيا اولور كما سيأتى انشاء الله تعالى شويله كه عقل شهزاده سى دنيانڭ سحرندن وكارندن خلاص اوله پادشاه
روح شهر جسدى تزيين ايدوب شاد اولور واهل شهر كه قواى جسمانيه وقواى روحانيه در حيات بولور وعالم انسانيت
باشدن زنده اولوب منور اولور پس دنيانڭ سحر ومكرنه عقلڭ كرفتار اولديغى كون كوندر وانڭ سحر ومكرندن
آزاد اولديغى كون هم كوندر لكن اول كونله بو كونڭ مابيننده عظيم فرق واردر اول كون مرده لك وظلمت كونيدر
بو كون حيات بولمق وآزاده اولمق ومنور اولمق كونيدر پس اول كونله بو كونڭ مابيننده فرق عظيم واردر ديمك
اولور (مثنوى) يك عروسى كرد شاه اوراچنان * كه جلاب قند بد پيش سكان * پس شاه اول شاهزاده ايچون انجلين
بر دوكون ايلديكه سكلرڭ اوكنده جلاب قند وار ايدى يعنى پادشاه كمال سروردن اول پسر ايچون انجلين
بر عظيم دوكون ايلديكه نعمتلرڭ چوقلغندن انسان طويدقدنصكره كلاب اوكندن دخى جلاب قند وكلاب
وار ايدى بوندن مراد شهزاده عقل دنيا قيدندن آزاد اولدقدنصكره پادشاه روحڭ نعم روحانيه يى اعضا وجوارحه

كلابله بذل قيلسى اولور واتار زياده صبر اولدقده نصكره كلاب مقوله سى اولان اهل تقسمه دخى اندن نيجه جلاب
وقندن التنعمتارى بذل ايلسى اولور لكن كلابك جلاب وكلابدن بهرمسى بوقدر چونكم اول سحاره اولان
كبير بوحالت شريفه يى مشاهده ايلدى (مثنوى) جادوى كبير از غصه بمرد * روى وخوى زشت با مالك سپرد *
غم وغصه سيندن اول جادوى كبير اولدى زشت اولان رويى وخويى جهنم مالككنه تسليم ايلدى يعنى
وجود خبيثنى خوى قبيحيله بيله جهنم مالكنه ويردى ديمك اولور مراد بودنيانك عجوزه شكلنده اولان وسحاره
هيئتنده اولان صورت معنويه سى چونكم عقلك آزاد اولديغى وكندى سحرندن قورتلديغنى كوره كندى اصلى
اولان جهنمه خوى ورويني تسليم ايلر ديمك اولور وبودنيانك سحاره اولمسى وعجوزه شكلنده اولمسى حقنده
حديث شريف واردر ان شاء الله تعالى كلور (م ى) شاهزاده در تعجب مانده بود * كز من او عقل ونظر چون در ربود
شاهزاده تعجبده قالمش ايدى بويله دوكه بندن اول جادو عقل ونظرى نيجه قابدى يعنى اول شاهزاده چونكم مكر
وسحردن قورتلوب صحوه كلدكده اول عجوزه نك زشت اولان رويني كوردكده تعجبده وحيرتده قالدى كندى به
بويله دوكه عجبدركه بندن انك كبي زشت صورت وخبيث سيرت عقل ونظرى نيجه قابدى وبنى كندى به آيا نوجهله
اسير ايتدى تتمه كم اهل دنيا آخرتده دنيانك صورت باطنيه سنى مشاهده ايلدكلرنده اكا اسير اولدقلرينه تعجب
ايده لر واندن حق تعالى يه استعاذه قيله لر تتمه كم ابن عباس رضى الله عنه حضرتلرى بو حديث شريفى حضرت نبى
صلى الله عليه وسلمدن روايت بيوررلر (قال عليه السلام يؤتى بالدنيا يوم القيمة على صورة عجوز شمطاء زرقاء
انيابها بادية لا يراها احد الا كرهها فتشرف على الخلايق فيقال لهم اتعرفون هذه فيقولون نعوذ بالله
من معرفتها فيقال لهم هذه الدنيا التى تفاخرتم بها وتقاتلتم عليها كذا فى المشكاة (مثنوى) نو عروسى ديد
همچون ماه حسن * كه همى زد بر مليحان راه حسن * كشت بيهوش وبرو اندر فتاد * تا سه روز از جسم وى كم شد
فواد * پس شهزاده حسن ماهى كبى بر نو عروس كوردى كه مليحلر اوزره حسن يولنى اورر اول شاهزاده اول جمال
باكمالى كورنجه بيهوش اولدى ويوزى اوزره دوشدى اوچ كونه دك انك جسمندن فوادكم ونابديد اولدى يعنى
شويله كه شهزاده سحر ومكرندن خلاص اولوب افاقت بولدقده كندى به حلالى اولان زوجه سنك جمال باكمالنى
مشاهده قيلدقده فلك حسنك ماهى بر نكى عروس كوردى كه اول نوع عروس مليحان جهان اوزره حسن
يولن اورر يعنى بونك حسنى انلرك حسننى ازاله قيلوردى چونكم اول جمال باكمالى مشاهده ايلدى بيهوش
اولوب يوزى اوزره دوشدى وسجده يه واردى حتى اوچ كونه دك آنك جسمندن قلبى ضايع اولدى وعقلى باشنه كلميوب
مدهوش وبيهوش قالدى مراد بودركه بعض آدمى زاده عجوزه دنيانك مكر وسحرندن خلاص وآزاده اوله بعده جمالى
باكمال جانى ديده حقيقت بينله مشاهده قيله در حالا كاكمال ذوقندن دهشت وسكر وغيبت حاصل اولوب فناء شراب
ايچر نيجه زمان كنديدن كچر بعده ينه صحوه كلوب اول محبوب معنوينك جمال باكمالنه قرشو كوزن ايرته كم
شهزاده كندى زوجه سنك جمالنى كوروب كنديدن كچدى بعده صحوه كلوب آنك جمالنه قرشو كوزن آچدى
(م ى) شه شبان روز از خود بيهوش كشت * تا كه خلق از غشى او پر جوش كشت * اول شاهزاده اوچ كون اوچ
كيجه كنديدن بيهوش اولدى تا كم خلق اول شهزاده نك غشى اولديغندن پر جوش اولدى يعنى آنك مغشى عليه
دوشديكندن خلقه جوش وخروش كلدى (مثنوى) از كلاب واز علاج آمد بخود * اندك اندك فهم كشتش نيك وبد
پس آنك يوزينه كلاب صاچديلر واچكا يعنى معالجه ايتديلر كلابدن وعلاجدن كندى يه كلدى آزجق آزجق
نيك وبد آنك مفهوم ومعلومى اولدى مراد سالك اولان آدمى زاده محبوب معنوينك جمال باكمالنى مشاهده
قيلدقده محو ومستغرق اولسيدر وبعد المحو صحوه كلسيدر وبعد المحو صحوه كلدكدنصكره ايويى
وكتويى فرق قيلسيدر مشايخ بو كافرق ثانى ديرلر كه اصل فرق ونيك وبدك مابينى تميز محو دنصكره حاصل اولور
(مثنوى) بعد سالى كفت شاهش در سخن * كاى پسر ياد آر زان يار كهن * بر سيلدنصكره پادشاه او شهزاده يه ميان
سخنده ديدى كه اى اوغل اول قديم وكهن ياردن يادكتور يعنى پادشاه شهزاده يه بر سيلدنصكره خلال مكالمه ده
مزاح طريقيله اى اوغل اول اسكى يار كدن واول همكنار اولان عجوزه زشت كاركدن خاطره كتور (مثنوى)
ياد آور زان ضجيع وزان فراش * تا بدين حد بيوفا وبرمباش * اول ضجيع واول فراشدن يادكه كتور تا بو مرتبه
بى وفا وتلخ اولمه فراش دوشكه ديرلر ضجيع فعيل وزننده مفاعل معناسنه در يانى اوزره ياتيجى ديمكدر بونده مراد شهزاده
ايله بر دوشكده ياتن اول عجوزه در حاصل كلام پادشاه اول شاهزاده يه بر سبيل مطايبه ديديكه اى اوغل اول سنكله
بر دوشكده ياتن همخوابه دن وعجوزه دن يادكه كتور تا بومرتبه بى وفا وترش طبيعت اولمه بوندن مقصود آدمى زاده

مچکر دنیادن خلاص اولوب وآنك كالیله قباحت وقباحتنی بیلوب اندن رجوع قیلوب جمال باقی کوردکده
وانکله الفت وانسیت قیلدقده نمکرداب معنوی اولان شیخ واستادی مزاح طریقیله اکا اولکی حالی
واثناده اولان مرتبه سنی فهم ایتدرمکدن اوتری ابتدای حالده سنك دوستك وروز وشب آرزو ایلدیکك دنیانك
صورت حالنی ای اوغل ذکر ایله کورکمسن نه مرتبه دمایمشسن نه کونه حاله کرفتار ایمشسن دیو سویلمش اولور
(مثنوی) کفت رومن یافتم دار السرور * وارهیدم ازچه دار الغرور * همچنان باشد چو مؤمن راه یافت *
سوی نور حق زظلمت روی تافت * چونکم شهزاده بدرندن بوکونه طعن آمیز سوزی ایشتدی اکا ایتدی یوری
بن دار السروری بولدم دار غرور چاهندن خلاص اولدم ایچلین اولور چونکم مؤمن حضرت خدانك نوری جانبنه
یول بولدی ظلمتدن یوز چوردی یعنی دار سرور اولان محبوبه سنی چونکم بولدی وانك جمال با کمالنی مشاهده
قیلدی بدرینه ایتدی اولکی یاردن یوری بکا سوز سویله بن شمدی محل سرور اولان محبوبه می بولدم غرور
خانه سنك قیوسندن خلاص اولدم مؤمنك حالی شاهزاده نك کبی اولور شول دمکه حق تعالینك نوری جانبنه یول
بوله وظلمات دنیاویه وکدورات نفسانیه دن اعراض قیله اول زمانده دنیانك قباحتن بیلور کندینك اکا اسیر
وکرفتار اولدیغی حالده نه مرتبه سوء حاله مبتلا ایمش آکاه اولور حد ذاتنده دنیانك آدمی زاده یه جمیله وحسنی
کورنمسی انك فریب ومکرندن وغرور وسحرندندر وخسه فی الحقیقه اکرانك صورت معنویه سی ظهوره کلسه
وا کا طالب اولنلره نمایان اولسه (یالیت بینی وبینك بعد المشرقین) دیوب کندیلرندن انك زیاده بعید اولمسنی تمنی
ایلیه لردی واصکر آنلره بونی سز بیلورسز دیو سؤال قیله لردی کمال نفرتلرندن (اعوذ بالله من معرفتها)
دیو سویلیه لردی وانی بیلمکدن بیله الله استعاذه ایلیه لردی پس شهزاده دن مراد اول عجوزه سحاره دن مقصود نه
ایدیکنی بو بیانده تعریف ایلمکه شروع ایدوب بیورر (دربیان آنکه شاهزاده آدمی بچه است خلیفه زاده خداست
پدرش آدم صفی خلیفه حق مسجود ملائکه وان کمپیر کابلی دنیاست که آدمی بچه را از پدر ببرید بسحر وانبیا
واولیا آن طبیب تدارك کننده اند بو سرخ شریفنك بیاننده در که شهزاده دن مراد آدمی بچه در خدای تعالینك
خلیفه وزاده سیدر اول آدمی بچه نك پدری آدم صفیدر که خدای تعالینك خلیفه سیدر ملائکه مسجودی یعنی
ملائکه نك مسجودی اولان خدای تعالینك خلیفه سی آدم صفی حضرتلری اول آدم اوغلنك پدریدر واول کمپیر
کابلیدن مراد دنیادر که آدمی بچه یی سحر ومکریله باباسندن ایراددن ومتابعتندن قطع ایلدی حد ذاتنده دنیا
شول سحاره ومکاره درکه بو خصکر اولنان کمپیر کابلیدن مکرده اکثر بلکه هاروت وماروتدن اسحردر
کما قال علیه السلام (اتقوا الدنیا فوالذی نفسی بیده انها لاسحر من هاروت وماروت) رواه الحکیم عن عبدالله بن
بشر المازنی رضی الله عنهما وانبیا علیهم السلام واولیای کرام اول تدارك ایدیجی طبیبلردرکه آدمی زاده یی
دنیا سحرندن ومکرندن خلاص ایدیجیدر (مثنوی) ای برادر دانکه شهزاده توی * در جهان کهنه زاده از نوی *
ای برادر بیل که شهزاده سنسن که کهنه جهانده یکیدن طوغمشسن یعنی ای برادر بلکه ذکر اولنان
شهزاده دن مراد سنسن وسنك حالك عینیله انك حالی کبیدر بو کهنه جهانده سن یکیلك عالمندن طوغدك وحق
تعالینك خلیفه سی اولان آدم صفینك نسلندن ظهوره کلدك (مثنوی) کابلی جادو این دنیاست کو * کرد
مردانرا اسیر رنگ وبو * کابلی اولان جادو بو دنیادر دنیلدی که او مردلری رنك وبونك اسیری ایتدی یعنی بو دنیا شول
ذکر اولنان کابلی جادو کبیدر که نیجه مردلری سحر ومکر طریقیله رنك وبویه اسیر ایلدی عزیز بو رنك وبولری الدائدی
تا جمال باقی کورمکدن وانکله انسیت قیلمقدن محروم ایلدی (مثنوی) چون درافکندت درین آلوده رود * دمبدم
می خوان وهی دم قل اعوذ * تارهی زین جادوی وزین قلق * استعاذت خواه از رب الفلق * بو ابیات لطیفه بو سورة
شریفه یه اشارت اولورکه حق تعالی حضرتلری حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری سحرله زبون اولدقده
بو سورة فلق انزال بیوردیلر وبو سورة شریفه نك سبب نزولی بودرکه لبید بن اعصم قیزلری رسول علیه السلامه
سحر ایدوب چاه ذی روانه براقدیلر حضرت جبریل علیه السلام خبر ویروب آنی اخراج ایدوب بو سوره لری انك عقده لرینه
اوقویوب اوفوردیلر فی الحال دفع اولدی پس جناب عزت امر ایدوب بیورر که (قل) دی یا محمد (اعوذ) بن صغنورم (برب
الفلق) فلق صبحه دیرلر فرق کبی فعل بمعنی مفعولدر وجمیع ممکناته دخی عام وشاملدر زیرا حق تعالی ظلمت عدمی فالقدر
نور ایجادیله وبر اشیایو تعرا ولنفسه مغلوقدر ومن وجمعلا ارضدن نباتات وانهار واشجاری واشجاردن برلر وباری
وحبابدن لسطاری الی غیر النهایه حق تعالی اخراج واظهار ایلدی (من شر ما خلق) دخی شول شردن که آنی خلق
ایلدی اول رب الفلق ثقلیندن وغیرهم کائنا ما کان جمیع شرورده شاملدر (ومن شر غاسق) ودخی لیل مظلمك

شرندن كه ظلامی روی زمینی طولادرہ غسقت العین دیرلر یقین باش ایله كوزاطولسه (اذا وقب) یقین داخل اولسه اوليلك ظلامی جمیع اشیایه (ومن شر النفاثات فی العقد) دخی شول انسان سواحرك شرندن كه نفخ ايدرلرمع ريق الفم عقود خیوطه النفث النفخ مع الريق پس دنیا سحر سواحر دراصل استعاذه بوندن كركدركه نیجه من دانی حیله ورنكاه مرتبه دين ودیانتدن دوشورر (ومن شر حاسد اذا حسد) ودخی شول حاسدك شرندن كه حسد فی ظاهر قیله معنای بنتین شر يقین اولدركه چونكم دنیاسی سحرایله بوآلوده اولان روده القا ایلیه مسیدم قل اعوذ اوقو واوقور ودچایه دیرلر آلوده اولان روددن مراد بونده شهوات نفسانیه وآرزوی جسمانیه اولور تاكم بو بادواكدن وبوقلقدن قورتله سن رب الفلقدن استعاذه ايلك دیه قلق اضطرابه دیرلر یعنی چونكم ساحرهٔ دنیاسی سحر ومكر سببیله بوملوث اولان شهوت وحظ نفس نهرنه القا ايلدی كركدركه هردم قل اعوذ سورمن اوقویه سن وكندی وجودكه اوقوره سن تاكم دنیانك بوبادولكندن وبوالام واضطراندن خلاص اوله سن تلفك مالكندن یعنی جمیع مفلوق ومخلوقك ربسندن انك جانبنه التجا ايلك طریقی استه تاكم سكا استعاذه قیلمقی میسر ایلیه واتك جمیع مخلوقتك شرندن وحاسدك حسدندن وسواحرك سحرندن اول رب الفلقه صفتوب التجا ایده سن بعض مشایخ بوسورتین شریفتینك تلاوت اولدیغی حیندهٔ تلاوتی بویله اولمق مستحبدركه (قل اعوذ برب الفلق دیدكدنصكره تكرار (اعوذ برب الفلق) دیوابتدا اولنوب اخرینه دك قرائت اولنمه دیمشلر پس بركمسه بواسلوب اوزره معوذتینی اكثر اوقاتده اوقویوب كندی یه اوقورسه باذن الله تعالی هر مخلوقك ضررندن وساحرهٔ دنیانك شر ومكرندن امین اولور دیمشلردر (مثنوی) زان نبی دنیات را سحاره خواند * كوبا فسون خلق را درچه نشاند * اول اجلدن حضرت نبی علیه السلام سنك دنیا كه سحاره اوقودی زیرا او دنیا افسونله خلق چاه طبیعتده نصب ايلدی بو حدیث شریفه دخی اشارت اولسه جائزدركه (اتقوا الدنیا فوالذی نفسی بیده انها الاسحر من هاروت وماروت) بیوردیلر دنیانك خلقه افسون ايلسی مال ومنصبله واكل وشربله ولذائذ جسمانیه ومشتهیات نفسانیه ایله انلری الداوب ضلالت قیوسنه ومعصیت چقورینه براقسندن كنایت اولور (مثنوی) هین فسون كرم دارد كنده پیر * كردمشاها نرادم كرمش اسیر * دردرون سینه نفاثات اوست * عقدهای سحر را اثبات اوست * آكاه اول قوقش قری فسون كرم طوتر انك كرمیتله اولان دمی شاهلری اسیر ايلشدركه اول كنده پیرك درون سینه ده نفاثاتی واردر سحرك عقده لرنی انك اثبات ایلسی واردر نفاثات جمع نفاثه در نفاثه اوفوریجی ودوكلیجی عورته دیرلر یعنی آكاه اول قوقش قری كبی اولان دنیا زیاده كرم وتیز افسون طوتركه انك خوارتلوتیز اولان تفسی نیجه شاهلری كندی یه اسیر ايلشدردم وافسون كرمندن مراد مال ومنصب اظهار ايلسیدر سینه لرك ایچنده اول دنیانك نفاثه لری واردركه درون دلده نفسك سودیكی واشتها قیلدیغی اشیاء قانینك محبتلری نفاثه اولان نفسلر كبیدركه انسانك قلبنه مكر وافسون ایدوب دنیا طرفنه میل ومحبت ایدررلر سحرك ومكرك دوكلر بنی اول دنیانك اثبات ايلسیدر یعنی انسانك قلبنده سحرلر ومكردوكلر بنی اثبات ايلك اول دنیانك كاریدركه برمرتبه سحر ایلركه انسانك قلبنی شرعا وعقلا زشت وقبیح اولان شیلره عاشق ودیوانه وحدذاتنده برمرتبه لطیف وملیح اولان شیلری اكا قبیح كوسترر كندینك زیب وزینتی كوستروب عیوب وقبایحن سترايلر (مثنوی) ساحرهٔ دنیا قوی داناز نیست * حل سحر او بپای عامه نیست * دنیا ساحره سی فی المثل برقوی ودانازندر اول دنیانك سحرینك حلی عوامك پایه سیله دكلدر پای بونده پایه معناسنه ویاخود قدرت معناسنه استعاره اولنمشدر یعنی بودنیا ساحره سی مثلا برقوی مكر بیلیجی عجوزه دركه انك سحرنی ازاله وابطال ايلك عامه نك قدرتیله میسر دكلدر (م ی) وركشادی عقدا وراعقلها * انبیارا كی فرستادی خدا * واكر عقللر انك دوكنی اچیدی حضرت خدا انبیا علیهم السلامی یقین كوندرردی شول عقده لریكه ساحرهٔ دنیا انسانك نفوسنه وقلوبنه اوررو وانلری بركونه مكرله بردامه كرفتار قیلور عقول جزویه آنی حل وفتح ايلكه قادر اوله مزلرا كر عقول جزویه اول دنیانك قلبلره اوردیغی كرهلری فتح ايلكه قادراوله لردی انبیای عظامی یقین كوندروردی یعنی عقول جزویه اكر دنیانك سحرنی ومكرنی ازاله ايلكه قادراوله لردی حق تعالی ارسال رسل قیلمزدی وبركمسه نك انبیا علیهم السلامه احتیاجی قالمزدی دیمك اولور (مثنوی) هین طلب كن خوش دم عقده كشا * رازدان یفعل الله مایشاء * آكاه اول عقده كشا اولان خوش دمی طلب ایله یفعل الله مایشاء آیت كریمه سنك رازنی بیلیجی خوش دمدن مراد بونده نفسی غل وغشدن پاك اولمش ونفسی جهل وغفلتدن طهارت بولمش وارث حضرت نبی علیه السلام اولان ولی كاملدركه حق تعالی حضرتلرینك هر شیئنده كیف مایشاء تصرف ايلدیكنك رازنی بیلیجی واسرار قضا وقدره عالم اولمشیدر وباذن الله وبقدرته قلوبك عقده لرینی حل قیلمشیدر پس خلاصهٔ كلام بویله دیمك

اولورکه هر عقل وفکر صاحبی دنیانک عقده لرینی فتح ایلمکه قادر دکلدر ای دنیانک سحرندن ومکرندن آزاد اولمق استین آگاه اول عقده کشا اولان برکلامی خوش وذاتی دلکش مرشد کاملی طلب ایله که اول حق تعالی دیلدیکی شیئی ایشلمسنک رازدانی اوله (ویفعل الله مایشاء ویحکم مایرید) آیت کریمه سنک سرینی بیله وبو قدرتده اول خوش دم اولان کامل بر آلت اوله تا سنک عقده لریکی کشاده ایلیوب قیود دنیویه دن سنی خلاص ایلیه دیمک اولور (مثنوی) همچو ماهی بسته است اوبشست * شاهزاده ماند سالی وتو شصت * شصت سال از شست او در محنتی * نی خوشی نی برطریق سنتی * اول دنیا ماهی کبی سنی شسته باغلمشدر شاهزاده بریل قالدی وسن آلتمش شستنده آلتمش ییل قالدک آلتمش ییل آنک شستندن بلا ومحنتده سن نه خوش سن نه طریق سنت اوزره سن یعنی ای اهل دنیا اول صیاد دنیا سنی کندی دام سحرنه وشست مکرنه مقید ایلمشدر شهزاده عجوزهٔ کابلینک سحرنده بریل قالدی وسن ساحرهٔ دنیانک قیدنده آلتمش ییل قالدک اول ساحرهٔ دنیانک شست مکرندن ودام سحرندن آلتمش ییل بلا ومحنتده سن آلتمش تعبیری اکثر نهایت عمر اولدیغی اعتباریله درکه حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم اعمار امتی ما بین الستین الی السبعین) بیورمشدر آنک شست مکرندن بر مرتبه بلا ومحنتده سن که نه دنیاده خوش حال سن نه دینده سنته منسوب اولان طریق اوزره سن بلکه آنک مکرندن دین یولنده ضلالتده ودنیاده محنت وفلاکتده سن (مثنوی) فاسق بدبخت نه دنیات خوب * نه رهیده از وبال واز ذنوب * بدبخت فاسقسن نه سنک دنیاک خوبدر ونه وبال وذنوبدن قورتلمشسن یعنی دیندن خارج بدبختسن دنیاک خوب دکلدرکه زیاده حرص وآزکدن آنده راحت وحضورک یوقدر وذنوب ووبالدن دخی خلاص اولمدککه آخرتده ذوق وسرور بوله سن پس (خسر الدنیا والآخرة) آیتنک مفهوم ومنه مظهر اولوب اسیر مکر دنیا اولدیغکدن دنیاده وآخرتده کندیکه راحت قومشسندر (مثنوی) نفخ اواین عقدها را سخت کرد * پس طلب کن نفخهٔ خلاق فرد * تا نفخت فیه من روحی ترا * وارهاند زین وگوید برترآ * اول دنیانک نفخی ونفسی بو دوکلری محکم ایلدی پس اول خلاق فردک نفخه سنی طلب ایله تا نفخت فیه من روحی سنی بو مکر دنیادن قورتره وبوقره وگل دیه نفخ لغتده اوفورمک دیرلر بوراده مکر دنیانک نفخی اولسون واکر حضرت خدا آنک نفخی اولسون فیض معناسنه در وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه اول دنیانک بحسب الظاهر اولان فیض وعطاسی بو سنک قلبکده اولان عقده لری وقیدلری محکم ایلدی حق سنی میخ طبیعتنه نی باغلدی فاذا کان کذلک اکر قلبکدن بو عقده لری حل ایلمک وجانکی قیود دنیویه دن خلاص قیلمق استرسک فرد اولان خلاقک نفخه سنی ومظهر فیضنی طلب ایله حق تعالینک نفخه سندن مراد نفخهٔ الهی اولان روح اعظمک مظهرلریدرکه هر عصرده اولان حضرت پیغمبر علیه السلامک وارث کاملی اولان ولیلر ومرشدلردر تاکه بو بیتده بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر تا نفخت فیه من روحی قولنک مفهومنک مظهری اولان ولی سنی دنیانک سحرندن ومکرندن خلاص ایلیه وسکا بو اسفل عالمدن کلی خلاص اول وعالم اعلایه ترقی قیل دیو سویلیه بو آیت سورهٔ صادک آخرنده در (اذ قال ربک للملائکة) ذکر ایله یا محمد شول زمانیکه ربک ملائکه یه دیدی (انی خالق بشرا من طین) تحقیقا بن خلق ایدیجی ام آدمی بالچقدن (فاذا سویته) پس شول وقتده که بن آنک خلقتنی تعدیل وتسویه ایدوب احسن تقویمده تصویر ایلیه سم (ونفخت فیه من روحی) بن نفخ ایلدم روحمدن اول آدمه نفخ روح عبارتدر قبول فیض حقه حصول واستعدادندن واضافت تشریف وتعظیمی مشعردر (فقعوا له ساجدین) پس اکا ساجدا اولدیغکز حالده ساقط واقع اولکز (م ی) جز بنفخ حق نسوزد نفخ سحر * نفخ قهرست این وآن دم نفخ مهر * رحمت اوسابقست از قهر او * سابقی خواهی برو سابق بجو * نفخ سحر نفخ سحردن غیریله یاخود بر اوتفخ قهردر واول دم نفخ مهردر اول خدانک رحمی قهرندن سابقدر سابقلق استرسک یوری سابق طلب ایله یعنی نفخ الهیدن وفیض الهینک مظهری اولان ولیدن غیری دنیانک سحرینک اثرنی یاخود آنک مکرنی وضررنی فیض الهیدن غیریسی خراب ایدوب یقمز زیرا بو دنیانک سحری حق تعالینک قهرینک نفخی واثریدر واول ولینک نفسی وکلامی حق تعالینک مهر ورحمتنک نفخی وفیضیدر پس برشیئک دفعی ضدیله میسر اولور دنیانک مکری وسحری آثار قهریه در ولینک نفسلری ونفسلری آثار مهریه ونفس رحمانیه در پس دنیانک مکر وضررینک محو وافناسی آثار لطفیه اولان ومظهر نفخهٔ الهی کاملان ولیلرک کلاملریله وارشاد سعادت انجاملریله ظهوره کلور زیرا اول الهک رحمتی آنک قهر وغضبندن پیشرودر نه جکونه سابقدر (سبقت رحمتی علی غضبی) حدیث شریفی بو معنایه دلیل واضحدر پس ای طالب حق اولان عاشق اکر سابقلق استرسک یوری رحمت الهیه یه مظهر وکندی عصرینک پیغمبری کبی اولان بر سابقی طلب ایله تا آنک یمن صحبتیله ودعا وهمتیله سنده سابقلردن

اوله‌سن وهر قرنده البته نیجه سابقلر واردر که هیچ برقرن اکر زمان اولماولسون واکرشمدیکی عصرده اولسون حق
تعالینک سابق اولان قوللرندن خالی دکلدر (کما قال علیه السلام لکل قرن سابق) رواه انس وقال علیه السلام
لکل قرن من امتی سابقون) رواه عمر کذا قال ابونعیم فی الحلیه) بونلر حق تعالینک شول مقرب اولان بنده‌لریدر که
(السابقون السابقون اولئك المقربون) آیت کریمه‌سیله بونلره اشارت اولنمشدر هر کیم بونلره مائل اولسه وصحبتلرینه
داخل اولوب خدمت قیلسه اول دخی معناً سابقلردن ومقربلردن قیلنمشدر نته کم حضرت نبی صلی الله علیه وسلم
حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله عنهه خطاباً غیری امتنه ارشاداً بیورمشلردر (یا علی اذا تقرب الناس الی خالقهم
بانواع البر فتقرب الی الله بانواع العقل لتسبق الناس درجة وزلفی عندالله فی الدنیا والآخرة (مثنوی) تا رهی آندر
نفوس زوجت * کای شه مسحور اینك مخرجت) تاکیم نفوس زوجته یعنی تزویج اولنان نفوسه وانلرك ساکن
اولدیغی مرتبه‌یه ایریشه‌سن زیرا ای مسحور اولان شاه اشته سنك مخرجك بو بیت سورة کورتده اولان (واذا
النفوس زوجت آیت کریمه‌سنه اشارت اولور اولی وآخرینك تفسیری جامع الآیاتده وسائر تفاسیرده مذکور
اولمشدر وبونده اهل تفسیر بویله دیمشلردرکه ودخی شول وقتده که نفسلر جسدلریله جفت اولنه‌لر ویاخود عملریله
ویاخود نفوس مؤمنین حوریلر ونفوس کافرین شیاطینله ویاخود صالحك نفسی صالحلرله وطالحك نفسی
طالحلرله تزویج اولنه‌لر پس بو بیتده توضیح معنی وتقریر نحوی بویله دیمك اولور که ای طالب سبقت اولان سالك
سبقت استرسك یوری برسابق طلب ایله تاکم ازواج مطهره ایله تزویج اولان نفوس مقدسه زمره‌سنه واصل
اوله‌سن زیرا ای دنیانك سحریله مسحور اولان شهزاده اشته سنك مخلصك بودر که ذکر اولندی مادامکه برسابق
ومرشد صادق طالب اولمیه‌سن واکا خدمت قیلمیه‌سن دنیانك سحرندن ومکرندن خلاص اوله‌مزسن
وازواج مطهره ایله تزویج اولان نفوس مقدسه مرتبه‌سنه ایره‌مزسن پس ساحرهٔ دنیانك حبسندن خلاص اولمق
ایچون برمخرج استرسك اشته مخرج بودرکه ذکر اولندی (مثنوی) باوجود زال ناید آنحلال * درشبیکه ودر آن
پردلال * زال عجوزه‌نك وجودیله سحره انحلال کلمز شبیکه‌ده واول پردلالك فتنده انحلال جوزلمکه دیرلر شبیکه
آغه وطوزاغه دیرلر دلال نازوشیوه‌یه دیرلر یعنی ای طالب حق مادامکه زال دنیاسنك فتکده موجود اوله‌وسن
اول شیوه وپرنازاولان مصاره‌نك فتنده وانك دام مصرنده مقید اوله‌سن سنك وجودکده اولان عقده‌لره انحلال کلمز
وسنك عقلك وقلبك انك دام مصرندن وقید مکرندن خلاص اولمز ونفسك زوجهٔ مطهره‌نك وصالنی بولمز زیرا اول
زوجهٔ مطهره وجمیله‌نك وصالنه طریق بو عجوزهٔ دنیانك زنلرنی ایلکدرا کر بونك ترکی اولمسه انك وصالی اله کلمز (م ی)
فی بکفتست آن سراج امتان * این جهان وان جهان را ضرتان * اول امتلرك سراجی دیمشیدر یعنی دیمشدر
بو جهانه واو جهانه ضرتان بو بیت لطیف بو حدیث شریفه اشارتدر حضرت نبی علیه السلام بیورمشلردر الدنیا
والآخرة ضرتان فبقدر ما ترضی احداهما تسخط الاخری) ضره قومه‌یه دیرلر یعنی شول ایکی عورته دیرلر که برکیمسه‌نك
تحت نکاحنده اوله بری برینه ضد اولوب ضره وبردیکیچون ضره دینلمشدر هر بارکه برین راضی ایلیه‌سن برآخری
غضبناك اولور پس دنیا ایله آخرت ایکی قومه عورت کبیدر هرقنغی جانبنه التفات زیاده ایدوب آنکله مقید اولسك اول
برانر جانب سندن متباعد ومتجانب اولمق مقرردر (م ی) پس وصال این فراق آن بود * صحت این تن سقام جان بود
پس بو جهانك وصالی اول جهانك فراقی اولور بو جسم وتنك صحتی دل وجانك سقامی اولور یعنی بو جهانك
وصلتی وبوتك دولت وعزتنك تحقیقی اول جهان آخرتك فراقنه سبب اولور کذلك بو تنك صحتی وراحتی جانك سقامنه
سبب اولور زیرا هر بارکه تن صحتده اولسه ونعمته وراحته اشتغال قیلسه جانك خسته لکنه سبب اولور اما تن
شکسته اولسه جان حق تعالی‌یه متوجه اولمغله وتضرع ونیاز قیلمغله صحت بولور وقوی اولور (ولهذا قال صلی الله
علیه وسلم اذا احب الله عبداً ابتلاه ولا خیر فی عبد لا یذهب ماله ولا یسقم جسمه (مثنوی) سخت می آید فراق این ممر
پس فراق آن مقر دان سخت تر * بو ممرك فراقی سکا سخت کلور پس اول مقرك فراقنی سخت تربیل یعنی بو جهان برممر
ومعبر وفی المثل بر رهکذردر چونکه بو بای کذردن مفارقت ایلمك سکا مشکل وشدید کله پس اول دار القرارك ومکان
پایدارك فراقی نه مرتبه سخت ترومشکلتر کلور بوندن قیاس ایله (مثنوی) چون فراق نقش سخت آید ترا * تا چه
سخت آید ز نقاشش جدا * چون نقش وصورتك فراقی سکا سخت ومشکل کله تاکم آنك نقاشندن جدا اولمق نه مرتبه
سخت کلور بوندن فهم ایله (م ی) ای که صبرت نیست از دنیای دون * چونت صبرست از خدای دوست چون * ای
غافل که سنك دون ودنی دنیادن صبرك یوقدر پس سنك خدادن صبرك نیجه وارای دوست نیجه یعنی دنیای دوندن
سکا صبر ایلمك مشکل اراجق خدای بیچوندن صبر ایلمك دخی سخت ترومشکلتر اولور زیرا انواع صبرلك زیاده‌سی

خدادن

خدادن صبر ایلمکدر نته کم (مثنوی) چونکه صبرت نیست زین آب سیاه * چون صبوری داری از چشمهٔ اله * چونکم سنك صبرك بو آب سیاهدن بو قدر چشمهٔ الهیدن نیجه صبورلك کتوروسن یعنی دنیا ملذاتلیدی وحظوظلری فی المثل چشمهٔ سیاه کبیدر و آخرت نعمتنه نسبت آب شور کبیدر وحق تعالینك لقاسنی مشاهده ایلمك ویجناته کیرمك آب حیات واکبر سعادتدر چونکم سیاه آب کبی اولان دنیا ملذاتندن صبر ایلمکه قادر دکلسن حق تعالینك لطفی وکندی عاشقلرینه اولان فیض وعطاسی چشمه سندن نیجه صبر طوترسن معلوم اولادیکه یوم آخرتده اللمفراق نیجه یوزبیك مرتبه بو دنیا ملذ فراقندن زیاده تلخ ومولمدر (مثنوی) چونکه بی این شرب کم داری سکون * چون ز ابراری جدا وز یشربون * چونکم بو شرب بسز سکون طوتمزسن ابراره منسوب اولندن وانلرلشربندن نیجه جدا سن یعنی بو دنیاده اولان اکلسز وشرب بسز سکون طوتمزسن وصبر ایتمزسن آخرت اولدقده وحق تعالینك ابرار قوللری مزاجی کافور اولان شرابك کاسندن نوش قیلدقده سن اکا منسوب اولان شرابدن وانلك شربندن نیجه جدا اولورسن ونوجهله صبر قیلورسن حق تعالی سورهٔ انسانده بیورر (ان الابرار یشربون من کأس کان مزاجها کافورا عینا یشرب بها عباد الله یفجرونها تفجیرا) یعنی تحقیقا ابرار ونیکوکار اولان بنده لر شو شرابك کاسندن ایچرلر که انك مزاجی جنته منسوب اولان کافور اوله یاخود کافور جنت ایچره بر لطیف وبیاض آبك اسمی اوله که ابرارك ایجدکلری شرابه آنی خلط ایلیه لر کافور جنت ایچنده بر عیندرکه اندن الهك ابرار قوللری ایچرلر واول عباد الله اول عینك صو یینی هرنه جانبه استرلرسه تفجیرا تفکله تفجیر ایدرلر (م ی) کر ببینی یك نفس حسن ودود * اندر آتش افکنی جان ووجود * جیفه بینی بعد از ان این شرب را * چون ببینی کر وفر قرب را * اکر بر نفس حضرت ودودك حسن وجمالنی کوریدك جان ووجودی آتشه براغوردك اندنصکره بو شربی جیفهٔ ناپاك کورردك چون قرب الهینك کروفرنی کوره سن یعنی اکر بر نفس اول مودود حقیقی ومحبوب ذاتینك حسن باکمالنی کوریدك وکندیکی انك مشاهده سنه ایرکوریدك وجودیکی وجانکی آتش عشقه براغیدك وکندیکی ریاضت وعبادته افنا ایدیدك اندنصکره بو یمکی وایچمکی جیفه کوریدك چونکم قرب الهینك کروفرنه نظر ایرکوریدك مادامکه حضرت حقك قربنه ایرمیه سن وانك جمال باکمالنی کورمیه سن بو دنیایی حد ذاتنده نه مرتبه حقیر ودون ایدیکنی بیلمزسن وبو اکل وشربی ترك قیلمزسن دیمك اولور (مثنوی) همچو شهزاده رسی در یار خویش * پس برون آری ز پا تو خار خویش * جهد کن در بی خودی خود را بیاب * زودتر والله اعلم بالصواب * اول شهزاده کبی کندی یارکه ایرشورسن پس آیاغکدن کندی دیکنکی سن طشره کتوروسن یعنی چونکم کروفر وقرب حق کورهسن اندنصکره بو اکل وشربی جیفه کوروسن مذکور اولان شهزاده کبی کندی یاریکه ایرشورسن پس کندی جانك ایاغندن خار فراق کتوروسن یعنی سنك جان ودلکه اضطراب ویرن وغم والم ایرکورن صقنتریکی محو وازاله ایدرسن دیمك اولور پس امدی جهد ایله کندیکی بیخود لقده بول علی الفور والله صوابه اعلمدر یعنی (یا ایها الذین امنوا اتقوا الله وابتغوا الیه الوسیلة وجاهدوا فی سبیله لعلکم تفلحون) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره الله یولنده جهد ایله وا کا وسیله طلب ایله حق برمرتبه یه ایره سن که بیخود اوله سن وبیخودلق وفنالك مرتبه سنده کندی حقیقت ذاتکی بوله سن وبو خصوصده تأخیر ایلمه بلکه عسی ولعل یی دخی ترك ایدوب علی الفور تشمیر اذیال ایدوب مجاهده یه شروع ایله تا غفلتله فرصت ضایع اولمیه کما قال ابن الفارض (بیت) وعد عن قریب واستقم واجتنب غدا * شمر عن ساق اجتهاد بنهضة * وکن صارما کالوقت فالمقت فی عسی * وایاك علَّ فهی اخطر علة * (مثنوی) هر زمانی هین مشو باخویش جفت * هر زمان چون خر در آب وکل میفت * از قصور چشم باشد این عثار * که نبیند شیب وبالا را چهار * کاه اول هر بر زمان کندکله جفت اوله هر زمان خر کبی آب وکل ایچنه دوشمه زیرا بو سورچمك چشمك قصورندن اولور زیرا اینشی وبوقشی جهار وآشکارا کورمز بو بیتده بعض نسخه ده اختلاف اوزره واقع اولمشدر مثلا جهار یرنه کور واقع اولمشدر وبعض نسخه ده عثار یرنه عثور ومصرع ثانیده که نبیند شیب وبالا از دور واقع اولمشدر بعض نسخه ده دخی دور واقع اولمشدر لکن قوی مناسب دکل وخلاصهٔ کلام اولدرکه ای سالك آکاه اول هر بر زمان کندی نفسکله جفت اوله زیرا (ان النفس لامارة بالسوء) در وهر زمان خر کبی اکل وشرب آب وکلنه ومعصیت بالچقنه دوشمه وطریق مستقیمدن شاشمه بو طریقه توبه دوشمك وطریق حقدن شاشمق نظرك قصورندن وعقلك نقصانندن اولورکه طریق الهیده اولان اینشی وبوقشی ایراقدن کورمز وآنده اولان منزل اقدامی وورطات انهایی آشکارا مشاهده قیلمز ولهذا سقوط وعثاردن خالی اولمز (مثنوی) بوی پیراهان یوسف کن سند * زانکه بویش چشم روشن می کند * صورت پنهان وآن نور جبین * کرده چشم انبیا را دوربین * یوسف علیه السلامك

پيراهنك بوى كنديكه سندايله زيرا كه آنك بوى چشمى روشن ايلر پيراهن وپيراهان ايكيسى بيله لغتدر صورت
پنهان واول نور جبين انبيا عليهم السلامك كوزلرى دوربين وزياده كوريجى ايلمشدر يعنى اى سالك الهى اكر سقوط
وعثاردن نجات بولق وروشن چشم ودوربين اولمق استرسك يوسف حقيقتك پيراهننك رايحه سنى كنديكه سندايله
يوسفدن مراد حق سبحانه وتعالى‌ديدر وانك پيراهندن مراد كلام شريفيدركه رايحهٔ روحانيه ايله ونافحهٔ ربانيه ايله
پرومالامالدر زيرا كلام حقك كلمات معنى وصفتك موصوفك لباسى كبى اولديغى ملابسه ايله حضرت محبوب حقيقتك
نفحات ذاتيه وروايح صفاتيه‌سى فى المثل پيراهن كبى اولان كلمات قدسيه سنه تأثير قيلمشدر واول كلمات
طيبه روايح الهيه ايله معنبر ومعطر اولمشدر حضرت يوسف عليه السلامك پيراهننك رايحه‌سى يعقوب عليه السلام
حضرتلرينك حزن وغمدن بياض اولمش كوزلرينى نيجه روشن ايلديسه وبشير كلوب اول پيراهنى آنك يوزينه القا قيلوب
اول پيراهنك رايحه سندن آنك كوزلرى نيجه روشن اولوب بصير اولديسه كلام اللهك دخى رايحهٔ معنويه‌سى يعقوب
عليه السلام كبى حزن وغمدن نابينا اولان عاشق ومشتاقلرك چشمنى روشن ايلر اول صورت پنهانى يعنى صفات
نهانى ونور جبين يعنى جمال رب العالمين انبياى عظامك بصر بصيرتلرنى دوربين ايلمشدر صورت پنهاندن
مراد صفات الهيه‌دركه (ان الله خلق آدم على صورته) حديثنى علما ومشايخ اى على صفاته ديمكله تفسير ايلدكلرى
بو معنايه دلالت ايدر ونور جبيندن دخى مراد رب العالمينك جمالى نورى اولور پس صفات نهانى ونور جمال ربانى
انبياى عظامك واولياى كرامك چشم دللرنى زياده كوريجى وحقايق اسرارى مشاهده قيليجى ايلمشدر
ديمك اولور (مثنوى) نور آن رخسار برهاند زنار * هين مشو قانع بنور مستعار * چشم را اين نور حالى بين كند
جسم وعقل وروح را كركين كند * اول رخسارك نورى سنى ناردن قورتره مستعار اولان نوره قانع اولمه زيرا كوزى
بو نور مستعاره حالى بين ايلر جسمى وعقلى وروحى كركين ايلر اول وجه حقيقينك وجمال رب العالمينك نورى سنى
اولا نار شهوت وغضبندن وثانيا آتش دوزخ براهيمدن خلاص ايلر اكاه اول بو عاريتى اولان نوره قانع اولمه نور
مستعاردن مراد بونده ظاهرى كورمكه وحالى كوسترمكه سبب اولان علم رسمى ودخى عقل معاش ودخى صورى
ودنيوى اولان حظوظ ولذايذدركه بونلرك بقاسى اولمديغى جهتندن ونفسه روشنالق ويرديكى حيثيتدن نور
مستعار كبيدر بو نور مستعاركه مراد اندن علم رسمى وياعقل جزوى اوله وياخود حظوظ نفسانى ولذات دنيا اوله
انسانك چشمنى حالى بين ايلر واجق صورت ظاهرى كوستريجى قيلور جسمى وعقل معادى وروح پر رشادى اوبوز ايلر
يعنى خسته ومريض قيلور ديمك اولور (مثنوى) صورتش نورست ودر تحقيق نار * كر ضيا خواهى دو دست ازوى بدار
اكرچه اول نور مستعارك صورتى نوردر حقيقتده ناردر اكر ضيا استرسك ايكى الكى اول نور مستعاردن كير وطوت
اول علم رسمى وعقل جزوى كه صورتا علم وعقل كبيدر اما عند التحقيق عين جهل وعقلسزلقدر وكذلك حظوظ
نفسانى ولذايذ دنيوى اكرچه صورتا نعمتدر ولكن معنا محنت وزحمتدر پس بونلر صورتا نور وعند التحقيق
نار كبيدر اكر حقيقتده قائم بالذات اولان نورى وباقى اولمغين ذوق وسرورى استرسك ايكى الكى اول عاريتى
اولان وسنى حالى بين قيلان نور مستعاردن كير وطوت تا كم آخر بين اوله‌سن نور الهى وضياى ربانى سنك قلبكده ظاهر
اوله ديمك اولور (م ى) دمبدم بر رو فتد هر جا رود * ديده وجانى كه حالى بين بود * هر قنده كه كيدر دمبدم يوزى اوزره
دوشر اول برديده وجانكه نقد وحالى بين اوله يعنى شول برديده وشول جانكه همان نقد حالى كوريجى اوله وعاقبتبين
اولميه وهر شيئك آخرنى انديشه قيلميه هر نه جانبه كيدرسه وطريق الهيدن هر نه سمته توجه ايدرسه هميشه يوزى
اوزره دوشر وعثار وسقوطدن خالى اولميه راه حقه افتان وخيزان كيدر (م ى) دور بيند دوربين بى هنر * همچنان كه
دور ديدن خواب در) بى هنر اولان دوربين ايراق كوزر انجيلين كه بركسه خوابده ايراق كورر خواب دردر خواب تقديرنده
اولور بو بيت سؤال مقدره جواب موقعنده واقع اولمشدركانه برسائل ديركه نور مستعارلركه اندن مراد علم رسمى
وعقل جزويدر انسانى حالى بين ايلر دوربين ايلمز ديديكز علم رسمى وعقل جزوى صاحبلرينك ايچنده شول قدر دقت
ايديجى دوربينلر واردركه انلرك تصور ايلديكى دقيق معنالرى كسه كورمز واكا نظر ايركورمز جواب
بيورورلر نعم اول حقيقتده هنرسز اولان دوربين ايراق كورر ودقيق معنيلر منظر اير كوزرانجيلين كه بركسه خواب
ايچره دور كورر وعقلدن وفكردن خارج اولان يرلرى ومعنيلرى نظر اير كورر ولكن آنك كورديكنه اعتبار اولمز زيرا آنك
كورديكى صور خياليه در وسراب بقيعه در تتمه وحقيقتدن خاليدر پس غايبدن مخاطبه التفات ايدوب اسير نور
مستعار اولان دوربين وبى هنره خطاب ايدوب بيورور (مثنوى) خفته باشى بر لب جو خشك لب * مى دوى سوى
سراب اندر طلب * دور ميبنى سراب وى دوى * عاشق آن بينش خود مى شوى * مى زنى در خواب با ياران تولاف

کمنم ینادل وپردهشکاف * تلبدان سوآب دیدم هین شتاب * تاروبم آنجا وآن باشد سراب * ای عقل جزوی
وعلم رسمی صاحبی سنك دور بین اولدیغك فی المثل اکا بکزرکه ایرماق کنارندن تشنه وخشك لب خفته اوله سن طلبده
سراب جانبنه آب دیو بله سن سرابی ایراقدن کوررسن وبلرسن اول کندی بینشکه عاشق اولورسن واقعه ده یارانکه
سن لاف اوررسن بوله دیوکه بینادل وپردهشکاف بنم اینشته اول جانبده آب کوردم آکاه اول سرعت ایله تا اول محله
کیده لم سال بوکه اول سرابدر یعنی ای عقل جزوی وعلم رسمی صاحبی سنك بیله الدودور بین اولمانا کا بکزرکه برجایك
کنارنده خشك لب وصوسز یاتمش اوله سن ونوم حالنده بر پرده سراب کوروب آنی آب صانوب زیاده طلبده اول سراب
جانبنه یله سن واقعه ده سرابی دوردن کوررسن واول جانبه یلرسن کندیکنا اول بینشنك وجنبشنك عاشق اولورسن
بیلمزسنکه اول کوردیکك سرابدر وبینش وجنبشنك وفکرودانشنك خیال وخوابدر مع هذا انك خیال وخواب
ایدیکن بیلیوب عالم خوابده کندی یارانکه لاف وکزاف اوررسن بوبله دیوکه بنم کوکام کوزی کوریجی وپردهلری شق
ورفع ایدوب ورای حجابده اولان علوم وفهومی بیلیجی دروددنی دیرسن که اینشته فلان محلده آب کوردم ای یاران
آکاه اولك وانی نوش ایلکه سرعت قیلك تا کیم اول جانبه کیده لم واول آبی نوش ایدهلم سال بوکه اول آب کوردیکك
عین سراب در وبودانش وبینشك خیال وخوابدر کرکدر خواب غفلتدن بیدار اوله سن وخیالات کورمکدن کذر
قیله سن تا کم کندی فتکده اولان آب حیات ایرماغی بوله سن واندن نوش ایلیه سن (مثنوی) هرقدم زین آب
تازی دورتر * دودوان سوی سراب باغرر * عین آن عزمت حجاب این شده * که بتو پیوسته است وآمده * هرقدم
بوآب حیات معنویدن دورتر چاپرسن باغرور اولان اول سراب جانبنه بلیجی اولدیغك حالده دودوان دوان
تقدیرنه درکش کشان کشان تقدیرنده اولدیغی کبی غرر غرور معناسنه درسنك اول عین عزمك بونك حجابی
اولمشدرکه سکا پیوسته درو سکا کلمشدر یعنی هربارکه خواب غفلت ایچره صور خیالیه کورمکه رغبت قیله سن وقیل
وقالده رقیق ودقیق معنالر بولمغه قاصد اوله سن هرقدم وهردم بوآب حیات معنویدن بعیدرك چاپرسن ود ورتر
اولورسن الدایجی اولان سرابك جانبنه کتدیکك حالده که اول سنك کوردیکك صور خیالیه وبیلدیکك معانی دقیقه
سراب بقیعه کبیدر سنك اول خیال جانبنه وقیل وقالده مولدیغك معناای بی مال وجاه ومال خفتنه اولان عزیمتك
وسکا پیوسته اولان ومتصل کلان آب حیات معنوی بونك حجابی اولمشدر (مثنوی) بس کسا عزمی بجبالی میکند *
ازمقامی کان غرض دروی بود * چوق کسه برره عزم ایلر برمقامدن که اول غرض انك وجودنده اولور
یعنی چوق کسه بومقامدن برآخر یره برعظیم عزیمت ایلر بعض غرض ومقصود ایچون که اول غرض انك کندی
وجودنده حاضردر (کما قال الله تعالی وفی انفسکم افلا تبصرون) یعنی جهانده هر نقدر شی وار ایسه انك نمونه سی
سزلك نفسلریکزده واردر پس سزانی نیچون کورمزسز انسان نفس الاحرده برعالم کبری ونسخهٔ عظمادر هرنه طلب
ایلرسه کندیدن بولمق قابلدر پس کرکدرکه کندیدن غافل اولمیه وطریق مستطیله صاحبلری کبی حق کندیدن
دور ومهجور بیلوب انك تقربنه ووصالنه برمرتبه تعین ایدوب اول مرتبه یه عزیمت قیلمیه بلکه (ونحن اقرب
الیه من حبل الورید) مقتضاسنجه انی کندییه حبل وریدندن اقرب بوله (وهومعکم اینما کنتم) نحوا سنجه هرنه
مکانده وهرنه حالده اولسه آنی کندیله بیله بیله (مثنوی) دید ولاف خفته می ناید بکار) جز خیالی نیست دست ازوی بدار
خوابنا کی لیك هم برراه خسب * الله الله برره الله خسب * تابود که سالکی بر وزند * ازخیالات نعاست برکند
خفته نك دید ولاف کاره کلمز برقوری خیالدن غیری دکلدر الکی اندن طوت خوابنا کسن ولکن همده اوزره اوبو
زینهار وزینهار راه حق اوزره اویو الله الله اکر اتق الله اتق الله معناسی مراد اولورسه زینهار وزینهار معناسی ویریلور اما الله
حقیچون الله حقیچون دیمكدنی جائزاولور تا اوله که برسالك سکا اوروموکند ویقعقارن قیلمسنی نعاس خیالاتندن
قو پره نعاس اویقو یه دیرلر یعنی مادامکه سن خواب غفلتده اوله سن وحقیقت حالی کوردم دیو لاف اوررسن خفته نك
کورمسی وکوردم دیو لافی اورمسی کاره کلمز ومعتبر اولمز زیرا انك کورمسی برخیالدن غیری دکلدر الکی اندن کیرو
طوت واول کورمکدن رجوع ایت که التفاته دمی یوقدر اکرچه خوابنا کسن ویاتمق استرسن لکن هم بولده یات
زینهار وزینهار غیری برده یاتمه الله یولی اوزره یات اول اجلدن که تا اوله که برسالك راه حق کندویه سکا اورو سنی بیدار
قیله خیالات خوابدن قو پره وخلاص قیله وفی الحقیقه برکسه خوابنالك اولوب غفلت اویقوسندن خلاص اولمغه
قادر اولمز سه باری بنه الله یولنده خوابنالك اولق وانك اولیاسینك طریقنده استراحت قیلمق غیری یرده خوابنالك
اولمقدن هر وجهله اولیدر زیرا غیری یرده یاتسه (مصرع) خفته را خفته کی کند بیدار) قولنك موجبنجه غیری
خفته لر انی ایقاظ ایلمکه قادر اوله مزلر اما الله یولنده یاتسه یعنی انك اولیاسندن برینك طریقنی اختیار ایدوب

انده استراحت ایتسه اول طریقك بیدار اولان سالكلری البته اكسك دكلدر بركون برینه مرحمت ایدوب اول راه حقده خفته اولنه كندوبی اووروب انی اویاندیروب خواب غفلته متعلقه اولان خیالاتدن وبی معنی بر اضغاث احلام كورمكدن خلاص قیلر چونكم خواب غفلتدن قورتله ویقظه واتنبا مرتبه سن بوله اول كوردیكی وبیلدیكی وبولدیغی شیلری ترك ایدوب انكله راهه بیله سالك اولور ونیجه منازل ومقاماتی نجوب عاقبة الامر مقصودینی بولور (مثنوی) خفته را گر فكر گردد همچو موی * او ازان دقت نیابد راه كوی * فكر خفته گر دوتا و گر سه تاست * هم خطا اندر خطا اندر خطاست * مثلا خفته نك فكری اكر موی كبی دقیق اوله اول خفته اول دقتدن محله نك یولنی بولمز خفته نك فكر واندیشه سی اكر ایكی قات در واكر اوچ قات در هم خطا ایچره خطا ایچره خطادر یعنی مثلا بر خواب غفلتده یاتمش كسه نك فكری قیل كبی اینجه اولسه وهر قنده وهر نده دقیق معنالر دوشونسه وناز ك خیالر قیلسه اول خواب غفلتده خفته اولان كسه اول وقتده اول فكرندن حقیقت محله سنه یول بوله من ومجرد اول فكر یله وامعان نظر یله طریق حقه سلوك قیله من زیرا خفته اولان كسه نك فكری كرك برقات اولسون كرك ایكی قات اولسون كرك اوچ قات اولسون وعدد هرنده موشكافلر وخرده دانلر مرتبه سن بولسون هم قات قات خطا ایچره در زیرا نائم اولان كسه نك فكری وعقلی اصابت ایده من وحقیقت حالی مشاهده ایلمك سمتنه كیده من بلكه هرنه كوررسه وكوردیكنده تحقیق اصابت ایلدم دیو تصدیق قیلورسه بنه خطای محض در وظن وخیالدر حقیقت حالی كورنلر خواب غفلتدن بیدار اولان ارنلردر (مثنوی) موج بروی می زند بی احتراز * خفته پویان در بیابان دراز * خفته می بیند عطشهای شدید * اب اقرب منه من حبل الورید * موج آنك اوزرینه بی احتراز اورر خفته ایسه بیابان درازده آب ایچون پویاندر خفته اولان كسه منامنده شدید عطشلر كورر آب اكا حبل وریدندن اقربدر یعنی اول كسه كه خواب غفلته مبتلا اولمشدر امواج بحر حقیقت احترازسز اول غافلك وجودنه هردم اورر وآب حیاتك تلاطمی انك قلبنه وروحنه همیشه طوقنور لكن اول خفته كندینك وجودنده اولان اول امواج دریای الهیدن غافل اولوب دنیانك اوزون بیابانلرنده حق اررواتك آب وصالنه آرزو قیلور وخواب غفلت ایچره آب وصال حقه شدید عطشلر وعظیم تشنه لكلر كورر ومقصودینی كندیدن بعید ظن ایلیوب عظیم اشتیاقلر وآه وزارلر قیلور عجبا مقصودمی نیجه بولورم واندن نوجهله ریان اولورم دیو طول ودراز تفكرلر قیلور حال بوكه مقصودی اولان آب حقیقت اكا بویننك طمرندن قریبتردر (كما قال الله تعالی ولقد خلقنا الانسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن اقرب الیه من حبل الورید) الحاصل مقصودی كورمكه خواب غفلتدن بیدار اولمق وبصر بصیرتی كشاده قیلمق لازم اولنلردندر بركسه نك كه بصر بصیرتی كشاده اوله سائرناسه قحط وغلا اولسه اول صافی نعمت وعطا كوررنته كم بو بیانده اولان زاهد بینادل بویله كوردی (حكایت آن زاهد كه در سال قحط شاد وخندان بود با مفلسی وكثرت عیال وخلق می مردند از گرسنگی گفتندش چه هنگام شادیست كه هنگام صد تعزیه است گفت مرا باری نیست (مثنوی) همچنان كان زاهد اندر سال قحط * بود او خندان وگریان جمله رهط * انجلین كه او زاهد سال قحط ایچره او خندان ایدی وجمله رهط گریان ایدی رهط قومه دیرلر یعنی آب حیوانی وفیض ربانی انسانه حبل وریدندن اقرب ایكن آنی كورمیوب بیابان اوهام وخیالاته دوشوب آب مقصوددن غافل اولدقلری ایچره ناله وگریه قیلدقلری كبی اول زاهد دخی سال قحط ایچره بینادل اولوب كندی به حبل وریدندن اقرب اولان تجلیات الهیه یی وفیوضات ربانیه یی مشاهده قیلدیغندن اوتری خندان ایدی وسائر جماعت خفته وحقیقت حالی مشاهده ایلمكدن غافل ونابینا اولدقلری اجلدن انلر قحط سببیله گریان اولدیلر (مثنوی) پس بگفتندش چه جای خنده است * قحط بیخ مؤمنان بركنده است * پس كندی عصرنده اولان جماعت اول زاهده دیدیلر نه خنده نك یریدر قحط مؤمنلرك اصل وبیخنی قوپارمشدر یعنی بو قحط وغلا چوق مؤمنی هلاك ایلمشدر پس بو محلده كولمك یری دكلدر (مثنوی) رحمت از ما چشم خود بر دوخته است * ز آفتاب تیز صحرا سوخته است * رحمت حق كوزنی بزدن دكمشدر تیز وپرحرارت آفتاب صحرایی یاقمشدر رحمت بونده مضاف مقدر اولوب ذو رحمت اولان خدا بزدن نظر عنایتن اورتمشدر دیمك اولور لكن اولی اولان رحمتدن مراد باران اولوب معنی حق تعالینك باران رحمتی بزدن كوزنی ویومشدر یعنی عینی اخفا ایدوب ستر ایتمشدر عالمده رطوبت قالمدیغندن آفتاب تیز صحرایی یاقمشدر (مثنوی) كشت وباغ ورز سیه استاده است * در زمین نم نیست نه بالا نه پست * زرع وباغ واوزم چبوغی سیاه طورمشدر حرارت شمسدن زمینده نم یوقدر كه نه آلچقده ونه یوكسكده یعنی جهان آفتابك حرارتندن یانوب قورودی وشیب وبالاده رطوبت قسمی قالمدی (مثنوی) خلق میمیرند زین قحط وعذاب * ده ده وصد صد چو ماهی دور از آب * خلق بو قحط وعذابدن

اولورلر اون اون وبوز بوز آبدن دور اولمش ماهی كبی (مثنوی) بر مسلمانان نمی آری تو رحم * مومنان خویشندو یك
تن لحم وشحم * مسلمانلر اوزره سن رحم كتورمزسن حال بوكه مؤمنلر بری بر بنه اقربادر وجمله سی شحم ولحم صاحبی
بر تندر نته كم حضرت نبی علیه السلام بیوردی (المؤمنون كرجل واحد ان اشتكی راسه اشتكی كله وان اشتكی عینه
اشتكی كله رواه النعمان بن بشیر (مثنوی) رنج یك جزوی زتن رنج همه است * كردم صلحست با خود ملحمه است
تندن بر جز ولمرنجی دوكلی تنك رنجیدر اكر صلح وقتیدر ویاخود جنك وجدل وقتیدر ملحمه جنك ه دیرلر یعنی
بر كسه نك بدنینك بر جزوی رنجور اولسه دوكلی اعضاسی متألم اولور وجمیع اعضا بر عضوده موافقت قیلورلر اكر
صلح دمنده اولسون ویاخود جنك وجدل دمنده اولسون چونكم نفوس مؤمنلر واحد حكمنده اولمیق بربری
بر آخر بنا ایلك حالنده وكتولك حالنده موافقت ایتمك لازمدر دیدیلر (مثنوی) كفت در چشم شما قحطست
این * پیش چشم چون بهشتست این زمین * اول زاهد بونلره جواب ویروب دیدیكه بوبلا وغلا كه سزه مسلط اولدی
سزك كوزیكزه قحط وغلادر امابنم كوزم اوكنده بو زمین جنت كبیدر یعنی بو ظاهرده اولان قحط وغلا سز حقیقت بین
اولماد یغكزدن اوتری كوزیكزه قحط وغلا كورنمشدر لما حق تعالی حضرتلری بنم بصر بصیرتمی كشاده قیلدی
پس بو زمین بكا جنت كبی اولدی ونعم روحانیه وفیوضات ربانیه ایله طولدی (مثنوی) من همی بینم بهر دشت ومكان
خوشها انبه رسیده تا میان * بن هر دشت ومكانده كورورم خوشه لری بیله دك وافر ایرشمش كوررورم یعنی
هر یرده وهر صحراده بغدای سنبله لری بیله دك ایرشمش قتی چوق كوردم (مثنوی) خوشها در موج از باد صبا *
پر بیابان سبزتر از كندنا) خوشه لر باد صبادن موجده پر بیابان ایسه كندنادن سبزتر كندنا پراصه دیدكلریدر یعنی بغدای
سنبله لری باد صبادن بحر اخضر كبی موج اورمقدن بیابان طلو پراصه دن سبزتر در یعنی بن بویله كوررورم دیدی پس بویله
كورن وبو مرتبه یه نظر ایركورن كسه نك قتنده قحط وغلا قالورمی بو مجرد اوهام وخیالات دغدغه سندن كندی یه قحط
وغلاده ظن ایلین كسه لر كبی محزون اولورمی دیدی (م ی) زازمون من دست بروی می زنم * دست وچشم خویش را
چون بركنم * ازموندن اوتری بن الی اول خوشه لرك اوزرینه اورورم كندی الی وكوزی نیجه یوقروایایم آزمون
تجربه معناسنه در مصرع ثانیده اولان بركنم لفظنده ایكی وجه اوزره قرأت واوچ وجه اوزره معنی صحیح اولور اولا
بركنم كافك فتحه سیله اوقنوب معنی بویله اولسه جائز اولور بن الی اول خوشه لرك اوزرینه صنق وتجربه ایلك جهتندن
اوررورم كندی الی وكوزی اول كوردیكم خوشه لردن نیجه قوپه ریرم یعنی قو پرمزم مرادا كا الی سوررركن وآنی
كوزمله كوررركن آندن قطع ید ایلمزم وتماشای دخی قیلمزم دیمك اولور واكر بركنم نسم كافله اوقنورسه اولا معنی بن كندی
الی وكوزومی آندن نیجه دفع ایلرم دیمك اولور وثانیا بن الی وكوزومی نیجه یوقرو قالدررم وآسمان جانبنه طوترم
الی وبوزنی یوقرو قالدرمق دعا قیلمقدن ورجا ایلمكدن كنایت اولور یعنی بن اول موج اورن سنبله لر اوزره تجربه
وامتحان جهتندن ال اوررورم وانلره الملامس ایلرم پس بن سزلك كبی الی وكوزومی آسمان جانبنه قالدروب نیچون
دعا ایلرم دیمك اولور (مثنوی) یار فرعون تنیداى قوم دون * زان نماید مر شمارا نیل خون * یار موسی خرد كردید زود
تا نماند خون وبینید آب رود) ای دون قوم سزتن فرعونك یاریسز اول وجهدن نیل سزه قان كورینور یعنی بوتن انسانی
اوصاف ذمیمه ایله متصف اولدیغی حالده فرعون كبیدر ای دنی قوم سز ایسه كزانك یاری وقرینیسز بو آب نیل كبی اولان
عالم سزه خون كورینور حقیقتده بو خود عین خوندر پس ای قوم دون علی الفور خرد موسانك یاری اولكز تا كم
نظر یكزده خون قالمیه وآب رود كوره سز یعنی اكر بو عالم نهرلرندن آب حیات ایچمك استرسكز فرعون نفسه
یار اولمغی ترك ایدوب عقل موسایه بلاتاخیر یار اولكز تا كم بو نهر عالمده جاری اولان احوال كبی قان خبیث ومردار
كورینه بلكه آب طهور كورینه وحقیقت حال هر نه ایسه ظهوره كله دیدی پس بو معنایی توضیح وتفهیم ایلمكدن
اوتری بر قاچ مثل ایراد ایدوب بیوررلر (م ی) با پدر از تو جفایی میرود) آن پدر در چشم تو سك میشود) مثلا پدر یكه
سندن بر جفا كیه اول پدر سنك چشمكده سك اولور یعنی سندن پدرك جانبنه بر جفا صادر اولسه واول دخی
سكا غضب صورتن كوسترسه اول پدرك اول حینده سنك كوزیكه سك كبی درنده وعقور اولور (مثنوی) آن پدر سك
نیست تأثیر جفاست * كه چنان رحمت نظر را سك نماست * اول پدر سك دكلدر تأثیر جفادر كه آنجلین رحمت نظرلوی
اول تاثیر جفا سك كوستریجیدر بو معنی اوزره رحمت نظر وصف تركیبی اولور بودخی جائزدر كه مضاف مقدر اولمق
اوزره رحمت اهل رحمت تقدیرنده اوله ونماست متعدی اولیوب لازم اوله معنی اول پدر سك دكل تأثیر جفادر كه آنك
كبی اهل رحمت وصاحب شفقت نظره سك كورینیجیدر دیمك اوله ورحمت رحیم معناسنه اولوب مبالغه دن اوتری
مصدر ذكر اولنمق دخی جائزدر رجل عدل دیدكلری كبی بو تقدیرا اوزره معنی اول پدرك سك دكلدر لكن تأثیر جفادر كه

انجلين عين رحمت اولان كسه سنك نظريكه سنك كور ينجيدر ديمك اولور (مثنوى) كرك ميديد ندنوسف را بچشم *
چونكه اخوانرا حسودى بود وخشم * مثلا حضرت يوسف عليه السلامى كوزلريله قورد كورديلر چونكه
قرداشلرينك انكا حسودلكى وخشم وغضبى وارايدى يعنى حضرت يوسف عليه السلامك حددن زياده
حسن وجمالى وارايكن وعالمه آنك جمال باكمالى رونق صالمش ايكن چونكم آنك قرداشلرينك انكا حسد وعداوتلرى وار
ايدى پس عداوت كوزيله نظر ايلدكلرندن انى قورد كبى قبيح وزشت كورديلر پس حضرت يوسف عليه السلامك
زشت ايلمسى و پدرلكسك اولمسى لازم كلمز بلكه عداوت كوزينك خاصيتى اولدركه بويله كوره (مثنوى) باپدر چون
صلح كردى خشم رفت * آن سكى شد كشت بابا يار تفت * چونكه پدر كله صلح ايلدك خشم وعداوت كتدى اول سكلك
صورتى كتدى باباسكا عظيم يار اولدى باباك سكا عظيم يار اولمسى عين رضا ايله باقديغنك اثريدر وانك سك صورت
كورنمسى عين سخطله نظر ايلديكك نتيجه سيدركه دينلمشدر (بيت) فعين الرضا عن كل عيب كليلة * ولكن عين
السخط تبدى المساويا * پس مادامكه سنك نفسك بغض وعداوت وحقد وحسد ومعصيت وبونلر امثالى اولان خبيث
صفتلرله متصفه اوله صورت عالم سكا زشت وقبيح كورنمكدن خالى اولمزنه كم بونك سببى نه ايديكنه بوبيانى تفهيمدن
اوترى بسط ايدوب بيورورلر (دربيان آنكه مجموع عالم صورت عقل كلست چون باعقل كل بكژ روى جفا كردى
صورت عالم ترا غم فزايد دراغلب احوال چنانكه باپدر بدكردى صورت پدر غم فزايد ترا وتوانى رويش راديدن اگرچه
پيش ازان نور ديده بوده باشد وراحت جان) بو سرخ شريف وبوبيان لطيف آنك بيانندهدركه مجموع عالم عقل كلك
صورتيدر عقل كل شول حقيقت محمديهدركه اول ما خلق الله عقلى ديمكله انكا اشارت بيورمشلردر بواجلدن انكا
عقل اول دخى ديرلركه ابتداوجوده كلان اولدر وجميع عقول اندن ظهوره كلديكيچون واول جميع عقولك وجودنده
مدبر ومربى اولديغيچون عقول واروا حك پدرى كبى اولمشدر چونكم سن عقل كله كژ روللك وكراهتلكله جفا
ايليه سن عالمك صورتى اغلب احوالده سكا غم زياده ايلر عقل كله كژر ولكله جفا ايلمك حضرت محمد عليه السلامك
سنتنه مخالف كتمكله وانك مرادنى وامرنى ترك ايتمكله اولور زيرا عقل كل اول حضرتك حقيقتيدر چون آنك سنتنه
مخالف كتمكله انكا جفا ايلسك صورت عالم سكا اكثر احوالده غم وغصه زياده ايدر مثلا انجلين كه پدريكه بدلك
ايليه سن وانك مرادنه مخالف اوله سن پدرك صورتى سكا غم زياده ايلر واول پدركك يوزنى كالاول كورمكه قادر
اوله مزسن اگرچه مخالفتدن اول اول پدر سكا نور چشم وراحت جان اولديسه ده زيرا كژرو اولمق ومخالفت قيلمق
پدرك ترش رو اولمسنه وغضب قيلمسنه سبب اولور واطاعت قيلمق كشاده روى اولمسنه ولطف واحسان قيلمسنه
باعث اولور چونكم صورت عالمده ترش رويلق كورهسن وسكا قهر وغضب صورتيله كورنوب سنى غمناك ايلر مشاهده
قيله سن بلكه عقل كلك سكا اينجنمسى واردر پس لازم اولان اولدركه استغفار وتوبه يه مشغول اولوب درحال اول
حضرتك بيورديغى اوزره سلوك قيله سن تا ظاهرده وباطنده غم وغصه دن خلاص اوله سن (مثنوى) كل عالم صورت
عقل كلست) كوست باباى هرانكه اهل قلست (چون كسى با عقل كل كفران فزود * صورت كل پيش اوهم سك نمود
صلح كن با اين پدر عاقى بهل * تا كه فرش زر نمايد آب وكل * عالمك كليسى عقل صورتيدركه اول عقل كلدر هرشول
كسنه نك باباسى كه اهل قلدر اهل قلدن مراد اهل نطقدر واهل نطقدن دخى مراد قل امرنه اهل اولان ولايق
اولان عقلادركه بونلر امر حقى سويلمك اهليدر پس معنى جميع عالم عقل كلك شكل وصورتيدركه هرشول
كسنه كه حق تعالينك امرنى سويلمك وتبليغ ايلمك اهليدر اول عقل كل آنك باباسيدر كمان اهل قل اولمين انسانك
باباسى اولماميش اولور زيرا انلره حيوانيت غالبدر اگرچه انسان صورتنده ايسه لرده حيوان حكمندهاولور پس عقل كل
عاقل واهل نطق اولان انسانك باباسيدر بوخسه هر انسان صورتنده اولان حيوانك باباسى دكلدر ديمك اولور
چونكم بركسنه عقل كله كفران زياده ايلدى هم صورت كل آنك قتندهسك كورندى يعنى چونكم بركسنه عقل كلك
كنديه اولان تربيه سنى وصيانت وحمايتنى بيلميوب انكا اسيا ملك زياده ايليه وآنك شكرنى قيلميوب مخالفت حقنه
كيده كلى اشيانك صورتى هم آنك قتندهدر زنده كلب كبى كورينور هرشيئ انكا اذا وجفادن خالى اولمز وهركونه جانبنه
متوجه اولسه حضور بولمز سببى اولدركه عقل كله كفران زياده ايليوب مخالفت قيلمشدر بو پدر ايله صلح ايله انكا عاق
اولمغى قوكه تا كه آب وكل سكا فرش زر كورينه عاق باباسنه عاصى اولان كسنه يه ديرلر يعنى بو عقل كل كه بابالك
منابه سندهدر انكله صلح ايله وانكا عاصى اولمغى ترك ايله تاكم بو آب وكل منبعى اولان زمين سنزه متبدل اولوب سكا
التون دوشمك كورينه كه سرتاپا روى زمين سيم وزرله دوشنوب موضع قدمك صاف التون وكومش اوله (مثنوى
پس قيامت نقد حال تو بود * پيش تو چرخ وزمين مبدل شود * پس قيامت سنك نقد حالك اولور سنك اوككده چرخ

وزمين

وزمین مبدل اولور یعنی چونکم سن عقل کل پدرینه مخالفتی ترک ایدوب هر وجهله موافقت ومتابعت ایدمسن بو مرتبه ده
ایرسنکه قیامت سنک حقکده حالک اولور سنک حقکده (یوم تبدل الارض غیر الارض والسموات مطویات بیمینه) آیتی
کریمه سنک سری ظهوره کلوب بو زمین وآسمان مبدل اولور آسمانی یعنی خدا ایله مطوی اولمش کوررسن بو زمینی دخی
صافی التون وکومش کوررسن زیرا جمیع دفاین اول کونده بر یوزینه کله وبو زمین دخی بیاض نقره دن اوله بو خلق عالم
سندوقلر ایچره حفظ وحراست ایلدکلری التون وکومشی آیاقلری التنده پامال ایدهلر وانلره نظر ایلمیهلر اول کونده
سیم وزرک اصلا قدر وقیمتی قالمیجق سنکه عقل کله موافقت ایدهسن وانک رضاسی اوزره اولهسن قیامت کونی سنک
حالا نقد وقتک اولور وبو زمین وآسمان سنک حقکده مبدل اولور ونه سنک سیم وزره اصلا رغبتک قالمز بلکه سیم وزر سنک
حقکده خاک ایله برابر اولور وعالم نعم روحانیه ایله پر اولور وسنک چشم باطنک آنی مشاهده قیلور (مثنوی) من بجه
صلح دائما با این پدر * این جهان چون جنتستم در نظر * بن که بو پدریله دائما صلح اوزره یم بو جهان بنم نظرمده
جنت کبیدر بو بیت وما بعدنده اولان ابیات شریفه مقدما ذکر ایلدکلری زاهدک لساندن واقع اولمشدر ولکن
هر عصرده اولان تارک دنیانک وعارف سر خدانک حسب حالیدر آنک لساندن تعبیر بیوردیلر یعنی اول سال قحط
ایچره شاد ومسرور اولان زاهد غمناک ومحزون اولان خلقه دیدیکه بن که عقل کل پدریله دائما صلح وارم ولهذا
بو جهان بنم نظرمده جنت کبی اولمشدر ونعم روحانیه والطاف ربانیه ایله طولمشدر ومنعم حقیقی بنم چشم حقیقت بینمه
ظاهر اولمشدر پس بنم قتمده غم وغصه نمایلر (مثنوی) هر زمان نو صورتی ونو جمال * تا زنو دیدن فرو میرد
ملال * هر زمان بر یکی صورت وبر یکی حسن وجمال مشاهده ایلرم حتی یکی کورمکدن ملال اولور یعنی بو جهان
آینه سنده هر زمان بلکه هر آنده صورت روحانیه دن وجمال الهیه دن بر یکی صورت وجمال مشاهده ایلرم که
حق تعالی حضرتلری هر آنده برشانله تجلی ایدیجیدر که آن ثانیده اول شانی اولکی انده اولان شانی کبی
دکلدر ولهذا ان الله لا یتجلی لصورة مرتین ولا لصورتین مرة واحدة پس تجلی الهیده تکرار اولمیوب بلکه نو بنو تجلی
اولمسی مقرر اولیجق بو تجلیات الهیه نک مظاهری اولان جهانده عارف هر دم بر یکی صورت وبر یکی جمال
کورمکدن خالی اولمز حتی هردم بر یکی صورت وبر لطیف وجدید حالت مشاهده ایلدکلرندن ملال وشآمتلری زائل
اولوب همیشه پرشوق وپر طرب اولورلر نته کم اهل بهشت جنت ایچره هر آنده بر نو صورت وبر نو جمال کوره لر وهر نه
یره که نظر ایدر کوره لر آنی اولکی حالندن تازه تر ولطیفتر بولورلر کندی زوجه برخاتون نظر ایلدکده بن سنی اولکیدن
الان احسن واجمل کوررم دیه اول دخی زوجه منه والله بن دخی سنی اولکی صورتدن احسن واکمل کوررم
دیو تبسم ایلیه لر الحاصل عارف عقل کل ایله صلح ایلدکدنصکره آخرت آنک نقد حالی اولور وهر آن بر یکی شان کورمکدن
خالی اولمز (مثنوی) من همی بینم جهانرا پر نعیم * آبها در چشمها جوشان مقیم * بانک آبش میرسد در کوش من
مست می کردد ضمیر وهوش من * ای لئیم قوم سز قحط وغلا کوررسز وبن بو جهانی پر نعیم کوررم آبلر چشمه لردن
دائم ومقیم جوشان کوررم اول چشمه لرک آبنک بانکی بنم کوشیمه ایرشور اول خبر باتندن بنم ضمیرم وهوشم مست
اولور یعنی اول زاهد اول عالی قحط وغلا کورن طائفه یه دیرکه ای کوردکلری بو جهانی بنم الهیه دن والطاف ربانیه دن
پر کوررم وارادت الهیه وفیوضات ربانیه یی قلوب چشمه لرندن دائم جوشان کوررم وآب حیات معنویه یی عیون
عیاندن ارواح واشباح اوزره دائما جریان ایلر مشاهده قیلورم اول معنوی اولان چشمه لرک آب حیاتنک صداسی بنم
کوشیمه ایرشور حتی اول آب حیاتک صداسنک لذتندن بنم باطنم وعقلم مست اولور بو حالت شول کمسه نک صورت
حالیدرکه عقل کل ایله آشنا اوله وانک چشم حقیقت بینی انوار الهیه ایله روشنا اوله وبو مرتبه ده اولان کمسه اکر
جهانه نظر قیلسه جهانی صورتا قحط وغلا اولدیغی تقدیر اوزره یله اوعین نعمت ومحض عطا کورور وفیوضات
الهیه یی وآب حیات معنویه یی حق جانبندن خلق اوزره همیشه جاری کورور واول آب حیات معنوینک ثر وحالی
اولان صداسندن ولطافتندن آنک ضمیر وهوشی سرخوش اولور (مثنوی) شاخها رقصان شده چون تائبان *
برکها کف زن مثال مطربان) شاخلر بنم کوزمه تائبلر کبی رقصان اولمش برکلر مطربلر کبی کف زندر تائب توبه ایدیجیه
دیرلر وبونده تائبدن مراد دین اهل الشرع متعارف اولان تائب دکلدر بلکه ماسوادن رجوع ایدوب ومتوجه
الی الله اولان اهل سلوکدر وسماع طریقت ایچنده مشهور اولان اصطلاحلرندندرکه فلان عزیز فلان شیخدن توبه
ایلدی وفلان شیخک توبه سی فلان شیخ باعث اولدی دیدکلری مراد اولدر کمسه نک جمیع معاصیدن وماسوادن رجوع
ایدوب سالک راه حق اولدیغی دیمکدر اولور وهر کمسه بو ذکر اولنان طریق اوزره تائب اولسه اکا جذبه خدا ایله بولور یعنی
هر کمسه یه جذبه خدا ایرشسه ومعاصیدن رجوع ایدوب اهل سلوکدن اولسه اکا بر مرتبه وجد وحالت ایشیور که

بالضروری رقص وحرکته کلورز آل الله اوزریچون زدف دخی بالتبع مطربلر اقتضا قیلورز اوسط سالککه واصل اولوب وعقل کل
ایله آشنالق قیلوب دیده مجاز کشاده اولدقده اشجار وازهاره دخی نظر قیلسه اهل سلوکدن اولان تابلرکبی
بادهوا ونسیم صبا ایله رقصان کورور واوراق اشجاری مطربلر کبی آل الله اوزریچون مشاهده قیلور نته کم اول زاهد بوقده
کوردی وغلط وغلا کوردن طایفه یه کندی مشاهده سندن بوکونه خبر ویرر (مثنوی) برق آینه ست لامع ازنمد *
کر نماید آینه تا چون نبود * مثلا آینه نک برق نمدن لامعدر اکر آینه کندیسی کورنسه تانیجه اولور بو بیت
اول زاهدک مشاهده ایلدیکی تجلیات الهیه یی وانوار ربانیه یی طالبلره تفهیم ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر
آینه دن مراد اولا کندی قلبی وثانیا جمیع باطن عالمدر نمدن مراد انوار لامعه صفات الهیه درونمدن صورت
انسانیه وصور کونیه مرادتدر که آینه یه نمدن غلاف ایدرلر تا آینه نک یوزینه پرده اولوب آنک شعشعه
وشعله سنی سترایلر کذلک صورت انسان وصور اکوان دخی انوار الهیه یی سترایلشدر لکن قلبنده برق انوار
وذوات اشیادن ظهوره کلان انوار لامعه نک شعشعه سی بر مرتبه درکه نمد صورت اکا بالکلیه مانع
اولمشدر بلکه بوقدر حجابلر وراسندن نته برلمعه تجاوز ایدوب بو خارج عالمه نمد التندن چیقان آینه نک برقی
کبی پرتو صالمشدر پس چشم عقل کشاده اولان کسه لر الفتق آینه نک برقنی غلاف وحجاب واسطه سیله کورمکه
تاب اولورلر اکر صورت غلاف آینه دلدن وذوات اشیادن برطرف اولوب انوار ذات الهی بی حجاب وصورت ظهوره
کلسیدی (ان لله سبعین حجابا من نور وظلمة لو کشفها لاحرقت سبحات وجهه من انتهی الیه بصره) حدیث
شریفنک مقتضاسنجه عظمت وجه الهی جمیع اشیایی احراق ایلیوب محو قیلیسیدی لکن صور کونیه وصورت
انسانیه انوار ذات وصفات الهیه یه نمد کبی واقع اولوب آنک کمالیله ظهورینه پرده اولمشدر پس اول زاهد کندینک
مشهودندن طالبلره بروجه تمثیل خبر ویروب دیرکه بن کوردیکم ونظر ایدوب کوردیکم نور الهی وبرق ربانی
فی المثل نمدن لامع اولان آینه نک برقیدر اکر آینه بنفسه کندی کورنسه قیاس ایله تا نه حال پیدا اولور
یعنی عقل کل وذوات اشیا وقلب انسان کامل حق تعالینک ذاتنک وصفاتنک آینه سیدر وصورت انسان
وصور اکوان بو آینه نک نمدی کبیدر بو خارج عالمده کورینن آثار نمدن لامع اولان آینه نک برقی کبیدر چونکم
ورای حجابدن بوقدر انوار وآثار غلیان اوله وظهوره کله حجاب مرتفع اولوب نور حقه مرایا اولان حقایق ظهوره
کلدکده قیاس ایله که تا نه حالت ظهور ایلر (مثنوی) از هزاران من نمی کویم یکی * زانکه آکنده ست هر کوش
ازشکی * پیش وهم این کفت مژده دادنست * عقل کوید مژده چه نقد منست * کوردیکم حقایق واسرارک
بیکدن برینی بن دیمزم زیرا که هر کوش بر کونه شکدن طولودر صاحب وهم قتنده بو سوز مژده ویرمکدر اما عقل
دیر مژده ندر بو بنم نقد وقتمدر یعنی کوردیکم مراتبک ونظر ایدوب کوردیکم معارف ولطایفک بیکده برینی سویلمزم
وتعبیر وبیان ایلمزم انکیچونکه هر قولق شکله وشبهه ایله طولمشدر وکلام حقیقت آمیزی استماع ایلمکدن اصم اولمشدر
اکر حقیقت حالدن برخبر سویلسک آنی راست فهم ایلمز بلکه کندی عقل جزؤیسی نه دیدیکی قدر فهم ایلر وعقل
جزؤیسی ادراک ایلدیکی تأویل وتوجیه ایلر نته کم بر صاحب مشاهده اهل حقیقت کندینک مشهودندن ومرتبه سندن
خبر ویرسه ادراک جزئیه صاحبلری آنی تأویل ایدوب دیرلر که بو احوال آخرتیه در ومؤمنلره بشارت ومژده در مثلا
دیرلر که رؤیت الهی جنته کیردکده میسر اولور وجنت نعمتلرندن تلذذ اکا دخولدن صکره ممکن اولور دیرلر نته کم
بو معنایه بو بیت اشارت ایدوب بیورورلر اهل وهمک اوکنده بو مشاهده وحقایقه متعلق اولان سوز مژده ویرمکدر که
انلر بو آخرتده اولسه کرکدر وبو مؤمنلره مژده در دیرلر وهم عقله مشابه بر قوت مدرکه درکه جزئیاتی ادراک ایلر اکا
عقل جزؤی دخی دیرلر اهل وهمک قتنده کامل العقل اولان اصحاب مشاهده نک کوردکلری حقایق باعتبار ما یؤول
الیه وقوعی محقق اولان بشارت آمیز خبر ویرمک قبیلندندر اما عقل کامل صاحبی دیر مژده وخبر ندر بلکه بکا معاینه
اولمش ونقد وقتم کلمش دیرین حقیقت هرنه ایسه علی ما هی علیه بی شبهه کوررم وما هو الواقع نفس الامرده اولنی
مشاهده قیلورم پس نیجه مژده وخبرک علیدر دیرپس وهم صاحبلری اهل خبر اولنلردر که انلر فلان زمانده فلان
اولسه کرکدر دیرلر اما عقل کامل صاحبلری اصحاب معاینه در وعده انلره نقد اولمشدر واهل وهمه مژده وخبر اولان
انلره عیان اولوب نقد وقتلری کلمشدر پس برامر بر طایفه یه نسبت مژده وخبر اولمق وبر آخر طایفه یه نسبت نقد وقت
اولوب بالمعاینه آنی کورمک خصوصنده بو بیان تشریفی طالبلره تفهیم ایچون بسط ایدوب بیورورلر تا بیلسنکه بر شیئک
ذاتی بر قومه نسبتله عیان ونقد وقت اولور ایکن نته کم بیورورلر (قصه فرزندان عزیر علیه السلام که از پدر احوال
پدر می پرسیدند وی کفت اری دیدمش می آید بعضی شناختندش بیهوش شدند بعضی که نشناختندش کفتند

خود

خود مژده دادن بیهوش چیست) بو شرح شریف حضرت عزیر علیه السلامك فرزندلرینك قصه سیدر كه پدر احوالنی پدردن سؤال ایتدیلر عزیر انلره جواب ویردی بیت نظم كوردم آنی كلور و اولادندن بعضیسی اول عزیر علیه السلامك داخل اولدوغنی صدا اشتندن آكلدیلر و فهم ایلدیلر و عزیر ایدیكن بیلدیلر بیهوش ولا یعقل اولدیلر اما فرزندلرندن بعضی كه آنی آكلدیلر و فهم ایلدیلر و آنی دیدیلر خوه بو آینده اولان كسه مژده ویردی و بیهوش اولدی یعنی آنلر كه بابالرنی بیلدیلر اولوب بیهوش اولدیلر سقنده طعن ایدوب دیدیلر كه بو والدن كالان كسه خود آری دیدمش می آید دیو مژده ویردی و بیهوش اولدی كه بونك كبی لا یعقل اولدی دیدیلر اكثر نسخه ده بو مصراع بیهوش چیست واقع اولمشدر و بعض نسخه ده بو وجهله طعن كفتند این خود مژده دادن بیهوشی چیست و اصلا یعنی طعن طریقیله دیدیلر بو آینده اولان كسه خود پدر عزیزدن مژده ویردی و بیهوش اولدی اگرچه بو نسخه فهمه اقربدر اما اولكی بیهوش اولنك ذاتی تعبیرا ایلك معناسی بولنور زیرا این بیهوشی چیست دیمك بو مقدار كیم كه بو كونه بی معنی و بیهوده حركت ایلدی دیمكی ایهام ایلر اما نسخه ثانیه ده الحق بیهوشلقدن استفهام ایلك معناسی بولنور (م ی) همچو پوران عزیر اندر گذر) آمده پرسان ز احوال پدر * گشته ایشان پیر و بابا شان جوان * پس پدرشان پیش آمد نا گهان) حضرت عزیر علیه السلامك اولادی كبی یكجه جلف ره پدرلرینك احوالندن پرسان كلمش و بونلر پیر اولمش و بونلرك باباسی جوان ایدی پس بونلرك پدرلری نا گهان اوكنه كلدی یعنی اهل وهم قتنده و حقیقته متعلق اولان مشاهده خبر و مژده ویرمكدر اما عاقل اولان دیرنه مژده محلیدر بو نه تعبدر تقدر كم عزیر علیه السلامك اولادی بابالرینك طلبنده بر رهگذرده بابالرینك احوالنی كلندن و كیدندن صوریجی كلدیلر و مسافر اولنلردن آنك شاتندن و كارندن سؤال قیلدیلر و بونك سببی بو ایدیكه حضرت عزیر علیه السلامی حق تعالی اولدردكدنصكره اول زمانك تیلرندن بعضسنه وحی ایلدیكه عزیری یوز یلدنصكره ینه احیا ایلرم پس اول پیغمبر علیه السلام آنك یوز یلدنصكره حیات بوله جغنی خبر ویروب تاریخ نوشته لر آنی یازدیلر و آنك اولادی یوز سنه تمام اولنجیه دك مترقب اولوب بعده اول وعده اوزره بر رهگذرده حبقوب آینده و رونده دن پدرلرینك احوالنی سؤال ایدیجی كلدیلر پس بونلرك پدرلری نا گهان اوكلرینه كلدی لكن بونلر پیر اولمشدی و بونلرك بابالری اولان حضرت عزیر علیه السلام دخی جوان ایدی و بونك سری و سببی اول ایدیكه حضرت عزیر علیه السلام دخی جوانلغی حالنده واقع اولادنه مالك اولمشدی و بركون مركبنه بنوب بیت مقدس جانبنه سفر قیلمشدی كلوب بر خرابه قریه یه كذر قیلوب انده اكلنوب آنك مقابرنه نظر ایلدكده (انی یحیی هذه الله بعد موتها) دیو انلرك تكرار حیات بولوب حشر اولملغی خصوصنده استبعاد ایلدكده (فاماته الله مائة عام) آیتنك مصداقنجه حق تعالی آنی یوز ییل اولدردی و آیت كریمه نك تفسیری جادنه نالنده اجتماع اجزای شریف عزیر علیه السلام سرخنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه و بونده خلاصه كلام اولدركه حضرت عزیر علیه السلامی حق تعالی هنوز قره صقاللو جوان ایكن اولدردی پس (الناس یبعثون علی ما ماتوا علیه) حدیث شریفنك موجبنجه هر كس نه حالت و نه صورت اوزره اولدیسه ینه اول حالت و اول صورت اوزره بعث اولنمق مقرر و ثابت اولدیسه حق تعالی حضرت عزیر علیه السلامی ینه اول صورت اوزره بعث ایلدی پس حمارنك كوزی اوكنده دیركورلدكدنصكره حمارینه راكب اولوب كندی اولادی جانبنه متوجه اولدی اولادی ایسه مرور ایام و كرور ازمان ایله هر بری اق صقاللو پیر اولمشلردی پس بابالری تازه یكت كوردكلرندن و یوز ییل آندن دور اولدقلرندن بیلمدیلر (مثنوی) چون بپرسیدند ازو كای ره گذر * از عزیر ما عجب داری خبر * چونكم اوغلری آندن سؤال ایلدیلر و ایله دیو كه ای یولجی و یولدن گچیجی بزم عزیر پدرمزدن عجب خبرلو میسن (مثنوی) كه كسی مان گفت امروز آن سند * بعد نومیدی ز بیرون میرسد * زیرا بر كسه بزه دیدیكه بو كون اول سند نومیدلكدنصكره طشره دن ایریشور یعنی حق تعالینك اعلام و افهام ایلدیكی كسه لردن بریسی بزه دیدیكه قطع امید ایلدیككزدنصكره طشره دن كلور و سزه واصل اولور دیدی (مثنوی) گفت آری بعد من خواهد رسید * آن یكی خوش شد چو این مژده شنید * حضرت عزیر علیه السلام اولادینك فراست و كیاستلرینی امتحان ایلدكدن اوتری آنده بن عزیر پدر دیدی ملكه دیدیكه بلی اول سزه خبر ویرن كسه نك خبری صحیحدر بابا كز عزیر علیه السلام بندنصكره كلیسر و سزه واصل اولیسردر اول پیراوغلی چونكم بو بشارتی اشتدی خوش حال اولدی و مسرور و صفالو اولدی لكن مبشر عین مبشر اولدیغنی بیلمیوب (مثنوی) با مكه میزد كای مبشر باش شاد * وان دگر بشناخت بیهوش اوفتاد * آنی باغر اوردی و ایله دیو كه ای مبشر شاد اول بزی مسرور ایلدك و اول بر آخر فرزندی زیاده عاقل و زیرك ایدی انی ادا و صداسندن بیلدی و آكلدی بیهوش اولوب دوشدی و اولكیسی شول صاحب وهم ایدیكم معاینه بی حقیقت

بیلوب مجرد مژده و خبر زعم ایلدی وایکنجیسی شول کامل العقل و منبع فراستدر وکیاست ایدیکه مبشر ایچکن
بیلوب کمال ذوقندن بیهوش اولوب اول صاحب وهمه وکرخیمه بویله دیدی (مثنوی) که چه جای مژده ماستمای
خیر مسره که در افتاده ز دو کان شکر) که نه مژده یه بو درای سراسیمه زیرا بن شکر کانته دوشدم یعنی اول عارف و بینا دل
اولان بصیر اول غافل اولان بی خبره دیدیکه ای خبره مسره مژده نک محلیدر که مژده غایبه اولان بر کیمسه نک موجود
اولمسندن و بعده اماننه کلمسندن خبر و یرمکدر بن خود شکر معدنته دوشدم و شکر ایلمک مرتبه سنه ایرشدم
بو مجرد مبشر اولان کیمسه خود عین مقصود دیمز در نهایت ما فی الباب بر مظنت وذ کار تمزی تجربه وامتحان ایچون
ایچون کندیسی غایب مرتبه سنه تنزیل ایدوب کندی ذاتندن بر مژده و یردی و خبر ایکوردی پس عقل بو میدر که
او قدر تبسترا تشکیله بر آندن غافل اوله وز وآنی غائب بیله وز مکه غائب اولان بکا نه دو قندر دیدی پس مطلوب حقیقی
و مقصود اصلی اولان خدای تعالیدن شول مبشرلرکه خبر و یرمشلردر و شول عارفلر که طالبان حقه اول محبوب
ذاتیدن نشان و اثر ایرکورمشلردر انلر کندی حقیقتلرندن خبر و یرمشلردر وکندی ذاتلرینک نشان و اثرلرین
ایرکورمشلردر ولکن (مثنوی) وهم را مژده است و پیش عقل نقد زانکه چشم وهم شد محجوب فقد وهمه مژده در
و عقل کامله اوکنده نقددر زیرا که وهمک کوزی فقده محجوبی اولدی فقد بونده بمعنی مفقوددر مفقود غش و غائب
اولمش مطلوبه دیرلر یعنی حقدن خبر و یرنلر و طالبلره حقیقتدن بشارت ایرکورنلر فی الحقیقه کندی حقیقتلرندن
خبر و یرمشلر و ماهیتلرندن بشارت ایرکورمشلردر ولکن اهل وهمک قتنده اول خبر مژده در و اهل عقلک قتنده عین
نقددر زیرا اهل وهمک چشم ادراکی مفقودک محجوبی اولمشدر کان حق تعالی حضرتلری اهل وهمه نسبت غائبدر
و بونلر حضرت حقی روز وشب طلب ایلدیلر پس حضرت حق کندیلردن بعید و غائب ظن ایلدیلری چشم شهودلرینه پرده
و حاجب اولوب هر شیده انی حاضر و ناظر و ظاهر و باهر کورمدکلرندن حقدن خبر و یرن نبی علیه السلامک و بشارت
ایرکورن ولینک ذاتی و حقیقتی آندن غیری ظن ایدوب انلرک خبر و یرمسی بونلره نسبت غایبدن مژده اولور بو طایفه
بیت) ففی کل شیء له آیة) تدل علی انه واحد) دیرلر اما عاقل و کامل و عارف واصل اولنلک قتنده هر مبشر که حقیقتدن
خبر و یرمشدر انلره نسبت غایبدن مژده دکلدر بلکه نقد و قندر زیرا بو طایفه هر نه شیئه که نظر ایلسه (مارأیت شیئا
الا ورأیت الله فیه (دیرلر و دخی (بیت) ففی کل شیء له آیة) تدل علی انه عینه) دیو کندی مشاهده لرندن خبر و یرورلر نته کم
شیخ اکبر قدس الله سره الاعلی حضرتلری بو یله سوبانش فتوحاتنده (سبحان من اظهر الاشیاء فهو عینها) دیو
تصریح ایلمشدر نته کم بو رایه مناسب اولان کلمات جلد اولده اعتراض کردن مریدان سر خنده (تو وجودی مطلق
فانی نما) بیتنک شرحنده نقل قیلنمشدر انده طلب اولنه پس حاصل انسانی بو خصوصده اوچ قسمه تقسیم ایدوب بیورر
(مثنوی) کافرا در دو مؤمن را بشیر لیک نقد حال در چشم بصیر) انبیا علیهم السلام و اولیای کرامک کندی
حقیقتلرندن خبر و یرملری و خلقه بشارت ایرکورملری کافرلره درد و مؤمنلره بشیر در ولکن بصیر اولان کوز قتنده
نقد حالدر یعنی انبیا علیهم السلام و اولیای کرامک کندی حقیقتلرندن بشارت و یروب اخبار ایلملری کفره بصورت درد
اولور زیرا انلر امور آخرتی و اسرار حقیقتی انکار قیلمشلردر و بو دنیایی مقام و مسکن اتخاذ ایلمشلردر و بو دنیا انلره
جنت و آخرت دار محنت اولمشدر انلرکه حق تعالینک لقاسینی رجا ایتمزلر و حیات دنیویه یه راضی اولورلر انلره لقای
حقدن خبر و یرمک و ظهور حقیقتدن کلام سویلمکدر و محنت ایراث ایلر انکیچونکه انلر بو دنیانک حیاتنه زیاده
حریص اولوب بونده وطن قیلوب آیات خدادن غافل اولمشلر و قلبلری همان بو عالمه مقید قیلمشلردر پس مقصودلری
اولمین عالمدن و مقبوضلری اولان مرتبه دن بونلره بشارت و یرمکدر دروالی زیاده ایلر ولهذا حق تعالی بونلر حقنده
فبشرهم بعذاب الیم) بیوردی اما حقیقتدن خبر و یرمک و نفس الامردن بشارت ایرکورمک مؤمن اولنلره بشیردر زیرا
انلرک غیبه ایمان وایقانلری واردر و انلره (الدنیا سجن المؤمن) حدیث شریفی موجبنجه که دنیا سجن و دار غروردر
اولمشدر و آخرت دار سرور و مقام حبور کلمشدر پس بونلرک ایمان ایلدکلری عالمدن بونلره میل و محبت قیلدقلری جهاندن
خبر و یرن بونلره مبشر اولور و کافرلره نذیر اولور زیرا عالم حقیقتک ظهوری انلره ناردر و مؤمنلره نور اولور ولکن بصیر اولانک
چشمنه نسبت کافرلرک و مؤمنلرک نتیجه کارلری و عاقبت امورلری نقد حال اولمشدر مؤمنلره وعده اولنان بونلر الان بولمشلردر
و کافرلره وعید اولنان بونلر حالا کورمشلردر اکثر نصوص قاطعه دخی بونلرک مشاهده لرینه دلالت قیلمشدر قال الله
تعالی فی حق الکافرین (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) بو آیت کریمه دلالت ایلر که جهنم الان کافرلری محیطدر
زیرا محیط دیمیوب محیطة اسمیه ایله ایراد اولنمشی عند المؤمنین وقوعی محقق اولدیغی اعتبار ایلهدر اما عند المحققین
حالا بو دنیاده جهنم انلری محیطدر ولکن بونلر شیرا بطبیعتله مستور و مدهوش و غرور و غفلتله سر خوش و بیهوشدر

اولدقلری ایچون کندیلرینی جهنمدن اولمسنی وجهنم بونلری احاطه قیلمسنی احساس وادراك ایلمکه قادر اولهمزلر وصنع الهی بونلره بشریت ذوقنی ودنیا لذتنی غالب ایدوب آخرتك عذابنی کوسترمیشدر تا کم حیات دنیاده مغرور وغفلتله بکنوب اولدکدنصکره ونوم غفلتدن خلاص اولوب متنبه اولدقدنصکره کندیلرینی جهنمك چوقورلرندن برچوقورده کوروب عذاب آخرتی احساس ایدرلر وکذلك مؤمنلره دخی بشریت غالب اولوب وبو عالم صورتك احکامی انلره دخی مستولی اولدیغندن جنت اعلایی کوره مزلر وانك نعمتنه ولذایذنه نظر ایر کوره مزلر ولیکن ایمانلری بودرکه اولدکدنصکره حجاب بشریت کیدوب غشاوهٔ غفلت مرتفع اولدقدنصکره کندولرینی جنت روضه‌لرندن برروضه‌ده کورور وبعد الحشر والنشر حق تعالی انلری جنت اعلانك ایچنه ایر کورور وانده هر بری ریسلرینی کورور پس عارف بیناتك حالنه کله‌لم اول کسه‌لر که اولمزدن اول اولدیلر وفنای من لم یکن وبقای من لم یزل مرتبه‌سن بولدیلر دیدهٔ جانلری کحل هدایتدن نوربولدی وچشم جانلری حق نوریله بصیر اولدی بوذکر اولنان امور غیبیه انلره نسبت نقد حال واقع اولمشدر وبونلرك هر بری حقایق علی ما هی علیه کان مشاهده قیلمشدر بونلر شول جنت آجله صاحبلریدرکه بونلره نسبت امور اخرویه نقددر وقتدرنته کم مؤمنلره نسبت امور آتیه‌در حضرت قرآن عظیمك چوق آیاتی بو صاحب سعادتلرك مشهدلرینه ومشربلرینه موافق نازله اولمشدر جمله‌دن بری (ونادی اصحاب الجنة اصحاب النار ان قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ما وعد ربکم حقا) نادی فعل ماضی پس اصحاب مشاهده قتنده اهل جنت اهل ناره وندایی ایلمشلردر وبونلره حق تعالی بو معنایی کوسترمشدر اما غیبه ایمان ایلینلر قتنده امور آتیه‌دندر ووقوعی محقق اولدیغیچون صیغهٔ ماضی ایله تعبیر اولنمشدر (م ی) زانکه عاشق دمبدم نقدست وست) لاجرم از کفر وایمان برترست (کفر وایمان هردو خود دربان اوست) کوست مغز وکفر ودین اوراچو پوست) زیرا که عاشق دمبدم نقد ومستدر معنی نقدست ومست لفظلری بیننك ما بیننده واو عاطفه اولدیغی اوزره‌در که بعض نسخه‌ده بویله واقع اولمشدر لکن چوق مقبول دکلدر وبعض نسخه‌ده واوسز واقع اولمشدر بو تقدیراوزره معنی زیرا عاشق دمبدم نقدمستدر نقدست مست نقد مستت تقدیرنده اولور یعنی انلر که مشاهدهٔ حقیقت وشراب احدیتله یوم آخرتده مست اولورلر انلر مؤمنلردر اما عاشقلر دمبدم اول شرابله نقد مستلردر بونلرك مستلکی وبارلقاسنی مشاهده ایلمکدن حاصل اولان ذوقلری بونلره نقد حاصل ایتمشدر وعده‌یه مترقب دکللردر دیمك اولور بو نسخه اولکیدن اولیدر اما بونلردن اصح اولان نسخه زانکه عاشق دردم نقدست مست واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی زیرا عاشق نقد اولان دمده مستدر موعود اولان دمك مستی دکلدر لاجرم عاشق کفر وایمان مرتبه‌سندن برتردر کفر وایمان هر ایکیسی خود اول عاشقك دربانیدر زیرا اول عاشق مغزدر وکفر ودین انکا پوست کبیدر یعنی مبشر حقیقتك خبر ورسمی بصیر اولان کسه‌نك چشمی قتنده نقد حالدر اول جهتدنکه عاشق خدا اولان نقد اولان وقتنده مستدر زیرا عاشق یا ابن الوقتدر یا ابو الوقتدر بو ایکی مرتبه‌نك صاحبی اولان عاشق ماضی ومستقبل قیدندن بری وعاریدر بونلر وقتلرینك جمیعنده خدای تعالیدن خالی اولمزلر وخدای تعالیدن غیرینی دخی کورمزلر دکلدرکه برزمان خدادن غائب اوله‌لر ویرآخر زمانده خدای تعالینی مشاهده قیلمغه منتظر اوله‌لر بونلر هر حالده حق تعالینی مشاهده ایلمکیلردر پس بونلر نقد اولان دمك مستیدر بو خسه زمان مستقبلده خدای تعالینی مشاهده ایلمك مستی دکللردر بونلرك دیدهٔ شهودندن ماضی ومستقبل حجابلری زائل اولمش ونور وظلمت حجابلری قالمامشدر لاجرم عاشق حق کفر وایمان مرتبه‌سندن منزهدر زیرا ایمان حجاب نورانیدر وکفر ظلمانیدر عاشق واصل بو ایکی حجابی یکدکدنصکره جمال حقیقی مشاهده ایلین کاملدر پس عاشق سلطان حقیقتله برمرتبه متحد اولمش وبقا بولمشدرکه کفر وایمان هر ایکیسی خود انك حاجبی اولمشدرکه اهل ایمانی واهل کفری انك مرتبه‌سنه واصل اولمغه مانع اولورنته کم پادشاهك دربانی نامحرم اولنلری حضور شاهه داخل اولمقدن منع قیلور کفر وایمان هم عاشق اولمین اهل ایمانی واهل کفری حقیقت مرتبه‌سنه داخل اولمقدن وجمال حق مشاهده قیلمقدن منع قیلور عاشقك وجودی فی المثل مغزدر وکفر ودین انکا نسبت قشر کبیدر پس کفر ودینك مرتبهٔ حقیقته نسبت اولمقده بری برندن تفاوتی اولدیغنه تفهیم ایچون ضرب مثل ایدوب بیورورلر (م ی) کفر قشر خشك روبر تافته * بازا ایمان قشر لذت یافته) قشرهای خشك را جا آتشست * قشر پیوسته بمغز جان خوشست * کفر فی المثل مغزدن یوز چویرمش قوری قشردر کبر وایمان مغزدن لذت بولمش قشردر قوری قشرلرك یری آتشدر اما جان مغزنه پیوسته اولان قشر خوشدر توضیح معنی اولدرکه فی المثل جوز وبادامك خارجنده اولان قبوقلری که واردر کفر انکا بکزر وبادامه وجوزك لبنه متصل اولان رقیق قبوقلرکه واردر ایمان انکا بکزر ومرتبهٔ حقیقت جوز وبادامك لبنه بکزر پس کفر شول قشر خشك کبیدرکه لبندن روکردان اولمش وحقیقت مرتبه‌سندن اعراض قیلمشدر قوری اولان قبوقلرك یری

آتش اولدیغی کبی قوری قبوق کبی اولان ودین لذتندن بی بهره قالن کفره وفجره نك دخی یرلری بر موجب (وان الفجار لفی جحیم) نار جهنم اولمشدر اما ایمان شول لبه متصل اولان قشر رقیق و پردهٔ لطیف کبیدرکه لبندن همیشه لذت بولمقده وچاشنی المقده در پس مغز جانه متصل اولان ایمان واهل عرفان هردم خوشدر زیرا (ان الابرار لفی نعیم) موجبنجه بونلرك یری نعیم دلکشده در اما عاشقه بو ایکیسی حرامدر که (الدنیا حرام علی اهل الآخرة والآخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله) حدیث شریفی بو معنایه شهادت ایلر نته کم انلرك مرتبه سنی بو بیتله بیان بیوروب دیرلر (مثنوی) مغز خود از مرتبهٔ خوش برترست * برترست از خوش که لذت کسترست * این سخن پایان ندارد باز کرد * تا برآرد موسیم از بحر کرد * در خور عقل عوام این گفته شد * از سخن باقی آن بنهفته شد

مغز خود مرتبهٔ خوشدن برتردر خوش اولان قشر مرتبه سندن برتردر که لذت کستردر بو سوز پایان ونهایت طوتمز کیرودون تا کیم بنم موسای نطقم بحردن کرد وغباری بوقاری کتوره بوذکر اولنان کلمات عوامك فهمنه لایق سویلنمش اولدی انك باقیسی نهفته ذکر اولندی مغزدن مراد مرتبهٔ حقیقت واهل حقیقت اولور ونتیجهٔ کلام بویله دیمك اولور که مرتبهٔ حقیقتله اهل حقیقت خوش اولان مرتبه دن برتردر شول خوش اولان ایمان مرتبه سندن برتردرکه اول ایمان مرتبه سی لذت دوشیجی وحلاوت ویریجیدر لذت کستر مغزه صفت اولوب اکا قید اولسه دخی معنی اولی اولور بو تقدیر اوزره معنی مغز مرتبه سنده اولان اهل حقیقت خوشلق مرتبه سندن برتردر خوش اولان ایمان مرتبه سندن برتردر زیرا او لذت کستردر وایمان مرتبه سنده اولان حلاوتی اوبسط ایدیجیدر وایمان واسلام لذت ولطافتی حقیقت مرتبه سندن الیجیدر منبع جمیع لذات روحانی اولان حقیقت مرتبه سیدر پس جمیع مراتب نورانیه وروحانیه دن اول مرتبه ارفع واعلادر ایمان واسلامله خوش اولمق ودین مبیندن لذت بولمق مرتبه سی اکا نسبت ادنی در زیرا دین وایمان اول قشر لطیف کبیدر وحقیقت مغز شریف کبیدر مغزلك قشردن برتر وعالیتر اولمسی عاقل اولنلره واضحدر بو بیانده ذکر اولنان حقایق واسراره متعلق اولان سوزلر حد وپایان طوتمزای مولانا اندن رجوع ایله تا کم بنم نطقم موسیٔ حقیقت بحرندن توز بوقره کتوره نته کم حضرت موسی علیه السلام بحر قلزمه عصایی ضرب ایلدکده اون ایکی یول اولوب کندی یه تابع اولان سبطلرك هر بری بر یولدن کذر قیلدیلر حتی اول یوللر بر مرتبه خشك اولدیکه اندن توزلر یوقره کالدی چونکیم حضرت کلیم الله بحر قلزمی کندی تابعنه یول ایلیوب اندن توزلر یوقره کتوردی بنم دخی کلام موساسی حقیقت بحرنه تابع واصل وداخل اولمقدن اوتری یوللر ایلیوب اندن توزلر ظاهر ایلیه مصرع ثانی بحر حقیقته یول ایلکدن عبارت اولور واندن توز بوقره کتورمك بحر حقیقت سوزنی قوبوب طریقتك لوازمی اولان سوزلری یوقره کتورمکدن وآنی اظهار ایلکدن کنایت اولور زیرا غبار طریقتك مقتضاسیدر پس بو غباردن مراد طریقته متعلق اولان کفتار اولور لکن بحرلك دبنده اولان طریقتك کردنی یوقره کتورمك مراد اولور عالم صورتکه عالم بردر انك طریقتك غبارین یوقره کتورمك مراد اولمز حاصل کلام بو ذکر اولنان معانی واسرار نهایت طوتمزکه حقیقت بحرنه متعلق اولان کفتارلر انی سویلکدن واظهار ایلکدن رجوع ایله تا کم بنم نطقم موساسی حقیقت بحرنك یوللرینك کفتارنی یوقره کتوره وظهور مرتبه سنه یتوره دیمك اولور بو بیانده بو قدر اسرار وحقایقه متعلق سوزکه سویلنمش اولدی وبو سوز عوامك عقلنه لایق وفهمنه ملایم ومطابق سویلنمش اولدی باقی اولان سوز کزلنمش اولدی یعنی بحر حقیقتدن بر مقدار اسرار ومعانیکه سویلنمش اولدی قیاس ایله که بو سوزلر خواصك عقل وفهمنك لایق اوله بلکه بو سوزلرکه برنسو یادلك برنه نسبت عوام اولان کسه لرك عقلنه لایق وفهمنه مطابق سویلنمش اولدی اولکه خواصك عقلنه لایق اولان وفهمنه کلان اسرار ومعانیدر انلر کیزلنمش اولدی انکچونکه عوام خواصك اسرارنی واسراره متعلق اولان کفتارنی فهم ایده مزلر بو اجلدن اول سوزلرك بقیه سی کتم اولدی واخفا اولنمسی روا کورلدی دیمك اولور وبونده کندی جناب شریفلرینك عظم شانته وعلو مرتبه لرینه اشارت واردر زیرا بو یوردقلری معارف جلیله واسرار غامضه فی حالا بین المشایخ متعارف اولان خواص عوام اوله بو قدر علوم واسراری فهم ایلمیلر کندی قتلرنده خواص زمره سندن عد اولنمیه پس بحر حقیقتك اسرارنی وکفتارنی سویلکدن رجوع ایدوب بحر حقیقتك طریقتك مقتضاسی اولان کفتارلك بیانته شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) زر عقلت ریزه است ای متهم * بر قراضه مهر سکه چون نهم * عقل تو قسمت شده بر صد مهم * بر هزاران آرزو وطم ورم * ای متهم سنك عقلك زری ریزه در قراضه اوزره سکه مهرنی نیجه قویم سنك عقلك صد مهم اوزره قسمت اولمشدر هزاران آرزو وطم ورم اوزره منبرنه اوقی قراضه قر بندی یه دیرلر طم کسر طا ایله مال کثیره دیرلر نته کم (جاء فی زید بالطم ای بالمال الکثیر دیمکدر رم دخی کسر را ایله مال کثیره دیرلر نته کم جاء فلان بالرم دیرسن

ای مال کثیر دیو معنی ویررسن اکر جماعیکیسی ایله مال کثیر معنالرینه‌در بعضلر تفاوت اچیوب بو ایکیسنی
الفاظ مترادفه‌دن عد ایتمشلردر اما بعضلر مطلقا مال کثیر معناسنه‌در ورم مال کثیرک نفیسی وزبده‌سی
معناسنه در دیمشلر پس خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه بو حقایق واسراره متعلق اولان سوزلرک باقیسی
کزلنمش اولدی اول سببدنکه سنک عقلک آلتونی ای هوای نفسانیه ایله متهم اولان کسه هنوز دخی بریره ویراکنده‌در
کلوب جمع مرتبه‌سن بولمشدر قربندی اولان پراکنده عقللردن سکه سنک نقشنی نیجه ضرب ایلیم نته‌کم آلتون
قربندیلرینه سکه اورمق قابل دکلدر مکرکه کلوب بریره جمع اولوب بوتمده قینادقدنصکره ضرب سکه‌یه مستعد
اوله کذلک سنک دخی بریره وقراضه کبی اولان عقلک بریره جمع اولمق وعلمدن سکه سنک نقشنی قبول قیلمغه استعداد
حاصل ایلمک لازمدر سنک ایسه عقلک نیجه یوز حاجات ومهماته منقسم اولمشدر نیجه یوز آرزولر اوزره واموال کثیره
اوزره متفرق ویراکنده اولمشدر پس سنک عقلکه علم توحید سکه سنی ضرب ایلمک ومرتبهٔ جمعدن سوزسویلمک
نیجه ممکن اولوراکر خواصک اسرارینی استماع ایلمکه میل ومحبتک وارایسه جمع خواطر ایله وعقلکی تفرقه‌دن
خلاص ایدوب محبوب حقیقته باغله تاکم علمدن سکه سنک مهرینه مستعد ولایق اوله‌سن واول سوزلری استماع
ایلدیکک کبی فهم قیله‌سن (مثنوی) جمع باید کرد اجزا را بعشق * تاشوی خوش چون سمرقند ودمشق *
جو بجوی چون جمع کردی زاشتباه * پس توان زد بر تو سکهٔ پادشاه * اول عقلک پراکنده اولان اجزاسنی عشقله جمع
ایلمک کرک تاکم جمعیت ایله سمرقند ودمشق کبی خوش اوله‌سن برارپه قدر اربه قدر اشتباه وکماندن اجزای عقلکی
چون جمع ایلیه‌سن پس سنک اوزریکه سکهٔ پادشاهی اورمق ممکن اولور یعنی پراکنده اولان خاطرلریکی ومتفرقه
اولان اجزای عقلیه‌کی عشق الهی ایله بریره جمع ایدوب جمعیت خاطر حاصل ایلمک لازمدر تاکم سمرقند کبی وبلدهٔ
شام کبی مجموع اولوب خوش اوله‌سن اشتباه وکمان تفرقه‌سندن چونکم عقلکی اربه قدر اربه قدر جمع قیله‌سن
وجمعیت قلبه مالک اولوب شکوک وشبهات تفرقه‌لرندن خلاص اوله‌سن پس سنک زر عقلک اوزره پادشاه حقیقینک
سکهٔ اسرارینی ضرب ایلمک ممکن اولور الحاصل جمعیت باطن حاصل اولدقدنصکره اسرار الهیه‌یی سکاسویلمک قابل
اولوردیمکی افاده قیلور (مثنوی) ور زمثقالی شوی افزون تو خام * از تو سازد شه یکی زرینه جام * پس بروهم نام
وهم القاب شاه * باشد وهم صورتش ای وصل خواه * یعنی اکر سن خام بر مثقالدن زیاده اوله‌سن پس شاه سندن بر زرینه
جام دوزر پس اول جام زر سنک اوزرینه هم شاهک نامی وهم القابی وهم انک صورتی اولور ای وصل دلیجی یعنی پادشاهک
سکه سنه مالک اولمق بر مثقال قدر اولمغه قابل اولور پس اکرسن اجزای عقلکی اشتباه والتباس پراکنده‌لکندن
جمع ایدوب سکهٔ پادشاهه لایق اولمق مرتبه‌سنی بوله‌سن پس سکا اسرار الهیه سکه‌سنی ضرب ایلمک لایق اولورکه اکر سن
خام سکهٔ پادشاهه لایق اولمق مقدارندن زیاده اوله‌سن وترقی قیله‌سن وبرنیجه مثقال آلتون قدر افزون اوله‌سن پادشاه
حقیقت سنک وجودکدن بر آلتونی جام دوزر وسنکله زرین جام کبی اولان وجودکی شراب توحیده وبادهٔ تفریدیه محل ایلر
پس سنک اول جام وجودک اوزره پادشاه حقیقتک هم اسما والقابی وهم آنک صورتی یعنی صفاتی ثابت اولور وتجلی
قیلور ای وصلت طلب ایلیجی عاشق نامدن مراد اسماء الهیه درو القابدن مراد حضرت قرآنده واقع اولان (احکم
الحاکمین وخیر الناصرین واحسن الخالقین وارحم الراحمین وذوالجلال والاکرام) بونک امثالی اولان کلاملردر
وصورتدن مراد صفات الهیه درنته‌کم (ان الله خلق آدم علی صورته) حدیثنی ای علی صفاته دیمکله تفسیر ایلمشلردر
خلاصهٔ کلام بویله دیمک اولورکه واکر سن خام اسرار حق کندی قلبکه نقش ایلمک مرتبه‌سندن ومقدارندن زیاده
وافزون اوله‌سن پادشاه حقیقت سنک قلبکی شراب محبته ومدام وحدته جام ایلر پس اول قلبک جامی اوزره حق
تعالینک اسماسنک والقابنک وصفاتنک آثاری وانواری وتجلیاتی ای طالب وصلت اولان عاشق ثابت وبرقرار اولور
(مثنوی) تاکه معشوقت بود هم نان وآب * هم چراغ وشاهد ونقل وشراب * تاکه سنک معشوقک سکا هم نان وهم آب
اولور وهم چراغ وشاهد ونقل وشراب اولور هم نان وآب وهم چراغ دیمک نان یمکده ایله وصوایچمکده ایله وچراغ نورندن
منور اولمقده سنک ایله ایله اوله دیمک اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمک اولورکه اکر اسرار حقه محل اولمق مرتبه‌سندن ترقی
قیله‌سن وبادهٔ وحدته جام اوله‌سن وسنک جام قلبک اوزره پادشاه حقیقتک اسماسی والقاب واوصافی ثابت وظاهر
اوله وتجلی قیله حق سنک معشوقک نان یمکده وصوایچمکده وچراغ نورندن منور اولمقده سنکله ایله اوله وشاهد اوله
ونقل اوله وشراب اوله اکرچه لفظی جمعیت معناسنی افاده قیلیوب بلکه حرف عطف تقدیر اولنورسه معنی تاکم سنک
معشوقک هم نان اوله وهم اب اوله وهم چراغ اوله ودخی نقل ودخی شاهد ودخی شراب اوله دیمک اولور اولکی وجه اوزره
(وهو معکم اینما کنتم) آیت کریمه‌سنک موجبنجه حق تبارک وتعالی هر حالده مرشید مسنکله ایله اوله دیمک بدکده انک

قونیله یوب انك طوبر مسیله کندیکی طوبعش کورەسن وصوابجدکدہ انك ارادتیله ایجوب وانك قاندرمسیله کندیکی
ریان بولەسن وجراغ نوریله منور اولدقدہ اول جراغه نور ویرنی وخانه یی منور قیله نی آنی مشاهده قیله سن شاهدك
همان اول اوله ونقلك آنك مشاهدەسی اوله وشرابك انك محبتی ومعاینەسی اوله دیمك اولور وایکنجی وجه اوزره معنی
تاکم سنك معشوقك سکاهم غدا اوله وهم تشنملکی دفع ایدیجی آب حیات اوله وهم خانۀ قلبکی منور ایدیجی
جراغ اوله وهم محبوب اوله وهم نقل وشراب اوله مراد اول حضرته بر مرتبه عاشق اولەسن که انك عشقی سکاهم غدا اوله
وهم تشنه لکی دفع ایلین آب اوله ونقل وشراب اوله دیمك اولور نته کم حضرت زلیخا یوسف علیه السلامك عشقنده
بر مرتبه یه وارمش ایدیکه قارنی اجقسه انی ذکر ایلردی درحال طویردی وتشنه اولسه انی ذکر قیلردی تشنه لکی دفع
اولوردی وظلمت غمده قالسه انك جمالنی یاتصور ایدردی ویا کوکل خانه سنه کتورردی درحال ظلمت کیدوب خانۀ قلبی
منور اولوردی شاهدی همان اول ایدی ونقل وشراب استسه یوسنی سویلردی ویاخود انك سوزلرنی یاد ایلردی
درحال شراب ایجن کبی مست اولوردی ونقل یین کبی لذت بولوردی وهو یت الهیه بوجمله ده ساریه اولوب عاشق
بوجمله ده آنی متجلیه کوروب مشاهده ایلردیمك معناسنی دخی افاده ایلمکدن خالی اولمز (م ی) جمع کن خودرا جماعت
رحمتست * تاتوانم باتو کفتن آنچه هست * زانکه کفتن ازبرای باوریست * جان شرك ازباوری حق بریست * جونکه
حال بویله در پس سن دخی کندیکی جمع ایله زیرا جماعت رحمتدر تا که سکا دیمکه قادر اولم اول نسنه یی وارد رزیرا که
سوز سویلك تصدیق ایلمکدن اوتریدر اما شرکه محل اولان جان حق کلامه اینانمقدن بریدر شرك بونده مشرك
معناسنه دریعنی اکرمرتبۀ جمعك کلامنی واسرارنی فهم ایلمك استرسك کندی پراکنده اولان عقلکی وفهمکی جمع
ایله که (الجماعة رحمة) بیورلشدر حتی اسرار الهیه دن وعلوم لدنیه دن اول نسنه که بنم قتمده وارد رآنی سکا سویلمکه قادر
اولم وسکا اول اسرار الهیه دن وکفتار ربانیه دن سوز سویلدیکمه سبب اولدرکه سوز سویلمك مخاطبك تصدیق واعتقاد
ایلسندن اوتریدر مشرکك جانی ایسه حق کلامه اینانمه دن بریدر وشرك ایکی قسمه منقسمدر بری شرك جلی وبری
شرك خفیدر عقلی شبهات وشکوکله متفرق اولان واوهام وظنونله خواطرنی پراکنده قیلان کسه لر شرك خفی
مرتبه سنده قالمشلردر اول شرك خفی صاحبلرینك جانی کلام حقه اینانمقدن بریدر باخصوصکه توحیده متعلق
اولان کلماتی قبول ایلمکدن عاریدر احول اولنه نفس الامرده برشیئ بردر اندن ماعدا یوقدر دیسك تصدیق ایلمز
انکیمونکه اول ایکی کورمکدن خالی دکلدر پس اکا وحدت مطلقه دن سوز سویلمك وحقیقت حالی نقل ایلمك مفید
وکارکر اولمز ونفع ویرمز چونکم انك کلام حقه تصدیق واعتقادی اولمیه اکا اول مرتبه دن سوز سویلمك اولمیدر
(م ی) جان قسمت کشته بر حشو فلك * درمیان شصت سودا مشترك * پس خموشی به دهد اورا ثبوت * پس جواب
احمقان آمد سکوت * حشو بونده وسط معناسنه در حشو بطنده اولان شیلره دیرلر بو تقدیر اوزره فلکك درونده
اولان شیلرك جمعینه شامل اولور معنی فلکك اورته سنده قسمت اولمش جان وایکنجی وجه اوزره معنی فلکك
درونده اولان شیلر اوزره قسمت اولمش جان التمش سودا وآرزو اورته سنده مشترکدر پس خموشلق اول جانه ثبوت ویرر
پس احمقلرك جوابی سکوت کلدی یعنی فلك اورته سنده اشیا اوزره منقسم اولمش جان نیجه سودا وآرز واورته سنده
بوانه ن ویراکنده قیلنمشدر پس اول جانکه تفرقه دن قورتلمش واهویۀ مختلفه مابینده قالمش اوله اکا سوز سویلمك
ثبات ویرر زیرا سوز سویلمك انك دغدغه وتشویشنی دخی زیاده ایلر وخفت وسفاهتنی ارتررپس لازم اولدیکه
جواب الاحمق السکوت قولنك موجبنجه اکا سکوت ایله جواب ویریله وکلام سویلمکدن حذر قیلنه (مثنوی) این
همی دانم ولی مستی تن * می کشاید بی مراد من دهن * انچنان کز عطسه واز خامیاز * این دهان کردد بنا خواه تو
باز * بونی بیلورم ولیکن تنك مستلکی بنم مرادمسز دهان اجرانجلین که اقسرمقدن واسنمکدن بودهان سنك
ارادتکسز کشاده اولور اولکی بیت سؤال مقدره جواب اولور وایکنجی بیت مثل موقعنده واقع اولوب بیت اول مفسر
معناسنی مؤید اولور کان برسؤال لازم کلورکه چونکم اهل تفرقه حقیقته متعلق اولان کلماتی استهزا وجهالت
وحماقتلرندن انی فهم ایتمزلر احمقه جواب ایسه سکوت اولدیغنی بیلدیکز ودخی خموشلك احمق اولنلره ثبوت ویرر
دیو سویلدیکز مع هذا نه سکوت ایلیوب نیجه تقریر معارف وتعبیر اسرار ولطائف ایلدیکز بونك نتیجه سی ندر
بیلمزمیسز جواب ویروب بیوررلرنم بو معنایی بیلورم ولکن بدنمك مستلکی وحق تعالینك ارادتی شرابندن سرخوش
اولمسی بنم مرادمسز واختیارمسز دهانی اجروا غزمدن کلماتی اخراج ایلر اکر برکسه نك کندی ارادتی اولمدیغه انك
اغزی آجلوری واندن صدا ظهور ایدری دیرسك نتیجه مثلا انجلین که عطسه دن واسنمکدن سنك دهانك سن استمز
ایکن آجلور واندن برصدا ظهور قیلور پس معلوم اولدیکه برکسه نك کندی اختیاری اولمدین انك دهانی آجلق

واندن نيچه كلام وادا ظهور ايلك واقع اولور ايمش خلاصهٔ كلام اولدركه جواب الاحق سكوت معناسنى بيلورم وناهل
ونامحرم اولنلره افشای راز ايلكدن هر وجهله احترازقيلورم ولكن حق تعالى حضرتلرينك ارادتى وقضاسى بنم
وجودمى برمرتبه مست ايلركه بنم مرادم دكل ايكن اغزمى اچروبنم اغزمدن نيچه اسرار وحقايق درلرنى اهل وناهل
ديو صاچر مثلا سكا اقسرمق واسنمك غلبه ايلدكده سنك اختيارك سز اغزك اچيلور چونكم كندى وجودكده
بو حالى مشاهده قيلورسن اوليای كراملك نااهل اولنلره سوزسو يلسنى ومعارف نقل ايلسنى بوقبيلدن عد ايله كه انلر
هربارکه سوزسو يلكدن توبه واستغفار ايليه لر حق تعالى انلرى ينه سوزسو يلكه مشغول ايلرتسه كم بوبياندن
معلومك اولور (در تفسير اين حديث كه انى استغفر الله فى كل يوم سبعين مرة) بو سرّ لطيف بو حديث شريفك
تفسيرنده دركه حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم بيورمشلردر تحقيقا بن اللهدن مغفرت طلب ايلرم هر كونده
يتمش كره روايت اخرى اوزره يوز كره واقع اولمشدر (كما قال عليه السلام انه ليغان على قلبى وانى لاستغفر الله فى كل
يوم مائة مرة) يغان مضارع مجهولدر غان يغين دن غين پردهٔ رقيقه ديرلر يعنى تحقيقا شان بودركه بنم قلبم اوزره
پرده لنور وتحقيقا بن اللهدن مغفرت طلب ايدرم هر كون يوز كره علما اول حضرتك هر كونده يوز كره وياخود يتمش
كره استغفار ايلمسى خصوصنده اختلاف ايلشلردر وهر بزى بركونه سوز سو يلشلردر بعضلر ديمشلردركه غيندن مراد
امتك احوالنه تقيد ايلمسى وياخود انلره هدايت وارشاد ايلكدن اوترى سوزسو يلسيدر اگرچه بو حالت من وجه
عبادتدر لكن قلبك حضرت حق مشاهده قيلمسنه وجمال اللهيدن متلذذ اولمسنه بر نوع پردهٔ رقيق كبيدر پس
بونى من وجه ذنب عد ايليوب اول خصوصده اللهدن مغفرت طلب ايدرلردى وبرآخر مرتبه يه دخى ايرسه لر انى
دخى مشاهدهٔ حقه پرده كورسه لر اندن دخى استغفار ايدرلردى وانى دخى ذنب عد ايليوب اول مرتبه نك ستر اولمسى
حضرت حقدن مغفرت طلب ايدرلردى ديمشلر پس معارف سو يلك ونصيحت وتعليم ايلك اگرچه ابراره نسبت
حسنه وعبادتدر لكن مقرب اولنلره نسبت نوعا سيئه در پس مقرب اولنلر كلام سو يلكدن فراغت ايلسه لر
باخصوص كه احق اولان نامحرملره تعليم ونصيحت ايلكى ذنب وخطا عد ايليوب اول خصوصده نيچه كره استغفار
قيلسه لر عجب دكلدر ولهذا حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا دخى اسرار ومعارف سو يلكى ذنب عد ايليوب
اندن فراغت قيلمشلر ومستغفر اولمشلردر ولكن قضاء الهى انلرى كلام سو يلكه جذب ايليوب بى اختيار تكلم
قيلمشلردر نته كم حقيقت مآلدن خبر ويروب بيورورلر (م ى) همچو پيغمبر زگفتن وز نثار * توبه آرم روز من هفتاد بار
ليك آن مستى شود توبه شكن * منسيست اين مستى تن جامه كن * حضرت پيغمبر عليه السلام كبى سو يلكدن
ودرر علوم ومعارفى نثار ايلكدن هر روز يتمش كره توبه كتوررم ليكن اول مستلك كبرو توبه شكن اولور زيرا بو تن
مستلكى منسيدر جامه كندر يعنى پيغمبر عليه السلام كبى سوزسو يلكدن وجواهر علوم وحكمى نااهل اولنلره
نثار ايلكدن هر كون بن دخى توبه كتوررم وليكن قضاء الهى ايله وارادت ربانى شرابى ايله تنك مست اولمسى سوز
سو يلكدن توبه ايلكى صروازاله قيلورزيرا بو مستلك نسيان ويريجيدر وجامهٔ توبه ولباس پرهيز واحترازى
عقلك وجودندن صو يجى وقوپاريجيدر اگرچه عقل وقلب سوزسو يلكدن ومعانى نقل ايلكدن رجوع ايلسه
قضاء الهى وارادت ربانى بدنى سوزسو يلكه بر مرتبه حريص ايلركه قلبلرك رجوعنى اكا اسناد ايدوب پرهيز واجتنابى
اندن ازاله قيلوب سوزسو يلكه شروع ايدوب بيورورلر (م ى) حكمت اظهار تاريخ دراز * مستى انداخت بر داناى راز
راز پنهان با چنين طبل وعلم * آب جوشان كشته از جف القلم * دور ودراز اولان تاريخك اظهارنك حكمتى
داناى راز اوزره مستلك اتدى پنهان اولان راز بونك كبى طبل وعلم ايله جف القلم منبعندن آب جوشان اولمشدر
تاريخدن مقدم مضاف مقدر اولور وتاريخده ظرفيت معناسى بولنور وتاريخ زمان معناسنه اولور وتقدير كلام
حكمت اظهار اسرار در زمان درازان در مستى انداخت ديمك اولور وداناى رازدن مراد حبيب اكرم صلى الله
عليه وسلم حضرتلرى اولور وراز پنهاندن مراد اسرار قضاى الهى وعلوم لدنى اولور وطبل وعلم آشكار اولمقدن وظهور
قيلمقدن كنايت اولور جف القلم قلم قوريدى ديمك وقلمك جفوفى كتابتدن فراغت اولمغى افاده قيلور قلمدن مراد بونده قلم
اعلى دركه نقوش كائناتك وارقام موجوداتك صحايفنه كوان اوزره يازلمسنه سبب اولمشدر وهر شيئك وجودى
واحوالى ايسه قلم اعلى واسطه سيله ازلده لوح محفوظ اوزره مكتوب اولمشدر وحالا بو دنياده ظهور ايلين احوال اول
قلم اعلانك لوح محفوظ اوزره تحرير ايلديكى مقدراتك آثاريدر پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا قلم اعلانك
كتابت ايلديكى حروف عالياتى واعيان موجوداتى استعارهٔ تمثيليه طريقى اوزره عينه تشبيها تمثيلدر وانك اسرارنى
آب جوشانه تمثيل قيلمشلردر وحضرت نبى مختار عليه السلامى بر چشمه كبى فرض ايلمشلردركه اول دريا زخّى آبى

اول حضرتك وجود شريف ودهان لطيفلرندن ظهوره كلوب قلوب طالبينه نشو ونما ويرمش وارواح سالكينى حيات ابديه وسعادت سرمديه مرتبه سنه ايركورمشدر پس توضيح معنى وتقدير نحوى اولدركه دور ودراز اولان تاريخده اسرار حق اظهارايلك حكمتى وكندى زمان شريفلرندنصكره الى يوم القيامه مخفى وپنهان اولان رازلرك ظاهر وآشكارا اولمسنك سرازليسى اول داناى راز وعالم اسرار حقيقت ومجاز اولان پيغمبر عليه السلام حضرتلرينه مستلك القا ايلدى حتى اول حضرت كاه اولوردى كه نيجه علوم واسرار سويلرلر وكشف ايلرلردى كه سامع اولنلرك اكثرى آنك حقيقتنى فهم ايلمكده عاجز وحيران قالورلردى اول راز نهانى وسر ازلى اول حضرتك وجود شريفندن بويله طبل وعلم ايله آشكار اقلم اعلانك ازل ازالابده لوح محفوظ اوزره كتابت ايلديكى مقدرات ازليه جانبندن برى آب جوشان اولوب اوديه قلوب عارفينه روان اولمش وانلر واسطه سيله اول اسرار تمامينك آينه تشنه اولان طالبلره نشو ونما كلمشدر الحاصل الى يوم القيام اول حضرتك وجود شريفندن بر وظهور ايلين ينابيع حكم ارواح اولياى كرامده وقلوب اصفياى نخامده جريان ايلرطالب اولنلره حيات ويرر وناقصلرى كماله ايركورر (مثنوى)

رحمت بى حد روانه هر زمان * خفته ايد از درك آن اى مردمان * جامه خفته خورد از جوى آب * خفته اندر خواب جوياى سراب * رحمت بى حد هر زمان روانه در لكن اى مردملر سزانك ادراكندن خفته وغافلسز خفته نك جامه سى جويدن آب ايچر اما خفته خوابده سراب استيجيدر يعنى حق سبحانه وتعالينك بى حد اولان رحمتى هر زمانده روانه وجاريدر فياض مطلق عطا ورحمتى كندى مخلوقندن قطع ايلمز بلكه دائما لا ينقطع انك فيض ورحمتى جميع خلايقه ايرشمكده در (ان لربكم فى ايام دهركم نفحات الا فتعرضوا لها) حديث شريفى بومعنايه دلالت قيلور پس عاقل اولنه لازم اولدركه اول رحمتلرى ونفحه لرى طالب اوله وادراك قيله لكن اى مردملر سزانك ادراكندن خفته وغافلسز برجاى كارنده خفته اولان كسه نك جامه سى جايدن صو ايچر لكن خفته اولان كسه رؤياسنده سراب استر وخيال آبده يلر كذلك اى مردملر سزلك جمله كز حق تعالينك رحمت واسعه سى نهرينك كنارنده ياتمش ونوم غفلته باتمشسز وسزلك جامه جسمكز هميشه آب رحمتدن نشو ونما اولور وتروتازه اولور (وسعت رحمتى كل شئ) آيت كريمه سنك موجبنجه هرشيئى انك رحمت واسعه سى احاطه قيلمش ايكن واول كريم ورحيم اولان الله انسانه حبل وريدندن وافكار قلبندن اقرب اولمش ايكن خواب غفلتده نائم اولنلر بو آب حيات معنويدن غافل اولوب سراب استرلر وخيالات صوريه وظلال دنيويه نك تحصيلنده يلرلر سرابى آب صانورلر وخياللى حقيقت قياس ايدرلر خيال وظلال كسه يه بايدار اولمز وسراب بقيه ظمأنى ريان قيلمز مادامكه خواب غفلتدن بيدار اولميه لر وآب رحمت الهيدن نوش قيلميه لر تشنه لكلرى دفع اولمز (مثنوى) بى دود كانجاى بوى آب هست * زين تفكر راه را برخويش بست * زانكه آنجا گفت زنجا دور شد * بر خيالى از حقى مهجور شد) اول خفته واقعه سنده يلركه انده آبك بوى واثرى واردر حال بوكه اول بيچاره بو تفكردن يولى كندى اوزرينه باغلدى زيرا انده ديدى بوصو محلندن دور اولدى برخيال اوزره اول خفته حقدن مهجور اولدى يعنى خفته اولان كسه واقعه سنده آب كوروب انك رايحه سنه واميدنه يلركه اندن نوش ايليه بو آبك خيال وتفكرندن آب حقيقينك يولنى كندى اوزرينه باغلدى انك يولى بيدار اولمق وآب حقيقى كندى يه عيانا متصل كورمك ايدى چونكم بيدار اولمدى وسرابى وخيال آبى آب حقيق ظن ايليوب انى نوش ايلمكه يلدى آب حقيقينك يولنى تفكر وتخيلدن كندى اوزرينه باغلدى زيرا كه اول خواب وخيال مرتبه سنده آب واردر ديدى وآنى نوش ايلمكه يلدى بو بيدارلق مرتبه سنده اولان آب حقيقيدن دور اولدى برخيال اوزره حقيقتده منسوب اولان آبدن مهجور اولدى حق بونده حقيقت معناسنه درويانسبت ايچون اولور وخلاصه كلام بويله ديمك اولوركه حقيقت آب حياته تشنه اولان غافل بو خواب وخيال كبى اولان دنياده آب اميدى اوزره يلر قياس ايلركه بو دنياده كورديكى خيالاته روح متسلى اوله وتشنه لكنى دفع قيلوب مقصودنى بوله بو خيالى حقيقت تفكر ايلديكى جهتدن آب حيات حقيقى جانبنه وسيله اولان طريق كندى اوزرينه سد ايلمش اولور زيرا هر باركه بو عالم خيالده حقيقت آبى واردر دويوزعم ايليه وانك سوداسنده يه وبيدار اولميه وآب رحمى وفيض حقيقى كندى يه حبل وريدندن اقرب كورميه البته بو آب حقيقيدن دور اولمق مقرردر وبر خياله مقيد اولوب حقيقتده منسوب اولان فيوضات الهيه وحيات ابديه دن مهجور اولمق محققدر (مثنوى) دور بيناتند پس خفته روان * ورحمتى ار بدشان اى رهروان * بو اهل دنيا دور بينلردر وحال بوكه زياده خفته روانلردر پس اى رهروانلر بر رحمت ومرحمت ايتكز طلن روان جانه ديرلر رهروان بوله كيديجيلر ديمكدر وتقدير كلام وتحقيق مرام اولدركه بو اهل دنيا واصحاب ظاهر دنيانك لوازمنى بيلمكده

ونفسلرینه رعایت قیلمقدموکندیلرك نفسنه عزت ویرن هنرلرده دوریشلر ومدققلردر ولکن اموردینیه‌دن بیاناری قلنم
ولوازم اخرویه‌دن عقللری غافل وهائمدر (کما قال الله تعالی (یعلمون ظاهرا من الحیاة الدنیا وهم عن الآخرة
هم غافلون) ای حق بوانه کیدیجی سالکلر وارشاد هدایته مالکلر بوخواب غفلتده قالن طایفه‌یه برمرحمت کتورلك
وبونلری خواب غفلتدن ایقاظ ایدوب بیدارلق مرتبه‌سنه یتورلك تاکم کندیلره حبل وریدندن اقرب اولان
آب حیات حقیقیدن ایچه‌لر وبوخیال وظلالی طالب اولمق مرتبه‌سندن نجه‌لر ومقام حقیقته واصل اولوب (عند
ملیك مقتدر) مقعد صدق مرتبه‌سنده پرواز ایدوب اوچه‌لر دیمك اولور (مثنوی) من ندیدم تشنکی خواب آورد *
خواب آرد تشنکی بی خرد * بن کورمدم تشنه‌لك خواب کتوره‌نم بی خردلك تشنه‌لکی خواب کتورور یوخسه
عاقل اولان کسه‌یه تشنه‌لك خواب کتورمز تشنه‌لك بونده برشیئه زیاده مشتاق اولمقدن وآنی طلب قیلمقدن عبارت
اولور پس برکسه برشیئه زیاده محب ومشتاق اولسه وآنی کرمیتله طلب قیلسه اکا اویومك کلیسی حرام اولور
کما قیل (بیت) عجبا للمحب کیف ینام * کل نوم علی المحب حرام * برکسه برشیئه غایتله تشنه اولسه وآرزو قیلسه
انك اول تشنه‌لکی مورث غفلت اولدیغی هیچ کسه کورمشدر (واهذا نوم العاشقین نوم الفارقین * دیمشدر
بواجلدن حضرت مولانا قدس الله سره الاعلی دخی بیورورلر بن کورمدمکه برکسه برشیئك وصالنی آرزو
واشتیاق وطلب قیله‌واول کسه خواب غفلتده یاته وانك تشنه‌لکی اکا نوم کتوره بوخود قابل دکلدر
زیرا صوسزلق وحرارت خوابی محوایدیجی وعطشانی بیدار قیلیجیدر اکرسؤال لازم کلورسه‌که بعض طایفه
واردرکه تشنه‌لکلری وآرزولری کمالنده ایکن خوابه وارورلر وآبدن قطع امید ایلیوب نائم اولورلر مثلا بعض کسه‌لر
بریابانده تشنه اولدقده وآبی برمقدار طلب قیلدقده انی بوله‌مدقده امیدنی آندن قطع ایلیوب برسایه‌دار
اغاجك التنده خوابه واروب استراحت ایلر وطلب آبدن فراغت قیلرنته‌کم اهل دنیا دخی دنیا طلبنده وانك
جاه ومالنی تحصیل ایلمك خصوصنده برمرتبه تشنه‌لر ومشتاقلردرکه حضرت نبی علیه السلام آنلر حقنده دخی
طالب علم اولان حقنده (منهومان لا یشبعان طالب الدنیا وطالب العلم) دیو اهل دنیانك دنیا طلبنده تشنه‌لکلرنی
وحریصلقلرنی طالب علم اولنلرك تشنه‌لکنه وحرصنه معادل قیلدی وطالب علم اولنلرنه مرتبه حریص ایسه وجایع
ایسه اهل دنیا دخی اول مرتبه حریص وجایعدر بیوردی حالبوکه طالب دنیا اولنلره حرصلری وتشنه‌لکلری
غفلت کتورریجیدر پس من ندیدم تشنکی خواب آورد دیمك نجه صحیح اولور جواب بیورورلر نم بی خرد اولنلرك
تشنه‌لکی خواب کتورور اهل دنیا اکرچه منهوملردر وحریصلر وتشنه‌لردر لکن بی خردلردر انکیچون انلرك
نهمت وحرصی آنلره خواب غفلت کتورر اما طالب علم الهی اولنلرك نهمتی وتشنه‌لکی انلردن خواب غفلتی ازاله ایدر
وهر بری بیداردل اولوب آب حیات حقیقینك وصالنك طلبنده کیدر وآندن نوش ایدوب حیات ابدیه ایله
جان ودلنی احیا ایدر (مثنوی) خود خرد آنست کو از حق چرید * نی خرد کو را عطارد آورید * خود عقل اودرکه
حقدن اوتلدی عقل اول دکلدرکه انی عطارد کتوردی بو بیت خواب آرد تشنکی بی خرد افظندن ناشی اولان
توهمی دفع ایچون دیمشلردر واول توهم بودرکه تشنه‌دن مراد اهل دنیا اولدیغی تقدیر اوزره آنلره بی خرد دیمك
نجه صحیح اولورکه امور دنیویه‌ده اولقدر عاقللر وبعض حرفت وصنعتی ظهوره کتورمکده شول مرتبه کامللر
وبعض معقولاتی فهم قیلمقده اولقدر ماهرلردرکه هرکس بونلرك عقل وادراکنك مرتبه‌سنه واصل اولمغه قادر
دکلدر پس بونلره بی عقل دیمك نجه قابل اولور بیورورلرکه خود فی الحقیقه عقل اودرکه خدای تعالیدن مستفیض
ومستفید اوله وهردم حق تبارك وتعالی اکا نافع اولان تدبیر وتدارکی اکا الهام وافهام قیله عقل اول دکلدرکه
آنی عطارد یلدزی وجوده کتوره وجسمه لازم اولان معاشی ادراك ایلمکله مرتبه‌سنه یتوره حکمانك قولی بونك
اوزرینه‌درکه برطفل مادرندن تولد ایلدکده درت یلدن عقل حسی ایله زندکانی ایدر درت یلدنصکره عطاردك
تربیه‌سنه مظهر اولوب اول یلدزك تربیه واثریله اول طفلده عقل جزئی کتورور وآنی امور جزئیه‌یی ادراك ایلمك
مرتبه‌سنه یتورر انکیچون برطفلی درت یاشندنصکره معلمه ویررلرکه اول حینده طفل عطاردن حاصل اولان
عقل جزئینك مظهری اولور شول زمانه‌دکه بلوغ مرتبه‌سنه واروب اندنصکره تحصیل علم ومعرفت قیلوب
مبدأ ومعادنی بیلورسه وریسنه عالم اولورسه وانبیا علیهم السلام واولیای کرامك بیوردیغی اوزره سلوك قیلورسه
عقل معاد صاحبی اولور وانك عقلی خدای تعالیدن استفاضه واستفاده قیلور ودنیانی خواب وخیال بیلور
وآخرتی حقیقت بیلوب اکا انابت قیلور واکر بوذکر اولنان عقله مظهر اولمزسه عطاردك ویردیکی عقل
جزئی مرتبه‌سنده قالور اکربو یاشنه ده وارورسه وبو عطاردك ویردیکی عقله عقل معاش وعقل جزئی دخی دینور

واتکچون بوعقله عقل معاش دیدیلرکه معاش جسمانیه دن غیریسنی ادراك ایتمکه قادر اولمز واتکچون عقل
جزوی دیدیلرکه امور کلیه یی واحوال اخرویه یی ادراك قیلماز بلکه کندی جسمنه نافع اولان ولازم کلان امور
دنیویه یی ادراك قیلور بوعقل جزوینك نهایت ادراکی حالت نزعه دك ومقام قبره دکدر اندن اوته سنی بیلمز نته کم
بیوررلر (هرنیان آنکه عقل جزوی تا بکور پیش نه بیندرباقی مقلد انبیا واولیاست) بو شرح شریف اتمك
بیاننده درکه عقل جزوی قبره دك کورر زیاده کورمز باقی امورده انبیا علیهم السلام واولیای کرامه تقلید
ایدیجیدر زیرا امور غیبیه واحوال اخرویه یه اتمك شعوری بوقدر بلکه هر نه مرتبه کامل اولسه عالم ظاهردن اوته
کیده مز واسرار غیبیه واحوال اخرویه یی ادراك ایده مز نته کم نظمه کتوروب تحقیقا بیورورلر (م ی) پیش بینی این
خردتا کوربود * وان صاحب دل بنفخ صوربود * بو خردك پیش بینلکی کورمه دکدر وصاحب دلك ان ولایق
نفخ صوره ملتبس اولدی مصرع ثانیسنده اندن مراد پیش بینلك اولور بنفخ صورده باالتباس ایچوندر انتها
معناسنه طوتوب صاحب دلك پیش بینلکی نفخ صوره دکدر دیلرمعنا به واقف اولمشلر نفخ صوردن اوته سنی
کورمزلردیمکی بومعنا ابهام ایلدیکی بیله مشلردر صاحب دل اولدرکه احوال قبردن دار نعیمه ودار جحیمه
وارنجیه دك وخلق اناره وبوایکی مقامده ابدالا آباد اولنجیه دك نقدر احوال اخرویه وار ایسه کورمشلر وباذن الله
آکا عارف اولمشلردر پس معنی بویله دیمك اولورکه بو عقل جزوینك اوکنی کورمسی مقبره یه دکدر مقبره دن اوته سنی
کورمز وصاحب دل اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامك پیش بینلکی صور اسرافیلك نفخهٔ ثانیه سنه
ملتبس ومتعلقدرکه نفخهٔ ثانیه ده جمیع ارواح قبرلرندن قائم اولوب حشر ونشر اولسه کرکدر پس بونلرك علی
ومشاهده سی قیامته متعلقدر دیمك اولور وبو معناده انلرك پیش بینلکنه نهایت اولمز زیرا انبیا علیهم السلام
واولیای کرامك احوال حشری کوررلر ونعم جنته وعذاب دوزخه دخی نظر ایرکوررلر وبونلردن بو عالم خلقنه خبر
ویررلر نته کم سیدمز وسلطانمز افضل رسل صلی الله علیه وسلم حضرتلری احوال اخرویه نك جمله سندن خبر ویردی
وآنك تبعی ایلدیکی زید حضرتلری دخی احوال اخرویه یی مشاهده ایلیوب خبر ویرمشدر نته کم جلد اولك آخرنه قریب
آنك حکایه سی مفصلا نظمه کتورلمش وتحقیق اولنمشدر پس اولیای کرامك دخی احوال قبردن وجنت وجهنمده اولان
احوالی بیلدری وامور اخرویه کلی سنه عالم اولدقلرینه زیدك حکایتی ودخی بعض اولیای کرامك منقبه لری
دلالت ایدر (مثنوی) این خرد از کورها کی نکذرد * وین قدم عرصهٔ عجایب نسپرد * بو عقل جزوی کوروها کی
یچمز وبو قدم عرصهٔ عجایب بصمز این خرددن مراد جزویدر وین قدمدن مراد قدم جسمانی اولسه دخی جائزدر
لیکن عقل جزوی بی قدم منزله سنه تنزیل ایدوب بو عقل جزوی قدمی عرصهٔ عجایب بصمز دینسه دخی اولی اولور
یعنی بو عقل جزوی خاکه منسوب اولان قبردن اوته یچمز وبو عقل جزوی قدمی عجایب وغرایبه اولان عرصات
میدانته ایرشمز دیمك اولور (مثنوی) زین قدم وین عقل رو بیزار شو * چشم غیبی جو وبر خوردار شو * پس بوری
بو عقلدن وبو قدمدن بیزار اول چشم غیبی طلب ایله وبر خوردار اول اکر قدمدن مراد ینه قدم عقل جزوی
اولورسه بوزاده روشن معناسی ویریلوب بویله دینورکه بو عقل جزوینك روشندن وبو عقل جزویدن یوری بیزار اول
دیمك اولور واکر قدم جسمانی مراد اولورسه معنی بو قدم جسمانیدن وبو عقل جزویدن یوری بیزار اول که بو قدم
جسمانی عالم غیبه آیاق قویه مز وبو عقل جزوی عالم معنایی ادراك قیله مز غیبه منسوب اولان چشمی استه
وبر خوردار اول وچشم غیبیدن مراد بصیرت کوزیدر احوال غیبی کوریجی وامور آخرته نظر ایر کوریجیدر
وبرسنی مشاهده قیلیجی واتك اسما وصفاتنه ناظر اولیجیدر (مثنوی) همچو موسی نورکی یابد ز جیب * حضرة
استاذو شاکرد کتاب * زین نظر وین عقل نابد جز دوار * پس نظر بکذار وبکزین انتظار * حضرت موسی علیه
السلام کبی جیبندن نوری نجه بولور استادك سحره سی وکتابك شاکردی بو نظردن وبو عقلدن دواردن غیری
نسنه کلمز پس نظری ترك ایله وانتظاری اختیار ایله سحره زبون ومغلوب اولمغه دیرلر دوار دال مهمله نك
ضمه سیله باش دونمکه دیرلر وتقدیر معنی بویله دیمك اولورکه حضرت موسی علیه السلام کبی نور وضیایی کندی
جیبندن نجه بولور استادك زبون ومغلوبی وکتابك شاکردی اولان کسه لر یعنی حضرت موسی علیه السلام (ادخل
یدك فی جیبك تخرج بیضاء من غیر سوء آیة اخری) آیت کریمه سنك فحواسنجه کندی مبارك اللرنی جیبلرینه داخل
ایلیوب اندن صکره طشره چیقرسه لردی بر بیاض نورانی ال چیقردیکه عالمه شعشعه وضیا ویروردی پس حضرت
موسی علیه السلام اول نوری وضیایی کندی جیب وجودلرندن بولدی واول نوره کندی درونلری منبع اولدی
اما استاده زبون وکتابه شاکرد اولان کسه نور عقل وعرفانی کندی وجودی جیبندن بوله مز بلکه استادك

وجودنه وتعليمنه وكتابدن اوقومغه محتاجدر وبو نظردن وبو عقل جزؤيدن ايسه باش دوغسندن غيرى
نسنه حاصل اولمزو بوكونه نظر وعقلدن انسان نور وضيا بولمز وكنديسنى ظلمات جهل وغفلتدن وضلالت
ومعصيتدن خلاص قيلمز وراه صوابى كورمز وخطا وزللدن خالى اولمز پس بونظرى وبو عقلى ترك ايله وحق جانبندن
فرجه ودفع حرجه منتظر اول كه (افضل العبادة انتظار الفرج) بيورلمشدركه اولمديكه كافرج الهى كله دوكاى
حرجدن سنى قورتروب عقل معلوم مرتبه سنه ايركوررونور الهى ايله قلبكى منور ايليوب حجبات حقيقيه سنى
ايركورر (مثنوى) ازسخن كو بى بجو بيدار تفاع * منتظر رابه زكفتن استماع * منصب تعليم نوعى
شهوتست * هر خيالى شهوتى دوره بتست * سخن كو يلكدن عزت وارتفاع استمكز منتظر اولنه نطق
وتكلمدن استماع يكدر زيرا منصب تعليم برنوع شهوتدر هر شهوته منسوب اولان خيال بولده بتدر يعنى اى عقل
جزئى صاحبارى مجرد قيل وقال ايله مالك وبحث وجدال ايله قادر اولمغله وتحصيل علوم رسميه قيلمغله خلقه سوزسو يلكلكدن
ارتفاع واستعداد ايلمك فيض حقه والهام الهى يه منتظر اولان كسه يه سوزسو يلكدن استماع اوليدر انكيچونكه
تعليم ارشاد منصبى دخى نوع شهوتدركه بوكا مشايخ عظام شهوت خفيه ديرلركه نفس خلقه تعليم ايلكدن
واظهار علم ومعرفت ايتمكله سوزسو يلكدن حظ الور ولذت بولور هرشهوته منسوب اولان خيال ايسه طريق
الهيده شرك اولور وبت اولور (ولهذا قال النبى صلى الله عليه وسلم الشهوة الخفية والرياء شرك رواه الطبرانى عن شداد
بن اوس كذا فى الجامع الصغير) چونكم برارشاد وتعليم خالصا لوجه الله اولميه بلكه حظ نفس ايله اوله اول كسه يه
امر تعليم وارشاد كه نوعا عبادتدر كندى مشتهيات نفسى عبادت حقده شريك ايلمش اولور پس تا صافى دل
اوليجه وخلوص مرتبه سن بولنيجه بركسه تعليم وارشاد ايلمك وخلقه وعظ ونصيحت سو يلمك لايق دكلدر بلكه اكا
لايق اولان بر مخلصك كلامنى استماع ايلكدر واصلاح نفسه كوشش قيلوب كندى مرضنى اوكارمقدر (مثنوى)
كر بفضلش ره ببردى هر فضول * كى فرستادى خدا چندين رسول * اكر هر فضول اولان الهك فضلنه يول
ايلتيدى خداى تعالى خلقه بوقدر رسول بچين كوندرردى يعنى اكر اول الهك فضلنه وفيض وعطاسنه هر فضل
صاحبى ايرا يلتيدى وكنديلك فضل وعقلى واسطه سيله اكا يول بوليدى خداى تعالى بوقدر رسولى بچين كوندرردى
يعنى هر عاقل وفاضل خداى تعالينك فضل وعطاسنه يول ايلتيدى وخلق دخى اكا واصل ايديدى حق تعالى
حضرتلرى بوقدر رسولى خلقه دعوت ايتمك ايچون كوندرمزدى زيرا هر عاقل وفاضل خلق حقه واصل ايلدكدن
انبيا عليهم السلامه احتياج قالمردى بوندن معلوم اولديكه عقل جزوى صاحبى مرشد اوله مز ايمش وحقك فضل
وعطاسنه كندى تدبير يله يول بوله مز ايمش (مثنوى) عقل جزوى همچو برقست ودرخش * در درخشى كى توان
شد سوى وخش * نيست نور برق بهر رهبرى * بلكه امرست ابر را كه مى كرى * عقل جزوى برق ودرخش كبيدر
بر درخشنده وحشى جانبنه كيتمك نيچين ممكن اولور وحش بلخ جانبنده بر شهرك اسميدر برقك نورى رهبرلكدن اوترى
دكلدر بلكه جناب حقدن سحابه كريه ايله دوامدر يعنى عقل جزونك اكثر رجه لمعه سى واردر لكن برق
ودرخش كبى ضعيف وسريع الزوالدر بر درخش ولمعه ده انسان كنديسنك حقيقت شهرنه ومقام اصليسنه كتمكه نيجه
قادر اولور وحشدن مراد بونده وطن حقيقى وشهر معنوى اولور وبرق كبى اولان عقل جزونك نورى شهر حقيقته
رهبر اولمقدن اوترى دكل بلكه ابرايچون اغله دوامدر يعنى عقل جزوى برقى سحاب طبيعتك كريه ايلسندن اوترى
امردر نته كم برقك لمعه ايلسى سحابك كريه ايلسى ايچون ويغمور ياغدرمسى ايچون امر واشارت اولدى كذلك
عقل جزوى دخى بر برق لامع كبيدركه لمعه سى طبيعت ابرينك كريه ايلسندن اوترى نشان واشارت اولور تا شول
زمانه دك كه سحاب مقتضاى طبيعت زائل اوله وعقل معاد آفتابى طلوع قيله آنك پرتو انوار يله انسان ظلمت
جهلدن وغفلتدن قورتلوب كنديسنك وطن اصليسى جانبنه يول بوله (مثنوى) برق عقل ما براى كريه است * تا بكريد
نيستى در شوق هست * كذلك بزم عقلمز برقى كريه دن اوتريدر تا كه برق وارشوقنده اغليه يعنى بزم عقل جزويمزكه
بر برق زائل مثابه سنده دركه كريه قيلمقدن وناله وفرياد ايلكدن اوتريدر تا كم بوفانى وزائل اولان عقل موجود
حقيق وذات باقى شوقندن كريان اوله وكنديسنك عجز وقصورنى بيله وفنا وزوالنه اعتراف قيله (مثنوى) عقل كودك
كفت بركتاب تن * ليك نتواند بخود آموختن * عقل رنجور آردش سوى طبيب * ليك نبود در دوا عقلش مصيب
كودكك عقلى كنديسنه ديدى كتاب اوزره طولن ايكن كنديلكى ايله اوكرنمكه قادر دكلدر تن تنيدن لفظندن
امر حاضردر تنيدن طوقومغه واروله كه ديرلرتن اورل وطوقن ديمكدر بويله محلرده طولان معناسنه استعمال
اولنور رنجورك عقلى آنى طبيب جانبنه كتورور ليكن علاج ودواده اول رنجورك عقلى مصيب دكلدر بومتتر

عقل جزؤينك مرتبه سنى بيان قيلر وعقل كاملك دخى خاصيت وشانى عيان ايلر عقل جزوى فى المثل
بركودككه عقلى كبيدر اكا دركه مكتبه طولان وانده بر معلمدن تحصيل علم ايليه اكرجه كودك عقلنده بوقدر قابليت
واردر ليكن كندينك عقليله بلا معلم اوكرنمكه قادر دكلدر وكذلك عقل جزوى رنجورك عقلى كبيدركه كندى يه نافع
ولازم اولنى تعقل ايدوب رنجورى طبيب جانبنه كتوررا كرچه بوقدر ادعاسى واردر وليكن انك عقلى كندى مرضنه
دوا ايلكده اصابت ايديجى اولمز خلاصهٔ كلام اولدركه عقل جزوينك ذاتنده كندى يه مضر ونافع اولنى بيلكه
وعقل كاملك علمنى تعلم قيلمغه وتحصيل ايلكه استعداد وقابليت واردر اما كندى تدبيريله اول علمه واصل اولهمز
وعقلنك تداركيله امراض قلوبه علاج قيلهمز بلكه بوخصوصلرده عقل كاملك تعليمنه وعلاجنه محتاجدر ديمك
اولور (م ى) تك شياطين سوى كردون مى شدند * كوش براسرار بالا مى زدند * مى ربودند اندكى زان رازها * تا شهب
مى راندشان زود از سما * كه رويد انجا رسولى آمدست * هرچه ميخواهيد ز وآيد بدست * كورمزميسن اشته
شياطين كردون جانبنه كتديلر عالم بالانك اسرارنه كوش اورديلر اول رازلردن برآز چوق قابديلر تا شهب فى الحال انلرى
آسماندن سوردى بويله دوكه دونك اول يره كيدك كه بر رسول كلشدر هرنه استرسه كز اندن اله كلور بو ابيات شريفه
سورهٔ صافاتده اولان بو آيت كريمه يه اشارت اولور (قال الله تعالى (انا زينا السماء الدنيا بزينة الكواكب) الى آخر
الاية تفسير وتحقيق برقاج محلده مرور ايلشدر وتوضيح معنى وتفسير لغوى بويله ديمك اولور كه اشته كوركه شيطانلر
علمى بلا واسطه اخذ ايلكدن اوترى آسمان جانبنه كتديلر قولقلرنى عالم بالا اهلنك اسرارنه اورديلركه تا انلردن
على الفور علم غيبه مخصوص اولان برقاج سرى استراقه ايليهلر الحاصل اول مرتبهٔ اعلا اهلنك رازلرندن بر مقدار
قابديلر واول سرلردن برسرى خطف ايتديلر پس (الامن خطف الخطفة فاتبعه شهاب ثاقب (آيت كريمه سنك
موجبنجه شهاب ثاقب انلرى على الفور سمادن سوردى بويله دوكه بورادن زمين جانبنه كيدوب آنده حق
تعالينك برعظيم الشان رسولى كلشدر هرنه علم استرسه كز اندن استفاده ايدك كه مرادكز اندن اله كيروبى واسطه
عالم ارواحدن سزه علم اخذ ايلكه استعداد وقابليت يوقدر بلكه عالم غيبك علمنى استرسه كز اللهك رسولنه متابعت
وانقياد ايدك وعلمى اندن استفاده ايليك بونده عقل جزوى صاحبلرنى كذابت طريقيله شياطين منزله سنه تنزيل
ايلمش اولورلر شياطينه بى واسطه نچه علم اخذ ايتمكه رخصت اولمزسه عقل جزوى صاحبلرينه دخى بلاواسطه عالم
غيبك علمنى اخذ ايلكه دخى فرصت ورخصت اولمز ديمك اولور (مثنوى) كر همى جوييد درى بها * ادخلوا الابيات
من ابوابها * بى نظير وبى بها اولان درى اكر استرسه كز اوله قبولرندن كيرك يعنى اى شياطين اكر بى بها اولان علم
درنى استرسه كز (وأتوا البيوت من ابوابها) امر شريفنه امتثال ايدوب اوله قبولرندن داخل اولك يعنى هر مراده
واصل اولمق استرسه كز اول مراده وسيله اولان سببه تمسك قيلك اوله ظهورندن كلك نچه ممنوع ايسه بر مراده
بلاوسيله تعرض ايلك اويله ممنوعدر تمكم بو بيت شريفه متعلق اولان آيت وتفصيل جلد اولده (تعظيم ساحران
مر موسى را سرخنده (وادخلوا الابيات من ابوابها) بيتنك شرحنده مرور ايلدى (م ى) ميزن آن حلقهٔ در وبر باب
بست * از سوى بام فلكتان راه نيست * اى شيطانلر زمرهسى اول قپونك حلقه سنى اور واول قپوده طور فلكك
بامى طرفندن سزه يول يوقدر يعنى اى زمرهٔ شياطين باب علوم الهى اولان رسولك قپوسنده طوروب انك باب
سماسنك حلقه سنى دبوت زيرا سزه فلكلر بامنك جانبندن علم غيبه مطلع اولمغه يول يوقدر (مثنوى) نيست
حاجت تان بدين راه دراز * خاكى را داده ايم اسرار راز * اى شياطين بو راه درازه سزه حاجت يوقدر زيرا بر خاكى يه
بز رازلك اسرارنى ويرمشز يعنى اى زمرهٔ شياطين بو طول ودراز يوله اخذ علوم ايچون سفر ايلكه سزه احتياج يوقدر
اكر رازلك اسرارنى استرسكز خاكه منسوب اولان خليفه مزه اسرار رازى ويرمشزدر اكا مراجعت ايليك واندن
تعلم قيلك واستراقهٔ علومدن تائب اولك (مثنوى) پيش او آييد اكر خاين نه يد * نى شكر زديد ار كرچه نى ايد * انك
اوكنه كليكز اكر خاين دكل ايسه كز اول نى كيدن شكر اوليكز اكرچه اندن نى نااليسز يعنى اى زمرهٔ شياطين
واى عقول جزئيه صاحبلرى اكر خاين دكل ايسه كز اول خاكى اولان خليفهٔ الهيه نك حضورينه كلك انك لطيف
وشيرين اولان علوم ومعارفندن شكر قامشى كبى حلاوتله طوليكز اكرچه شكر معنويدن خالى قامشلر كبى سز
وبوزلر بالملانكه لسانندن وياخود شهاب ثاقب لسانندن شياطينه خطابا دينلمش وعقل جزؤى صاحبلرينه
تعريض قيلنمشدر (مثنوى) سبزه رويانيم ز خاك آن دليل * نيست كم از سم اسب جبرئيل * سبزه كردى تازه كردى
در نوى * كر تو خاك اسب جبريلى شوى * اول دليل سنك خاك وجودكدن سبزه بتورر زيرا اول دليل جبرئيل عليه
السلامك اسبنك سمندن كم دكلدر يكيلكده وطراوتده سبزه وتازه اولورسن اكر سن جبريله منسوب اولان

اسبك خاكى اوله‌سن يعنى اى عقل جزوى صاحبى اول طريق حقه دليل اولان نبى عليه السلام ويا خود انك وارثى
اولان هر ولى سنك خاك وجودكده ايمان واسلام سبزه‌لرين بتورور وسنك قلبكى منبت اسرار الهى اولمق مرتبه‌سنه
يتورور زيرا اول كاملك تربيه ونظرى جبرئيل عليه السلامك آتنك قدمندن ناقص دكلدر جبرئيل عليه السلام
حضرتلرينك فرس الحيات نام اسبى نه يره آياق قوسه ايدى لطيف تر سبزه اولوردى نته كم حضرت جبرئيل عليه
السلام حضرت موسى عليه السلامه صورت بشرده اول اسبه راكب اولوب كلسه ايدى واول اسب هر نه يره قدم
مباركن قوسه ايدى درحال لطيف وتازه يشل اوتلر بتردى وانك جبرئيل عليه السلام ايديكى بو اثردن حضرت
موسى عليه السلامك يانده اولان بعض كسه‌لره معلوم اولوردى چونكم حضرت جبرئيل عليه السلامك اسبنك
قدمنده بو قدر خاصيت اوله حقه دليل اولان نبينك ويا خود وارث نبى اولان ولينك وجودنده بو خاصيتلر نيچون اولميه
اكرسن روح قدسه منسوب اولان اسبك خاكى كبى يكيلكده سبز وتازه اولورسن جبرئيل عليه السلام روح القدسه
دركه بيت ثانيده واقع اولان جبرئيل دن مراد روح القدسى صاحبلرى اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرام اولور
يعنى سن روح قدسى صاحبى اولان مرشدلرك اسب جسدنه خاك اوله‌سن وتواضع ايدوب خدمت قيله‌سن وروحك
يكيلنمكده تازه اولورسن وسبزه كبى لطافت بولورسن ديمك اولور (مثنوى) سبزهٔ جانبخش كانرا سامرى
كرد در كوساله تا شد كوهرى * جان كرفت وبانك زد زان سبزه او * آنچنان بانكى كه شد فتنهٔ عدو وجانبخش بر سبزه‌يى
كه آنى سامرى كوساله‌ده ايلدى تا بر عظيم كوهر اولدى اول كوساله اول سبزه‌دن جان طوتدى وبانك اوردى انچلين
بر غريب بانك وصدا كه فتنهٔ عدو اولدى يعنى شول بر جانبخش اولان سبزه‌يى كه آنى سامرى يعنى سامره
قبيله‌سنه منسوب اولان موسى بن ظفر نام كسه حلى وسيم وزردن دوزلمش كوساله جسدنه القا ايلدى تا كم اول
سامرى كوهره منسوب اولدى يا خود اول كوساله كوهره منسوب بر كوساله اولدى اول كوساله جسدى اول
سبزه‌دن جان طوتدى وبوزاغو كبى صدا ايتدى انك كبى بر بانك ايتديكه سامرى يه تابع اولان عدولرك فتنه‌سى اولدى
كه هر برى آنى معبود اتخاذ ايدينوب آكا عبادت قيلدى بونك قصه‌سى بودركه حق تعالى سورهٔ طه‌ده خبر ويردى
(قال فما خطبك يا سامرى قال بصرت بما لم يبصروا به فقبضت قبضة من اثر الرسول فنبذتها وكذلك سولت لى
نفسى) شول دمكه حضرت موسى عليه السلام كندى قومندن قرق كون مهلت الوب طور طاغنه حضرت خدا ايله
مناجات ايتمكه كتدى وحق تعاليدن بونلره كتاب كتورمكه وعده ايتدى وقرنداشى هارون عليه السلامى برينه
خليفه نصب ايدوب كتدى بر تاج كون مروراتدكدنصكره سامرى كه حضرت موسى عليه السلامه خدمت ايلمش
واندن نيجه علوم وحكم تحصيل قيلمش بركسه ايدى كه اكا موسى بن ظفر ديرلردى بنى اسرائيلدن بعض طائفه‌يى
اضلال ايليوب ديدى كه شول حلى وسيم وزرى كه فرعونك عسكرندن نهب وغارت ايلديكز بر يره كتوروب جمع
ايليك كه اول سيم وزر موسى عليه السلامك طور طاغنده اكلنمسنه سبب اولور بنى اسرائيلدن اكثركسه انك باطل
اولان قولنه اعتقاد ايدوب سيم وزرلرنى بر يره كتورديلر پس آنى كوساله جسدى ياپدى وحضرت جبرئيل عليه
السلامك اسبنك قدمى باصديغى يردن آخذ ايلديكى سبزه‌لو ترابى اكا القا ايلدى (فاخرج لهم عجلا جسدا له خوار)
آيت كريمه‌سنك حسبجه انلر ايچون بر عجل جسد فى اخراج ايلدى كه انك انجق صغر كبى صداسى وار ايدى پس
سامرى وانك تابعى بونلره ديديلر كه (هذا الهكم واله موسى) الحاصل حضرت موسى عليه السلام طور طاغندن
كيرو رجوع ايدوب قومنك بويله ضلالته دوشديكنى كوردكده غضبه كلوب قرنداشنك صقالنه ياپشوب باشنه
اوردقدنصكره سامرى يه خطاب ايليوب ديديكه يا سامرى سنك شانك نه اولدى بو كار عظيمى ايشلدك سامرى
ديدى كه بن بنى اسرائيلك كورمديكنى كوردم يعنى وقتا كم سكا جبرئيل امين عليه السلام فرس الحيات نام اسبه
سوار اولوب كلدى وبن سنك قتكده ايدم انك اسبنك قدمى باصديغى ير سبزه اولوردى پس بن اول رسولك اسبنك قدمنك
اثرندن بر اوج خاك قبض ايلدم وكندمده آنى نيجه مدت حفظ ايلدم وقتا كم سن طور طاغنه كتدك زينت قومى بر يره
جمع ايدوب آندن بر كوساله جسدين دوزوب اول بر اوج خاكى اكا القا ايلدم پس اول كوساله جسدى حيات
بولوب صدا ايلدى ديدى قصه‌سى ايكنجى جلدده نخى مرور ايلشدر وتفاسيرده‌دخى مذكور ومشهوردر الشدر تفصيله
حاجت يوقدر (مثنوى) كر امين آيسد سوى اهل راز * وارهيد از سر كله مانند باز * سر كلاه چشم بند وكوش بند *
كه از و بازست مسكين ونژند * يا كر اهل راز طرفنه امين كله سنز سر كلاهدن باز كبى قورتلورسنز اول كلاهدن آزاد
اولورسز كه چشم بند وكوش بنددركه باز آندن مسكين ونژند در مركله طوغانك باشنه كيدردكلرى اسكفه‌دركه
بونده حجاب ظلمانى وجسد انسانيدن استعاره اولور ونژند بيچاره معناسنه اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه

ای عقول جزئیه صاحبلری اکر سز اهل رازه جانبنه امین کلیجك اولورسکز واتلره بلا خیانت خدمت قیلهجق اولور سه کز بازسر کلاهدن قورتلدیغی کبی سزلرده نیرو حکز حجاب تندن وغشاوۀ بدندن قورتلوب خلاص اولور شول سر کلاه معنویدن قورتلورکه چشم جانی کورمکدن اورتیجی وسمع باطنی ایشتمکدن سد ایدیجیدرکه اول سر کلاه معنویدن بازروح مسکین وبیچاره‌در (م ی) زان کله مر چشم باز از اسدست * که همه میلش سوی جنس خودست

چون برید از جنس باشه کشت یار * برکشاید چشم اورا بازدار * اول کلاهدن بازلرك چشمنه سد وحجاب واردر بو هم وجهدر اندن اورتی کلاه بازلرك چشمنه سددر زیرا انك دوکلی میلی کندینك جنسی جانبنه‌در چون یار کندی جنسندن کسلدی شاهله یار اولدی پس بازدار انك کوزنی آچردسر کلاهی انك باشندن رفع ایلر یعنی اول کلاه معنویدن شهبازان طریقت اولنلرك چشم باطننه سد واردر انکیچونکه اول بازلرك دوکلی میلی کندی جنسلری اولان وحیوانیت مرتبه‌سنده قالان انسانه‌در نته کم طوغانك باشنه سر کلاه قورلر انکیچونکه کندی جنسنی کورمیه وپرواز ایلدیکی هوا وفضایه نظر قیلمیه تا اول حجاب واسطه‌سیله دست پادشاهه الفت وانسیت قیله وما ألوفاتندن منقطع اوله چونکم کندی جنسندن منقطع اوله وپادشاهله الفت وانسیت قیله اول بازك کوزی اوستنده اولان حجابی طوغانجی فتح ایلر بعده شاهله انسیتی اولدیغنك واسطه‌سیله کندی جنسی جانبنه ملحق اولمز بلکه صید وشکارنی ایلیوب شاه جانبنه راجع اولور توضیح معنی اولدرکه بازطبیعت اولان طالبان الهینك چشم باطنلری اوزره حق تعالی بعض موانع وحجابی پرده قیلور تا کم کندینك طبیعتنك مائل اولدیغی جنسنی وبعض شیلری کورمکدن بری اولور چونکم کندی جنسندن وهواسندن وفضای دنیاده پرواز ایتمکدن منقطع اولوب پادشاه حقیقیله یار اوله وانك محبتیله انسیت قیله انك چشم باطنی اوزره پرده اولان حجابلری مرشد ومعلم که بازدارکبیدر کشف ایلر اندنصکره صید وشکاره صالر پس شاهله انسیتی اولدیغنه بناءً کندی جنسنه میل قیلمیوب وفضای دنیادن شکارنی الوب ینه دست شاهه مراجعت ایلر (مثنوی) راند دیوان را حق از مرصاد خویش * عقل جزوی را ز استبداد خویش

که سری کم کن نئی تو مستبد * بلکه شاکرد دلی ومستعد * الحاصل شیاطین ودیولری حق تعالی کندینك مرصادندن سوردی عقل جزوی یی کندی استقلال واستبدادندن سوردی استبداد استقلال معناسنه‌در بو یله دیوکه سرورلك ایله کسن کندی امور دنیه‌کده مستقل دکلسن بلکه بر اهل دلك شاکردی واندن تعلم ایلکه مستعدسن یعنی حق تعالی شیاطینی کندینك مرصادی اولان آسمانه تقرب ایلمکدن سوردی ومستقلا اسمان طرفندن اخذ علم ایلمرینه قصد ایدکاری ایچون انلری طرد ونهی ایلدی کذلك عقول جزویه صاحبلرنی دخی امور دنیویه واحوال اخرویه‌ده مستقل اولملرندن ومنفرداً سیر وسلوك قیلملرندن نهی ودفع ایلدی بو یله دیوکه ریاست وسرورلك ایله کسن بو خصوصده مستقل دکلسن بلکه بر اهل دلك شاکردی اولمغه قابلسن واندن تعلم ایلکه مستعدسن لازم کلدیکه سیاست طالبی اولمغی واستقلال سیر وسلوك قیلمغی ترك قیله‌سن وبر وارث نبی اولان کامله تابع اوله‌سن ونفسکی اصلاح ایدوب تا سندخی اصحاب کمال مرتبه‌سنی بوله‌سن (مثنوی) زو بر دل رو که تو جزو دلی * هین

که بندۀ پادشاه عادلی * بندکی اوبه از سلطانیست * که انا خیر دم شیطانیست * فوری اهل دل قتنه کیت زیرا سن جزو دلسن آکاه اولکه عادل پادشاهك بنده‌سیسن اکا بنده‌لك مستقل سلطانلقدن یکدر زیرا انا خیر کلامی دم شیطانیدر زو بونده زود لفظندن مخففدر یعنی تیز بلا تأخیر بر صاحب دلك قتنه کیت واکا نیجه مدت خدمت ایت زیرا سن صاحب دل دکلسن بلکه قلب جزوی وعقل جزوی صاحبیسن که کل مرتبه‌سنده اولان صاحب دلك عضوی کبیسن غافل اولمه که بر عادل پادشاهك بنده‌سیسن اکر خیر ایشلرسك خیر بولورسن واکر شر ایشلرسك شر بولورسن واکر بر اهل دله خدمت قیلورسك انك مقابله‌سنده نیجه ابره واصل اولورسن اول پادشاه عادل که انك خلیفه‌سی ومظهری اهل دلدر اکا بنده‌لك قیلمق سلطانلقدن یکدر زیرا که بن اندن خیرلوعکه بنم بو یله بر حیثیتم واردر دیمك شیطانه منسوب اولان کلامدر لازم کلدی که بو کبر وانانیتی ترك ایدوب بر روشن دل عارفه بنده اوله تا کم جهانك سلطانی اولقدن اعلا مرتبه‌ار بوله‌سن (مثنوی) فرق بین وبرکزین تو ای حبیس * بندکی آدم از کبر بلیس * حبیس بونده محبوس معناسنه‌در یعنی ای محبوس زندان طبیعت اولان کسه فرق کور تمییز ایله ابلیسك کبرندن آدمك بنده‌لکنی که ابلیس ریاسته واستقلاله میل ایدوب (انا خیر منه) دیمکله نیجه ملعون ومطرود اولدی وآدم علیه السلام حضرتلری کبر وغروری ترك ایدوب بنده‌لك بولنه کتمکله نیجه مقبول ومودود اولدی پس بو ایکیسنك ما بیننی فرق وتمییز ایلدکدنصکره قرب حقه وسیله اولان صفتره مائل اولوب حضرت آدم علیه السلام کبی بنده‌لك اختیار ایله ونفسکی حقیر وذلیل قیل دیمك اولور (مثنوی) کفت انکه هست خورشید ره او * حرف طوبی هر که ذلت نفسه *

سایهٔ طوبی بین وخوش بخسب * سر بنه در سایهٔ بی سرکش بخسب) اول کسه که راه الهینك خورشیدی اولدی دیدی
طوبی کلامنی هرشول کسه ایچون نفسنی ذلیل ایلدی حرف بونده کلام معناسنه درای عقل جزوی صاحبی طوبینك
سایه سنی کور وآنك زیرنده خوش یات اول سایه یه باش قوبی سرکش اوبو بونده اولان طوبی جنت شجره سندن
عبارتدر اولکی یتده اولان طوبی طیب معناسنه مصدردر وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که اول سلطان
حقیقت که طریق الهینك شمس منیریدر شول کسه لرکه نفسلرنی حقیر وذلیل ایلدی انلر حقنده طوبی لمن ذلت
نفسه بیوردی نفسنی ذلیل ایلین کسه ایچون طوبی اولاجق اول ذلیل النفس اولان کسه بودنیاده طوبی آغاجی
کبی اولان کاملك سایهٔ حمایتنی وظل هدایت وارشادنی مشاهده ایلیوب آنك قربنده وآنك حمایت وهدایتنك
سایه سی آلتنده خوش ولطیف استراحت ایله آنك سایهٔ سعادتنه باش قویوب تذلل وتواضع قیل وبی کبروبی نخوت
آسوده اول تاکم متکبرلر مثواسندن خلاص اوله سن وهین ولین اولان عباد رحمن مرتبه سنی بوله سن (مثنوی) *
ظل ذلت نفسه خوش مضجعیست * مستعدان صفارا مهجعیست * کر ازین سایه روی سوی منی) زود طاغی کردی وره
کم کنی * ذلت نفسه حدیثنك مظهری اولان کاملك ظلی خوش بر مضجعدر اول صفایه مستعد اولانه بر مهجعدر
مضجع یاتاجق یره دیرلر مهجع محل هجوعه دیرلر یعنی اویوجق یره دیرلر اگر بو سایه دن دونوب بنلك جانبنه
کیده سن فی الحال طاغی اولور ویولی کم وناپدید ایلرسن یعنی شول کسه که نفسنی ذلیل ایلدی آنك سایهٔ سعادتی
وظل هدایت وحمایتی بر لطیف یاتاجق یردر اگر طریقتده یاتمق لازم کاورسه اول نفسی ذلیل اولان جلیل القدرلك
سایهٔ حمایتنك تحتنده یات زیرا اول صفای دله مستعد اولان کسه ایچون آنك سایهٔ حمایتی بر لطیف خوابگاهدر که
آنده هروجهله سالکه راحت روح بولنور اگر اول عزیزلك سایهٔ هدایت وحمایتندن اعراض ایدوب بنلك جانبنه
کیده سن وکبر ونخوت صفتلریله متصف اولوب مقتضای نفسکی اختیار ایدەسن علی الفور طاغی وباغی اولورسن
وطریق مستقیمی کم وضایع قیلورسن لازم اولدیکه آنك سایهٔ حمایت وهدایتنی ترك ایتمیه سن وکندی عقل وفکرکك
مقتضاسی جانبنه کیتمیه سن بلکه هروجهله اکا تابع اوله سن واول نه دیرسه اکا کوره عمل قیله سن تاکه بو بیانده نه
بیورورلر انکله عامل اوله سن (بیان آنکه یا ایها الذین امنوا لا تقدموا بین یدی الله ورسوله) چون نبی نیستی زامت باش *
چونکه سلطان نه رعیت باش) پس رو عارفان وخاموش باش * ازخود زحتی ورای مقراش * بو آیت کریمه نك
بیانندەدرکه سورهٔ حجراتك اولیدر خطابی نداله تصدیر ایلك مخاطبنه تنبیه ایچوندر حیز ندادە اولان امری که زیاده
امر عظیمدر (یا ایها الذین امنوا) ای الهه ایمان کتورنلر (لا تقدموا) بر امری تقدیم ایلمکك مفعولی محذوف
اوله تعمیمدن اوتری ویاخود ترك مفعول نفس فعلك ترککنه قصد ایچون اوله تقدیری لا تفعلوا التقدیم
دیمك اوله فلان یعطی ویمنع قیلندن اوله ای یعطی الاعطاء ویمنع المنع دیمککدر (بین یدی الله ورسوله)
مجازدر ومراد بین یدی امرهما دیمکدر زیرا جلست بین یدی فلان دیرلر ای بمکان یحاذی یدیه قریبا دیمکدر
بو معنی ایسه جناب عزتده متصور اولمز الاعجاز امکر اللهم بین یدی الرسول مراد اوله ده الله ذکر اولنسی رسولك
شاننی تعظیم ایچون اوله یعنی لا تقطعوا امرا قبل ان تحکما به یعنی الله ورسولی سزه حکم ایتمزدن اول بر امری قطع
ایتمالك (واتقوا الله) اللهدن قورقك تقدیم ایلمکدن ومخالفت حکمندن (ان الله سمیع علیم) تحقیقا الله سمیعدر
اقوالکزی علیمدر احوالکزی بیلور چونکم نبی دکلسن امتدن اول چونکه سلطان دکلسن رعیت اول یعنی چونکم
بو بولده ایکیدن بری اولمق لازم ولابددر چونکم نبی اولمیه سن امتدن اولمق لازمدر واگر طریقت سلطانی دکلسه
آنك رعایا وتوابعندن اولمق لازمدر مقتدا اولان کاملره پس رو اول وخاموش اول کندکدن بر رأیه بر زحمت بو نه
یعنی کندی قریحه کدن بر رأی وفکر احداث ایدوب اکا اویه وبر زحمته شفقت چکمه زیرا بو یولده کندی بیلکیسی
اوزره زحمت چکمك تعذیب حیوان بلا فائده ایلمکدر (مثنوی) پیسرو وخاموش باش آز انقیاده زیر ظل امر شیخ
واوستاد * ورنه گرچه مستعد وقابلی * مسخ گردی تو زلاف کاملی * آرده کیت شیخك واوستادك امرینك ظلی
آلتنده اکا کمال انقیادکدن خاموش اول بوخسه اگرچه سن مستعد وقابلسن کاملك لافندن اوتری مسخ اولورسن
یعنی ای طالب حق اولان کسه سکا لازم اولان اولدر که بر شیخ واوستاده تسلیم اوله سن وادب بودرکه هر حالده اکا پیرو
اوله سن وتبعیت قیله سن وآنك امرینك سایه سی آلتنده کمال انقیادکدن خاموش اوله سن انکله معارضه ومجادله
ایلمکدن حذر قیله سن واگر بویله ایلمزسك اگرچه مستعد وقابل ایسکده سن کاملك لافندن اوتری مسخ اولورسن
واولجه استعدادکی وقابلیتکی زائل قیلورسن (مثنوی) هم ز استعداد وامانی اگر * سرکشی ز استاد راز با خبر
صبرکن در موزه دوزی تو هنوز * ور بوی بی صبر گردی باره دوز * هم استعدادەدن کیرو قالورسن اگر با خبر

اولان رازاوستادندن باش چکه سن سن هنوز موزه دوزلکده صبرایله واکر موزه دوزلکده بی صبراوله سن پاره دوز
اولورسن موزه دوزایچ ادلك دیکیبی وجزمه دیکیچی دیمکدر بوی بودیدن محققدر پاره دوزاسکیجی مه دیرلر یعنی اکر باخبر
اولان راز استادندن سرکش اوله سن واعراض قیله سن هم استعداد وقابلیتکدن کیرو قالورسن لازم کلدیکه
موزه دوزلکه سن هنوز صبرایله واکربی صبراوله سن پاره دوز اولورسن مراد استاد کاملدن صفت کامله نك تعلیمنه
وتحصیلنه صبرایله واکر صبرایلمیك اولورسك صنعت ناقصه صاحبی اولورسن موزه دوزلکدن مراد صنعت
کامله اولور وپاره دوزلکدن مراد صنعت ناقصه اولور پس صنعت کامله نك تحصیلنده جفایه صبرایلین کسه صنعت
ناقصه صاحبی اولوردیمکی افاده قیلور احوال طریقت دخی بوکا کوره قیاس اولنور (مثنوی) کهنه دوزان
کربدی شان صبر وحلم * جمله نودوزان شدندی هم بعلم * کهنه دیکیجیلره اکرصبر وحلم اولیدی جمله سی علمله هم
نودوز اولورلردی یعنی اسکی دیکن ناقصلرا کرصنعت کامله نك تحصیلنده استاد کاملك جفاسنه صبر قیله لردی
وحلیم اوله لردی جمله سی یکی دیکیچی کامل اوله لردی علم وصنعتله بوندن معلوم اولدیکه اول کسه لرکه علم ومعرفتده
ناقصلر وشریعت وطریقتده کهنه دوزلر کبی دنی وحقیرلردرانلر استاد کاملك جفاسنه صبر قیلمشلردر
ونفسلرینك مرادی اوزره سیرایدوب تحصیله مجد وساعی اولمشلردر اکراستاد کاملك خدمتنده اوله لردی وانك
جفاسنه صبرقیله لردی بویدنك لوازمنه مقید اولمق که فی المثل کهنه دوزلك کیبدراندن خلاص اوله لردی وروحك
تعمیرنه وتکمیلنه سعی قیلمق نودوزلق کیبدرآنده کامل وماهر اوله لردی (مثنوی) پس بکوشی وبآخر از کلال *
هم تو کویی خویش کالعقل عقال) پس عقل جزؤینك مرادی اوزره چالشورسن آخر الامرده کلال وملالدن هم سن
کندلك دیرسنکه عقل عقالدر عقال عینك کسریله بوقاغویه دیرلر پس باه عربیه بسیار مجانسه اولوب معنی بویله
اولسه هم جائزدر کندی عقل جزؤیکك مقتضاسی اوزره چوق سعی قیلورسن آخر کارده کلال وملال جهتندن
هم سن کندلك دیرسنکه عقل آیاق باغیدر یعنی اکرچه شمدی عقل جزؤینك مقتضاسنجه سعی وکوشش ایلرسن وآنی
نافع ظن ایلیوب عمر نازنینی اول عقل جزؤینك مقتضاسنه خرج ایلرسن اما آخر کارده انك بی نفع اولدیغنه واقف
اولوب کلال وملالکدن عقل عقالدر دیو اعتراف ایلرسن وبو عقل جزؤینك آیاق باغی اولدیغنی بیلوب حیفا که
بونك مقتضیاتنی تحصیل ایلکده بیهوده بره کوشش قیلمشم دیو سویلرسن (م ی) همچو آن مرد مفلسف روز مرك
عقل رامی دید بس بی بال وپرك * بی غرض می کرد آن دم اعتراف * کز ذکاوت راندیم اسب از کزاف) اول مرد مفلسف
کبی مرك کونده عقلی زیاده بی بال وپرك کوردی اولدمده غرضسز اعتراف ایلدی بویله دیو که ذکاوتدن اسبی
کزاف جهتندن سوردلك یعنی ای عقل جزوی صاحبی اکرچه حالا انك مقتضیاتی اوزره سعی وکوشش ایلرسن
لیکن آخر کارده انك بی نفع اولدیغنی کوروب (العقل عقال المرء) دیرسن شول فلسفی مذهب اولان کسه کبی موت
کونده حالت نزعه قریب اولدقده عقل جزئیی زیاده قنادسز وقدرتسز کوردی وبیلدیکه انکله مقصود
اصلی ومحبوب حقیقی طرفنه کیدلمز ومرتبهٔ حقیقته اول عقل جزوی وسیله اولمز بلاغرض اول دمده اعتراف
ایلیوب دیدیکه حیفا ودریغا ذکاوت جهتندن عقل اسبنی لاف وکزافدن اوتری میدان قیل وقاله سوردلك وکندیمزی
عقلیات ونقلیاتده کماله ایرکوردلك اول قیل وقالك وبحث وجدالك بوکونه کونده نفعی یوق ایمش نته کم قیصری
فصوص شرحنده وحسین میبدی دیوان علی شرحنده بو بیتلری امام فخررازیدن نقل ایلشلر حالت نزعده فخرالدین
رازی بویله دیدی دیو سویلمشلردر اول بیتلر بونلردر * بیت * نهایة ادراك العقول عقال * واکثر سعی العالمین ضلال
ولم نستفد من بحثنا طول عمرنا * سوی ان جمعنا فیه قیل وقال (مثنوی) از غروری سرکشیدیم از رجال *
آشنا کردیم در بحر خیال * آشنا هیچست اندر بحر روح * نیست اینجا چاره جز کشتی نوح * بز غروردن
رجالدن باش چکدلك خیال دریاسنده یوزکلك ایلدك بحر روحده آشنا هیچدر یوقدر بوراده چاره کشتی نوحدن
غیری یوقدر حضرت مولانا قدس سره طرفندن حقیقت حالی تعلیمدر یعنی اول فلسفی مذهب وکلیم مشرب اولان
کسه حالت نزعه واروب اخروینك عدم نفعنی مشاهده قیلدقده معترف اولوب دیدیکه لاف وکزافدن اوتری اسب
عقلی میدان قیل وقاله بیهوده یره سوردلك وغرورمزدن رجال اللهدن باش چکدلك وآنلره متابعت ایلمکدن اعراض
ایدوب خیال بحرنی حقیقت ظن ایلیوب انده غواصلق ایتدلك وقیل وقال جمعنه کتدلك بویله دیو زعم ایتدك که
کندیمزی قوت فکریه وعلوم نظریه ایله غرقاب فنادن خلاص ایلیه وز شمدی بیلدك که بوعقلك بودریاده اصلا نفعی
یوق ایمش نته کم انلره تعلیما بیوررلر آشنالق بحر روحده هیچدر یعنی دریای روحده سالك اولمقده وبحر عالم حقیقتده سفر
قیلمقده سباحت وغواصلغه اعتماد قیلمق ومقتضای عقل اوزره سالك اولمق هیچ اندر هیچدر بومرتبه ده کشتی

نوحدن غیری چاره یوقدر کشتی نوحدن مراد سنت نبویه وشریعت مصطفویه در نته کم تمثیل ایدوب بیورمشلردر (مثل سنتی کمثل سفینة نوح من تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق * برکسه عقلده جالینوس وارسطالیس کبی کامل بولسه وابو علی بن سینا کبی رئیس حکما وعقلا اولسه وشفا کبی کتابلر تألیف قیلسه مع هذا شرع نبوی وسنت مصطفوی اوزره سلوك قیلسه بو بحرده مغرق قیلندن اولور ودین ارسطالیس اوزره اولور دیمشلر درنته کم عمر سهروردی حضرتلری فلسفی مشرب اولان وکتاب شفایه اعتماد ایلیوب انك مقتضاسی اوزره سلوك قیلان کسه‌لر حقنده دیر (بیت) وکم قلت للقوم انتم علی * شفا حفرة من کتاب الشفا * فلما استهانوا بتو بیخنا * فزعنا الی الله حق کنی) فماتوا علی دین اسطالیس) وعشنا علی دیننا المصطفی) رکن الدین علاء الدوله سمنانیدن بویله منقولدرکه شیخ مجد الدین بغدادی قدس سره بیورمشلرکه حضرت رسول علیه السلامی واقعه‌ده کوردم سؤال ایتدمکه یا رسول الله ماتقول فی حق ابن سینا قال علیه السلام هو رجل اراد ان یصل الی الله تعالی بلا واسطتی فحجبته بیدی فسقط فی النار (مثنوی) ایچنین فرمود آن شاه رسل) که منم کشتی درین دریای کل * یا کسی کو در بصیرتهای من شد خلیفه راستی بر جای من * نته کم اول شاه رسل بویله بیوردیکه بو دریای کلده کشتی بنم یاشول برکسه درکه اوبنم بصیرتلرمده بنم یرمده بر راست خلیفه اوله راستیده یا وحدت ایچون اولیوب مصدریه اولورسه معنی بنم یریمه راست خلیفه‌سی اولدی دیمک اولور یعنی اول شاه رسل وهادی اعدل سبل حضرتلری بویله بیوردیکه بو دریای کلده سفینه بنم که طالب حق اولنلری ضلالته غرق اولمقدن منجی اولورم ومقصودلرینه واصل قیلورم یاخود بو دریای کلده کشتی شول برکسه درکه اوبنم باطنمك انوارنده ومشاهده اتنده بنم مقامده راست ودرست خلیفه اولدی یعنی بکا وارث وتابع اولوب بنم کبی علی بصیرة حضرت مسمی اللهه دعوت قیلدی نته کم بو آیت کریمه بو معنایه موضح ومفصح اولدی (قال الله تعالی قل هذه سبیلی ادعوا الی الله علی بصیرة انا ومن اتبعنی وسبحان الله وما انا من المشرکین (وبو ابیات لطیفه بو حدیث شریفه اشارت اولورکه بیورولر (مثلی ومثل علماء امتی کسفینة نوح من تمسك بها نجا ومن تخلف عنها غرق) بو حدیث شریفك شرحی بو جلدك اواسطنه قریب محلده مرور ایلمشدر (مثنوی) کشتی نوحیم دردر یا که تا * رونکردانی ز کشتی ای فتی * همچو کنعان سوی هر کوهی مرو * ازنبی لاعاصم الیوم شنو * بز نوحك کشتیسی کبی بز دریای معنویدن تا که سن کشتیدن یوز دوندرمیه سن ای فتی حضرت نوح علیه السلامك اوغلی کنعان کبی هر بر طاغ طرفنه کتمه قرآن عظیمدن لاعاصم الیوم) آیتی استماع ایله بو آیت سورهٔ هودده درکه اولی بودر (ونادی نوح ابنه) یعنی حضرت نوح علیه السلام ندا ایلدی اوغلی کنعانه (وکان فی معزل) حال بو که اول برمکانده ایدیکه نفسنی پدرندن واخوان وقومندن عزل ایتمشدی پس کمال شفقتندن دیدیکه (یابنی ارکب معنا) ای اوغلجغم بزمله سفینه‌یه بیله راکب اول (ولا تکن مع الکافرین) کافرلرله اولمه که غرق اولورسن (قال ساوی الی جبل یعصمنی من الماء کنعان دیدیکه عن قریب بن بر کوهه التجا ایدرم کمال رفعتندن اول بنی حفظ ایلر صودن (قال لاعاصم الیوم من امر الله) حضرت نوح علیه السلام دیدیکه هیچ بر ساقط وعاصم یوقدر بوکون الهك عذابندن (الا من رحم) الا اول الله که راحمدر ویاخود عاصم بمعنی معصوم اوله نته کم ماء دافق وعیشة راضیة‌ده ماء مدفوق وعیشة مرضیة معناسنه‌در پس بو تقدیرجه هیچ برکسه محفوظ ومعصوم دکلدر بوکون الا شول کسه که الله رحم ایلدی ویاخود استثنا منقطعه اوله ای ولکن من رحمة الله دیمك اوله پس بو مکالمه‌ده ایکن (وحال بینهما الموج فکان من المغرقین) حائل اولدی کنعان ایله نوح ما بیننه بر موج عظیم پس اول کنعان زمرهٔ مغرقیندن اولدی پس خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه حضرت نبی صلی الله علیه وسلم وانك وارثی اولان هر ولی وصفی کندی فکر وعقلنه اعتماد ایلین کنعان سیرتلره بویله دیرلرکه بز بو دریای معنویدن حضرت نوح علیه السلام سفینه‌سی کبی یز تا کم ای عقل وفکرده فتی اولان کسه بزدن اعراض ایلیه‌سن کنعان کبی هر بر طاغ جانبنه کتمه وفکر وعقلك کوهلرینه اعتماد والتجا ایتمه حضرت قرآن عظیمدن بر معصوم ومحفوظ یوقدر الا الله تعالینك رحمت ایلدیکی ویاخود بر عاصم وحافظ یوقدر الا شول کسه که حق تعالی اکا رحمت ایلدی دیدیکی کلامی استماع ایله تا کنعان کبی مغرقلر زمره‌سندن اولمیه‌سن (مثنوی) می نماید پست این کشتی زبند * می نماید کوه فکرت بس بلند * پست منکر هان وهان این پست را * بنکر آن فضل حق پیوسته را * بند چشمندن بو کشتی سکا پست ودنی کورینور کوه فکرك سکا زیاده عالی بلند کورینور ابلق باقما کاه اول کاه اول بو پست کوردیکك کشتی‌یه پیوسته اولان فضل حقه نظر ایله بعض نسخه‌ده بیت ثانی یوقدر اما بعضسنده واردر وخلاصهٔ کلام اولدرکه یعنی بو دریای معنوی‌یه

کشتیء نوح کبی وسیلهٔ اولان ولیلرك وصفیلرك وجودنه کوزلك بغلواولدیغندن پست ودنی نظر ایله اکرچه فکرك
کوهی سکا بلند کورینور اما آنی بلند کورمه بو پست کوردیکك کسه لر ماجق باقه بلکه حق تعالینك بونلره علی الدوام
وردیکی فضل واحسانه نظر ایله تا کم بونلره تمسك ایلین مؤمنلردن اوله سن وغرق وهلاکدن اولمقدن نجات بوله سن
(مثنوی) ذرعلو کوه فکرت کم نکر * که یکی موجش ڪکندز بروزبر ه سن کوه فکرك بلند لکنه نظر ایله زیرا
برموج آنی زیروزبر ایلر یعنی ای کنعان سیرت وطاغی طبیعت اولان کسه فکرلڪکوهنك بلند اولمسنه نظر اتمه
وکشتیء نوح کبی اولان کاملك صحبتنی قویوب اول سمته کتمه زیرا دریای قهر الهیدن برموج اول فکرك کوهنی زیروزبر
ایدر پس عقل وفکرکه نیجون اعتماد والتجا ایدرسن (مثنوی) کرتو کنعانی نداری باورم * کردوصد چندان نصیحت
آورم * اکرسن کنعان ایسك بکا تصدیق طوتمزسن اکر ایکی یوز بوقدر نصیحت ایلسم یعنی ای عاصی طبیعت
اکرسن کنعان سیرت ایسك بکا تصدیق ایتمزسن وسوزمی طوتمزسن اکرنچه یوز کره سکا نصیحت ایلیم (مثنوی)
کوش کنعان کی پذیرد این کلام * که برومهر خدایست وختام * کنعانك قولنی بو کلامی نچون قبول ایلر زیرا
آنك اوزرنده خدای تعالی حضرتلرینك مهروختامی واردر مهرله ختام الفاظ مترادفه دندر ایکیسی دخی
برمعنایه در یعنی ڪکنعان سیرت اولان کسه نك سمعی بو کلامی نچون استماع ایلر اول سمعك اوزرنده حق تعالینك
مهری واردر (کما قال الله تعالی (ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة (مثنوی) کی کذارد
موعظه برمهر حق * کی بکردانَد حدث حکم سبق * لیك می کویم حدیث خوش پیی * برامیدانکه تو کنعان نئی
مهر خدا اوزره پند وموعظه نچون اثر وکذر ایلر حادث حکم سبق نچون دوندررلیکن برخوش بی خبرسو یلرم اول امید
اوزره که سن کنعان دکلسن یعنی حق تعالی حضرتلری که برکسه نك سمع باطننی لوح قضاده مختوم ومهور ایلمش
اوله ونصیحت وموعظه اول مهور اولان سمعك اوزرنه نافذ اولمز واصکابند ونصیحت تأثیر قیلمز زیرا حادث
سابقك حکمنی تبدیل ایلمکه قادر اولمز چونکم حال بویله در بکا لازم وایدیکه ای کنعان سیرت سکا نصیحت
ایلمیدم وموعظه سو یلمیدم ولیکن برخوش ایزلو حدیث سو یلرم اضافت بمعنی لام اولوب لکن برخوش
ایزلونك حدیثنی سو یلرم دیمك دخی جائزدر اول امید اوزره که سن کنعان اولمیه سن بلکه سمع باطنك اوزره اولان
مهر ازلی اولمیوب غفلت مهری اوله وبنم نصیحتمله زائل اوله سکا نصیحت ایلدیکم بو امید اوزره اولور دیمك اولور
(مثنوی) آخراین اقرار خواهی کرد هین * هم ازاول روز آخررا ببین * می توانی دید آخررا مکن * چشم آخر بینت را
کوروکهن * آخر بو اقراری ایلسك کرکدر آکاه اول هم اول کوندن آخری کور آخرامری کورمکه قادرسن آخر
بین چشمکی سن کوروکهن ایله مکن مصرع ثانی به مصروف اولور یعنی آخر الامر بوکا اقرار ایلمك استرسك آکاه
اول هم بو کوندن آخرکی ڪکوری کوروباشکه بلا کلزدن اول بو دنیاده ایکن نصیحتی قبول ایلیوب روز آخرت
ایچون تدارك قیل حالا عقل کوزیله آخر وعاقبتی کورمکه قادرسن آخربین اولان کوزیکی کهنه وکور ایله که خواب
غفلتله عقل کوزی کهنه اولوروادراك حقیقت ایلمکدن کیرو قالور (مثنوی) هرکه آخربین بود مسعود وار *
نبودش هردم برورفتن عثار * هر شول کسه که مسعود کبی آخربین اوله بوله کتمکده هردم اکا عثار اولمز عثار
سورچوب دوشمکه دیرلر یعنی شول کسه که اهل سعادت کبی آخر وعاقبت کوزیجی اوله یوله کتمکلکده اکا هردم
دوشمك وسورچمك اولمز (مثنوی) کرنخواهی هردمی این خفت وخیز * کن ز خاك پای مردی چشم تیز * واکر
هر بردمده دوشمکی وقالقمغی استمز ایسك برمرد کاملك خاك پایندن چشمی تیز ایله چشم تیز وصف ترکیبی اولوب کن باش
معناسنه استعمال اولنوب معنی بویله اولسه دخی جائزاولور برمرد کاملك خاك پایندن چشم تیز اول یعنی برمرشد
ڪکاملك ولینك طوزینی کوزیکه سرمه ایله تا کم کوزك تیزبین اوله وطریقتك نشیب وفرازنی کوره واندن اولان ورطه لره
ومزالق اقدامه نظر ایدرکوره پس امتحان وخیزان کتمکدن نجات بوله وسوما وساوا الطریق حقه سالك اولنلردن اوله سن
(مثنوی) کحل دیده ساز خاك پاش را * تا بیندازی سرا و باش را * کهاز ین شاکردی وزین افتقار * سوزنی باشی
شوی تو ذوالفقار) اول مرد کاملك خاك پاینی ڪکوزیکه کحل دز و تا کم اوباشك سرنی آتمه سن زیرا بو شاکردلکدن
وبو افتقاردن نیم ایکنه اولورسك ذوالفقار اولورسن اوباش رند مدبرلر و خاك پای مرد کاملی توتیا ایتمکدن مراد
اکا زیاده تواضع وتعظیم قیلمقدن واتك خاك پاینی توتیا کبی عزیز وشریف بیلمکدن کنایت اولور وتقدیر معنی
بویله دیمك اولورکه اول مرد کاملك خاك پاینی کحل دیده ڪکبی عزیز وشریف بیل تا کم رند اولان نفس وهوانك
وشیطان پرده تماتك باشنی ازاله ایده سن انك باشندن مراد حب دنیا ودخی مال وجاهه اولان میل وهوادر بونلری
قلبکدن اتمه وازاله ایتمکه قادر اوله سن دیمك اولور زیرا اول مرد کامله بو شاکرد ایتمکدن و بو افتقار ایتمکدن

بر ضعیف وضعیف سوزن کبی اولمسن ذو الفقار کبی ایکی قات اولورسن وکسکینلک مرتبه سن بولورسن ذو الفقار
اولورسن دیمکله شکوک وشبهاتی ومعاصی وضلالاتی بر زیاده قطع ایدیجی اولورسن وظاهر وباطنی کامل اولنلر مرتبه سنی
بولورسن دیمکدن عبارت اولور (م ی) سرمه کن تو خاک هر بکزیده را * هم بسوزد هم بسازد دیده را * چشم اشتر زان
بود بس نوربار * کو خورد از بهر نور چشم خار * الحاصل هر کزیده ومقبول اولان کسنه نک خاک پایینی چشمکه سرمه
ایله اول سرمه دیده یی هم یاقار هم دوزر مثلا چشم اشتر آندن اوتری زیاده نور بار درکه اول اشتر نور چشمدن اوتری خار یر
یعنی هر مقبول وبرکزیده اولان اصحاب سعادتک خاک پایینی سرمه کبی عزیز وشریف بیل که انلرک خاک پایی کحل
الجواهر کبی عزیز وشریف بیلک دیده نک بر دیدارینی یاقار وهم آنی اصلاح ایدوب دوزر اشترک کوزی اول ایجلدن زیاده نور
باغدر یجی اولمشدر یعنی دوه نک کوزی اول ایجلدن زیاده منور اولوب انک آیینه وروشنی ومنزالتی ومخالفی
مشاهده قیلنمشدر زیرا او اشتر کوزینک نوریندن اوتری خار یرمندن مراد طالبه تعریض وکنایه در کان دیمش اولور که
دوه نک کوزی خار واستردن زیاده اولمیی انکیچوندر که او کوزینک روشنالغندن اوتری خار یر پس ای طالب سنک
دخی چشم دلک روشن اولمق استر سنک میدان محبتده نیچه زمان خار عشق وخس فلاکتی کندیکه غدا ایله تا کم اشتر کبی
چشمک منور اولوب براه الهیده سقوط وعثاردن خلاص اوله سن دیمک اولور (قصه شکایت استر با اشتری که من بسیار
در روی افتم در راه رفتن وتو کم در روی می آیی حکمت این چیست وجواب کفتن شتر استر را) بو مرخ شریفه مناسب
اولان احادیث شریفه وکلمات لطیفه جمله سنده شکایت استر پیش اشتر سرخنده مر ورایلمشدر انده طلب اولنه
(مثنوی) اشتری را دید روزی استری * چونکه با او جمع شد در آخری) بر استر بر کون بر اشتری کوردی چونکم اول اشتر ایله
بر آخرده جمع اولدی اشتردن مراد بونده (المؤمنون هینون لینون کالجمل الانف) حدیثنک موجبنجه مؤمن کامل
اولور واستردن مراد عاصی وغافل اولور (م ی) کفت من بسیاری افتم برو * در کروه وراه ودر بازار وکو * استر کندی
حالندن شکایت ایدوب اشتره دیدی بن یوزم اوزره چوق دوشرم کروهده وراهده وبازار وکویده کروه ده
وبلکه دیرلر کو کویدن مختصردر که محله دیرلر (مثنوی) خاصه از بالای که تا زیر کوه * در سرایم هر زمانی از شکوه *
خصوصا طاغک بالاسندن زیر کوهه دک یعنی اشغه دره یه دک هیبت وشکوهدن هر بر زمان باشم اوزره کلورم یعنی
کر بو موراه ومحله لرده اکرچه دوشمکدن وسورچکدن خالی دکلم لکن طاغک دبه سندن اشغه سنه اینمک محلنده
دوشوب سورچدیکم قتی چوق واقع اولور مراد عاصی وغافل اولانکسه لرک مرتبه روحدن مرتبه بشریته تنزل
ایلدکلری زمانده هیبت وشکوه نفس وشیطاندن سقوط وعثارلر چوق اولمشدر (مثنوی) کم همی افتی تو
در رو بهر چیست * یا مکر خود جان پاکت دولتیست * سن یوزک اوزره دوشمزسن ندن اوتری یا خود مکر سنک جان
پاکک بر دولتدر که بنم کبی خصوصته منسوب دکلدر اول ایجلدن عثار وسقوطدن خلاص اولمشدر (مثنوی) در سر آیم
هر دم وزانو زنم * پوز وزانو زان خطا پر خون کنم * هردم باشم اوزره کلورم ودیز اورورم اول خطادن اغزم ودیزم
پرخون ایدرم (مثنوی) کژ شود پالان ورختم بر سرم * وز مکاری هر زمان زخمی خورم * پالان ورختم باشم اوزره
اکری اولور ومکاریدن هر زمان بر عظیم زخم یرم هر بار که یوزم اوزره ساقط اولم واوزره مدام اولان کچ اولوب باشم
اوزره کلوب وکرایجی اولان کسه لردن بر عظیم زخم وضربت یرم مراد مبتدی اولان غافلک طریقتده دوشوب
سورچدیکی زمانده اهل طریق اولنلردن آنی تادیب ایلمکدن اوتری کوتک اورملری اولور (مثنوی) همچو کم
عقلی که از عقل تباه * بشکند توبه بهر دم در کناه * حضرة ابلیس کردد در زمن * از ضعیفی رای آن توبه شکن * شول
بر کم عقل کبی که تباه اولان عقلندن هردم کناه ایچنده توبه سنی صیرفی الحال حضرة ابلیس اولور بوهم وجهدر زمانه ده
ابلیسک مسخره سی اولور ایسک ضعیف کندن اول توبه صحیح یعنی استر کندینک حالنی کم عقل اولان توبه شکنک حالنه
تشبیه ایدوب دیدی که بنم حالم شول بر کم عقلک حالنه بکزر که ناقص وخراب اولان عقلندن هردم کناه ایشلکده توبه سن
صیوب طریقتدن دوشوب بر زمانده ابلیسلک بوقی ومسخره سی اولور عقل ورایک ضعفندن اوتری (مثنوی) در سر آیم
هر زمان چون اسب لنگ * که بود بارش کران وراه سنگ * اول عقل ناقص ورای ضعیف توبه شکن هر زمان دبه سی اوزره
کلور اسب لنک کبی زیرا انک یوکی آغر ویول طاشلودر انک یوکی آغر اولمسی شول بار اماتندر که سماوات وارض وجبال
انی چکمکدن اباوامتناع ایلدیلر واول ظلوم وجهول اولان انسانه انی تحمیل قیلدیلر چونکم بار امانت بویله ثقیل اوله
وسبیل طاعت طاشلو یول کبی مشکل وصعب اوله (م ی) مینجوید از غیب بر سر زخم او * از شکست توبه آن ادبار خو
اسب لنک کبی کم عقل اولان کسه دوشوب سورچکدن خالی اولمز لاجرم عالم غیبدن باشی اوزره اول کم عقل
زخم یر اول ادبار خولو توبه سنک شکستندن اوتری یعنی استر دوشدکده مکاریدن واسب لنک سورچکده فارسدن

زخم یدیکی کبی اول ناقص العقل عالم غیبدن باشی اوزره زنهار بر توبه سنی صدیکندن اوتری اول
مدبر خوبلو (مثنوی) بازتوبه میکند بارأی سست * دو یك تف کرد و توبه ش را شکست * اول بیچاره رأی
سست ایله کیر و توبه ایلر دو یرتف ایلدی واتك توبه سنی صدی یعنی اول ناقص العقل چونکم عالم غیبدن باشی
اوزره زخم یبه کیر ورأی سست وعقل ضعیف ایله ایشلدیکی خطا وزللدن رجوع ایلر پس شیطانلر کا بر تف
ایلر یعنی نیچون توبه ایلرسن تف سکا و بو تف سنك اوزوکه دیر واتك توبه سنی صیر تف دیمك ترکیبه تو دیمکدر یعنی
تو کرمکدرکه برکسه یی تحقیر ایلك وفعلی بکنممك محلنده استعمال ایدرلر بونده دخی شیطانلر کا تف دیمسی
اتك توبه سنی وفعلی بکنممکدن عبارت اولور (مثنوی) ضعف اندر ضعف کبرش آنچنان * که بخواری
بنکرد بر واصلان * عقل ورأی ضعف اندر ضعفدر واتك کبری انجلیندرکه واصلره خوارلق ایله نظر ایلر
یعنی اول کم عقل اولان بدبختك عقلی وفکری ضعف اندر ضعف ایکن اتك کبری انجلین قو یدرکه ارباب وصاله
واصحاب کماله حقارتله نظر ایلر انلره حقارتله نظر ایلدیکی اجلدن عثار وسقوطدن قورتله من وطریق حقه
سو یا وسالما کیدنلردن اوله من پس بونه استرك اشتره کندینك سقوط وعثارندن واتك سلامتله اولان
رفتارندن سؤال قیلدیغنك بیانه شروع ایدوب بیورورلر (م ی) ای شترتو که مثال مؤمنی * کم فتی در رو و کم بیئی زنی
ای شترسنکه مؤمنك مثالیسن یوزلك اوزره دوشمزسن و برونکی اورمزسن (مثنوی) تو چه داری که چنین بی آفتی *
بی عثاری وکم اندر روفتی * ای شترسن نه طوتارسن که بویله آفتسزسن وعثارسزسن و یوزلك اوزره دوشمزسن
یعنی سنك بویله آفتسز اولمکه وجه ندرسن عثاردن نه یاورسن که عثاردن وسقوطدن بری اولوب یوزلك اوزره
دوشمزسن دیدی (مثنوی) کفت کرچه هر سعادت ازخداست * درمیان ما و تو بس فرقهاست *
سر بلندم من دو چشم من بلند * چشم عالی را امانست از کزند * اشتر دخی استره بویله جواب و یروب دیدی
ای استرا کرچه هر سعادت خدای تعالیدندر لکن بزملر سنك اورتامزده چوق فرقلر واردر جمله فرقدن
بری بودرکه بن سر بلندم وبنم ایکی کوزم بلنددر چشم عالی ایچون کزندن امان واردر یعنی ای استرسن که بنم
مابینمده چوق فرقلر واردر اول فرقلردن بریسی بودرکه اولا بن خلقت جهتندن بلند وعالی قدرم وبنم کوزم دخی
بلنددرکه سندن اعلا واقوی کوریجیدر چشم عالی ایچون ایسه جمیع ضررلردن امان واردر زیرا عالی اولان کوز طریق
الهیده اولان مضری وزیانی کورر وکندییه زیان اولان وضرر و یرن یرلردن حذر قیلور (مثنوی) از سرکه من
بینم پای کوه * هر کو و هموار را من تو بتو * بن طاغك باشندن طاغك آیاغنی یعنی دبی واشغه سنی کوررم هر چوقری
ودوزیری بن قات قات کوررم یعنی حق تعالی بکا بر عالی نظر و یرمشدرکه اعلا مرتبه دن ادنی اولان مرتبه یه دك
نظر ایر کوررم هر چقوری وهر دوزیری قات قات کوررم اول احتیاطله کورمك بکا سبب سلامت اولور دیدی
مثنوی) همچنانکه دید آن صدر اجل * پیش کار خویش تا روز اجل * انجلین که اول صدر اجل کوردی کندی
کارنك اوکنی اجل کوتنه دك بونده صدر اجلدن مراد متقی اولان کسه درکه ایکنجی بیتده اولان ان متقی لفظی بو معنایی
مؤید اولور وایضاح قیلور یعنی انجلین اول اعظم اولان مرتبهٔ عالی صاحبی کندی کارنك اوکنی موت واجل
کوتنه دك کوردی (مثنوی) انچه خواهد بود بعد بیست سال * دید اندر حال آن نیکو خصال * حال خود تنها ندید
آن متقی) بلکه حال مغربی و مشرقی * اول نسنه که یکرمی ییلدنصکره اولسه کرکدر اول نیکو خصال انی حالده کوردی
اول متقی وتقی همان تنها کندی حالنی کورمدی بلکه جمیع مغربی ومشرقینك حالنی کوردی یعنی اول اعظم
اولان متقی اول نسنه که یکرمی ییلدنصکره اولسه کرکدر اول او خصلتلی انی اول حالده کوردی وزمان مستقبلده
ظهوره کلیجك احواله نظر ایر کوردی اول ماسوادن پرهیز قیلان کامل بالکز همان کندینك حالنی کورمدی بلکه
مغرب ومشرقه منسوب اولان خلایقك احوالنی مبدأدن معاده وارنجیه دك مشاهده قیلدی وانلرك نه اولوب
ونه اوله جغنی بیلدی متقیدن مراد بونده جمیع ماسوا کورمکدن پرهیز ایلین ولی کامل اولورکه بونلر هر شینك عین
ثابته سنه ولوح محفوظده مسطور اولان حقیقتلرینه ناظر اولورلر پس مغربی ومشرقینك حالنی بو تاره کورمك آسان
اولور (مثنوی) نور در چشم ودلش سازد سکن * بهر چه سازدی حب الوطن * نور الهی اول متقینك چشم ودلنده
مسکن دوزرا کرسن دیرسنکه ندن اوتری نور الهی اتك کوزندن وکوکلندن مسکن دوزر و یر دوزر واصل محبتنندن
اوتری مسکن دوزر متقینك کوزنده وقلبنده نور الهی ساکن اولمسی وطن حقیقیه به اتك محبت قیلسندن اوتریدر
بو معنی حب متقی یه اسناد اولدیغی اوزره درا ما نوره اسناد ارلسه دخی معنی لطیف اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه
نوراتك چشم دلنده مسکن دوزرندن اوتری مسکن دوزر دیرسك کندی وطنه محبتندن اوتری مسکن دوزر

زیرا نور الهینك وطن حقیقی وعارفك كوزی وكوكلیدر پس وطنه محبت ایمانه لابد مقرر ومعتقد [illegible]
قلبی وكوزلی مسكن دوزمسی وطنه محبت اولمق قبیلندن اولور (مثنوی) همچو یوسف كو بدید اول بخواب *
كه سجودش كرد ماه وآفتاب * از پس ده سال بلكه بیشتر او بجد * یوسف دید مد بر كرد سر * حضرت یوسف علیه السلام
كبی كه اول اول خوابی ورؤیاده كوردی كه ماه وآفتاب اكا سجده ایلدی اون ییلدنصكره بلكه دخی زیاده اول نسنه‌یی كه
حضرت یوسف علیه السلام واقعه سنده كورمشدی اول باش یوقرو ایلدی یعنی حضرت یوسف علیه السلام كبی كه
اول یوسف رؤیاسنده اول كوردی كه اكا آی وكونش واون بر یلدز سجده ایلدی وباباسی یعقوبه انی حكایه ایلدی بویله
دیو كه (یا ابت انی رأیت احد عشر كوكبا والشمس والقمر رأیتهم لی ساجدین) پس بو كوردیكی رؤیانك حقیقتی
ونتیجه‌سی اون ییلدنصكره بلكه اوندن دخی زیاده ولنكه اكثرك قولی بودر كه قرق ییلدنصكره اول نسنه‌یی كه یوسف
علیه السلام حضرتلری واقعه سنده كورمش ایدی باش یوقرو كتوردی وظهور قیلدی چونكم اون بر قرنداشی
وباباسی وخاله‌سی كندی حضورینه كلوب بوجمله‌سی كندیه سجده قیلدقلرنده (هذا تأویل رؤیای من قبل قد جعلها
ربی حقا) دیدی الحاصل حضرت یوسف علیه السلام زمان مستقبلده مدت مدیده وعهود بعیده مرورندنصكره
ظهور ایده‌جك احوالك آثارینی وعلامتنی اول حالده مشاهده ایلدی (م ی) بیت ان ینظر بنور الله كزاف) نور ربانی
بود كردون شكاف * اول ینظر بنور الله كزاف دكلدر نور ربانی كردون شكاف اولور یعنی اول الله نوریله نظر ایلك
كزاف دكلدر دخی (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) حدیث شریفی دخی كزاف دكلدر بلكه حدیث صحیحدر
مؤمن كامل نور الهیله هر شیئك باطننه داخل اولور وآنك سرینی وحقیقتنی بیلور نور ربانی كردونی یاریجی وپرده‌لری
یرتیجی اولور وورای حجابده اولان اسراری مشاهده قیلور (مثنوی) بیت اندر چشم توان نوررو * هست آن در
حس حیوانی كرو * امای استرسنك كوزكده اول نور الهی یوقدر نوری ز براسن حس حیوانیده كرفتار
وكروسن یعنی ای استر طبیعت اولان غافل سنك چشم باطنكده اول نور الهی یوقدر نوری كه سن حیوانه منسوب
اولان حسده مرهون ومقیدسن بواجلدن مزالق اقدامی كورمیوب وپیش وورایه نظر ایدر كوره‌میوب عثار
وسقوطدن خالی اولمزسن (مثنوی) توز ضعف چشم بینی پیش پا * توضعیف وهم ضعیف پیشوا * سن ضعف
چشمكدن انجق پیش پایكی كورورسن سن ضعیفسن هم ضعیفسنكا پیشوادر یعنی ای استرسنك كوزك برمرتبه
ضعیفدر كه انجق ایاغك اوكنی كورورسن سن من حیث العقل والرأی ضعیفسن وهم پیشوا ضعیفدر پیشوادن
مراد بونده چشم اولور كه چشم دست وپایك دلیلیدر نته كم بو بیته بو معنایی تفسیر ایدوب بیورر (مثنوی) پیشوا
چشمست دست وپای را * كو ببیند جای را ناجای را * دست وپایك دلیل وپیشواسی چشمدر زیرا اول جایی وناجایی كورور
یعنی محل اولان ونامحل اولان یری مشاهده قیلور (م ی) دیكر انكه چشم من روشنترست * دیكر انكه خلقتم من
اطهرست * زانكه هستم من ز اولاد حلال) نه ز اولاد زنا واهل ضلال) توز اولاد زنایی بی كمان) تیر كژ پرد چو بد باشد
كمان * بر فرق دخی بودر كه بنم چشمم زیاده روشندر بر فرق دخی اولدر كه بنم خلقتم سندن اطهردر زیرا كه بن اولاد
حلالدنم اولاد زنادن واهل ضلالدن دكلم اما سن بی كمان اولاد زنادن سن نته كم تیر كژ واكری اوچر چون كمان بد
واكری اوله مقدما استر استرسنكله بنم مابینمده چوق فرقلر واردر اول جهتدن سنكله بن مساوی دكلم دیمش ایدی اول
جمله فرقلردن بریجی دخی بیان ایدوب بیدر كه بر آخر فرق دخی بودر كه بنم كوزم سنك كوزكدن روشنتردر وبن تردد
اطراف وجوانب ومخاوف ومزالق یبقصور مشاهده ایدیجیدر وبر آخر فرق دخی بودر كه بنم خلقتم وطبیعتم
سندن لطیفتر وپاكتردر زیرا بن اولاد حلالدن اولدمكه پدر ومادرم بنم كندو جنسمدندر وبن انلره بكزرم اولاد زنادن
واصحاب ضلالت صلبندن دكلم اما سن اولاد زنادنسن واهل ضلال صلبندنسنكه سنك پدرك شول خردر كه
حماقت وضلالت انك صفت جبلیه‌سی وخاصیت طبیعیه‌سیدر وسن انك صلبندن كلمش بر حرامزاده‌سن بی كمان محقق
ومقرردر كه كمان بد اولسه انك تیری كژ كیدر ونشانه وارمیوب اكری حركت ایدر وبونده تنبیه بودر كه اولاد حلالدن
اولمنك وصلب طاهردن وجوده كلمنك راه هدایته سلوك قیلمقده ومستقیم اولمقده عظیم مدخلی واردر انلرك كه اصلی
پاك اولیه وپدر ومادرلری حرامدن اجتناب قیلیه بهر حال استر كبی طریق الهیده اعوجاج وانحرافدن خالی اولمز
وعثار وسقوطدن راه بولمز وهادی ومهتدی اولان وراه حقده عدالت واستقامت اوزره سیر قیلان مؤمن كامل دخی
دكه حالده اقتدا ایلمز وخباثت جبلیه‌سنه معترف اولمز اما اكر عنایت باری یاری اولوب خباثت جبلیه‌سنه بویله
اهل ضلالت اولنلردن یری معترف اولوب هادی راه حق اولنلردن بر شخصه اقتدا قیلورسه بعون الله اول ناپاكلكدن
قورتیلوب طهارت بولور وعثار وسقوطدن نجات بولوب طرز مقصوده واصل اولسه الما كیدنلردن اولور (تصدیق كردن استر

بنوابهای اشتررا واقرار آوردن بفضل او برخود وازواستعانت خواستن وبرو بناه کرفتن بصدق ونواختن شتر
استررا وره نمودن وياری دادن بدرالله وشاهانه (م ی) کفت استر راست کفتی ای شتر * این بکفت وکرد چشم ازاشك پر
بعضاره استراشتردن بو کلام هدايت انجامی استماع ايلدی ايا کاديدی ای اشتر راست سويلدك استربوقی ديدی وچشمنی
اشكدن پرايلدی (مثنوی) ساعتی بکريست ودرپايش فتاد * کفت ای بکزيده رب العباد) برساعت مقداری اغلدی
واشترك اياغنه دوشدی ايا کاديدی ای رب العبادك بركزيده ومقبولی (م ی) چه زيان دارد کراز فرخندکی * در پذيری
تو مرا در بندکی * نه زيان طورا کردولت وفرخنده لکدن خدمت وبندملکه بنی قبول ايده سن يعنی سنك کمال کرمکه
زيان کلمزا کرفرخنده لك جهتندن بودرمندی بندملکه قبول ايليه سن ديدی (مثنوی) کفت چون اقرار کردی
پيش من * روکه رستی تو زآفات زمن * پس اشترا کامرحت ايدوب ديدی چونکم بنم اوکده قصورکه اقرار واعتراف
ايلدك بو ربکه زمانك آفتندن قورتلدك (م ی) دادی انصاف ورهيدی از بلا * تو عدو بودی شدی زاهل ولا) انصاف
ويردك وبلادن قورتلدك سن دشمن ايدك ولا اهلندن اولدك يعنی بدخو وخبيث خلقت اولديغنك جهتدن بنزه
دشمن ايدك چونکم خطاوزلتکه اعتراف قيلدك وخلق نيکوايله انصاف ايليوب انصاف ويردك وکنديکی دردمندلك
وبيچاره لك مرتبه سنه ايرکوردك بلادن قورتيلوب اهل ولادن اولدك بوندن تنبيه بودرکه انصاف قيلمق وجرمنه
معترف اولمق انسانی نجيه بلادن قورتروب اهل ولادن ايلمکه سبب اولوردیمکی افاده قيلور (م ی) خوی بد در ذات تو
اصلی نبود * کزبد اصلی نيايد جز جحود * آن بد عاريتی باشد که او * آرد اقرار وشود او توبه جو * معلوم اولديکه خوی بد
سنك ذاتکده اصلی اولمدی زيرا اصلی بددن جحود وانکاردن غيری نسنه کلمزاول بد عاريتی اولورکه اقرار کتورور
وتوبه جو اولور يعنی خوی بد ايکی قسمدر بری ذاتی وبری عرضيدر سنك ذاتکده خوی بد اصلی وجبلی اولمدی زيرا
اصلی وجبلی اولان خوی بدك علامتی اولدرکه آندن انکاردن غيری واعراض واستکباردن ماعدا خصلت ظهور ايلمز
بوندن معلوم اولورکه اول کسه نك خوی بدی اصلی وجبليدر ا کانصيحت ناصحان وهدايت مرشدان کارکر اولمزوانك
خوی بدنی بونلرك نصيحت وهدايتی ازاله قيلمز لا يزول ما بالذات لا بالعرض ديمشلردر اما اول خوی بد که عاريتی اوله
البته انك صاحبی قباحتنه اقرار کتورور وکاهنه توبه جو اولور پس عاريتی اولمق واصلی وذاتی اولان خوی بدك
مابينی تميز ايلمکدن اوتری حضرت ادم عليه السلام ايله ابليسی بومعنانك وضوحی ايچون مثال ايراد ايدوب بيورر
(مثنوی) همچو آدم زلتش عاريه بود * لاجرم اندر زمان توبه نمود * ادم عليه السلام کبی انك کناه وزلتی عاريه ايدی
اصلی وذاتی دکل ايدی لاجرم اول زمانده توبه کوستردی پس حضرت آدمك بعد العصيان اول زمانده توبه ايلمسی
آنك جرم وزلتنك عاريتی اولمسنه دلالت ايدر (م ی) چونکه اصلی بود جرم آن بليس * ره نبودش جانب توبه نفيس
چونکم اول ابليسك جرم وفسادی اصلی وذاتی ايدی لاجرم لطيف ونفيس توبه جانبنه ا کا يول اولمدی وجرمنه اعتراف
قيلمدی بلکه کنديی کوروب انا خير منه ديدی وکنديی بوخودبين اولمقدن وخيرلو بيلمکدن مطرود ومخذول ايلدی
انکچون * بيت * جرمنه اعتراف ايدن مسکين * يکدرا ندن که اوله طاعت بين * ديمشلردر (م ی) روکه رستی از خود
وازخوی بد * وزربانهٔ نار وازدندان دد * يوری ای مرد تائب وآسوده اولکه کندکدن وقبيح خويکدن قورتلدك
وآتشك يالکندن ويرتجينك ديشندن قورتلدك يعنی دوزخدن وانده اولان حيات وعقاربدن نجات بولدك (مثنوی
روکه اکنون دست در دولت زدی * در فکندی خود بجنت سرمدی * پس ای مرد تائب يوری که شمدی دولته ال
اوردك کنديکی ابدی وسرمدی بخت وسعادته براقدك يعنی ای تائب اولان وجرمنه اعتراف قيلان شمدنصکره يوری
آسوده اول وغصه وضلالتدن بی باك اول زيراالکی دولته اوردك وکنديکی ابدی وسرمدی بخت وسعادته براقدك
شمدنصکره محزون ومغموم اولمه ديدی (مثنوی) ناد خلی تو فی عبادی يافتی * ادخلی فی جنتی دريافتی * در عبادش
راه کردی خويش را * رفتی اندر خلد ازراه خفا * سن ادخلی فی عبادی مضمونی بولدك ادخلی فی جنتی مفهومنی
بولدك راه خفادن خلدايچره کيتدك اول خدانك عبادنه کنديکه يول ايلدك يعنی ای نفس اماره مرتبه سندن تائب
اولان وکندو قيلان ونفس مطمئنه مرتبه سن بولان کسه سن حق تعالی بنم عبادم زمره سنه داخل اول ديديکی
خطابه مظهر اولوب انك عبادنه داخل اولمق مرتبه سنی بولدك بنم جنتمه وبنم صالح اولان عبادم زمره سنه داخل
اول ديديکی مرتبه يه دخی واصل اولدك زيرا انك کندی جنابنه مضاف اولان عبادك زمره سنه داخل اولمق وانلره
اقتدا قيلمق جنت ذات وصفاته داخل اولمق مستلزم اولورکه مشايخ ا کا جنت عاجله ديرلر چونکم بر کسه زمرهٔ
صالحينه داخل اوله بودنياده جنت عاجله يه داخل اولمغه لايق اولور وآخرتده اولان جنت آجله يه دخی راه خفادن
يول بولور چونکم بودنياده اولان الهك عبادی زمره سنه کندك ايچون يول ايليه سن وانلری صحبتنه وخدمتنه

داخل

داخل اوله سن کیرلو بولادن خلدایچره کیدرسن ودیدهٔ جاناله جنت اعلایی سیرایدرسن دیمك اولور وبو بیتلره سورهٔ حجراتك
آخرنده اولان آیت کریمه‌یه اشارت قیلوروبو آیت کریمه‌نك تفسیری وبو محله مناسب اولان تحقیق جلد اولده
دل نهادن عرب برالتماس دلبرخویش سرخنده کفت ادخل فی عبادی تلتقی بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر آنده
طلب اولنه (مثنوی) اهدنا کفتی صراط المستقیم * دست تو بکرفت وبردت تا نعیم * صراط مستقیمی بکا هدایت ایله
دیدك پس خدای تعالی سنك الکی طوتدی وسنی نعیمه دك ایلتدی یعنی هر نه ازده سن الهی بزی طوغری یوله هدایت
ایله دیو دعا والتماس ایلردك پس خدای تعالی سنك الکی طوتوب سنی دار نعیمه دك واصل ایتدی که انك وصولنه سبیل
ودلیل اهل دلك صحبتنه داخل اولمقدر سورهٔ فاتحه‌نك تفسیری عن قریب بورایه کلنجیه دك (وحی کردن حق تعالی
موسی علیه السلام را سرخنده مسطور اولدی (اهدنا) امر در بمعنی دعا وصیغهٔ امر ودعا والتماس صورتده بردر
اما تفاوت بحسب المعنی مقرردر دعا ادنادن اعلی‌یه خطابه دیرلر اهدنا کبی وامر برعکسدر یعنی اعلادن ادنایه خطابه
دیرلر واقیموا الصلاة کبی والتماس مساویدن مساوی‌یه خطابه دیرلر مثلا یارانکدن برینه اکتب هذا واقرأ هذا دیمك کبی
اهل تفسیر اهدنایه نیچه وجوهله معنی ویرمشلر بعضلر وفقنا یعنی بزه توفیق ایله راه مستقیمی که سنك توفیق
وعنایتکسز بولنمز کسه‌یه میسر اولمز وابن عباس رضی الله عنهمادن روایت اولنمش که الهمنا ایله تفسیر ایتمشلر
یعنی بزه الهام ایله طریق مستقیمی وبعضلر علمنا بزه بیلدر راه راستی وبعضلر میلنا یعنی بزی مائل قیل طریق
توحیده وعنان اقبال واختیارمزی اول جانبه منعطف قیل وامام جعفر صادق رضی الله عنه دیمشلر اهدنا ای
ارنا طریق التوحید قال القاشانی ای ثبتنا علی الهدایة وکلنا علی الاستقامة فی طریق الوحدة التی هی طریق
المنعم علیهم من النبیین والصدیقین والاولیاء المقربین (م ی) نار بودی نور کشتی ای عزیز * غوره بودی کشتی انکور
ومویز * ای عزیز اکرچه اول نار ایدك شمدی نور اولدك غوره ایدك شمدی انکور ومویز اولدك یعنی اشتد ای حالده
شهوت وغضب خویلرینه مبتلا ایکن نار کبی سوزنده ایدك شمدی حیوانیت ونفسانیتدن چقوروب نور اولدك واول
حالده خام ونابخته غوره کبی برتلخ وترش کسه ایدك شمدیکی حالده انکور ومویز کبی لطیف وشیرین برکسه اولدك (م ی)
اختری بودی شدی تو آفتاب * شاد باش الله اعلم بالصواب * ای مرد ثواب فی المثل اول براختر ایدك شمدی آفتاب
عالمتاب اولدك شمدنصکره شاد اول الله تعالی حضرتلری صوابه اعلمدر یعنی مرتبهٔ جسمانیتده ایکن نور باطنك
اختر کبی ضعیف ایدی شمدی بالکلیه جسمانیت وحیوانیت صفتلرندن کذر قیلوب دین وطاعت فلکنك آفتابی
اولدك شاد اول هر خصوصده الله صوابه اعلمدر اما انسان کاه اولور که برشیئی صواب ظن ایلر مع هذا اول شیء خطا
ونده‌در انکچون انسانه برمرشد کامل اهم والزمدر تاکم برخصوصده خطایی صواب ظن ایلدکده انك خطاسنی
اکا اعلام ایلیه وشهد وشکر کبی اولان صواب وارشادی هرنه ایسه اکا سویلیه انکچون بو مناسبتله حسام الدین
چلبی حضرتلرینه خطاب ایلیوب ناسه تعلیم صواب ایلمك خصوصنده بیورورلر (م ی) ای ضیاء الحق حسام الدین بکیر
شهد خویش اندر فکن در حوض شیر * تا رهد آن شیر از تغییر طعم * یابد از عرمزه تکثیر طعم * ای ضیاء الحق
حسام الدین طوت کندی شهد وشکر یکی سوده حوضنه براق تاکم شیر تغییر طعمدن قورتله مزه ولذت دریاسندن
تکثیر طعم بوله بونده شهددن مراد ذوق روحانی وحلاوت عرفانیدر وشیردن مراد طبیعت انسانی وقابلیت نفسانیدر که
تغییر وتبدلی ادنی شیئله حاصل اولور اما ذوق روحانی وحلاوت عرفانی هر طبیعت وقابلیته معدن حلاوت اولان
مرشد کامل جانبندن القا اولنسه ومزج قیلنسه اول طبیعت واول قابلیت شیرله عسلك ممزوج اولدیغی کبی لذت
وحلاوت بولوب تغیر وتبدلدن بری اولور مقدما ذکر اولنان کلمات لطیفه‌دن وابیات شریفه‌دن بو معنی مفهوم
اولنشدی که حیوان سیرت واستر طبیعت اولان کسه‌لر بد خویلکلرندن تجاوز قیلمزلر وتأدیب اولنمزلر الا براشتر مست
کبی اولان مؤمن کامل ومرشد فاضلك همت وتربیه‌سیله واول توبه وطاعتده تمکین وثبات محقق اولمزلر الا برمرشدك
تأدیبیله واول سالکه ذوق روحانی ویرمسیله وانك قلبنه حلاوت عرفانی ایرکورمسیله اولور اکر برمعدن حلاوت
وعرفانی اولان کاملك وجودندن برمبتدی اولان سالکك قلبنه ذوق روحانی وحلاوت عرفانی القا اولنمسه
واعطا قیلنمسه طبیعت انسانی عفونت هوایله درحال شیر کبی متغیر اولوب انك طعمی وذوقی فاسد اولوردی لازم
کلدی که شیر عسل ایله مخلوط اوله قده طعمی متغیر اولمقدن مصون اولدیغی کبی مبتدی اولنلرك طبعنه وقلبنه
مربی کامل شهد روحانی واذواق عرفانی القا ایلیه تا انلرك طبعی وقلبی عفونت هوایله تبدل وتغیردن صیانت وحمایت
قیلنمش اوله بواجلدن حضرت مولانا حسام الدین افندی حضرتلرینه کندی درونلرنده اولان ذوق روحانیلرنی
وحلاوت عرفانیلرنی مجلس شریفلرنده اولان مبتدیلرك طبعنه وقلبنه القا ایلمکه امر ایدوب بیورورلر ای حق تعالینك

ضیاسی اولان حسام الدین کندی روحانی اولان شهدیکی وعرفانی اولان ذوقکی طوت واندن برمقدار حوض شیرکبی
اولان مبتدیلرك قلبنه القا ایت تا کم انلرك قلبی وقابلیتی سودی تغیر طعمدن خلاص اوله وقلبلری وطبیعتلری
عفونت هوا ایله فاسد اولمقدن نجات بوله ومزه ولذت دریاسی اولان مرتبهٔ روحانیتدن ومقام وحدتدن کثرت طعم بوله
وطعمی ولذتی متغیر اولمقدن قورتلوب خلاص اوله (مثنوی) متصل گردد بدان بحر الست * چونکه شد دریا زهر
تغییر رست) منفذی باید دران بحر عسل) افتی رانبود اندر وی عمل) اول حوض شیر الست دریاسنه متصل اوله چونکه
دریایه اولشوب دریا اولدی هر تغیر وفساددن قورتلدی اول حوض شیر سنك شهد روحانیتك واسطه سیله اول بحر
عسله بر منفذ بولور اندنصکره اول حوض شیرك وجودنده بر آفتك عملی اولمز یعنی ای حسام الدین چلبی سن شهد
روحانیتکی حوض شیر کبی اولان طالبك قلبنه القا ایله تا کم سنك شهد روحانیتك وحلاوت معرفتك واسطه سیله
انك حوض قلبی اول الست دریاسنه متصل اوله چونکم دریایه متصل اوله وکندوبی عین دریا بوله اندنصکره
هر تغییر وتلوندن قورتلور واحسن حاله واصل اولور وعفونت هوا ایله فاسد اولمقدن نجات بولور اول عسل
دریاسی کبی اولان روحانیت مرتبه سنه سنك همتك واسطه سیله بریول بولور بعده انك وجودنده آفات معنویه دن
بر آفتك تأثیری اولمز وآفت هوا وهوس تبدیل وتغییر قیلمز دیمك اولور (مثنوی) غره کن شیر وار ای شیر حق * تا رود
آن غره بر هفتم طبق * چه خبر جان ملول سیر را * کی شناسد موش غرهٔ شیر را * پس امدی ای شیر حق شیر کبی بر مرده
غره ایله تا کم اول غره فلك سابعه کیده سیر واول ملولك جانینك نه خبری وار در موش شیرك غره وصداسنی نجن
فهم ایلر غره ارسلانك آوازنه دیرلرکه اکر تمق دیدکلری یدر سیر بونده ممتلی ومنقبض معناسنه در یعنی ای حق ارسلانی
شیرلر کبی بر صدا ایله حق اول صیت وصدا طبقات سمایه واصل اوله وجمله عالم انکله طوله مقصود ارشاد
وهدایتك آوازه سی عالمه غلغله صاله واهل آسمان واهل زمین شهرت بوله دیمك اولور ولیکن صدای لطیفکدن
وآواز شریفکدن حکم ومعارفدن ملول ومنقبض اولان جانك نه خبری واردر یعنی اصلا خبری وعلمی یوقدر موش
کبی اولان اهل دنیا واصحاب نفس وهوا وارباب زرق وریا حق ارسلانی اولان کاملك صیت وصداسنی نجن فهم ایلر
یعنی بونلرك وجودنده اول قابلیت یوقدر که شیر خدا اولنلرك آواز وصداسنی اکلیه لر وانلره میل ومحبت ایلیه لر (م ی)
بر نویس احوال خود با آب زر * بهر هر دریادلی عالی گهر * آب نیلست این حدیث جانفزا * یا ربش در چشم قبطی
خون نما * پس ای حسام الدین کندی احوالکی التون صویله یازه بر عالی گهر دریادلدن اوتری بو جانفزا
اولان حدیث فی المثل آب نیلدر یاربی قبطینك کوزینه قان کستر یعنی ای حسام الدین چلبی کندی احوال
شریفه کی واسرار لطیفه کی اب زر ایله صحف واوراق اوزره هر بر عالی جوهر اولان دریادلدن اوتری تحریر ایله مصرع
اولده اول حضرتك احوال شریفه سی آب زر ایله یازلمغه لایق اولدیغنه اشارت واردر ومصرع ثانیده اول حضرتك
مسطور ومکتوب اولان احوالی دریادل اولان پاك جوهر کاملردن اوتری اولدیغنه دلالت واردر وانك آب زر ایله
یازلمغه لایق اولان احوال شریفه سندن مراد مثنوی شریفدر که بیت ثانیده حدیث جانفزا دیدکلری بو معنای
مفسر ومؤید اولور زیرا بو مثنوی شریف حضرت حسام الدینك وحضرت خداوندکارك احوال شریفه سی
واسرار لطیفه سیدر که حسام الدین افندی حضرتلری بونك وجودینه سبب اولمشلر واول حضرتك لسان
شریفندن جریان ایلین ینابیع حکمی تحریر قیلمشلردر پس بو حدیث جانفزا اوترده مثلا نیل صوینه کبیدر *
کما قال فی دیباجة المثنوی وهو کنیل مصر شراب للصابرین وحسرة علی آل فرعون والکافرین) چونکم بو مثنوی
شریف آب نیل کبی لطیف اولدیسه قبطی مشرب اولنلرك کوزنه قان کورنمسی خصوصنده دعا ایدوب دیرلر یاربی
قبطی سیرت اولنلرك کوزنه قان کوستر یعنی فرعون نفسه اویانلرك وهامان کبی هوایه تابع اولان طایفه نك واهل
انکار اولان کروهك کوزلرینه حقیر کوستروب انلره حرام ایله تا کم اهل دله تابع اولمیجه ومؤمن اولوب انکاردن کذر
قیلمیجه بو آب حیاتدن اول نوش ایلیه نته کم قبطی آب نیلدن نوش ایلیه مدی ایمانه کلمیجه پس ایمانه کلوب
انکاردن کذر قیلدقدنصکره نیلك قان اولمسی کیدوب اکا آب صافی اولدی ونوش قیلدی نته کم مناسبتله بو حکایه نك
بیانه شروع ایدوب بیوررلر (لابه کردن قبطی سبطی را که یك سبو بنیت خویش از نیل پر کن وبر لب من نه تا بخورم
بحق دوستی وبرادری سبو که شما سبطیان بهر خود پری کنید از نیل آب صافست وسبو که ما قبطیان پری کنیم خون
صافست) بو سرح شریف قبطینك سبطی یه لابه ایلسیدر بولیدر که کندی نیتکه آب نیلدن بر سبوی پرایله وبنم
اغزیمه قوتا کم ایچم ما بیننزده اولان دوستلق وبرادرلك حقیچون زیرا اول سبو که سز سبطیلر کندیکزدن اوتری نیل
مبارکدن پرایلرسز اول آب صافیدر واول سبو که بز قبطیلر پرایلرز صافی قاندر بو ایه مناسب اولان آیتك تفسیری واهل

تفسيرك تحقيق وتعبيري جلد اولك دياجه سنده وهو كنيل مصر قوللنك شرحنده مروايلمشدر انده طلب اولنه
بونده قبطيدن مراد حضرت مولانايه منكر اولان بلكه جميع اصحاب دله انكار قيلان كسه اولور وسبطيدن مراد
حضرت مولانانك وسائر اوليای كرامك بنده ومريدی اولان كسه لر اولور قبطيلر آب نيلدن نيجه محروم اولديلرسه
قبطی مشرب اولان منكرلردخی بو حديث جانفزايی نوش ايلمكدن اوله محروم اولمشلردر نته كم اول قبطينك سبطيله
اولان ماجراسنی حكايت ايدوب بيوررلر (مثنوی) من شنيدم كه درآمد قبطی * از عطش اندر وثاق سبطی *
بن اشتدمكه برقبطی كلدی صوسزلقدن برسبطينك خانه سنه يعنی اهل تواريخك تحرير ايلدكلری كتابلرندن واهل
تفسيرك تعبير قيلدقلرندن بو حكايتی استماع ايتدمكه برقبطی تشنه لكندن برسبطينك خانه سنه كلديكه مابينلرنده
خلت وقرابت وارايدی نته كم اهل تفسير بو حكايتی (فارسلنا عليهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم)
آيت كريمه سنده بازمشلر وتقرير قيلمشلردر كما نقلناه فی الديباجة (م ى) گفت هستم يار وخويشاوند تو * گشته ام
امروز حاجتمند تو * قبطی اول سبطی يه ديديكه ای اخی بن سنك يارك وخصمكم بوكون سنك حاجتمندك اولمشم
سكا حاجتمی عرض ايلمكدن اوتری كلمشم استرمكه انی اداوقضا ايليه سن (م ى) زانكه موسی جادوی كرد وفسون *
تا كه آب نيل مارا كرد خون * زيرا موسی عليه السلام جادولك ودخی افسون ايلدی تاكم آب نيلی بزه خون ايلدی
انك زعم فاسدی بوايديكه حضرت موسی عليه السلام ساحر اوله وآب نيلی قان ايلمسی اثر سحر اوله (مثنوی)
سبطيان زو آب صافی ميخورند * پيش قبطی خون شد آب از چشم بند * سبطيلر نيلدن آب صافی ايجرلر قبطينك
اوكنده آب چشم بندن قان اولدی (مثنوی) قبط اينك می ميرند از تشنگی * از پی ادبار خود يا بدرگی * قبطی
اشته صوسزلقدن اولورلر كه اول جاهل آب نيلك قان اولمسندن حضرت موسی عليه السلامك سحريله قبطيلرك
كوزلرنی باغلدی زعم ايلدی بواجلدن بوكونه ياوه سو يلدی يعنی قبطيلر اشته صوسزلقدن اولورلر كنديلرينك
بدبختلكلرندن اوتری ياخود بدركلكلرندن اوتری يعنی بوبلا انلره يابداصل اولدقلرندن اوتريدر وياخود مدبر
وبدبخت اولدقلرندن اوتريدر (مثنوی) بهر خود يك طاس را پر آب كن * تا خورد از آبت اين يار كهن * چون براى
خود كنی آن طاس پر * خون نباشد آب باشد صاف حر * پس ای اخی لطف ايدوب برطاسی كندكدن اوتری پر آب
ايله تاكم بو اسكی يارك آبدن ايچه وحرارت درونم اول آب واسطه سيله مندفع اولوب نجه چونكم كندكدن اوتری اول
طاسی پر ايليه سن قان اولمز بالك وآزاد اولور يعنی سحر قيدندن آزاد اولوب آب صافی اوله ديدی زيرا انك اعتقادی
اول ايديكه حضرت موسی عليه السلام سحر واسطه سيله آب نيلی بونلرك كوزينه خون ايلمش وآنی اول شكلده
باغلمش اوله حرافظی اول سحر قيدندن ازاد اولملغی دلالت قيلور (مثنوی) من طفيل تو بنوشم اب هم * كه طفيلی در تبع
بجهد زغم * بن سنك هم تابع وطفيلك اولوب آب ايچيم زيرا برطفيل تبعيتده غمدن صجرار يعنی بر اهل سعادته
بركمسه تابع اولسه متبوعنك سعادتی بركاتيله اول غمدن خلاص اولور (م ى) گفت ای جان وجهان خدمت كنم
پاس دارم ای دو چشم روشنم * سبطی اول قبطی يه ديدی ای جان وجهان خدمت ايليم ای بنم ايكی روشن
چشمم سكا رعايت طوتم وخاطرگی اله كتورم (مثنوی) بر مراد تو روم شادی كنم * بنده تو باشم ازادی كنم * سنك
مرادك اوزره كيدم شادلك ايليم سنك بنده لك اولم آزادلق ايليم يعنی سكا خدمتكار اولم وسنی غمدن ازاد قيلم (مثنوی
طاس را از نيل او پر آب كرد * بر دهان بنهاد ونيمی را بخورد * پس سبطی طاسی نيلدن پر آب ايلدی كند ودهانی
اوزره قودی ونصفنی ايچدی (مثنوی) طاس را كژ كرد سوی آب خواه * كه بخور تو هم شد آن خون سياه * طاسی
آب خواه اولان قبطی طرفنه كژ وعطف ايلدی بو ايچدی بوكه ای قبطی سن هم ايچ اول آب درحال قاره قان اولدی
(مثنوی) باز از ين سو كرد كژ خون آب شد * قبطی اندر خشم واندر تاب شد * سبطی كيرو بو جانبدن كندی
جانبنه اكری ايلدی قان صو اولدی قبطی بو حالی كوروب خشمده وتاب وحرارتده اولدی يعنی بو تبديلی كوروب
خشم وغضبندن درونی حرارتله طولدی (مثنوی) ساعتی بنشست تا خشمش برفت * بعد ازان گفتش كه ای
صمصام زفت * برساعت اوتوردی تا انك خشمی كتدی اندنصكره اكا ديديكه ای صمصام زفت صمصام شمشير كبره
دير لر يعنی قبطينك غضبی ساكن اولدقدنصكره سبطی يه برسبيل تعظيم ای شمشير كبر ديمكله خطاب ايلدی
وبوكونه سو يلدی كه (مثنوی) ای برادر اين گره را چاره چيست * گفت او را او خورد كو متقيست) ای برادر بو عقده نك
چارمسی ندركه فتح اوله وچارهٔ اول آبدن نوش قيله سبطی اكا ديديكه بونی اول كسه ايچر كه او مؤمن ومتقيدر (مثنوی)
متقی انست كو بيزار شد * از ره فرعون موسی وار شد * قوم موسی شو بخور اين آب را * صلح كن با مه ببين
مهتاب را * متقی اولدر كه او بيزار اولدی فرعونك يولندن موسی وار اولدی يعنی اهل تقوی اول كسه دركه فرعون

صفتلرندن بری اوله یعنی کبر و نخوتدن وجاه ومال دنیایه محبتدن اعراض قیله‌رق موسی علیه السلام حضرتلری کبی
هوا وهوسدن پاك اولوب اوصاف الهیه ایله اتصاف قیلاور بندهٔ خدا اوله ای قبطی اکر بو آبدن ایچمك
استرسك قوم موسی اوله‌سن ودیوانی ایچ ماهله صلح ایله مهتابی کورماهدن مراد حضرت موسی علیه السلام
اولور ومهتابدن مراد انك جمال شریفندن ظهور ایلین انوار هدایت واشراق نبوت اولور یعنی اول ماه حقیقتله
صلح ایلیوب انکا ایمان کتورتا انك وجود شریفندن ظهوره کلان انوار هدایتی واسرار نبوتی کوره‌سن دیمك اولور
(مثنوی) صدهزاران ظلمتست ازخشم تو * بر عباد الله اندر خشم تو * سنك خشمکدن حاصل اولمش
صدهزار ظلمت واردر عباد الله اوزره سنك خشمکده یعنی الله تعالینك بنده‌لری اوزره سنك خشمك اولدیغندن
کندی کوزلك اوزره نیچه بیك ظلمت واردر که حقیقت حالی کورمدیککه سبب اول کوزلك اوزره اولان ظلمتلردر
(مثنوی) خشم بنشان چشم بکشا شادشو * عبرت ازیاران بکیر استادشو * خشمی تسکین ایله چشم جانکی
اچ شاد ومسرور اول یاراندن عبرت طوت استاد اول یعنی حضرت موسی علیه السلامه ایمان کتورن یارانکدن
عبرت طوت سن دخی انلر کبی دین ویقین بولنده استاد اول (مثنوی) کی طفیل من شوی دراعتراف * چون ترا
کفر یست همچون کوه قاف * ای قبطی اعتراف ایلمکده سن بکا نیچن طفیل اولورسن اعتراف اوج ایله صوالمغه
دیرلر چونکم کوه قاف کبی سنك بر عظیم کفرك واردر یعنی مادامکه اول کوه قاف قدر اولان عظیم کفری قلبکدن
ازاله قیلیه‌سن آب حیاتی اخذ ایلمکده سن بکا طفیل وتابع اولمزسن دیدی (مثنوی) کوه در سوراخ سوزن کی رود
جز مکر آن کوه برك كه شود * کوه ایکنه دلوکندن نیچن کیدر مکر اول کوه دکل که برك كاه اوله یعنی کوه ایکنه دلوکنه
کیمز مکر شول کوه ایکنه دلوکنه کیدر که صمان کبی ضعیف ورشته کبی نحیف اوله مادامکه کوه كاه کبی اولمیه سوراخ
سوزنه داخل اولمز کوه بونده وجود بشر ندن کنایت اولور سوراخ سوزن دین بولندن عبارت اولور وکوهك برك كاه
کبی ضعیف اولمسی بعده سوراخ سوزنه دخول قیلمسی ریاضت ومجاهده ایله اول وجود بشریه‌نك نحافت ولطافت
بولمسندن استعارت اولور وتقدیر کلام وتتمهٔ مرام بویله دیمك اولور که کوه کبی کبیر اولان وجود بشریه سم خیاطه
نیجه داخل اولور مکر که شول زمانده داخل اولور که ریاضت ومجاهده ایله برك كاه کبی لطیف ونحیف اوله (مثنوی)
کوه را که کن باستغفار خوش * جام مغفوران بکیر وخوش بکش * کوهی كه کبی استغفار ایله نحیف ایله مغفورلرك
جامنی طوت وخوش ولطیف چك یعنی کوه وجودکی اللهدن خوش مغفرت طلب ایلمکله كاه کبی ضعیف ونحیف
ایله اندنصکره مغفور اولنلرك جامنی طوتوب خوش ایچ وجنت اعلایه داخل اولوب اهل جنت ایله خوش کچ حق تبارك
وتعالی کافرلرك جنته دخول قیلمسنی وانلر ایچون ابواب سمانك مفتوح اولمسنی جملك سم خیاطه دخول قیلمسنه
تعلیق ایلدی (کما قال تعالی فی سورة الاعراف (لا تفتح لهم ابواب السماء ولا یدخلون الجنة حتی یلج الجمل فی سم الخیاط
بونك معنای باطنیسی کافر وعاصی اولنلرك جمل کبی اولان وجودی ریاضت وطاعتله نحافت بولمینجه وسم الخیاط
کبی اولان دین مبینه داخل اولمینجه آسمان قبولری انلره مفتوح اولمز وانلر اول صفت وهیئتده اولدقلری تقدیر اوزره
جنت اعلایه کیرمز دیمك اولور (مثنوی) تو بدین تزویر چون نوشی ازان) چو حرامش کرد حق بر کافران * ای قبطی سن
بو تزویر ایله اول آب نیلدن نیجه ایچرسن چونکه حق تعالی کافرلره آنی حرام ایلدی پس سن آنی حیله وتزویر ایله
ایچمکه قادر اولمزسن بلکه تزویر وحیله‌یی ترك ایتمکله وکفر ونفاقی قویوب ایمان ووفاق بوانه کتمکله ایچرسن دیدی
(م ی) خالق تزویر تزویرت را کی خرد ای مفتری مفترا * جمیع تزویرلرك خالقی سنك تزویرکی نیچن صاتون الور ای مفترانك
مفتریسی اولسکی مفتری اسم فاعلدر ثانیی مفتری اسم مفعول اولق جائزدر معنی ای افترا اولنمش خدانك مفتری اولان
بنده‌سی سنك تزویرکی اول خالق تزویر نیجه الور دیمك اولور اما اسم مفعول صیغه‌سنده مصدر میمی اولق دخی جائزدر
بو تقدیر اوزره معنی ای افترانك مفتریسی دیمك اولور یعنی ای افترایه منسوب اولان مفتری خالق تزویر سنك حیله
وتزویرکی نیجه قبول ایدر دیمك اولور (مثنوی) آل موسی شو كه حیلت سود نیست * حیله ات بادتهی
بیهوده نیست * زهره دارد آب کزامر صمد * کرددا او با کافران آبی دهد * آل موسی اول که حیله‌نك منفعتی یوقدر مثلا
سنك حیله وتزویرك بوش یلی اولمقدر آب زهره طوتری که امر صمددن او کافره برابر آب ویره آل اهل معناسنه در
اولکی مصرعده اولان حیلت لفظنده اولان تا نفس کلمه‌دن اولمقده جائزدر وادات خطاب اولمسه دخی جائزدر وخلاصهٔ
کلام اهل موسی علیه السلام اول زیرا حیله وتزویرك اصلا فائده‌سی یوقدر سنك حیله‌لرك فی المثل بوش یل اولمق
کبیدر بیهوده یره یل اولمقدن ایسه نه فائده حاصل اولور صو زهره طوترمی یعنی قادرمیدر که احد وصمد اولان اللهك
امرندن رجوع ایدوب کافرله برابر صو ویره دیمك اولور (مثنوی) تا او بند ار نکه تو نان می خوری) زهر مار وکاهش

جان می خوری * نان کجا اصلاح آن جانی کند * کو دل از فرمان جان ده بر کند * ای منکر سن صانور میسنکه
نان یرسن بلکه حقیقتده زهر مار و کاهش جان یرسن نان اول بر جانی نچون اصلاح ایلر که اول جان جان و یریجی
پادشاهک فرمانندن کوکل قوپره یعنی ای منکر و بدبخت یا خود سن کندیکی اکمک ییجی ظن ایلرسن جان اکسلدیجی
زهر مار یرسن یعنی سنک ییدیکک نان و طعام حقیقتده سنک جانکه نقصان و یریجی و زهر قاتل کبی سنی هلاک
ایدیجیدر بو خوان و نانکه انی منکر و کافر اولان ییه و انک ییدوکی کفر و عصیانه قوت اوله فی الحقیقه اول نان زهر
قاتل و کاهش جان اولور اگرچه ظاهرا جسمه قوت و منفعت ویرسه ده نان اول بر جانی نچون اصلاح ایلر که اول
جان خبیث جان و یریجی خدانک امر شریفندن قلبنی قوپره و کفر و عصیانه مشغول ایلیه (م ی) یا تو پنداری که حرف
مثنوی * چون بخوانی رایگانش بشنوی * یا کلام حکمت و سر نهان * اندر آید زغبه در گوش و دهان * اندر آید
لیک چون افسانها * پوست بنماید نه مغز دانها * ای منکر یا سن صانور میسنکه کلام مثنوی شریفی چون
اوقیه سن آنی مفت و رایگان ایشیدهسن و انده اولان حیات معنویه‌دن بحانا نوش ایدهسن یعنی بو بر کلام لطیف
ولذیذ و شریفدر که رایگان یره بونک استماعی میسر اولمز و ایمان و ایقانی اولمدین بو آب حیات معنویدن قانمز یا خود
کلام حکمت و سر نهانی گوش و دهانکه ای زبون اسانلقله کله یعنی یا خود ای منکر اولان کسه کلام حکمت
الهی و اسرار نهانی سنک کوش و دهانکه آسان وجهله ایچرو کله بوله می ظن ایدرسن بو پنداری قو که کلام
حکمت الهی و اسرار نهانی هر کسک کوش و دهانه آسان وجهله کلمز و عروس حضرت قرآنی هر کسه کشف
نقاب قیلمز بلکه خانه قلبی حیله و دغادن و تشویش و غوغادن خالی اولان کسه‌لره یوز کوستررو انلرک کوش
و دهانه کلور و باطنی مطهر اولانلرا کامس ایلیوب واصل اولور کما قال الله تعالی (لا یمسه الا المطهرون) کما قیل
(بیت) عروس حضرت قرآن نقاب آنکه براندازد * که دار الملک باطن را بجرد بیند از غوغا * نعم اول کلام حکمت الهی
و اسرار نهانی سنک کوش و دهانکه کلور ولکن افسانه‌لر کبی پوست کورینور دانه‌لرک مغزی کورنمز بو بیت سؤال
مقدره جواب اولور کان بر قائل دیر که کلام حکمت الهی بزم اغزمزه و قولاغمزه نیچون کلمز بز کلام حق اوقورز و آنی
استماع ایلرز کذلک انبیا علیهم السلام و اولیای کرام کلامنی هم اوقورز هم کوش ایدرز پس سنک کوش و دهانکه
کلمز دیمک نیجه صحیح اولور جواب بیورلر نعم سن که غل و غشدن مطهر اولمیه سن و کلام حقی اوقویه سن
و یاد کلیه سن کلام حکمت الهی و انده اولان اسرار نهانی سنک کوش و دهانکه کلور ولیکن سائر الفاظ و حکایات کبی
کلور قشر و صورت کورینور انجق معنی دانه‌لرینک لبی کورنمز و سر نهان ظهوره کلمز البته لب و مغزنی کورمکه
و اسرار حقایقنه نظر ایرکورمکه تطهیر باطن لازم اولانلر ندرمادامکه طهارت دل اولمیه انک جمال با کمالی ظهوره کلمز
و درونی ملوث اولنلرانی مشاهده قیلمغه قادر اولمز (مثنوی) در سر و رو در کشیده چادری * رو نهان کرده زچشمت
دلبری) مثلا باشنه و یوزنه بر چادر چکمش سنک کوزکدن یوزنی نهان ایلمش بر دلبردر بو بیتده بیت مقدمده اولان پوست
بنماید نه مغز دانها بیوردقلری معناسنی ایضاح ایتمک ایچون مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی کلام حکمت الهی
و اسرار نهانی سکا پوست کورینور دانه‌لرک مغز نغزی کبی کورنمز مثلا انک سری و معنای باطنی بر دلبر رعنا کبیدر که
باشنه و یوزنه چادر چکمش و یوزنی سنک کوزکدن نهان قیلمش سن اول دلبری نقاب و حجاب ایله کورورسن بی نقاب
و بی حجاب انک جمال با کمالنی کورمکه قادر دکلسن پس حق تعالینک کلامنی سن انجق حکایات و امثال و الفاظ
و لغات اولدیغی جهتدن کورورسن انک معانی و حقایقنی کورمکه قادر دکلسن و کذلک بو منبع اسرار الهی اولان
مثنوی شریفی دخی انجق منظوم اولدیغی جهتدن و امثال و حکایات اولدیغی حیثیتدن بیلورسن بونک باطننده
اولان اسرار و حقایقی بیلمکه و کورمکه قادر دکلسن انکیچون بو کتاب شریفه سنک عقلک قتنده سائر کلمات منظومه
کبی اولمشدر (مثنوی) شاهنامه یا کلیله پیش تو * همچنان باشد که قرآن از عتو * شاهنامه کتابی یا کلیله سنک
قتکده نیجه ایسه قرآن عظیم الشان دخی عتو و عنادکدن شاهنامه فردوسی نام شاعرک نظم ایلدیکی کتابدر و کلیله
و دمنه دابشلیم حکیمک وحوش و طیور لسانندن تالیف ایلدیکی کتابدر یعنی ای قبطی سیرت و منکر طبیعت اولان
کسه سنک طبعکده اولان عتو و عنادک جهتندن شاهنامه و کلیله کتابی انک کبیدر که قرآن‌در بونده ایکی معنی منفهم
اولور اولا بو ایکی کتاب سنک قتکده قرآن کبیدر که سن انلره زیاده تعظیم و اعتبار قیلورسن دیمک اولور ثانیا شاهنامه
و کلیله کتابی سنک قتکده عتو و عنادکدن قرآن نیجه ایسه یعنی نیجه اساطیر الاولین و اقاویل سالفین ایسه بو ایکی کتاب
دخی سنک جهل و حماقتکدن بی معنی حکایات و الفاظ و کلمات منابه سنده‌در بو معنی شارحلرک ذاهب اولدیغی
معنادر لکن وجه اول بوندن اولیدر زیرا سیاق و سباقه انک مناسبتی چوق و بو معنانک مناسبتی یوقدر اگرچه

تکلف اولنسه وتأویل قیلنسه بووجه دخی مناسب اولور وسیاق وسباقه ملایم وموافق کلور اما اصل مراد بوایکی کتابه تعظیم وتفخیم دکلدر بلکه من وجه حضرت قرآنه نسبتله وانك اسرارنه مظهر اولان مثنوی شریفه نسبتله انلری تحقیر ایلمکدر وانلره حضرت قرآندن ومثنوی شریفدن زیاده تأملی اولنلرك عقلنی ورأینی تقبیح وتهجین ایلمکدر وبو معنایه حضرت قرآنی آب صافه تشبیه ایلدکلری وبرسبیل کنایه بوکتابلری بوکه تمثیل قیلدقلری دلالت ایلر نته کم عن قریب بومعلوملك اولور اما اکثر شارحلر ذاهب اولدیغی وجه ثانی اختیار اولنسه سیاق وسباقه مناسب اولمغه چوق تکلف لازم کلور حال بوکه بومعنایی اختیار ایلمکه مناسبت بوله ممنار فلیتأمل هذا المحل فانه محل دقیق وللتأمل والتفکر حقیق (م ی) فرق آنکه باشد از حق ومجاز * که کند کحل عنایت چشم باز * ورنه پشك ومشك پیش اخشمی * هردو یکسانست چون نبود شمی * حق ومجازی فرق ایلك اول وقت اولورکه عنایت کحلی چشمی کشاده ایلیه یوخسه پشك ومشك براخشم قتنده هرایکیسی یکساندر چونکم برشم اولمیه اخشم قوت شامه سی مختل اولوب رایحه المین کسه یه دیرلر حقدن مراد بونده حضرت قرآن وحضرت قرآنك حقایق واسرارنه منبع ومظهر اولان بوکتاب عالیشاندر ومجازدن مراد شاهنامه وکلیله ودمنه وانلر امثالی اولان کلمات منظومه ومنثوره در پس تحقیق کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولورکه حق مجازدن فرق وتمیز ایلك برکسه یه اول زمانده میسر اولورکه حق تعالینك عنایت وهدایتی سرمه سی انك چشم جانی کشاده ایلیه شول کسه نك که چشم جانی کحل عنایتله مکحل ومنور اولمیه اول کسه شاهنامه یی وکلیله ودمنه یی وانلر امثالی اولان کلمات منظومه یی حضرت قرآندن وحضرت قرآنك اسرارنه منبع اولان بوکتاب عالیشاندن فرق وتمیز ایده مز بلکه اول کتابلر بوکتاب عالیشاندن وحضرت قرآندن انلره الیق واولی کلور آنکچون بونلرك استماعنی وتعلمنی قوبوب انلرك استماعنه ومطالعه سنه کمال محبتله محبت قیلوبوز برافرق وتمیزلری یوقدرکه بونلرك ما بینی بری برندن فرق ایلیه لر مثلا پشکله مشك بردماغی فاسد اولان اخشمك قتنده چونکم اکا برقوت شامه اولمیه هرایکیسی یکسان اولور بلکه جعل سیرت اولنلره پشك مشکدن اولی کلور ولهذا مشکی قوبوب پشکه مشغول اولور (مثنوی) خویشتن مشغول کردن از ملال * باشدش قصد از کلام ذوالجلال * کاتش وسواس را وغصه را * زان سخن بنشاند وسازد دوا * بو بیتین شریفینك تحت اللفظ اولان معناسی اولدرکه کلام ذوالجلالدن برکسه کندیسنی مشغول وفارغ ایلك ملالدن اوتری اول ذکر اولان کتابنه قصد اولوراندن اوتریکه وسواس آتشنی وغصه آتشنی اوسوزدن تسکین ایده ودرونه دوادوزه بوایکی بیت شریف بلکه بومحل لطیف مثنوی شریفك زیاده مشکل اولان ابیاتندن وادق واغمض اولان محللا تندندر بیت اولده اولان اش ضمیری شاهنامه وکلیله ودمنه یه راجعدر وبیت ثانیده اولان زان سخندن مراد اول کتابلرك سوزیدر بیت ثانی بیت اولده اولان قصده علت واقع اولمشدر وسواس بونده شیطان معناسنه اولسه ده جائزدر اما وسوسه معناسی مراد اولسه دخی مناسبدر وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه کسی خویشتن را از کلام ذوالجلال بدان کتابها مشغول کردن وفارغ شدن ازبرای ملال طبع قصد باشد ایشانرا ازان سبب که آتش وسوسه را وآتش غصه را ازان سخن که دران کتابها مذکور شده تسکین کند ودر دخود را دوا سازد) وتوضیح معنی بودرکه مثلا برکسه یه ملالت طبع حاصل اولور وآتش وسوسه وحرارت غم وغصه انك قلبنی احراق ایدوب کوینندررلازم کلورا کاکه اول ملالتی واول وسوسه وغمدن حاصل اولان حرارتی برکسه نك آب کلامی ایله تسکین ایلیوب درونه دوادوزه پس اول کسه کلام ذوالجلال انك دردنه دوادوزرکن وانك ملالت وحرارتنی تسکین ایلر کن اندن فارغ اولوب ملالتنی دفعدن اوتری بوذکر اولنان کتابلرك وبونلرك امثالی اولان حکایات وقصص کتابلرینك استماعنه کندوبی مشغول ایلمکه قاصد اولور اندن اوتریکه قلبنده اولان وسوسه ودغدغه آتشنی وغم وغصه نك حرارتنی اول استماع ایلدیکی سوزلردن تسکین ایلیه ودرونك دردنه علاج ودوادوزه اول کتابلرك سوزلرنی دکلمکه وکندونی انك استماعنه مشغول ایلمکه سبب وعلت بو اولور (مثنوی) بهراین مقدار آتش شاندن * آب پاك وبول یکسان شد بفن * آتش وسواس را این بول واب هردو بنشانند همچون وقت خواب * بومقدار آتشی تسکین ایتمکدن اوتری آب پاك وبول یکسان اولدی فنده زیرا آتش وسواسی بول وآب هرایکیسی تسکین ایلرلر وقت خواب کبی وسواس بونده وسوسه معناسنه در اصلنده صوت خفی یه دیرلر وحدیث نفسه وبرامر اولان فکر واندیشه معنالرینه دخی استعمال ایدرلر وفی الحقیقه انسانه کاه اولورکه برخاطره واندیشه کلورکه انك درونی آتش کبی احراق ایلر پس لازم اولورکه اول وسوسه وخاطره دن ظهوره کلان حرارتی برکسه نك کلامنی دکلمکله دفع ایلیه وقلبا بحنده اولان بومقدار آتش وحرارتی تسکین

ایلکدن

ایلمکدن اوتری صافی وپالتصوابله بول فن وصنعتده مساوی وبرابر اولدی بولمه دخی آتشی سو یندرمکلك فنی
واروآب پاکده دخی آتشی سو یندرمکلك فنی واردر ایکیسی بیله بو فنده یکساندر زیرا وسوسه وغصه آتشی
بول کبی اولان کلام شعراوآب صافی کبی اولان کلام خداهر ایکیسی وقت خواب کبی تسکین ایدرلر نته کم برکسه یه
نوم کلسه انك قلبنده اولان وسوسه ودغدغه نك حرارتنی والامنی تسکین ایلر کذلك کلام شعراوکلام حضرت خدا انك
دخی شاتندندر برکسه بونلری استماع ایلکده مشغول اولسه بونلر انك قلبنده اولان وسوسه ودغدغه نك حرارتنی
تسکین ایدوب انك قلبی اولدغدغه ووسوسه دن برزمان خلاص اولوب راحت بولور (مثنوی) لیك گر واقف
شوی زین آب پالك * كه كلام ایزدست وروحنالك * نیست گرد وسوسه كلی زبان * دل بیابد ره بسوی گلستان
زانکه درباغی ودر جویی پرد) هركه از سر صحف بوبی برد) ولیکن اگر واقف اوله سن بو آب پاکدن که مراد اندن
کلام ایزددر ودخی روحنالك اولان کلامدر وسوسه جاندن بالکلیه یوق اولور کوکل گلستان حقیقی جانبنه یول
بولور زیرا که برلطیف باغده وبرشریف جویده پرواز ایلر هرشول کسه که صحف الهینك سرندن بررایحه ایلته
توضیح معنی وتمهید نحوی اولدرکه اگرچه دروندهٔ اولان وسوسه آتشی وغم وغصه نك حرارت وتشویشی
تسکین ایلمکدن اوتری آب پاکه بول براولدیغی کبی کلام شعرا واقوال حکما ایله خدا بو خصوصده بردر ولیکن
اگر حقیقته واقف وعارف اولورسك که بوذکر اولنان آب پاك که آندن مراد کلام خدادر ودخی روحنالك
اولان اقوال انبیا علیهم السلام واولیای کرامدن وسوسه ودغدغهٔ جاندن بالکلیه یوق اولور وجان ودل وسوسه
ودغدغه نك حرارتندن سلامت بولور کوکله برمرتبه اندن هدایت کلورکه کوکل گلستان حقیقی جانبنه یول
بولور زیرا هرشول کسه که صحف الهینك سرندن وانك سرنه مظهر اولان کتاب مثنوی معنوینك نکات ورموزندن
بررایحه اله ویرذوق بوله انك جان ودلی برباغ لطیفده اوجرور برجوی لطیفدن ایچرکه اول باغ وجوینك تعبیری ممکن اولمز
وتقریر بروسانه کلمز دیمك اولور وبو محلده شارحلر بری برلرینه تقلید ایلملر وطالبه شفای صدور ویرمین ومحله مناسب
اولمین سوزسویلمشلر دراسالیب کلام حضرت مولانا قدس الله سره العزیزه عالم اولان کسه بونلرك دخی کلامی بو محلده
بروجه اولسون دیمز ومجرد تقلید ایله بویله دینکسه بو باغ ایچره جاری اولان جویدن ایچمز وبو باغك میوه لرندن یمز
اگر دیدهٔ جانك کحل انصاف الله مکحل وبینا اولدیسه بو محله انسب والیق اولان معنالری وبوذکر اولنان معنالری
گوررسن وبو ابیات شریفه یه اولی واوفق اولان تحقیقلت وتحریرلری بولورسن (وان ملت عن هذا المعنی
الی اقاویلهم فارقت ملتی فالك فی هذا المحل مذهب سوی مذهبی وسنتی (مثنوی) یا تو پنداریکه روی اولیا
اینچنانکه هست می بینیم ما * یاسن ظن ایلرمیسنکه اولیای کرامك یوزنی انجلین که واردر بز گوروریزیتده یا کلمه لریله
مصدره اولان ابیات شریفه دن یا کلام حکمت سرنهانه معطوف اولور ومصرع ثانیده ایکی وجه جائز اولور
بروجه استفهام اولمق وبروجه دخی استفهام اولمق اگر استفهام اولمزسه مصرع اولده بر یتی لفظی مقدر اولور
وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای قبطی سیرت ومنکر طبیعت یاسن ظن ایلرمیسن که اولیای کرامك یوزنی کوره سن
انجلین که حقیقتده واردر بز گوروریزیعنی سن اولیای کرامك یوزنی انجلین بز گوروریز کوردیکمز کبی کورهمزسن
وانلرك وجه حقیقتلرینه نظرایر کورهمزسن دیمك اولور ومی بینم لفظی استفهام اولدیغی اوزره معنی بویله دیمك
اولورکه یاسن ظن ایلرمیسن که اولیای کرامك یوزنی انجلین که انلر حقیقتده واردر بز کورهمزیعنی بز انلری حقیقتده
اولدقلری کبی کورهمز وروی باطنلرینه نظر ایر کورهمز دیمك اولور بو تقدیر اوزره کندیلرینی اخماص نصح
ایچون اولیای کرامك یوزنی کماهوحقه کورمین طائفه ایچنه ادخال ایلمش اولورلر واسلوب حکیم قاعده سنه
اشارت قیلورلر (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) قبیلندن اولور نته کم بو قاعده نك ذکری مراراً مرور
ایلمشدر وفی الحقیقه اولیای کرامی کورمك وانلری بیلك خدای تعالی یی کورمکدن وبیلمکدن اصعبدر دیمشلر ومشایخ
بو محلده نیجه تحقیقلر ایلمشلردر (مثنوی) در تعجب مانده پیغمبرازان * چون نمی بینند روی مؤمنان * چون نمی بینند
نور روم خلق * که سبق بردست برخورشید شرق * اندن اوتری پیغمبر علیه السلام تعجبده قالمشدر مؤمنلر نیچون بنم
یوزی کورمزلر دیو خلق جهان بنم یوزم نورنی نیچون کورمزلر که خورشید شرقه سبق ایلمشدر یعنی حضرت
پیغمبر علیه السلام تعجبده قالمشدی اندن اوتریکه مؤمنلر بنم وجه باطنمی واحسن تقویمده اولان شکل روحمی
نیچون کورمزلر عجبا بنم یوزمك نورنی خلق عالم نیچون کورمزلر که بنم روی باطنمك نوری خورشید شرق اوزره سبقت
ایتمش وغلبه قیلمشدر اگر بنم صورت حقیقتمی کورسلردی تحقیق حقی کوررلردی (کما قال علیه السلام من رأنی
فقد رأی الحق وبنم اوصافمی اوصاف الهی مشاهده قیلورلردیکه بن مرآت حقم وحق بنم وجودمده ظاهر وعیاندر

می) ورهمی بیندا این حیرت چراست * تا که وحی آمد که آن رو در خفاست * سوی تو ماهست و سوی خلق ابر *
تا ببیند در ایکان روی تو گبر) سوی تو دانه ست و سوی خلق دام) تا نتوشند زین شراب خاص عام) واکر کوررلرسه انلرك
بو حیرتی نیچوندر تا کم وحی الهی کلدی که اول روی معنوی خفاده در سنك جانبکده ماهتاب و خلق جانبنه پرده
و سحابدر حتی کبرسنك روی مبارککی رایکان کورمیه مثلا اول روی حقیقی سنك جانبکه دانه و خلق جانبنه بند
و دامدر تا که بو خاص شرابدن اجنبی و عوام نوش ایلمیه یعنی اول حضرت علیه السلام تعجبده قالمش ایدی بو یله دیو که
بنم روی باطنم خورشید شرقدن انور و اظهردر بو خلق آنی نیچون کورمیهلر و اکر کوررلرسه بو حیرت و توقف ندر نیچون
اکا تصدیق و ایمان قیلمیهلر بو حالتده ایکن تا کم حق تعالی حضرتلرندن اول حضرته وحی کلدی بو یله دیو که یا محمد اول
روی شریف و اول شکل لطیف عیون ادراکاتدن خفاده در انکیچون کورمزلر اکرچه سنك جانبکده اول وجه
حقیقی ماه کبی انور و اظهردر لکن خلق جانبنه ابرکبی مظلم و تاریکدر زیرا انلر انجق صورت ظاهره که نظر ایدرلر
و صورت باطنه کی کورمکه قادر اولهمزلر انکیچونکه اول صورت باطنه نك مشاهدهسی زیاده ذی قیمتیوزی بهادر تا کم
کافر اولنلر سنك روی باطنکی رایکان و مفت کورمیهلر بلکه ایمان و اسلامه کلوب مال و جانلرینی بذل ایلدکدنصکره
اول روی شریفی کورمکه لایق اولهلر حتی سنك شان شریفك بر مرتبه معززو مکرمدر که مؤمنلر دخی سکا رازلرین
سو یلیهلر و مکالمه ایلیهلر الاقبل النجوی تقدیم صدقات ایلیهلر تا کم انلرك سنکله تناجیسی مفت و رایکان اولمیه نته کم
حق تعالی سورهٔ مجادلهده بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (یا ایها الذین امنوا اذا ناجیتم الرسول فقدموا بین یدی
نجواکم صدقة) ای حبیبم ارلوجه یکانه سکا نسبتله مغز و دانه کبیدر که انلر ظاهرینلردر صورت بشریه کورمکدن
تجاوز قیلمنلر و حقیقت و معنایه ناظر اوله مشلردر و بز بونلرك قلوبنه و ابصارنه پرده و غشاوه وضع ایلمشزدر
ناقبلری سنلة اسرارکی فهم ایلیه و کوزلری سنك جمال با کمالکی کورمیه و اغزلرینه مهر اورمشزدر تا کم
بو شراب خاصی عام ایچمیهلر بو سنك وجود شریفکدماولان خاص شراب اسراری خاص اولان بندهلرك دهان جانی
نوش ایلیه دیدی (مثنوی) گفت یزدان که تریهم ینظرون) نقش حمامند هم لا یبصرون) حضرت حق تعالی
حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یا محمد سن بونلری کندیکه نظر ایلر کوررسن بونلر فی الحقیقه حمام نقشلریدر
بونلرسنی کورمزلر سورهٔ اعرافك آخرینه قریب اولان بو آیت کریمهیه اشارت اولور قال الله تعالی (وان تدعوهم
الی الهدی لا یسمعوا وتریهم ینظرون الیك وهم لا یبصرون) اکثر مفسرلر تدعوهم دهوتریهم دهاولان ضمیرلری اصنامه
کوندرمشلردر و بعضلر دخی صنم پرست اولان کافرلره کوندرمشلردر بو محله مناسب اولان بودر اما اصنامه ارجاع
اولدیغی تقدیرا اوزره بو محلده کافرلر دخی بر سبیل تقابیب صنملر منزلهسنه بی عقل و بی ادراك اولدقلری جهتدن تنزیل
اولنمش اولورلر و تقدیر معنی بو یله دیك اولور که ای مؤمنلر اکر سز بو اصنام پرست اولان کافرلری هدایه دعوت ایلسکز
انلر اول کلام هدایت انجامی ایشتمزلر و انی قبول ایدوب انکله ایشه ایتمزلر و یا محمد سن بونلری کندیکه نظر ایلر
کوررسن حال بو که بونلر سنی کورمزلر و روی حقیقتکه نظر ایر کورمزلر بونلر دخی عدم رؤیتده و کلام هدایت انجامی
استماع ایلمکده معبودلری اولان جمادات و احجار کبیدر حمام دیوارلرنده تصویر اولنمش نقوش انسانیه
بر کسه نظر ایلر کور وروب لیکن او کسهدن غافل اولدقلری کبی بونلر دخی سکا نظر ایدر کور ورلر لکن سنك
ذات شریفکدن غافللر و حقیقتکی بیلمکدن جاهللردر (مثنوی) می نماید صورت ای صورت پرست * کان
دو چشم مردهٔ او ناظرست * پیش چشم نقش می آری ادب * کو نمی چون ایاسم نمی دارد عجب * ای صورت پرست
صورت کورینور شول هیئتده که انك ایکی مرده اولان کوزی ناظردر نقشك کوزی اوکنده ادب کتوررسن که
او عجب نیچون بکا رعایت و پاس طوتمز یعنی ای صورته طبیعی مجرد صورت مشابهسندهبی معنی اولان کسهلرك
بی روح و بی معنی اولان کوزلری سکا ناظر کورینورسند دخی اول نقشك کوزی اوکنده ادب کتوررسن و کندیکی
خاضع و خاشع اولنلر مرتبهسنه یتوررسن اول دمکه اول نقش بی معنی سکا مقتضای عقل اوزره اولان لوازم ادب
و رعایتی یرینه کتورمسه دیرسن او نقشه که او نقش و صورت نیچون بنی حفظ طوتمز و بکا رعایت ایتمز (مثنوی)
ازچه پس بی پاسخست این نقش نیك * که نمی گوید سلام را علیك * بو نیك و لطیف نقش ندن زیاده بی پاسخدر که
سلامیمه علیك دیمز (مثنوی) می نجنباند سر سبلت زجود * پاس انکه کردمش من صد سجود * جود و کرمدن
سر و سبلتنی تحریك ایلمز انك رعایت و عوضی که بن اکا یوز سجده ایلدم یعنی بر صورت بی معنی و نقش
بی روح کبی اولان انسانك کوزی اوکنه کلورسن انی کندیکه نظر ایدر کوررسن و اکا نجیسه تعظیم و تکریمه
خدمت و عبودیت قیلورسن کوررسنکه اندن بر عاقلانه اثر و خبر ظهور ایلمز دیرسن که یا الهی عجبا بو نقش نیك نه

جهتندن زیاده‌یی خبردرکه بن بوکا تعظیماً السلام علیك دیدم بو صورتنك بنم سلامه علیك دیمدی ورد سلام
ایلك اوزرینه واجب ایکن رد سلام ایلدی تا کم صورت بی معنی اولان اهل کبرلك واصحاب تجملك شانلری بودرکه
بونلره برکسه السلام علیك دیسه بونلر اکا رد سلام ایلمکه مقید اولمزلرسه پس بونلره تعظیم ایلین عاقل تعجبده قالوب
دیرکه تعجب بو نقش انسانی جود وکرمندن بیغی وباشی بنم جانبمه تحریك ایلمز والتفات ایتمك ورعایتنه که بن اکا
صد سجود ایلدم بو قدر تعظیم وسجودلرك مقابله‌سنده اودخی بکا نیجه التفات ایلك ونیجه رعایت قیلق کرك ایدی لکن
جماداتدن دونمش اصنام عابد صنم اولنلره واکا سجده قیلنلره نیجه التفات ایتمزسه وباش اکوب تعظیم قیلمزسه
بو آدم شکلنده اولان نقش بی معنی دخی بکا التفات ایلمز ورعایت قیلمز دیرسن پس ای صورت بی معنی اولان اهل ریایه
خادم وعابد اولان وخضوع ایله سجده قیلان غافل وجاهل انلره خاضع وساجد اولمغی ترك ایلیوب حی وعلیم اولان خدای
تعالی‌یه خاضع وساجد اول تا کم مقابله‌سنده نیجه بیك اجر جزیل وجزاء جمیل بوله‌سن (م ی) حق اکرچه سر نجنباند
برون * باس آن ذوقی دهد در اندرون * که دو صد جنبیدن سر ارزد آن * سر چنین جنباند آخر عقل وجان
حق تعالی حضرتلری اکرچه سنك اکا اولان عبادتك مقابله‌سنده ظاهرا باش تحریك ایلمزلکن
اول عبادتك پاسی وعوضی سنك درونکه بر ذوق ویرر که اول ذوق ایکی یوز سر تحریك ایتمکه دکر آخر عقل وجان باشی
بویله تحریك ایلر یعنی ای نقش بی معنی کبی اولان اهل دنیایه عبادت قیلان کسه اکر بن انلره اولان خدمت
وعبادتی ترك ایلیوب حق تعالی‌یه عابد اولسم وخدمت قیلسم بکا ظاهر اصحاب دولت کبی او باش دیرتمز والتفات
ایتمز دیر ایسك اکرچه حق تعالی بحسب الظاهر خارج عالمده محسوس بر بنده‌سنه باش دیرتمز که اول باشدن وباش
دیرتمکدن منزه در ولیکن اول عبادتك مقابله‌سنده واکا عوض سنك درونکه بر ذوق ویر صفا ویرر که ملوك وسلاطینك
بر فقیره ایکی یوز کره باش دیرتمسی والتفات ایتمسی دکر اول بر ذوق فرضی بر کسه‌یه اکابر واغنیادن بر تاج کسه‌لر
باش دیرتسه‌لر وتواضع ایدوب التفات ایتسه‌لر اول کسه بونلرك کندی‌یه اولان کثرت التفاتندن نه مرتبه محظوظ
اولورسه حق تعالینك بر درونه سجده مقابله‌سنده ویردیکی ذوق وصفا بونلرك باش دیرتمسندن حاصل اولان
ذوقدن یك اولور پس عقل وجاندن برکسه‌یه باش دیرتسه یعنی التفات ایدوب تعظیم ایلسه بونك کبی ایدر یعنی
خدای تعالی کندی‌یه عبادت قیلان بنده‌سنه اکابر واغنیانك باش دیرتمسی والتفات ایتمسندن بدنه ذوق
درون ویردیکی کبی عقل وجان دخی برکسه‌یه باش دیرتسه‌لر یعنی التفات ایتسه‌لر ذوق روحانی ولذائذ عقلی ویررلر که
اهل ظاهرك واغنیا واکابرك یوزبیك کره باش دیرتمسندن والتفات ایتمسندن یك اولور پس اهل جان
واهل عقل اولنه خدمت ایله که خدمتك مقابله‌سنده جان ذوقنی ویره وسنی مناصب عقلیه‌نك اعلا منصبنه
ایرکوره اکا بر دنیانك ویردیکی ذوق جسمانی وغدای نفسانی چوق محبوب فانی اولور اما اصحاب عقل وجانك
ویردیکی ذوق وایرکوردیکی منصب ابد الآباد ستکله باقی اولور وعقل وجانك اندن سعادت ابدیه ودولت سرمدیه
بولور (مثنوی) عقل را خدمت کنی در اجتهاد * پاس عقل آنست کافزاید رشاد * عقله اکر اجتهاد ایلمکده
خدمت ایلیه‌سن عقلك پاس ورعایتی اولدر که رشاد وسدادی زیاده ایلیه یعنی بر عاقل وعالمه اکر دین ولدنده اجتهاد
ایلك خصوصنده خدمت ایلیه‌سن یاخود معنی بر عاقله جهد وطاقتك اولدیغی قدر بذل ایلمکده خدمت ایلیه‌سن
عقلك سکا حمایت ورعایتی اولدر که طریق الهیده سکا رشاد وهدایتی زیاده ایلیه که اول هدایت سنی مطلوب حقیقی
جانبنه موصل اولور که اول مطلوب حقیقینك وصولی وحصولی یوزبیك اکابر دنیانك ایلدیکی رعایتدن والتفاتلرندن حاصل
اولدقلری دولت وسعادتدن افضل واولی اولور (مثنوی) حق نجنباند بظاهر سر ترا * لیك سازد بر سران سرور ترا
مر ترا چیزی دهد یزدان نهان * که سجود تو کنند اهل جهان * حق تعالی سکا ظاهرده باش دیرتمز لیکن سرلر
اوزره سنی سرور دور خدای تعالی حقیقتا سکا نهانی بر شی ویرر که اهل جهان سکا سجود وتعظیم ایدرلر یعنی اکرسن
حق تعالی حضرتلرینه باش قویوب عبادت قیلور ایسك اکرچه حق تعالی سکا بحسب الظاهر باش دیرتمز وسرله
التفات ایتمز ولکن سنی ریاست صاحبلری ودولت مالکلرینك اوزرینه سرور ایدر تا که اصحاب دولت اولنلر ریاست
وسعادت مرتبه‌سن بولنلر سکا سر فرو ایدرلر وبزی خورده عادن او تمموکوکادن اخراج ایتمه دوسویلرلر حضرت یزدان
سکا نهانی بر دولت اعطا ایلر که اهل جهان سکا تعظیملر وتواضعلر ایدرلر وسنك نظرکی رعایت وحمایت ایلمك منته
کیدرلر (م ی) آنچنانکه خاک را سنکی ولاغری * تا عزیز خلق شد یعنی که زر * انچنان کمحق تعالی برسنکه هنر ویردی تا خلقك
عزیزی اولدی یعنی کمزر اولدی یعنی حق سبحانه وتعالی عبادت ایلمك مقابله‌سندن سکا بر هنر ویرر انچنان که بر سنکه
اول هنری ویردی حتی اول سنك خلق جهانك عزیزی ومکرمی اولدی یعنی زر اولدی وبین الناس بو مرتبه مقبول
ومحبوب اولدی وفی الحقیقه اول سنك اصلی معدن ایچره منجمر اولمش وارادت الهیه ایله ایکن ظهوره کلمش حجر کبی

بر جوهردر انکچون اهل کیمیا کا حجر مکرم وجوهر اعظم تعبیر ایدرلر پس بین الناس اوبله معزز ومکرم اولان
زر خالصی حق تعالی اول معدن ابحر دستک کبی اولان جوهردن ظهوره کتوردی وآنی بویله کمال مرتبه سنه
یتوروب عزیز وشریف ایلدی (مثنوی) قطره ٔ آبی بیابد لطف حق * کوهری کردد برد از زر سبق * بر قطره ٔ آب حق
تعالینک لطفنی بولور بر لطیف کوهر اولور التوندن سبقت ایلتور یعنی شول دردانه لرکه اصلنده برر آب قطره لری
ایدی باران نیساننده سمادن تقاطر ایلدیکنده باذن الله صدفلرده روتمه دوشوب اول قطره لر حضرت حقک لطفنی
بولوب لطیف امینک پرتو وتجلیسندن بر لطیف کوهر اولور کمز ردن اثک قیمتی سبقت ایدر که بر دردانه نک نتیجه مثقال
التونه صاتلوب الورلر واول شرف اول قطره ٔ آب واول درنایاب حضرت وهابک لطفندن بولور وبویله عزت وشرفه انک
فیض وعطاسیله واصل اولور (مثنوی) جسم خاک است وچو حق تابیش داد * در جهان کیری چو مه شد اوستاد *
جسم خاکدر وچونکه خدای تعالی اکا بر تاب وطاقت وردی جهان کیرلکده ماه کبی اوستاد اولدی یعنی
کشینک جسم انسانی خاکدر وخدای تعالی چونکه اول خاکه بر قوت وقدرت وردی پادشاه اولوب
جهانکیرلکده ماه کبی اوستاد اولدی یعنی ماه طلوع ایلدکده زمان قلیلده پرتو صالوب شعله سی زمین وآسمانی
طوتدیغی کبی اول خاکدن خلق اولان جسمه که خدای تعالی جهان کیرلک قوتنی وره زمان قلیلده جهانه
حکومت پرتوی صالوب عالمی تحت تصرفنه الوردیک اولور (مثنوی) چین طلسم است این ونقش مرده است
احمقان را چشمش از ره برده است * می نماید او که چشمی می زند * ابلهان سازیده اند او راسند * آنکه اول بو جهانکیر
اولان ملوک وسلاطینک اکثری طلسمدر ونقش مرده در اول طلسمک ونقش مرده نک چشمی احمقاری یولدن
ایلتشدر اول نقش مرده بر چشم اورر کوز نور انکچون ابلهلر آنی سند دوزمشلردر یعنی بو خاکدن مخلوق اولان
وقدرت حقله جهانکیرلک مرتبه سنی بولان ملوک وامرانک اکثری طلسم کبی نقش مرده درکه حیات طیبه دن
وعلوم دینیه دن بی بهره اولدقلرندن نقش مرده یه مشابه سنده درلر بالخصوص که عدالت وسخاوت صفتلر یکه انلره حیات
مشابه سنده ایکن بی عدل وبی سخا اولدقلرندن صورت بی معنی کبی اولمشلردر لکن احمقان دنیا بونلرک یوزلرینه باقوب
کوزلری کندیلره نظر کوردکده انلری حیات طیبه صاحبی بر انسان وصورت باجان زعم ایلیوب عابد صنم اولان
بت پرستلک حجردن دوزلمش نقش مرده یه تعظیم وخدمت ایلدیکی کبی انلره تعظیم وخدمت ایدرلر صانورلر که اول حجر
لا یفهم وخر لا یعلم کبی اولان حیوانلر انلره بر قوت وقدرت ویرمکه ویاخود الهیت منع ایتدیکنی واعطا قیلدیغنی مانع
اولمغه قادر اوله لر وبو احمقلر اول طلسم کبی ونقش مرده کبی اولان اکابر وامرانک جسملری کوز اوروب نظر قیلورکبی
کوریر نور بواجلدن ابلهان دنیا انلری کندیلره مسند قیلورلر وحق تعالییه اعتمادلری کبی مرغوب انلره توکل قیلورلر
حال بوکه انلر اورته ده الت ملاحظه درو مانع ومعطی وضار ونافع حقیقتده حق تعالیدر لکن عبده ٔ دنیانک حق پرست
اولمغه ایلاقتلری یوقدر (درخواستن قبطی دعاء خیر وهدایت از سبطی ودعا کردن سبطی قبطی را بخیر ومقبول شدن
آن از اکرم الاکرمین وارحم الراحمین (مثنوی) کفت قبطی تو دعایی کن که من * از سیاهی دل ندارم آن دهن * قبطی
سبطی یه دیدی که ای یار عزیز سن بر دعا ایله که بن کوکل سیاهلغندن اول دهنی طوتمزم یعنی چونکه قبطی کوردی که
حیله وخدعه ایله اول ایی ایچمک ممکن دکلدر وکندی مرتبه سنده یکیملو شراب ایمان واسلامی ایچمک ایچون
سبطیدن خیر دعاسنی ایلیوب باکه دیدیکه ای یار عزیز لطف ایله سن بنم حقمده بر دعا ایله زیرا که بنم قلبم کفر ومعصیتله
سیاه اولدیغندن اویری اول دهانی طوتمزم که لسانمدن صادر اولان دعا عند الله مقبول اوله (م ی) که بود که قفل این دل
وا شود * زشت را در بزم خوبان جا شود * که اوله که بو دل وجان قفلی آچیله زشت وقبیحه خوبلر بزمنده جای ومقام
اوله واشود بونده کشاده شود معناسنه اولور یعنی قبطی سبطی یه دیدیکه لطف ایله بنم حقمده بر دعا ایله که بولایکه
بو قلبمک عقده سی وقفلی اول دعا برکاتنده کشاده اوله وبو زشت وقبیحه خوبلر ومحبوبلر بزمنده محل ومقام اوله ولوث
کفردن جانم نجات بوله دیدی (مثنوی) از تو مسخی صاحب خوبی شود * یا بلیسی باز کروبی شود * بر مسخ سندن
خوب بلق صاحبی اوله یاخود بر ابلیس کیر وکروبی اوله مسخ بونده بمعنی ممسوخدر وکروبیلر جبروت ملکلری نه دیرلر که
ملائکه دن بر مقبول وبرکزیده طائفه در تقدیر کلام قبطی سبطی یه دیدیکه لطف ایله بر خیر دعا ایله تا که قفل قلبم کشاده
اوله بو زشت اولان وجودم خوبلر مجلسنده بر مقام بوله بر صورتی ممسوخ اولمش واحسن التقویم اولان شکل بوزیلوب
قبیح اولان حیوانیت وشیطانیت صورتنه تمثل قیلمش بدبخت سنک دعا وهمتک جهتندن خوب بلق صاحبی اوله
ودولت وسعادت بوله یاخود بر ابلیس طلب الهیدن مطرود ومرجوم کروبیاندن مسعود اولمش ایکن کیروا اول ملائکه
مقربین مرتبه سنه واصل اوله وحق تعالییه تقرب قیله (مثنوی) یا بفر دست مریم بوی مشک * یابد و تری ومیوه

شاخ خشك ، ياخود حضرت مريمك فردسى سببيله شاخ خشك تازه بوله وميوه وبوى مشك بوله بو بيت يا تقريرده حضرت
مريم شاخ خشك ترى وميوه وبوى مشك تقديرنده اولور لكن ضرورت شعردن اوترى تركيبده تقديم وتأخير
واقع اولمش . در وقبطى كندى نفسنى حضرت مريم عليها السلامك كرامتيله تر وتازه اولوب درحال خرما ويرن شاخ
خشكه تشبيه قيلمشدر وسبطى يى حضرت مريم عليها السلامه تمثيل ايلمشلردر يعنى اى صاحب كرم سن بنم حقمده
برخير دعا ايله تا كه بر ممسوخ سندن صورت خوب بوله وياخود بر ابليس كيرو كرويلردن اوله وياخود حضرت مريم
عليها السلامك مبارك اليلك قوريكيله قوروموش خرما اغاجى تازه وتازه لك بولوب درحال ميوه ويرديكى ومشك
رايحه سى كبى رايحه بولوب اطرافى معطر قيلديغى كبى بنم دخى خشك اولان وجودم سنك دست همتك ايله ويد تربيتك
فريله تازه لك وترلك بوله وايمان واسلام ميوه لرنى اظهار قيله ورايحهٔ روحانيتله معطر اوله ديدى نته كم حضرت مريم
عليها السلامك بو قصه سى بر قاچ محلده مرور ايلمشدر وسورهٔ مريمده (وهزى اليك بجذع النخلة تساقط عليك رطبا
جنيا) آيت كريمه سنك تفسيرنده اهل تفسير بو قصه يى تحقيق وتقرير ايلمشلر ايراده حاجت يوق بونده حصه بو در كه
قبطى سيرت ومنكر طبيعت اولان كسه لر اگر اسلام وايمان وعرفان وايقان شرابنى ايچمك وكندى مرتبه لرندن
يكسلمك استرلرسه انلره لازم اولان اولدر كه بر سبطى مشرب صاحب دلك صحبتنه داخل اوله واندن قلبنك قفلى فتح
اولمق ايچون خير دعاسنى قيله تا كم حق تعالى انلرك قلبنك عقده لرنى ازاله ايليوب انلره ايقان وايمان روزى قيله (م ى)
سبطى اندم در سجود افتاد وگفت * كاى خداى عالم جهر ونهفت ، پس سبطى اول دم سجوده دوشدى وديدى بو نله
دوكه اى جهر وخفى بيلجى پادشاه يعنى سر وعيانى بيلجى خدا (مثنوى) جز تو پيش كه برارد بنده دست ، هم دعا
وهم اجابت از توست * بنده مسنك حضور كدن غيرى كيمك اوكنه ال يوقرو كتورور الهى هم دعا ايلمك وهم اجابت
سندندر زيرا (مثنوى) هم ز اول تو دهى ميل دعا * تو دهى آخر دعاهارا جزا ، هم اولدن دعايه ميلى سن ويرهسن آخر
دعالره جزا وعوض كيروسن ويرورسن پس دعا ايلك ودعالى قبول ايليوب وا كابر اويرمك هم سندن اولور (م ى) *
اول وآخر توى ما در ميان) هيچ هيچى كه نيايد در بيان) الهى اول وآخر سنسن وبز اورتاده بر هيچ هيچز كه بيانه كلز يعنى
(هو الاول والآخر والظاهر والباطن) مفهومى اوزره اول وآخر وظاهر وباطن همان سنسن وبز بو اورته لقده هيچ اندر
هيچز كه اصلا وجودمز يوقدر ولكن افتقار واحتياجمزه چوقدر لطف كدن بو دعالى قبول ايله (مثنوى) اينچنين مى گفت
تا افتاد طشت ، از سر بام ودلش بيهوش گشت * باز آمد او بهوش اندر دعا ، ليس للانسان الا ما سعى * الحاصل
اوسبطى بو قبيلدن ديدى حتى طشتى دوشدى طام باشندن وانك دل وجانى بيهوش اولدى طامدن لكن دوشدى ديمك
بى طاقت اولوب وجود مرتبه سندن ساقط اولدى ديمكدن كنايت اولور يعنى اول سبطى بوذكر اولنان اوزره دعا ايلدى
حتى بام عقلدن انك طشت وجودى ساقط اولوب انك قلبى بيهوش اولدى اول سبطى كيرو دعاده ايكن هوشه كلدى
وسعى ايلدكنك آثارينى مشاهده قيلدى زيرا انسان ايچون بو قدر الا سعى ايلديكى شىء وار در بو آيت كريمه نك تفسيرى
بو جلدك اواسطنده تفسير (كنت كنزا) حديثنك بياننده مرور ايلمشدر (م ى) در دعا بود او كه نا كه نعرهٔ) از دل قبطى
بجست وغرهٔ ، اول سبطى دعاده ايديكه نا كاه بر نعره قبطينك قلبندن صچرادى وبر غره يعنى اول سبطى بوذكر اولنان
اوزره تضرع ودعاده ايدى كه نا كاه قبطينك درونندن بر نعره وبر ناله صچرادى وطلوع وره كلدى غره بونده ناله معناسنه
اولور (م ى) كه هلا بشتاب ايمان عرضه كن) تا ببرم زود زنار كهن) بو يله ديديكه اى يار قديم هله تيز اول وبكا ايمان عرضه
ايله تا كه على الفور كهنه اولان زنارى قطع ايليم اسكى مقيد اولديغم كفر ومعصيتدن خلاص اولم (م ى) آتشى در جان من
انداختند * مر بليسى را بجان بنواختند * زيرا بنم درون جانمه بر عظيم آتش اتديلر تحقيق بر ابليسى كويا جانله
اوخشاديلر يعنى بن بر ابليس كبى ايدم بنم شيطنت وقباحتمه باق ميوب جانله بكا رعايت ايلديلر ديدى (م ى) دوستى تو
وار تو ناشكفت ، حمد لله عاقبت دستم گرفت ، كيميايى بود صحبتهاى تو) كم مباد از خانهٔ دل پاى تو * سنك دوستلغك
وسندن شكفتسز اولديغم الحمد لله عاقبت بنم الم طوتدى اى يار قديم سنك صحبتلرك كويا بر كيميا ايدى دل خانه سندن
سنك پاى مباركلرك اكسك اولمسون ناشكفت بونده ناشكيب معناسنه در تقدير كلام اول قبطى سبطينك صحبتك
ومفارقتك كندييه نافع اولديغنى بيلوب وا كا اقرار واعتراف قيلوب ديديكه اى يار صادق سنك دوستلغك
وسندن بنم بيخبر اولوب سكا ملازمت قيلديغم الحمد لله تعالى عاقبة الامر بكا دستگير اولدى وبنى ورطهٔ ضلالتدن
رها قيلدى فى المثل سنك صحبتلرك بر عظيم سعادت ايديكه بنى اول خست ودنائت مرتبه سندن تخليص ايدوب
زر خالص كبى ايمان واسلامله بر گزيده ايلدى سنك قدم ارشادك خانهٔ دلدن اكسك اولمسون وپاى تربيتك سراى
طالبيندن خروج قيلمسون ديو دعا ايلدى (مثنوى) تو يكى شاخى بدى از نخل خلد ، چون گرفتم او مرا در خلد برد *

ای اخی سن غافل جنتدن برشاخ ایدك چونكه انی طوتدم اوچی جنتده ایلتدی یعنی ای اخی شول سخا معدنی
اولان سخیسن كه جنتده بن غافلك شاخلارندن برشاخ كیبسن كه بو دنیایه اول شاخ متدلی اولمشدر چونكم
بن سنك اول شاخ وجودكه تعلق وتشبث ایلدم بنی جنت اعلا طرفنه ایلتدی وواصل ایتدی نته كم پیغمبر صلی الله
علیه وسلم سخاوتی جنت اغاجلرندن براغاجدر بیورروب بو مضمونی برحدیث شریفده تحقیق ایلمشلردر (قال
علیه السلام السخا شجرة من اشجار الجنة اغصانها متدلیات فی الدنیا فمن اخذ بغصن منها قاده ذلك الغصن
الی الجنة) كاه اولور كه علما سخاوتی سخی اولان كسه دن عبارت قیلوب سخادن مراد عین سخی اولور دیرلر رجل
عدل دیدكلری كبی پس اول قبطی سبطینك بو كرم وسخاسنی كوروب اول سخی یی عین سخا منزله سنده
تنزیل قیلمش اولور سخا شاخنه تعلق ایلیكی سخا جنتنه نجیه قائد اولورسه سخینك وجودنه دخی تعلق ایلین
كسه یی سخی جنتماوایه قائد اولور وعند اهل التحقیق اصل علوم ومعارف جوهرلرنی نثار ایلین وطالبه
اولنلره نصح وپندنی بذل قیلان كسه لر اولور (مثنوی) سیل بود آنكه تنم را در ربود * برد سیلم تا لب دریای جود *
من بسوی آب رفتم سوی سیل * بحر دیدم در گرفتم كیل كیل * سیل ایدی اولكه بنم تنمی بر لحظه كبی قاپدی سیل
بنی جود وكرم دریاسنك كنارنه دك ایلتدی بن آب امیدیله سیل جانبنه كتدم بحر كوردم كیله كیله در وجوهر طوتدم
یعنی اول حالتكه مقارنتكدن ظهوره كلدی كویا كه برسیل ایدی بنم تنمی قاپدی اول سیل بنی جود دریاسنك
كنارنه دك ایلتدی بن ابتدای حالده آب ایچمك امیدیله سیل ونیل طرفنه كتدم حالا حقیقت بحرنی كوردم ومعانی
واسرار درلرنی كیله كیله اندن اخذ قیلدم بیت اولده اولان آنكه سبطینك مقارنتندن حاصل اولان حالته اشارتدر
اولور وآنده اولان سیلدن مراد دخی اول حالت اولور وبیت ثانیده اولان سیلدن مراد دخی اول حالت اولور وبیت
ثانیده اولان سیلدن مراد نیل اولور وبحردن مراد حقیقت اولور ودردن مراد معانی واسرار درلری اولور (مثنوی
طاس آوردش كه اكنون آب كیر * گفت روشد ابها پیشم حقیر * شرب بیع خوردم ز الله اشترا * تا بحشر تشنگی
نايد مرا * پس سبطی اكا طاسله صو كتوردی ودیدی شمدی صو طوت وانی نوش ایت قبطی اكا دیدی كه یوری
صولر بنم قتمده حقیر اولدی زیرا بن الله اشتری قولنك مفهومندن برشربت ایچدم برمرتبه سیراب اولدمكه حشره دك
بكا تشنه لك كلمز بو بیت (ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) آیت كریمه سنه اشارتدر
اولور وبو آیتك تفسیری جلد اولده هدیه بردن عرب سبوی آبرا سرخنده ودخی بعض مواضعده مرموز ایلمشدر
وخلاصه كلام بونده اولدركه سبطی قبطینك كمالیله ایمانه كلدیكنی مشاهده قیلدقده صكره برطاس آبله
طولدروب اكا ویردیكه ال شمدی بو صویی طوت واندن استدیكك قدر نوش ایت قبطی شرف ایمانله برمرتبه
صفا بولدیكه صولر انك قتنده حقیر اولوب اكا دیدی ای یار عزیز یوری كه بن آب حیات ایچدم وبو دنیاده اولان
صولره اسیر اولمقدن مرتبه سندن ایلرو كچدم حق تعالی مؤمنلرك اموالنی وانفسنی اشترا ایدوب انلره مالری ونفسلری
مقابله سنده جنتی ثمن ویردیكی معنادن برحظ الدم وبر شربت ایچوب متلذذ اولدم معنویدن برمرتبه ریان اولدمكه
حشر كونه دك بكا تشنه لك كلمز وبنم جانم ابواكل وشربه شمدن صكره اولكی كبی اسیر اولمز دیدی (مثنوی) آنكه جوی
وچشمها را آب داد * چشمه در اندرون من كشاد * این جگر كه بود گرم وآب خوار * گشت پیش همت او آب خوار
اول خدا كه جویه وچشمه لره آب ویردی بنم درون جانمده بر لطیف چشمه اچدی بو جگر كه گرم وپر حرارت وآب خوار
ایدی شمدی انك همتی قتنده آب خوار وحقیر اولدی مصرع اولده كه آب خوار صو ایچیجی دیمكدر ومصرع ثانیده كه
خوار حقیر وپی اعتبار دیمك معناسنه در یعنی شول بنم عقل وروحم اول چشمه معنویدن طویغنجه ایچدی وبونم
جگرمكه اول امرده زیاده گرم واب ایچیجی بر تشنه ایدی الان انك همتی قتنده اب خوار وحقیر اولدی وجگر
اكا ارزو قیلمقدن ومشتاق اولمقدن قورتلدی (م ی) كاف كافی امداد بهر عباد * صدق وعده كهیعص * اصحاب تحقیق
هر حرف بر اسمك مفتاحیدر دیمشلر مثلا كاف كافی اسمنه دلالت ایدر ها هادی اسمنه دلالت ایدر ویا اشارتدر خدای
تعالینك مبسوط الیدا ولمسنه بنده لرنك رزقی خصوصنده نته كم بو ایت كریمه ده واقع اولمشدر (بل یداه مبسوطتان
ینفق كیف یشاء) وعین علیم اسمنه اشارتدر خدای تعالی عالم السر والخفیات اولمسنه دلالت ایدر وصاد اشارتدر
خدای تعالینك جمیع خصوصده صادق الوعد اولمسنه نته كم بو ایت كریمه بو معنایه دلالت ایدر (ومن اصدق من الله
قیلا) اوائل قرآنده اولان حروف مقطعه حقنده اهل تفسیر چوق قیل وقال ایتمشلر در آخر كار عجز وقصورلرینه
اعتراف ایتمشلردر وحضرت امام علی كرم الله وجهه ورضی الله عنهدن مرویدركه بیورمشلر (ان لكل كتاب سرا
وسر القرآن الحروف المقطعة التی فی اوائل السور وهی سر من اسرار الله استأثر الله بعلمها) چونكم هر بر حرف

براسمک مفتاح اولدیغنی بیلدکسه معنای بیته کله لم بو بیت شریفک معنای لطیفی اولدرکه اول الله عبادندن اوتری کافی اسمنک مفتاحی کلدی وعده‌نک صدقنه کاف ها یا عین صاد دلیلدر صدق وعده مبتداء خبری محذوف دلیلدر واضح اولان اکثر نسخه‌لرده مصرع اولده اوبهر عباد واقع اولمشدر غفلت اولنمیه لیکن سروری وشمعی وجان عالم کندی شرحلرندن زیرہ عباد لفظنی اختیار ایلمشلردر وتقدیر اوزره دخی معنی اول خدا عبادندن اوتری کافی اسمنک مفتاحی کلدی دیمک اولور لکن انلرک بر بیتی بو بیتک معناسنه واقف اولمشلردر بلکه بو بیتک الفاظنه مناسب اولان برکونه تعبیر ایدوب کچی ویرمشلردر وبو نسخه اوزره صدق وعده‌یی کاف ها یا عین صاد لفظنه مضاف اولمق دخی جائز اولور زیرا معنی کاف ها یا عین صاد وعده‌سنک صدق عباد الهدن اوتری کافینک کافی کلدی واندہ واقع اولان کاف کافی اسمنه دلالت قیلدیغی کبی صاد صدق وعده‌یه دلیل اولدی دیمک اولور اما اولکی نسخه اوزره وعده همزه ایله اولوب مابعدنه مضاف اولمق ممکن دکلدر فلیتأمل من حرفنک عباد لفظنه قافیه اولمسی تلفظ اولندیغی اعتباریله در کتابتده واقع اولدیغی اعتباریله دکلدر ومصرع اولده اولان کاف کاف اسمنه کسر قایله مضاف اوقنور وبونده کافدن مراد کاف حقیقی فتح ایدیجی معناسنه مراد اولور زیرا هر بر حرف براسمک مفتاحیدر دیمک اول اسمک فتحنه آلتدر دیمک اولور پس بونده ایکی معنی جائزدر بر معنی اولدرکه هر بر حرف بحسب اللفظ اول اسمک مفتاحیدر دیمک اولور مثلا کاف دیدیککی کبی کاف اسمنک فتحنه دلالت قیلور وبر معنی دخی بو اولور که کاف من حیث المعنی کافینک حقیقی فتح ایدیجی کلدی دیمک اولور وکاف بر حرف شریفدرکه عالم جبروتدن که شیخ اکبر قدس سره حضرتلری فتوحاتنده (اعلم ان الکاف من عالم الغیب والجبروت) دیدی ومقامه البدایة دیمکله المقدم تسمه‌سندن خبر ویردی زیرا کن امرنده کاف جمیع اشیادن مقدم واقع اولمشدرکه اول ازلی اولان کن امرینک کافی حالا بو مکتوب وملفوظ اولان کافک سری وروحیدر پس اول بدایتنه ایلان سر کاف کافی اسمنک مفتاحی اولمشدر بو مقدمه معلومک اولدیسه تحقیق معنی اول خدا عبادندن اوتری جمیع امورده کافی اولمق صفتنک سری ومفتاحی کلدی انک وعده‌سنک صدقنه دلیل کاف ها یا عین صاد اولدی زیرا حرف صاد صادق الوعد دیمکه دلالت ایدیجیدر نته کم حرف کاف کافی دیمکه دلالت ایدیجی واشارت قیلیجیدر پس حق تعالی کافی اولدیغنک شرحنه شروع ایدوب بو ابیات شریفه ایله وصفت لطیفه‌نک اسرار ورموزنی بیان ایدوب بیورر (مثنوی) کافیم بدهم ترا من جمله خیر * بی سبب بی واسطه یاری غیر * کافیم بی نان ترا سیری دهم * بی سپاه ولشکرت میری دهم * کافیم بی داروت درمان کنم * کور را اوچاه را میدان کنم * الله تبارک وتعالی بیورمسنه درکه ای بنده بن کافیم سکا جمله خیری بن ویررم سببسز وغیرلرک یارلغنک واسطه‌سی اولمقسزن کافیم بی نان سکا طوقلق ویررم سپاه ولشکرسز سکا امیرلک ویررم بن کافیم سکا داروسز درمان ایدرم کوری وچاهی میدان ایدرم یعنی حق سبحانه وتعالی بیوررکه ای بنده بن عبادلرمک امورنده شول کافی اولان پادشاهم که اکر دیلرسم سکا جمله خیری ویررم بلا سبب وبلا واسطه معاونت غیرکه سکا غیرلرک معاونتی واسطه اولمق لازم دکلدر وسببه وبر مکه دخی محتاج دکلم بلکه فعال لما یریدم وهر نه دیلرسم انی ایشلرکه قادرم ای بنده موافق بن شول کافی اولان خداوندم که اتمکسز سکا طوقلق ویره‌رم سپاه ولشکرسز سکا میرلک ویروب اسیرسم سنی جمله امرائک ملجأ وملاوسی اولمق مرتبه‌سنه ایرکوررم بن شول کفایت ایدیجی پادشاهم که داروسز سنک دردکه درمان ایدرم تنک اولان قبری وتاریک اولان چاهی سکا میدان واسع ایلمکه قادرم که اکر بنده‌لرمه اول کور تاریکی ریاض جنتدن بر روضه قیلورم وبه ضیسنه دخی نور الله حضره‌لرندن بر حفره ایدرم اول قوللرکه جمیع امورنده کافی اولدیغنی بیلدی (حسبی الله وحده وکفی) دیدی وحسبنا الله ونعم الوکیل) دیوب بنی هر امرنده وکیل اتخاذ ایلیوب جمیع امرینی بکا تفویض ایلدی (مثنوی) بی بهارت نرکسی ونسرین دهم * بی کتاب واوستا تلقین دهم * ای بنده کز بن بهارسز سکا نرکس ونسرین ویررم وکتاب واوستادسز سکا تلقین ویررم یعنی بن شول وافی وکافی اولان قادر مطلقم که بهارسز سکا نرکس ونسرین بن ایدرم وسنی شتا ایچنده بهاره ایرکوررم وکتابسز ومعلمسز سکا تعلیم ایدرم ودخی سلیمان علیه السلام لسان طیوری تفهیم ایلدم تا کم جمله طیورک نطقنه عالم اولدی (مثنوی) موسی را دل دهم بابک عصا * تا زند بر عالمی شمشیرها * دست موسی را دهم یک نور وتاب * که طپانچه‌ی زند بر آفتاب * چوب را ماری کنم من هفت سر * که نزاید ماده مار او را نر * بر موسی‌یه بر عصا ایله دل ویررم وبویه کلنده یدرم حتی عالم خلق اوزره شمشیرلر اوره دیمک دخی جائزدر یعنی بن شول نادره قوتلی پادشاهم که بالعسکر بر موسی‌یه بر چوب پاره‌دن اولان عصادن قوت قلب ویررم تا کم عالم خلقندن قوی وغوی اولان فرعونه وانک عساکرنه شمشیرلر اوره وانلره تنها مقابله قیلور

في الحقيقه برچوب پاره سيله تنها بركسه بو يله برظالم شهانه وبوقدر عساكر نجوم شماره مقابله قيلمق حق
تعالينڭ كماليله كافي اوله يغنه دلالت ايلروانڭ قدرت عظيمسنه شهادت قيلور دخي قدرت كامله سنه دلالت ايلين
عبرتدن بري دخي بودركه لسان الهيدن آني حكايه بيورورلر حق سبحانه وتعالى بيورورلركه بن شول وهاب مطلقم كه
موساڭ النه برنور وتاب ويردم كه آفتابه طبانچه اورر يعني حضرت موسى عليه السلامڭ دستنه برنور وبرضيا
ويرزمكه كمال شعشعه سندن هربار كه اول يد بيضاسني جيبندن اخراج ايليه آفتابه انڭ نوري طبانچه اورر يعني
غلبه قيلور نته كم (اسلك يدك في جيبك تخرج بيضاء) آيت كريمه سي بومعنايه دليل اولور بن شول قادر خدايم كه
چوبي بدي باشلو برعظيم مارا يلرمكه ديشي مارانى اركڭدن طوغرمز بلكه بنم ارادت وقدرتمله انڭ كبي ثعبان مبين
ظهوره كلور وپيغمبر اولان موسى عليه السلامه خدمت ومعاونت قيلور (مثنوى) خون نيامېزم در آب نيل من
خود ڪنم خون عين آبش را بفن * شاديت را غم كنم چون آب نيل * كه نيابى سوى شاديها سبيل * آب نيله
بن خون قارشدرمزم خود انڭ عين آبني فن وصنعتمله خون ايلرم يعني بن شول خالق اكوان ومبدل اعيانمكه
آب نيله قان قارشدرمزم بلكه اول نيلڭ عين آبني قدرتمله قان ايلرم انڭ قان اولمسي تبديل اعيان ايلمك قبيلندن
اولور يوخسه بعض حيوانڭ قاني اكا خلط ايلمك قبيلندن اولمزا كر بوتنديه كندي وجودكده برنمونه
بولمق استرسڭ انڭ شادى وسروروڭي غم وغصه ايلرم آب نيلي خون ايلدڭڪيم كبي كه سرور وشاديلكلر جانبنه
هركز يول بولمزسن مكركه فرعون نفسه تابع اولمقدن اعراض قيلوب وقبطى سيرت اولمقدن نجات بولوب موسىٔ
روحه تابع اوله سن (مثنوى) بازچون تجديد ايمان برتني * باز ازفرعون بيزاري ڪني * موسىٔ رحمت
ببينى آمده * نيل خون بينى ازو آبى شده * كيروچونڪكم تجديد ايمان ايلكى طتوبه سن كيرو فرعوندن بيزارلك
ايليه سن رحمت الهيه موساسني حضورڭه كلمش كوررسن خون اولان نيلي اول موسىٔ رحمتدن برآب اولمش
ڪوررسن يعني چونكم كبر وغلبكده اولان كفر ومعصيتدن تائب اولوب حق تعالينڭ قدرت كامله وارادت
شامله سنه ايمانڭي تجديد ايلمكى محكم قيله سن كبر وفرعون نفسكدن بيزار اوله سن واعراض قيله سن حق
تعالينڭ رحمتى موساسني حضورڭه كلمش كوررسن خون اولمش نيلي اول موسىٔ رحمتدن برآب لطيف اولمش
كوررسن يعني غم وغصه يه مبدل اولان شادلكى اول رحمت الهيه دن برلطيف سرور وشاديلك كوره سن
ديمك اولور (مثنوى) چون سررشته نگه دارد درون * نيل ذوق تو نگردد هيچ خون * چونكم درون سررشته يي نگاه
طوتسه سنڭ ذوقڭ نيلي هيچ خون اولمز اكثر نسخه ده چون سررشته نگاه دارى درون واقع اولمشدر بوتقدير
اوزره معنى چونكم درون دلده سررشته يي نگاه طوته سن يعني چونكم سررشته درونى نگاه طوته سن سنڭ ذوق
درونڭ نيلي اصلا خون غمه متبدل اولمز سررشته درونڈن مراد عروة ايمان واسلام اولورمادامكه كوڭل عروة ايمان
واسلامه تعلق قيله وحضرت حقه مطيع ومنقاد اوله انڭ روحاني اولان ذوقى جسمانيه متبدل اولمزا كرچه غم
وغصه كلورسه ده وآلام ومحن غلبه قيلورسه ده ينه ذوق درونى وصفاى قلبى منكدر اولمز ونقصان بولمز بلكه اول
بلا ومحن انڭ روحاني اولان ذوقنى زياده قيلمغه سبب اولور چونڪكم مناسبتله بوقدر معارفى بسط ايلدكدنصكره
ينه قبطينڭ كندي حالنى حكايه ايلمسنڭ بيانته شروع ايدوب بيورورلر (مثنوى) من كمان بردم كه ايمان آورم *
تا ازين طوفان خون آبى خورم * من چه دانستم كه تبديلي ڪند * در نهادمن مرا نيلي كند * قبطى ايتدي بن
ظن ايلردمكه ايمان كتوررم تاكه بوقان طوفانندن برآب ايچم بن نه بيلدمكه حق برعظيم تبديل ايليه بنم نهادمده
بنم ايچون برنيل ايليه يعني بن حالت كفرده مقيد ايكن ظنم بوايديكه ايمان كتوررم تاكه بوقان طوفاني اولان نيلدن
برايچم صواچم انجق ثمرة ايمانى بوقدر ظن ايلردم وايمان كتوررمكله كنديمى همان بومرتبه يه واصل اولورا كاردم
بن اول حينده نه بيلدمكه خداى تعالى حضرتلرى بنم وجودمى تبديل ايليه وبنم درون دلده بنم ايچون برآب حيات
نيلني اجرا ايليه كه خارجده اولان نيله بنم احتياجمى قوميه بن بودولت وسعادته واصل اولة جغمى بيلمزدم شمدى
بيلدمكه ايمان واسلام انسانى بومرتبه لره واصل ايلر ايمش (مثنوى) سوى چشم خود يكى نيلم روان * برقرارم
پيش چشم ديگران * همچنانكه اين جهان پيش نبى * غرق تسبيحست پيش ماغبى * كندى چشمم طرفندن
برلطيف نيل روان اولمشدر ليكن غيريلرڭ چشمى قتنده اولكى قرار اوزره يم آڭلمينكه وجهان حضرت نبي عليه
السلامڭ قتنده تسبيحه غرق ايكن حال بوكه بزم قتمزده غبيدر يعني كندي بانم ڪوزينڭ اوكنده برعظيم نيل
معنوى وآب حيات روحانى جارى اولمشدر وبنم بيانم انى مشاهده قيلمشدر وبحسب الظاهر غيريلرڭ كوزى اوكنده
اولكى كبي برقرارم واول شكل وهيئتده اوزرومبايدارم مثلا انڭلينكه وجهان نبي عليه السلا[illegible] اوكنده تسبيح ستمر

مستغرقدر

مستغرقدر ولكن بزم فهمزده جامدو غبيدر اصحاب مكاشفه اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرامه نسبتله هرشئ
ذاكر جامدوا كرنامى هرنه ايسه حق تعالى يه تسبيح ايديجيدر وانك خالقيتنى وربوبيتنى بيلجيدر ولكن اصحاب
غفلت بوجهانى وبونك ايچنده اولان جمادات ونباتاتى برقرار كوررلر وبى نطق وبى معرفت بيلورلر تسبيح جماداته
متعلقه اولان مباحث وكلمات جلد اولده استن حنانه حكايه سنده وجلد ثالثده مار كير حكايه سنده ودخى بعض
مواضعده مستوفى كراراو مرارا مرور ايلشدر تكراره حاجت يوقدر (م ى) پيش چشمش اينجهان پرعشق وداد *
پيش چشم ديكران مرده وجماد * اول حضرتك نظرى قتنده بوجهان پرعشق ودادر اما غيرلرك چشم
ونظرى قتنده مرده وجمادر يعنى غيرلر بوجهانى مرده وجماد كوررر ومسبح ومهلل اولمغه لايق هم انى
انسانى بيلورلر اما حضرت نبى عليه السلامك نظر شريفلرى قتنده بوجهانى سرتاسر كرك ذى روح اولسون
وكرك جامد ونامى اولسون بوجهانى حق تعالينك عشقيله پر اولمش وانك داد وعطاسى بيلش وا كاسطاهر
اولمشدر (مثنوى) پست وبالا پيش چشمش تيزرو * از كلوخ وسنك او نكته شنو * پست وبالا اول پيغمبر
عليه السلامك نظرى قتنده تيزرو در كلوخ وخشتدن او پيغمبر عليه السلام نكته ايشيديجيدر يعنى
اسفل واعلى بوايكيسنك ما بيننده موجود اولان جميع اشيا اول حضرتك چشم شهودلرينك اوكنده تسبيح حق
ايلكه تيز كيديجيلر وامر حقه انقياد ايديجيلردر اول حضرت نبى عليه السلام كرپچدن وكسكدن نكته
واسرار ايشيديجيلردر (مثنوى) با عوام اين جمله بسته ومرده * زين عجبتر من نديدم پرده * عوامه بوجمله جهان
بسته ومرده در بوندن عجبرك بر پرده كورمدم يعنى بوجمله جهانى حق تعالينك عشقنه مستغرق ايكن ودائما برشئ
خالقنى تسبيح وتهليل ايلركن مع هذا عوامه بوجمله اشيا مرده وجماد كورنمشدر بن بوندن عجب تر پرده كورمدم كه
بوقدر ناسك عيونن ادراكى بواشيانك حقايقنى كورهمزلر وبونلرك خاصياتنه وتسبيحاتنه نظر ايدكورهمزلر
(مثنوى) كورها يكسان بپيش چشم ما * روضه وحفره بچشم اوليا * مثلا كوررلر بزم چشممز اوكنده يكساندر
اما اولياى كرامك چشمى قتنده روضهٔ جنت وحفرهٔ ناردرنته كم حضرت نبى مكرم صلى الله عليه وسلم (القبر
روضة من رياض الجنة او حفرة من النيران بيورمشلردر واولياى عظام احوال مقابرى مشاهده قيلشلردر
واكن عامه نك كوزى اوكنده جمله سى يكساندر وخاكدر ومصرع اوله جشم ما بيورملرى اختصاص نصدن
اوترى كنديلرينى دخى عامه مابيننه ادخال ايلمش اولورلر (ومالى لا اعبد الذى فطرنى واليه ترجعون) قبيلندن
اولوركه بوقاعده مراراً مرور ايلشدر (مثنوى) عامه كفتندى كه پيغمبر ترش * ازچه كشتست وشدست آن ذوق كش
عامه كفتندى كه سوى چشمتان * مى نمايد او ترش اى امتان * عامه ديديلركه پيغمبر عليه السلام ترشرو
ندن اولمشدر وندن ذوق كش اولمشدر اما خواص ديديلركه سزلك چشمكز جانبنه اول حضرت ترشروى كورينور
اى امتلر ذوق كش وصف تركيبيدر ذوق اولدريجى ديمكدر بونده ذوق ازاله ايديجى معناسنه در يعنى اهل صورت
واصحاب ضلالت اولان عوام كالهوام سيد الانام عليه السلام حضرتلرينك صمت وسكوتنى كوروب ترشرو بلكه
سمل قيلوب ديرلرديكه بو پيغمبر عليه السلام نه جهتدن عبوس الوجه اولمشدر واول ذوقلرى ازاله ايديجى اولمشدر اما
اهل معنى اولان واول حضرته ايمان قيلان خواص ديديلركه اى امتلر اوسلطان اعظم سزلك بوزيكز وكوزيكز
جانبنه عبوس الوجه كورينور يوخسه بزم كوزيمزه او القدر خندهروى ولطيف خوى وشيرين كويدركه انك حسن
وخصال وجمال با كمالى ولطيف مقالى تعبير وبيانه كلمز ونطق وزبانه صغمز (مثنوى) پيلتان در چشم ما آيد تا
خنده ها بينيد اندر هل اتى * برزمان بزم چشممزه كلكز تا اهل الوجه اولان خنده لرى كورهسز يعنى اصحاب
كرامك خواصى پيغمبر عليه السلام حضرتلرى عبوس الوجه كورن طائفه يه ديديلركه اى كج بينلر وضلالت فرينلر
برزمان بزم مرتبه مزه كلك وبزم كوزلريزله اول حضرته نظر قيلك تا كه هل اتى سوره سنده مذكور اولان
خنده لرى كورهسز واهل جنت حقنده وارده اولان آيات كريمه نك علايم وشواهدنى بوحضرتلرك وجه مباركنده
مشاهده قيله سز يوم قيامتك عبوس وقمطريرا اولمسى كافرلره كوره ونعيم وملك كبير اولمسى مؤمنلره كوره اولديغى
كبى بوقيامت معنوى اولان حضرتك وجه منيرى دخى كافره نسبت عبوسى وقمطرير كورينور اما مؤمن
ومسلم اولنلره جنت وحور يردن اولى وملك كبيردن احرى كورينور اكر نظر حقيقت بينله نظر ايدرسكز انك وجه
شريفنده (نضرة نعيمى) كورهسز دا كر اول حضرته ايمان واقرار كتوروب صدق ايله متابعت قيلورسكز جميع لطف
ونعمت وحسن وكرمك حقيقتنه واصل ونايل اولورسز (مثنوى) آن صور را ودين نمايدان * منعكس صورت
بزرا اى جوان * ان درخت هستيست امرود بن * تا برانجاى نمايد نو كهن * پس امرود بن باشندن اول منعكس

صورت کورینور ای جوان آشفته کل تا منعکس کورنمک کیدوب حقیقت حالی کورهسن امرود بستندن مراد وارلق
درختندر تاانک اوزرنده اوله سن سکا او کهن کورینور یعنی ای جوان امرود اغاجینک اوزرندن اول منعکس
صورت کورینورایندی آشفته کل تا حقیقت حالی کوره سن و نفس الامره نظر ایرکوره سن وامرودبندن مراد وجود
درختیدر مادامکه سن انک اوزرنده اوله سن سکا بیکی اسکی کورینور و او کتو کورینور ونیجه حضرتلرینک وا کا وارث
اولان ولیلرینک وجهی سکا عبوس کورینور و بو عالم حی و زنده ایکن سکا مرده وافسرده کورینور بو حالک منعکس کورملک
وباز کونه نظر قیلمق وجوددرختنک خاصیتیدر اکراندن تنزل قیلوب ارض حقیقته واصل اولسک و چشم حقیقت
ایله نظر قیلسک بشریت درختنک اوزرنده ایکن کوردکلرک سکا معلوم اولوردی (مثنوی) تا بر انجا ای ببینی خارزار
پرز کژدمهای خشم و پرز مار * چون فرود آیی ببینی رایکان * یک جهان پر گلرخان ودایکان * تا کم انده اوزرنده
اوله سن جهانی خوار وزار کوره سن خشم کژدملرندن و بلاو محن مارلرندن پر کوره سن چونکم آشفته کله سن رایکان
گلرخلرله ودایه لرله پر بر جهان کوره سن یعنی سن مادامکه کبر و نخوتله وآرزو وشهوتله موصوف اولان وجوددرختنک
اوزرنده اوله سن بو جهان سکا خارزار کورینور خشم وغضب عقربلرندن والام و محن حیه لرندن مالامال مشاهده
قیلنور اما چونکم بشریت درختندن آشفته کله سن روحانیتله ودین ودیانتله متصف اوله سن بو جهانی گل رخلردن
ودایه لردن پر اولمش بر جهان کوره سن وهر نه جانبه نظر قیلسک اول جانبده موجه حق مشاهده قیلورسن درخت
بشریتدن تنزل قیلمق امته اولوازم ومقتضیاتی ترک ایلمکدن کنایت اولور و بو حکایت غریبه ایله بو معنالره اشارت
ایدوب بیورورلر (حکایت ان زن پلید کار که شوهر را گفت که ان خیالات از سر امرودبن مینماید ترا که چنین ها مینماید
چشم ادمی را از سر امرودبن) بو مرخ شرحیله اول پلید کار و زانیه عورتک حکایه سیدرکه ارینه دیدیکه اول خیالات
امرود اغاجینک اوزرندن کورینور سکازیرا آدمینک کوزینه امرود آغاجنک اوزرندن بو یله خیالات و منعکس
صورتلر کورینور یعنی اول فاحشه دیدیکه بو همان سکا دکلدر بلکه بوامرود اغاجنک خاصیتیدرکه البته انک اوزرینه
چقانلر کیمسه نک کوزینه بو یله منعکس صورتلر و قبیح حالتلر نمایان اولوردیدی (وازسر امرودبن فرود آی تا ان
خیالات برود * اول امرود اغاجنک باشندن آشفته کل تا کم اول خیالات کیده و سنک کوزکدن زائل اوله
(وا کرکسی کوید که انچه ان مرد می دید خیال نبود) وا کر برکمسه بر سوز سؤال ایلرسه اول خسته نیکه امرود آغاجنک
اوستندن اول کوردی خیال دکل ایدی بلکه حقیقت حال ایدی (این جواب مثالیست نه مثل) بو جواب اولدر که
بو بر مثالدر مثل دکلدر مثال الشئ مثل ذلك الشئ اولمق لازم دکلدر تا کم طابق النعل بالنعل بر شیئک مثالی اول
شیئه بکزمیه (درمثال همین قدر بس بود که اکر برسر امرودبن نرفتی هرکز انها را ندیدی خواه خیال خواه
حقیقت مثالده همان بو قدر کافی اولورکه اکر اول مرد امرود آغاجنک باشنه اوزرینه چقمیدی هرکز اول حالتلری
و خیالاتلری کورمزدی کرکسه اول کوردیکی خیال فرض ایله واسنوسک حقیقت فرض ایله چونکم اول مرد
اول حالت قبیحه یی امرود اغاجنک اوزرینه چقدیغی واسطه ایله کوردی اکر امرود اغاجنک اوزرینه
چقمیدی اول حالت شنیعه یی کورمزدی پس اول حالت قبیحه یی کرکسه خیال فرض ایله وکرکسه حقیقت حال
فرض ایله مقصود انک خیال اولمسی وحقیقت حال اولمسی دکلدر بلکه اول حالت قبیحه اول مرده امرود اغاجنه
چقدیغی واسطه ایله کورندیکیدر چونکم مثالدن مراد بو اولیجق هر شول کیمسه که انانیتله موصوف اولان وجود
درختنک اوزرینه چقه و اول مرتبه دن بو جهانه نظر قیله منعکس صورتلر و بدحالتلر اکا نمایان اولمق مقرر اولور دیمک
اولور (مثنوی) آن زنی می خواست تا با مول خود * بر زند در پیش شوی کول خود * اول بر زن زانیه استدی تا کم
کندینک اوینا شیله کندینک احمق اولان زوجنک او کنده سینه اوزره و انکله سینه بر سینه مجامعت قیله برزند سینه
اوزره معناسنه اولور لکن اوینا شیله مجامعت قیله دیمک مناسب اشعار قیلور (مثنوی) پس بشوهر گفت زن کای
نیک بخت * من برایم میوه چیدن بر درخت * چونکم ارینک حضورنده کندی اوینا شیله اول فعل شنیعه مباشرت
ایلمک مراد ایلدی پس زن ارینه دیدیکه ای نیک بخت بن میوه دوشورمکه درخت اوزره چقایم اردخی اوله صورتده
رضا ویردی (مثنوی) چون بر آمد بر درخت ان زن کریست * چون نظر بالا سوی شوهر نکریست * چونکم اول زن
درخت اوزرینه چقدی اغلدی چون یوقرودن آشفته زوجی طرفنه نظر ایلدی (مثنوی) گفت شوهر را که ای
مابون رد * کیست ان لوطی که بر تو می فتد) درخت اوزرندن شوهرینه خطاب ایدوب بویله دیدیکه ای مأبون رد یعنی ای
مردود اولان حیز مأبون حیز و مخنثه دیرلر کیمدر اول لوطی که سنک اوزرینه دوشر (مثنوی) تو بزیر او چو زن بغنوده
ای فلان تو خود مخنث بوده * سن اول لوطینک التنده زن کبی یاتمشسن غنوده اسم فاعلدر دیمکدر یوانه یاتمش

معنامی وبریلورای فلان کسه سن خود حیوبخت اولمسن (مثنوی) گفت شوهرفی سرت کو پی بکشت * ورنه اینجا نیست غیرمن بدشت * شوهر اول زنه دیدی که بوق و بلدکل سنك باشك دوندی وسزاسیه اولوب کوزوکه اوله خیال کوروندی بوخسه بودشت وصحراده بندن غیری کمسه یوقدر (مثنوی) زن مکرر کرد کان با ریش * کیست بر پشت فروخفته هله * زن درخت اوزندن سوزنی مکرر ایلدی بوبلدبوکه سنك اول قالیقلو وبور کلو اولان کسه ارقه لنا اوزره آشغه باتمش کیمدرهله طوغری سویله برلله قالیغه وبورکه دیرلر (مثنوی) گفت ای زن هین فروآ ازدرخت * که سرت کشتی خرف کشتی توبخت * شوهر چونکم اول زندن بوکونه یاوه سوزلری اشتدی اصکالیندی ای زن تیز آغاجدن آشغه کل زیراسنك باشك دوندی وسن محکم بوناش اولدك خرف عقله نقصان کلکه دیرلر (مثنوی) چون فرود آمد برامد شوهرش * زن کشیدان مول را اندر برش * پس چون زن آغاجدن آشغه کلدی اننك شوهری یوقری چقدی زن فی الحال اول اوناشنی آشغه سینه سنه چکدی کان اول مکانه قریب بربرده اننك اوناشی مختفی ایدی مردزنه اردین دوتوب درخته صعود ایلکه مقیدایکن اول اری مختفی اولدیغی مکاندن اخراج ایدوب سینه سنك اوزرینه چکدی (مثنوی) گفت شوهر کیست ان ای روسپی * که ببالای تو آمد چون کپی * پس شوهر درخت اوزرینه چقوب اندن آشغه نظر قیلوب دیدیکه ای روسپی کیدر اول یکانه میمون کبی سنك اوزرینه کلدی وسنکله جماع ایلکه مباشرت قیلدی (مثنوی) گفت زن نی نیست اینجا غیر من * هین سرت برکشته شد هرزه متن * زن زانیه کا دیدی که اول سن کوردیکك کبی دکلدر بونده بندن غیری کمسه یوقدر ای شوهرا کا اول سنك باشك دونمش اولدیغی هرزه طوقومه یعنی بیهوده وبی معنی سو یله (مثنوی) اومکرر کرد بر زن آن سخن * گفت زن این هست از امرودبن * اول ار زنه خابره اول سوزی مکرر ایلدی زن کا دیدی امدی بوحال امرودبندندر یعنی بوله قبیح خیال وبدحال کورمك امرود اغاجنك خاصیتندندر (مثنوی) از سرا مرودبن من همچنان * کژهمی دیدم که تو ای قلتبان * زیرا امرود اغاجنك اوزرندن بن دخی الحیلین اکری کوردمکه سن کوردك ای قلتبان قلتبان خاتوننك لجورینی کوروب اکارانی اولقدر دیوث معناسنه در (مثنوی) هین فرود آ تا ببینی هیچ نیست * این همه تخییل از امرود بنیست * البته اشغه کل کورهسنکه بندن غیری هیچ کمسه یوقدر بودوکلی تخییل امرودبندندر یعنی اول زن شوهره دیدیکه ای شوهر امرود اغاجندن اشغه کل تا کم کورهسن که بندن غیری هیچ کمسه یوقدر بودوکلی تخییل باطل وغلط بین اولمق امرود اغاجندندر (مثنوی) *

هزل تعلیمست انرا جدشنو (تومشو بر ظاهر هزلش کرو) هر جدی هزلست پیش هازلان) هزلها جدست پیش عاقلان هزل تعلیمدر اول هزلی عاقل ایسك جد ایشت سن اننك ظاهر هزلنه مقید وکرو اولمه هر برجد هازلر اوکنده هزلدر اما عاقللر قتنده جمیع هزللر جددر یعنی ای طالب علم ومعرفت اولان وتحصیل حکمته واسرار حقیقته رغبت قیلان کسه علیم وحکیم اولان کاملك لساندن صدور ایلین هزل مجرد طالب اولنلره تعلیمدر سن اول هزلی نیکو بر معنی ایشت سن اول هزلك ظاهرده اولان نامعقول اولمسنه مرهون ومقید اولمه بلکه اندن مقصود اولنی اندن فهم ایت ومستفاد اولان حصه وپندی محکم طوت هرنقدر جد وحق کلام وارایسه هازل اولنلك قتنده اول کلام حق افسون وباطلدر نته کم کفره حضرت قرآنی حضره وهزلدر دیدیلر حق تبارك وتعالی قسم ایدوب بوقرآن هزلدکلدر بلکه حق وباطلی فصل ایدیجی برقول شر یفدر بیوردی (کما قال تعالی انه لقول فصل وما هو بالهزل) ولکن عاقل اولنلر قتنده هرنقدر هزل وسخریه سوزلر وارایسه جمله سی حکمت اوزره دروبهر ومنادن خالی دکلدر عاقل اولان همان هزل وملاهینك صورتنه باقوب اندن اعراض ایلز بلکه اننك تحتنده اولان معانی وحکمه نظر قیلوب اندن نیجه عبرت الوروبیجه فائده ومنفعت بولور ولهذا قال ابن الفارض (بیت) فلانك باللاهی عن اللهو معرضا * فهزل الملاهی جدنفس مجدة (مثنوی) کاهلان امرودبن جو یندلیك) تابدان امرودبن واهیست نیك * کاهلر امرودبن استرلر لکن اول امرودبنه دلنبرابو یول واردر بوبیتده کاهلاندن مراد ایکی وجه اوزره مرادا ولمق قابلدر بر وجه اولدر که مراد عقلده ومعرفتده کاهل اولنلر اوله بووجه اوزره معنی عقل ومعرفتده کاهل وقاصر اولنلر بوقصه ده ذکر اولنان امرودبنی دیلرلر که عقللری صورتدن معنایه انتقال ایلکه قادر دکلدر ولکن عاقل وکامل اولنلر بوصورت قصه ده واقع اولان امرودبندن مراد درخت هستی وشجرهٔ وجوددر دیرلر پس کاهلرك دیلدیکی امرودبندن عاقللر دیلدیکی امرودبنه دلنبر عظیم یول اولمش اولورزیرا کاهلرك دیلدیکندن مراد صورت قصه ده واقع اولان هزل وسخریه اولور وعاقل اولنلرك دیلدیکندن مراد اول صورت قصه دن حصه اولان جد ومعنی اولورکه بونده درخت هستی مراد اولمشدر پس بو ایکیسنك ما بیننده تفاوت عظیمه وطریق بعیده

واردر بر وجه آخر دخی اولدر که کاهللردن مراد بونده عاقللر در شول اعتبار ایله که عاقل اولنلر البته دنیا امورنده
کاهل اولورلر ایله کاهل اولمزدینلر بو معنایه اشارت قیلورلر وجلد سادسك آخرنده اولان حکایتله دخی حضرت
مولانا قدس الله سره العزیز بو معنایی مرید اولورلر بو وجه اوزره معنی کاهل اولان عاقللر هم امرود بن دیلرلر ولیکن
هازل اولنلرك امرود اغاجی دیلسندن عاقل اولنلرك امرود اغاجی دیلسندکنه ماتینده بر عظیم یول واردر زیرا هازل
اولنلر اغاجی صورت قصه ده واقع اولان امرود اغاجی دیلرلر که عین هزلدر وعاقل اولنلر صورت قصه دن مقصود
بالذات اولان معنایه وحصه یه انتقال ایدوب معنوی اولان امرود آغاجنی دیلرلر پس بو امرود اغاجندن اول امرود
اغاجنه دك عظیم تفاوت اولور واکثر ناس عاقللرك مراد ایلدیکی معنوی اولان امرود اغاجنك اوزرنده در الان
انکبوت هر درخت وجود اوزره صعود ایلین کسه لره خطاب ایلیوب بیوررلر (م ی) نقل کن ز امرودبن کاکنون برو
کشته تو خیره چشم وخیره رو * کین منی وهستی اول بوده که بر و دیده کژ واحول بود * امرودبندن نقل ایله زیرا
شمدی انك اوزرنده سن خیره چشم وخیره رو اولمشسن زیرا بو امرودبن بنلکدر واولکی وجوددر که انك اوزرنده
دیده کژ واحول اولور خیره چشم اصلنده کوزی قامشمش دیمکدر بونده کوزی حقیقت حالی کورمز دیمکدن عبارت
اولور وخیره روی یوزی بولانق دیمکدر بونده یوزی نورسز دیمکدن کنایت اولور بو تقدیرجه معنی بویله دیمك اولور که ای
کاهل بی اعتبار عاقللرك بو قصه دن مراد ایلدیکی امرود آغاجندن نقل قیل ونازل اول انکبونکه الان انك اوزرنده سن
بصر بصیرتی کور ویوزی بی نور اولمشسن زیرا که بو مراد اولان امرودبن اولکی وارلق واولکی بنلکدر یعنی انسانك
ابتدای حالده کبر وانانیت وحرص وشهوتله موصوف اولان وجودیدر که اول درخت هستینك اوزرنده البته دیدهٔ عقل
وجان کج بین واحول اولور لازم کاورکه اندن تنزل ایده سن ووجود حقانی تحصیلنه کیده سن تا حقیقت بین اوله سن
وغلط کورمکدن نجات بوله سن (مثنوی) چون فرودآیی از این امرودبن * کژ نماند فکرت وچشم وسخن *
یك درخت بخت بینی کشته این * شاخ او بر آسمان هفتمین * چون بو امرودبندن آشغه کله سن اول زمانده سنك
فکرك وچشمك وسوزك اکری قالمز بو درختی بر عظیم بخت ودولت درختی اولمش کوررسن انك شاخی آسمان هفتمین
اوزره یعنی چونکیم بو مراد اولنان امرودبن که اندن مقصود درخت وجود مجازیدر چونکیم اندن آشغه کله سن وانی
تارك اوله سن من بعد سنك فکرك وکوزلك اکری قالمز بلکه فکر صائب صاحبی اولورسن وراست بین اولمق مرتبه سن
بولورسن وصادق القول اولورسن اند نصکره بو وجود درختنی بر بخت وسعادت درختی اولمش کوررسن انك فروع
واثارنی یدنجی قات کوکلر اوزره ایرشمش مشاهده قیلورسن (مثنوی) چون فرودآیی از او گردی جدا * مبدلش
گرداند از رحمت خدا * زین تواضع که فرودآیی خدا * راست بینی بخشد آن چشم ترا * چونکیم اول درختدن
اشغه کله سن اندن دور وجدا اوله سن خدای تعالی حضرتلری انی رحمت ولطفندن مبدل ایلر بو تواضعدنکه اشغه
کله سن وانی تارك اوله سن خدای تعالی حضرتلری فضل ورحمتندن اول سنك وجودك درختنی تبدیل ایلر غلط
کورمکده ومنعکس صورتلر مشاهده قیلمغه سبب اولمقدن انی پاك ایدوب راست بین اولمغه وحقیقت حالی مشاهده
قیلمغه الت ایلر شو تواضع ومسکنت جهتندنکه درخت هستیدن تنزل قیلورسن وانی تارك اولورسن خدای تعالی اول
تواضعدن اوتری سنك کوزکه راست بینلك بخش ایلر وسنی حقیقت بین اولمق ونفس الامری مشاهده قیلمق مرتبه سنه
واصل ایلر (مثنوی) راست بینی گر بدی آسان وزب * مصطفی کی خواستی آن را زرب * گفت بنما جزو جزو از فوق
وپست * آنچنانکه پیش تو آن جزو هست * راست بینلك اکر آسان وارایکان اولیدی حضرت مصطفی علیه
السلام اول راست بینلکی رب العالمیندن نجون استردی اول حضرت علیه السلام دعا ایدوب بویله دیدیکه ای بنم
اللهم بکا کوستر اعلادن واسفلدن جزو جزو وهر شینك حقیقتنی انجلین که اول جزو سنك قتکده اولمدرکه (کما قال
علیه السلام اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه اللهم ارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم ارنا الاشیاء کما هی
اشیائی کما هی علیه مشاهده قیلمق آسان وقولای اولیدی اول حضرت بویله دعا قیلمزدی زیرا بحسب الظاهر چوق
باطل واردر که صورت حقده کورنمش وچوق حقیقت مظهری شی واردر که صورت باطلده ظهور قیلمشدر اکر
انك ظاهرینه باقرسك انك حقیقتندن بی نصیب اولورسن پس حق تعالی حضرتلرندن بر حقیقت بین کوز استمك لازم
کاور وهر دم بو کونه دعا وتضرع ایلمك عبده واجب اولور تا کندوزکا وفطنتنه مغرور واولمغله حالی کورمکدن
غافل اولمیه (مثنوی) بعد از آن بر رو بر آن امرودبن * که مبدل گشت وسبز از امر کن * چون درخت موسوی
شد این درخت) چون سوی موسی کشاندی تو رخت * پس بوندنصکره اول امرودبن اوزره عروج ایله که امر کن دن
مبدل وسبز اولدی زیرا بو درخت موسوی کبی اولدی چونکیم سن رختکی موسی جانبنه چکدك

یعنی بو بیلکله واوصاف بشریله متصف اولان وجودلک درختندن زمین حقیقتده آتشی ایندکدنصکره اندنصکره
تکرار اول امر ودین که وجود کدرتلک اوزرینه صعود ایله زیرا اول وجود امر کن دن مبدل اولدی ولطافت وطراوت
بولدی خلاصهٔ کلام اولدرکه انسان بدایت حالنده شویل غلط کوستریجی ودها الثاری کوستر مکه سبب اولیجی امرود
انجاجی کبیدر لابد انسان اول صفت قبیحه ایله موصوف اولان وجودندن آتشقه اینوب انی ترک ایلمک لازم اولور
چونکیم بر طالب تواضع ومسکنتی جهتندن صفت ذمیمه ایله متصف اولان وجودینی ترک ایلیه حق تعالی انک
وجودینی واوصافنی کمال فضل وکرمندن تبدیل ایلر که وجود حقانی واوصاف ربانی ایله موجود وموصوف اولور
اندنصکره اول وجودک اوزرینه صعود ایلسه وعلله اندن نظر قیلسه کج وغلط کورمیوب حقیقت حالی مشاهده
ایلر پس شویل درخت وجود که ارادت الهیه دن سبز ونرم اولهرق مبدل اولوب لطافت بوله اندنصکره اول وجود نورانی
وحقانی یی قبول ایتمک وانکله موجود اولمق سبولدر زیرا بو کونه مبدل اولان وجود درختی حضرت موسی علیه
السلامه منسوب اولان ومظهر تجلی الهی اولان درخت کبی اولدی چونکیم ای سالک سن رخت واسبابکی موسی
علیه السلام مشرب اولان وقلب موسوی اولان مسیر قیلان بر ولی کاملک ومرشد فاضلک جانبنه جمله وارکی تسلیم
ایتدک یعنی چونکیم سن جمله وارلغکی اکا تسلیم ایدوب انک بیعتنه کیردک وانوا کاملیله متابعت ایتدک سنک وجودک
درختی درخت موسوی کبی اولدی واندن انا الحق وانی انا الله ندایی ظهوره کلدی نته کیم بیورلر (م ی) آتش اوراسبز
ونرم می کند * شاخ او انی انا الله می زند * زیر ظلش جمله حاجات روا * اینچنین باشد الهی کیمیا * آتش انی سبز ونرم
ایلر انکشاخی (انی انا الله) ندایی اورر اول درخت نورانینک سایه سی آلتنده سنک جمله حاجتلرک روا اولور الاهیه
منسوب اولان کیمیا بونک کبی اولور یعنی اندنصکره آتش تجلی الهی اول سنک درخت وجودکی لطیف ونرم ایلر انک
هر بر عضوی وجزؤی انی انا الله نداسنی اورور وانا الحق صداسی اندن ظهوره کلور اول مظهر تجلی الهی اولان ونورانیت
وحقانیت مرتبه سن بولان وجود درختنک سایه سعادتی آلتنده جمیع حاجاتک روا اولور که الهی اولان کیمیا بونک کبی
مبدل اولور که اوصاف ردیئه ایله موصوف اولان جسدی اخلاق حمیده صاحبی قیلور جهة بشریتی ازاله ایدوب انوار
حقه مظهر ایلر (م ی) آن منی وهستیت باشد خلال * که درو بینی صفات ذو الجلال) اول وقت سنک اول بیلکک ووارلغک
خلال اولور زیرا اول وجودکده حضرت ذو الجلالک صفاتنی کورورسن یعنی شویل دمکه وجود موهومی ومجازی ثانی
اوله رو وجود حقانی وربانی ظهوره کله وسالک بالکلیه اوصاف الهیه ایله متصف اوله اول حینده بیلکک ووارلغک خلال
اولور زیرا اول وجودده ذو الجلالک صفاتنی کورورسن وصفات بشریه دن انی بالکلیه خالی مشاهده قیلورسن بو مرتبه ده
اولان بیلک وغیری اوصاف مذمومه اولمز بلکه جمله اوصاف واحوال ممدوحه اولور زیرا که حقدن ظهوره کلور
(مثنوی) شد درخت کژ مقوم حق نما * اصله ثابت وفرعه فی السما * اکر درخت راست وحق اولدی اول درختک
اصلی ثابت دروانک فرع وشاخی سماده در مقوم صیغهٔ مفعول اوزره در تقویم اولنمش دیمکدر یعنی سنک وجودک
ای سالک ابتدای حالده کژ وعوج درخت کبی ایدی بعده تعدیل الهی وتقویم ربانی ایله مقوم ومستوی اولوب حق
کوستریجی اولدی وانوار الهی واسرار ربانی اندن ظهوره کلدی انک اصلی زمینده ثابت وفروع وآثاری آسمان اوزره
واصل اولمشدر سورهٔ ابراهیمک اخرنده اولان (الم تر کیف ضرب الله مثلا کلمة طیبة کشجرة طیبة اصلها ثابت
وفرعها فی السماء) آیت کریمه سنه اشارتدر اولور تفسیری اوچنجی جلدده عاشق صدر جهان حکایه سنده ملاقات
آن عاشق بصدر جهان (برفلک بر هاست زاشجار وفا) بیتنک شرحنده کچدی (مثنوی) کامدش پیغام از ان وحی مهم
که کژی بکذار اکنون فاستقم * زیرا اول مقوم اولان واستقامت مرتبه سن بولان وجود درختنه اول وحی
مهمدن پیغام کلدی بویله دیوکه اکر یلکی ترک ایله الان مستقیم اول کامدش ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان درخت
مقومه عائد اولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه اول اعوجاج وانحرافدن خلاص اولان وتقویم الهی ایله مقوم اولوب
حق نما اولان وجود درختنه اول مهم ولازم اولان اشارت الهیه والهام ربانیه دن پیغام کلدی بویله دیوکه ای درخت
وجود انسانی شمدی اکر یلکی ترک ایله وامر اولندیغک اوزره مستقیم اول هر انسانکه مستقیم اوله وعدالت
واستقامت مرتبه سن بوله البته اکا اشارت الهی والهام ربانی اولنجه اولمز وهدایت الهی برنده یه کلمینجه
اول بنده اکریلکی ترک قیلمز پس وارث نبی اولان واستقامت مرتبه سن بولان ولیلره وصفیلره الهام الهی کلور
وشمدنصکره اکریلکی ترک ایدوب امر اولندیغک کبی استقامت ایله دیو حکم قیلورکه کم حضرت حبیب اکرم
صلی الله علیه وسلمه حق تعالی حضرتلرندن (فاستقم کما امرت) دیو وحی الهی کلدی واول حضرت علیه السلام امر
اولندیغی اوزره استقامته سعی قیلدی وامر اولنسان اوزره استقامت ایلمکی بر مرتبه صعب وعسیر بولدیکه شیبتنی

سورۀ هودده واستقامتك صعب وعسير اولسندن كنايت قيلدى زيرا (فاستقم كما امرت) آيت كريمه سى سورۀ هودده واقع اولشدر مرويدركه سورۀ هود نازل اولوب بو آيت كريمه يى اول حضرت قرائت ايليوب اول كيجه ياتوب صباحه داخل اولدقلرنده مبارك لحيه لرنده برموى بياض اولمش كوردبلر وهود سوره سى نه توجه ايتدى ديمكله بوذكر اولنان آيت كريمه ايله عمل قيلمقك عسير اولمسنه اشارت قيلديلر وبو آيت كريمه نك تفسيرى اوچنجى جلدده جرب كردن مريد لائى سرخنده (كهف اندر كز غضب اى محتشم) بيتنك شرحنده مرور ايلدى (بقيۀ قصۀ موسى عليه السلام (م ى) اين درخت تن عصاى موسيست * كامرش آمد كه بيندازش زدست * تا ببينى خير او وشر او * بعد ازان بركير اورا زامر هو * مثلا بو تن درختى سنك ايچون عصاى موسى كبيدركه اول موسى عليه السلام امرى كلديكه اول عصايى الكدن القا ايله تا كه انك خيرنى وشرنى كوره سن اندنصكره امر هودن انى طوت چونكم حضرت موسى عليه السلامه الندهكى اولان عصايى القا ايلمكه امر اولندى ايسه وتكرار ثمانى اخذ قيلمغه امر قيلندى ايسه انسانك تنى درختى دخى عصاى موسى كبى اولدى ايسه انى دخى روح موسى عليه السلام دست تصرفندن اولازمين فنايه القا ايلمكه بونده اشارت اولور اندنصكره امر هودن كيروانى اخذا يتمكه بوقصه ده دلالت اولور بس سالكه لازم اولان اولدركه بوتن عصاسنى اولازمين فنايه القا ايليه تبديل اولوب حقيقتى ظهوره كلوب حيات طيبه بولدقدنصكره هويت الهيه وارادت ربانيه دن آنى طوته تا كم كندى وقتنك موساسى اولديغى وحضرت موسى عليه السلامك قلبى وقدى اوزره سير قيلديغى كاظاهر اوله (مثنوى) پيش ازافكندن نبود او غير چوب * چون بامرش بركرفتى كشت خوب * حضرت موسى عليه السلام آنى القا ايلمزدن اول اول عصا چوبدن غيرى دكل ايدى چونكم حضرت موسى عليه السلام اول عصايى امر ايله طوتدى اول اژدر اولان عصا خوب اولدى ديمك اولور (مثنوى) اول اوبد برك افشان بره را * كشت معجز آن كروه غره را * اول اول عصا قوزى وقو يوندن اوترى يبراق سلكيجى ايدى اول مغرور اولان كروهه صكره عجز ويريجى اولدى حاصل كلام اولا اول عصا دست موسى عليه السلامده بر چوب ايدى كاطيانور ايدى وغنلر نه آغاجلردن انكلما ووراق سلكر ايدى ودخى بعض حوايجنه آنى آلت قيلورلردى اما انك سرنى وحقيقتنى بيلمزدى انكيچون حق تعالى حضرتلرى كا (وما تلك بيمينك ياموسى) ديو سؤال ايلدكده (قال هى عصاى اتوكأ عليها واهش بها على غنمى ولى فيها مآرب اخرى) ديو جواب ويردى پس حق تعالى اول عصانك سر وحقيقتنى اول حضرته بيلدرمكدن اوترى القهاياموسى ديوانى القا ايتمكه امر ايلدى پس حضرت موسى عليه السلام امر حقله زمينه انى القا ايلدكده نا كاه برحيۀ عظيمه اولوب اول مغرور اولان كروه طرفنه سعى ايلدى وانلرى عاجز قيلدى (مثنوى) كشت حاكم برسر فرعونيان * آبشان خون كرد وكف برسر زنان * اول عصا فرعونيلرك باشى اوزره حاكم اولدى انلرك آبى خون والرنى باشلرى اوزره اوريجى ايلدى كف بونده ال ايه سى معناسنه اولمق مناسبتدن فق بعيددر وخلاصۀ كلام اولدركه اول عصا الله امريله فرعونيلرك باشى اوزره حاكم اولدى انلرك ايجديكى آبنى خون ايلدى زيرا بعض روايت بونك اوزرينه دركه حضرت موسى عليه السلام عصا ايله نيله ضرب ايليوب نيل صويى قبطيلره اولدم قان اولدى وبونلر بو بلايى كوروب اللرنى باشلرينه اوريجى اولديلر پس عصا اونلره نيلى خون ايلمش واللرنى باشلرى اوزره اورمغه سبب اولمش اولور وبو معنى فعلى سببنه اسناد ايلمك قبيلندن اولور (مثنوى) از مزارعشان برآمد قحط ومرك * از ملخهايى كه مى خوردند برك * انلرك مزارعندن قحط ومرك نباتى ظاهر كلدى شول بر نوع چكركه لر جهتندن كه انلر بركلرى يير ايديلر روايت اولنوركه عصا ايله نيله اشارت ايلديلر قبطيلره قان اولدى وانلرك مزارعنه اشارت قيلديلر درحال وافر چكركه لر پيدا اولوب انلرك مزرعه لرنده بتن محصولاتنى واوراق واشجارى ييديلر تا كم انلرك ميانلرنده عظيم قحط وغلا ظهوره كلدى نه كم حق تعالى حضرتلرى بونلره ارسال ايلديكى آيات عظيمه دن سورۀ اعرافده خبر ويروب بيوردى (فارسلنا عليهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم آيات مفصلات الى آخره) اكرچه اول قوم ضلالت انجامه بوقدر بليات عظيمه كلدى لكن انلر نه متنبه ومؤمن اولميوب هر برى كفر وضلالت مرتبه سنده قالدى (مثنوى) تا برآمد بيخود از موسى دعا * چون نظر افتادش اندر منتها * كين همه اعجاز وكوشيدن چراست * چون نخواهد اين جماعت كشت راست * حتى حضرت موسى عليه السلامدن بيخود وبى اختيار دعا ايلمك صادر اولدى چونكم منتها يه ونهايت كاره اول حضرتك نظرى واقع اولدى بويله دوكه بو دوكلى اعجاز وسعى قيلمق نيچوندر چونكم بو جماعت راست اولمق استمز يعنى موسى عليه السلام اول كروه ضلالت قرينى دين مبينه دعوت ايلمكدن انلرى اول مرتبه عجز اولدى ومؤمن اولملرى خصوصنده اولقدر سعى وكوشش

قیلدیکه تعریف وتعبیری قابل دکل حضرت موسی علیه السلامدن بی اختیار بونلر حقنده بددعا ایتمك صادر
اولدی یاخود بونلرك دعوتدن اعراض وبونلری کندی حالنه قومق خصوصنده حضرت حقه بی اختیار دعا ایلمك
حضرت موسی علیه السلامدن ظهوره کلدی شول زمانده که اول حضرتك نظر شریفی نهایت کاره وعاقبت امره
واقع اولدی کوردیکه بونلر ایمان واسلامه مستعد اولان طائفه دکللردر پس حضرت حقه دعا ایلیوب دیدیکه الهی
بو قدر معجزه وبو قدر سعی وکوشش نیچون ندر چونکم بو جماعت ضلالت قرین راست اولمقدن احتراز ایدرلر و دین واسلامه کلمکه
رغبت قیلمزلر پس بونلرك دینه دعوت قیلمسنده بو قدر سعیك فائده سی نه اولور (مثنوی) امر آمد کاتباع نوح کن
ترك پایان بینی مشروح کن) زان تغافل کن که داعی ره یی ٭ امر بلغ هست نبود آن تهی) حضرت حقدن امر کلدی
بویله دیو که نوحه اتباع ایله مشروح اولان پایان بینلکی ترك ایله اندن تغافل ایله زیرا سن یول داعیسن زیرا امر بلغ
واردر تهی وخالی دکلدر یعنی چونکم حضرت موسی علیه السلام منتهای کاره نظر قیلدی وانلری طریق حقه
دعوت قیلمقدن ملول اولدی وانلرك حقنده بددعا ایلمکه قصد ایلدی حق تعالی حضرتلرندن موسی علیه السلامه
امر کلدی بویله دیو که یا موسی امتکی حقه دعوت ایلمکده نوح پیغمبره اتباع ایله مشروح اولان پایان بینلکی ترك ایله زیرا
مرشد وهادی اولنلره حین دعوتده منتهای کاره نظر ایلمك جائز دکلدر هماناکه منتهای کاره نظر اولنه البته داعی اولنه
اندن فتور کلمك مقرردر لازم کلدیکه اول پایان بینلکدن تغافل قیله سن زیراکه سن داعی طریق الهیسن وداعی طریق
الهی اولنلرك شانی اولدر که نهایت کاره ونفس الامره نظر ایلمکده تعالی ابلیه زیرا اهر بر رسوله (یا ایها الرسول بلغ
ما انزل الیك) دیو امر واردر بو بلغ امری تهیه اسرار الهیه وحکم خفیه دن خالی دکلدر (مثنوی) کترین حکمت کزین
الحاح تو ٭ جلوه کرد آن لجاج وآن عتو ٭ تا که ره بنمودن واضلال حق ٭ فاش کردد بر همه اهل فرق) یا موسی کترین
حکمت اولدر که سنك الحاحکدن اول لجاج واول عتو جلوه ایلیه تا که حق تعالی حضرتلرینك یول کوسترمسی
واضلالی دوکلی فرقه لرك اهلی اوزره فاش اوله یعنی امر بلغ نهیه حکم حقدن خالی دکلدر ادنی حکمت اولدر که سنك
بو الحاح وابرام ایلمکلککدن اول لجاج وعناد واول عتو وفساد جلوه کر اوله وظهور قیله واصحاب هدایت اصحاب
ضلالتدن امتیاز بوله حق حق تعالینك هدایت قیلمسی واضلال ایلمسی دوکلی فرقه لرك اهلی اوزره فاش اوله وظهوره
کله بیله لر که (من یهد الله فهو المهتد ومن یضلل فلن تجد له ولیا مرشدا (م ی) چونکه مقصود از وجود اظهار بود
بایدش از پند واغوا از مود ٭ دیو الحاح غوایت می کند ٭ شیخ الحاح هدایت می کند ٭ چونکم وجود وایجاددن
مقصود اظهار کمالات الهیه اولدی اول اظهاره پند واغوادن امتحان کرکدر پس دیو غوایته الحاح ایلر شیخ هدایته
الحاح ایلر بونده خلاصهٔ کلام اولدر که چونکم بو خلقك وجوددن وایجاددن مراد ٭ فاحببت ان اعرف فخلقت
الخلق لاعرف ٭ حدیث قدسینك مقتضاسنجه حق تعالینك اسما وصفات مختلفه ایله بلنمسی وقدرت کامله
وحکمت بالغه سنی اظهار ایلسیدر وظهور واظهار میسر اولمز الا مظاهرده اضدادلك ظهور ایلسیله پس حق سبحانه
وتعالی اسما متقابله واوصاف متضاده ایله بو مظاهرده تجلی قیلمش وظهور ایلمشدر بو مظاهر کونه نك بعضیسی مظهر
هدایت وبعضیسی مظهر ضلالتدر جمیع انبیا علیهم السلام واولیای کرام وبونلره تابع اولان صلحا واتقیا هدایت
مظهرلریدر وجمیع شیاطین واشقیا ضلالت مظهرلریدر پس حق سبحانه وتعالی هر عصرده بر مظهر هدایت اولان
پیغمبری کوندروب او عصرلك قومنی طریق هدایته دعوت قیلدی وشیطانی دخی اول قومك اوزرینه انلری امتحان
ایلمکدن اوتری مسلط ایدوب انلری شیطان طریق غوایت وضلالته دعوت قیلدی پس الشیخ فی قومه کالنبی فی امته
حدیث شریفنك موجبنجه هر شیخ کامل دخی کندی قومنی الحاح وابرام ایله طریق هدایته دعوت ایلدی وانك مقابلی
اولان شیطان طریق ضلالته اول قومی دعوت ایلدی انلر که ازلده هدایته مظهر اولدیلر هادی ومرشد اولان شیخه
اویدیلر انلر که ضلالت وشقاوته مظهر اولدیلر مرشده تابع اولمیوب شیطانه تابع اولدیلر اکر حقیقته نظر اولنسه نه
شیخك النده هدایت ونه شیطانك النده ضلالت وشقاوت واردر کما قال علیه السلام بعثت داعیا ومبلغا ولیس الی من
الهدی شیء وخلق ابلیس مزینا الضلال ولیس الیه من الضلالة شیء رواه ابن عمر رضی الله عنهما کذا فی الجامع الصغیر
(مثنوی) جون سیاهی کشت ان امر شجون ٭ نیل می آمد سراسر جمله خون) چونکم اول امر شجون متتابع ومتوالی
اولدی نیل مبارکك سراسر جمله خون کلدی شجون بونده ضم شینله شجنك جمعیدر که غم وحزن معناسنه در وشجون
شول شجره طلره دیرلر که انلرك غصونی بری برینه مختلط اوله وتداخل قیله بونده بو معنی دخی جائز اولور شو اعتبار ایله که
چونکم اول فروع وغصون صاحبی اولان امر سیاهی اولدی دینلمامل اولنکی وجه انسب اولور شو تقدیر اوزره کمدینه
چونکم اول موروث غموم واحزان اولان امر متتابع اولدی نیل مبارکك سرتاسر اول قبطیلره جمیعا خون اولدی

مثنوی) تابنفس خویش فرعون امدش * لابه می کردش دوتا کرده قدش * حتی فرعون بنفسه اول حضرت موسی علیه السلامه کلدی اول حضرته تضرع ایلدی آلتقوزی ایکی قات اولمش یعنی کمال ضعفندن وخجالتندن منحنی اولوب حضرت موسی علیه السلامك حضورنه کلدی وبنفسه تضرعات ونیازلر قیلدی بولدیو (م ی) کانچه ما کردیم ای سلطان مکن * نیست مارا روی ایراد سخن * که اول فعلی که بز ایلدك ای سلطان تحت رسالت سن آنی ایله بزم سوزایراد ایلمکه یوز یمز یوقدر لطفکدن بزی مواخذه قیلمه (مثنوی) پاره پاره کردمت فرمان پذیر * من بعزت خو کرم سخت مگیر * مصرع اولده کردمت امقلنده بر تاج معنی جائزاولور اولا کردمتده کاف عجمی اولوب پاره پاره شوم ترا تقدیرنده اولمق جائز در فرمان پذیرده دخی حرف ندا مقدر اولوب ای فرمان پذیرتقدیرنده اولمغه هم محتملدر وتقدیر اوزره معنی ای فرمان پذیر بن سکا پاره پاره اوله یم بن عزتله خو کرم بنی محکم طوتمه وثانیا کردمتك کافی عربی اولوب فرض تقدیر اولنه وفرمان پذیر فرمان قبول ایله دیمك اوله بوتقدیر اوزره معنی یاموسی فرضا اگر بن سنی پاره پاره ایلدمسه ده فرمان قبول ایله زیرا بن عزت وسلطنتله خوی طوتمشیم بنی محکم مواخذه ایتمه دیمك اوله (مثنوی) هین بجنبان لب برحمت ای امین * تا ببندد این دهانه آتشین * ای کریم آگاه اول لبکی رحمتله تحریك ایله تاکه بو آتشین دهانه بغلنه فرعون حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای کریم تیز اول اغزکی رحمت لفظیله تحریك ایله تاکم بو آتشناك اولان اغزلر بغلنه وغضبنه متعلق اولان تقیومنسد اوله دیدی (مثنوی) گفت یارب میفریبد او مرا * میفریبد اوفریبنده ترا) چونکم حضرت موسی علیه السلام فرعونك کندی یه تضرعنی کوردی حق تعالی یه دعا ایلیوب دیدی یاربی اول بنی الدادر اول فرعون سکا الدنمشی الدر بومعنی اوزره مصرع ثانیده اولان فریبنده الدانیجی معناسنه اولور اما اسم فاعل معناسنه اولوب سنك الدایجی بنده کی الدادر دیمك دخی اولابیلور زیرا (یخادعون الله وهو خادعهم) آیت کریمه سنك موجبنجه خدای تعالی یه وانبیاسنه مکر وخدعه نی اسناد ایلمك نصوصله ثابت اولمشدر لکن تأویل ایدنلر حق تعالی اتلرك مکر وخدعه سنه کوره جزا ویریجیدر دیمشلردر پس بو تقدیر اوزره فریبنده اسم فاعل اولوب سنك الدایجی قولکی الدادر دیمك جائزاولور وبو بیتله دخی بومعنایه توضیح وتفسیر قیلور (مثنوی) بشنوم یا من دهم هم خدعه اش * تا بداند اصل را ان فرع کش * کاصل هر مکری وحیلت پیش ماست * هرچه برخا کست اصلش از سماست * یاربی ایشیده یم وقبول ایده یم می یاخود بن دخی اکا خدعه ویره یم می تاکم معتدنی یله اول فرع چکیجی زیرا هر بر مکر وحیله نك اصلی بزم قتمزده در هرنه که خاك اوزره واردر انك اصلی سمادندر یعنی حضرت کلیم الله حضرت حقه مناجات ایدوب دیدی الهی بن اول فرعونك خدعه آمیز اولان کلامنی ایشیدم وقبول ایده یمی ویاخود بن هم انك خدعه سنه کوره خدعه ویره یمی حتی اول مکر وخدعه نك فرعنه کندی جانبنه چکیجی خدعه لرك اصلنی ومنبعنی بیله زیرا هر بر حیله ومکرك اصلی ومعدنی بزم قتمزده در هرنه که خاك وجود انسانیه ده موجود اولمشدر انك اصلی سمای حقیقی وافلاك معنویه ندر که (ومکروا ومکر الله والله خیر الماکرین) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه (ودخی یخادعون الله وهو خادعهم) آیتنك وبونلر امثالی اولان آیت کریمه لك موجبنجه حق تعالی یه وانك رسولنه استهزا وخدعه ومکر اسنادی جائزدر لکن حق تعالینك مکر وخدعه سی خلقك مکر وخدعه سی کبی دکلدر زیرا حق تعالی حضرتلری (خیر الماکرین) در اویله اولیجق انسانك مکر فاسدی باطل وحق تعالینك مکری حق وراستدر بو محله لازم اولان مباحث وکلمات اوچنجی جلدده نك اوله قریب مساحر جمعلر حکایتنده جادوی که حق حقست جراست بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر اندمطالب اولنه (مثنوی) گفت حق آن سك نیرزد هم بان * پیش سك انداز از دور استخوان * هین بجنبان آن عصا تاخا کها * وادهد هرچه ملخ کردش فنا * پس حق تعالی بیوردیکه یاموسی اول سك اکا دخی دکز همان کلبك اوکنه ایراقدن استخوان اتیویر امدی ا کما اول اول عصانی تحریك ایله یعنی اشکله اشارت ایله تاکم خاکلر چکیرووره هرنی کم چکرکه آنی افنا ایلدی یعنی حق تعالینك پیغمبرینه مکر ایلمسنه هم فرعونك لیاقتی یوقیدی بلکه بر سك طبیعت لیدی که هر مرادی کندی نفسنك حظی ایدی ولهذا حق تعالی انك ذاتنی کلب کبی نجس عد ایلیوب اکا ایراقدن استخوان اتدوامر ایلدی چاولسك طبیعتلرك حضرت موسی علیه السلامدن مرادی بولیدی که چکرکه لرك یدیکی مزروعاتك بدل وعوضی خاك زمیندن ینه محصولاری ونباتلری بتوب ظهوره کله واتلرلو اول غم جیجانیه مستغرق اولمیه حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه یاموسی اول عصانکی تحریك ایله تاکم خاکلر هرنی که ملخ فنا ایلدیسه آنی کیرو ادا ایلیمدیوامر ایلدی (م ی) وان ملخها در زمان گردد سیاه * تا ببیند خلق تبدیل اله * که سببها نیست حاجت مر مرا * آن سبب بهر حجابست وغطا * اول

جكركه فى الحال سياه اوله تا خلق جهان تبديل الهى يى كوره كه سبيله ممكنا احتياج يوقدر اول سبب همان حجاب
ويرمه دن اوتريدر يعنى يا موسى عصاكى تحريك ايدوب مزارعه اشلوب ايله درحال اول جكركه لر سياه اولوب اوله لر
واول نباتلر هماندم مزارعدن تروتازه ظهوره كله لر اشجار برلنوبار ايله تكرار مزين اوله لر تا كم اول خلق حق تعالينك
تبديل ايتديكى كوره لر ولك كمال قدرتنى مشاهده قيله لر زيرا اصلا بنم اسبابه احتياجم يوقدر بلكه اول اسباب
ووسايط عامه ناسه پرده وحجاب اولمقدن اوتريدر والا بن شول مريد مختارمكه (انما امره اذا اراد شيأ ان يقول له
كن فيكون) آيت كريمه سنك موجبنجه برشيئك وجودنى كه مراد ايلريم كن ديو امر ايلدكده درحال مكون اولوب
وجوده كلور (مثنوى) تا طبيبى خويش بردارو زند * تا منجم رو باستاره كند * تا منافق از حريصى بامداد * سوى
بازار ايد از بيم كساد * بندكى نا كرده وناشسته روى * لقمه دوزخ بكشته لقمه جوى * تا كم طبيبى اولان حكيم
كنديسنى داروده اوره تا منجم يوزنى ستاره يه ايليه تا منافق حريصلكندن صباح وقتنده كساد خوفندن
بازار طرفنه كله بنده لك ايلمش ويوزى يوغمش لقمه جوى اولان تن پرور لقمه دوزخ اولمشدر طبيعيه فلاسفه دن
برطايفه دركه بو عالمده چار طبعى مؤثر حقيقى بيلورلر ودخى هر شيئك طبيعتنى وادويه واجزايى تأثير ايديجى وبغير اذن
الله شفا ودوا ويريجى زعم ايدرلر وبعضلر دخى بو يريوزنده اولان نحوست وسعادتى وصلح وجنكى ورخص
وقحطى وبعض آثارى اوضاع فلكيه وتأثيرات نجوميه دن بيلورلر وفاعل حقيقيدن غافل اولورلر وبيلمزلر كه هر شيده
مؤثر حقيقى خداى تعاليدر وبرفعلى ايجاد واحداث ايلكده الات واسبابه محتاج دكلدر نته كم بو معنايه اشارت
ايدوب بيوررلر حق تعالى موسى عليه السلام حضرتلرينه دخى امر ايدوب ديدى كه يا موسى برشيئى ايجاد ايلكده
بنم وسايط واسبابه احتياجم يوقدر بلكه اول اسباب وآلات محجوب اولنلره حجاب اولمق ايچون ظهوره كلمشدر
تا كم طبيبى اولنلر كنديلرنى دارو وعلاجه اورملر وتأثيرى وشفايى اندن كوره لر ودخى منجم اولنلر هم يوزلرينى كواكب
ونجومه ايليه لر وبو جهانده اولان تأثيراتى نجومك خاصياتندن بيله لر وبنم هر شيده مؤثر حقيقى اولديغمدن
غافل اوله لر ومنافق هم كسب معاشه حريص اولديغندن صباح وقتنده حق تعالينك خالقيتنه ورازقيتنه ايمان
كتورميوب اسبابنك كسادى قورقوسندن بازاره كله شول حالتده كه حق تعالى يه بنده لك ايتمش والى ويوزنى
يوبوب آبدست المامش اوله بو حالت اوزره لقمه جوى اولان كسه جهنم لقمه سى اولمشدر منافق اول كسه يه ديرلر كه
قلبى بى ايمان وصورتى مسلمان اوله پس بر كسه مسلمان شكلنده اولسه وباطنى حق تعالينك رزاقيتنه ايمان قيلمسه
(ومامن دابة فى الارض الا على الله رزقها) آيت كريمه سنك موجبنجه بريوزنده اولان جميع ذى روحك رزقنى
ويرن اول ايديكنه مصدق اولمسه بلكه حق تعالى يه اعتمادندن كنديسى اسبابنه اعتمادى زياده اولسه اول كسه
منافقلردن اولور بالخصوص كه نماز قيلمدين وآبدست المدين اول لقمه جوى اولمغه وكساد قورقوسندن كسب قيلمغه
مشغول اوله انك ترك فرايض وواجبات ايدوب نفسنك مقتضاسنه اشتغال قيلمسى وخداوندنك امرنى قويوب هواسنه
اويمسى هم منافق اولمسنه دلالت ايلر (مثنوى) آكل وماكول آمد جان عام * همچو آن بره چرنده از حطام * لاجرم
عوامك جانى آكل وماكول كادى مثلا اول حطام وكيادن اوتلايجى قوزى كبى يعنى عوامك جانى فى المثل شول
قوزى كبيدركه قورى اوتدن وكياه ونباتدن آكل ايدوب تن پرور اولور وجميعى بالميوب غدالردن استديكنى اكل قيلور
ولكن عاقبت بركون مأكول اولور (مثنوى) ميچرد آن بره وقصاب شاد * كو براى ما چرد برك مراد) مثلا اول
قوزى اوتلر سال بو كه قصاب شاد اولور بويله ديوكه اول بره برك مرادى بزم ايچون اوتلر يعنى هر باركه قوزى اوتليوب
تن پرور اولدقجه قصاب اول قوزى بركى بزم ايچون اوتلار ديو شاد ومسرور اولور (مثنوى) كار دوزخ ميكنى
در خوردنى * بهر او خود را تو فربه مى كنى * اكل وشربده دوزخك كارنى ايلرسن كنديكى اول دوزخدن اوترى فربه
ايلرسن يعنى اى اكل وشربه حريص اولان كسه من يمكلك وقتنده دوزخك ايشنى ايلرسن شول اعتبار ايله كه اول دوزخ
غدايه نيجه طلو يعوب (هل من مزيد) نعره سنى اورور سن دخى انك كبى غدايه طلو يعوب انك كبى كار ايلرسن وخود
يمكلكده وايچمكلكده انكيچون كار ايلرسن اول دوزخدن اوترى كنديكى بسلرو سمز ايلرسن (يأكلون كما تأكل
الانعام والنار مثوى لهم) آيت كريمه سنك موجبنجه بهايم كبى يمكلردن اولورسن پس جهنمى كنديكه مقام قيلورسن
شول كسه كه يمكده وايچمكده الهى ذكر قيلميه ويمكدن وايچمكدن مراد ايچمكدن الله تعالينك طاعتنه قوت
بولمقدن اوترى اولميه بلكه يمسى وايچمسى مجرد حظ نفسندن اوترى اوله اول كسه يمكده وايچمكده دوزخ ايچون
كار ايلر وكنديسنى جهنم ايچون بسلر (مثنوى) كار خود كن روزى حكمت بچر * تا شود فربه دل باكر وفر
كنديكى كاركى ايله علم وحكمت رزقنى اوتله تا كم كروفر اولان قلبك فربه اوله يعنى اى تن كارنه مشغول اولان كسه

کندی کارلریله علم وعملدن حاصل اولان غدای روحی اوتله تاکم کروغرله اولان کوکل قوی اوله وقدرت وطاقت بوله (مثنوی) خوردن تن مانع این خوردنست) جان چو بازرکان وتن چون رهزنست) جسم وتنك یعنی بو حکمت ورزقنك یمسنه مانع در مثلا جان بازرکان کبی وتن رهزن کبیدر یعنی جان حکمت رزقنی کسب ایدوب بازرکان کبی اندن نیجه زاد ومتاع جمع ایلر وتن اکل وشرب میل ومحبت قیلمغله انك بولن اورروب جمع ایلدیکی اذواق وارزاقی غارت ایدر (م ی) شمع تاجر آنکهست افروخته * که بود رهزن چو هیزم سوخته (تاجرك شمعی اول زمان یانمش واویانمش اولور که رهزن وحرامی اودون کبی یانمش اوله یعنی مادامکه تن رهزنك شهوات ومقتضاتی نارشوقله یانمیه جان بازرکانك مشعله ایمانی وچراغ ایقانی منور اولمز دیمك اولور (م ی) که تو آن هوشی وباقی هوش پوش * خویشتن را کم مکن یاوه مکوش * که سن فی الحقیقه اول هوشسن وباقی عضولرك وجزولرك هوش پوشدر پس کندیکی ضایع ایله ویاوه بیرمسی قیله یعنی سن همان اعضا وبدن دکلسن بلکه اول هوش واندیشه سن که بو جسم وتنده معد برسن پس کندیکی یتورمه وبیهوده بیرمسی قیله که بدن ایچون مشغول اولوب عقلی ترك ایلمك کندوکی یتوروب یاوه بیرمسی قیلمقدر (مثنوی) دانکه هر شهوت چو خمرست وچو بنك * پرده هوشست وعاقل زوست دنك بوقی بیل که مثلا هر شهوت وآرزو خمر وبنك کبیدر عقل وهوشك پرده سیدر وعاقل اندن دنك وحیران اندر خمره انکیچون خمر دیدیلر که عقلی ستر ایلیوب انك تدبیر وتدارکنی اورتر پس هر نه کم عقلك تدبیر وتدارکنی اورتوب حقیقتی کورمکدن مانع اولورسه اول دخی بر نوع خمر اولور پس هر نه قدر شهوت نفسانیه وار ایسه بویله بیل که بنك وخمر کبیدر زیرا عقلی محیر وادراکی ساتر اولور وا کا پرده اولوب تدبیر وتدارکندن منع قیلور وعاقل اندن واله وحیران اولور پس شهوت بنك وخمره بکزمش اولور (مثنوی) خمر تنها نیست سرمستی هوش) هرچه شهوانیست بندد چشم وکوش) زیرا خمر تنها هوشك سرمستلکی دکلدر هر نه که شهوانیدر چشم وکوشی باغلر یعنی همان خمر هوشی وکوشی سرمست ایدوب اورتمز بلکه هر نه کم شهوانیدر چشم وکوشی باغلر وحقیقت حالی کورمکدن واپشتمکدن منع ایلر (مثنوی) آن بلیس از خمر خوردن دور بود * مست بود او از تکبر وز جحود * مثلا اول ابلیس خمر ایچمکدن دور ایدی اول ابلیس تکبرلکدن وانکاردن مست ایدی یعنی اول ابلیس باده ایچمکدن بعید ایدی ولکن کبر وانانیتدن وانکار وغروردن سرخوش ایدی اول اجلدن کندوبی آدمدن خیرلو زعم ایلدی وحق تعالی یه (فبما اغویتنی * دیو بالمواجهه سویلدی (مثنوی) مست آن باشد که آن بیند که نیست * زر نماید انچه مس وآهنیست * فی الحقیقه مست اول کمسه اولور که انی کورر که یوقدر مثلا اول نسنه که مس وآهندر انی کارزر کورر سوزر یعنی من حیث المعنی مست اولان اول کمسه در که یوق اولان نسنه یی وار کورر واول نسنه که مس وآهن کبی حقیردر انی التون کبی شریف کورر سوز الحاصل هر شیئی حقیقتی اوزره کما هی علیه مشاهده قیلمغه قادر اوله مز (مثنوی) این سخن پایان ندارد موسیا * لب بجنبان تا برون روید کیا * بو سوز پایان طوتمز ای موسی لبکی دپرت تا کم کیاه ونبات بته یعنی حق تعالی حضرت موسی علیه السلامه دیدی ای موسی بو سوزه پایان یوقدر همان لبکی دعا ایله که تحریك ایله تاکم مزارعدن نباتلر واکنلر بتوب ظهوره کله (مثنوی) همچنان کرد وهم اندر دم زمین * سبز کشت از سنبل وحب ثمین * حضرت موسی علیه السلام هم اویله ایلدی اول دمده زمین سنبلدن وحب ثمیندن سبز اولدی یعنی حضرت موسی علیه السلام حق تعالی بیوردیغی کبی ایلدی همان اولدمده زمین سنبل وسنبله دن واری دانه لردن سبز اولوب طولدی (م ی) اندر افتادند در لوت آن نفر * قحط دیده مرده از جوع البقر پس اول نفر لوت وپوته دوشدیلر زیرا قحط کورمش وجوع البقردن اولمش ایدیلر جوع البقر صفرا چلغی دیمکدر لکن بر مرض اسمیدر که استیلا اولان کندی طویدیغنی بیلمز یعنی اول نفر قحط کورمشلر وصغر اجلغندن اولمشلر ایدی چونکم اول نعمتك کثرتنی کوردیلر لوت وپوته یمکه مشغول اولدیلر (مثنوی) چند روزی سیر خوردند از عطا * آن دمی وآدمی وچارپا * اول عطادن نیجه کون طوبنجه یدیلر اول دمه منسوب اولان ودخی آدمی ودخی درت ایقلو حیوانات آن دمیدن مراد نفخه حقه منسوب اولان مؤمنلردر وحضرت موسی علیه السلامك نفس شریفندن ایمان قبول ایلین سبطیلردر وآدمیدن مراد مجرد انسان شکلنده اولان کسه لردر وخلاصه کلام اول جمیع خلایق اکر حیوان واکر انسان واکر مؤمن واکر کافر واکر منافق هر نه ایسه بر قاج کون طوینجه یدیلر (مثنوی) چون شکم پر کشت وبر نعمت زدند * وان ضرورت رفت پس طاغی شدند * چونکم شکم پر اولدی وبونلر کندیلرنی نعمته اوردیلر واول ضرورت کندی پس طاغی اولدیلر پس باء عربیله زیاده معناسنه اولمق دخی جائزدر یعنی چونکم بونلرك قارنی طولدی وکندیلرنی نعمته اوردیلر واول احتیاج وضرورت کندی

زیاده طاغی اولدیلر زیرا (ان الانسان لیطغی ان راه استغنی) آیت کریمه سنك موجبجه هر بارکه انسان کندی نفسنی مستغنی کوربجه طاغی اولور ودخی (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) آیت کریمه سنك مقتضاسی اوزره اکر حق تعالی بعض قولنه رزقی بسط ایلسه یروزنده باغی اولور (مثنوی) نفس فرعونست هین سیرش مکن * تا نیارد یاد آن کفر کهن * بی تف آتش نکردد نفس خوب * تا نشد آهن چو اخکر هین مکوب * پس ای غافل نفس اماره فرعون کبیدر آکاه اول آنی سیر ایله تا اول اسکی کفرندن یاد کتورمیه زیرا آتشك حرارتیسز نفس خوب اولمز مثلا آهن آتشدن اخکر کبی اولمیه زنهار آنی دوکه یعنی بو نفس انسانی نعمت وراحت ویله جق عتو وطغیانی زیاده اولدیغی جهتدن فرعون کبیدر لازم کلدیکه آکاه اولوب آنی سیر ایلیه سن تا کم باطننده مضمر اولان اسکی کفرنی یاد قیلیه وطاغی وعاصی اولمیه پس کرکدر که انك باشندن عصای زجر ومنعی اکسك قیلمیه سن اکر عصای زجری اکا اورمز سك اژدرا اولوب سنکره سنی هلاك قیلور (کما قیل (بیت) فرعون نفسك ان لم تلق حین عصی * له عصی الزجر اضحی وهی ثعبان * الحاصل ریاضت ومجاهدت آتشنك حرارتی اولمینجه نفس خوب ولطیف اولمز یعنی آتش ریاضت انك اصلاحنه سعی قیلان آنك اصلاحنه قادر اولمز کم مشهور مثلدرکه صوغوقده مور دوکك مفید اولمز پس مادامکه دموری آتش ایچره اخکر کبی حمرا اولمیه آنی دوکه (مثنوی) بی مجاعت نیست تن جنبش کنان * آهن سردیست می کوبی بدان * تن مجاعتسز جنبش ایدیجی دکلدر اکر بی مجاعت حرکت ایلیه سن دیرسن که بر صوغوق دموری دوکرسن بیل یعنی مادامکه بدن طوق اوله حق یولنده حرکت ایدیجی اولمز اکر فارنی طوق ایکن حضور قلبله طاعت وعبادته حرکت ایلیه سن دیرسن که بر صوغوق دموری دوکك کبیدر بونی صحیح بیل (مثنوی) کر بکرید ور بنالد زار زار * او نخواهد شد مسلمان هوش دار * او چو فرعونست در قحط آنچنان * پیش موسی سر نهد لابه کنان * فرعون شاول نفس ظالم ضرورت زماننده وبلا ومحن اوانسده زار زار اکر آغلیه واکر ناله ایدوب فریاد ایلیه اول مسلمان اولمق استمز عقل طوت اول نفس اماره فی المثل فرعون کبیدر قحط زماننده انجلین لابه ایدیجی اولدیغی حالده موسی علیه السلامك قننده باش قور وبلا ومحنته مبتلا اولدیغی کبی حق تعالی یه واکا خلیفه اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامه اطاعت وانقیاد قیلور (مثنوی) چونکه مستغنی شد او طاغی شود * خرچو بار انداخت اسکیزه زند * پس فراموشش شود چون رفت پیش * کار او زان آموز ریهای خویش * چونکم اول نفس مستغنی اولدی طاغی اولور نته کم (ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) آیت کریمه سی بو معنایه شهادت قیلور مثلا خر چونکم یوکن آتسه دیمه اوروب اسکیزه یوکلکه دیرلر بوندن دیمه اورمق معناسی مراد اولور پس نفسه لایق اولان بلا ودشوار اتنده اولمقدر زیرا نفس دشواراقدن قورتلسه طاغی اولور وخر ثقل باردن قورتلسه دیمه لر اورور پس اول نفسه فراموش اولور چونکم اول نفسك کاری کندینك اول آموزار یلکی مرتبه سندن ایلر وکتدی یعنی چونکم اول نفسك آه وزار یلکلری مرتبه سندن ایشی ایلرو کیده ونعمت وراحت ذوقنه کندوی مشتغل ایده اکا بلا زماننده اولان ناله وانین وکریه وحنین اونودیلور واول حالی ناسی اولور پس بو معنانی تفهیمدن اوتری بو برقاچ بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیورورلر (مثنوی) سالها مردی که در شهری بود * یك زمانکه چشم در خواب رود * شهر دیکر بیند او پرنیك وبد * هیچ دریادش نیاید شهر خود * مثلا نیجه ییللر بر مردکه بر شهرده اوله بر زمانکه انك کوزی برخوابه کیده اول مرد رؤیاسنده نیك وبدله پر برآخر شهر کورر هیچ کندینك شهری انك یادنه کلمز نفس دخی بونك کبیدر نیجه ییللر برمرتبه ده بلا ومحنتله بیدار اولسه وریاضت وفلاکتلر ایچره آموزاریلکلر قیلسه همان دمکه برساعت راحت بولسه واستراحت ایدوب نوم غفلته وارسه اولکی مرتبه ده اولان کار وکردار ودشوار وبار هرنه ایسه انك خاطرندن کیدر نته کم نومه وارن کسه دخی نیجه ییللر ساکن اولدیغی وقرار قیلدیغی شهری برآنده فراموش ایدر (مثنوی) که من آنجا بوده ام این شهر نو * نیست آن من در اینجا ام کرو * که بن اول شهرده نیجه ییللر اولمشم بو رؤیاده کوردیکم یکی شهر بنم لایقم دکلدر بن بونده کرو وعاریتم کیرو بو یکی کوزمدن زائل اولور وبنم وجودم کندی وطنمه اشتغال قیلور دیمزوانی اوله بیلز (مثنوی) بل چنان داند که خود پیوسته او * هم درین شهرش بدست ابداع وخو * بلکه انجلین بیلورکه خود پیوسته ومتصل اول مردم بو شهرده ایلشدر انك ابداع وخویی یعنی اول مرد نایم انجلین بیلورکه همان واقعه ده کوردیکی شهر نوده ایجادی وخوی واعتیادی اولشدر وکویا همان آنده نشو ونما اولمشدر انکچون کندی شهرینی فراموش قیلمشدر چونکم هرکسه مجرد بران خوابه وارمغله نیجه ییللر کندینك ساکن اولدیغی شهری واوتمی مقر اوله (مثنوی) چه عجب کر روح موطنهای خویش * کبد مسکن ومیلاد پیش * می نیارد یاد کین دنیا چو خواب * می فرو پوشد چو اختر را سحاب * عجب دکلدر اکر روح کندینك موطنلرنی که

اول موطنلر کندینک مسکنی ومحل ولادتی اولمشدر یادکتورمنیه بویله دیوکه بودنیا خواب کبی اول وطنلری اورتر
اختری مصلب اورتدیکی کبی یعنی برمرد نیجه ییللر برشهرده طورسه وانده طوغوب انده نشو ونما بولسه برآن
خوابه وارمغله آنی فراموش ایلدیکی مقرر اولیجق عجب دکلدرکه روح کندینک ازلدن مسکن ومولدی اولان
موطنلرنی خاطرنه کتورمیوب ویادقیلمیه زیرا بودنیا نوم کبی اول وطنلری اورترمصلب اخترلری اورتدیکی کبی
چونکم برکسه عالم ارواحدن ایریلوب بوعالمه کلدکده وخواب غفلته مبتلا اولدقده اول ازلی اولان مقاملری
ومسیره لری خاطرندن کیدر واتک قلبی همان بوحلم نایم کبی اولان دنیانک صور خالیه سنه تعلق ومحبت ایدر هم
عجب اولمز (مثنوی) خاصه چندین شهرها را کوفته * کردها از درک او ناروفته * اجتهادکرم ناکرده که تا * دل شود
صاف وبیند ماجرا * خصوصا که روح بونده کاضه نیجه شهرلر دوکشدر اتک ادراکی یوزندن یولک توزلری هنوز
سوپرلمشدر بودنیایه کلدکده کرمنیله اجتهادایلمشدرکه تاقلبی صاف اوله وماجرانی کوره یعنی روح انسانی اول
ازلده اولان موطنلرنی ترک ایدوب اوتدیغندن ماعدا اول عالمدن بوعالمه کلنجیه دک خاصة بوقدر مراتب ومنازل
معنوی وصوریی پای روحانیله دوکوب کچمش وکلوب بوعالم شهادته مصدر انسانیه ده مظهورا تشدر هنوز اتک
وجه ادراکندن اول کلدیکی یولک غبارلری سوپرلمش واتک درلک شهودی زنکار ماسوادن پاک اولمشدر وبو نشئه
انسانیه ده ایکن سالک راه حق اولوب برقوی اجتهاد دخی ایلمشدرکه اتک قلبی غبار تعلقات فانیه دن صاف اوله
وزنکار ماسوادن جلا بوله ومرتبه حقیقتدن جدا اولوب انسانیته کلنجیه دک تقدر احوال واقع اولدیسه بالکلیه
آنی کوره وماجرایه نظر ایرکوره (مثنوی) سر برون آرد دلش از بخش راز * اول وآخر ببیند چشم باز * اول روح
انسانی راز بخشندن باشنی طشره کتوره کوزی آچق اوله اول وآخری کوره بخش بونده سوراخ معناسنه یعنی
اول روح بودنیایه کلدکده قوی اجتهادی ایلدی تاکم قلبی غبار ماسوادن صاف اوله ومن اوله الی آخره واقع
ماجرایی مشاهده قیله وسوراخ رازدن باش طشره کتوره کوزی آچق اولدیغی حالده افتتاح وجودی وانتهای
وجودی کوره اولدن مراد کندی وجودنک ودخی جمیع وجودک ابتداسیدر وآخردن مراد اتک کندی وجودنک
ودخی جمیع موجوداتک انتهاسی اولور بر انسانک روحی مبدأ ومعادی بیلکه اولا بصر بصیرتدن غبار ماسوا
بالکلیه زائل اولوب قلب کوزی حق نوریله کشاده ومنور اولمق لازمدر اندنصکره راز واسرار بخره سندن اتک قلبی عالم
غیبه باش چقروب نظر ایلمک واجب اولورتاکم حقیقت حالی کورمکه قادر اوله واولنی وآخرنی بیله وکلدیکی مرتبه لری
وکیده جکی منزللری مشاهده قیله پس اول اطوار ومنازلک که روح انسانی انی سیر قیلمشدر ابتداسندن انتهاسنه دک
بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (اطوار ومنازل خلقت آدمی از ابتدا) بو سرخ شریف آدمینک بدنینک ابتدادن
خلقتنک منزللرینک وطورلرینک بیاننده در (مثنوی) آمده اول باقلیم جماد * وز جمادی در نباتی اوفتاد * روح
انسانی اول جماد اقلیمنه کلشدرو جمادلکدن نباتلکه دوشدی انسانک روحینک مبدأ ازلیدن ایریلوب طورا بعد طور
منازل روحانیه یی کچوب اقلیم جماده کلنجیه دک بلکه نبات وحیوان مرتبه لرنی کچوب مادرندن تولد قیلنجیه دک
نقدر مراحل ومنازل سیر ایلدیسه ابتدای مثنویده (کز نیستان تا مرا ببریده اند) بیتنک شرحنده مرور ایلمشدر
آنده طلب اولنه چونکم روح مبدأ حقیقیدن ایریلوب بوقدر منازل ومراتبی سیر ایلدکدنصکره بوعالم صورته
کلدکده اولا جماد اقلیمنه کلمشدرکه مراد اندن خاکدر واولمناکدن اسم ربک تجلی وتأثیریله نباتات بتوب اول روح
جماد مرتبه سندن نبات مرتبه سنه کلدی (مثنوی) سالها اندر نباتی عمر کرد * وز جمادی یاد ناورد از نبرد * نیجه
ییللر نباتلکده عمر ایلدی واول حالده جمادلکدن یاد کتورمدی جنک ونبرددن یعنی اول روح نیجه زمان نباتلک
مرتبه سنده دیرلدی ونشو ونما بولدی وجمادلک مرتبه سندن یادنه کتورمدی سبز وطبیعیسندنکه نباتک طبعی
جمادک طبعنک ضدیدر ماینلرنده طبعا ضدیت وجنک اولدیغندن اوتری اول مرتبه یی یادنه کتورمدی وکندینک
نشو ونماسنه مقید اولدی (مثنوی) وز نباتی چون بحیوانی فتاد * نامدش حال نباتی هیچ یاد * وبو نباتلق مرتبه سنده
روح انسانی چونکه حیوانلغه دوشدی پس نباتلق حالی هیچ اتک یادنه کلدی یعنی نباتلق مرتبه سندن چونکم
حیوانات آنی اکل ایتمکله حیوانلق مرتبه سنه کلدی ولحم وپوست حاصل قیلوب ذی روح اولدی حتی اشرف
حیوانات انساندر انسانیت مرتبه سنه کلوب حیوان ناطق اولدی اول مرتبه ده نباتلق حالی هیچ اتک خاطرنه کلمز
زیرا هر بر مرتبه یه که کله اول مرتبه نک حکمیله مقید اولوردی واول واصل اولدیغی مرتبه نک حکمی مرور
ایلدیکی مرتبه لرک احوالنی کتورمکدن آنی منع قیلور (مثنوی) جز همان میلی که دارد سوی آن * خاصه
دروقت بهار وضیمران * همچو میل کودکان با مادران * سر میل خود نداند در لبان * همان برمیلدن غیری که

اول نبات جانبنه طوتار خصوصا بهار وضیزان وقتنده یعنی چونکم روح انسانی نباتلق مرتبه سندن تقدیر الهی
ومدد ربانی ایله حیوانلق مرتبه سنه کلدی وانسانلق مرتبه سنی بولدی نباتلق مرتبه سنك حالی انك طبعنده
قالمدی الا شول برمیل قالدیکه اول نبات جانبنه انك طبعی وخاطری اول میلی طوتر علی الخصوص بهار وقتنده
وسنبل وضیر انك ظهوری زماننده طبیعت اول نبات جانبنه وخضروات سیرنه میل کلی ایله میل ایدر مثلا اطفال
وکودکانك مادرلرینه میل ومحبتی کبی کندیلرینك پستان ولبانه اولان میل ومحبتلرینك سرینی بیلمزلر لبان بوندم
کسر لامله درخاصة صورت سودنه دینور ورضاع معناسنه دخی کلور یعنی انسانك روح حیوانیه سنك نباتات
وخضرواته میل قیلمسی اطفالك مادرلرینه اولان میلی کبیدر ولکن اطفال کندیلرك مادرلرینك سودنه
اولان میلنك سرینی وحقیقتنی بیلمزلر انك سری اولدر که رحم مادرده اولان جنین ایچون حق تعالی مادرك درونده
برقانی اکا غدا ایدر مادامکه جنین بطن مادرده ساکن اوله جقدر اول قانی غدا ایدینور انادن طوغوب بو دنیایه کله
اول رحم مادرده غدا لندیکی قانی الله اذنیله عمه جانبنه کلوب همان دمکه عمه مداخل اوله تبدیل اولوب سود
اولور نته کم بونك تحقیق جلد ثانینك ابتدا سطرنده مرور ایلمشدر پس طفل آناسنك سودینه میل ایدر لکن انك سرینی
وحقیقتنی بیلمزکه او سود احکا قبل التولد رحم مادرده ایکن قان شکلنده غدا اولمشدی انك شیر مادره میل
ایلدیکنك سری بودر (مثنوی) همچو میل مفرط هر نومرید * سوی آن پیر جوان بخت مجید * مثلا هر نومریدك
میل مفرطی کبی اول جوان بخت مجید اولان پیرك جانبنه یعنی کودکلرك مادرلرینه اولان میل ومحبتی هر نومریدك
جوان بخت وشریف وعالی اولان شیخك جانبنه اولان افراط میلی کبیدر نته کم طفل مادرینك سودندن حظ الور
وغدالنوب لذت بولور کذلك مرید نو دخی مرشدینك علم پر سودندن حظ الوب غدای روحانی حاصل قیلور (م ی)
جزو عقل این ازان عقل کلست * جنبش این سایه زان شاخ کلست * سایه اش فانی شود آخر درو) پس بدانند سر میل
وجست وجو * ز براو مریدك عقل جزویسی اول عقل کلدندر بو سایه نك جنبشی اول کل شاخندندر اول کل
شاخنك سایه سی آخر الامر انده فانی اولور پس اول زمان سایه کندینك شاخ جانبنه اولان میلنك وجست
وجوینك سرینی بیلور عقل جزویدن مراد مریدك عقلیدر وعقل کلدن مراد پیر کاملك عقلیدر ومریدك عقل جزویسی
تابع اولدیغی جهتدن فی المثل سایه کبیدر وشیخ کاملك عقلی متبوع اولدیغی حیثیتدن بر کل آغاجی کبیدر نته کم شمس
مرتبهٔ اعتداله کلسه سایه انك وجودنده محو اولور کذلك پیر کاملك عقلی مرتبهٔ اعتداله کلوب مریدك وجودنه
نوربخش اولدقده انك سایه کبی اولان عقلی انك وجودنده محو وفانی اولور اندنصکره بیلور که کندی وجودنده اولان
میلنك وجست وجوینك سر وحقیقتی نه ایمش خلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بو یلده دیمك اولور که هر شول مریدك پیر مجید
جانبنه افراط میلی ومحبتی انکیچون اولور که بو مریدك جزو عقلی اول کلدن مستفاد اولمش ونشو ونما بولمشدر بو نومریدك
سایه کبی اولان عقلنك جنبش وحرکتی اول کل آغاجی اولان عقل کاملك جنبش وحرکتندندر زیرا مادامکه برشخص
حرکت ایلمسه انك ظلی دخی حرکت ایلمز البته هر حالده سایه شخصه تابعدر پس عقل جزوی دخی عقل کامل وکلی یه
حرکات وسکناتده تابعدر وعاقبة الامر اول شاخ کل کبی اولان عقل کلك سایه سی انك وجودنده فانی اولور و برمرتبه یه
ایرر که مریدك عقل جزویسی شیخنك عقل کلیسنك حکمنده محو وجود قیلور اندنصکره حقیقتله کندینك میلی
طلبنك سرینی بیلور که البته هر جزوك کندی کلنه مائل اولدیغنی واصلنی طلب قیلدیغنی اول حینده مشاهده قیلور
(م ی) سایهٔ شاخ درخت ای نیك بخت * کی بجنبد گر نجنبد این درخت * زیرا شاخ درختك سایه سی ای نیك بخت
نیچون حرکت ایلر اکر درخت حرکت ایلمیه یعنی چونکم درخت وشاخ حرکت قیلمدقجه سایه دخی حرکت ایلمدیکی
مقرر ومحقق اولیجق معلوم اولور که شاخ کل کبی اولان کامل طریق الهیده حرکت قیلمدقجه اکا تابع اولان مریدك سایه
کبی اولان عقلی دخی حرکت قیلمغه قادر اولمز هر خصوصده نومریدك عقلی شیخ کاملك عقلنه سایه کبی تابع ومحتاج
درکدر تا کم کماله ایره واول دخی کلیت مرتبه سنی بوله پس مناسبتله بو معارف ادا ایلدکدنصکره ینه انسانك مراتب
ومنازلنك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) باز از حیوان سوی انسانیش * میکشید آن خالق که دانیش) همچنین
اقلیم تا اقلیم رفت * تا شد اکنون عاقل ودانا وزفت) کبرو اول روح انسانی طور حیواندن انسانلق جانبنه چکدی
اول خالق چونکه انی سن بیلورسن الحاصل بو تحلیل اقلیمدن کندی حتی شمدی کلوب عاقل وعالم وبیوك اولدی
یعنی تکرار حکیم مطلق حیوانیت مرتبه سندن انسانك روحی انسانیت جانبنه جذب ایلدی او بر خالق که سن انی
بیلورسن چونکم انسان مرتبه سنه کلدی بر مرتبه دن بر مرتبه یه انتقال قیلدی مثلا طفولیت
مرتبه سندن بلوغه یتدی اندنصکره شبابت مرتبه سنه اندنصکره کهولت مرتبه سنه اندنصکره شیخوخت

مرتبه سنه ارشدی حق عاقل اولدی وعالم اولدی وشیخ کبیر اولدی وانسان عاقل ودانا اولنجیه دك نیجه اقلیمدن نقل
قیلاور ونیجه مرتبه ونیجه منزللردن یکوب حق عاقل ودانا اولور (مثنوی) عقلهای اولینش یاد نیست) هم ازین
عقلش تحول کردنیست) تاهدزین عقل پرحرص وطلب) صدهزاران عقل بیند بوالعجب) پس اکا اولکی عقللرنی
یاد ایلمك یوقدر بو عقلدن هم اکا تحول ایلکلك واردر تا بو حرص وطلب ایله پرمملو اولان عقلدن قورتلور اندنصکره
صدهزاران بوالعجب عقل کورور یعنی چونکم انسان طورا بعدطور نیجه اقلیمی یکوب عاقل ودانا اولمق مرتبه سنه
کله اخشکا اولکی عقللرنی تذکر ایلمك دکه حالده مواقع اولمز زیرا عقل معاشك لوازم مقتضاسنه برمرتبه اشتغال
ایلرکه اوایل حالده اولان عقللرنی وادراکلرنی اونودر چونکم انسان طورا بعدطور سیردن وتحولدن خالی دکلدر
هم بو عقل معاشدن عاقبت اکا نقل وتحول ایلکلك مقرردرحتی بو پرحرص اولان وپرطلب اولان عقل معاشدن
قورتلور اندنصکره نیجه یوزبیك عجایب وغرایب صاحبی عقللر مشاهده ایلرکه مراتب عقوله نهایت یوقدر
عقل معاشدن بکدکدنصکره اول مظهر العجایب اولان عقولی مشاهده ایلر (مثنوی) کرچه خفته کشت
وشد ناسی زپیش * کی کذارندش دوان نسیان خویش * بازازان خوابش بیبداری کشند * که کند برحالت عالم
ریشخندها) اکرچه روح آدمی بوتنده کلکله خفته اولدی ومقدم اولان مرتبه لرنی وعقللرنی اونودیجی اولدی لیکن
انی کندی غفلت ونسیاننده بقمن قورلر البته کیرو آنی اوخواب غفلتدن بیدارلغه چکررکه خلق عالمك ریشی
اوزره ریشخند ایلر خلاصه کلام بویله دیمك اولور کهاکرچه انسانك روحی مرتبهٔ انسانیته کلکله خواب
غفلتله خفته اولوب مقدم اولان مراتب احوالنی اونتدی ایسه آنی اول کندینك نسیاننده بقمن قورلر تسه کم اولکی
مرتبه لرنده قومیوب نیجه مرتبه لره کتوررلر پس کیرو اول خواب غفلت ونوم بشریتدن هم یقظهٔ معنوی
وانتباه حقیقی جانبنه چکرلر ونوم بشریتی اندن ازاله ایدرلر برمرتبه بیدار اولورکه عالمك صقالنه کولیجی اولور صقالنه
کولیجی اولمق وجه عالمده ظهور ایلن احوالی تمسخر قیلمقدن واستهزا ایلمکدن عبارت اولور وعالمك ریشنه نه کونه تمسخر
ایلدیکی بو بیتلردن معلوم اولور (مثنوی) که چه غم بود آنچه می خوردم بخواب * چون فراموشم شد احوال صواب
چون ندانستم که آن غم واعتلال * فعل خوابست وفریبست وخیال * عالمك ریشنه بوکونه ریشخند ایلرکه نه غم
وغصه ایدی اول نسنه که انی خواب وروءیاده یردم نیچون احوال صوابی بکا فراموش اولدی نیچون بیلمدم اول غم
واعتلال فعل خوابدر وفریب وخیالدر یعنی (الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا) حدیث شریفنك موجبنجه شول
دمکه انسان اوله اکا کمال انتباه حاصل اولور وبو دنیاده کوردیکی احوال اکا خیالات منامیه کبی کلور اول دمده
بویله دیرکه عجبا نه غم وغصه ایدی اول نسنه که دنیاده خواب غفلتده ایکن بن آنی یردم وبکا احوال صواب وروز
حساب نه عجب فراموش اولدی بن بو نوم حقیقیدن نه عجب ناسی اولمشم وخواب وخیال کبی اولان دنیا کارنه اشتغال
قیلمشم نیچون دنیاده ایکن بیلمدمکه اول چکدیکم غم وکوردیکم مرض واعتلال نومك فعلیدر وخدعه وخیالدر
(مثنوی) همچنان دنیا که حلم نایمست * خفته پندارد که این خود دایمست * انجلین که دنیا حلم نایمدر لکن نایم
وخفته ظن ایلرکه بو خود دائمدر وحلم حالت ضمه سیلهنایمك کوردیکی خیالاتدر برلر یعنی نایم بیدار اولمقده منامنده
کوردیکی خیال نیجه ایسه دنیا هم نایمك کوردیکی خیال کبیدر نته کم جابربن عبدالله رضی الله عنه حضرتلری
بو حدیث شریفی روایت ایدرلر (قال کنت عندالنبی صلی الله علیه وسلم اذ جاءه رجل ابیض الوجه وعلیه ثیاب بیض
فقال السلام علیك یارسول الله قال علیه السلام وعلیك السلام ورحمة الله فقال ما الدنیا قال علیه السلام الدنیا
کحلم النائم فقال فکیف یکون الرجل فیها قال علیه السلام متشمر کطالب القافلة وقال فکم القرار فیها قال علیه السلام
کقدر تخلف المتخلف عن القافلة فقال فکم ما بین الدنیا والاخرة قال علیه السلام غمضة عین فذهب الرجل فقال
علیه السلام هذا جبرائیل اتاکم لیزهدکم عن الدنیا ویرغبکم فی الاخرة) اکرچه دنیا بویله حلم نایم کبیدر لکن بو دنیاده
خفته وغافل اولان کسه آنی دائم صانور (مثنوی) تا برآید نا کهان صبح اجل) وارهد از ظلمت ظن ودغل) خنده اش
کیرد ازان غمهای خویش) چون بیند مستقر وجای خویش) تا برکون نا کهان اجل صبحی ظاهر اولور اول غافل
ظن ودغل ظلمتندن قورتلور کندینك اول غم وغصه لرندن آنی خنده طوتار یعنی دنیاده بیهوده بیهوده غم وغصه
چکدیکنه کولر چونکم کندینك قرارکاهنی ویرنی کوره یعنی بو عالمدن رحلت ایدوب مقر حقیقی ومقام اصلیسنه
واصل اولدقده وروز آخرت ظهوره کلدکده واکا یقظهٔ تام حاصل اولدقده کندینك دنیاده بعض کار ایچون غم وغصه
یدیکنه پشیمان اولور وخنده قیلور (مثنوی) هرچه تو در خواب بینی نیك وبد * روز محشر یك بیك پیدا شود * حاصل
کلام هرنه شیء که نیك وبددن خواب دنیاده سن کورورسن محشر کوننی برر بیدا اولور یعنی دنیاده کوردیکك صور خیالیه

اكر ايو اولسون واكر كتو اولسون روز محشرده انك جزاسی ظاهر اولور (فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره ومن يعمل
مثقال ذرة شرا يره) آيت كريمه‌سی بو معنايه شهادت قيلور (مثنوی) آنچه كردی اندرين خواب جهان * كرددت هنكام
بيداری عيان * اول نسنه كه بو جهان اويقوسنده ايلدك بيدارلك وقتنده سكا عيان اولور يعنی عالم دنياده هر نه
كار وعمل ايلدكسه يوم آخرتده انتباه حقيقی حاصل اولدقده ايشلديكك كارلك جمله‌سی سكا عيان اولور انلرك حقيقتنی
اول حينده مشاهده قيلورسن (مثنوی) تا نپنداری كه اين بد كردنيست) اندرين خواب وترا تعبير نيست) بلكه
ان خنده بود كريه وزفير) روز تعبير ای ستمكر راسير) تا ظن ايليه‌سنكه بو بد وقبيح اولان فعلی بو خواب دنيا ايچره
ايلدكك واردر و سكا تعبير يوقدر يعنی هر نه قباحتی كه سن بو خواب دنياده ايشلرسن روز آخرتده سنكچون اول فعلك
نيك وبد هر نه ايسه تعبيری واردر سن ظن ايلمه كه انك تعبيری اولميه بو دنياده اول خنده كريه وزفير اولور تعبير كونی
ای اسير وفقير اوزره سن ايديجی كسه يعنی بو دنيانك اكثر احوالی روز آخرتده عكسنه تعبير اولنور مثلا بو دنياده
بر كسه خندان اولسه روز قيامتده كريه وناله ايلكله تعبير قيلنور وبو دنياده چوق غم چكن مؤمن آخرتده شاد
اولسنه اشارت اولور (م ی) كريه ودرد وغم وزاری خود * شادمانی دان به بيداری خود) ای دربده پوستين يوسفان
كرك برخيزی ازان خواب كران * كشته كركان يك يك خوهای تو * ميدراند از غضب اعضای تو) بو دنياده اولان
كريه ودرد وغم وزار بلككی بيدارلغك وقتنده شادمانلق بيل يعنی اولوب بيدار اولدقدنصكره بو دنياده چكديككك
آلام وشدايد شادلغه وسرور وصفايه مبدل اولور اكر ظلم وستمدن فراغت ايده مزسك هر قنقی صفت قبيحه سكا
غالب ايسه اول صورت اوزره حشر اولمق سكا محقق اولور پس ای يوسفلرك پوستنی يرتمش اول كران وثقيل خوابدن كرك
قالقرسن زيرا سنك خويلرك برر قورتلر اولمشدر وخشم وغضبدن سنك اعضاكی يرترلر يعنی حق تعالينك مقبول
ومحبوب اولان بنده‌لرينك پوستينی يرتن وعرض وناموسلرنی يتقن ظالم اول جانب بشريتدن بيدار اولديغك وقتده
قورت صورتنده قالقرسن بو دنياده سنك خويلرك هر بری قورتلر اولمشدر ونيجه كسه‌لره اذا وجفا قيلمشدر آخر الامر
روز حشرده اول خويلرك قورتلر صورتنه تمثل ايليوب سنك عضولريكی يرتارلر (مثنوی) خون بخسبد بعد
مركت درقصاص * تو مكو كه مردم ويابم خلاص * اين قصاص نقد حيلت ساز نيست * پيش زخم آن
قصاص اين بازيست * قصاصده اولدكدنصكره خون اويومزسن ديمه كه اولورم وعذابدن وقصاص اثريدن
خلاص بولورم بو دنياده نقد اولان قصاص حيلت سازلقدر اول قصاص اثرينك زخمی قتنده بو نقد اولان قصاص
بازيدر يعنی ای قاتل وخونی اولان ظالم اكر سن بغير حق بر كسه‌يی قتل ايليه‌سن سنی دخی انكچون قصاص ايلكده
اولدرسه‌لر سنك قصاصده مقتول اولديغكدنصكره اول مظلومك قانی اويومز ومجرد دنياده سكا قصاص اولمغله انك
خونی سنك كردنكدن ساقط اولمزسن ديمه كه بن بو دنياده قصاص اولندقده اولورم وروز جزاده قصاص اثريدن خلاص
اولورم بلكه بو دنياده سنی اولدرسه‌لر وقصاص ايلسه‌لر آخرتده ينه اول مظلوم سندن قانی دعوا ايلدكده ينه سكا قصاص
اخروی اولمق مقرردر اكر سن ديرسنكه يا بو دنياده نقد اولان قصاص اول مقتولك خونته معادل اولمجق نيچوندر
بو قصاص نقد انتظام عالمدن اوتری حيله دوزبجيلكدر كه (ولكم فی القصاص حياة) موجبنجه هر قاتله قصاص اولنمغله
سائر كسه‌لر اندن عبرت پذير اولوب قتلدن اجتناب ايدرلر پس خلقك حياتنه اول قصاص سبب اولور وعالم انتظام
بولور پس بو دنياده اولان قصاص نقد قتلدن اوتری حيله سازلق اولور وقاتلدن اكر مقتول اولان مظلوم قانی دعوا ايلرسه
آخرتده بر قصاص اولوركه بو دنياده اولان قصاص اكا نسبت لعب وبازی اولور (م ی) زين لعب خوانده‌ست دنيارا خدا
كين جزا لعبست پيش آن جزا * كاين جزا تسكين جنك وفتنه ايست * آن چو اخصاست واين چون ختنه ايست
سورهٔ حديدده اولان آيت كريمه‌يه اشارتدر (اعلموا انما الحيوة الدنيا) بيلكز ای طالبان دنيا تحقيق بو دنيانك عيش
ونوش وحياتی (لعب) بازيچه‌در (ولهو) ورنج بيهوده‌در كه صاحبنی مقصود بالذاتدن الها ايدر (وزينة) ودخی زينتدر
ملابس حسنه ومطاعم نفيسه ومراكب بهيه ومنازل رفيعه كبی (وتفاخر بينكم) ومفاخرتدر ما بينكزده نسبله وجاه
ومنصبله (وتكاثر فی الاموال والاولاد) ودخی اموال واولادده تكاثردر وسورهٔ عنكبوتك آخرنده بيورلر كه (وما هذه
الحيوة الدنيا الا لعب ولهو وان الدار الاخرة لهی الحيوان لو كانوا يعلمون) معنی انكچون لعب ديدی حق تعالی
بو دنيانك كارينه كه بو دنيانك هر حالی يعنی اكر نعمتی واكر نقمتی واكر رياستی واكر سياستی اول دنيانك بلا وصفاسی قتنده
لعب ولهو كبيدر نته كم بو حديث ابو هريره رضی الله عنهدن مرويدر (ان ناركم هذه جزء من سبعين جزأ من نار جهنم
معناسی يتمش جزؤدن اولدر كه خدای تعالی بو اتشلردن دنيايه لعب اوقومشدر زيرا بو جزا اول جزانك قتنده لعبدر
بو جزا جنك وفتنه‌نك تسكينيدر واول جزا اخصا كبيدر وبو جزا ختنه ايتمك كبيدر ختنه بر كسه‌يی سنت ايتمكدر يعنی

الت جماعت باشنده اولان لحم زائدی قطع ایلمکدر واخصا برادمك خایه‌لرنی کسوب بودامقدر پس بودنیانك عذابی
فی المثل برکسه‌نك بیننده اتمك کبی اولور وبو خصمانك جنکنی وفتنه‌سنی دفع وتسکین ایلمکدن اوتری اولور اما آخرتك
جزاسی برکسه‌نك اینه‌ملك وخصیتینی اخراج ایلمك کبی اولور پس بو جزا ایله اول جزانك ما بیننده اولان فرق مثلا
برکسه‌نك اوبونجقده اوغلنجقلر قصاص زنکنده ملعبه قصاص ایلدکلری کبیدر که قصاص حقیقی دکل اما آخرتك قصاصی
قصاص حقیقیدر ولهذا حق تعالی (وما هذه الحیوة الدنیا الا لعب ولهو) بیورمشدر پس بو ظالملر وخونخوار اولان
ستمکارلر جهنم زبانیلرندن اوتری کندیلرین بسلرلر واکل حرام ایدوب معاصی اشلکله کندیلرینی خلق دوزخ ایچون
فربه ایلرلر (در بیان انکه خلق دوزخ کرسنکانند ونالانند باحق تعالی که روزیهای مارا فربه کردان وزود بمارسان کمارا
صبر نماند) بو سرخ شریف آلتنیا شده درکه دوزخك خلقی یعنی زبانیلر وکلاب دوزخ وانده اولان حیات وعقارب
کرسنه‌لردر وحق تعالی یه ناله ایدیجیلردر بوییله دیو که الهی بزم روزیمزی وغدالرمزی سمز ایله وتیز بزه ایرشدر زیرا بزم
صبرمز قالمدی (مثنوی) این سخن پایان ندارد موسیا * هین رها کن آن خران را در کیا * بوذکر اولنان سوز نهایت طوتمز
ای موسی آکاه اول بو حیوان طبیعتلری وخر سیرتلری مرعی وکیاهده ترك ایله یعنی فرعون وفرعونیلر که فی المثل
خرلردر قو بو دنیا مرعاسنده اوتلسونلر وتمتع ایلسونلر (مثنوی) تا همه زان خوش علف فربه شوند * هین که کرکانند مارا
خشم مند) تا جمله‌سی اول خوش علفدن فربه اوله‌لر آکاه اول که بزم دوزخده خشملو قوردلرمز واردر یعنی قوردلر
شکلنده غلاظ وشداد شول عذاب ملکلری واردرکه انلره امر اولندیلرسه ایشلرلر واول خرلر ایچون دیش بیلرلر (م ی)
نالهٔ کرکان خود را موقنیم * این خران را طعمهٔ ایشان کنیم) کندی قوردلرمزك ناله وفریادنه موقنز بو خرلری بز انلره
طعمه ایلرز یعنی اکر بزم دوزخده اولان قوردلرمزك آوازو ناله‌سنی بو خلق عالم استماع ایلسه‌لر وموقن اولسه‌لر ایسه بز انلرك
ناله‌سنی بی شك استماع ایدرز وایقان قیلورز وبو خرلری عاقبة الامر انلره غدا ایلرز (مثنوی) این خران را کیمیای
خوش دمی * از لب تو خواست کردن آدمی * تو بسی کردی بدعوت لطف وجود * آن خران را طالع وروزی نبود *
ای موسی سنك لبکدن برخوش نفس کیمیاسی بو خرلری آدمی ایلمك استدی اکر بونلر آدم اولمیلرسن بونلری حقه
دعوت ایتمکله چوق لطف وجود ایلدك لکن اول خرلرك طالعی ونصیبی اولمدی خلاصهٔ کلام سنك لب شریفکدن
ودهان لطیفکدن صدور ایلین کیمیا کبی برخوش دم بو حمارلری آدم ایلمك استدی وسن بونلری انسان مرتبه‌سنه
کورمکه وایمان وعرفان دولتنه یتورمکه دعوت ایتمکله بونلره چوق لطف واحسان ایلدك ولکن بو خرلرك طالعی
اولمدی واول دولت بونلره میسر کلمدی (مثنوی) پس فرو پوشان لحاف نعمتی * تا بردشان زود خواب غفلتی *
تا چو بجهند ازچنین خواب این رده * شمع مرده باشد وساقی شده * پس ای موسی انلر نعمته منسوب اولان لحافی
اورت تا کم انلری فوری برخواب غفلت ایلته تا کم بو جماعت بونلر کبی خوابدن صحیرایه‌لر شمع سونمش وساقی کتمش
اوله رده خطك سطرنده دخی صفته دیرلر بونده جماعت معناسنی ویریلور یعنی بوتن بروراولان قومك اوزرینه نعمت
لحافنی اورت وحلاوت ولذتی بونلر اوزره بسط ایت تا کم بونلری علی الفور خواب غفلت اخذ ایلیه وبونلر نیجه مدت
اول لحاف نعمتك التنده یاتوب نوم غفلته مستغرق اوله‌لر وحقیقت حالی کورمکدن غافل اوله‌لر حتی بونك کبی
خواب غفلتدن بو جماعت چونکم قالقه‌لر واولوم بونلرك کوزلرنی اچوب بیدار اوله‌لر اول زمانده استعدادلری شمعی
مرده وساقی اولان پیغمبری ومرشدی کتمش کوره یاخود شمعدن مراد نور وسرور قلب وساقیدن مراد
فیض الهی اوله بو تقدیر اوزره معنی شول دیمکه اوله‌لر وخواب غفلت کیدوب بیدار اوله‌لر کوره‌لر که قلبلرینك شمعی
سونمش وروحلرینه ساقی اولان فیض الهی کتمش وبونلردن ذوقنی ونشئه‌سنی قطع ایتمش پس ظلمت قبرده وظلمات
قیامتده قاله‌لر وروحلرینه برقوت ولذت ویریجی اولمیوب عذاب الیمه مبتلا اوله‌لر (مثنوی) داشت طغیانشان ترا
در حیرتی * پس بنوشند از جزاهم حسرتی * تا که عدل ما قدم بیرون نهد * در جزا هر زشت را درخور دهد) انلرك طغیان
وعصیانلرینی حیرتده طوتدی پس بونلر جزادن هم برعظیم حسرت ایچرلر بو معناده قابلدر که دینه پس بونلر جزاهم دن
برعظیم حسرت ایچه‌لر یعنی جزاهم قولیله اشارت اولنان اهل جنتك نعمتلرندن بونلر حسرتده‌لر حق تعالی
حضرتلری سورهٔ انسانده اهل جنت حقنده (وجزاهم بما صبروا جنة وحریرا) آیت کریمه‌سنده بیوردی بوندن مراد جمله
اهل جنته ویریلان جزا اولوب پس بو قوم ضلالت قرین جزاهم قولیله اشارت اولنان جنت وحریری کوروب انلردن
زیاده حسرت نوش ایده‌لر دیمك اولور وحتی بزم عدلمز قدمی طشره قویه یعنی سر عدلمز ظهور ایده که جزاده هر زشته لایق
اولنی ویره یعنی مقتضای عدل اولدرکه هرکسه لایق نی ویره وهرحق مستحقنه ایرکوره چونکم مؤمنلره لایق اولان
دین وطاعته صبر ایلدکلری سببیله نعمت وجنتدر انلره آنی ویره وعاصی وطاغی اولنلره عصیان وطغیانلری سببیله

لایق اولان حسرت وندامتدر انلره دخی آنی وررو هر بری یوم حسرتده (یا حسرتا علی ما فرطت فی جنب الله) دیو
حسرتی کندی یه دعوت قیلورلر (مثنوی) کان شهی که می ندیدندیش فاش ٭ بود با ایشان نهان اندر معاش) زیرا اول
بر شاهی که انلر آنی فاش کورمدیلر حال بو که حیات ومعاشده اول شاه آنلر ایله نهانده بیله ایدی شاهدن مراد بونده خدای
تعالی در (وهو معکم اینما کنتم) آیت کریمه سنک موجبنجه الله تبارک وتعالی هر مکانده وهر حالده انسانله بیله در پس
انسان یوم قیامت اولدقده وحقیقت ظهوره کلدکده کندیلره اقرب من حبل الورید اولان شاهی شول کمسنه لرکه
دنیاده ظاهر واشکارا مشاهده قیلدیلر که اول منزه اولان پادشاه انلرله حیاتده ومعاشده (من حیث الباطن) بیله
ایدی که هر نه یسه لر انک ارادت وقدرتیله یرلردی ونه ایچسه لر انک ارادت وقدرتیله ایچرلر وانلک اذنیله ریان اولورلردی
والحاصل هر کارده وهر حالده انسان حقدن ایرو دکلدر چونکم آنی بو دنیاده مشاهده قیلمیه لر وانکله آشنا اولمیه لر
آخرتده کندیلره بیله اولان پادشاه بونلره عیان اولدقده حسرت وندامتلریله لروای حیف ودریغ بزه دیه لر (مثنوی)
چون خرد با تست مشرف بر تنت ٭ کرچه زو قاصر بود این دیدنت ٭ نیست قاصر دیدن او ای فلان ٭ از سکون
وجنبشت در امتحان ٭ چونکم خرد سنکله بیله در سنک تنک اوزره مرتبه اعلادن نظر ایدیجیدر اکرچه آنی سنک
ادراک ایلکدن بو کورمکلکک وادراک ایلکلکک قاصر در اما اول عقلک کورمکلکی ای کمسه قاصر دکلدر سنک
سکون ایتدکدن وحرکت ایتدکدن امتحان وقتنده بو بیتلر مثلدر مقدم اولان بیتک معناسنی توضیحدن اوتری یعنی شاه
حقیقت هر حالده انسانله بیله در وانسانک جمیع احوالنه بصیر وعلیمدر اما اکثر انسان اندن غافلدر نته کم کندی عقلنک
کندویه کمال قربی وار ایکن اندن غافل اولور مثلا عقل چونکم سنکله هر حالده بیله در وسنک تنک اوزره قریب
ومطلعدر اکرچه سنک بو کورمکلکک اول عقلک مشاهده سندن غافل وقاصر در لیکن اول عقل سنی کورمکلکدن
ای فلان کمسه اصلا قاصر دکلدر سنک حرکت ایتدکدن وسکون ایتدکدن سنی امتحان ایلک وقتنده وتجربه قیلق زماننده اول
غافل دکلدر (م ی) چه عجب کر خالق آن عقل نیز ٭ با تو باشد چون نه تو مستجیز ٭ پس نه عجب یعنی دکلدر اکر اول عقلک
خالقی اولان پادشاه دخی هر حالده سنکله بیله اوله سن نیچون مستجیز دکلسن مستجیز جائز قیلیجی دیمکدر یعنی چونکم
عقلک هر حالده سنکله اولدیغنی جائز کورهسن خالق عقلک هر حالده سنکله بیله اولدیغنی نیچون جائز کورمیه سن
باخصوص که (وهو معکم اینما کنتم) آیت کریمه سنده بیوردی (ولقد خلقنا الانسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن
اقرب الیه من حبل الورید) آیت کریمه سنده وکتاب مبیننده بزه خبر ویردی ودخی (واعلموا ان الله یحول بین المرء
وقلبه) دیو عقلدن وفکردن انسانه اقرب اولدیغنه بو آیت کریمه ایله اخبار ایلدی (مثنوی) از خرد غافل شود بر بد تند ٭
بعد از آن عقلش ملامت می کند ٭ تو شدی غافل ز عقلت عقل نی ٭ کز حضورستش ملامت کردنی) مثلا بر کمسه خرددن
غافل اولور قباحت اوزره طوانور واندنصکره عقل آنی ملامت ایلر حال بو که سن عقلدن غافل اولدک اما عقل سندن
غافل دکلدر که اول عقلک حضورندندر ملامت ایتمکلکی یعنی اول کسه که عقلندن غافل اولور ونفسنک
مقتضاسی اوزره بر کار قبیح اوزره طوانور واندنصکره آنک عقلی انی ملامت ایدر بویله دیو که بو کاری نامعقول ایشلدک
عقلدن خارج وضع ایلدک بو سفاهت ودیوانه لکدر پس معلوم اولدیکه بعض زمانده سن کندی عقلکدن غافل
اولورسن ولکن عقل سندن غافل اولمز زیرا اول عقلک سنی ملامت ایلسی هر حالده سنکله حاضر اولدیغندندر اکر سنکله
حاضر اولمیدی اول کار بدی بیلمزدی وسکا تأدیب قیلمزدی نته کم بیوررلر (مثنوی) کر نبودی حاضر وغافل بدی
در ملامت کی ترا سیلی زدی ٭ ور ازو غافل نبودی نفس تو ٭ کی چنان کردی جنون ونفس تو ٭ اکر عقل دائم
سنکله بیله حاضر اولمیدی وغافل اولیدی ملامتده سکا چقن برمله اورردی یعنی اکر اول سنکله هر حالده بیله اولمیدی
سکا ملامت ایتمکده توبیخ سیله سنی اورمزدی واکر سنک نفسک اندن غافل اولمیدی پس سن انچیلین جنون ونفس چقن
ایلردک نفس حرارت معناسنه کاور ودخی صولوغان مرضنه دیرلر که ضیق صدردن حاصل اولور بونده مقتضای
نفسانیه وکرمیت جسمانیه مراد اولنمق محتملدر ومضاف اولمق جائزدر نته کم مضاف اولمدیغی اوزره معنی ویرلدی
اما کسر ایله مضاف اولنسه دخی جائز اولور بو تقدیر اوزره جنون کردی فعلنک فاعلی اولور ونفس تو انک اوزرینه
معطوف اولور تقدیر کلام بویله دیمک اولور که اکر اول عقلدن سنک نفسک غافل اولمیدی سنک جنونک وسنک کرمیت
نفسانیه لک چقن بویله فعل قبیح ایلردی (مثنوی) پس نزد عقلت چو اصطرلاب بود ٭ زین بدانی قرب خورشید وجود ٭
قرب بیچون نست عقلت را بتو ٭ نیست چپ وراست وپس یا پیش رو ٭ پس سن وسنک عقلک اصطرلاب کبیدر
بوندن خورشید وجودک قربنی بیلورسن سنک عقلک سکا قربی بیچوندر آنک قربی وسکا اتصالی صولنده وصاغنده
وکیروده ویا خود یوز اوکنده دکلدر اصطرلاب شول ربع دائره یه دیرلر که انکله افتابک انخفاض وارتفاع وقرب وبعدی

وبعض خواص وآثاری بیلنور وظهوره کلور پس ای انسان سن منجم معنوی کبی سن وسنك عقلك اصطرلاب
کبیدرکه بو عقل اصطرلابندن خورشید وجودك قرب وبعدنی بیلورسن وآنك سکا قرب وبعدی نه جهتدن ایدیکنه
واقف وعارف اولورسن سنك عقلکك سکا قربی بیچون وبی چکونه درونه سکا داخل ونه سندن خارجدر ونه
سکا متصل ونه سندن منفصلدر نه صاغ یانکده ونه صول یانکده ونه اوکگده ونه آردکده ونه فوقکده ونه تحتکده در
بلکه شش جهاتدن ماعدا انك سکا برنوع قربی واردرکه کیفیت وکمیتدن مبرا ومعرادر (مثنوی) قرب بیچون چون
نباشد شاه را * که نیابد بحث عقل آن راه را * پس خالق عقل اولان شاه حقیقینك انسانه اولان قربی بیچون نیچون
اولمیه که عقلك بحثی اول یولی بولمیه یعنی حق تعالی حضرتلرینك انسانه برنوع بیچون قربی واردرکه عقلك
بحثی وفهمی اول قربه یول بولمز ونه کونه ایدیکنی ادراك قیلمز مکر شول عقل یول بولور واول قربی ادراك قیلورکه
نور هدایتله منور اوله وحق تعالی انی کندینك قربنی بیلدیره (مثنوی) نیست آن جنبش که در اصبع تراست
* پیش اصبع یا پس یا چپ وراست * وقت خواب ومرگ ازوی میرود * وقت بیداری قرینش میشود * از چه ره
می آید اندر اصبعت * کاصبعت بی او ندارد منفعت * مثلا اول جنبش وحرکت که سنك پرماغکده واردر اول پرماغك
اوکنده یا آنك آردنده یا صولنده یا صاغنده دکلدر یعنی اصابعده اولان حرکات روحك اثری وخاصیتیدرکه انلرك
برجهتندن حاصل اولور اول حرکات کورمزمیسنکه مرگ وخواب وقتنده اول پرماقدن کیدر بیدارلق وقتنده
ینه اول پرماغه وسائر اعضایه قریب اولور سنك پرماغکه اول حرکت نه یولدن کلور ونه جهتدن قریب وقرین اولورکه
سنك پرماغك اول جنبش وحرکتسز منفعت طوتمز حرکت غیر معقوله روحك اثریدر وحرکت معقوله عقلك اثریدر
پس عقل وروحك اثرلرینك برجهت معینه سی اولمیجق مؤثر اولان عقل وروحك وجودلرنی بی جهات بیل وبونلرك
وجودنده تدبیر وتدارکی خلق ایلیین پادشاهك قربنی وتصرفنی دخی بیچون وبی چکونه بیل (مثنوی) نور چشم
ومردمك در دیده ات * از چه ره آید بغیر شش جهت * مردمکك وچشمك نوری سنك کوزیکه شش جهتدن غیری
نه یولدن کلور کوزك نوری دخی مرگ وقتنده وخواب وقتنده کیدوب بیدار اولدقده ینه کوزه کلور لکن شش جهاتك
برندن کلمز بلکه راه معنویدن کلور وسن بیدار اولدقده اول واسطه ایله مبصراتی ادراك قیلورسن اکر خوابده اولسك
وکوزلك کشاده اولسه الوان واشکالی کورمکه قادر اولمزسن معلوم اولدیکه اول کوزك نوری روح روانله کیدر
ینه روح روانله بدنه کلوب کندی محلنده قرار ایدر ایکن اول نورلکدخی چشمه تعلق وکلسی بیچون وبی چکونه در
(مثنوی) عالم خلقست باسوی جهات * بی جهت دان عالم امر وصفات * بی جهت دان عالم امر ای صنم * بی جهت تر
باشد آمر لاجرم * عالم خلق سوی جهاتله در اما عالم امر وصفاتی بی جهت بیل عالم امری بی جهت بیل ای محبوب
ومخدوم لاجرم آمری جهت ترا اولور آمر اسم فاعلدر عالم امر عالم ارواحه دیرلر واکا عالم ملکوت دخی دیرلر عالم خلق عالم
صورته دیرلر وبوکا عالم اجسام وعالم شهادت دخی دیرلر حاصل کلام وخلاصه مرام بو عالم صورت جانب وجهاتله درکه
شش جهاتدن خالی دکلدر البته بو عالم شهادتده بر شیء ظهور ایلسه بر جانبدن ظهور ایلر اما عالم ملکوتی ودخی عالم
جبروتی بی جهات بیل که آنده جوانب وجهات متصور اولمز ای محبوب ومخدوم اولان کسه محصل عالم امری بی جهات
بیل چونکم عالم امر بی جهات اولدیغی مقرر اوله آمر اولان خدا زیاده جهاتسز وکیفیات وکمیاتسز اولور وعالم امر
وعالم خلق همان انکیون اولور واول خدا اول ایکی عالمده همیشه کیف مایشاء تصرف قیلور (الا له الخلق والامر
تبارك الله رب العالمین) ینه بو معنایه اشارت اولور (فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء والیه ترجعون)
قولی دخی بو معنایه دلالت قیلور هر شیئك ملکوتی انك قبضه قدرتنده در وهیچ برشیء آنك ید قدرتندن خالی دکل
لکن انك هر شیئه تعلقی معنویدر شش جهات اعتباریله دکلدر (مثنوی) بی جهت بد عقل وعلام البیان *
عقل تر از عقل وجان تر هم زجان * بی تعلق نیست مخلوقی بدو * آن تعلق هست بی چون ای عمو) عقل بی جهت اولدی
وعلام البیان عقلدن عقلتردر وجاندن جانتردر یعنی چونکم عقل جهاتسز اولدی پس اول نطق وبیانه زیاده
عالم اولان خدا عقلدن زیاده جهتسز وجاندن زیاده لطیفدر عقلتر از عقل دیمك نیجه وجوهله عقل مرتبه سندن
منزه ومقدسدر وجاندن جانتردر دیمك جاندن الطف واعلی در دیمککی افاده قیلور اول خدایه هیچ بر مخلوق
تعلقسز دکلدر هر مخلوقك ملکوتی انك ید قدرتندهدر لکن اول تعلق ای عمی بی چون وبی چکونه در
حق تعالینك اشیایه واشیانك حق تعالی یه اولان تعلقی شو جهتدندر دیمك ممکن دکلدر (مثنوی) زانکه فصل ووصل
نبود در روان * غیر فصل ووصل نندیشد کمان * غیر فصل ووصل پی براز دلیل) لیك پی بردن نتنشاند علیل) زیرا ارواحده
فصل ووصل اولمز فصل ووصلدن غیری کمان واندیشه ایلمز فصلدن ووصلدن غیری دلیلدن ایرایلك لیکن دلیلدن

ووصلدن

ووصلدن وفصلدن غیری مرتبه یه ایرایلمه لك علیلی تسکین ایلمز یعنی هر مخلوقك خدای تعالی یه اولان تعلقی بیچوندر
باخصوصکه روح روانك اکا تعلق ایلمسی وکذلك جسمه دخی تعلق ایلمسی بیچوندر زیرا امر رب اولان روانك حقه
تعلق ایلمسنده فصل ووصل یوقدر وکذلك جسمه دخی تعلق ایلمسنده وصل وفصل اولمز لکن وهم وظن همان وصل
وفصل اندیشه ایلرایدن غیری تصور واندیشه ایلمزودیرکه البته روح بدنه یا متصلدر ویاخود منفصلدر یا اکا داخلدر
ویااندن خارجدر اگر برعقل کامل اکادیسه نه اکا متصلدرونه اندن منفصلدر بلکه اتك بدنه علاقه سی وکذلك
حضرت حقه علاقه سی بیچون وبی چکونه در بوخصوصده وهم وگمان حیران اولور چونکه فصل ووصل همان
گمان واندیشه ایلرایمش لازم کادیکه برمرشد ودلیلدن فصلدن ووصلدن غیری مرتبه یه ایرایلت که اول بلافصل
وبلاوصل مرشدك علیله روحی وخدایی بیلکدر ولیکن بردلیلك ارشادی ایله روحی خدایی بیلکه ایرایلمك طالبك
تشنه لکنی وحرارتنی تسکین ایلمز زیرا مجرد دلیلك علیله عالم اولمق تقلیددن خالی دکلدر تقلیدله اولان علم ایسه درونه
شفا ویرمز بلکه درونه شفا ویرن علم کشف ویقینله اولان علمدر پس اگر روحی وخدایی وعقلی وسائر امور غیبیه یی
ایلمك استرایسه ك وهم وظنی ترك ایلیوب برمرشده تابع اول واندن علم یقینی استفاده قیل اندنصکره کشف وعیان
مرتبه سنه واصل اوله کورتاکم بوذکر اولنان معانی شریفه نك حقیقتلری سنك معلومك اوله (مثنوی) بی بیابی
بی برار دوری زاصل) تا ول مردیت آردسوی وصل) این تعلق را خرد چون پی برد * بسته فصلست ووصلست این خرد
اگر اصلدن دور ایسه ك بیابی اکا برایلت بعض نسخه ده ازدوری زاصل واقع اولمشدر شارحلرا کا اعتماد ایدوب معنایی
اصلدن اولان ایراقلقدن متصل ایرایلت دیو بیرمشلردر لکن اوّلکی نسخه واوّلکی وجه اصح واقوادر تا مردلك عرقی سنی
وصل جانبنه کتوره بوتعلقه عقل نیجه یول ایلتور زیرا بوعقل جزوی فصل ووصله مقیددر خلاصهٔ کلام اولدر که اگر سن
اصلدن ومقام وصلدن دور ایسه ك علی التوالی اول مرتبهٔ اصلی جانبنه ایرایلت تاکم رجولیت طمری سنی وصل حقیقی
جانبنه کتوره وسنی عرف مردیت حقیقت مرتبه سنه بتوره حق تعالینك ارواح واجسامه اولان تعلقنه وکذلك ارواح
وعقولك حضرت حقه واجسامه اولان تعلقنه عقل معاش نیچون ایرایلتور یعنی عقل معاش بونلری ادراك ایلمکه
قادر اوله مز انکچونکه بوعقل جزوی فصل ووصلك مقیدیدر پس فصل ووصله مقیداولان عقل بی کم اولان معنایی
نیجه بیلور ونوجهله ادراك قیلور (مثنوی) زین وصیت کرد مارا مصطفی * بحث کم جویید در ذات خدا * حضرت
مصطفی علیه السلام حضرتلری بوا جلدن بیزه وصیت ایلدی حضرت خدانك ذات شریفنده بحث طلب ایلیکز
(کما قال علیه السلام تفکروا فی کل شیء ولاتفکروا فی ذات الله) رواه ابن عباس وقال ایضا تفکروا فی خلق الله
ولاتفکروا فی الله فتهلکوا) رواه ابوذر (وقال علیه السلام ایضا تفکروا الاء الله ولاتفکروا فی الله رواه ابن عمر
رضی الله عنهما وبونك حکمتی بودرکه ذات الهیده تفکر ایتمك تحصیل حاصل وخیال باطلدر (بیت (در آلا فکر کردن
شرط راهست * ولی در ذات حق محض کناهست * بود در ذات حق اندیشه باطل * محال محض دان تحصیل حاصل
(مثنوی) آنکه در ذاتش تفکر کردنیست * در حقیقت آن نظر در ذات نیست * هست آن پندار اوزیرا براه *
صدهزاران پرده آمد تا اله * اول نسنه که انك ذاتنده تفکر ایلکلکدر حقیقتده اول نظر ذاتنده دکلدر زیرا اول متفکرك
اول پنداری راهده در بوخسه اللهك ذات شریفنه دك صدهزاران پرده وحجاب کلدی یعنی اول نسنه که اول
خدای بیچونك ذاتی خصوصنده تفکر ایلمکلکدر نفس الامرده اول نظر واول تفکر ذات مرتبه سنده دکلدر بلکه اول
متفکرك اول پنداری هنوز دخی یولده در زیرا انك فکر یدن حضرت الهك ذاتنه دك نیجه یوز بیك ظلمانی ونورانی پرده
کلدی (کما قال علیه السلام ان الله تعالی سبعین الف حجاب من نور وظلمة لو انکشفت لاحترقت سبحات وجهه من انتهی
الیه بصره) هرنه یی که عقل ذات الهیده تعقل وتفکر ایلرسه انك فکر ینه کان مخلوقدر (کما قال علی کرم الله وجهه
ورضی الله عنه کل ماید رکه عقلك فالله خالقه) پس عقل وفکرك بوخصوصده مدخلی اولمز وهرنه یی بیلورسه بیلدیکی
کندی یه عین پرده اولور (مثنوی) هریکی در پرده موصول خوست * وهم او آنست کان خود عین هوست * اهل
نظردن هر بریسی بر پرده ده موصول خو بدرانك وهمی اولدرکه اول عین هودر اکثر نسخه ده جیم عجمه ایله موصول
جوست واقع اولمشدر موصول دیلجی معناسنه بوتقدیر اوزره تحقیق کلام اهل نظردن هر بریسی بر پرده ده موصول
دیلجیدر اول اهل نظرك وهمی اولدرکه اول پرده عین هویت الهیه وذات ربانیه در دیمك اولور وبعض نسخه ده
موصول خو نامه عجمه ایله واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره ایکی احتمال واردر اولا موصول خو موصول خو یلی دیمك
معناسنه اولور بوتقدیر اوزره معنی کندیلرنی واصل حق ظن ایلنلردن هر بری بر پرده ده کندی زعمنجه موصول
خو یلیدر انك وهمی وزعمی اولدرکه اول خود هونك عینیدر لکن اول وهمدر ثانیا موصول خو موصول خود

تقدیرنده دوکه دال نظم ایچون تخفیف اولنمشدر بوتقدیراوزره معنی اولا کندوبی واصل حق ظن ایلین اهل نظردن
هر بریسی بر پرده ده کندینك موصولیدر یعنی انلردن هر بری بر پرده ده کندینك وجدانی موصول عد ایلیوب
کندینك موصولنه واصلدر لکن انك وهمی اولدرکه اول موصول عد ایلدیکی معنی عین هودر اما انك وهمندن عین
هو بەدلك نیجه بیك پرده واردر (مثنوی) پس پیمبر دفع کرد این وهم ازو * تا نباشد در غلط سودا پزاو * پس پیغمبر
علیه السلام بو وهمی اندن دفع ایلدی تا که اول خطا وغلطده سودا پز اولمیه یعنی پس حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم ولاتفکروا فی ذات الله دیمکله بو وهم وظنی اول متفکر فی ذات الله اولان کسه دن دفع ایلدی تا کم غلط
ایلمکلکده اول متفکر سودا پشوریجی اولمیه وذات حق جل وعلا تفکر قیلمیه (مثنوی) وانکه اندر وهم او ترك ادب
بی ادب را سرنکونی داد رب * سرنکونی آن بود کوسوی زیر * می رود پندارد او کو هست چیر * اول کسه که انك فکر
ووهمنده ترك ادب واردر بی ادبه حضرت خدا سرنکونلك ویردی سرنکونلك اول اولورکه اول بی ادب اسفل جانبنه
کیدر واوزعم ایلرکه او غالبدر یعنی اول کسه که انك وهمنده وعقلنده ذات حق تفکرا یتمکله بی ادبلك واردر بی ادبه حق
تعالی سرنکونلك ویردی وسرنکونلك اول اولورکه اول کسه اسفل اولان محدثات ومخلوقات جانبنه ویاخود عالم
طبیعت وبشریت جانبنه کیده ورجوع ایده وزعم ایلیه که نفسنده غالب وعالیدر (مثنوی) زانکه حد مست باشد
اینچنین * کوندانداسمانرا از زمین * زیرا که مستك حدی بونك کبیدرکه اول آسمانی زمیندن بیلمز یعنی ذیرا مستك
حدی ومرتبه سی بونك کبی اولورکه اول مست اعلایی اسفلدن فرق قیلمز بلکه اسفله دوشوب کندوبی اعلای علیینده
زعم ایلر پس کندی باده فکرینك مستی اولان وبی ادبلك قیلن حق تعالی اسفله دوشوردکده کندوبی اعلا مرتبه ده
زعم ایلر (مثنوی) در عجبهااش بفکر اندر روید * از عظیمی وزمهابت کم شوید * چون زصنعش ریش وسبلت کم کند *
حد خود داند زصانع تن زند) اول اللهك عجائب صنعنده وبدایع قدرتنده فکره کیدیکز عظیملکدن ومهابتدن کم ونابدید
اولیکز چونکم اول اللهك صنعندن ناظر اولان کسه ریش وسبلتی کم ایلیه یاخود معنی چونکم اول الله صنعندن
انك ریش وسبلتنی کم ایلیه کندینك حدنی بیلوب صانعدن ابسم اولور یعنی (فسیروا فی الارض فانظروا کیف بدأ الخلق)
آیت کریمه سنك موجبنجه انك عجائب مخلوقاتنه نظر قیلك وبدایع مصنوعاتنده متفکر اولك انك عظیملکندن
ومهابتندن فانی اولك وکبر وانانیتی ترك ایدوب محو وجود قیلك چونکه برکسه اول حکیم مطلقك صنعندن ریش
وسبلتنی یوق ایلیه یعنی انك صنعنه نظر ایلمکدن کبر وانانیتی محو قیله کندی طورنی ومقدارنی بیلوب صانعدن سکوت
قیلور وما عرفناك حق معرفتك دیو کندینك عدم معرفتنه معترف اولور وهمان انك مغفرتنه اعتصام ایلیوب کندینك
عجز وتصورنی بیلورنته کم رئیس حکما واعقل عقلا اولان ابو علی سینا کندینك عجزنی بیلش وعدم معرفتنه اقرار ایلیوب
بو بیتی بویله دیمشدر (بیت) اعتصام الوری بمغفرتك * عجز الواصفون عن صفتك * تب علینا فاننا بشر) ما عرفناك حق
معرفتك (مثنوی) هرکه لا احصی نکوید او زجان * کز شمار وحد برونست آن بیان * اول کسه جان ودلدن لا احصی دن
غیری دیمز زیرا انی بیلمك بیانی حد وشماردن بیروندر یعنی چونکم برکسه اول خدا انك صنعنی با کمالنه نظر ایلیه وریش
وسبلتنی وعقل ومعرفتنی انك صنعنی مشاهده سنده بتوروب یوق ایلیه کندینك حدنی ومرتبه سنی بیلور وصانعدن دم
اورمقدن سکوت قیلور وجان ودلدن (لا احصی ثناء علیك انت کما اثنیت علی نفسك) دیمکدن غیری دیمز (وما عرفناك
حق معرفتك) دیو عجزنه اعتراف ایلمکدن غیری سوز سویلمز زیرا حق تعالینك ذاتنك وماهیات وصفاتنك بیانی حد
وشماردن خارجدر ولهذا حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت حق تعالی یه لایق احصایی ثنا ایلیه مدکلرینه
معترف اولوب بیورلدی (اللهم لا احصی ثناء علیك انت کما اثنیت علی نفسك) پس اول علوم اولین وآخرینك مخزنی
اولان احصای ثنا ایلکه وآنی حق معرفتله بیلمکه قادردکلم دیجك سائر ناس انی بیلمکه قادر اولمدیغی اولوتله ثابت اولور
پس لازم کاور (فاعتبروا یا اولی الابصار فاعتبروا یا اولی الالباب) آیت کریمه لرینك مقتضاسنجه عجائب مخلوقات حقه
وغرائب مصنوعات حکیم مطلقه نظر اولنه وانك حکمت بالغه سی وصنعت کامله سی مشاهده قیلنه که انك عجائب
وغرائب مخلوقاتنه نهایت یوقدر وصنع بدیعی قتی چوقدر تنه کم بو حکایه دن معلومك اولور وانك عظم شاننه عاقل
اولان بو بیاندن انتقال قیلور (رفتن ذوالقرنین بکوه قاف ودرخواست کردن که ای کوه قاف از عظمت صنعت حق
مارا بکوی) بو مرخ شریف حضرت ذوالقرنینك کوه قافه کتمسیدر واندن طلب ایلمسیدر که ای کوه قاف حق تعالی
حضرتلرینك صنعتنك عظمتندن بزه سویله (وکفتن کوه قاف که صفت عظمت او بکفت نیاید) وکوه قافك اکا دیمسی
وجواب ویرمسیدر بویله دیو که اول اللهك عظمتنك صفتی وقدرت وجلالتنك نعتی سوزه کلز وبیانه صغمز (که پیش
ان ادراکها فنا شوند) که انك قتنده ادراکلر فنا اولورلر (ولابه کردن ذوالقرنین که از صنایعش که در خاطر داری وبرو کفتن

آن آسان تر بود بکوی) وذوالقرنینك لابه وتضرع ایلمسیدر بوئیدی که ای کوه قاف اول خدانك صنایعندن كه
خاطر کده طوترسن وسکانك سویلمسی آسانر کدر آنی سویله (م ی) رفت ذوالقرنین سوی کوه قاف * دید آنرا کز زمرد
بود صاف * کرد عالم حلقه کشته او محیط * ماند حیران اندر ان خلق بسیط * اسکندر ذوالقرنین حضرتلری
کوه قاف جانبنه کتدی آنی کوردی که صافی زمرددن ایدی عالمك اطرافنی اول کوه قاف احاطه ایدیجی حلقه اولمش
یعنی عالمك اطرافنی احاطه ایدیجی کوردی ذوالقرنین اول بسیطه اولان مخلوقك شاننده حیران قالدی ذوالقرنیندن
مراد بونده اسکندر رومیدر واول پادشاه اعظم ایدیکه مغرب ومشرق وما بینده اولان ممالکی حق تعالی اکا مسخر
ایلمشدی وا کا ذوالقرنین دینلمسی شرق وغربه مالك اولدیغندن اوتریدر دیمشلر ویاخود انك زماننده ایکی قرنك خلق
مرور ایدوب اول ایکی قرن صاحبی اولدیغیچون اکا ذوالقرنین دیمشلر یاخود انك تاجنده ایکی شاخ وار ایدی
انکیچون ذوالقرنین دیدیلر ویاخود ایکی جنبنده ایکی کیسوسی اولدیغیچون اکا ذوالقرنین دیمشلر ویاخود علم ظاهر
وعلم باطن صاحبی اولدیغیچون اکا ذوالقرنین دیمشلر وانك نبوتنده علما اختلاف ایلمشلردر بعضلر پیغمبر دیمشلر
واکثر پادشاه عادلدر دیمشلر حق تبارك وتعالی اکا مرتبه قوت وقدرت ویردی وهر شیئك وصوله اسباب اعطا
ایلدی که کونشك طوغدیغی یره ودخی کونشك باتدیغی یره واردی سرحدار حسنی سیر قیلدی حتی کوه قافه ایرشدی
واول کوه قافی بریشل صافی زمرددن عالمك اطرافنی احاطه قیلمش بر عظیم جبل کوردی نته کم اهل تفسیر سورهٔ قافك
تفسیرنده قافدن مراد بر قاج وجه اولدیغنی بیان ایلدکلرنده نصکره ابن عباس حضرتلرندن روایت ایدوب دیمشلردر
(قال هو اسم الجبل المحیط بالارض من زمردة خضراء خضرة السماء منها) اکر بونده بر سؤال لازم کلورسه که کوه قاف
ارضك اطرافنی محیط اولیجق ارضك مسطح اولمسی لازم کلور حکما خود ارض کری الشکل در دیو تحقیق ایلمشلردر
توفیق نیجه میسر اولور پس جواب حق تعالی حضرتلری قادردر که بو ارض کری الشکل ایکن انك میانته بر زمرد
جبلی نطاق کبی قیله واول هم مسطحدر مع هذا حکما بونك کری الشکل اولمسنه ذاهب اولمشلردر الحاصل اسکندر
حضرتلری اول جبل عظیمی وکوه جسیمی کوردکده انك عجائب وغرائبنده وشکل وصفاتنده حیران قالدی
(مثنوی) کفت تو کوهی دکرها چیستند * که بپیش عظم تو بازیستند * اسکندر حضرتلری اول جبله دیدی سن
کوهسن غیر یلرنه درلر سنك بوکا کلك قتنده انلر بازیلردر عظم فعل وزشده کبیر معناسنه در یعنی اسکندر اول
کوه بزرکوهه خطاب ایدوب دیدی ای جبل عظیم کوه همان سنسن وکوه دیکلك سکا لایقدر غیری طاغلرنه شیلردر که
انلر سنك عظم ذاتك قتنده لعب وبازیلر کبیدر (مثنوی) کفت رکهای منند آن کوهها * مثل من نبوند در حسن وبها
پس کوه قاف اکا جواب ویروب دیدی که اول طاغلر بنم طمرلرمدن حسن وبهاده بنم مثلم اولمزلر که بنی حق تعالی
جمیع جبالدن احسن وابهی خلق ایلمشدر کوه قافك ذوالقرنینه بو دیمسی بلسان حاله اوله که لسان الحال عند اهل
الکمال انطق من لسان المقال در) ویاخود حق تعالی انك ذاتنده بر نطق خلق ایلمش اوله که بو معنالری حضرت
ذوالقرنینه افهام ایلمش اوله ویاخود بو معنالری لسان ملکوتیه ایله سویلمش اوله که جمیع جمادات بو لسان ملکوتیه
ایله حق تعالی یی تسبیح ایدرلر وانبیای عظام علیهم السلام واولیای کرام انلرك بو لسانی فهم ایدرلر باخصوص که اکثر
کوهلك وجودنده الان بو خاصیت واردر که چقن بر صوت صوت ایلسه انك صیت وصداسنه کوره بی لسان وبی دهان
اول کوهلك جانبندن اکا صوت وصدا ایله کلام سویلنك کلور کوه قافك کلام سویلمسی ونطق ایلمسی بو قبیلدن اولوب
حضرت اسکندرك سؤالنه کوره حق تعالی اذنیله جواب ویرمش اوله (م ی) من بهر شهری رکی دارم نهان * بر عروقم
بسته اطراف جهان * ودیدیکه ای اسکندر بن هر بر شهره مخفی بر طمرلو نارم جهانك اطرافی بنم عروقمه باغلمشدر
(مثنوی) حق چو خواهد زلزله شهری مرا * کوید او من بر جهانم عرق را * حق تعالی حضرتلری چونکه بر شهره زلزله
استسه بکا اودیر بن عرقی جنبان ادرم یعنی حق تعالی حضرتلری بکا امر ایلر بن اول شهره متصل اولان طمری تحریك
ایدرم (مثنوی) پس بجنبانم من آن رك را بقهر * که بدان رك متصل کشتست شهر * پس بن دخی اول طمری جبر وقهر ایله
تحریك ایدرم که اول شهر اول طمره متصل اولمشدر پس اول شهرده واول جانبده زلزله واقع اولورم (م ی) چون بکوید
بس شود ساکن رکم * ساکنم وز روی فعل اندر رکم * چونکم حق تعالی بس وکافی دیه پس بنم طمرم کیرو ساکن
اولور اکرچه بحسب الظاهر ساکنم ولکن فعل جهتندن تك وپوده یم یعنی دائم کار وتأثیر ایلمکده یم (مثنوی)
همچو مرهم ساکن وبس کار کن * چون خرد ساکن وزو جنبان سخن * مثلا مرهم کبی ساکنم وزیاده کار کنم
خرد کبی ساکن واندن سوز حرکت ایدیجیدر یعنی خرد کبی ساکنم وبنم وجودمدن روی ارضده نیجه کار وآثار ظهور
ایدیجیدر (مثنوی) نزد انکس که نداند عقلش این * زلزله هست از بخارات زمین * اما اول کسه نك قتنده که انك عقلی

بونی بیلمزلر زلزله زمینك بخاراتندندر یعنی حکما وفلاسفه دن چوق کمسه لرك عقلی زمینك زلازلنك اصل ومبدأی باذن
الله کوه قافده ایدیکن بیلمزلر انلرك قتنده بو زمینده اولان زلزله لر زمینك ابخره واهویه سندندر زیرا انلردیرلرکه بو زمینك
اجواف وعروقنه هوا داخل اولور وبو زمینك عروقی رطوبات ارضیه دن بخارلر حاصل قیلور پس کثرت اهویه وتزاحم
ابخره دن برجانب زلزله یه کلور نته کم انسانك وجودندن برجانبی ریح محتبس اولمسندن سیر وحرکت قیلور کذلك درون
ارضده هوانك محتبس اولمسندن وبخارلرك مزاحمه قیلمسندن اول جانب لرزه یه کلور بونلرك سوزلری من وجه باطلدر
زیرا بونلر حقیقت کاردن غافلدر عاقل وکامل اولان فاعل حقیقی یه نظر قیلور ونفس الامردن جاهل اولان انجق سبب
والتی کورر نته کم اول ضعیف العقل اولان مور کتابتده قلمی کوروب اصبع وبازودن والتی محرك اولان روحدن والده
تصرف قیلان خدای تعالیدن غافل اولدی (موری بر کاغدی میرفت نبشتن قلم واستودن کرفت موری دیکر تیزتر
بود کفت ستایش انکشتانرا کن که این هنرازیشان می بینم موری دیکر از دردو چشم روشن تر بود کفت من بازو را ستایم
انکشتان فرع بازوند (مثنوی) مورکی بر کاغدی دید او قلم * کفت با مور دکر این راز هم * یعنی بر کاغد اوزرنده
اوقلم کوردی اول مور بو رازی هم برغیری موره دیدی (م ی) که عجایب نقشها آن کالك کرد * همچو ریحان وچو سوسن زار
وورد * که اول کالك وقلم عجایب نقشلر ایلدی ریحانزار وسوسن ووردکبی یعنی اول مور ضعیف قلمی کوروب
کاتبی مجردانده ن زعم ایلیوب برآخر موره بویله دیدیکه عجایب نقشلری بو قلم ایلدی ریحانلك وسوسنلك وکللك کبی
ریحانزار ریحان تازه سی دیمکدر سوسنزار وکلزار دخی بوکا بکزر (مثنوی) کفت آن مور اصبعست آن پیشه ور * وین قلم
در فعل فرعست واثر) اول مور دیدی اول پیشه ور اصبعدر وبوقلم فعل وتأثیرده فرع واثردر یعنی بو مورك اول ایکی
موردن عقلی بر مقدار زیاده اولوب سبب ثانیی کوردی وضعیف العقل اولان مور دیدیکه اول کتابت پیشه سنك
استادی برماقدر وقلم آنك ایشلکده فرع واثردر (م ی) کفت آن مور سوم ازبازوست * که اصبع لاغر زورش نقش
بست * اول اوچنجی مور دیدیکه بازودندر زیرا لاغر اولان اصبع اول بازونك زورندن نقش باغلدی یعنی بو مورك عقلی
اول ایکی موردن دخی زیاده جه اولوب سبب ثالثه نظر قیلوب دیدیکه برماغك بونده نقش ایلمسی زور بازودندر اکر
زوربازو اولمسه برماق نیه قادر اولوردیدی (مثنوی) همچنین میرفت بالا تا یکی * مهتر موران فطن بود اندکی * بو نجلین
بالایه کتدی حتی بری مورلرك مهتری ایدی ازاجق فطن وعاقل ایدی یعنی (وفوق کل ذی علم علیم) موجبنجه بوذکر
اولنان اوزره هر برینك علمی آخر ینك علمندن یوقرو کتدی تاکم بوجمله دن بری مهتر موران ایدیکه بر مقدار عقل وفطنتی
وار ایدی (م ی) کفت کز صورت مبینید این هنر * که بخواب ومرك کردد بی خبر * صورت آمد چون لباس وچون عصا
جز بعقل وجان بجنبد نقشها * اول دیدیکه بو هنری صورتدن کورمکز زیرا صورت وجسم خواب ومرکله بی خبر اولور
مثلا جسم وصورت لباس کبی وعصا کبی کادی زیرا صورت ونقشلر عقل وجاندن غیریله حرکت ایلمز یعنی اجساد
وصورك حرکاتی عقل وجان واسطه سیله در اکر عقل وجان اولمسه صور واجساد جماد قیلندن اولوردی پس هرنه فعل که
اجسام وصوردن ظهوره کلورسه آنك فاعلی عقل وروح اولوردی بوندن مراد علمای ظاهر اولورکه انلرك معرفتلری
انجق بو مرتبه یه نائل اولور وفاعل حقیقیدن بیخبر اولوب افعالی عقل وروحه اسناد قیلور (مثنوی) بی خبر بود او که
این عقل وفواد * بی زتقلیب خدا باشد جماد * یك زمان ازوی عنایت بر کند * عقل زیرك ابلهیها می کند * اول مور فطن
دخی بیخبر ایدی که بو عقل وقلب خدای تعالینك تقلیب وتصرفیسز جماد منزله سنده در یعنی اکرچه اول مورلرك
سروری اولان صاحب فطنتك عقلی وذکاوتی اولکیلردن زیاده در بی خبر ایدی او بو سر معنیدن که بو عقل وقلب خدای
تعالینك تقلیبیسز جماد مقوله سی اولور نته کم جسم عقل وروح اولمدیغی تقدیر اوزره نیجه جماد منزله سنده ایسه عقل
وروح دخی حق تعالینك هدایت وعنایتیسز جماد منزله سنده در چونکه اول عقلدن حق تعالی بر زمان کندی عنایتنی
قلع ایلیه ورفع قیله عقل زیرك ابلهلکلر ایلر پس عارف ودانا اولان (والله خلقکم وما تعملون) آیت کریمه سنك موجبنجه
هرشینك خالقی وفاعلی خدا بیلور اما عقل مرتبه سنده قالان وحکما وفلاسفه مذهبنه مائل اولان کسه لر بو افعال
واحوالی همان عقل وجانه اسناد قیلورلر انلردن عقلده وعلمده ادنی اولان اصحاب نجوم بو صحیفه زمینده ظهوره کلان
نقوشی واحوال وآثاری اوضاع فلکیه وکواکب سماویه دن بیلورلر انلردن دخی ادنی اولان طبیعیه بو روی زمینده
واقع اولان کار وکرداری هر شینك طبیعتندن فهم قیلور ومؤثر حقیقی بیچاره طبع بیلور ارضك زلزله سنی تزاحم
ابخره دندر دیرو بقولك تحتنی ربیعه ونباتك تحتنی شتایه اسناد ایلر حاصل کلام هر شیئی سبب ظاهرندن بیلور
وماورای کاردن غافل اولور (مثنوی) چون نش کو یا یافت ذوالقرنین کفت * چونکه کوه قاف درنطق سفت * چونکه
ذوالقرنین کوه قافی کویا بولدی اکا دیدی چونکه کوه قاف نطق وسخن دری دلدی یعنی حضرت ذوالقرنین چونکم

کوه قافی متکلم بولدی ومعنی درلرنی دلیجی وسوز سویلیجی مشاهده قیلدی وا کا دیدی (م ی) کای سخن کوی خبیر
ورازدان) از صفات حق بکن با من بیان) که ای سوز سویلیجی خبیر ورازبیلیجی صفات حقدن بکا بیان سویله یعنی حقك
صفات عجیبه سندن وصفت بدیعه سندن بکا بیان ایله وخبر سویله (مثنوی) کفت رو کان وصف از ان هائلترست ه
که بیان بروی تواند بر دست) کوه قاف ذوالقرنینه دیدی یوری که اول وصف الهی اندن هائلتردر یعنی اول مرتبه دن
هولناکدر ومهیبتردر که شرح وبیان آنك اوزرینه دست قدرت ایلتمك ممکن اوله یعنی یوری اندن سؤال ایله زیرا اول
صفت ربانی شول مرتبه دن عالیتر وعظیمتردر که لسان وبیان آنك هولندن ومهابتندن ا کا ال ایلتمکه قادر اولمز ونطقه
کتورمکه جرأت قیلمز (م ی) یا قلم از هر ه باشد که بسر ه بر نو یسد بر صحائف ز ان خبر ه یا قلمك قدرت وزهره سی اوله که
اوجیله بودخی وجهدر یا قلمك زهره سی اولوری که قلم اوجیله صحائف اوزره اندن خبر یازه یعنی قلم آنك وصفنی بیان
ایلمکدن صحائف اوزره خبر یازمغه زهره وقدرتی اولمز (م ی) کفت کتر داستانی باز کو) از صنایعهای حق ای حبر کو
ذوالقرنین دیدی ای کوه قاف باری بر کتر داستان سویله اول خدانك صنایعندن ای حبر کو حبر عالم معناسنه دربار
تحسین لفظ ایچون مقحم اولسه ده جائزدر وآشکارا معناسنه اولمق دخی جائزدر یعنی اول خدانك صفت
عجیبه سندن وصفت غریبه سندن آشکارا بر ادنی داستان سویله ای نکو اولان عالم دیدی (مثنوی) کفت اینك
دشت سیصد ساله راه * کوههای برف پر کرد ست شاه * کوه قاف دیدی اشته اوچ یوز ییللق یول مقداری صحرایی
اول شاه مطلق قار طاغلرنی پر ایلشدر یعنی کوه قاف ا کا ایتدی اشته بنم آردمده اوچ یوز ییللق یول قدر بر عظیم
صحرا واردر که حق تعالی آنی طاغلر کبی قار ایله طولدرمشدر (مثنوی) کوه بر که بی شمار وبی عدد * میرسد بر هر زمان
برفش مدد * طاغ طاغ اوزره حسابسز وعددسز هر زمانده آ کا برف مددا یرشور یعنی هر لحظه اول صحراده
بو قدر بر قارلو طاغلر وار ایکن ینه کره بردن اکا بر قار متصل مددا یرشور (مثنوی) کوه برفی میزند بر دیکری * میرساند
برف سردی تا ثری * بر کوه برف بر غیری اوزره اورر برف سردی ثری یه دك ایرشدرر یعنی بر طاغ برف
بر آخر طاغ قدر برف اوزره اورر واول برف سردلکنی تحت الثرایه دك ایرشدرر (مثنوی) کوه برفی میزند بر کوه برف *
دمبدم ز انبار بیحد و شکرف * ینه بر کوه برف بر آخر کوه برف اوزره اورر دمبدم بی حد اولان وشکرف
اولان انباردن یعنی خزینه الهیه دن (مثنوی) کر نبودی اینچنین وادی شها * تف دوزخ محو کردی جمله را ای شاه
اکر بونك کبی بر وادی اولمیدی دوزخك تف وحرارتی جمله یی یاقوب محو ایلردی بعض نسخه ده جمله را بر ینه مر مرا
واقع اولمشدر یعنی اکر بنم آردمده بویله برفله پر اولمش بر عظیم وادی اولمیدی دوزخك تاب وحرارتی بنی یاقردی وجمله یی دخی
احراق ایلردی (مثنوی) غافلانرا کوههای برف دان * تا نسوزد پرده های عاقلان * پس غافللری برف طاغلری
بیل تا کم عاقللرك پرده لری یانمیه بعض نسخه ده مصرع ثانی (تا نسوزد پرده هر رازدان) واقع اولمش یعنی حالا بو دنیاده
غافل اولنلری قار طاغلری بیل که هر بری ابرد من الثلج دروغافللری بماننده کوه قاف بیل حق تعالی بو غافللری قار کبی
انکیچون سرد وبارد خلق ایلمشدر که تا هر برر ازدان اولان عاقلك پرده لری نار تجلیدن یانمیه (مثنوی) کر نبودی
عکس جهل برف باف * سوختی از نار شوق آن کوه قاف * اکر برف باف اولان جهالك عکسی اولمیدی نار شوقدن
اول کوه قاف یناردی برف باف وصف ترکیبیدر برف طوقیجی دیمکدر بونده برودت ایدیجی وسردلك اظهار ایدیجی
معناسی مراد اولنور یعنی اکر بو زمینده برودت جمع ایدیجی وسردلك اظهار ایدیجی جهالك وجاهلك عکس واثری
اولمیدی نار شوقدن اول رازدان اولان عاقللرك وجودی یناردی ورازدان وعارف اولنلرك نار تجلیدن وآتش شوق
الهیدن وجودلری یانمدیغنه سبب اولدر که اهل دنیا واصحاب نفس وهوا برودتله وثلج غفلتله بر مرتبه طولکشلر وشول
حدده سرد وبارد اولمشلردر که انلرك برودتنك عکس واثری زمینی طولکدرمشدر عاقل وعارف اولنلره دخی انلرك
غفلتنك وبرودتنك اثری طوقنمقدن خالی دکلدر لکن بونلرك غفلتنك وبرودتنك اثری عاقل وعارف اولنلره طوقنمسی
حکمت الهیه ایله عین نعمت اولور زیرا عاقل وعارف اولنلرا کر بونلرك جهالت وغفلتنی کورمسه لردی وبونلرك غفلت
وبرودتندن اثر پذیر اولمسه لردی انلرك وجودنی نار شوق الهی احراق ایلردی لکن بونلرك غفلت وبرودتی عاقل وعارف
اولنلرك وجودنه طوقندقده نار شوقك کمال حرارتنی بر مقدار دفع ایدوب اعتدال حاصل اولور وانلرك وجود
جسمانیه سی بو واسطه ایله بالکلیه یانمقدن نجات بولور حتی اصحاب ذوق وارباب وجد وشوقدن بعضسی ذوق وشوقك
غلبه سی زمانتده خلوتدن طشره چقوب چارسولر وبازارلر ایچره کزرلر واهل لعب وبازی اراسنده استجلاب غفلت
ایلمکدن اوتری داخل اولورلر ایمش نته کم مالك بن دینار حضرتلرنی بر کون بر کسه چارسو ایچنده کثرت ناس ما بینده کزر
کوردی ا کا ما تفعل فی هذا المحل دیو سؤال ایلدکده استجلاب الغفلة دیو جواب ویردی پس بوندن معلوم اولدیکه اصحاب

عقلت وسبع جهالت اولان طائفه نك عقولت ورودتاری ارباب شوق ومحبتك وجودلری بنك بقاسنه سبب اولور ونار
شوق انلری احراق ایلمیبی منع قیلور ایمش (مثنوی) آتش از قهر خدا خود ذره ایست * بهر تهدید لئیمان درمایست
آتش خود قهر خدادن بر ذره در دو دنی ولئیملری تهدید وتخویف ایتمکدن اوتری بر درمه در دیه دالك کسری ورانك تشدیدیله
لفظ عربیدر سوطه دینجیدر لر ترکیده قامچی دیدکلریدر یعنی آتش دوزخ خدای تعالینك قهرندن بر ذره در لئیم ودنی
اولان عاصیلری قورقتمقدن اوتری قامچیدرکه کان بودنیا برخانه در وبونك ایچنده اولان انسان بر بیتك اهلی کبیدر بنده کم
سنت بر سولیدرکه بر بیتك جماعتندن اوتری بر قامچی اصرك کوردیکی یره صاحب خانه تعلیق ایلیه تا اول خانه ده لئیم
الطبع اولنلر آندن خوف ایدوب متأدب اوله لر (کما قال النبی صلی الله علیه وسلم علقوا السوط حیث یراه اهل البیت
فانه ادب لهم) رواه ابن عباس رضی الله عنهما) پس حق تعالی حضرتلری بو خانه دنیاده ساکن اولان لئیملری تهدید
وتخویف ایتمکدن اوتری نار دوزخی خلق ایلمشدر وبعض عذابی بو دنیاده لئیملرك کوزی قرشوسنه حاضر وظاهر قیلمشدر
تا انی کوروب سوء ادبدن چکنسونلر وخوف ایدوب عصیاندن وازکچه لر (مثنوی) با چنین قهری که زفت وفایقست
بردلطفش بین برآتش سابقست * بو بیله قهر که زفت وفایقدر انك بردلطفنی کور آتش غضبی اوزره سابقدر یعنی
بونك کبی بر عظیم قهر که اول قهر عظیم درجه قهرلردن فایق وعالیدر اول ارحم الراحمینك بردلطفنی مشاهده
ایله که آتش غضبی اوزره سابقدر نته کم امام مسلم ابو هریره رضی الله عنه حضرتلرندن روایت ایدرلر ابو هریره
حضرتلری دخی حضرت نبیدن روایت ایدرلر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر (قال الله تعالی سبقت
رحمتی غضبی) یعنی بنم رحمتم غضبم اوزره سبقت ایلدی دیدی زین العرب مصابیح شرحنده درکه والمراد منه بیان سعة
الرحمة وشمولها الخلق حتی کأنها السابق والغالب وصفاته لا توصف بالسبق والغلبة لاحدیها علی الاخری وان ارید
بالرحمة والغضب آثارهما فیتحقق فیها السبق والغلبة (مثنوی) سبق بی چون وچکونه معنوی * سابق ومسبوق
دیدی بی دوی * رحمت حقك غضبنه سبقی بی چون وبی چکونه معنویدر اکر نظر حقیقت بینك نظر ایدیدك ایکیلکسز
سابق ومسبوق کوروردك مصرع ثانی شرط مقدرك جزاسی اولور لماذا دیدی لفظنده استفهام معناسی مراد اولوب
معنی بو بیله اولسه دخی نچکندر بی دوی سابق ومسبوق کوردکی یعنی کورمدك اما نظر حقیقت بینك نظر ایلسك
بو خصوصده سابقسز ومسبوقسز سبقت کورردك وتوضیح معنی وتحقیق فحوی اولدرکه حق سبحانه وتعالینك رحمتی
غضبنه سبقت ایلمشدر ولکن عالم صورتنده بر شیئك بر آخر شیء اوزره سبقت ایلدیکی کبی دکلدر زیرا اکر بر شیئك
بر آخر شیء اوزره سبقت ایلمسی کبی اولیدی صفات الهیه ده سابق اولمق ومسبوق اولمق اقتضا ایدردی وسابقك
وجودی مقدم ومسبوقك وجودی موخر اولمق لازم کلوردی بو تقدیرجه سابق قدیم ومسبوق حادث اولوردی
بو معنا ایسه ممکن وجایز دکلدر زیرا بوندن حق تعالینك ذاتی محل حوادث اولمق لازم کلور حق تعالی ایسه صفت
حادثه دن ومحل حوادث اولمقدن منزه ومقدسدر پس رحمت حقك غضبنه سبقت ایلمککی صوری اولان سابقلق
ومسبوقلق کبی سابق ومسبوق اولمق دکلدر بلکه بیلنکسزدن نه کونه در دیمکسز بر سبقدر اکر نظر حقیقت بینله
نظر ایلر ایسك سابق ومسبوق کورورسن لکن ایکیلکسز سابقدن مراد رحمت ومسبوقدن مراد غضبدر
وایسه بحسب العقل والشرع البته ایکیلك اقتضا ایدرسن بی دوی سابق ومسبوقی کورورسن دیمك فهمه نیجه اقرب
اولور دیو رسه جواب اولدرکه صفات الهیه دن بر صفتك بر آخر صفت اوزره نفس الامرده سبقتی یوقدر پس سابقلق
ومسبوقلق متصور اولمیجق ایکیلك دخی قالمز باخصوص که ذاته نظرا رحیم عین غضوب وغضوب عین رحیمدر اکرچه
آثار جهتندن بری برندن تمیز اولنور بو جهتدن سابقلق ومسبوقلق دخی بولنور نته کم زین العرب قولی بو معنایه
دلالت قیلور اما حقیقته نظرا ایکیلکسز سابق ومسبوقك منشأی بردر نته کم عارفلردن بری بیورر (بیت) قهر ولطفك
منشأی معناده واحد درولی * بیلدی شیطان بو توحیدی احددن اولدی دور (مثنوی) کر ندیدی آن ز نقصان توست
که عقول خلق زان کان یك جوست * اکر سن بو معنایی کورمدك ویری مشاهده قیلمدکسه اول سنك نقصانکدندر
زیرا خلقك عقللری اول معدندن بر جودر بعض نسخه ده مصرع اول (کر ندیدی آن بود از فهم پست) واقع اولمشدر
بو تقدیر اوزره معنی اکر اول سری کورمدك واول معنایه نظر ایر کورمدك ایسه اول ایچق اولان فهمکدندر اکر فهمك
عالی اولیدی آنی کورردی توضیح کلام وتحقیق مرام بویله دیمك اولورکه اکر سن ایکیلکسز ومغایرتسز سابق
ومسبوق کورمدك ایسه اول سنك عقلكك نقصانندن وفهم واذعانكك پست اولمسندندر زیرا حکما خلقك عقولی
وعلومی اول معدن حقیقتدن بر جو قدردر کما قال الله تعالی (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) پس بو جمله نك عقولی وعلومی
ازله کان حقیقیده بر جو قدر اولیجق ماهیات صفات الهیه یی بیلمکدن عاجز وقاصر اولسه عجب دکلدر (مثنوی)

عجب

عیب بر خود نه نه بر آیات دین * کی رسد بر چرخ دین مرغ کلین * مرغ را جولانگه عالی هواست * زانکه نشو او
ز شهوت وز هواست * عیب ونقصانی کندیکه قو آیات دینه اوزره قویمه. کلمه منسوب اولان مرغ دین چرخنه چقمز
ایرشمز مرغک عالی اولان جولانکاهی انجق هوادر زیرا که مرغک نشو ونماسی شهوت وهوادندر. کلین بونده که
منسوبدر وکل آلودیه میلی شمدر. یعنی ای عقل ومعرفتده ناقص اولان کسه اکر حسنك غضبنه سبقتی باچسیز
ومسبوقسز مشاهده قیلهمدکسه وحق تعالینك اسما وصفاتنی وآیات وبیناتنی انبیا واولیا بیلدکلری کبی بیلهمدکسه
عیبی کندی عقل وادراکك اوزره قو دینك آیات وعلاماتی اوزره عیب قویمه که حق تعالینك آیاتده ورسول اکرم
صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك کلماتنده اصلا عیب ونقصان یوقدر لکن عقل انسانی آب وکلدن مخلوق اولمش بر مرغ
کبیدر آب وکلدن مخلوق اولان مرغ نایسه فلك دین اوزره نیجه واصل اولور ودینك حقایق واسرارینه چرخنه نه حالله
ایرشور مرغك عالی جولانکاهی انجق هوادر آنکیچونکه نشو ونماسی شهوت نفسانیه دن وهوادندر ونطفه سی دخی
هوادندر یعنی بر شیئك که اصلی هوادن اوله ونشو ونماسی شهوت وهوای طبیعتدن اوله انك جولانکاهی انجق
هوا اولور وهوادن یوقاری پرواز ایتمکه وچرخ برین جانبنه کتمکه قادر اولهمز پس بر انسانك که مرغ کلین کبی نشو
ونماسی شهوت وهوادن اوله وعقلی دخی هنوز شهوت وهوایه مائل اوله اول عقل دین چرخنه نیجه ایرشور وصفات
الهیه نك حقایق واسرارینی نه وجهله مشاهده قیلور بلکه انك پروازی انجق کندینك هواسنده اولور (مثنوی)
پس تو حیران باش بی لا وبلی * تا ز رحمت پیشت آید محملی * چون ز فهم این عجایب کودنی * گر بلی گوئی تکلف می کنی
پس سن لا وبلی سز حیران اول که رحمت الهیه دن سنك اوککه بر محمل کله چونکم بو عجایبك فهمندن کودنسن
اکر بلی دیه سن تکلف ایدرسن محمل میم ثانینك کسریله مرکب معناسنه در وجمعی دیرلر واتلر اولور که
شتر بارکشنده معناسنه استعمال ایدرلر خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اول اولور که چونکم آیات دینی وصفات رب العالمینی
حقیقتیله مشاهده ایلمکه قادر اولمیه سن پس ادب اولدر که سن انکارسز ولفظا اقرارسز حیران اوله سن تا کم حق تعالینك
رحمتندن سنك اوککه بر مرکب روحانی کله وسن اول مرکبه راکب اولوب سنی حقیقت معنایه واصل قیله چونکم
بو دنیده اولان عجایبك فهمندن وعز ایلمکدن کندن کوردن اوله سن اکر ظاهرا بلی دیوب لفظا اقرار قیله سن تکلف ایدرسن
بو ایسه اتقیاء امت نظرنده جائز کلدر نتهکم حضرت نبی صلی الله علیه وسلم بیورمشلر انا واتقیاء امتی براء من التکلف
بو اراده تکلف باطنده اولمین شیئی زحمتله اخراج ایلمکدر نوعا کذب شائبه سندن وریادن خالی اولمز پس بو مرتبه ده ادب
لفظا اقرارسز وانکارسز حیران اولمقدر (م ی) ور بکوئی نی زند بی آن کردنت * قهر بر بندد بدان نی روزنت * ور کوئی دیه سن
نی سنك بو سنکی اورور قهر الهی اول نفی والانکار سببیله سنك روزن قلبکی باغلر یعنی اکر آیات دین وصفات رب العالمین
خصوصنده لا دیونی والانکار قیله سن اول انکار سنك بو سنکی اورور وقتل وهلاکه مستحق قیلور وقهر الهی اول نفی
وانکار سببیله سنك روزن قلبکی باغلر وایمان واسلام نورندن سنی محروم ایلر کرکدر که ظاهرا وباطنا انکار ایلمکدن حذر
ایلیه سن زیرا ظاهرا انکار ایدرسك قتله مستحق اولورسن وباطنا انکار ایدرسك قهر الهی قلبك روزنه سنی سد ایلیوب
بی نور اولوب ظلمت کفرده قالورسن (م ی) پس همین حیران وواله باش وبس * تا در آید نصر حق از پیش وپس * چونکه
حیران گشتی وگیج وفنا * با زبان حال گفتی اهدنا * پس همین حیران وواله اول انجق تا کم پیش وپسکدن نصرت حق
سکا کله چونکم حیران وگیج وفنا اوله سن زبان حالله اهدنا دیرسن یعنی پس بو خصوصده همین واله وحیران اول انجق
که ادب بودر که تا کم اول حیران اولدیغك وبو مرتبه ده ادبه رعایت قیلدیغك واسطه سیله هر جانبکدن نصرت الهی
سکا کله وسکا معین وظهیر اوله چونکم سن آیات دین وآثار صفات رب العالمینده حیران اوله سن وبی عقل واله سن
وفانی اولمق مرتبه سن بوله سن زبان حالله (اهدنا الصراط المستقیم) دیمش اولورسن پس حق تعالی سنك لسان حالله
اولان دعاکی قبول ایدوب سنی عجز وحیرت مرتبه سندن خلاص قیلوب آیات دینی بر وجه تعیین سکا کشف ایلر تا انبیای
عظام علیهم السلام واولیای کرامك ایلدیکی کبی بیلورسن وصراط مستقیم اوزره سلوك ایلیوب مقصده واصل
اولورسن (م ی) زفت زفتست وچو لرزان می شوی * می شود آن زفت نرم ومستوی * زانکه شکل زفت بهر منکرست
چونکه عاجز آمدی لطف وبرست * زفت زفتدر وچونکه لرزان اوله سن اول زفت وعظیم سکا نرم ومستوی اولور زیرا
زفت وعریض شکل منکردن اوتریدر چونکم عاجز کله سن لطف وبردر زفت عریض معناسنه در بونده کبیر
وعظیم معناسنی افاده قیلور یعنی آیات دین وصفات رب العالمین اولو وکبیر وعظیمدر چونکم سن خائف ولرزان
اوله سن وعجز وقصورکی بیله سن اول اولولق وعظمت سکا نرم اولور وعقلکه یکسان کلور زیرا عظمت وکبریالق شکلی
منکردن ومستکبردن اوتریدر چونکم سن عاجز کله سن وکبر وانکاری ترك ایلیه سن لطف واحسان [illegible]

جلالت وقهردن مصون اولوب وكرم ورأفت حقه لايق اولورسن تهكم حضرت جبرائيل امين عليه السلام حد ذاتنده عظيم الشان ايكن حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمه كلسه غايتله احسن صورتده والطف هيئتده كلوردى بركون اول حضرت عليه السلام انك نفس الامرده ومرتبهٔ ملكوتده اولان شكل وهيئتنى مشاهده ايلمكه رغبت ايلدكده حضرت كندى هيئت اصليه سنى اول حضرته كوستردكده تحمل ايده ميوب مبهوت ومدهوش اولدى تهكم بو بيان شريف بو معنانى ايضاح وافصاح ايلدى (نمودن جبرائيل عليه السلام خودرا بمصطفى بصورت خويش وازهشصد پر اوچون يك ظاهر شد افق رابكرفت وآفتاب محجوب شد باهمه شعاعش) بو سرخ شريف حضرت جبرئيل امين عليه السلام كنديسنى حضرت مصطفى عليه السلامه كوسترمسيدر كندى صورتيله والتى يدى يوز پرندن چونكم بر پر ظاهر اولدى افق طوتدى وآفتاب دوكلى بو قدر شعاع وضياسيله بيله محجوب اولدى اكثر روايات اوزره حضرت جبريلك التى يوز جناحى واردر بيورلمشدر (كما قال عليه السلام رأيت جبرائيل له ستمائة جناح رواه الطبرانى عن ابن مسعود) لكن بعض روايتده يدى يوز جناحى واردر بيورلمشدر حضرت مولانا قدس الله سره العزيز بو روايتى اختيار ايليوب هفتصد پر بيورمشلردر (مثنوى) مصطفى مى كفت پيش جبرئيل ٭ كه چنانكه صورت تست اى خليل ٭ حضرت مصطفى عليه السلام جبرئيلك قتنده ديدى كه اتخليل كه اى خليل سنك صورتكدر يعنى اى دوست سنك صورتك حقيقتده هر نيجه ايسه اول وجهله (م ى) مر مرا بنما تو محسوس آشكار) تا ببينم مر ترا نظاره وار ٭ بكا محسوس وآشكارا كوستر تاكم بن سنى نظاره كبى كورم يعنى نظر ايديجيلر كبى حس ظاهر ايله سنى كورم بوندن منفهم اولان بودر كه طلب رؤيت شكل جبرائيل عليه السلام ليلهٔ معراجدن اول اولمش اوله زيرا اول حضرت جبرائيل عليه السلامى التى يوز پر ايله كوردم ديدى تهكم اهل تفسير سورهٔ ملائكه اولنده بو حديثى يازمشلردر رأيت ليلة المعراج جبرائيل وله ستمائة جناح (مثنوى) كفت نتوانى وطاقت نبودت ٭ حس ضعيفست وتنك سخت آيدت ٭ پس حضرت جبرائيل عليه السلام ديديكه يا نبى الله قادر اولمزسن وسكا بنى كورمكه طاقت يوقدر زيرا حس ضعيفدر وبو وقته وانيجه درتنك فتح تاوضم نونله بوقته وانيجه مناسبده درنى ملكوتده اولان شكلم اوزره سن كورمكه قادر اولمزسن انكيچون كه بو ظاهر كوزى ضعيف ورقيقدر وسكا بنى كورملك فتى مشكل كلور (م ى) كفت بنما تا ببيند اين جسد) تا چه حد حس نازكست وبى مدد ٭ پس حضرت رسول عليه السلام ديدى يا جبرائيل كوستر تاكه بو جسد كوره تا حس بشرى نه حدده نازكدر ونه مرتبه بى مدددر اين جسددن مراد حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمك جسد شريفلريدر وسائر خلقلك جسدى مراد اولمق مناسبتدن بعيددر وتقدير معنى بودر كه يا اخى جبرائيل اول صورت اصليه كى كوستر تاكم بو منم جسدم ظاهر بصر ايله تا كم آنى كوره حس صورى نه حدده نازكدر ونه مرتبه بى مدد وبى طاقتدر بو جسد انى بيله ديدى (مثنوى) آدمى را هست حس تن سقيم ٭ ليك در باطن يكى خلق عظيم ٭ آدمينك حس تنى سقيمدر لكن باطننده بر عظيم خلق واردر حس تندن مراد حواس خمسهٔ ظاهره در خلق ضم خا معجمه ايله سجيه دير لر بونده صفات باطنه مراد اولور وتقدير كلام بو يله ديمك اولور كه آدمينك تنى وتنه مضاف اولان حسلرى سقيم وضعيفدر (وخلق الانسان ضعيفا) آيت كريمه سنك مقتضاسنجه آدمينك تنه وتنه متعلق اولان حسلرينه كوره در ولكن آدمينك باطننده بر عظيم خلق واردر كه اول صفات روحانيه سيدر (لقد خلقنا الانسان فى احسن تقويم) آيت كريمه سنده اشارت اولنان صورت حسنه وصفات عظيمه بودر آدمى اول خلق عظيم واحسن تقويم اوزره اولديغى جهتدن كون جامع وعالم كبيردر اكر چه بحسب الظاهر حقير وصغيردر تهكم بو معنالرى توضيح وتفهيم ايلمكدن اوترى بو ابيات شريفه ده بى مثل ايراد ايدوب بيورورلر (مثنوى) بر مثال سنك وآهن اين تنه ٭ ليك هست او در صفت آتش زنه ٭ سنك وآهن مولد ايجاد نار ٭ زاد آتش بر دو والد قهر بار ٭ مثلا بو جسم وتنه سنك وآهن كبيدر ليكن اول صفتده آتش زنه در كوردمى ميسن سنك وآهن ايجاد نارك مولديدر آتش ايكى والده اوزره قهر بار طوغدى تنه تن معناسنه در آتش زنه چقمق معناسنه در دو والددن مراد سنك وآهندر وتقدير كلام وتتميهٔ مرام بو يله ديمك اولور كه انسانك بو جسمى وروحى اينسى فى المثل طاش ودمور كبيدر ولكن اول تن صفت واثرده چقمق كبيدر كه اندن شرارهٔ نار ظهوره كلور اوايكى مصرعده سنك وآهندن مراد عموم اوزره اولان سنك وآهندر كه آندن استدلال ايدوب آتش زنه يى حكم مخصوص بالذكر قيلمشلردر كان ديمك اولور كه آدمينك بو تن ظاهرى مجرد سنك وآهن كبيدر وليكن صفت واثرده مناسبه شول چقمق وطاش كبيدركه آتش ارى بر بر نه اقترانندن شراره نار تولد ايلر سنك وآهن ايجاد نارك مولديدر آتش طوغدى وايكى والدك اوزره قهر ماغدر يعنى بعض نسخه ده زاد آتش زين دو والد قهر بار ٭ واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى بو ايكى والددن آتش قهر بار طوغدى ديمك اولور

وبيت اولاده مفردى مركبه تشبيه ايلمش اولورلر وتوضيح معنى بويله ديمك اولوركه آدمينك بوتنى طاشله چقمغه بكزر صفات وآثارينه نظر اولندقده كه آدمينك بوتنك اعمال صالحه يه مقارنتندن برعلم وبرخلق عظيم ظهوره كلوركه اول خلق عظيم هم مواد علم وخلق اولان جسدك اوزرينه غالب وقاهر اولور وهم سائر اجسادك اوزرينه غالب وقاهر اولور نته كم آتش طاشله چقمقدن تولد ايلدكدنصكره اول طاشك وچقمغك اوزرينه غالب وقاهر اولدى نته كم بيورورلر (مثنوى) بازآتش دست كار وصف تن * هست قاهر بر تن او شعله زن * بازدر تن شعله ابراهيم وار * كه ازو مقهور كردد برج نار * كيروآتش تن وصنعتك دست كاريدر ليكن اول آدمينك تنى اوزره قاهر در شعله زندر كيروتنده حضرت ابراهيم كبى برشعله واردركه اندن برج نار مقهور اولور دستكار عمل يد ديمكدر وما بعدنه اضافتى بيانيه در يعنى بوسنك وآهندن ظهور ايلين آتش تن وصنعتك الى ايشيدر وزبر ابركسه نك دست تنى آتشى ياقوب كتورر اما اول آدمك تنى اوزره شعله اور يجى آتش قاهر وغالبدر كيروتن آدميده حضرت ابراهيم عليه السلام كبى شعلهٔ روحانى ونورربانى واردركه اول شعلهٔ روحانيدن برج نار مقهور اولور نته كم ابراهيم عليه السلام حضرتلرينك وجودنده برج نار نمرودى مقهور اولدى وآندن ماعدا هر انبيا عليهم السلام واولياى كرامك تن بشر يتلرنده اول شعلهٔ ربانى واردركه آنلر اكر آتشه كيرسه لر نارى قاهر اولور ونار انلرك شعلهٔ روحانيسندن مغلوب ومقهور اولور نته كم مؤمنلرك نورى نار جهنمى يوم قيامتده اطفا ايليه حتى نار جهنم زياده مقهور ومغلوب اولديغندن انلرك هر برينه لابه وزارى ايليوب (جزيا مؤمن فان نورك اطفأ نارى) ديه (مثنوى) لاجرم كفت آن رسول ذوفنون * رمز نحن الاخرون السابقون * لاجرم اول رسول ذوفنون ديدى نحن الاخرون السابقون رمزنى يعنى انسان صورت حسبيله افلاك وعناصردن ظهوره كلوب مؤخر ومن حيث المعنى بونلردن مقدم وسابق اولديغى رمزى اشعار ايلمك ايچون اول ذوفنون اولان پيغمبر عليه السلام حضرتلرى (نحن الاخرون السابقون) ديدى يعنى بزكه مجموع انبيا عليهم السلام واولياى كرام واصفيا وصلحادن عبارتز اكرچه من حيث الظاهر افلاك وعناصردن طوغمشز وانلردن مؤخر اولمشز لكن من حيث المعنى بزجملهدن سابقلرز بو حديث شريفك بو محله مناسب اولان معناسى بودر اما بعض محلده كنديلرينك توابعيله مقدم وجوده كلن آدميلردن من حيث المعنى بز سابقلرز ديمك دخى مراد اولنور نته كم بو حديث برقاچ محلده ذكر اولنمشدر وهر محلك مقتضاسنه كوره تحقيق قيلنمشدر جملهدن بو جلدك اوائلنه قريب دربيان انكه حكما كويند آدمى عالم صغريست سرخنده) بهراين فرموده است آن ذوفنون * بيتنك شرحنده او محله مناسب شرح وتحقيق اولنمشدر (مثنوى) ظاهر اين دو بسندان اى زبون * درصفت از كان آهنها زبون) مثلا بو ايكيسنك ظاهرى برسندانله زبوندر يعنى بو چقمغله طاشك ظاهرى بردموردن اولان اورسله مغلوب وزبوندركه آنلرى پاره لمك سنداندن وتيشه ايله ممكن اولور ولكن اول سنك وآهن صفت واثردمه مورلر معدنشدن افزوندر نته كم طاشله چقمقدن شراره چقسه واول برآتش اولسه ونيجه شهرلرى وطاغلرى واحجار واشجارى احراق ايلسه قابلدر پس وصف واثر جهتندن طاشله چقمق معادن آهندن افزون اولور ونار سنك وآهندن اشد واقوى اولديغى عاقل اولنلر بيلور (مثنوى) پس بصورت آدمى فرع جهان * وزصفت اصل جهان اين رابدان * ظاهرش را پشه آرد بچرخ * باطنش باشد محيط هفت چرخ * پس صورت حسبيله آدمى جهانك فرعيدر وصفت جهتندن جهانك اصليدر بونى بيل آدمينك ظاهرنى برپشه چرخه وحركته كتورر اما انك باطنى يدى چرخى محيط اولور يعنى فاذا كان كذلك چونكه سنك وآهن من حيث الظاهر اصل نار ونار من حيث الصفات انلره غالب وقاهر اولوب مقصود بالذات اولديغى مثالى بيلدك وفهم قيلدك سه آدمى بحسب الظاهر جهانك فرعى وجهان انك اصليدر وليكن صفت جهتندن آدمى جهانك اصليدر بونكته يى بيل وبوسرى فهم قيل زيرا مقصود بالذات بوجهانك خلق اولنمسندن آدميدر وبو عالمدن غرض كلى ومقصود اصلى انساندر چونكه بوجهاندن مقصود انسان اولديغى انسان اصل اولور وبوجهان بالتبع مقصود اولور پس معنا انسانك فرعى اولور وانسان صورتا جهانك فرعى ومعنا اصلى اولور وبو معنايه لولاك لولاك لما خلقت الافلاك حديث شريفى اشارت قيلور انسانك باطنى بويله معظم ومكرم ايكن انك صورتا اولان ضعفى شو معنادن تعقل ايله كه انك ظاهرنى برسيوريسنكك اضطراب وحركته كتورور وبعض اضعف اولان مخلوق مثلا براغيث وذباب كبى حيوانلر آنى غم والم مرتبه سنه سورور اما انك باطنى افلاك سبعه يى درونده اولان اشياايله بيله محيط اولمش وجميع كون ومكانى جمع قيلمشدر وسعت درون انسانى شو معنادن فهم ايله كه حق تعالى حضرتلرى بكا ارضم وسمواتم واسع اولمدى وليكن تقى ونقى اولان مؤمن قولمك قلبى واسع اولدى بيورمشدر نته كم لايسعنى ارضى ولاسمائى بل يسعنى قلب المؤمن حديث شريفى بو معنايى افصاح وايضاح قيلمشدر (مثنوى) چونكه كرد المجاح بنمود اندكى * هيبتى كه كه شود زومندكى * شهرى

بكرفته شرق وغرب را * ازمهابت كشت بى هش مصطفى * چونكم حضرت نبى عليه السلام الحاح ايلدى حضرت
جبرائيل عليه السلام برازجق كوستردى برهيبتى كه كوه آ مدن برمندك اولور آنك برشهپرى شرق وغربى طوتمش پس
حضرت مصطفى عليه السلام حضرتلرى مهابتدن بيهوش اولدى مندك ميمك ضمه سيله ودالك فتحه سيله انفعال بابندن
اسم مفعولدر ثلاثيسى دلنبدك كلور مندك پاره پاره ومتلاشى اولمش ديمكدر اما بعضلر مندك ميمك فتحه سيله قولى
صنق يردق وبويى صنق دستيدرد يمشلر وكاف تصغير ايچوندر ديو تحقيق ايلمشلر بومعنانك محله مناسبتى قتى ازاولور
نهايتى اولكى وجهده مشدّد اولان دال وزن ايچون مخفف اوقنور وتقدير معنى بويله ديمك اولوركه چونكم حضرت
مصطفى صلى الله عليه وسلم حضرت جبرائيل عليه السلامك صورت اصليه سنى كورمكه اقدام وابرام ايلدى
حضرت جبرائيل عليه السلام دخى اول حضرته برازجق هيئت كوستردى كه اول هيئتدن كوه متلاشى
وپاره پاره اولوردى وجه ثانى اوزره معنى كوه اول هيئتدن براغزى صنيق دستى كبى اولوردى ديمك اولور حضرت
جبرائيلك جملة اجنحه سندن برشهپر مغرب ومشرقك ماينينى طوتدى حضرت مصطفى عليه السلام بوهيبتى
كورديكى كبى مهابت ودهشتدن مبهوت ومدهوش اولدى (مثنوى) چون زبيم وترس بيهوشش بديد * جبرائيل
امد در آغوشش كشيد * آن مهابت قسمت بيكانكان * وين تجمش دوستان را رايكان * چون جبرائيل امين ترس
وبيمدن اول حضرتى بيهوش كوردى جبرائيل كلدى آنى اغوشنه چكدى يعنى چونكم رسول اكرم
عليه السلامى جبرائيل خوف وبيمدن مدهوش كوردى درحال كلوب آنى قوجاغنه چكدى ونوازش ايدوب صحوه
كتوردى اول مهابت بيكانه لرك نصيب وقسمتيدر وبولطف وتجمش دوستلره رايكاندر تجمش التفات ودلداراق
وملاطفت معنيلرينه استعمال اولنور يعنى حضرت جبرائيل عليه السلامك اول مهابتى بيكانه اولان اهل تن
ايچوندر تاكه لوط وعاد وثمود قوملرينه اول مهابتى كوستروب اول هيبتدن هلاك اولدى بولطف والتفات ورعايت ونوازش
اهل روح اولان حق دوستلرى ايچون رايكان ومبذولدركه اكر صفات الهى اولسون واكر زمرهٔ ملائكه اولسون
واكر پادشاه عالم اولسون بوجمله نك هيبت وشوكتلرى بيكانه ونامحرملردن اوترى وملايمت وملاطفتلرى دوستلردن
اوتريدر نته كم مثال ايدوب بيورورلر (مثنوى) هست شاها را زمان برنشست * هول سرهنكان وصار مهابدست *
مثلا شاهلر ايچون تختلرى اوزره اوتورمق زمانى واردر سرهنكلرك هولى واللرنده صارملرواردر يعنى پادشاهلر
تختلرى اوزره اوتوردقلرى زمانده چاوشلرك هول وهيبتى واردر واللرنده تيغ تيزلر واردر شاهلك اطرافى
طوتلورلر (مثنوى) دورباش ونيزه وشمشيرها * كه بلرزند ازمهابت شيرها * دورباشلر ونيزه وشمشيرلر واردركه مهابتدن
شيرلر تررلر (مثنوى) بانك چاوشان وآن چوكانها * كه شود سست از نهيبش جانها * چاوشلرك صدا سندن
واول چوكانلردن كه جانلر انك نهيب وهيبتندن سست ومنهزم اولور يعنى چاوشلرك صداسى ودربانلرك دورباش
وچوكانى كه واردر انك نهيبندن جانلر سست اولور (مثنوى) اين براى خاص وعام ره كذر * كه كنند شان
ازشهنشاهى خبر * بوهيبت وبوصلابت رهكذرده اولان خاص وعامدن اوتريدركه انلره برشهنشاهدن خبرايليه
بودخى معنادر بومهابت رهكذرده اولان عوام وخواص ايچوندركه انلره برشهنشاهدن خبرايليه زيرا بومهابت
ودارات اولمسه رهكذرده اولان عوام وخواص شهنشاهدن خبردار اولمزدى (مثنوى) ازبراى عام باشد اين شكوه *
تا كلاه كبر ننهندان كروه * بوهيبت وشكوه عوامدن اوتريدر تا اول كروه باشلرينه كبروعظمت كلاهنى قومية لر
يعنى بوشكوه وشوكت ومهابت وصلابت عوام ناس ايچوندر تاكم اول كروه كبر ونخوت تاجنى باشلرينه قويوب
ملك طاعت وانقيادندن خروج ايدوب طاغى وباغى اولميه لر (مثنوى) تامن وماهاى ايشان بشكند * نفس خودبين
فتنه وشر كم كند * تاكم بونلرك من ومالرى صنه خودبين اولان نفس فتنه وشرى ايليه كافك ضمه سيله
كم كنند بنه دخى جائزدر (مثنوى) شهر ازان ايمن شود كان شهريار * دارد اندر قهر زخم كيرودار * شهر اول فتنه
وشردن امين اوله كه اول شهريار قهر وغضبنده زخم وكيرودار طوتر يعنى اول شهريار قهر وغضبنده دار وكير طوتر
انكيچون شهر اول فتنه وشرلردن ايمن اولور واهل فسادك شررندن سلامت بولور (م ى) پس بميرد آن هوسها در نفوس
* هيبت شه مانع آيد زان نحوس * پس نفوسده اولان اول هوا وهوسلر اولور زيرا هيبت شاه اول نحوسدن مانع كلور
يعنى اكثر ناسك طبيعتى شر وفتنه وفساد اوزره مجبول اولمشدر اكر پادشاهان جهاندن وامراء
زماندن بونلرك خوف وخشيتى اولمسه ايدى طبيعتلرنده مستور اولان فتنه وفسادى اظهار ايدرلر وعصيان وطغيان
ايتمنه كيدرلردى حكمت بونى اقتضا ايلديكه اصحاب سلطنت وارباب حكومت بى مهابت وبى سياست اولميه لر تاكم
اعدا واهل فساد فتنه وشرنى اظهار قيليه لر پس بومهابتك وشدت وصلابتك محلى وموضعى ناسدن نفوس عاصيه يه در

اما نفوس مطيعه وعقول شريفه ايچون بو صفتلر لايق ولازم دكلدر بلكه انلر ايچون ملايمت وملاطفت واردر نته كم
بو معنايه دخي اشارت ايدوب بيورورلر (مثنوى) باز چون آيد بسوى بزم خاص * كه بود آنجا مهابت با قصاص *
شاه چونكم كيرو بزم خاص جانبنه كله اول محلده مشاهده نجه مهابت با قصاص اولور يعنى اول بزم خاص مهابت
وقصاص محلى دكلدر بلكه عيش وعشرت وموانست والفت محليدر (م ى) حلم در حلست ورحمتها بجوش * (مثنوى)
از غير چنك ونى خروش * اول بزم خاصده حلم ايچره حلم واردر ورحمتلر جوشده در اول بزم خاصده چنك ونيدن غيرى
خروش اشتمزسن زيرا هر سازلر وقتى ومحلى واردر بزم خاص چنك وعود ونايك محليدر (م ى) طبل وكوس هول باشد
وقت جنك * وقت عشرت با خواص آواز چنك * طبل وكوس هول جنك وقتى اولور اما خواص ايله عشرت وقتى چنك
آوازى اولور هول بونده مهول معناسنه در يعنى هول وهيبت ويريجى طبل وكوس وسرنا وبورى جنك وقتال وقتنده
اولور اما عيش وعشرت وقتنده نديمالر ايله چنك وناى آوازى اولور زيرا طبل وكوسك مهابتى واردر قتاله مناسب اولان
اولدر كه چنك ونايك آوازنده نشاط ومسرت واردر عشرته مناسب وموافق اولان بودر الحاصل بو عالمده هر سبب وآلت
وهر صفت وخصلت كه ظهور ايلشدر البته مستحقنه واهلنه كوره خلق اولنش وظهوره كلشدر كه بر شيء ايچون
مخلوق اولان آلت بر آخر شيء ايچون مناسب اولمز كه حكمت بوني بويله اقتضا قيلشدر نته كم بو معنايه اشارت ايدوب
بيورورلر (مثنوى) هست ديوان محاسب عام را * وان پرى رويان حريف جام را * آن زره وان خود مر چالش را است
وآن حرير وعود مر تعريش را است * مثلا ديوان محاسب عام ايچوندر واول پرى رويلر جام ايچون حريف اول زره واول
تو غلغه جنك وچالشدن اوتريدر واول حرير وعود تعريشدن اوتريدر ومحاسب ميمك فتحه سيله محاسبه نك جميدر ومحسبك
جمعى دخى اولسه جائز اولور بو تقديرا وزره مصدر ميمينك جمعى اولور خود تو غلغه يه درلر چالش جنكه درلر رود سرود
معناسنه در تعريشدن مراد شاهلك سايه بانى وتختى وعالى اولان خانه لرى اولمق احتمالى واردر زيرا عرب عرش
الطير دير نجه طير هوايه چقسه وايكى قنادلرى آلتنده اولانه سايه براقسه وخلاصهٔ كلام اولدر كه حسابلر ديوانى عامهٔ
ناس ايچوندر واول پرى روى وشيرين كوپلر جام مصفى ايچون مصاحبلردر كه انلره مناسب اولان ديوان حساب وبونلره
مناسب اولان جام شرابدر واول جوشن وتو غلغه تحقيقا جنك ايچوندر واول حرير ولباس نفيس وسرود لذيذ بتحقيق
پادشاهلك تخت وسايبانندن حاضر اولنلر ايچوندر زيرا حربه لايق اولان جبه وجوشندر وبزم وشربه لايق اولان آواز وعود
وچنك وعود وسرود در بعض نسخه ده بو بيت دخى واقع اولمشدر * آن زره وآن خود را جنك وغا * وين شراب
ونقل در بزم صفا * معناسى اول زره واول تو غلغه جنك ووغا محلنده در وبو شراب ونقل بزم صفاده در ديمك اولور
(مثنوى) اين سخن پايان ندارد اى جواد * ختم كن والله اعلم بالرشاد * بو سوزك نهايت وپايانى طوتمزاى جواد پس
بو سوزى ختم ايله طريق سداد وراه رشاده الله اعلمدر پس نسخه صدده رجوع ايدوب بيورورلر (مثنوى) آمد احمد
آن حسى كو غاربست * خفته اين دم زير خاك يثرب است * الحاصل اول برحس كه حضرت احمد عليه السلامك
وجودنده كه اوغارب وآفلدر بودم يثرب خاكنك آلتنده خفته ومدفوندر يثرب مدينهٔ منوره يه درلر يعنى حضرت
احمد عليه السلامك وجود شريفنده اولان حس بشرى كه رؤيت جبريله طاقت كتورمدى اوزائل وآفل اولمجى ابدى
حالا بو دمده مدينهٔ منوره ده خاك آلتنده خفته وآسوده در (مثنوى) وان عظيم الخلق او كان صفدر ست * بى تغير
مقعد صدق اندرست * واول رسول عليه السلامك عظيم الخلق كه او صفدر پهلواندر تغيرسز مقعد صدقده
ساكندر صفدر صف يرتيجى ديمكدر بونده پهلوان وبهادر معناسى مراد اولور يعنى اول عظيم الخلق اولان سلطانكه
يثربده مدفون اولان جسد شريفنك جانيدر كه نفس الامرده صفدر وپهلواندر تغير وتبدلسز حالا مليك مقتدرك
قربنده مقام صدقده ساكندر كه متقيلرك دخى مقامى اولدر (كما قال تعالى فى آخر سورة القمر (ان المتقين فى جنات
ونهر فى مقعد صدق عند مليك مقتدر (مثنوى) جاى تغييرات اوصاف تنست * روح باقى آفتاب روشنست *
بى ز تغييرى كه لا شرقية * بى ز تبديلى كه لا غربية * تبديلات وتغييراتك جاى ومحلى اوصاف تندر اما روح باقى آفتاب
روشندر اول روح باقى هيچ بر تغييرسزدركه لا شرقية در كذلك بر تبديلسزدر كه لا غربية در زيت ثانى سورة نورده
اولان آيت كريمه يه اشارتدر تفسيرى جلد ثانيده لقمان حكايتنده مرور ايلدى وتوضيح معنى اولدركه تغيرات
وتبدلاتك محلى تنك وصفلريدر كه زوال وفنادن وتغير وتبدلدن خالى اولمز اما باقى اولان روح اعظم فى المثل آفتاب
روشندر اول آفتاب روشن كه تغيرسزدر كه شرقيه منسوب دكلدر وكذلك هيچ بر تبديل يوقدر كه غربيه منسوب
دكلدر شرقيه وغربيه منسوب اولان البته تغير وتبدلدن خالى اولمز اما روح باقى شرقى وغربى دكلدر پس اكا تغير
وتبدل كلمز (مثنوى) آفتاب از ذره كى مدهوش شد * شمع از پروانه كى بيهوش شد * آفتاب ذره دن نجه بيهوش

ومدهوش اولدی کذلك شمع پروانه‌دن فجن بیهوش اولدی یعنی آفتاب ذره‌دن بیهوش اولمز وشمع پروانه‌دن مدهوش
اولمز پس حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمك حقیقی آفتاب معنوید ر اکرفلك واکرملك اکا نسبت بر ذره‌در
پس اول حضرتك آفتاب حقیقی ذرات کائناتدن اصلا بیهوش اولمز واول حضرتك روح اعظمی بر شمع الهیدر
وحضرت جبرائیل علیه السلام اکا نسبت بر پروانه‌در پس اول شمع الهی کندی پروانه‌سندن نیجه مدهوش اولور
یعنی مدهوش اولمق احتمالی یوقدر (مثنوی) جسم احمد را تعلق بد بدان * این تغیر آن تن باشد بدان * همچو رنجوری
وهمچون خواب ودرد * جان از ین اوصاف باشد بالذوفرد * حضرت احمد علیه السلامك جسم شریفنك اول روح
اعظمه تعلق اولدی بو تغیر تنك لایقی اولور بیل مثلا رنجورلك کبی وخواب ومرض کبی اما جان بو وصفلردن بالك
وفرددر مصرع اولده اولان بدان کلمه‌سی حضرت جبریل علیه السلامه اشارت اولسه دخی جائزدر لکن روح اعظمه
اشارت اولمق محله مناسبدرکه عن قریب معلوم اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه حضرت احمد علیه السلامك
جسم شریفنك اول لاشرقی ولاغربی اولان آفتاب روشنه وروح باقی‌یه تعلق اولدی وبو رؤیت جبریل علیه السلامدن
متغیر اولمق تنك لایقیدر وروحلک کل بویله بیل که تن آدمی ادنی شیلردن متغیر اولور مثلا رنجورلك کبی ونوم کبی ودرد کبی
شیلردن جسد آدمی متغیر اولور اکر جسد انبیا علیهم السلام ایسه دخی زیرا (انما انا بشر مثلکم) آیت کریمه‌سنك موجبنجه
حضرت پیغمبر علیه السلام وسائر انبیا واولیا بشریتده مشترکلردر وبشرك جسمی ایسه تبدل وتغیردن خالی
دکلدر اما جان بونلر کبی اولانلر وصفلردن بالك وفرددر اکا تبدل وتغیر لاحق اولمز دیمك اولور (مثنوی) خود نتانم وربکویم
وصف جان * زلزله افتد درین کون ومکان * روبهش کر بلندی آشفته بود * شیر جان ما نا که آن دم خفته بود *
خود جانك وصفنی سویلمکه قادر دکلم اکر وصف جانی سویلیم بو کون ومکانه زلزله دوشر اول روح باقینك
روبهی اکر بردم آشفته ایدی بو اول حالته بکزرکه جان ارسلانی اول زمانده خفته ایدی روبهدن مراد بونده
حضرت نبی علیه السلامك جسم شریفلریدر واش ضمیری جانه عائددر آشفته متغیر وپریشان اولمق معناسنه‌در
خلاصهٔ کلام اولدرکه بن اول جان اعظمك وصف شریفنی دیمکه قادر دکلم واکر روح اعظمك وصفنی سویلرسم
بو کون ومکانه زلزله واضطرابه دوشر زیرا کون ومکانك وخلق جهانك اول جان عالیشانك اوصاف علیه‌سنی استماع
ایلمکه استعدادلری یوقدر اول جان عالیشانك روباهی که فی المثل جسم مبارکلریدر اکر بر دم حضرت جبرائیل
علیه السلامك رؤیتندن متغیر وپریشان اولدیسه بو اول حالته بکزرکه جان ارسلانی کویا اول زمانده خفته ایدی
وجانك خفته اولمسی مشاهدهٔ الهیه‌ده حیران اولمسندن وکندی حالنه وشانته اشتغال قیلمسندن وعالم جسددن
کوز یومسندن کنایت اولور پس شویله دیمکه بر کاملك جانی کندی شانته مشغول ایکن یا خود جمال الهی مشاهده‌سنده
حیران ایکن انك جسمی برادنی شیدن متغیر وآشفته اولسه تعجب دکلدر وبدنك بعض زمانده ادنی شیئله متغیر
وآشفته اولمسندن وعجز وفتور اظهار قیلمسندن کاملك کمالنه نقصان کلمز واول کاملك بدنی مغیر ومبدل اولان
وبیهوش ومدهوش قیلان شی اول کاملدن افضل اولمق لازم کلمز زیرا کاه اولورکه خواب ومرض شدید نبی وولی اولنلرك
جسملرینی تبدیل ایلر حال بو که خواب ودرد نبی وولیدن اولی اولمق لازم اولمز بو معنانك تحقیقی وبو محله مناسب اولان
کلمات جلد ثالثده مدفوق حکایه‌سنده کفت اکراسمی شود غیب ازولی * بیتنك شرحنده مرور ایلدی ودخی اواخرنه
قریب اولان ربودن عقاب موزهٔ رسول صلی الله علیه وسلم شرحنده هم بورایه مناسب اولان سوزلر تقدم ایلدی
(مثنوی) خفته بود آن شیر کز خواب است بالك * اینت شیر نرمسار وسهمناك * خفته سازد شیر خود را آنچنان *
که نمامش مرده دانند این سکان * اول جان شیری خفته ایدی که فی الحقیقه خوابدن بالدر پس دیدر اینته سکا نرمسار
وسهمناك شیر اول شیر کندیسنی انجلین حلیم وخفته دوزرکه بو سکلر انی تمام مرده بیلورلر نرمسارده اولان سار لفظی
برقاچ معنایه دلالت ایدر اولا سر معناسنه اولمق جائزدر مثلا چشمه سار وکوهسار کبی که چشمه باشی وطاغ باشی دیمك
اولور بو تقدیرجه نرمسار سر نرم تقدیرنده اولوب باشی یومشق دیمك اولور وثانیا سار لفظی بر اسمه متصل اولسه
انك کثرتندن عبارت اولور مثلا سنکسار وخاکسار کبی طاشلق وطپراقلق واغجلق محلی دیمك اولور بو تقدیر اوزره
نرمسار نرملك محلی دیمك اولور سارخوی معناسنه اولوب نرم خویلو دیمك دخی جائزدر سهمناك هولناك ومهابتلو
معناسنه‌در تحقیق کلام اولدرکه اول جان شیری بحسب الظاهر خفته ایدی وحقیقتده اونوم وغفلتدن اومنزه
ومقدسدر انکچون عیناه تنامان ولا ینام قلبی بیورمشلردر اشته سکا باشی یومشق ومهیب وهولناك بر ارسلانکه
من حیث المعنی انك جلالت وعظمتی وشوکت ومهابتی وصفوبیانه کلمز ایکن بر مرتبه‌ده حلیم ولین ایدیلر که حق
تعالی حضرتلری اول حضرته کفار ومنافقین اوزره لینت وملایمتی ترك ایله‌یوب (یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین

واغلظ علیهم) دیمکله غلظت وخشونت ایلمکله امر ایلدی شول مرتبه لطف ونرملك وحیا وشرمك محل ومعدنی
اولمشلر ایدی که اول شیر حقیقت کمال لطفندن ولینت طبعندن اصحاب معصیت واهل نفاق واهل ضلالت ما بینلرنده
کندیلرینی اغجلین خفته دوروب اکثر حاللرندن هر وجهله تغافل وتعامی ایلرلردی که تمام اول حضرتی بو سکلر مرده
مشابه سنده بیلورلردی و اول حضرتی کندی حاللرندن غافل وجاهل زعم قیلورلردی پس غلیظ القلب اولدیغیچون
انلره خشونت ودرشت قیلدیغیچون اول حضرتك حوالیسنه جمع اولورلردی واندن مراد ومقصودلرنی استفسار
قیلورلردی کورکه حق تعالی حضرتلری اول حضرتك آنلره ایلدیکی لینت وملاطفت کندینك رحمتندن ایدیکنی
بیان ایدوب ونرم ولطیف اولدیغنی بو آیتده عیان ایدوب (فبما رحمة من الله لنت لهم ولو کنت فظا غلیظ القلب
لانفضوا من حولك بیوردی (مثنوی) ورنه در عالم کر از هر بدی * کهربودی از ضعیفی تربدی * بو خسته عالمده
کیمك زهره سی اولوردی که ضعیفلکندن بر تربدی قاپیدی تربد تاویلك ضمیه سیله بر دانه یه وشیء حقیره دریا ضعیفده
یا وحدت ایچون اولق دخی جائزدر ومصدریه اولمق دخی جائزدرکه اکا کوره معنی ویرلدی یعنی اگر اول شیر حقیقت
کندیلرینی خفته دورمیه لردی وناسك اکثر احوالنده تغافل وتعامی قیلمیه لردی عالمده کیمك یورکی وطاقتی
اولوردی که بر ضعیفدن بر دانه یی قاپیدی وبر شیء حقیری آلدن الیدی یعنی هیچ کمسه نك بر ضعیفدن بر شیء اخذ
ایلمکه طاقتی وبر آنی اولمزدی اگر اول حضرت اکثر حالده ناسك احوالندن تغافل وتجاهل قیلمیدی دیمك اولور
(می) کف احمد زان نظر مخدوش شد) بحر او از مهر کف پرجوش شد * مه همه کفست معطی نورپاش) ماه را کر کف
نباشد کو مباش * حضرت احمد علیه السلامك کفی اول نظردن مخدوش اولدی انك بحری کف محبتندن پرجوش
اولدی ماه دوکلی معطی ونورپاش کفدر ماهك اگر دست وکفی اولمیه دی اولمسون بیت اولده اولان کفلر کوبولنه
معنالرینه در ومراد حضرت احمد علیه السلامك جسد شریفلریدر رؤیت ثانیده اولان کفلر ال معنالرینه در
مخدوش خدوشدندر خدوش قاشنقدن وطرملقدن حاصل اولان براحته دیرلر بونده مخدوش خراشیده ومجروح
معناسنه در وتقدیر معنی وتوضیح نحوی بویله دیمك اولور که حضرت احمد علیه السلامك کف کبی اولان جسم
شریفی حضرت جبریل علیه السلامه اولان اول نظردن مجروح ومتغیر اولدی اما اول حضرتك بحر حقیقیی انك
کف کبی اولان جسمندن اوتری پرجوش اولدی وظهور قیلدی بحردن مراد حقیقت محمدیه اولور وحقیقت محمدیه نك
جوشه کلسی وظهور قیلمسی اول حضرتك اعدل واجمل اولان جسدینك محبتندن اوتریدر پس اول حضرتك
جسد شریفلرینك کمالیله شرفنی وعزت وجلالتنی شوندن فهم ایله که حق تعالی جمیع ارواح واشباحدن وجمله
اشیادن اعز واکرم اولان عقل کله وروح اعظمه اول جسد شریف مظهر اولدی واول بحر حقیقت اول ذات شریف
ایچون جوش وخروشه کلوب اولا صور کائناتی اظهار ایدوب اندنصکره ابو البشری وانك اولادنی ظهوره کتوروب
بعده اشرف فرزند واکرم زمانده اول حضرتك جسد شریفنی ظهوره کتوروب اول حقیقت انده بکمالها عیان
اولدی وجمیع اوصاف وکمالاتیله اول مرآت مجلاده ظهور قیلدی پس بو مرتبه شرف وفضیلتی اول سلطانك جسد
شریفی اول نظردن متغیر اولمسی اکا نقصان ویرمز زیرا اول حضرت بر بدر کامل کبیدر انك ذات حقیقیسی
سرتاپا معطی ونورپاش دست کبیدر اگر اول ماه حقیقته بر صوری ال اولمزسه دی اولمسون زیرا انك دستنه احتیاجی
یوقدر کذلك بشریت اول حضرته دست کبیدر اول سراج منیرك ذات شریفی عالمه ضیا کستر ونورپاشدر اگر
بشریت واسطه سی اولمزسه ده بنا اکا عیب ونقصان کلمز زیرا اول صفت انك ذاتندن منفك اولمز وانك عطاسی ایمسه
الت خار وجارحه یه محتاج اولمز (مثنوی) احمد ار بکشاید آن پر جلیل * تا ابد مدهوش باشد جبرئیل) حضرت احمد
علیه السلام اگر اول پر جلیلی اچیدی حضرت جبرائیل علیه السلام ابد مدتنجه مدهوش اولیدی پر جلیلدن مراد
اول حضرتك قوت روحانیه سی اولور یعنی اگر حضرت رسول علیه السلام روحانی اولان پر جلیلی اچیدی وحضرت
جبرائیل علیه السلام انی کوریدی هیبت وعظمتندن ابد الآباد مدتنجه مدهوش وبیهوش قالیدی (می) چون کذشت
احمد ز سدره مرصدش * وز مقام جبرئیل واز حدش * کفت او را هین بپر اندر پیم * کفت رو رو من حریف تو نیم
چونکم حضرت احمد علیه السلام سدره دن وجبرائیلك مرصدندن کچدی وحضرت جبرائیلك مقامندن وانك
حدندن کچدی پس حضرت احمد علیه السلام اکا دیدی یا جبرائیل البته بنم اردیمجه پروازایله جبرائیل امین اول
حضرته دیدی یوری یوری بوندن اوته بن سنك حریفك دکلم یعنی حضرت جبرائیل علیه السلام اول حضرته سدرة
المنتهایه دك پیشوا ودلیل اولدی چونکم حضرت جبرائیل علیه السلام سدره یه کلدی که مقام جبرائیل علیه
السلامدر وانك مرصدیدر پس مقامنده قالدی وحضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اکا دیدی یا اخی جبرائیل

مشكله جناب عزته بيله كيدهلم حضرت جبرائيل عليه السلام اكا ديدي كه يا نبي الله توندن اوته بن سنك مصاحبتك
ايله منم بوندن اوته عزتله سن يورديدي (مثنوى) باز كفتا اورا بيا اى پرده سوز * من باوج خود نرفتستم هنوز *
كيرو اول حضرت عليه السلام اكا ديدي كل اى پرده سوز زيرا بن هنوز دخي اوج اعلامه كتمدم وبن حقيقتم جانبنه
توندن اول سيرايتدم پس كركدوكه بندن مرافقتي قطع ايليه سن (مثنوى) كفت بيرون زين حداى خوش فرمن *
كرزنم پري بسوزد پرمن * حضرت جبرائيل عليه السلام اول سلطان جليله ديدي اى بنم خوش فراولان
يارم بو حددن خارج وبومرتبه دن ايلرو اكر برپراورم بنم آتش تجلي پر وبالمي احراق ايلر لو دنوت انملة لاحترقت
ديديكي قولك مضمونيدر (مثنوى) حيرت اندر حيرت امداين قصص * بيهشي خاصكان اندر اخص) بيهشيها
جمله اينجا بازيست) چند جان داري كه جان پروازيست) الحاصل بو قصه لر حيرت اندر حيرت كلدي زيرا خاصلرك
اخصك حالنده حيرت وبيهشلكي واردر جميع بيهوشلقلر بومرتبه ده لعب وبازيدر نقدر جان طوترسن كه جان
پرداولق محليدر خاصدن مراد بونده حضرت جبرائيل عليه السلامدر واخصدن مراد حضرت رسول
اكرم صلى الله عليه وسلمدر خلاصهٔ كلام اولدركه بوذكراولنان قصه لر حيرت ايچنده حيرت كلدي وسبب
حيرت خاصكان الهينك اخص اولان كاملك حالنده بيهوشلكيدركه في الحقيقه خاصكان الهي ملائكهٔ مقرب
ايكن اخص اولان حضرت نبي عليه السلامك بلكه اكا وارث كامل اولان وليك خصوصنده حيران اولمشلر
ومدهوش قالمشلردر حال بوكه اخص اولنلردخي من وجه انلرك حالنده وشاننده حيران وبيهوش اولمشلردر نته كم
حضرت نبي عليه السلام رؤيت جبرائيل عليه السلامدن ابتداى حاللرنده مدهوش وبيهوش اولدي اما اخصك انلر
حقنده اولان بيهوشلكي قبل الوصول الى الكمال دروانلرك اخص اولنك حالنده بيهوش اولسي بعد الوصول
الى الكمالدر زيرا اخص اولان انبيا عليهم السلام واولياى كرام برمرتبه يه ايررلركه انده ملك مقرب بلكه نبي مرسل
بيله صغمز جونكه اخص اولنلر بالكليه فاني اولهلر ومرتبهٔ ولايته ايروب حضرت حقه موصول بولهلر مقام
عقلده ومرتبهٔ روحده اولان ملائكه انلرك سرندن وشاننده مدهوش وبيهوش اولورلر وليكن اكر باهوش
اولملري واكر بيهوش اولملري اخص اولنلرك مرتبه سنه نسبت جمله سي لعب وبازي كبيدر زيرا بيهوشلك
وباهوشلك جمله سي جاندار اولان مخلوقك حاليدر واخص اولان سلطانلر ايسه بي تشلردر پس اى مخلوقيت
مرتبه سنده كاهي باهوشلك وكاهي بيهوشلكله موصوف اولان كسه نيجه برجان طوترسن بو محلده مادامكه
بالكليه جاندن كچميه سن وفنا شرابني ايچميه سن واصل جانان اولمزسن مادامكه واصل جانان اولميه سن اخص
اولنلرك حالني بيلمزسن زيرا اخصك حالني خواص بيلمز بلكه نته اخص اولنلر بيلور نته كم قطب الاقطاب اولان
صاحب دولتك حالني وسرني مرتبهٔ عقلده وروحده اولان اقطاب وابدال بيلمز ديمشلردر خلاصهٔ كلام اكر خواص
بشر واكر خواص ملك اخص اولان كامل واكملك اسرارني بيلمكدن عاجزدر دو تحقيق ايلمشلردر (مثنوى)
جبرائيلا كر شريفي وعزيز * تو نه پروانه وني شمع نيز * شمع چون دعوت كند وقت فروز * جان پروانه نپرهيزد زسوز *
اى جبرائيل اكرچه شريف واكرچه عزيزسن سن پروانه دكلسن وشمع دخي دكلسن شمع جونكم اشتعال وقتنده
پروانه يي دعوت ايليه پروانه نك جاني سوز وكدازدن پرهيز ايلمز جبرائيل عليه السلامدن مقصود بونده مرتبهٔ عقلده
اولان عقل كامل صاحبلري اولور وپروانه دن مراد وارث حضرت محمد صلى الله عليه وسلم وعاشق جمال احمدي
اولان اصحاب فنا وارباب صفا اولوركه انلرك مرتبه سنه عقل شريف وملك مقرب واصل اولمز انكيچون حضرت
جبرائيل عليه السلامه خطاب وعقل كامل صاحبلرينه تعريض ايدوب بيورر يعني اى مقام عقلده اولان
ومرتبهٔ ملكيتده وروحانيتده قلان وخاصكان الهي زمره سنه داخل اولان كسه اكرچه نفس الامرده
سن دخي عزيز وشريفسن واكثر عباد اللهه نسبت عالي ولطيفسن ولكن سن پروانه كبي عاشق دكلسن وشمع
كبي معشوق دخي دكلسن زيرا شمع حقيق جونكم تجلي ذاتيه وقتنده پروانه كبي اولان عاشقلري كندينك وصالنه
دعوت ايليه پروانه نك جاني يانمقدن وفاني اولمقدن پرهيز ايلمز بلكه اول شمعه كندويي اوروب تجلي نورنده كندويي
محو ايلر نته كم حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم حق تعالينك تجلي ذاتيه سندن پرهيز ايلمدي ولكن
حضرت جبرائيل عليه السلام لو دنوت انملة لاحترقت ديوب نار تجلينك كندويي ياقمسندن قورقوب وشمع حقه
كندويي اورمسندن پرهيز ايدوب كندي مقامنده قالدي وحضرت نبي مكرم صلى الله عليه وسلم نار سمعه بن يانه يم
ديوب تجلي شمعنه كندويي اوردي وبي محابا مقام جبرائيل عليه السلامدن ايلرو كچوب واصل جانان اولدي
جونكم بو بيانده ذكر اولنان كلاملك فهمنده ومعرفتنده قصوري اولان كسه لره صعوبت اولديغي مقرر

دتحقق اولدیغنه بناء بونك مستور ومدفون اولمسنی روا کوروب کندی جنابلرینه خطاب ایدوب بیوردیلر (مثنوی
این حدیث منقلب را کور کن * شیر را بر عکس صید کور کن * بو منقلب اولان حدیثی کور ایله یاخود
یعنی بو منقلب حدیث ایچون کور ایله یعنی مدفون ایله ارسلانی عکس اوزره بیان اشکینك صیدی ایله مصرع اولده
اولان کور کاف عجمی ایله مقبره معناسنه در ومصرع ثانیده اولان کور کاف عجمی ایله بیان اشکی معناسنه در
وبو بیتده ودخی مابعدنده اولان بیتده خطاب علی قاعدة التجرید کندی نفس شریفلرینه در منکره خطاب اولمق
ویاخود بو بیتلر منکرلسانندندر دیمك بو بیتلری سباق وسیاقه توفیق ایلمسنده عدم اقتداردن ناشی اولور وقصور
فهمدن لازم کلور بلکه اولی اولان حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا فهم وعقله ملایم اولمین برنیجه اسرار
ومعارف بیوردقلرندنصکره اول اسرار اولنوکفتارلك مستور ومدفون اولمسنی روا کوروب برسبیل تجرید کندی
وجود شریفلرینه اناك مستور اولمسی خصوصنده خطاب ایلمك اولیدر مثنوی شریفده بو کونه قاعده قتی چوق
محلده واقع اولمشدر وحدیث منقلبدن مراد بو بیانده انقلاب اوزره واقع اولان سوزلردرکه اولا حضرت جبرائیل
علیه السلامی حضرت نبی علیه السلامه اقوی واعلی عد ایلیوب حضرت نبی علیه السلام اناك مشاهده سنده
بی طاقت وبی هوش اولدی دیمکله ضعفلرین بیان ایلمشلردی بعده معراجه توجه بیوردقلرنده سدره دن اوته حضرت
حقك قرب ولقاسنه کتدکلری ورب العالمینی کورمك ومشاهده قیلمق خصوصنده جبریل امیندن
حضرت پیغمبر علیه السلامی اقوی واعلی عد ایلیوب حضرت جبریل علیه السلامك اول مرتبه ده اولان ضعفی
بیان ایلمشلردی پس حدیث منقلب دیمکله بو معنالره اشارت بیوردیلر وکور کن دیمکله بو کونه سوزلرك مستور
ومخفی اولمسنه اشارت ایدرلر ومصرع ثانیده اولان شیر قوی وعالی وکور ضعیف ودنی معناسنه در ومراد حضرت
نبی علیه السلام وهر عصرده اکا وارث کامل اولان هر ولی اولور وکوردن مراد هر عصرده اولان خلق اولور
وتوضیح معنی وتحقیق نحوی بویله دیمك اولورکه ای مولانا بو منقلب اولان سوزی مستور ومخفی ایله وبر زمان بویله عالی
وقوی اولان شیر حقی ضعیف ودنی اولان خلقه برعکس صید ایله تا کم اول عالی شیری بو ضعیف اولان خلق برزمان
کندیلره کرفتار کوره لر وآنی کندیلرك مغلوبی زعم ایده لر واول شیر دلیر بونلره کمال لطفندن مدارا ایلیه وزیاده لینت
ورفقله ملایم سوزلر سویلیه وبونلر زیاده حماقت وجهالتلرندن اناك حلمی وملایمتنی اناك مغلوبیتندن عد ایلیوب
کندیلری اناك اوزرینه غالب وقوی کوره لر پس حقیقت معناسنه نظر اولنسه مصرع ثانی دخی حدیث منقلب اولور
وبو حدیث منقلبی دخی مدفون ایلمش ومستور سویلمش اولورکه هر کس بونلرك معناسنه نظر ایرکوره مز مکرکه مستور
ومخفی اولان کلامك باطننه مطلع اولان عارفلر ایرکوره (مثنوی) بند کن مشك سخن شاشیت را) وامکن انبان
قلماشیت را) آنکه برنگذشت اجزاش اززمین * پیش او معکوس قلماشیت بین * سوز نثار ایلمکلکك مشکنی
باغله سنك قلماشلغك انبانی آچمه مشك مشهوردر سخن شاش وصف ترکیبیدر اکرچه اصلنده سوز اینه یجی دیمکدر
زیرا شاش شاشیدن لفظندن ایشمك معناسنه در ولیکن صکره سوز نثار ایلمك وبیهوده کلام جاری ایلمك
معناسنده استعمال اولنمشدر وکاف متصل اولان یا مصدریه ویا خطاب ایچوندر وامکن مکشا معناسنه در قلماش
بیهوده وعبث سوز معناسنه درکذلك یا یا مصدریه ویا خطاب ایچوندر بعضلر قلماش قلاش معناسنه در دیمشلر
وبعضلر دخی ضم قافله قلماشتندن مرخم اولوب دیلدیکن سویلمك معناسنده استعمال اولنمشدر دیمشلردر
ودیلنه نه کلورسه سویلمکدن عبارت اولور دیو تعبیر ایلمشلر بو دخی بیهوده سوز سویلمك معناسنه اولور ولغت
نعمة الله ده ضم قافله قلماش بمعنی قلاش وحرامزاده وایشسز یعنی بیکار وبطال معناسنه در دیمشدر بونده ده
بیهوده معناسنه استعمال اولنمق ویا قلاشلق معناسی ویرلمك اولی اولور واولکی بیت اجزای عقل وروحی وفکری زمین
بشریتدن ومرتبهٔ سفلیتدن تجاوز وترقی ایلمین طایفه نك قتلرنده وزعملرنده بو کلامك بیهوده اولدیغنی وکندیلره
بیهوده وعبث سویلمکلکی اسناد قیلدقلرنی اشعار ایلمکدن اوتری محض شاشلغی اولا کندیلره اسناد
ایدوب برسبیل تجرید وجود شریفلرینه خطاب ایلدکدنصکره بو کلام عالینك معکوس وقلماش اولمسی اجزای عقلیه
وروحیه سی زمین بشریتدن تجاوز ایلمین طایفهٔ سفلیه نك زعملرنده وقتلرنده اولدیغنه بیت ثانی ایله تنبیه واشارت
ایدوب بو اسلوب اوزره بو کلام شریفی بیهوده زعم ایلین طائفه یه عظیم توبیخ وتشنیع بیورمشلردر پس خلاصهٔ
کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولورکه ای مولانا محض ابرا ایدیجی وکلام نثار قیلیجی مشك ودهانکی باغله منکرلرك
زعمنده وسفلی اولان طائفه نك قتنده سنك بیهوده لك محلی اولان طاغارجغکی کشاده ایله زیرا اول کمسنه نك که
اجزای عقل وروحی زمین بشریتدن یوقرو کجدی اناك اوکنده بو کلام شریف وسخن لطیف معکوس وقلماشلقدر

حق تبارك وتعالى آنك عقل وروحنه اول استعداد وقابليتى ويرمشدركه مرتبهٔ سفليدن تجاوز وترقى ايدوب مرتبهٔ
اعلايه وعالم معنايه واصل اوله آندنصكره ديدهٔ حقيقت بينله اولياى كرامك كلامنه نظر قيله تا كوره كه انلرك كلام
عاليسى نيجه منبع حكمت ونه كونه معدن علم ومعرفتدر حدذاتنده اجزاى عقل وروحى زمين بشريتدن تجاوز ايلين
طائفه هرنقدر عالى وشريف وحكمت آميز بركلامى كورسه لر انلره بيهوده وناچيزلر كلوربس حكيم الهى اولان
وبوكونه كسه لره سوزسويلين وبذل حكمت ومعرفت ايلين عزيزلره لازم اولان اولدركه ظاهرا بونلره مخالفت ايليه
بلكه امرت بمداراة الناس حديثك موجبنجه بونلره مدارا ايليه وحلم ورفقله معامله قيله بو معنايى تفهيم وتعليمدن
اوترى حضرت حسام الدين افندى يه خطاب ايدوب بو ابيات شريفه ايله تعليم بيورورلر (مثنوى) لاتخالفهم حبيبى
دارهم) ياغريبا نازلا فى دارهم * اعط ماشاؤا وراموا وارضهم * ياظعينا ساكنا فى ارضهم) اى بنم حبيبم سن بوطايفه يه
مخالفت ايلمه مدارا ايله اى بونلرك خانه سنه نازل اولان واورانده غريب اولان حبيب انلرك ديله كلرنى واستدكلرنى
اعطا ايله وبونلرى راضى قيل يا انلرك ارضنده ظعين وساكن اولان حبيم بيت اولده اولان ضميرلر ودخى بيت ثانيده
اولان ماشاؤا ورامو واده وارضهمده اولان ضميرلر جمله سى اجزاى عقل وروحى زمين بشريتدن تجاوز ايلين اهل دنيايه
واصحاب هوايه راجعدر دارم مفاعله بابندن امردر مدارات ايله معناسنه مدارا آنك معناسى قالبده بعدا ضمار ايليوب
عدو اولان كسه نك يوزنه كولمكه دير لرنته كم ايكنجى جلدده حله بردن سلك سر خنده (كز ضرورت دم خر را آن حكيم
بيننده مرور ايلك در مصرع ثانيده اولان دار خانه معناسنه در ارض افعال بابندن امر درهمزه سى قطع ايچوندر
لكن بونده ضرورت شعردن اوترى وصل اولنمق لازمدر ومصرع ثانيده اولان ارض زمين معناسنه در وتقدير كلام
بويله ديمك اولوركه اى اهل دنيانك خانه لرينه نازل اولوب انده غريب اولان حبيم سن بو سفلى طائفه يه دنت فدارهم
مادمت فى دارهم * وارضهم مادمت فى ارضهم * قولنك موجبنجه بونلره مدارا ايله ظاهرا مخالفت قيله كه حضرت
حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمك سنت سنيه لرى بودر اى حبيم سن بوطائفه نك ديلدكلرنى وطلب ايلدكلرنى
اعطا ايله وبونلرى باى وجه كان راضى قيل اى بونلرك زمينده مسافر اولان واقامت قيلان حبيم ديمك اولور بو دنيا
اهل دنيانك خانه سى وبو زمين اهل دنيا انكدرا كا مألوف اولديغى اعتباريله ارضى كيبدر واصحاب دل بو دنياده
غريبلر ومسافردر غريب ومسافره لازم اولان ادب ايسه بودركه مادامكه بر كسه نك دارنه نازل اولوب انده غريب اوله
اكا مدارا قيله وبر كسه نك كه كلوب ارضنده مسافر اوله وانده اقامت قيله لازمدركه آنى راضى قيله پس اهل دل اولان
كسه لره اهل دنيايه مدارا ايلمكدن ابو خصلت اولمز (م ى) تارسيدن درشه ودر ناز خوش * رازيا مى وزى مى ساز
خوش * تا شاهد ايرشنجه وناز خوشنه ايرشنجه اى رازى مروزى ايله خوش ولطيف دوزل رازدن مرادرى شهر يدر
چونكه رى شهرنه يانسبت الحاق ايليه لر آخرنده اولان ياى القه قلب ايدوب آخرنه برزا كتوروب رازى ديرلر مروزدن
مراد مرو شهر يدركه اكا دخى ياى نسبت الحاق ايتسه لر آنك دخى آخرنه زا كتوروب مروزى ديرلرنته كم جلداولك
اوايلنه قريب دخى برمقدار ذكرى مرور ايلمشدر وبعضلر ديشلردركه بو ايكى شهرك طايفه سى برى برلريله مقدما
عظيم ضد وخصومت اوزره ايديلر چونكه برى برلرينه ملاقى اولسه لر كنديلرينى بيلدرميوب تستر ايدرلردى بونده
رازيلردن مراد اهل الله ومروزيلردن مراد اهل دنيا اولور شاهددن مراد حضرت خدا اولمك نازندن مراد تجليات
لطيفه وجماليه سى اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه تا حقيقت شاهدنه وانك جمال باكمالنك مشاهده سنه
ايرشنجه دلك اى رى شهرنه منسوب اولان ولى وصنفى مرو شهرنه منسوب اولان اهل دنيا ايله برخوش دوزل وحسن
خلقله معامله ايله تا كم كندى ضررلركدن امين اوله سن (م ى) موسيا در پيش فرعون زمن * نرم بايد گفت قولا لينا
اى موسى زمانه نك فرعونى قتنده قول لين ايله نرم سو يلك كركدر يعنى اى موسى مشرب اولان وقلب موسى
اوزره سير قيلان مرشد كامل زمانه فرعونلرينك اوكنده كلام لطفله كركدرنته كم حق تعالى سورهٔ طه ده بيوردى
هارونله موسى عليهما السلامه كه (اذهبا الى فرعون) اى هارون وموسى وارلك فرعونه (انه طغى) تحقيق او طغيان
ايلدى (فقولا له) پس اكا سو يليك قولا لينا نرم سوز قول لين نرم سوز سو يلكدر رعونت وخشونت اوزره عنف
ايتمالك پس حين ارشادده مرشد اولنه دخى بوادبى كوزتمك لازم اولور نته كم حكايت اولنوركه واعظلردن برى
حاكلردن برينه عظيم توبيخ وتعرضلر ايدوب بالمواجهه خشونتلر كوسترمش اول دخى ايلرو كلوب ديمش كه هى
افندى سندن نيجه وجوهله اعلا وافضل اولان كسه لره وبندن نيجه مرتبه ادنى واسفل اولان كسه ايچون خداى
عزوجل وقولا له قولا لينا دو امر ايلمش ولينت وملايمت ايله ارشاد ايليك دو سو يلمش سندخى (مثنوى) آب اكر
در روغن جوشان كنى * ديكدان وديك را ويران كنى * مثلا اكر روغن جوشانه آب ايليه سن اوجاغى وچولمكى ويران

ایلرسن یعنی چغن براوجاقده چوللك ایچنده ماغ قیناركن آنك اوزرینه صو غوق صودوكسك در حال اول روغن طشره
دوكلوب هم اوجاغی وهم چوللكی ویران ایلر كذلك بارد سوزماه بارد كبیدر واهل نفسك دیك روغن جوشان
كبی اولان وجودلرینه صب ایلسك درحال جوش وخروشه كلوب دیكدان مجلسنی خراب ایدرلر وحكمت
قلوب ایچون مشتعل اولان آتش نصح وپندی صو ندررلر لازم كلدیكه بونلره غلظت وحدتدن حذر اولنه
ورفق وملایمتله حكیمانه ارشاد قیلنه (مثنوی) نرم كو لیكن مكو غیر صواب * وسوسه مفروش درلین الخطاب
نرم سو یله لیكن صوابك غیری سو یلمه لین خطابده وسوسه مصالحه یعنی مرشده لازم اولان ادب اولدركه حین
ارشادده رعونت وخشونت ایلمكدن حذر ایلیه وسوزی ملایم ونرم سو یلیه ولیكن صوابدن غیری سو یلیه
ولین خطابده خاطرینه كلان وسوسه واندیشه یی مصالحه وخلقه ریا وسمعه ایچیه بلكه مقصودی لله وفی الله اولوب
وخواطر نفسانیه ووساوس شیطانیه یی درونندن طرد ووردقیلوب صواب اوزره ملایم ونرم ولطیف سوزلر سو یلیه
تاكه مستمعینك قلبنه انك كلامی تأثیر ایلیه (مثنوی) وقت عصر آمد سخن كوتاه كن * ای كه عصرت عصرورا
آكاه كن * وقت عصر كلدی سوزی كوتاه ایله ای حبیبم سنك عصرك اهل عصری آكاه كن در مصرع
اولده اولان عصردن مراد ایكندی وقتیدر وبونده وقتك تنك اولمسندن كنایت اولور زیرا بودنیانك من اوله
الی آخره بر كون قدر فرض ایتسلر در حضرت آدم علیه السلامدن حضرت خاتمه كلنجیه دك صباح وقتندن
ایكندی زمانته كلنجیه دك كبیدر وحضرت سید الانام علیه السلامدن یوم قیامته دك عصر وقتندن غروبه
ایرنجه كبیدر پس بعد العصر هر كیم كلسه وقت عصرده كلمش كبیدر بالخصوص كه انسانك عمری قتی تنكتر اولمشدر
پس اول تنك وقتنده كلامك كوتاه اولمسی خیرلو كلمشدر انكیچون وقت عصر آمد سخن كوتاه كن بیوردیلر ومصرع
ثانیده اولان اولكی عصر صفحق معناسنه وثانئی عصر مضاف مقدر اولمق اوزره زمان معناسنه اولوب اهل
عصر معناسنه اولور وتقدیر كلام بویله دیمك اولوركه ای بنم حبیبم وقت عصر كلدی وزمان تنك اولدی خیر الكلام
ماقل ودل موجبنجه سوزی قیصه ایله وكلامی موجز ومفید سو یله ای حكیم الهی كه سنك نرم وحلوه خلق عصر ایلمك
اهل عصری آكاه ایلجیدر وآنلری دین ودیانتدن علیم وخبیر قیلجیدر (مثنوی) كرو نمی كل خوار مرا كه قندبه
نرمی فاسد مكن طبعش مده * كل خواره به دی كه قند یكدر فاسد نرملك ایله آكا طین ویرمه ویت مقدماده نرم كو
لیكن مكو غیری صواب بیوردقلری كلامدن ناشی اولان سؤال مقدره جواب كبی واقع اولمشدر كان دیمك لا زم
كادیكه نیچه نرم سو یلیم وبو خلقه نه كونه صواب نقل ایلیم بیوردیلر كه كل خواره اولانه ملایمت اوزره دی كه یاتی
سكا قند بیمك یاكچق بیمكدن اولی وغدای نفسانیه یی ترك ایدوب غدای روحانیه اولان علوم وحكمی اكل ایلمك
هر وجهله انفع واعلادر اكا نرمی فاسد ایلمه یعنی یاكچق ویرمه مراد انك مزاجنه معین اولان وطبعنه خوش
كلان سوزی سو یلمه كه اول فاسد اولان نرملكدر زیرا طین یمكه رضا ویرمكدر الحاصل نرملك ایكی قسمدر بری
نرمی فاسد بومذمومدر وبری دخی نرمی مصلحدر كه بومحمودر ونرمی فاسد اولدركه بر كل یین كسنه نك مزاجنه
معین اولان وطبعنه خوش كلان سوزی سو یلیه سن واكا طینی بو یله بیمك وشو یله اكل ایلمك كركدر
دیو اجازت ویره سن ونرمی مصلح اولدر كه كل خواره اولان كسنه یه طین یمكه اجازت ویرمیه سن وطبعنه معین اولان
سوزی سو یلمیه سن بلكه علم دینی وشكر معنوی اكل ایله دیو قند روحانی یمكه ترغیب وتحریض ایلیه سن (مثنوی
(نطق جان را روضه جانیستی * كرز حرف وصوت مستغنیستی * ای حبیبم نطق جان ایچون سن روضه جانسندر
اكرچه حرف وصوتدن مستغنی سندر خطاب حضرت حسام الدینه در بوتقدیر اوزره مصرع ثانیده كرحرف
شرط اولمز وجزایه دخی احتیاج اولمزاما كرحرف شرط اولورسه بو تقدیره اولان مصرع اول اولور وتقدیر كلام بویله
دیمك اولوركه ای حسام الدین چلبی اكر حرف وصوتدن سن مستغنی اولیدك نطق جان ایچون جانه منسوب صافی
روضه ایدك لكن برای تعلیم انام وتفهیم عوام بو حرف وصوتدن مستغنی دكلسن دیرمن بو نطق جان ایچون جانه
منسوب صافی دكلسن دربلكه حرف وصوتله احاطه اولنمش وبناء قیلنمش بر روضه جان سندر پس بو حرف وصوت
دخی بو نطق جانه وروضه جنانه من وجه لازم اولنلردندر نته كم بر بستان وقندزاره كتوروب بر سبز خری اوبوق
نصب ایدرلر كه اول سبز نیچه بیكانه قوشلری وبیهوش اولان وحوشلری اول بستان وقندزاره كیرمكدن وانك ایچنده
اولان لطایف ثماری كورمكدن وآنلری دیرمكدن آنلره مانع اولور كذلك بو حرف وصوت دخی نطق جان ایچون
وقندزار جنان ایچون الحكمة والمصلحة وضع سبز كبیدر كه نیچه وحشی طبیعت اولان كسه لر ایراقدن انی كوروب
درون قندزاره داخل اولقدن اعراض ایدرلر نته كم من وجه حرف وصوتك دخی لازم اولدیغی وعضا معنایه نسبت

سرخر کبی اولدیغنه بو بیتلرله اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) این سرخر در میان قندزار * ای بسا کسرا که بنهادست خار * ظن ببرد از دور کان انست وبس * چون فج مغلوب وامیرفت پس * قندزار وشکرستان ایچنده واشلك باشی ای چوق کسنه یی که خار قومشدر زیرا اول کسه ایراقدن ظن ایلدیکه اول انجق اودر اول کسنه مغلوب قوج کبی کیرو وارد نه کتدی قندزار قندیتن یره دیرلر وعادت ناسدر که بستانلك وقندزارلرك میانتنه کتوروب بر اغاج خرباشلرنی بر آغاج اوزره نصب ایدرلر تا بد چشم اولنلرك کوزی قندزاره دکیوب اکا دکه وبوندن ماعدا بعض جانورلر کلورلر آنی کوروب آنی برشی توهم ایدوب اول قندزاره کیرمکدن اول واسطه ایله اجتناب ایده پس حضرت مولانا قدس الله سره الاعلا بو مثنوی شریفنده اولان معانی واسراری قندزاره تمثیل ایلدیلر وبونك حروف واصوات وامثال وحکایاتنی باخصوصکه هزلیات ومطایباتنی خرباشلرینه تشبیه قیلدیلرکه اولابد نظر اولنلرك فکر ونظری بونك اسرارنه وقندزارنه واقع اولمیه وجانور طبیعت اولنلر دخی اول وهلة دن انی کوروب واول قندزار معنوینك دروننده ن غافل اولوب بو روضهٔ جانی انجق همان الفاظ وحروف وحکایات وهزلیات زعم ایلیوب بوکا رغبت قیلمقدن وتعلمنه طالب اولمقدن کیرو دورلر نته کم بو معناره اشارت ایدوب بیوررلر بو سرخر کبی اولان حروف وکلمات وحکایات وهزلیات بو قندزار معنوینك میانتنده ای غافل چوق کسه لری خار وبو سعادتدن بی نصیب وبی کار قومشدر اول احمق ایراقدن ظن ایلتورکه اول روضهٔ جان وقندزار جنان انجق حروف وکلمات وحکایات وهزلیاتدر وانك درونده نتیجه معارف واسرار ونتیجه علوم یادکار یوقدر پس مغلوب قوج کبی کیرو وارد نه دونوب بردخی ایلرو کلوب اقدام واهتمام قیلوب بونك سرنه واقف اولمق ودرونه دخول قیلمق بکالازمدر پس بوقدرله بوندن مستغنی اولمق واجتناب قیلمق ارلقدر کلدر دیوب بذل همت قیلمز بلکه ظن فاسدی اوزره بو کتاب شریفی محضا حروف والفاظ زعم ایدوب بو جانبه متوجه اولمز (مثنوی) صورت حرف آن سرخردان یقین * در رز معنی وفردوس برین * صورت حرف یقین ومحقق اول سرخر بیل معنی باغنده وفردوس عالیده رز معنادن وفردوس برندن مراد بو کتاب شریف وبو کلام لطیفدر یعنی بو معنی باغنده وفردوس عالیده مواقع اولان صورت حروف وکلماتی بی شك بستانینه وضع اولنان اشك باشی کبی بیل احمق ونادان اولان جانورلر بونك ضمننده اولان فواید وحکمدن غافل اولوب وانجق نظرلری بونك صورت حروفنه ورسوم الفاظنه وکلماتنه طوقنوب باطننی دخی زعم فاسدلری اوزره بویله صانوب بونك فواید ومنافعندن محروم قالورلر (مثنوی) ای ضیاء الحق حسام الدین درآر * این سرخر وا دران بطیخ زار * تا سرخر چون بمرد از مسلخه * نشو دیکر بخشدش آن مبطخه * پس ای ضیاء الحق اولان حسام الدین سن کتور بو خرباشنی اول بطیخ زاره تا که سرخر چونکه مسلخه دن اولدی اول مبطخهٔ معنوی اکا بر نشو دیکر بخش ایلر بطیخ قاونه وقاربوزه دیرلر بطیخ زار قاون وقاربوز بتن محله دیرلر مسلخه محل سلخه دیرلر مثلا بر حیوان اولوب دریسی صویلوب یوزلدیکی یره دیرلر مسلخه مبطخه اولنده میم بعده باواندنصکره طا ایله بطیخ بتن یره دیرلر بعضلر خطا ایدوب اولنده میم وصکره طا وصکره با ایله مطبخه زعم ایلمشلردرکه محل طبخ اولان یره دیرلر ادنی عرفانی اولان کسه بو معنایی اختیار ایلمز که اصلا مناسبتی یوقدر ونسخهٔ جلالیده ونسخهٔ افلاکیده وجمیع معتمد علیه اولان نسخه لرك جمله سنده مبطخه واقع اولمشدر باخصوصکه مقدم اولان بیتده بطیخ زار لفظی بونك مبطخه اولمسنی مؤید اولور واقتضا قیلور وخلاصهٔ کلام وتحقیق مرام بویله دیمك اولورکه ای حقك ضیاسی ودینك حسامی اولان حبیبم بو سرخر کبی اولان حروف وکلماتی وحکایات وهزلیاتی اول معنوی اولان بطیخ زاره وفردوس اسراره کتور وبونده نصب ایله تا کم سرخر چونکم اولوب محل سلخدن دور اوله وکتوروب آنی بر کسه بطیخ زاره نصب قیله اول مبطخه اکا بر آخر نشو ویرر واول سرخر اول بستاندن بر هیئت اخری ومحله مناسب بر صورت اخر بولور پس بو کلمات وهزلیاتی دخی اکرچه سرخر کبیدر چونکم مسلخهٔ دهان عوامدن دور اولور بو معنوی اولان قندزار وروحانی اولان بطیخ زاره کتوروب آنی نصب ایلدکده بو مبطخهٔ معنوی اکا برهیئت دیکر وحالت آخر بخش ایلرکه عادتدر بستان اوبوقسز اولمز وبعض بدنظرلرك نظری اکا واقع اولوب اول واسطه ایله بوستان سوءنظردن محفوظ اولور حدذاتنده مسلخهٔ دهان عوامدن ایکن خر مرده نك باشی کبی بی روح وبیهوده اولان کلمات وهزلیاتی اول حضرت چونکم کتوروب بو معنوی اولان مبطخه یه وضع ایلدیلر بو بطیخ زار روحانی اکا بر نشو دیکر ور حالت آخر ویرمشدرکه مرده ایکن روح بولمش وبی معنی ایکن با معنی اولمشدر (مثنوی) هین زما صورتکری وجان زنو * نی غلط این هم زتو هم آن زتو * آکاه اول ای حسام الدین صورتکرلك بزدن وجان ویرملك سندن یوق بو سوز غلطدر هم بو سندن وهم اوسندندر یعنی ای حسام الدین

بزدن بو حروف و كلماتی نظمه كتورمك ورسم وصورت مرتبه سنه یتورمك بزم جانبمزدندر وانلركا زوج ورمك
وتقریر وتعبیر كله اهل نظر اولان عشاقك نظرنه ایركورمك سنك جانبكدندر یوق بویله دكلدر بو سوز
غلطدر بلكه حقیقتده مهم بو صور تكثر اولمق وهم اكا حیات ولطافت ورمك سنندندر زیرا حقیقتده ایكیمز
بو قدر سنكله بن نفس واحدز هرنه كم سندن ظاهر اولور عین بندن ظاهر اولور وهرنه كم بندن ظهوره كلورسه
اول همان حقیقتده سندن ظهوره كلور پس اولكی سوز اكرچه صورت ظاهره یه كوره یرنده در لكن
حقیقت ومعنایه نسبتله غلطدر انكچون اول صور تكثرلكی كندیلره وبان ورمكی حسام الدین افندی یه اسناد
ایلیوب ظاهره رعایت ایلدكدنصكره بو سوز حقیقتده غلط اولدی یعنی اشعار ایلكدن اوتری بونی نفی ایدوب وغلط
اولدی یعنی بیلدیروب صور تكثرلكی وجانده لكی اكا اسناد ایلدیلر (مثنوی) بر فلك محمودی ای خورشید فاش *
بر زمین هم تا ابد محمود باش * تا زمینی با سمائی بلند * یكدل ویك قبله ویك خو شوند * ای فاش وعیان اولان
خورشید فلك اوزره محمودسن زمین اوزره تادخی ابد محمود اول تاكم زمینه منسوب اولنلر بلند اولان سمایه منسوب اولنلرله
یكدل ویك قبله ویك خو اوله ان الله اولیاء اخفیاء معروفون بین اهل السماء ومستورون بین اهل الارض حدیثنك
نحوا سنجه الله تبارك وتعالینك شول ولیلری واردر كه اهل آسمان ما بیننده مشهور واهل زمین ما بیننده مستورلردر
وحسام الدین افندی دخی مقدما شول اولیای اخفیادن ایدیلر كه اهل آسمان قتلرنده محمود ومشهور اولمشلردی
ولكن اهل زمین ما بیننده مستور ومختفی قالمشلردی حضرت مولانا قدس الله سره العزیز انلرك اهل زمین ما بیننده
دخی محمود ومشهور اولمسنه دعا ایدوب دیرلر ای فاش وآشكار اولمش خورشید معنوی فلك اوزره محمود بین اهل السماء
مشهور ومحمودسن دعام بودر كه زمین اوزره هم ابدی محمود اوله سن حتی اهل زمین بلند اولان آسمانك اهلیله یكدل
ویكجهت اوله لر وسنی بیلكده وذاتكه محبت قیلمقده یك خوی اوله لر وجمله سی حمد وثنا كه اشتغال قیله لر دعالر بنك
قبول اولدی یعنی انر وعلامتی قوی واضح وظاهردر كه اول حضرت خلق ایچنده كالشمس فی اوقات الهواجر عیان وباهر
اولمشدر (مثنوی) تفرقه برخیز دو شرك ذوی * وحدتست اندر وجود معنوی * پس اورتادن تفرقه قالقه وشرك
واثنینیت كیده مز یرا وجود معنویده برلك واردر یعنی چونكم زمینیلر بلند اولان سمائیلرله یكدل ویك خو اوله لر
اورتالقدن تفرقه وشرك واثنینیت ومغایرت مرتفع اوله زیرا معنوی اولان وجود حقیقی عین وحدتدر وتفرقه وتضاد
ومغایرت واختلاف هر كسك تعینی واسطه سیله ظهوره كلمشدر وسن اول وحدت مطلقه اولان وجود معنوینك
مرآت ومظهری سن چونكم اهل زمین دخی اهل آسمان كبی سكا حمد وثنالر قیله لر ومتوجه اوله لر ما بینلرنده تفرقه
واثنینیت كیدوب یكدل ویك قبله اولورلر وتوحید حقیقی مرتبه سی بولورلر (مثنوی) چون شناسد جان من جان ترا *
یاد ارند اتحاد ماجرا * موسی وهارون شوند اندر زمین * مختلط خوش همچو شیر وانكبین * چونكم بنم
جانم سنك جانكی اكلیه ماجرانك اتحادنی یاده كتورورلر زمینده موسی وهارون علیهم السلام اولورلر شیر ایله انكبین
كبی خوش اختلاط ایدیجی یعنی ای حسام الدین چلبی چونكم بنم جانم بو عالمده سنك جانكی اكلیه وآكا آشنالك
كسب ایلیه عالم ارواحده اولان ماجرانك اتحادنی یاد ایدرلر وانده واقع اولان تعارف اوزره بو عالمده اتحاده مرتبه
كیدرلر بر مرتبه الفت واتحاد ایدرلر كه زمانه ده موسی وهارون علیهما السلام كبی اولورلر وشیرله انكبین كبی
خوش اختلاط قیلورلر نته كم نبی علیه السلام حضرت علی ایله موسی ایله هارون كبی خوش اتحاد ایلدكلرندن
اوتری حضرت علی رضی الله عنه یه خطابا بیورمشلردر یا علی انت منی بمنزلة هارون من موسی پس ای حسام
الدین چلبی سنك جانك بنم جانمله موسی ایله هارون كبی اوله لر وحضرت نبی علیه السلام ایله حضرت علی كبی اتحاد
واختلاط قیله لر دیمك اولور (مثنوی) چون شناسد اندك ومنكر شود * منكری اش پرده ساتر شود * چونكم بنم جانم
سنك جانكی ازجق اكلیه ومنكر اوله انك منكرلكی اكا پرده ساتر اولور یعنی چونكم بنم روحم سنك روحكی بو دنیاده
بر مقدار فهم ایلیه وانك اول فهمی ومعرفتی حقیقتده نعمت عظمی در لكن انك قدرنی بیلیوب منكر اوله انك
منكرلكی كندی یه پرده ساتر اولور واول فهمی واول معرفتی اندن ازاله قیلور بو معنی (لئن اشركت لیحبطن عملك)
قیلندن اولور یعنی حق تعالی حضرتلری حبیب اكرم صلی الله علیه وسلمه خطاب ایدوب بیوررلر كه اكر فرضی سن بكا
شرك ایلسك البته سنك دخی عملك حبط اولوردی پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بردخی بیوررلر كه
چونكم بنم جانم سنی اكلیه وبعده انكار قیله انك منكرلكی اول نعمتی ستر ایدیجی پرده اولور فرضی بنم جانم ایسه ده
انكار وكفران نعمت برخبیث خصلتدر كه فرضی نیده ویاخود ولیده اولسه آنلره بیله ضرر ویررحال بو كه انلرده
اولمق احتمالی یوقدر اما اكر اولسیدی ضرری مقرر ایدی پس اكلیوب بعده منكر اولنلره ضرری نه مرتبه اولمق لازم

کلوروبوندن معلوم ایلدیلر حضرت مولانا قدس سره العزیزك بو معنایی کندی نفسلرینه اسناد قیلملری بعد المعرفت
انکار قیلنلرك سوء حالنی وقبح مآلنی اعلام واشعار ایلمکدن اوتریدر (مثنوی) پس شناسایی بکرد انیدرو * خشم
کرد آن مه زناشکری او * چوقنا کلملقلر وفهم ایلمکلکلر ویزدوندردی پس اول ماه منیرانك ناشکرلکندن اوتری
خشم وغضب ایلدی یوخی وجهدر چوق اکلیجی کسه ا کلمقدن یوزدوندردی اول ماه حقیقت انلرك شکر
اولدیغندن اوتری اکا خشم ایلدی یعنی چوق کسه لر بر کامل ومکمل اولان خلیفهٔ حقی اکلدیلر وفهم ایلدیلر بعده
انلرك اکلسی وفهم ایلسی یوزدوندردی واعراض ایلدی اول ماه حقیقی اولان کامل انلرك ناشکر اولمسندن اوتری
خشم وغضب ایلدی وخلیفه نك خشم وغضبی عینیله مستخلف اولان خدانك خشم وغضبیدر که (ولئن کفرتم
ان عذابی لشدید) آیت کریمه سنك موجبنجه نعمت عظمی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامك وجودلرینه
کفران اوزره اولان طایفه یه حق تعالی خشم ایلمشدر وانلری عذاب شدیده مستحق قیلمشدر (مثنوی)
زین سبب جان نبی را جان بد * ناشناسا کشت وپشت پای زد * بو سببدندر حضرت نبی علیه السلامك جانته جان بد
ناشناسا اولدی وپشت پای اوردی چوق شناسالك یوزدوندروب ماه حقیق انلره خشم ایلدیکی سببدن
بد اولان کافرلرك جانی حضرت نبی علیه السلامك جانی ناشناسا اولدی واول حضرتی کمال مرتبه بیلمشلر ایکن
هر بری اکا پشت پای اوردی وانکار قیلدی وکفر وشرکلرندن منفك اولمدی نته کم بو معنایه اشارت ایدوب
بیوررلر (مثنوی) این همه خواندی فرو خوان لم یکن * تا بدانی لج آن کبر کهن * بو دوکلی یی اوقودك لم یکن
سوره سنی اوقو تا اول کهنه کبرك لج وعنادن بیله سن بو بیت لم یکن سوره سنه اشارتدر (لم یکن الذین کفروا) شول
کسه لر که کافر اولدیلر (من اهل الکتاب) یعنی یهود ونصارادن (والمشرکین) دخی مشرکلردن دخی عبدهٔ اصنامدن
منفکین) دینلرندن منفك ومنقطع اولمدیلر (حتی تاتیهم البینة) حتی بونلره کلدی حجة واضحه که قرآندر (رسول
من الله) بدلدر بینه دن ومن متعلقدر محذوفه صفتیدر رسولك یعنی حتی بونلره رسول کلدی اول رسول که الله دندر
یتلو صحفا مطهرة) یتلو صفتدر رسولك ویا خود حالدر متعلق محذوفك ضمیرندن یعنی اول رسول که تلاوت وقرائت ایلر
صحف منزهه یی یعنی اباطیل ومفاسددن مطهر اولان قرآنی (فیها کتب قیمة) اول صحفده واردر مکتوبات مستقیمه
ومواعظه واحکام ثابته معنی بیت بو دوکلی بزم کلامزی سن اوقودك اکر بو معنایه قرآن عظیمدن شاهد استرسك
لم یکن سوره سنی اوقو تا کم اول اسکی کافرلك لج وعنادنی بیله سن زیرا اول اسکی اولان کافرکابلرنده رسول اکرم
صلی الله علیه وسلمك حلیه واحوالن کوروب کمال تعشق واروزو ایدرلردی حتی بونلره الله دن بینه کلدی واول رسول
کرم آنلره صحف مطهره یی تلاوت قیلدی بونلر کفرلرندن وعنادلرندن اولان انکارلرندن منفك اولمدیلر واول حضرتی
کمالیله بیلور کن انکار ایدوب اکا تبعیت قیلمدیلر زیرا اهل کتاب اول حضرتی انجیل وتوراتده بیلمشلر وآنك شان
شریفنه کمالیله عارف اولمشلردی لیکن صکره اول حضرت وجوده کلدکدنصکره بونلر عنادله کافر اولدیلر نته کم
بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) پیش از انکه نقش احمد فر نمود * نعت او هر کبر را تعویذ بود * کین چنین
کس هست تا آید پدید * از خیال روش دلشان می طپید * اندن اول که حضرت احمد علیه السلامك نقشی فر وروتق
کوستردی آنك نعت شریفی هر کافر ایچون حرز وتعویذ ایدی که بویله بر عظیم الشان کسه واردر تا اول پدید
وظاهر که آنك یوزی خیالندن انلرك جانی طلبردی یعنی حضرت محمد مصطفی علیه السلامك نقش شریفی وشکل
لطیفی بو دنیایه کلمزدن اول وروغنا اولمزدن مقدم آنك توراتده وانجیلده اولان نعت شریفی هر کافر ایچون حمایل اولمش
وهر کافر اول نعتی کندی یه حرز وتعویذ قیلمشدی بویله دیرلردی که بر بویله کسه واردر تا اول چقن ظاهر اولوردیوب
اول حضرتك روی شریفنك خیالندن انلرك کوکلی طلبردی وآنك وجودینه وظهورینه مشتاق اولورلردی (مثنوی)
سجده می کردند کای رب بشر * در عیان آریش هرچه زودتر * تا بنام احمد از یستفتحون * یاغیانشان می شدندی
سرنکون * سجده ایدرلردی ای رب بشر آنی عیان کتور هرنه ایسه تیزرك یعنی اول طائفه قبل وجود النبی حق
تعالی حضرتلرینه سجده ایدرلردی بویله دیو که ای بشرك مالکی ومصلح احوالی اول حضرتی عیانه کتور هرنه وجهله
تیزرك اولور حتی بونلر حضرت احمد علیه السلامك نامیله یستفتحوندن انلرك دشمن وباغیلری سرنکون ومنهزم
اولورلردی بو بیت سوره بقره ده اولان ایته اشارتدر (ولما جاءهم) وقتاکم بونلره کلدیسه (کتاب) اول کتاب عظیم الشان که
(من عند الله) اول الله قتندندر (مصدق لما معهم) تصدیق ایدیجیدر بونلره اولان کتاب اثبات توحید ونبوتده
وقضا وقدرده وحشر ونشرده (وکانوا من قبل) وحال بو که اولدیلردی قبل نزول هذا الکتاب یستفتحون طلب فتح
ایدرلردی (علی الذین کفروا) کافر اولنلر اوزرینه یعنی وديلر هرمارکه کفارله جنك وجدل ایتسه لر دیرلردیکه (اللهم

انصرنا بالنبي المبعوث في آخر الزمان الذي نجد نعته في التورية (فلما جاءهم * پس اول وقتده كه بونلره كلدى (ما عرفوا
شول كسنه كه انى بيلديلردى سابقا يعنى من دن (كفروا به) انكا كافر اولديلر (فلعنة الله على الكافرين) پس الهك لعنتى
كافرلر اوزرينه در موضع مضمرده موضع مظهر بونلر اوزره لعنت كفرلرى سببيله اولديغنى مشعردر يعنى حق
بونلرك حضرت احمد عليه السلامك نام شريفيله استفتاح ايلمرندن بونلرك باغيلرى سرنكون اولورلردى وانلر
عدولرى اوزره غلبه قيلورلردى كذلك مشايخ وعرفانك دخى نيجه كسه كورمزدن اول تمام مريد صادق ومحب
وعاشق اولورلر پس ملاقات ميسر اولدقده خبث باطنلرى ظهور ايدوب عقيدهلرى فاسد اولور وانكارلرى ظهوره
كلور (مثنوى) هر كجا حرب مهولى آمدى * غوثشان كرارى احمد بدى * هر كجا بيمارى مزمن بدى * يادا وشان
داروى شافى شدى * هر قنده كه بر هولناك جنك كليدى انلرك غوثى حضرت احمد عليه السلامك كرارلكى اولوردى
يعنى هر نه يرده كه بر هولنمش وقورقولمش قتال ظهوره كلنيدى انلرك معينى احمد عليه السلام حضرتلرينك
حمله ايديجيلكى وقوت روحانيهسى اولوردى واول حضرتك نام شريفى ونعت لطيفى آنلره مدد قيلوردى وكذلك
هر قنده كه مزمن بيمارلك اوليدى اول پيغمبر عليه السلامى يادايلمرى انلره داروى شافى اولوردى مزمن اسم
فاعلدر كوترروم ايديجى معناسنه يعنى قنده كه كوترروم ايديجى وعلاج قبول ايلمز مهلك برخسته اولسه ايدى
اول پيغمبر عليه السلامى يادايلمرى وانك نام شريفى اول خستهنك اوزره اوقومرلرى انلره شفا وريجى دار واولوردى
ومريضلرى اول نام شريف حرمتنه صحت بولوردى (مثنوى) نقش اوهى كشت اندر روا هشان * دردل ودر كوش
ودر افواهشان * نقش اورا كى بيابد هر شغال * بلكه فرع نقش اويعنى خيال * انلرك يوللرنده اول حضرتك
صورت ونقشى اولدى انلرك درون دلنده وكوشنده واغزلرنده يعنى قبل ظهور النبي عليه السلام يهود ونصارانك
اول حضرتك نقشنه ونامنه بر مرتبه رغبتلرى ورعايتلرى وارايدى كه اول حضرتك صورت شريفهسى توراتده
وانجيلده مسطور اولديغى حليه اوزره كندى يوللرنده قومشلردى واول حضرتك نقشى انلرك يوللرنده اوليش
ايدى تا ينده وروندده اول نقشى كوردكدهما كا تعظيم وتكريم ايدرلردى وانندن مرادلرى اوزره استمداد واستشفاع
ايدرلردى اول حضرتك نامى ومحبتى انلرك قلبنده ونعت وذكرى قولاقلرنده ونام شريفى وذكر لطيفى اغزلرنده
ايدى اكثرانى سو يلرلرايدى وا كرانك خبرنى استماع ايلرلردى اكرچه بويله ايدى لكن هر شغال واهل ضلال انك
نقشنى نچون بولور بلكه انك نقشنك فرعى يعنى خيالنى بولور يعنى فعلى تفسيردن مراد فرع نقشى خيالله تفسير
ايلمش اولورلر خلاصهٔ كلام اول خبيثلرك كورديكى صورت وبولديغى نقش حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم
حضرتلرينك من حيث الحقيقه اولان ذات شريفلرينك نقشى دكل ايدى زيرا هر شغال اول حضرتك عين نقشنى نچون
بولور بلكه انلرك بولديغى اول حضرتك نقشنك فرعى وخيالى ايدى انكيچون انلرى كفر ونفاقدن خلاص ايلمدى
اكر حقيقة اولان اصل نقش انلرك وجودنه دوشيدى واول حضرتك صورت جميلهسى انلرك قلبنده نمايان اوليدى
انلرى كفر ونفاقدن خلاص قيليدى (م ى) نقش او بر روى ديوار ارفتد * ازدل ديوار خون دل چكد * آنچنان فرخ
بودنقش برو * كه رهد ديوار درحال ازدورو) اول حضرتك نقش شريفى اكر روى ديوار اوزره دوشيدى اول ديوارك
دروندن خون دل طملردى اول حضرتك نقشى اول ديوار اوزره انجيلين فرخ اولوركه ديوار في الحال ايكى يوزدن
قورتولوريعنى اول حضرتك اصل نقش حقيقى اولان صورت حسنهسى فرضا اكر ديوارك يوزى اوزره دوشسه
ايدى ديوارك دروندن كوكل قانى طمليه ايدى مراد تخييل وتمثيلدر يعنى ديواره عقل وتميز اولسه واول حضرتك
حقيقى اولان نقشى انك اوزرينه واقع اولسه كمال خشيتندن وحياسندن اول ديوارك دروندن قان طمليه ايدى
اندنصكره اول حضرتك اصل نقشى اول ديوار اوزره انجيلين فرخ اوليدى ومبارك كليدى كه ديوار درحال ذوالوجهين
اولمقدن قورتليدى (مثنوى) كشته بايك روى اهل صفا) ان دورويى عيب مر ديوار را * اهل صفانك يكر وبلكنه
نسبتله اول ايكى يوزلولك ديواره عيب اولمشدر يعنى دروني وبروني بالذات اولان اهل صفايه نسبتله اول ذوالوجهين اولمق
عيب اولدى چونكم ديوار جامد ايكن ايكى يوزلولك اكا عيب اولمجق انسانه ذوالوجهين اولمق نه مرتبه عيب اولور
بوندن قياس ايله ذوالوجهين اولان كسه جميع ناسك زياده شرلوسى اولديغنه بو حديث شريف دلالت ايدر) قال النبي
صلى الله عليه وسلم تجدون شر الناس يوم القيامة ذوالوجهين الذي يأتي هؤلاء بوجه وهؤلاء بوجه كذا في المصابيح
مثنوى) اين همه تعظيم وتفخيم وداد * چون بديد نقش بصورت بر دباد * بو بيت بوذكر اولنان مقدماتك نتيجه سيدر
الحاصل بو دوكلى تعظيم وتفخيم ووداد ومحبت چونكم اول حضرتى صورت حسنيله كورديلر انلرك بو خصلتلرنى
باد ايلتدى يعنى يهود ونصارى اول حضرت وجوده كلزدن اول انك نعت شريفنه ونقش لطيفنه عظيم محبتلر ورعايتلر

ایدرلردی چونکم صورتا اول حضرتی تعظیم وتفخیم ووداد بادهوا اکیدردی بوتارك تعظیمی اهانته ومحبتی عداوته
تبدیل اولدی (مثنوی) قلب آتش دید وشد دردم سیاه * قلب رادر قلب کی بود ستراه) مثلا قلب آتش کوردی
وفی الخیال سیاه اولدی قلبك قلبه چقن بولی اولمشدر یعنی فی المثل قلب زر اندود کبی اولان کسه آتش امتحانی
کورسه فی الحال روسیاه اولور وانك فضاحت وقباحت باطنی ظهوره کلور وقلب اولان اهل تزویرك چقن قلب وجانه
بولی اولمشدر یعنی قلب اولان مزخرفك جان ودل جانبنه اصلا بولی اولمشدر وقلب اولان اهل تزویر مظهر حق
اولان قلبه اصلا یول بولمشدر ودخول قیلمشدر (مثنوی) قلب می زد لاف اشواق محك * تا مریدا زرادر اندازد
بشك) افتداندردام مکرش ناکسی * این کمان سر برزند از هر خسی) قلب محکك شوقلرینك لافنی اوردی تا مریدلری
شك وکمانه آته انك دام مکرنه ناکس دوشر زیرا بوکمان هر برخسدن باش بوقر واورر قلبدن مراد بونده شول اهل
نفس واهل هوا واصحاب زرق وریا وارباب مکر ودغادر که صورتلرنی لباس صلاحله آراسته ولسانلرنی کلمات
شرعیه ومقالات مرعیه ایله پیراسته قیلمشلردر حال بوکه درونلری هوس وهوا ایله طولو وباطنلری فتنه وفساد ایله
ومحبت دنیا ایله مملودر بوکونه مکار وغدارلر انبیا علیهم السلام واولیای کرامك مرید ومحبی اولنلری چقن کندی یه
تسخیر ایلمك ومایل قیلمق استسه‌لر اول قلابلر محك کبی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامك اشو اقنك
لافنی اوررلر و[illegible] لقاسنه عرض اشتیاقلر قیلورلر تا کم انبیا علیهم السلام واولیای کرامك مرید ومحبی اولنلری
شك وکمانه براغه‌لر حتی آنلردن برینك دام مکرنه برناکس وبی عقل اولان خس دوشر زیرا بوشبهه وکمان هر عقلسز
اولان خسلردن درونتدن بوقرو باش کتورر بوبله دیو (مثنوی) کین اکرنه تقدیا کیزه بدی) کی بسنك امتحان راغب شدی
که بومردا کر تقدیا کیزه اولمیدی سنك امتحانه چقن راغب وطالب اولوردی یعنی هر برخس وبی تمیز اولان کسه‌نك
درونتده بوکونه کمان باش بوقروکتوررود برکه بومحك کبی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامه عرض اشتیاق
ایلین مرادا کر تقدیا کیزه اولمسه ایدی وخلوص مرتبه‌سن بولسه ایدی امتحان سنکنه راغب اولان خالص التونك
کبی انبیا علیهم السلام واولیای کرامه راغب اولور میدی وعرض اشتیاقلر قیلور میدی خبری یوقکه انك
عرض اشتیاقلر ایلمسی لاف وانبیا علیهم السلام واولیای کرامه راغبم دیمسی عین دعوی وکزافدر (مثنوی) او محك
می خواهد اما آنجنان * که نکردد قلبی اوزان عیان * اول مرد مدعی محك استر اما انجلین محك استرکه اول
محکدن انك قلبلکی عیان اولمیه بوبیت اول خس وبی تمیز اولان مردا کر خالص اولمیه نیچون محك استردی
دین کسه‌یه من وجه تصدیق ایچون دینلمشدر یعنی نعم اول مرد لاف ومدعی محك استر اما انجلین محك استرکه
انك قلبلکی اول محکدن عیان اولمیه بلکه اول محك انك قلب وفاسد اولدیغنی ستر ایلیوب بوزر خالص در دیو انی مدح
ایلیه (م ی) آن محك که او نهان دارد صفت * نه محك باشد نه نور معرفت * اول محك که صفتی کزلو طوتر اول نه محك ونه نور
معرفت اولور یعنی برکسه شریعت وطریقتده محك مرتبه‌سنده اولسه واحوال نامی عزیم دیو دعوی قیلسه وبر قلبك
صفت قبیحه‌سنی نهان طوتسه وانك قلبیتنی تمیزا تمکه قادر اولسه او کسه محك اولمز وانك نور معرفتی دخی اولمز زیرا
محکك شانی اولدرکه قلبی نقد خالصدن فرق ایلیه ونور معرفتك دخی خاصیتی اولدرکه ایکی بدن واصلی افسددن تمیز
ایلیه چونکم بر محك قلبی نقددن وبر معرفت ایکی بددن فرق وتمیز ایلمکه قادر اولمیه حد ذاتنده اول محك اولمز ونور
معرفت اولمز (م ی) آینه کو عیب رودارد نهان * از برای خاطر هر قلتبان) آینه نبود منافق باشد او * اینچنین آینه
تا توانی مجو * آینه که اوعیب رویی نهان طوتر هر قلتبانك خاطرندن اوتری اول صحیح آینه اولمز منافق اولور
مادامکه قادرسك بویله آینه استمه قلتبان خاتوننك فجورنی کوروب اکا راضی اولان دیوثه دیرلر یعنی شول آینه
مشابه‌سنده اولان شیخ ومرشد که وجه باطنك عیبنی هر دیوثك خاطرنی رعایت ایلمکدن اوتری نهان طوته آینه
اولمز بلکه منافق وذو الوجهین اولور زیرا آینه‌نك شانی جمیع کدورتدن صاف اولمق وهرکسك صورتنی علی
ما هی علیه کان کسکوسترمك واظهار قیلمقدر اکر برآینه برکسه‌نك صورتنی قبیح ایکن جمیل کوسترسه ویاخود
جمیل ایکن قبیح کوسترسه بوبجلین آینه‌یی تاقادر اولدقجه استمه (مثنوی) آینه جوور است کوو بی نفاق) ختم
کن والله اعلم بالوفاق * بلکه راست کوی وبی نفاق آینه استه یعنی شول شیخ که آینه کبی صاف دل اوله وحق
حق وباطلی باطل کوستره وراست کوی اوله ونفاق صفتندن پاك وطاهر اوله انی طلب ایله تا کم سکا کندی
صورت باطننی کوستره وهرنه حالك اولورسه سکا اظهار ایلیه بوسوزی بو محلده ختم ایدالله تبارك وتعالی
وفاته اعلمدر بحمد الله الملك العلام بو جلد شریفك بوشرح لطیفی دخی اعز ازمان واشرف ایامده تمام اولدی هجرت
نبویه صلی الله علیه وسلمك بیك اوتوزبش سنه‌سنك محرمنك عاشورا کونی نهایت بولدی حضرت وهاب مطلقدن

مرجو اولان بودر كه بونى كمال كرمندن قبول وبين الانام مقبول ايليه وبو كه مطالعه ايلين ياران واخواندن مأمول اولان اولدر كه بونك مؤلفنى وكاتبنى خير دعادن

فراموش ايتميه لر الحمد لله

على انعامه واتمامه

والصلوة على

نبيه

واله

